Українські письменники

Біо-бібліографічний словник

У П'ЯТИ ТОМАХ

Державне видавництво
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
Київ — 1960

Українські письменники

Біо-бібліографічний словник

Том перший

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА (XI—XVIII ст. ст.)

УКЛАВ Л. Є. МАХНОВЕЦЬ

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР
АКАДЕМІК О. І. БІЛЕЦЬКИЙ

Державне видавництво
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
Київ - 1960

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

За роки Радянської влади українське літературознавство досягло визначних успіхів. Керуючись марксистсько-ленінською методологією, наші вчені розкривають закономірності розвитку літературного процесу, виясняють роль художнього слова в ідейно-політичному житті суспільства, активно сприяють розквітові радянської літератури, цього могутнього засобу виховання нашого народу в дусі великих комуністичних ідей. В наш час, у період розгорнутого будівництва комунізму, коли наука набирає першорядного значення і досягає фантастичних звершень, все більші вимоги постають і перед суспільними науками, в тому числі й перед літературознавством. На черзі дня — створення нових, капітальних, глибоко наукових праць з різних питань літератури, особливо робіт великого узагальнюючого теоретичного та історичного плану.

У здійсненні цих надзвичайно важливих завдань виняткового значення набирає грунтовне і всебічне вивчення усієї сукупності фактів — цієї основи основ кожної науки. У свій час, критикуючи буржуазну соціологію, В. І. Ленін писав: «В галузі явищ суспільних немає прийому більш поширеного і більш неспроможного, як вихоплювання окремих фактиків, гра в приклади. Добрати приклади взагалі — річ зовсім не важка, але й значення це не має ніякого, або чисто негативне, бо вся справа в історичній конкретній обстановці окремих випадків. Факти, коли взяти їх в їх ц і л о м у, в їх з в'я з к у, не тільки «уперта», але й безумовно доказова річ»[1].

В. І. Ленін вважав глибоке і вичерпне знання фактів фундаментом кожної науки. Але «щоб це був дійсно фундамент, треба брати не окремі факти, а в с ю с у к у п н і с т ь фактів,

---

[1] В. І. Ленін, Твори, т. 23, К., Держполітвидав, 1950, стор. 252.

які стосуються до даного питання без єдиного винятку, бо інакше неминуче виникне підозріння, і цілком законне підозріння, в тому, що факти вибрано або дібрано довільно, що замість об'єктивного зв'язку і взаємозалежності історичних явищ в їх цілому підноситься «суб'єктивна» стряпня...»[1]. *Однак літературне життя попередніх віків і бурхливий розвиток сучасного літературного і літературознавчого життя нагромадили таку колосальну кількість фактів, що стежити за ними стає все важче і важче. В цих умовах, як відомо, надзвичайно зростає роль допоміжних наук, особливо бібліографії. На жаль, в галузі літературознавства бібліографія хронічно відстає, і таке становище серйозно перешкоджає розвиткові науки про літературу.*

«Біо-бібліографічний словник українських письменників», в якому зібрані найважливіші перевірені часом факти літературного і літературознавчого життя українського народу на протязі всієї його історії, який нині виходить у Держлітвидаві України, буде значною допомогою українському радянському літературознавству. Словник охоплює матеріали нашого письменства від найдавніших часів і до сучасності.

Перший том Словника присвячений давній українській літературі (XI—XVIII ст. ст.); другий і третій томи — новій українській літературі дожовтневого періоду (XIX—поч. XX ст.); четвертий і п'ятий — українській радянській літературі.

Основні принципи укладання Словника такі: про кожного письменника наводяться найголовніші біографічні дані, далі йде в хронологічному порядку бібліографія видань і публікацій творів, а потім критична література. Більш детальні відомості про принципи роботи над томами, присвяченими різним періодам літератури, подано у передмовах від укладачів першого, другого і четвертого томів, оскільки специфіка матеріалів кожного періоду вимагала деякої конкретизації загальних положень.

Зрозуміло, що пропоновані нині п'ять томів Словника змогли вмістити лише частину фактів літературного і літературознавчого життя. Ці томи слід розглядати як початок великої роботи, що охопила б максимальну, по можливості вичерпну кількість цих фактів.

---

[1] В. І. Ленін, Твори, т. 23, К., Держполітвидав, 1950, стор. 252.

Від укладача

Перший том біо-бібліографічного словника українських письменників охоплює давню українську літературу. Її хронологічні межі звичайно визначаються серединою XI століття (від цього часу збереглися найраніші датовані пам'ятки східнослов'янської писемності) — кінцем XVIII століття, точніше 1798 роком, коли вийшли в світ перші частини «Енеїди» Івана Котляревського, яка, за традицією, вважається первісткою нової української літератури.

Література XI—XIII століть, себто періоду Київської Русі, є спільною спадщиною трьох братніх східнослов'янських народів — російського, українського і білоруського. У цей період, коли існувала одна древньоруська народність, одна державність, література мала небагато виразних локальних ознак, і тому, наприклад, «Слово о полку Ігоревім», створене південнорусом на території теперішньої України, як і ряд інших пам'яток цього періоду, відносять до всіх трьох літератур. Відповідно, отже, до всіх трьох літератур слід відносити і твори, написані, приміром, у Турові (нині Білорусія) чи Новгороді, другому центрі Київської Русі, нині обласному місті РРФСР.

З XIV—XV століття, коли сформувалася українська народність, розпочинається й історія вже суто української літератури. Література ця набирає

своїх, неповторних рис, властивих лише їй, відповідно до своєрідності історичних умов та історичного розвитку українського народу, продовжуючи й розвиваючи водночас тісні взаємозв'язки з літературами братніх східнослов'янських народів, інтенсивно розширюючи і укріплюючи зв'язки також із літературами братнього західного слов'янства і загалом із літературами Заходу і Сходу.

Ускладнюється в цей час і питання першоелементу літератури — слова. Велика кількість пам'яток української писемності XIV—XVIII століть створена, як і пам'ятки попереднього періоду, старослов'янською мовою, але уже із значною кількістю народних українських слів і форм. Мовою давньої української літератури й науки була також латинь — універсальний у ті часи засіб спілкування між народами і їх культурами. Українські письменники XVI—XVIII століть широко користувалися також польською мовою. Поряд із цим ми маємо багато пам'яток, особливо жартівливо-гумористичного змісту, які були написані майже чистою або зовсім чистою народною українською мовою. Цілком зрозуміло, що український фольклор творився виключно живою мовою українського народу.

Виходячи, однак, із специфіки конкретно-історичних умов суспільно-політичного, державного і культурного життя українського, російського і білоруського народів, а також відповідно до згаданих щойно мовних засобів давнього письменства XIV—XVIII століть, цілий ряд письменників і анонімних творів теж, подібно до пам'яток літератури Київської Русі, слід зараховувати то до всіх трьох літератур, то до української і білоруської, української і російської, української і польської (наприклад, Андрія Римшу, Леонтія Карповича, Феофана Прокоповича, Симеона Полоцького та ін.).

Характерною рисою пам'яток українського письменства XI—XVIII століть щодо їх походження

є поділ усієї літературної спадщини на дві великі групи — твори оригінальні і перекладні. Відповідно до історичних умов розвитку давньої літератури та її складу матеріал цього словника і розподілено на три частини: 1. Оригінальна література Київської Русі (XI—XIII ст. ст.); 2. Оригінальна література XIV—XVIII ст. ст.; 3. Перекладна література XI—XVIII ст. ст. Перекладна література, отже, не розподіляється на два періоди, як це зроблено з оригінальною літературою, бо тут ми маємо не тільки безпосереднє і пряме продовження літературних традицій, але й надзвичайно складне переплетіння різних нерозв'язаних проблем. Крім того, такий розподіл серйозно обтяжив би і так далеко не просту структуру словника (наприклад, повість про Варлаама і Йоасафа, Олександрію, переклади творів Златоуста і т. д. довелося б вміщувати в обох періодах, що в свою чергу поставило б питання, де слід подавати критичну літературу про ці твори і т. п.).

Треба мати також на увазі, що оригінальна література XI—XVIII століть у багатьох випадках спиралася на перекладну. І навпаки — перекладна література у нас досить часто переосмислювалася і перероблялася відповідно до місцевих потреб і уподобань. Тому обидві частини давньої літератури — оригінальну і перекладну — треба розглядати як взаємозв'язані, між ними не завжди навіть можна провести чітку грань. Є немало староруських пам'яток, про які взагалі важко сказати, перекладні вони чи оригінальні.

Перший том біо-бібліографічного словника українських письменників задуманий як початок роботи, що має з можливою повнотою охопити літературну спадщину нашого народу XI—XVIII віків і детально розкрити історію вивчення цієї спадщини. До тома введені письменники — відомі і маловідомі,— які працювали в найрізноманітніших жанрах (поети, прозаїки, драматурги, історики, мемуаристи, автори

передмов до різних видань, перекладачі і т. д.). Не ввійшли до словника лише різні грамоти, ділове листування, судові акти і т. п., бо такі матеріали, як правило, не можуть вважатися пам'ятками літератури; вони наводяться лише тоді, коли містять біографічні та інші дані про якого-небудь діяча або доповнюють його літературну спадщину. Загалом у томі, що нині пропонується, охоплено лише частину усієї літературної продукції XI—XVIII століть і досліджень про неї. Не було можливості повністю представити і всю персоналію, себто не всі ще літературні діячі давнього часу знайшли тут своє місце.

Принцип подавання матеріалу в цьому томі словника такий. В рамках певної частини (про них уже ішла мова) письменники йдуть в абетковому порядку за прізвищами чи іменами, відповідно до існуючої традиції чи залежно від наявності даних (відоме лише прізвище або лише ім'я); іноді письменник іде під псевдонімом. Потім подаються біографічні відомості. Нерідко вони надзвичайно скупі, бо ніяких матеріалів, крім прізвища (наприклад, у так званих акростихових поетів) чи імені,— нема. Буває, що в різних джерелах наводяться суперечливі дані про того чи іншого письменника; з них вибираються ті, які здаються більш переконливими, або наводяться і ті й інші. Коли ж найважливіші факти про того чи іншого діяча не наводяться (рік народження, смерті тощо), то в основній масі це значить, що таких даних нема, іноді — що їх укладач словника не зміг розшукати; ймовірно, що в ряді випадків такі відомості пощастить поповнити іншим дослідникам. Під римською цифрою I вміщені матеріали про видання текстів; коли вони супроводжуються розвідками, то розвідки теж реєструються (для економії місця) разом з текстами. Під римською цифрою II подаються лише розвідки. Під цифрою III наводяться бібліографічні покажчики, якщо вони є і коли література з певного питання велика

(покажчик важко відшукати серед інших матеріалів). Матеріал всюди систематизовано в хронологічному порядку (в рамках років). Дати наводяться за старим стилем (крім датування частини періодики, що вийшла в радянські часи). Правопис прийнято сучасний (український, російський, польський); правопис рукописів і стародруків залишається без будь-яких змін. Опис кожного джерела подається повністю або з скороченнями. Ключ до прийнятих у томі скорочень міститься на початку книги. До деякої міри скорочені заголовки стародруків, які звичайно бувають дуже довгими; замість пропущених слів поставлено три крапки. При реєстрації публікацій пам'яток за різними списками прийнято відмічати не лише заголовки твору, а в переважній більшості і початкові слова; всюди, де можливо, списки датуються.

До основної маси робіт (крім самих текстів) зроблені анотації. Для розшуку потрібних матеріалів вони мають першорядне значення. Якщо у якій-небудь розвідці є література питання (бібліографія) про того чи іншого письменника, про той чи інший твір — це теж відмічено в анотації. Оскільки в томі література про певного письменника чи про певний твір, як сказано вище, дається далеко не повністю, на таку анотацію («література питання», «бібліографія») треба звертати особливу увагу.

Крім творів, автори яких відомі, у давній літературі ми маємо величезну анонімну спадщину: слова, збірники, вірші, драми, інтермедії і т. д. Ця анонімна спадщина згрупована за жанрами. Треба сказати, що таке групування спричинило великі труднощі і, можливо, зроблене воно не всюди з достатньою аргументацією. Анонімна література теж подана у значній мірі деталізовано: так, тут наведена література про кожну анонімну драму зокрема, про найвизначніші староруські євангелія тощо. Однак це стосується лише великих форм. Анонімна віршова

література розбита тільки на основні види (історичні, ліричні та ін. вірші), апокрифи подаються одним масивом, бо поділ тут був би дуже дрібний і складний (відомо понад 70 груп апокрифічних творів). Визнано за доцільне виділити в окрему групу так звану патристичну літературу, хоч тут ми маємо справу не з анонімною творчістю, а з певними авторами; література ця завжди досліджується в комплексі. До таких груп творів, де в рамках груп є деталізація (наприклад, перекладні повісті та ін.), на початку подані загальні огляди з цього питання (без прийнятих умовних скорочень). Крім того, у томі подані посилання від окремого письменника, що працював у певному жанрі чи жанрах, до відповідної групи анонімних творів (наприклад, Вишенський Іван — див. також Полемічна література). Де потрібно, подані також перехресні посилання (наприклад, Четьї-Мінеї — див. також Туптало Дмитро; Туптало Дмитро — див. також Драматична література, Літописи і мемуари, Четьї-Мінеї).

Основна маса літератури словника описана de visu. Матеріали опрацьовані до 1959 року включно. Список джерел поданий у додатках; на жаль, не всі джерела розписані повністю. У словнику мало зокрема відбита літературознавча продукція Західної України. Майже зовсім не почата іноземна бібліографія. Це справа майбутнього.

Частина матеріалу взята з інших джерел. Так, оскільки література про «Слово о полку Ігоревім» уже зібрана в покажчиках В. П. Адріанової-Перетц, В. Данилова та ін. і матеріал в них опрацьовано за таким же приблизно планом, як у даному томі словника, то використано дані цих покажчиків (частково), але подавання матеріалу перебудовано композиційно з метою економії місця без втрати, однак, змісту; зроблено тут і необхідні додатки, зокрема українського матеріалу. Так само для перекладних повістей використано покажчик В. П. Адріанової-

Перетц та В. М. Покровської і покажчик О. А. Назаревського у тій частині, що стосується української перекладної повісті, але характер подавання матеріалу теж відповідно змінений і додані нові відомості (взагалі матеріал про повісті представлений у словнику найповніше). Реєстри давніх видань наводяться за описами стародруків (І. Каратаєва, Я. Головацького, І. Сахарова, О. Родоського, В. Сопикова, В. Ундольського, І. Свєнціцького, С. Голубєва, К. Естрайхера та ін.) і, де можна, перехресно сконтрольовані; лише незначна частина стародруків описана de visu, бо вони в процесі підготовки тома були недоступними.

В даному томі словника вміщені лише матеріали так званої писаної літератури і в дуже мізерній кількості, як виняток, зустрічаються матеріали з українського фольклору. З питання давнього фольклору треба звертатися до відповідних покажчиків (О. Андрієвського, Б. Грінченка та ін.).

Словник має додатки. Кожному дослідникові відомо, що давня українська література є в основному літературою рукописною і вивчення цього рукописного матеріалу має першорядне значення. Відомості про ті чи інші рукописи з творами певного літературного діяча можна знайти в статті, присвяченій цьому авторові, але далеко не завжди. В додатках вміщено реєстр описів рукописів, які пощастило зібрати. Частина цього матеріалу описана de visu, а частина вибрана з різних джерел (реєстри описів рукописів І. Смирнова, С. Маслова, М. Нікольського, В. Перетца, Є. Карського та ін.), тому тут не завжди уніфікований опис джерел (іноді відсутні деякі бібліографічні дані — рік видання, том, кількість сторінок тощо). Реєстр подано в абетковому порядку і з номерами. Мається на увазі, що колись нашими бібліотеками будуть зібрані матеріали для топографічного ключа і тоді можна буде вказати, де нині зберігаються які рукописи, а які загинули.

Крім реєстру описів рукописів, у додатках вміщено список курсів історії літератури і загальних праць з питань давньої літератури, реєстр описів стародруків, найголовніші посібники з палеографії та список опрацьованих джерел.

Дуже добре зрозуміло, що в цій роботі знайдеться немало різних недоліків. Тому всі зауваження і міркування, що сприятимуть покращанню словника у подальшій роботі над ним, будуть сприйняті з вдячністю.

Постійну і велику допомогу у підготовці матеріалу книги подавала бібліограф Г. С. Соколовська. У роботі над словником використані цінні поради і консультації редактора цього тома академіка О. І. Білецького, академіка АН УРСР М. К. Гудзія, доцента О. А. Назаревського, доцента Ф. Я. Шолома, враховані в міру можливості зауваження і побажання численних учасників громадського обговорення словника у Києві і Львові. Всім їм щира і сердечна подяка.

Том присвячується світлій пам'яті дорогого і незабутнього учителя Сергія Івановича Маслова.

Київ, 1960

Леонід Махновець

СКОРОЧЕННЯ

Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. Ф. Древнерусская повесть...	Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. Ф. Древнерусская повесть. Вып. I. Библиография древнерусской литературы. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1940. 326 стор. (На обкладинці заголовок: Библиография древнерусской повести).
Акты, относ. к ист. Зап. Рос.	Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею.
Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос.	Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею.
АН	Академія наук
арк.	аркуш
Архангельский А. Творения отцов церкви...	Архангельский А. Творения отцов церкви. (Обозрение рукописного материала).—ЖМНП, ч. CCLVII, 1888, июль, стор. 1—49; ч. CCLVIII, 1888, август, стор. 203—295.
Arch. für slav. Philol.	Archiv für slavische Philologie
Арх. Юго-Зап. Рос.	Архив Юго-Западной России, издаваемый комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе.
Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. I (або 2)...	Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1. К., 1856. 370 стор.; ч. 2. К., 1856. 557 стор.
Белецкий А. И. Старинный театр...	Белецкий А. И. Старинный театр в России. I. Зачатки театра в народном быту и школьном обиходе Южной Руси-Украины. М., 1923. 103 стор.

Библ. для чтен.	Библиотека для чтения
Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...	Хрестоматія давньої української літератури (доба феодалізму). Упорядкував дійсний член АН УРСР О. І. Білецький. Вид. 2-е, виправлене та доповнене. К., вид-во «Радянська школа», 1952. 603 стор.
Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...	Буслаев Ф. Историческая хрестоматия церковнославянского и древнерусского языка. М., 1861. II стор.+1632 стовп.
в., вв.	вік, віки
вар.	варіант, варіанти
Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...	Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины. К., 1916. IX+589 стор. (Русская история в очерках и статьях под общ. ред. проф. М. В. Довнар-Запольского).
Вестн. Евр.	Вестник Европы
Вестн. Зап. Рос.	Вестник Западной России. Историко-литературный журнал, издаваемый К. Говорским.
Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос.	Вестник Юго-Западной и Западной России. Историко-литературный журнал, издаваемый К. Говорским.
вид.	видання
вид-во	видавництво
Визант. временник	Византийский временник
Вишневский Д. Киевская академия...	Вишневский Д. Киевская академия в первой половине XVIII столетия.— Труды Киев. дух. акад., 1902, № 1, стор. 17—60; № 3, стор. 315—358; № 5, стор. 96—133; № 10, стор. 208—257; 1903, № 6, стор. 179—212; № 7, стор. 353—410; № 8, стор. 586—632; № 9, стор. 49—100. (Є окремий відбиток).
Владимиров П. В. Древняя русская литература...	Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900. IV+375+VIII+47+17+4+4+10+II стор.
Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I (або II, III)...	Возняк М. Історія української літератури. Т. I до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.; т. II. Віки XVI—XVIII. Ч. 1. Львів, 1921. 4+416 стор.; т. III. Віки XVI—XVIII, Ч. 2. Львів, 1924. IV+564 стор.
Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...	Матеріали до історії української пісні і вірші. Тексти й замітки видає Михайло Возняк. I—III.—Українсько-руський архів. (Видає історично-філософічна секція Наук. тов. ім. Шевченка). Т. IX. Львів, 1913, стор. 1—240; т. X, Львів, 1914, стор. 241—480; т. XI, Львів, 1925, стор. 481—589.

Возняк М. С. Старе українське письменство...	Возняк М. С. Старе українське письменство. Вибір для середніх шкіл. Львів, 1922. 512 стор.
Вопр. филос. и психол.	Вопросы философии и психологии
Врем. моск. общ. истор. и древн. рос.	Временник императорского московского общества истории и древностей российских
г., гг.	год, годы
Галахов А. История русской словесности...	Галахов А. История русской словесности древней и новой. Изд. 2-е, с перемен. Т. I. Отд. 1: Древнерусская словесность. СПб., 1880. IV+517 стор.
Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...	Голубев С. Т. История Киевской духовной академии (период домогиляиский).— Унив. изв., 1885, ноябрь, стор. 1—24; декабрь, стор. 25—56; 1886, май, стор. 57—88; июнь, стор. 89—104; август, стор. 105—234+I—IV. Приложения: 1886, апрель, стор. 1—64; май, стор. 65—88; июль, стор. 89—112; август, стор. 113—118+IV. (Є окремий відбиток).
Голубев С. Т. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I (або II).	Голубев С. Т. Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники. Т. I. К., 1883. XII+559+576 стор.; т. II. К., 1898. VI+528+12+3+498 стор.
Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1 (або I, 2)...	Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I. Период первый, киевский, или домонгольский. Первая половина тома.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 3 (198), стор. I—XXIV+1—984; Вторая половина тома.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1904, кн. 2 (209), стор. I—IV+1—480. (Є окремі відбитки).
Гудзий Н. К. История древней русской литературы...	Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор.
Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...	Хрестоматия по древней русской литературе XI—XVII веков. Составил Н. К. Гудзий. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1955. 544 стор.
Древности. Труды Археогр. комис. моск. археолог. общ.	Древности. Труды Археографической комиссии императорского московского археологического общества
Древности. Труды моск. археолог. общ.	Древности. Труды императорского московского археологического общества
Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ.	Древности. Труды славянской комиссии императорского московского археологического общества

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I (або II).	Словарь исторический о бывших в России писателях духовного чина греко-российской церкви. Т. I. Изд. 2-е, исправл. и умнож. СПб., 1827, 343 стор.; т. II. СПб., 1827. 333+LXXVI стор.
Еремин И. П. и Лихачев Д. С. Художественная проза Киевской Руси...	Художественная проза Киевской Руси XI—XIII веков. Составление, переводы и примечания И. П. Еремина и Д. С. Лихачева Вступительная статья Д. С. Лихачева. М., Гослитиздат, 1957. XII+370 стор.
Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...	Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах. К., изд. ред. «Киевской старины», 1893. 249 стор.
Житецкий П. Энеида Котляревского...	Житецкий П. Энеида Котляревского и древнейший список ее в связи с обзором малорусской литературы XVIII века. К., изд. «Киевской старины», 1900. 174+130 стор.
ЖМНП	Журнал министерства народного просвещения
Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...	Палинодия Захарии Копыстенского и ее место в истории западнорусской полемики XVI и XVII вв. Исследование В. З. Завитневича. Варшава, 1883. 7 ненум.+400+LXXV стор.+I табл.+X стор.
Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...	Загайко П. К. Українські письменники-полемісти кінця XVI — початку XVII ст. в боротьбі проти Ватікану і унії. К., Вид-во АН УРСР, 1957. 87 стор.
зап.	записки
Зап. Вост. отд. рус. археол. общ.	Записки Восточного отдела русского археологического общества
Зап. и труды общ. истор. и древн. рос.	Записки и труды общества истории и древностей российских, учрежденного при императорском Московском университете
Зап. іст.-філолог. від. ВУАН (УАН)	Записки історично-філологічного відділу Всеукраїнської (Української) Академії наук
Зап. Новорос. унив.	Записки императорского Новороссийского университета
Зап. Укр. наук. тов. в Києві	Записки Українського наукового товариства в Києві
Зап. Харьк. унив.	Записки императорского Харьковского университета
ЗНТШ	Записки Наукового товариства імені Шевченка
Изв. АН	Известия императорской Академии наук.
Изв. АН по отд. рус. яз. и слов.	Известия императорской Академии наук по отделению русского языка и словесности

Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз.	Известия Академии наук СССР, Отделение литературы и языка
Изв. нст.-филолог. инст. Безбор.	Известия историко-филологического иститута киязя Безбородко в Нежине
Изв. отд. рус. яз. и слов. АН	Известия отделения русского языка и словесности (императорской) Академии наук
изд.	нздание
изд-во.	нздательство
Историч. журнал	Исторический журнал
История русской литературы. Т. I...	История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).
История русской литературы. Т. II, ч. 1...	История русской литературы. Т. II. Литература 1220—1580-х гг. Ч. 1 Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1946. 531 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).
История русской литературы. Т. II, ч. 2...	История русской литературы. Т. II. Ч. 2. Лнтература 1590—1690 гг. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1948. 440 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).
Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...	Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы домонгольского периода (11—13 вв.). Пг., 1922. X+248 стор.
Історія української літератури. Т. I...	Історія української літератури. Т. I. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 734 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).
Історія української літератури. Т. I, ч. 1...	Історія української літератури. Т. I, ч. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.—Х., вид-во «Радянська школа», 1947. 224 стор.
К.	Кнїв
Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...	Келтуяла В. А. Курс нсторни русской литературы. Ч. I. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы от IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор.

Киев. епарх. ведом.	Киевские епархиальные ведомости
Киев. стар.	Киевская старина
Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...	Древнерусские жития святых как исторический источник. Исследование В. Ключевского. М., 1871. III+465+IV+III+1 стор
Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...	Krumbacher K. Geschichte der byzantinishen Literatur. Вид. 2-е. Мюнхен, 1897. XX+1193 стор.
Л.	Ленінград
Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив.	Летопись историко-филологического общества при императорском Новороссийском университете
Лет. рус. лит. и древн.	Летописи русской литературы и древности, издаваемые Н. Тихонравовым
Литерат. учеба	Литературная учеба
Літерат. в школі	Література в школі
Літерат. критика	Літературна критика
Літ. журнал	Літературний журнал
Літ.-наук. вісн.	Літературно-науковий вісник
М.	Москва
Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...	Давній український гумор і сатира. Упорядкування текстів, вступна стаття і примітки Л. Є. Махновця. К., Держлітвидав, 1959. 496 стор.
Марченко М. І. Українська історіографія...	Марченко М. І. Українська історіографія (з давніх часів до середини XIX ст.). К., Вид-во Київ. унів., 1959. 258 стор.
Москвит.	Москвитянин
Моск. унив. изв.	Московские университетские известия
Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...	Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955. 191 стор.
Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...	Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті. І. Повістевий репертуар київських рукописних збірок.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXV, 1929, стор. 315—334.
Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст. письм. та мови	Науковий збірник ленінградського товариства дослідників української історії письменства та мови
ненум.	ненумерований
Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...	Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей и их сочинений (X—XI вв.). Корректурное издание. СПб., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1906. VII+596 стор.

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...	Пісні та романси українських поетів в двох томах. Упорядкування, вступна стаття і примітки Г. А. Нудьги. Т. I. К., вид-во «Радянський письменник», 1952. 345 стор. (Бібліотека поета).
Огоновський О. Історія літератури руської...	Історія літератури руської. Написав Омелян Огоновський. Ч. I. Львів, 1887. XVI+426+2 стор.
Орлов А. С. Древняя русская литература...	Орлов А. С. Древняя русская литература XI—XVI вв. Л., Изд-во АН СССР, 1937. 379 стор.
Орлов А. С. Переводные повести...	Орлов А. С. Переводные повести феодальной Руси и Московского государства XII—XVII веков. Л., Изд-во АН СССР, 1934. 169 стор.
Отеч. зап.	Отечественные записки
Пам. древн. письм.	Памятники древней письменности
Пам. полемич. литер.	Памятники полемической литературы
Пг.	Петроград
Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...	Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Ч. I. Начало искусственной поэзии в России: Исследования о влиянии малорусской виршевой и народной поэзии XVI — XVIII вв. на великорусскую. К истории Богогласника. СПб., 1900. IV+425 стор.
Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. III...	Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. III. Из истории развития русской поэзии XVIII в. Ч. I. О древнерусском народном стихе. Тонизация силлабического стиха. Тредиаковский как новатор в русском стихосложении. Начало метро-тонического стихосложения; пастор Э. Глюк и магистр И. В. Паус. К вопросу о начале малорусского литературного и народного стиха. Жизнь и труды свящ. И. Некрашевича. Ч. 2. Приложение. Список трудов паст. Э. Глюка и маг. И. Пауса, их русские стихотворения и материалы для биографии. Вирши свящ. Некрашевича. Письмо митр. С. Миславского. Указатели. СПб., 1902. 8+IV+426+186 стор.
Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...	Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века, преимущественно драматическая.— Труды Киев. дух. акад., 1879, № 4, стор. 453—479; № 6, стор. 183—204; № 10, стор. 227—269; 1880, № 6, стор. 236—272; № 8, стор. 554—574. (Є окремий відбиток під заголовком Очерки из истории украинской литературы XVIII в. Киевская искусственная литература XVIII в., преимущественно драматическая. К., 1880).

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...	Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии от начала ее до преобразования в 1819 г.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 7, стор. 305—330; № 11, стор. 343—388; № 12, стор. 552—569; 1867, № 1, стор. 82—118; 1868, № 3, стор. 465—525.
Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...	Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков. Киевская искусственная литература XVII и XVIII вв., преимущественно драматическая. К., 1911. IV+552 стор. (Відб. з Трудов Киев. дух. акад.).
Петухов Е. В. Русская литература...	Петухов Е. В. Русская литература. Исторический обзор главнейших литературных явлений древнего и нового периода. Древний период. I. Введение. II. Древнейшая эпоха. III. Средние века. IV. Переходное время. Изд. 2-е, просм. и дополн. Юр'єв, 1912. XXXII+496 стор.
Пиксанов Н. К. Старорусская повесть...	Пиксанов Н. К. Старорусская повесть. Введение в историю повести. Темы для литературных работ. Систематическая библиография. Руководящие вопросы. М.—Л., 1923. 96 стор.
Правосл. богосл. энцикл.	Православная богословская энциклопедия
Правосл. палест. сб.	Православный палестинский сборник
Пыпин А. Н. История русской литературы Т. II...	Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II.— Древняя письменность.— Времена московского царства.— Канун преобразований. Изд. 2-е, пересм. и дополн. СПб., 1902. VI+552 стор.
Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...	Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей и сказок русских.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. IV, 1858, стор. 1—360. (Є окремий відбиток).
р., рр.	рік, роки
Рад. література	Радянська література
Рад. літературознавство	Радянське літературознавство
Резанов В. И. Из истории русской драмы...	Резанов В. И. Из истории русской драмы. Школьные действа XVII—XVIII вв. и театр иезуитов.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1910, кн. 2(233), стор. 1—176; кн. 3(234), стор. 177—334 (исследования). (Є окремий відбиток).
Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...	Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы. Школьные действа XVII—XVIII вв. Приложение к исследованию «Из истории русской драмы».— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXIII, 1907, стор. I—XVI+1—166; т. XXIV, стор. 167—329. (Є окремий відбиток).

Рєзаиов В. І. Драма українська, І...	Рєзанов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр українськнй. Вип. 1-й. Вступ. Сценічиі вистави у Галичині.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7 «а». К., 1926. 202 стор.
Рєзаиов В. І. Драма українська, 3...	Рєзаиов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр українськнй. Вип. 3-й: Шкільиі дійства великоднього циклу.— Додатки.— Зб. іст.-філолоґ. від. ВУАН, № 7. К., 1926 (1925). 393 стор.
Резанов В. І. Драма українська, 4...	Рєзаиов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр український. Вип. 4-й: Шкільні дійства різдвяиого циклу.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7 «г». К., 1927. 205 стор.
Резанов В. І. Драма українська, 5...	Рєзаиов В. І. Драма українська. І. Старовииний театр українськнй. Вип. 5-й. Драматизовані легенди агіографічні.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7 «д». К., 1928. 295 стор.
Рєзаиов В. І. Драма українська, 6...	Рєзанов В. І. Драма українська. І. Старовииний театр українськнй. Вип. 6-й. Драмн-moралітети.— Зб. іст.-філолог. від ВУАН, № 7 «е». К., 1929. 264 стор.
рец.	рецеизія
рукоп.	рукопис
Рус. вестн.	Русский вестиик
Рус. достопамятиости	Русские достопамятиости, издаваемые императорским обществом истории и древностей российских
Рус. историч. сбори.	Русский исторический сборник, издаваемый императорским обществом истории и древностей российских
Рус. филолог. вестн.	Русский филологический вестник
сб., сбори.	сбориик
Сб. отд. рус. яз. и слов. АН	Сборник [статей, читаииых в отделении] отделеиня русского языка и словесиости императорской Академии наук
Сб. Харьк. ист.-филолог. общ.	Сборник Харьковского историко-филологического общества
«Слово о полку Игореве»...	«Слово о полку Игореве». Сборник исследований и статей. Под. ред. В. П. Адриаиовой-Перетц. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1950. 480 стор. (Институт русской литературы АН СССР. Пушкинский дом).
сп.	список
СПб.	Санкт-Петербург
Сперанский М. Н. История древней русской литературы...	Сперанский М. Н. История древией русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

Срезневский И. И. Древние памятиики русского письма и языка...	Срезневский И. И. Древнне памятиики русского письма и языка.— Изв. АН по отд. рус. яз. н слов., т. X, 1861—1863, стовп. 1—36; 81—109; 161—234; 273—373; 417—583; 593—704; 705—750 (указатель).
ст.	століття
стовп.	стовпець
стор.	сторінка
Строев П. М. Библиологнческий словарь...	Библнологический словарь н черновые к нему матерналы П. М. Строева. Приведены в порядок н нздаиы под ред. акад. А. Ф. Бычкова. СПб., 1882. 532 стор.
т.	том
Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...	Титов Хв. Матеріали для історії книжної справн на Вкраїні в XVI—XVIII вв. Всезбірка передмов до українських стародруків.— Зб. іст.-філолог. від. УАН, № 17. К., 1924. II+18+3—546 стор.
Труды и летоп. (зап.) общ. истор. и древн. рос.	Труды и летописи (записки) общества исторни и древностей российских, учрежденного при императорском Московском университете
Труды Киев. дух. акад.	Труды Киевской духовиой академнн
Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР	Труды отдела древнерусской литературы Иистнтута русской литературы (Пушкиского дома) Академии иаук СССР
Труды по востоковед.	Труды по востоковедеиню, издаваемые Лазаревским ниститутом восточиых языков
Укр. літерат.	Українська література
Укр. наук. зб.	Український науковий збіриик
Уиив. изв.	Уииверситетские известия (Київ)
Учен. зап. втор. отд. АН	Учеиые запнски второго отделения императорской Академни наук
Учен. зап. Казан. унив.	Учеиые записки Казанского университета
Учен. зап. Моск. уиив.	Ученые записки (императорского) Московского уииверснтета
Филарет. Обзор русской духовиой литературы...	Обзор русской духовиой литературы. 862—1863. Сочинеиие Филарета (Гумилевского), архиеп. черниговского. Изд. 3-е, с попр. н дополн. автора. Кн. 1 н 2. СПб., 1884. 8+511 стор.
Филолог. зап.	Филологические записки

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...	Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.
Х.	Харків
Харлампович К. Западнорусские православные школы...	Харлампович К. Западнорусские православные школы XVI и начала XVII века, отношение их к инославным, религиозное обучение в них и заслуги их в деле защиты православной веры и церкви. Казань, 1898. XIII+524+LXII стор.
Христ. чтен.	Христианское чтение, издаваемое при Санкт-Петербургской духовной академии
ч.	частина
Черв. шлях	Червоний шлях
Чтен. в ист. общ. Нестора летоп.	Чтения в историческом обществе Нестора летописца
Чтен. в общ. истор. и древн. рос.	Чтения в императорском обществе истории и древностей российских при Московском университете
Чтен. в церк.-истор. и археолог. общ. при Киев дух. акад.	Чтения в церковно-историческом и археологическом (церковно-археологическом) обществе при Киевской духовной академии
Щеглова С. А. Богогласник...	Щеглова С. А. Богогласник. Историко-литературное исследование.— Унив. изв., 1917, январь—февраль, стор. 1—62; май—июнь, стор. 63—168; сентябрь—октябрь, стор. 169—347+IX. (Є окремий відбиток).
Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...	Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством в царствование Алексея Михайловича.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1893, кн. 2, стор. I—XIV+1—370; 1894, кн. 3, стор. 371—510; 1898, кн. 4, стор. 511—794; 1899, кн. 1 (188), стор. 795—932; кн. 2 (189), стор. 933—1104. (Є окремий відбиток під загол. Очерки из истории Малороссии в XVII в. I. Сношения малороссийского духовенства с московским правительством в царствование Алексея Михайловича. М., 1899).

Оригінальна література Київської Русі
(XI–XIII ст. ст.)

Андрій

(Днв. також Житійна література)

Андрій був новгородським ігуменом у XII ст. Написав житіє свого учителя Антонія Римлянина, який помер у 1147 р.

I

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 16—18 — біографічні відомості про Андрія; списки його твору; уривки текстів.

II

Состояние русской церкви от митрополита Климента до митрополита Кирилла II (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—443; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.

На стор. 428—429 — аналіз житія Антонія Римлянина, написаного його учнем Андрієм.

Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...

На стор. 306—311 — огляд житія Антонія Римлянина.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 34 — короткі відомості про Андрія і про написане ним житіє Антонія.

Антоний Римлянин.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 882—884.

Характеристика і огляд житія Антонія Римлянина, написаного Андрієм.

Боян

(Див. Слово о полку Ігоревім)

Княжий поет-співець і музика-гусляр, що жив, імовірно, у другій полов. XI — на поч. XII ст.

Василь Волинянин

(Див. також Літописи)

Василь був, очевидно, ченцем або попом, як гадають, з Червенської землі (нині — місцевість навколо м. Перемишля); ймовірна також інша думка, що він був монахом Видубецького монастиря у Києві. Автор повісті про осліплення Василька Теребовльського, яка внесена в Повѣсть временных лѣт під 1097 р.

I

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 193—197 — аналіз і виклад змісту повісті Василя про осліплення Василька; наведено значні уривки тексту у перекладі українською мовою.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...

На стор III—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 132—137 — текст повісті Василя Волинянина про осліплення Василька Теребовльського (російський переклад за Лаврентіївським літописом Д. Лихачова).

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. І.

На стор. 65 — короткі біографічні відомості про Василя Волинянина.

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1).

На стор. 83—84 — «Рассказ Василия» як джерело літопису.

Хрущов И. Древние русские сказания в летописях. Сказание о Васильке Ростиславиче.— ЖМНП, ч. CLXXIV, 1874, август, стор. 176—193.

Аналіз розповіді Василя про осліплення Василька.

Хрущов И. О древнерусских исторических сказаниях и повестях.— Унив. изв., 1877, февраль, стор. 160—168; март, стор. 205—225; июль, стор. 489—508; август, стор. 637—664;

сентябрь, стор. 713—721; 1878, март, стор. 225—248; май, стор. 376—463; июнь, стор. 465—475; октябрь, стор. 521—526. (Є окремий відбиток).

Серед інших літописних оповідань проаналізовано повість про осліплення Василька.

Хрущов И. П. Сказание о Васильке Ростиславиче.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. I, 1873—77 (друк. 1879), стор. 44—62.

Огляд світської літератури середньовіччя у нас і на Заході; характеристика літописання; аналіз повісті Василя Волинянина про осліплення Василька.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 22 — коротка характеристика Василя.

В. М — н. Василий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона 10 півтом. СПб., 1892, стор. 583.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 243—244 — аналіз сказанія Василя про осліплення Василька.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 287—288 — аналіз літописного сказанія Василя про осліплення Василька.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 121—123 — аналіз повісті про осліплення Василька.

Віршова література

(Див. також Ізборник Святослава 1073 р., Костянтин болгарський)

I

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 1—35 — Древние церковнославянские стихотворения IX—X веков (характеристика давньої віршової літератури; списки віршів); на стор. 13—15 — текст Азбучної молитви (Азбуковник) за рукоп XIII ст. (поч.: «Аз тебе припадаю, милостиве...»); на стор. 15—17 — та ж молитва за рукоп XVII ст.; на стор 30—35 — тексти двох азбучних молитов за пізніми списками: 1) «Аз воскресох от мертвых...» (за рукоп. 1492 р.) і 2) «Аз есмь свѣть вьсѣму миру...» (за рукоп. XVI ст.).

Володимир Мономах

(Див. також Літописи)

Володимир-Василь Мономах, син Всеволода Ярославича, народився в 1053 р. В 1067 р. став Смоленським князем; деякий час княжив у Чернігові. В 1113 р. зайняв великокняжий київський стіл. Вів довготривалу і запеклу боротьбу з половцями, виступав за єдність Руської землі. Помер 14 травня 1125 р. і похований у Києво-Софійському соборі. Автор Поучення дітям і листа до князя Олега чернігівського, які внесені в Повѣсть временных лѣт тільки за Лаврентіївським списком.

I

Владимир Мономах. Духовная великого князя Владимира Всеволодовича Мономаха детям своим, названная в летописи Суздальской поученье. СПб., 1793. X+61 стор.

Видання здійснив О. Мусін-Пушкін; подано текст творів Володимира Мономаха з перекладом їх російською мовою.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 464—478 — уривок з Поученія Володимира Мономаха (з I тома літоп., виданого Археограф. ком.); з коментарем.

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3 : 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

На стор 134—140— текст Поученія Володимира Мономаха (із Лаврент. літопису, вид. Археограф. комис., СПб., 1872).

Ивакин И. М. Князь Владимир Мономах и его Поучение. Часть первая: Поучение к детям. Письмо к Олегу и отрывки. М., 1900 (1901). VIII+326 стор.

На стор. 1—36 — вступ; на стор 37—48 — тексти Поученія Володимира Мономаха, його листа Олегові і уривки (за літогр. вид. Лаврент. літопису); на стор. 49—317 — детальний історичний і філологічний коментар до текстів; на стор. 318—324 — тексти: 1. Поученіє Ярослава († 1054); Поученіє суздальської княгині Марії дітям († 1205); Поученіе суздальського князя Костянтина Всеволодовича († 1218); II. Поученіє Ксенофонта синам (грецькою мовою) з порівнянням у Четьїх-Мінеях Дмитра Туптала (за 26 січня): на стор. 325—326 — помилки.

Рец.: *Вилинский С.* — ЖМНП, ч. CCCXXXXV, 1903, январь, стор. 204—213; *М. Г.* — ЗНТШ, т. LXIX, 1906, стор. 189 (бібл.).

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 170 — характеристика Поученія Володимира Мономаха; на стор 171—176 — текст твору.

Орлов А. С. Владимир Мономах. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1946. 191 стор.

Літописні та деякі інші дані для біографії Володимира Мономаха; середньовічна історія і легенда про Володимира Мономаха; церковна політика Володимира Мономаха; Поучение Мономаха як основа його характеристики; характеристики Мономаха, що належать нашим ученим; місце творів Мономаха в Лаврентіївському літопису; історія питання, коли написано Поучение Мономаха; історико-літературне вивчення Поучення (література питання); на стор. 127—151 — текст Поучення Володимира (з Лаврентіївського літопису), переклад його і коментарі; на стор. 152—161 — лист Мономаха Олегу Святославичу: текст, переклад, коментарі; на стор. 163—167 — «Молитвеное обращеніе»: текст, переклад, коментарі; перше видання (1793) творів Володимира Мономаха у зв'язку з наступними тлумаченнями темних місць тексту; реєстр видань тексту і перекладів творів Володимира Мономаха.

Рец.: *Адрианова-Перетц В. П.* — Вестник АН СССР, 1947, № 4, стор. 115—117.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 66—70 — текст (із скороченнями) Поучення Володимира Мономаха (за вид. Археограф. комис.: Повѣсть временныхъ лѣт по Лаврентьевскому списку, СПб., 1910); з короткою характеристикою твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 35—40 — уривки тексту Поучення Володимира Мономаха (за Лаврентіївським списком літопису, вид. Археограф. комис., СПб., 1897); коротка характеристика твору.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси XI—XIII веков...

На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 117—126 — текст Поучення Володимира Мономаха; на стор. 126—128 — текст листа Володимира Мономаха до Олега Святославича; на стор. 128—129 — текст Молитви Володимира Мономаха (всі тексти в російському перекладі Д. Лихачова за Лаврентіївським літописом).

II

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России, сочинение митрополита Евгения. Т. I. М., изд. Москвитянина, 1845. VI+328 стор.

На стор. 84 — біографічні відомості про Володимира Мономаха і характеристика його літературної спадщини.

Погодин М. П. О Поучении Мономаховом.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 234—244.

Аналіз твору.

Лашнюков И. Владимир Мономах и его время.— Унив. изв., 1873, ноябрь, стор. 1—44.

Характеристика діяльності Мономаха.

Протопопов С. Поучение Владимира Мономаха как памятник религиозно-нравственных воззрений и жизни на Руси в дотатарскую эпоху.— ЖМНП, ч. CLXXI, 1874, февраль, стор. 231—292.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 292—294 — характеристика і аналіз Поученія Володимира Мономаха.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 27—28 — характеристика літературної діяльності Володимира Мономаха.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 39—42 — огляд Поученія Володимира Мономаха.

А. Э. Владимир-Василий Всеволодович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 12 півтом. СПб., 1892, стор. 647—650.

Рогозинников И. Начала воспитания на основании «Поучения Великого кн. Владимира Всеволодовича Мономаха детям».— Филолог. зап., 1892, вып. VI, стор. 1—6.

Шляков Н. О поучении Владимира Мономаха.— ЖМНП, ч. CCCXXIX, 1900, май, стор. 96—138; ч. CCCXXIX, 1900, июнь, стор. 209—258; ч. CCCXXX, 1900, июль, стор. 1—21.

Детальний аналіз Поученія.

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 2—3 (бібл.).

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 244—247 і 1—4 (6 пагін.) — аналіз Поученія Володимира Мономаха.

Владимир Мономах.— Правосл. богосл. энцикл. Т. III. Пг., 1902, стовп. 567—569.

Характеристика Володимира Мономаха, його Поученія і Молитви.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 12 — коротка характеристика творчості Володимира Мономаха.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 13—15 — характеристика Поученія Мономаха своїм дітям; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 645—661 — відомості з біографії Володимира Мономаха; Поученіє чадом і час його написання; склад, план, зміст твору; коментар до Поученія.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 147—152 — Поученіє Володимира Мономаха: автор твору і час написання; композиція і зміст Поученія; походження і джерела його; оцінка твору.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 314—316 — характеристика Поученія Володимира Мономаха.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 162—170 — характеристика Поученія Володимира Мономаха; література питання.

Алексеев М. П. Англо-саксонская параллель к Поучению Владимира Мономаха.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. II, 1935, стор. 39—80.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 289—297 — аналіз і характеристика Поученія Володимира Мономаха.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 129—133 — характеристика Поученія Володимира Мономаха.

Данилов В. В. «Октавий» Минуция Феликса и «Поучение» Владимира Мономаха.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 97—107.

Владимир Мономах.— БСЭ. Т. 8, 2-е изд., 1951, стор. 231.

Будовниц И. У. «Изборник» Святослава 1076 года и «Поучение» Владимира Мономаха и их место в истории русской общественной мысли.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 44—75.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 36—37 — аналіз Поученія Володимира Мономаха.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 93—95 — аналіз Поученія Володимира Мономаха; література питання.

Георгій, інок Зарубський

Георгій був у XII чи на поч. XIII ст. чорноризцем Зарубського монастиря, що стояв над Дніпром біля теперішнього села Трахтемирова, Переяслав-Хмельницького району, Київської області. Автор поучення.

I

Срезневский И. Поучение Зарубского черноризца Георгия в списке XIII в. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 51—57.

На стор. 54—57 — текст поучения.

Владимиров П. В. Обзор южнорусских и западнорусских памятников письменности от XI до XVII ст.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 4, 1890, стор. 140—142 (приложение).

Текст Поучение Зарубского черноритжца Георгия (поч.: «От грѣшнаго Георгія черноризца Зарубскыя печеры повченіе к духовному чаду. Се пишу к тобѣ, чадо мое...», за рукоп. Київ. дух. акад.).

II

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми на матеріалах творів староруської писемності, в тому числі поученія Георгія Зарубського.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 145 — характеристика Посланія до духовного сина Георгія Зарубського.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 151—152 — коротка характеристика творчості Георгія Зарубського.

Георгій, митрополит київський

Георгій, родом грек, був київським митрополитом в 1062—1079 рр. Автор полемічного твору проти латинян.

I

Состояние русской церкви со времени избрания митрополита Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 г.).— Христ. чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 320—325 — текст і аналіз Стязанья с латиною митрополита Георгія.

II

Августин, иером. Полемические сочинения против латинян, писанные в русской церкви в XI и XII веке, в связи с общим историческим изысканием относительно разностей между восточною и западною церковию.— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 6, стор. 352—420; № 9, стор. 461—521.

Аналіз численних протилатинських творів XI—XII ст. ст., в тому числі полемічного твору митрополита Георгія.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

В статті є матеріали про полеміку староруських письменників — митрополитів Леонтія, Георгія та ігумена Феодосія Печерського з латинянами.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 14—15 — короткі відомості про літературну діяльність митр. Георгія.

Георгий — митрополит киевский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 15 півтом. СПб., 1892, стор. 420.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 854—855 — характеристика творчості Георгія.

Д. Георгий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 222—224.

Біографічні відомості про Георгія митрополита; огляд його Стязания с латиною.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 197—202 — Георгій, митрополит київський; література питания; список рукописів з його творами — дійсними і приписуваиими.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 529—530 — характеристика творчості митрополита Георгія.

Григорій, творець канонів

Григорій був ченцем у Києво-Печерському монастирі десь у кінці XI — на поч. XII ст. Йому гіпотетично приписують авторство ряду канонів — духовних пісень.

I

Славицкий М. Канонизация св. князя Владимира и службы его по памятникам XIII—XVIII в.— Странник, 1888, июнь — июль, стор. 197—237.

На стор. 224—237 — тексти канонів, що їх приписують Григорію: 1. (поч.: Придете, братіе пѣсиь духовиую вси взопіем...», за рукоп. XIII ст., з вар.); 2. (поч.: «Вторыи ты бысть Костянтии словом...», за рукоп. XVI ст.).

II

Филарет. Обзор русской литературы...

На стор. 23 — біографічиі відомості про Григорія; обсяг його літературиої діяльиості.

А. Т. Григорий преподобный, инок печерский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 18 півтом. СПб., 1893, стор. 715—716.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 442—466 — біографічиі даиі про Григорія, творця каиоиів; література питаиня; реєстр рукописів із каиоиами, які приписуються Григорію.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 134 — характеристика творця канонів Григорія.

Данило Заточник

Данило Заточник, чи Заточеник, ймовірний автор Моленія, чи Слова, належав, як гадають, до княжої дружини і був у XII чи XIII ст. ніби за віщось засланий на береги озера Лача, Новгородської області.

I

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. 225—240 — текст Слова про Данила Заточника (поч. «Вострубим, братіе, яко во златокованные трубы...», за рукоп. кін XVI — поч. XVII ст.); із вступною заміткою.

Сахаров И. Сказания русского народа, собранные И. Сахаровым. Т. I, кн. 1, 2, 3 и 4. Изд. 3-е. СПб., 1841. 82+128+276+82 стор.

На стор. 57—62 (кн. 4) — текст Слова Данила Заточника (за списком Н. Морозова).

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 117—159.

На стовп. 151—153 — текст Поученіе от святых книг о чядех (поч.: «Сыну, луче есть с умным камень подимааті, неже с безумным вино піті...», за рукоп. XV ст.); у творі є місця, аналогічні з текстами Слова Данила Заточника.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 617—632 — Данила Заточника моленіе к своему князю Ярославу Всеволодовичю (за вид. Ундольского в Русск. беседе за 1856 р., кн. 2), на стовп. 626—631 — уривки з Слова Данила Заточника (за списком XVI—XVII ст.).

Слово Данила Заточеника еже списа к своему князю Ярославу Володимеровичю. По Копенгагенскому списку.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 263—272.

Текст твору за списком XVII ст.; видав І. Срезневський

Новый список Слова Даниила Заточника. С предисл. Е. В. Барсова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1883, кн. 2, стор. 1—V+I—19 (материалы историко-литературные).

Текст за списком XVII ст., з варіантами за виданнями Калайдовича, Срезневського і Ундольського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 38—40 — питання про особу Данила Заточника; великий уривок тексту Моленія; література питання.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым, бывшим секретарем имп. общества истории и древностей российских при Московском университете, изданные под ред. М. Сперанского с предисл. И. Забелина (XV—XIX).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 3(150), 10+III+62+II+13+72+101 стор.

На стор. 1—72 — Хронографы Московского чудова монастыря — опис чотирьох списків XV—XVII ст. ст.; на стор. 20—33 — текст Послания Данила Заточенаго к великому князю Ярославу Всеволодовичю (із Хронографа XVII ст.).

Щурат В. Слово Данила Заточника. Пам'ятка староруської літератури з кінця середніх віків.— ЗНТШ, т. IX, 1896, стор. 1—28.

На стор. 22—28 — текст Слова Данила Заточника; аналіз тексту; літературна історія твору; література питання.

Покровский Ф. И. Новый список «Слова» Даниила Заточника.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 4, 1904, стор. 328—339.

На стор. 333—339 — текст Слова.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXI, 1904, стор. 15 (бібл.).

Сперанский М. К Слову Данила Заточника.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1913, кн. 2(245), стор. 26—29 (смесь).

На стор. 27—29 — текст Слова (за списком кін. XVII ст.).

Миндалев П. Моление Даниила Заточника и связанные с ним памятники. Опыт историко-литературного исследования.— Учен. зап. Казан. унив., год LXXIX, 1912, кн. 9, стор. 1—32; кн. 10, стор. 33—48; кн. 12, стор. 49—80; год LXXX, 1913, кн. 4, стор. 81—112; кн. 9, стор. 113—160; кн. 12, стор. 161—224; год LXXXI, 1914, кн. 4, стор. 225—346+I—XXXVI. (Є окремий відбиток, Казань, 1914).

Література питання; текст Моленія Данила Заточника (за Акад. списком редакції XII ст. з різночитаннями за іншими списками); аналіз текстів редакцій XII і XIII ст. ст. і порівняння їх; твори, зв'язані з Моленієм,— Пчола, Фізіолог, Акір Премудрий, апокрифи, посланіє Клима Смолятича, Мудрість Менандра та ін.

Рец.: *Ильинский Л.* — ЖМНП, ч. LXI, 1916, февраль, стор. 332—359; *Вознесенский А.*— Рус. филолог. вестн., т. LXXV, 1916, стор. 307—311.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 116—120 — літературно-історична характеристика Моленія Данила Заточника; наведено в українському перекладі значні уривки тексту; форма Моленія; редакції; зміст редакції XII ст.

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 170—171 — характеристика Слова Данила Заточника; на стор. 177—179 — уривки тексту твору першої редакції (за рукоп. XVII ст.).

Зарубин Н. Н. Слово Даниила Заточника по редакциям XII и XIII вв. и их переделкам. Подготовил к печати Н. Н. Зарубин. Л., Изд-во АН СССР, 1932. XVI+166 стор. +13 таблиць. (Памятники древнерусской литературы, вып. 3).

На стор. I—XVI — вступ: справа авторства твору; редакції твору XII і XIII ст. ст.; його списки; література питання; на стор. 1—108— тексти: I. 1) Слово Даниила Заточника. Основная редакция XII века. 2) Слово о мирских притчах и о бытейских вещех. Переделка редакции XII века. II. 1) Послание (Моление) Данила Заточеного. Основная редакция XIII века. 2) Первая переделка редакции XIII века. 3) Вторая переделка редакции XIII века (всі тексти надруковано за численними списками XVI—XVII ст. ст.). У додатках на стор. 109—166 подано: 1) список Слова основної редакції XII ст. за рукоп. XVI ст.; 2) таблицю відповідностей між редакціями XII і XIII ст. ст.; 3) покажчик слів, які зустрічаються у списках Слова; на 13 таблицях — зразки письма різних списків твору.

Рец.: *Перетц В. Н.* Академическое издание Моления Даниила Заточника. — Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. I, 1933, стор. 341—350.

Малышев В. И. Новый список Слова Даниила Заточника.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VI, 1948, стор. 193—200.

На стор. 195—200 — текст Слова за списком середиии XVII ст.

Лихачев Д. С. Социальные основы стиля «Моления» Даниила Заточника.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 106—119.

На стор. 119 — уривок із Моленія Данила Заточника (за рукоп. XVI ст.).

Тихомиров М. Н. «Написание» Даниила Заточника.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 269—279.

На стор. 270—272 — текст Написаиія із збірника XVII ст. б-ки музею б. Кирило-Білозерського монастиря.

Покровская В. Ф. Неизвестный список «Слова» Даниила Заточника.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 280—289.

На стор. 284—289 — текст Слова із збіриика XVII ст. б-ки АН СРСР, Архангельське зібраиия.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 137—145 — текст (з невеликими пропусками): Послаиие Данила Заточеиаго к великому киязю Ярославу Всеволодичю (за вид. Н. Н. Зарубин, Слово Даииила Заточника по редакциям XII и XIII вв. и их переделкам. Л., 1932; за рукоп. XVII і XVI ст. ст.).

Перетц В. Н. Новый список «Слова» Даниила Заточника.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 362—378.

На стор. 370—373 — текст украіиського списку Слова за рукоп. серед. XVI ст. із збіриика Мальцева.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...

На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятиики Киевской Руси (загальиий огляд); на стор. 227—234 — текст Слово Даниила Заточиика (російський переклад Д. Лихачова); на стор. 326—330 — Слово Даниила Заточиика — стаття і примітки Д. Лихачова.

II

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 108—109 — відомості про Слово Данила Заточника (до 1199 р.).

Тихонравов Н. Заметки о старине и народности. Новый список Слова о Даниле Заточнике.— Лет. рус. лит. и древн., т. III, 1861, стор. 93—94 (смесь и библиография).

Опис списку XVII ст.

Модестов Е. О послании Даниила Заточника.— ЖМНП, ч. CCXII, 1880, ноябрь, стор. 165—196.

Даиило Заточиик — вигадаиа особа; послаиіє написаие, очевидно, у XII ст. для Юрія Долгорукого одним із членів молодшої княжої дружини.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 309—311 — характеристика Моленія Данила Заточника.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 76—77 — про рукописн твору Даннла Заточника.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 56—60 — огляд Моленія Данила Заточника.

Лященко А. Даниил Заточник.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 19 півтом. СПб., 1893, стор. 90—91.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 867—868 — аналіз Слова Данила Заточника.

Д. Даниил Заточник.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 916—920.

Характернстика Слова чи Моленія Данила Заточника; література питання.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 12 — коротка характернстика Моленія Даннла Заточника.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 86—93 — Моленіє Данила Заточника; спірні моменти в розумінні цього твору; наукова розробка; первісний склад пам'ятки і пізніші переробки; історнчне значення твору; література питання.

Бедржицкий Л. К литературе о Данииле Заточнике.— Рус. филолог. вестн., т. LXVII, 1912, стор. 355—361.

Список літературн (з підручника В. Келтуялн Курс ист. русск. литературы, т. I, СПб., 1906. стор. 613—623) і загальна характеристика праць.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 781—791 — характеристика Моленія Данила Заточника.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 228—235 — характернстика Моленія Данила Заточника; література пнтання.

Лященко А. Из комментария к «Моленію» Даниила Заточника.— В кн.: Историко-литературный сборн., посвящ. В. И. Срезневскому. Л., 1924, стор. 412—420.

Пояснення окремих місць і слів твору.

Абрамович Д. И. Из наблюдений над текстом Слова Даниила Заточника.— Сборник статей к 40-летию учен. деятельности акад. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 135—141.

Порівняння редакцій XII і XIII ст.ст.

Гудзий Н. К. К какой социальной среде принадлежал Даниил Заточник? — Сборник статей к 40-летию учен. деятельности акад. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 477—485.

Даннло, мабуть, не був природженим холопом, а потрапив у це становище за боргн.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 35—45 — історія створення Слова Данила Заточника; редакції твору, їх аналіз.

Гуссов В. М. Историческая основа Моления Даниила Заточника.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VII, 1949, стор. 410—418.

Будовниц И. У. Памятник ранней дворянской публицистики.

(Моление Данила Заточника).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 138—157.

Детальний аналіз твору.

Даниил Заточник.— БСЭ. Т. 13, изд. 2-е, 1952, стор. 334—335.

Тихомиров М. Н. Городская письменность в древней Руси XI—XIII веков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 52—66.

Використано матеріали Данила Заточника.

Скрипиль М. О. «Слово Даниила Заточника».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 72—95.

Історія дослідження твору; редакції; коментар до Слова; джерела його, склад, ідейне спрямування.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 170—179 — аналіз Моленія Данила Заточника; література питання.

Данило Паломник

Данило Паломник був ігуменом якогось (можливо, Чернігівського) монастиря. В 1106—1108 рр. зробив подорож до Палестіни і десь до 1113 р. описав цю мандрівку.

I

Путешествия русских людей в чужие земли. Изд. Н. Власова. Ч. 1. СПб., 1837. XIX+110 стор. (з палеограф. знімком).

Текст Хожденія Данила Паломника.

Путешествия русских людей в чужие земли. Изд. 2-е. Ч. 1. СПб., 1837. XVI + 123 + 2 стор. (з палеограф. знімком).

Текст Хожденія Данила Паломника.

Путешествия русских людей по Святой Земле. Ч. I. СПб., 1839. 123+2 ненум. стор.

Передрук другого видання 1837 р.

Сахаров И. Сказания русского народа, собранные И. Сахаровым. Т. II, кн. 5, 6, 7 и 8. СПб., 1849. XX+194+116+112+224 стор.

На стор. 1—45 (кн. 8) — Путешествие игумена Даниила по святым местам в начале XII столетия: зміст твору; біографічні відомості про Данила; реєстр використаних рукописів твору (10 №№); на стор. 11—45 — текст Книга, глаголемая странник (поч.: «Се аз недостойный игумен Даниил...», за списком XVI ст., з варіантами за іншими списками).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 656—683 — уривки з Хожденія ігумена Данила (із зб. б-ки Моск. общ. истор. и древн. рос.); з коментарем.

Путешествие игумена Даниила по Святой земле в начале XII века (1113—1115). Изд. Археографическою комис. под ред. А. С. Норова с его критич. замечаниями. СПб., 1864. 2+XIV+2+192+I стор.

З картою Палестіни, планом Єрусалима і 6 палеограф. знімками.

Pélerinage en Terre Sainte de l'Igoumène russe Daniel, au commencement du XII siècle (1113—1115), traduit pour la première fois; accompagné de notes critiques et suivi du texte russe, collationné à la commission archèographique, d'après trente manuscripts, par Abraham de Noroff. СПб., 1864. VIII+216+4 стор.

Текст твору у перекладі французькою мовою; з картою Палестіни і планом Єрусалима.

Веневитинов М. Житье и хоженье Данила русьскыя земли игумена 1106—1108 гг.— Правосл. палестин. сб., т. I, вып. 3, 1883, стор. I—XXII+I—96; т. III, вып. 3, 1885, стор. 97—257+8.

На стор. 1—96, 97—141 — текст Хоженья (за рукоп. 1496 р., з варіантами за 14 ін. списками XV—XIX ст.ст.); у вступній статті на стор. I—XXII подано аналіз Хоженья, огляд чотирьох редакцій твору в 70 списках, реєстр цих списків; перелік друкованих видань Хоженья; на стор. 145—257+8 — покажчики власних імен та малозрозумілих слів; покажчик посилань на св. письмо і покажчик відстаней, що їх пройшов Данило; в роботі є ряд планів і карт св. землі.

Die Pilgerfahrt des russischen Abtes Daniel ins Heilige Land. 1113—1115. Uebersetzt von A. Leskien.— Zeitschrift des Deutschen Palaestinavereins. Band VII. Лейпціг, 1884.

Німецький переклад Хожденія Данила Паломника.

Рец.: *Веневитинов М.* Немецкий перевод Хождения игумена Даниила в Святую Землю.— ЖМНП, ч. CCXXXIV, 1884, август, стор. 248—252.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 108—116 — характеристика мандрівки ігумена Данила і текст твору (за рукоп. 1496 р.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 64—66 — уривки тексту Житье и хоженье Данила, русьскыя земли игумена (з Палестинского сборника, т. I—III, вип. 3, 1883—1885 рр.); коротка характеристика Данила і його твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 51—55 — уривки тексту Житье и хоженье Данила, русьскыя земли игумена (за вид. М. Веневітінова в Палестинском сборнике, СПб., 1885; за рукоп. XV ст.); коротка характеристика твору.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 111—112 — біографічні відомості про Данила Паломника

Состояние русской церкви со времени избрания митрополита Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 гг).— Христ. чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 310—317 — характеристика Хожденія Данила Паломника.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 83—84 — відомості про Хожденіє Данила Паломника.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 288—290 — огляд і характеристика Хожденія Данила Паломника.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 76 — про рукописи Хожденія Данила Паломника.

Малинин В. Н. Житие и хождение Даниила руськыя земли игумена 1106—1108 г.— Труды Киев. дух. акад., 1884, № 1, стор. 95—111.

Історія вивчення Хожденія — література питання; характеристика видання твору під ред. М. Веневитінова (Правосл. палестинск. сборник, т. I, вып. 3, СПб., 1883).

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 27 — біографічні відомості про Данила Паломника.

Веневитинов М. Заметки к истории хождения Даниила игумена. III. Текст Макариевского 1-го списка в издании А. С. Норова.— ЖМНП, ч. CCXLIX, 1887, март, стор. 11—67.

Характеристика видання Хожденія, здійсненого А. С. Норовим в 1864 р.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 21—23 — огляд Хожденія Данила Паломника.

Веневитинов М. Переделка Хождения игумена Даниила в сборнике св. Димитрия Ростовского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3. (150), стор. 1—25 (исследования).

Характеристика переробки Хожденія Данила Паломника з рукопису Дм. Туптала; переробка була здійснена в кінці XVI ст. учнями Київської колегії.

Рузский Н. В. Сведения о рукописях, содержащих в себе хождение в святую землю русского игумена Даниила в начале XII века.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1891, кн. 3(158), стор. 1—172 (материалы историко-литературные).

Лященко А. Даниил.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 19 півтом. СПб., 1893, стор. 90.

Заболотский П. Легендарный и апокрифический елемент в Хождении иг. Даниила.— Рус. филолог. вестн., т. XLI, 1899, стор. 220—237; т. XLII, 1899, стор. 237—273.

Рец.: *М. Г.*— ЗНТШ, т. LII, 1901, стор. 10—11 (бібл.).

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 213—228 — загальний огляд паломницької літератури; аналіз Хожденія ігумена Данила.

Голубинский Е. Б. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 831—836 — характеристика Данила Паломника.

Даниил-игумен.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 912—916.

Характеристика Хожденія Данила Паломника; література питання.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 11 — коротка характеристика Данила Паломника.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 58—59 — загальна характеристика паломницької літератури; на стор. 59—64 — характеристика Хожденія ігумена Данила; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 662—671 — підсумки дослідження Хожденія ігумена Данила.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 47 — опис двох списків Хожденія Данила.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Петроград 30 января 1915 года. К., 1915. 44 стор.

На стор. 19—23 — відомості (В. Адріанової) про списки переробок Хожденія Данила Паломника.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 172—177 — характеристика давнього паломництва; походження Даннла Паломника; патріотизм автора; час подорожі; роздобування вісток; зміст твору; легендарний і апокрифічний елемент в описі; пізніша доля опису подорожі; історичне значення твору.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 321—322 — характеристика Хожденія ігумена Данила.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 158—162 — характеристика Хожденія Данила Паломника.

История русской литературы. Т. І...

На стор. 366—372 — аналіз і характеристика Хожденія Данила Паломника.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1...

На стор. 168—171 — аналіз Хожденія ігумена Данила.

Данил Паломник.— БСЭ. Т. 13, изд. 2-е, 1952, стор. 335.

Данилов В. В. К характеристике «Хождения» игумена Даниила.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 92—105.

Мета паломництва Данила; чи володів він грецькою мовою; аналіз мови твору; вірогідність свідчень Данила.

Історія української літератури. Т. І..

На стор. 41—42 — огляд Хожденія Данила Паломника.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 110—113 — аналіз Хожденія ігумена Данила; література питання.

Добриня Ядрейкович (Антоній)

Добриня Ядрейкович (Андрейкович) походив із знатного новгородського роду, народився десь на початку другої половини XII ст. В 1200-х рр. був пострижений у ченці під іменем Антонія. В 1212 р. його обрано новгородським архієпіскопом; в 1219 р. Антоній став єпіскопом Перемишля Галицького; в 1225 р.— знову новгородським архієпіскопом. В 1228 р. пішов у Хутинський монастир, де й помер 8 жовтня 1233 р. Ще будучи світською людиною, Антоній зробив подорож в Царгород та Палестіну і залишив подорожні записки.

I

Срезневский И. И. Сказание о Софийском храме Цареграда в XII в. по двум спискам. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 340—352.

На стор. 340—349 — текст Сказанія паломника Добрині Андрейковича.

II

Состояние русской церкви от митрополита Климента до митрополита Кирилла II. (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—447; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.

На стор. 425—427 — аналіз Хожденія Добрині Ядрейковича.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 171 — відомості про Добриню Ядрейковича.

Срезневский И. И. Св. София царьградская по описанию русского паломника конца XII века.— Труды III археолог. съезда. Т. I, К., 1878, стор. 95—109.

Про опис Софії за матеріалами новгородця Добрині Андрейковича (архієпіскопа Антонія).

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 290—291 — огляд і характеристика Хожденія Антонія (Добрині Ядрейковича).

Филарет. Обзор русской духовной литературы..

На стор. 46 — біографічні дані про Добриню Ядрейковича; характеристика його Хожденія.

Антоний.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 858.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 228—233 — аналіз Хожденія Добрині Ядрейковича.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 836—838 — характеристика Паломника Добрині Ядрейковича (єп. Антонія).

Айналов Д. Примечания к тексту книги: «Паломник» Антония Новгородского.— ЖМНП, ч. III, 1906, июнь, стор. 233—276; ч. XVIII, 1908, ноябрь, стор. 81—106.

Історичний коментар.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 64—67 характеристика Паломника архієпіскопа Антонія (Добрині Ядрейковича); література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы...

На стор. 687—689 — характеристика Хожденія в Царьград Добрині Ядрейковича.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 322—323 — характеристика Сказанія мѣст святых в Царѣградѣ Антонія.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 373—374 — огляд і характеристика Хожденія Добрині Ядрейковича.

Досифей

Досифей був іноком Києво-Печерського монастиря. На поч. XIII ст. зробив подорож на Афон. Помер в 1219 р. Залишився уривок його опису цієї подорожі.

II

Досифей.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 28.

Біографічні відомості про Досифея; огляд його опису подорожі на Афон.

Єфрем

(Див. також Житійна література)

Єфрем був у кін. XII — у першій полов. XIII ст. ченцем Богородицького монастиря в м. Смоленську. Помер після 1237 р. Написав житіє свого учителя Авраамія.

I

Редков Н. Н. Преподобный Авраамий Смоленский и его житие, составленное учеником его Ефремом. Опыт историко-литературного исследования. Смоленськ, 1909. 176 стор.

Література питання; час життя Авраамія Смоленського і час написання його житія; церковне життя, релігійні умови і освіта в Смоленську тих часів; автор житія; мета написання житія, його склад, літературний характер; життя Авраамія Смоленського, його характер і прославлення; на стор. 107—125 — огляд списків житія; на стор. 126—164 — текст Житіе и терпѣніе преподобнаго отца нашего Авраамія (поч.: «О пресвятый царю отче и сыне...», за рукоп. XVII ст., з вар.); на стор. 164—173 — текст служби Авраамію (поч.: «Явися гора умная нам...», за тим же рукоп.), з каноном.

II

Состояние русской церкви от митрополита Климента до митрополита Кирилла II. (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—447; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.

На стор. 429—434 — аналіз житія Авраамія Смоленського, написаного його учнем Єфремом.

Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...

На стор. 52—58 — огляд житія Авраамія Смоленського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 45 — коротка характеристика творчості Єфрема; про видання написаного ним житія Авраамія Смоленського.

Пономарев В. Авраамий Смоленский, преп.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 194—203.

Детальна біографія Авраамія Смоленського; огляд його діяльності; характеристика його житія, написаного Єфремом; література питання.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 772—773 — аналіз житія Авраамія Смоленського, написаного його учнем Єфремом.

Ефрем.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 535.

Короткі відомості про Єфрема і характеристика його творчості.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 692—697 — літературно-історичний нарис про Житіе и терпѣніе преп. Авраамія Смоленского, написане Єфремом.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 209—213 — характеристика житія Авраамія Смоленського, написаного Єфремом; література питання.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 206 — аналіз житія Авраамія Смоленського; література питання.

Житійна література

(Див. також Літописи, Пролог, Четьї-Мінеї)

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Ключевский В. Древнерусские жития святых как исторический источник. Исследование В. Ключевского. М., 1871. III+465+IV+III+1 стор.

Аналіз численних житій з історично-фактичної точки зору; глава VIII — огляд житій як пам'яток літератури.

Галахов А. История русской словесности древней и новой. Изд. 2-е с перемен. Т. I. Отд. 1: Древнерусская словесность. СПб., 1880. IV+517 стор.

На стор. 301—304 — огляд оригінальної житійної літератури.

Строев П. М. Библиологический словарь и черновые к нему материалы П. М. Строева. Приведены в порядок и изданы под ред. акад. А. Ф. Бычкова. СПб., 1882. 532 стор.

На стор. 318—349 — про рукописи анонімних житій святих (руських).

Филарет. Обзор русской духовной литературы. 1862—1863. Сочинение Филарета (Гумилевского), архиеп. черниговского. Изд. 3-е, с попр. и дополн. автора. Кн. I и 2. СПб., 1884. 8+511 стор.

На стор. 25—27 — реєстр анонімних житій і слів XI ст.; на стор. 47—52 — таких же творів домонгольського періоду.

Барсов Н. Жития святых.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 23 півтом. СПб., 1894, стор. 20—23.

Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900. IV+375+VIII+47+17+4+4+10+II стор.

На стор. 179—212 — огляд оригінальної житійної літератури.

Кадлубовский А. Очерки по истории древнерусской литературы житий святых.— Рус. филолог. вестн., т. XLV, 1901, стор. 35—70; т. XLVI, 1901, стор. 5—128; т. XLVII, 1902, стор. 1—102.

Аналізуються великоруські житія.

Рец.: *Сумцов Н. Ф.* — Зап. Харьк. унив., 1903, кн. 3, часть офиц., стор. 34—37.

Абрамович Д. И. Памятники языка и письма и археографические на XII археологическом съезде в Харькове.— Христ. чтен., 1903, ч. 1 (т. CCXV), стор. 174—183.

Реферат доповідей на з'їзді; в т. ч. Д. И. Абрамович: Черты южнорусского домонгольского быта по данным житийной литературы.

Троицкий С. Жития святых.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 582—593.

Детальний огляд житійної літератури, зокрема оригінальної; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы от IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор.

На стор. 599—609, 762—781 — огляд і характеристика житійної оригінальної літератури; аналіз окремих житій.

Смирнов С. И. Исследование В. О. Ключевского «Древнерусские жития святых как исторический источник».— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 1 (248), стор. 53—63.

Загальна характеристика праці Ключевського.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3 (254), стор. 1—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

В книзі подано аналіз численних великокняжих житій і загальний огляд їх як літературних творів; тексти житій.

Соколов Б. О житийных и апокрифических мотивах в былинах.— Рус. филолог. вестн., т. LXXVI, 1916, стор. 96—119.

Є література питання.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

На стор. 319—321 — огляд оригінальної житійної літератури.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.

На стор. 152—172 — огляд агіографічної (житійної) оригінальної літератури.

Истрин М. В. Очерк истории древнерусской литературы домонгольского периода (11—13 вв.). Пг., 1922. X+248 стор.

На стор. 109—112, 118—127, 152—157, 199—213, 241—245 — огляд оригінальної житійної літератури.

История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).

На стор. 315—346 — огляд оригінальної житійної літератури; аналіз і характеристика окремих житій; творчість письменників-агіографів.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.— X., вид-во «Радянська школа», 1947. 224 стор.

На стор. 133—148 — огляд оригінальної житійної літератури.

Жития.— БСЭ. Т. 16, изд. 2-е, 1952, стор. 193—194.

Історія української літератури. Т. І. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 754 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор. 39—41 — огляд житійної оригінальної літератури.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор.

На стор. 96—110 — огляд і характеристика оригінальної житійної літератури.

Лихачев Д. С. Изображение людей в житийной литературе конца XIV—XV века.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 105—115.

Є матеріали й міркування про житійну літературу XII—XIII ст.ст.

Житіє Андрія Боголюбського

I

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3 (254), стор. 1—295+1—186+I—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 142—147 — огляд південноруського житія про князя Андрія Боголюбського; переробки сказанія; на стор. 284—295 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історичне значення княжих житій; на стор. 87—89 — (тексти) церковна переробка літописного житія про вбивство Андрія Боголюбського (поч.: «Убьен бысть князь великiи Андрѣи...», за рукоп. XVI ст. з вар.).

Житіє Антонія Печерського

II

Антоний Печерский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 880—882.

Характеристика життя і діяльності (за літописом).

Пархоменко В. В какой мере было тенденциозно несохранившееся древнейшее «Житие Антония Печерского».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 1, 1914, стор. 237—241.

Стаття з приводу книги Д. М. Присьолкова Очерки по церковно-политической истории Киевской Руси, СПб., 1913.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 325—326 — характеристика житія Антонія Печерського.

Житіє Бориса і Гліба

(Див. ще Іаков мніх, Нестор)

I

Срезневский И. И. Древние жизнеописания русских князей X—XI века.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 113—130.

Огляд літописних житій князів Володимира і Бориса та Гліба; сказанія про життя і вбивство Бориса і Гліба у первісному вигляді складені незалежно від літопису; списки сказанія; зразки текстів сказанія за Синодальним списком (XIV ст.) і Софійським (XVII ст.).

Срезневский И. И. Дополнения к записке: Древние жизнеописания русских князей.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 157—164; 209—221.

На стовп. 157—164 — текст Сказаніє о чудесѣх святою страстотерпцю Христову (про відкриття мощей Бориса і Гліба; за Софійським списком XVII ст. і з закінч. за іншими списками): на стовп. 209—221 — уривок Несторового тексту Чтенія о житіи і погубленіи Бориса и Глѣба за Синодальн. списком XIV ст.).

Житие святых мучеников Бориса и Глеба: 1) По харатейному списку XII века. С 2 литографированными снимками и предисловием О. М. Бодянского; 2) По харатейному же списку XIV века. С литографированным снимком.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1870, кн. 1, стор. 1—XVII+1—64+1—18 (материалы славянские).

На стор. I—XVII — передмова О. Бодянського; на стор. 1—64 — тексти Съказание и страсть и похвала святую мученику Бориса и Глѣба та Съказание чюдес святою страстьрпьцю Христову Романа и Давида (за списком Московського Успенського собору XII ст., з різночитаннями за іншими списками); на стор. 1—18 — текст Сказанье страсти и похвала святую мученику Бориса і Глѣба (за списком XIV ст., з різночитаннями за іншими списками).

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы.

Вып. 2. Славянорусский Пролог. Часть первая. Сентябрь — декабрь. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1896. LXVI+224 стор.

На стор. VII—LXVI — вступна стаття Пономарьова Славянорусский Пролог в его церковном и народно-литературном значении (историко-литературный очерк); на стор. 3—4 — текст проложного житія Гліба (поч.: Глѣба князя россійскаго, сына Володиміря, уби свой брат...»); на стор. 158—159 — примітки і коментарі.

Лихачев Н. П. Лицевое житие святых благоверных князей русских Бориса и Глеба. По рукописи конца XV столетия. [СПб.], вид. Общ. любит. древн. письм., № CXXIV, 1907. 41 стор.+3 літогр. зображення+39 ненум. арк.

На стор. 5—41 — вступна стаття Лихачова з описом рукопису; на арк. 1—39 — текст житія Похзала і убиение и сказаніе святых великых князей русьских и страстотерьпець Бориса и Глѣба (поч.: «Род правых благословится, рече пророк...»); частина малюнків подана кольоровим друком; всього є 32 мініатюри.

Рец.: *Соболевский А. И.* Несколько слов о лицевых рукописях — Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 1, 1908, стор. 95—98.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3(254), стор. 1—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 20—22 — південнослов'янські житія Бориса і Гліба; на стор. 81—107 — проложні житія їх; Несторове житіє Бориса і Гліба; житійне сказаніє про Бориса і Гліба; взаємостосунок церковних і літописних сказаній про Бориса і Гліба; списки і редакції всіх згаданих житій; література питання; на стор. 284—295 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історичне значення княжих житій; на стор. 27—47 — (тексти): 1) Редакція житія із древніх північноруських прологів (поч.: «Святый мученик Борис...», за Прологом XIV—XV ст., з вар.); 2) Редакція житія із пізніх списків Пролога (поч.: «Святая и славная Христова мученика Борис и Глѣб...», за Прологом XV ст., з вар.); 3) Переробка житійного сказанія про Бориса і Гліба (поч.: «Род правых благословится, рече пророк...», за рукоп. XV—XVI ст. з вар.); 4) Переробка передмови до житійного сказанія (поч.: «Род правых благословітся...», за рукоп. XVI ст.); на стор. 163—164 — південнослов'янські проложні житія Бориса і Гліба (поч.: «Сия погубы и брать свои проклетии...», за Прологом XIII ст.).

Бугославский С. А. Святые князья Борис и Глеб в древнерусской литературе. Ч. II. Тексты.— Унив. изв., 1915, ноябрь — декабрь, стор. 1—16 (прибавления); 1916, апрель, стор. 17—64; май—июнь, стор. 65—96; июль—август, стор. 97—128; сентябрь—октябрь, стор. 129—144; 1917, январь—февраль, стор. 145—168.

1) На стор. 1—17 — текст анонімного сказанія про Бориса і Гліба (поч.: «Род праведных благословится, рече пророк...», за рукоп. Торжественником XVI ст., з вар. за 34 іншими списками; відомості ще про 16 списків твору); 2) на стор. 17—37 — текст синодальної редакції анонімного сказанія про Бориса і Гліба (поч.: «Род правых благословится, рече пророк...», за рукоп. XV ст., з вар. за 42 списками; відомості ще про 11 списків твору); 3) на стор. 38—

39 — додаток тексту до 287 варіанту синодальної редакції твору; 4) на стор. 40—41 — додаток тексту (1459 р.) до варіанту 303 тексту, № 2; 5) на стор. 42—43 — відмінний варіант початку твору синодальної редакції (за рукоп. XVI ст.); 6) на стор. 44—48 — текст контамінованої редакції сказанія (поч.: «Владимер княжа на усеи земли...», за рукоп. XVII ст., збірник білоруських житій); на стор. 49—55 — текст української контамінованої редакції сказанія (поч.: «Зацных княжат російских вышли два квѣты...», за рукоп. житій святих XVII—XVIII ст.); на стор. 56—71 — текст анонімного сказанія (поч.: «Род праведных благословится, рече пророк...», із збірки Псковсько-Печерського монастиря XV ст.); 7) на стор. 72—93— текст сказанія в сильвестрівській і мінейних редакціях (поч.: «Род праведных в вѣкы в благословении будеть...», за рукоп. XIV ст., з вар. за 12 списками); 8) на стор. 94—114 — текст сказанія в чудовській редакції (поч.: «Род правых благословиться, рече пророк...», за рукоп. XIV ст., з вар. за 26 списками; відомості про 9 інших списків); 9) на стор. 115—137 — текст твору в успенській редакції (поч.: «Род правыих благословиться, рече пророк...», за Успенським збірником XII ст., з вар. за 8 списками); 10) на стор. 138—154 — приблизно відновлений оригінал анонімного сказанія на основі Успенського списку XII ст.; 11) на стор. 155—168 — текст сказанія про чудеса Бориса і Гліба, доданого до анонімного сказанія в успенській ред. (поч.: «Съказание чюдес святою страстьрпьцю...» за Успен. зб. XII ст., з вар. за 23 списками).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 74—75 — загальна характеристика оригінальної житійної літератури; на стор. 79—89 — уривки тексту про муки св. Бориса й Гліба (за Успен. зб. XII—XIII ст.).

Бугославський С. Українсько-руські пам'ятки XI—XVIII вв. про князів Бориса та Гліба. (Розвідка й тексти). К., 1928. XXXIII+206+II стор. (Збірник істор.-філолог. від. ВУАН, № 77. Пам'ятки мови та письменства давньої України, т. I).

На стор. V—VI — Переднє слово від комісії давнього письменства; на стор. VII — від автора; на стор. IX—XXXIII — вступна стаття: анонімне Повідання про Бориса і Гліба — списки і редакції твору; Сказаніє о чудесах Бориса та Гліба; Несторове Чтеніє — списки твору; літописне Сказаніє о Борисѣ и Глѣбѣ; літопис і анонімне Сказаніє, джерела останнього; Чтеніє, анонімне Повідання й літопис; на стор. 1—206 — тексти: до стор. 168 — ті самі, що в Унив. изв. 1915—1917 (це віддруковані тоді ж аркуші, крім стор. 1—2); на стор. 169—170 — закінчення сказанія про чудеса Бориса і Гліба, доданого до анонімного сказанія в успенській редакції; на стор. 170—172 — текст № 12: до вар. № 104 тексту № 11 (поч.: «Бысть яко міну по умертвін блаженаго Ярослава князя...», за рукоп. XV ст., з вар.); на стор. 173—174 — текст № 13: повідання про чудеса особливої редакції — текст, що замінив відповідну частину тексту № 11 (вар. 1 по 116 вар. див. текст № 11, критичний апарат; поч.: «В лѣто 6524 в день недѣлныи убьен бысть святии Борис...», за рукоп. XVI ст.); на стор. 175—176 — текст № 14: до вар. № 176 тексту № 12 (поч.: «Чюдо 6-е со нѣмом и о безногом...», за рукоп. 1494 р.); на стор. 177—178 — текст № 15: до вар. № 175 тексту № 11 (поч.: «Ино чюдо бысть в Кіевѣ...», за рукоп. XVI ст., з вар.), стор. 169—178 (текст), очевидно, віддруковані ще до революції; на стор. 179—206 — текст Читання про свв. кнн. Бориса та Гліба препод. Нестора (поч.: «Владико, господи вседержителю...», за Сильвестр. зб. XIV ст., з вар. за 18 списками).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 45—52 — текст (з скороченням) Сказаніє и страсть и похвала святую мученику Бориса и Глѣба (з видання С. Бугославського Українсько-руські пам'ятки XI—XVIII вв. про князів Бориса та Гліба, К., 1928); коротка характеристика твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...
На стор. 40—51 — скорочений текст Съказаніе и страсть и похвала святую мученику Бориса и Глѣба (за вид. С. А. Бугославського Українсько-руські пам'ятки XI—XVIII вв. про князів Бориса та Гліба, К., 1928; за рукоп. XII ст.); коротка характеристика твору.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...
На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 68—73 — текст літописного сказанія про вбивство Бориса і Гліба (російський переклад за Лаврентіївським списком Д. Лихачова).

II

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН., кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).
На стор. 78 — «Сказание о Борисе и Глебе, составленное монахом Иаковом» як джерело літопису.

Владимирский Н. Несколько слов о Прологе, памятнике древнерусской письменности, и несколько литературных вопросов из древнейшей эпохи нашего просвещения.— Учен. зап. Казан. унив., год. XLII, 1875, кн. 5, стор. 851—883.
Коротка характеристика прологів; рукописи їх; стаття пролога про убивство Бориса і Гліба як екстракт сказанія про Бориса і Гліба, що його приписують Іакову мніху.

Левитский Н. Несколько слов по поводу заметки проф. Соболевского.— Христ. чтен., 1890, ч. II, стор. 677—688.
Питання про час виникнення Памяти и похвалы Володимеру і Сказанія про Бориса і Гліба (відповідь на статтю Соболевського в ЖМНП, 1888, № 6).

Соболевский А. И. «Память и похвала св. Владимиру» и «Сказание» о св. Борисе и Глебе (по поводу статьи г. Левитского).— Христ. чтен., 1890, ч. I, стор. 791—804.
Полеміка з приводу часу виникнення цих творів.

П. Л. Разыскание мощей св. страстотерпцев, князей Бориса и Глеба.— Киев. епарх. ведом., 1892, № 10, часть неофиц., стор. 272—279.
Документальні матеріали (листи і донесення) першої половини XVII ст. про намагання знайти останки Бориса і Гліба.

Васильев В. История канонизации русских святых.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1893, кн. 3 (166), стор. 1—VIII + 1—256.
На стор. 63—67 — про життя, смерть і канонізацію св. Бориса і Гліба.

Корольков И. Поучительное чтеиие о святых благовериых киязьях Борисе и Глебе.— Киев. епарх. ведом., 1899, № 10. часть неофиц., стор. 373—375.

Короткі біографії Бориса і Гліба.

Голубинский Е. Е. История канонизации святых в русской церкви.— Чтеи. в общ. истор. и древи. рос., 1903, кн. 1 (204), стор. 1—600.

На стор. 43—49 — переказ аиоиімиого (Іакова мніха) сказаиія про Бориса і Гліба.

Пономарев А. Борис и Глеб.— Правосл. богосл. энцикл. Т. 11. Пг., 1903, стовп. 954—967.

Огляд житій про Бориса і Гліба (літопнсие, Нестора, аиоиімие, проложне).

Айналов Д. В. Очерки и заметки по истории древнерусского искусства. Миниатюры «Сказания» о свв. Борисе и Глебе Сильвестровского сбориика.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, кн. 3, 1910, стор. 1—128 (з 41 малюиком). (Є окремий відбиток, СПб., 1911).

Рец.: *Свєнціцький І.*— ЗНТШ, т. CXIII, 1913, стор. 172—173 (бібл.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семииария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 9—11 — резюме доповіді С. Бугославського про редакції і списки аиоиімного сказанія про Борнса і Гліба; иа стор. 75—76 — опис 15 списків житія.

Бугославский С. Отчет о занятиях в библиотеках Москвы, С.-Петербурга и с. Поречья (гр. Уваровых). (Август—октябрь 1912 г.).— Унив. изв., 1913, октябрь, стор. 1—52. (Є окремий відбиток).

Огляд рукописиих списків аионімиого сказанія про вбивство Бориса і Гліба; спнскн Несторового Чтеиія; проложиі статті про вбивство князів; служби і парнмейні читання; духовні вірші про Бориса і Гліба.

Адрианова В. П. Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VII + 518 стор. + 1 табл.

На стор. 145—146 — про вплнв жнтія Олексія чоловіка божого на сказаиіє про Борнса і Гліба.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 155—159 — характернстнка і зміст оповідаиня про Бориса і Гліба.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 119—127 — жнтія Бориса і Гліба: історико-літературиа характернстика (літопис, Іаков мних, Нестор); література питаиия.

Бугославский С. Литературиая традиция в северовосточной русской агиографии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 332—336.

Вплив староруських кияжнх житій про Борнса і Гліба та ін. иа російську агіографію.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 317—321 — характеристика літописної статті 6523 р. про вбивство Бориса і Гліба; сказаніє про Бориса і Гліба (яке приписували Іакову миіху).

Історія української літератури. Т. І, ч. 1...

На стор. 133—134 — характеристика сказаиія про вбивство Бориса і Гліба.

Жития.— БСЭ. Т. 16, 2-е изд., 1952, стор. 193—194.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 39—40 — огляд оригіиальиої житійиої літератури; аналіз сказаиія про Бориса і Гліба.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 96—112 — аналіз аноиімного сказанія про вбивство Бориса і Гліба; література питаиня.

Ильин Н. Н. Летописная статья 6523 года и ее источник. (Опыт анализа). М., Изд-во АН СССР, 1957. 210 стор. (Акад. наук СССР. Инст. славяноведения).

Про підсумки і проблеми дослідження Повѣсти времениых лѣт; літописиі і житійиі сказаиія про Бориса і Гліба; літературиі джерела цих сказаній; історичиі перекази про Бориса і Гліба; житійна обробка переказів про Бориса і Гліба.

Воронин Н. Н. «Анонимное» сказание о Борисе и Глебе, его время, стиль и автор.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит., т. XIII, 1957, стор. 11—56.

Смирнова Э. С. Отражение литературных произведений о Борисе и Глебе в древнерусской станковой живописи.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 312—327.

Житіє Володимира

(Див. ще Іаков мніх, Феодосій грек)

I

Соболевский А. И. Памятники древнерусской литературы, посвященные Владимиру св.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 2, 1888, стор. 7—68 (отдел второй).

Огляд і характеристика творів, присвячених Володимиру; списки їх; тексти.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым, бывшим секретарем имп. общества истории и древностей российских при Московском университете, изданные под ред. М. Сперанского с предисл. И. Забелина (XV—XIX).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3(150), стор. 1—10+I—III+1—62+I—II+1—13+1—72+I—II+1—101.

На стор. 1—101 — Соборник белорусский Чудова монастыря (опис збірника XVI ст.); на стор. 33—42 — білоруський текст Житіе благовернаго князя Владимира (поч.: «Блаженый сей князь Владимир бысть сын Святославль...», із цього збірника).

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 224—238 — житіє Володимира: текст анонімного автора (поч.: «Сице убо бысть малым...», за рукоп. XVII ст.) і паралельно текст повісті із літопису (поч.: «Избраша мужи добры...»); на стор. 246—247 — Проложное сказание о Владимире (поч.: «Сь бысть сын Святъславль...», за пергам. Прологом 1400 р.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 61—75 — звіт С. Акимовича про дослідження житія св. Володимира; два види житія; описи списків; на стор. 66—68 — текст короткої проложної ред. (поч.: «В ты ж день святого князя Володимира...», за рукоп. XIII ст.); на стор. 69—73 — текст повної редакції проложного житія (поч.: «Се бысть сын Святославль...», за рукоп. XVI ст.).

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3(254), стор. 1—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 51—81 — огляд короткого проложного житія Володимира; питання про канонізацію цього князя; поширена редакція проложного житія; літописно-проложне житіє Володимира; українське, московське, пискарьовське і легендарно-проложне житіє; порівняльний огляд записів легенди; критичний огляд легенди; на стор. 284—295 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історичне значення княжих житій; на стор. 14—26 — (тексти): 1) Коротка проложна редакція житія Володимира (поч.: «Сь бысть сын Святославль...», за Прологом XV ст., з вар.); 2) Переробка поширеного житія Володимира за Іпатським літописом (поч.: «Сьи бысть сын Святославль...», за рукоп. XVI ст., з вар. за Іпатським літописом); 3) Пізніша переробка поширеного житія (поч.: «Сей бысть князь Владимир...», за рукоп. XVII ст.; тут подано й текст молитви Володимира «о новокрещенных людех»).

II

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).

На стор. 75—78 — «Житие Владимира святого» як джерело літопису.

Житіє Миколи Мирликійського (Чудотворця)

(Див. також Житія перекладні)

I

Службы и житіе св. Николая Мирликійскаго. М., 1640. 3+66+177 арк.

Службы и житіе св. Николая Мирликійскаго. М., 1641, 3+243 арк.

Службы и житіе св. Николая Мирликійскаго. М., 1643. 5+246 арк.
Служба с житіем Николаю Чудотворцу Мирликійскому. М., 1662. 2+168 арк.
Служба с житіем Николаю Чудотворцу Мирликійскому. М., 1679. 1+3+268 арк.
Служба с житіем Николаю Чудотворцу Мирликійскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1680. 114+2 арк.
Служба с житіем Николаю Чудотворцу Мирликійскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1694. 152 арк.
Служба с житіем Николаю Чудотворцу Мирликійскому. М., 1694. 61+1+3+151 арк.
Служба Николаю Чудотворцу с житием. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1696.
Служба с акафистом и житием Николаю Чудотворцу Мирликийскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1698.
Служба с житием Николаю Чудотворцу Мирликийскому. М., 1699. 1+3+210 арк.
Должную славу и честь троицѣ святой богу... юже похвалу угодникови его святителю Христову Ніколаю Мурликійскому... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1700. 100 арк.

Чудеса св. Миколи тут передруковані із Житій святих Дмитра Туптала.

Служба с житием Николаю Чудотворцу Мирликийскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1738.
Служба и житие Николая Чудотворца Мирликийского. Чернігів, 1750. 3+125 арк.
Служба и житие Николая Чудотворца Мирликийского. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1751. 2+126 арк.
[Житие и] служба св. Николаю Чудотворцу. М., 1752. 1+3+165 арк.
Служба с житием Николаю Чудотворцу Мирликийскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1754.
Житие и служба Николаю Чудотворцу Мирликийскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1761.
Житие и служба Николаю Чудотворцу Мирликийскому. М., 1764.
Служба с житием Николаю Чудотворцу Мирликийскому. М., 1785.
Житие Николая Чудотворца со службою. Клинці, друкарня Железнякова, 1787. 252 арк.
Житие Николая Чудотворца. Клинці, друкарня Рукавишникова, 1787. 243+1 арк.
Житие Николая Чудотворца. Супрасль, 1787. 3+248+1 арк.
Житие Николая Чудотворца. Львів, 1791. 251+1 арк.
Служба с житием Николаю Чудотворцу. К., друкарня Києво-

Печерської лаври, 1793. 3+155 арк.

Служба, житие и чудеса св. Николая Чудотворца. М., 1794. 5+160 арк.

Житие Николая Чудотворца. Вільно, 1800. 4+208 арк.

Служба с житием Николаю Мирликийскому. М., 1801.

Служба с житием Николаю Чудотворцу. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1805. 3+155 арк.

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 71—74 — текст Сказаніє о плѣнном половчинѣ (О половчинѣ, его же преда иа поруку некѣй христіанин искупа дѣла святому Николѣ); з коментарем.

Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...

На стор. 217—220 — огляд житія Миколи Мирликійського; списки його; на стор. 453—459 — текст житія Слово иже во святых отца нашего Николы, о житьи его и о хоженіи его и о погребеніи (поч.: «Благословен еси, господи Іисусе...», за рукоп. XVI ст.).

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 2. Славянорусский Пролог. Часть первая. Сентябрь — декабрь. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1896. LXVI+224 стор.

На стор. VII—LXVI — вступна стаття Пономарьова: Славяно-русский Пролог в его церковном и народно-литературном значении (историко-литературный очерк); на стор. 59—60 — текст проложного житія Миколи-чудотворця (поч.: «Сей великій бяше в лѣта царей...»); на стор. 60—62 — Чудо Миколи про чоловіка, що потонув у морі (поч.: «Ниже по кончинѣ забывая паству...»); на стор. 62—65 — повість про чудо Миколи над Агриком, сином Василя (поч.: «Не мню праведно...»); на стор. 192—195 — коментарі і примітки.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXII, № 4, 1907, стор. 1—168.

На стор. 145—146 — Запись о новых чудесах св. Николая Мирликийского, случившихся в Лукомле, в Литовской земле, при князе Витовте Кейстутовиче (1392—1430) и Новгородском владыке Иоанне (1389—1415); текст за рукоп. XVII—XVIII ст.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Петроград 30 января 1915 года. К., 1915. 44 стор.

На стор. 31—38 — опис (А. Багрія) рукописів із житієм Миколи-чудотворця; на стор. 39—40 — текст чуда Миколи (поч.: «Нѣкогда памяти приспѣвше...», за рукоп. XV ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 74—75 — загальна характеристика оригінальиої житійної літератури; на стор. 76—79 — текст Чуда св. Миколая над половчином-татарином (за рукоп. Іллі Яремецького — Білахевича, полов. XVIII ст.).

II

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 773—776 — аналіз сказаний про Миколу-чудотворця.

Орлов А. С. Русское «некнижное» житие Николая Чудотворца.— Сб. статей, посв. Василию Осиповичу Ключевскому. М., 1909, стор. 347—358.

Визначення грецького оригіналу південноруського перекладу житія.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910, стор. VI+287. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 167—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема: 1) Чудеса Миколи-чудотворця; списки твору; зразки давньої лексики у ньому; 2) Сказание о перенесении мощей Николая Чудотворца в Бар; списки твору; зразки давньої лексики.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 212 — огляд чудес Миколи Мирликійського.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 321—322 — аналіз і характеристика житія Миколи-чудотворця.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 73—85 — характеристика агіографічного письменства; на стор. 76—78 аналіз житія — чуда Миколи Мирликійського; українські народні легенди на тему цього житія.

Житіє Михайла Чернігівського

I

Сказание о св. мученике Михайле, князе Черниговском, и Феодоре, болярине его. М., 1852.

Текст сказання.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3(254), стор. 1—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 108—141 — огляд життя і смерті Михайла Чернігівського і його боярина Феодора; короткі проложні записи; поширені проложні сказання; детальні житія князя Михайла; взаємостосунок церковних і літописних сказаний; на стор. 284—295 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історичне значення княжих житій; на стор. 49—86 (тексти): Проложні записи про Михайла Чернігівського і його боярина Феодора: а) короткі записи: 1) поч. «Тіи бѣша при безбожном Батыи...», за Прологом XVI ст. і 2) поч.: «Приде ко пѣсарю Батыеви...», за Прологом XIV ст., з вар.; б) Проложні короткі житія: 1) Ростовська редакція (поч.: «Си блаженыи князь Михаіл...», за Прологом XIII—

XIV ст., з вар.); 2) Загальноруська редакція (поч.: «Сін блаженын велнкін князь...», за Прологом XVI ст., з вар.); 3) Окрема редакція проложного жнтія з додаткамн із Пахоміївської редакції (поч.: «Святын н славнын мученнк Хрнстов Мнханл...», за Прологом XVI ст.); в) Пошнрені проложні сказанія: 1) Редакція, що її прнпнсують отцю Андрію (поч.: «В лѣто 6746 бысть нахоженне поганых...», за Прологом XIV—XV ст.); 2) Редакція, що її прнпнсують єпіскопу Іоанну (поч.: «В лѣто 6746 бысть нахоженне поганых татар...», за рукоп. XIV ст., з вар.); 3) Пошнрення редакції отця Андрія (поч.: «В лѣто 6746 бысть нахоженне поганых татар...», за Прологом XIV ст., з вар.); 4) Скорочення редакції єпіскопа Іоанна (поч.: «В лѣто 6746 бысть нахоженне поганых татар...», за Прологом XVI ст., з вар.); г) Переробкн Пахоміївської редакції: 1) Спнскн Архівськнй (у варіантах) і Соловецькнй (поч.: «Что реку н что возглаголю...», за рукоп. XV ст.); 2) Чудовськнй спнсок (поч.: «Что реку нлн что възглаголю...», за рукоп. XVI ст.).

Житіє Мстислава

I

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3(254), стор. 1—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 15—17 — огляд жнтія Мстнслава; на стор. 284—285 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історнчне значення княжнх жнтій; на стор. 48 (текстн) — руськнй спнсок проложного жнтія Мстнслава (поч.: «Тъ благовѣрнын князь Мьстнслав...», за Прологом XIV—XV ст., з вар.).

Житіє Ольги

(Див. ще Іаков мніх)

I

Житие св. вел. кн. Ольги. М., 1863.

Текст житія.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3(254), стор. 1—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 1—8 — огляд південнослов'янського жнтія Ольгн; на стор. 22—43 — огляд руського проложного жнтія Ольгн і похвального слова їй; псковське проложне жнтіє Ольгн; спнскн цього житія; література пнтання; загальна характернстнка жнтія; на стор. 284—295 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історнчне значення княжнх жнтій; на стор. 6—13 (текстн): 1) найдавніша південнослов'янська проложна редакція жнтія Ольги

(поч.: «Сии блажеиаа Олга...», з Пролога XIII — поч. XIV ст., з вар.); 2) древня редакція півиічиоруських списків Пролога (поч.: «Си блаженая Олга родом...», з Пролога XV ст., з вар.); 3) поширеиа редакція житія (поч.: «Святая велнкая киягиня Олга...», за рукоп. XVI ст.); 4) редакція із Пам'яті Іакова міхіа: Преставлеиie и похвала благовѣрные княгиии Олги (поч.: «Та бо блажеиная княгини руская Олга...» за рукоп. XVII ст.); иа стор. 162 — плач Ольги иад Ігорем (поч.: «Въсплакася вельми, глаголющи...», за Степеииою кингою, Поли. собр. рус. летоп., т. XXI, СПб., 1908).

II

Голубинский Е. Е. История канонизации святых в русской церкви.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1903, кн. 1(204), стор. 1—600.

На стор. 56—57 — про історію каноиізації ки. Ольги.

КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ ПАТЕРИК

(Див. Симон і Полікарп, а також Косов Сильвестр, Тризна Йосиф)

Іаков мніх

(Див. також Житіє Бориса і Гліба, Житіє Володимира, Житіє Ольги).

Вважають, що Іаков жив у другій половині XI століття і був ченцем Києво-Печерського монастиря. Йому приписують авторство житій і послання.

I

[**Макарий,** митр]. Три памятника русской духовной литературы XI века.— Христ. чтен., 1849, ч. II, стор. 302—369.

Питаиня про Іакова мніха як автора Пам'яті і похвали Володимиру, житія Володимира і сказанія про вбивство Борнса і Гліба; на стор. 317—369 — тексти: 1) Память и похвала князю рускому Володнмеру... списаио Иаковом миихом... (поч.: «Паул (Павел) святый апостол, церковиый учитель...»); 2) Житіе блажеиаго Володимера (поч.: «Сице убо бысть малым преже сих лѣт...»); 3) Сказаиіе страстей и похвала о убьеиіи святую мученнку Бориса и Глѣба (поч.: «Род праведных благословится, рече пророк...»); всі три тексти — за списком XVI ст.; додано різиочнтання за списком XVII ст.

Соболевский А. И. Памятники древнерусской литературы, посвященные Владимиру св.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 2, 1888, стор. 7—68 (отдел второй).

На стор. 17—24 — текст Память и похвала миихa Иакова.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 238—245 — Память и похвала Владимиру моиаха Иакова (передрук тексту з видаиня Макарія в Христ. чтеи. за 1849 р., ч. II), що його приписували Іакову міиху; иа стор. 742—747 — характеристика цього твору.

Смирнов С. И. Материалы для истории древнерусской покаянной дисциплины.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1912, кн. 3(242), стор. I—VI+1—568.

На стор. 189—194 — текст Послаиія Іакова чориоризця до киязя Дмитрія Борисовича (поч.: «Добро бо от бога...», за рукоп. XV ст., з вар.); иа стор. 431—446 — література питаиия про Іакова міиха; аиаліз твору; висновок: цей твір, що його приписують Іакову міиху з XI ст., иалежить іншому Іакову, з XIII ст.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3(254), стор. I—295+1—186+1—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 43—51 — огляд Пам'яті і похвали св. Володимиру Іакова міиха; иа стор. 284—295 — загальиі зауважеиия про літературиу форму і про церковио-історичие зиачеиия киязких житій; иа стор. 12—13 (тексти) — редакція житія Ольги Преставлеиіе и похвала благовѣриых киягиии Олги (поч.: «Та бо блажеииая киягиии руская Олга...», за рукоп. XVII ст.)

Бугославский С. А. К литературной истории «Памяти и похвалы» князю Владимиру.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН., т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 105—159.

На стор. 141—153 — текст Памяти и похвалы; иа стор. 155—158 — текст із житія Володимира святого.

II

Погодин М. А. Иаков мних, русский писатель XI века и его сочинения.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. I, 1852, стовп. 326—334.

Питаиия про те, який Іаков є письмеииником: це сучасиик Феодосія Печерського; иаписав житіє св. Бориса і Гліба, житіє Володимира і похвалу йому, а також послаиіє ки. Ізяславу; списки творів Іакова міиха.

Тюрин А. Ф. Мнение о Иакове мнихе академика П. Г. Буткова.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 81—95.

Іаков мніх — письмеиник XII ст., иаписав Сказаиіє про Бориса і Гліба, Пам'ять і похвалу Володимиру і, можливо, іще якийсь твір; більше про Іакова мніха иічого не відомо.

Макарий, еп. винницкий. Еще об Иакове мнихе.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 145—157.

Зауважеиия з приводу статей Погодіна і Тюріна-Буткова. (Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1852, стовп. 326—334; т. II, 1853, стовп. 81—95); ймовірніше, що Іаков — письмеиник XI ст., написав Сказаиіє про Бориса і Гліба, Похвалу св. Володимиру і його житіє.

Состояние русской церкви со времени избрания митрополита

Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 гг.).—Христ. чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 283—300 (ч. II) — детальна характеристика життя і творчості Іакова мніха.

Срезиевский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 27—28 — реєстр творів Іакова мніха.

Срезневский И. Сборник 1414 года. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. II.—Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 82—88.

Опис рукопису із текстом Пам'яті і похвали Володнмиру.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 16—17 — обсяг літературиої діяльиості Іакова мніха; література питаиия.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 18 — реєстр творів, що їх приписують Іакову мніху.

Левитский Н. Несколько слов по поводу заметки проф. Соболевского.— Христ. чтен., 1890, ч. II, стор. 677—688.

Питаиия про час виникиеиия Памяти н похвалы Володимеру і Сказаиія про Бориса і Гліба (відповідь иа статтю Соболевського в ЖМНП, 1888, № 6).

Соболевский А. И. «Память и похвала» св. Владимиру и «Сказание» о св. Борисе и Глебе (по поводу статьи г. Левитского).— Христ. чтен., 1890, ч. I, стор. 791—804.

Полеміка з прнводу часу виникиеиня цих творів.

Архангельский А. Иаков Черноризец.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 613—614.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 187—189 — огляд писаиь Іакова мніха (сказаиія про Бориса і Гліба і жнтія Володимира).

Голубииский Е. Иаков Мних.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 143—147.

Біографічиі відомості про Іакова мніха; аиаліз і характеристнка Памяті і похвали Володимиру і Сказаиія про Бориса і Гліба.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 225—302 — Іаков мніх: біографічиі дані, література питання, реєстр рукописів із його творамн; аиаліз творів.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 16—17 — Іаков мніх; література питаиия.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 596—599 — підсумки досліджеиь про Память н похвалу киязю Володимеру; питаиня про Іакова мніха.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 153—159 — справа літературиої діяльиості Іакова мніха; твори, що їх йому припнсують.

Ильин Н. Н. Летописная статья 6523 года и ее источник. (Опыт анализа). М., Изд-во АН СССР, 1957. 210 стор. (Акад. наук СССР. Инст. славяноведения).

Про підсумки і проблеми досліджеиия Повѣстн временных лѣт; літописні і житійні сказанія про Бориса і Гліба; літературні джерела цих сказаній; історнчні перекази про Бориса і Гліба; житійна обробка переказів про Бориса і Гліба; літописна стаття про Бориса і Гліба.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 332—333 — аиаліз Пам'яті і похвалн киязю Володнмиру Іакова миіха.

Іларіон

Іларіон був священиком у селі Берестові, поблизу Києво-Печерської лаври. В 1051 р. Ярослав Мудрий поставив «русина» Іларіона київським митрополитом. В 1054 р. його уже не було в живих. Автор Слова о законі і благодаті та ін.

I

Славянорусские сочинения в пергаменном сборнике И. Н. Царского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 7 (год третий), стор. I—XXV+66 (материалы отечественные).

На стор. 21—41 — текст слова Іларіоиа О законѣ Монсѣом данѣем... (за рукоп. XIV ст., з різночнтаннямн); з передмовою О. Бодянського.

Куприянов И. К. Поучение св. Илариона по харатейному списку Новгородской Софийской библиотеки.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 222—224.

Текст твору Слово святого Ларнона о ползѣ душн (поч.: «Потщитеся, молю вы, брате и сестры...», за пергам. рукоп. Пролога XII—XIII ст., з різночитаннямн).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 895—902 — урнвкн з слова мнтрополита Іларіона О законѣ Монсеом даннѣм (за внд. в Прибавл. к творен. св. отцев, 1844 р.); з коментарем.

Петровский М. Поучение, приписываемое Илариону, митрополиту киевскому. Материалы для истории славянорусской письменности XI-го века.— Учен. зап. Казан. унив., 1865, т. I, вып. 2, стор. 47—84.

Реєстр рукописів із поученіямн Іларіона; аналіз його творчості; на стор. 57—59 — текст Слово Илларіона мнтрополнта киіевскаго кь брату стльпнику (за сербськнм рукоп. XIV—XV ст.; сумнівннй твір Іларіона).

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 9—10 — характеристика Іларіона; обсяг його літературної діяльності; уривки тексгу з поученія.

Соболевский А. И. Памятники древнерусской литературы, посвященные Владимиру св.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 2, 1888, стор. 7—68 (отдел второй).

На стор. 45—59 — Похвальное слово митр. Иларнона (текст).

Калугин Ф. Г. Илларион, митрополит киевский и его церковно-учительные произведения.— Памятн. др.-рус. церк.-учит. лит., вып. 1 (изд. журн. «Странник» под ред. А. И. Пономарева). СПб., 1894, стор. 47—85.

На стор. 48—58 — біографічні відомості про Іларіона; література питания про видания і вивчения Слова о законі і благодаті; аналіз і характеристика цього Слова; на стор. 59—78 — текст О законѣ Моисеом данѣем и о благодати и истиниѣ (поч.: «Благословен господь бог Израилев...», за рукоп. XIV ст.); на стор. 79—85 — примітки і коментарі.

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. VI, 1895, стор. 2—5 (бібл.).

Покровский Ф. И. Отрывок слова митр. Илариона «О законе и благодати» в списке XII—XIII в.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 3, 1906, стор. 412—417.

На стор. 414—415 — текст уривка.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, 1907, № 4, стор. 1—168.

На стор. 28—55 — Толковая редакция «Слова о законе и благодати» в соединении с отрывками из Толковых пророчеств Упиря Лихого; на стор. 32—55 — текст Слова (поч.: «Отселе начнем о законѣ Моисѣови о благодатнем...», за рукоп. XVI ст.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 71—85 (окр. відб.): Занятия студ. А. В. Багрия — реєстр списків Слова о законѣ и благодати Іларіона; на стор. 73—85 — текст О законѣ Моисеом даным и о благодати и истиниѣ (поч.: «Благословен господь бог израілев...», за рукоп. Прологом XVI ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 64—65 — коротка біографія Іларіона, характеристика Слова о законѣ и благодати; на стор. 68—71 — уривки тексту Слова (за рукоп. XIV—XV ст.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 38—40 — уривки тексту твору Іларіона Слово о законѣ Моисеом данѣемь и о благодати и истинѣ... (за рукоп. XVI ст., опублікованим А. В. Горським у вид. 1844 р. Памятники духовной литературы времен великого князя Ярослава I); короткі біографічні відомості про Іларіона; характеристика його твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 30—32 — уривок тексту слова О законѣ Моисеом даннѣм ему и благодати и истинѣ Ісус Христом бывшим... и похвала кагану нашему Владимиру (за рукоп. XVI ст., вид. А. В. Горського в Памятниках духовной литературы времен великого князя Ярослава I. М., 1844); коротка біографія Іларіона і характеристика твору.

II

Состояние русской церкви со времени избрания митрополита Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 гг.).—Христ.

чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 262—267 (ч. I) і стор. 236—253 (ч. II) — біографія, діяльність і творчість Іларіона.

Срезиевский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 18—19 — короткі відомості про Іларіона і його Слово о законѣ н благодатн.

Малышевский И. И. Евреи в Южной Руси и Киеве в X—XII веках.— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 6, стор. 565—602; № 9, стор. 427—504.

На стор. 446—453 — матеріалн єврейського походження в Слові о законі і благодаті Іларіона.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 283—284 — характеристнка Слова о законі і благодаті Іларіона.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 114 — про рукопис молнтвн Ілгріона.

Огоиовський О. Історія літератури руської...

На стор. 16—17 — біографічні відомості про Іларіона; коротка характернстнка Слова о законі і благодаті.

Архангельский А. Иларион.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 911.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 137—143 — біографічні відомості про Іларіона; аналіз Слова о законі і благодаті.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 297—300 — історія обрання кнївскнм мнтрополитом Іларіона; на стор. 841—846 — характернстнка Слова о законі і благодаті.

S. Иларион.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 846—849.

Біографічні відомості про Іларіона; огляд і характеристика його Слова.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 75—122 — Іларіон: біографічні дані; література питання; спнсок рукопнсів з його творамн; аналіз їх.

М. П. П-ій. Иларион, митрополит Киевский, и Доментиан, иеромонах Хиландарский. (Библиографическая заметка).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 4, 1908, стор. 81—133.

Петров Н. О духовном просвещении в древнекиевской Руси.— Сб. харьк. ист.-филолог. общ., т. XVIII («Пошана», изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова), 1909, стор. 59—81.

В статті — характернстика Слова Іларіона.

Приселков М. Митрополит Иларион — в схиме Никон — как борец за независимую русскую церковь.— Сборник статей, посвященных С. Ф. Платонову. СПб., 1911, стор. 188—201.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 5—6 — характеристика літературної діяльності Іларіона; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. І...

На стор. 547—562 — твір Іларіона О законѣ и благодати — історія, літературна характеристика, зміст, коментарі; біографічні дані про Іларіона.

Соколов Б. По поводу «Слова о законѣ и благодати Иларіона».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 314—319.

Аналіз твору.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 124—131 — біографія, літературна та проповідницька діяльність митрополита Іларіона; справа авторства Слова о законі і благодаті; будова і зміст твору; оцінка його; дальша доля Слова.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 301—304 — біографічні дані і характеристика творчості митроп. Іларіона; розгляд Слова о законѣ и благодати.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 127—135 — біографічні дані і характеристика літературної діяльності Іларіона; література питання.

Никольская А. Слово митр. киевского Илариона в позднейшей литературной традиции.— Slavia, рік VII, 1928, зош. 3, стор. 549—563; зош. 4, стор. 853—870.

Запозичення із Слова і наслідування його.

История русской литературы. Т. І...

На стор. 354—356 — аналіз і характеристика Слова о законѣ и благодати Іларіона.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1...

На стор. 153—157 — аналіз Слова о законѣ и благодати Іларіона.

Иларион.— БСЭ. Т. 17, 2-е изд., 1952, стор. 529.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 37—38 — аналіз Слова Іларіона.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 81—89 — біографія Іларіона і аналіз його Слова о законѣ и благодати; література питання.

Ілія-Іоанн

Ілія народився в Новгороді, де був спочатку священиком, а з 1165 р. новгородським архієпіскопом. 1185 р. прийняв схиму під іменем Іоанна і в наступному році помер. Автор поучення і догматичних питань.

I

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. 219—224 — додаток до уставу про причащання новгородського єпіскопа Ілії-Іоанна (поч.: «Оже ся пригодить у служьбы...», за рукоп. XIII ст.); із вступною заміткою.

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3: 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

На стор. 240—250 — текст Поучение Новгородского архиепископа Лукн [?] — Иоанна (поч: «Се богови, братіе, тако изволшу...»); на стор. 321—322 — коментар до тексту.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 660—663 і 819—821 — О поучении Новгородского архиепископа Илии священникам епархии в соборное воскресение 1166-го года; подано початок тексту поученія (з вид. А. Павлова в ЖМНП, 1890, X) і аналіз твору.

Смирнов С. И. Материалы для истории древнерусской покаянной дисциплины.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1912, кн. 3 (242), стор. I—VI+I—568.

На стор. 107—108 — три паралельні тексти Правила Ілії-Іоанна: 1) поч.: «Оже ся пригодить у служьбы...», за рукоп. 1280 р.; 2) поч.: «Оже ся пригодить у службы...», за рукоп. XIV ст.; 3) поч.: «Аще ся прилучится...», за рукоп. XIII ст.; на стор. 108—109 — текст того ж твору (поч.: «И се подобает вѣдати...», за рукоп. XVI ст., з вар.); на стор. 375—380 — аналіз твору.

II

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 105 — відомості про твори архієп. Ілії новгородського.

Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...

На стор. 161—162 — огляд житія Іоанна, єпіскопа новгородського.

Филарет. Обзор духовной литературы.

На стор. 37—38 — біографічні відомості про Ілію-Іоанна; реєстр його творів.

Илия.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 925.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 136—137 — короткий огляд слова Іоанна-Ілії.

Судаков А. С. Иоанн-Илия.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 892—895.

Біографічні відомості і характеристика діяльності Ілії-Іоанна новгородського; огляд його літературної спадщини; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 685—687 — аналіз Поученія священнкам Ілії-Іоанна.

История русской литературы. Т. I..

На стор. 352—353 — характеристика Поученія Ілії-Іоанна.

Іоанн I, митрополит київський

Іоанн I (грек Іона) був київським митрополитом з 1008 р. до його смерті, що сталася 1035 р. Автор служби князям Борису і Глібу.

I

Бугославский С. Отчет о занятиях в библиотеках г. Москвы, С.-Петербурга и с. Поречья (гр. Уваровых). (Август — октябрь 1912 г.).— Унив. изв. 1913, октябрь, стор. 1—52.

На стор. 27—30 — текст служби (канон) митр. Іоанна I Борису і Глібу (поч.: «Дажь ми отпуст многыих ми прѣгрѣшении...», за рукоп. XI—XII ст.).

II

Певницкий В. Митрополиты и епископы при святом Владимире.— Труды Киев. дух. акад., 1888, № 7, стор. 463—634.

На стор. 555—560 — біографічні дані і міркування про митр. Іоанна київського і його службу Борису і Глібу.

Титов Ф. Иоанн I-й, митрополит киевский и всея России.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 113—115.

Біографічні відомості про Іоанна I; гіпотези про його грецьке, руське і болгарське походження; література питання.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 48—58 — біографічні відомості про митрополита Іоанна I; справа його авторства; література питання; списки рукописів із його твором.

Іоанн II, митрополит київський

(Див. також Літописи)

Іоанн II, родом грек, був київським митрополитом з 1077 р. до смерті, що сталася в 1089 р. Автор посланія і канонічного твору.

I

[Посланіє-правило] Иоанна митрополита рускаго нареченаго пророком Христа написавъшаго правило церковное от Святых книг въкратьцѣ Иякову Черноризьцю.— Рус. достопамятности, ч. I, 1815, стор. 86—103.

На стор. 86—89 — розгляд питання про те, якому Іоанну митрополиту належить це посланіє; на стор. 89—103 — текст твору (за рукоп. XIII ст.).

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. 205—218 — посланіє К архіепископу рнмьскому от Іоанна, мнтрополнта рускаго о опрѣсноцѣх (поч.: Възлюбнх, господн, любовь твою...», за рукоп. XIV — поч. XV ст.); із вступною заміткою; фактнчно посланіє було адресоване папі Клнменту III (антнпапі).

Послаиие митрополита российского к римскому архиепископу.— Христ. чтеи., 1838, т. IV, стор. 348—358.

Текст російського перекладу послаиія Іоанна II; взято з кннгн Rerum Moscovitioarum commentarii, Франкфурт, 1600.

Григорович В. И. Послание митрополита Иоаииа II.— Учеи. зап. втор. отд. АН., ки. I, 1854, стор. 1—20.

На стор. 4—10 — грецькнй текст послання; на стор. 11—20 — староруський переклад; література питаиня.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 251—252 — біографічні відомості про Іоанна II і його характернстнка; огляд літературної спадщннн.

Неволии К. А. О митрополите Иоаиие II как сочинителе послаиия к архиепископу римскому о опресноках.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 95—101.

Спнскн послання — слов'янські і грецькі; мнтрополнт Іоанн II є безсумнівннм автором цього послання; віи же написав Правнло церковное от святых кннг вкратцѣ Іакову чернорнзцу.

Состояиие русской церкви со времени избраиия митрополита Илариоиа до митрополита Климеита. (1051—1146 гг.).—Христ. чтеи., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 325—330 — аналіз посланій митрополнта Іоанна II до папи рнмського і чориорнзця Іакова.

Срезиевский И. И. Древиие памятиики русского письма и языка...

На стовп. 29—30 — реєстр творів мнтрополнта Іоанна II.

Августин, иером. Полемические сочиенения против латииян, писаииые в русской церкви в XI и XII веке, в связи с общим историческим изысканием отиосительно разностей между восточиою и западною церковию.— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 6, стор. 352—420; № 9, стор. 461—521.

Аналіз чнсленннх полемічннх творів, в тому числі послаиія мнтрополнта Іоанна II до папн Климента.

Филарет. Обзор русской духовиой литературы...

На стор. 15—16 — про посланіє Іоаниа до папн Клнмента і про Правнло Іоаниа; література пнтання.

Иоанн II.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефроиа. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 674.

Владимиров П. В. Древияя русская литература...

На стор. 170—171 — аналіз урнвка слова митр. Іоанна на смерть кн. Ярополка (з літопнсу).

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 856—857 — коротка біографія Іоаниа; характернстика творів.

Титов Ф. Иоанн II, митрополит киевский и всея России.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 114—115.

Біографічні відомості про Іоанна II; огляд літературної спадщини; література питання.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 211—225 — Іоанн II, митр. київський: біографічні дані; література питання; список рукописів із його творами; аналіз творів.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 530 — про творчість митрополита Іоанна II.

Кирик

Кирик, диякон і доместик (уставник) новгородського Антонійового монастиря, народився в 1108 р. Автор догматичних «вопрошаній», які він ставив єпіскопу Нифонту (див. (Нифонт), і хронологічної статті.

I

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. 165—203 — текст Впрашаніе Кюриково, иже въпраша епископа ноугородьского Нифонта и инѣх (за рукоп. XVI ст.); з вступною заміткою.

Е. [Евгений, митр.]. Сведения о Кирике, предлагавшем вопросы Нифонту, епископу новгородскому.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. IV, кн. 1, 1828, стор. 122—129.

Біографічні відомості про Кирика; текст хронологічної статті Кирика Ученіе имже вѣдати человѣку числа всѣх лѣт.

Смирнов С. И. Материалы для истории древнерусской покаянной дисциплины.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1912, кн. 3(242), стор. I—VI+1—568.

На стор. 1—27 — текст Особая редакция «Вопрошанія Кирика» (поч.: «Се есть впрашание Кириково...», за рукоп. XVI ст., з вар.); на стор. 78 — текст Вопрошаніе Кирика о паломниках (поч.: «Вопрос. Аще кто в Ерусалим ходить...», за рукоп. XVI ст., з вар.); на стор. 257—281, 354—356 — аналіз і детальний коментар до тексту.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 330 — біографічні відомості про Кирика.

Состояние русской церкви от митрополита Климента до митрополита Кирилла II. (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—443; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.

На стор. 26—42 (ч. I) — аналіз творчості Кирика.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 92—93, 97 — відомості про життя і твори Кирика.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 34 — короткі відомості про Кирика.

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми на матеріалах численнних творів староруської літератури, в тому числі творів Кирика.

М. М. Кирик.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 111.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 365—367 — огляд Вопрошаній Кирика.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 792—793 — характеристика хронологічної статті Кнрнка Ученіе, имже вѣдати человѣку числа всѣх лѣт.

Смирнов С. Кирик и Кирика Вопрошание.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 204—212.

Біографічні відомості про Кирика; детальна характеристика його Вопрошанія; література питання.

Степанов Н. В. Заметка о хронологической статье Кирика (XII век).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, кн. 3, 1910, стор. 129—150.

Аналіз твору з календарної точки зору; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 683—685 — характеристика Въпрошанія Кюрикова.

Смирнов С. И. Древнерусский духовник. Исследование из истории церковного быта.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 2(249), стор. I—VIII+1—290 (исследования).

На стор. 104—132 — характеристика Кирика і його Вопрошанія.

Кирило, єпіскоп ростовський

Кирило був єпіскопом у Ростові Суздальському з 1231 по 1261 рік. Помер 1262 р. Автор поученія-слова.

I

Кирилла философа слово на собор архистратига Михаила.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 8 (год второй), стор. 6+21 (смесь).

На стор. 1—21 — подано текст Слова о небесних силах (поч.: «Хотяй преблагій человѣколюбец...», за рукоп. XVII—XVIII ст.); передмова О. Розова. Слово це належить Кирилу, єпіскопу ростовському.

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 56—58 — біографія і характеристика Кирила ростовського; реєстр рукописів із його творами.

Кирилл II — епископ ростовский с 1231 по 1261 г.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 121.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 167 — біографічні відомості про Кирила ростовського, питання про обсяг його писань.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам. (Передрук статті з Изв. втор. отд. АН, т. IV, 1855).

С-в Ан. Кирил I-й и II, епископы ростовские.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 389—390.

Біографічні відомості.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 205—207 — Остатки библиотеки XIII века (про Житіе Нифонта 1219 р. і Апостол толковий 1200 р., які походять з бібліотеки Кирила, єпіскопа ростовського).

Кирило I, митрополит київський

Кирило I (прозваний філософом; іноді його називають Кирилом II), родом грек, був київським митрополитом у 1223—1233 рр. Автор поучення.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 333 — короткі відомості про Кирила митр.; його характеристика.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 46—47 — характеристика творчості Кирила II.

Кирилл I — митроп. киевский, прозванный философом.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 120.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам. (Передрук статті з Изв. втор. отд. АН, т. IV, 1855).

П-въ Н. В. Кирилл II, митрополит киевской и всея Руси.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 393.

Біографічні відомості про Кирила II; література питання.

Кирило II, митрополит київський

Кирило II (іноді його іменують Кирилом III) був спочатку холмським єпископом, а десь з 1255 року київським митрополитом. Оскільки Київ був розорений татарами, Кирило II довгий час жив у Володимирі Суздальському, де в 1274 році скликав собор. Автор догматичного твору.

I

Правило Кирилла, митрополита русского.— Рус. достопамятности, ч. I, 1815, стор. 104—118.

Біографія Кирила; на стор. 106—118 — текст Правило Кюрила митрополита русьскаго съшьдъшихся епископ Далмата Ноугородьскаго, Игнатья Ростовьскаго, Феогноста Переяславьскаго, Симеона Полотьскаго, на поставленіе епископа, Серапиона Володимирскаго (за рукоп. XIII ст.).

Кирилл III, митр. киевский. Речь к священникам, присутствовавшим на Владимирском соборе в 1274 году.— Христ. чтен., ч. XIX, 1825, стор. 295—299.

Текст твору в російському перекладі з книги Specimen Ecclesiae Ruthenicae, Ignat. Kulczyński (вид. 1733 р.).

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3: 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

На стор. 111—114 — текст Слово и поучение к попом (поч.: «Господи благослови, отче! Слыши ерѣи сборе преподобный...», із Златой цѣпи XIV ст.), що його приписують то Кирилу II, то Серапіону володимирському (див. Серапіон); на стор. 300—301 — коментар

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 333—334 — відомості про життя і діяльність Кирила II; огляд його літературної спадщини.

Шевырев С. П. Обозрение русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. III, 1854, стовп. 67—105.

На стовп. 83—85 і 87—88 — характеристика соборного Правила київського митрополита Кирила II.

Макарий, еп. О сочинениях митрополита киевского Кирилла II.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VIII, 1859—1860, стовп. 161—184.

З усіх творів, що їх приписують Кирилу II, йому належить лише Правило, другий твір — Поученіе к попом,— можливо, його; решта сім творів приписуються йому безпідставно.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 203—204, 213, 217—218 — відомості про Посланіє митрополита Кирила (до 1262 р.) Якову Святославу, деспоту болгарському; біографічні відомості про Кирила.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 58—62 — біографія і характеристика Кирила II; реєстр рукописів із його творами; характеристика творчості.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 86—88 — біографічні відомості про Кирила II; огляд його творів.

В. Р-в. Кирилл III — митроп. киево-владимирский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 120—121.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам. (Передрук статті з Изв. втор. отд. АН., т. IV, 1855).

Груздев Б. Кирилл III — митрополит киевский и всея Руси.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 393—397.

Біографічні відомості про Кирила III; огляд його Правила; література питання.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 259—260 — огляд творчості Кирила II, київського митрополита.

Кирило Туровський

Кирило Туровський народився десь між 1130—1134 рр. в місті Турові (нині районний центр Гомельської області БРСР) в багатій сім'ї. Одержав грунтовну освіту, знав грецьку мову, візантійську літературу. Ставши ченцем, вів дуже суворе

життя і навіть замкнувся в «столп» (башту), куди переніс і свої книги. До 1169 р. був обраний туровським єпіскопом. Помер біля 1182 р. Автор численних поучeній, слів і канонів.

I

Книга, зовомая евангеліе учителное от всѣх четырех евангелистов избранна... Заблудів, надруковано Іваном Федоровим москвитином і Петром Тимофійовичем Мстиславцем, накладом литовського гетьмана Г. А. Ходкевича, 1568—1569. 8+399 арк.

Передмова Ходкевича; вміщено також Кирила недостойнаго мниха слово на вознесеніе господне (Кирила Туровського).

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. X—XLI — історико-географічні матеріали про Туровське князівство; біографія Кирила Туровського; характеристика списків із творами Туровського; давні видання його творів; на стор. 3—152— тексти: 1) Слово в неділю цвітоносну (поч.: «Велика и ветха съкровища...», за рукоп. XVI ст.); 2) Слово на святу паску (поч.: «Радость сугуба всѣм христіаном...», за рукоп. 1535 р.); 3) Слово в нову неділю після паски (поч.: «Велика учителя и мудра сказателя...»); 4) Слово про зняття тіла Христа із хреста (поч.: «Праздьник от праздьника честнѣй приспѣл...»); 5) Слово про розслабленого (поч.: «Неизмѣрьна небесная высота...»); 6) Поученіє в неділю 5-у після паски (поч.: «Аз убо, о друзи и братье...»); 7) Слово про сліпця і про заздрість жидів (поч.: «Милость божію и человѣколюбіе господа...»); 8) Слово на вознесіння господнє (поч.: «Приди ныня духом священный пророче Захаріе!..»); 9) Слово на собор святих отців (поч.: «Якоже историци и вѣтія, рекше лѣтописци и пѣснотворци...»); 10) Поученіє на пянтикостії (поч.: «Присножадаяй бог нашего спасенія...»); 11) Слово про премудрість (поч.: «Первое, брате, коея мудрости нщеши?..»); поученія 3—11 наводяться з пергаментного рукопису XIII ст.); 12) Слово про розлуку душі з тілом (поч.: «Понеже тайна си не всѣми откровена бысть...», за рукоп. XVI ст.); 13) Сказанія про чорноризчий чин (поч.: «Пьрвое речем о исходящих из міра в манастир...», за рукоп. XIII ст.); 14) Повість до Василя, ігумена печерського. Притча про білоризцячоловіка і про монашество (поч.: «Нѣ в коем градѣ бѣаше царь зѣло благ...», за рукоп. XVI ст.); 15) Притча про людську душу і про тіло (про сліпця і хромця; поч.: «Добро убо, братіе, и зѣло полезно...», за рукоп. XVI ст.).

Св. Кирилл, епископ туровский. Слово в неделю новую по пасхе.— Христ. чтен., ч. XLVI, 1832, стор. 53—67.

Текст слова в перекладі російською мовою.

Святого Кирилла, епископа туровского слово о расслабленном в неделю четвертую по пасхе.— Христ. чтен., 1843, ч. II, стор. 297—310.

Текст слова в перекладі російською мовою.

Срезневский И. И. Новые списки поучений Кирилла Туров-

ского.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. III, 1854, стовп. 369—381.

Тексти творів Кирила Туровського Слово у мудрости (поч.: «Хощеши, брате, премудрым быти...», за списком XVI ст.) і Слово душеполезио о хромци и о слѣпци (поч.: «Добро убо нам, брате, и зело полезио...», за списком XV ст.).

Еще одно поучение Кирилла Туровского по неизданным спискам.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 178—184.

Подаио текст твору Слово св. Кирилла (поч.: «Поиеже таина си велика есть...», за рукоп. XIV — поч. XV ст.).

Макарий, еп. Св. Кирилл, епископ туровский как писатель.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 225—263.

Детальний аналіз творів Кирила Туровського; иа стовп. 249—257 — тексти трьох молитов: В недѣлю по заутреии (поч.: «Слава тебѣ, Христе боже мой...»), В понедѣльник по заутреин (поч.: «К вам, яко заступиком и храиителем живота иашего. .»), В четверток по заутреии (поч.: «Душе моя! Согрѣшающи по вся дни...») і чотирьох пісеиь каиоиа Кнрила.

Срезневский И. И. Еще заметки о творениях святого Кирилла Туровского.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 306—313.

Уривки із Исповѣдаиія і молнтов Кирила Туровського (за рукоп. XVI ст.); текст притчі О тѣлѣ человѣчьстѣ и о души (поч.: «Человѣк иѣкто добра рода иасади виноград...», за двома рукоп. XIII — поч. XIV ст.); текст поученія Како житн христяном (поч.: «Аз убо, друзи и братіе, иадѣахся...», за рукоп. XVI ст.).

Состояние русской церкви со времени митрополита Климента до митрополита Кирилла II. (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—443; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.

На стор. 348—404 — детальиа характеристика творчості Кирила Туровського; иа стор. 382—394 — тексти (за рукоп. XVI ст.) творів Кирила Туровського: 1) В недѣлю по заутреии молитва... (поч.: «Слава тебѣ, Хрнсте боже мой...»); 2) В понедѣльиик по заутреии молитва... (поч.: «К вам, яко заступиком и храиителем живота...»); 3) В четверток по заутренн молнтва... (поч.: «Душе моя! Согрѣшающи по вся дни...»); 4) Каноп молебеи Кюрнла грѣшиаго (тексти перших чотирьох пісень канона).

Сухомлинов М. И. О сочинениях Кирилла Туровского.— В кн.: Рукописи графа А. С. Уварова, т. II. Памятники словесности, вып. 2. СПб., 1858. LXXII+160 стор...

На стор. VII—LXXII — аиаліз творчості Кирила Туровського: біблійний вплив, візантійський вплив, символізм; доля творів Кирила Туровського, видаиня їх, розвідки про нього — література питаиия; иа стор. 1—149 — тексти творів К. Туровського: 1) Сведения о жизии Кирилла Туровского; II) Слово иа вербиицу; III) Слово иа пасху; IV) Слово в новую неделю; V) Слово в иеделю 3-ю по пасхе; О мироиосицах, Похвала Иосифу; VI) Слово о расслаблеииом; VII) Слово о слепце; VIII) Слово иа возиесение; IX) Слово иа собор св. отцов; X) Слово в иеделю пятидесятиую; XI) Поучеиие иа пеитикостию; XII) Наказаиье; XIII) Слово в иеделю 5-ю, о по-

учении церковном; XIV) Слово к Василию игумену, о мирском сане и о монашеском чине, и об уме, и о душе, и о покаянии; XV) Сказание о черноризническом чине; XVI) Стихи молитвенные; Молитва; (з різних рукописів); на стор. 151—158 — покажчик місць із св. письма і примітки.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 355—378 — уривки з слів Кирила Туровського: 1) В новую неделю по пасцѣ; 2) О раслабленѣмь; 3) Із Поученія на недѣлю 5-ю по пасцѣ; 4) На вознесеніе господне (за вид. Калайдовича в Пам. рос. слов. XII в., 1821); з коментарем; на стовп. 499—515 — уривки із слів Слово о скороминувшем семь житии та Слово о постѣ (із Златой цепи XIV ст.); з коментарем.

Евгений, еп. Творения святого отца нашего Кирилла, епископа туровского, с предварительным очерком истории Турова и Туровской иерархии до XIII века. Издание преосвященного Евгения, епископа Минского и Туровского (ныне Астраханского и Енотаевского). К., 1880. CII+296 стор.

На стор. I—LXXVIII — історичний огляд туровських князів і єпископів; на стор. LXXIX—CII — доля творів Кирила Туровського в руській літературі і передмова до даного видання його творів; детальна література питання; огляд характеристик творчості Кирила Туровського. На стор. 1—120 — тексти творів Кирила в перекладі російською мовою: 1) Слово в неделю ваий; 2) Слово на святую пасху; 3) Слово на антипасху; 4) Слово в 3-ю неделю по пасхе, заключающее в себе похвалу Иосифу Аримафейскому и мироносицам; 5) Слово о расслабленном; 6) Слово о слепце в 6-ю неделю по пасхе; 7) Слово на вознесение господне; 8) Слово в похвалу св. отец; 9) Притча о слепом и хромом (по краткой редакции); 10) Притча о человеческой душе, и о теле...; 11) Сказание о черноризческом чине от ветхого и нового завета; 12) Послание к Василию игумену печерскому. Притча о белоризце человеке, и о монашестве, и о душе, и о покаянии; 13) Послание к боголаженному архимандриту Василию о схиме; на стор. 122—245 — тексти 30 молитов Кирила за старовинним виданиям (без дати) з паралельним російським перекладом; на стор. 246—283 — тексти Канону молебного і Каждодиевного исповедания и помиловения — в староруському тексті (за вид. Макарія в Ист. русск церкви, т. III, і Сухомлинова в Рукоп. графа Уварова, т. II) і з паралельним російським перекладом. В додатках на стор. 287—294 — тексти сумнівних творів Кирила: 1) Слово в неделю пятую по пасхе; 2) Поучение на пятдесятинцу; 3) Поучение о чтении священного писания; всі три твори в російському перекладі; на стор. 295—296 — тексти двох древніх переказів: 1) О св. Мартине, иноке туровском; 2) О св. Кирилле, епископе Туровском (за вид. Макарія і Сухомлинова).

Рец.: Киев. епарх. ведом., 1880, № 51 і 52, стор. 32.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым. Издал В. Щепкин.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, **кн.** 3 (150), стор. I—XXXI+1—152+I—XXXIX.

На стор. 127—146 — текст Притча о душѣ и тѣлѣ (Кирила Туровського — про сліпця і хромця; поч.: «Добро убо братья и зѣло полезно...», за списком XIV ст.).

Барсов Е. В. Харатейный список XIV в. молитв Кирилла Ту-

ровского.— Труды VII археолог. съезда, т. III, М., 1892, стор. 46—51.

Опис збірннка; зміст його; зразки тексту. Не вказано, що збірник зберігався в Ярославському архієрейському домі.

Пономарев А. И. Св. Кирилл, епископ Туровский, и его сочинения.— Памятн. др.-рус. церк.-учит. лит., вып. I (изд. журн. «Странник» под ред. А. И. Пономарева). СПб., 1894, стор. 87—198.

На стор. 88—125 — біографічиі відомості про Кирила Туровського; характеристика його творів; иа стор. 126—177 — тексти слів і поучеиій Кнрнла Туровського: 1) На иеділю цвітоиосиу (поч.: «Велика и ветха съкровища...»); 2) Слово иа пасху (поч.: «Радость сугуба всѣм христіаиом...»); 3) На Фомину иеділю (поч.: «Велика учителя и премудра сказателя...»); 4) Слово в иеділю третю після пасхи (поч.: «Празник от празника честнѣе приспѣл есть..»); 5) Слово про розслаблеиого, в четверту иеділю після пасхи (поч.: «Нензмѣриа небесиая высота...»); 6) В неділю про сліпого — шосту після пасхи (поч.: «Мнлость божію н человѣколюбіе...»); 7) На возиесіния господиє (поч.: «Пріиди нынѣ духомь...»); 8) Слово на собор святих отців (поч.: «Якоже історіи н вѣтіа, рекше лѣтопнсцн н пѣсиотворци...»); 9) Слово иа п'ятидесятницю (поч.: «Присножадая бог нашего спасеиія...»); 10) Слово про церковие поучеиіє (поч.: «Аз убо, друзи и братія...»); иа стор. 178—183 — приміткн до статті про Кнрнла Туровського, иа стор. 184—198 — прнміткн до текстів; на стор. 197—198 — текст притчі про хромця і сліпця в російському перекладі.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 87—89 (окр. відб.): Заиятня студ. А. В. Багрня — різночитаиия в тексті Слова Кирила Туровського иа пасху, за рукоп. XVII ст. Загоровського моиастиря, порівияио з вид. Сухомлиiова (1858).

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 138—145 — життя і діяльиість Кирила Туровського; джерела його біографії, огляд його поучеиій і молитов (иаведеио зиачиі уривкн текстів в українському перекладі).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 65—66 — біографія Кирила Туровського; характеристика його літературиої спадщиин; иа стор. 71—72 — уривки тексту Слова иа провідиу неділю (за рукоп. XIII ст.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 40—41 — уривок з поучеиій Слово в иовую недѣлю по пасцѣ і Слово на вознесенне господне (за внд. К. Ф. Калайдовича, Памятиики россиӣской словесиости XII века, 1821 р.); коротка характернстика Кирнла Туровського і його творів.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 55—57 — уривок тексту Слово в иовую недѣлю по пасцѣ (за внд. К. Ф. Калайдовнча в Памятинках россиӣской словесиости XII века, М., 1821, за рукоп. XIII ст.); коротка характеристика твору.

Еремин И. П. Литературное наследие Кирилла Туровского.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955,

стор. 342—367; т. XII, 1956, стор. 340—361; т. XIII, 1957, стор. 409—426; т. XV, 1958, стор. 331—348.

Археографічний коментар і твори Кирила Туровського: 1) Кирила мниха притча о человѣчестѣй души и о телеси... (за рукоп. кінця XIV ст.); 2) Повесть Кирила многогрѣшнаго мниха к Василию игумену Печерьскому...» (за списком XVI ст., з вар.); 3) Кюрила епископа Туровьскаго сказание о черноризьчьстѣмь чину...» (за списком 1282 р., з вар.); 4) 1. В недѣлю цвѣтную о сказании евaггельстѣмь святаго Кирила (за збірн. XIV ст., з вар.); 2. Слово Кюрила недостоинаго мниха на святую паску... (за списком XV ст., з вар.); 3. Слово Кирила недостоннаго мниха по пасцѣ, похваление въскресения, и о арътусѣ и о Фоминѣ испытаньи ребр господинх...» (за списком XIV ст., з вар.); 4. Святого Кюрила мниха слово о сънятии тѣла Хрнстова с креста... (за списком XIII ст., з вар); 5. Того же грѣшнаго мниха слово о расслабленѣмь... (за спнском XIII ст., з вар.); 6. Кюрила мниха слово о слѣпци и о зависти жидов... (за рукоп. XIV ст., з вар.); 7. Кюрила недостойнаго мниха слово на възнесение господие, в четвьрток... (за рукоп. XIII ст., з вар.); 8. Кюрила грѣшнаго мниха слово на сбор святых отець... (за рукоп. XIII ст., з вар.).

II

М. [Каченовский?] Памятники российской словесности XII века.— Вестн. Евр., ч. CXXII, 1822, № 1, стор. 44—57; № 2, стор. 130—138.

Огляд творів XII ст., опублікованих К. Калайдовичем в 1821 р. і заперечення авторства Кирила Туровського.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 330—333 — біографічні відомості про Кирила Туровського; реєстр його творів; відомості про їх видання.

Соснин Д. Краткое сведение о святом Кирилле Туровском.— Христ. чтен., ч. XLVI, 1832, стор. 49—52.

Короткі біографічні відомості, релігійна і літературна діяльність Кирила Туровського.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 103—105 — реєстр творів Кирила Туровського.

Святой Кирилл, епископ туровский (церковный писатель XII века).— Христ. чтен., 1863, ч. II, стор. 311—392.

Біографія проповідника; об'єм його творчої спадщини; детальний аналіз творів Туровського.

Сухомлинов М. И. Два семитические сказания, встречающиеся в памятниках русской литературы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, стор. LVI—LXI (або т. LXXXV, 1908, стор. 672—677).

Притча про сліпця і хромця в 1001 ночі і Римських діяниях; цю притчу опрацьовував Кирило Туровський.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 287—288 — огляд і характеристика літературної спадщини Кирила Туровського.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 172—174 — про рукописи із творами Кирила Туровського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 34—37 — біографія Кирила Туровського; реєстр його творів і їх характеристика; відомості про видання творів.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 19—21 — біографічні відомості про Кирила Туровського і огляд його творчості.

Жданов И. Песни о князе Романе.— ЖМНП, ч. CCLXIX, 1890, май, стор. 1—55.

На стор. 14—17 — про використання Кирилом Туровським мандрівної притчі про сліпця і хромця.

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—XIV века).—Рус. филолог. вестн., т. XXXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми на матеріалах творів Кирила Туровського та інших пам'яток староруської писемності.

В. П. Кирилл св. Туровский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 119—120.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 152—164 — біографія Кирила Туровського; питання про обсяг його літературної спадщини; аналіз і характеристика творів.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 794—810 — біографія і характеристика творчості Кирила Туровського.

Раевский А. С. О часослове библиотеки Ярославского архиерейского дома XIII в., с молитвами Феодосия Печерского, Кирилла Туровского и славянокатолическими.— Труды XV археолог. съезда. Т. II, М., 1902, стор. 72—73 (протоколи).

Місцезнаходження рукопису, присланого з Києва в Ярославль.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, № 4, 1907, стор. 1—168.

На стор. 62—64 — Проложное житие Кирилла, епископа Туровского (поч.: «В тъ ж день память святого отца Кирила епископа туровьскаго. Сь бѣ блаженыі Кюрил рожаі въспитанье града Турова...», за рукоп. XIV — поч. XV ст.); матеріал про твори Кирила Туровського.

Сухомлинов М. И. О сочинениях Кирилла Туровского.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 273—349.

Передрук статті з кн. Рукописи графа А. С. Уварова, т. II. Памятники словесности, вып. 2. СПб., 1858.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам. (Передрук статті з Изв. втор. отд. АН, т. IV, 1855).

Сушицький Т. До питання про літературну школу XII в.—

Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. IV, 1909, стор. 3—19.
Розгляд стилю Кирила Туровського.

Титов Ф. Кирилл Туровский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 398—401.
Біографічні відомості про Кирила Туровського; огляд літературної спадщини; література питання.

Петров Н. О духовном просвещении в древнекиевской Руси.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XVIII («Пошана», изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова), 1909, стор. 59—81.
В статті—характеристика літературної спадщини Кирила Туровського.

Петухов Е. В. Русская литература...
На стор. 8—11 — характеристика літературної діяльності Кирила Туровського з короткою біографічною довідкою про нього; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I..
На стор. 698—720 — біографічні відомості і огляд літературної діяльності Кирила Туровського.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...
На стор. 307—314 — характеристика творчості і біографічні дані про Кирила Туровського.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...
На стор. 177—183 — характеристика літературної діяльності Кирила Туровського; література питання.

История русской литературы. Т. I...
На стор. 358—362 — біографія Кирила Туровського і огляд його літературної спадщини.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...
На стор. 159—164 — характеристика творчості Кирила Туровського.

Кирилл Туровский.— БСЭ. Т. 21, 2-е изд., 1953, стор. 106.

Історія української літератури. Т. I...
На стор. 38—39 — огляд творчості Кирила Туровського.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...
На стор. 89—93 — біографія Кирила Туровського і аналіз його творчості; література питання.

Клим Смолятич

Клим Смолятич, родом руський із Смоленської землі, жив у середині XII ст. В 1147 р. волею князя Ізяслава Мстиславича був поставлений київським митрополитом; багато хто не визнавав його у цьому сані. Після смерті Ізяслава в 1154 р. становище Клима стало ще непевнішим, і в 1156 р. у Києві уже був новий митрополит. Клим жив іще в 1164 р. Відоме одне його поучення.

I

Никольский Н. О литературных трудах митрополита Климента Смолятича, писателя XII века. СПб., 1892. 4+VII+229+2 стор. (із фототипічним зразком тексту посланія Климента).

Біографічні відомості про Климента; всебічний аналіз твору Послание написано Климентом митрополитом руськым Фомѣ прозвитеру. Истолковано Афонасіем мнихом; на стор. 103—160 — текст цього твору за рукоп. XV ст., з примітками; на стор. 161—199 — текст Святого Григоріа Феолога словеса избраньная, за рукоп. XV ст.; на стор. 200—204 — текст Завѣт Іюдии к сыном своим, за рукоп. XVI ст.; на стор. 205—210 — текст Вопросы и отвѣты от божественных писаній, за рукоп. XV ст.; на стор. 211—216 — про Слово в похвалу святим, яке приписують Климу Смолятичу; на стор. 217—221 — текст цього твору В суботу сыропостную памят творим святых отец, за рукоп. XV ст.; на стор. 222—223 — текст В недѣлю всѣх святых слово всѣх преподобных отець наших, душеполезно, за рукоп. XV ст.; характеристика Клима Смолятича як письменника.

Рец.: *Владимиров П. В.* Критико-библиографические заметки об изданиях и исследованиях по русской словесности за 1892 г.— Унив. изв., 1893, январь, стор. 17—40.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности. I. К вопросу о неизданном поучении Климента Смолятича.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. II, 1897, стор. 65—73.

На стор. 66—69 — текст Поученіе о любви.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, № 4, 1907, стор. 1—168.

На стор. 95—103 — К вопросу о неизданном поучении митрополита Климента Смолятича; на стор. 96—99 — текст Поученіе о любви (поч.: «Сице бо и нам велить быти, рекыи да боудете єдино...», за списком XVI—XVII ст.). (Замітка передрукована з Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. II, 1897); текст не належить, очевидно, Климу Смолятичу.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 337—338 — біографічні відомості і характеристика Клима Смолятича.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 32—33 — біографічні відомості про Клима; його характеристика.

В. П. Климент Смолятич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 394.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 151—152 — аналіз посланія Клима Смолятича.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 300—304 — історія обрання київським митрополитом Клима Смолятича; на стор. 846—853 — про знайдене посланіе Климента до смоленського священика Фоми; характеристика Климента як письменника.

Петров Н. О духовном просвещении в древнекиевской Руси.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XVIII («Пошана», изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова), 1909, стор. 59—81.

В статті — характеристика посланія Клима Смолятича до священика Фоми

Голубинский Е. Климент или Клим Смолятич.— Правосл. богосл. энцикл. Т. XI. СПб., 1911, стовп. 197—205.

Біографічні відомості про Клима Смолятича; характеристика його діяльності; аналіз його послання; література питання.

Келтуяла В. Л. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 689—692 — життя і труди Климента Смолятича.

Возняк М. Історія української літератури... Т. I.

На стор. 134—138 — огляд діяльності Клима Смолятича в ролі київського митрополита; огляд і характеристика його послання.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 304—307 — біографічні дані і характеристика творчості Климента Смолятича.

Истрин В. М. Очерк истории древней русской литературы...

На стор. 170—177 — характеристика літературної діяльності Климента Смолятича.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 357—358 — біографія Клима Смолятича, аналіз і характеристика його послання.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 158—159 — характеристика літературної діяльності Клима Смолятича.

Климент Смолятич.— БСЭ. Т. 21, 2-е изд., 1953, стор. 433—434.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 38 — огляд послання Клима Смолятича.

Літописи

(Див. також Василь Волинянин, Володимир Мономах, Літописи і мемуари, Мойсей — ігумен видубецький, Нестор, Сильвестр)

I

Библиотека российская, содержащая древние летописи и всякие записки, способствующие к объяснению истории и географии российской древних и средних веков. Ч. I. СПб., изд. имп. Акад. наук, 1767. 33+XII+301+50 стор.

На стор. 1—33 — передмова А. Шлецера; на стор. I—XII — житіє Нестора, складене Шлецером; на стор. 1—301 — текст літопису за Радзивіллівським (Кенігсберзьким) рукоп. XV ст.; до 1206 р.); на стор. 1—50 — реєстр.

Летописец новгородский, начинающийся от 6525 (1017) года и кончающийся 6860 (1352) годом. М., 1781. VII+184+2 ненум. стор.

Текст Першого Новгородського літопису за Синодальним списком XIV ст.

Летописец, содержащий российскую историю от 6714 (1206) лета до 7042 (1534) лета, то есть до царствования царя Иоанна Васильевича, который служит продолжением Несторову летописцу. М., 1784. 388 стор.

Текст Типографського літопису (за рукоп. XVI ст.).

Летописец русский от пришествия Рурика до кончины царя Иоанна Васильевича. Ч. 1—5. Издал Н[иколай] Л[ьвов]. СПб., тип. Горн. училища, 1792; ч. 1. 408 стор.; ч. 2. 367 стор.; ч. 3. 438 стор.; ч. 4. 456 стор.; ч. 5. 315 стор.

Текст Львівського літопису.

Летописец новгородский, начинающийся от 6525 (1017) года и кончающийся 6860 (1352) годом. М., 1819. VII+224 стор.

Друге видаиия Першого Новгородського літопису за Синодальним списком.

Псковская летопись, изданная на иждивении Общества истории и древностей российских при Московском университете М. Погодиным. М., 1837. XXX+281+1 стор.+1 табл.

На стор. VII—XXX — передмова М. Погодіна; опис трьох списків, використаних при видаині літопису; едиційні принципи; огляд і характеристика літопису, його мови; на стор. 1—243 — текст літопису; на стор. 245—280 — іменний і географічний покажчики.

Новгородские летописи.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. III. СПб., 1841. IX+309 стор.+2 табл.

На стор. V—IX — опис рукописів (XIV—XVIII ст.), за якими видано літопис; склад його; на стор. 1—114 — текст Новгородського першого літопису; на стор. 115—174 — опис рукопису (XVII ст.) і текст Новгородського другого літопису; на стор. 175—201 — передмова і додатки до Новгор. другого літопису; на стор. 203—279 — опис рукописів (XVI—XVIII ст. ст.) і текст з них Новгородського третього літопису; иа стор. 280—305 — додатки до Новгор. третього літопису.

Ипатьевская летопись.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. II. СПб., 1843. IX+337 стор.+2 табл.

На стор. V—IX — опис рукопису Іпатського літопису (кін. XIV— поч. XV ст.) і рукописів Хлєбниковського (XVI ст.), Єрмолаєвського (XVIII ст.), які використані для варіантів; склад Іпатського літопису; текстологічиі приицили видання; на стор. 1—227 — текст літопису, з вар.; на стор. 231—273 — текст Густинського літопису з описом рукопису його та інших списків; на стор. 375—377 — додаток до стор. 3 Іпатського літопису: паралельні грецький і латинський текст і текст староруський, опущений на своєму місці в літопису.

Лаврентиевская и Троицкая летописи.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. I. СПб., 1846. XX+267 стор.+2 табл.

На стор. III—IX — передмова до повного зібрання літописів; на стор. XIII—XX — опис рукопису Лаврентіївського літопису (XIV ст.), Троїцького (XV ст.) і рукописів, які використано для варіаитів; иа стор. 1—209 — текст Лаврентіївського літопису; на стор. 210—235 — текст Троїцького літопису; на стор. 239—248 — текст із хронографа Георгія Амартола (паралельний літописному); на стор. 248—252— текст із Софійського харатійного номоканона; на стор. 252—254 — із харатійного паремейника (поч.: «Братье! В бѣдах пособивы бывайте...»); иа стор. 254—267 — тексти із Києво-Печерського патерика.

Новгородские и псковские летописи.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. IV. СПб., 1848. VIII+363 стор.+1 табл.

На стор. V—VIII, 1—165 — Новгородський четвертий літопис: опис 6 рукописів XV—XVI ст. ст., за якими видаио текст; склад літопису; текст; на стор. 167—345 — Псковський перший літопис: опис 8 рукописів XV—XVII ст. ст., за якими видаио текст; текст літопису; иа стор. 349—357 — Прибавлеиия: текст Слово о житіи и преставленіи великаго киязя Дмитрія Иваиовича царя Рускаго (поч.: «Сій убо киязь Дмитрій...», за рукоп. Новг. літоп.); на стор. 357—358 — Сказаиіє дяка Олексаидра про Царгород (поч.: «При патріарси Антоиіи...», за рукоп. Новг. літоп.); на стор. 359—360 — О преставлеиіи киязя Михаила Тферьскаго (поч.: «Егда единою видѣвый...», за рукоп. Новг. літоп.).

Псковские и Софийские летописи.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. V. СПб., 1851. VI+279 стор.+2 табл.

На стор. V—VI, 1—46 — Псковський другий літопис: опис рукопису (XV чи поч. XVI ст.), за яким видаио текст; склад літопису; текст; на стор. 47—74 — додатки до Псковських літописів — тексти з 3 рукописів (XVII ст.); на стор 75—275 — Софійський перший літопис: опис 7 списків (XV—XVIII ст.ст.), за якими видано літопис; склад літопису; текст його.

Летописец Переяславля-Суздальского, составленный в начале XIII века (между 1214 и 1219 годом); издан К. М. Оболенским. М., 1851. C+112+1 стор.

На стор. I—C — передмова: опис рукопису (XV ст.), за яким видано рукопис; склад літопису; аналіз перекладу хроніки Малали, що теж входить у склад рукопису; зміст рукопису; примітки; иа стор. 1—112 — текст літопису Лѣтописець руских царѣи.

Софийские летописи.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. VI. СПб., 1853. 360 стор.

На стор. 1—54 — текст продовжения Першого Софійського літопису; иа стор. 57—111 — додатки: тексти — Правди Руської Ярослава Володимировича; Судебиик царя Костянтииа; Устав киязя Володимира; Послаиіє архієпіскопа иовгородського Василя до тверського владики Федора; иа стор. 90—98 — Побоище великого киязя Дмитрия Ивановича на Дону с Мамаем (поч.: «Пріиде ордиискій князь Мамай с едииомыслеиикы своими...»); на стор. 98—103 — О Московском взятіи от царя Токтамыша и о плѣнеиіи земля Руськыя (поч.: «В лѣто 6890. Бысть нѣкое проявленіе...»); иа стор. 104—111— О житіи и о преставлеиіи великого киязя Дмитрія Ивановича, царя Русьскаго (поч.: «Сій убо великый киязь Дмитрей...»); на стор. 113—276 — Другий Софійський літопис: опис 7 списків (XVI—XVII ст.), за якими иадруковаио текст літопису; склад літопису; текст; иа стор. 277—315 — уривок літопису за Воскресеиським Новоієрусалимським списком; иа стор. 319—329 — додатки: текст посланія папи Пія II з 1458 р.; Сказаніе чюдеси великого чюдотворца Варлаама... (Родіоиа Кожуха); Слово митрополита Феодосія про чудо біля гробу митрополита Олексія; иа стор. 330—345 — текст Хождеиія Афаиасія Микитина за три моря (поч.; «За молитву святых отець иаших господи Ісусе Христе сыие божій помилуй мя раба своего грѣшиаго Афаиасья Микитииа сына...»); на стор. 345—354 —

другий список цього ж Хожденія (поч.: «Се списах грѣшиое свое хожденіе...»).

Летописец, содержащий российскую историю от 6714 (1206) лета до 7042 (1534) лета, то есть до царствования царя Иоанна Васильевича, который служит продолжением Несторову летописцу. Изд. 2-е. М., 1853. II+271 стор.

Текст Типографського літопису (за рукоп. XVI ст.).

Летопись по Воскресенскому списку.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. VII. СПб., 1856. X+347 стор.+1 табл.; т. VIII. СПб., 1859. VIII+301 стор.+2 табл.

На стор. V—X — опис 5 рукописів (XVI—XVIII ст. ст.), за якими видано літопис; на стор. 1—217 — продовження літопису за Воскресенським списком (до 1353 р.); на стор. 218—259 — зміст і статті, вміщені перед літописом за Воскресенським списком; на стор. 260—345 — Середній текст літопису Нестора; на стор. 1—301 (т. VIII)— закінчення тексту літопису (1354—1541 р.).

Летописный сборник, именуемый патриаршею или Никоновскою летописью.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. IX. СПб., 1862. XXIII+256 стор.+2 табл.; т. X. СПб., 1885. 2+244 стор.; т. XI. СПб., 1897. VII+250 стор.: т. XII. СПб., 1901. VI+266 стор.; т. XIII, первая половина. СПб., 1904. V+302 стор.; т. XIII, вторая половина. СПб., 1906. VIII+303—532 стор.+8 табл.

На стор. V—XI — опис 8 рукописів (XVI—XVII ст. ст.), за якими видано текст літопису; склад літопису; на стор. XIV—XXIII — зміст статей, вміщених перед цим літописним збірником: на стор. 1—256— текст Лѣтописный сборник, именуемый патріаршею или Никоновскою летописью (до 1176 р. включно); на стор. 1—234 (т. X) — продовження тексту літопису (до 1362 р. включно); на стор 237—244 — в додатках, текст Повѣсть об убіеніи князя Михаила Черниговскаго и боярина его Феодора от царя Батыя в Ордѣ (поч.: «В то же лѣто убіен бысть князь Михайло Всеволодичь Черинговъскый...»); на стор. 1—239 (т. XI) — продовження тексту літопису (до 1424 р.); на стор. 243—250 — в додатках, текст Повѣсть на срѣтеніе чюдотворнаго образа пречистыя владычица... (поч.: «Аще и всякому языку непостижно есть...»); на стор. 1—259 (т. XII) — продовження тексту літопису і додатки; на стор. 1—302 (т. XIII, первая полов.) — закінчення тексту літопису; на стор. 303—532 (т. XIII, вторая полов.)— доповнення до Никоновського літопису за Синодальним, Лебедєвським і Александро-Невським списками і Так называемая царственная книга (за рукоп. XVI ст.).

Повѣсть о честнѣм житіи царя и великаго князя Феодора Ивановича всея Руссіи. Новый лѣтописец.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. XIV, первая половина. СПб, 1910. 154 стор.

Вміщено тексти згаданих двох історичних творів; ними закінчується Никоновський літопис, але вони не мають з ним внутрішнього зв'язку.

Указатель к Никоновской летописи (IX—XIV т.т.).— Полное собр. русск. летописей, изд. Археографическою комиссиею. Т. XIV, вторая половина, Пг., 1918. 285+1 стор.

Летописный сборник, именуемый Тверскою летописью.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. XV. СПб., 1863. VII+504 стовп.+ 1 табл.

На стор. V—VII — огляд складу літопису (єдиний рукоп. білоруського письма XVII ст.); на стовп. 1—504 — текст літопису: Хронограф, глаголемый лѣтописец русскій; Книга, глаголемая Хронограф, иже зовется по русски лѣтописец, в ней же повѣсти древних лѣт о началѣ Русскія земли; Временник Софійскій, иже глаголется лѣтописец русских князей; Лѣтописец Тверского княжения.

Летопись по Ипатскому списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1871. IX+616+33+28+12 стор. (2-е вид. II т. Полного собр. русск. летописей).

На стор. I—IX — передмова з характеристикою рукописів (Іпатського, Хлєбниковського і Погодінського); на стор. 1—616 — текст літопису: Повѣсть временных лѣт (до 1111 р.); Київський літопис (1111—1201) і Галицько-Волинський літопис (1201—1292) — за Іпатським списком (кін. XIV — поч. XV ст.), з вар.; на стор. 1—33, 1—28, 1—12 — іменний, географічний і предметовий покажчики.

Повѣсть временных лѣт по Ипатскому списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1871. 8+195+1 стор.

Фотолітографічне відтворення рукопису.

Летопись по Лаврентиевскому списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1872. XIV+512+63 стор. (2-е вид. I т. Полного собр. русск. летописей).

На стор. V—XIV — передмова про принципи видання літопису; опис рукописів, що лягли в основу публікації твору; на стор. 1—512— текст; (до 464 стор. за Лаврентіївським списком до 1377 р., далі йде Суздальський літопис — 1205—1419 рр. за Академічним списком XV ст.); на стор. 1—63 — покажчики: іменний, географічний і предметовий.

Повѣсть временных лѣт по Лаврентьевскому списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1872. 6+191+1 стор.

Фотолітографічне відтворення рукопису.

Новгородская летопись по Синодальному харатейному списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1875. 6+338 стор.

Фотолітографічне відтворення рукопису Першого Новгородського літопису.

Новгородские летописи (так называемые Новгородская вторая и Новгородская третья летописи). Изд. Археографической комиссии. СПб., 1879. XXIV+488+113 стор.

Друге видання цих літописів, надрукованих в III томі Полного собр. русск. летописей.

Новгородская летопись по Синодальному харатейному списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1888. X+490+ XCVIII стор. + 2 табл.

Друге видання Першого Новгородського літопису (надрукованого в III томі Полного собр. русск. летописей), за ред. П. І. Савваітова.

Летопись по Лаврентьевскому списку. Изд. Археографической комиссии. СПб., 1897. XIV+512+40+63 стор. (3-е вид. I т. Полного собр. русск. летописей).

Передрук видання 1872 р. В додатку — текст Троїцького літопису, що зберігся у виданні варіантів Лаврентіївського літопису 1810 р. (1804), і початок Поучення Володимира Мономаха (за приписною кінця XVIII ст. в рукоп. XV ст.).

Указатель к первым восьми томам Полного собр. русск. летописей. Отдел первый. Указатель лиц (А—Ф). СПб., 1898. 8+459+397+XXVIII стор. Отдел второй. Указатель географический (А—Ф). СПб., 1907. 8+576+XVIII+1 стор.

История о казанском царствѣ (Казанский летописец).— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XIX. СПб., 1903. XVI стор.+496 стовп.+ 497—529 стор.+2 табл. (з ілюстраціями).

На стор. V—VIII — склад літопису; огляд II списків (XVI—XVII ст. ст.), за якими видано літопис; зміст літопису; на стовп. 1—496 — текст; на стор. 497—529 — покажчик.

Ипатьевская летопись.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. II, изд. 2-е. СПб., 1908. XVI стор.+938 стовп.+87 стор.

На стор. III—XVI — передмова: характеристика Іпатського літопису і опис його списків — Іпатського, Хлєбниковського, Погодінського, Краківського, Єрмолаєвського; на стовп. 1—938 — текст літопису (з варіантами); на стор. 1—84 — різночитання за Єрмолаєвським списком; на стор. 85—87 — додатки і поправки до основного тексту.

Книга степенная царского родословия. Часть первая и вторая.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XXI, первая половина. СПб., 1908. VII+342 стор.; т. XXI, вторая половина. СПб., 1913, 343—708 стор.

На стор. III—VIII — опис 4 рукописів (XVII ст.), за якими видано текст; на стор. 1—342 — текст; на стор. 343—675 (втор. полов.) — закінчення тексту; на стор. 677—708 — покажчики.

Ермолинская летопись.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XXIII. СПб., 1910. V+243 стор.

На стор. I—V — опис трьох списків (XV—XVI ст. ст.), за якими друкується літопис; на стор. 1—162 — текст літопису за Єрмолинським списком (XV—XVI ст.), з вар.; на стор. 163—205 — два додатки: А се имена всем градом Рускым, и далним и ближним; А се Рустіи мітрополіты; А се архіепископи; А се посадници Новгородстіи; А се тысяцкіе Новгородстіи; А се архімандриты Новгородстіи; От лѣтописця вкратцѣ князи Рустіи; От лѣтописца памяти ради; Цари ардіньскіе; Европьскыя страны, крали, цѣсаріи; Временник впросте от различных гронограф же, иже и сказатель, събранно же и зложено Георгіем, грѣшным мнихом; текст літопису з кінця 6985 по 6999 р.; кінець літопису (за Кирило-Білозерським списком, XVI ст.); на стор. 207—239 — іменний і географічний покажчики.

Повесть временных лет по Лаврентьевскому списку. Изд. Археографическою комиссиею. СПб., 1910. XVI+274+24 стор.

Передрук за 2 і 3 вид.

Львовская летопись. Часть первая и вторая.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографиче-

скою комиссиею. Т. XX, первая половина. СПб., 1910. IV+418 стор.; т. XX, вторая половина. СПб., 1914. 419—686 стор.

На стор. III—IV — опис рукопису Еттера (XVI ст.), за яким друкується літопис; на стор. 1—621 — текст літопису, з вар. за вид. М. Львова, 1792 р.; на стор. 623—681 — іменний і географічний покажчики.

Симеоновская летопись.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XVIII. СПб., 1912. III+316 стор.

На стор. I—III — опис Симеонівського рукопису (XVI ст.); на стор. 1—21 — текст уривків Троїцького літопису (з варіантів неповного видання Лаврентіївського літопису 1810 р.); на стор. 22—279 — текст Симеонівського літопису; на стор. 279—283 — закінчення уривків Троїцького літопису; на стор. 285—316 — іменний і географічний покажчики.

Шахматов А. А. Повесть временных лет. Том I. Вводная часть. Текст. Примечания. Изд. имп. Археограф. комис. Пг., 1916. LXXX+403 стор.

У вступній статті подано аналіз трьох древніх редакцій Повѣсти временных лѣт; замітки про дальшу історію Повісті; головніші списки; характеристика текстологічних принципів видання літопису; текст Повѣсти временных лѣт.

Типографская летопись.— Полное собр. русск. летописей. Т. XXIV. Пг., 1921. III+271 стор.

На стор. I—III — опис 2 списків (XVI—XVII ст. ст.), за якими видано літопис; склад літопису; на стор. 1—244 — текст; на стор. 245—271 — покажчик.

Рогожский летописец. Вып. 1.— Полное собр. русск. летописей. Т. XV. Изд. 2-е. Пг., 1922. VIII стор.+186 стовп.

На стор. I—III — опис рукопису (XVIII ст.) з цим літописом; на стовп. 1—186 — текст літопису.

Ипатьевская летопись.— Полное собр. русск. летописей. Т. II, вып. 1. Изд. 3-е. Пг., 1923. II стор.+320 стовп.

Повторено 2-е видання 1908 р., але варіанти подано лише за Хлєбниковським списком.

Софийская первая летопись. Вып. 1.— Полное собр. русск. летописей. Т. V. Изд. 2-е. Л., 1925. 4+240 стор.

На стор. 3—4 — опис рукописів, за якими надруковано літопис; на стор. 1—240 — текст літопису (до 1255 р.).

Лаврентьевская летопись.— Полное собр. русск. летописей, изд. Археографической комиссиею Акад. наук СССР. Том I, изд. 2-е. Вып. 1. Летопись по Лаврентиевскому списку. Повесть временных лет. Л., 1926. VIII стор.+286 стовп. Вып. 2. Суздальская летопись по Лаврентьевскому списку. Л., 1927. 287—488 стовп. Вып. 3. Приложения: Продолжение Суздальской летописи по Академическому списку. Указатели. Л., 1928. 489—540 стовп.+541—577+3 стор.

На стор. 541—577 — покажчики. Це видання, яке є фактично не другим, а четвертим виданням Лаврентіївського літопису, повторило план другого видання 1872 р.

Новгородская четвертая летопись. Вып. 3.— Полное собр.

русск. летописей. Т. IV, часть первая. Л., 1929. IV+537—688 стор.

На стор. I—IV — опис п'яти списків (XVI—XVIII ст. ст.), за якими иадруковаио літопис; иа стор. 537—579 — закіичеиия літопису за Добровським списком; на стор. 580—622 — Сокращенный Новгородский летописец; на стор. 623—632 — додатки· реєстр руських міст, митрополитів, иовгородських єпіскопів, посадииків, тисяцьких, архімандритів; текст поученія Петра митрополита і Никифора — патріарха царгородського і Летописец вскоре; на стор. 633—686 — іменний і географічний покажчики.

Псковские летописи. Вып. 1. Приготовил к печати А. Насонов. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. LXII+1+147 стор.

На стор. III—XXVIII — вступ: опис рукописів із списками літописів; иа стор. XXIX—LXII+1 — детальний розгляд цих списків і схема геиезису літописиих пам'яток Пскова; иа стор. 1—146 — тексти: 1) Псковская 1-я летопись. Тихановский список; 2) Псковская 1-я летопись. Продолжеиие Погодииского списка; 3) Прибавления. Окоичание списка Оболеиского; 4) Прибавления. Отрывок из Архивского 3-го списка; 5) Приложение. Отрывок летописи типа Авраамки.

Московский летописный свод конца XV века.— Полное собр. русск. летописей. Т. XXV. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1949. 464 стор. (Институт истории АН СССР).

Зміст і склад літопису — опис Уваровського і Ермітажиого рукописів (XVI і XVIII ст.), за якими видано текст; иа стор. 7—333 — текст літопису; иа стор. 335—396 — в додатку — початок цього ж літопису за Ермітажиим списком і відновлені за цим списком втрачені місця Уваровського списку; на стор 397—463 — покажчики.

Повѣсть временных лѣт. Ч. 1. Текст и перевод. Подготовка текста Д. С. Лихачева, перевод Д. С. Лихачева и Б. А. Романова. Под ред. чл.-кор. АН СССР В. П. Адриановой-Перетц. Ч. 2. Приложения. Статьи и комментарии Д. С. Лихачева. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1950; ч. I—404 стор.; ч. 2—554 стор.

Текст подано за Лавреитіївським списком (з 1110 до 1117 р.— за Іпатським). У другій частині подано історико-літературний нарис про Повѣсть времеииых лѣт, археографічиий огляд списків цього літопису, різночитання, детальиий комеитар, різні покажчики, схеми, карти.

Приселков М. Д. Троицкая летопись. Реконструкция текста. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1950. 514 стор. (Академия Наук СССР, Институт истории, Ленинградское отделение).

На стор. 3—6 — передмова К. Сербиии; на стор. 7—49 — вступ: Троїцький літопис в иауковому вжитку XVIII—XIX ст. до його загибелі в 1812 р.; в зв'язку із зиахідкою Симеоиівського літопису постало питання про реконструкцію Троїцького літопису; матеріали для його рекоиструкції; опис рукопису, який загииув у 1812 р.; на стор. 51—471 — рекоиструйований текст; иа стор. 473—512 — іменний і географічиий покажчики.

ВИДАННЯ УРИВКІВ ЛІТОПИСУ

Строев П. О византийском источнике Нестора. — Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. IV, кн. 1, 1828, стор. 167—183.

Про використаиня літописцем хроніки Амартола; на стор. 177—

183 — тексти семи уривків з хроніки Георгія Амартола, що їх запозичив літописець (із старого рукопису).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 439—451 — уривки з Новгородського літопису (за вид. Археограф. комис., 3 т.), з коментарем; на стовп. 455—478 — уривки з Лаврентіївського літопису (за вид. Тимковського, 1824), з коментарем; (подано післямову; про звичаї древніх слов'ян; із договору Ігоря з греками; помста Ольги; смерть Ольги; із Поучення Володимира Мономаха); на стовп. 533—582 — уривки з Волинського літопису за Іпатським списком (за вид. Археограф. комис., 2 т.), з коментарем.

Срезневский И. Источник поучения, внесенного в Повесть временных лет и приписанного препод. Феодосию Печерскому. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. III.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 34—43.

На стор. 36—42 — текст Слова о ведрѣ и о казнех божиих.

Истрин В. М. Летописные повествования о походах русских князей на Царьград.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXI, 1916, кн. 2.

На стор. 231—236 — тексти із хроніки Малали, Еллінського літописця, Хронографічної Палеї.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 117—121 — характеристика літописів; на стор. 121—169 уривки з літопису (за Іпатським списком).

Галицько-Волинський літопис. Ч. 1 і 2. Переклав і пояснив Теофіль Коструба. Львів, 1936. Ч. І. 128 стор.; ч. 2. 128 стор.

Вибрані тексти в перекладі українською мовою з невеликими розвідками-коментарями.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 12—37 — уривки текстів з літописів: Повѣсть временных лѣт (за Лаврентіївським списком, вид. Археограф. комис., СПб., 1910); Київський літопис (за вид. Археограф. комис. Летопись по Ипатскому списку, СПб., 1871); на стор. 81—89 — уривки з Галицько-Волинського літопису (за тим же Іпатським списком); коротка характеристика літописів.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 3—30 — уривки текстів з Повѣсти временных лѣт (за вид. Археограф. комис., СПб., 1897, за Лаврентіївським списком); на стор. 71—78 — уривки тексту повісті про похід Ігоря Святославича на половців з Київського літопису (за вид. Археограф. комис., СПб., 1871, за Іпатським списком); на стор. 78—79 — повість про похід Ігоря Святославича на половців за Суздальським літописом (за вид. Археограф. комис., СПб., 1897, Лаврентіївський список); на стор. 164—167 — уривки тексту Галицько-Волинського літопису (за вид. Археограф. комис., СПб., 1871, і Полным собранием русских летописей, вид. 2-е, СПб., 1908).

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...

На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 3—146 — Вот повести минувших лет, откуда пошла Русская земля, кто в Киеве стал первым княжить и как возникла Русская земля (уривки літопису за

Лаврентіївськнм спнском, в російському перекладі Д. С. Лнхачова); на стор. 279—317 — Повесть временных лет (стаття і прнмітки його ж).

II

Н. Бр-в. О Несторе и продолжателях его летописи.— Вестн. Евр., ч. LIII, 1810, № 20, стор. 279—298.

Про авторство Нестора і Снльвестра.

Н. Бр-в. Замечания о двух маловажных исторических ошибках.— Вестн. Евр., ч. LIII, 1810, № 20, стор. 298—305.

Про Свінгельда і Рогволода.

К. [Каченовский?]. Нестор. Русские летописи на древнеславянском языке.— Вестн. Евр., ч. LIX, 1811, № 18, стор. 127—149; № 19, стор. 211—231.

Погодин М. Объяснение двух мест в Несторовой летописи.— Труды и зап. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 1, 1826, стор. 89—99.

Про значення слова «русь» та ін.

Розенкампф Г. Объяснение некоторых мест в Несторовой летописи в рассуждении вопроса о происхождении древних руссов.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. IV, кн. 1, 1828, стор. 139—166.

Федогов А. О значении слова Русь в наших летописях.— Рус. историч. сборн., т. I, кн. 2, 1837, стор. 104—121.

Бутков П. Г. Оборона летописи русской, Несторовой, от навета скептиков. СПб., 1840. 462+LXV стор.

Иванов Н. Краткий обзор русских временников, находящихся в библиотеках С.-Петербургских и московских.— Учен. зап. Казан. унив., 1843, кн. 2 и 3, стор. 1—57.

Опнс рукопнсів літопнсів: Лаврентіївського, Іпатського, Кенігсберзького (Радзівіллівського) і т. д. (кілька десятків, в т. ч. літопнс Дм. Туптала; українськнй літопнс XVIII ст., що розповідає про події з 1340 по 1734 р.).

Иванов Н. Общее понятие о хронографах и описание некоторых списков их. хранящихся в библиотеках петербургских и московских.— Учен. зап. Казан. унив., 1843, кн. 2 и 3, стор. 58—396.

Опис 28 спнсків; література пнтання; руські літопнсн, діяльність Нестора.

Клеванов А. О значении русской летописи в духовном развитии русского народа.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 1 (год четвертый), стор. 1—66 (исследования).

Полеиов Д. Библиографическое обозрение русских летописей.— ЖМНП, ч. LXIV, 1849, отд. II, стор. 31—72; 81—134; 136—180.

Беляев И. Д. Русские летописи по Лаврентиевскому списку с 1111 по 1169 год. Статья первая.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 2, 1849, стор. 1—26.

Порівняння Лаврентіївського і Іпатського літопнсів.

Беляев И. Д. О разных видах русских летописей.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 5. 1850, стор. 1—34.

В статті подана серед огляду різних літописів характеристика найдавнішого літопису.

Казанский П. С. Критический разбор свидетельств Патерика Печерского о летописи Нестора.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 7, 1850, стор. 1—16.

Відомості Києво-Печерського патерика про літописання — не незаперечні.

Шевырев С. Замечания на критический разбор свидетельств Патерика Печерского о летописи Нестора.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 10, 1851, стор. 1—10.

Свідчення Патерика про Нестора літописця вірні; ця стаття є відповіддю на розвідку П. Казанського Критический разбор свидетельств Петерика Печерського о летописи Нестора (Врем., кн. 7, 1850).

Библиографические записки. Исследования о летописях Новгородских.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 18—27, 70—78.

Порівняння Новгородських літописів з Початковим літописом; початок новгородського літописання і його характеристика.

Чернышевский Н. Г. Опыт словаря из Ипатьевской летописи.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 512—576.

Срезневский И. И. Памятники X-го века до Владимира святого.—Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. III, 1854, стовп. 49—66.

Про літописання в X віці до часів Володимира.

Поленов Д. В. Обозрение летописца переяславского.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. I, 1854, стор. 59—98.

Дубенский Д. О некоторых годах Несторовой летописи.— Врем. общ. истор. и древн. рос., кн. 21, 1855, стор. 1—16.

Огляд хронології літопису.

Лавровский П. А. Исследование о летописи Якимовской.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. II, вып. I, 1856, стор. 77—160.

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).

В основному розробляється питання про джерела літопису; література питання.

Бычков А. Обзор хода издания летописей в России.— ЖМНП, ч. CV, 1860, отд. II, стор. 1—26.

Бібліографія видань літописів.

Максимович М. Заметка о словутном певце Митусе.— Основа, 1861, червень, стор. 19—20.

Древніми південноруськими співцями були Боян, сучасник Нестора, автор Слова о полку Ігоревім і, можливо, Мануйло, «певец гораздый», про якого згадано в літопису під 1137 р.; Митуса був церковним співаком.

Сухомлинов М. О преданиях в древней русской летописи.—

Основа, 1861, червень, стор. 51—71 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 248—272).

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 1—36; 81—109; 161—234; 273—373; 417—583; 593—704; покажчик, 705—750.

В роботі багато відомостей про літописання на Русі.

Некрасов И. Женский литературный тип древней Руси.— Филолог. зап., 1864, вып. III, стор. 103—136.

Стаття написана на літописних та інших матеріалах.

Худяков И. Народные исторические сказки.— ЖМНП, ч. CXXI, 1864, отд. IV, стор. 43—69.

Розробляється фольклорний матеріал в зв'язку з літописами.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. 1-й вып. М., 1866. IV+277 стор.; 2-й вып. М., 1869. 288+2 стор.

Руські літописи як джерело хронографів.

Срезневский И. И. Одна из заметок об образовании слов ипатьевский-ипатский.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, стор. XXVI—XXXI.

Хрущов И. Древние русские сказания в летописях. Сказание о Васильке Ростиславиче.— ЖМНП, ч. CLXXIV, 1874, август, стор. 176—193.

Аналіз розповіді Василя про осліплення Василька.

Тихомиров И. О сборнике, именуемом тверской летописью.— ЖМНП, ч. CLXXXVIII, 1876, декабрь, стор. 262—308.

Склад і джерела літопису.

Хрущов И. О древнерусских исторических сказаниях и повестях.— Унив. изв., 1877, февраль, стор. 160—168; март, стор. 205—225; июль, стор. 489—508; август, стор. 637—664; сентябрь, стор. 713—721; 1878, март, стор. 225—248; май, стор. 376—403; июнь, стор. 465—475; октябрь, стор. 521—526. (Є окремий відбиток).

Оповідання в літописі: про Бориса і Гліба, про осліплення Василька та ін. і аналіз їх.

Ч[етырки]н И. Сказание «Повѣсти временных лѣт» о мести Ольги древлянам.— Филолог. зап., 1878, вып. VI, стор. 1—14.

Леонид, архим. Новые сведения о Троицком списке Несторовой летописи, погибшей в московском пожаре 1812 года.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1880, кн. 2, стор. 47—50.

Ймовірний палеографічний опис рукопису.

Галахов А. История русской словесности.

На стор. 284—287 — огляд і характеристика літописів.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 360—365 — про рукописи літописів.

Четыркин И. Две летописные заметки: 1) Как читать место в летописи по Лавр. списку: «но ли оли убиша». 2) Неверность исправления текста С. М. Соловьевым и археографической комиссией.— Филолог. зап., 1883, вып. V—VI, стор. 1—3.

Тихомиров И. О первой Псковской летописи.— ЖМНП, ч. CCXXIX, 1883, октябрь, стор. 208—236.

Склад і джерела літопису

Сеничев И. О первоначальной летописи великого Новгорода.— ЖМНП, ч. CCXXXIII, 1884, май, стор. 198—236.

Час виникнення літопису — кін. X — поч. XI ст.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 41—42 — про авторів-редакторів літопису; склад літопису на стор. 68 — характеристика деяких списків літопису: Лаврентіївський, Іпатський, Перший Новгородський.

Тихомиров И. О Лаврентьевской летописи.— ЖМНП, ч. CCXXXV, 1884, октябрь, стор. 232—270.

Склад літопису.

Архангельский А. С. Первые труды по изучению начальной русской летописи. Историко-литературные очерки.— Учен. зап. Казан. унив. по ист.-филолог. факультету (1885 год), 1886, стор. 248—359.

Про роботи Татіщева, Міллера, Шлецера, Карамзіна, Строєва і Розенкампфа, скептичної школи — Качановського і його послідовників; Погодін, Бутков. Багато бібліографічних даних.

Тихомиров И. О Тимофее пономаре, упоминаемом в синодальном списке первой Новгородской летописи.— ЖМНП, ч. CCL, 1887, март, стор. 28—37.

Тимофій паламар не був ні складачем, ні переписувачем Новгородського літопису; він був паламарем Юр'євського монастиря, вів записи, якими пізніше скористувався безіменний складач літопису.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 42—56 і 97—102 — огляд літопису: справа авторства; зміст; спосіб писання; джерела літопису; рукописи; видання літопису.

Шеппинг Д. Наши письменные источники о языческих богах русской мифологии.— Филолог. зап., 1888, вып. VI, стор. 1—31.

Дані літопису та інших пам'яток про поганських богів.

Будде Е. Из занятий по языку Лаврентьевского списка начальной летописи.— Филолог. зап., 1889, вып. I, стор. 1—24; 1891, вып. II, стор. 25—56.

Замысловский Е. К вопросу о составе Повести временных лет.— ЖМНП, ч. CCLXIII, 1899, май, стор. 47—54.

Четыркин И. Какое значение имеют слова Нестора: «собравше кости, вложаху в судину малу и поставяху на столпѣ на путех, еже творять Вятичи и ныне»? (Полн. собр. Р. Л. 1, 6).— Филолог. зап., 1889, вып. V, стор. 1—19.

Ляпунов Б. М. Исследование о языке синодального списка 1-й новгородской летописи. Вып. I. Введение. Часть 1 (Главы I—IV): Очерки из истории иррациональных гласных в русском языке. Изд. отд. рус. яз. и слов. имп. Академии наук. СПб., 1899. 289+VI+VI стор.

Рец.: *Халанский М.*— Рус. филолог. вестн., т. XLIV, 1890, стор. 116—130.

Тихомиров И. Первая Псковская летопись после падения

Пскова.— ЖМНП, ч. CCLXVII, 1890, февраль, стор. 245—252.

Жданов И. Песни о князе Романе.— ЖМНП, ч. CCLXVIII, 1890, апрель, стор. 267—305; ч. CCLXIX, 1890, май, стор. 1—55.

Літописні відомості про Романа Мстиславича галицького і народна поетична творчість.

Фирсов И. И. Содержание и характеристика Галицко-Волынской летописи по Ипатьевскому списку.— Учен. зап. Казан. унив., 1892, кн. 1, стор. 119—130. (Є окремий відбиток, Казань, 1891).

Тихомиров И. Несколько заметок о Новгородских летописях.— ЖМНП, ч. CCLXXXIII, 1892, сентябрь, стор. 144—152.

Новгородські літописи дійшли до нас не в оригіналі, не в пізніших списках, а є «сводами» різних записів.

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми по матеріалах літописів та інших староруських творів.

Бестужев-Рюмин К. Летописи русские.—Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 35 півтом. СПб., 1896, стор 192—197.

Некрасов Н. П. Заметки о языке «Повести временных лет» по Лаврентьевскому списку летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1896, стор. 832—926; т. II, 1897, стор. 104—174 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXV, 1897, № 4, стор. I—XII + 1—167).

Рец.: *Петровский Н.*— Рус. филолог. вестн., т. XXXVIII, 1897, стор. 153—171.

Халанский М. Г. [Отзыв о сочинении А. Андрианова на тему: «О языке Ипатьевской летописи»].— Зап. Харьк. унив., 1897, кн. 2, ч. офиц., стор. 175—176.

Кирпичников А. И. К литературной истории русских летописных сказаний.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. II, 1897, стор. 54—64.

Истрин В. Хронограф Ипатского списка летописи под 1114 годом.— ЖМНП, ч. CCCXIV, 1897, ноябрь, стор. 83—91.

В Іпатському літопису є запозичення з Малали і Амартола.

Шахматов А. О начальном Киевском летописном своде.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1897, кн. 3 (182), стор. 1—58. (Є окремий відбиток, М., 1897).

Склад, походження і джерела літопису.

Рец.: *Тихомиров И.*— ЖМНП, ч. CCCXIV, 1897, декабрь, стор. 488—495.

Будде Е. Летопись по Лаврентьевскому списку.— Рус. филолог. вестн., т. XXXIX, 1897, стор. 231—245.

Характеристика видань літопису.

Шахматов А. Житие Антония и Печерская летопись.— ЖМНП, ч. CCCXVI, 1898, март, стор. 105—149.

Некрасов Н. П. По поводу замечаний г. Петровского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, кн. 2, 1898, стор. 358—373.

Суперечка з приводу різних мовних питань літопису (відповідь на рецензію Петровського в Рус. филолог. вести., 1897).

Никольский А. А. О языке Ипатской летописи.— Рус. филолог. вестн., т. XLI, 1899, стор. 238—275; т. XLII, 1899, стор. 23—110.

Потанин Г. Н. Восточные мотивы в средневековом европейском эпосе. М., 1899. 893 стор.

На стор. 826—841 — Гл. XXXI — Восточные отголоски в русской начальной летописи.

Шахматов А. Общерусские летописные своды XIV и XV веков.— ЖМНП, ч. CCCXXXI, 1900, сентябрь, стор. 90—176; ч. CCCXXXII, 1900, ноябрь, стор. 135—200; ч. CCCXXXVIII, 1901, ноябрь, стор. 53—80.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 234—277 аналіз літописів і характеристика розвитку літописання; зразки текстів літопису; історія вивчення літописів; видання їх.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. XIX—XXI — загальна характеристика літописів; у всій роботі багато матеріалу, що стосується аналізу і осмислення літописів; на стор. 777—792 — характеристика складу, стилю і змісту літописів.

Грушевський М. Хронологія подій Галицько-Волинської літописі.— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 1—72.

Заболотский П. К вопросу об иноземных письменных источниках «Начальной летописи».— Рус. филолог. вестн., т. XLV, 1901, стор. 1—31. (Є окремий відбиток).

Толкова Палея і Іcповідання віри Михайла Синкелла не були джерелами літописця; літописець користувався другою, а не першою редакцією апокрифічного Слова Мефодія Патарського; були й інші — невідомі — джерела. Стаття являє собою перегляд положень Сухомлинова про джерела літопису.

Радзивиловская или Кенигсбергская летопись. II. Статьи о тексте и миниатюрах рукописи. [СПб.], изд. Общ. любит. древн. письмен., № CXVIII, 1902. 127 стор.

В книзі статті: А. Шахматов — Описание рукописи (стор. 1—17); А. Шахматов — Исследование о Радзивиловской или Кенигсбергской летописи (стор. 18—114): Общие замечания о составе летописи по Радз. списку; Отношение Радз. списка к Суздальской акад. летоп.; Отношение Радз. списка к другим летописным сводам: Три источника Лаврентьевской летоп.; Древнейшие Суздальские летоп.; Итоги исследов.; Происхождение, состав и научное значение Радз. летоп.; Н. П. Кондаков — Заметка о миниатюрах Кенигсбергского списка начальной летописи (стор. 115—127).

Никольский Н. К. К вопросу об источниках летописного сказания о св. Владимире.— Христ. чтен., 1902, ч. I (т. CCXIV), стор. 89—106.

Літописна стаття про хрещення Володимира складена на основі джерел, що стосувалися і не стосувалися цієї події.

Орлов А. С. Об особенностях формы русских воинских повестей (до конца XVII в.).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1902, кн. 4 (203), стор. 1—50 (исследования).

Аналіз воїнських стилістичних формул у Слові о полку Ігоревім, літописах, у Йосифа Флавія та ін.

Тихомиров И. Заметка об оглавлениях, помещенных пред Воскресенским летописным сводом.— ЖМНП, ч. CCCXXXXI, 1902, июнь, стор. 397—401.

Халанский М. К истории поэтических сказаний об Олеге Вещем.— ЖМНП, ч. CCCXXXXII, 1902, август, стор. 287—356; ч. CCCL, 1903, ноябрь, стор. 1—40.

Срезневский И. И. Чтения о древних русских летописях. (Чтения IV—VIII).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 120—173.

Пономарев А. Борис и Глеб.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 954—967.

Огляд житій Бориса і Гліба (літописне, Нестора, анонімне, проложне).

Шахматов А. Иоасафовская летопись.— ЖМНП, ч. CCCLIII, 1904, май, стор. 69—79.

Никоновський літопис складений між 1529 і 1539 рр. ігуменом троїцьким Іоасафом.

Шахматов А. А. Сказание о призвании варягов.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 4, 1904, стор. 284—365.

Соболевский А. Древняя переделка начальной летописи.— ЖМНП, ч. CCCLVIII, 1905, март, стор. 100—105.

Передмова до 1-го Новгородського літопису написана на початку XIII ст. у Києві.

Барац Г. О библейско-агадическом элементе в повестях и сказаниях начальной русской летописи.— Україна, 1907, березень, ч. 1, стор. 362—382; квітень, ч. 1, стор. 41—60; червень, ч. 1, стор. 314—346.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXX, 1907, стор. 207—210 (бібл.).

Сухомлинов М. И. О преданиях в древней русской летописи.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 248—272.

Передрук з Основи, 1861, червень.

Шахматов А. А. Предисловие к Начальному Киевскому своду и Несторова летопись. I—III.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 1, 1908, стор. 213—270.

Сухомлинов М. И. Исследования по древней русской литературе. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247.

Передрук статті з Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230.

Шахматов А. А. Разыскания о древнейших русских летописных сводах. СПб., 1908. XX+686+1 стор. (Відб. з XX т. Летоп. занятий имп. Археограф. комис.).

Франко Ів. Дві замітки до тексту найдавнішої літописі.— ЗНТШ, т. LXXXIII, 1908 (miscellanea), стор. 169—173.

Про використання літописом хроніки І. Малали та інших джерел.

Шахматов А. Мстислав Лютый в русской поэзии.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XVIII («Пошана», изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова), 1909, стор. 82—91.

Літописні відомості про Мстислава Лютого є відголосом давньої історичної пісні; відголос її можна бачити в билинах про Вольгу Мстиславича.

Корф С. А. Заметка об отношениях древнерусского летописца к монархическому принципу.— ЖМНП, ч. XXII, 1909, июль, стор. 50—71.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XCIV, 1910, стор. 222—224 (бібл.).

Степанов Н. В. Единицы счета времени (до XIII века) по Лаврентиевской и 1-й Новгородской летописям.—Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1909, кн. 4 (231), стор. 1—74 (исследования).

Степанов Н. В. К вопросу о календаре Лаврентиевской летописи.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1910, кн. 4 (235), стор. 1—40 (исследования).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 12—17 — характеристика давнього літопису; його склад.

Потапов П. К вопросу о литературном составе летописи.— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 1—18; т. LXV, 1911, стор. 81—110.

Розглядаються як джерела літопису Ісповідання віри Михайла Синкелла, Паннонські житія, Откровеніє Мефодія Патарського.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 21—42 — підсумки вивчення літописів, їх списки, значення, походження; склад Початкового літопису, літературні особливості; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. І...

На стор. 533—547 — термінологія, зміст, склад літопису; Найдавніший київський звід; на стор. 562—566 — Новгородський літописний звід, його джерела; на стор. 588—595 — Києво-Печерський літописний звід, зміст окремих епізодів; на стор. 609—625 — Початковий київський звід, зміст окремих епізодів; на стор. 628—638 — Повѣсть временных лѣт; склад, джерела, зміст ряду епізодів; на стор. 638—640 — Сильвестрові зводи; загальна характеристика методики складання та ідейних тенденцій літопису; на стор. 759 — Київський літопис; на стор. 794—795 — Галицько-Волинський літопис.

Барвінський Б. Гомер в Галицькій літописі.— ЗНТШ, т. CXVII—CXVIII, 1913, стор. 55—63.

Згадки про Гомера в Галицькому літописі.

Пархоменко В. А. К вопросу о хронологии и обстоятельствах жизни летописного Олега.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 1, 1914, стор. 220—241.

Шахматов А. [Рец.]. Владимир Пархоменко. Начало христианства на Руси.— Очерк из истории Руси IX—X вв. Полтава 1913.— ЖМНП, ч. LII, 1914, август, стор. 334—354.

Використано матеріали літописів.

Святский Д. О. Астрономические явления в русских летописях с научно-критической точки зрения.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, кн. 1, 1915, стор 87—208; кн. 2, стор. 197—288.

Степанов Н. В. Календарно-хронологические факторы Ипатьевской летописи до XIII в.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, кн. 2, 1915, стор. 1—71.

Степанов Н. В. Календарно-хронологический справочник. Пособие при решении летописных задач на время.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1917, кн. 1 (260), стор. VIII+310.

З передмовою С. Білокурова.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 178—211 — літописи: належність їх до літератури; переказ в історії; форма літопису; досліди над літописами; Найдавніший Київський звід; перший Києво-Печерський звід; другий Києво-Печерський звід, або Початковий звід: літописець Нестор; друга і третя редакції Повѣсти временных лѣт, повість Василя про осліплення Василька; виклад інших оповідань літопису; Київський літопис; Галицько-Волинський літопис; зміст його; характеристика літописів.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор 323—345 — характеристика літопису; зводи й редакції і їх залежність (подана схема); джерела літопису.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 135—152 і 224—227 — історико-літературна характеристика літописів; література питання.

Истрин В. М. Замечания о начале русского летописания.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1921 (вийшов том у 1923), стор. 45—102; т. XXVII, 1922 (вийшов том у 1924), стор. 207—251.

Щербина В. Лаврентій чи Діонісій? Чиїм іменням належало б називати найстаріший список літопису? — Україна, 1924, кн. 3, стор. 10—13.

Лаврентіївський літопис слід називати літописом Діонісія.

Истрин В. М. Откровение Мефодия Патарского и летопись.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 380—382.

Лященко А. И. Летописные сказания о смерти Олега Вещего.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 254—288.

Рец.: *Пархоменко В* — Черв. шлях, 1926, № 2, стор. 189—190.

Истрин В. М. Договоры русских с греками.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 383—393.

Brückner A. Rozdział z «Nestora».— ЗНТШ, т. CXLI—CXLIII., 1925, стор. 1—15.

Стаття стосується різних питаиь літопису.

Орлов А. С. К вопросу об Ипатьевской летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, кн. 1, 1926, стор. 93—126.

Залежиість Галицького літопису від компілятивного історичного збіриика з перекладиими творами (Малала, Й. Флавій. Амартол, Олександрія).

Лященко А. Сага про Олафа Тріггвасона й літописне оповідання про Ольгу.— Україна, 1926, кн. 4, стор. 3—23.

Олаф міг бути на Русі за Святослава і Ольги; для історії хрещеиия Русі і Володимира сага не має значсиия.

Ганцов В. М. Особенности языка Радзивилловского списка летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXII, 1927, стор. 177—242.

Присьолков М. Д. Південноруське літописання в стародавньому суздальському літописанні XII—XIII вв.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. I), 1927, стор. 447—461.

Про Володимирські збіриики 1177 і 1185 рр.; Володимирський збіриик 1212 р.; збірники Переяслава південного 1175 і 1210 рр. Ростовський літописець XIII в. і Володимирський збіриик 1229 р.; «Володимирські» збірники 1263, 1283 і 1305 рр.

Перфецький Є. Перемышльський літописний кодекс першої редакції в складі хроніки Яна Длугоша.— ЗНТШ. т. CXLVII, 1927, стор. 1—54; т. CXLIX, 1928, стор. 31—83; т. CLI, 1931, стор. 19—56.

Джерела хроніки Длугоша; аиаліз Перемишльського літопису, що вівся в 80—90-х рр. XI ст.

Коструба Т. Ще до генези форми українських дум.— ЗНТШ, т. CXLIX, 1928, стор. 194—196.

Ритмічна рекоиструкція ряду місць давиього літопису аиалогічна формі украïиських дум.

Перетц В. До питання про літературні джерела давнього українського літопису.— Ювілейний збірник на пошану акад. М. С. Грушевського, т. II, К., 1928, стор. 213—219.

Подібиість окремих виразів у Іпатському літопису і в біблійних киигах, хроиіках Малали і Амартола та Олександрії.

Приселков М. Формат «Летописца» 1305 г.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 167—172.

Формат літописця 1305 р., з якого переписував Лаврентій в 1377 р, ие відповідає формату Лаврентіївського літопису.

Бугославський С. Українсько-руські пам'ятники XI—XVIII вв. про князів Бориса та Гліба. (Розвідка й тексти). К., 1928. XXXIII+206+II стор. (Збірник іст.-філолог. від. ВУАН, № 77. Пам'ятки мови та письменства давньої України, т. I).

На стор. XVII—XXXII — літописне Сказаніє о Борисѣ і Глѣбѣ; літопис і аиоиімие Сказаиіє, джерела останнього; Чтеніє (Нестора), аиоиімие Повідання й літопис.

Рыдзевская Е. А. Легенда о князе Владимире в саге об Олафе Трюггвасоне.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. II, 1935, стор. 5—20.

Айналов Д. В. К истории древнерусской литературы. I. Эпизод из сношений Киева с Западной Европой.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. III, 1936, стор. 5—25.

Шахматов А. А. Обозрение русских летописных сводов XIV—XVI вв. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1938. 372 стор. (Инст. литерат. АН СССР).

Приселков М. Д. История русского летописания XI—XV вв. Л., изд. Ленингр. унив., 1940. 188 стор.

Загальний нарис.

Шахматов А. «Повесть временных лет» и ее источники.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 9—150.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 257—288 — детальний аналіз Повѣсти временных лѣт як літературиоі пам'ятки; на стор. 298—314 — огляд обласиих літописних зводів і їх характеристика.

Черепнин Л. В. Летописец Даниила Галицкого.— Историч. зап., 1941, № 12, стор. 128—153.

Характеристика і аналіз літопису, зокрема його художньо-літературних особливостей; джерела літопису; література питання.

Бугославский С. Повесть временных лет. (Списки, редакции, первоначальный текст).— В кн.: Старинная русская повесть. Статьи и исследования под ред. Н. К. Гудзия. М.— Л., 1941, стор. 7—37.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 19—32 — аналіз Галицько-Волинського літопису; на стор. 90—96 — історія написания Лаврентіївського літопису.

Лихачев Д. С. Русское летописание в трудах А. А. Шахматова.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. V, 1946, вып. 5, стор. 418—428.

Лихачев Д. С. Русские летописи и их культурно-историческое значение. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1947. 499 стор.

Історія вивчення літопису; початок руського літописання; Повѣсть временных лѣт; обласне літописання XII—XIII ст.ст.; піднесення літописання в кінці XIV—XV ст.ст.; спад літописної праці; літописи в XVII ст.; у додатках — огляд важливіших списків і груп списків руських літописів; покажчики.

Рец.: *Гудзий Н. К.*— Сов. книга, 1948, № 4, стор. 113—120; *Романов Б. А.*— Вестн. Ленингр. гос. унив., 1948, № 6, стор. 136—139.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 111—129 — детальний аналіз і характеристика Повѣсти временных лѣт і Київського літопису; на стор. 198—206 — аналіз Галицько-Волинського літопису.

Орлов А. С. О Галицко-Волынском летописании.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 15—35.

Списки Іпатського літопису; склад Галицько-Волинського літопису; стаття побудована в основному на працях Шахматова.

Лихачев Д. С. О русской летописи, находившейся в одном сборнике со Словом о полку Игореве.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 139—141.

Літопис цей був новгородського походження.

Рец.: *Путилов Б. Н.*— Сов. книга, 1949, № 9, стор. 101—109.

Лихачев Д. С. Летописные известия об Александре Поповиче.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VII, 1949, стор. 17—51.

Еремин И. П. Киевская летопись как памятник литературы.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VII, 1949, стор. 67—97.

Адрианова-Перетц В. П. Историческая литература XI — начала XV в. и народная поэзия.— Труды отд. др-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 95—137.

Використано матеріали літопису.

Тихомиров В. Н. Городская письменность в древней Руси XI—XIII веков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 52—66.

Використано матеріали літописів.

Летописи.— БСЭ. Т. 25, 2-е изд., 1954, стор. 50—54.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 30—36 і 52—53 — аналіз і характеристика літописів.

Лихачев Д. С. Изображение людей в летописи XII—XIII веков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 7—43.

Будовниц И. У. «Изборник» Святослава 1076 года и «Поучение» Владимира Мономаха и их место в истории русской общественной мысли.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 44—75.

Лихачев Д. С. Некоторые вопросы идеологии феодалов в литературе XI—XIII веков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 76—91.

Для статті використано матеріали літописів.

Мещерский Н. А. Древнерусская повесть о взятии Царьграда фрягами в 1204 году.— Труды отд. др.-рус. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 120—135.

Повість внесена в Новгородський перший літопис із південноруської пам'ятки.

Каргер М. К. К характеристике древнерусского летописца.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 59—71.

Про відображення в літописі топографії давньої Русі.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 46—80 і 198—206 — аналіз літопису; література питання

Мещерский Н. А. К вопросу об источниках Повести временных лет.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 57—65.

Еремин И. П. Волынская летопись 1289—1290 гг.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 102—117.

Склад літопису; аналіз твору, його художні особливості.

Ильин Н. Н. Летописная статья 6523 года и ее источник. (Опыт анализа). М., Изд-во АН СССР, 1957. 210 стор. (Академия наук СССР, Институт славяноведения).

Про підсумки і проблеми дослідження Повѣсти временных лѣт літописні і житійні сказанія про Бориса і Гліба; літературні джерела цих сказаній; історичні перекази про Бориса і Гліба; житійна обробка переказів про Бориса і Гліба; літописна стаття про Бориса і Гліба.

Генсьорський А. І. Галицько-Волинський літопис. (Процес складання: редакції і редактори). К., Вид-во АН УРСР, 1958. 104 стор.

Є література питання.

Половой Н. Я. Две ошибки древнейшего русского хрониста.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 139—142.

Про критичне використання староруським літописцем візантійських джерел — житія Василя Нового і хроніки Георгія Амартола.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 11—29 — історичні знання в стародавній Русі (XI—XII ст.ст.); південноруські літописи XI—XII ст.ст. та їх місце в історіографії України; Галицько-Волинський літопис; виклад змісту і характеристика літописів.

Лука Жидята

Лука Жидята (чи Жирята), новгородець, як гадають, за походженням, в 1036 р. волею Ярослава Мудрого був призначений новгородським єпіскопом. Після смерті Ярослава був викликаний до Києва і за наклепом у «неподобних речах» кинутий до в'язниці митрополитом Єфремом. По смерті Єфрема Луку звільнили і по дорозі до Новгорода він помер 15 жовтня 1059 р. Похований «бысть в Великом Новѣгородѣ за святою Софією». Відоме одне його поучение.

I

Тимковский Р. Поучение архиепископа Луки к братии.— Рус. достопамятности, ч. I, 1815, стор. 3—16.

Біографія Луки Жидяти; справа авторства; на стор. 7—10 — текст Поучение архиепископа Луки к братии (за рукоп. XVI ст. з вар. за іншим списком XVI ст.); на стор 11—16 — примітки.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 891—896 — текст поученія архіепіскопа Луки до братії (за вид. в Рус. достопамятности, ч. І, 1815); з коментарем.

Евсеев И. Е. Поучение Луки Жидяты, епископа новгородского.— Памятн. др.-рус. церк.-учит. лит., вып. 1 (изд. журн. «Странник» под ред. А. И. Пономарева), СПб., 1894, стор. 7—24.

На стор. 8—13 — вступна стаття Євсєєва: біографічні відомості про Луку Жидяту; характеристика його діяльності і його поученія; на стор. 14—16 — текст Поучение архиепископа Луки к братии (поч.: «Се, братие, первѣе всего сию заповѣдь...»); на стор. 17—24— примітки до біографії Луки Жидяти.

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. VI, 1895, стор. 2—5 (бібл.).

Бугославский С. Поучение еп. Луки Жидяты по рукописям XV—XVII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVIII, кн 2, 1913, стор. 196—237.

На стор. 216—220 — уривки текстів повчального характеру; на стор. 222—237 — тексти поученія Луки; є література питання.

Рец.: *Перетц В.*— Україна, 1914, кн. 1, стор. 120—122.

II

[Євгеній Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 10 — характеристика і біографія Луки Жидяти.

Церковь русская во дни св. Владимира и Ярослава до избрания митрополита Иллариона. (988—1051).— Христ. чтен., 1850, ч. I, стор. 54—136; 1853, ч. I, стор. 15—78; 183—232; 402—448; 463—497.

На стор. 122—125 — аналіз поученія Луки Жидяти.

Малышевский И. И. Евреи в южной Руси и Киеве в X—XII веках.— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 6, стор. 565—602; № 9, стор. 427—504.

На стор. 439—446 — про єврейське походження Луки Жидяти.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 282 — характеристика поученія Луки Жидяти.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 8—9 — біографія Луки Жидяти; характеристика його поученія; література питання.

Вс. М. Жидята Лука.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 22 півтом. СПб., 1894, стор. 945.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 134—136 — біографія Луки Жидяти; аналіз його поученія.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 811—813 — біографія Луки Жидяти і аналіз його поученія.

А. С. Лука Жидята.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 571—572.

Біографічні відомості про Луку Жидяту; огляд його діяльності; характеристика Поученія к братії; література питання.

Барац Г. Повести и сказания древнерусской письменности, имеющие отношение к евреям и еврейству.— Киев. стар., т. XCII, 1906, март — апрель, стор. 299—311.

Тверджения, що Лука Жндята походнть з євреїв.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 144—149 — Лука Жидята: біографічні дані, література питания; список рукописів з його поученієм; аналіз його.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 248—257 — Заметки о собственных именах; на стор. 255— ім'я Жидята походить від звнчиого в Новгороді імені Жндислав.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 5 — характеристика діяльиості Лукн Жидяти.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 4—5 — резюме доповіді С. Бугославського про списки поучеиія Луки Жидяти.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 567—573 — біографічні дані про Луку Жидяту; характеристика і зміст Поучеиія к братіи.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 349—350 — біографія Луки Жидяти; аналіз і характернстика його поученія.

Лука Жидята.— БСЭ. Т. 25, 2-е изд., 1954, стор. 462.

Мойсей, ігумен видубецький

(Див. також Літописи)

Мойсей був ігуменом київського Видубецького монастиря в кінці XII ст. Автор похвального слова з приводу побудови біля монастиря кам'яної стіни (внесене в Іпатський літопис під 1200 р.).

II

А. Л-о. Моисей — игумен Выдубицкого монастыря в конце XII в.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 38 півтом. СПб., 1896, стор. 609—610.

Нестор

(Див. також Житіє Бориса і Гліба, Літописи)

Нестор десь в 1074—1078 рр. постригся в ченці у Києво-Печерському монастирі. Згодом був висвячений в диякона. Автор житій, один із редакторів-складачів літопису.

I

Срезневский И. И. Дополнения к записке: Древние жизнеописания русских князей.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 157—164; 209—221.

На стовп. 209—221 — уривки тексту Несторового Чтенія о житіи и погубленіи Бориса и Глѣба (за Синод. списком XIV ст.).

Житие преподобного отца нашего игумена Печерского Феодосия, описанное преп. Нестором, в переводе на современный русский язык преосвящ. Филарета, епископа Харьковского.— Учен. зап. втор. отд. АН., кн. II, вып. II, 1856, стор. 129—192.

На стор. 189—192 — три уривки з староруського тексту житія Феодосія.

Житие Феодосия, игумена Печерского. Списание Нестора. По харатейному списку XII-го века Московского Успенского собора, с разнословиями по многим другим, 3-я снимками и предисловием О. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1858, кн. 3, стор. 1—31 (материалы славянские).

Текст житія.

Чтение о житии и о погублении и о чюдесѣх святую и блаженую страстотерпцю Бориса и Глѣба. Списание Нестора. По харатейному списку Московской синодальной библиотеки, с разнословиями по некоторым другим.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1859, кн. 1, стор. 20+24+XXVIII (материалы славянские). (Є окремий відбиток, М., 1859).

На стор. 1—19 (першої пагінації) — передмова О. Бодянського; на стор. 1—24 (другої пагінації) — текст Чтенія Нестора (за списком XIV ст.); на стор. XXIV—XXVIII — в додатках, тексти чотирьох «чудес» про Бориса і Гліба (поч.: «Бысть як мниу по умертвіи блаженаго князя Ярослава...», «Иное бысть чюдо в Кыевѣ. Яко преставися Всеволод князь...», Нѣкто старець, именем Мартин...») і Слово похвално святою мученику Бориса и Глѣба.

Викторова М. Киево-Печерский патерик по древним рукописям в переложении на современный русский язык Марии Викторовой. К., 1870. II+VI+165 стор.

На стор. I—VI — характеристика патериків — перекладних і Києво-Печерського; література питання; на стор. 1—165 — тексти Нестора: 1) Сказание о том, от чего получил название Печерский монастырь; 2) Слово о перенесении мощей преп. отца нашего Феодосия Печерского; 3) Сказание о святых первых черноризцах печерских (всі три тексти перекладено з Лаврентіївського літопису); Послання Симона і Полікарпа (перекладені з двох рукописних Печерських патериків XV ст.).

Попов А. Житие преподобнаго отца нашего Феодосия, игумена Печерьскаго. Съписание Нестора. По харатейному списку Московского Успенского собора буква в букву и слово в слово.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. 1—10+1—84.

На стор. 1—84 — текст житія. Попередньо вже надруковане в Чтен. в общ. истор. и древн. рос. за 1858 р.

Два памятника древнерусской киевской письменности XI и XIII века. а) Слово о пренесеніи мощей святаго преподобнаго отца нашего Феодосія Печерскаго, соч. мниха Нестора, XI в.; б) Похвала преподобному отцу нашему Феодосію, игумену печерскому иже есть в богоспасаемом градѣ Киевѣ, неизвестнаго (Серапиона архимандрита Печерскаго) XIII века. Сообщил архим. Леонид.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1890, кн. 2 (153), стор. 1—26 (материалы историко-литературные).

Тексти подаио за рукописом XVI ст. з передмовою. (Поч. Слова: «С похвалами бывающая памяти праведиых...»).

Сборник XII века Московского Успенского собора. Вып. 1-й. Издан под наблюдением А. А. Шахматова и П. А. Лаврова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 2 (189), стор. I—IV+1—168 (материалы историко-литературные).

На стор. 40—96 — текст твору Нестора Житие преподобного Феодосия, игумена Печерского.

Сперанский М. Сербское житие Феодосия Печерского (к тексту).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1913, кн. 1 (244), стор. 55—71 (смесь).

На стор. 66—71 — текст житія (поч.: «Сь блажены отець наш Теодосиє. Бѣ от єдииого роустских град...», за рукоп. XIV ст.).

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXIV, 1913, стор. 222—223 (бібл.).

Житие Феодосия игумена печерского. По списку XII в. Московского Успенского собора. Первое издание О. М. Бодянского (1858 г.).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 2, приложение, стор. I—IV (ненум.) +1—36 (є літограф. знімок рукопису).

Текст твору.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 74—75 — загальна характеристика оригіиальної житійиої літератури; на стор. 89—99 — уривки із житія Феодосія Печерського (із Успеиського збірника XII—XIII ст.).

Бугославський С. Українсько-руські пам'ятки XI—XVIII вв. про князів Бориса та Гліба. (Розвідка й тексти). К., 1928. XXXIII+206+II стор. (Збірник іст.-філолог. від. ВУАН, № 77. Пам'ятки мови та письменства давньої України, т. I).

На стор. XV—XVII — про списки Несторового Чтеиія; на стор. XXIII—XXXIII — Чтеиіє, аиоиімие Повідаиня й літопис: до історії тексту Повідаиня й Чтеиія; иа стор. 179—206 — текст Читаиня про свв. кнн. Бориса та Гліба препод. Нестора (поч.: «Владыко, господи вседержителю....», за Сильвестр. зб. XIV ст., з вар. за 18 списками).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 83—95 — біографічні даиі про Нестора; об'єм його літературної діяльиості.

Иванов Н. Общее понятие о хронографах и описание некото-

рых списков их, хранящихся в библиотеках петербургских и московских.— Учен. зап. Казан. унив., 1843, кн. 2 и 3, стор. 58—396.

Опис 28 списків; література питания; діяльність Нестора.

Кубарев А. Нестор первый писатель российской истории, церковной и гражданской.— Рус. историч. сборн., т. IV, кн. 4, 1842, стор. I—VI+I—II+417—434 (замість 368—384), 385—480.

Беляев И. Хронология Нестора и его продолжателей.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 2 (год второй), стор. 23—38 (исследования).

Казанский П. Еще вопрос о Несторе. Можно ли думать, что писатель жития преп. Феодосия Печерского и летописи, известной под именем Несторовой, есть одно и то же лицо? — Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 1, 1849, стор. 23—30.

Автор житія Феодосія Печерського і Нестор літописець — різні особи.

Казанский П. Дополнение к вопросу о Несторе.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 3, 1849, стор. 4—5 (смесь).

Літопис у повному складі Нестору ие иалежить.

Состояние русской церкви со времени избрания митрополита Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 гг.).— Христ. чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 301—310 — біографія і характеристика творчості Нестора.

Погодин М. П. Несторово житие св. Феодосия как исторический источник.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IX, 1860—1861, стовп. 193—214.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 30—32 — реєстр творів Нестора.

Был ли Нестор летописец поляк и униат? — Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. I (фактично II), 1862, сентябрь, стор. 158—175.

Про точку зору деяких польських дослідииків иа Нестора як на поляка або уиіата.

Хрущев И. О древнерусских исторических сказаниях и повестях.— Унив. изв., 1877, февраль, стор. 160—168; март, стор. 205—225; июль, стор. 489—508; август, стор. 637—664; сентябрь, стор. 713—721; 1878, март, стор. 225—248; май, стор. 376—463; июнь, стор. 465—475; октябрь, стор. 521—526. (Є окремий відбиток).

Серед іиших творів проаиалізоваиі літописні оповідання і Несторові житія.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 284—287 — огляд і характеристика літературиої спадщини Нестора, иасамперед літопису.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 214 — справа авторства Нестора.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 17—22 — автобіографія Нестора; обсяг літературиої діяльиості.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 45—46 — біографічні даиі про Нестора; реєстр його творів

Шахматов А. А. Несколько слов о Несторовом житии св. Феодосия.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1896, стор. 46—65 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIV, 1896, № 1, стор. 1—20).

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. XVII, 1897, стор. 3—4 (бібл.).

В. Р-въ. Нестор.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 40 півтом. СПб., 1897, стор. 924—925.

Шахматов А. А. Отзыв о сочинении: Eugen Ščepkin. Zur Nestorfrage.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1898, стор. 116—130.

Абрамович Д. И. К вопросу об источниках Несторова жития преп. Феодосия Печерского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1898, стор. 243—246.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 180—193 — огляд літературиої спадщиии Нестора.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 748—756 — аиаліз Несторових творів: Чтеиія про Бориса і Гліба та житія Феодосія Печерського.

Малинин В. Н. Преподобный Феодосий, основатель Киево-Печерского монастыря.— Труды Киев. дух. акад., 1902, № 5, стор. 64—87.

Давня історія Києво-Печерського монастиря; характеристика Несторового житія Феодосія Печерського; життя і діяльиість Феодосія.

Абрамович Д. К вопросу об объеме и характере литературной деятельности Нестора летописца.— Труды XI археолог. съезда, т. II, М., 1902, стор. 20—27.

Література питаиия; Києво-Печерський патерик як джерело для вивчеиия життя і діяльиості Нестора; різиі погляди учених иа об'єм діяльиості Нестора.

Пономарев А. Борис и Глеб.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II, Пг., 1903, стовп. 954—967.

Огляд житій Бориса і Гліба (літописие, Нестора, анонімие, проложие).

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 395—441 — Нестор: біографічиі даиі: література питаиня; реєстр рукописів із його творами; аиаліз творів.

Лукьяненко А. М. О языке Несторова жития преподобного Феодосия Печерского по древнейшему из дошедших списков.— Рус. филолог. вестн., т. LVIII, 1907, стор. 1—79.

Література питаиия; характеристика мови (за видаииями Чтеи. в общ. истор. и древн. рос., 1858, 1879, 1899 рр.).

Рец.: *Свенціцький І.*— ЗНТШ, т. LXXXIV, 1908, стор 207—209 (бібл.).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 10 — коротка характеристика Нестора.

Чечулин Н. Гравированные портреты Нестора-летописца.— Сборник статей, посвященных С. Ф. Платонову. СПб., 1911, стор. 70—75.

Невеличка розвідка; дві фотографії фантастичних портретів Нестора.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 17—20 — характеристика агіографічних праць Нестора; література питання.

Шахматов А. Нестор летописец.— ЗНТШ, т. CXVII—CXVIII, 1913, стор. 31—53.

Нестор був укладачем Повѣсти временных лѣт; аналіз складу літописів.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 599—606—характеристика літературної спадщини Нестора.

Бугославский С. Отчет о занятиях в библиотеках Москвы, С.-Петербурга и с. Поречья (гр. Уваровых). (Август — октябрь 1912 г.).— Унив. изв., 1913, октябрь, стор. 1—52. (Є окремий відбиток).

Огляд рукописних списків анонімного сказанія про вбивство Бориса і Гліба; списки Несторового Чтенія; проложні статті про вбивство князів, служби і паримійні читання; духовні вірші про Бориса і Гліба.

Бугославский С. Л. К вопросу о характере и объеме литературной деятельности преп. Нестора. I—III.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 1, 1914, стор. 131—186; кн. 3, стор. 153—191.

Літературні джерела двох Несторових житій; літературні прийоми і стиль Нестора; питання про приналежність Нестору творів: Сказаніе, что ради прозвася Печерский монастырь, Слово о первых черноризцах печерских, Слово о обрѣтеніи и перенесеніи мощей преп. Феодосія; Нестор не був автором літопису.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3 (254), стор. 1—295+1—186+I—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 17—20 — огляд південнослов'янського житія Феодосія (скорочено твір Нестора); на стор. 86—90 — огляд Несторового житія Бориса і Гліба; на стор. 284—295 — загальні зауваження про літературну форму і про церковно-історичне значення княжих житій.

Соболевский А. И. Когда написано Несторово «Чтение» о свв. Борисе и Глебе.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXI, кн. 2, 1916, стор. 206—208.

Перфецький Е. До питання про Нестора Печерського.— Україна, 1918, кн. 1—2, стор. 11—20.

Нестор був тільки агіографом; Повѣсть временных лѣт він не писав.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 159—162 — агіографічні писания Нестора; біографічиі дані, характеристика його творів: Читания про Бориса і Гліба і житія Феодосія; на стор. 188—191 — Нестор літописець; сумиіви щодо його історіографічиої діяльності.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 320—321 — характеристика творчості Нестора.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 119—127 — житія Бориса і Гліба; історико-літературиа характеристика (літопис, Іаков мніх, Нестор); література питаиня; на стор. 152—157 — характеристика Несторового житія Феодосія: література питания.

История русской литературы. Т. І...

На стор. 326—332 — аиаліз і характеристика житійної творчості Нестора.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1...

На стор. 135—140 — характеристика Несторового житія Бориса і Гліба та Феодосія Печерського.

Нестор.— БСЭ. Т. 29, 2-е изд., 1954, стор. 497.

Лихачев Д. С. Некоторые вопросы идеологии феодалов в литературе XI—XIII веков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 76—91.

Для статті використано Несторове житіє Бориса і Гліба.

Брайчевський М. Ю. Перший історик східнослов'янських народів. (До 900-річчя з дня народження Нестора-літописця).— Вісн. АН УРСР, 1956, № 7, стор. 51—53.

Характеристика літописання Нестора.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 102—104 — аналіз Чтения о житии и погублеиии... Бориса и Глеба

Ильин Н. Н. Летописная статья 6523 года и ее источник. (Опыт анализа). М., Изд-во АН СССР, 1957. 210 стор. (Акад. наук СССР, Инст. славяноведения).

Про підсумки і проблеми дослідження Повѣсти времениых лѣт: літописні і житійні сказанія про Бориса і Гліба; літературні джерела цих сказаиій; історичні перекази про Бориса і Гліба; житійна обробка переказів про Бориса і Гліба; літописиа стаття про Бориса і Гліба.

Никифор

Никифор, грек родом, був київським митрополитом в 1104—1121 рр., до смерті. Автор ряду слів і посланій.

I

Посланіе Никыфора, митрополита кіевскаго к великому князю Володимиру, сыну Всеволожю сына Ярославля.— Рус. достопамятности, ч. I, 1815, стор. 59—75.

На стор. 59—60 — передмова: коротка біографія Никифора, аиаліз його послаиія; иа стор. 61—75 — текст твору (поч.: «Благословен бог, и благословеио святое имя славы его...», за рукоп. XVI ст.).

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. 153—163 — Послаиие митрополита Никифора к Владимиру Мономаху о разделеиии церквей, восточиой и западиой; із вступною заміткою; (поч.: «Въпрашал еси был, благородиый кияже!..», за рукоп. XVI ст., з вар.).

Состояние русской церкви со времен избрания митрополита Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 гг.).— Христ. чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 330—347 — аналіз творів митрополита Никифора; великі виписки з текстів.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 901—916 — уривки двох послаиій Никифора до Володимира Мономаха (за вид. в Рус. достопамятиостях, ч. I, 1815, і К. Калайдовича Памятиики российской слов. XII в., 1821); з комеитарем.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 28—30 — обсяг літературиої діяльиості Никифора, характеристика творів; уривки текстів.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 148—151 — характеристика Никифора; аиаліз його послаиія до киязя Володимира Всеволодовича; уривки тексту.

II

[Евгеиий Болховитииов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 95—96 — біографічиі відомості про Никифора; реєстр його послаиій.

Срезиевский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 89 — реєстр творів митр. Никифора.

Августии, иером. Полемические сочинения против латинян, писанные в русской церкви в XI и XII веке, в связи с общим историческим изысканием относительно разностей между восточною и западною церковию.— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 6, стор. 352—420; № 9, стор. 461—521.

Аиаліз творів митрополита Никифора та інших авторів.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 291—292 — характеристика посланій Никифора.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 215 — про рукописи творів Никифора.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 18—19 — реєстр творів Никифора і коротка характеристика їх.

В. Р-в. Никифор — митрополит киевский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 41 півтом. СПб., 1897, стор. 84.

Безобразова М. В. Послание митрополита Никифора.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1898, стор. 1080—1085.

Аналіз посланія до Володимира Всеволодовича з психологічної і філософської точки зору.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 857—859 — характеристика творів Никифора.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 672—675 — характеристика творчості Никифора I; аналіз чотирьох його посланій і поученій.

Нифонт

Нифонт був іноком Києво-Печерського монастиря, а з 1130 р. єпіскопом новгородським. В 1147 р. не визнав Клима Смолятича київським митрополитом, був викликаний до Києва, кинутий у печеру, де й помер 1156 р. Автор відповідей на догматичні питання, які ставив йому Кирик (див. Кирик).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 140—143 — біографічні відомості про Нифонта; характеристика його творчості.

Житие Нифонта, епископа новгородского. СПб., 1837.

Текст житія.

Костомаров Н. Повести религиозного содержания, древние поучения и послания, извлеченные из рукописей· Николаем Костомаровым.— Памятники старинной русской литературы, издаваемые графом Кушелевым-Безбородко. Вып. IV. СПб., 1862. 4+221 стор.

На стор. 1—9 — текст Житіе преподобного отца нашего Нифонта... списано священником Варламом (поч.: «Благословен бог отец вседержитель...», за рукоп. XVII ст.).

Житие преп. Нифонта новгородского и преп. Евфросинии полоцкой. М., 1853.

Тексти житій.

Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...

На стор. 260—262 — огляд житія Нифонта; списки житія.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 33—34 — короткі біографічні відомості про Нифонта; його характеристика; літературна діяльність.

Нифонт — св., епископ новгородский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 41 півтом. СПб., 1897, стор. 203.

Полікарп

(Див. Симон і Полікарп)

Серапіон Володимирський

Серапіон десь з 1238 р. був Києво-Печерським архімандритом. В 1274 р. його поставлено володимирським єпископом. Помер 1275 р. Автор поучений.

I

Шевырев С. П. Обозрение русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. III, 1854, стовп. 67—105.

На стовп. 89—95 — біографія Серапісна, характеристика його п'яти слів і великі виписки тексту з них.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 493—498 — уривки з слів і поучений Серапіона (із Златой цѣпи, за рукоп. XIV ст.); з коментарем; на стовп. 525—528 — Слово блаженаго Серапіона о маловѣры.

Петухов Е. Серапион Владимирский, русский проповедник XIII века. Исследование Евгения Петухова. СПб., 1888. XI+235+XI+19 стор.

На стор. V—XI — вступні замітки; на стор. 1—235 — відомості про життя Серапіона; питання про справжні твори Серапіона і приписувані йому; аналіз і характеристика проповідей в зв'язку з суспільно-побутовим та культурно-літературним життям тих часів; рукописи із творами Серапіона; на стор. XI+19 — додатки: примітки до видання поучений Серапіона і тексти всіх п'яти творів: 1) Слово преподобнаго отца нашего Серапиона (поч.: «Слышасте, брате, самого господа...», за рукоп. Златая цѣпь XIV ст., з вар. за іншими списками); 2) Поучение преподобнаго Сирапиона (поч.: «Многу печаль в сердци своем вижю...», за тим же рукоп., з вар.); 3) Слово святого преподобнаго Сирапиона (поч.: «Почюдим, брате, человѣколюбье бога нашего...», за тим же рукоп., з вар.); 4) Поучение преподобнаго Серапиона (поч.: «Мал час порадовахся о вас...», за тим же рукоп.); 5) Слово блаженнаго Серапиона о маловѣры (поч.: «Печаль многу імам в сердци о вас, чада...», за Паїсієвським збірником XIV ст.).

Рец.: *Голубовский П.*— Киев. стар., т. XXIII, 1888, ноябрь, стор. 23—36 (критика); Филолог. зап., 1889, вып. V, стор. 1—7.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 164—167 — біографічні відомості про Серапіона; огляд його поучений; уривки текстів.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 200—201 — характеристика літературної спадщини Серапіона; на стор. 204—205 — уривки з двох проповідей (із зб. Златая цѣпь XIV ст.).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 162—163 — текст Слово святого преподобного Сирапиона (за вид. Е. В. Петухов, Серапион Владимирский, русский проповедиик XIII века, СПб., 1888, за рукоп. XIV ст.); коротка характеристика твору.

II

Правило Кирилла, митрополита русского.— Рус. достопамятности, ч. 1, 1815, стор. 104—118.

Біографія Кирила; иа стор. 106—118 — текст Правило Кюрила митрополита русьскаго съшьдъшихся епископ Далмата Ноугородьскаго, Игиатья Ростовьскаго, Феогиоста Переяславьскаго, Симеоиа Полотьскаго, иа поставлеиіе епископа, Серапиоиа Володимирскаго (за рукоп. XIII ст.).

Ключевский В. О. Древнерусские жития святых...

На стор. 289—291 — огляд житія Серапіоиа.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 306—309 — огляд і характеристика слів Серапіоиа.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 241—242 — про рукопис послаиія Серапіоиа.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 64—65 — коротка біографія і характеристика творів Серапіоиа.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 80 — огляд творчості Серапіона.

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми иа матеріалах числеиних творів давиього письмеиства, зокрема поучеиій Серапіона.

Н. Т. Серапион — еп. владимирский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 58 півтом. СПб., 1900, стор. 587—588.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 84—88 — Серапіои; зміст і характер його поучеиій.

Возняк М. Історія української літератури. Т. 1...

На стор. 260—262 — характеристика проповідей Серапіоиа.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 245—248 — характеристика Серапіоиа Володимирського і його поучеиій; література питання.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 45—50 — біографічиі відомості про Серапіоиа і характеристика його творчості.

Історія української літератури. Т. 1, ч. 1...

На стор. 209—210 — аиаліз і характеристика творчості Серапіоиа.

Гудзий Н. К. Где и когда протекала литературная деятельность Серапиона Владимирского.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XI, 1952, вып. 2, стор. 450—456.

Серапіон Володимирський у Києві написав лише одне послання, решту — у Володимирі.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 60 — огляд творчості Серапіона.

Серапион владимирский.— БСЭ. Т. 38, 2-е изд., 1955, стор. 540.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 196—197 — аналіз проповідей Серапіона; література питания.

Колобанов В. А. Серапионе Владимирском как возможном авторе «Поучения к попом».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 159—162.

Аргументація гіпотези (див. також Кирило II, митроп. київський).

Сильвестр

(Див. також Літописи)

Сильвестр був ігуменом київського Видубецького монастиря, а з 1118 р. переяславським єпіскопом. Помер 1123 р. Один із редакторів-складачів літопису.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 200 — біографічні відомості про Сильвестра.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 22—23 — характеристика діяльності Сильвестра як літописця.

Сильвестр еп. переяславский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 58 півтом. СПб., 1900, стор. 893.

Голубев С. Т. Киево-Выдубецкий монастырь (домонгольское время).— Труды Киев. дух. акад., 1913, № 10, стор. 204—246; № 11, стор. 339—352; № 12, стор. 523—565.

На стор. 528—531 — матеріали про життя і літописання Сильвестра.

Сильвестр.— БСЭ. Т. 39, 2-е изд., 1956, стор. 48—49.

Симон і Полікарп

Симон був ченцем Києво-Печерського монастиря, згодом, мабуть з 1197 р., ігуменом Рождественського монастиря у Володимирі; в 1214 р. поставлений єпіскопом у Суздаль і Володимир. Помер 22 травня 1226 р.

Полікарп теж був монахом Києво-Печерського монастиря. Оповідання Полікарпа, написані в 1223—1233 рр., як і послання до нього Симона, поклали основу Києво-Печерського патерика.

I

Косов Сильвестр. Patericon, abo żywoty ss. ojców pieczarskich obszyrnie słowieńskim ięzykiem przez swiętego Nestora zakonnika y latopisca russkiego przedtym napisany, teraz zaś z greckich, łacińskich, słowieńskich y ruskish pisarzów obiasniony y krocey podany przez... Silwestra Kossowa... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1635. 14+181+33 стор.

Патерик или отечник печерскій, содержащ житія святых преподобных и богоносных отец наших, просіявших в пещерах. На три части раздѣлен. Составлен треми печерскими святыми: Нестором, лѣтописцем россійским, Сімоном, епископом владимерским, и Поликарпом, архімандритом печерским... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1661. 21+289+15 арк.

Перше видання патерика. Передмова спрямована проти протестантів і католиків.

Патерик или отечник печерскій, содержащ житія святых преподобных и богоносных отец наших, просіявших в пещерах. Составлен прежде треми списателми, печерскими святыми: Нестором, лѣтописцем печерским, Сімоном, епископом *владимерским и суждалским, и Поликарпом, архімандритом* печерским... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1678. 14+274+14 арк.

Сказаніе о святой чудотворной церкви печерской каменной Успенія пресвятыя богородицы: како создася, украсися и освятися. Блаженным Симоном, епископом владимирским и суждалским, написанное... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1701. 38 арк.

Патерик или отечник печерскій, содержащ житія святых преподобных и богоносных отец наших, просіявших в пещерах. Составлен прежде треми списателми, печерскими святыми, Нестором, лѣтописцем печерским, Сімоном, епископом владимірским и суждалским, и Поликарпом, архімандритом печерским... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1702. 13+274+15 арк.

Видання датоване червнем.

Патерик или отечник печерскій, содержащ житія святых преподобных и богоносных отец наших, просіявших в пещерах. Составлен (прежде) треми списателми, печерскими святыми: Нестором, лѣтописцем печерским, Симоном, епископом владимірским и суждалским, и Поликарпом, архіман-

дритом печерским... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1702. 25+273+15 арк.

Видання датоване груднем; виготовлене спеціально для Петра I.

Патерик, сі есть отечник... М., 1759. I+13+15+243+16 арк.

Виправлене видання.

Патерик Печерскій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1760. 2+10+11+209+I (вставн.) +15 арк.

Передрук московського виправленого видання 1759 р.

Патерик Печерский... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1762. 2+10+11+209+I+15 арк. (з гравюрами).

Другий передрук московського видання 1759 р.

Патерик Печерский... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1768. 1+10+11+209+1+15 арк.

Патерик Печерский, си есть отечник... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1777. 2+7+11+167+18 арк. (з гравюрами).

Патерик Печерский... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1783. 1+7+11+167+1+18 арк. (з гравюрами).

Патерик Печерский, си есть отечник... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1796. 2+7+11+167+1+18 арк. (з гравюрами).

Калайдович К. Памятники российской словесности XII века, изданные с объяснением, вариантами и образцами почерков К. Калайдовичем. М., 1821. 2+XLI+258 стор.

На стор. 241—251 — Посланіе смиренного епископа Симона владимерского и суздальского к Поликарпу, черноризцу печерскому (поч.: «Брате сѣди в безмолвіи, събери ум свой..», за рукоп. поч. XVI ст., з вар.); із вступною заміткою.

Кубарев А. Описание харатейного списка Патерика Печерского.— ЖМНП, ч. XXVI, 1840, отд. II, стор. 121—146.

На стор. 139—145 — тексти із Патерика.

Патерик Печерский... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1843. 17+1+213+15 арк.

Шістнадцяте видання; з передмовою Йоасафа Кроковського.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 759—772 — уривки з Патерика Печерського за списком 1554 р., зробл. за рукоп. 1460 р.; з коментарем.

Викторова М. Киево-Печерский патерик по древним рукописям в переложении на современный русский язык Марии Викторовой. К., 1870. II+VI+165 стор.

На стор. I—VI — характеристика патериків перекладних і Києво-Печерського; література питання; на стор. 1—165 — тексти Нестора: 1) Сказаніе о том, от чего получил названіе Печерскій монастырь; 2) Слово о перенесеніи мощей преп. отца нашего Феодосія Печерского і 3) Сказаніе о святых первых черноризцах печерских (всі три тексти перекладено з Лаврентіївського літопису); послання Симона і Полікарпа перекладені з двох рукописних печерських патериків XV ст.

Рец.: *Некрасов И.*— Филолог. зап., 1870, вып. I, стор. 1—16.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 193—211, 1—3 (5-ї пагіи.) — детальнний виклад посланій Симоиа і Полікарпа із Києво-Печерського патерика; на стор. 4—17 (5-ї пагіи.) — тексти із Патерика: Слово о Спиридонѣ проскурницѣ и о Алімпіи иконописцѣ (поч.: «Всяка душа проста свята есть...», за рукоп. XV ст.) і Слово о Никнтѣ затворннцѣ із Второго написанія Полікарпа (поч.: «Бысть во дни преподобного игумена Ннкоиа...», за тим же рукоп.).

Соболевский А. И. Послание епископа Симона.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, кн. 1, 1909, стор. 1—11.

На стор. 3—9 — текст посланія (поч.: «Посланіе от Изосима святого дщери своеи Анастасіа...», за рукоп. XV ст., з варіантами); на стор. 9—11 — текст поученія Симеона Месопотамійського, яким користувався Симон; посланіє Симона адресоване вдові кн. Ростислава Рюриковнча Анастасії-Верхуславі.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 162—172 — характеристика Києво-Печерського патерика: автори; редакції твору; літературна форма; уривки текстів у перекладі українською мовою; історичне значення твору; на стор. 212—213 — текст переказу про будову церкви Успенія богородиці.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 75—76 — загальна характеристика Києво-Печерського патерика; на стор. 99—105 — уривки тексту з патерика: Лікар Агапіт (Арсеніївської редакції 1406 р.) і маляр Алімпій (Касіянівської редакції).

Перетц В. Н. След украинского перевода Киево-Печерского Патерика. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII в. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 92—100.

Характеристика Києво-Печерського патерика: древнє ядро, Арсеніївська і Касіянівська редакції; друки Патерика; на стор. 94—97 — уривок тексту українського перекладу Патерика (поч.: «Живот святого Никнты Затворника...», за рукоп. XVІІ ст.) з паралельним польським текстом із Патерикона 1635 р.; характеристика перекладу.

Абрамович Д. Києво-Печерський патерик (Вступ. Текст. Примітки). К., 1930. XXVI+234 стор. (Пам'ятки мови та письменства давньої України, т. IV).

На стор. V—VIII — передмова від редакції; на стор. IX—XXIII — вступ: автори Патерика; джерела твору; склад його; редакції Патерика; видання твору; література питаиня (в примітках); на стор. XXIV—XXVI, 1—194 — текст Києво-Печерського патерика Касіянівської другої редакції (1462 р.), за рукоп. 1553—54 рр.; на стор. 195—211 — додатки: 1) Літописне повідання про початок Печерського монастиря; 2) Літописне повідання про перших ченців печерських; 3) Літописне повідання про перенесення мощей Теодосія Печерського; 4) Літописне повідання про чудовне з'явлення Теодосія Печерського єпіскопові Нифонтові; 5) Літописне повідання про обрания печерського ігумена Василя; 6) О блаженнѣм Симонѣ, епископѣ Владимерском и Суждальском, написася; 7) О игуменѣх печерских от начала бывших; на стор. 212—226 — прнмітки; на стор. 227—231 — іменний та географічний покажчики.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 52—63 — уривки текстів з Києво-Печерського патерика

(за вид. Д. Абрамович, Києво-Печерський патерик, К., 1930, за рукоп. 1553—1554 рр.); коротка характеристика твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...
На стор. 80—87 — уривки тексту з Києво-Печерського патерика (за вид. Археограф. комис., СПб., 1911, за рукоп. 1406 р.; за ред. Д. І. Абрамовича); коротка характеристика патерика.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...
На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 147—226 — текст Києво-Печерский патерик (російський переклад М. Вікторової, наново відредагований); на стор. 317—326 — Киево-Печерский патерик — стаття і примітки І. П. Єрьоміна.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.
На стор. 193—194 — біографічні відомості про Полікарпа; на стор. 218—220 — біографічні дані про Симона і огляд його літературної творчості.

Кубарев А. О Патерике Печерском.— ЖМНП, ч. XX, 1838, октябрь, стор. 1—34.
Історія виникнення Києво-Печерського патерика; пізніша його літературна доля; редакції.

Уидольский В. Иосиф Тризна, редактор Патерика Печерского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 3 (год первый), стор. 5—10 (смесь).
Перелік статей рукописного Патерика, редагованого Йосифом Тризною.

Кубарев А. О Патерике Печерском.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 9 (год второй), стор. 1—40 (исследования).
Передрук із ЖМНП за 1838 р.

Казанский П. С. Критический разбор свидетельств Патерика Печерского о летописи Нестора.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 7, 1850, стор. 1—16.
Відомості Києво-Печерського патерика про літописання — не незаперечні.

Шевырев С. Замечания на критический разбор свидетельств Патерика Печерского о летописи Нестора.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 10, 1851, стор. 1—10.
Свідчення Патерика про Нестора літописця — вірні; ця стаття є відповіддю на розвідку П. Казанського (Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 7, 1850).

Шевырев С. П. Обозрение русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. III, 1854, стовп. 67—105.
На стовп. 67—75 — огляд Києво-Печерського патерика.

Состояние русской церкви со времени митрополита Климента до митрополита Кирилла II. (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—443; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.
На стор. 405—425 — аналіз послаЕній Симона і Полікарпа.

Макарий, еп. Обзор редакций Киево-Печерского патерика, преимущественно древних.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 129—167.

Кубарев А. М. О редакциях Патерика Печерского вообще, и проч.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1858, кн. 3, стор. 95—128 (исследования).

I. Л. Голос в защиту списателей Печерского Патерика, св. Симона, епископа владимирского и суздальского, и преподобного Поликарпа, архимандрита Киево-Печерской лавры.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1861, кн. 4, стор. 116—126 (исследования).

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 176—178, 188—189, 193 — відомості про Києво-Печерський патерик.

Ответ на упрек издателям печатного Патерика Печерского.— Киев. епарх. вед., 1867, № 9, отдел второй, стор. 270—281.

Про зміни в друкованому Патерику, порівняно з рукописним; редакції Патерика.

Викторова М. А. Составители Киево-Печерского патерика и позднейшая его судьба. Историко-литературный очерк.— Филолог. зап., 1871, вып. I, стор. 1—39.

Николаевский П. Ф. Киево-Печерский монастырь в древней России.— Христ. чтен., 1876, ч. I, стор. 303—334.

Стаття написана в основному на матеріалі Києво-Печерського патерика.

Петров Н. (Рец.). Новые русские сочинения по агиологии в 1875 г... 2) «Древнекиевские религиозные сказания. В. Яковлева».— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 3, стор. 583—614.

Про Києво-Печерський патерик і його стосунки до іноземних джерел.

Малышевский И. И. Евреи в южной Руси и в Киеве в X—XII веках.— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 6, стор. 565—602; № 9, стор. 427—504.

Численні матеріали про євреїв у Києво-Печерському патерику.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 301—302 — характеристика Києво-Печерського патерика.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 370—378 — про рукописи Києво-Печерського патерика.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 42—44 — біографія Симона, характеристика його повістей з Києво-Печерського патерика; на стор. 44 — коротка характеристика літературної діяльності Полікарпа.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 26—27 — біографічні відомості про Симона і Полікарпа; короткий огляд Києво-Печерського патерика.

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—

XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми на матеріалах Києво-Печерського патерика та інших староруських творів.

Шахматов А. А. Киево-Печерский патерик и Печерская летопись.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. II, 1897, стор. 795—844.

Шахматов А. Поликарп — писатель XIII века.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 47 півтом. СПб., 1898, стор. 286—287.

Абрамович Д. И. Несколько слов в дополнение к исследованию А. А. Шахматова «Киево-Печерский патерик и Печерская летопись».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1898, стор. 536—540.

Пятницкий М. Киево-Печерский монастырь, его свв. подвижники и церковно-общественное значение по данным «Киево-Печерского патерика». (Церковно-исторический очерк).— Киев. епарх. ведом., 1899, № 15, часть неофиц., стор. 553—577.
Симон.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 58 півтом. СПб., 1900, стор. 936.

Пономарев А. Алипий (Алимпий, Олимпий).— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 537—540.

Огляд житія Алімпія за Києво-Печерським патериком; література питання.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 758—771 — характеристика і зміст Києво-Печерського патерика.

Абрамович Д. Исследование о Киево-Печерском патерике как историко-литературном памятнике.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VI, кн. 3, 1901, стор. 207—235; кн. 4, стор. 37—102; т. VII, кн. 1, 1902, стор. 233—279; кн. 2, стор. 204—231; кн. 3, стор. 34—76; кн. 4, стор. 43—65. (Є окремий відбиток).

Детальне і всебічне дослідження Києво-Печерського патерика; література питання.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LV, 1903, стор. 5—9 (бібл.).

Абрамович Д. К вопросу об объеме и характере литературной деятельности Нестора летописца.— Труды XI археолог. съезда, т. II, М., 1902, стор. 20—27.

Література питання; Києво-Печерський патерик як джерело для вивчення життя і діяльності Нестора, різні погляди вчених на об'єм діяльності Нестора.

Абрамович Д. И. Речь пред защитой магистерской диссертации: «Исследование о Киево-Печерском патерике как историко-литературном памятнике».— Христ. чтен., 1903, ч. 1 (т. CCXV), стор. 629—634.

Барац Г. Повести и сказания древнерусской письменности, имеющие отношение к евреям и еврейству.— Киев. стар., т. XCII, 1906, март—апрель, стор. 299—311.

Відголос єврейських переказів у Києво-Печерському патерику.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXII, 1906, стор. 190—193 (бібл.).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 22—23 — коротка характеристика Києво-Печерського патерика.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 76—84 — Києво-Печерський патерик; його основні елемеити; послаиія Симоиа і Полікарпа; зміст окремих оповідань; історичиа обстановка часу вииикиеиия Патерика; його історико-літературиа цiииiсть; література питания.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 762—781 — склад Києво-Печерського патерика; зміст восьми сказаиій, коментарі.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 199—209 — характеристика Києво-Печерського патерика; література питаиня.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 338—346 — аналіз і характеристика Києво-Печерського патерика.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 140—148 — аиаліз окремих оповідаиь Києво-Печерського патерика; дальша його літературна доля.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 40—41 і 60 — огляд Києво-Печерського патерика.

Воронин Н. Н. Политическая легенда в Киево-Печерском патерике.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 96—102.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 104—110 — аиаліз Києво-Печерського патерика; література питання.

Слова і поучения

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Состояние русской церкви от митрополита Климента до митрополита Кирилла II. (1147—1240).— Христ. чтен., 1856, ч. I, стор. 322—357; ч. II, стор. 3—44; 166—209; 344—443; 1857, ч. I, стор. 26—63; 142—160; 161—177.

На стор. 435—443 — списки і короткий аналіз різних аноиімних руських слів і поучень.

Галахов А. История русской словесности древней и новой. Изд. 2-е, с перемен. Т. I. Отд. 1: Древнерусская словесность. СПб., 1880. IV+517 стор.

На стор. 282—313 — огляд оригіиальиої ораторської літератури.

Строев П. М. Библиологический словарь и черновые к нему

материалы П. М. Строева. Приведены в порядок и изданы под ред. акад. А. Ф. Бычкова. СПб., 1882. 532 стор.

На стор. 416—424 — про рукописи різних слів і поучень.

Филарет. Обзор русской духовной литературы. 862—1863. Сочинение Филарета (Гумилевского), архиеп. черниговского. Изд. 3-е, с попр. и дополн. автора. Кн. 1 и 2. СПб., 1884. 8+511 стор.

На стор. 23—27 — реєстр анонімних житій і слів XI ст.; на стор. 47—52 — таких же творів домонгольського періоду.

Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900. IV+375+VIII+47+4+4+10+II стор.

На стор. 136—178, 278—368 — огляд оригінального ораторського письменства — слів і поучень.

Слово в древнерусской литературе.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 59 півтом. СПб., 1900, стор. 408—431.

Про слова і поучення як специфічний жанр давньої літератури; огляд численних слів.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей и их сочинений (X—XI вв.). Корректурное издание. СПб., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1906. VII+596 стор.

Опис списків і література питання про численні анонімні слова і поучення.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.

На стор. 19—21 — огляд оригінальної ораторської літератури.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы од IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор.

В книзі аналіз і характеристика творів оригінального ораторського письменства.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

На стор. 298—316 — огляд оригінальної ораторської літератури.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.

На стор. 124—152, 225—250, 260—262 — аналіз і характеристика творів оригінальної ораторської прози.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы домонгольского периода (11—13 вв.). Пг., 1922. X+248 стор.

На стор. 127—135, 162—199 — огляд оригінальної ораторської літератури.

История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).

На стор. 289—297, 346—364 — аналіз і характеристика оригінальної руської учительної (ораторської) літератури.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.— Х., вид-во «Радянська школа», 1947. 224 стор.

На стор. 149—167 — огляд оригінальної ораторської прози.

Історія української літератури. Т. І. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 734 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор. 37—39 — огляд оригінальної ораторської прози.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор.

На стор. 81—95 — огляд оригінальної ораторської прози.

Похвала Феодосію Печерському

I

Два памятника древнерусской киевской письменности XI и XIII века. а) «Слово о пренесеніи мощей святаго преподобнаго отца нашего Феодосія Печерскаго»; сочинение Нестора, мниха Печерского монастыря, XI века; б) «Похвала преподобному отцу нашему Феодосію, игумену печерскому иже есть в богоспасаемом граде Киевѣ», неизвестнаго (Серапиона, архиепископа печерского), XIII века. Сообщил архим. Леонид.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1890, кн. 2 (153), стор. 1—26 (материалы историко-литературные).

Тексти подано за рукоп. XVI ст. з передмовою (поч Похвали: «Похваляему праведнику возвеселятся людіе...»).

II

История русской литературы. Т. I...

На стор. 356—357 — аналіз і характеристика Похвали Феодосію Печерському.

Слово нѣкоего христолюбца

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 519—525 — Слово нѣкоего христолюбца, ревнителя по правої вѣрѣ; з коментарем.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 692—696 — текст твору Слово нѣкоего христолюбца и ревнителя по правои вѣрѣ (до 1400 р).

Слова и поучения, направленные против языческих верований и обрядов.— Лет. рус. лит. и древн., т. IV, 1862, стор. 82—112 (смесь).

На стор. 89—96 — тексти: Слово нѣкоего христолюбца (поч.· «Якоже Ілья Фезвитянии, заклавый ерѣя...», за рукоп. XIV ст.) і той же твір за іишим списком XV ст. (поч.: «Якоже Илия Фезотѣиин заклав иерѣя...»).

Памятники древнерусской литературы. Вып. 3: 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

На стор. 224—226 — текст Слово иѣкоего христолюбца, ревиителя по правоі вѣре (поч.: «Якоже Ілья Фезвитяиин...», з Паїсієвського зб. XIV ст., за вид. М. Тихонравова в Летоп. рус. лит. и древн. т. IV, 1862); иа стор. 227—231 — той же твір (поч.· «Якоже Илия Фезотѣнин...», за тим же виданиям); иа стор. 193—223 — вступна стаття П. В. Владимирова — Поучения против древнерусского язычества и иародиых суеверий.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 212—232; кн. 2, стор. 52—75.

На стор. 216—222 — текст Слово иѣкоего христолюбца и наказаиие отца духовнаго; иа стор. 59—65 — Поклои и благословеиие от Есифа к дѣтем; в статті є й інші тексти.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, 1907, № 4, стор. 1—168.

На стор. 104—113 — текст Слово иѣкоего христолюбца и иаказание отца духовного (о покореиии и послушаиии); те саме, що в Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, ки. I, 1903.

II

Азбукин П. Очерк литературной борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском народе (XI—XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми на матеріалах числеиних поучеиій, слів, зокрема Слова нѣкоего христолюбца та іиших творів староруської літератури.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 171—172 — аналіз Слова нѣкоего христолюбца.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 353—354 — аналіз і характеристика Слова иѣкоего христолюбца.

Слово о князях

(Слово похвальное на перенесеніе мощей св. Бориса и Глѣба)

(Див. також Житіє Бориса і Гліба)

I

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 43—44 — текст (скорочено) Слово о князех (або Слово похвальное на перенесеніе мощей св. Бориса и Глѣба; за списком XV ст. з 98 тома Памятников древней письменности, 1894); коротка характеристика твору.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...

На стор. 111—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 235—239 — текст Слово о князьях (російський переклад І. П. Єрьоміна); на стор. 330—333 — Слово о князьях — стаття і примітки його ж.

II

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 168—170 — аналіз Слова о князях (Слова похвального на перенесеніе св. страстотерпцев Бориса и Глѣба).

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 722—724 — історія і зміст Слова о князях (1175 р.).

История русской литературы. Т. I...

На стор. 362—363 — аналіз і характеристика Слова о князях.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 166—168 — аналіз Слова похвального на перенесение мощей... Бориса и Глѣба.

Слово о Лазаревім воскресінні

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко. Вып. 3. СПб., 1862. 6+180 стор.

На стор. 11—12 — текст Слово Адама во адѣ к Лазарю (поч.: «Воспоем, дружино...», за Златоустом не пізніше XVI ст.).

Порфирьев И. Я. Апокрифические сказания о новозаветных лицах и событиях по рукописям Соловецкой библиотеки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LII, № 4, 1890, стор. 1—471.

На стор. 228—231 — текст Слово в субботу ѕ҃-ю поста на воскресеніе друга божіа Лазаря (поч.: «Слыши, небо, внемли, земле...», за рукоп. без вказівки на дату).

Франко Ів. Слово о Лазаревѣ воскресении. Староруська поема на апокрифічні теми.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900 (Inhaltsangaben), стор. 18—19, 1—57. (Є окремий відбиток).

На стор. 38—49 подано три паралельні тексти Слова — Київський, Пипінів і Соловецький; на стор. 50—56 — Слово о Лазаревѣ вос-

кресении в ритмічній формі (за Франком); в статті — детальний аналіз твору.

Рец.: Věstník slov. filol. a starož., p. 1, 1901, стор. 89—90; *В. Д.* [Доманицкий В.].— Киев. стар., т. LXXI, 1901, декабрь, стор. 167 (бібл.); Рус. мысль, 1901, кн. 1, стор. 17—18 (бібл.); *Яворский Ю.*— Научно-лит. сб. галицко-рус. матицы, т. I, 1901, кн. 1, стор. 98—100.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 198—199 — уривки із Слова про Лазареве воскресіння (за рукоп. XVI ст.).

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 249—250 — аналіз Слова о Лазаревім воскресінні.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 363—364 — аналіз і характеристика Слова о Лазаревім воскресінні.

Історія української літератури. Т. I., ч. 1...

На стор. 164—166 — аналіз Слова о Лазаревім воскресінні.

Слово о погибелі Руської землі

I

Лопарев Х. Слово о погибели рускыя земли. Вновь найденный памятник литературы XIII века. Сообщение Хрисанфа Лопарева. СПб., 1892. 28 стор. (Пам. древн. письм., № LXXXIV).

Опис рукопису XV ст. Псковського печерського монастиря, де на арк. 243 і далі вміщено текст слова; характеристика і аналіз твору; на стор. 18—24 — текст Слово о погибели рускыя земли (поч.: «О свѣтло свѣтлая и украсно украшена земля руськая!..), з підрядковими примітками; на стор. 25—27 — фоторепродукція рукопису із текстом твору.

Рец.: *Арк. Л-нко.*— Киев. стар., т. XXXVII, 1902, июнь, стор. 476—477.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3 (254), стор. 1—295+1—186+I—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 157—174 — детальний аналіз і історико-літературна характеристика Слова про погибель Руської землі; література питання; на стор. 203—212 — Слово про погибель Руської землі і світська біографія Олександра Невського; загальні висновки про Слово; на стор. 109 (тексти) — Слово о погибели рускыя земли (поч.: «О свѣтло свѣтлая и украсно украшена земля руськая...», за рукоп. XV ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 198 — текст із Слова о погибели руськыя земли (за рукоп. XV ст.).

Michel Gorlin. Le Dit de la ruine de la terre Russe et de la mort du grandprince Jaroslav.— Revue des études slaves, т. XXI, 1947, стор. 5—33.

На стор. 27—28 — текст Слова за списком серед. XVI ст., знайденим у Ризі.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 154—155 — текст Слово о погибели Русской земли (за вид. Х. М. Лопарьова, СПб., 1892, за рукоп. XV ст.).

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...

На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова: Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 251—253 — текст Слово о погибели Русской земли (російський переклад І. П. Єрьоміна); на стор. 351—354 — Слово о погибели Русской земли — стаття і примітки І. П. Єрьоміна.

Соловьев А. В. Заметки к «Слову о погибели Рускыя земли».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 78—115.

Вступ; художня форма і зміст Слова; національна свідомість в європейській поезії середніх віків; метричний розмір Слова (текст з розбивкою на ритмічні одиниці); питання про пунктуацію в Слові; де і коли було написане Слово; що таке вяда?; чи було Слово вступом до житія Ярослава Всеволодовича; відгуки Слова і паралелі до нього; Слово о погибелі руської землі і Слово о полку Ігоревім; нова думка В. Філіппа про Слово.

II

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 367—368 — аналіз Слова о погибелі Руської землі.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. 1...

На стор. 791—794 — характеристика Слова о погибелі Руської землі.

Возняк М. Історія українськоі літератури. Т. І...

На стор. 248—249 — аналіз Слова о погибелі Руської землі.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 239—241 — характеристика Слова о погибелі Руської землі.

Історія української літератури. Т. І., ч. 1...

На стор. 210 — короткий аналіз Слова о погибелі Руської землі.

Тихомиров М. Н. Где и когда было написано «Слово о погибели Русской земли».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 235—244.

Слово написане коло 1225 р. в Новгороді при Ярославі Всеволодовичу.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 188—192 — аналіз Слова о погибелі Руської землі; література питання.

Гудзий Н. К. О «Слове о погибели Рускыя земли».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 527—545.

Література питання і огляд її; аналіз і характеристика Слова; Слово о погибелі Руської землі і Слово о полку Ігоревім.

Бегунов Ю. К. Возможный источник одного из мотивов «Слова о погибели Русской земли».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 143—146.

В Слові о погибелі Руської землі відбилась епічна традиція про візантійського імператора Мануїла Комнина (1143—1180).

Бегунов Ю. К. Следы «Слова о погибели Рускыя земли» в Степенной книге.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 116—130.

Зіставлення уривків текстів і їх аналіз.

Слово о полку Ігоревім

ВИДАННЯ СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ, ПЕРЕКЛАДИ ЙОГО РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ І ДОСЛІДЖЕННЯ

Ироическая пѣснь о походѣ на половцов удѣльного князя Новагорода Сѣверскаго Игоря Святославича, писанная старинным русским языком в исходѣ XII столѣтія с переложеніем на употребляемое нынѣ нарѣчіе. М., в Сенатской типографіи, 1800. VIII+46 стор. і родовідна таблиця.

Мусін-Пушкінський текст з перекладом російською мовою (Малиновського) і коментарями.

Шишков А. С. Слово о плъку Игоревѣ, Игоря Святъславля, внука Ольгова. Сочинения и переводы, изд. Российской Академией. Ч.I, кн. 8. СПб., 1805, стор. 23—234 (також Шишков А. С. Собрание сочинений и переводов. Ч. VII. СПб., 1826).

Текст вид. 1800 р.; критика перекладу Мусіна-Пушкіна; поправки до незрозумілих місць тексту; прозовий переклад твору російською мовою.

Пожарский Я. Слово о полку Игоря Святославича, удельного князя Новагорода Северского, вновь переложенное Яковом Пожарским, с присовокуплением примечаний. СПб., 1819, 88 стор.

Текст вид. 1800 р.; прозовий переклад твору російською мовою; примітки Шишкова і власні примітки Я. Пожарського.

Грамматин Н. Ф. Песнь воинству Игореву, писанная старинным русским языком в исходе XII ст. и с оного переведенная на употребляемое ныне стихами старинного же русского размера, с краткими историческими и критическими замечаниями. СПб., 1821.

Текст вид. 1800 р. з поправками видавця; два російські переклади — віршовий і прозовий; у вступі — загальна характеристика Слова як історичної поеми, характеристика образів і стилю твору; коментар до тексту.

Грамматин Н. Ф. Слово о полку Игоревом, историческая поэма, писанная в начале XIII века на славенском языке прозою и с оной преложенная стихами древнейшего русского размера, с присовокуплением другого буквального преложения, с историческими и критическими примечаниями, критическим же рассуждением и родословною. М., 1823. 200 стор.

Перевидання 1821 р.

Рец.: Сын Отеч., 1823, № 7, библиогр., стор. 329. (Переклад у віршах непотрібний; у примітках багато зайвого).

Полевой Н. А. История русского народа. Т. II і III. СПб., 1830.

У другому томі на стор. 132—150, 161, 261 і в третьому на стор. 108—109, 112 — характеристика Слова; в доповненні VI (т. III) — текст Слова 1800 р. з поправками видавця.

Вельтман А. Ф. Песнь ополчению Игоря Святославича, князя Новгород-Северского. М., 1833. VI+50 стор.

Текст 1800 р. з поправками видавця; російський прозовий переклад Слова і коментар.

Максимович М. А. Песнь о полку Игореви, сложенная в конце XII века, на древнем русском языке. Издана с переводом на нынешний русский язык проф. русской словесности Михайлом Максимовичем для своих слушателей. К., 1837. 49 стор.

Текст 1800 р. з поправками видавця; прозовий переклад російською мовою.

Рец.: [*Сенковский О. И.*].— Библ. для чтения, 1837, октябрь, литерат. летопись, стор. 35—37. (Автор Слова карпаторус або серб, гарний латинник, звідси поява у Слові «темних місць»).

Снегирев И. Поведание и сказание о побоище великого князя Дмитрия Ивановича.— Рус. историч. сборн., т. III, кн. 1, М., 1838, стор. 107—128.

Текст Ганки з поправками видавця; в передмові на стор. 2—5 відмічено, що в Поведании є запозичення з Слова.

Сахаров И. Песни русского народа. Ч. V. Исследование о Слове Игорева полка. СПб., 1839, стор. 154—304.

Текст 1800 р. з незначними поправками видавця; перед текстом — коментар.

Белинский В. Г. Русская народная поэзия.— Отеч. зап., 1841, № 11 (отд. критика), стор. 5—18.

Характеристика Слова як старовинної південноруської пам'ятки епічної народної поезії; Боян — ім'я власне; текст Слова — попсований, в ньому можливі пропуски; прозовий переклад Слова (опущено темні місця).

Дубенский Д. Слово о плъку Игоревѣ Святославля Пѣстворца стараго времени. Объясненное по древним письменным памятникам.— Рус. достопамятности, ч. III, 1844. LV+316 стор. (Є окремий відбиток, М., 1844).

Текст вид. 1800 р з поправками видавця; прозовий російський переклад твору; огляд видань і досліджень Слова; коментар до тексту і словник.

Гербель Н. Игорь князь Северский. Поэма. Перевод Н. Гербеля. СПб., 1854. 148 стор.

Текст 1800 р. з розподілом на вірші; російський віршований переклад.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 581—618 — текст Слова за вид. 1800 р.; з коментарем.

Пекарский П. Слово о полку Игореве по списку, найденному между бумагами имп. Екатерины II. Приложение к V т. Записок АН, 1864, № 2, стор. 1—43.

Текст за Катерининським чи Архівським списком; короткі зауваження про цю копію Слова; прозовий російський переклад твору.

Тихонравов Н. С. Слово о полку Игореве. Издано для учащихся. М., 1866. IX+68 стор.

Текст 1800 р. з варіантами за Катерининським списком, з поправками видавця; у передмові — історія відкриття Слова і його першого видання; порівняння з Катерининською копією; словник до твору; у примітках подано народнопоетичні паралелі до твору.

Рец.: *Корш Ф. Е.* Новые сочинения профессоров Московского университета.— Моск. унив. изв., 1866—1867, № 2, стор. 165—169. (Запропоновано новий коментар до окремих слів); *Буслаев Ф. И* — ЖМНП, 1867, февраль, отд. II, стор. 441—455. (Заперечення проти деяких поправок Тихонравова); *Макушев В. В.* — ЖМНП, 1867, февраль, отд. II, стор. 455—472 і поправка до статті — ЖМНП, 1867, март, отд. II, стор. 442. (Заперечення проти деяких поправок Тихонравова; подано ряд нових поправок); *Некрасов Н. П.*—ЖМНП, 1867, март, отд. II, стор. 772—777. (Подано сім поправок до тексту Слова у читанні Тихонравова).

Тихонравов Н. С. Слово о полку Игореве. Изд. 2-е, исправленное. М., 1868. IX+75 стор.

Повторено видання 1866 р. із врахуванням зауважень рецензентів.

Рец.: *Ф. К*[*орш*].— Моск. унив. изв., 1868, кн. VII, стор. 605—613. (Додано коментар до окремих слів); Сборник мнений учен. Комит. Минист. Нар. Просв., 1869, стор. 29—30.

Малашов Я. Слово о полку Игореве. Поэтический памятник русской письменности XII века. М., 1871. 252 стор.

Текст 1800 р. з розподілом на вірші; бібліографія видань і досліджень Слова; уривки із російських перекладів твору і новий прозовий переклад; коментарі до тексту і словник.

Бицын (Павлов Н. М.). Слово о полку Игореве в русском переводе с предварительными объяснительными замечаниями.— Рус. вестн., 1874, февраль, стор. 761—801. (Є окремий відбиток, М., 1874).

Російський віршований переклад Слова; заперечення міфологічного тлумачення пам'ятки; автор — княжий співець, дружинник, який одержав, можливо, шкільну освіту.

Друге вид., М., 1902; Слово о полку Игоревѣ. М., «Сов. писатель», 1938, стор. 198—219.

Миллер Всев. Ф. Взгляд на Слово о полку Игореве. М., 1877. 260 стор.

Текст з поправками видавця і варіантами за вид. 1800 р. і Катерининським списком; в статті· автор Слова — книжник XII ст., знайомий з перекладною візантійською літературою в болгарській обробці; характеристика рукопису Слова і його копій; коментар до тексту.

Вяземский П. П. Слово о плъку Игореве. Исследование о вариантах. СПб., 1877. 215 стор.

Текст з поправками видавця і перестановкою аркушів у тексті; зведення і аналіз всіх варіантів у Мусін-Пушкінському і Архівському текстах.

Рец.: Указатель по делам печати, 1877, № 6—7.

Андриевский М. А. Исследование текста песни Игорю Святославичу. Ч. I—IV, вып. I—II. Екатеринослав, 1879—1880. 316 стор.

Текст вид. 1800 р. з поправками видавця і варіантами Слова за Архівським списком; бібліографічний огляд видаиь і досліджеиь Слова; коментар до тексту.

Рец.: *Павлов Н. М.*— Русь, 1880, № 9, стор. 21.

Андриевский М. А. Песни Игорю Святославичу (Слова о полку Игореве) по чтению М. А. Андриевского. Ч. I. Екатеринослав, 1880. II+10 стор.

Видання тексту 1800 р. з поправками до вид. 1879 р.

Бычков А. Ф. Дополнения к библиографии «Слова».— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1887, кн. 1, стор. 1—11.

Текст віршованого перекладу Слова, зробленого В. Жуковським; вказано на рукописну спробу І. Д. Бєляєва розбити Слово на вірші і визначити його розмір; подана анотація до видань і досліджень Слова, які не ввійшли у книгу Є. Барсова.

Симони П. К. Текст Слова о полку Игореве по списку, хранящемуся в бумагах имп. Екатерины II, в СПб. Государственном Архиве Министерства Иностранных дел, с присовокуплением различных сведений о Переводе, Примечаниях и Содержании Слова, к нему присоединенных.— Древности. Труды моск. археолог. общ., т. XIII, 1890, стор. 16—46, з трьома таблицями. (Є окремий відбиток, М., 1890).

Текст Архівського списку, виправлений порівняно з вид. Пекарського 1864 р; три фото з тексту, перекладу і приміток.

Лонгинов А. В. Историческое исследование сказания о походе Северского князя Игоря Святославича на половцев в 1185 г. Одеса, 1892. 261 стор.

Слово — усно складена пісня, яка була записана ие пізніше кінця XII ст.; Слово складене в манері Бояна — Яна літописів, який оспівував князів епохи Мономаха; Слово використало деякі старі билини, наприклад про Всеволода; Троян Слова — це Володимир Мономах; «Дажьбожий внук» — Всеволод; Хорс — великий князь Ізяслав; подібиість Слова з літописами; прозовий російський переклад Слова, розбитий на вірші.

Рец.: *Владимиров П В* Отчет о 10-м присуждении премий им. А. С. Пушкина в 1894 г — Сб отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIII, 1897, № 1, стор. 35—74. (Вказано на некритичне використання літератури; у дослідженні багато протиріч; не використано матеріали російської і слов'янської усної народної творчості; автор занадто захоплюється міфологією і алегоричними тлумаченнями; у перекладі багато невдалих поправок тексту).

Бессонов И. Слово о полку Игореве, памятник изящной русской словесности XII века. Одеса, 1894. 86 стор.

Текст 1800 р. з поправками видавця.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор 344—354 — текст з поправками видавця; на стор. VIII+47 — фотолітографований передрук вид. 1800 р. з родовідною таблицею; на стор. 278—375 — огляд видань і досліджень Слова; автор — киянин, дружинник, що добре знав перекладну та оригінальну літератури і народну поезію, коментар до окремих виразів Слова.

Слово о полку Игореве. СПб., изд. А. Суворина, 1904. VIII+46 стор.

Фототипічне відтворення вид. 1800 р.

Корш Ф. Е. Слово о полку Игореве. Исследования по русскому языку. Т. II, вып. 6. СПб., 1909. LXIII+29 стор.

Реконструйований віршовий текст, з розподілом віршів на стопи, з визначенням цезур і наголосів, в орфографії XII ст.; у передмові (стор. I—LXIII) подано характеристику билинного розміру Слова і підкреслено, що цей розмір стає ясним, коли перевести всі слов'янські форми Слова на староруські, зробивши деякі поправки і перестановки.

Лонгинов А. В. Слово о полку Игореве. Источники и мифология Слова. Его научное и воспитательное значение.— Зап. Новорос. общ. истор. и древн., т. XXIX, 1911, исследования, стор. 45—116. (Є окремий відбиток: Слово о полку Игореве. Перевод текста с объяснением непонятных выражений. Одеса, 1911).

Новий прозовий російський переклад Слова; у коментарі — зближення Слова з біблійними книгами; Слово — пам'ятка не усна, а писана.

Рец.: *Тихомиров А. И.*— Голос, 1911, № 287, 21 декабря; *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXII, 1912, стор. 216. (Відмічено поправки порівняно з першим виданням); *Кононов Н. Н.*— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. XXIII, вып. 2, 1914, стор. 343 (отчеты).

Маньковский Н. И. Слово о полку Игореве. Лирическая поэма Внука Боянова. Житомир, 1915. XII+115 стор.

Текст з довільними додатками і поправками видавця; переклад російською мовою з розподілом на вірші; в розвідці — Слово є усною імпровізацією дружинного співця, що записана під час виконання; книжність Слова нічим не підтверджується; примітки до тексту.

Грунский Н. К. Слово о полку Игореве. Текст.— Учен. зап. Юрьевск. унив., 1916, № 7, приложения, стор. 1—16.

Тексти вид. 1800 р. і Катерининський за вид. Сімоні.

Кадлубовский А. П. Слово о полку Игореве. Для практических занятий со студентами. Сімферополь, 1920. 24 стор.

Текст вид. 1800 р. з різночитаннями за Катерининським списком, з поправками коментаторів; у примітках — ряд найбільш імовірних тлумачень, вибраних із досліджень Слова.

Слово о полку Игореве. Снимок с первого издания 1800 г. гр. А. И. Мусина-Пушкина под ред. А. Ф. Малиновского. С приложением статьи проф. М. Н. Сперанского и факсимиле рукописи А. Ф. Малиновского. М., 1920. VIII+46 стор. + 1 стор. поправок+24 стор.

Факсимільне видання першого вид. 1800 р.; у статті М. Н. Сперанського — характеристика паперів Малиновського, які відтворюють історію першого видання Слова; у паперах є замітки, зроблені після видання.

Орлов А. С. Слово о полку Игореве. М., 1923. 50 стор.

Характеристика літературного оточення Слова; гіпотеза про галицько-волинське походження автора Слова; народнопоетичні елемен-

ти в стилі Слова; текст вид. 1800 р. з поправками видавця і прозовий переклад Слова російською мовою.

Рец.: *Данилов В. В.*— Родной язык в школе, 1923, кн. 4, стор. 139—140.

Келтуяла В. А. Слово о полку Игореве. Перевод, примечания и объяснительные статьи. Дешевая библиотека классиков. Школьная серия. М., 1928. 109 стор.

Текст вид. 1800 р. з поправками і перестановками переважно за вид. В. Перетца (1926); прозовий російський переклад; у розвідці — зв'язок Слова із соціально-економічними умовами Русі в середині 80-х рр. XII ст.; характеристика стилю Слова; примітки до тексту.

Шторм Г. Слово о полку Игореве. Школьная серия классиков. М., Детгиз, 1934. 96 стор.

Текст вид. 1800 р. з варіантами за Архівським списком і з поправками дослідників, розподілений на вірші; віршований російський переклад Слова.

Перевид. у тій же серії, М , 1935 і 1937.

Слово о плъку Игоревѣ, Игоря сына Святъславля, внука Ольгова. Древнерусский текст, приготовленный к печати В. Ржигой и С. Шамбинаго, писанный и иллюстрированный палехским мастером Иваном Голиковым. Academia, 1934.

Текст з поправками видавців.

Новиков Иван. Слово о полку Игореве. Перевод, предисловие и пояснения к переводу.— Красная новь, 1938, кн. третья, стор. 107—152.

У передмові вказано на необхідність «поэтически-смыслового раскрытия темных мест»; ритми Слова різноманітні, таким повинен бути й переклад; рими — зайві; віршовий російський переклад Слова з коментарем.

Слово о плъку Игоревѣ. Подлинный текст, его прозаический перевод и художественные переводы и переложения русских поэтов 19-го и 20-го вв. Редакция текста, его прозаический перевод и комментарии Н. К. Гудзия. Редакция художественных переводов и переложений Петра Скосырева. М., «Сов. писатель», 1938. 355 стор.

Текст за вид. 1800 р.; прозовий переклад російською мовою М. К. Гудзія; перевидані віршові переклади В. А. Жуковського, Михайла де-Ла-Рю, Д. Минаєва, Л. Мея, М. Гербеля, А. Майкова, М. Павлова (Біцина), Г. Шторма, І. Новикова; опубліковані переклади С. Шервинського, (Слово о походе Игоревом), С. Басова-Верхоянцева (Песнь о походе Игоревом), переспів М. Тарловського (Речь о конном походе Игоря, Игоря Святославовича, внука Олегова); у вступній статті М. Гудзія (стор. 5—28) — історія рукопису Слова; зіставлення Слова з літописною повістю про похід Ігоря; поетика Слова; питання про його ритміку; феодальний побут в зображенні Слова; автор Слова — прихильник київського князя, писав у кінці 1187 або на початку 1188 р , ідея Слова — заклик до єднання князів для відсічі половців; на стор. 50—77 — стаття П. Скосирєва Художественные переводы и переложения «Слова о полку Игореве»: проблема перекладу твору; характеристика перекладів XIX і XX ст.ст.

Творогов Л. А. Примерный облик первоначального чтения текста «Слова о полку Игореве». Тезисы доклада в клубе редакции «Советская Сибирь». Новосибірськ, 1944, 23 стор.

Текст твору в читанні Л. Творогова; невелика розвідка.

Слово о полку Игореве. Перевод и комментарии Алексея Югова. Вступительные статьи акад. Б. Д. Грекова и акад. А.С. Орлова. М., «Сов. писатель», 1945. 194 стор.

На стор. 5—13 — От переводчика (обгрунтування принципів і методології перекладу Слова на сучасну російську мову); на стор. 14—26 — стаття Б. Д. Грекова: Русь времен «Слова о полку Игореве» (роль Києва у політичному житті країни у другій половині XII ст.; автор Слова точно і об'єктивно малює тогочасну історичну обстановку); на стор. 27—48 — стаття О. С. Орлова: «Слово о полку Игореве» как литературный памятник (поетичні плани Слова; воно написане в стилі оповідної літератури південно-західної Русі; автор — ідеолог єдності Руської землі; огляд перекладів Слова сучасною російською мовою); на стор. 50—100 — текст Слова у читанні Югова (розбитий на віршовані рядки) і паралельний поетичний російський переклад; на стор. 105—168 — Обоснование перевода (історико-філологічний і лінгвістичний коментар О. Югова до Слова); на стор. 171—179 — Историческое разыскание об авторе «Слова о полку Игореве» (автор — світський карпаторус, це — співець Митуса, згаданий в Галицько-Волинському літописі); на стор. 180—184— О «Золотом слове» (воно закінчується фразою «Наниче ся годины обратиша»); на стор. 185—193 — Траянова земля или — Боянова? (замість «Троян» треба всюди читати «Боян»).

Рец.: *Асеев Н.*— Глагол времен.— Огонек, 1946, № 21, стор. 30; *Гудзий Н. К.*— Советская книга, 1946, № 6—7, стор. 98—110.

Орлов А. С. Слово о полку Игореве. Изд. 2-е, дополн. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1946. 212+4 стор. (Научно-популярная серия).

Зміст: типи історичних повістей Київської Русі, воїнські повісті літопису і Слово; популярність Слова в руському середньовіччі; відкриття списку Слова у XVIII ст. і перші відтворення його тексту; недоліки тексту і труднощі його вивчення; половецька небезпека XI—XII ст. ст.; літописні повісті про похід Ігоря на половців у 1185 р.; поетичний план Слова; стилістичний стрій Слова: злиття прийомів книжності і фольклору; джерела і аналогії образів; Слово — героїчна поема; датування і локалізація Мусін-Пушкінського списку; текст Слова (стор. 64—76) в читанні Орлова; прозовий переклад Слова (на стор. 77—87 — Повесть о походе Игоревом, Игоря, сына Святослава, внука Олегова); коментарі до тексту твору; періоди Київської Русі, зіставлені в Слові; огляд літописних повістей про боротьбу з половцями до походу Ігоря; тексти літописних повістей про похід Ігоря на половців; листування Маркса і Енгельса з приводу Слова; гіпотеза про участь західноруської стихії в Слові; Слово і скептики.

Рец.: *Адрианова-Перетц В. П.*— Вестник АН СССР, 1946, № 7, стор. 115—117.

Слово о полку Игореве. Под ред. В. П. Адриановой-Перетц. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1950. 484 стор. (Серія «Литературные памятники»).

На стор. 9—31 — текст Слова з розбивкою на вірші і з внесенням змін; між стор. 32—33 — фототипічне вид. Слова 1800 р. (VIII+46

стор.+родовідна таблиця князів; змеишено);на стор. 35—49 — видання тексту Катерининської копії Слова; на стор. 53—75 — Д. С. Лихачев — Слово о походе Игоря, сына Святославова, виука Олегова (ритмический перевод); иа стор. 76—101 — Д. С. Лихачев — Слово о походе Игоря, Игоря сыиа Святославова, внука Олегова (объяснительный перевод); на стор. 102—118 — В. А. Жуковский — Переложение Слова о полку Игореве (видане за копією, що зберігається серед паперів В. Жуковського); на стор. 119—121 — И. Козлов — Плач Ярославны; на стор. 122—142 — А. Н. Майков — Слово о полку Игореве; на стор. 143—181 — И. А. Новиков — Слово о полку Игореве (1185 г.); для цього видання переклад автором перероблеиий; на стор. 182—199 — В. И. Стеллецкий — Слово о походе Игоревом Игоря, сына Святославова, внука Олегова (для цього видания переклад автором перероблений); на стор. 200—226 — Н А. Заболоцкий — Слово о полку Игореве (для цього видання переклад автором перероблений); на стор. 229—290 — Д., С. Лихачев — «Слово о полку Игореве» (историко-литературный очерк); на стор. 291—319 — В. П. Адрианова-Перетц — «Слово о полку Игореве» и устная народная поэзия; на стор. 320—351 — Н. Н. Воронин — «Слово о полку Игореве» и русское искусство XII—XIII вв. (спостереження над пам'ятками архітектури і живопису, створеними в епоху Слова, свідчать про наявність загальних рис в ідейному змісті і стилістичиому оформленні Слова і цих пам'яток); на стор. 352—368 — Д. С. Лихачев — Археографический комментарий (до Слова); иа стор. 369—374 — різночитания до тексту Слова і до «Переложения» В. Жуковського, з примітками; иа стор. 375—466—Д. С. Лихачев — Комментарий исторический и географический (до Слова); на стор. 467—478 — іменний і географічний покажчики.

Рец.: *Гудзий Н. К.* Юбилейное издание «Слова о полку Игореве».— Советская книга, 1950, № 12, стор. 97—102; *Кузьмина В. Д.*— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. IX, вып 6, 1950, стор. 499—501; *Будовниц И. У.*— Вопросы истории, 1951, № 5, стор. 109—114; *Моисеева Г.* Величайший памятник русской поэзии. (Новые книги к 150-летию «Слова о полку Игореве»).— Вечерн. Лениированград, 1951, 8 января.

Бабкин Д. С. «Слово о полку Игореве» в переводе В. В. Капниста.— В кн.: «Слово о полку Игореве». Сборник исследований и статей. Под ред. В. П. Адриановой-Перетц. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1950, стор. 320—399.

Вперше друкується переклад Слова В. В Капніста (Песнь о ополчении Игоря сына Святослава внука Ольгова) і його примітки до твору; робота ця відноситься до 1809—1813 рр.

Слово о полку Игореве. Вступительная статья Л. А. Дмитриева и В. Л. Виноградовой. Подготовка текста и комментарии Л. А. Дмитриева. Л., «Сов. писатель», 1952. 307 стор. (Библиотека поэта. Большая серия).

На стор. 5—49 — історико-літературний нарис: Л. А. Дмитриев и В. Л. Виноградова — «Слово о полку Игореве» — величайший памятник мировой культуры: між стор. 52—53—фототипічне вид. 1800 р. (VIII+46+1 стор.+родовідна таблиця; у зменшеному вигляді); иа стор. 53—65 — текст Слова в читанні Л. Дмитрієва з вар. за вид. 1800 р. і Катерининської копії; на стор. 66—76 — прозовий російський переклад О. С. Орлова — Повесть о походе Игоревом, Игоря. сына Святославова, внука Олегова (для тих місць у тексті Слова, які подані на стор. 53—65 в читанні Л. Дмитрієва, у підрядкових примітках подано інший, відповідний до тексту, переклад); на стор.

79—186 — переклади Слова: И. А. Новиков — Слово о полку Игореве; В. И. Стеллецкий — Слово о полку Игоревом, Игоря, сына Святославова, внука Олегова; Алексей Югов — Слово о битве Игоревой, Игоря Святославича, внука Олегова; В. А. Жуковский — Переложение Слова о полку Игореве; А. Н. Майков — Слово о полку Игореве; Т. Г. Шевченко — «С рассвета и до вечера»; иа стор. 189—204 — переклади Плачу Ярославни авторів· Н. А. Заболоцкий. А. А. Прокофьев, Д. Н. Семеиовский, В. В. Капнист (прозовий переклад), И. И. Козлов, В. Г. Белинский («Ярославиын голос раздается...», прозовий переклад), Л. А. Мей, Н. Гербель, Т. Г. Шевченко; иа стор. 205—227 — варіації на теми Слова: Александр Прокофьев — Ярославиа; Наталья Болотова — Слово; Платои Воронько — Ярославиа; Аидрей Малышко — «Ярославиа, Игорь кличет снова»; В. Звягиицева — Ярославна; Л. Татьяничева — Ярославиа; А. Н. Радищев — Из песен, петых на состязаниях в честь древиим славянским божествам; А. С. Грибоедов — Серчак и Итляр; А. Н. Островский — Песиь гусляров из «Сиегурочки», Иван Фраико — На старые темы («Не пора ль иачать нам, братья, слово...»; «Полиочиый крик звучит среди степных раздолий ..»); И. А. Бунин — Ковыль; Валерий Брюсов — Певцу Слова; иа стор. 231—232 — примітки від редактора; на стор. 233—289 — коментар до тексту Слова Л. Дмитрієва; на стор. 290—293 — стаття: В. М. Щепкина — Рукопись «Слова о полку Игореве» (палеографічиий опис можливого вигляду рукопису Слова; орфографія рукопису); на стор. 294—298 — примітки І. Новикова до його перекладу Слова (обгрунтуваиия і пояснеиия окремих місць Слова; загальні питання перекладу Слова); иа стор. 299—305 — примітки В. Стеллецького до його перекладу Слова (комеитування найбільш спірних і темних місць Слова; про ритмічну будову Слова).

Слово о полку Игореве. Вступительная статья, подготовка текста и примечания Д. Лихачева. Л., «Сов. писатель», 1953. 278 стор. (Библиотека поэта. Малая серия, 3-е издание).

На стор. 5—31 — вступна стаття Д. Лихачова — Величайшее произведеиие литературы древией Руси; на стор. 35—37 — вступиа замітка до тексту Слова; иа стор. 38—62 — текст Слова у читаиині Д. Лихачова з різночитаннями за вид. 1800 р. і за Катерииинською копією; на стор. 65—80 — вступиа замітка і прозовий російський переклад Слова Д. Лихачова (Слово о походе Игоря, сына Святославова, виука Олегова); иа стор. 83—232 — вступна замітка і поетичні російські переклади Слова· В. А. Жуковский — Переложеиие Слова о полку Игореве; Н.А. Зоболоцкий — Слово о полку Игореве; А. Н. Майков — Слово о полку Игореве; В. И. Стеллецкий — Слово о походе Игоревом, Игоря, сына Святославова, внука Олегова; Л. И Тимофеев — Песня о походе князя Игоря; А. К. Югов — Слово о битве Игоревой, Игоря Святославича, внука Олегова; на стор. 235—275 — примітки до тексту Слова.

Слово о плъку Игоревѣ Игоря сына Святъславля внука Ольгова. М., Гослитиздат, 1954. XVIII стор.+XIX арк.+52 стор.+ таблиця (Поколенная роспись князей, упоминаемых в Слове о полку Игореве).

На стор. III—XVIII — передмова Н В. Водовозова; на арк. I — XIX — фоторепродукція Катерииинської копії; иа стор. 1—37 — текст Слова вид. 1800 р., розбитий иа вірші, з паралельиим російським віршованим перекладом В. А. Жуковського; на стор. 39—52 — примітки до Катерининської копії (Н. В. Водовозова).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 57—71 — текст Слова за вид. 1800 р. з поправками видавця; коротка характеристика твору.

Слово о полку Игореве. Вступительная статья, редакция текста, прозаический перевод и примечания Н. К. Гудзия. Поэтический перевод и примечапия к нему В. И. Стеллецкого. М., Гослитиздат, 1955. 82 стор.

Прозовий переклад М. Гудзія, трохи видозмінений (порівняно з вид. 1938 р.); поетичний переклад В. Стеллецького. поданий у новій редакції.

Еремин И. П. и **Лихачев Д. С.** Художественная проза Киевской Руси...

На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова Литературные памятники Киевской Руси (загальний огляд); на стор. 241—250 — текст Слово о полку Игореве (російський прозовий переклад І. П. Єрьоміна); на стор. 333—343 — Слово о полку Игореве — стаття і примітки І. П. Єрьоміна; на стор. 343—350 — древньоруський текст Слова за вид. 1800 р. з поправками І. П. Єрьоміна.

Якобсон Р. О. Изучение «Слова о полку Игореве» в Соединенных Штатах Америки.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 102—121.

Огляд досліджень Слова в США; нові кон'єктури, обгрунтування їх; на стор. 112—116 — бібліографія праць про Слово, що вийшли в США або були там написані (39 №№); на стор. 116—121 — російський прозовий переклад Слова Р. Якобсона.

Слово о плъку Игоревѣ Игоря сына Святъславля внука Ольгова. Древнерусский текст, подготовленный к печати В. Ф. Ржигой и С. К. Шамбинаго и писанный палехским мастером И. Голиковым. Рис. проф. М. А. Рыбниковой. М., ГИХЛ, 1959. 100 стор.

Староруський текст Слова і поетичний переклад, зроблений І. Новиковим.

Кудряшов К. В. Про Игоря Северского, про землю русскую. Историко-географический очерк о походе Игоря Северского на половцев в 1185 году. М., Учпедгиз, 1959. 96 стор.

Із староруським текстом Слова і прозовим перекладом його російською мовою.

ВИДАННЯ СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ, ПЕРЕКЛАДИ ЙОГО УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ І ДОСЛІДЖЕННЯ

Дідицький Б. Слово о полку Ігоревом. Одновлене і стихом уложене Богданом Дзєдзіцьким.— Пчола (газ. Гушалевича), Львів, 1849, № 1, стор. 2—6; № 2, стор. 18—23; № 3, стор. 34—37; № 4, стор. 50—53.

Віршований український переклад Слова (язичіє).

Гушалевич І. Слово о полку Ігоря Святославича. Піснотвір староруський із XII століття. Іздано Іоанном Гушалевичем. Львів, 1850. 43 стор.

На стор. 3—5 — передмова; на стор. 6—43 — текст Слова за вид. 1800 р. (розбитий на XVI розділів) з численними підрядковими примітками.

Головацкий Я. Хрестоматия церковно-словенская и древнерусская. Відень. 1854.

На стор. 291—303 (отд. II) — текст Слова за вид. 1800 р.

Максимович М. А. Пѣснь о полку Игоревѣ, переведенная на украинское наречие. К., 1857. V+47 стор.

Віршований український переклад.

Рец.: Киев, губ. ведом., 1857, № 26, стор. 181—183; Рус. инвалид, 1857, № 161, стор. 668—669; СПб. ведом., 1857, № 204; *Чернявський М.* Максимович як наш перший перекладач Слова про похід Ігоря.— Україна, 1929, грудень, стор. 3—8. (Характеристика перекладу Максимовича порівняно з перекладами Т. Шевченка і В. Щурата).

Максимович М. А. Песнь о полку Игореве, переложенная на украинское наречие.— Украинец, книга первая, М., 1859, стор. 49—112.

Текст 1800 р. з поправками видавця; виправлена редакція віршового українського перекладу 1857 р.

Шевченко Т. Г. Кобзар Тараса Шевченка. (Типом четвертим). Коштом Д. Е. Кожанчикова. СПб., 1867. XII+667 стор.

На стор. 643—647 — Плач Ярославни, З передсвіта до вечора, В Путивлі граді вранці-рано.

Кендзерський В. А. Слово о полкові Ігоревому. Переспів з старосвітської грамоти XII ще століття. Переклав В. А. Кендзерський. Кремінчук, 1875. VII+II+77 стор.

На стор. III—VII — передмова: характеристика твору; історія відкриття Слова; реєстр прозових (8 №№) і віршованих (10 №№) перекладів Слова; на стор. I—II — віршована присвята перекладу О. І. Селіну; на стор. 2—77 — староруський текст Слова, розбитий на віршовані рядки (780 рядків), і паралельний український віршований переспів твору; текст Слова розподілено на 12 розділів.

Рец.: Киевск. телеграф, 1875, № 63.

Шевченко Т. Г. Кобзарь. Прага, 1876, стор. 358, 361—362.

Переклад плачу Ярославни і опису битви; ці переклади далі є в численних виданнях Кобзаря і творів Шевченка.

Огоновський О. Слово о пълку Игоревѣ. Поетичний пам'ятник руської письменности XII віку. Львів, 1876. XLIV+136 стор.

Текст з варіантами за вид. 1800 р. і Катерининським списком та поправками видавця; прозовий переклад українською мовою; в статті: автор Слова — дружинник; мова твору — русько-українська, але дійшов він до нас у великоруській редакції; зіставлення тексту з народною, переважно українською, поезією; коментар до тексту.

Рец.: J. J. Uvahy a zprávy literarni. A. Knihy slovanske.— Časopis ceskego Musea, 1876, т. IV, стор 771—772; Žiteckij P. Ueber das altrussische Lied von Igors Heereszug.— Arch. für slav. Philol., т. II, 1877, стор. 642—660. (Замітки про ригміку і синтаксис слова).

Потебня А. А. Слово о полку Игореве. Текст и примечения.— Филолог. зап., 1877, вып. V—VI, стор. 1—65; 1878, вып. I, стор. 65—104; вып. II, стор. 105—149, вып. IV, стор. 150—156. (Є окремий відбиток, Вороніж, 1868).

Текст в рекоиструйованій орфографії XII в., з поправками видавця і варіаитами за вид. 1800 р.; у статті — Слово — пам'ятка кинжиа, але проникиута народиопоетичною стихією; коментар до всього тексту.

Рец.: J. J. - Časopis českeho Musea, 1878, т. IV, стор. 578; Jagič V.— Arch. für slav. Philol., т. III, 1879, стор. 738. (Основна думка Потебні про глибокий зв'язок Слова з південноруською народиою творчістю — правильиа).

Перевид.: Х., 1914. 158 стор.

Максимович М. Плач Ярославны.— Рус. стар., 1882, № 11, стор. 436—437.

Цей переклад Плачу Ярославни зроблеиий автором у 1869 р.; віи трохи відмінний від тексту видань 1857 і 1859 рр.

Вагилевич І. Повѣсть о полку Игоревом. Руска бібліотека И. Онишкевича. Т. III. Львів, 1884, стор. 119—128.

Прозовий український переклад Слова.

Партицький О. Слово о полку Ігоревім. Текст з перекладом і з поясненєм староруських правил акцентових і ритмічних. Видав Ом. Партицький. Львів, 1884. 96 стор. (Бібліотека «Зорі»).

На стор. 3—10 — вступиі уваги (коментарі і міркування з приводу окремих місць Слова); иа стор. 11—32 — староруський текст Слова (розбитий иа віршові рядки у XIV розділах) у читанні Партицького; иа стор. 33—50 — прозовий украіиський переклад, з примітками, иа стор. 51—56 — ритм поемату (огляд ритміки окремих місць Слова); иа стор. 57—68 — староруські рими (алітерації, асонаиси, властиво рими; подаиі зразки текстів); на стор. 69—86 — староруські правила акцентові; на стор 87—94 — доповнення до мітології готів (про обиду, Дівицю, Білу, Кариу і Жлю); на стор. 95 — поправки і доповнення

Шейковський К. В. Слово о повку Ігоровім. Перетлумачив на сьогочасну наську мову К. В. Шейковський. Єлабуга, 1885. IV+35 стор.

На стор. I—IV — передмова; иа стор. 1—28 — прозовий украіиський переклад (розбитий на 12 розділів); на стор. 29—35 — примітки до перекладу.

Петрушевич А. С. Слово о полку Игоревѣ. Древнерусское эпическое стихотворение из конца XII столетия. Отд. 1. Текст Слова исправлен и разделен по стихам. Львів, 1887.

Текст з поправками видавця з розподілом на вірші і варіантами за Архівським списком; прозовий ніби український переклад; у розвідці — автор Слова був дружииним співцем, добре зиайомим із книжиою і иародною поезією; віи походить із Галицької Русі; Слово иаписане иезабаром після поверненин Ігоря з походу.

Тиховский Ю. Прозой или стихами написано «Слово о полку Игореве».— Киев. стар., т. XLIII, 1893, октябрь, стор. 29—54; 1—15 (додатки).

Слово написаие віршами; иа стор. 1—15 (у додатках) — текст Слова, розбитий на ритмічні одиниці в стилі дум.

Лиманський В. [Василь Мова]. Переклади з Слова о полку Ігоря. 1. Тужба Ярославни. 2. Ігореві втіки. 3. Донцеве при-

вітаннє. 4. Здогін. 5. Ігор на Русі.— Зоря, 1893, № 9, стор. 174; № 10, стор. 191; № 11, стор. 210.

Уривки віршованого перекладу, зробленого в Харкові у 1866—1867 рр.

Мирний Панас. Дума про військо Ігореве.— Зоря, 1896, № 3, стор. 47—49; № 4, стор. 67—69; № 6, стор. 104—106; № 7, стор. 129—130.

Віршований переклад у стилі українських народних дум.

Руданський Степан. Ігор Сіверський. Преслівля й співомовний переклад Степана Руданського.— Зоря, 1896, № 15, стор. 296—298; № 16, стор. 311—314; № 17, стор. 335—337; № 18, стор. 353—356.

Віршований переклад (зроблений в 1860 р.); з передмовою перекладача.

(Левицький Й.) Франко І. Слово о полку Игоревѣ в перекладі Йосифа Левицького (1839). «Пѣснь о полку Игоревѣм, сложенная при концѣ XII в. (1202 г.), написанная тогдашним русским языком, теперь-ка ж в XIX вѣцѣ (1839) на галицко-русский язык переведена стихами».— ЗНТШ, т. IX, 1896, кн. 1 (miscellanea), стор. 9—12.

Текст двох глав віршованого перекладу Слова за рукописом бібліотеки Народного дому у Львові (язичієм).

Вербицький М. [Миколайчик Білокопитий]. Із Слова о полку Ігоревім. Плач Ярославни.— Літ.-наук. вісн., 1901, кн. IV, стор. 116.

Віршований переклад.

Федькович Ю. Писання Осипа-Юрія Федьковича. Перше повне і критичне видання. Т. І. Поезії О.-Ю Федьковича. З перводруків і автографів зібрав, упорядкував і пояснення додав др. Іван Франко. Львів, 1902. XXII+806 стор.

На стор. 5—6 і 35—36 — вірш Оскресни, Бояне; на стор. 193—204 — Пісня о поході Ігоря на половців (віршований переклад); на стор. 205—207 — Плач Ярославни (віршований переклад); до обох перекладів додані примітки Івана Франка.

П-ский П. Повѣсть о полку Игоревом. Переспевал Петр П-ський. Изд. Общ. им. М. Качановского, 1903, ч. 328.

Прозовий український (язичіє) переклад.

Тершаковець М. Причинки до життєпису Маркіана Шашкевича та дещо з його письменської спадщини.— ЗНТШ, т. LVIII, 1904, стор. 1—48.

На стор. 22—23 — текст прозового перекладу Плачу Ярославни М. Шашкевича (датований 1 червня 1833 р.).

Зіньківський К. Плач Ярославни.— Зоря (Москва), 1906, № 1—2, стор. 16.

Віршований переклад.

Щурат В. Слово про похід Ігоря Святославича.— Світ, 1907, № 1, стор. 10; № 2, стор. 17; № 3, стор. 33—34; № 4, стор. 60—61; № 5, стор. 72—73; № 6, стор. 91—93.

Віршований український переклад.

Щурат В. Пісня про похід Ігоря Святославича. Поема XII в. Львів, 1907. 33+XIV стор.

Віршований український переклад; розвідка про Слово і примітки.

Руданський С. Твори Степана Руданського. Т. IV. Впорядкував Василь Лукич. Львів, 1908. X+260 стор.

На стор. 32—104 — Ігор Сіверський; на стор. 32—59 — Преслів'я — передмова С. Руданського до перекладу твору; на стор. 60—104— переклад Слова.

Пачовський М. Виїмки з українсько-руського письменства XI—XVIII століття, для висших кляс середніх шкіл. Львів (Жовква), 1911. 113 стор.

Текст Слова з незначними пропусками, з поправками ряду коментаторів і видавця.

Твори Маркіяна Шашкевича і Якова Головацького. Вид. 2-е (з додатком творів: Івана Вагилевича і Тимка Падури). Львів, вид. Просвіти, 1913. 456 стор. (Руска письменність, т. III, I).

На стор. 126 — текст прозового українського перекладу Плачу Ярославни Маркіяна Шашкевича; на стор. 357—369 — прозовий український переклад Слова Івана Вагилевича (Повість о полку Ігоревім).

Мирний Панас. Слово о плъку Игоревѣ, Игоря, сына Святъславля, внука Ольгова. Дума про військо Ігоря. Переспів Панаса Мирного. К., 1914. 68 стор.

Текст 1800 р. з поправками видавця; український віршований переклад у стилі дум.

Рец.: *Марковський М.*— Україна, 1917, кн. 1—2, стор. 135—140.

Потебня А. А. Слово о полку Игореве. Х., 1914. 158 стор.

Перевидано вид. 1877—1878 рр.; із чорнових рукописів Потебні додана стаття «О Задонщине», де схарактеризовано запозичення із Слова в Задонщині.

Слово о полку Ігоревім у віршованих перекладах. Відень, 1915. 56 стор.

На стор. 5—11 — вступна стаття; на стор. 13—52 — віршований український переклад Слова, змонтований з перекладів В. Щурата, Т. Шевченка, С. Руданського, М. Максимовича та ін.; на стор. 53—55 — короткі пояснення до Слова.

Щурат В. Слово про похід Ігоря Святославича. Поема XII в. Друге видання. Львів — К., [1918]. 44 стор.

На стор. 3 — вступна замітка до перекладу; на стор. 5—17 — вступні замітки до Слова; на стор. 19—41 — український віршований переклад Слова; повторено вид. 1907 р.

Мандичевський І. Слово о пълку Ігореві (1188 р.). Літературна реконструкція. Львів, 1918. 95 стор.

Текст вид. 1800 р. з розподілом на вірші; український довільний прозовий переклад — переробка Слова; у розвідці: Слово створене весною 1188 р. на Чернігівщині «через ратая мужика», освіченого на основі української народної поезії з літературно-церковними елементами; у Слові відбилася ідеологія українського селянства.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 183—186 — характеристика Слова і впливу його на пізніше письменство; на стор. 186—197 — текст твору за вид. 1800 р. з поправками і примітками.

Грушевський М. С. Історія української літератури, т. II (частини першої книга друга). К.— Львів, 1923, стор. 166—226.

Прозовий переклад з незначними пропусками темних місць; у курсі — короткий підсумок дослідження Слова; Слово — пізніший запис окремих пісень і імпровізацій, зроблений не раніш. ніж через 50 років після події.

Перетц В. М. Слово о полку Ігоревім. Пам'ятка феодальної України-Русі XII віку. Вступ. Текст. Коментар. К., 1926. IX+361+4 стор. (Зб. іст.-філолог. від. УАН, № 33).

Тексти вид. 1800 р. і Архівського списку з поправками за виписками Малиновського і Карамзіна; реконструйовано текст в рукопису поч. XV ст.; поправки до текстів видавця і попередніх дослідників; у розвідці — характеристика історичних умов, які породили Слово; характеристика двох копій Слова — Мусін-Пушкінської і Катерининської; Слово написане одноразово, а не записане пізніше; відголоси Слова в літературі до XVI ст.; літературна і народнопоетична основа Слова; Слово і поганство; аналогії до Слова у західноєвропейському епосі; коментарі до реконструйованого тексту.

Рец.: *Марковський М.*— Зап. іст. філолог. від. УАН, кн. IX, 1926, стор. 347—351. (Недооцінка культури Київської Русі; не вирішено питання про відношення Слова до народної поезії: заперечення проти окремих читань тексту пам'ятки); *Ржига В. Ф.*— Україна, 1927, кн. 3, стор. 177—180. (Недооцінка культури Київської Русі; заперечення проти окремих поправок тексту і перестановок; реалістичне коментування окремих виразів не всюди вдале, бо вони можуть бути поетичними образами); *Розанов С. П.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXII, 1927, стор. 296—299. (Заперечення проти деяких поправок тексту); *Гудзій М. К.*— Zeitschr. für slav. Philol., т. IV, зош. 3—4, 1927, стор. 485—490. (Недостатньо вияснено зв'язок Слова з історичною обстановкою того часу і з народною творчістю); *Сперанский М. Н.*— Slavia, roč. VI, зош. 1, 1927, стор. 180—182.

Чернявський М. Слово про похід Ігоря.— В кн.: Микола Чернявський. Твори. Том VII. Молодість (1893—1896). Поезії. Кн. 2. Х., вид-во «Рух», 1928, стор. 249—315.

Вступне слово про історію роботи автора над перекладом твору; віршований переклад Слова (зроблений у 1894 р.); коментар.

Франко І. Студії над українськими народними піснями.— Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст. письм. та мови, вип. I, 1928, стор. 1—32.

На стор. 1—2 — реконструкція частини тексту Слова.

Коструба П. О. Слово про Ігорів похід. Вступ, переклад і пояснення Петра Олександра Коструби. Львів, 1928. XXX+60 стор.

На стор. V—VI — передмова; на стор. VII—X — скорочення (назв робіт, які використані в статті); на стор. XI—XXI—вступ: рукопис Слова, історична основа; дружинна поезія перед Словом; авторство (дружинник Святослава); провідна ідея, генеза і час написання твору; Слово як літературний твір; впливи і зв'язки Слова з пізнішою літературою; на стор. 1—16 — прозовий переклад Слова (розбитий на 16 розділів); на стор. 17—60 — коментарі і примітки.

Грунський М. К. Слово о полку Ігоревім. Х., 1931. 58 стор.

Тексти вид. 1800 р. і Катерининського списку; прозовий переклад Слова українською мовою; у розвідці — підсумки вивчення Слова з критичними зауваженнями; примітки до тексту.

Гординський С. Слово про Ігорів полк. Український героїчний епос кінця XII століття. Переклав Святослав Гординський. Львів, 1936. 52 стор.

На стор. 5—8 — передмова; на стор. 11—47 — український віршований переклад Слова; на стор. 48—52 — пояснення деяких слів і назв.

Забіла Н. Слово про Ігорів похід.— Піонерія, 1938, № 5, стор. 31.

Надруковано «Заспів» до Слова (віршований переспів).

Свідзінський В. Слово про похід Ігорів, Ігоря, сина Святослава, внука Олега.— Літ. журнал, 1938, № 5, стор. 95—110.

Віршований переклад з дотриманням ритміки оригіналу.

Новиченко Л. М. Слово о полку Ігоревім. Уривок з поеми.— Комсомолець України, 1938, 24 травня, № 117/3788.

Віршований переклад першої третини Слова.

Корж О. Плач Ярославни.— Соціалістична Харківщина, 1938, 26 травня, № 118/5149.

Віршований переклад.

Лук'яненко І. Плач Ярославни.— Пролетарська правда, 1938, 26 травня, № 118/4924; За комуністичні кадри, 1938, 31 травня, № 31.

Віршований переклад.

Забіла Н. Слово про Ігорів похід.— Літ. журнал, 1938, № 8, стор. 14—18; 1939, № 8, стор. 26—35.

Текст віршованого переспіву Слова.

Слово про Ігорів похід. Переклад М. Рильського. Текст «Слова о плъку Игоревѣ», за виданням 1800 р. Вступна стаття та пояснення проф. М. К. Грунського. К., Держлітвидав, 1939. 58+2 стор.

Вступна стаття М. К. Грунського — Велика художня пам'ятка старої Русі; до тексту 1800 р., додано його ж пояснення; текст 1800 р. і віршований переклад М Рильського, подані паралельно.

Забіла Н. Слово про Ігорів похід. Післямова, пояснення і примітки Наталі Забіли. К., Дитвидав, 1940. 40 стор.+7 арк. вклейок.

Віршований переспів.

Тичина П. Г. «Тоді по Руській землі...» — Літературний плакат «Слово о полку Ігореве», К., 1949.

Віршований переклад уривка Слова.

Забіла Н. Промені. Поезії. К., Держлітвидав, 1951.

На стор. 173—196 — текст віршованого переспіву: Слово про Ігорів похід; у переклад внесені деякі зміни.

Франко Ів. Слово про похід Ігоря.— В кн.: Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник третій. Львівський держ. університет ім. Ів. Франка, Х., 1952, стор. 5—24.

Текст віршованого перекладу Слова; з вступною заміткою М. Возняка.

Слово о полку Ігоревє. К., Держлітвидав, 1952. 119 стор.

Між стор. 4—63 — фотокопія вид. Слова 1800 р. (із родовідною таблицею і списком помилок); на стор. 63—71 — коментар С. І. Маслова до тексту вид. 1800 р.; на стор. 73—83 — прозовий український переклад Слова М К. Грунського; на стор. 85—108 — поетичний український переклад Слова Максима Рильського (Слово про Ігорів похід, Ігоря, сина Святославового, внука Олегового); на стор. 109—116 — стаття С. І. Маслова — Дорогоцінна пам'ятка давньої руської літератури; на стор. 117 — головніша література про Слово.
Рец.: *Гудзій М. К.*— Літерат. в школі, 1953, № 1, стор. 78—83.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 71—81 — текст Слово о плъку Игоревѣ, Игоря, сына Святославля, внука Ольгова в читанні О. І. Білецького, з поправками і примітками; на стор. 70—71 — історико-літературна довідка про Слово.

Шевченко Т. Г. Тарас Шевченко. Повне зібрання творів в десяти томах. Т. II. Поезії. 1847—1861. Друге, доповн. і виправл. вид. К., Вид-во АН УРСР, 1953. 547 стор.

На стор. 336—339 — Плач Ярославни; В Путивлі граді вранці-рано; З передсвіта до вечора; на стор. 495—497 — варіанти; на стор. 549—550 — примітки.

Слово о плъку Игоревѣ в українських художніх перекладах і переспівах XIX—XX ст. До видання підготував член-кореспондент АН УРСР С. І. Маслов. К., Вид-во АН УРСР, 1953. 251 стор.

На стор. 3—13 — передмова і стаття С. І. Маслова: «Слово о полку Ігоревім» і його художні переклади XIX—XX ст.; на стор. 17—25 — текст видання 1800 р. з приміткою; на стор. 26—33 — прозовий український переклад Слова Л. Є. Махновця (Слово про похід Ігорів, Ігоря, сина Святославового, внука Олегового); на стор. 34—60 — коментар до тексту Слова 1800 р. Л. Є. Махновця; на стор. 61—248 — переклади і переспіви Слова: Маркіян Шашкевич— Плач Ярославни (прозовий переклад); Іван Вагилевич — Повість о полку Ігоревім (прозовий переклад); М. О. Максимович — Песнь о полку Игореве; Степан Руданський — Ігор Сіверський; Тарас Шевченко — Плач Ярославни; В Путивлі граді вранці-рано; З передсвіта до вечора; Осип-Юрій Федькович — Пісня о поході Ігоря на половців; Плач Ярославни; Іван Франко — Слово про похід Ігоря; Панас Мирний — Дума про військо Ігореве; Василь Щурат — Слово про похід Ігоря Святославича; Максим Рильський — Слово про Ігорів похід; Наталя Забіла — Слово про Ігорів похід; в кінці кожного перекладу додані бібліографічні примітки С. І. Маслова; книжка з ілюстраціями.

Забіла Н. Слово про Ігорів похід. Переказала Наталя Забіла. К., «Молодь», 1954. 44 стор.

Віршований переспів; з примітками.

Коваленко О. Слово о плъку Игоревѣ.— В кн.: Вогні Придніпров'я. Літ.-худ. альм. Дніпропетр. орг. Спілки рад. письм. України, кн. 4. Дніпропетровське обл. газ.-журн. вид-во, 1954, стор. 161—170.

Віршований переклад.

Слово о полку Ігоревім. Вступна стаття і примітки М. К. Гудзія. Упорядкування і підготовка тексту В. Л. Микитася. К., вид-во «Рад. письменник», 1955. 370 стор. (Бібліотека поета).

На стор. 3—28 — вступна стаття М. К. Гудзія — Слово о полку Ігоревім; на стор. 29—45 — текст Слова з поправками М. К. Гудзія і з різночитаннями за вид. 1800 р. і Катерининською копією; на стор. 47—315 — поетичні українські переклади Слова: Л. Є. Махновця — Слово про похід Ігорів, Ігоря, сина Святослава, внука Олега; М. О. Максимовича — Песнь о полку Игореве; Степана Руданського — Ігор Сіверський; Тараса Шевченка — З передсвіта до вечора; Юрія Федьковича — Пісня о поході Ігоря на половців; Івана Франка — Слово про похід Ігоря; Панаса Мирного — Дума про військо Ігореве; Василя Щурата — Слово про похід Ігоря Святославича; Максима Рильського — Слово про Ігорів похід; Наталі Забіли — Слово про Ігорів похід; О. В. Коваленка — Слово о плъку Игоревѣ; на стор. 317—325 — переклади та переспіви Плачу Ярославни Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка (Плач Ярославни В Путивлі граді вранці-рано), Юрія Федьковича; на стор. 327—355— поетичні твори на теми і мотиви Слова о полку Ігоревім: Юрій Федькович — Воскресни, Бояне; Іван Франко — На старі темн («Чи не добре б нам, братн, зачати»; «Крик серед півночі в якімсь глухім околі»; «Де не лилися ви в нашій бувальщині», «І досі нам сниться»); Павло Тичина — Плач Ярославни; Максим Рильський — Свиснув Овлур за рікою; Слово про рідну матір (урнвок); Андрій Малишко — Плач Ярославни; «Ярославно, Ігор знову кличе»; «Дружили, радились недавно»; Леонід Первомайський — Плач Ярославни; Платон Воронько — Ярославна; на стор. 357—368 — примітки М. К. Гудзія до оригінального тексту Слова.

Щурат Василь.— Поезії. Слово про похід Ігоря. Пісня про Ролланда. Львів, 1957. XLVIII+236 стор.

На стор. III—XLVIII — вступна стаття С. Щурата: Василь Щурат; на стор. XXIX—XXX і XLV — про роботу В. Щурата над Словом о полку Ігоревім; на стор. 37—62 — поетичнні переклад пам'ятки (Слово про похід Ігоря Святославича. Поема XII в.); на стор. 208—210 — прнмітки до історії видань перекладу; на стор. 210—222 — примітки В. Щурата до Слова (Вступні замітки до «Слова про похід Ігоря Святославича»).

ВИДАННЯ СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ, ПЕРЕКЛАДИ ЙОГО БІЛОРУСЬКОЮ МОВОЮ І ДОСЛІДЖЕННЯ

Янка Купала. Песьня аб паходзе Ігара («Слово о пълку Игореве»).— Вольны сьцяг. Літаратурна-мастацкая і навуковая штомесячная часопись, 1921, № 5, стор. 1—4; № 6, стор. 1—5.

Віршований переклад білоруською мовою.

Слова аб палку Ігаравым. Мінськ, Держвидав Білорусі, 1938. 84 стор.

На стор. 5—13 — стаття М. Добриніна Вялікі помнік сусветнага мастацтва (характеристика твору; зовнішня історія пам'яткн; зміст Слова; Слово і сучасність); на стор. 14—35 — текст Слова за вид. 1800 р. (з поправками) і паралельний прозовнй російськнй переклад С. Шамбінаго і В. Ржнги (Слово о походе Игоревом, Игоря, сына

Святославова, виука Олегова); на стор. 37—50 — прозовий білоруський переклад Слова Янки Купали (Слова аб палку Ігаравым, Ігара, сына Святаслаўлева, унука Олегава); на стор. 51—83 — віршований білоруський переклад Слова Янки Купали (Слова аб палку Ігаравым); в обох перекладах твір розбито иа 12 частии.

Слова аб палку Ігаравым. Мінськ, 1952. 58 стор.

На стор. 5—13 — текст Слова за вид. 1800 р.; на стор. 15—28 — прозовий переклад твору білоруською мовою Янки Купали (Слова аб палку Ігаравым Ігара сына Святослаўлева унука Олегава), розбитий на 12 розділів (датований 30.X.1919 р.); на стор. 29—58— віршований білоруський переклад Слова Янки Купали (Слова аб палку Ігаравым).

ДОСЛІДЖЕННЯ

[Карамзин Н.] Lettre au Spectateur sur la littérature Russe.— Spectateur du Nord, Гамбург, 1797, жовтень, стор. 53—72.

Замітка про те, що в 1795 р. знайдено уривок поеми «Песнь Игоревых воинов», написаної в XII ст. «иеизвестным сочинителем».

Карамзин Н. М. Пантеон Российских авторов.— Сочинения. Т. I. 1801, стор. 563—564.

Характеристика Бояна.

Державин Г. Р. О лирической поэзии.— Беседы общ. любит. рос. словесн. СПб., 1812, кн. 6, стор. 5—6, 17.

У Слові «виден дух Оссианов и выражения, подобиые в известиых Гаральдовой и Скандинавской» піснях; подано уривки (з перекладом) Селакадзевської підробки «Боянов гимн к Летиславу»; можливо, що гімн не справжній.

Язвицкий Н. Введение в науку стихотворства, или рассуждение о начале поэзии вообще, и краткое повествование восточного, еврейского, греческого, римского, древнего и среднего российского стихотворства. СПб., 1811.

На стор. 96—110 — характеристика «Песии о походе Игоря противу половцев», з віршовими цитатами із авторського перекладу твору.

Каченовский М. Т. Взгляды на успехи российского витийства в первой половине истекшего столетия.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. 1, 1812, стор. 20.

Сумніви в автентичності Слова.

Калайдович К. Ф.— Труды общ. любит. рос. словесн., 1812, ч. 4, стор. 159, 177—181.

У протоколі засідання 4 травня 1812 р. поставлено питання Калайдовичу: «На каком языке писана Песнь о полку Игоря, на древнем ли славянском, существовавшем в России до перевода книг св. писания, или на каком-иибудь областном наречии». В додатку до протокола резюме його доповіді на цю тему: виступ проти заперечень автеитичності Слова; у мові Слова иема подібності з біблійною мовою; «старые словеса» — мова, яка існувала на Русі до перекладу Біблії; треба визначити походження автора, щоб визначити його діалект.

Калайдович К. Ф. О трудах проф. Тимковского по части русской истории.— Вестн. Евр., ч. 110, 1820, № 6, стор. 128.

Згадка про пояснення Слова, які залишилися в рукописах Тимковського.

Цертелев. О произведениях древнерусской поэзии. СПб., 1820, стор. 11—18.

Характеристика змісту й стилю Слова; можливо, що воно є уривком великої епічної повісті, яка охоплює період від Володимира до Ігоря.

Цертелев. Взгляд на русские сказки и песни и повесть в духе старинных русских стихотворений. СПб., 1820, стор. 4, прим. 2.

Подібність стилю Слова до стилю «богатырских повестей» (билин).

Евгений митр. Биографии российских писателей.— Сын отеч., ч. 70, 1821, № XXIV, стор. 172—176; ч. 72, № XXVII, стор. 34—37.

Характеристика Бояна; ім'я Бояна відоме у болгар; гімн Боянів, знайдений Селакадзевим, потребує доказів щодо його автентичності; автор Слова писав у кінці XII ст. задніпровською волинською мовою, близькою до мови польської.

Грамматин Н. Ф. Критическое рассуждение о Слове о полку Игореве.— Вестн. Евр., ч. 126, 1822, № 18, стор. 113—139.

Характеристика поезії древньої Русі і Слова; воно написане в формі історичної поеми.

Калайдович К. Ф. Библиографические сведения о жизни, ученых трудах и собрании Российских древностей гр. А. Ив. Мусина-Пушкина.— Зап. и труды общ. истор. и древн. рос., кн. II, 1824, стор. 18—39.

Історія відкриття Слова; перші спроби його вивчення; підготовка до першого видання; передрук замітки Карамзіна 1797 р. з журн. Spectateur au Nord про відкриття Слова.

Максимович М. А. Малороссийские песни. М., 1827, стор. 198.

Коментар до виразу «лисицы брешут».

Максимович М. А. Украинские народные песни. Кн. II. М., 1834, стор. 68.

Слово «имеет однородство» з думами і українськими піснями.

Максимович М. А. Песнь о полку Игореве. Из лекций о русской словесности, читанных в 1835 г. в Университете св. Владимира.— ЖМНП, 1836, № 4, отд. II, стор. 1—22; № 6, стор. 439—470; 1837, № 1, стор. 29—58. (Є окреме видання, СПб., 1837).

Огляд видань і досліджень Слова; доказ його древності; світогляд автора, захист ним інтересів руської землі; характеристика стилю в зв'язку з українською народною піснею.

Рец.: *Šafařík P.* Literarni zprawy ze Slowanska.— Časopis českeho Musea, т. 1, 1838, стор. 102—117 (Низка критичних зауважень на висновки Максимовича); Библ. для чтения, т. 130, 1855, кн. 4, стор. 14—19 (отд. Журналистика).

Евгений митр. О славенорусских лириках. Соч. покойного

митр. киевского Евгения для Г. Р. Державина.— Москвитянин, 1842, № 1, стор. 165—166 (отд. материалов).

Боян — «первый известный нам славенорусский лирик». Слово «более эпическое, нежели лирическое, творение».

Hanusch. Die Wissenschaft des Slavischen Mythus. Львів, 1842, стор. 390—391.

Образ Бояна за Словом у чеському виданні Ганки.

Вельтман А. Ф. Упоминаемый «бо ян» в Слове о полку Игореве есть старец Ян, упоминаемый Нестором.— Москвитянин, 1842, ч. 1, стор. 213—215.

Буслаев Ф. И. Сербская сказка о царе Трояне.— Москвитянин, 1842, № 1 (отд. критика), стор. 203.

Троян Слова — «баснословный, поэтический».

Шевырев С. А. [Рец.]. Полное собрание русских летописей. Т. II. Ипатьевская летопись.— Москвитянин, 1843, № 12 (отд. критика), стор. 425.

Розповідь і мова Слова і Київського літопису — подібні.

Костомаров Н. И. Историческое значение южнорусского песенного творчества. Х., 1843.

Слово — літературна переробка народної основи; автор — вище дружинника, його погляди «не все народны»; народнопоетичні паралелі до окремих виразів Слова.

Буслаев Ф. И. О преподавании отечественного языка. Ч. I. М., 1844, стор. 267.

Паралелі до Слова із народних пісень і літописів; характеристика стилістичних прийомів Слова.

Максимович М. А. О народной исторической поэзии в древней Руси. (Письма к М. П. Погодину).— Москвитянин, 1845, № 3, стор. 1—7; № 8, стор. 47—57.

Заперечення проти зближення Слова з північними сагами; його слід порівнювати з народними піснями, особливо українськими.

Передрук: Собрание сочинений М. А. Максимовича, т. III, К., 1880, стор. 480—497.

[Погодин М. П.]. Ответ М. А. Максимовичу.— Москвитянин, 1845, № 3, стор. 7—10 (отд. наука).

Заперечення Максимовичу, що Слово написане грамотним поетом; воно є уривком великої усної пісні.

Срезневский И. И. Об обожании солнца у древних славян.— ЖМНП, ч. LI, 1846, отд. II, стор. 36—60.

Слово показує, що іще в XII ст. руські обожнювали сонце; коментар до богів Слова.

Бодянский О. Об одном Прологе библиотеки Московской духовной типографии и тождестве славянских божеств Хорса и Даждьбога.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 2 (год первый), стор. 14—20.

Доказується, що Хорс і Даждьбог — назви одного божества.

Костомаров Н. И. Славянская мифология. Извлечение из лекций, читанных в Университете св. Владимира во второй половине 1846 г. К., 1847, стор. 19—28, 45—46, 110—112.

Замітки про слов'янських богів – Триглава, Ладу, Дива, Хорса-Даждьбога і Велеса.

Сабинин Ст., Бодянский О. Переписка по случаю статьи: «Об одном Прологе библиотеки Московской духовной типографии и о тождестве славянских божеств Хорса и Даждьбога».— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 9 (год второй), стор. 15—18 (материалы иностранные).

Думка Сабініна про те, що Всеслав зображений у Слові чарівником, згідно з народними повір'ями про нього; Бодянський згоден з такою думкою.

Даль В. И. О русских пословицах.— Современник, 1847, июнь, (смесь), стор. 146.

У Слові є сліди давніх прислів'їв.

Венелин Ю. Критическое исследование об истории болгар. М., 1849, стор. 263—265.

Боян Слова — це болгарський князь Боян Володимирович, якого народ вважав чарівником.

Максимович М. А. Сборник украинских песен. К., 1849, предисловие, стор. 2—3.

Слово споріднене віршовим складом з українськими думами; бандуристи — нащадки співця Бояна.

Буслаев Ф. И. Об эпических выражениях украинской поэзии, по поводу выхода сборника украинских песен Максимовича.— Москвитянин, 1850, № 18, ч. 5, отд. III, стор. 19—36.

Про сліди епічних форм української поезії, які знаходять у Слові.

Буслаев Ф. И. Русская народная годовщина.— Архив истор.-юридич. сведений, относящ. до России, изд. Н. Калачовым. СПб., 1850, кн. I, отд. IV, стор. 38, 43.

Коментар до виразів Слова: «Стрибожи внуци», «Дажьбожи внуци», «уже дъскы без кнѣса».

Максимович М. А. Филологические письма к М. П. Погодину.— Рус. беседа, 1856, ч. III, стор. 99, 105, 109, 112—113, 122, 135.

У мові Слова маємо поєднання церковнослов'янської основи з живою південноруською мовою.

Кулиш П. Записки о Южной Руси. Т. I. СПб., 1885 (1856), стор. 194—195.

Слово — дума, написана учасником походу; воно дійшло в зіпсованому вигляді; питання про те, чи було воно римоване,— не вирішене.

Срезневский И. И. Задонщина.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VI, 1857, вып. 5, стор. 340—344.

Спільність характеру викладу в Слові і оповіданнях про Куликовську битву пояснюється тим, що обидві пам'ятки існували в усній традиції, а пізніше були записані.

Буслаев Ф. Русская поэзия XI и начала XIV века.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 1—31.

Троян — герой слов'янських казок і міфів; пояснення імені Боян; Слово як джерело відомостей про руську поезію XI ст.

Максимович М. А. Заметка о словутном певце Митусе.— Основа, 1861, червень, стор. 19—20.

Давніми південноруськими співцями — «піснетворцями» були Боян, сучасник Нестора, автор Слова о полку Ігоревім, і, можливо, Мануйло, «певец гораздый», згаданий в літописі під 1137 р.; Митуса був церковним співаком.

Де Пуле М. Ф. О русском народном эпосе.— Филолог. зап., т. II, 1862, кн. IV—V, стор. 257—258.

У автора Слова було прозове оповідання про похід Ігоря, оброблене в пісню; те ж оповідання відбилося в повісті про Мамайове побоїще.

Буслаев Ф. И. Русский богатырский эпос.— Рус. вестн., 1862, № 3, стор. 26—28; № 9, стор. 52—100; № 10, стор. 556.

Коментар до міфологічних елементів Слова, «предание о стихийных божествах на Руси жило во всей свежести в эпоху Слова».

Костомаров Н. И. Черты народной южнорусской истории, III.— Основа, 1862, червень, стор. 29—35.

Нарис походів руських на половців до Ігоря.

Ламанский В. И. О некоторых славянских рукописях в Белграде, Загребе и Вене, с филологическими и историческими примечаниями.— Записки АН, т. VI, 1862, кн. 1, приложение № 1, стор. 91.

Коментар до форми «одѣвахъте».

Бессонов П. А. Материалы для жизнеописания К. Ф. Калайдовича и особенно для изображения ученой его деятельности.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1862, кн. 3, стор. 94—100. (Є окремий відбиток).

В листах Калайдовича до Мусіна-Пушкіна 1813 р є ряд питань про видання Слова 1800 р і про рукопис твору; докази автентичності Слова; вказівка на запис в Апостолі 1307 р.

Костомаров Н. И. Лекции по русской истории. Изд. П. Гайдебуров. Вступительная лекция и летописи. СПб., 1862, стор. 48.

Стиль Галицько-Волинського літопису нагадує Слово.

Майков Л. Н. О былинах Владимирова цикла. СПб., 1863, стор. 29.

Свідчення літературних пам'яток про давньоруських співців на зразок Бояна і автора Слова.

Mickiewicz A. Literatura słowiańska, wykładana w kolegium francuzkiem przez A. Mickiewicza, tłum. F. Wrotnowskiego, rok pierwszy 1840—1841. Вид. 3. Познань, 1865, лекція 14—15.

Естетична оцінка Слова; автор світський, але користується біблійним стилем; у творі є наслідування норманської поезії.

Афанасьев А. Н. Поэтические воззрения славян на природу. Т. I. М., 1865, стор. 320—336, 439—441, 496—512, 662—663, 693—695; т. III, М., 1869, стор. 191—194, 525—538.

Міфологічний коментар до окремих виразів Слова.

Бестужев-Рюмин К. Н. О составе русских летописей до конца XIV в.— Летоп. занятий Археограф. комис. за 1868 г., вып. IV, стор. 42—44, 110—115, 144. (Є окремий відбиток, СПб., 1868).

Слово виникло, можливо, у Новгороді-Сіверському; літописне оповідання про похід Ігоря і Слово — незалежні одне від одного; замітки про поединок Мстислава з Редедею і про смерть Романа.

Максимович М. А. О значении имени «Траян», упоминаемого в Слове о полку Игореве.— Труды I археолог. съезда. Т. I. М., 1869, стор. CXXVIII—CXXXII.

Критичний огляд думок про походження імені Троян.

Прыжов И. Г. Малороссия в истории ее литературы с XI по XVIII в.— Филолог. зап., 1869, вып. 1, стор. 9—13. (Є окремий відбиток).

Лексичні і морфологічні сліди південноруської мови XII ст. у Слові.

Буслаев Ф. И. Отзыв о сочинении В. В. Стасова «Происхождение русских былин».— Отчет о 12-м присужд. наград гр. Уварова, 25 сент. 1869 г. СПб., 1870, стор. 26, 34, 67—68, 75—76, 78—79, 82.

Билинні паралелі до Слова доводять спорідненість билинного епосу з Словом.

Бессонов П. А. Белорусские песни. М., 1871, стор. L, LXIII.

У Слові народнопоетичні елементи «явно белорусские» складають третю частину.

Квашнин-Самарин Н. Д. Русские былины в историко-географическом отношении.— Беседа, 1871, кн. V, стор. 242—244.

Слово і билини — різнорідні; воно складене співцем для князя і княжої дружини; розмір Слова близький до українських дум, оскільки на півдні Русі древній слов'янський вірш був видозмінений, і ця нова форма, яка відбилася у Слові, була засвоєна українцями; у Слові нема українських форм мови.

Барсов Е. Причитания Северного края. Ч. I. М., 1872, стор. XXIX—XXX; ч. II, М., 1882; стор. LII—LV.

Паралелі до Слова — образи похоронних і рекрутських плачів.

Костомаров Н. И. Предания первоначальной русской летописи.— Вестн. Евр., 1873, № 1, стор. 8—9; № 2, стор. 585.

Слово продовжує традицію пісень Бояна; воно незалежне від візантійських зразків і наслідує поетичну творчість язичницької старовини; Велес — св. Власій.

Антонович Вл. и **Драгоманов М.** Исторические песни малорусского народа. Т. I. К., 1874, стор. IV, XV, 23—31, 47.

Ритмічно-прозовий виклад Слова зближує його з українськими думами; паралелі до окремих місць Слова із дум.

Рец.: *Костомаров Н. И.*— Вестн. Евр., 1874, № 12, стор. 591. («Поэтический способ выражения» у піснях дружинно-княжого періоду зближає їх з південноруськими літописами і Словом).

Вяземский П. П. Замечания на Слово о плъку Игореве. СПб., 1875. XLII+517+105 стор.

Розширений текст першого видання «Замечаний», містить коментар до Слова; основна ідея — про вплив Троянських сказаній на Слово — зберігається і в новому виданні.

Рец.: *Wesselofsky A.*— Russische Revue, т. VII, 1875, стор. 275—278. (Дослідження цінне тим, що вводить Слово у ряди пам'яток світової літератури); *Хрущев И. П.* Замечания на «Слово о полку Игореве» Вяземского.— Унив. изв., 1875, октябрь, стор. 277—281. (Заперечення впливу грецької літератури на Слово; зразки невдалого читання тексту і коментарів); Дело, 1876, № 1, стор. 78—81. (Заперечення зближення Бояна з Гомером).

Jagič V. Gradja za slovinsku narodnu poeziju, VI.—Rad jugosl. akademije znanosti i umjetnosti, т. XXXVII, Загреб. 1876, стор. 102—106.

Слово — літературно опрацьована билина XII—XIII ст. Володимирового циклу; Задонщина складена під безпосереднім впливом Слова.

Барсов Е. Критический очерк литературы «Слова о полку Игореве».— ЖМНП, 1876, сентябрь, стор. 1—45; октябрь, стор. 109—132.

Огляд видань і досліджень з 1800 р.

Житецкий П. И. Очерк звуковой истории малорусского наречия.— Унив. изв., 1875, февраль — август. (Є окремий відбиток, К., 1876, стор. 40, 49, 271, 288).

Слово «отличается южнорусским складом миросозерцания», воно показує, що «украинские думы составляют продолжение песнопений киевской эпохи»; у ньому сильні народні елементи мови.

Смирнов А. О Слове о полку Игореве. I. Литература Слова со времени открытия его до 1875 г.— Филолог. зап., 1875, вып. VI, стор. 1—36; 1876, вып. I, стор. 37—58; вып. II, стор. 59—94; вып. III, стор. 95—122; вып. IV, стор. 123—154, вып. VI, стор. 155—189.

Критико-бібліографічний огляд видань і досліджень.

Jagič J. Forschungen auf dem Gebiete der slavischen Volkspoesie.—Arch. für slav. Philol., т. I, 1876, стор. 310—324.

Паралелі із українських пісень для вияснення значення Дунаю у Слові.

Веселовский А. Н. Новый взгляд на Слово о полку Игореве (по поводу статьи В. Миллера).— ЖМНП, 1877, август, стор. 267—306.

Ряд нових пояснень Трояна, Дива і Діви Обиди; заперечення проти зближення Слова і поеми про Дігеніса.

Миллер О. Ф. Еще о взгляде В. Миллера на Слово о полку Игореве.— ЖМНП, 1877, сентябрь, стор. 37—61.

Заперечення болгарсько-візантійського впливу у Слові; натомість подаються зближення з російською народною поезією.

Пыпин А. Н. Старая и новая Болгария.— Вестн. Евр., 1877, май, стор. 307—312.

Ідентичність Бояна з болгарським царевичем Баяном мало доведена.

Миллер В. Ф. Заметки по поводу сборника Верковича. I. К вопросу о национальности Бояна в «Слове о полку Игореве».— ЖМНП, 1877, октябрь, стор. 110—115.

Болгарська пісня про царя Траяна і воєводу Баяна підтверджує вплив переказів про Траяна на образ Всеслава Полоцького у Слові.

Смирнов А. О Слове о полку Игореве. II. Пересмотр некоторых вопросов.— Филолог. зап., 1877, вып. III, стор. 1—18; вып. V—VI, стор. 19—49; 1878, вып. II, стор. 49—73; вып. III, стор. 74—104; вып. IV, стор. 105—131; вып. V, стор. 132—209; вып. VI, стор. 210—247.

Рукопис Слова відноситься до XVI ст.; опис мови Мусін-Пушкінського тексту; підсумки виправлення тексту до 1877 р.; відголоси Слова у пізнішій літературі — цитата 1307 р., Задонщина, деякі північноруські житія, твори Івана Грозного, Псковський літопис; Історія про Азовське сидіння відобразила Слово, очевидно, через Задонщину; паралелі до Слова із північноруської народної поезії.

Миллер В. Ф. По поводу Трояна и Бояна Слова о полку Игореве.— ЖМНП, ч. СС, 1878, декабрь, стор. 239—267.

Аналіз південнослов'янських переказів про Трояна; в образі Бояна відбилися перекази про Орфея; у Слові — і Троян і Боян із болгарського джерела.

Миллер О. Ф. Новые домыслы учения о заимствованиях.— Рус. филолог. вестн., т. I, 1879, № 4, стор. 232—241.

Сумнів у справедливості зближень з болгарськими джерелами, які пропонує В. Міллер у статті «По поводу Трояна и Бояна».

Jagič V. [Рец.] Потебня А. А. Слово о полку Игореве. Воронеж, 1878. — Arch. für slav. Philol., т. III, 1879, стор. 738.

Заперечення думки В. Міллера про вплив на Слово болгарських джерел (в статті — По поводу Трояна і Бояна).

Барсов Е. В. Критические заметки об историческом и художественном значении Слова о полку Игореве.— Вестн. Евр., 1878, кн. X, стор. 767—812; кн. XI, стор. 346—385.

Зв'язок Слова з Київським літописом; джерела Слова і його відношення до народної поезії; міфологічні елементи.

Хрущов И. О древнерусских исторических сказаниях и повестях.— Унив. изв., 1877, февраль, стор. 160—168; март, стор. 205—225; июль, стор. 489—508; август, стор. 637—664; сентябрь, стор. 713—721; 1878, март, стор. 225—248; май, стор. 376—403; июнь, стор. 465—475; октябрь, стор. 521—526. (Є окремий відбиток, К., 1878).

Характеристика Слова о полку Ігоревім; порівняння з літописними оповіданнями; засудження у Слові і літописах князівських усобиць.

Жданов И. Н. Русская поэзия в домонгольскую эпоху.— Унив. изв., 1879, июнь, стор. 293—316 (або Сочинения И. Н. Жданова. Т. I. СПб., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1904, стор. 333—359).

Народний давній епос та звичаї і Слово о полку Ігоревім; коментар до Бояна; Слово створене у княжому середовищі, яке не порвало зв'язків з народними переказами.

Иловайский Д. И. История России. Ч. II. М., 1880, стор. 343—345, 557—558, примеч.

Автор Слова — чернігівсько-сіверський дружинник; Слово — зразок придворно-княжої поезії.

Жданов И. Н. Литература Слова о полку Игореве.— Унив. изв., 1880, июль, стор. 221—248; август, стор. 311—340. (Є окремий відбиток, К., 1880).

Доповнення до огляду видань і досліджень Слова у книзі А. Смирнова і в брошурі Е. Барсова; коментар до окремих виразів Слова.

Jagič V. Mythologische Skizzen. II. Daždьbogъ—Dažbog—Dabog.— Arch. für slav. Philol., т. V, 1881, стор. 1—14.

Коментар до богів Слова — Дажьбог і Стрибог.

Багалей Д. И. История Северской земли до половины XIV в.— Сборн. сочинений студентов унив. св. Владимира. Вып. IV. К., 1882, стор. 237—252. (Є окремий відбиток, К., 1882).

Зіставлення розповіді Слова з літописною; географічний коментар до Слова.

Дашкевич Н. П. К вопросу о происхождении русских былин.— Унив. изв., 1883, март, стор. 155—181; май, стор. 256. (Є окремий відбиток, К., 1883).

«Песнь старым князем» у Слові — стара епічна пісня, що прославляла князів і витязів; Слово нагадує давні південноруські пісні — билини, прийоми яких збереглися в думах.

Голубовский П. В. Печенеги, торки и половцы до нашествия татар. История южнорусских степей IX—XIII вв.— Унив. изв., 1883, январь, март, май, июнь, сентябрь, декабрь; 1884, апрель. (Є окремий відбиток, К., 1884).

Історичний коментар до Слова.

Партицький Ом. Темні місця в «Словѣ о плъку Игоревѣ». Пояснив Ом. Партицький. Часть перша. Львів, 1883. 110 стор. (Передрук з Зорі).

Коментар до 33 місць Слова; хто був автором Слова (лемко з Галичини); скандинавські впливи на Слово.

Рец.: *Голубовский П.*— Киев. стар., т. IX, 1884, август, стор. 710—714. (Заперечення тверджень Партицького про скандинавські впливи у Слові; подано історичні пояснення окремих місць Слова); *Jagič J.*— Arch. für slav. Philol., т. VIII, 1885, стор. 151—160. (Необгрунтованість низки гадок Партицького).

Партицький Ом. Одповідь на рецензію в Киевской старине.— Зоря, 1884, № 17, стор. 135—136.

Заперечення історичних пояснень окремих місць Слова, зроблених Голубовським; коментар до сну Святослава; наполягання на скандинавських впливах у Слові.

Партицький Ом. Староруський акцент і ритміка Слова о полку Ігоревім.— Зоря, рік V, 1884, № 9, стор. 75—76; № 10—11, стор. 85—88; № 12, стор. 98—100; № 13, стор. 107—108; № 14, стор. 114—116; № 15—16, стор. 124—128; № 18, стор. 143—146; № 19, стор. 157—159; № 20, стор. 171—172; № 21, стор. 179—180.

Відновлення ритміки Слова за допомогою вивчення наголосів в окремих словах; ритміка допомагає виправленню зіпсованих місць Слова.

Соболевский А. И. На канину (Слово о полку Игореве).— Рус. филолог. вестн., т. XIII, 1885, стор. 295—296.

«Канин» — назва ручая під Черніговом.

Соболевский А. И. Волос и Власий.— Рус. филолог. вестн., т. XVI, 1886, стор. 185—187.

Коментар до «Велеса» Слова — зближення його з «Власием».

Барсов Е. В. Слово о полку Игореве как художественный памятник Киевской дружинной Руси. Т. I. М., 1887. XIX+462+16 стор.; т. II. М., 1887, 298 стор.; т. III, М., 1889. 537 стор.

Критико-бібліографічний огляд видань та досліджень Слова. Зв'язок Слова з перекладом повісті Йосифа Флавія про розорення Єрусалиму; Слово і повість Йосифа Флавія як вираз дружинної літературно-оповідної школи. Зв'язок слова з літописами в основних поглядах і в зображенні придніпровської Русі; Слово виросло на грунті старого «песнотворца» Бояна. Заперечення В. Міллеру щодо болгарського зразка Слова; Повість про Девгенія, яку Міллер вважає за такий зразок, перероблена на Русі після написання Слова; вона відобразила у своєму стилі вплив Слова і аналогічної йому літератури (дружинної); заперечення В. Міллеру проти признання ним болгарського прототипу Бояна і згаданих у Слові богів. Зближення Слова з билинами. Відображення Слова у пізнішій літературі (сказанія про татарську навалу, повість про Олександра Невського, Задонщина, повість про Азовське сидіння, руські хронографи). Художній план Слова робить зайвими доповнення і перестановки у його тексті, які пропонують. Виправлення темних місць за допомогою палеографічної, історичної, філологічної та естетичної критики тексту. Характеристика лексики слова (доведено до «мя»).
Рец.: *Анненский И.*— ЖМНП, 1888, апрель, стор. 501—512. (Мало досліджено поетичний бік Слова; у порівняннях Слова з Флавієм багато перебільшень; слабо показаний зв'язок з билинами); *Науменко В.*— Киев, стар., т. XXII, 1888, июль, стор. 1—12. (Виклад змісту книг); *Г-ский Б.*— Истор. вестн., 1888, № 6, стор. 706—709. (Інформація про книги); *Миллер О. Ф.*— ЖМНП, 1888, сентябрь, стор. 174—201. (Ідеалізація стосунків князя і дружини; не можна говорити про «государственное сознание» автора Слова; цінність палеографічних спостережень; заперечення проти різних тлумачень і читань Слова); *Будилович А.*— ЖМНП, 1890, май, стор. 172—187. (Відгук на третій том розвідки; не всюди послідовно проведено палеографічне тлумачення пам'ятки; треба було провести порівняння з південноруськими піснями).

Кудрявцев М. Указатели к исследованию Е. В. Барсова о Слове о полку Игореве.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1887, кн. 1, стор. 7—16.

Малышевский И. Об отечестве автора «Слова о полку Игореве».— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., 1888, кн. 2 (отд. 1), стор. 107.

Автор Слова був добре знайомий із Тмутараканською Руссю, і це свідчить про південноруське походження його.

Багалей Д. И. Слово о полку Игореве как литературный памятник Северской земли.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., 1888, кн. 2, стор. 160—161.

Автор Слова — житель Сіверської землі; це доводиться його симпатіями до Ольговичів; він добре знає стан і стосунки між князями і кочовиками; за своїм світоглядом він наближається до Данила Паломника і билини про Івана Годиновича (резюме доповіді, читаної 25 жовтня 1881 р.).

Рец.: *Дашкевич Н. П., Линниченко И. А., Малинин В. Н.*— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., 1888, кн. 2, стор. 160—162 (дебати по доповіді Д. Багалія; сіверське походження автора Слова не доведене; паралель з билиною — непереконлива).

Соболевский А. И. Заметки о двух местах «Слова о полку Игореве».— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., 1888, кн. 2 (отд. 1), стор. 253, 264.

Резюме доповіді: «Канин» — ручай біля Чернігова; у тексті Слова переплутані аркуші і треба зробити перестановку — після вступу треба подати звернення до Бояна, а далі — оповідання про виступ Ігоря в похід.

Козловский И. И. Палеографические особенности погибшей рукописи Слова о полку Игореве.— Древности. Труды моск. археолог. общ., т. XIII, 1890, стор. 3—15. (Є окремий відбиток).

Порівняння двох копій Слова показує більшу точність Мусін-Пушкінської; чорнові папери А. Ф. Малиновського мають невелику цінність для відновлення тексту Слова, бо записи в них зроблені неуважно.

Коцовський В. Історично-літературні замітки до Слова о полку Ігоревім. Львів, 1893. 72 стор.

Слово — пам'ятка Ольговичів, написане до 1 жовтня 1187 р.; Боян— Ян Вишатич.

Рец.: *Грушевський М. С.*— ЗНТШ, т. V, 1895, стор. 9—11 (бібл.).

Сумцов Н. Ф. Некоторые черты сходства «Слова о полку Игореве» с южнославянскими старинными песнями.— Киев. стар., т. XLII, 1893, июль, стор. 74—89.

Наведено ряд паралельних місць до Слова.

Лонгинов А. В. Мусин-Пушкинский сборник 1414 г. как источник для изучения Слова о полку Игореве.— Киев. стар., т. XLIII, 1893, ноябрь, стор. 223—234.

Коментар із цього збірника до деяких виразів Слова.

Владимиров П. В. Слово о полку Игореве. Вып. первый.— Унив. изв., 1894, апрель, стор. 65—135. (Є окремий відбиток, К., 1894).

Критико-бібліографічний огляд видань і досліджень Слова з 1800 по 1893 р.

Рец.: ЖМНП, 1895, март, отд. II, стор. 232—233; *Копач І.*— ЗНТШ, т. III, 1895, стор. 8—9 (бібл.).

Забелин И. Е. Заметка об одном темном месте в «Слове о полку Игореве».— Археолог. изв. и зам., т. II, 1894, стор. 297—301 і стор. 328.

Тлумачення «Рекъ Боян и ходы на Святославля...» через «Рекъ Боян и Ходына...»; Ходина — співець, сучасник Бояна.

Науменко В. П. Слово о полку Игореве как памятник дружинной поезии древней Руси.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 259—270.

Підсумки питання про походження Слова; Слово — південноруська пам'ятка; продовження його традицій у козацьких думах.

Максимович М. А. Спор о вещем Бояне.— Киев. стар., т. LXIII, 1898, ноябрь, стор. 222—253.

Критичний розгляд думок Грамматіна і Дубенського про Бояна; стаття була написана в 1856 р.

Владимиров П. Слово о полку Игореве.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 59 півтом. СПб., 1900, стовп. 414—419.

Резюме розділу з книги Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900, стор. 278—375.

Каллаш В. В. Несколько догадок и соображений по поводу Слова о полку Игореве.— В кн.: Юбил. сборн. в честь В. Ф. Миллера. М., 1900, стор. 316—347.

Зіставлення Слова з піснею про Роланда; автор — світський, дружинник Святослава київського, навряд чи був він учасником походу; язичницьких настроїв у нього не було, як і підвищених релігійно-аскетичних настроїв; Слово складається з частин, написаних в різний час, хоча і в короткий, не пізніше початку 1186 р.

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. XL, 1901, стор. 3—5 (бібл.).

Коцовський В. Історичний і літературний підклад «Слова о полку Ігоревім».— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900, стор. 10—12.

Резюме доповіді Боян — Ян Вишатич; Слово написане не раніш 1187 р., щоб оспівати весілля сина Ігоря і дочки Кончака.

Франко Ів. Слово о Лазаревѣ воскресении. Староруська поема на апокрифічні теми.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900, стор. 28—37.

Про ритм і музичні стопи Слова порівняно з Словом про Лазареве воскресіння; обидві пам'ятки — продукт дружинної творчості.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 860—866 — аналіз Слова о полку Ігоревім

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. III...

На стор. 10 — зразки ритмічної мови і рим Слова.

Орлов А. С. Об особенностях формы русских воинских повестей (кончая XVII в.).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1902, кн. 4(203), стор. 1—50 (исследования). (Є окремий відбиток, М., 1902).

На стор. 3—8 — аналіз воїнських стилістичних формул Слова.

Мелиоранский П. Турецкие элементы в языке Слова о полку Игореве.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1902, кн. 2, стор. 273—302.

Вказано 16 слів турецького походження у Слові.

Рец.: *Г. М.*— ЗНТШ, т. XLIX, 1902, стор. 13 (бібл.).

Корш Ф. Е. Турецкие элементы в языке Слова о полку Игореве (заметки к исследованию П. Мелиоранского).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1903, кн. 4, стор. 1—58.

Заперечення проти деяких зближень із словами турецької мови.

Мелиоранский П. Араб филолог о монгольском языке.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. XV, вып. II—III, СПб., 1904, стор. 128, 129, 158, 170.

Монгольські паралелі до слів «баян», «бусы».

Буслаев Ф. И. Лекции, читанные цесаревичу Николаю Александровичу (1859—1860).— Старина и новизна, кн. VIII. М., 1904, стор. 324—328, 361—367.

Боян — княжий співець — поєднував інтереси народні і літературні; Слово — історична поема, в яку входить давній міфологічний елемент, подібність Слова з літописним оповіданням про похід Ігоря.

Мелиоранский П. М. Вторая статья о турецких элементах в языке Слова о полку Игореве. (Ответ Ф. Е. Коршу).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1905, кн. 2, стор. 66—92.

Перегляд питання про тюркське походження слів «болван», «боярин», «быля», «ногата», «харалуг».

Заклинський Р. Пояснення одного темного місця в Слові о полку Ігоревім. Львів, 1906. 45 стор.

Плесneck і Кисань — географічні імена, відомі й донині у Галичині. Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXI, 1906, стор. 200—202. (Слово— українська пам'ятка і не може бути пояснена без зв'язку з українською мовою та історичною традицією; знахідка Заклинського не пояснює загальний смисл темного місця «у Плесиська на болони»).

Abicht R. Das südrussische Igorjlied und sein Zusammenhang mit der nordgermanischen Dichtung. — Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft für vaterländische Cultur. Sektion für neuere Philologie. Sitzung vom 16 Febr. 1906. Breslau. (Є окремий відбиток, Бреслав, 1906. 23 стор.).

Слово — віршова пам'ятка придворної поезії; метрика його характерна для поезії скальдів; вплив скандинавської поезії на руську йшов через скальдів, що жили при дворі руських князів; історична точність Слова.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXIX, 1907, стор. 215—216. (У рецензії підкреслено важливість поставленого Абіхтом питання про вивчення Слова у зв'язку з північною і загалом західноєвропейською літературою середніх віків; відмічено помилки у трактуванні окремих виразів); *Резанов В. И.*— ЖМНП, 1908, июнь, стор. 438—455. (Переказ статті Абіхта з критичними зауваженнями).

Шамбинаго С. К. Повести о Мамаевом побоище.— Сб. отд рус. яз. и слов. АН, т. LXXXI, 1906, № 7, стор. 84—134.

Відбиття Слова у плані, виразах і окремих образах Повіданія Софонії (Задонщини).

Franko Iv. Beiträge zur Quellenkritik einiger altrussischen Denkmäler. III. Die Komposition des «Слово о пълку Игоревѣ».— Arch. für slav. Philol., т. XXIX, зош. 2—3, 1907, стор. 299—304.

Питання про складові частини Слова.

Доманицький В. Листи з заграниці. VII.— Рада (газ.), 1908, №№ 175 і 210.

Сучасна гуцульська мова одна зберегла деякі важкі слова Слова (паполома, черлений); автор Слова — чернігівець, тому можна гадати, що гуцули — авангард українців, які рушили на захід під натиском кочовників.

Сушицький Т. До питання про літературну школу XII в.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. IV, 1909, стор. 3—19.

Розгляд стилю Слова о полку Ігоревім, який схожий із стилем поучень Кирила Туровського.

Бирчак В. Візантійська церковна пісня і Слово о полку Ігореві.— ЗНТШ, т. XCV, 1910, стор. 5—29; т. XCVI, стор. 5—32.

Вплив візантійської церковної лірики на риторичну риму, ритміку і архітектоніку Слова.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 17—19 — огляд Слова о полку Ігоревім.

Леонардов Д. С. Полоцкий князь Всеслав и его время.— Полоцко-Витебская старина. Изд. Витебск. учен. архивн. комис. Вып. II. 1912, стор. 121—216; вып. III, 1916, стор. 87—180.

Характеристика князя Всеслава Полоцького і його діяльності за історичними джерелами і за Словом; паралелі із усного епосу до оповідань про народження Всеслава і його чародійство, огляд думок про місцезнаходження Немиги.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 43—57 — підсумки вивчення Слова

Архангельский А. С. Боян.— Новый энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. Т. VII. СПб., 1912, стовп. 754—759.

Підсумок думок про Бояна в Слові.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 725—758 — підсумки досліджень Слова; воно зв'язане з усною творчістю і книжною літературою; автор — киянин і до дружини Ігоря не належав; огляд змісту Слова, коментар до окремих місць.

Перетц В. Н. Из лекций по методологии истории русской литературы. К., 1914, стор. 269—270.

Думка про те, що в рукописі Слова були переплутані аркуші; звідси перестановка в тексті.

Гудзий Н. К. Литература Слова о полку Игореве за последнее 20-летие (1894—1913).— ЖМНП, ч. XLIX, 1914, февраль, стор. 353—387.

Критико-бібліографічний огляд видань і досліджень Слова.

Пиксанов Н. К. К обзору литературы Слова о полку Игореве.— ЖМНП, ч. LV, 1915, январь, стор. 158—164.

Рецензія на огляд М. К. Гудзія; ряд додатків.

Карский Е. Ф. Белоруссы. Т. III, ч. 1. М., 1916, стор. 31—53.

Паралелі із Слова до пам'яток білоруської народної поезії; коментар до богів Слова.

Орлов А. С. Лекции по истории древней русской литературы. М., 1916, стор. 80—94.

Історія вивчення Слова; зв'язок стилю Слова із стилем літопису, хронографа і народних пісень; аналогії із скандинавських саг; план Слова.

Соболевский А. И. Материалы и заметки по древнерусской литературе. XVIII. К Слову о полку Игореве.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1916, кн. 2, стор. 210—213.

Запропонована перестановка в тексті Слова для відновлення первісного порядку аркушів рукопису, переплутаних одним із переписувачів; відмічено ряд пропусків у Слові (резюме доповіді на цю тему див. Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., 1888, кн. 2, стор. 264).

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 225—248 — Слово о полку Ігоревім: зміст і композиція твору; складові елементи Слова; мова і форма твору; походження та ідея Слова; значення його; вплив Слова на пізнішу літературу.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор 183—198 — аналіз і характеристика Слова о полку Ігоревім; Слово — пам'ятка книжна; автор його — людина начитана; вказівка на ряд пам'яток, до яких примикає Слово за своїми художніми засобами; література питання.

Колесса Ф. Українські народні думи у відношенні до пісень, віршів і похоронних голосінь.— ЗНТШ, т. CXXXII, 1922, стор. 30—34.

Вплив народних голосінь на Слово.

Яковлев М. А. Слово о полку Игореве и былинный эпос. Пг., 1923. 47 стор.

Доводиться однорідність композиційних прийомів Слова і билинного епосу.

Пиксанов Н. К. Старорусская повесть. М.—Пг., 1923. 96 стор.

На стор. 44—51 — бібліографія Слова до тем: Образ Бояна в художественном сознании автора Слова о полку Игореве; Троян в Слове; мифология Слова; половцы в Слове; образ Всеслава Полоцкого в Слове; Слово и героический эпос юга, запада и севера; Слово и русская устная словесность; Плач Ярославны в аналогиях устной словесности; художественные средства языка Слова; ритмика Слова о полку Игореве; композиция Слова о полку Игореве, образ сокола в поэтике Слова о полку Игореве; Слово и древнерусское искусство.

Перетц В. Н. К изучению «Слова о полку Игореве». I. Новейшая литература о «Слове» (1911—1923).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVIII, 1923 (надрук. в 1924 р.), стор. 145—199.

Критико-бібліографічний огляд видань і досліджень Слова за 1911—1923 рр.

Ржига В. Ф. Композиция Слова о полку Игореве.— Slavia, roč. IV, зош. 1, 1925, стор. 44—62.

Автор склав пісню, а не повість; Слово — єдиний цільний поетичний твір; аналіз його композиції.

Перетц В. Н. К изучению «Слова о полку Игореве». II. «Слово» и Библия.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (надрук. в 1925 р.), стор. 23—55.

Стилістичні і словникові паралелі до Слова із Біблії; словникові подібності Слова з «Повестю о разорении Иерусалима» Йосифа Флавія.

Перетц В. Н. К изучению «Слова о полку Игореве». Эпитеты в «Слове о полку Игореве» и в устной традиции.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXX, 1925, стор. 143—204.

Народнопоетичні паралелі до Слова.

Рец.: *Ржига В. Ф.* Перетц В. Н. К изучению «Слова о полку Игореве» (отд. отт. из Изв. ОРЯС, т. XXVIII—XXX).— Україна, 1927, кн. 3, стор. 180—183. (Додано пропущені Перетцом роботи про Слово; вказано, що в статті про епітети Слова не вияснено сам термін «епітет», звідси довільність у виборі матеріалу); *Марковський М.*— Зап. іст.-філолог від. УАН, т. XVI, 1928, стор. 288—291. (У статті Перетца використано не весь український фольклорний матеріал, що дало невірні висновки; не всі епітети враховані при порівнянні з усною традицією).

Лященко А. И. Этюды о «Слове о полку Игореве».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, стор. 137—158.

Слово написане восени 1185 р.; автор його — киянин; літописне оповідання використане автором Слова.

Ржига В. Ф. Гармонія мови «Слова о полку Ігоревім».— Україна, 1926, кн. 4, стор. 24—34.

Алітерації, рими у Слові; пояснення деяких темних місць.

Шевченко С. Декілька слів про «Слово о плъку Игоревом» (З приводу статті В. Ржиги: Гармонія мови «Слова о полку Ігоревім»).— Черв. шлях, 1926, № 10, стор. 257—260.

Загул Д. Деякі риси старонімецької пісні про Вальтарія з IX ст., аналогічні до окремих місць «Слова о пълку Игоревѣ».— Зап. іст.-філолог. від. УАН, кн. VII—VIII, 1926, стор. 47—53.

Аналогія ця пояснюється спільністю жанру.

Грунський М. Питання про автора «Слова о полку Ігоревім».— Збірн. іст.-філолог. від. УАН, № 51 (Ювіл. збірн. на пошану акад. Д. Й. Багалія). К., 1927, стор. 439—446.

Автор Слова не був сучасником Ігоря.

Ржига В. Ф. Проблема стихосложения Слова о полку Игореве.— Slavia, roč. VI, зош. 2—3, 1927, стор. 352—379.

Історія питання про метрику Слова з критичними зауваженнями.

Данилов В. В. О. М. Бодянський і його листування з М. О. Максимовичем.— Україна, 1927, кн. 6, стор. 95—97.

В листах Бодянського 1855—1857 рр. подано коментар до окремих слів: орътьма, бебрян, шереширы, въсрожать; згадка про суперечку Пушкіна з Каченовським з приводу автентичності Слова.

Ржига В. Ф. До тексту Слова о полку Игореве.— Наук. збірн. за р. 1927. Зап. Укр. наук. тов. в Києві, тепер Істор. секції УАН, т. XXVI, 1927, стор. 12—13.

Коментар до слів «Тогда при Олзѣ Гориславличи...» і «свивая славы оба полы сего времени».

Перетц В. М. З приводу статті проф. Грунського.— Зап. іст.-філолог. від. УАН, кн. XIX, 1928, стор. 351—352.

Слово виникло не раніш 1187 р., а не в XIII ст.; труднощі вивчення Слова за зіпсованим списком; у виданні Слова о полку Ігоревім 1926 р. в реконструйованому тексті помилково вказані сторінки рукопису замість аркушів.

Шляков Н. В. Боян.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1928, кн. 2, стор. 483—498.

Залишок пісні Бояна можна бачити в літописних оповіданнях про битву коло Листвина і про єдиноборство Мстислава з Редедею; Боян народився в Тмутараканському князівстві і тому відобразив вплив східної народної поезії Кавказу; «и ходы» треба читати «и грьдыня»; сліди пісні Бояна є в літописному оповіданні про Романа Святославича; Боян співав у останніх трьох чвертях XI ст., спочатку в Тмутаракані, а потім у Чернігові.

Перетц В. Н. Адшуканьні і нагляданьні у беларускай народнай творчасьці. I. «Слова аб паходзе Ігаравым» і беларуская песенная традыцыя.— Зап. аддзелу гуман. навук інст. беларус. культуры, кн. 2. Працы клясы філелегії, т. I, Мінськ, 1928, стор. 247—253.

Паралелі до окремих виразів Слова із білоруських пісень.

Грунський М. Форма та композиція «Слова о полку Ігоревім».— Зап. іст.-філолог. від. УАН, кн. XVIII, 1928, стор. 1—24.

Критико-бібліографічний огляд статей про віршову будову Слова і про його мову; рецензія на реконструкцію тексту Слова у виданні В. Перетца (1926); висновок: текст настільки зіпсований, що неможливо відновити його ритмічну будову.

Коструба П. О. Ще до генези форми українських дум.— ЗНТШ, т. CXLIX, 1928, стор. 194—196.

Заперечення проти зближення В. Бирчаком Слова і візантійської церковної поезії; правдоподібніша спорідненість форми давньої героїчної пісні і Слова з думами.

Чернявський М. Максимович як наш перший перекладач Слова про похід Ігоря.— Україна, 1929, грудень, стор. 3—8.

Характеристика праці Максимовича над вивченням Слова і його українського поетичного перекладу пам'ятки (1857) порівняно з перекладами Т. Шевченка і В. Щурата.

Абрамович Д. З новіших праць про Слово о полку Ігоревім.— Україна, 1929, грудень, стор. 131—133.

Інформація про ряд робіт, присвячених Слову, з 1925 по 1928 р.

Перетц В. Н. «Слово о полку Игореве» и древнеславянский перевод библейских книг.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1930, кн. 1, стор. 289—309.

Вплив лексики і фразеології біблійних книг на Слово.

Маркс К. Письмо к Ф. Энгельсу от 5 марта 1856 г. Карл Маркс и Фридрих Энгельс. Переписка 1854—1860.— К. Маркс и Ф. Энгельс. Сочинения. Т. XXII. М.—Л., 1931, стор. 122—123.

«Смисл поеми — заклик руських князів до єднання... Вся пісня має християнсько-героїчний характер, хоча язичницькі елементи проступають ще досить помітно». Уривок про готських дів Маркс тлумачить як розповідь про святкування готами перемоги тюркських половців над руськими.

Энгельс Ф. Письмо к К. Марксу от 7 марта 1856 г. Карл Маркс и Фридрих Энгельс. Переписка 1854—1860.—К. Маркс и Ф. Энгельс. Сочинения. Т. XXII. М.— Л., 1931, стор. 129.

З приводу згадки в Слові готських дів указується, що готи, можливо, залишалися в Криму до XI ст.

Орлов А. С. Переписка Маркса и Энгельса по поводу «Слова о полку Игореве».— Памяти Карла Маркса. Сборник статей к пятидесятилетию со дня смерти. 1883—1933. Л., Изд-во АН СССР, 1933, стор. 641—655.

Доповідь, читана в Інституті російської літератури АН 15 березня 1933 р. і 19 березня на засіданні відділу суспільних наук; побудована на характеристиці Слова Марксом і зауваженні Енгельса про «готських дів».

Ржига В. Ф. Слово о полку Игореве и древнерусское язычество.— Slavia, roč. XII, зош. 3—4, 1933—1934, стор. 422—433.

Перегляд питання про значення язичницьких богів у Слові; характеристика давньоруського язичництва; згадування богів у Слові має поетичний смисл, зв'язане з усією системою його поетичних образів і основане на анімістичній свідомості давньоруського язичництва.

Зарубин Н. Н. К вопросу о первом издании (1800 г.) Слова о полку Игореве.— Сборн. статей к 40-летию ученой деятельности ак. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 523—527.

Характеристика відмінностей екземплярів вид. 1800 р.

Ржига В. Ф. «Мысленное древо» в Слове о полку Игореве.— Сборн. статей к 40-летию ученой деятельности ак. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 103—112.

«Мысленное древо» — образ поетичної творчості.

Орлов А. С. Дева-лебедь в Слове о полку Игореве. (Параллели к образу).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. III, 1936, стор. 27—36.

Наведено зразки паралелей; світове поширення теми про діву-лебедя дозволяє ввести цей образ до стадії міфологічного мислення.

Кудряшов К. В. Историко-географические сведения о половецкой земле по летописным известиям о походе Игоря Северского на половцев в 1185 г.— Изв. русск. географ. общ., 1937, № 1, стор. 52—66 (з двома картами).

Відтворено шлях Ігоря проти половців; місце Сальниці і Сюурлія.

Гудзий Н. К. Слово о полку Игореве.— Литерат. учеба, 1937, май, стор. 30—54.

Основна ідея Слова — заклик до єднання для боротьби з ворогами; автор поєднує публіцистичний памфлет з ліричною піснею: образно-символічний стиль Слова зв'язаний з сучасною йому книжною і усною літературою; близькість до західноєвропейського епосу пояснюється спільною соціальною обумовленістю; прозова і віршова мова у Слові чергуються: автор — світський, можливо близький до Святослава.

Попов П. М. Шевченко й «Слово о полку Ігоревім».— Літерат. критика, 1937, квітень, № 4, стор. 63—82.

Зацікавлення Т. Шевченка Словом о полку Ігоревім; праця над перекладом пам'ятки.

Новиков И. Поэтика «Слова о полку Игореве».— Литерат. учеба, 1938, № 3, стор. 7—25.

Аналіз композиції показує органічність плану Слова; перестановки в тексті — не потрібні.

Новиков И. Слово о полку Игореве как выражение народного духа Киевской Руси.— Знамя, 1938, № 4, стор. 203—216.

Слово відтворює образи минулого в їх живій правді; воно сповнене глибокої політичної думки; невірне твердження, що автора Слова не цікавлять народ і його страждання; центральна думка Слова — згубність чвар перед лицем спільного ворога Руської землі.

Бугославский С. А. Слово о полку Игореве. Историко-литературный очерк. М., 1938. 24 стор.

Загальний нарис.

Попов П. М. Маркс і Енгельс про «Слово о полку Игореве».— Рад. літературознавство, кн. 2—3, 1938, стор. 7—29.

Заняття Маркса російською літературою; історія його знайомства із Словом; аналіз висловлювань Маркса про Слово.

Бессмертное творение русской литературы.— Правда, 1938, 25 травня.

Передова стаття про Слово о полку Ігоревім.

Білецький О. І. 750-річчя «Слова о полку Ігоревім».— Літ. журнал, 1938, № 5, стор. 111—118.

Слово на фоні культури Київської Русі; історичні умови, які породили ідею оборони Руської землі; автор — дружинник, але не з аристократичних верств; уснопоетична традиція у Слові; огляд українських художніх перекладів.

Білецький О. «Слово о полку Ігореві» і українська література.— Рад. література, 1938, № 7, стор. 179—186.

Близькість Слова до української народної поезії; огляд українських художніх перекладів Слова і його відгомонів в українській літературі XIX—XX ст. ст.

Греков Б. Д. Автор «Слова о полку Игореве» и его время.— Историк-марксист, 1938, № 4, стор. 10—19.

Автор Слова в сучасності бачить результат минулого; він пам'ятає сильну Київську державу; характеристика суспільно-політичного життя Київської держави XI—XII ст. ст.; Слово дає точну картину політичного стану Русі в XII ст.

Айзеншток И. Работа Шевченко над переводом «Слова о полку Игореве».— Литерат. учеба, 1939, № 2, стор. 73—85.

Історія вивчення Шевченком Слова; аналіз чернеток і остаточного тексту перекладених Шевченком уривків Слова.

Афанасьев В. Вероятный путь князя Игоря Северского на половцев в 1185 г. (Критическое исследование похода по летописям и «Слову о полку Игореве»).— Историч. журнал, 1939, № 6, стор. 45—50.

Схема путі Ігоря від Путивля до Ізюма; визначення місця першої сутички Ігоря з половцями; ріка Каяла — ліва притока Сіверського Дінця, сучасна назва — Бистра.

Державин Н. С. «Троян» в «Слове о полку Игореве». (К истории вопроса в науке).— Вестник древней истории, 1939, № 1 (6), стор. 159—177.

Положення цієї статті більш детально розвинуті в роботі 1941 р. під тією ж назвою.

Виноградова К. М. и **В. И. Меллер.** Краткий путеводитель по выставке «Слово о полку Игореве». М., изд. Гос. лит. музея, 1939. 32 стор.

Виставка до 750-ліття Слова в Державному літературному музеї у Москві.

Панышева Ю. В. «Слово о полку Игореве» в русской и украинской поэзии XIX—XX вв.— Учен. зап. Ленингр. гос. унив., № 47, серия филолог. наук, вып. 4, 1939, стор. 304—319.

Використання образів Слова у поезії Радіщева, Жуковського, поетів-декабристів, О. Толстого, Блока, Багрицького, Шевченка, Франка, Куліша, Федьковича, Бажана, Тичини, Малишка.

Айналов Д. В. Заметки к тексту «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 151—158.

Плач Ярославни — чому вона перебувала в Путивлі; про насади Святослава; кон'єктура: замість «кликну» треба «пленну» («князю Игорю не быть пленну»); Боян-піснетворець грав на гуслях.

Никифоров А. И. Проблема ритмики «Слова о полку Игореве».— Учен. зап. Ленингр. гос. пед. инст. им. М. Н. Покровского, т. IV, 1940, стор. 214—250.

Слово за своєю ритмічною будовою є чисто фольклорний твір, а не літературний; його ритм — один із видів ритму билин.

Шарлемань М. «Слово о полку Ігореве» з погляду природознавця.— Вісті АН УРСР, 1940, № 2, стор. 52—55.

Автор Слова — прекрасний знавець природи; у Слові згадуються численні звірі і птахи, що населяють пониззя Дінця і Дону.

Адрианова-Перетц В. П. Слово о полку Игореве. Библиография изданий, переводов и исследований. Сост. В. П. Адрианова-Перетц. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1940. 110 стор. (Академия наук СССР. Институт литературы).

Подано 954 №№ (не рахуючи рецензій).

Рец.: *Гудзий Н. К.*— Литерат. обозрение, 1941, № 7, стор. 61—62.

Данилова О. В., Поплавская Е. Д., Романченко И. С. Слово о полку Игореве. Библиографический указатель. Под ред. и со вступительной статьей С. К. Шамбинаго. М., Соцэкгиз, 1940. 140 стор. (Гос. библ. СССР им. В. И. Ленина. Научно-библиографический отдел).

Подано 703 №№.

Рец.: *Гудзий Н. К.*— Литерат. обозрение, 1941, № 7, стор. 61—62.

Берков П. Н. Переводы «Слова о полку Игореве» на западноевропейские языки.— Учен. зап. Ленингр. гос. унив., № 76, серия филолог. наук, вып. 11, 1941, стор. 320—334.

Історія та історико-літературна оцінка перекладів Слова французькою, німецькою і англійською мовами; бібліографічні відомості про переклади угорською, датською та італійською мовами (доповідь, читана 22 травня 1938 р. в Ленінградському університеті з нагоди 750-ліття Слова).

Гудзий Н. К. Пушкин в работе над «Словом о полку Игореве».— В кн.: Пушкин. Сб. статей под ред. А. Еголина. М., Гослитиздат, 1941, стор. 260—291.

Спогади сучасників та інші документи свідчать про великий інтерес Пушкіна до Слова в 1830-х рр.; характер роботи Пушкіна над Словом і її значення в історії вивчення пам'ятки.

Державин Н. С. «Троян» в «Слове о полку Игореве»».— Сб. статей и исследов. в области славянск. филологии. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1941, стор. 5—60.

Троян у Слові — історичний римський Троян; всі згадки про Трояна у Слові зв'язані з історичними реаліями; огляд гіпотез про Трояна і бібліографія цього питання.

Рец.: *Обнорский С. П.*— Вестник АН СССР, 1942, № 2—3, стор. 106—109; *Обнорский С. П* Ценный вклад в изучение истории культуры славянских народов.— Славяне, 1942, № 2, стор. 48—50.

Дынник В. «Слово о полку Игореве» и «Песнь о Роланде».— В кн.: Старинная русская повесть. Статьи и исследования под ред. Н. К. Гудзия. М.— Л., 1941, стор. 48—64.

Зіставлення Слова і Пісні про Роланда; близькість між цими творами і причини її; ідейно-художня своєрідність Слова, його місце в розвитку європейського епосу.

Штокмар М. П. Ритмика «Слова о полку Игореве» в свете исследований XIX—XX вв.— В кн.: Старинная русская повесть. Статьи и исследования под ред. Н. К. Гудзия. М. — Л., 1941, стор. 65—82.

Історія вивчення ритміки Слова; Слово написане ритмічною прозою.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 375—402 — детальний аналіз і характеристика Слова о полку Ігоревім (автори статті О. Орлов і С. Шамбінаго).

Никифоров А. И. Тезисы докторской диссертации А. И. Никифорова «Слово о полку Игореве» — былина XII века» (26 мая 1941 г.). М., изд. тип. Ленинские курсы при ЦК ВКП(б), 1941. 4 стор.

Творогов Л. А. «Слово о полку Игореве». О списках, редакциях и первоначальном тексте «Слова о полку Игореве». Новосибирск, Новосибирское обл. гос. изд-во, 1942. 52 стор.

Мусін-Пушкінський рукопис Слова був написаний 1510—1512 рр. у Псковському Єлеазаровському монастирі; список, із якого він переписувався, був написаний у другій полов. XIII ст. в Спасо-Мирозькому монастирі; оригіналом для Спасо-Мирозького списку служив київський збірник 80-х рр. XII ст., скопійований у свою чергу із збірника південноруських творів XI—XII ст. ст., який належав князю Святославу Всеволодовичу.

Рец.: *Беккер И.* Новые книги.— Звезда, 1944, № 1, стор. 146—147.

Еремин И. П. «Слово о полку Игореве». К вопросу о его жанровой природе.— Учен. зап. Ленингр. гос. унив., № 12, серия филолог. наук, вып. 9, 1944, стор. 3—18.

Слово — пам'ятка ораторської прози.

Гудзий Н. К. Ревизия подлинности «Слова о полку Игореве» в исследовании проф. А. Мазона.— Учен. зап. Моск. гос. унив. им. М. В. Ломоносова, вып. 110. Труды каф. рус. лит., кн. 1. М., 1946, стор. 153—187.

Критичний розгляд книги А. Мазона «Le slovo d'Igor» (Institut des études slaves, Париж, 1940).

Каплан А. Л. «Слово о полку Игореве» и польские писатели XIX—XX вв.— Научный бюллетень Ленингр. гос. унив., 1946, № 11—12, стор. 74—78.

Про переклади Слова польською мовою і про вплив його на польську літературу XIX—XX ст.ст.

Кулаковский Л. «Песнь о полку». (Проблема воссоздания музыки).— Советская музыка, 1946, № 15, стор. 77—89.

Слово — твір пісенного характеру; полеміка з І. П. Єрьоміним про жанрову природу Слова; у додатках до статті подано план «поеми-пісні»; вказано ймовірну форму виконання кожного епізоду Слова.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1...

На стор. 172—190 — аналіз Слова о полку Ігоревім; відголос твору в новій українській і російській літературах.

Адрианова-Перетц В. П. Очерки поэтического стиля древней Руси. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1947. 188 стор.

На стор. 20—21, 31, 36, 47, 48, 53, 54, 60, 74, 78, 81, 83, 91, 96—97, 116—117, 147—148 — про вживання у Слові образів народнопоетич-

ної символіки; метафори Слова і їх відношення до метафор, характерних для поетичного стилю давньої Русі.

Адріанова-Перетц В. П. «Слово о полку Ігоревім» і «Задонщина».— Рад. літературознавство, № 7—8, 1947, стор. 135—186.

Зіставлення тексту Задонщини (за різними списками) з текстом Слова; подібності і відмінності фразеології, образів, метафор, епітетів; відмінність в композиції Слова і Задонщини; автор Задонщини користувався Псковським списком Слова.

Берков П. Н. Заметки к истории изучения «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 129—138.

Перше оголошення про продаж Слова вид. 1800 р.; до історії загибелі рукопису Слова; до питання про першу згадку про Слово в пресі; до бібліографії перекладів Слова; маловідомий англійський переклад Слова (1918 р.).

Рец.: *Путилов Б. Н.*— Советская книга, 1949, № 9, стор. 101—109.

Гудзий Н. К. О составе «Золотого слова» Святослава в «Слове о полку Игореве».— Вестн. Моск. гос. унив., М., 1947, № 2, стор. 19—32.

До «Золотого слова» повинна відноситись лише та частина пам'ятки, де є докори київського князя Святослава Ігорю і Всеволоду.

Поспелов Г. Н. К вопросу о стиле и жанре творчества Бояна вещего.— Доклады и сообщения филолог. фак. Моск. гос. унив., вып. 2, М., 1947, стор. 42—45.

Боян — дружинний співець, близький до княжої верхівки; він, очевидно, був найталановитішим творцем ліро-епічних кантилен у Київській Русі.

Кузьмина В. Д. «Слово о полку Игореве» как памятник мировой литературы.— В кн.: «Слово о полку Игореве». Сборн. статей под ред. И. Г. Клабуновского и В. Д. Кузьминой. М., изд. Гос. литерат. музея, 1947, стор. 7—42.

Огляд літератури цього питання; загальнослов'янські елементи у Слові; вплив твору на слов'янські літератури; своєрідність Слова серед творів середньовічного епосу; вивчення Слова за рубежем.

Рец.: *Куриленков В* На объективистских позициях.— Известия, 1948, 11 січня.

Кудряшов К. В. «Слово о полку Игореве» в историко-географическом освещении.— В кн.: «Слово о полку Игореве». Сборник статей под ред. И. Г. Клабуновского и В. Д. Кузьминой. М., изд. Гос. литерат. музея, 1947, стор. 43—94.

Положення цієї статті детальніше розвинуті в книзі К. В. Кудряшова Половецкая степь, 1948.

Лихачев Д. С. Русские летописи и их культурно-историческое значение. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1947. 499 стор.

На стор. 182—184 — огляд літописних даних про Ігоря; на стор. 186—196 — огляд літописних подій 1180-х рр; тлумачення фрази «Тии бо два храбрая Святъславича... грозою».

Еремин И. П. «Слово о полку Игореве» в русской, украинской и белорусской поэзии.— Учен. зап. Ленингр. гос. унив., серия филолог. наук, вып. 13. Л., 1948, стор. 35—59.

Огляд поетичних перекладів Слова; проблема поетичного перекладу твору в радянській поезії.

Кудряшов К. В. Половецкая степь. Очерки исторической географии. М., Географгиз, 1948. 163 стор.

На стор. 42—90 — детальний історико-географічний опис походу Ігоря від Новгород-Сіверська у половецький степ; перша битва відбулася на річці Сюурлій, в районі ріки Тора; Каяла — річечка Макатиха в районі м. Слов'янська; огляд різних гіпотез про маршрут походу Ігоря і про місце битви з половцями.

Соловьев А. В. Политический кругозор автора «Слово о полку Игореве».— Историч. записки, № 25, 1948, стор. 71—103.

Хто такий «старий Володимир» Слова; автор Слова; порівняння Слова о полку Ігоревім із Словом о погибелі руської землі; список князів, які згадуються в Слові; список народів і племен, які згадуються в Слові о полку Ігоревім і в Слові о погибелі руської землі; «Деремела» в Слові.

Шарлемань Н. Из реального комментария к «Слову о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VI, 1948, стор. 111—124.

Пояснення окремих поетичних образів і темних місць Слова на основі матеріалів зоогеографії та історії фауни України.

Творогов Л. Новое доказательство псковского происхождения непосредственного оригинала Мусин-Пушкинского списка текста «Слова о полку Игореве». Псков, 1949. 63 стор. (Псковский обл. музей краеведения. Кабинет «Слова о полку Игореве»).

Доказом псковського походження безпосереднього оригіналу Мусін-Пушкінського тексту Слова є написання в ньому імені полоцького храму Софії в чоловічому роді, що властиве лише псковському говору; додано анотований список статей і заміток Л. А. Творогова про Слово; із вступною заміткою (стор. 3—5) І. Ларіонова.

Лихачев Д. С. Исторический и политический кругозор автора «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 5—52.

Залежність і відмінність історичних поглядів автора Слова і літописця; патріотизм Слова — в утвердженні ідеї єдності Руської землі; герої Слова — руський народ і руська земля.

Лихачев Д. С. Устные истоки художественной системы «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 53—92.

У Слові знайшла яскраве відображення усна мова тих часів; автор Слова бере свої образи із фольклору, звичайної мови, термінології і феодально-воєнної символіки, але переробляє їх по-своєму; поетична система Слова — вираз поетичної системи XII ст.

Еремин И. П. «Слово о полку Игореве» как памятник политического красноречия Киевской Руси.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 93—129.

Ідейний зміст Слова і його форма свідчать, що цей твір є пам'яткою урочистого ораторського мистецтва; такі твори могли писатися, а не тільки виголошуватися.

Булаховский Л. А. «Слово о полку Игореве» как памятник древнерусского языка.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 130—163.

Питання про кон'єктури Слова; близькість вид. 1800 р. до рукопису, який загинув.

Сидоров Н. П. К вопросу об авторах «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 164—174.

Критичний огляд деяких гіпотез про автора Слова; заперечення гіпотези Головіна, який вважав автором Слова «премудрого книжника Тимофея», і гіпотези Водовозова і Югова про те, що твір цей належить «словутному пѣвцу» Митусі; питання про Митусу.

Тихомиров М. Н. Боян и Троянова земля.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 175—187.

Визначення часу, коли жив Боян, на основі даних Слова; характеристика його творчості; чому і в зв'язку з якими подіями згадується в Слові ім'я Трояна.

Ржига В. Ф. Из текстологических наблюдений над «Словом о полку Игореве»: что такое «въстазби»? — В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 188—191.

Слова «въстазби» треба читати «ста бліз»; подано приклад з рукопису XVII ст. із таким написанням цих слів.

Щепкина М. В. К вопросу о неясных местах «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 192—195.

Тлумачення фраз Слова: «Длъго нощь мрькнетъ, Заря свѣт запала, мъгла поля покрыла...» (означає: весняна ніч довго смеркає); «въстала Обида...» (означає: всенародне горе); «карна» і «жля» — уособлення плачу і горя; «бѣша дебрьски сани» («сань» — змія).

Тиунов И. Д. Несколько замечаний к «Слову о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 196—203.

Тлумачення окремих слів і виразів Слова: «иже истягну умь», «свивая славы оба полы», «стязи глаголють», «и схоти ю на кровать», «нъ рози нося имъ», «Ярославна рано плачеть», «прысну море», «рекъ Боянъ и ходы».

Данилов В. В. Заметки к тексту «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 204—208.

«Ковылие» в Плачі Ярославни означає степ як стихію; втеча Ігоря відбулась восени.

Шарлемань Н. В. «Дебрь Кисаню» — «дебрь Киянь».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 209—211.

«Дебрь Кисаню» — зіпсоване написання слів «дебрь Киянь», що означає цілком певне місце біля київських гір.

Шарлемань Н. В. Природа в «Слове о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 212—217.

Автор Слова брав участь у поході Ігоря, був у полоні і втік звідти разом з Ігорем; уже в полоні він почав писати Слово, яке закінчив, повернувшись на батьківщину; картини природи, звірі, птахи, яких бачив автор, послужили основою для образів, порівнянь. метафор Слова.

Имедашвили Г. И. «Четыре солнца» в «Слове о полку Игореве» — В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 218—225.

«Чрьныя тучя съ моря идуть, хотятъ прикрыти 4 солнца...» і «два солнца помѣркоста, оба багряная стлъпа погасоста» — це не символічні картини, а відображения реальних атмосферно-оптичних явищ.

Алексеев М. П. К «сну Святослава» в «Слове о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 226—248.

Тлумачения фрази Слова «Уже дьскы безъ кнѣса в моемь теремѣ златовръсѣм». «Кнес» («коньок», або «кherязьок»,— поздовжній горішній брус даху) у народних забобонах і уявленнях мав символічне значення: «криша без кнеса» вважалась лиховісною прикметою.

Гудзий Н. К. О перестановке в начале текста «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 249—254.

Правильність традиційної перестановки частини тексту на початку Слова, вперше запропонованої в 1891 р. В. А. Яковлєвим; частина Слова «О Бояне... а князю славѣ» повинна читатися після слів «...наведе своя храбрыя плъкы... за землю Руськую» і перед словами «тогда Игорь възрѣ...».

Лапицкий И. П. «Слово о полку Игореве» в оценке А. С. Пушкина.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 255—282.

Задуми пушкінських заміток про Слово пов'язані з його поглядами на історію Русі; зв'язок висловлювань Пушкіна про Слово з демократичними шуканнями поета у 1830-і рр. і суспільно-літературною боротьбою того часу; Пушкін критично розвинув і поглибив оцінку Слова, яку йому дали Радіщев та декабристи.

Данилов В. В. М. А. Максимович в работе над «Словом о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 283—293.

М. Максимович як дослідник Слова; спільні моменти у вивченні Слова Пушкіним і Максимовичем; питання вивчення Слова, поставлені Максимовичем; оцінка ним ідеї Слова і його мови; паралелі до твору з народної поезії; український переклад Слова.

Прийма Ф. Я. «Слово о полку Игореве» в научной и художественной мысли первой трети XIX века. (Материалы).— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 294—319.

Оцінка Слова в промові письменника І. І. Чернявського, виголошеній 1803 р. у Віленському університеті; Слово в оцінці В. Г. Анастасевича; мотиви Слова в нездійсненому задумі М. Гнєдича; Слово у віршовому переспіві Д. Струйського (Трилунного); подано зразки текстів.

Попов П. Н. «Слово о полку Игореве» в переводе Т. Шевченко.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 400—409.

Історія роботи Т. Шевченка над Словом; характеристика перекладу Т. Шевченка.

Стеллецкий В. И. Художественный перевод «Слова о полку Игореве» с сохранением основ ритмического строя подлинника.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 410—416.

Автор розповідає про принципи своєї роботи над перекладом Слова.

Виноградова В. Л. «Слово о полку Игореве» в переводах Г. Шторма, С. Шервинского, И. Новикова и А. Югова.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 417—449.

Характеристика і літературно-філологічна оцінка перекладів зазначених авторів.

Григорьян К. Н. Армянский перевод «Слова о полку Игореве».— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 450—457.

Розбір перекладу С. Вагуні вірменською мовою.

Попов П. Н. «Слово о полку Игореве» в изобразительном искусстве XIX—XX вв.— В кн.: «Слово о полку Игореве»..., стор. 458—478.

Огляд художньо-малярських творів на мотиви Слова — В. Васнецов, М. Реріх; ілюстрації до Слова (Зічі, Нарбут та ін.); Слово в радянському образотворчому мистецтві.

Адрианова-Перетц В. П. «Слово о полку Игореве» и русская народная поэзия.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. IX, вып. 6, 1950, стор. 409—418.

Близькість Слова до народної творчості пояснюється насамперед народністю світогляду автора Слова, близькістю його до творів народного епосу; справжня народність автора Слова — в турботах про інтереси простого руського народу.

Гудзий Н. К. Невероятные догадки проф. А. Мазона о вероятном авторе «Слова о полку Игореве».— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. IX, вып. 6, 1950, стор. 492—498.

Заперечення ні на чому не основаних доказів А. Мазона, що автором Слова був Н. Н. Бантиш-Каменський.

Лихачев Д. С. «Слово о полку Игореве». Историко-литературный очерк. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1950. 164 стор. (Научно-популярная серия).

Зміст: відкриття Слова, його видання і вивчення; епоха Київської Русі часів Слова; похід Ігоря; зміст і ідея Слова; образи Слова; природа в Слові; ритм твору; коли і ким було написане Слово; Слово у давній літературі; рекомендовані видання і переклади Слова.

Рец.: *Будовниц И. У.*— Вопросы истории, 1951, № 5, стор. 109—114; *Моисеева Г.*— Величайший памятник русской поэзии. (Новые книги к 150-летию издания «Слова о полку Игореве»).— Вечерн. Ленинград, 1951, 8 января; *Робинсон А. Н.*— Изв. АН СССР, Отд. литерат. и яз., т. X, вып. 4, 1951, стор. 403—406.

Сібільов М. В. Археологічні пам'ятки на Дінці в зв'язку з походами Володимира Мономаха та Ігоря Сіверського.— Археологія, т. IV, 1950, стор. 99—114.

Ріка Каяла — нині річечка Макатиха.

Адрианова-Перетц В. П. Историческая литература XI — начала XV в. и народная поэзия.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 95—137.

Використано матеріали Слова о полку Ігоревім.

Новиков И. А. Пушкин и «Слово о полку Игореве». Л., «Советский писатель», 1951. 128 стор.

Відгуки образів Слова в ранніх творах Пушкіна; безпосередня робота Пушкіна над Словом; місце і роль Слова у творчості Пушкіна.

Рец.: *Паперный З.*— Литерат. газета, 1951, 15 сентября; *Робинсон А. Н.*— Изв. АН СССР, Отд. литерат. и яз., т. X, вып. 6, 1951. стор. 596—603.

Вавилов С. И. Вступительная речь президента Академии наук СССР академика С. И. Вавилова на торжественном заседании АН СССР, Союза советских писателей СССР и Комитета по делам искусств при Совете Министров СССР 11 декабря 1950 года (150-летие первого издания «Слова о полку Игореве»).— Вестн. АН СССР, 1951, № 2, стор. 61—63 (або Вопр. истории, 1951, № 2, стор. 9—11).

Федоров В. Г. Военные вопросы «Слова о полку Игореве». М., изд. Акад. артилл. наук, 1951. 105 стор.

Характеристика зброї, яка застосовувалася в епоху походу Ігоря; оцінка військових знань автора Слова; розгляд маршруту походу і місць боїв Ігоря.

Пачовський Т. «Слово о полку Ігореве» в поезії Івана Франка.— В кн.: Іван Франко. Статті і матеріали. Зб. третій. 1951—1952. Х., вид-во Харк. держ. ун-ту, 1952, стор. 95—112. (Львівський держ. унів. ім. Ів. Франка).

Характеристика Франкового перекладу Слова; наукові праці про Слово; використання мотивів і тем пам'ятки у власній творчості Івана Франка.

Ржига В. Ф. Несколько мыслей по вопросу об авторе «Слова о полку Игореве».— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XI, вып. 5, 1952, стор. 428—438.

Словесно-художній і вокально-музичний характер творчості Бояна; розгляд творчої особистості автора Слова в зв'язку з пісенно-музичною традицією тих часів; приклади, які свідчать про музично-вокальну природу Слова; характеристика жанрової суті твору; автор Слова — давній житель Києва, учасник колективу музик, які виступали у київському палаці.

Булаховский Л. А. О первоначальном тексте «Слова о полку Игореве».— Изв. АН СССР, Отд. литерат. и языка, т. XI, вып. 5, 1952, стор. 439—449.

Огляд і характеристика деяких кон'єктур до Слова; оцінка тексту першого видання твору.

Назаревский А. А. Вопрос о жанровой природе «Слова о полку Игореве».— В кн.: IX научная сессия. Тезисы докладов. Киев. гос. унив. им. Т. Г. Шевченко. Секция филологии. К., 1952, стор. 6—9.

Слово — твір багатожанровий.

Махновець Л. Є. «Слово о полку Ігоревім» в українській поезії.— Літерат. в школі, 1952, № 5, стор. 27—34.

Характеристика українських перекладів Слова; відголос твору в численних українських письменників.

Махновець Л. Є. Як було відкрито «Слово о полку Ігоревім».— Вечірній Київ, 1953, 27 січня.

Про напис Є. Болховітінова на екземплярі першого видання Слова (1800 р.), який повідомляє нові дані про придбання Мусіним-Пушкіним Слова о полку Ігоревім.

Водовозов Н. В. «Слово о полку Игореве» — героический памятник русской литературы. М., изд-во «Знание», 1953. 23 стор.

Загальний нарис.

Лихачев Д. С. Некоторые вопросы идеологии феодалов в литературе XI—XIII веков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 76—91.

Для статті використано Слово о полку Ігоревім.

Маслов С. И. Киевские экземпляры «Слова о полку Игореве» в издании А. И. Мусина-Пушкина.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 251—254.

Опис і характеристика екземплярів першого видання Слова, які зберігаються в Державній публічній бібліотеці АН УРСР.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 42—48— аналіз і характеристика Слова о полку Ігоревім.

Булаховский Л. А. Заметки к спорным местам «Слова о полку Игореве».— Рад. літературознавство, кн. 18, 1955, стор. 48 — 56.

Тлумачення слів і виразів: «тльковин»; «и схоти ю», «клюка», «утръ же воззни стрикусы», «рекъ Боян и ходы...»

Назаревский А. А. О жанровой природе «Слова о полку Игореве».— Наукові зап., т. XIV, вип. 1. Зб. філолог. фак., № 7. Київський держ. унів., К., 1955, стор. 113—144.

Критична оцінка праць про жанрову природу Слова.

Глухов В. М. К вопросу о пути князя Игоря в Половецкую степь.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 22—38.

Критика варіанту шляху Ігоря, запропонованого В. Кудряшовим; подано варіант автора статті.

Стеллецкий В. И. К вопросу о перестановке в начале текста «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 48—58.

Перестановку робити не слід.

Головенченко Ф. М. Слово о полку Игореве. Историко-литературный и библиографический очерк.— Учен. зап. Моск. гос. пед. инст. им. В. И. Ленина. Т. 82, вып. 6. М., 1955. 486 стор.

Огляд численних видань Слова і досліджень про нього.

Дмитриев Л. А. Слово о полку Игореве. Библиография изданий, переводов и исследований 1938—1954. Сост. Л. А. Дмитриев. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955. 90 стор. (Академия наук СССР, Институт русской литературы. Пушкинский дом).

Подано 447 №№.

Смолицкий В. Г. Вступление в «Слове о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 5—19.

Вступ до Слова — увертюра, де в зародку містяться всі теми, які будуть розвинуті в основній частині; історія вивчення питання про вступ до Слова.

Виноградова В. Л. Лексическая вторичность «Задонщины» сравнительно со «Словом о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 20—27.

Приклади мовних особливостей і їх аналіз.

Еремин И. П. К вопросу о жанровой природе «Слова о полку

Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 28—34.

Полеміка з роботою О. Назаревського (О жанровой природе Слова, 1955), в якій заперечуються погляди І. Єрьоміна на Слово як на пам'ятник ораторського мистецтва.

Гудзий Н. К. Еще раз о перестановке в начале текста «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 35—41.

Підтверджується правильність перестановки тексту на початку Слова; полеміка з В. Стеллецьким з цього питання (див. його статтю К вопросу о перестановке в начале текста «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955).

Лукьянов В. В. Первый владелец рукописи «Слова о полку Игореве» — Иоиль Быковский.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 42—45.

Біографічні дані про Іоіля і його характеристика.

Прийма Ф. Я. К истории открытия «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 46—54.

Наведені різні нові дані про Іоіля і про ранні роботи по вивченню Слова.

Парманин М. П. Путь Игоря Северского на половцев в 1185 г. (Заметки краеведа).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 55—59.

Автор пропонує свій деталізований маршрут походу Ігоря.

Боню Ст. Ангелов. «Слово о полку Игореве» и болгарская литература.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 60—70.

Огляд болгарських перекладів Слова і його відголосів у болгарській літературі.

Шольсон М. М. О первом переводе «Слова о полку Игореве» на польский язык.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 71—78.

Про переклад Ц. Годебського (1765—1809).

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 114—141 — аналіз Слова о полку Ігоревім, література питання.

Слово о полку Игореве.— БСЭ. Т. 39, 2-е изд., 1956, стор. 357—358.

Федоров В. Г. Кто был автором «Слова о полку Игореве» и где расположена река Каяла. М., «Молодая гвардия», 1956. 175 стор.

Вступ; мета і підготовка походу Ігоря; численність його війська; швидкість його руху; міркування про місце боїв дружин Ігоря з половцями на основі історичних документів (битва була на річці Орель, колись — Сууглі); огляд інших думок про маршрут Ігоря (Карамзіна, Аристова, Лонгінова, Кудряшова, Веденюка); місцезнаходження Сальниці, Сюурлія і Каяли; опис двох варіантів Сюурлія і Каяли; яка зброя застосовувалася в часи Ігоря; характеристика автора Слова як дружинника Ігоря; батьківщина автора Сло-

ва — Чернігівщина; огляд відмінностей історії В. Татнщева і часткове відновлення чернігівського протолітопису; хто був автором Слова (Рагуїл Добриннч, очевидно); внсновкн.

Махновець Л. Є. Новий болгарський переклад «Слова о полку Ігоревім».—Рад. літературознавство, 1957, № 1, стор. 137—139.

Огляд болгарськнх перекладів Слова; оцінка і характернстика «Песен за похода на Игор» (вид. 1955 р.).

Рудченко М. Таємниця одного видання.— Прапор, 1957, № 3, стор. 109—110.

Про історію внданння в 1914 р. перекладу Слова о полку Ігоревім, здійсненого Панасом Мнрнннм.

К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве. Т. I. Составил Мих. Лившиц. М., Искусство, 1957. 28+632 стор.

На стор. 532—534 — текст листа К. Маркса до Ф. Енгельса від 5 березня 1856 р. і лнста Ф. Енгельса до К. Маркса від 7 березня 1856 р., в яких іде мова про Слово о полку Ігоревім.

Лихачев Д. С. История подготовки к печати текста «Слова о полку Игореве» в конце XVIII в.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 66—89.

Детальне висвітлення питання; текстологічні дослідження.

Щепкина М. В. К вопросу о правописании рукописи «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 90—101.

Текстологічні дослідження.

Шептаев Л. С. Заметки к древнерусским литературным памятникам.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1957, стор. 427—428.

Деякі зауваження про Слово о полку Ігоревім.

Панченко А. М. Чешские переводы «Слова о полку Игореве» XIX в.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 635—648.

Огляд перекладів.

Соловьев А. В. Новый итальянский перевод «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 649—655.

Про переклад Ренато Поджіолі (1954 р.).

Соловьев А. В. Новое словенское издание «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 656—664.

Про видання Райко Нахтігаля (1954 р.).

Петухов В. К. «Слово о полку Игореве» в переводе П. П. Негоша.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 665—671.

Характернстика перекладу (кінець 30-х рр. XIX ст.).

Попов П. Н. Дополнения к библиографии работ о «Слове о полку Игореве» за 1938—1954 гг.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 706—716.

Подано 97 №№.

Махновець Л. Є. Із досліджень «Слова о полку Ігоревім».—

Рад. літературознавство, 1958, № 1, січень—лютий, стор. 39—43.

Тлумачення фрази «Два солнца помѣркоста, оба багряная стлъпа погасоста и с нима молодая мѣсяца, Олегъ и Святъславъ, тъмою ся поволокоста н въ морѣ погрузиста».

Котков С. И. Слово о полку Игореве (заметки к тексту). М., Изд-во АН СССР, 1958. 44 стор.

В роботі подано орловсько-курські паралелі до лексики Слова; огляд староруських свідчеиь про «зегзицю» (зозулю); що означають «струги» в Слові (потоки, струмки); тлумачення вислову «заря свѣт запала» як «заря свет застала».

Ковальчук О. В. Характеристика образів «Слова о полку Ігоревім» у 8 класі.— Літерат. в школі, 1958, № 3, стор. 35—43.

Слово о полку Игореве в иллюстрациях и документах. Сост. О. А. Пини, под ред. Д. С. Лихачева. Л., Учпедгиз, 1958. 216 стор.

Вступна стаття Д. С. Лихачова; численні ілюстрації до Слова.

Булаховский Л. А. К лексике «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIX, 1958, стор. 33—36.

Виянснення значень і походження слів «рокотаху», «путииы», «притрепати».

Лотман Ю. М. О слове «папорзи» в «Слове о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 37—40.

«Папорзи»—зав'язка під шоломом, поворозка («паворозы», «паворзы»).

Шарлемань Н. В. Заметка к тексту «Растѣкашется мыслію по древу» в «Слове о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 41—42.

«Древо» — гуслі.

Мещерский Н. А. К изучению лексики и фразеологии «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 43—48.

Про значеиня терміну «слово», прикметника «бебряи» (шовковий), «похытити» (підтримати), «иичe», «иаииче» (иавиворіт), «мыслеиное древо» (гуслі), «луци съпряже» (ослаблеиі луки).

Кудряшов К. В. Еще раз к вопросу о пути Игоря в Половецкую степь.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 49—60.

Дослідження маршруту походу Ігоря в зв'язку з статтею В. М. Глухова (в Трудах отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955); Каяла — річка Кам'янка (Камеика), яка впадає в Сіверський Донець біля м. Ізюма.

Мавродин В. В. Одно замечание по поводу «мыси» или «мысли» в «Слове о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 61—63.

«Мысь» — білка.

Альшиц Д. Н. Легенда о Всеволоде — полемический отклик XVI в. на «Слово о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 64—70.

Про матеріали із Шостої степені Степенної книги, які містять вигадані розповіді про події XII ст., в противагу даним Слова о полку Ігоревім.

Щепкина М. В. К вопросу о разночтениях Екатерининской копии и первого издания «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 71—76.

Подано текст різночитань і їх пояснення.

Дмитриев Л. А. Факсимильные издания «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 77—82.

Всі факсимільні видання Слова є недосконалими і не відтворюють правильно оригінали.

Алексеев М. П. Вальтер Скотт и «Слово о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 83—88.

Про високу оцінку Слова о полку Ігоревім Вальтером Скоттом.

Прийма Ф. Я. Р. Ф. Тимковский как исследователь «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 89—95.

Могилянский А. П. Неизвестная заметка Н. Г. Устрялова о «Слове о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 96—101.

Подано текст замітки і коментарі до неї.

Боброва Е. И. Первые итальянские переводы «Слова о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 122—124.

Про переклади Доменіко Чамполі (1895), Ло Гатто, Ренато Поджіолі (1954).

Советов С. С. Образ древнерусского Бояна в интерпретации польских поэтов -романтиков.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 125—131.

Образ Бояна у творах Вінцента Реклевського, Богдана Залєського, Юліуша Словацького.

Беркович И. Иллюстрации Михаила Зичи к «Слову о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 576—580.

Характеристика ілюстрацій.

Ковальчук О. В. Вивчення «Слова о полку Ігоревім» у школі. К., вид-во «Радянська школа», 1959. 120 стор.

III

Адрианова-Перетц В. П. Слово о полку Игореве. Библиография изданий, переводов и исследований. Сост. В. П. Адрианова-Перетц. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1940. 110 стор. (АН СССР. Инст. литерат.).

Зареєстровано 954 №№ (не рахуючи рецензій).

Данилова О. В., Поплавская Е. Д., Романченко И. С. Слово о полку Игореве. Библиографический указатель. Под ред. и со вступит. статьей С. К. Шамбинаго. М., Соцэкгиз, 1940. 140 стор. (Гос. библ. СССР им. В. И. Ленина. Научно-библиогр. отд.).

Зареєстроваио 703 №№.

Дмитриев Л. А. Слово о полку Игореве. Библиография изданий, переводов и исследований 1938—1954. Сост. Л. А. Дмитриев. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955. 90 стор. (АН СССР. Инст. рус. лит., Пушкинский дом).

Подаио 447 №№.

Попов П. Н. Дополнения к библиографии работ о «Слове о полку Игореве» за 1938—1954 гг.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 706—716.

Подано 97 №№.

Якобсон Р. О. Изучение «Слова о полку Игореве» в Соединенных Штатах Америки.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 102—121.

На стор. 112—116 — реєстр праць про Слово, що вийшли в США або були там иаписаиі (39 №№).

СЛОВА І ПОУЧЕНІЯ РІЗНІ

I

Куприянов И. Памятники древней русской словесности.— ЖМНП, ч. LXXXIV, 1854, отд. II, стор. 177—190.

На стор. 180—190 — текст трьох древиіх (XIII—XIV ст.ст.) слів і поучеиій.

Шевырев С. П. Обозрение русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. III, 1854, стовп. 67—105.

На стовп. 96—98 — уривки тексту Учеиія ко всѣм христіаиом, твору XIII ст.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 117—159 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 441—493).

На стовп. 138—140 — текст поученія (поч.: «Брате Варфоломѣю, пріиди ко мнѣ...», за рукоп. XVI ст.), приписаиого Кирилу філософу, хоч насправді це слово є, очевидио, руським твором; иа стовп. 151—153 — текст твору Поученіе от святых кииг о чядех (поч.: «Сыиу, луче есть с умиым камень подимааті, иеже з безумным вино піті...», за рукоп. XV ст.); у творі є місця, аиалогічні з текстами Слова Даиила Заточника; опубліковаио також інші тексти.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 529—533 — текст із твору Слово св. Григорья ізобрѣтеио толъцѣх о том, како первое погани суще языци кланялися ідолом... та інші уривки із староруських слів; з комеитарем.

Костомаров Н. Повести религиозного содержания, древние поучения и послания, извлеченные из рукописей Николаем

Костомаровым.— Памятники старинной русской литературы, издаваемые графом Кушелевым-Безбородко. Вып. IV, СПб., 1862. 4+221 стор.

На стор. 213—219 — тексти: Слово о правдѣ і неправдѣ (поч.: «Первое сътворена бысть правда...», за рукоп. XV ст.); Слово о снѣх нощных (поч.: «Брате, воистину ти глаголю...» за тим же рукоп); Слово об отпаденіи латин, (поч.: «Бѣше на седмом соборѣ Андріан...», за тим же рукоп.) та ін.

Слова и поучения, направленные против языческих верований и обрядов.— Летоп. рус. лит. и древн., т. V, 1863, стор. 82—112 (смесь).

На стор. 96—105 — тексти: Слово святого Григорья ізобрѣтено в толъцѣх о том, како первое погани суще языци кланялися ідолом (поч.: «Видите оканную сию скверненую службу...», за рукоп. XIV ст.) і той же твір за трьома іншими рукоп. XIV, XV і XVII ст.ст.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым, бывшим секретарем императорского общества истории и древностей российских при московском университете, изданные под ред. М. Сперанского с предисл. И. Забелина. (XV—XIX).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3(150), стор. 1—10+I—III+1—62+I—II+1—13+1—72+I—II+1—101.

На стор. 3—6 — текст Слова о лжи и клевете (поч.: «Да молю вы, оставите пагубныи си вред...», за рукоп. XIV ст.); на стор. 7—9 — текст Слова о лжи и клевете (поч.: «Да молитву оставити пагубный се грѣх...», за сербським списком XV ст.); до текстів додано коментар.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым. Издал В. Щепкин.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3(150), стор. I—XXXI+1—152+I—XXXIX.

На стор. 85—87 — текст Слова на недѣлю пред богоявленьем (поч.: «Свѣтел убо минувший праздик възлюблений...», за рукоп. XIV ст.); на стор. 148—150 — текст Чуда Покрова пресвятой Богородицы (поч.: «Страшное и чюдное выдѣнье честнаго и божественнаго и святого Андрѣя...», за рукоп. XIV ст.).

Петухов Е. В. Материалы и заметки по истории древней русской письменности. III. Древнерусское поучение из сборника Рум. муз. № 182.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XIII, 1894, стор. 61—68.

Текст твору Слово ко всему міру на ползю слышащим (за рукоп. 1555 р., з вар. з інших списків).

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3 : 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

В книзі — велика кількість текстів різних слів і поучень, з коментарями.

Владимиров П. В. Древнерусское слово о ленивом и о сон-

ливом.— Труды IX археолог. съезда. Т. II. М., 1897, стор. 317—322.

На стор. 318—320 — тексти: Слово о ленивом и соиливом і Слово о высокоумном хмелю (із Ізмарагда XVI ст.).

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 168 — уривки тексту із староруського слова про багатих і убогих (із збірника XII ст. Троїцько-Сергієвої лаври).

Соболевский А. И. Чудо св. Климента папы римского. Древнерусское «слово» (домонгольского периода).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VI, кн. 1, 1901, стор. 1—8.

На стор. 3—8 — текст слова (поч.: «Святому Клименту, от Рима озимьствовану в Херсон Траияном царемь...», за рукоп. XV ст.) про чудо над дитиною.

Соболевский А. И. Два русских поучения с именем Григория.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, кн. 1, 1907, стор. 250—262.

На стор. 254—264 — тексти поученій: 1) поч.: «Придете вси мужи вкупѣ и жеиы...», за рукоп. XV ст., з вар.; 2) поч.: «Пръваго закоиа обычаи имѣите...», за рукоп. XV ст., з вар.; слова спрямовані проти п'яиства.

Рец.: *Франко Ів.* — ЗНТШ, т. LXXIX, 1907, стор. 215 (бібл.).

Орлов А. С. Древнерусское поучение с апокрифическим элементом.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. IV, 1907, стор. 270—286, 332.

. Текст за списками XIV і XVII ст.ст.; аиаліз його; на стор. 332 — доповнення до статті.

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности. №№ I—XXIII.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, 1907, № 4, стор. 1—168.

На стор. 8—24 — тексти: Слово о том, како крестися Владимир, возмя Корсунь (за списком XV ст., надруковаио паралельно з текстом із Лавреитіївського літопису) і Написание о вѣрѣ Володимира св. (за пергаментним рукоп. XII—XIII ст.); це джерела відповідних літописних матеріалів.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 111—112 — текст слова про шанування батьків (поч.: «Господь прославил отца о чадех...», за рукоп. Прологом XV ст.).

Еремин И. П. и Лихачев Д. С. Художественная проза Киевской Руси...

На стор. III—XII — стаття Д. С. Лихачова Литературные памятники Киевской Руси (загальиий огляд), иа стор. 84—85 — текст Поученія о казиях божиих (російський переклад за Лаврентіївським літописом Д. Лихачова).

II

Изергин В. «Предъсловие покаянию». (Историко-литературный очерк).— ЖМНП, ч. CCLXXVIII, 1891, ноябрь, стор. 142—184.

Література питання; списки твору; час виникнення; джерела твору і його аналіз.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 823—824 — список безіменних слів домонгольського періоду: 1) Слово в суботу сиропустну; 2) Слово в неділю всіх святих (в якому прославляються Борис, Гліб і Феодосій Печерський); 3) Слово похвальне Клименту римському; 4) Поученіє на день пам'яті Бориса і Гліба (складене на Чернігівщині); 5) 12 слів на Христові свята; 6) 8 слів на неділі пісної тріоді.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 19—21 — огляд староруської проповідницької літератури: слів і поучень.

Аничков Е. Д. Два взгляда на язычество в древнерусской проповеди.— Труды XV археолог. съезда. Т. I. М, 1914, стор. 383—400.

Аналіз Слова о ведрѣ и казнях божиих і його джерел; для теми автор використовує й інші твори.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 145—147 — огляд різних анонімних слів і поучень.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 353—364 — огляд різних анонімних слів.

Феодосій грек

Феодосій, родом грек, був у 1142—1156 рр. ігуменом Києво-Печерського монастиря. Автор ряду посланий і слів.

I

Соболевский А. И. Памятники древнерусской литературы, посвященные Владимиру св.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 2, 1888, стор. 7—68 (другий відділ).

На стор. 24—28 — текст Обычное житие св. Владимира (що його приписують Феодосію греку).

II

Соболевский А. И. О житии Владимира св. приписываемом греку Феодосию.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 2, 1888, стор. 284.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 31—32 — коротка біографія Феодосія грека; огляд його літературної діяльності.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I. 1...

На стор. 859—860 — характеристика творів Феодосія грека; він був автором Слова о вѣрѣ крестьянской и латыньской (а не Феодосій Печерський).

Яцимирский А. И. Феодосий грек.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 82 півтом. СПб., 1904, стор. 911—912.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 675—680 — біографічні відомості про Феодосія грека, підсумки дослідження його творчості.

Феодосій Печерський

(Див. також Нестор)

Феодосійнародився, як гадають, приблизно 1036 р. у Васильєві (нині містечко Васильків, Київської області) в родовитій сім'ї. Дитячі і юнацькі роки його пройшли в м. Курську, де батько Феодосія був княжим тіуном (управителем) у курського посадника. Рано навчився грамоти і під впливом читання богослужебних книг, незважаючи на рішучі заперечення матері, утік до Києва, де був у 1055—1056 рр. пострижений у монахи під іменем Феодосія. Незабаром він став ігуменом Києво-Печерського монастиря. Помер 3 травня 1074 р. і похований у печері. Автор численних посланій, слів, молитов та ін.

I

Макарий, еп. Преподобный Феодосий Печерский как писатель.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1885, стовп. 273—293.

Біографія Феодосія Печерського; тексти; аналіз і характеристика його творів.

Макарий, еп. Сочинения препод. Феодосия Печерского в подлинном тексте. Приготовлены к изданию преосвящен. епископом Макарием.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. II, вып. II, 1856, стор. 193—224.

Тексти: I. Поученіе блаженнаго Феодосия, игумена Печерского, о казнях божіих; II. Слово писано святым Феодосием мнихом (за двома списками; початок: «И се вѣдуще, братія, обѣднѣ и тряпезѣ двѣ молитвѣ суть...»); III. Отрывки из поучений преподобнаго Феодосия Печерского (із Поучения пред началом великого поста, Поучения о смирении, Поучения о нестяжательности, О подвигах монашеских); IV. Слово святаго Феодосия о терпении и любви (поч.: «Что внесем, любимици мои в мірѣ сем...»); V. Слово святаго Феодосія о търъпѣніи и любви (поч.: «Многажды друзіи отгонимы мною искушенія ради...»); VI. Поученіе святаго Феодосія о тързпѣніи и милостыни; VII. Поученіе святаго Феодосія о тръпѣніи и о смиреніи; VIII. Поученіе святаго Феодосія о хоженіи к церкви и о молитвѣ; IX. Впрошенье Изяслава князя, сына Ярославля, внука Володиміря, игумена Феодосія Печерскаго монастыря; X. Того же Феодосія к тому же Изяславу (О латынѣх,— за трьома списками); XI. Молитва св. Феодосія Печерскаго за вся крестьяны; XII Молитва св. Феодосия, написанная по просьбе Симона Варяга; тексти подано за різними старовинними списками; література питання.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 515—519 — уривки тексту із «Сборника Паисиева» (рукоп. Кирило-Білозерського монастиря): твори Феодосія Печерського: Въспрашанье Ізяславле, О вѣре крестьяньскои і о латынскоі (з коментарем); на стовп. 691—693 — уривок із слова Феодосія о тропарях (за рукоп. імп. публ. б-ки), з коментарем.

Срезневский И. Источник поучения, внесенного в Повесть временных лет и приписанного препод. Феодосию Печерскому.— Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вип. III.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 34—43.

На стор. 36—42 — текст Слово о ведрѣ и о казнях божиих

Н. К. Н. [Никольский Н. К.]. Преподобный Феодосий Печерский и его поучения.— Памятн. др.-русск. церк.-учит. лит., вып. 1 (изд. журн. «Странник» под ред. А. И. Пономарева), СПб., 1894, стор. 25—46.

На стор. 26—32 — біографія Феодосія Печерського і реєстр творів, які йому приписуються; на стор. 33—43 тексти: 1) Слово св. Феодосія о терпѣніи и о любви (поч.: «Что внесем, любимици мои...»); 2) Слово св. Феодосія о тръпѣніи и о любви (поч.: «Многажды друзіи отгонимы мною...»); 3) Поученіе св. Феодосія о тръпѣніи и милостыни (поч.: «Възлюбленіи! Притчю пріимите...»); 4) Поученіе св. Феодосія о тръпеніи и о смиреніи (поч.: «Подвизайтеся, трудници...»); 5) Поученіе св. Феодосія о хожденіи к церкви и о молитвѣ (поч.: «Слышим убо господа...»); на стор. 44—46 — примітки і література питання про Феодосія Печерського.

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. VI, 1895, стор. 2—5 (бібл.).

Чаговец В. А. Жизнь и сочинения преподобного Феодосия.— Унив. изв., 1901, июнь, стор. 1—70; август, стор. 71—121; октябрь, стор. 123—149; декабрь, стор. 151—222. Приложения: 1901, декабрь, стор. I—XXXIII. (Є окремий відбиток, К., 1901).

Характеристика життя і творчості Феодосія Печерського; в додатках — тексти поучень: О терпѣніи и о любви, О любви и о постѣ, О хожденіи к церкви и о молитвѣ, О душевной ползѣ, О ползѣ душевни; порівняння текстів св. письма з поучень Феодосія і Острозької біблії.

Рец.: *І.Т.*—ЗНТШ, т. LIII, 1903, стор. 12—16 (бібл.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 85—87 — (окр. відб.). Занятия студ. А. В. Багрия — опис рукопису з поученіем Феодосія Печерського (поч. XVI ст.); на стор. 85—87 — текст із цього збірника В суботу 3 недѣли поста поучение святого Феодосия. Иже ходити ко церкви (поч.: «Слышим убо проркъмъ глаголюще...»).

Харлампович К. В. О молитвах преп. Феодосия Печерского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVII, кн. 2, 1912, стор. 165—174.

Списки молитов Феодосія Печерського; на стор. 173—174 — текст молитви О стадѣ (за Успенським збірником XII ст., Києво-Печер-

ським патериком, вид. 1661 р., і збірником XVIII ст.); література питания.

Слово (первое) преподобного и богоносного отца нашего Феодосия, игумена печерского, о гибельности пьянства.— Киев. епарх. ведом., 1915, № 2, часть неофиц., стор. 25—26.

Уривок із Слова о казиях божиих (з видання в Учен. зап. втор. отд. АН, кн. II, вып. II, 1856, стор. 196—197) в перекладі російською мовою.

Слово (второе) преподобного и богоносного отца нашего Феодосия, игумена печерского, о гибельности пьянства.— Киев. епарх. ведом., 1915, № 6, часть неофиц., стор. 121—122.

Текст передруковано з Истории русской словесности С. Шевырева, ч. 2, вид. 3, СПб., 1887, стор. 36—37.

Поучение преподобного и богоносного отца нашего Феодосия, игумена печерского, о посте и покаянии.— Киев. епарх. ведом., 1915, № 7, часть неофиц., стор. 145—147.

Текст слова передруковано з Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, вип. 6, 1855, стовп. 280—281 і перекладено російською мовою.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 64 — коротка біографія Феодосія Печерського і характеристика його літературної діяльності; на стор. 67—68 — уривки тексту Феодосія про терпіння і милостиню (із збірн. XV ст.).

Еремин И. П. Из истории древнерусской публицистики XI века. (Послание Феодосия Печерского к князю Изяславу Ярославичу о латинянах).— Труды отд. др-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. II, 1935, стор. 21—38.

На стор. 34—38 — тексти послання Феодосія за рукоп. XIV—XV ст. (поч.: «Слово ми есть к тобѣ, княже боголюбивый...») і рукоп. XV ст. (поч.: «Аз Федос, хоудыї мних, раб есмь...»).

Еремин И. П. Литературное наследие Феодосия Печерского.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 159—184.

Література питання; перегляд проблеми про кількість творів Феодосія; огляд рукописних списків; тексти всіх одинадцяти безсумнівних творів Феодосія: 1) Въспрашание Ізяславля князя, сына Ярославля, внука Володимеря, ігумена Федосья Печеръскаго монастыря (за Паїсіївським збірником кін. XIV — поч. XV ст.) і другий текст Впрашание Изяслава князя сына Ярославля внука Володимеря, игумена Федосья Печерскаго монастыря (за рукоп. XV ст.); 2) Слово святаго Федосья игумена Печерськаго монастыря о вѣре крестьянской і о латыньскоі (за Паїсіївськ. зб.) і другий текст Того же Федосіа к тому же Ізяславу (за тим же списком); 3—9) Тексти поучений Феодосія: В среду 3 недѣли поста слово святаго Феодосіа на часѣх о терпѣнии и о любви; В четверг 3 недѣли поста святаго Феодосіа слово о тръпѣнии и о любви и о постѣ; В четверг 3 недѣли поста на часѣх святаго Феодосіа поученіе о тръпѣнии и милостыни; В пяток 3 недѣли поста святаго Феодосіа поученіе о тръпѣніи и о смиреніи; В пяток 3 недѣли поста слово на часѣх святаго Феодосіа о хожденіи к церкви и о молитвѣ; Во вторник 3 недѣли поста на часѣх слово утѣшно к братии о душевнѣй ползѣ; В среду 3 недѣли поста поученіе о ползѣ душевнѣй (всі вісім творів — із Румянцевського збірника XV ст. з різночитанням за іншими списками); 10) Поучение слово к келарю святаго

Феодосія игумиия Печерьскаго монастыря в Кыеве (за рукоп. XIV—XV ст. з різночитаннями за іншими списками); II) Молитва святаго Феодосия Печерьскаго за вся крестьяны (за Псалтирем 1296 р.).

II

Служба преподобным и богоносным отцем нашым Антонію и Феодосію Печерским... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1761. 1 ненум.+81 арк.

Служба преподобным и богоносным отцем нашым Антонію і Феодосію Печерским... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1764. 1+86 арк.

З житіями.

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 283—284 — біографічні відомості про Феодосія Печерського; огляд його літературної спадщини.

Состояние русской церкви со времени избрания митрополита Илариона до митрополита Климента. (1051—1146 гг.).— Христ. чтен., 1855, ч. I, стор. 259—298; 431—482; ч. II, стор. 235—356; 433—476; 1856, ч. I, стор. 24—59; 137—169.

На стор. 440—460 (ч. I) і стор. 253—283 (ч. II) — детальна характеристика життя і творчості Феодосія Печерського.

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).

На стор. 78—83 — «Поучение св. Феодосия» як джерело літопису.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 25—26 — реєстр творів Феодосія Печерського.

Августин, иером. Полемические сочинения против латинян, писанные в русской церкви в XI и XII веке, в связи с общим историческим изысканием относительно разностей между восточною и западною церковию.— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 6, стор. 352—420; № 9, стор. 461—521.

Аналіз послання Феодосія про віру варязьку та творів інших письменників.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

В статті є матеріали про полеміку староруських письменників-митрополитів Леонтія, Георгія та ігумена Феодосія Печерського з латинянами.

Эпитафии фундаторам Киево-Печерские лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613; № 24, стор. 677—679.

Подано тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою; серед них епітафія Феодосію Печерському.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 282—283 — характеристика поучений Феодосія Печерського.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 302 — про рукопис твору Феодосія Печерського: відповідь князю Ізяславу Ярославичу про латинську віру.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 12—14 — об'єм літературної діяльності Феодосія Печерського.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 17—18 — біографічні відомості про Феодосія Печерського; коротка характеристика його творів.

Васильев В. История канонизации русских святых.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1893, кн. 3(166), стор. 1—VIII+256.

На стор. 67—70 — біографія та історія канонізації Феодосія Печерського.

Шахматов А. А. Несколько слов о Несторовом житии св. Феодосия.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1896, стор. 46—65 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIV, 1896, № 1, стор. 1—20).

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. XVII, 1897, стор. 3—4 (бібл.).

Петров Н. И. Подлинность поучений преп. Феодосия Печерского о питии и чашах тропарных и о казнях божиих.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. II, 1897, стор. 783—785.

Обидва твори належать Феодосію Печерському.

Платон, арх. Слово в день памяти преподобного отца нашего Феодосия, игумена Киево-Печерского монастыря.— Киев. епарх. ведом., 1899, № 11, часть неофиц., стор. 407—415.

Характеристика діяльності Феодосія.

Платон, арх. Слово в день памяти преподобного Феодосия, игумена Киево-Печерского.— Труды Киев. дух. акад., 1899, № 5, стор. 113—121.

Біографія і діяльність Феодосія Печерського.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 143—146 — огляд писань Феодосія Печерського.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 1...

На стор. 50—53 — історія канонізації, на стор. 813—819 — біографія і характеристика творчості Феодосія Печерського.

Малинин В. Н. Преподобный Феодосий, основатель Киево-Печерского монастыря (Чтение, предложенное в Киевском религиозно-просветительном обществе 10 марта 1902 г.).— Труды Киев. дух. акад., 1902, № 5, стор. 64—87.

Давня історія Києво-Печерського монастиря; характеристика Несторового житія Феодосія Печерського; життя і діяльність Феодосія.

Раевский А. С. О часослове библиотеки Ярославского архиерейского дома XIII в. с молитвами Феодосия Печерского, Кирилла Туровского и славяно-католическими.— Труды XV археолог. съезда. Т. II. М., 1902, стор. 72—73 (протоколы).

Місцезнаходження рукопису, присланого з Києва в Ярославль.

Феодосий Печерский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 82 півтом. СПб., 1904, стор. 910—911.

Преподобный Феодосий Печерский.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 33, часть неофиц., стор. 823—827.

Характеристика діяльності Феодосія.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 157—197 — Феодосій Печерський: біографічні дані; література питання; список рукописів із його творами; аналіз творів.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 10 — коротка характеристика Феодосія Печерського.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 6—8 — характеристика літературної діяльності Феодосія Печерського; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 579—586 — життя, діяльність, характеристика творчості Феодосія Печерського.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 131 — 133 — біографія і літературна діяльність Феодосія; джерела відомостей про його життя; стосунки між Феодосієм і князем Святославом; огляд його поучень.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 350 — 352 — огляд літературної діяльності Феодосія Печерського.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 149—151 — характеристика літературної діяльності Феодосія Печерського.

Феодосий Печерский.— БСЭ. Т. 44, 2-е изд., 1956, стор. 614.

ОРИГІНАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

XIV–XVIII ст. ст.

Андреєвич Давид

(Див. також Віршова література)

Давид Андреєвич був ієродияконом, можливо, в м. Луцьку. В 1628 р. надрукував свій панегірик.

I

Лямент по святобливе зошлом велебном господину отцу Іоаннѣ Василевичу презвитери... написаный през многогрѣшного іеродіакона Давида Андреевича, инока... Луцьк, друкарня Павла ієромонаха, 1628. 12 ненум. арк.

Текст панегірика.

Андрелла (Оросвиговський) Михайло

(Див. також Полемічна література)

Михайло Андрелла народився десь між 1637—1639 рр. на Закарпатті в селі Росвигово (нині передмістя Мукачева) в родині незаможного селянина чи попа. Освіту здобув у Відні, Братиславі, Тирнаві, вивчаючи історію католицизму, протестантизму, іноземні мови. Повернувшись додому, був деякий час уніатським священиком; в 1669 р. перейшов у православіє і розпочав полемічну боротьбу проти католицизму та уніатства, за що був кинутий до єзуїтської тюрми у Мукачеві і підданий тяжким тортурам. Згодом був священиком у різних селах Закарпаття. Помер в 1710 р. в селі Іза (нині Хустського району), де й похований. Автор полемічних творів.

I

Петров А. Памятники церковно-религиозной жизни угроруссов XVI—XVII вв. I. Поучение на евангелие по Няговському списку 1758 г. II. Иерея Михаила «Оброна верному человеку».

Тексты.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCVII, 1921, № 2, стор. I—VI+1295.

На стор. 227—295 — уривки із твору Михайла Аидрелли Оброиа вѣрному человѣку.

Андрелла М. Духовно-полемические сочинения иерея Михаила Оросвиговского Андреллы против католичества и унии. Тексты: «Логос» и «Оброна вѣрному человѣку». (Материалы для истории Угорской Руси, т. IX). Прага, вид. Kralovske Česke Společnosti nauk, 1932. VIII+300 стор.

Тексти з коментарямн; видав О. Петров.

II

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 111—115 — біографія Михайла Аидреллн; огляд і характеристнка його літературиої спадщнии.

Панькевич І. Михаил Оросвегувский чи Михаил Феодул.— Науковий збірник товариства «Просвіта», т. IV, Ужгород, 1925, стор. 5—16.

Характеристика жнття і творчості.

Панькевич І. Кілька нових дат до життєпису Михайла Феодула Оросвиговського-Андрелли.— Подкарпатська Русь (Ужгород), 1931, № 7, стор. 162—164.

Про автобіографічні припискн Андреллн на приміриику Острозької біблії.

Гринькевич І. Михаїл Андрелла, забутий борець проти унії на Закарпатті.— Правосл. вісник, 1948, № 6, стор. 184—187.

Біографія і загальна характернстика діяльиості.

Галан Я. Годі.— Твори. Т. II. К., 1953.

На стор. 394 — коротка характеристика Андрелли.

Микитась В. Л. Михаил Андрелла — украинский писатель-полемист XVII века. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. (Академия наук УССР, Институт литературы им. Т. Г. Шевченко). К., 1954. 16 стор.

Микитась В. Л. Видатний письменник-полеміст.— Літерат. в школі, 1957, № 3, травень—червень, стор. 86—91.

Біографія Андреллн; аиаліз творчості в зв'язку з полемічиою боротьбою тих часів.

Удовиченко Г. М. Про стиль полемічних творів Михайла Андрелли (Оросвиговського).— Допов. та повідомл. Ужгор. унів., № 1. Серія іст.-філолог., 1957, стор. 74—76.

Андрієвський

(Див. також Богогласник)

Андрієвський жив у другій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 199 — аналіз вірша Андрієвського (№ 233 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Андрій

(Див. також Віршова література)

Андрій жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 322 — текст акростиха Андрія Аггелски радости нынѣ (за рукоп. 1878—1883 рр.) і на стор. 524—525 — акростих Агнец божій, сын отч, от гробѣ воскресе (цей вірш, можливо, належить якомусь іншому Андрію).

Андрій пресвітер

(Див. також Полемічна література)

Андрій був пресвітером у містечку Слуцьк у 20-х рр. XVII ст. Автор полемічного твору.

I

Андрій пресвітер. Отпис на лист виленських унитов, 1616 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 266—278.
Текст Отпису.

Антоній

(Див. також Богогласник)

Антоній жив у другій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 329—330 — текст акростиха Антонія Ах, юж час приходит, треба умирати (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 199—200 — аналіз вірша Антонія (№ 239 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Арсеній Селунський

Арсеній Селунський, можливо, був дияконом у XV ст., родом з Білорусії; можливо, був болгарином. Автор паломницьких записок.

I

Сахаров И. Сказания русского народа, собранные И. Сахаровым. Т. II, кн. 5, 6, 7 и 8. СПб., 1849. XX+194+116+112+224 стор.

На стор. 73—75 (кн. 8) — Путешествие диакона Арсения Селунского; відомості про список твору і текст.

Адрианова В. П. Хождение Арсения Селунского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVIII, кн. 3, 1913, стор. 195—224.

На стор. 215—224 — три тексти Хожденія (один — український XVII ст.); в статті подано реєстр 10 списків твору; редакції Хожденія; аналіз твору; час і місце життя Арсенія і його національність не встановлені.

Рец.: *Перетц В. Н.* — Україна, 1914, кн. 2, стор. 92—93.

Шляпкин И. А. Хождение Арсения Селунского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 1, 1914, стор. 255—260.

На стор. 258—260 — текст Хожденія (за рукоп. XVII ст.); в статті подано додатковий перелік списків твору; подорожі Арсенія взагалі не існувало.

II

Марков А. Родина паломника Арсения Селунского.— Рус. филолог. вестн., т. LXXI, 1914, стор. 556—561.

Батьківщиною була Білорусія (вік ходіння XV); приклади, які подає автор статті за зразки білоруської мови, можуть бути і українськими.

Обнорский С. П. К литературной истории «Хожденія» Арсения Селунского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 3, 1914, стор. 192—205.

Мовно-літературний аналіз твору; автор—болгарин Арсеній (XV ст.).

Марков А. Дополнение к статье «Родина поломника Арсения Селунского».— Рус. филолог. вестн., т. LXXXIII, 1915, стор. 309—324.

Мовний аналіз Хожденія.

Базилевич Мануїл

(Див. також Драматична література)

Мануїл Базилевич навчався в Києво-Могилянській академії; в 1752—1755 рр. був учителем піїтики у Смоленській колегії. Автор декламації.

I

Драматическое произведение XVIII-го века, найденное в рукописях Смоленской духовной семинарии.— Киев. стар., т. LVIII, 1897, июль—август (прилож.), стор. 71—80; сентябрь, стор. 81—88.

Опис рукопису XVIII ст. з текстом твору М. Базилевича Declamatio; аналіз твору; на стор. 74—88 — текст твору.

Балабан Гедеон

Григорій Арсенійович Балабан народився 1530 р.; син львівського єпіскопа; з 1566 р.— єпіскоп львівський під іменем Гедеон; брав участь у православному Брестському соборі 1596 р. Помер у 1607 р. Багато сприяв видавничо-освітній справі; автор передмов до виданих ним книг.

I

Божествъныя литургія иже в святых отец наших Іоанна Златоустаго, Василія Великого и преждесвященнаа. Стрятин, друкарня Федора Балабана, 1604. 1 арк. +11+570 стор.

З передмовою Гедеона Балабана.

Молитвъник или требник. Из греческого языка на словенскій преведеный и изслѣдованый. Стрятин, друкарня Федора Балабана, 1606. 1+7+681+6+1 арк.

З передмовою Гедеона Балабана.

Евангеліе учительное на всяку неделю и на господьскія праздники и нарочитых святых. Избранно от евангелія святѣйшим Каллистом архіепископом Константиня града. Повеленіем же кир Гедеона Болобана, епископа галицкаго, львовскаго и Каменца подольскаго... Крилос (під Галичем), 1606. 4+414 арк.

З передмовою Гедеона Балабана.

Памятники полемической литературы, кн. 3, 1903, стор. 3—49 (примечания).

Подано коротку характеристику роду Балабанів, єпіскопа львівського Гедеона Балабана; опис і тексти із виданих Балабаном (з його передмовами) книг: Божественыя литургія (Служебник), 1604, у Стрятині; Молитовник или требник, 1606, у Стрятині; Учительное евангеліе, 1606, у Крилосі.

II

Гедеон Балабан, епископ львовский. (Биографический очерк).— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год. 3-й, т. I, 1864, июль, стор. 1—22; август, стор. 34—43.

Балабаны.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 261—262.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 81—85 — біографічні відомості про Гедеона Балабана і огляд його адміністративно-видавничої та літературної діяльності.

Балика Богдан

Богдан Якович Балика був сином київського війта. У 1612—1613 рр. написав мемуари про Димитрія Самозванця і про облогу Москви.

I

В. А. [Антонович В. Б.]. Записки киевского мещанина Божка Балыки о московской осаде 1612 года. (Из летописного сборника Ильи Кощаковского).— Киев. стар., т. III, 1882, июль, стор. 97—105.

Текст О Москвѣ и о Дмитрію, царику московском ложном. Сіе писал мещанин киевский имеием Божко Балыка, который сам там был и самовидец тому был (за рукоп. XVII ст.); в статті — опис рукописного збірника, за яким публікується текст.

Баранович Лазар

(Див. також Віршова література, Полемічна література)

Лазар Баранович народився десь у кін. XVI ст. чи в 1620 р. на Україні в селянській чи міщанській сім'ї. Навчання закінчив у польських колегіумах. На початку 40-х рр. був наставником Київської колегії, в 1650 р.— ректор її та ігумен Братського монастиря. 8 березня 1657 р. висвячений на чернігівського єпіскопа і деякий час був фактичним київським митрополитом (блюстителем митрополитської кафедри). Помер 3 вересня 1693 р. Автор численних проповідей, віршів, полемічно-богословських трактатів.

I

Баранович Лазар. Меч духовный, єже есть глагол божій, на помощ церкви воюющей из уст Христовых поданый, или кни-

га проповѣді слова божого, юже сооружи господу поспѣшествующу и слово утверждающу Лазар Баранович епископ чернѣговскій, новгородскій и проч. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1666. 28+764+3 стор.

Баранович Лазар. Żywoty świętych ten Apollo pieie, jak ci działali, niech tak kożdy dzieie. Na blogoslawiącą rękę, jako na takt jaki patrząc, jaśnie przewielebnego w bogu jego mosci oyca Łazarza Baranowicza... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1670. 8+404+14 стор.

Баранович Лазар. Apollo chrześciański opiewa żywoty świętych. Z chwałą ich cnoty ucho skłoń z ochoty... Łazarza Baranowicza... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1670. 3+404+6 арк.

Те саме, що й Żywoty swiętych, з деякими відмінностями.

Баранович Лазар. Lutnia Apollinowa, kożdey sprawie gotowa, na błogosłąwiącą rękę, iako na takt iaki patrząc, iasnie w bogu przeoswieconego iego mosci oyca Łazarza Baranowicza... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1671. 4+552+32 стор.

Баранович Лазар. Rozmowy o wierze y życiu świętych К., 1671.

Баранович Лазар. Трубы словес проповѣдных на нарочитыя дни праздников: господских, богородичных, ангелских, пророческих, апостолских, мученических... яже Лазар Баранович, милостію божіею православный архіепископ чернѣговскій, новгородскій и проч. силою божіею воструби... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1674. 10+403+4 арк. (832 стор.).

Є екземпляри з трохи інакшим (не суттєво) заголовком.

[**Баранович Лазар**]. Слово на благовѣщеніе пресвятой богородицы прилучается в среду крестопоклонную... Без місця друку [Новгород-Сіверський], 1675 [1674?]. 4 арк.

Без імені автора.

Баранович Лазар. Слово на воскресеніе Христово. Новгород-Сіверський, 1675. 9 арк.

Баранович Лазар. Слово на святую и нераздѣльную троицу ко спасѣнію душ христіанских выданое. Новгород-Сіверський, 1675. 9 арк.

Баранович Лазар. Nowa miara starey wiary, bogiem udzielona jasnie w bogu przeoświeconemu jego mośći oycu Łazarzowi Baranowiczowi, archiepiskopowi czernihowskiemu, nowogrodskiemu y wszystkiego Siewierza... Новгород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1676 [?]. 26+114+32+231 стор.

Є інші дані про пагінації сторінок: 22+254 стор.; можливо, це видання 1679 р.

Баранович Лазар. Вечерній плачь и заутренняя радость... К., 1676.

Віршований твір.

Баранович Лазар. О хиротоніи, сиречь о рукоположеніи святительском наново поставленном іереи. Новгород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1676. 6+18 арк.

Баранович Лазар. Księga śmierci, albo krzyż Chrystusow, na ktorey żywot nasz umarł, ale śmierć samą żyć nauczył, przez jaśnie w bogu przeoświeconego jego mośći oyca Łazarza Baranowicza... Новгород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1676. 68 арк.

Баранович Лазар. Księga rodzaiu, w ktorey palcem oycowskim napisane: Na początku było słowo. Zdrowi czytaycie, w sercu go chowaycie, za co się wpisać w księgi żywota spodziewaycie, z ktorey się narodził Jesus. Przez .. Łazarza Baranowicza... Новгород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1676. 57 арк.

Анфологіон, сирѣч цвѣтослов или трифолог, составленный от святых отец и церкви святой восточной... благословеніем и иждивеніем... Лазаря Барановича... трудолюбіем Сімеона Ялинского первое изданный... Новгород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1678. 7+699+70 арк.

З передмовою Лазаря Барановича.

Баранович Лазар. O przygodach życia ludzkiego... Чернігів, 1678.

Польським віршем.

Мѣнея обща, или вослѣдованіе святым непразднуемым, пѣваемо на кійждо день по чину церкви православной. Издадеся благословеніем и иждивеніем ясне в богу преосвященнаго его милости господина отца Лазаря Барановича, милостію божію православного архіепископа черниговского, новгородского и всего сѣвера. Новгород-Сіверський, 1678. 70 арк.

Барановичу належить передмова.

Баранович Лазар. Nowa miara starey wiary... Чернігів, 1679.

Див. примітку до видання цього твору 1676 р.

Баранович Лазар. Трубы словес проповѣдных... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1679.

Баранович Лазар. Слово благодарственное господу Ісусу Христу. Познань, 1680.

Баранович Лазар. Слово на успеніе пресвятыя богородицы, его милости господина отца Лазаря Барановича... составленное... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1680. 9 арк.

Баранович Лазар. Notiy pięć ran Chrystusowych pięć... Przez jaśnie w bogu przeoświeconego jego mśći oyca Łazarza Baranowicza... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1680. 41 арк. +355 стор.

Це видання ніби було й українською мовою.

Баранович Лазар. W wieniec bożey matki ss. oycow kwiatki naswiętszey panny sertum ex floribus ss. patrum decerptum...

przynosi... ociec Łazarz Baranowicz... Чернігів, архієпіскопська друкарня, 1780. 6+80+142 стор.

Надруковано прозою і віршем.

Баранович Лазар. Благодать и истинна Іисус Христом бысть, егда от него Іоанн АлексѢевич, знаменуючій благодать, и Петр АлексѢевич, знаменуючій истинну, поставлени суть царѢ над горою святою его высокого достоинства великія державы православнаго царствія россійскаго, на нем же яко благодать и истинна царствуют. О сем... Лазар Баранович... трудолюбіем своим описа сію благодать и истинну... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1683. 19 арк.

Баранович Лазар. Naiasnieysza nieba y ziemie carica panna matka, matka panna Marya, od... oyca Łazarza Baranowicza... sławiona... Чернігів, друкарня Свято Троїцької лаври, 1683. 22+1 арк.

Баранович Лазар. Мечь духовный, иже есть глагол божій на помощь церкви воюющей из уст Христовых поданый, или пропов̀Ѣди на дни воскресные и праздничные Лазаря Барановича. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1686.

[**Баранович Лазар**]. Modlitwy dźienne y nocne, według zdania ss. oo. za błogosławieniem... jego mśći oyca Łazarza Baranowicza... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1689. 2+222+22 арк.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1147—1150 — уривок з книги Меч духовный Лазаря Барановича (з вид. 1666 р.); на стовп. 1167—1170 — уривки з книги Трубы словес пропов̀Ѣдных (з вид. 1674 р.); з коментарями.

Баранович Лазар. Письма преосвященного Лазаря Барановича с примечаниями. Издание второе. Чернігів, 1865. 254+2+VIII стор.

Тексти численних листів.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею. Т. V. СПб., 1867.

На стор. 196—198, 212—213, 228—230 — тексти листів Лазаря Барановича та інші матеріали.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. VII, СПб., 1872.

На стор. 34—39, 52—53, 64—68, 86—87, 106—107, 118—119, 130—134 — тексти листів Лазаря Барановича до різних осіб, листи до нього, грамоти тощо.

Архив Юго-Западной России, издаваемый комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. Ч. I, т. V. К., 1872.

На стор. 205—209, 212—214, 246—250, 257—258, 262—268, 319—323, 330—333, 350—351, 358, 381—384 — тексти численних листів Лазаря Барановича до різних осіб і листи до нього та ін.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. VIII. СПб., 1875.
На стор. 20—27, 58—59, 151—152, 163—164, 205—206, 234—236, 241—242 — тексти листів Лазаря Барановича до різних осіб, листи до нього та інші матеріали.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. IX. СПб., 1877.
На стор. 66—68, 70—73, 100—110, 136—145, 175—176, 237—239, 260—261, 337—342, 830—833 — тексти листів Лазаря Барановича до різних осіб, листи до нього та інші матеріали.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. XII. СПб., 1882.
На стор. 34—43, 56—59, 75—77, 622—625, 667—675 — тексти листів Лазаря Барановича до різних осіб, листи до нього та інші матеріали.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. XIII. СПб., 1884.
На стор. 59—68 — лист Лазаря Барановича та інші матеріали.

Лазаревский А. Два документа к истории черниговской типографии.— Киев. стар., т. XVI, 1886, ноябрь, стор. 571—579.
На стор. 573—579 — текст двох документів: 1) Пункта на споряженья друкарнѣ (де подано текст угоди між Лазарем Барановичем і Симеоном Ялинським про організацію друкарні); 2) Лист Лазаря Барановича до гетьмана.

Перетц В. Н. «Filar wiary», вновь найденное сочинение Лазаря Барановича.— Киев. стар., т. LXII, 1898, июнь — август, стор. 50—74.
У статті на стор. 62—71 подано тексти польських віршів Барановича із Filara wiary; реєстр відомих видань творів Л. Барановича.

Перетц В. Н. «Księga śmierci» архиеп. Лазаря Барановича.— Киев. стар., т. LXII, 1898, сентябрь, стор. 225—233.
В статті подані тексти віршів із книги.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. X. К., 1904.
На стор. 701—717 — лист Лазаря Барановича та інші матеріали.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...
На стор. 402—410 — текст передмови Лазаря Барановича до книги Меч духовный, 1666, і опис цього видання; на стор. 410—412 — опис видання книги Трубы словес проповѣдных, 1674.

Бугославский С. А. К литературной истории «Памяти и похвалы князю Владимиру».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 105—159.
На стор. 158—159 — вірші Барановича в честь Володимира святого Włodzimierzu Swięty з книги Żywoty swiętych.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 267—269 — Лазар Баранович: біографічна довідка та уривки тексту з твору Трубы словес проповѣдных (1674 р.).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.
На стор. 5—7 — біографія Лазаря Барановича; реєстр його творів.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 162—163, 179 — характеристика Лазаря Бараиовича; иа стор. 341 — реєстр його творів.

Черниговские иерархи.— Труды Киев. дух. акад., 1860, № 2, стор. 169—281.

На стор. 204—218 — коротка характеристика життя і творчості Лазаря Бараиовича.

Говорский К. Баранович Лазарь. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год. 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 107.

Письма Иннокентия Гизеля.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 7, стор. 354—364.

Два листи до Лазаря Бараиовича від 4 липия 1666 р. і 11 березия 1669 р.; записка 1671 р. про умови для переговорів з Польщею.

Письмо типографчика Киево-Печерской лавры О. Армашенка к черниговскому архиепископу Лазарю Барановичу.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 8, стор. 566—570.

Текст листа.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 364—367 — характеристика творчості Лазаря Бараиовича.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 185—186 — реєстр творів Л. Бараиовича; списки їх.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 206—208 — реєстр і характеристика творів Бараиовича.

Сумцов Н. Ф. К истории южнорусской литературы XVII столетия. Вып. I. Лазарь Баранович. Х., 1884. 183 стор.

Детальна характеристика життя, діяльиості і літературиої творчості Лазаря Бараиовича.

Рец.: *Ф. Н.* — Киев. стар., т. X, 1884, ноябрь, стор. 526—528; *Петров Н.*— ЖМНП, ч. CCXXXVIII, 1885, апрель, стор. 307—326.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 291—303 — біографія Лазаря Бараиовича; характеристика його діяльиості і реєстр творів.

М. М. [Марковський М.]. Случайная библиография. (Księga smierci albo krzyż Chrystusow. Przez Lazarza Baranowicza, archiepiskopa Czernihowskiego. Новгород-Северский. 1676. 4°min. 66 лист.).— Киев. стар., т. XXXII, 1891, январь, стор. 202—206.

Опис і характеристика видаиия.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Числеииі матеріали для характеристики багатьох українських письмеииників, особливо Лазаря Бараиовича.

Рец.: *Голубев С. Т.*— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894, кн. 1, стор. 1—37.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольниками творів Л. Барановича та інших українських письменників.

Голубев С. Т. Киевская академия в конце XVII и начале XVIII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1901, № 11, стор. 306—407.

Загальна характеристика діяльності академії кін. XVII — поч. XVIII ст.; багато матеріалів, що стосуються Л. Барановича та ін.

Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 259—280.

Характеристика діяльності і суспільно-політичних поглядів Л. Барановича та інших численних українських письменників.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 311—316 — біографічні відомості про Лазаря Барановича; огляд і характеристика його писань.

Попов П. М. Панегірик Крщоновича Лазарю Барановичу — невідоме чернігівське видання 80-х років XVII в.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. I), 1927, стор. 668—697.

Опис видання; зміст панегірика; питання авторства; аналіз твору; панегірик як джерело для біографії Барановича.

Бардинський О.

(Див. також Богогласник)

О. Бардинський жив у середині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 252—253 — текст акростиха О. Бардинського Болшаго иѣц на земли патрона (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 200 — аналіз вірша О. Бардинського (№ 173 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Барський Василь

Василь Григорович Барський народився 1701 р. в Києві у сім'ї дрібного торговця. Грамоти навчався від свого батька, а згодом, десь між 1708—1718 рр., був студентом Київської академії, але через хворобу її не закінчив. У 1723 р. вирушив

лікуватися до Львова, де вступив до єзуїтської колегії, приховавши своє православне віросповідання. Та цей факт був розкритий, і Барського вигнали з колегії. В 1724 р. він пішов у далеку подорож і відвідав Італію, Грецію, Палестіну, Сірію, Аравію, Єгипет. Після 24-річних мандрів, 2 вересня 1747 р. повернувся додому, у Київ, де 7 жовтня того ж року помер. Похований у Києво-братському монастирі. Залишив подорожні записки (чотири томи).

I

Барський Василь. Пѣшеходца Василія Григоровича-Барскаго-Плаки-Албова, уроженца кіевскаго, монаха антіохійскаго, путешествіе к святым мѣстам, в Европѣ, Азіи и Африкѣ находящимся, предпринятое в 1723 и оконченное в 1747 году, им самим писанное, нынѣ же на иждивеніи его свѣтлости князя Григорья Александровича Потемкина для пользы общества изданное в свѣт под смотреніем... Василья Григорьевича Рубана. СПб., 1778. XII+796 стор.

На стор. III—XII — передмова В. Рубана; в кінці книги — покажчик.

Барський Василь. Пѣшеходца Василія Григоровича-Барскаго-Плаки-Албова, уроженца кіевскаго, монаха антіохійскаго, путешествіе к святым мѣстам в Европѣ, Азіи и Африкѣ находящимся, предпринятое в 1723 и оконченное в 1747 году, им самим писанное, нынѣ же на иждивеніи его свѣтлости князя Григорія Александровича Потемкина для пользы общества изданное в свѣт под смотреніем... Василья Григорьевича Рубана. СПб., 1778. XII+804 стор.

На стор. III—XII — передмова В. Рубана; в кінці книги — покажчик і вказівка, що це видання передруковано в Клинцях, у друкарні купця Д. Рукавишникова, в 1778 р. з попереднього видання 1778 р., виданого в СПб.

Барський Василь. Пѣшеходца Василія Григоровича-Барскаго-Плаки-Албова, уроженца кіевскаго, монаха антіохійскаго, путешествіе к святым мѣстам в Европѣ, Азіи и Африкѣ находящимся, предпринятое в 1723 и окончанное в 1747 году, им самим писанное. Часть первая, содержащая в себѣ странствованіе его с 1723 по 1735 год. [Вид. 2-е]. СПб., 1785. XII+411 стор.

На стор. III—XII — передмова В. Рубана.

Барський Василь. Пѣшеходца Василія Григоровича-Барскаго-Плаки-Албова, уроженца кіевскаго, монаха антіохійскаго путешествіе к святым мѣстам в Европѣ, Азіи и Африкѣ находящимся, предпринятое в 1723 и окончанное в 1747 году, им самим писанное. Часть первая, содержащая в себѣ странствованіе его с 1723 по 1735 год. [Вид. 3-є]. СПб., 1793. XII+

411 стор. Часть вторая, содержащая в себѣ странствованіе его с 1735 по 1747 год. [Вид. 3-є]. СПб., 1793. 411—796 стор.

З покажчиком.

Барський Василь. Пѣшеходца Василія Григоровича-Барскаго-Плаки-Албова, уроженца кіевскаго, монаха антіохійскаго, путешествіе к святым мѣстам в Европѣ, Азіи и Африкѣ находящимся, предпринятое в 1723 и оконченное в 1747 году, им самим писанное. Часть первая, содержащая в себѣ странствованіе его с 1723 по 1735 год. [Вид. 5-е]. СПб., 1800. XII+411 стор. Часть вторая, содержащая в себѣ странствованіе его с 1735 по 1747 год. [Вид. 5-е]. СПб., 1800. 411—796 стор.

З покажчиком.

Барський Василь. Пѣшеходца Василія Григоровича-Барскаго-Плаки-Албова, уроженца кіевскаго, монаха антіохійскаго, путешествіе к святым мѣстам в Европѣ, Азіи и Африкѣ находящимся, предпринятое в 1723 и оконченное в 1747 году, им самим писанное. Часть первая, содержащая в себѣ странствованіе его с 1723 по 1735 год; часть вторая, с 1735 по 1747 год. [Вид. 6-е]. СПб., 1819. XII+411+4 гравюри+391 стор.

Барський Василь. Странствования Василья Григоровича-Барского по святым местам Востока с 1723 по 1747 г. Изданы Православным палестинским обществом по подлинной рукописи под редакциею Николая Барсукова. Ч. I. СПб., 1885. 4+LXVI+428 стор.; ч. II. СПб., 1886. 4+380 стор.; ч. III. СПб., 1887. 4+413+4 стор.; ч. IV. СПб., 1887. 4+326 стор.

На стор. 1—LXVI — передмова М. Барсукова; біографія В. Барського; опис рукопису автора (иині, в 1960 р., рукопис зберігається в Держ. публ. бібл. УРСР); огляд видания твору; в I—IV томах — текст твору, статті і витяги з різиих текстів, зроблеиі В. Барським; тексти його листуваиия, грамоти і свідоцтва; опублікоааио малюики В. Барського і додаио поясиеиия до иих; покажчики власних імеи і малозрозумілих слів.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 401—402 — біографія Василя Барського; иа стор. 408—416 — початок опису подорожі Барського.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 67—75 — детальиа біографія Василя Барського; відомості про видаиия його кииги.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 39—44 — характеристика життя, паломництва і творчості Василя Барського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 316—318 — біографія Василя Барського; характеристика його подорожніх записок.

Барсуков Н. Жизнь и труды В. Г. Барского. СПб., 1885. 72 стор.

Детальна біографія письменника; література питання; опис списків твору Барського Странствованія по святым местам Востока; характеристика видання твору (1778 і 1819 рр.).

Морозов П. Василий киевский (Григорович-Барский).— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 580—581.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 13—14 — біографія Василя Барського; риси української мови в його подорожніх записках.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 81 — характеристика паломництва Василя Барського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 38—41 — виклад біографії Василя Барського на основі його твору — опису мандрівок.

Бачинський Ілля

(Див. також Віршова література)

Ілля Бачинський жив десь у кін. XVII — на поч. XVIII ст. Автор віршів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 235—236 — текст акростиха Іллі Бачинського Ах, мнѣ тескно, жаль немали (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); на стор. 255—257 — акростихи: Преподобная Маріе святая (за рукоп. XVIII ст.) і Показася над вертепом свѣтлая дениыца (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); на стор. 525 — акростих Буди возхваленна от всѣх родов земных (за рукоп. 1820 і 1885 рр.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 465 — текст акростиха Іллі Бачинського И мнѣ тескно, жаль немали.

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 203—204 — текст вірша Іллі Бачинського Пісењ світова (поч.: «І мні тоскно, жаль не мали...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 316 — література питання.

Беринда Памва

(Див. також Віршова література)

Памва Беринда народився, очевидно, у другій полов. XVI ст., можливо, у молдавській сім'ї. Після навчання пра-

цював, як гадають, спочатку у Стрятині, де була друкарня Федора Балабана, а згодом Беринда виступав уже діячем львівського братства, всі сили віддаючи видавничій справі і займаючись літературною діяльністю. Десь після 1616 р. переходить працювати до Києва у лаврську друкарню. Помер 13 липня 1632 р. Автор словника, різних передмов, віршів, перекладач.

I

Беринда Памва. На рождество господа бога и спаса нашего Ісуса Христа вѣршѣ для утѣхи православным христіаном. Львів, братська друкарня, 1616. 18 ненум. арк.

Ανθολογίον с богом съдержай церковную службу избранных святых на весь год... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1619. 16+1048 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького; «ісправляли» (перекладали) з грецької мови Іов Борецький, Захарія Копистенський і Памва Беринда; з післямовою Памви Беринди.

Номоканон, или законное правило... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1620. 4+140 стор.

З передмовою Памви Беринди.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінаграда патріархи вселенскаго бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1623. 34 стор. +3202 стовп.

Переклад з грецької мови ієромонаха Кипріяна; переклад виправили Лаврентій Зизаній, Захарія Копистенський і Памва Беринда. З передмовами Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського. Не всі екземпляри цього видання ідентичні: в одних є посвята Степану Четвертинському від Захарії Копистенського, в інших подана посвята-вірш Федору Копистенському від Памви Беринди і вірші Степана Беринди на герб Єлисея Плетенецького.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінуполскаго бесѣды на дѣянія святых апостол... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24+534 стор.

Перекладено з грецької мови Гаврилом Дорофеєвичем; поправлено Йосифом Святогорцем і Памвою Бериндою; з передмовами Захарії Копистенського та Єлисея Плетенецького; вірші Тарасія Земки на герб князя Долмата.

Беринда Памва. Лексікон славеноросскій и имен тлъкованіе. Пръвое типом изобразися...Тщаніем, вѣдѣніем же и иждивеніем малѣйшаго в іеромонасѣх Памвы Берынды, протосигелла фрону іерусалимского. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1627. 4 стор. +475 стовп. +476—477 стор.

З віршем Тарасія Земки на герб Дмитра і Данила Балабанів.

Τριώδιον си ест тріпѣснец святои великои четырдесятници от еллинскаго изслѣдован благославленіем и тщаніем преподобнаго и православнаго отца кир Захаріи Копистенского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1627. 2 арк. ненум. +802 стор.

З передмовою Захарії Копистенського і післямовою Памви Беринди; переклад з грецької мови Тарасія Земки і його ж вірш на герб З. Копистенського.

Имнологія, си ест пѣснословіе, албо пѣснь през части писмом мовленая на день въскресеніа господа нашего Іисуса Хріста. Пану, пастыру, опекунови и добродѣеви своему през дѣлатели в типографіи в даруночку низко пренесенаа... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1630. 6 ненум. арк.

Панегірик-акростих Петру Могилі, підписаний 10 чоловіками; серед них Памва Берннда, Степан Беринда і Тарасій Земка.

Беринда Памва. Лексикон славеноросскій (имен толкованіе), всечестным отцем, кир Памвою Берындою, протосиггелом фрону іерусалимского згромаженый.... Кутеїн, 1653. 4+324 стор.

З передмовою ігумена Кутеїнського монастиря Іоіля Труцевича.

Сахаров И. Сказания русского народа, собранные И. Сахаровым. Т. II, книги 5, 6, 7 и 8. СПб., 1849. XX+194+116+112+224 стор.

На стор. 1—118 (кн. 5) — Лексикон славеноросскій, составленный всечестным отцем кир Памвою Берындою; біографічні відомості про Беринду; текст передмови і посвяти першого видання словника (1627); текст передмови до другого видання; на стор. 11—118 — текст словника.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1109—1112 — уривки з лексикону Памви Беринди (за вид. 1653 р.); з примітками.

Студинський К. Три панегірики XVII віку.— ЗНТШ, т. XII, 1896, стор. 1—32.

На стор. 11—32 — тексти трьох панегіриків, поданих за першодруками: 1) Имнологія Памви Беринди, Степана Беринди, Тарасія Земки та інших; 2) Ἀνάθημα τῆς τιμῆς Якова Седовського і 3) Еводіа Григорія Бутовича; у статті — аналіз панегіриків.

Сычевская А. И. Памва Берында и его Вирши на рождество Христово и др. дни.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 23, вип. 1, 1912, стор. 49—96 (отд. III). (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 65—96 — текст віршів на різдво Христове; у статті — відомості про П. Беринду, характеристика його діяльності; аналіз віршів; література питання.

Рец.: *Возняк М. С.*— ЗНТШ, т. CXIII, 1913, стор. 202—203 (бібл.).

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 25—26 — текст післямови Памви Беринди до Анфологіона 1619 р. і опис цього видання; на стор. 27—28 — текст передмови Памви Беринди до Номоканона 1620 р. і опис цього видання; на стор. 81—85 — присвята Памви Беринди дворянину Ф. Копистенському, що вміщена в деяких примірниках книги Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго... бесѣды на 14 посланій ...апостола Павла, 1623, текст вірша П. Беринди на герб Ф. Копистенського із згаданої вище книги і опис цього видання; на стор. 178—184 — текст післямови П. Беринди до книги Тріодіон си ест тріпѣснец..., 1627, і опис цього видання; на стор. 185—186 — присвята П. Бе-

рииди Дмитру і Даиилу Балабанам з киигн Лексікои славеиоросскій и имеи тлъковаиіе..., 1627, і опис цього видаиия; иа стор. 187—188 — текст післямови П. Бериидн до згадаиої вище кинги; на стор. 234—239 — текст паиегірика Имиологія, си ест пѣсиословіе..., 1630, в честь П. Могили, підписаиого 10 чоловіками, в тому числі Памвою Бериидою, Степаном Бериндою і Тарасієм Земкою, і опис цього видаиия.

Резанов В. І. Драма українська, 1...

На стор. 55—70 — текст різдвяиих віршів Памви Бериидн (за першодруком 1616 р.); иа стор. 20—21 — у вступиій статті — аиаліз і характеристика віршів; огляд їх сцеиічиого відтворення.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 168—170 — уривок тексту різдвяних віршів Памви Берииди (за вид. А. Сичевської Памва Берыида и его Вирши иа рождество Христово, К., 1912).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 150—151 — біографічиі відомості про Памву Бериилу; огляд його літературиої спадщиии.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 147—148 характеристика діяльності Памви Берииди.

Ширский К. Очерк древних славянорусских словарей.— Филолог. зап., 1869, вып. I, стор. 1—16 (библ.); вып. II, стор. 17—31.

В статті подаио характеристику словиика Памви Беринди.

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях духовных писателей XVII века (писана на евгение-румянцевскую премию).— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 295—382.

На стор. 731 та ін.— про паиегірики Памви Беринди на герби.

Эпитафии фундаторам Киево-Печерские лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613; № 24, стор. 677—679.

Подаио тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою; серед иих епітафія Памві Берииді (стор. 678).

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 223—224 — про видаиия творів Памви Бериидн; деякі біографічиі дані.

Письмо киевского митрополита Иова Борецкого к царю Михаилу Федоровичу и патриарху Филарету об отправлении в Россию иеромонаха Памвы Берынды, протосингела иерусалимской церкви, искусного в исправлении книг. (1624, сентября 1).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 542—543.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 188—189 — характеристика діяльиості Памви Бериидн.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 187—191 біографічні відомості про Памву Беринду; огляд його Лексикону.

Н. С-в. Памва Беринда.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 44 півтом. СПб., 1897, стор. 664.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 307—310, 449 та ін.— біографічні відомості про Памву Беринду; огляд його Лексикону.

Житецкий П. Очерк литературной истории малорусского наречия в XVII веке. С приложением словаря книжной малорусской речи по рукописи XVII века. К., 1889. 162+103 стор. (Відб. з Киев. стар. за 1888 р.).

На стор. 37—51 — характеристика словиика Памви Бериици.

Грінченко Б. Д. Огляд української лексикографії.— ЗНТШ, т. LXVI, 1905, стор. 1—30.

Серед інших лексикографічних праць подано аналіз словника Памви Беринди.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 252—253 — характеристика словника Памви Беринди.

Чебан С. Славяно-румынский словарь библиотеки Московского общества истории и древностей.— Рус. филолог. вестн., т. LXXI, 1914, стор. 75—88.

Основою для цього словника (автор не сучавський митрополит Досифей) послужив словник Памви Беринди.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 92—93 — характеристика Лексикону Памви Беринди; иа стор. 189—190 — огляд його віршів.

Веселовська З. М. Мова «Лексикону» Памви Беринди. До трьохсотріччя пам'ятки.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, ч. II), кн. XIII—XIV, 1927, стор. 311—339.

Веселовська З. М. Український наголос у «Лексиконі» П. Беринди.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXI—XXII, 1928, стор. 7—28.

Коляда Г. И. Памва Беринда и его «Лексикон славенороский» (К 325-летию выхода в свет «Лексикона»).— Учен. зап. гос. пед. ин-та им. Т. Г. Шевченко. Филолог. серия. вып. 3, Сталінабад, 1953, стор. 29—56.

Біографія Памви Беринди; характеристика його словника.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 81 — характеристика словника Памви Беринди.

Горецький П. Й. Памва Беринда і його «Лексиконъ славеноросскій».— Укр. мова в школі, 1956, № 2, стор. 22—29.

Беринда Степан

(Див. також Віршова література)

Степан Беринда був, очевидно, братом Памви Беринди (див.). Разом з ним розвивав свою діяльність. Автор віршів, передмов, перекладач.

I

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго, архіепископа Константінаграда патріархи вселенскаго бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1623. 34 стор.+3202 стовп.

Переклад з грецької мови ієромонаха Кипріяна; переклад виправили Лаврентій Зизаній, Захарія Копистенський і Памва Беринда. З передмовами Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського. Не всі екземпляри цього видання ідентичні: в одних є посвята Степану Четвертинському від Захарії Копистенського, в інших — посвята Федору Копистенському від Памви Беринди і вірші Степана Беринди на герб Єлисея Плетенецького.

Преподобнаго отца нашего аввы Дорофеа поученія душеполезна различна... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628. 8 ненум. +450 стор.+1 арк.

З посвятою Петру Могилі від імені Філофея Кизаревича, післямовою Степана Беринди і віршем Тараса Земки на герб панів Могил.

λειτουργιάριων си ест служебник от литургій св. Василіа, Іоанна Златаустаго и преждесвященных и служеній іереиских и диаконских повседневных нощных же и дневных в себѣ съдръжимых реченный. Благословеніем и исправленіем преподобнѣйшаго господина и отца кир Петра Могили. К., друкарня Києво-Печерської лаври,1629. 14 ненум. арк.+144+300 стор.+2 арк.

З післямовою Тарасія Земки і його віршем на герб Могили, а також передмовою Петра Могили і післямовою Степана Беринди.

Имнологія, си ест пѣснословіе, албо пѣснь през части писмом мовленая на день въскресеніа господа нашего Іисуса Хріста. Пану, пастыру, опекунови и добродѣеви своему през дѣлатели в типографіи в даруночку низко принесенаа... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1630. 6 ненум. арк.

Панегірик-акростих Петру Могилі, підписаний 10 чоловіками; серед них Памва Беринда, Степан Беринда і Тарасій Земка.

Студинський К. Три панегірики XVII віку.— ЗНТШ, т. XII, 1896, стор. 1—32.

На стор. 11—32 — тексти трьох панегіриків, поданих за першодруками: 1) Имнологія Памви Беринди, Степана Беринди, Тарасія Земки та інших; 2) Аνаθнма тнς тімнς Якова Седовського і 3) Евоdіа Григорія Бутовича; у статті — аналіз панегіриків.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 78—80 — текст вірша Степана Беринди Великодиый дар (в честь Є. Плетенецького), надрукованого в книзі Іже в святых

отца иашего Іоаиина Златоустаго... бесѣды на 14 посланій... апостола Павла, 1623, і опис цього видання; на стор. 192—194 — текст післямови С. Берииди до киги Преподобиаго отца нашего аввы Дорофеа поучеиія..., 1628, і опис цього видання; иа стор. 198 — текст післямови С. Беринди до книги Леітургіаріон си ест служебник..., 1629; иа стор. 234—239 — текст панегірика Имнологія, си ест пѣсиословіе..., 1630, в честь П. Могили, підписаиого 10 чоловіками, в тому числі Памвою Беридою, Степаиом Бериидою і Тарасієм Земкою, і опис цього видаиия.

Боболинський Леонтій

(Див. також Літописи і мемуари)

Леонтій Боболинський навчався, як гадають, у Київській академії, був ченцем Видубецького монастиря, потім ієромонахом чернігівського Троїцько-Іллінського монастиря. Тут у 1699 році написав чи переписав хроніку.

I

Грабянка Григорій. Дѣйствія презѣльной брани и от начала поляков крвавшой небывалой брани Богдана Хмелницкого, гетмана запорожского с поляки... Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1854. XXIX+VIII+1—272+X+2+273—374+VI стор.

На стор. X+2+273—327 — Приложение. Отрывки из Летописи Леонтия Боболинского. На стор. III—X — передмова І. Самчевського: опис автографа Леонтія Боболинського; характеристика літопису; на стор. 273—374 — текст 4 уривків з літопису (з листом Ісайї Копинського до Ієремії Вишневецького від 7 травня 1634 р.).

II

Должников П. Известие о двух летописях, находящихся в библиотеке Черниговской семинарии.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 2, 1827, стор. 148—149.

Опис хронік: І. Си есть хроника з разных авторов и гисториков многих діалектом руским есть написана в монастыру Свято-Троицком Черниговском иеромонахом Леонтием Бобилинским, закоником моиастыра Выдубицкого... року 1699. ІІ. Без імені літописця (починає від сотворіння світу і доводить до 1663 р.).

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 249 — коротка характеристика Леонтія Боболинського як автора літопису.

Максимович М. Письма о князях Острожских к графине А. Д. Блудовой.— Киев. епарх. ведом., 1866, № 3, отдел второй, стор. 103—111; № 4, стор. 141—146; № 6, стор. 196—

202; № 7, стор. 235—240; № 9, стор. 289—296; № 10, стор. 322—329.

На стор. 107—108 — твердження про те, що літописець южноруський був лише переписаний в Чернігові Леонтієм Боболинським в 1699 р.; Максимович мав старіший список літопису під заголовком Лѣтописец то есть кроника з розных многих а досвѣдчоних авторов и историков, диалектом русским есть зложона.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 214 — короткі відомості про Леонтія Боболинського і його хроніку.

Науменко В. Хронографы южнорусской редакции.— ЖМНП, ч. CCXXXIX, 1885, май, стор. 34—82.

Про хроніку ієромонаха Леонтія Боболинського Книга, глаголемая кроник, Лѣтописец, то-есть хроника (всього п'ять списків).

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 371—372 — огляд літопису Леонтія Боболинського.

Леонтий Боболинский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 34 півтом. СПб., 1896, стор. 560.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 380—381 — огляд літопису Боболинського.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 54—56 — огляд і характеристика літопису Леонтія Боболинського.

Борецький Іов

(Див. також Острозький Клирик, Полемічна література, Рогатинець Юрій)

Іван Матвійович Борецький народився у м. Бірчі в Галичині. Навчався спочатку у львівській братській школі, а далі, як гадають, у закордонних школах. На початку XVII ст. працював учителем львівської братської школи, в 1604 р. став її ректором. В 1611 р. був уже в Києві священиком; 1615—1616 рр. призначений ректором (першим) київської братської школи (до 1618 р.). В 1619 р. обраний ігуменом Києво-Михайлівського монастиря; постригся перед цим в монахи під іменем Іова. 9 жовтня 1620 р. висвячений на київського митрополита і залишався в цьому сані до смерті, що сталася 2 березня 1631 р.; похований у Києво-Михайлівському монастирі. Автор численних посланій, листів, передмов; перекладач; йому приписують також авторство Перестороги.

I

Аνθολογіων с богом съдержай церковную службу... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1619. 16+1048 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького; «іcправляли» (перекладали)

з грецької мови Іов Борецький, Захарія Копистенський, Памва Беринда; з післямовою Памви Беринди.

Аполлеіа Апологии, книжки діалектом руским написанои, полским зась ве Львовѣ друкованои, вкоротце а правдиве зъсуммованая през стан духовный восточного православіа... [Надрукована, очевидно, в Києві], 1628. 3 ненум.+9 арк.

Книга описує київський собор 1628 р., де засуджено книжку Мелетія Смотрицького Апологія; участь у цьому засудженні брав сам автор Апології, Іов Борецький, Ісайя Копинський, Петро Могила та ін.

Борецький Іов. [Окружна грамота від 16 серпня 1628 р., де повідомляється про київський собор і що Борецький та інші ієрархи залишаються вірними православію]. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628.

Про окреме видання цієї грамоти говориться в Аполлеї Апології.

Борецький Іов. [Окружна грамота, якою він запрошує на київський собор 29 червня 1629 р. для наради по заспокоєнню православної церкви]. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629.

Историко-полемическое исследование о начале и распространении унии в Литве и Западной Руси и о действиях ее поборников, сочиненное некоторым львовским священником, бывшим на брестском соборе, в предостережение православных. (Около 1600—1605).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. IV, 1851, стор. 203—236, № 149.

Першодрук Пересторoги, текст якої був доставлений Зубрицьким в списку з оригіналу, що зберігався у Львівській ставропігіальній бібліотеці під № 406.

Окружная грамота киевского православного митрополита Иова Борецкого литовско-русскому духовенству и мирянам с извещением о последовавшем от короля дозволении открыть поместный собор в Киеве в день св. апостолов Петра и Павла для изыскания средств, чтобы успокоить исповедующих православную веру, кои соблазняются отступниками от оной и с приглашением их прибыть на Собор к назначенному сроку. (1629, апреля 12).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. IV, 1851, стор. 517—518, № 228.

Благословенная и подтвердительная грамота митрополита киевского Иова Борецкого рогатинскому церковному братству с увещанием, чтобы братчики никаких дел не совершали по братству без участия приходского священника.— Вестн. Юго-Зап. Рос., год. 1-й, т. I, 1862, сентябрь, стор. 103—107.

Грамоту датовано 7 травня 1627 р.

Духовное завещание Иова Борецкого, митрополита киевского (+1631 г.).— Киев. епарх. ведом., 1863, № 21, отдел второй, стор. 640—647.

Коротка біографія Борецького; на стор. 642—647 — текст його заповіту (за рукоп. XVII ст.).

Калужняцкий Е. И. Обзор славяно-русских памятников языка и письма, находящихся в библиотеках и архивах львовских.— Труды III археолог. съезда, т. II, К., 1878, стор. 213—321 (приложения).

На стор. 266—267 — уривки з Перестороги (за рукоп. Онуфріївського монастиря).

Письмо киевского митрополита Иова Борецкого к царю Михаилу Федоровичу и патриарху Филарету об отправлении в Россию иеромонаха Памвы Берынды, протосингела иерусалимской церкви, искусного в исправлении книг (1624, сентября 1).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 542—543.

Отрывок из письма киевского митрополита Иова Борецкого к царю Михаилу Федоровичу с известием об униатском соборе в г. Кобрине (1626, июля 31).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 580.

Письмо митрополита киевского Иова Борецкого православному братству слуцкому по поводу жалобы протопопа Андрея Мужиловского об отнятии у него его викарием настоятельства в Спасской церкви в Слуцке и о неприязненных отношениях к нему членов братства. Митрополит требует, чтобы означенный викарий был удален братством, как нарушитель церковных канонов (1629, сентября 23).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I., т. VI, 1883, стор. 601—602.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 217, 261—269, 273—277, 279—283, 290—292, 299—300, 360—362, 363, 370—371, 371—379, 395—399 (приложення) — матеріали про Іова Борецького: різні листи, грамоти (з коментарями); на стор. 302—317 (приложення) — текст брошури Аполлеіа Апологіи, книжки діалектом руским написанои, полским зась ве Лвовѣ друкованои... (1628 р.); з коментарем.

Письмо киевского митрополита Иова Борецкого к Феофилу Леоновичу, настоятелю Преображенского храма в городе Люблине с убеждением не оставлять занимаемого им места, остерегаться беглых монахов, в монастырь их не пускать, советоваться во всем с еп. холмским Паисием, и с извещением, что на соборе постановили совершать по пятницам молебное пение спасителю и пресвятой богородице (1629, июня 8).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904, стор. 536—537.

Орловский П. И. Участие запорожских казаков в восстановлении иерусалимским патриархом Феофаном православной западно-русской церковной иерархии в 1620 году.— Труды Киев. дух. акад., 1905, № 8, стор. 642—650.

В статті наведено значні уривки з Протестації Іова Борецького; матеріали про діяльність його.

Орловский П. И. Киевский церковный собор 1629 года.— Труды Киев. дух. акад., 1905, № 8, стор. 651—658.

Про участь Іова Борецького в організації собору і опис діянь собору; подаио текст грамоти Борецького в справі скликания собору.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 130—131 — Пересторога: історико-літературиа довідка; иа стор. 131—136 — уривки тексту Пересторога зѣло потребиая иа потомиые часы православиым христіаиом (за вид. Археограф. комис.: Акты, отиос. к ист. Зап. Рос., т. IV. СПб., 1851).

Возияк М. С. Письменницька діяльність Івана Борецького на Волині і у Львові. Львів, вид. Львівськ. унів., 1954. 68 стор. (Львівський державний університет ім. Івана Франка. Кафедра української літератури).
Характеристика діяльиості Іваиа Борецького як письмениика під час перебування у Львові; аргументація твердження, що віи є автором Перестороги; на стор. 25—63 — текст Перестороги (за рукоп. бібл. АН УРСР, з вар. за вид. в Актах, отиос. к ист. Зап. Рос., т. IV); на стор. 64—68 — тверджеиня, що Клирик Острозький — псевдонім Іваиа Борецького.

II

Смотрицький Мелетій. [Зречення Апології]. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628.
Про окреме видаиия цього зречеиия свідчить Іов Борецький в окружній грамоті від 24 [?] серпия 1628 р.

Аскочеиский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...
На стор. 68 — біографія Іова Борецького; иа стор. 93—104 — Київська академія за часів Борецького-митрополита.

Челобитная сестры киевского митрополита Иова Борецкого царю Михаилу Федоровичу о вспоможении по случаю разорения от польских жолнеров и татар. (1640, марта 18).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. III, 1861, стор. 38—39, № 32.

Указ короля Сигизмунда III виленским православным жителям, предающий их комиссарскому суду за построение новой св. духовской церкви в Вильне, за неповиновение униатскому митрополиту Иосифу Рутскому и за признание ими православного митрополита Борецкого и других архиереев, поставленных иерусалимским патриархом, законными своими пастырями. (1622, января 22).— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год. 1-й, т. III, 1863, февраль, стор. 29—33.

Говорский К. Борецкий Иов. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 107—108.

Выписки киевского гродского суда и письма архиепископа полоцкого и проч. Мелетия Смотрицкого киевскому митрополиту Иову Борецкому с оправданием себя касательно своих сочинений, за которые обвинял его киевский собор. (1628, августа 30).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., ч. II, 1865, стор. 76—77.

Киев в борьбе с униею (1620—32).— Киев. епарх. ведом., 1866, № 24, отдел второй, стор. 741—748; 1867, № 1, стор. 5—10.

Діяльиість Іова Борецького та Мелетія Смотрицького в боротьбі проти униатів.

Эпитафии фундаторам Киево-Печерския лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613; №24, стор. 677—679.

Подаио тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою; серед иих (стор. 612—613) — епітафія Іову Борецькому.

Голубев С. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковнославянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 382—384 — про історію видаиия Аполлеї Апології (1628 р.); характер цього видання.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 153—159 — Пересторога: завдания цього твору, час написаиия, зміст.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 181—182 — біографія і характеристика діяльиості Іова Борецького; на стор. 175 — коротка характеристика Перестороги.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду київської колегії; біографічні даиі і характеристика діяльиості Іова Борецького та іиших діячів київського гуртка.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Числеииі матеріали для характеристики багатьох украіиських письмеииихів; є матеріали про життя і діяльиість Іова Борецького.

Н. Б. Иов Борецкий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 723.

Студинський К. Пересторога, руський пам'ятник початку XVII віка. Історично-літературна студія д-ра Кирила Студинського. Львів, 1895. 193 стор.

Детальиий аиаліз твору на широкому тлі полемічної літератури кінця XVI ст. і в зв'язках з історичними та релігійиими умовами і боротьбою тих часів.

Рец.: *Жукович П.* — Христ. чтен., 1895, ч. 2, стор. 584—589.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 272—276, 307—311, 385—396 та ін.— характеристика діяльиості і біографічиі відомості про Іова Борецького.

Титов Ф. Иов Борецкий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 221—225.

Біографічиі відомості про Іова Борецького; характеристика його діяльності; література питаиня.

Жукович П. Н. Протестация митрополита Иова Борецкого и

других западнорусских иерархов. СПб., 1909. 19 стор. (Відб. з 3 тома Сборника по славяноведению).

Рец.: *Титов Ф. И.*— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 7—8, стор. 542—566.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 77—84 — характеристика діяльності Іова Борецького.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 94 — біографічні відомості про Іова Борецького; огляд його діяльності, зокрема літературної.

Гординський Я. Акад. Кирило Студинський як дослідник літератури XVI і XVII ст.ст.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—80 (11—94).

На стор. 23—59 — характеристика розвідки Студинського про Пересторогу.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 69—70 — огляд Перестороги.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 62—68 — огляд і характеристика Перестороги як полемічно-викривального твору; найбільш імовірно, що автором його був Іван Борецький; на стор. 78—80 — огляд і характеристика Протестації Івана Борецького.

Боянський

(Див. також Богогласник)

Боянський жив у другій полов. XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 200—201 — аналіз вірша Боянського (№ 152 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Братковський Данило

(Див. також Віршова література)

Данило Богданович Братковський народився десь в 30—40-х рр. XVII ст. на Волині у сім'ї українського шляхтича. Здобув серйозну освіту, бував за кордоном. Вів активну боротьбу проти польської шляхти; десь у 1700—1701 р. вступив до повстанського загону Семена Палія. В 1702 р. шляхетський загін затримав Братковського, знайшов при ньому

козацьку відозву і листи. Братковського посадили до тюрми і піддали тяжким тортурам, які він мужньо витримав. 15 листопада 1702 р. військовим судом був засуджений на смерть і наступного дня «посеред ринку луцького через ката на сім разів мордерсько зістав стятий». Автор збірки віршів переважно сатиричного змісту, написаної польською мовою з українізмами.

I

Братковський Данило. Swiat po częśći przeyrzany.— Краків, друкарня Францішка Цезаря, 1697. 83 стор.

Збірннк віршів Данила Братковського.

Присяга, данная: князем Вацлавом Четвертинским, Даниилом Братковским и Андреем Гулевичем, депутатами от православных дворян Волынского воеводства, выбранными на съезде, созванном королем в Люблине для устройства церковных дел в Речи посполитой. Депутаты приносят клятву в том, что они не дадут согласия на принятие догматов, не согласованных с учением православной церкви (1679, дек. 9).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1871, стор. 32—34.

Доманицький В. Вірші Данила Братковського.— Літ.-наук. вісн., т. XLV, 1909, січень—березень, стор. 339—348.

Опнс збірннка віршів Даннла Братковського (1697 р.); тексти 35 віршів у перекладі В. Доманнцького українською мовою.

II

Липинський В. Данило Братковський — суспільний діяч кінця XVII століття.— Літ.-наук. вісн., т. XLV, 1909, січень — березень, стор. 326—338.

Біографія і характернстнка діяльності Данила Братковського в зв'язку з суспільно-політичною боротьбою XVII ст.; література питання; аналіз літературної спадщннн Братковського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 54—56 — біографія Данила Братковського; аналіз і характерстика його творчості.

Броневський Мартин

(Див. Філалет Христофор, а також Полемічна література)

Мартин Броневський (перекручено — Христофор Бронський) жив у другій половині XVI і, очевидно, на початку XVII ст.; мав титул королівського секретаря; протестант віросповіданням; з 1598 р. був послом на сейм від Київщини. Як вважають, він під псевдонімом Христофор Філалет написав Апокрисиса.

II

Яременко П. К. Хто був автором «Апокрисиса»? — Наук. зап. Львівськ. пед. ін-ту, т. XIII, 1958, стор. 3—22.

Автором Апокрисиса був Мартин Броневський; нові матеріали для підтвердження цієї тези; характеристика твору.

Будний Симон

(Див. також Полемічна література)

Симон Будний родом, очевидно, з Білорусії, навчався в Краківській академії; згодом пристав до протестантів, був пастором у містечку Клецьк (біля м. Слуцька, Білорусія); далі перейшов у соцініанство. Діяльність його припадає на 1562—1583 рр. Автор полемічних творів, перекладач.

I

Будний Симон. Катихисіс, то есть наука стародавная хрістіаньская о светого писма, для простых людей языка руского в пытаніах и отказѣх събрана... Несвіж, надруковано накладом Матвія Кавечинського, Симона Будного і Лаврентія Кришковського, 1562. 6+3+251 арк.

Будний Симон. О оправдании грѣшного человѣка пред богом. Книжка С. Б. Несвіж, 1562.

II

Головацкий Я. Ф. Библиографические находки во Львове.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, № 7, стор. 1—43.

На стор. 31 — біографічні відомості про Симона Будного і реєстр його творів.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 34—35 — про видання Катехізиса Симона Будного.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 133—135 — огляд літературно-видавничої діяльності Симона Будного.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 47 — характеристика діяльності Будного.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 20—22 — огляд Катехізиса Симона Будного.

Бутович Григорій

(Див також Віршова література)

Григорій Бутович в 1642 р. був студентом Замойської академії. Автор панегіріка.

I

Бутович Григорій. Єводіа, албо слодковонный дойзрѣлых в молодом вѣку, его милости господина отца Арсенія Желиборского з ласки божеи епископпа лвовского, галицкого и Каменца-подолского духовных цнот запах, през Григорія Бутовича усмакованный... Львів, братська друкарня, 1642. 10 арк.

Студинський К. Три панегірики XVII віку.— ЗНТШ, т. XII, 1896, стор. 1—32.

На стор. 11—32 — тексти трьох панегірнків: 1) Имнологія Памви Беринди, Степана Беринди, Тарасія Земки та інших; 2) Ἀνάθημα τῆς τιμῆς Якова Седовського і 3) Єводія Грнгорія Бутовнча (всі текстн подано за першодруками); в статті — аналіз панегіриків.

II

Головацкий Я. Ф. Библиографические находки во Львове.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1813, № 7, стор. 1—43.

На стор. 27—31 — огляд Єводії Григорія Бутовнча (Львів, 1642); заголовок твору, склад брошурн; коментар.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Численні матеріалн для характеристнкн багатьох українськнх пнсьменннків; є деякі дані і про Грнгорія Бутовнча.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 74—75 — біографічні відомості про Григорія Бутовнча і огляд його панегіріка.

Буховецький Іван

(Див. також Віршова література)

Іван Буховецький жив, очевидно, на поч. XVIII ст. Автор акростихових віршів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 197—199 — текст акростиха Івана Буховецького Ієрусалнме, прнми Хрнста (за рукоп. XVIII ст.); відомості про інші його вірші.

Василій

(Див. також Віршова література)

Василій був попом чи поповичем, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 319—321 — текст акростиха Василія попа чи поповича Во мученицех славне Георгие (за рукоп. 1839 р.); на стор. 526 — акростих Пѣснь святому Николаю (поч.: «Великий чудотворче...», за рукоп. XVIII ст.; ймовірно, що цей вірш належить якомусь іншому Василю).

Васіян Бро...

(Див. також Віршова література)

Васіян Бро... жив, очевидно, у кін. XVII — першій полов. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 280—281 — текст акростиха Васіяна Бро... Велиим гласом и ужасом днесь, Давиде, викрикай (за рукоп. першої пол. XVIII ст.).

Величко Самійло

(Див. також Літописи і мемуари)

Самійло Величко народився в 1670 р.; з молодих літ пішов у козаки і через деякий час став секретарем при генеральному писареві В. Кочубею. Після смерті Кочубея в 1708 р. поселився у його маєтку — селі Диканьці, далі в селі Жуках на Полтавщині і займався літературною працею. В 1728 р. ще жив. Автор літопису.

I

Величко Самійло. Летопись событий в Юго-Западной России в XVII-м веке. Составил Самоил Величко, бывший канцелярист канцелярии войска запорожского, 1720. Издана временною комиссиею для разбора древних актов. Т. I, К., 1848. VIII+454+51+XXX+II стор.; т. II, К., 1851. 612+XVII+III стор.; т. III, К., 1855. IV+XII+568+2 стор.; т. IV, К., 1864. XI+407+2 стор.

Т. І: на стор. I—VIII — опис автографа С. Величка; огляд літопису за томами; принципи видання твору; на стор. І—454 — текст Сказаніе о войнѣ козацкой з поляками, через Зѣновія Богдана Хмелницкого, гетмана войск Запорожских, в осми лѣтех точившойся; а до дванадцяти лѣт у поляков з иншими панствами провлекшойся. Якою он Хмелницкій, при всесилной помощи божественной, з козаками и татарами от тяжкого ига лядского вибился, и под высокодержавное пресвѣтлѣйшого монархи россійского Алексія Михайловича владѣніе доброволнѣ поддался. От авторов: нѣмецкого — Самуила Пуфендорфія, козацкого — Самуила Зорки, и полского — Самуила Твардовского, войну тую в книзѣ своей, Война домова названной, вѣршом полским описавшого. Нынѣ же вкратцѣ стилем гисторичним и нарѣчіем малоросійским справленное и написанное тщаніем Самоила Величка, канцеляристи негдись войска запорожского. В селѣ Жуках, уѣзду Полтавского. Року 1720. Предмова до чителника і часть первая; на стор. 1—51 (друга пагінація) — додаток до літопису Гнѣвливая и досадителная листовная корреспонденція короля полского Жикгмунта з Османом, царем турецким, бывшая; з кронѣчки рукописной козацкой, в Переясловлѣ малоросійском року 1636 написанной, взятая (тексти листів); на стор. I—XXX— зміст. Т. II: на стор. 1—162 — текст Повѣствованія лѣтописная о малоросійских и иних отчасти поведеніях собранная и зде описанная (з передмовою Величка, розділи I—XXVII); на стор. I—XVII — зміст. Т. III: на стор. I—IV — передмова від видавця; на стор. I—XII — зміст; на стор. I—568 — закінчення літопису (розділи XXVIII—XLI); в усіх томах є величезна кількість листів, різних донесень і т. д., а також українських і польських історичних і панегіричних віршів. Т. IV: на стор. 1—XI — передмова від видавців; тут же вміщено текст передмови С. Величка до збірника з літописом Повѣсть о козацкой з поляками войнѣ...; на стор. 1—84 — текст цієї хроніки Повѣсть о козацкой з поляками войнѣ чрез Зѣновія Богдана Хмелницкого, гетмана войск запорозских, точившойся, которою он же при божой помощи з козаками и татарами от подданства лядского выбился и поддался под высокодержавную пресвѣтлѣйшого монархи всеросійского протекцію. От книги, названой Война домовая, нарѣченіем Самоила Твардовскаго, ритмами полскими составленной и в Калѣшу, року 1681 напечатанной, вкратцѣ малоросійским нарѣчіем виписаная, в року 1718, априля. S. S. P. L. (з передмовою перекладача Степана Савицького, писаря Лубенського полку); на стор. 85—106 — текст Комісії гадяцької року 1658 (переговори між Польщею і запорожцями); на стор. 107—132 — реєстр маєтку Семена Палія; на стор. 133—146 — текст О войнѣ Остраниновой з ляхами на Украинѣ Малороссійской; на стор. 146—182 — записки Тимофія Титловського (1620—1621) Історія о двух султана турецкого Османа Гордого... с поляками и козаками бывших войнах (у перекладі Степана Лукомського); на стор. 183—296 — щоденник Симеона Окольського (1638 р.); на стор. 297—313 — додаток до цього щоденника, складений Степаном Лукомським (1639—1648 р.); на стор. 315—407— покажчик до всіх чотирьох томів літопису Величка.

Житецкий П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. К., 1876. 376 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1875 р.).

На стор. 374—376 — уривки тексту з літопису Величка.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст. ст., зокрема літопису Величка; на стор. 369—382 — передмова Величка до першого тома літопису і похід Сірка на Крим.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 388—396 — біографічні дані про Величка; літопис його — джерела твору, мова і стиль; склад літопису; наведено великі уривки тексту.

Величко Самійло. Сказаніє о войнѣ козацкой з поляками. К., 1926. XVI+268+1 стор. (Пам'ятки українського письменства. Видає Археографічна комісія Української Академії наук. Т. I).

На стор. V—XVI — переднє слово: характеристика рукопису; едиційні принципи видання літопису; на стор. 1—254 — текст першої книги літопису Величка; на стор. 255—268 — зміст її.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 301—304 — літопис Самійла Величка: біографічні відомості про автора та уривки тексту (за вид. Летопись событий в Юго-Западной России в XVII веке. Составил Самоил Величко..., К., 1851)

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 214 — короткі біографічні відомості про Самійла Величка.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 379—387 — біографічні дані про Самійла Величка; огляд його літопису; джерела твору; огляд видання літопису.

И. Л. Величко Самуил.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 849.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 70—74 — характеристика мови літопису Величка.

Петрикевич В. Літопись Самійла Величка а «Woyna domowa» Самійла Твардовського. Порівнуюча студія. Написав Віктор Петрикевич. Тернопіль, 1910. 48 стор.

Рец.: *Черевко С.*— ЗНТШ, т. CXV, 1913, стор. 191—193 (бібл.).

Орленко Л. [Левицький О.]. Книжні відомості українців про Московське царство наприкінці XVII ст.— Україна, 1914, кн. 3, стор. 66—72.

На стор. 68—72 — текст Преславное царство Московское із Космографії 1728 р., якою користувався Величко; до тексту додана характеристика Космографії.

Петровський М. Псевдо-діаріуш Самійла Зорки.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XVII, 1928, стор. 160—204.

Діаріуш Зорки, нібито одне з джерел літопису Величка, не існував; велика література питання.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 99 — характеристика літопису Самійла Величка.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 72—79 — біографія Самійла Величка; огляд і характеристика його літопису.

Величковський Іоанн

(Див. також Віршова література)

Іоанн Величковський на поч. 1680-х рр., гадають, працював у Чернігові, в друкарні Лазаря Барановича. Згодом переселився до Полтави, де був призначений пресвітером Успенської церкви. Тут і помер в 1726 р. Автор численних віршів.

I

Wieliczkowski Joannes. Panegiryk towarzystwa kunsztu typographskiego dla uezezenia [?] Lazarza Baranowicza... Чернігів, друкарня Троїцько-Іллінської лаври, 1684. 5 арк.

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы.— Унив. изв., 1905, апрель, стор. 1—62. (Є окремий відбиток).

На стор. 32—34 — зразки віршів Іоанна (Лаврентія?) Величковського.

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии.— Унив. изв., 1909, июнь, стор. 1—39. (Є окремий відбиток).

На стор. 23—24 — опис рукопису віршів Іоанна Величковського: Зегар цѣлый и полузегарик... (1690 р) і Млеко (1691 р.); подано зразки віршів.

Перетц В. Н. Украинская антология 1670—1680-х годов. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 3, 1929, стор. 56—72.

Огляд давніх збірників віршів; література питання; опис збірника 1670—1680 рр.; наведено численні тексти анонімних віршів і віршів Іоанна Величковського та інших письменників.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 212—216 — Іоанн Величковський: біографічно-літературна довідка та текст (уривки) з Млека (за виготовленої до друку монографії С. І. Маслова Іоанн Величковський, маловідомий український письменник кін. XVII—поч. XVIII ст.).

II

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти у Київській академії; періоди розвитку освіти; піїтика — теорія поезії, драми, епосу; аналіз творів Іоанна Величковського та інших численних письменників.

Маслов С. І. Український письменник кінця XVII— початку XVIII ст. Іван Величковський.— В брош.: XII наукова сесія [Київ. ун-ту]. Тези доповідей. Секція філології. К., 1955, стор. 4—5.

Величковський Паїсій

Петро Іванович Величковський народився 1722 р. в Полтаві у сім'ї священика. Рано осиротів; деякий час навчався у Київській академії, але незабаром пішов жити по монастирях, прийнявши на 19-му році життя чернецтво під іменем Платона. Далі жив у монастирях Молдавії, на Афоні, де прийняв ім'я Паїсія; в 1747 р. став священиком у Мернополянському скиту (Валахія); з 1779 р. жив у молдавському Нямецькому монастирі; в 1790 р. прийняв тут сан архімандрита і помер 15 листопада 1794 р. Автор богословсько-полемічних творів, перекладач.

I

Послание старца Паисия Величковского к братии Поянововоронской обители (в Буковине) по поводу учения монаха Феопемпта, хулившего умную молитву. 1793-го года.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 2(189), стор. 6—12 (смесь).

Текст посланія.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 222—223 — про рукопис перекладів Паїсія Величковського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 363 — реєстр творів Паїсія Величковського.

Надгробные стихи старцу Паисию Величковскому (+1794).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 2(189), стор. 12—14 (смесь).

Текст вірша.

Боровкова-Майкова М. Нил Сорский и Паисий Величковский.— Сборник статей, посвященных С. Ф. Платонову. СПб., 1911, стор. 27—33.

Деякі факти впливу Нила Сорського на Паїсія Величковського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 5—6 — біографічні відомості про Паїсія Величковського; огляд його діяльності.

Венедикт

(Див. також Богогласник)

Венедикт жив у середині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 297—298 — текст акростиха Венедикта Возбранной дѣво мати (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 201—202 — аналіз вірша Венедикта (№ 99 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Вислоцький

(Див. також Богогласник)

Вислоцький жив у другій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 202—203 — аналіз вірша Вислоцького (№ 204 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Вишенський Іван

(Див. також Полемічна література)

Іван Вишенський народився десь у кін. першої полов. XVI ст. у містечку Судова Вишня біля Перемишля. Деякий час жив у м. Луцьку. На початку 90-х рр. Вишенський уже був на Афоні, де вів чернече життя; в 1604 р. повернувся на Україну і пробув тут — у Львові, в Уневському і Манявському монастирях — щось із два роки і восени, очевидно 1606 р., знову пішов на Афон. Тут і помер десь у 20-х рр. XVII ст. Автор численних полемічних творів.

I

[Книжиця в десяти відділах]. Острог, 1598. 144 арк. ненум. (є нумерація зошитів).

Книжка без заголовка і розпочинається словами: «З друкарни Острозское... сіа книжица выдана...»; на арк. 136 зв. — 144 — текст посланія Івана Вишенського до князя Костянтина Острозького («Благочестивому княжати Василію...»)

Кириллова книга. Гродно. 1786. 15+8+562 арк.

В цьому збірнику, що складається з 57 слів, передрукована в слов'яноросійському перекладі Книжиця в десяти відділах, яка видана була в Острозі 1598 р. і містить посланіє Івана Вишенського до Костянтина Острозького.

Кириллова книга. Гродно. 1786. 15+8+562 арк.

Передрук московського видання 1644 р.

Кириллова книга. Гродно. 1791. 15+8+562 арк.

Передрук московського видання 1644 р.

Четыре сочинения афонского монаха Иоанна из Вишни, по поводу возникшей в Южной и Западной Руси унии, или со-

единения восточной православной церкви с западною римскою (конца XVI века).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. II, 1865, стор. 205—270 (прибавления).

Надруковано (за рукоп. кін. XVII ст.): I. Послание ко князю Василию Острожскому и ко всем православным христианам в Малой России (стор. 205—224); II. Послание афонского монаха Иоанна Вишенского ко всем православным жителям Юго-Западной Руси и Польско-Литовского королевства (стор. 224—227); III. Послание афонского монаха Иоанна Вишенского к митрополиту и епископам Юго-Западной Руси, принявшим унию (стор. 227—254); IV. Сочинение монаха афонского Иоанна Вишенского о заблуждениях римской веры (стор. 254—270); разом з писанням до Острозького надруковано п'ятий твір Вишенського — Пораду.

Голубев С. Киевский митрополит Петро Могила... Т. I.

На стор. 67—154 (приложения) — тексти Зачапки та Краткословного отвѣта Феодула — творів Івана Вишенського (за рукоп. Київ. дух. акад. — копії рукоп. Царського); з великим коментарем; подано виписки із книги П. Скарги O jedności kościoła bożego (1577), яка викликала послання Вишенського; про Вишенського є матеріали на стор. 229 (про перебування його в Маневі у Іова Княгиницького).

Неизданные сочинения и послания Иоанна Вишенского начала XVII стол.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 19—48.

Зміст: 1) Обличение диавола миродержца; 2) Послание ко львовскому братству и прочим православным южноруссам; 3) Послание к старице Домникии; 4) Послание к Иову Княгиницкому; 5) Позорище мысленное (сочинение, написанное по поводу изданной во Львове в 1614 году книги о священстве Иоанна Златоустого).

Мирон [Франко Ів.]. Сочинения Иоанна Вишенского.— Киев. стар., т. XXV, 1889, май, стор. 21—36 (прилож.).

На стор. 21—27 — вступна стаття Франка; на стор. 27—36 — тексти із Книжки Вишенського: Терминa о лжи, Оглавленіе написаного в книжце, О чину прочитанія сего писанія, Обличеніе діавола миродержца (за Підгорецьким рукоп. XVII ст.).

Житецкий И. П. Неизданные сочинения Иоанна Вышенского.— Киев. стар., т. XXIX, 1890, июнь, стор. 111—120 (прилож.).

На стор. 112—120 — тексти: О еретикох, Загадка философом латинским, Слѣд к постыженію и изученію художества, Новина или вѣсть о сбретѣнии тѣла оубитого Варлаама.

Франко Ів. Іван Вишенський. Львів, [1910]. 62 стор. («Універсальна бібліотека»).

Розвідка про життя і творчість Івана Вишенського; поема Іван Вишенський; переклад українською сучасною мовою Обличенія діавола миродержца.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 125—170 — біографічні дані про Вишенського, детальний аналіз і характеристика його творів (наведено численні уривки текстів); рукописи його творів.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 238—241 — біографічні відомості і характеристика літературної діяльності Івана Вишенського; на стор. 253—269 — уривки

тексту з Обличенія діавола миродеръжца, Посланія до єпіскопів. Поради.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 105 — біографічні відомості про Івана Вишенського; на стор. 105—107 — уривки тексту Іоанна мниха извѣщеніе краткое о латинских прелестех; на стор. 107—109 — уривок тексту Писаніе до всѣх обще в лядской земли живущих; на стор. 109—112 — уривки тексту Обличеніе діавола миродержца; на стор. 112—113 — уривок посланія Благочестивому господару Василію, княжати Острозскому; на стор. 113—117 — уривки з Поради; на стор. 117—122 — уривки з Посланія до єпіскопів; на стор. 122—124 — уривки з Краткословного отвѣта Феодула; на стор. 125—127—уривки з Зачапки мудраго латынника з глупым русином; на стор. 127—130 — уривки з Посланія к старицѣ Домникіи (тексти подано за різними виданнями: Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. II, СПб., 1865; Киев. стар., 1889, май: С. Голубев, Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники, т. I, К., 1883; Архив Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, К., 1887).

Иван Вишенский. Сочинения. Подготовка текста, статья и комментарии И. П. Еремина.—М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955. 372 стор. (Литературные памятники).

На стор. 4—220 — тексти всіх відомих творів Вишенського: Книжка в 10 главах із змістом та двома передмовами і 6 інших творів (Краткословный ответ Петру Скарге, Послание Домникии, Зачапка мудраго латынника з глупым русином, Послание львовскому братству, Послание Иову Княгиницкому, Позорище мысленное (за пятьма рукописами XVII—XIX ст.); на стор. 223—271 — стаття І. П. Єрьоміна Иван Вишенский и его общественно-литературная деятельность; на стор. 272—280 — археографічний огляд творів Івана Вишенського; на стор. 281—291 — різночитання до текстів; на стор. 292—328 — коментарі; на стор. 329—335 — матеріали для історії тексту посланія Івана Вишенського К утекшим от православное вѣры епископом: текст посланія От святое Афонское горы скитствующих (за Острозькою книжицею 1598 р.); на стор. 336—352 — словник; на стор. 353—369 — текст поеми Івана Франка Іван Вишенський; на стор. 370 — список ілюстрацій.

Рец.: *Махновець Л. Є.* Твори видатного полеміста.— Вітчизна, 1956, № 1, стор. 170—177; *Попов П. М.* За глибоке вивчення літературної спадщини.— Вісник АН УРСР, 1956, № 3, стор. 73—78.

Іван Вишенський. Твори. Вступна стаття, упорядкування, підготовка текстів та примітки І. П. Єрьоміна. К., Держлітвидав, 1959. 272 стор.

На стор. 3—39 — вступна стаття Іван Вишенський і його громадсько-літературна діяльність; на стор. 41—246 — тексти усіх відомих творів Вишенського (за вид. Иван Вишенский. Сочинения. М.—Л., 1955); тексти для даного видання заново звірено за рукописами; на стор 247—254 — примітки; на стор. 255—268 — словник.

II

Памятники полемической литературы. Кн. 1. 1878. VIII стор.+ 1448 стовп.+236 стовп.+24 стор.

На стор. 16—19 — відомості про Мелетія Пігаса; повний зміст Острозької книжиці 1598 р., де вміщено твір Івана Вишенського.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 51—52, 66—85, 135—139 та ін.— огляд творчості Івана Вишенського і характеристика її.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 175 — реєстр творів Івана Вишенського.

Сумцов Н. Ф. Иоанн Вышенский. (Южнорусский полемист начала XVII ст.).— Киев. стар., т. XI, 1885, апрель, стор. 649—677. (Є окремий відбиток).

Загальна характеристика життя і діяльності Івана Вишенського

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 139—143 — біографічні відомості про Івана Вишенського; реєстр і характеристика його творів.

Мирон [Франко Ів.]. Иоанн Вишенский. (Новые данные для оценки его литературной и общественной деятельности.— Киев. стар., т. XXV, 1889, май, стор. 141—151.

В статті подано опис і характеристику Підгорецького рукопису (XVII ст.) з творами Вишенського.

Житецкий И. П. Литературная деятельность Иоанна Вишенского.— Киев. стар., т. XXIX, 1890, июнь, стор. 494—532.

Загальна характеристика творчості Вишенського, зокрема нововиданих Г. Житецьким творів письменника (тут же, в додатках).

Франко Ів. Іван Вишенський, руський писатель XVI віку.— Хлібороб (Коломия), 1892, чч. 8—11, стор. 59—60, 73—75, 82—83, 89—90. (Є окремий передрук з доповненням, Коломия, 1892. 26 стор.; передрук із скороченням див. Твори в двадцяти томах. Т. XVI. Літературно-критичні статті. К., Держлітвидав України, 1955, стор. 413—429).

Рец.: *Б. Вільхівський* [Б. Грінченко].—Зоря, 1893, ч. 6, стор. 117—118.

И. Л. Вишенский Иоанн.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 12 півтом. СПб., 1892, стор. 597—598.

Голубев С. Объяснительные параграфы по истории западнорусской церкви.— Киев. епарх. ведом., 1893, № 3, часть неофиц., стор. 67—77; № 4, стор. 95—100; № 5, стор. 124—131; № 12, стор. 312—329; № 24, стор. 739—755.

На стор. 320—329 — про неточності, допущені при виданні творів Івана Вишенського (у другому томі Актов, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., надруковано не 4, а 5 творів Вишенського); перелік рукописів із творами Вишенського.

Франко Ів. Іван Вишенський і єго твори. Написав др. Іван Франко. Львів, 1895. VII+536 стор. (Літературно-наукової бібліотеки книжки 21—30).

Огляд літератури питання; біографія Івана Вишенського; детальний аналіз і встановлення часу написання кожного твору полеміста.

Рец.: *Крымский А.* Иоанн Вышенский, его жизнь и сочинения.— Киев. стар., т. L, 1895, сентябрь, стор. 211—247; т. LI, октябрь, стор. 1—47. (Є окремий відбиток); *В. Г.* [Гнатюк В.]. — ЗНТШ, т. XII, 1896, стор. 20—22 (наук. хрон.); *Kalina. A.* Kwartalnik Historyczny, 1895, зош. IV, стор. 706—714; *Студинський К.* — ЗНТШ, т. V, 1895, стор. 29—48 (бібл.); *Житецкий И. П.* К вопросу об унии и южнорусских проповедниках. — ЖМНП, 1895, сентябрь, стор. 151—157; *Ks. N. W. r. gr.* — Przegląd powszechny, (Краків), т. L, 1896, зош. 4, стор. 122—127; Рус. мысль, 1896, кн. 8,

стор. 359—361; *Jagič V.*—Arch. für slav. Philol., т. 18, 1896, стор. 301—302; *Brückner. A.* Die russisch - litauische Kirchenunion und ihre literarischen Denkmähler. — Arch. für slav. Philol., т. 19, 1897, стор. 193; *Багалій Дм.* Іван Франко яко науковий діяч. — Україна, 1926, кн. 6, стор. 32—36; *Копержинський К.* Український письменник XVI ст. Василь Суразький. — Наук. зб. за 1926 р. К., 1927, стор. 40.

Крымский А. К вопросу о старинных малорусских религиозных сказаниях. По поводу брошюры проф. Н. Сумцова «К библиографии старинных малорусских религиозных сказаний». Х. 1896 г. (Из VIII тома Харьковского сборника историко-филологического общества за 1895 г.), стор. 8.— Киев. стар., т. LV, 1896, октябрь, стор. 65—76.

Про перекази і легенди у творах Івана Вишенського, Захарії Копистенського, у Перестсрозі.

Пальмов И. С. Юбилей трехсотлетия Брестской унии во Львове и столетняя борьба против нее в Галицкой Руси.— Христ. чтен., 1897, ч. 2, (т. CCIII, стор. 842—844.

Загальна характеристика унії; боротьба Івана Вишенського проти унії та ін.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 231—235, 412—414, 418—419, 442—443, 472—473 та ін.— характеристика творчості і діяльності Івана Вишенського.

Франко Ів. Новий причинок до студій над Іваном Вишенським.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900, (Inhaltsangaben), стор. 19 і стор. 1—4.

Одне з посланій, надрукованих в Острозькій книжиці 1598 р.— От святое афонское горы скитствующих — належить перу Івана Вишенського.

Харлампович К. Борьба школьных влияний в допетровской Руси.— Киев. стар., т. LXXVIII, 1902, июль — август, стор. 1—76; сентябрь, стор. 358—394; т. LXXIX, октябрь, стор. 34—61.

Освітня справа на Україні до XVII ст.; Іван Вишенський про латинську науку.

Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 259—280.

Характеристика суспільно-політичних поглядів і діяльності Івана Вишенського та інших численних українських письменників.

Титов Ф. Иоанн Вишенский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 132—135.

Біографічні відомості про Івана Вишенського; огляд і характеристика творчості; реєстр його творів (14 №№); література питання.

Щурат В. До біографії і писань Івана з Вишні.— ЗНТШ, т. LXXXVII, 1909, стор. 48—63.

Питання про родове прізвище Івана з Вишні, висвітлене на матеріалах старих пом'яників; відмічено помилки у виданнях творів Івана Вишенського.

Ивановский Н. Кириллова книга.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 228—231.

Характеристика збірника; література питання.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 55—56 — огляд літературної діяльності Івана Вишенського.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 257—261 — життя і літературна діяльність Івана Вишенського.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 55—57 — характеристика суспільно-політичних поглядів Івана Вишенського.

Грушевский А. Из полемической литературы конца XVI в. после введения унии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 291—313.

Загальний огляд полемічної боротьби; аналіз творчості Івана Вишенського, Іпатія Потія і Клирика Острозького.

Перетц В. Найдавніша згадка про театр на Україні.— Україна, 1924, кн. 1—2, стор. 14—15.

Згадки про театр у Івана Вишенського.

Перетц В. Н. Иван Вишенский и польская литература XVI в. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 15—49.

Література питання про Вишенського; стилістична подібність творів Вишенського до творів польських письменників-католиків — Скарги, Рея, а також кальвінських і аріанських письменників.

Рец.: *Айзеншток І.*— Черв. шлях, 1927, № 4, стор. 246—247; *Марковський М.*— Україна, 1927, кн. 6, стор. 175—180.

Цимбалюк С. Іван Вишенський і його творчість.— Літерат. критика, 1939, кн. шоста, червень, стор. 12—25.

Загальний огляд літературної спадщини Івана Вишенського і її ідейно-художня характеристика.

Вишенский Иван.— БСЭ. Т. 9, изд. 2-е, 1951, стор. 533.

Еремин И. П. К истории русско-украинских литературных связей в XVII веке.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 291—296.

Про популярність творів Вишенського серед старообрядців.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 72—74 — біографічні відомості про Івана Вишенського; аналіз і характеристика його творчості.

Скирда Т. І. Суспільно-політичні погляди Івана Вишенського.— В кн.: З історії суспільно-політичної та філософської думки на Україні. К., 1956, стор. 3—18.

Поліщук Ф. М. І. Франко про Івана Вишенського.— Наук. зап. Київ. пед. ін-ту, т. 22, 1956, стор. 140—154.

Огляд праць Івана Франка про Івана Вишенського.

Присяжнюк М. Ф. Іван Франко про Івана Вишенського. Доповіді і повідомлення Вінницьк. пед. ін-ту, вип. 5, 1956, стор. 41—50.

Огляд розвідок Івана Франка, присвячених Івану Вишенському.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 40—60 — викриття Ватікану і унії в творчості Івана Вишенського.

Шолом Ф. Я. Иван Вишенский и Максим Грек. (Из истории русско-украинских литературных связей XVI — начала XVII вв.).— Славянская филология. Сборник статей. III. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 294—315 (Академия наук СССР. Советский комитет славистов. IV Международный съезд славистов).

Вплив творчості Максима Грека на творчість Івана Вишенського.

Пінчук С. П. Іван Вишенський. Літературний портрет. К., Держлітвидав, 1959. 96 стор.

Огляд життєвого шляху та характеристика світогляду і літературної діяльності Івана Вишенського

Вишенський Іполіт

Іполіт Вишенський був ієромонахом Борисоглібського монастиря в Чернігівській єпархії. В 1707—1709 рр. відбув подорож до Єрусалима і залишив опис цієї подорожі.

I

Леонид, архим. Пелгримация или путшественник честного иеромонаха Ипполита Вишѣнского, постриженца святых страстотерпец Бориса и Глеба катедры архиепископии Черниговской, во святый град Иерусалим.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1876, кн. 4, стор. 15—142 (смесь).

На стор. 19—140 — текст Пелгримации (1708 р.) за спеціально зробленою для друку копією з автографа.

Путешествие иеромонаха Ипполита Вишенского в Иерусалим, на Синай и Афон (1707—1709 гг.). Издано под ред. С. П. Розанова.— Правосл. палест. сб., вып. 61, СПб., 1914, стор. 1—LIV+1—190.

Текст твору; в статті — аналіз Пелгримации; література питання. Рец.: *Адрианова В.*— ЖМНП, новая серия, ч. LVII, 1915, май, стор. 179—210.

II

Ипполит Вишенский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 1007—1008.

Короткі відомості про Іполіта Вишенського.

Віршова література

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах. К., изд. ред. журн. «Киевская старина», 1893. 249 стор.

Огляд віршової та пісенної творчості давньої України.

Житецкий П. Энеида Котляревского и древнейший список ее в связи с обзором малорусской литературы XVIII века. К., изд. «Киевской старины», 1900. 174+130 стор.

На стор. 103—128 — огляд віршової творчості давньої України.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 1. Начало искусственной поэзии в России: Исследования о влиянии малорусской виршевой и народной поэзии XVI—XVIII в. на великорусскую. К истории Богогласника. СПб., 1900. IV+425 стор.

Синтетична праця про історію українського віршування: теорія віршування (з 1073 р. починаючи); огляд численної віршової літератури XVII—XVIII ст. ст.; українська, польська і російська поезії, їх взаємовпливи; численні тексти; огляд рукописного матеріалу з віршами.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 24—28 (бібл.); *Карский Е.*— Рус. филолог. вестн., т. XLVI, 1901, стор. 296—299; *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. CCCXXXV, 1901, июнь, стор. 517—524.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. III. Из истории развития русской поэзии XVIII в. Ч. 1. О древнерусском народном стихе. Тонизация силлабического стиха. Тредиаковский как новатор в русском стихосложении. Начало метро-тонического стихосложения; пастор Э. Глюк и магистр И. В. Паус. К вопросу о начале малорусского литературного и народного стиха. Жизнь и труды свящ. И. Некрашевича. Ч. 2. Приложение. Список трудов паст. Э. Глюка и маг. И. Пауса, их русские стихотворения и материалы для биографии. Вирши свящ. Некрашевича. Письмо митр. С. Миславского. Указатели. СПб., 1902. 8+IV+426+186 стор.

На стор. 1—39 і 344—370 — питання теорії давнього українського віршування на матеріалі численних поетичних творів.

Рец.: *Шляпкин И.*— ЖМНП, ч. CCCXXXXIII, 1902, сентябрь, стор. 233—240.

Перетц В. Ответ И. А. Шляпкину.— ЖМНП, ч. CCCXXXXIII, 1902, октябрь, стор. 487—492.

З приводу рецензії Шляпкіна на книгу В. Перетца Историко-литературные исследования и материалы.

Шляпкин И. Заметка на ответ г. Перетца.— ЖМНП, ч. CCCXXXXIV, 1902, ноябрь, стор. 231—235.

З приводу статті В. Перетца Ответ И. А. Шляпкину.

Мочульский В. Отношение южнорусской схоластики XVII в. к ложноклассицизму XVIII в.— ЖМНП, ч. CCCLIV, 1904, август, стор. 361—379.

Теорія поезії в піїтиках і Буало; теорія комедії і трагедії; теорія і практика панегіриків.

Колесса Ф. Ритміка українських народних пісень.— ЗНТШ, т. LXXVI, 1907, стор. 64—116.

Подано велику кількість матеріалів про ритміку різних стародавніх віршів.

Петухов Е. В. Русская литература. Исторический обзор главнейших литературных явлений древнего и нового периода. Древний период. I. Введение. II. Древнейшая эпоха. III. Средние века. IV. Переходное время. Изд. 2-е, просм. и дополн. Юрьев, 1912. XXXII+496 стор.

На стор. 253—257 — загальна характеристика віршової літератури XVI—XVII ст. ст.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II. Віки XVI—XVIII, ч. 1. Львів, 1921. 416 стор.; т. III, ч. 2. Львів, 1924. 562 стор.

На стор. 189—195 (т. II) — огляд пам'яток віршового письменства; матеріали про різних авторів віршових творів — у різиих місцях книги; иа стор. 166—168 (т. III) — теорія віршування; на стор. 266—518 (т. III) — огляд віршуваиня давньої України — гумористичні, історичиі, сатиричні і духовні вірші та історичні думи й пісиі; виклади змісту і характеристика творів.

Попов П. Замітки до історії українського письменства XVII—XVIII вв. I—III.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IV, 1924, стор. 213—233.

В статті є матеріали про иовознайдеиу київську піїтику Гедеона Сломинського (Слонимського), читаиу в 1744—1745 рр. у Київській академії; аналіз і характеристика піїтики (із зразками поетичних творів).

Махновец Л. Е. Иван Франко как исследователь оригинальной украинской литературы XVI—XVIII вв. Автореферат диссерт. К., 1950. 16 стор.

В авторефераті подано підсумок роботи Фраика иад дослідженням давнього украиїського віршування.

Шолом Ф. Я. Общественно-политическая поэзия XVIII века на Украине. Автореферат дисс., предст. на соиск. учен. степ. канд. филолог. наук. К., 1950. 16 стор. (Киев. гос. унив. им. Т. Г. Шевченко).

Шолом Ф. Я. Російсько-українські зв'язки в галузі громадсько-політичної поезії XVIII століття.— Наук. зап. Київ. ун-ту, т. II, вип. 9. Філолог. збірн., № 4, 1952, стор. 125—151.

Історія української літератури. Т. I. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 731 стор. (Інст. літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор. 75—76, 89—91, 106—110 — огляд віршування XVI—XVIII ст. ст.

Махновець Л. Є. Франко — дослідник української літератури XVII—XVIII ст.ст.— В кн.: Слово про Великого Каменяра. Збірник статей до 100-ліття з дня народження Івана Франка. Т. II. К., Держлітвидав, 1956, стор. 41—84.

В статті — численні матеріали про роботу Франка над дослідженням і публікаціями пам'яток давнього українського віршування — сатири, ліричних творів, духовних та історичних віршів.

Пісні та романси українських поетів в двох томах. Упорядкування, вступна стаття і примітки Г. А. Нудьги. Т. І. К., «Радянський письменник». 1956. 345 стор. (Бібліотека поета).

У вступній статті — характеристика і аналіз українського віршування XVI — XIX ст. ст.; подано численні тексти віршів історичного, ліричного і гумористичного характеру.

Давній український гумор і сатира. Упорядкування текстів, вступна стаття і примітки Л. Є. Махновця. К., Держлітвидав, 1959. 496 стор.

У вступній статті — огляд гумористично-сатиричного віршування XVI—XVIII ст.ст.; у книзі — численні тексти.

Духовні вірші

I

Вѣнец молитв седмичных дванадесятзвѣздный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1694. 1+18 арк.

Текст 12 віршованих молитов.

Вѣнец молитв седмичных дванадесятзвѣздный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1702. 37 арк.

Повторено видання 1694 р.

Naczatki żytyia nebesnaho na zemły czerez soiedynenyie so bohom i swiatymy jeho na wsiak deń w sedmycy razpołożennyie... [Без місця і року видання, очевидно, кін. XVII або поч. XVIII ст.]. 326+12 стор.

Десятий розділ цього молитовника містить духовні вірші.

Русские народные песни, собранные Петром Киреевским. Часть I. Русские народные стихи.— Чтен в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 9 (год третий), стор. I—VIII+147—226 (смесь).

Українські вірші № 12 (Евангелистая пѣснь — «Вы люди оные, рабы поученые...»), № 14 (О Христовом рождении — «Христос родился в Вифліемѣ»), № 49—52 (О жизни — «А что в мірѣ является...»; О безуміи человѣческом — «Еще солнце ие заходить»; О блудницѣ — «Ис пятинки до суботы...»; О видѣніи — «В пустынѣ трудники молилися...»).

Пѣсни набожныя, собраніи А. Т. Львів, братська друкарня, 1857.

Коляды или пѣсни на рождество Христово. Львів, братська друкарня, 1859.

Коляды или пѣсни на рождество Христово. Львів, братська друкарня, 1860.

Пѣсни набожныя, собраніи А. Т. Львів, братська друкарня, 1860.

Друге видання (перше — в 1857 р.).

Добротворский А. Загоровский монастырь, его библиотека и сохранившийся в ней западно-русский литературный памятник XVII-го столетия.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 2-й, т. I, 1863, июль, стор. 1—17; август, стор. 75—115; сентябрь, стор. 165—196.

Історія Загоровського монастиря, опис бібліотеки; детальний опис збірника віршів XVІІ ст.; тексти віршів із збірника: 1) Об отступных от церкви; 2) О лжепастырях; 3) О латинской гордости; 4) Вѣра что есть; 5) Крещеніе без мира у римлян; 6) Молитва со слезами пріятна богу; 7) Папѣжне непокорство к Христу; 8) Гордость папѣжская; 9) Церкви своей Христос помогает; 10) Церковь западная блудит; 11) О простотѣ апостола Павла; 12) Дар душевредный; 13) О прелестях римских; 14) О гоненіи на святую церковь; 15) На злую едность; 16) О мудрости мірской; 17) До благочестивых; 18) Како Андрей св. апостол пришел в Кіев град к невѣрным; 19) О крещеніи русском; 20) Племени русскому наказаніе; 21) Непріязнь латинская; 22) О святых тѣлах печерских; 23) До иноков русских; аналіз цих полемічних і духовних віршів.

Пѣсни набожныя под ноты положенныя. Львів, 1866.

Вибірка з Богогласників і Пісень набожних (1834 р.).

Сборник пѣсней набожных. Львів, 1866.

Западнорусские униатские требники — сравнительно с требниками православными и латинскими. (Общее значение этих требников в униатских и православных церквах западного края России. Их отношения к требнику Петра Могилы и требникам церкви римской. Требники почаевские. Требники других редакций униатских. Особенные униатские чинопоследования, имеющие отношение к требнику).— Труды Киев. дух. акад, 1867, № 2, стор. 137—179; № 5, стор. 217—252; № 7, стор. 88—127; 1868, № 6, стор. 424—472; № 8, стор. 235—268.

В роботі подано численні тексти духовних віршів.

Коляды на рождество Христово. Львів, братська друкарня, 1869.

Коляды и пѣсни набожныя, собранные А. Т. Львів, 1869.

К. Д. Старинные стихи на праздники.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 1, отдел второй, стор. 23—29.

Тексти творів Стих на введение во храм пресвятыя богородицы (поч.: «Патріархи тріумствуйте...») і Стих рождеству Христову (поч.: «Пріидите вси языцы, воспоем пѣснь давному богу...»).

Сборник набожных пѣсней. Львів, 1876.

Коляды или пѣсни на рождество Христово, с додатком пѣсней к св. Василію (на новый год) и на богоявленіе господне с тропарями и кондаками. Львів, братська друкарня (без року).

Коляды и пѣсни церковни. Станіслав, 1881.

Коляды и пѣсни. Львів, 1882.

Коляды и пѣсни. Львів, 1887.

П. Е. Псальма XVIII ст.— Киев. стар., т. XVIII, 1887, август, стор. 777.

Текст псальми Бидна моя головонька, я на свнтн сиротонька.

Коляды и пѣсни. Львів, 1889.

О. Л. Пасхальные вирши в списке XVIII ст.— Киев. стар., т. XXIX, 1890, май, стор. 375—377.

На стор. 376—377 — тексти двох велнкодніх віршів: Как женам Христа нскавшнм і Вѣрша Воскресенію.

Мирон [Франко Ів.]. Червонорусские вирши XVIII в.— Киев. стар., т. XXXIV, 1891, сентябрь, стор. 479—484.

На стор. 480—484 — тексти трьох віршів: Бѣдна ж моя голова, Щаслнва фортуно, где ж ес ся подѣла і Пѣснь о Савлѣ царн и Давнду.

Будде Е. Новый варьянт народного стиха «Плач Адама».— Рус. филолог. вестн., т. XXV, 1891, стор. 288—307.

Література пнтання; джерела вірша, насамперед апокрифн; на стор. 300—302 — російськнй текст вірша («Где рай мой прекрасный, светлый, светлый мой Эдем...»); матеріалн про українські варіанти цього вірша.

Коляды на рождество Хрістове. Львів, накладом книгарні Льва Бодека, 1892.

Ящуржинский Хр. Униатская колядка.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, январь, стор. 144—145.

Подано текст колядки (евангелистой песни) А ты, Янчык навченой...

Житецкий П. Малорусские вирши нравоучительного содержания.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, март, стор. 388—408; т. XXXVII, апрель, стор. 37—58; май, стор. 157—175.

В статті — урнвки текстів і аналіз чнсленних духовних віршів.

Мирон [Франко Ів.]. Вирши на воскресение Христово.— Киев. стар., т. XXXVII, 1892, апрель, стор. 119—122.

На стор. 119—121 — тексти віршів: Проліог на воскресеніе Іисус Христово (поч.: «Днесь по хмурннх заметнях свѣтлость ся зявила...») і Отрокн на воскресеніе господа нашего Іисус Христа (поч.: «Днесь воскресенія день, ангели спѣвают...»); вірші датовані 1748 р.; короткі зауваження до окремих місць тексту.

Кудринский Ф. «Stabat mater dolorosa» в народной поэзии Волынской губернии.— Киев. стар., т. XLIII, 1893, ноябрь, стор. 327—332.

У статті подано текстн двох віршів: Там на горн монастырь, Там на горн церковка стояла.

Малинка А. Хождение со звездою и вирши на Рожд. Христово.— Киев. стар., т. XLIV, 1894, февраль, стор. 332—335.

Текстн трьох різдвяних віршів: 1) Шедше тріе царн; 2) Младенец-первенец; 3) Хрыстос народывся.

Малинка А. Лирник Евдоким Мыкитович Мокровиз.— Киев. стар., т. XLVI, 1894, сентябрь, стор. 434—444.

На стор. 435—443 — тексти дев'ятн духовнних віршів: Про почаевську божу матер; Про Мыколая; Про Гаврыла; Про спасытеля; Про Васнлія; Про Олексія божого чоловика; Про св. Петра н Павла, як гос-

подь и воны ходылы по земли; Адама святого писня; Страшний суд; Понедилок святый (про сына блудящого); Про Сыритку.

Ящуржинский Хр. Колядки религиозно-апокрифического содержания.— Киев. стар., т. XLVIII, 1895, февраль, стор. 207—217.

В статті текст колядок: Ой учера извечора бог народив; З нового народженя божого сина; Ой в Русалыми, у Вифлееми; Розиграй, Давиде; Що то е в свити за предывна новина; На Осіяньски гори церква стоить; Дива Марія попид гору шла; На Рождество по вечери; Паслы пасгыри вивци на гори; Стоить береза тонка, высока і щедрівки: Ой сив Христос та вечераты і Ой на ричци на Ордани.

Малинка А. Лирник Андр. Корниенко.— Киев. стар., т. L, 1895, сентябрь (докум., изв. и зам.), стор. 59—64.

На стор. 61—63 — тексти віршів: Страшный суд, Варвара, Про Олексія.

О. Л. Рождественская вирша в рукописи XVII века.— Киев. стар., т. XLVIII, 1895, январь (докум., изв. и зам.), стор. 9—10.

Текст Ораціи рождеству Христову (поч.: «Христос родился в Вифлеемѣ нынѣ...»).

Коляды и церковные пѣсни, пѣваемы при нарочитых празниках гр. каф. церкви с прибавленіем параклиса к пресв. дѣвѣ богородыцѣ. (Второе убольшенное изданіе). Львів, братська друкарня, 1896.

Мирон [Франко Ів.]. Южнорусская пасхальная драма.— Киев. стар., т. LIII, 1896, июнь, стор. 380—412; т. LIV, июль, стор. 1—29.

На стор. 381—384 — текст великоднього вірша Егда Юда Христа жидам продав...

Грушевский М. Кілька духовних віршів з Галичини.— ЗНТШ, т. XIV, 1896 (miscellanea), стор. 1—16.

На стор. 2—16 — тексти (повністю і в уривках) 18 духовних віршів і одного світського.

Грушевський М. Співанник з початку XVIII в.— ЗНТШ, т. XV, 1897, стор. 1—48; т. XVII, 1897, стор. 49—98.

На стор. 9—80 — подано тексти 83 духовних і світських (частково літературного походження) пісень; деякі пісні — польською і російською мовами.

Гнатюк В. Причинок до літератури нашого віршотворства.— ЗНТШ, т. XXI, 1898 (miscellanea), стор. 5—12.

На стор 6—12 — тексти (повністю і в уривках) тринадцяти світських і духовних віршів українською і польською мовами; повністю подано: 1) Як то тяжко серце тужить за тобою, мила; 2) Ох, я нещасний, що маю діяти?; 3) Фальшивая юность, зрадлива фортуио!; 4) Піснь архангелу Михаїлу архистратигу; 5) Пісня царя Фердинанда кiесара; 6) Пісня для окрещонего дзіецка: 7) Песнь о кролю Давидові.

Малинка А. Лирник Ананій Гомынюк.— Киев. стар., т. LXIII, 1898, октябрь (докум., изв. и зам.), стор. 1—8.

На стор. 2—8 — тексти духовних віршів-псальм: Про матер божу почаевську, Парасковея, Покрова, Про Іосихва.

Колядки на Подолии.— Киев. стар., т. LXIV, 1899, февраль (докум., изв. и зам.), стор. 73—78.

На стор. 77 — текст колядок: Днесь поюще, купио и играймо та Крикиите, аигели, иа иебеси согласио.

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 898—913 — дев'ять текстів духовиих віршів.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXXVIII, 1900, стор. 41—46 (бібл.).

Храневич В. Старинная колядка.— Киев. стар., т. LXV, 1899, июнь (докум., изв. и зам.), стор. 125—127.

На стор. 126—127 — текст коляди Над вертепом зириыця...

Франко Ів. До історії вірші на Вкраїні.— ЗНТШ, т. XXXIV, 1900 (miscellanea), стор. 7—14.

На стор. 8—10 — текст Вірші про Адамів гріх.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

На стор. 71—72 — текст духовного вірша Яко богом преизбранную; иа стор. 126—137 — опис рукопису кам'яиського Богогласиика 1734 р. і окремі вірші (Змилуйся, панио, иад полсков коронов, Пѣсиь кіевская); на стор. 137—139 — опис угроруського співаиика А.; иа стор. 139—147 — опис угроруського співаиика Б. Митра Дочинця і окремі тексти духовних віршів (Органы играйте, Роды земиый смерѣте ся, Начало премудрости — страх господеиь); иа стор. 147—151 — опис калуського співаника XVIII в.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 1. Начало искусственной поэзии в России: Исследования о влиянии малорусской виршевой и народной поэзии XVI—XVIII в. на великорусскую. К истории Богогласника. СПб., 1900. IV + 425 стор.

На стор. 82—92, 110—188, 335—393 — тексти різних духовних віршів (повиістю і в уривках) за рукоп. XVII і XVIII ст. ст. і їх аналіз.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 2. Приложения. Описание сборников псальм, кантов и песен. Вирши из старопечатных изданий. Малорусские песни из рукописей XVIII в. Указатели. СПб., 1900. 209 стор.

На стор. 5—133 — описи збіриикв із світськими і духовними віршами; иа стор. 171—190 — тексти численних ліричиих і частково духовних віршів із збірників XVIII ст.

Франко Ів. Нові причинки до історії вірші на Вкраїні.— ЗНТШ, т. XLI, 1901 (miscellanea), стор. 1—6.

На стор. 2—3 — текст: Pieśń o świętym Michale (поч.: «Михайле гетьмане ужасний...», за рукоп. XVIII ст.).

Гнатюк В. Угроруські духовні вірші.— ЗНТШ, т. XLVI, 1902, стор. 1—68; т. XLVII, 1902, стор. 69—164; т. XLVIII, стор. 165—272.

На стор. 12—21 — описи семи рукописів; на стор. 22—111 — тексти 98 духовних віршів; на стор. 112—118 — текст «забав при мерці»; на стор. 119—138 — опис семи (8—14) рукописів; на стор. 139—266— текст 127 (99—225) духовних віршів; є література питання.

Гнатюк В. Кілька духовних віршів. (Співаник із Грушова).— ЗНТШ, т. LVI, 1903 (miscellanea), стор. 25—33.

На стор. 28—33 — тексти духовних віршів: Встревожилемся, устрашилемся, Душе, душе, слічний квіте, Кто тилько знає, же господь на небі, Окромний єст глос, смутна нота єго.

Пчилка О. Украинские колядки.— Киев. стар., т. LXXX, 1903, январь, стор. 152—175; т. LXXXI, апрель, стор. 132—160; май, стор. 192—230; июнь, стор. 347—394.

У статті багато текстів колядок і різдвяних віршів; в тому числі із давніх рукописів.

Рец.: *Гнатюк В.*— ЗНТШ, т. LX, 1904, стор. 25—30 (бібл.).

Коляди або пісні на рождество Христове. Жовква, 1905.

Данилов В. К истории украинских духовных стихов.— Киев. стар., т. LXXXVIII, 1905, январь (докум., изв. и зам.), стор. 7—11.

Тексти пізніх записів духовного вірша Іще сонце не заходить.

Руднев А. Рождественская вирша.— Киев. стар., т. LXXXVIII, 1905, январь (докум., изв. и зам.), стор. 12—14.

Текст різдвяного вірша Будьмо здорови, хлопци!, записаного без розподілу на віршові рядки в 1904 р.

Франко Ів. Причинок до українського віршописання XVIII в.— ЗНТШ, т. LXIX, 1906 (miscellanea), стор. 168—169.

На стор. 168—169 — текст Вѣршѣ на воскресеніе.

Драгоманов М. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Зладив М. Павлик. Т. III. Львів, 1906. VI+362 стор. (Збірник філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка, т. VII).

На стор. 108—116 — стаття Із історії вірші на Україні. Критичний вривок (передрук із збірника Ватра. Літературний збірник, видав Василь Лукич, Стрий, 1887); розгляд і текст пасхальної вірші Єгда Юда Христа жидам продав (друк.: Основа, 1862, июнь); мотиви цього вірша в інших мовах.

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии.— Унив. изв., 1907, ноябрь, стор. 1—52.

На стор. 15—17 — тексти духовних віршів: Христа с небес вси стретайте, Неизреченная мудрость нам изъявися, Пастушкове, пастушкове, новаго гостя знаите (за рукоп. XVIII ст.).

Свєнціцький Іл. Бібліографічний куріоз.— ЗНТШ, т. LXXIX, 1907 (miscellanea), стор. 159—161.

На стор. 160—зразки віршів Піеснь о папу Ієзусіе, надрукованих в 1767 р. у Львові.

Франко Ів. Студії над українськими народними піснями.— ЗНТШ, т. LXXV, 1907, стор. 14—84; т. LXXVI, 1907, стор. 39—63; т. LXXVIII, 1907, стор. 90—145; т. LXXXIII, 1908, стор. 5—30; т. XCIV, 1910, стор. 40—57; т. XCV, 1910, стор. 30—53; т. XCVIII, 1910, стор. 31—54; т. CI, 1911, стор. 39—62; т. CIII,

1911, стор. 28—53; т. CIV, 1911, стор. 38—72; т. CV, 1911, стор. 18—49; т. CVI, 1911, стор. 41—76; т. CX, 1912, стор. 5—30; т. CXI, 1912, стор. 25—52; т. CXII, 1912, стор. 29—58.

На стор. 109—110 (т. LXXVIII) — текст колядки про Софію в Києві (поч.: «А що нам было з нащаду свѣта...»); на стор. 41—43 (т. XCIV) — текст вірша Пѣснь пресвятой богородицы киевской, зостаючой в монастири братском.

Гнатюк В. До колядки про св. Софію в Києві.— ЗНТШ, т. LXXIX, 1907 (miscellanea), стор. 155—159.

Нові матеріали і тексти переказів про чудесну побудову св. Софії; ця тема розроблялася і в старовинній духовній вірші-колядці (розроблена Ів. Франком в Студіях над українськими народними піснями, ЗНТШ, т. LXXVIII, стор. 108—122).

Коляды або пѣсни на рождество Христове. Книжочка місійна, ч. 12. Львів, накладом ред. «Посланника», братська ставропігійська друкарня, 1908.

Франко Ів. Слово про збурення пекла. Українська пасійна драма.— ЗНТШ, т. LXXXI, 1908, стор. 5—50.

На стор. 6—9 — текст великоднього вірша Єгда Юда Христа жидам продав.

Франко Ів. Нові матеріали до історії українського вертепа.— ЗНТШ, т. LXXXII, 1908, стор. 30—52.

На стор. 43—52 — текст різдвяного Бетлегему з с. Верхня Апша — 6 колядок (Ой та із-за полониньки; Зайшла слава з висока неба; Я ў чистум поли плужок ми оре четверовілний; Вой ходит, ходит місяць по небу; Я ў неділеньку все пораненьку; Поза столове сидят панове) і прозова частина колядування.

Гнатюк В. Хоценський співаник Левицьких.— ЗНТШ, т. XCI, 1909, стор. 95—125.

На стор. 106 — вірш Пѣснь на уцѣлованіе ран Ісус Христових; на стор. 107 — Пѣснь страстем Христовим; на стор. 109 — Пѣснь о человѣку мѣзерном (за рукоп. 1740 р.).

Яворский Ю. А. Два замечательных карпато-русских сборника XVIII в., принадлежащих университету св. Владимира.— Унив. изв., 1910, январь, стор. 1—64; февраль, стор. 65—95.

Історія відкриття рукописів; література питання; опис збірників; на стор. 47—48 — текст набожної пісні Излıи мнѣ, боже, со небес росу. Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XCIII, 1910, стор. 195—200 (бібл.).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші. Тексти й замітки видає Михайло Возняк. I—III.— Українсько-руський архів (Видає історично-філософічна секція Наук. тов. ім. Шевченка), т. IX, Львів, 1913, стор. 1—240; т. X, Львів, 1914, стор. 241—480; т. XI, Львів, 1925, стор. 481—589.

В усій книзі подано численні тексти духовних віршів із старовинних рукописів; описи різних співаників XVII—XIX ст. ст.; справа авторства духовних віршів; література питання.

Щурат В. Двоязичні тексти українських пісень XVIII ст.— ЗНТШ, т. CXXXI, 1921, стор. 249—254.

На стор. 252—254 — тексти пісень: Изийдіте дщери єрусалимскія, узрите царицю в вінці, Веселися місто Лвове! Торжествуй днесь граде Лвове.

Возняк М. Два співаники половини й третьої четвертини XVIII в.— ЗНТШ, т. CXXXIII, 1922, стор. 115—172.

Надруковано багато духовних віршів.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 429—431 — характеристика духовних віршів; на стор. 438—448 — тексти віршів: Бог предвѣчный народился; Новая радость в свѣтѣ ся зявила; Дивная новина: нинѣ панна сына породила; Хрістос родился, бог воплотился; Вселенная, веселися; Цвѣт мысленный днесь ся родит; Радость ся нам зъявляет; Херувими свят архангели зрят; Радуйся, матко бога пред вѣки; Богородице, вѣрным обороно; Пречистая дѣво, мати рускаго краю; Кто тилко знаєт, же господь на небѣ.

Перетц В. Українська паралель до повісті «Горе Злочастіе».— Україна, 1924, кн. 3, стор. 23—24.

Коротенька вступна замітка і текст вірша Хто в сем мирѣ является то вѣсть (за рукоп. полов. XVIII ст.).

Луговський Б. З приводу «Української паралелі до повісті «Горе Злочастіе» акад. В. М. Перетца (Україна, 1924, кн. III).— Україна, 1926, кн. 1, стор. 43—50.

Записи псалмів на тему Горя Злочастія — блудящого чоловіка; в додатках — тексти псалмів: Блудящий чоловік, записаного в 1896—1897 рр., і А што в мирie являєтце, в запису 1924 р.

Гординський Я. З української драматичної літератури XVII—XVIII ст. Тексти й замітки. Подав Ярослав Гординський. Львів, 1930. 225 стор. (Пам'ятки української мови і літератури. Видає археографічна .комісія Наукового товариства імені Шевченка, т. VIII).

Опис Дернівського збірника кін. XVII чи поч. XVIII ст.; на стор. 27 — текст пісні на різдво Христове (поч.: «Марѣя дѣва нам породила...», із згаданого збірника).

II

Кирпичников А. Источники некоторых духовных стихов.— ЖМНП, ч. CXCIII, 1877, октябрь, стор. 133—150.

Житія святих, Біблія, апокрифи як джерела духовних віршів.

Буслаев Ф. И. Народная поэзия. Исторические очерки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLII, 1887, № 2, стор. 1—501.

Більшість матеріалу про духовні вірші.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...

На стор. 60—71 — аналіз різних духовних віршів і віршів морально-повчального змісту.

Яворский Ю. Духовный стих о грешной деве и легенда о нерожденных детях.— Изборник киевский, посвященный Т. Д. Флоринскому. К., 1904, стор. 287—352.

Розробка теми на матеріалі українських, білоруських, російських духовних віршів.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXVII, 1905, стор. 16—21 (бібл.).

Возняк М. Історія української, літератури. Т. III...

На стор. 298—340 — огляд духовної поезії XVII — XVIII ст. ст.

I

Богогласник, пѣсни благоговѣйныя празником господьским, богородичным и нарочитых святых чрез весь год приключающымся, к сим же нѣкоторым чудотворным иконам служащыя, таже различныя покаянныя и умилительныя содержащ. Собран, по силѣ исправлен, четырми частми опредѣлен. Типом и чертами мусикійскими напечатася и изобразися. Почаїв, лаврська друкарня, 1790 [фактично 1791].

Збірник містить 247 пісень; перше видання.

Богогласник, содержащ пѣсни благоговѣйныя празником господским, богородичным и нарочитых святых чрез весь год приключающымся, для унитских церквей. Почаїв, лаврська друкарня, 1805. 297 арк.

Пѣсни благовѣйныя въкратцѣ собранныя. Поємыя при божественной літургіи чтенной. К сим же праздником господским, богородичным и нѣкоторым святым. Почаїв, лаврська друкарня, 1806. 264 арк.

Богогласник, пѣсни благоговѣйныя празникам господским, богородичным и нарочитых святых, чрез весь год приключающымся, к сим же нѣкоторым чудотворным иконам служащыя, тоже различныя покаянныя и умилительныя содержащ... Почаїв, 1825. 297 ненум. арк.

В чотирьох частинах.

Пѣсни набожныя из Богогласника Почаевского передрукованныя в Перемышли в друкарнѣ епископской, при соборном храмѣ рождества с. Іоанна Крестителя и Предтечи. Перемишль, 1834.

Богогласник, пѣсни благовѣйныя празникам господским, богородичным, и нарочитых святых... Львів, братська друкарня, 1850.

Богогласник, или собраніе набожных пѣснопѣній. Издание Холмскаго православнаго Свято-богородицкого братства. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1884.

Богогласник, или собраніе набожных пѣснопѣній, с преложением оных песней на ноты. Издание Холмского православнаго Свято-богородицкого братства. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1885. 4 арк.+126+41 стор.

На арк. 1—4 — зміст і передмова; на стор. 1—126 — тексти пісень; на стор. 1—41 — ноти.

Богогласник, содержащій пѣсни благоговѣйныя праздником господским, богородичным, нарочитых святых и нѣкоторым чудотворным иконам. Второе исправленное изданіе. Львів, братська друкарня, 1886.

Богогласник или собраніе набожных пѣснопѣній... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1887.

Передрук видання 1885 р.

Богогласник или собраніе набожных пѣснопѣній... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1889.

Публікація аналогічна виданням 1885 і 1887 рр., але без нот.

Богогласник или собраніе набожных пѣснопѣній... Холм, 1894.

П'яте видання.

Богогласник или собраніе набожных пѣснопѣній... Холм, 1900.

Шосте видання.

Богогласник. Сборник благоговѣйных пѣснопѣній... Почаїв, лаврська друкарня, 1900.

В основу цього видання покладено вид. 1805 чи 1825 р.

Богогласник. Сборник благоговѣйных песнопѣній... СПб., изд. Училищного совета при Свят. синоде, 1900.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

На стор. 126—137 — опис рукопису кам'янського Богогласника 1734 р. і окремі вірші з нього (Змилуй ся, панно, над полсков короиов, Пѣснь кіевская).

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 1. Начало искусственной поэзии в России: Исследования о влиянии малорусской виршевой и народной поэзии XVI—XVIII в. на великорусскую. К истории Богогласника. СПб., 1900. IV+425 стор.

На стор. 335—393 — із історії Богогласника: видання збірника; зміст його; огляд складу авторів; тексти ряду пісень із рукописних збірників і переробки цих же пісень у Богогласнику.

Богогласник. Сборник благоговѣйных песнопѣній... СПб., изд. Училищного совета при Свят. синоде, 1902.

Передрук с.-петербурзького видання 1900 р.

Богогласник. Сборник благоговѣйных песнопѣній... Почаїв, лаврська друкарня, 1902.

Передрук почаївського видання 1900 р.

Богогласник. Сборник благоговѣйных песнопѣній... СПб., изд. Училищного совета при Свят. синоде, 1903.

Богогласник или собраніе набожных пѣснопѣній... Холм, 1903.

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

Огляд розвитку духовного вірша на Україні; видання духовних віршів і змісти друкованих збірників; література питання про духовні вірші; опис співаників із духовними і частково світськими віршами; тексти численних духовних віршів; встановлення хронології пісень Богогласника.

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 364—479 — література питання про Богогласник; огляд всіх віршів збірки; справа авторства; численні тексти; питання про Богогласник з різних точок зору розробляється в усій книзі.

II

Мирович Н. Библиографическое и историко-литературное исследование о Богогласнике. Вільно, 1876. 90 стор.
Опис складу збірника; визначення характеру пісень, виклад їх змісту; відбиття в піснях учення православної і католицької церков; апокрифів і легенд; нарис історичного розвитку духовної лірики; джерела Богогласника; мета видання збірника.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...
На стор. 60—63 — аналіз окремих віршів із Богогласника.

Житецкий П. Энеида Котляревского...
На стор. 63—64 — характеристика Богогласника.

Щурат В. Із студій над почаївським «Богогласником». Квестії авторства і часу повстання деяких пісень. Львів, 1908. 48 стор.
На основі аналізу друкованих Богогласників, різних співаників і архівних матеріалів встановлено, в ряді випадків гіпотетично, авторство низки пісень Богогласника.
Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXXV, 1908, стор. 214—219 (бібл.).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...
На стор. 78—80 — характеристика Богогласника.

Франко Ів. Духовна й церковна поезія на Сході й на Заході. Вступ до студій над «Богогласником».— ЗНТШ, т. CXIII, 1913, стор. 5—22.
Огляд розвитку духовної поезії у всесвітньому масштабі; різниця між церковною і духовною поезією; значення Богогласника в розвитку української літератури.

Щеглова С. А. Богогласник. Историко-литературное исследование.— Унив. изв., 1917, январь—февраль, стор. 1—62; май — июнь, стор. 63—168; сентябрь — октябрь, стор. 169—347+IX. (Є окремий відбиток, К., 1918).
Література питання; почаївське видання уніатів; відношення Богогласника до російських рукописних і польських друкованих збірників духовних пісень; видання Богогласника — їх порівняльний аналіз; редакційна робота видавців Богогласника; автори пісень Богогласника: Андрієвський, Антоній, О. Бардинський, Боянський, Венедикт, Вислоцький, Іоанн Вольський, Іоанн Гешицький, Голюбич чи Г. Любич, Дем'ян, Димитрій, Лукаш Длонський, Антоній Добросинський, Достоєвський, Стефан Дяченко, Євстапій, Петро Запотоцький, Іосиф, Георгій Кониський, Роман Корецький, Яків Кульчицький, Теодор Кучинський, Дмитрій Левковський, Станіслав Ледуховський, Маркевич, Іван Мастиборський, Мишковський, М-нській, Іоанн Моравський, ієродиякон Герасим Парфенович, Василь Пашковський, Симеон Пясецький, Іосиф Реутський, ієромонах Дмитрій Ростовський (Дмитро Туптало), Свентовський, Г. Сковорода, Сопатицький, Василь Тарнавський, Іван Туровський, Шубович, Феодор, Adamus Casimirus Starzymowski, Adrian, Iwaszko Gregorz, Kasparowicz, Onufry zakonnik bazylian; джерела пісень Богогласника; історичний елемент в них; католицький і православний елемент в піснях Богогласника; доля пісень Богогласника; заключення.

Рец.: *Лобода А.*— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. I, 1919, стор. 124—129.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 325—333 — аналіз і характеристика Богогласника.

Жартівливо-гумористичні вірші

(Див. також Сатиричні вірші)

I

Вѣрша или поздравительная рѣчь в день свѣтлаго праздника Воскресенія Христова, говоренная кошевым запорожских козаков свѣтлѣйшему князю Таврическому Григорию Александровичу Потемкину, которого запорожские козаки называли Грицько Нечеса.— Киев. епарх. ведом., 1877, № 7, отдел второй, стор. 206—208.

Текст вірша Христос воскрес, рад мир увесь! (зіпсований).

Пасхальная вирша, «говоренная черноморцами его светлости, великому гетману, князю Потемкину, на светлой день праздника Пасхи» (в 1786—1787 г.).— Киев. стар., т. II, 1882, апрель, стор. 168—171.

Вступна замітка з історією рукописів вірша (один список зроблений А. Скальковським, другий — М. В. Гоголем); короткий аналіз твору; на стор. 169—171 — текст (поч.: «Христос воскрес! Рад мир увесь...», із згаданих рукописів).

Дополнение к пасхальной вирше.— Киев. стар., т. III, 1882, сентябрь, стор. 567—571.

На стор. 567—568 — текст доповнення великоднього вірша, опублікованого в Киев. стар., т. II, 1882, апрель, стор. 168—171 (поч. доповнення: «Веди к саду всю громаду, веди, щоб селилась...», за списком Д. К. Мороза); аналіз вірша.

Иванов П. И. Вирша на рождество Христово.— Киев. стар., т. IV, 1882, ноябрь, стор. 398—400.

На стор. 398—399 — текст вірша (поч.: «Чи чули ви, панове, зроду...», в запису В. Лавровського); короткі зауваження редакції і П. Іванова.

Пономарев С. И. Вирша на рождество Христово.— Киев. стар., т. IV, 1882, декабрь, стор. 624—626.

Надруковано лише текст вірша (поч.: «Христос родивсь, мир звеселивсь...»); текст повідомлено С. Пономарьовим.

Зуйченко А. И. Пекельный Марко. (Малорусская легенда в стихотворном переложении конца XVIII в.).— Киев. стар., т. XII, 1885, август, стор. 682—692.

На стор. 684—692 — текст віршованого оповідання; невеличка стаття перед текстом.

Науменко В. Шуточные стихи начала прошлого века.— Киев. стар., т. XIII, 1885, сентябрь, стор. 175—178.

На стор. 176—178 — текст віршів: 1) От Іліи интенданта; 2) От Неймана жида; 3) От учителей; 4) От козака; 5) От малых детей; 6) От новогородских дворян.

Науменко В. К литературе рождественских и пасхальных вирш.— Киев. стар., т. XX, 1888, январь—март, стор. 271—282.

На стор. 275—282 — текст різдвяного вірша Христос народывся, щоб мир звеселывся і Вирша на великдень (поч.: «Кажуть, буцим молодици...»); у вступній статті є невелика бібліографія питання.

Михайлогорский. Нелишнее слово о виршах.— Киев. стар., т. XXI, 1888, апрель, стор. 100—108.

На стор. 101—105 — текст Вирши на воскресение Христово (поч.: «Кажуть, будто молодыци...»); повніший варіант, ніж в Киев. стар., т. XX, 1888, январь—март, стор. 275—282

Болсуновский К. В. Малороссийские рождественские вирши.— Киев. стар., т. XXIV, 1889, январь, стор. 234—236.

Текст вірша Хрыстос родывся, мыр взвеселывся.

О. Л. Рождественские вирши в списке XVIII ст.— Киев. стар., т. XXIV, 1889, январь, стор. 242—244.

На стор. 242—243 — текст двох віршів: Слава богу, того ми тепер дождались і Антепатров син Ирод был неистовій.

В. Н-ко [Науменко В.]. Стихи на рождество Христово.— Киев. стар., т. XXXV, 1891, декабрь, стор. 477.

Текст вірша О quantum gaudium имѣти должны nos...

Житецкий П. Странствующие школьники в старинной Малороссии.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, февраль, стор. 189—205.

На стор. 191—192 — текст жартівливого вірша Казав мені бакаляр промовити: «Аз, аз!»; на стор. 194 — уривки вірша Любезно село! і Не пнись, що тебѣ не дано от бога; в статті — аналіз інших жартівливих творів.

Науменко В. Пасхальная вирша.— Киев. стар., т. XXXVII, 1892, апрель, стор. 116—119.

На стор. 117—119 — текст вірша Нуте лиш берите яйця...

Житецкий П. Малорусские вирши нравоучительного содержания.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, март, стор. 338—408; т. XXXVII, апрель, стор. 37—58; май, стор. 157—175.

В статті — уривки текстів і аналіз жартівливих віршів.

Боржковский В. Предание и песня об экзамене дяка в старинной Малороссии.— Киев. стар., т. XXXVII, 1892, июнь, стор. 456—458.

На стор. 457—458 — текст пісні-вірша Ой ти дячок учоный.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...

На стор. 39—55, 78—99 — характеристика мандрованих дяків і їх гумористичної творчості; зразки віршів (в уривках).

Драгоманов М. Матеріали для історії віршів українських.— Житє і слово, 1894, т. I, стор. 36—48, 436—453; т. II, стор. 61—68, 205—216.

У першому томі — тексти віршів про речі церковні: Христос родився, щоб мир веселився, Чи чули ви, панове, зроду (два варіанти); уривок з вірша про рождество; два варіанти вірша На небеснїй горі; Кажуть, будто молодиці (з білоруським і російським варіантами); Христос воскрес, рад мир увесь (три варіанти); Уніатський пілігрим. У другому томі — вірші про громадські справи; на стор. 216—222 — Вірша про сотворенє і потопу світа (поч.: «З початку віка не било світа...»).

Науменко В. Рождественская вирша.— Киев, стар. т. LII, 1896, январь (докум., изв. и зам.), стор. 9—11.

На стор. 10—11 — текст різдвяного вірша Хочу вас, панове, чогось испытаты.

Дьячки старой Малороссии.— Киев. стар., т. LIX, 1897, ноябрь, (докум., изв. и зам.), стор. 38.

Подано текст вірша Хто в N... не бував.

Перетц В. Скоморошьи вирши по рукописи половины XVIII века.— Ежегодник императорских театров, сезон 1896—1897 гг., приложения, кн. 2, СПб., 1898, стор. 68—85. (Є окремий відбиток).

На стор. 81—85 — текст вірша Прочь хрен, ретька, толокно, кисель и квас.

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 895—896 — гумористичний вірш Серед поля широкого цер ковка сто[я]ла; 1285—1286 — вірш Днесь наши ребяты; на стор 1290—1291 — вірш Добрѣ чужую жонку любити.

Науменко В. Пасхальная вирша по старой записи.— Киев. стар., т. LXXI, 1900, октябрь (докум., изв. и зам.,), стор. 14—20.

На стор. 15—20 — текст великоднього вірша Вѣрша, говореная гетману запорозцами на свѣтлій празник Воскресеные Христово 1791 года (поч.: «Христос воскрес, рад мир увес, дождав божои ласки...»); є література питання.

Еще один старый список пасхальной вирши.— Киев. стар., т. LXXI, 1900, ноябрь (докум., изв. и зам.), стор. 76.

Повідомлення, що знайдено інший список великоднього вірша; текст його майже тотожний надрукованому в Киев. стар., 1900, октябрь, стор. 15—20.

Перетц В. Н. Историко-литературные материалы и исследования. Т. I...

На стор. 106—107 — текст гумористичного вірша Серед поля широкого церковка сто[я]ла (за рукоп. XVII ст.) і аналіз його з широким історичним коментарем; на стор. 192—193 — вірш Челом бью панове любляне (із зб. пісень І. Новикова) і його аналіз; на стор. 271—272 — текст вірша Днесь наши ребяты (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 279—281 — текст вірша Добре чужую жонку любити (за рукоп. XVIII ст.) і аналіз його; на стор. 309—313 — два тексти вірша Стукнуло, грянуло в лѣсѣ (за рукоп. XVIII ст.), аналіз його; на стор. 320—326 — текст вірша про тещу Замочить колос, наварить пива (дата рукопису невідома), аналіз його, варіанти.

О. Л. Басня о стрекозе и муравье в южнорусской редакции 1743 г.— Киев. стар., т. LXXIX, 1902, октябрь (докум., изв. и зам.), стор. 1—4.

На стор. 2—4 — текст байки В сицево бѣдство лѣнивый впадает...

Павловский И. Приходские школы в старой Малороссии и причины их уничтожения.— Киев. стар., т. LXXXIV, 1904, январь, стор. 1—23.

На стор. 11 — текст вірша Казав мени бакаляр промовыты: аз, аз.

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 1, 1905, стор. 51—104; кн. 2, стор. 378—419; т. XII, кн. 4, 1907, стор. 52—86; т. XIV, кн. 1, 1909, стор. 125—159; т. XV, кн. 2, 1910, стор. 151—190; т. XVI, кн. 3, 1911, стор. 248—319; кн. 4, стор. 39—66.

На стор. 69—71 — Діалога 1-й разговор пастырей; на стор. 129—138 — вірш Проліог на воскресеніе Христово; на стор. 144—145 — текст вірша Грицю, брате мой милий, час и нам на влови; на стор. 50—62 (т. XVI, кн. 4) — текст семи нищенських віршів.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CIX, 1912, стор. 192—194 (бібл.). (Поправки до виданих В. Перетцом нищенських — різдвяних і великодніх — віршів).

Франко Ів. Кінцеві записки в староруських рукописах.— ЗНТШ, т. LXXIV, 1906 (miscellanea), стор. 145—149.

На стор. 149 — гумористичний вірш Хвала тобѣ, господи боже, вседержителю и откупителю.

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии.— Унив. изв., 1907, ноябрь, стор. 1—59.

На стор. 12—15 — текст гумористично-сатиричного вірша Челобитная на праотца Адама (поч.: «Вседержителю, боже наш и вселенской творець...», за рукоп. XVIII ст.).

Перетц В. Кілька пісень кін. XVII — поч. XVIII вв.— ЗНТШ, т. LXXXV, 1908 (miscellanea), стор. 141—143.

На стор. 142 — текст вірша Ей же, Самуйло, вижен кози на стуйло.

Яворский Ю. А. Два замечательных карпато-русских сборника XVIII в., принадлежащих университету св. Владимира.— Унив. изв., 1910, январь, стор. 1—64; февраль, стор. 65—95.

Історія відкриття рукописів; література питання; опис збірників; на стор. 37—54 — тексти гумористичних віршів і пісень: Пісня про козака і Кулину (поч.: «Ой ихав козак з Украины...», два варіанти).

Перетц В. Н. Из старинной сатирической литературы о пьянстве и пьяницах. СПб., 1911. 7 стор. (Відб. із Сб. статей, посвящ. С. А. Платонову, СПб., 1911).

На стор. 6—7 — текст гумористичного вірша Лѣкарство на болящих немощію пьянства или Бахуса новоизобрѣтенное.

Рец.: *М. В.* [Возняк М.].— ЗНТШ, т. CXI, 1912, стор. 205—206 (бібл.).

Петров М. Пасхальна вірша, говорена ніби запорожцями своєму гетьманові р. 1795, по рукопису Києво-Печерської лаври.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. X, 1912, стор. 76—81.

На стор. 77—81 — текст Вирша, говоренная гетману запорожцами на свѣтлій Воскресенія Христова праздник 1795 года (поч.: «Христос воскрес, рад мір увесь...», з вар.).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 45—84 — Нові тексти різдвяних і великодніх віршів-орацій: подано тексти 59 віршів за різними рукописами XVIII ст.; різні тексти є й на інших стор. (171—173 та ін.).

Гаєвський С. Різдвяні та великодні вірші. (До питання про генезу різдвяних та великодніх бурлескних віршів з додатком

нових матеріалів).— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. XI, 1913, стор. 75—106.

Огляд літератури питания; аналіз ряду різдвяних і великодиіх віршів; на стор. 96—106 — тексти у пізніх записах XIX—XX ст. ст. віршів: 1) Придвіки, придвіки родився; 2) Ирод цар за Христом гоиявся; 3) Запріг Юзеф кобилку в візок; 4) Над шопою зірниця; 5) Ой на горі, горі, там святі собори; 6) Христос иародився — для чого? Щоб мир звеселивсь; 7) Кажуть люди, молодиці негодяйки, лядащиці; 8) Кажуть, будто молодиці иегодяйки, ледащиці.

Требин А. «Канты студные».— Рус. филолог. вестн., т. LXX, 1913, стор. 446—453.

На стор. 447—453 — тексти гумористичиих віршів: От і допивсь і дохмеливсь! (Гулака-Артемовського); Кажуть, буцім молодиці; Христос народився, щоб мир звеселився (за рукоп. поч. XIX ст.).

Возняк М. Початки української комедії (1619—1819). Львів, вид. Всесвітньої бібліотеки, 1919. 252 стор.

На стор. 208—213 — текст віршів: Христос родивсь, мир звеселивсь: сьогодиішніми часи та Христос воскрес, рад мир увесь, дождались божой ласки.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 323—324 — характеристика маидроваиих дяків; на стор. 431—433 — характеристика гумористичних віршів; на стор. 449—459 — текст віршів: Вшистко праве створения триумфує; Я малий пахолик; От юж и я ваидровний пахолок; Чи чули ви, панове, зроду; Кажуть, будто молодиці; Марко у пеклі (уривок).

Возняк М. Два співаники половини й третьої четвертини XVIII в.— ЗНТШ, т. CXXXIII, 1922, стор. 115—172.

Опублікоаваио ряд гумористичиих віршів і пісень.

Возняк М. Із співаника Домініка Рудницького.— ЗНТШ, т. CL, 1926, стор. 243—252.

На стор. 251 — текст гумористичного вірша-пісні Сів собі воробейчик иа кухні.

Возняк М. Із збірника Кондрацького кінця XVII в.— ЗНТШ, т. CXLVI, 1927, стор. 155—179.

На стор. 165—176 — гумористичні думи-пісні Ой коли я, панове, в Ороиках бував і Приготовався зятейко для свей тещейки на честь, иа бенкет.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 398—400 — тексти різдвяних віршів (Хрыстос родывся, мыр взвеселывся, за вид. Киев. стар., т. XXIV, 1889); Вѣрша, говореиая гетману запорозцами на свѣтлій празник воскресеные Христово 1791 года, за вид. Киев. стар., т. LXXI, 1900); Вірша иа великдеиь (поч.: «Кажуть, буцім молодиці...», за вид. Киев. стар., т. XX, 1888); Пролюг иа воскресеніе Христово (скорочеио); Діалог 1, ілі разговор пастырей; Вѣрши иищенские утѣшные; Вѣрш нищенский, хороший и смѣшиий (всі чотири тексти — за вид. В. Перетц, К. истории польского и русского театра, 1—XXV, Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, 1909; т. X, 1905; т. XVI, 1911); Вѣршѣ нищенскіе розиѣ мѣсяца яиуарія (за вид. М. Возияк, Матеріали до історії української пісні і вірші, Украіиськo-руський архів, т. IX, Львів, 1913).

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

Подаио численіні тексти гуморнстичннх віршів; у вступиій статті — їх характеристика.

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 173—295 — тексти 31 вірша про школярську иауку і віршів-орацій, 11 різдвяиих і великодиіх віршів-травестій і чотирьох сатиричио-гумористичних оповідаиь. (Пекельний Марко, Вірша про Кнрика — у трьох варіаитах, Отець Негребецькнй, Вакула Чмир); на стор. 19—25 — у вступиій статті — аиаліз і характеристика цнх творів; на стор. 467—472 — примітки.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 273—287 та ін.— характеристика мандроваиих дяків та їх діяльності.

Сумцов Н. Ф. Отчет о деятельности Харьковского историко-филологического общества в 1893—94 акад. году.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 6, вип. 2, 1894, стор. I—XVI.

На стор. III — повідомлення про доповідь Д. Багалія про рукопнсиий збіриик з гумористичио-сатиричиимн віршами.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 52—59, 447—452 — огляд гумористичних різдвяних і великодніх віршів.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 18—28, 266—283 — характеристнка мандроваиих дяків і їх творчості.

Котляревський І. П. Повне зібрання творів у двох томах. Т. І. К., Вид-во АН УРСР, 1952. 536 стор. (АН УРСР. Інститут укр. літерат. ім. Т. Г. Шевченка).

На стор. 9—62 — вступиа стаття А. П. Шамрая Проблема реалізму в «Еиеїді» І. П. Котляревського; в иій численіні матеріали про давиє гумористичие і сатиричне українське віршуваиия.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 106—108 — характеристика творчості маидроваиих дяків.

Котляревский И. П. Энеида. Перевод с укр. И. Бражнина. Вступит. статья И. П. Еремина. М., ГИХЛ, 1955. 260 стор.

У вступній статті І. П. Єрьоміна (иа стор. 3—24) — матеріали про бурлескио-жартівливе віршуваиня XVIII ст.

Історичні вірші

I

Данилевский Г. Полтавская старина в отношении ко времени Петра Великого.— ЖМНП, ч. LXXXIX, 1855, отд. II, стор. 133—177.

На стор. 145—146 — історичнний вірш — підпис під ікоиою В пепелѣ забвенія все час погребает.

Белозерский Н. Южнорусские летописи, открытые и изданные Н. Белозерским. Т. I. К., 1856. 164 стор.

На стор. 159—162 — текст історичного вірша Лямеит людей побожиых, що ся стало в Литовской земли (з рукописного Чериигoвского наместничества топографического описания А. Шафоиского).

Источники малороссийской истории, собранные Д. Н. Бантыш-Каменским и изданные О. Бодянским, ч. II, 1691—1722.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1859, кн. 1, стор. 1—330 (материалы отечественные).

На стор. 238—241 — текст вірша Малороссийская пѣсия об измѣнѣ гетмана Мазепы (Псалма новоздаииа, трубою иазвана).

Кулиш П. Плач российский. — Основа, 1861, травень, стор. 46—48.

Текст історичного вірша О боже мой милостивій!

Петров Н. Школьный стихотворный опыт в Киевской академии 1719—20 гг.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 18, отдел второй, стор. 704—711.

Характеристика рукопису Андрія Герасимовича (1719—1720 рр.) з текстом Плачу Малої Росії (поч.: «О боже мой милостивый!»); иа стор. 706—709 — текст вірша; аналіз твору; подібність ідей вірша до ідей драми Милость божія.

М. М-чъ [Максимович М.]. О двух стихотворениях: «Плачь Малой Россіи» и «Милость Божія».— Киев. епарх. ведом., 1865, № 22, отдел второй, стор. 837—842.

Автором вірша Плач Малої Росії був не Андрій Герасимович, бо події, тут описаиі, стосуються ие 1720 р., а часів Виговщиии, 1658 р.

Максимович М. Надгробные стихи Кочубею и Искре в Печерской лавре.— Киев. епарх. ведом., 1866, № 23, отдел второй, стор. 717—719.

Коротка вступиа замітка; на стор. 718 — текст віршів (поч.: «Кто еси мимо грядый, о иас иевѣдущій...»).

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 531—535 — текст вірша (ніби) Герасимовича «Ревиивий плач» Малої Росії (поч.: «О боже мой милостивый! Воззри иа плач мой ревнивий...», з XVIII ст.).

Антонович В. и **Драгоманов М.** Исторические песни малороссийского народа с объяснениями Вл. Антоновича и М. Драгоманова. Т. II, вып. 1. Песни о борьбе с поляками при Богдане Хмельницком. К., 1875. XII+166 стор.

На стор. 127—165 — тексти віршів: уривки вірша Касіяиа Саковича иа похорои Сагайдачного; напис иа гробі Сагайдачного (поч.: «Тут зложил запорозкій гетман свои кости...»); Висипався Хміль из міха; Он глянул, як звір; От так пиха иаробила лиха коронному Потоцькому (обидва тексти з літопису Єрлича); Котрии пришли Хмельницького аби піймали; Глянь, обернися, стаиь а задивися; Честь богу хвала! Навіки слава війську дніпровому (з літопису Єрлича); иапис під гербом Хмельницького (поч.: «Старожитності то тілько як би обновила...», з реєстру запорізького війська під 1649 р.).

Лазаревский А. Старинные малороссийские портреты.— Киев. стар., т. II, 1882, май, стор. 337—342.

На стор. 340—341 — вірш в честь Домонтовича Івана, генерального судді, написаний на портреті.

А. С-ко. Старинные малороссийские портреты.— Киев. стар., т. IV, 1882, сентябрь, стор. 577—579.

На стор. 579 — вірш в честь Григорія Стороженка, ічнянського сотника, написаний на портреті.

Ставровский К. А. Стихотворный памятник нашествия шведов на Украйну.—Киев. стар., т. V, 1883, март, стор. 688—690.

На стор. 688—689 — текст вірша, що був написаний на іконі (поч.: «В пепелѣ забвенія все час погребает...»).

Маркевич А. Образчик малорусских эпитафий XVIII в.— Киев. стар., т. VI, 1883, июнь, стор. 393—396.

На стор. 394—396 — текст вірша-епітафії на надгробку Євдокії Іванівни Брежинської.

Выдержки из сборника украинского девичьего монастыря.— Киев. стар., т. VI, 1883, август, стор. 760—764.

На стор. 761 — вірш про загибель світу После рождества Христова 1778 года.

Нейман Ц. Малорусский песенник XVIII века. (Из собрания рукописей Т. В. Кибальчича).— Киев. стар., т. IX, 1884, май, стор. 153—158.

На стор. 155—156 — історична пісня Же почали були бунты починаты.

Бучневич В. Е. Поправка к надписи на иконе в селе Жуках.— Киев. стар., т. X, 1884, сентябрь, стор. 175—177.

На стор. 176 — текст вірша В пепелѣ забвенія все час погребает (з помилками надрукованого в Киев. стар., 1883, март, стор. 688—689).

Лазаревский А. Образчик старинной малорусской эпитафии.— Киев. стар., т. XII, 1885, май, стор. 180—181.

Текст віршованої епітафії Епитафион о дѣйствиях в жизни и преставлении Николая Ивановича Тризны, бунчуковаго товарища (р. 1694+1776).

Лобода Ф. Вирша о сожжении млиевского ктитора Даниила Кушнира.— Киев. стар., т. XIV, 1886, январь, стор. 202—205.

На стор. 205 — текст вірша Захотила Смилянщина виру утвердити.

Бучневич В. Е. Колокол «Кизикермен».— Киев. стар., т. XVI, 1886, декабрь, стор. 747—749.

На стор. 748 — текст віршованого напису на дзвоні Въ року тысяча шестьсотъ девятдесятъ пятом.

Старинное малорусское стихотворение.—Киев. стар., т. XXVII, 1889, октябрь, стор. 161—172.

На стор. 163—172 — текст вірша Малороссийские стихи, в которых описывается погребение преосвященнейшего Виктора, архиепископа малороссийского, черниговского и ордена святого Александра Невского кавалера, простими сельскими разговорами соображенные. 1803 г. ноября 11 дня.

Иконников В. Александр Андреевич Беклешов.— Киев. стар., т. XXVIII, 1890, февраль, стор. 255—304.

На стор. 276—278 — уривки із вірша Вояж по Малой России господина генерала от инфантерии Беклешова.

А. Л. [Лазаревский А.]. Голос «Малороссии» конца XVIII в. (Стихи по поводу назначения Кречетникова малороссийским генерал-губернатором).— Киев. стар., т. XXVIII, 1890, март, стор.. 454—457.

На стор. 455—457 — текст Идилліи на прибытіе в Малороссію нового генерал-губернатора... Кречетникова.

Вояж по Малой России г. генерала от инфантерии Беклешова.— Киев. стар., т. XXVIII, 1890, март, стор. 458—463.

Надруковано текст вірша.

Стороженко Н. Полковник прилуцкий Иван и бунчуковый товарищ Григорий Стороженки (к портретам).— Киев. стар., т. XXIX, 1890, апрель, стор. 167—173.

На стор. 168 — текст вірша-підпису під портретом Григорія Стороженка Луна в нощи свѣтит, волк туне блудит зрящ./

Н. В. [Науменко В.]. Памятник украинской литературы конца XVIII века.— Киев. стар., т. XXXII, 1891, январь, стор. 154—161.

Про рукопис Лазаревського з текстом історичного вірша Героични стихи о славных военных дѣйствіях войск запорожских, вкратцѣ з разных гисторій просторѣчно сочиненны. Писани же года 1784. В статті — аналіз і виклад змісту вірша; наведено великі уривки тексту; питання авторства — не розв'язане.

Житецкий П. Малорусские вирши исторического содержания.— Киев. стар., т. XXXVIII, 1892, сентябрь, стор. 313—332.

У статті — уривки вірша Лямент о прыгодѣ нещасной (з 1636 р.) та уривки вірша Дума козацькая о войні з козаками над рікою Стиру (з 1651 р.).

А. Л. [Лазаревский А.]. Генеральный обозный Василий Каспарович Борковский. Р. 1640+1702 г. (К портрету).— Киев. стар., т. XLIV, 1894, март, стор. 530—536.

На стор. 534—535 — текст надгробка-епітафіона В год господень тысящный и семсотный вторій (на могилі Борковського).

Драгоманов М. Матеріали для історії віршів українських.— Житє і слово, 1894, т. І, стор. 36—48, 436—453; т. II, стор. 61—68, 205—216.

У другому томі — тексти віршів про громадські справи: Уманська різня 1768 р. (поч.: «В славнім місті до Уманя з'їхались народи..»); Насильства конфедератів у 1768 р. (поч.: «Во шестьдесятъ восьмом году...»); Pieśń kozacka (поч.: «На Україні в Жаботині свивольнії козаки...»); Pieśń druga o buntach chłopów ukraińskich 1768 (поч.: «Ей, у місті при лісочку, да славнім Гумані...»); два віршовані тексти на картинах з зображенням запорожця (Годі тобі, вражий сину, чвертки та кварти писати; Козак запорожець ні об чім не туже). Решта віршів — новішого походження.

Науменко В. [Рец.]. Отчет Императорской Публичной Библиотеки за 1893 г. СПб., 1896, стор. 1—195; 1—29; 1—73.— Киев. стар., т. LVI, 1897, январь, стор. 21—24 (бібл.).

На стор. 23—24 — текст історичного вірша Лементует Украина из великим жалем.

Левицкий О. Вирши о Мазепе и Черныше, 1710 года.— Киев. стар., т. LIX, 1897, ноябрь (докум., изв. и зам.), стор. 33—37.

На стор. 36—37 — текст вірша Полковиництвом Гадяча от бога почтений.

Франко Ів. Хмельнищина 1648—1649 років у сучасних віршах.— ЗНТШ, т. XXIII—XXIV, 1898, стор. 1—114.

На стор. 57—114 — тексти тридцяти польських і латинських віршів про події 1648—1649 рр.

Перетц В. Исторические вирши по рукописи начала XVIII в.— Киев. стар., т. LXVI, 1899, август (докум., изв. и зам.), стор. 49—56.

Опис рукопису XVIII ст. із текстами історичних віршів; тексти віршів: Глаголет Полща о бывшей храбрости и пленении своем и о покорении ко благочестивейшему царю и великому князю Алексію Михайловичю (поч.: «В жалосты днесь зѣло обомираю...»); О гордых и гнѣвливых ляхах (поч.: «Кто хощет пріиди и узри...»); О велицѣй Россіи и о сопротивіи с ляхи и о градѣ Кіевѣ (поч.: «Слышите люди и внушите...»); Радосны слузи при густой купинѣ (без загол.).

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 887—890 — текст вірша про битву під Берестечком 1651 р. О ріко Стиру, що Хміль за віру.

Эпитафион возного Андрея Чечеля, 1765 г.— Киев. стар., т. LXVII, 1899, ноябрь (докум., изв. и зам.), стор. 67—69.

Текст епітафіона Эпитафіон или надгробно надписание благочестно представльшомуся Андрею Чечилю, возному сотнѣ Роиской.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 94—102 — текст історичного вірша про перемогу козаків під Берестям 1651 р. 31 липня (поч.: «О «O ryko Styru, szczo Chmil za wiru...», за рукоп. XVII ст.) і аналіз вірша; на стор. 102—105 — текст вірша про битву під Жовтими водами 1648 р. (поч.: Wysypał się Hmel z mychа...», за рукоп. XVIII ст.) і його аналіз.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 118—121 — огляд історично-ліричної поезії XVIII ст.; уривки віршів.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXXVIII, 1900, стор. 24—41 (бібл.). (На стор. 39—41 — текст історично-духовного вірша Нащо сушиш голову, небоже).

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

На стор. 18—20 — текст історичного вірша Пѣсиь свѣцка о ляхах з москалями (поч.: «Гей, чи чував хто о ляховской славѣ...», за рукоп. XVIII ст.); на стор. 77—80 — Пѣсиь о образе Клокочевском (поч.: «Прислухайся кто избоку и присмотрися...», за рукоп. 1734 р.); на стор. 130—131 — вірш Пѣсиь кіевская (поч.: «Побѣдительная всѣм кіевскія страни...», за рукоп. 1734 р.).

Соболевский А. Псальма о Дорошенке.— Чтен в ист. общ. Нестора летоп., кн. 15, вип. 1, 1901, стор. 16—19 (отд. третий).

На стор. 16—19 — текст «псальми».

Один из колоколов новгород-северского Спасского монастыря.— Киев. стар., т. LXXV, 1901, октябрь (докум., изв. и зам.), стор. 7—8.

На стор. 7 — текст віршованого напису на дзвоні Иоан, гетман славный на божию хвалу.

Житецький П. Острозька трагедія.— ЗНТШ, т. LI, 1903, стор. 1—24.

На стор. 11—19 — текст Лямент о прыгодѣ нещасной о зелживости и мордерствѣ мешчан острозких; на стор. 19—24 — текст Придатка до Ляменту; вірші за рукоп. 1636 р.; автор М. Н.

Два письма к Н. И. Костомарову.— Киев. стар., т. LXXXI, 1903, май (докум., изв. и зам.), стор. 85—88.

На стор. 88 — текст епітафії на надгробку Іскри і Кочубея Кто еси мимо грядый о нас невѣдущій.

О. Л. Старинная картина не на своем месте.— Киев. стар. т. LXXXI, 1903, май (докум., изв. и зам.), стор. 88—90.

На стор. 89 — текст вірша-напису на картині За князя Всеволода и митрополита.

Франко Ів. Вірша про турецько-російську війну 1787—91.— ЗНТШ, т. LXIV, 1905 (miscellanea), стор. 8—9.

На стор. 8—9 — текст історично-сатиричного вірша За чим, за чим, душко, ідеш.

Г. Б. Стихотворение ссыльнаго украинца половины XVIII ст.— Киев. стар., т. XCIII, 1906, май — июнь (докум., изв. и зам.), стор. 12—15.

На стор. 14—15 — текст Епиграммы на спуск нынѣшняго 754 года трех Баженина кораблей.

Кревецький І. Українська вірша про уманську різню.— ЗНТШ, т. LXXII, 1906 (miscellanea), стор. 145—146.

На стор. 145—146 — текст вірша На Україні в Жаботині свавільнії козаки.

Франко Ів. Студії над українськими народними піснями.— ЗНТШ, т. LXXV, 1907, стор. 14—84; т. LXXVI, 1907, стор. 39—63; т. LXXVIII, 1907, стор. 90—145; т. LXXXIII, 1908, стор. 5—30; т. XCIV, 1910, стор. 40—57; т. XCV, 1910, стор. 30—53; т. XCVIII, 1910, стор. 31—54; т. CI, 1911, стор. 39—62; т. CIII, 1911, стор. 28—53; т. CIV, 1911, стор. 38—72; т. CV, 1911, стор. 18—49; т. CVI, 1911, стор. 41—76; т. CX, 1912, стор. 5—30; т. CXI, 1912, стор. 25—52; т. CXII, 1912, стор. 29—58.

На стор. 137—138 (т. LXXVIII) — текст історичного вірша Ляментует Украина из великим жалем; на стор. 139 — історична пісня Славна була Ведмедовка всѣма сторонами; на стор. 47—48 (т. XCIV) — текст Пѣсня о войнѣ (про Хотинську битву 1739 р.); на стор. 27—28 (т. CV) — вірш Висипався хміль з міха; на стор. 44—47 — тексти віршів: Пісня про пана Миколая Потоцького (поч.: «Глянь, обернися, стань, задивися...»), Козацька вірша про Потоцького (поч.: «Він глянув, як звір, він крикнув, як лев...»). Козацький голос про побіду під Корсунем (поч.: «Оттак-то пиха наробила лиха...»).

Яворский Ю. А. Два замечательных карпато-русских сборника XVIII в., принадлежащих университету св. Владимира.— Унив. изв., 1910, январь, стор. 1—64; февраль, стор. 65—95. (Є окремий відбиток).

Історія відкриття рукописів; література питання; опис збірників; на стор. 37—54 — тексти історичних пісень: 1) Пісня про взяття козаками Варни (поч.: «Кляла царица велможная пани...», два варіанти з обох списків); 2) Вірш про пожежу Києво-Печерської лаври (поч.: «Возридайте вси днесь россійскіе страны...»).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XCIII, 1910, стор. 195—200 (бібл.). (На стор. 196—198 — текст історичного вірша Кляла цариця, вельможная пані).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 33—40 — огляд історичних пісень-віршів і уривки текстів віршів: О ріко Стирю, що Хміль за віру і Плачу Малой России о ляхолюбцях.

Перетц В. Кілька старих вірш.— ЗНТШ, т. CI, 1911 (miscellanea), стор. 130—133.

На стор. 130—131 — текст вірша Злый татарине, пекельный сыне.

Барвинский В. Новый литературный памятник времени Мазепы. Харків, 1912. 8 стор.

На стор. 4—8 — текст вірша Псалма новозданна, трубою названна.

Франко Ів. «Жарт непотребний». Історична вірша з р. 1702 на історичнім тлі.— ЗНТШ, т. CVII, 1912, стор. 10—38; т. CVIII, 1912, стор. 39—52.

На стор. 21—23 — текст вірша Жарт непотребний в сімсот втором стался; в статті — детальний історико-літературний аналіз твору.

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 351—352 — огляд історичних віршів; на стор. 392—396 — тексти віршів: Ой ріко Стиру, що Хміль за віру, Лямент людей побожных (за рукоп. кін. XVII ст.), Ах, Україонько, бідна годинонька тепер твоя (за рукоп. кін. XVII — поч. XVIII ст.).

Возняк М. Два співаники половини й третьої четвертини XVIII в.— ЗНТШ, т. CXXXIII, 1922, стор. 115—172.

Опубліковано кілька історичних пісень.

Возняк М. Із співаника Домініка Рудницького.— ЗНТШ, т. CL, 1926, стор. 243—252.

На стор. 248 — текст вірша-пісні Ах, Україонько, бідна годинонька тепер твоя.

Перетц В. М. Ще одна вірша про гетьмана Мазепу.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. I), 1927, стор. 161—166.

На стор. 161—165 — текст вірша Слоги на змѣнника вора Івашка Мазепу проклятого (з українського хронографа полов. XVII ст.); вірш складено приблизно в 1709—1710 р.

Возняк М. Козацтво під Хотином 1621 р. в сучасній поезії.— ЗНТШ, т. CXLIX, 1928, стор. 141—172.

В статті подано уривки в Вѣршѣ на жалосный погреб... Сагайдачного (К. Саковича) в зв'язку з історичними віршами-піснями; на

стор. 142—144 — текст історичного вірша-пісні Ой Хотину, граде давній (за рукоп. XVII ст.).

Крип'якевич І. Вірша в пошану Богдана Хмельницького.— Україна, 1930, кн. 5—6, стор. 19—21.

Текст латниского вірша (поч.: «Bohdan Chmelnicki, verus dux atque patronus ...», за рукоп. XVIII ст.) і аналіз твору.

Возняк М. Українські пісні й польські вірші з «Літописця» Єрлича.— ЗНТШ, т. CLI, 1931 (miscellanea), стор. 195—205.

На стор. 200—202 — тексти пісень-віршів про Потоцького: Глянь, обернися, стань а задивися; Ой глянул, як звір; Оттак пиха наробила лиха коронному Потоцькому; Честь богу, хвала, навіки слава войську Дніпровому.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 157—159 — уривки тексту Лямент о утрапеию мещан острозких и о зневазѣ шляхты предиѣйшеи от люду посполитого (за вид. П. Житецького в ЗНТШ, т. LI, 1903); на стор. 200—206 — тексти історичних віршів: Висипався хміль із міха; Ой гляиул, як звір, ой крикнув, як лев, иа жолнірскії слова; От так пиха наробила лиха короиному Потоцькому; О ріко Стирю, що Хміль за віру; Плач россійский (поч.: «О боже мой милостывій...»); О гордых и гнѣвливых ляхах, како гордостію хотѣша Росією обладати и православіє в єресь низложити (з різних видань); на стор. 389 — анонімні вірші з часів шведської інтервенції (поч.: «В пепелѣ забвенія все час погребает...», за вид. Киев. стар., 1883, март).

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

Подано численні тексти історичних віршів; у вступній статті — їх характеристика.

II

Тиховский Ю. Имя автора «Героичных стихов о славных военных действиях войск запорожских».— Киев. стар., т. XLI, 1893, июнь, стор. 517—518.

Текст вірша надруковано в Киев. стар., 1891, январь, стор. 154—161. Автор сховав своє ім'я під віршовою загадкою; ім'я — Іоанн.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...

На стор. 117—136 — аналіз численних історичних віршів: Лямент о пригодѣ... мешчан острозских, віршів про Хмельницького, про Коліївщину 1768 р.

Сумцов Н. К истории издания малорусских исторических песен.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, кн. 3, 1899, стор. 939—953.

Відгук на видання М. Драгоманова Політичні пісні українського народа (ч. 1 і 2, 1882 і 1885 рр.); питання про хронологізацію ряду давніх історичних пісень: У Києві на риночку, Ой шли наші славні запорожці та над Богом рікою, Ой запорожці, ви славні молодці та де ваші коні? та ін.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).

На стор. 11—12 — резюме доповіді С. Щеглової про збірнник історично-полемічних віршів XVI—XVII ст.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II... і Т. III...

На стор. 193—194 (т. II) — аналіз історичного вірша Ямент о пригодѣ нещасной... мешчан острозких (Острозька трагедія); на стор. 419—438 (т. III) — аналіз численних історичних віршів.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 75—76 і 89—90 — огляд історичних віршів.

Ліричні вірші

I

Мирон [Франко Ів.]. Червонорусские вирши XVIII в.— Киев. стар., т. XXXIV, 1891, сентябрь, стор. 479—484.

На стор. 480—484 — тексти трьох віршів: Бѣдна ж моя голова, Щаслива фортуно, где ж ес ся подѣла і Пѣснь о Савлѣ цари и Давиду.

Житецкий П. Малорусские вирши нравоучительного содержания.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, март, стор. 338—408; т. XXXVII, апрель, стор. 37—58; май, стор. 157—175.

В статті — уривки текстів і аналіз численних ліричних віршів.

Грушевський М. Співаник з початку XVIII в.— ЗНТШ, т. XV, 1897, стор. 1—48; т. XVII, 1897, стор. 49—98.

На стор. 9—80 — подано тексти 83 духовних і світських (частково літературного походження) пісень; деякі пісні — польською і російською мовами.

Гнатюк В. Причинок до літератури нашого віршотворства.— ЗНТШ, т. XXI, 1898 (miscellanea), стор. 5—12.

На стор. 6—12 — тексти (повністю і в уривках) тринадцяти світських і духовних віршів українською і польською мовами; повністю подано: 1) Як то тяжко серце тужить за тобою, мила; 2) Ох, я нещасний, що маю діяти?; 3) Фальшивая юность, зрадлива фортуно!; 4) Пісньа архангелу Михаілу архистрату; 5) Пісньа царя Фердинанда кіесара; 6) Пісньа для окрещонего дзіецка; 7) Пісньа о кролю Давидові.

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 917—929, 1264—1265 — тексти ліричних віршів.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

На стор. 143—144 — текст ліричного вірша Ох ми тяшкий жаль, не малый (за рукоп. поч. XIX ст.); на стор. 149—151 — тексти віршів: Бѣдна ж моя голова, Жадалас пари, красная дѣвонко, Ой купи, мужу, ключ (всі — за рукоп. XVIII ст.).

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 121—128 — огляд ліричної поезії XVIII ст.; уривки з різних ліричних віршів.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 1. Начало искусственной поэзии в России: Исследования о влиянии малорусской виршевой и народной поэзии XVI—XVIII в. на великорусскую. К истории Богогласника. СПб., 1900. IV+425 стор.

На стор. 212—224, 283—297, 327—334 — огляд збірників із світською ліричною поезією; на стор. 248—249 — текст вірша Ой коли ж дождусь я веселова время (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 313—314 — текст вірша Что ж я кому виноват, за что погибаю (за рукоп. XVIII ст.), інші варіанти цього вірша, текст його народної переробки.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 2. Приложения. Описания сборников псальм, кантов и песен. Вирши из старопечатных изданий. Малорусские песни из рукописей XVIII в. Указатели. СПб., 1900. 209 стор.

На стор. 5—133 — описи збірників із світськими і духовними віршами; на стор. 171—190 — тексти численних ліричних і частково духовних віршів із збірників XVIII ст.

Перетц В. Н. Заметки и материалы для истории песни в России.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VI, кн. 2, 1901, стор. 53—135.

В статті — тексти багатьох українських пісень, частково літературного походження.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XLV, 1902, стор. 14—17 (бібл.).

Франко Ів. Козак Плахта. Українська народна пісня, друкована в польській брошурі з р. 1625.— ЗНТШ, т. XLVII, 1902, стор. 1—28.

Детальний аналіз твору; на стор. 9—12 — текст твору; із фототипічним зразком першодруку.

Перетц В. Н. Очерк старинной малорусской поэзии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 81—119.

На стор. 97—103 — текст трьох варіантів пісні Не прельщая меня, драгая.

Егоров И. Вирши о смерти в синодике XVIII ст.— Киев. стар. т. LXXXI, 1903, июнь (докум., изв. и зам.), стор. 168—169.

Текст вірша О смерьте, смерьте! Ти еси страшная.

Егоров И. Синодик, писанный с 1734 по 1813 г.— Киев. стар., т. LXXXI, 1903, сентябрь (докум., изв. и зам.), стор. 113—114.

Текст вірша О смерьте, смерьте! Ти еси страшная (повторно надруковано; див. Киев. стар., 1903, июнь (докум., изв. и зам.), стор. 168—169).

Перетц В. Н. Новые данные для истории старинной украинской лирики.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, кн. 1, 1907, стор. 144—184. (Є окремий відбиток).

Тексти багатьох ліричних пісень.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXIX, 1907, стор. 223—224 (бібл.).

Гнатюк В. Хоценський співаник Левицьких.— ЗНТШ, т. XCI, 1909, стор. 95—125.

На стор. 110 — Пѣснь свѣцкая (поч.: «Ой як серцу не нудити...»); на стор. 112 — «Żołyńska»; на стор. 114 — Пѣснь украинская; на стор. 115—118 — Ой лѣтала голубойка на Украинѣ; Дѣвчинойко красна; Сейкевичу, моє серце, житній колосойку; Тяжкая річ любити; Нехай нагородить небо твої труди; на стор. 125 — Ой листойком дорожейка припала.

Гнатюк В. Угроруський співаник Ів. Гряделевича.— ЗНТШ, т. LXXXVIII, 1909 (miscellanea), стор. 151—157.

На стор. 153—156 — текст пісень: Мѣзерія на сем свѣтѣ мене понудила; Дѣвчина душа; Нудно ж мѣнѣ, що думаю; Що я кому виноват, за що погибаю? Из болестію серця вопію до бога.

Яворский Ю. А. Два замечательных карпато-русских сборника XVIII в., принадлежащих университету св. Владимера.— Унив. изв., 1910, январь, стор. 1—64; февраль, стор. 65—95. (Є окремий відбиток).

Історія відкриття рукописів; література питання; опис збірників; на стор. 37—54 — тексти ліричних пісень і віршів: 1) Матулейку, голубойко, сокол прилѣтае!; 2) И журилам ся, и змѣнилам ся; 3) Оу hoyże houże, moy mocny bożе (у пісню включено рядки з української пісні Вийди, дівчино, вийди, рибчино, промов до мене слово); 4) Анно, Аннусейку панно, слѣчная Диянно; 5) О зрадливое коханя, гдиж ся юж розстати; 6) Жаль сердейку, що тя не видаю; 7) Ой зажурився славная птиця журавель; 8) Фалшивая юность, зрадлива фортуно; 9) Гей, сам же я не знаю, що так мині нудно.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 43—53 — огляд ліричної поезії духовного, соціального і любовного змісту; уривки віршів: Ой коли б знали, і коли б відали; Бивало лиха много на світі; Чом ся ти, молойче, журиш?; Коли дождусь я весела ведра та ін.

Перетц В. Кілька старих вірш.— ЗНТШ, т. CI, 1911 (miscellanea), стор. 130—133.

На стор. 132—133 — текст вірша О сужденію или клеветѣ.

Возняк М. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

Подано тексти 23 світських українських пісень.

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 1—44 — Українські пісні збірника бібліотеки Чарторийських, ч. 2337 (кін. XVII ст.): література питання про вивчення українського давнього віршування і пісні; давні збірники; тексти 68 пісень із згаданого збірника (частково літературного походження); тексти ліричних пісень подано і далі на різних сторінках.

Возняк М. Два співаники половини й третьої четвертини XVIII в.— ЗНТШ, т. CXXXIII, 1922, стор. 115—172.

Надруковано багато ліричних поезій.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 435—437 — загальна характеристика ліричної поезії; на стор. 448—449 — тексти анонімних віршів: Прийшов ми час того лѣта; Годі вам шуміти, зеленії луги; на стор. 467—470 — вірш-акростих Тяжкая рич любити; Смутна на сердцу хвиля наступает; От нещасной долѣ; Пойду ж я, пойду на гору высоку; Красная дѣвчино, коханню причино!

Возняк М. Із збірника Кондрацького кінця XVII в.— ЗНТШ, т. CXLVI, 1927, стор. 155—179.

На стор. 178—179 — тексти п'яти ліричних віршів.

Возняк М. З української лірики XVII в.— ЗНТШ, т. CLIII, 1935, стор. 175—184.

На стор. 175—183 — тексти чотирьох ліричних віршів: Чом, чом, дівонько, смутне личко маєш; Пойду в дубровоньку; Смутна хвиля в смажной долі, з якої причини? Дівойка тяженько вздихає.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 391—396 — тексти анонімних ліричних пісень: О роскошная Венера, где нынѣ обцуеш?, От нещаснои долѣ головка в мене болит, Чесо ты ради, младенче, Пѣснь свѣцка (поч.: «Мусиш ти ся признати...»); Пѣснь свѣцка (поч.: «Ох, мнѣ жал велики, тужу непрестанне...»); Пѣснь вандрового ляха з Варшави (цей вірш — жартівливий); надруковано за вид. В. Перетц, Новые данные для истории старинной украинской лирики, Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1907, і М. Возняк, З культурного життя України XVII—XVIII вв., Львів, 1912).

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

Подано численні тексти ліричних віршів; у вступній статті — їх характеристика.

II

Старинный сборник XVII в.— Киев. стар., т. LXXVI, 1902, февраль (докум., изв. и зам.), стор. 106—107.

Про рукописний збірник із віршами та іншими матеріалами.

Франко Ів. Антін Шашкевич і його українські вірші.— ЗНТШ, т. LVII, 1904, стор. 1—34.

В статті подано огляд літератури про ліричну і гумористичну поезію XVII ст.; списки з віршами цього віку.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 342—362 — характеристика світської давньої української лірики.

Колесса Ф. Українська народна пісня на переломі XVII—XVIII вв.— Україна, 1928, кн. 2, стор. 47—82.

Збірники давніх часів із народними піснями і піснями літературного походження; видання цих пісень; ритміка пісень XVI—XVIII ст. ст.; огляд пісень за їх змістом; народні пісні XVII—XVIII ст. ст. і віршова та пісенна література.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 110—111 — характеристика ліричної поезії XVIII ст.

Панегіричні та дидактичні вірші

I

προσφονκμα привѣт преосвященному архіепископу кир Михаилу, митрополиту кіевскому и галицкому и всея Россіи. В братской школѣ Лвовской составленный... Львів, братська друкарня, 1591. 6 арк.

Текст надруковано віршами і прозою; слов'янською і грецькою мовами; панегірик в честь Михайла Рогози.

Ламент дому княжат острозских над зешлым с того свѣта іасне освецоным княжатем Александром Конъстантиновичом княжатем Острозским, воеводою волыньским. Острог [?], 1603.

Плач альбо лямент по зестю з свѣта сего вѣчной памяти годного Григорія Желиборского. Львів, братська друкарня, 1615. 8 арк.

Лямент у свѣта убогих на жалосное преставленіе святобливого, а в обои добродѣтели богатого мужа, в бозѣ велебного господина отца Леонтія Карповича... Вільно, братська друкарня, 1620. 14 арк. (27 стор.).

Лямент написано у віршах.

Имнологія, си ест пѣснословіе, албо пѣснь през части писмом мовленая на день въскресеніа господа нашего Іисуса Хріста. Пану, пастыру, опекунови и добродѣеви своему през дѣлатели в типографіи в даруночку низко принесенаа... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1630. 6 ненум. арк.

Панегірик-акростих Петру Могилі, підписаний 10 чоловіками, серед них Памва Беринда, Степан Беринда, Тарасій Земка.

Ευχαριστήριον албо вдячность яснепревелебнѣйшому в Христѣ его милости господину отцу кир Петру Могилѣ... од спудеов гимназіум его милости з школы реторики... повинне а упрейме отданая... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1632. 18 ненум. арк.

Автором передмови до панегірика був професор академії Софроній Почаський (очевидно, він же Стефан Почаський); під кожним віршем панегірика є підписи учнів академії — виконавців твору.

Ευφωνία веселобрмячаа. На высоцеславный фрон митрополіи кіевской щасливе вступуючему в бозѣ преосвященному его милости господину отцу кир Петру Могилѣ... от типографов в... лаврѣ Печерской працуючих при унижоном поклонѣ прудко дедикованая... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1633. 5 арк. ненум.

Mnemosyne sławy, prac y trudow przeoswieconego w bogu oyca iego mosci oyca Piotra Mohily... od studentow gymnasium w bractwie kiowskim przezeń fundowanego swiatu podana. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1633. 15 арк.

Панегірик Петру Могилі.

Столп цнот знаменитых в богу зешлого ясне превелебного его милости отца Силвестра Коссова... в коллегіум братском кіевомогілеанском выставленый... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1658. 50 арк.

Pełnia nieubywaiącey chwały... iego mosci oycu Barłaamowi Jasinskemu... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1691. 20 арк.

Панегірик Варлааму Ясинському.

Голубев С. Панегирик, поднесенный в 1591 году львовским братством митрополиту Михаилу Рогозе.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 5, отдел второй, стор. 113—133; № 6, стор. 145—157.

Характеристика панегірика Просфонимн; на стор. 121—133 — текст твору за вид. 1591 р.; загальна характеристика панегіричної літератури.

Каллаш В. Панегирик Кочубеям (1-й половины XVIII в.).— Киев. стар., т. XVIII, 1887, июнь—июль, стор. 495—509.

На стор. 497—509 — текст віршованого панегірика, що складається із кількох частин. «ляментів» віри, надії, любові, милості, істини, правди, миру, «епіграми апострофічної» та «слова подносительного».

Ор. Л-й [Левицкий О.]. Потемкин и черноморцы.— Киев. стар., т. XIX, 1887, сентябрь, стор. 185—190.

На стор. 187—188 — текст дифірамба Потьомкіну Воскресши, южных стран возрадуйтеся вои.

Левицкий П. Образцы старо-семинарской поэзии.— Киев. стар., т. LXVII, 1889, ноябрь, стор. 450—454.

На стор. 451—454 — тексти семи віршів (Ода, Акростих, Рондо, Кант, латинський вірш і фігурний вірш) різних переяславських семінаристів; 1802 р.

Студинський К. Панегірик Ευφωνια веселобрмячая», посвячений Петрові Могилі в р. 1633.— ЗНТШ, т. VIII, 1895, стор. 1—14.

На стор. 8—14 передруковано повний текст панегірика; в статті дано опис першодруку і аналіз твору.

Перетц В. К истории Киево-Могилянской коллегии. Панегирики и стихи Б. Хмельницкому, И. Подкове и арх. Лазарю Барановичу.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 14, вип. 1, 1900, стор. 7—25 (отд. третий).

В статті — тексти панегіриків латинською, польською і частково українською мовами.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 2. Приложения. Описания сборников псальм, кантов и песен. Вирши из старопечатных изданий. Малорусские песни из рукописей XVIII в. Указатели. СПб., 1900. 209 стор.

На стор. 139—158 — тексти віршів переважно на різні герби з видань: Псалтир (Вільно, 1593), Господина Мелетія... к іудеом отвѣт (Львів, 1593), Толкове євангеліє (Вільно, 1595), Октаїх (Дермань, 1604), Лист Мелетія... до... Ипатія Потѣя (Дермань, 1605), Лѣкарство на оспалый умысел чоловѣчій (Острог, 1607), Тріодь цвітна (Вільно, 1609), Євангеліє (Єв'є, 1611), Часослов (Острог, 1612), Иже во св. отца нашего Іоанна Златоустаго... Книга о священствѣ (Львів, 1614), Євангеліє учительне (Єв'є, 1616), Служебник (Вільно, 1617), Събраніе вкратце словес от божественнаго писанія (Угорці, 1618), Зерцало богословія К. Транквіліона (Почаїв, 1618), Учительне євангеліє К. Транквіліона (Рахманів, 1619).

προσφονκμα привѣт преосв. архіепископу кир Михаилу, митрополиту кіевскому и галицкому и всея Россіи. В брат-

ской школѣ Львовской составленный.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стор. 61—75 (примечания).

Точний передрук видания 1591 р.

Перетц В. Кілька старих вірш.— ЗНТШ, т. CI, 1911 (miscellanea), стор. 131—133.

На стор. 133 — текст епіграми-панегірика на герб Шептицьких: Щасливый дом Шептицких.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор. 50—51 — опис (В. Адріанової) рукописиої піїтики 1735—1738 рр.; зразки паиегіричиих віршів: Плещет весело в длани Парнасска дружина (присвячений, очевидно, Р. Заборовському); Вдячен глас славія і красен зрак цвѣта; Моя власт, разум мой, мои совѣта (очевидно, уривок з якоїсь драми); два зразки фігуриих віршів (приписують Р. Заборовському).

Барвінський Б. Слідами гетьмана Мазепи.— ЗНТШ, т. CXXIX, 1920, стор. 107—140.

На стор. 112—113 — тексти паиегіриків на герб Мазепи: Гедеону оногде образ бысть побѣди і Зри коль крѣпко в Россіи вѣра стоит свята; на стор. 118—119 — лайка иа герб Мазепи: Бѣдно, ах бѣдно! Что ныиѣ учинися!

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 291—305 — передрук панегірика Ευχαριστήριον албо вдячность..., 1632, присвяченого П. Могилі, і опис цього видания; на стор. 306—310 — передрук паиегірика Ευφωνια веселобрмячаа.... 1633, присвячеиого П. Могилі, і опис цього видання.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 161—163 — уривки тексту панегірика Евфоиіа веселобрмячаа.

II

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях духовных писателей XVII века (писано на евгение-румянцевскую премию).— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 295—382.

В статті подаио теорію панегіриків, зокрема панегіриків иа герби; написаиа стаття на численних матеріалах украіиських стародруків.

Левицкий О. Афанасий Заруцкий, малорусский панегирист конца XVII и начала XVIII ст.— Киев. стар., т. LII, 1896, март, стор. 378—398.

В статті подаио загальний огляд панегірячної літератури XVII — XVIII ст. ст.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 77—78 — аналіз панегірика Просфоиима; на стор. 192—193 — аналіз плачу-панегірика Ламеит дому княжат Острозьких; на стор. 317—318— аналіз панегірика Столп цнот Сильвестра Косова.

Сатиричні вірші

(Див. також Жартівливо-гумористичні вірші)

I

Павловский А. Грамматика малороссийского наречия, СПб., 1818.

На стор. 93—106 — текст вірша про Вакулу Чмира.

Кулиш П. Записки о Южной Руси. Т. II. СПб., 1857. XIII+354 стор.

На стор. 83—95 — текст вірша про Кирика (за записом худ. Л. Жемчужникова; текст є лише в окремих екземплярах книги, бо в основній масі тиражу вірша вирізано).

Драгоманов М. Малорусские народные предания и рассказы. К., 1876. XXV+434+2 стор.

На стор. 150—154 — текст Вирши о богатом мужике Гавриле (в записі серед. XIX ст.).

Забавная родословная.— Киев. стар. т. I, 1882, январь, стор. 223—225.

Текст сатири Доказательства Хама Данилея Куксы потомствеиы та малюнок герба і родовідного дерева цього «дворянина».

Ефименко П. Образцы обличительной литературы в Малороссии.— Киев. стар., т. I, 1882, март, стор. 538—559.

На стор. 543—551 — текст сатири К. З. [Р]; иа стор. 553—557 — сатира С. Крещеновського Епитафия высокопреосвящеинейшему архиепископу черниговскому и ниженскому Виктору (Садковському) і Послание Виктора с того света.

Ал. А-ский. Васильковская таможня и городничие-монахи.— Киев. стар., т. V, 1883, январь, стор. 193—202.

На стор. 198—200 — текст вірша Вопль пограиичных жителей в васильковской дистанции (1771), а також віршованих звериень до оберкомеиданта печерської фортеці Єльчанинова та архімандрита Ісайї.

Выдержки из сборника украинского девичьего монастыря.— Киев. стар., т. VI, 1883, август, стор. 760—764.

На стор. 762—763 — сатиричний вірш Ах монах! Умными очима.

Белозерский Н. Добавки и поправки постоянного читателя «Киевской старины».—Киев. стар., т. IX, 1884, май, стор. 146—151.

На стор. 148 — текст сатири Стихи к господину сочинителю оды на смерть графа Румянцева Задунайского. 1796 года декабря 8 дня.

Ответ малороссийских козаков украинским слобожанам. (Найденный в глуховском архиве).— Киев. стар., т. X, 1884, ноябрь, стор. 550—552.

Текст сатири Що там за бис гарчить?.. Курнявкать, гавкать став.

Плач дворянина. (Сатира конца XVIII в.).— Киев. стар., т. XXVII, 1889, октябрь, стор. 194—196.

Текст сатири Любезнѣйший из всѣх губернский предводитель.

Моравский С. П. Феодор Лисовский. (Очерк из внутренней

истории Малороссии в 1-й пол. XVIII ст.).— Киев, стар., т. XXXIV, 1891, сентябрь, стор. 427—454; октябрь, стор. 22—57.

На стор. 56—57 — тексти двох «пасквілів» на Лисовського: В тисячи семсот пятомиадцять годѣ і Отче Лѣсовский, плаче киут московскій.

Кудринский Ф. О Кирике и жадном попе.— Киев. стар., т. XLIV, 1894, март, стор. 543—548.

На стор. 544—547 — текст сатири: ...Бижить ричка иевеличка.

Сластион О. Сатирические вирши 1786 г.— Киев. стар., т. LXVII, 1899, ноябрь (докум., изв. и зам.), стор. 69—74.

На стор. 70—74 — текст сатири Кажуть, що сои змутыв; а миѣ удалося.

Гаврилов П. Характеристика польских и южнорусских литературных течений последней четверти XVII века в связи с общим направлением тогдашней французской литературы.— Киев. стар., т. LXIX, 1900, апрель, стор. 1—15; май, стор. 174—190.

На стор. 189 — текст сатиричиого вірша Серед поля широкого церковка стояла.

Франко Ів. Вірша про отця Негребецького.— ЗНТШ, т. LXV, 1905, (miscellanea), стор. 4—15.

На стор. 5—14 — текст сатири Отець Негребецький.

Вірша 1786 року на київських ченців.— Україна, 1907, вересень, частина перша, стор. 379—388.

На стор. 380—388 — текст сатири.

Франко Ів. Студії над українськими народними піснями.— ЗНТШ, т. LXXV, 1907, стор. 14—84; т. LXXVI, 1907, стор. 39—63; т. LXXVIII, 1907, стор. 90—145; т. LXXXIII, 1908, стор. 5—30; т. XCIV, 1910, стор. 40—57; т. XCV, 1910, стор. 30—53; т. XCVIII, 1910, стор. 31—54; т. CI, 1911, стор. 39—62; т. CIII, 1911, стор. 28—53; т. CIV, 1911, стор. 38—72; т. CV, 1911. стор. 18—49; т. CVI, 1911, стор. 41—76; т. CX, 1912, стор. 5—30; т. CXI, 1912, стор. 25—52; т. CXII, 1912, стор. 29—58.

На стор. 123—125 (т. LXXVIII) — сатира Ой, вибрався Кочубай.

Доманицький В. Вірша на київських ченців.— ЗНТШ, т. LXXXV, 1908 (miscellanea), стор. 135—140.

На стор. 136—140— текст сатири Естли ж еще матерьяиых ряс иам ие иосити.

Перетц В. Из старинной сатирической литературы о пьянстве и пьяницах.— Сборник статей, посвященных С. Ф. Платонову. СПб., 1911, стор. 432—438. (Є окремий відбиток, СПб., 1911).

Рукописи із сатиричними віршами про п'яиство; аналіз сатири Слово о высокоумном хмелю; иа стор. 437—438— текст украіиської сатири Вижду тя страждуща очень иа похмѣлья (за рукоп. полов. XVIII ст.).

Рец: *М. В.* [Возняк *М*].— ЗНТШ. т. CXI, 1912, стор. 205—206 (бібл.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 434— загальна характеристика сатиричних творів; на стор. 462—464— текст сатири Що там за біс гарчить?

Возняк М. Із збірника Кондрацького кінця XVII в.— ЗНТШ, т. CXLVI, 1927, стор. 155—179.

На стор. 164—165 — текст сатири Ой королю, королю череватий.

Левченко М. З. Вірша про Кирика як антиправославний, уніатський витвір.— Етногр. вісник, кн. 5, 1927, стор. 72—93.

Історія видань вірша про Кирика; цензурні заборони твору; аналіз твору; три тексти твору (в запису А. Димінського, Л. Жемчужникова і Ф. Кудринського); аналіз вірша.

Левченко М. Казки та оповідання з Поділля в записах 1850—1860-х рр. Вип. I—II. З передм. акад. А. М. Лободи. Упорядкував Микола Левченко. К., 1928. LVI+598 стор. (Зб. іст. філолог. від УАН, № 68).

На стор. 112—121— текст вірша про Кирика, записаний етнографом А. І. Димінським; на стор. 123—128— текст Пословиці за мужика Гаврилу (записаний ним же).

Резанов В. Драма українська, 6...

На стор. 249—263—Плач киевских монахов, діалогізована сатира на київських ченців (1786—1792): опис двох рукописів із текстом сатири; аналіз твору; на стор. 255—263— текст сатири Плач кіевских монахов. Кіев 1786 года мая в 1 день і Прибавок к плачу кіевских монахов (обидва тексти за рукоп. 1792 р.; Плач подано з варіантами за іншим списком, надрукованим в Україні, 1907).

Возняк М. Українська сатира на царицю Анну з 1735 р.— ЗНТШ, т. CLII, 1933 (miscellanea), стор. 162—163.

На стор. 162 — 163 — текст сатири Kompassya nad Anną, carową, rossyiską, 1735.

Українська народна сатира й гумор. К., 1940.

На стор. 134—137 — вірш про багатого мужика Гаврила (за вид. Драгоманова Малорусские народные предания и рассказы, К., 1876); на стор. 137—140 — вірш про Кирика (з Киев. стар., т. XLIV, 1894, март).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 418—421 — Сатирична вірша 1786 р. (за вид. Киев. стар., т. LXVII, 1899, ноябрь); на стор. 421—426 — Отець Негребецький (за вид. ЗНТШ, т. LXV, 1905); на стор. 426—431 — Пекельний Марко (скорочений текст за вид. Киев. стар., т. XII, 1889, август); на стор. 431—434 — Вірша про Кирика (за вид. Киев. стар., т. XLIV, 1894); на стор. 435—440 — текст Плач киевских монахов і Прибавок до плачу (за вид. В. Рєзанов, Драма українська, вип. VI, К., 1929); на стор. 441—446 — Сатиричний вірш 1764 года [К. Р.] (за вид. Киев. стар., 1882, март); на стор. 447—448 — Доказательства Хама Данилея Куксы потомственны (за вид. Киев. стар., т. І, 1882, январь); всі тексти з коротким коментарем.

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 253—295 — тексти сатирично-гумористичних віршованих оповідань: Пекельний Марко, Вірша про Кирика (три варіанти), Отець Негребецький, Вакула Чмир; на стор. 301—323 — тексти сатиричних віршів: В тисячі сімсот п'ятомнадцять годі, Отче Лісовський, Сатирична коляда, Плач київських монахів, Ах монах! Умними очима, Сатира на слобожан, Доказательства Хама Данилея Кукси потом-

ственi, Лiкарство на болящих немощiю п'янства iлi Бахуса новоiзобрiтенноє; на стор. 23—30 — у вступнiй статтi — аналiз i характеристика цих творiв; на стор. 471—474 — примiтки.

II

Драгоманов М. Противупопiвська сатира i сектанти на Українi.— Житє i слово, 1894, т. II, стор. 153—155.

Про Кирика i жадного попа: iсторiя публiкацiї вiрша.

Сумцов Н. Современная малорусская этнография. М. Т-въ. К. Г. [М. Драгоманов].— Киев. стар., т. LV, 1896, ноябрь, стор. 166—177.

Про розвiдки Драгоманова, якi стосуються вертепу, iнтермедiй, сатиричних творiв; виклад змiсту розвiдок Драгоманова.

Драгоманов М. Розвiдки Михайла Драгоманова про українську народну словеснiсть i письменство. Т. II. Львiв, 1900. 238 стор. (Збiрник фiлологiчної секцiї Наукового товариства iменi Шевченка, т. III).

На стор. 66—94 — стаття Два українськi «фабльо» та їх джерела. Нарис з iсторiї порiвняльної лiтератури (передрук з ж. Вестник Европы, 1887, июль, пiдпис: К. Г.); в статтi дано аналiз сатир: Вiрша про багатого мужика Гаврила та Вiрша про Кирика; численнi паралелi до мотивiв цих творiв.

Житецький П. Энеида Котляревского...

На стор. 86—89 — аналiз сатири К. З. [К. Р.]; на стор. 116—117 — огляд Сатири на слобожан, Доказательства Хама Данилея Куксы потомственны.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 409—412 — аналiз сатири Плач лаврских монахов (1786 р.).

Возняк М. С. Iсторiя української лiтератури. Т. III...

На стор. 283—290 — огляд давнього сатиричного вiршування: Сатира на слобожан, сатира К. З. [К. Р.], Плач київських монахiв, вiрш про Кирика, Вакула Чмир, Доказательства Хама Данилея Кукси.

Кистяковская Н. П. «Плачь лаврских монахов». Антимонашеская сатира 1786 г.— Сб. статей к 40-летию ученой деятельности акад. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 315—323.

Списки твору; лiтература питання; аналiз пам'ятки.

Iсторiя української лiтератури. Т. I...

На стор. 108—109 — характеристика сатиричних вiршiв.

Шолом Ф. Я. Реалiстичнi тенденцiї в українськiй соцiально-полiтичнiй сатирi XVIII ст.— В кн.: XII наукова сесiя [Київ. унiв.]. Тези доповiдей. Секцiя фiлологiї. К., 1955, стор. 5—8.

Бойко В. Г. Iсторичний розвиток сатиричних тенденцiй давньої української лiтератури в свiтлi висловлювань Iвана Франка.— Наук. зап. Київ. унiв., т. XV, вип. VII. Зб. фiлолог. фак-ту, № 9, 1956, стор. 51—67.

Сатиричнi тенденцiї у полемiчнiй лiтературi (Iван Вишенський), iнтермедiях, Климентiя Зинов'єва, Iвана Некрашевича, Г. Сковороди та iн.

Деркач Б. А. Гумористично-сатиричні віршовані оповідання XVIII ст.— Літерат. в школі, 1958, № 5, стор. 26—33.

Аналіз і характеристика Вірші про отця Негребецького, Пекельного Марка, Вірші про Кирика, Вірші про багатого мужика Гаврила, Сатиричної вірші 1786 р

Деркач Б. А. Соціально-політична віршована сатира XVIII ст.— Рад. літературознавство, 1959, № 2, березень—квітень, стор. 47—54.

Аналіз сатир: К. Р. (1764), Плач лаврских монахов, Доказательства Хама Данилея Куксы потомственны.

Віталій

(Див. також Віршова література)

Віталій у 1612 р. був ієромонахом Дубенського монастиря. Помер десь біля 1640 р. в сані ігумена цього монастиря. Автор духовних віршів; перекладач.

I

Віталій. Діоптра альбо зерцало и выражене живота людского на том свѣте... Єв'є, 1612. 8 ненум.+182 арк.

Перекладено з грецької і латинської мов з додатком власних творів ієромонахом Віталієм.

Віталій. Діоптра албо зерцало и выражене живота людскаго на сем свѣтѣ. По второе со исправленіем выдрукованное. Єв'є, 1642. 8 ненум.+342+64 ненум. арк.

Віталій. Діоптра албо зерцало и выражене живота людскаго на сем свѣтѣ. По второе со исправленіем выдрукованое... Вільно, 1642. 8+342+64 арк.

Видання цілком схоже з попереднім, лише в кінці немає молитов.

Віталій. Діоптра или зерцало і изображеніе живота во мирѣ сем человѣческаго... Кутеїн, 1651. 8 ненум.+342 арк.

Віталій. Діоптра или зерцало живота во мірѣ сем человѣческаго... Кутеїн, 1654. 6+196 арк. (404 стор.).

З передмовою про користь цієї книги.

Віталій. Діоптра или зерцало живота во мирѣ сем человѣческаго... Могилів, друкарня Максима Вощанки, 1698. 6+195+29 арк.

Віталій. Діоптра или зерцало и изображеніе живота в мірѣ сем человѣческаго... Клинці, 1786. 8+344 арк.

Передрук кутеїнського видання 1651 р.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 999—1004 — уривок з книги Діоптра альбо зерцало и выражене живота людского на том свѣте... (за вид. 1612 р.); з коментарем.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911. сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 24—27 (окр. відб.) — тексти кількох віршів із Діоптри Віталія; описи рукописного спнску твору.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 76 — короткі відомості про Віталія і його Діоптру.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 45 — про видання Діоптри.

Зерцало или диоптра.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 577—578.

Франко Ів. Забутий український віршописець XVII віку.— ЗНТШ, т. XXII, 1898, стор. 1—16. (Є окремий відбиток).

Коротка біографія Віталія; історія видань Діоптри; аналіз і характеристика твору.

Рец.: *Лященко А. И.* — Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. V, 1900, кн. 2, стор. 711.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 114—115 — біографічні дані про Віталія і характеристика його Діоптри.

Волкович Іоанікій

(Див. також Віршова література, Драматична література)

Іоанікій Волкович в 1630—1631 рр. був учителем при львівській братській школі, ченцем, священиком і проповідником при церкві Успенія богородиці. Автор діалога.

I

Волкович Іоанікій. Розмышлян'є о муцѣ Христа Спасителя нашего. Притым веселая радость з триумфалного єго воскресеніа. Вѣршами написаныи през многогрѣшного инока Іоаникія Волковича... Львів, друкарня при братській церкві Успенія богородиці, 1631. 2+30 арк.

Возняк М. С. Діалог Йоанікія Волковича з 1631 р.— ЗНТШ, т. CXXIX, 1920, стор. 33—79.

На стор. 49—79 — передрук діалога Волковича Размышлян'є о муцѣ Христа Спасителя нашего (Смутныи трены в смутный день страстей Христа Спасителя нашего» і Вѣршѣ на радостный день воскресеніа Христа, Спасителя нашего); в статті — опис видання; аналіз твору.

Рец.: *Єрофіїв Ів.*— Черв. шлях, 1924, № 11—12, стор. 300.

Рєзанов В. І. Драма українська, І...

На стор. 91—127 — текст декламації Іоаннікія Волковича Розмышлян'є о муцѣ Христа спасителя (передрук з публікації М. Возняка в ЗНТШ, т. CXXIX, з першодруку 1631 р.); на стор. 29—36 — аналіз декламації; джерела її (драма Христос пасхон) детальний виклад змісту твору.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 171 — уривок тексту Розмышлян'є о муцѣ Христа спасителя нашего (за вид. В. Рєзанова, Драма українська, вип. 1, К., 1926).

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 175 — згадка про Іоаннікія Волковича і видання його віршів (1631 р.).

Иоанникий Волкович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 665.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 192 — огляд Розмишляння Іоаннікія Волковича.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 49—50 — огляд діалога Іоаннікія Волковича.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 171 — огляд діалога Іоаннікія Волковича.

Вольський Іван

(Див. також Богогласник)

Іван Вольський жив у м. Кам'янці Струмиловій або поблизу нього на поч. XVIII ст. Автор ряду акростихових віршів.

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 92—94 — тексти акростихів Івана Вольського Истиная мати свѣта, пречистая панно, Істини глас твой, Михаиле (із співаника Пашковського 1742—1764 рр.).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 210—221 — тексти акростихів Івана Вольського: 1) Исполнися, небо и земля, чудес твоих, царице; 2) Істинна радость крест Христов; 3) Ізійдѣте, архаггелскіе хори; 4) Воспойте согласно; 5) Воскресенія день, просвѣтимся нынѣ; 6) Іисусе цару, распятій на крестѣ древяном (за різними рукоп. XVII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 203—210 — короткі біографічні відомості про Івана Вольського; аналіз його віршової спадщини (вірші №№ 27, 73, 84, 86, 97, 107, 131 з Богогласника, вид. 1791 та інших збірників).

Гаватович Якуб

(Див. також Драматична література, Інтермедії)

Якуб Гаватович (Гават) народився 17 березня 1598 р. у Львові у бідній польській сім'ї. Вчився у львівських школах, а в 1615 р. закінчив Ягеллонську академію у Кракові, одержавши ступінь бакалавра мистецтва і філософії. Після цього був учителем у м. Кам'янці Струмиловій. 14 травня 1622 р. висвятився на ксьондза і жив до 1628 р. у м. Бережанах, а далі у Вижнянах. У 1655 р., під час облоги Львова українськими козаками, брав участь у посольських переговорах з Богданом Хмельницьким. В 1669 р. переселився до Львова, став каноником. В 1672 р. був одним із учасників оборони Львова від турків. Помер 17 червня 1679 р. Автор 13 творів, оригінальних і перекладних (польською мовою); чи був Гаватович автором українських інтермедій — точно невідомо.

I

Павлик М. Якуб Гаватович (Гават), автор перших руських інтермедій з 1619 р.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900 (Inhaltsangaben), стор. 23 і стор. 1—44.

На стор. 17—22 — подано текст обох інтермедій до драми Гаватовича; в статті детально схарактеризовано життя і діяльність Гаватовича; обгрунтування твердження, що він був автором і доданих до драми Гаватовича інтермедій.

Гавриїл

(Див. також Віршова література)

Гавриїл жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 305—306 — текст акростиха Гавриїла Граде славній, Вифлееме, ликуй нынѣ и веселися (за рукоп. XVIII ст. (?)).

Галятовський Іоанікій

(Див. також Полемічна література)

Іоанікій Галятовський одержав освіту у Києво-Могилянській колегії. Закінчивши навчання в 1649 р., прийняв чернецтво і став учителем колегії до її закриття в 1651 р.; далі був, гадають, ігуменом Куп'ятицького монастиря (біля Мінська). В 1655—1656 р. повернувся до Києва і знову працював учителем колегії, ректором якої та ігуменом Києво-Братського монастиря став у 1658 р.; в 1665 р., коли під час військових подій боротьби з шляхтою колегія була сильно розорена, Галятовський залишив її і понад три роки поневірявся по Поділлі, Волині, Литві. В 1668 р. він став, за волею Лазаря Барановича, ігуменом, а далі архімандритом чернігівського Єлецького монастиря, де й помер 2 січня 1688 р. Автор численних полемічних і богословських творів, написаних українською і польською мовами.

I

Галятовський Іоанікій. Ключ разумѣнія, священником законным и свѣцким належачый, от недостойного іеромонаха Іоанникіа Галятовского, ректора и ігумена монастыря братского кіевского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1659. 1+252+1 арк.

На арк. 241—252 — Наука албо способ зложеня казаня.

Галятовський Іоанікій. Казаня, приданыи до книги Ключ разумѣнія названои... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1660. 1+149+1 арк.

На арк. 125—133 — Наука короткая албо способ зложеня казаня.

Галятовський Іоанікій. Rozmowa białocerkiewska wielebnego oyca Joaniciusza Galatowskiego... z xiędzem Hadrianem piekarskim societatis Jesu kaznodzieią... [Без місяця і року видання, К., 1663]. 18 стор.

Галятовський Іоанікій. Ключ разумѣнія священником законным и свѣцким належачый, от превелебнаго в Христѣ Іоаникія Галятовского, ректора и игумена монастира братского киевского. Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1663. 6+248+140+1 арк.

Передрук Ключа 1659 р. і Казань приданих 1660 р., з посвятою книги кн. Четвертинському, написаною Сльозкою, і двома зверненнями до читачів.

Галятовський Іоанікій. Ключ разумѣнія священником законником и ляиком належачій. З поправою и придатками, от недостоиного іеромонаха Іоаникіа Галятовского, ректора и

ігумена братства кіевского. Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1665. 6+532+16 арк.

З віршем на честь герба князів Желиборських, передмовою, казаннями і Наукою албо способом зложення казаня.

Галятовський Іоаннікій. Небо новое, з новыми звѣздами сотворенное, то есть преблагословенная дѣва Марія богородица з чудами своими, за старанем найменшого слуги своего недостойного іеромонаха Іоанікіа Галятовского, ректора и ігумена братства кіевского. Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1665. 8+140 арк.

З віршем на герб Могили, присвятою Ганні Потоцькій і передмовою до читача.

Галятовський Іоаннікій. Небо новое, з новыми звѣздами сотворенное, то ест преблагословенная дѣва Марія богородица з чудами своими, за старанем найменшого слуги своего недостойного іеромонаха Іоанікіа Галятовского, ректора и ігумена братства кіевского. Львів, друкарня Михаїла Сльозки, 1665 [власне 1666]. 8+145 арк.

Друге видання.

Галятовський Іоаннікій. Семя слова божого... Львів, 1667.

Галятовський Іоаннікій. Месіа правдивый, Ісус Христос, сын божій, от початку свѣта през всѣ вѣки людем от бога обѣцанный и от людей очекиванный и в остатныи часы для збавеня людского на свѣт посланый по пристью зась своем... от недостойного іеромонаха Іоаникіа Галятовского, архимандрыты чернѣговского... показаный. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1669. 12+429+5 арк.

З віршами на герб Месії і передмовами до Месії і читачів.

Галятовський Іоаннікій. Messyasz prawdziwy Jezus Chrystus syn boży, od początku świata przez wszystkie wieki ludziom od boga obiecany... od grzesznika Joaniciusza Galatowskiego... roku 1672 pokazany. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1672. 19+321+5 арк.

Галятовський Іоаннікій. Skarb pochwały z każdej nauki wyzwolonej do skarbnicy naswietszey bogarodźicy Jeleckiey od archymandzyty... Joaniciusza Galatowskiego... Новгород-Сіверський, 1676. 8 арк.

Галятовський Іоаннікій. Skarbnica, to iest skarb pochwał cudotwornego obrazu bogarodzice Jeleckiej, czernigowskiej... Новгород-Сіверський, 1676.

В кінці цієї книги була надрукована Rozmowa białocerkiewska.

Галятовський Іоаннікій. Скарбница потребная или чудеса пресвятыя богородицы... Чернігів, 1676 (1677?). 8+31 арк.

Відомі дефектні екземпляри без заголовкового аркуша. Іноді цю книжечку називають Небо нове.

Галятовський Іоаннікій. Небо новое, з новыми звѣздами сотворенное... Чернігів, 1677. 4(?)+145 арк.

Сумнівне видання, яке нібн було українською і польською мовами.

Галятовський Іоаннікій. Rycerz prawosławney satolickiey cerkwi wschodniey rycezowi kosciołа rzymskiego na jego refutacią napisaną przeciw Rozmowie Białocerkiewskiey oyca Joaniciusza Galatawskiego z xiądzem Hadrianem piekarskim. [Без місця і часу друку, [Чернігів]. 23 арк.

Галятовський Іоаннікій. Stary kosciol zachodni nowemu kosciołowi rzymskiemu pochodzenie Ducha S. od Ojca samego, nie od Syna pokazuje... przez... Joaniciusza Galatowskiego... swiatu iest podana... Новгород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1678. 14+88+1+102 стор.

Галятовський Іоаннікій. Łabędź z piorami swemi, z darami boskiemi Chrystus prawowiernemu narodowi chrzesćiańskiemu łabędźiowym piorem swey mądrośći boskiey wypisuie przyczyny, dla ktorych długo trwa na swiecie secta mahometańska y dla ktorych wiele narodow przyęli zakon Mahometow... przez... Joaniciusza Galatowskiego... r. 1679 swiatu iest podany. Новогород-Сіверський, друкарня Лазаря Барановича, 1679. 8+66 стор.

Не всі екземпляри цього видання ідентичні.

Галятовський Іоаннікій. Alphabetum rozmaitym heretykom niewiernym dla ich nauczenia y nawrocenia do wiary katholickiey od prawowiernych katholikow napisane... przez... Joaniciusza Galatowskiego. Чернігів, друкарня Лазаря Барановича, 1681. 6 арк+362 стор.

[Галятовський Іоаннікій]. Fundamenta, na których łacinnicy jedność Rusi z Rzymem fundują, według rzymskiej teraznieyszey wiary nowey, prawdziwemi odpowiedziami cerkwi wschodniey wywrócone y znieśione, iako fundamenta ciemnicy były poruszone modlitwa Pawla y Sytasa... [Без місця друку, Чернігів], 1683. 2+104 стор.

Книга вийшла без імені автора.

Галятовський Іоаннікій. Alkoran Machometow, nauką heretycką, y żydowską, y pogańską napełniony. Od koheletha Chrystusowego posproszony u zgladzony... przez... Joanniciusza Galatowskiego... Чернігів, друкарня Лазаря Барановича, 1683. 8 арк.+86 стор.

Галятовський Іоаннікій. Грѣхи розмаитіи вократцѣ написанные, до сповѣдника и до исповѣдаючагося належат, жебы до сповѣди готуючися тую книжку читал... през велебного в бозѣ отця Іоанѣкія Галятовского, архимандриту чернѣговского елецкого свѣту поданы. Чернігів, 1685. 28 арк.

Галятовський Іоаннікій. Sophia mądrość zbudowała sobie dom y ugruntowała siedm słupow... y mieszkaiąc w tym domu, rozmaite na świecie czyni cuda przeciw arianow, heretykow y iuż wczyniła y przez... Joaniciusza Galatowskiego... swiatu obiawiła... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1686. 26 арк.

Галятовський Іоаннікій. Боги поганскіе в болванах мѣшкаю-

чіе духове злыи, тут же посполу их розмаитыи злости написани, жебы христіане правовѣрные могли от себе злых духов отогнати и подоптати и поплевати и силу их зламати и над ними тріумфовати... от отца Іаникія Галятовского... обявленны. Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1686. 12+36 арк.

Галятовський Іоаннікій. Души людей умерлых, з тѣла выходячіи, отходят на три мѣсця: иншіи до неба, иншіи до пекла, иншіи на мытарства. През велебного в бозѣ отца Іоаникія Галятовского... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1687. 5+56 арк.

Галятовський Іоаннікій. Небо новое з новыми звѣздами сотворенное, то есть преблагословенная дѣва Маріа богородица з чудами своими. Составленное трудолюбіем іеромонаха Іоанікіа Галятовского, ректора и ігумена братства кіевского. Могилів, друкарня Максима Вощанки, 1699. 2+216+9 арк.

Галятовський Іоаннікій. Новое небо с новыми звездами или повествование о чудесах богородицы, почерпнутое из достоверных преданий и древних летописей игуменом Иоанникием Галятовским и напечатанное 1677 года в Чернигове на польско-русском языке. Переведено 1849 года Александрою Плохово... М., 1851.

Галятовський Іоаннікій. Беседа белоцерковская (Rozmowa białocerkiewska) ректора Киево-Могилянской коллегии Иоанникия Галяговского, бывшая 8 ноября 1663 года. Перевел и издал В. Аскоченский. К., 1857. 39 стор.

Коротка історична звістка про Галятовського і російський переклад Розмови білоцерківської (за вид. 1676 р.), поданої паралельно з польським текстом.

Буслаев Ф. Заметки о старине и народности. Солнце в заточении.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 149 (смесь и библиография).

Виписка із Месії правдивого Галятовського.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1122—1132 — уривки з книги Ключ разумѣнія Іоаннікія Галятовського (за вид. 1659 р.); з примітками; на стовп. 1131—1136 — уривки з книги Казаня, приданыи до книги Ключ разумѣнія Іоаннікія Галятовського (за вид. 1660 р.); з примітками; на стовп. 1135—1144 — уривки з книги Небо новое Іоаннікія Галятовського (за вид. 1665 р.); на стовп. 1151—1154 — уривки з книги Месіа правдивый (за вид. 1669 р.); з коментарем.

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях духовных писателей XVII века.—Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 295—382.

На стор. 355—356 — текст панегірика на герб Желиборських у Ключі разумѣнія Галятовського.

Письмо архимандрита Иоанникия Голятовского к думному дворянину Артемону Матвееву с просьбою о покровительстве

и о пособии Елецкому монастырю в Чернигове, а также о присылке 100 р. на напечатание польско-латинского «месіяша». (1671, января 1).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. IX, 1877, стор. 333—335, № 82.

Письмо к царю Елецкого Успенского монастыря архимандрита Иоанникия Голятовского о поднесении царю отпечатанной книги под заглавием: «Мессия правдивый», с просьбою о пособии монастырю. (1672, июля 4).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. XI, 1879, стор. 5—9, № 3.

Письмо к Юраске Хмельницкому Иоанникия Голятовского, архимандрита черниговского Елецкого монастыря, убеждающее возвратиться в монашеское звание. (1678, декабря 4).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. XIII, 1889, стор. 749—754, № 168.

Эйнгорн В. О. Речи, произнесенные Иоанникием Галятовским в Москве в 1670 году.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 4(175), стор. I—XI+1—13.

Перебування Галятовського в Москві; характеристика його проповідей; використання Галятовським у нових словах матеріалу Ключа разумѣнія; на стор. 1—13 — тексти двох слів Галятовського: 1) Слово до пресвѣтлого и благочестивого цара и великого князя Алексея Михайловича; 2) Поученіе, каково сказывал в церкве рождества (за рукоп. XVII ст.).

Рец.: *Г-ий О.*— ЗНТШ, т. X, 1896, стор. 36—37 (бібл.).

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии — Унив. изв., 1907, ноябрь, стор. 1—59.

На стор. 6—9 — чотири легенди із Великого зерцала (за рукоп. XVII ст.) і одна з Неба нового Галятовського (дев'яте чудо з XIX розділу, вид. 1665 р.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 296—299 — коротка характеристика літературної спадщини Галятовського; на стор. 302—305 — уривок тексту з Науки про складання казань і Неба нового.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 381—383 — текст передмови Іоаннікія Галятовського до книги Ключ разумѣнія 1659 р. і опис цього видання; на стор. 383—384 — текст передмови Іоаннікія Галятовського до книги Казаня, приданые до книги Ключ разумѣнія 1660 р. і опис цього видання; на стор. 413—416 — опис видання книги Галятовського Месіа правдивый 1669 р. і уривки тексту з неї.

Сімович В. Спроби перекладів св. письма у творах Й. Галятовського.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—30 (51—80).

Наведено численні зразки перекладів.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 257 — біографічні відомості про Іоаннікія Галятовського; на стор. 258—265 — уривок з твору Ключ розумѣнія (вид. 1665 р.): Казаньє на покров пресвятой богородици (із скороченням) і трактат Наука албо способ зложеня казаня; на стор. 265—266 — кілька оповідань із збірника Небо новое (1665 і 1699 рр.).

II

К. [Каченовский?]. Взгляд на успехи российского витийства в первой половине истекшего столетия.— Вестн. Евр., ч. LIX, 1811, № 19, стор. 182—211.

Коротенький огляд діяльності Галятовського; подано зразок мови його творів.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 228—232 — біографічні відомості про Іоаникія Галятовського; реєстр його творів.

Wiszniewski M. Historya literatury polskiej. T. VIII. Краків. 1851. IV+504 стор.

На стор. 391—399 — коротка біографія Галятовського, список його творів і полемічних писань єзуїтів проти нього.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 160, 209—210 — характеристика Галятовського і його діяльності; на стор. 338—339 — реєстр його творів.

Говорский К. Галятовский Иоанникий. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 110—111.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 356—362 — характеристика літературної спадщини Іоаникія Галятовського.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 132 — про деякі рукописи творів Іоаннікія Галятовського.

Сумцов Н. Ф. Иоанникий Галятовский. (К истории южнорусской литературы XVII века).— Киев. стар., т. VIII, 1884, январь, стор. 1—20; февраль, стор. 183—204; март, стор. 371—390; апрель, стор. 565—588. (Є окремий відбиток).

Загальна характеристика життя і діяльності Галятовського в зв'язку з тогочасним освітнім рухом; бібліографія видань творів письменника.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 203—206 — реєстр і коротка характеристика творів Іоаникія Галятовського.

Петров Н. [Рец.]. К истории южнорусской литературы XVII столетия. Н. Ф. Сумцов. Киев и Харьков. 1884—1885.— ЖМНП, ч. CCXXXVIII, 1885, апрель, стор. 307—326.

Коротка характеристика Барановича, Галятовського і Гізеля.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 303—317 — біографічні відомості про Іоаннікія Галятовського; реєстр його творів.

Мирон [Франко Ив.]. К объяснению одной колядки.— Киев. стар., т. XXXV, 1891, декабрь, стор. 476.

В Ключі разумѣнія Галятовського є матеріали про походження колядки з мотивом оборони Печерського монастиря від шляхетсько-німецьких полчищ.

Владимиров П. Голятовский Иоанникий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 17 півтом. СПб., 1893, стор. 147.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Численні матеріали для характеристики багатьох українських письменників; є дані про стосунки Іоаннікія Галятовського з Москвою.

Марковский М. Бродячий анекдот в малорусской народной словесности.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 94—96 (докум., изв. и зам.).

Про анекдот у Мессії Галятовського (про обманщика) і народну паралель до нього.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе массонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольниками творів Галятовського та інших українських письменників.

Сумцов Н. К библиографии старинных малорусских религиозных сказаний.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 306—313.

Перелік 17 релігійних легенд; використання їх Галятовським, П. Могилою та ін.; апокрифічні легенди.

Эйнгорн В. О. О приезде Иоанникия Галятовского в Москву в 1670 году.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1898, кн. 2(185), стор. 18—20 (протоколы).

Про перебування Галятовського в Москві.

Голубев С. П. Киевская Академия в конце XVII и начале XVIII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1901, № 11, стор. 306—407.

Загальна характеристика діяльності академії кін. XVII — поч. XVIII ст.; матеріали, що стосуються Галятовського.

Соболевский А. Библиографические редкости.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 16, вип. 4, 1902, стор. 37—54 (отд. V).

На стор. 53—54 — Малоизвестное сочинение И. Галятовского; опис книги Rycerz prawosławno catolickiey cerkwi.. (без дати).

Соболевский А. Библиографическая редкость.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 18, вип. 2, 1904, стор. 11—12 (отд. V).

Опис видання Іоаннікія Галятовського Skarb pochwały... (Новгород-Сіверський, 1676).

Титов Ф. Иоанникий Галятовский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 748—750.

Біографія Галятовського; огляд його літературної спадщини; література, питання.

Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 259—280.

Характеристика діяльності і суспільно-політичних поглядів Галятовського та інших українських письменників.

Шевченко С. К истории «Великого зерцала» в Юго-Западной Руси. «Великое Зерцало» и сочинения Иоанникия Галятовского.— Рус. филолог. вестн., т. LXII, 1909, стор. 110—130.

Про використання Галятовським легенд із Великого зерцала.

Рец.: *Свєнціцький І.*— ЗНТШ, т. XCV, 1910, стор. 218—219 (бібл.).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 60—62 — огляд літературної спадщини Галятовського.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 20 февраля —6 марта 1910 года.— Унив. изв., 1910, май, стор. 1—14.

На стор. 6—7 — матеріали про переклади Ключа разумѣнія Галятовського на слов'янську мову.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 246—247 — проповідницька діяльність і літературна спадщина Галятовського; видання його творів.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 37—39 — опис і порівняння різних видань творів І. Галятовського, зроблене І. Огієнком.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 10—13 — про використання Галятовським у Небі новому сказанія про Сивілл.

Сумцов Н. Ф. Обзор содержания проповедей Иоанникия Галятовского. Харків, 1913. 1+13 стор. (Відб. з IV вип. Вестн. Харьк. ист.-филолог. общ.).

Рец.: *М. М-ський* [Мочульський М.].— Укр. наук. зб., вип. 2, 1916, стор. 146.

Попов П. Н. «Грѣхи розмаитии», малоизвестное сочинение Иоанникия Галятовского. К., 1915. (Відб. з 25 кн. Чтен. в ист. общ. Нестора летоп.).

Рец.: *Шевченко С.*— Рус. филолог. вест., т. LXXVI, 1916, стор. 168—171.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 320—329 — біографічні відомості про Іоаннікія Галятовського; характеристика схоластичної проповіді; огляд літературної спадщини Галятовського.

Попов П. М. Замітки до історії українського письменства XVII—XVIII вв., I—III.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IV, 1924, стор. 213—233.

В статті є про панегірик Пилипа Івановича в честь Галятовського (подано латино-польський текст панегіріка Oratio ad admodum reverendum patrem Ioanicium Galatowski, 1685 р.).

Фетисов Ів. Збірник легенд Агапія Критянина «Ἁμαρτωλῶν σωτηρία» в українському та московському письменствах та народній словесності.— Зап. іст-філолог. від. ВУАН, кн. XIX, 1928, стор. 1—41; кн. XXIII, 1929, стор. 37—95.

Література питання; близькість легенд в Агапія, Великому зерцалі і в творах Галятовського та ін.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 88—89 — характеристика творчості Іоанникія Галятовського.

Галяховський Яків

(Див. також Віршова література)

Яків Галяховський був учнем Києво-Могилянської академії. В 1728 р. написав панегірик.

I

Соболевский А. И. Панегирик 1728 года.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 11, 1896, стор. 39—45 (отд. II).

Подано уривки з панегірика Якова Галяховського Петру II.

Георгій

(Див. також Віршова література)

Георгій жив, очевидно, у другій половині XVIII ст. Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 290—293 — тексти акростихів Георгія: 1) Гей, доколѣ, нещасливий во свѣтѣ живу (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); Гори, сладость искапайте (за рукоп. XVIII ст.).

Герасим

(Див. також Віршова література)

Герасим жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 311—313 — текст акростиха Герасима Год пребогатий (за рукоп. XVIII ст. (?)).

Гешицький Іоанн

(Див. також Богогласник)

Іоанн Гешицький жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 249—252 — текст акростиха Іоанна Гешицького Ієрусалиме, свѣтися иннѣ над звѣзди (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 210—218 — аналіз вірша Іоанна Гешицького (№ 49 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Гізель Іннокентій

(Див. також Синопсис)

Іннокентій Гізель народився в Пруссії у німецькій реформатській сім'ї. Юнаком прибув до Києва, де прийняв православіє і чернецтво. В числі інших здібних учнів був посланий Петром Могилою вчитися за кордон. Після повернення до Києва Гізель став учителем Київської колегії і проповідником; в 1643 р. висвячений на ігумена Дятловицького монастиря; в 1648 р. призначений ігуменом Києво-Братського монастиря і ректором колегії; в 1650 р. переведений в Кириловський монастир, в 1652 р.— в Києво-Нікольський (залишаючись ректором колегії). В 1656 р. став архімандритом Києво-Печерської лаври і перебував на цьому становищі до смерті, що сталася 18 листопада 1683 р. Вів велику полемічну діяльність, брав участь у переговорах 1654 р. в справі возз'єднання

України з Росією; розвивав видавничу справу на Україні; проповідник; ймовірний автор Синопсиса; автор богословських творів.

I

Гізель Іннокентій. Мир с богом человѣку, или покаяніе святое примиряющее богови человѣка...благословеніем и исправленіем... Иннокентія Гизіеля... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1669. 30+674 стор.

Буслаев Ф. Заметки о старине и народности. Летавец, блудный бес.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 149—150 (смесь и библиография).

Виписка із книги Гізеля Мир с богом человѣку.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1155—1158 — уривок з книги Мир с богом человѣку Іннокентія Гізеля (за вид. 1669 р.); з коментарем.

Письмо киевского богоявленского братского монастыря игумена Иннокентия Гизеля к царю с просьбою жаловальной грамоты и милостыни для киевских школ. (1649, июня 8).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. III, 1861, стор. 323—324, № 259.

Письма Иннокентия Гизеля.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 7, стор. 354—364.

Два листи до Лазаря Барановича від 4 липня 1666 р. і 11 березня 1669 р.; записка 1671 р. про умови для переговорів з Польщею.

Жалоба Киево-Печерского монастыря архимандрита Иннокентия Гизеля на разорения, чинимые великорусскими ратными людьми в вотчинах Печерского монастыря. (1616, июня 16).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. V, 1867, стор. 69—70, № 36.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. VI. СПб., 1867.

На стор. 100—101, 229—231 — тексти двох листів Гізеля.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. IV. К., 1871.

На стор. 1—2, 65—66 — листи Гізеля і до нього.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. VII. СПб., 1872.

На стор. 34—39, 68—83 — різні матеріали, що стосуються Гізеля.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. VIII. СПб., 1875.

На стор. 130—135, 147—150, 182—183, 216—217, 234—236 — різні документи, що стосуються Гізеля, в тому числі його листи, прохання тощо.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. IX. СПб., 1877.

На стор. 40—42, 118—122, 152—156, 342—357 — різні документи, що стосуються Гізеля, в тому числі його листи тощо.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. X. СПб., 1877.

На стор. 705—708, 735—740, 752—754 — різні документи, що стосуються Гізеля, в тому числі його листи, прохання та ін.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. XI. СПб., 1879.

На стор.. 41—42, 551—556 — два листи Іннокентія Гізеля.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. XII. СПб., 1882.

На стор. 134—137, 710—714, 819—820 — листи Гізеля і до нього.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Т. XIII. СПб., 1884.

На стор. 94—105 — лист Гізеля та інші документи.

А. Л. «Лист» печерского архимандрита Иннокентия Гизеля на сбор милостыни для выкупа у татар пленника.— Киев. стар., т. XLVIII, 1895, февраль (докум., изв. и зам.), стор. 53—54.

Текст листа від 27 вересня 1681 р.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. X. К., 1904.

На стор. 740—743 — лист Іннокентія Гізеля і лист до нього.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 197—200 — біографічні відомості про Іннокентія Гізеля; огляд його літературної діяльності; характеристика Синопсиса.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. I...

На стор. 102 — коротка біографія Гізеля; на стор. 158—160 — літературна діяльність; Гізель — автор Синопсиса; на стор. 338 — питання про час смерті Гізеля.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. V. К., 1872.

На стор. 211—212 — лист патріарха Іоакима з приводу смерті Іннокентія Гізеля.

Сумцов Н. Ф. Иннокентий Гизель.— К истории южнорусской литературы XVII века.— Киев. стар., т. X, 1884, октябрь, стор. 183—226. (Є окремий відбиток).

Загальна характеристика життя і діяльності Іннокентія Гізеля.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 203 — біографія і огляд літературної та видавничої діяльності Іннокентія Гізеля.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 286—291 — біографічні дані про Іннокентія Гізеля; огляд його творів.

Н. П. Рукописные заметки на полях книги «Мир человѣка

с богом» Иннокентия Гизеля, киевской печати 1669 года.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, январь, стор. 148—154.

Подано текст заміток.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Численні матеріали для характеристик багатьох українських письменників, особливо Лазаря Барановича та Іннокентія Гізеля.

Рец.: *Голубев С. Т.*— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894, кн. 1, стор. 1—37; *Г. Г.* [Головка Г.].— ЗНТШ, т. LI, 1899, стор. 35—43 (бібл.).

Эйнгорн В. О. О распространении в Москве в третью четверть XVII в. книг киевской и львовской печати.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 2(173), стор. 18—19 (протоколы).

Про намагання Гізеля та ін. продавати в Москві українські книги.

Иннокентий Гизель.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 944—950.

Біографічні відомості про Гізеля; огляд його діяльності; аналіз і характеристика Синопсиса і Мир с богом человѣку; література питання.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 250—251 — характеристика творчості Іннокентія Гізеля.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 306—311 — біографічні відомості про Іннокентія Гізеля; огляд його творів — Мир з богом чоловікові і Синопсис.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 412—413 — опис видання книги Іннокентія Гізеля Мир с богом человѣку, 1669.

Головатий Антон

(Див. також Віршова література)

Антон Головатий з молодих літ служив на Запоріжжі, спочатку простим козаком, далі писарем; після зруйнування Запоріжжя (1775 р.) в 1792 р. переселився на Кубань разом з козаками, де був військовим суддею і отаманом козацької флотилії. 1796 р. призначений кошовим отаманом. Помер 29 січня 1797 р. Автор віршів-пісень.

I

Сахаров И. Сказания русского народа. собранные И. Сахаровым. Том. I, книга 1, 2, 3 и 4. Изд. 3-е. СПб., 1841. 82+128+276+82 стор.

На стор. 276 — вірш Ой годі нам журитися, пора перестати Антона Головатого.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 119—120 — характернстика вірша Аитона Головатого Ей, годі нам журитися, пора перестати і повний текст його.

Комар М. Оповідання про Антона Головатого. [СПб.], 1901. 52 стор. (Благотворительное общество издания общеполезных и дешевых книг, № 7).

Белетристична біографія Аитона Головатого; иаведено тексти двох його пісеиь: 1) Ой боже ж наш, боже милостивий; 2) Ой годі нам журитися, пора перестати.

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 352 — відомості про літературну діяльиість Головатого; на стор. 399—400 — тексти його віршів: Ой боже наш, боже, боже мнлостивий та Ей годі иам журитися, пора перестати.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 436—438 — огляд віршової творчості Антона Головатого; біографічні дані про иього.

Голюбич

(Див. також Богогласник)

Голюбич чи Г. Любич жив у середині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 457—458 — текст акростнха Голюбича Гойне днесь крикнѣте (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 212—213 — аналіз вірша Голюбича чи Г. Любнча (№ 128 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Горка Лаврентій

(Див. також Драматична література)

Лаврентій Горка народився 1671 р. у Львові; його батько був козаком із містечка Стайки. З юних літ переселився до Києва, постригся в монахи і вступив до Київської колегії; після закінчення її тут же був викладачем. В 1713 р. призначений настоятелем Видубецького монастиря; з 1722 р. став архімандритом московського Воскресенського монастиря; деякий час був оберієромонахом флоту. 8 вересня 1723 р. висвячений в сан єпіскопа астраханського; в Астрахань прибув у вересні 1725 р. 22 травня 1727 р. призначений єпіскопом в м. Устюг, 11 травня 1731 р. переведений в Рязань, а 26 вересня 1733 р. у Вятку. Тут помер 10 квітня 1737 р. і похований у соборній Троїцькій церкві. Автор драми, курсу піїтики.

I

Тихонравов Н. Русские драматические произведения 1672—1725 годов. Т. II. СПб., 1874. 498 стор.

На стор. 356—427 — текст драми Лаврентія Горки Іосиф, патріарха, своим преданіем, узами, темницею и почтеніем царскаго престола Христа сына Божія, преданнаго, страждущаго и вознесшагося с славою прообразующій, в преславной академіи кіевской на позор россійскому христолюбивому роду от благородных россійских сынов дѣйствием, еже от поетов нарицается трагедо-комедія, року 1708 мая 25 во вторник по сошествіи святого духа показанній.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 240—251 — характеристика, зміст, уривки тексту драми Лаврентія Горки Іосиф патріарха.

II

Любарский П. Иерархии Вятская и Астраханская.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 7 (год третий), стор. VIII+2+47—84 (смесь).

На стор. 51—52 і 77—78 — біографічні відомості про Лаврентія Горку (матеріали кін. XVIII ст.).

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 47 — коротка біографія Лаврентія Горки.

В. Г. Картинки старины. Киевский спектакль начала XVIII в.— Киев. стар., т. XVII, 1877, апрель, стор. 681—692.

Опис (белетристичний) постановки Іосифа патріархи Лаврентія Горки в 1708 р. у Києві.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої половини XVIII ст.; матеріали про Лаврентія Горку та численних інших українських письменників.

Мочульский В. Отношение южнорусской схоластики XVII в. к ложноклассицизму XVIII в.— ЖМНП, ч. CCCLIV, 1904, август, стор. 361—379.

Теорія поезії в піїтиках і Буало; теорія комедії і трагедії; сюжетні схеми драми Лаврентія Горки Іосиф патріарха та інших п'єс.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 293—297 — аналіз драми Іосиф патріаха Лаврентія Горки.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 224—227 — огляд драми Іосиф патріарха Лаврентія Горки і біографічні відомості про нього.

Горленко Йоасаф

(Див. також Драматична література)

Яким Андрійович Горленко народився 8 вересня 1705 р. в м. Прилуках у сім'ї козацького полковника. Маючи вісім років, вступив до Києво-могилянської колегії. В 1727 р. прийняв чернецтво під іменем Йоасафа в Києво-Братському монастирі; в 1729 р. став учителем Київської академії. 24 червня 1737 р. призначений ігуменом Мгарського монастиря (біля м. Лубен); в 1744 р. був посвячений на архімандрита; в 1745 р. переведений у Москву намісником Троїцько-Сергієвої лаври; в 1748 р. призначений єпіскопом білгородським і обоянським. Помер під час подорожі по єпархії у м. Грайвороні 10 грудня 1754 р.; похований у м. Білгороді 25 лютого 1755 р. Автор драматичного діалога, автобіографічних записок, слів.

I

Горленко Йоасаф. Слово в недѣлю 25-ю по сошествіи святаго духа... пропов ѣданное... монастиря Мгарского, что под городом Лубнами, игуменом Іоасафом Горленком, в Москвѣ... М., 1743. 1 ненум.+9 арк.

Горленко Йоасаф. Бран честных седми добродѣтелей з седми грѣхами смертними, в человѣцѣ путнику так всегда, яко наипаче в дни святыя вел. четиридесятницы резидуючая, по чину седмиц ее имагинацѣею пiитическою и рифмом описанная

1737 года априля 9 дня.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 6, 1892, стор. 107—117 (отд. III).

Текст твору; повідомив В. Горленко.

Святитель Иоасаф Горленко, епископ белгородский и обоянский (1705+1754). Материалы для биографии, собранные и изданные кн. Н. Д. Жеваховым. Т. I—II. К., 1907—1909.

Т. I, часть I, 1907. IV+147+5 стор. Предки святителя Иоасафа. На стор. I—IV — передмова про характер видання: оцінка статей, вміщених у книзі; на стор. 3—147 — статті: 1) А. В. Дабижа — Лазарь Горленко; 2) Н. Д. Жевахов — Димитрий Горленко; 3) М. де-Пуле — Андрей Горленко; 4) А. М. Лазаревский — Краткая заметка о Горленках; на стор. 1—4 (приложения) — текст царської грамоти Лазарю Горленку і лист гетьмана Івана Скоропадського митрополиту Іоасафу Кроковському. Т. I, часть II, 1907. 8+151 — 242+5—7 стор. Святитель Иоасаф и его сочинения. На стор. 151—171 — характеристика літературної спадщини Горленка і повідомлення про власноручні записки Горленка; на стор. 171—176 — текст автобіографії Горленка (Путешествіе в свѣтѣ сем грѣшника Іоасафа, игумена Мгарскаго); на стор. 181—221 — текст його твору Брань честних седми добродѣтелей; на стор. 213—227 — текст слова на неділю 25; на стор. 229—242 — тексти 13 листів Горленка; на стор. 5—7 (приложение) — текст листа Рафаїла Заборовського до Горленка. Т. I, часть III, 1909. VI+245—691 стор. Жизнь и деятельность святителя Иоасафа. Тут подано тексти різних листів, указів, протоколів, грамот і т. д., які написані Горленком або стосуються його, і текст Житія Іоасафа Горленка, написаного І. І. Квіткою (за рукоп. 1791 р.). Т. II, часть I, 1908. IV+262 стор. Письменные донесения от разных мест и лиц в разные времена о чудесных исцелениях, совершаемых в бозе почивающим преосвященным Иоасафом, епископом белоградским. Тут подано тексти цих повідомлень. У роботі — кілька портретів Иоасафа Горленка.

Рец.: *Титов Ф.*— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 12, стор. 685—712.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 439—444 — Брань честных седми добродѣтелей с седмью смертными грѣхами Иоасафа Горленка: характеристика, зміст, уривки тексту.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 47 — коротка біографія Иоасафа Горленка.

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 260—262 (№ 10) — аналіз твору Иоасафа Горленка Брань честных седмы добродѣтелей.

Н. С-въ. Иоасаф Горленко.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 718.

Лебедев А. Иоасаф Горленко, епископ белгородский и обоянский—Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 12, 1900, стор. 52—72.

Література питання про Горленка; біографія його і характеристика діяльності; нові матеріали з різних архівів.

Титов Ф. Иоасаф Горленко.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 180—182.

Біографічні відомості про Йоасафа Горленка; характеристика його діяльності; література питання.

Памяти святителя подвижника (Иоасафа Белгородского). Изд. Отд. общ. любит. дух. просв. в Москве по устройству публ. богосл. чтений. Сергіїв Посад, 1909. 44 стор.

В книзі: промова архім. Феодора Путь ко Христу; промова Н. Д. Жевахова Основные принципы деятельности святителя Иоасафа; промова Д. Введенського (стор. 18—24), де схарактеризовано життя і діяльність Горленка.

Фомин П. Святитель Иоасаф Горленко, епископ Белгородский и Обоянский (1705+1754 г.). Харків, 1909. 95 стор.

Подана література питання і детальна біографія Горленка з оглядом його діяльності.

Святитель Иоасаф Горленко, епископ белгородский и обоянский (1705—1754 г.).— Киев. епарх. ведом., 1909, часть неофиц., № 14, стор. 313—320.

Біографія Горленка.

Торжественное собрание в память святителя Иосафа Горленко, епископа белгородского.— Киев. епарх. ведом., 1909, № 18, часть неофиц., стор. 426—427.

К предстоящему прославлению святителя Иоасафа [Горленко], епископа белгородского.— Киев. епарх. ведом., 1909, № 21, часть неофиц., стор. 500.

Булгаков Г. И. Облачения святителя Иоасафа Горленка, епископа белгородского и обоянского. (К вопросу об исторически правильном изображении сего святителя). Курськ, 1910. 17 стор.

Сенаторский Н. П. Предстоящее церковное прославление преосвященного Иоасафа Горленко, епископа белгородского, в подготовительном его состоянии. Курськ, 1910. 1+191+4 стор. (з документами і трьома малюнками).

Історія канонізації святих; матеріали до канонізації Йоасафа Горленка.

Рец.: *Титов Ф.*— Труды Киев. дух. акад., 1911, № 4, стор. 603—605.

Троицкий И. Об отношении к Киеву святителя Иоасафа Горленко, епископа белгородского и обоянского.— Киев. епарх. ведом., 1911, № 3, часть неофиц., стор. 49—56.

Життя і діяльність, зокрема літературна, Йоасафа Горленка під час перебування в Києві.

Митроцкий М. Муж долга и правды. (К предстоящему прославлению святителя Иоасафа Горленко).— Киев. епарх. ведом., 1911, № 5, часть неофиц., стор. 100—105.

Коротка біографія; характеристика життя Горленка

Святый Иоасаф, епископ белоградский чудотворец.— Киев. епарх. ведом., 1911, № 35, часть неофиц., стор. 814—817.

Біографія Йоасафа Горленка.

Троицкий И. О пастырстве новопрославленного угодника бо-

жия святителя и чудотворца Иоасафа белоградского.— Киев. епарх. ведом., 1911, № 49, часть неофиц., стор. 1129—1135.

Церковио-адміністративна діяльність Йоасафа Горленка.

Горохов Д. Слово в день открытия честных мощей святителя Иоасафа белгородского.—Труды Киев. дух. акад., 1911, № 7—8, стор. VII—XVI (приложения).

Біографія і характеристика діяльиості Йоасафа Горлеика.

Титов Ф. Св. Иоасаф, епископ белоградский как архипастырь (по поводу открытия мощей его).— Труды Киев. дух. акад., 1911, № 7—8, стор. 433—478.

Історія відкриття мощей; біографія Йоасафа Горленка; аналіз творчості і характеристика діяльності.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 192 — біографічиі відомості про Йоасафа Горленка; огляд його твору.

Грабянка Григорій

(Див. також Літописи і мемуари)

Григорій Іванович Грабянка з 1686 р. був у козаках; з 1730 р.— козацький полковник; загинув у бою з татарами у Криму біля 1738 р. Автор. літопису.

I

Грабянка Григорий. Дѣйствія презѣльной и от начала поляков крвавшой небывалой брани Богдана Хмелницкого, гетмана запорожского с поляки, за найяснѣйших королей полских Владислава, потом и Казѣмира в року 1648, отправоватися начатой и за лѣт десять по смерти Хмелницкого неоконченной, з разних лѣтописцов и из діаріуша, на той войнѣ писанного, в градѣ Гадячу, трудом Григорія Грабянки, собранная и самобитних старожилов свѣдетельстви утвержденная. Року 1710. Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1854. XXIX+VIII+1—272+X+2+273+374+VI стор.

На стор. V—XXIX — передмова І. Самчевського: біографічні відомості про Грабянку; аналіз і характеристика літопису; характеристика його шести списків; на стор. I—VIII+1—271 — текст літопису (за рукоп. XVIII ст., з використанням всіх списків); иа стор. V і VII — тексти двох віршів: Похвала вѣршами Хмелницкому от народа малороссійскаго і Вѣрши иа герб малороссійский; иа стор. X+2+273—374+VI — приложения: уривки з літопису Леонтія Боболинського, лист, реєстр князів, пояснення незрозумілих слів, іменний і географічний покажчики.

Рец.: *А. П.*— ЖМНП, ч. LXXXIX, 1855, стор. 21—26 (отд. VI).

А. Л. Опущенная в печати страница из летописи Грабянки.— Киев. стар., т. XLVII, 1894, ноябрь, стор. 297—300.

На стор. 297—299 — текст, опущений у виданиї літопнсу Грабянки (1854).

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст. ст.; на стор. 366—369 — урнвкн тексту з літопису Григорія Грабянкн (бнтва під Жовтнми водами, характернстнка Богдана Хмельнннцького).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 293—301 — літопнс Грабянкн: біографічиі відомості про автора і урнвкн текстів (за внд. Дѣйствія презѣльной и от начала поляков крвавшой небывалой бранн Богдана Хмелницкого, К., 1854).

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 215 — короткі відомості про Грнгорія Грабянку як автора літопнсу.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 376—379 — біографічні відомості про Григорія Грабянку; характернстнка його літопнсу.

Е. К. Грабянка Григорий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 17 півтом. СПб., 1893, стор. 473.

А. Л. К вопросу о Грабянкиной летописи.— Киев. стар., т. LVI, 1897, февраль (докум., изв. и зам.), стор. 41—42.

Про спнсок літопнсу Грабянкн 1756 р. з точною вказівкою иа його авторство.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 10—12 — риси української мовн в літописі Грабянки.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 385—388 — біографічні дані про Грнгорія Грабяику; огляд його літопису; джерела твору.

Грабянка Григорий Иванович.— БСЭ. Т. 12, изд. 2-е, 1952, стор. 371.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 99 — коротка характернстика літопнсу Грнгорія Грабяики.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 67—72 — огляд і характеристнка літопису Грабянки.

Григорій

(Див. також Віршова література)

Григорій жив у XVIII ст. Автор акростихів.

I

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 216—219 — текст акростиха Григорія Гей, ти, горда дівчинойко, на що ти дуфаєш (за рукоп XVIII ст) і варіант її з XIX ст.; на стор 324 — примітки.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 360 — огляд вірша Григорія Мусиш ти ся призиати.

Григорій

(Див. також Віршова література)

Григорій жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор 337—338 — текст акростиха Григорія Гори, сладость всѣм днесь (за рукоп XVIII ст).

Гунашевський Михайло

(Див. також Літописи і мемуари)

Михайло Гунашевський народився на Брацлавщині (східне Поділля) в шляхетській сім'ї; навчався в містечку Межибожі; в 1620-х рр. жив у Львові і Ярославі. В 1630-х рр. був настоятелем Межигірського монастиря. В 1640-х рр. діяв у Замойській академії; був протодияконом львівської єпархії. Автор Львівського літопису, як гадають.

I

Войцицкий. О русской летописи в Галиции, с 1498 по 1649 год.— ЖМНП, ч. XVIII, 1838, апрель, стор. 1—22.

В статті є великі виписки з літопису.

Львовская русская летопись. Исписаніе лѣтом от рождества

Христова 1498, и по нем идущых.— Рус. историч. сборн., т. III, кн. 3, 1839, стор. 233—267.

Текст Львівського літопису з копії, зробленої Д Зубрицьким (події доведено до 1649 р)

Житецкий П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. К., 1876, 376 стор. (Відб. з Унив. изв за 1875 р).

На стор 369—371 — уривки тексту із Львівського рукопису (за Рус историч сборн., т III, 1839).

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст ст; на стор 356—357 — два уривки з Львівського літопису.

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор 198—202 — огляд Львівського літопису

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор 377—379 — огляд Львівського літопису.

Грушевский М. С. О так называемой Львовской летописи (1498—1648) и ее предполагаемом авторе.— Изв. АН СССР, серия VII, отд. общ. наук, 1931, № 5, стор. 569—588.

ймовірно, що складачем Львівського літопису міг бути Михайло Гунашевський.

Данило Корсунський

Данило був архімандритом монастиря в селі Корсуні на Гродненщині. У 1590 р. вирушив до Єрусалима, де пробув три роки. Залишив опис подорожі (наслідування-переробку Хожденія Данила Паломника).

I

Щурат В. Перегринація или пут до Іерусалиму Данила архимандрыты Коръсуньского данная архимандрыты Корсуньского в Бѣлой Россіи. Середньовічна пам'ятка староруської літератури в редакції XVI в. по улюкцій рукописі. Жовква, 1906. 42 стор.

Розвідка і текст твору.

Рец: *Франко Ів* — ЗНТШ, т. LXXVII, 1907, стор 221—222 (бібл).

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор 76 — про рукопис переробки Хожденія Данила Паломника Данилом Корсунським

Веневитинов М. Заметки к истории хождения игумена Даниила. I. Новые сведения о Флорищевском, мнимо-пергаменном, списке Хождения Даниила игумена. II. Западнорусская переделка Хождения Даниила игумена в Палестину.— ЖМНП, ч. CCXXVII, 1883, май, стор. 1—13.

Опис Флорищевського збірника кін. XV — поч. XVI ст.; опнс списку XVIII ст. (з б-ки Троїцько-Сергієвої лаври), що являє собою білорусько-українську переробку Хождеиія Даиила Паломиика (українізмів і білорусизмів дуже мало; мова старослов'яиська).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток).

На стор. 8—9 — резюме доповіді В. Адріаиової К истории хождения игумена Даниила в южиорусской литературе; відомості про списки твору Даиила Корсуиського.

Адріанова-Перетц В. Данило Корсунський — паломник XVI віку.— Зап. іст.-філолог. від ВУАН, кн. IX, 1926, стор. 60—77.

Література питаиня; опнс списків (6 українських, I — російський) і їх характеристика; залежність твору Даиила Корсуиського від твору Даиила Паломиика (XII ст.); інші джерела твору Данила Корсунського (особлнво апокрнфн).

Дем'ян

(Див. також Богогласник)

Дем'ян жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 208—209 — акростих Дем'яиа Да прійдет всему миру радость (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 213 — аналіз вірша Дем'яна (№ 98 з Богогласнника, вид. 1791 р.).

Дзюбаревич Захарія

(Див. також Віршова література)

Захарія Дзюбаревич був козаком Гадяцького полку; в 1722 р. брав участь у дербентському поході проти татар.

В 1728—1730 рр. склав збірник віршів духовного і світського змісту.

I

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 216—224 — опис рукопису (XVIII ст.) з віршами Захарії Дзюбаревича; виклад змісту віршів (світських і духовних) і їх аналіз; на стор. 221—222 — текст псальми Дзюбаревича (поч.: «Приближися конец свѣта...», за згаданим рукоп.).

Димитрій

(Див. також Богогласник)

Димитрій жив у середині XVIII століття. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 526—527 — текст акростиха Димитрія Древо пресвятое (за старим рукоп.); можливо, що цей Димитрій і не є тим автором, що брав участь у написанні Богогласника.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 214—215 — аналіз вірша Димитрія (№ 72 з Богогласника вид. 1791 р.).

Дівович Семен

(Див. також Віршова література)

Семен Дівович у 1762 р. був перекладачем генеральної канцелярії в м. Глухові. Автор історичного вірша.

I

Петров Н. И. Разговор Великороссии с Малороссией. (Литературный памятник второй половины XVIII века).— Киев. стар., т. I, 1882, февраль, стор. 313—365.

На стор. 313—325 — вступна стаття; на стор. 325—365 — текст вірша (поч.: «Кто ты такова родом, откуду взялася...», за рукоп. XVIII ст. і копією 1833 р.); до тексту додані історичні коментарі; в статті — аналіз твору.

Дополнение «Разговора Великороссии с Малороссией».— Киев. стар., т. III, 1882, июль, стор. 137—148.

На стор. 138—148 — доповнення тексту Разговора і різночитання за іншими списками.

II

Белозерский Н. Добавки и поправки постоянного читателя «Киевской старины».— Киев. стар., т. VIII(IX), 1884, май, стор. 146—151.

В оригіналі вірша Разговор Великороссии с Малороссиею є відомості, що написав її в Глухові 21 вересня 1762 р. перекладач генеральної канцелярії Семен Дівович; історія діалогів на Україні.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 89—91 — аналіз Разговора Великороссии с Малороссией Семена Дівовича.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 403—408 — аналіз і характеристика Разговора Великороссии с Малороссией Семена Дівовича.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 351 — характеристика Разговора Великороссии с Малороссией Семена Дівовича.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 417—418 — аналіз і характеристика Разговора Великороссии с Малороссией Семена Дівовича.

Длонський Лукаш

(Див. також Богогласник)

Лукаш Длонський жив у середині XVIII ст. Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 246—248 — текст акростиха Лукаша Длонського Лакнущій свѣтѣ, чем на грѣшніе зѣло очатуеш (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 215—216 — аналіз вірша Лукаша Длонського (№ 214 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Добриловський Юліан

(Див. також Віршова література)

Юліан Добриловський народився в 1760 р. Був духовною особою. Помер в 1825 р. Писав вірші, діалоги, проповіді.

I

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 233—234 — пісня Юліана Добриловського Дай же, боже, добрий час (за вид. Вацлава з Олеська, 1833); на стор. 327—328 — біографічні відомості про автора; примітки.

Добросинський Антон

(Див. також Богогласник)

Антон Добросинський жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 203—206 — текст акростиха Антонія Добросинського Ах, удивися (за рукоп. XVIII ст.) і цей же (попсований) вірш із Богогласника.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 216—217 — аналіз вірша Антонія Добросинського (№ 132 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Довгалевський Митрофан

(Див. також Драматична література, Інтермедії)

Михайло Довгалевський десь між 1718—1732 рр. навчався в Києво-Могилянській академії і тут же з 1733 р. (постригшись перед цим у ченці під іменем Митрофана) почав працювати учителем; в 1736 р. був уже професором піїтики. Автор панегіриків, драм, піїтики.

I

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...

На стор. 167—203 — Две драмы Митрофана Довгалевского: 1) Комическое дѣйствіе в честь, похваленіе і прославленіе по пророчеству и обѣтованію рождшемуся, ветхому денмы, младенствовавшому под лѣти, усти от вѣка пророк провозвѣщенному, явленіем звѣзди и поклоненіем царей свѣдителствованному царю царей, Христу господу, всемирной дѣля радости четирма явленіи изображенное (поставлена 25 грудня 1736 р.); 2) Властотворній образ человѣколюбія божія, всемирной дѣля радости пяточисленним явленіем обновленій в честь и прославленіе искони единосилни совѣт давшему единому от троицы сину божію, яко сотворити благоволившему и от небитія во битіе перваго человѣка приведшему: его же ради сей, яко заповѣдей преступника, за крайное благоутробіе воплотися, пострада даже до смерти крестнія, и всемощною божества силою тридневно воскресе, и паки сего и всѣх клятвѣ его виновних на первое вѣчнія свободи и радованія возведе блаженство (поставлена 10 квітня 1737 р.); з рукоп. піїтики М. Довгалевського 1736—1737 рр.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 294—321 — характеристика, зміст, уривки тексту драм М. Довгалевського Комическое дѣйствіе та Властотворній образ; уривки і аналіз інтермедій з цих драм.

Перетц В. Кант М. Довгалевського митр. Рафаїлу Заборовському 1737 року.— Україна, 1914, кн. 2, стор. 72—74.

На стор. 73 — текст Канта благодарственного (за рукоп. 1736—1737 рр.); невеличка розвідка.

Рєзанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 327—346 — текст драми Митрофана Довгалевського Властотворній образ (з піїтики М. Довгалевського 1736—1737 рр.); на стор. 60—62 — аналіз і характеристика драми.

Рєзанов В. І. Драма українська, 4...

На стор. 169—182 — текст драми Митрофана Довгалевського Комическое дѣйствіе (з піїтики Довгалевського 1736—1737 рр.); на стор. 68—71 — у вступній статті аналіз драми.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 335—344 — Комическое дѣйствіе М. Довгалевського: літературна характеристика і текст (за вид. В. Рєзанов, Драма українська, вип. IV, К., 1927).

II

Петров Н. Мистерии и комедии учителя пиитики в Киевской академии иеромонаха Митрофана Довгалевского. 1736—37 г.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 2, стор. 311—331.

Переказ змісту Комического дѣйствія М. Довгалевського і п'яти доданих до драми інтермедій (наведені значні уривки текстів); аналіз інтермедій.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти у Київській академії; періоди розвитку освіти; піїтика — теорія поезії, драми, епосу; аналіз творів М. Довгалевського та численних інших письменників.

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 245—260 (№ 10) — аналіз драм Довгалевського і особливо інтермедій до них (порівняно з вертепом).

Довгалевский Митрофан.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 20 півтом. СПб., 1893, стор. 836.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої половини XVIII ст.; матеріали про Митрофана Довгалевського та інших письменників.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 123—130 — аналіз Комического дѣйствія; на стор. 253—255 — Властотворного образу М. Довгалевського; на стор. 44 — про його піїтику.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 169—170, 177, 185—186 — теорія драми та комедії у Митрофана Довгалевського; огляд його драм.

Домецький Гаврило

Гаврило Домецький, українець родом, був архімандритом московського Симонового монастиря, звідки перейшов у 1690 р. в новгородський Юр'єв монастир, де архімандритствував до 1709 р. Помер у Києві. Автор богословських творів, листів.

I

Браиловский С. Н. К литературной деятельности Гавриила Домецкого.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 4, 1904, стор. 17—96.

На стор. 23—96 — текст трактату О возваню по закону и о досконалости вшедших в него, обовязуючимся послѣдовати господу Іисусу Христу Г. Домецького.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. І.

На стор. 76—77 — біографічні дані про Гаврила Домецького; реєстр його творів.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 163 — коротка біографія Гаврила Домецького.

Любимов С. Борьба между представителями великорусского и малорусского направления в Великороссии в конце XVII и начале XVIII веков.— ЖМНП, ч. CLXXX, 1875, август, стор. 117—152; ч. CLXXXI, 1875, сентябрь, стор. 74—104.

Характеристика діяльності Симеона Полоцького, Єпіфанія Славинецького і Гаврила Домецького; матеріали про заборону українських книг XVII ст.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 47—48 — реєстр творів Гаврила Домецького.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 265—266 — реєстр творів Гаврила Домецького.

Сумцов Н. Гавриил Домецкий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 14 півтом. СПб., 1892, стор. 764.

Д. Гавриил Домецкий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 15.

Біографічні відомості і огляд літературної спадщини Гаврила Домецького; література питання.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 341—342 — біографічні відомості про Гаврила Домецького; характеристика його літературної спадщини.

Дорофеєвич Гаврило

Гаврило Дорофеєвич родом був, очевидно, львов'янин; десь з 1594 р. навчався в Острозькій школі, але недовго; у жовтні 1595 р. знову був у Львові, де працював у єпіскопа Гедеона Балабана і викладав, як гадають, грецьку мову у братській школі; десь після 1614 р. прибув до Києва і вчителював тут, думають, у лаврській школі, беручи участь і у видавничій діяльності Києво-Печерської лаври. Автор вірша, перекладач.

I

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінуполскаго бесѣди на дѣянія святых апостол... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24+534 стор.

Перекладено з грецької мови Гаврилом Дорофеєвичем, поправлено Йосифом Святогорцем і Памвою Бериндою; з передмовами Захарії Копистенського та Єлисея Плетенецького; вірші Тарасія Земки на герб князя Долмата.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 46—47 — біографічні штрихи про Гаврила Дорофеєвича.

Гавриил Дорофеевич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 14 півтом. СПб., 1892, стор. 764.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 265—267, 351—352, 387—388 — біографічні відомості про Гаврила Дорофеєвича; огляд його діяльності.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 78—79 — біографічні відомості про Гаврила Дорофеєвича.

Коляда Г. І. Гаврило Дорофеєвич, український літератор XVII ст.— Рад. літературознавство, 1958, № 3, стор. 49—59.

Біографічні відомості про Гаврила Дорофеєвича; огляд і характеристика його літературної спадщини.

Достоєвський

(Див. також Богогласник)

Достоєвський жив у другій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 217—218 — аналіз вірша Достоєвського (№ 215 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Драматична література

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Тихонравов Н. Жалостная комедия об Адаме и Еве. Начало русского театра.— Лет. рус. лит. и древн., т. III, 1861, стор. 7—47 (материалы).

Короткий нарис початку драматичних дійств на Україні і в Росії.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии от начала ее до преобразования в 1819 г.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 7, стор. 305—330; № 11, стор. 343—388; № 12, стор. 552—569; 1867, № 1, стор. 82—118; 1868, № 3, стор. 465—525.

Синтетичний огляд діяльності Київської академії і розвитку в ній драматичного мистецтва.

Сулоцкий А. Семинарский театр в старину в Тобольске.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1870, кн. 2, стор. 153—157.

Про вплив київського театру на театр в Сибіру.

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII в., преимущественно драматическая.— Труды Киев. дух. акад., 1879, № 4, стор. 453—479; № 6, стор. 183—204; № 10, стор. 227—269; 1880, № 6, стор. 236—272; № 8, стор. 554—574. (Є окремий відбиток під заголовком Очерки из истории украинской литературы XVIII в. Киевская искусственная литература XVIII в., преимущественно драматическая. К., 1880).

Огляд літературної спадщиии Київської академії; иайбільша увага звернена иа досліджеиия драматичиої літератури.

Рец.: Рус. филолог. вести., т. V, 1881, стор. 393—395.

Петров Н. Старинный южнорусский театр и в частности вертеп.— Киев. стар., т. IV, 1882, декабрь, стор. 438—480.

Загальиий огляд розвитку шкільиої драми иа Україні, короткий огляд низки драм.

М. Т-въ [Драгоманов М.]. К вопросу о вертепной комедии на Украине.— Киев. стар., т. VII, 1883, декабрь, стор. 547—555.

Історія розвитку театрального мистецтва иа давній Україиі; походжения вертепу.

Огоновський О. Історія літератури руської. Написав Омелян Огоновський. Ч. 1. Львів, 1887. XVI+424+2 стор.

На стор. 340—366 — огляд розвитку давиьої української драми.

Морозов П. Очерки из истории русской драмы.— ЖМНП, ч. CCLIV, 1887, декабрь, стор. 205—250; ч. CCLV, 1888, январь, стор. 114—169; ч. CCLV, 1888, февраль, стор. 377—403; ч. CCLV, 1888, март, стор. 72—117; ч. CCLVI, 1888, апрель, стор. 348—379; ч. CCLVII, 1888, июнь, стор. 290—349; ч. CCLVII, 1888, июль, стор. 82—120; ч. CCLVIII, 1888, август, стор. 336—410. (Є окремий відбиток під заголовком Очерки из истории русской драмы XVII—XVIII столетий. СПб., 1888).

Праця сиитетичиого характеру; багато матеріалу, що стосується давньої української драми.

Рец.: Рус. филолог. вестн., т. XX, 1888, стор. 310—312; *Веселовский А.*— ЖМНП, ч. CCLX, 1888, декабрь, стор. 252—266; Филолог. зап., 1889, вып. VI, стор. 23—30 (библ.). *Соболевский А.*— Рус. филолог. вести., т. XXI, 1889, стор. 1—14.

Савинов М. П. Чин пещного действия в Вологодском Софийском соборе. Историко-литературно-археологический этюд.— Рус. филолог. вестн., т. XXIII, 1890, стор. 24—54.

Характеристика дійства; література питання.

Рец.: *Красносельцев Н.* О пещном действе. Замечаиия и поправки к статье М. Савиинова.— Рус. филолог. вести., т. XXVI, 1891, стор. 117—122.

Житецкий П. Энеида Котляревского и древнейший список ее в связи с обзором малорусской литературы XVIII века. К., изд. «Киев. стар.», 1900. 174+130 стор.

На стор. 92—103 — питания теорії давиьої драми.

Мочульский В. Отношение южнорусской схоластики XVII в. к ложноклассицизму XVIII в.— ЖМНП, ч. CCCLIV, 1904, август, стор. 361—379.

Теорія поезії в піїтиках і Буало; теорія комедії і трагедії; сюжетиі схеми низки драм; теорія і практика панегіриків.

Рец.: *І. Кр.* [Кревецький І.].— ЗНТШ, т. LXIX, 1906, стор. 195 (*бібл.*).

Варнеке Б. Об изучении истории русского театра.— Филолог. зап., 1905, вып. I—II, стор. 1—36.

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы. Школьные действия XVII—XVIII вв. Приложение к исследо-

ванию «Из истории русской драмы».— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXIII, 1907, стор. 1—XVI+1—166; т. XXIV, 1909, стор. 167—329. (Є окремий відбиток).

Тексти численних драм.

Рец.: *Б. В.*— Рус. филолог. вести., т. LVIII, 1907, стор. 409—415; *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXVII, 1907, стор. 222 (бібл.).

Перетц В. Н. Из начального периода жизни русского театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 3, 1907, стор. 181—225.

Питання теорії давньої драми.

Стешенко І. Історія української драми.— Україна, 1907, січень, частина перша, стор. 56—80; лютий, частина друга, стор. 147—182; березень, частина друга, стор. 322—361; квітень, частина друга, стор. 14—40; травень, частина перша, стор. 152—171; червень, частина перша, стор. 269—285; липень—серпень, частина перша, стор. 101—143; вересень, частина перша, стор. 311—339; жовтень, частина перша, стор. 1—12; листопад—грудень, частина перша, стор. 369—435. (Є окремий відбиток, К., 1908. 310 стор.).

Синтетичний огляд розвитку українського театру з найдавніших часів.

Варнеке Б. В. История русского театра. Часть первая: XVII и XVIII век. Казань, 1908. III+361 стор.

Є багато матеріалів, що стосуються давньої української драми.

Рец.: *Петровский Н.*— ЖМНП, ч. XVII, 1908, октябрь, стор. 419—424; *Свенціцький І.*— ЗНТШ, т. XCIV, 1910, стор. 228—229 (бібл.).

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVII и XVIII вв., преимущественно драматическая.— Труды Киев. дух. акад., 1909, № 5, стор. 45—71; № 6, стор. 261—292; № 7—8, стор. 331—376; № 9, стор. 20—65; № 10, стор. 240—269; № 11, стор. 471—494; 1910, № 1, стор. 65—96; № 2, стор. 192—214; № 3, стор. 317—338; № 4, стор. 478—494; № 5, стор. 35—63; № 9, стор. 115—141; № 10, стор. 235—262; № 11, стор. 362—381; 1911, № 1, стор. 81—108; № 4, стор. 512—540; № 7—8, стор. 378—395; № 10, стор. 301—337; № 12, стор. 577—604. Є також окремий відбиток під заголовком Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков. Киевская искусственная литература XVII—XVIII вв., преимущественно драматическая. К., 1911. IV+552 стор.).

Синтетичний огляд української драми XVII—XVIII ст. ст.; аналіз численних творів.

Рец.: *Ю. С.*— ЗНТШ, т. XCV, 1910, стор. 220—221 (бібл.); *Резанов В.*— Новая книга о старой украинской драме.— Рус. филолог. вестн., т. LXVIII, 1912, стор. 245—254; *Возняк М.* Стара українська драма і новіші досліди над нею.— ЗНТШ, т. CXII, 1912, стор. 139—191.

Резанов В. И. Из истории русской драмы. Школьные действа XVII—XVIII вв. и театр иезуитов.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1910, кн. 2(233), стор. 1—176; кн. 3(234),

стор. 177—334 (исследования). (Є окремий відбиток, М., 1910. 342+III стор.).

Теорія драми в латинських піїтиках; київські піїтики; розгляд численних шкільних драм.

Рец.: *Перетц В.* — ЖМНП, новая серия, ч. XXXI, 1911, январь, стор. 177—216; *Резанов В.* Замечания на рецензию проф. В. Н. Перетца.— ЖМНП, новая серия, ч. XXXIV, 1911, июль, стор. 132—146.

Возняк М. Стара українська драма і новіші досліди над нею.— ЗНТШ, т. CXII, 1912, стор. 139—191.

Відгук на роботи В. Резанова та М. Петрова; історія видання драматичних українських творів; реєстр драматичних творів; питання періодизації драми; історія вивчення інтермедій.

Резанов В. И. К истории русской драмы. Экскурс в область театра иезуитов.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXV, 1910, стор. 1—VI+320; т. XXVI, 1911, стор. 321—464. (Є окремий відбиток, Ніжин, 1910. VIII+464 стор.).

Єзуїтські драми і їх постановки в Італії, Франції, Німеччині, Польщі; для нашої драми важливі розділи, присвячені теорії драми: німецькі і польські піїтики.

Рец.: *Перетц В.* — ЖМНП, новая серия, ч. XXXI, 1911, январь, стор. 177—216; *Резанов В.* Замечання на рецензию проф. В. Н. Перетца.— ЖМНП, новая серия, ч. XXXIV, 1911, июль, стор. 132—146; *Свєнціцький І.*— ЗНТШ, т. XCIV, 1910, стор. 227—228 (бібл.).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.

На стор. 64—67 — огляд давньої української драми.

Резанов В. И. К вопросу о старинной драме. Теория школьных «декламаций» по рукописным поэтикам.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVIII, кн. 1, 1913, стор. 1—40.

Резанов И. Школьные драмы польско-литовских иезуитских коллегий.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXXI, 1916 (?), стор. 1—144; т. XXXII, 1918, стор. 145—224.

Перелік єзуїтських драм, що ставилися в різних містах у XVII—XVIII ст.ст., і опис цих драм.

Белецкий А. И. Старинный театр в России. І. Зачатки театра в народном быту и школьном обиходе южной Руси-Украины. М., 1923. 103 стор.

Театр і народний мімічний танець; зародки театру в народному побуті південної Русі; обрядова землеробська драма; весільна, святкова і похоронна драми; вплив західних сусідів; перші спроби шкільного театру на Україні XVII—XVIII ст. ст.; репертуар шкільного театру (подано реєстр давніх українських драм і діалогів); теорія драми в піїтиках; сценічна техніка давнього театру; комічний репертуар і вихід театру з-під шкільної опіки; південноруський і північноруський театр; заключення; література питання.

Рец.: *Копержинський К.* Нова праця з історії українського театру.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IV, 1924, стор. 254—257; *Марковський М.*— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. V, 1925, стор. 234—235.

Перетц В. Найдавніша згадка про театр на Україні.— Україна, 1924, кн. 1—2, стор. 14—15.

Найраніші згадки відносяться до 1560—1570 pp. (у Мартина Чеховича, Немоєвського, Країнського).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III. Віки XVI—XVIII, ч. 2. Львів, 1924. 562 стор.

На стор. 152—265 — огляд давньої української драми: драматичні елементи в народних обрядах; купала; весільний обряд; скоморохи; коза; драматичний момент у богослужінні; духовна та шкільна драма на Заході: містерії, мораліте, світська драма; протестантська драма; шкільна драма; єзуїтська драма; інтермедії; шкільна драма на Україні; теорія драми; піїтики; діалоги; драми великодні і різдвяні; аналіз численних драм; інтермедії, аналіз їх, вертеп.

Копержинський К. Магічно-акробатичні й пантомімічні вистави на Україні в другій половині XVIII та на початку XIX ст.— Україна, 1924, кн. 3, стор. 53—61.

Характеристика вистав різних ярмаркових фіглярів; стаття написана на основі численних документальних даних.

Адріанова-Перетц В. Сцена та костюм в українському театрі XVII—XVIII вв.— Україна, 1925, кн. 3, стор. 88—107.

Тема розкрита на матеріалі численних драм.

Перетц В. Театральні ефекти в старовинному українському театрі.— Україна, 1926, кн. 1, стор. 16—33.

Резанов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр український. Вип. 1. Вступ. Сценічні вистави у Галичині.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7 «а». К., 1926. 202 стор.

Синтетичні питання історії українського театру; аналіз численних драм, тексти.

Рец.: *Перетц В. Н.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, стор. 369—383; *Рєзанов В. І.* З приводу рецензії акад. В. М. Перетца.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XV, 1927, стор. 227—230; *Перетц В.* Вимушена відповідь.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XVIII, 1928, стор. 326—328; *Єрьомін* І.— Україна, 1926, кн. 4, стор. 146—149.

Резанов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр український. Вип. 3-й: Шкільні дійства великоднього циклу.— Додатки.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7. К., 1926 (1925). 393 стор.

Синтетичні питання історії українського театру; аналіз численних драм; тексти.

Рєзанов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр український. Вип. 4-й: Шкільні дійства різдвяного циклу.— Зб. іст.-філолог. від ВУАН, № 7 «г». К., 1927. 205 стор.

Синтетичні питання історії українського театру; аналіз ряду драм; тексти.

Рєзанов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр український. Вип. 5-й. Драматизовані легенди агіографічні.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7 «д». К., 1928. 295 стор.

Синтетичні питання історії українського театру; аналіз драм; тексти.

Адрианова-Перетц В. Библиография русской школьной драмы и театра XVII—XVIII вв.— В кн.: Старинный театр в России. Сборник статей В. Адриановой-Перетц, А. Булгакова,

Н. Кашина, А. Крюгера, Ф. Ланга, пер. В. Всеволодского-Гернгросс, Н. Ласточкина, О. Носковой, В. Перетца и С. Щегловой. Л., вид-во «Academia», 1928, стор. 184—197.

Резанов В. І. Драма українська. І. Старовинний театр український. Вип. 6-й. Драми-моралітети.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 7 «е». К., 1929. 264 стор.

Синтетичні питання історії українського театру; аналіз ряду драм; тексти

Історія української літератури. Т. І. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 731 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор. 75—78, 91—92, 100—112 — синтетичні обриси розвитку давньої української драми.

Берков П. Н. Из истории русской театральной терминологии XVII—XVIII веков («комедия», «интермедия», «диалог», «игрище» и др.).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 280—299.

Франко Ів. Русько-український театр. (Історичні обриси).— В кн.: Іван Франко. Твори в двадцяти томах. Т. XVI. Літературно-критичні статті. К., Держлітвидав України, 1955, стор. 209—245.

Огляд історії українського театру, починаючи з часів Київської Русі.

Антипролог (пасійна містерія)

I

Франко Ів. Нові матеріали до історії українського вертепа.— ЗНТШ, т. LXXXII, 1908, стор. 30—52.

На стор. 31—34 — текст Антипролога (поч.: «Что дѣеш, возлюбленная Ево. .»); уривок драми.

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, кн. 1, 1909, стор. 125—159. (Є окремий відбиток).

На стор 149—158 — текст Антипролога (той же, що і в ЗНТШ, т. LXXXII, 1908)

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор 125—127 — характеристика і уривки тексту Антипролога.

Резанов В. І. Драма українська, 1...

На стор 165—170 — текст Антипролога (уривки пасійної містерії, за публікаціями І Франка в ЗНТШ, т LXXXII, 1908, і В. Перетца в Изв отд рус. яз. и слов. АН, т. XIV, 1909); на стор. 47—48 — огляд твору.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 180—181 — огляд Антипролога.

Архангелові віщання Марії

I

Свенціцький І. «Архаггелови вѣщания Маріи» і благовіщенська містерія. (Проба історії літературної теми).— ЗНТШ, т. LXXVI, 1907, стор. 5—38; т. LXXVII, 1907, стор. 35—76.

На стор 19—29 — текст твору Архаггелови и богородичны вѣщанія и отвѣты, розвідка подає історію теми благовіщення в мистецтві і літературі (до «Марії» Тараса Шевченка включно).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 113—116 — характеристика і уривки тексту з містерії Архаггелови вѣщанія Маріи (за вид. в ЗНТШ, т. LXXVI, 1907).

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 175—177 — огляд драми Архаггелови вѣщанія Маріи.

Боротьба церкви з дияволом

I

Резанов В. І. Драма українська, 6...

На стор 125—136 — текст драми Боротьба церкви з дияволом (за рукоп. XVIII ст., сама драма без заголовка; поч.: «Ізыдет невѣста в солнцы...»); опис рукопису; на стор. 53—57 — аналіз твору.

Великодня драма

I

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...

На стор 108—120 — текст великодньої драми (без заголовка; поч.: «Пролог. Торжеству главизна...», за рукоп. XVIII ст.).

Резанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 313—126 — текст драми (той же, що і в Памятниках русской драматической литературы); на стор. 57—60 — аналіз і характеристика твору.

II

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 249—253 — аналіз великодньої драми.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 426—428 — аналіз драми.

Великодня драма (у двох частинах)

I

Гординський Я. З української драматичної літератури XVII—XVIII ст. Тексти й замітки. Подав Ярослав Гординський. Львів, 1930. 225 стор. (Пам'ятки української мови і літератури). Видає археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка, т. VIII).

Опис Дернівського рукопису кін. XVII чи поч. XVIII ст.; на стор. 10—19 — текст великодньої драми у двох частинах: про виведення Адама і Єви до раю і про зустріч на дорозі до Еманус (із згаданого збірника); на стор. 63—75 — аналіз драми.

Dialogus de passione Christi

I

Мирон [Франко Ив.]. Мистерия страстей Христовых.— Киев. стар., т. XXXIII, 1891, апрель, стор. 131—154.

На стор. 137—154 — текст містерії Dialogus de passione Christi (за рукоп. 1670 р.); у розвідці перед текстом — аналіз твору.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 118—125 — характеристика і уривки тексту драми Dialogus de passione Christi.

Резанов В. І. Драма українська, I...

На стор. 183—200 — текст драми Dialogus de passione Christi (передрук публікації Ів. Франка в Киев. стар., т. XXXIII, 1891); на стор. 51—54 — аналіз драми, виклад її змісту.

II

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 185—188 — аналіз драми Dialogus de passione Christi.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 178—180 — огляд драми Dialogus de passione Christi.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 52 — огляд драми Dialogus de passione Christi.

Declamatio de S. Catharinae genio

I

Резанов В. І. Драма українська, 5...

На стор. 239—292 — текст драми Declamatio de S. Catharinae genio (за рукоп. поч. XVIII ст. і другим без дати); на стор. 84—121 — аналіз і характеристика драми у зв'язку з іншими численними творами про Катерину мученицю (жила на поч. IV ст.).

II

Розов В. Южнорусская школьная драма о св. Екатерине.— В кн.: Изборник киевский, посвященный Т. Д. Флоринскому. К., 1904, стор. 208—214.

Опис списків драми Declamatio de S. Catharinae genio; питання про авторський колектив твору; джерела п'єси.

Дєйствіє на рождество Христове

I

Резанов В. И. Памятники русской драматической литератури...

На стор. 1—17 — текст драми Дѣйствіе на рождество Христово, изявляющое преступленіе душн человечѣской ради грѣха смертію обладанной ея же ради избавленія бог посла сына своего единородиаго (за рукоп. XVIII ст.).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 342—347 — зміст, уривки тексту, характеристика драми Дѣйствіе на рождество Христово.

Резанов В. І. Драма українська, 4...

На стор. 151—167 — текст драми Дѣйствіе на рождество Христово (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 61—68 — аналіз драми.

II

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 115—123 — аналіз драми Дѣйствіе на рождество Христово.

Дєйствіє на страсті Христові

I

Тихонравов Н. Русские драматические произведения 1672—1725 годов. Т. I. СПб., 1874. XLVIII+562 стор.

На стор. 507 — 562 — текст драми Дѣйствіе на страсти Христовы списанное.

Резанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 65—107 — текст драми Дѣйствіе на страсти Христовы списанное (з рукописної піїтики Лаврентія Горки 1707—1708 рр.); на стор. 4—6 — аналіз твору у зв'язку з єзуїтськими західноєвропейськими драмами.

II

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освітньо-літературної справи; піїтики; аналіз драми Дѣйствіе на страсти Христовы та численних інших творів.

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 184—186 — аналіз драми Дѣйствіе на страсти Христовы.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 93—94 — характеристика драми Дѣйствіе на страсти Христовы.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 182—185 — аналіз драми Дѣйствіе на страсти Христовы.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 81—87 — аналіз і характеристика драми Дѣйствіе на страсти Христовы.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 181 — 182 — огляд Дѣйствія на страсти Христовы.

Милость божія

I

Милость божія, Украину от неудоб носимых обид лядских чрез Богдана Зиновія Хмельницкаго, преславнаго войск запорозких гетмана, свободившая и дарованными ему над ляхама побѣдами возвеличившая, на незабвенную толиких его щедрот память репрезентованная в школах кіевских 1728 лѣта.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1858, кн. 1, стор. 75—100 (смесь).

На стор. 76—78 — передмова О. Бодянського; на стор. 79—100 — текст драми.

Антонович В. и **Драгоманов М.** Исторические песни малорусского народа, с объяснениями В. Антоновича и М. Драгоманова. Т. II, вып. 1. К., 1875. XII+166 стор.

На стор. 141 — 166 — текст драми Милость божія.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 260—270 — аналіз, характеристика, уривки тексту, історія драми Милость божія.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 315 — 317 — загальна характеристика шкільної драми; на стор. 321—322 — короткий аналіз драми Милость божія; гіпотеза про те, що автором цієї драми був учитель піїтики Інокентій Нерунович, на стор. 337—341 — текст із четвертої дії драми.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 321—334 — Милость божія: характеристика драми та скорочений текст її (за вид. В. Антоновича та М. Драгоманова, 1875).

II

М. М-чъ [Максимович М.]. О двух стихотворениях: «Плачь Малой Россіи» и «Милость божія».— Киев. епарх. ведом., 1865, № 22, отд. второй, стор. 837—842.

Автором Милості божої є Феофан Прокопович, який написав її в 1728 р.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика літературно-освітньої справи; піїтики; аналіз драми Милость божія та численних інших творів.

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 228—244 — аналіз драми Милость божія.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 350—352 — короткий аналіз драми Милость божія.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 19—22 — аналіз драми Милость божія.

Розов В. А. Традиционные типы малорусского театра XVII—XVIII вв. и юношеские повести Н. В. Гоголя.— В кн.: Памяти Н. В. Гоголя. Сборник речей и статей, изданный имп. университетом св. Владимира. К., 1911, стор. 99—169. (Є окремий відбиток).

Спільність між деякими образами драми Милость божія і аналогічними образами творів М. Гоголя.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 72—75 — аналіз драми Милость божія; відображення її у новій українській літературі.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 218—224 — огляд драми Милость божія; справа авторства (Ф. Прокопович, Ф. Трохимович, І. Нерунович).

Гординський Я. «Милость божія», українська драма з 1728 р.— ЗНТШ, т. CXXXVI—CXXXVII, 1925, стор. 1—42; т. CXLVI, 1927, стор. 1—32.

Історія вивчення твору; його публікації; форма драми; мова і стиль; внутрішній стиль; історичні обставини; Милость божія і козацькі літописи; вплив народних пісень і книжних віршів; поема С. Твардовського — головне джерело драми; зв'язок твору із старою українською драмою і теорією драми; зв'язок із західноєвропейською драмою.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 102—103 — аналіз драми Милость божія.

Мудрость предвічная

I

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 96—101 — характеристика і уривки текстів із драми Мудрость предвѣчная.

Резанов В. И. «Мудрость предвѣчная». Киевская школьная драма 1703 года.— Труды Киев. дух. акад., 1912, № 3, стор. 411—433; № 4, стор. 567—595; № 5, стор. 118—149. (Є окремий відбиток).

Опис рукопису (20-і рр. XVIII ст.) з текстом драми; переказ змісту драми, аналіз її; на стор. 567—595, 118—149 — текст драми Мудрость предвѣчная, во едемском душу разумную вертоградѣ наздав-

шая, самоизволнѣ же в плѣн ада восхищенную от погибили вѣчнои ко первому рая блаженству любве божія довлетвореніем возведшая, чрез благородных Россіи младенцов во училищном коллекгіум Кієво-могілеанском стихотворним сложеніем 1703 явствовася.

Рєзанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 159—212 — текст драми Мудрость предвѣчная (за рукоп. 20-х рр. XVIII ст.); на стор. 22—31 — аналіз і характеристика твору у зв'язку з єзуїтськими драмами.

II

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освітньо-літературної справи; піїтики; аналіз драми Мудрость предвѣчная та інших численних творів.

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 186—188 — аналіз драми Мудрость предвѣчная.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 210 — огляд драми Мудрость предвѣчная.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 183—184 — огляд драми Мудрость предвѣчная.

Олексій чоловік божий

I

Алексій человѣк божій, сценическій діалог... представленный... чрез шляхетную молодь студентскую в коллегіумѣ кієво-могилеанском, на публичном діалогу... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1674. 12 стор.

Очевидно, синопсис (короткий зміст, програма) твору.

Тихонравов Н. Русские драматические произведения 1672—1725 годов. Т. I. СПб., 1874. XLVIII+562 стор.

На стор. 3—75 — текст драми Алексѣй, божій человѣк.

Рєзанов В. І. Драма українська, 5...

На стор. 123—187 — текст драми про Олексія чоловіка божого (1673 — 1674); на стор. 4—47 — детальний аналіз і характеристика драми.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 240—257 — скорочений текст драми про Олексія чоловіка божого (за вид. Рєзанов В., Драма українська. Вип. V, К., 1928).

II

Петровский Н. Библиографическое недоразумение.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, кн. 1, 1898, стор. 263—266.

Друкованого видання драми про Олексія чоловіка божого (1674 р.) не було; надруковано лише «перечень» (програму) драми.

Мочульский В. Отношения южнорусской схоластики XVII в. к ложноклассицизму XVIII в.— ЖМНП, ч. CCCLIV, 1904, август, стор. 361—379.

Теорія поезії в піїтиках і Буало; сюжетні схеми драми про Олексія чоловіка божого та інших п'єс.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 260—268 — аналіз драми про Олексія чоловіка божого.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 74—80 — аналіз і характеристика драми про Олексія чоловіка божого.

Адрианова В. П. Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VII+518 стор.+1 табл.

На стор. 149—204 — огляд драм на тему про Олексія чоловіка божого; на стор. 152—204 — детальний огляд списків драми; видання твору; аналіз і характеристика твору.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 65—67 — аналіз і характеристика драми про Олексія чоловіка божого.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 198—202 — аналіз драми про Олексія чоловіка божого і духовного вірша про нього.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 90—91 — огляд драматичної літератури другої половини XVII ст.; аналіз драми про Олексія чоловіка божого.

Образ страстей мира сего

I

Голубев С. Две драматические пиэсы прошлого столетия.— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 9, стор. 577—665.

На стор. 616—665 — текст драми Образ страстей міра сего образом страждущаго Христа исправися (із старого рукоп.).

Резанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 347—389 — текст драми Образ страстей мира сего (передрук з Трудов Киев. дух. акад., 1877, № 9); на стор. 62—68 — аналіз і характеристика драми.

II

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 262—269 (№ 10) — аналіз драми Образ страстей мира сего.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 256—258 — аналіз драми Образ страстей мира сего.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 186—187 — огляд драми Образ страстей мира сего.

П'єса про багача і Лазаря

I

Франко Ів. Нові матеріали до історії українського вертепа.— ЗНТШ, т. LXXXII, 1908, стор. 30—52.

На стор. 36—40 — текст уривка драми про багача і Лазаря (поч.: «О боже правдивый, котрій на высокости...»).

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, кн. 1, 1909, стор. 125—159. (Є окремий відбиток).

На стор. 153—158 — текст уривка драми про багача і Лазаря (за тим же рукоп., що і в ЗНТШ, т. LXXXII, 1908).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 433—439 — виклад змісту, уривки тексту, аналіз і характеристика п'єси про багача і Лазаря.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 181 — огляд драматичної сцени про багача і Лазаря.

Різдвяна драма

I

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...

На стор. 18—32 — текст різдвяної драми (поч.: «Пролог. Неизслѣдныи божіи совѣт...», за рукоп. XVIII ст.; без заголовка).

Резанов В. І. Драма українська, 4...

На стор. 183—198 — текст різдвяної драми (той же, що і в Памятниках русской драматической литературы); на стор. 71—76 — аналіз драми.

II

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 425—426 — аналіз різдвяної драми.

Різдвяна містерія

I

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, кн. 4, 1907, стор. 52—86. (Є окремий відбиток).

На стор. 65—86 — тексти уривків (пролог, п'ята, шоста, сьома сцени і епілог із різдвяної містерії (поч.: «Пролог на рождество Христово. Премѣнивши фрасунок...»).

Рєзанов В. І. Драма українська, 1...

На стор. 171—181 — тексти уривків із різдвяної містерії (ті ж, що і в Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1907); на стор. 48—51 — огляд уривків.

II

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 116—118 — характеристика уривків різдвяної містерії.

Розмова вкратці о душі грішной

I

Нейман Ц. Г. Суд божий над душой грешника. (Южнорусская религиозная драма конца XVII ст.).— Киев. стар., т. IX, 1884, июнь, стор. 289—305.

На стор. 293—305 — текст драми Розмова вкратцѣ о душѣ грѣшной, суд принявшой от судии справедливаго Христа спасителя; перед текстом — розвідка із аналізом драми.

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 352—353 — огляд драми Розмова вкратцѣ о душѣ грѣшной.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 137—143 — виклад змісту і характеристика п'єси Розмова вкратцѣ о душѣ грѣшной.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 196—198 — огляд драми Розмова вкратцѣ о душѣ грѣшной.

Свобода

I

Резанов В. И. Еще одна киевская школьная драма.— Изв. отд. рус. яз. и слов., т. XIII, кн. 3, 1908, стор. 36—69.

На стор. 55—61 — програма (синопсис) драми Свобода; у розвідці — аналіз її.

Рєзанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 151—157 — текст програми драми Свобода, от вѣков во-

жделѣиная иатурѣ людской, юже мир грѣхами лестьнѣ себѣ в работу плѣнив, на крестиом полю пречистою кровию подписанная и през иеповиниую смерть милости божія тщателством милосердія, тойжде плѣиившейся уже во любов Христову иатурѣ дарствованная, от благородных младеицов во училищах Киево-Могилеанских в актах и сценах подобіем и ритмосложиим гадаіем изобразися, року воиьже.

В иатуру людску псалмописцев сии облеклся,
Во еже бы з геенскых уз человѣк извлеклся

(себто в 1701 р.); иа стор. 17—21 — характеристика змісту драми на основі програми.

II

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 204—210 — аналіз програми драми Свобода.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 92—96 — характеристика і зміст програми драми Свобода.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 183 — огляд програми драми Свобода.

Слово про збурення пекла

I

Мирон [Франко Ів.]. Южнорусская пасхальная драма.— Киев. стар., т. LIII, 1896, июнь, стор. 380—412; т. LIV, июль, стор. 1—29. (Є окремий відбиток).

На стор. 387—402 — текст драми Слово о збуреню пекла; у розвідці — аиаліз і характеристика драми.

Рец.: *В. Г.* [Гнатюк В.].— ЗНТШ, т. XVII, 1897, стор. 11—12 (наук. хрои.); *Łopaciński H.*— Wisła, т. XII, 1898, стор. 569—571; *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXII, 1912, стор. 160—162.

Франко Ів. Слово про збурення пекла. Українська пасійна драма.— ЗНТШ, т. LXXXI, 1908, стор. 5—50.

На стор. 13—31 — текст драми Слово о збуреню пекла; у розвідці — аналіз і характеристика драми.

Гординський Я. Слово про збурення пекла по Старорунському рукопису XVIII в.— ЗНТШ, т. XCVII, 1910 (miscellanea), стор. 155—174.

На стор. 156—168 — текст драми; у розвідці — опис рукопису і характеристика драми.

Резанов В. І. Драма українська, 1...

На стор. 141—163 — текст драми Слово о збуреню пекла (передрук з публікацій І. Франка в Киев. стар., тт. LIII—LIV, 1896, і в ЗНТШ, т. LXXXI, 1908; за рукоп. XVIII і XIX ст.); иа стор. 39—47 — детальиий аиаліз драми; використаио в основному матеріали І. Франка.

Возняк М. Знадібки до української великодньої драми.— ЗНТШ, т. CXLVI, 1927, стор. 119—153.

На стор. 144—153 — текст драми Слово о збуреніи пекла (за рукоп. кін. XVIII ст.); у розвідці — опис рукопису.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 184—195 — текст (з пропусками) драми Слово о збуреню пекла (за вид. Рєзанов В. І., Драма українська, вип. 1, К., 1926).

II

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 231—233 — аналіз драми Слово о збуреню пекла.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 127—137 — аналіз, характеристика і виклад змісту драми Слово про збурення пекла.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 53—54 — аналіз і характеристика Слова про збурення пекла.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 187—192 — огляд і характеристика драми Слово про збурення пекла; дослідження цієї драми Іваном Франком.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 75—78 — огляд початку віршування і драми на Україні; на стор 78 — аналіз драми Слово про збурення пекла.

Торжество єстества человіческого

I

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...

На стор. 33—107 — текст драми Торжество естества человѣческаго, прежде снѣдию завѣщанаго древа умореннаго, нынѣ же смертию Христовою оживотвореннаго, еже милость божая, любве ради изшедшая, з нерушимих уз адових раздрѣши, изведе на царство неконъчаемия жизни, давши ему перви благодати вѣнец; трома частми през благородних младенцов стихотворнаго оучения Академиі киевския в день страдания, и в день востания господня изявленное. Року 1706, мѣсяца априля дия 7 (за рукоп. XVIII ст.).

Резанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 213—280 — текст драми Естество торжества человѣческаго (той же, що в Памятниках русской драматической литературы); на стор. 31—50 — аналіз і характеристика драми у зв'язку з єзуїтськими драмами.

II

Сперанский М. Рукописное собрание библиотеки Историко-филологического института князя Безбородко в г. Нежине.

Приобретения 1901—1903 г.г.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXI, 1904, стор. 1—28.

На стор. 21—25 — детальний опис рукопису (XVIII ст., за яким і друкувався текст драми) і зміст драми Торжество естества человѣческаго.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 210—231 — аналіз драми Торжество естества человѣческаго.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 234—240 — аналіз, виклад змісту і характеристика драми Торжество естества человѣческаго.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 184 — огляд драми Торжество естества человѣческаго.

Ужасная ізміна

I

Резанов В. І. Драма українська, 6...

На стор. 93—120 — драма Оужасная измѣна сластолюбиваго житія с прискорбным и нищетным в еуангелском пиролюбцѣ и Лазарѣ прежде изображенная, нынѣ же при запустных пированіях дѣйствіем благородных великороссійских младенцов, в новосіяющих славенолатінских Афинах, в царствующем и богоспасаемом великом градѣ Москвѣ явленная, лѣта господня 1701 ноемвріа дня (текст програми п'єси за рукоп. 1702 р.; текст драми за вид. І. О. Шляпкіна в Памятн. древн. письм. и искусства, СПб., 1882); на стор. 25—50 — детальний аналіз драми.

Умирающему человіку полезное увіщаніе

I

Резанов В. І. Драма українська, 6...

На стор. 121—124 — текст драми Умирающему человѣку полезное оувѣщаніе, да не отчаеваеться о спасеніи, аще и многогрѣшен биль вь мирѣ (за рукоп. поч. XVIII ст.); на стор. 50—53 — аналіз п'єски.

Перетц В. З творчості студентів Києво-Могилянської академії.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—4 (141—144).

На стор. 3—4 — текст драми Умирающему человѣку полезное оувѣщаніе (той же текст, що в Драмі українській, 6...).

Царство натури людской

I

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...

На стор. 121—166 — текст драми Царство натури людской, прелестію, ею же смерть царствова в нас непогрѣшившими разоренное, благодатію же Христа цара слави, терновим вѣнцем увяденнаго, паки составленное и вѣнчанное, смутним же дѣйством, в киевских Афинах, под властию пресвѣтлаго тривѣнчаннаго сущих, от благородних росийских младенцов извѣщенное. Року вонже Христос цар славы разоривий адово царство 1698 (за рукоп. поч. XVIII ст.).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 87—92 — аналіз, виклад змісту, уривки тексту і характеристика драми Царство натури людской.

Рєзанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 109—149 — текст драми Царство натури людской (той же, що в Памятниках русской драматической литературы); на стор. 6—17 — аналіз і характеристика твору у зв'язку з єзуїтськими драмами.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 220—240 — текст (скорочений) драми Царство натури людской (за вид. Рєзанов В. І., Драма українська, вип. 3, К., 1925).

II

Сперанский М. Рукописное собрание библиотеки Историко-филологического института князя Безбородко в г. Нежине. Приобретения 1901—1903 г.г.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXI, 1904, стор. 1—28.

На стор. 17—21 — детальний опис рукопису і зміст драми Царство натури людской (за рукоп. поч. XVIII ст.).

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 188—209 — аналіз драми Царство натури людской.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 183 — огляд драми Царство натури людской.

ДЕКЛАМАЦІЇ ТА ДІАЛОГИ РІЗНІ

I

Бодянский О. О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. в древн. рос., 1846 (год первый), кн. 1, стор. 1—45 (исследования).

На стор. 35 — діалог Rozmowa jednego poląka z moskwą na zamku moskiewskim (1601) польскою і українсько-російською мовами.

Мирон [Франко Ив.]. Банкет духовный.— Киев. стар., т. XXXVII, 1892, апрель, стор. 59—70.

На стор. 64—70 — текст діалога; із вступною розвідкою.

Нейман Ц. Малорусский песенник XVIII века. (Из собрания рукописей Т. В. Кибальчича).— Киев. стар., т. IX, 1884, май, стор. 153—158.

На стор. 157 — текст пісні-діалога Oy, rusinie, rusinie, co słychać w twey krainie.

Франко Ів. Нові причинки до історії вірші на Вкраїні.— ЗНТШ, т. XLI, 1901 (miscellanea), стор. 1—6.

На стор. 1—2 — текст діалога Розмова мазура з русином (поч.: «A moy rusinie, iak że ci imie!. . .», за рукоп. XVIII ст.).

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 1, 1905, стор. 51—104; кн. 2, стор. 378—419; т. XII, кн. 4, 1907, стор. 52—86; т. XIV, кн. 1, 1909, стор. 125—159; т. XV, кн. 4, 1910, стор. 151—190; т. XVI, кн. 3, 1911, стор. 248—319; кн. 4, стор. 39—66.

На стор. 68—71 (т. X) — текст Діалога, 1-й разговор пастырей (заголовок прочитано невірно; треба Діалог 1-й. Разговор пастухов); на стор. 129—148 (т. XIV) — текст волинської декламації та інтермедії до неї; на стор. 162—175 (т. XV) — діалог Вѣрши на воскресеніе Христово; на стор. 185—189 — діалог Разговоры душѣ с тѣлом (усі тексти за рукоп. XVII—XVIII ст. ст.).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 143—150 — зміст, характеристика і уривки тексту із діалога Банкет духовный; на стор. 428—433 — аналіз волинської декламації та інтермедії до неї; на стор. 444—447 — повний текст діалога Разговор пастухов і аналіз його.

Яворский Ю. А. Пропавшая западнорусская книга «Диалог о смерти» 1629 г.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVI, кн. 4, 1911 (1912), стор. 216—242; т. XVII, кн. 1, 1912, стор. 264—280.

На стор. 264 — 280 — текст прозового діалога Розмова о смерты человѣка со аггелом.

Рец: *Возняк М* — ЗНТШ, т. CX, 1912, стор. 229—230 (бібл.).

Перетц В. Н. Украинский диалог и трены на успение богородицы.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVIII, кн. 2, 1913, стор. 1—9.

На стор. 3—8 — текст діалога (без початку і кінця; перші слова уривка: «Але то у поганства: нехай христіане...»).

Рєзанов В. І. Драма українська, 1...

На стор. 129—140 — текст діалога-декламації Вѣрши на воскресение Христово (за рукоп. кін. XVII чи поч. XVIII ст.); на стор. 36—37 — огляд декламації, зв'язок її з інтермедіями.

Рєзанов В. І. Драма українська, 4...

На стор. 199—203 — текст Діалог 1-й. Разговор пастухов (той же, що в Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1905); на стор. 76—79 — аналіз діалога, який є, можливо, уривком різдвяної драми.

Гаєвський С. «Разговоры душы с тѣлом».— Україна, 1928, кн. 5, стор. 110—116.

Опис збірника полов. XVIII ст. (Лѣтопись Дмитра Туптала); на стор. 113—116 — тексти діалога Разговор души с тѣлом, віршів Могорич, Душѣ грѣшной, Осужденію или клевете (із згаданого збірника).

Рєзанов В. І. Драма українська, 6...

На стор. 239—242 — текст діалога Разговоры душы с тѣлом (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 87—88 — аналіз діалога.

Гординський Я. З української драматичної літератури XVII—XVIII ст. Тексти й замітки. Подав Ярослав Гординський. Львів, 1930. 225 стор. (Пам'ятки української мови і літератури. Видає археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка, т. VIII).

Опис Дернівського збірника (кін. XVII чи поч. XVIII ст.); на стор. 5—10 — текст Уривок різдвяної вірші, декламованої 27 отроками; на стор. 52—63 — аналіз цього діалога; література питання про різдвяні вірші та діалоги.

Адрианова-Перетц В. П. Новые материалы по истории русского школьного театра XVIII в.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 207—222.

Про Троїцький діалог-панегірик Єлизаветі Петрівні (зразки тексту; з українізмами) і про уривок різдвяної драми (з українізмами), що ставилася у XVIII ст. в Астрахані.

Берков П. Н. К истории русского театра 1720-х годов («Диалог Гофреде, победившем сарацины»).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 389—407.

На стор. 394—407 — текст діалога, написаного Федором Журовським, родом з України.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 171—173 — огляд великоднього діалога для 24 хлопців.

ВЕРТЕП

I

Кулиш П. Записки о Южной Руси. Издал П. Кулиш. Т. I. СПб., 1856. XXVI+322+2 стор.

На стор. 316—319 — текст під картиною запорожця (поч.: «Струни мої, струни золотії! Заграйте мні стиха...»), аналогічний монологу запорожця у вертепі.

Маркевич Н. Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян. Извлечено из нынешнего народного быта и составлено Николаем Маркевичем. К., 1860. 8+152 стор.

На стор. 27—64 — вертеп: вступна стаття і текст.

Галаган Г. П. Малорусский вертеп.— Киев. стар., т. IV, 1882, октябрь, стор. 1—38.

Численні уривки вертепного тексту; в кінці книги — ноти вертепних співів і малюнок вертепної скриньки; на стор. 1—8 — вступна замітка П. Г. Житецького.

Тарнавский А. Вертеп в Духовщине (уездном городе Смоленской губернии).— Киев. стар., т. V, 1883, март, стор. 659—667.

Опис вертепної вистави і вертепної скриньки, бачених автором у дитинстві; уривки текстів.

Чалый М. К. Воспоминания М. К. Чалого.— Киев. стар., т. XXIV, 1889, январь, стор. 1—40.

На стор. 28—40 — текст вертепної драми.

Н. Б. Медико-топографическая и этнографическая работы д-ра де-ля Флиза.— Киев. стар., т. XXV, 1889, июнь, стор. 256—268.

На стор. 267 — текст вірша-підпису під зображенням козака Мамая (поч.: «Хоть на мене и дывыся, то не угадаеш...»).

Н. Б. Памятники козацкой старины в музее императорского одесского общества истории и древностей.— Киев. стар., т. XXXV, 1891, ноябрь, стор. 292—295.

На стор. 294 — уривок вірша-підпису під зображенням козака Мамая (поч.: «Хочь дивись на мене, та ба, не вгадаеш...»).

А. С. Мамай. Изображения запорожца (к рисункам).— Киев. стар., т. LX, 1898, март, стор. 486—492.

На стор. 487—488 — текст вірша-підпису під портретом (поч.: «Гай, гай! Як я молод бував...»).

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 356—366 — віршовий матеріал із вертепу — плач Рахілі за побитими Іродом дітьми — і обробка цієї теми у Богогласнику.

Виноградов Н. Н. Великорусский вертеп.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 3, 1905, стор. 360—383. (Є окремий відбиток).

На стор. 365—383 — текст вертепу (із слідами впливу українського вертепу).

Франко Ів. До історії українського вертепа XVIII в.— ЗНТШ, т. LXXI, 1906, стор. 22—43; т. LXXII, 1906, стор. 9—79; т. LXXIII, 1906, стор. 6—64.

Детальна історія виникнення і розвитку лялькового видовища у різних народів; історія вертепу на Україні; на стор. 25—45 (т. LXXII) і 24—31, 32—33, 40—41, 45—49 та ін. (т. LXXIII) — тексти вертепу.

Франко Ів. Нові матеріали до історії українського вертепа.— ЗНТШ, т. LXXXII, 1908, стор. 30—52.

На стор. 40—42 — текст Доброгостівського вертепу; пізніші записи колядок і різдвяний «Бетлегем» у с. Верхня Апша (Мараморош).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Полтаву и Екатеринослав 1—9 июня 1910 г.— Унив. изв., 1911, февраль, стор. 1—100. (Є окремий відбиток).

На стор. 4—5 — текст підпису під картиною-портретом Мамая (поч.: «Эй, бандура моя золотая...», XVIII ст.).

Возняк М. Початки української комедії (1619—1819). Львів, вид. «Всесвітньої бібліотеки», 1919. 252 стор.

На стор. 220—240 — текст вертепу (за вид. М. Маркевича); у книзі подано аналіз вертепної драми.

Клименко П. «Украшеной партрет» військового отамана Чепіги та «Козак-запорожець».— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. VII—VIII, 1926, стор. 451—468.

Про картини з образом Мамая (стор. 460—468); подано тексти віршованих підписів під портретами (поч.: «Хоч и дивыся на мене, та ба, не вгадаиш...», два вар.).

Марковський Є. Український вертеп. Розвідка й тексти. Вип. 1. К., 1929. IV+201 стор.+12 таблиць+40+8 стор. (ноти). (Матеріали з української народної драми Т. І. Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 86).

На стор. 1—IV — передмова; на стор. 1—113 — Сокиренські тексти вертепної драми: розвідка і текст (за рукоп. другої пол. XIX ст. і з вар. за вид. М. Маркевича і Г. Галагана та ін.); на стор. 115—160 — Славутинський вертеп: розвідка і текст; на стор. 161—183 — Батуринський вертеп: розвідка і текст; на стор. 185—196 — Хорольський вертеп: розвідка і текст (записаний 8 січня 1928 р.).

Рец.: *Шевченко С.* — Черв. шлях, 1930, № 1, стор. 217—218; *Єрьомін І.* — Україна, 1930, кн. 5—6, стор. 184—187.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 374—386 — вертепна драма; історико-літературна довідка і зведений (скорочений) текст з публікацій М. Маркевича (1860) і Г. Галагана (1882).

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 144—169 — текст інтермедійної частини вертепу (без яв 15—17); на стор. 16—19 — у вступній статті — аналіз і характеристика вертепу; на стор. 464—466 — примітки.

II

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 245—260 (№ 10) — аналіз інтермедій до драм Довгалевського у зв'язку з вертепом.

Петров Н. Старинный южнорусский театр и в частности вертеп.— Киев. стар., т. IV, 1882, декабрь, стор. 438—480.

Огляд і характеристика драматургічного старовинного репертуару; аналіз вертепного дійства.

О. Пч. [Пчілка О.]. Отживающая или начальная форма «вертепной драмы»? — Киев. стар., т. V, 1883, апрель, стор. 903—905.

Опис вертепної вистави у м. Луцьку в 1881 р.

М. Т-овъ [Драгоманов М.]. К вопросу о вертепной комедии на Украйне.— Киев. стар., т. VII, 1883, декабрь, стор. 547—555.

Походження вертепу та історія розвитку театрального мистецтва у давній Україні.

Селиванов А. Вертеп в Купянском уезде Харьковской губернии.— Киев. стар., т. VIII, 1884, март, стор. 512—515.

Опис вертепної вистави у Куп'янському повіті в 1880 р.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 360—366 — аналіз і характеристика вертепної драми.

Вертеп.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. II півтом. СПб., 1891, стор. 53—54.

Житецкий П. Малорусские вирши нравоучительного содержания.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, март, стор. 338—408; т. XXXVII, апрель, стор. 37—58; май, стор. 157—175.

Серед інших матеріалів — детальний аналіз вертепної драми у зв'язку з інтермедіями до драм Довгалевського.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...

На стор. 99—117 — аналіз вертепної драми і вертепних інтермедій у зв'язку з іншими інтермедіями.

Перетц В. Н. Кукольный театр на Руси. Исторический очерк.— Ежегодн. имп. театров. Сезон 1894—1895. Приложение, кн. 1, СПб., 1895, стор. 85—185.

Виклад змісту, огляд і характеристика вертепного дійства.

Словачевский М. По поводу статьи: «Уния и воссоединение униатов в 1794—1795 году в пределах нынешнего Липовецкого уезда».— Киев. епарх. ведом., 1896, № 3, часть неофиц., стор. 104—109.

В статті є матеріали про вертепні вистави на Україні в середині XVIII ст.

Сумцов Н. Современная малорусская этнография. М. Т-въ. К. Г. [М. Драгоманов].— Киев. стар., т. LV, 1896, ноябрь, стор. 166—177.

Характеристика розвідок М. Драгоманова, що стосуються вертепу, інтермедій, сатиричних творів; виклад змісту цих розвідок.

Драгоманов М. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Т. І. Львів, 1899. 260 стор. (Збірник філолог. секції Наукового товариства імені Шевченка, т. II).

На стор. 145—152 — стаття До справи про вертепну комедію на Україні (відгук на статтю О. Пчілки в Киев. стар., т. V, 1883; стаття перекладена з Киев. стар., т. VII, 1883).

Виноградов Н. Опыт библиографического указателя литературы по «вертепной драме».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 4, 1905, стор. 406—414.

Подано 52 №№.

Виноградов Н. Н. Дополнения к статье о «вертепной драме» и к указателю по этому вопросу.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 4, 1906, стор. 408—412.

Виноградов Н. Н. Белорусский вертеп.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 2, 1908, стор. 45—82 (і 16 таблиць — фотографій вертепних скриньок і ляльок).

Перетц В. До історії вертепної драми.— ЗНТШ, т. LXXXV, 1908, стор. 5—20.

Дослідження історії вертепу на основі іконографічних матеріалів.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 66—67 — характеристика вертепної драми.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 469—525 — історія, розгорнутий огляд, характеристика і виклад змісту різних редакцій вертепу.

Розов В. А. Традиционные типы малорусского театра XVII—XVIII вв. и юношеские повести Н. В. Гоголя.— В кн.: Памяти Н. В. Гоголя. Сборник речей и статей, изданный императорским университетом св. Владимира. К., 1911, стор. 99—169. (Є окремий відбиток).

Вертепні образи запорожця, єврея, цигана і т. д. та аналогічні образи у ранніх творах М. Гоголя мають багато спільних рис.

Левицкий О. Великодні «кукли». (Стародавній народний звичай).— Україна, 1914, кн. 1, стор. 84—86.

Матеріали про «ходіння з куклами» з 1573 р. та ін.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 326—328 — характеристика вертепу.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 93—98 — характеристика вертепної драми, її історія

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 250—265 — вертеп: засоби влаштування вертепної вистави; документи про популярність вертепу; головні редакції вертепу (сибірський, волинський, галаганівський); аналіз вертепної драми.

Горбенко П. Революційний ляльковий театр. К., Книгоспілка, 1924. 40 стор.

Є матеріали про традиції вертепу у новій ляльковій грі.

Рец.: *Биковець М.*— Черв. шлях, 1924, № 8—9, стор. 352.

Еремин И. П. Драма-игра «Царь-Ирод».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 223—240.

Про народну українсько-російську драму-гру, споріднену з вертепом; є література питання.

Вертеп.—БСЭ. Т. 7, изд. 2-е. 1951, стор. 523.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 111—112 — аналіз і характеристика вертепної драми.

ІНТЕРМЕДІЇ

I

Гаватович Якуб. Tragaedia albo wizerunk smierći przeświętego Jana Chrzciciela, przesłanca bozego. Ná pięć aktow rozdzielony. Przydáne są y intermedia dwoie. Nápisány przez Jacoba Gawatthowica leopolitę, nauk wyzwolonych y philozophiey bákáłarzà. Odprawowany w Kámionce na iármark przypadàiący nà dzień tegosz Jana swiętego Chrzciciela roku páńskiego 1619. Львів, Яворівське передмістя, друкарня св. Миколая, 1619. 44 стор.

На стор. 38—44 — тексти двох українських інтермедій.

Тихонравов Н. Русские интерлюдии первой половины XVIII века.— Лет. рус. лит. и древн., т. II, 1859, стор. 35—60 (материалы).

На стор. 37—60 — тексти 8 (чи 7) інтермедій до драми Стефанотокос (за рукоп. серед. XVIII ст.).

Интермедия на три персоны: смерть, воин и хлопец.— Лет. рус. лит. и древн., т. III, 1861, стор. 78—80 (материалы).

Текст інтермедії за списком 1788 р.

Петров Н. Мистерии и комедии учителя пиитики в Киевской академии иеромонаха Митрофана Довгалевского 1736—37 г.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 2, стор. 311—331.

Переказ змісту Комического дѣйствія Митрофана Довгалевського і п'яти доданих до драми інтермедій (наведені значні уривки текстів); аналіз інтермедій.

Тихонравов Н. Русские драматические произведения 1672—1725 годов. Т. I. СПб., 1874. XLVIII+562 стор.

На стор. 26—35 — текст інтермедії Играние свадбы із драми про Олексія чоловіка божого.

Петров Н. Драматические произведения Георгия Конисского.— Древн. и нов. Россия, кн. 2, 1878, ноябрь, стор. 245—256.

Тексти інтермедій до драми Георгія Кониського Воскресеніе мертвых (за рукоп. XVIII ст.).

М. Т-въ [Драгоманов М.].— Две южнорусские интермедии начала XVII века.— Киев. стар., т. VII, 1883, декабрь, стор. 652—664.

Тексти обох інтермедій до драми Якуба Гаватовича; із вступною розвідкою.

Житецкий П. Странствующие школьники в старинной Малороссии.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, февраль, стор. 189—205.

На стор. 198—201 — уривки з інтермедії про пиворізів із драми Митрофана Довгалевського Властотворний образ; в статті — характеристика мандрованих дяків.

Марковский М. Южнорусские интермедии из польской драмы «Comunia duchowna ss. Borysa y Hleba».— Киев. стар., т. XLVI, 1894, июль, стор. 32—45.

На стор. 33—43 — тексти інтермедійних сцен із драми.

Интерлюдии Митрофана Довгалевского.—Киев. стар., т. LVIII, 1897, сентябрь, стор. 89—96 (приложения); т. LIX, октябрь, стор. 97—112; ноябрь, стор. 113—117.

Тексти десяти інтермедій, доданих до драм Митрофана Довгалевського Комическое дѣйствіе і Властотворній образ, із рукописної піїтики Довгалевського 1736—1737 рр.

Драгоманов М. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Т. I. Львів, 1899. 260 стор. (Збірник філолог. секції Наукового товариства імені Шевченка, т. II).

На стор. 174—184 — тексти обох інтермедій до драми Якуба Гаватовича (передрук. з Киев. стар., т. VII, 1883); на стор. 185—218 — стаття Найстарші руські драматичні сцени (переклад з Киев. стар., т. XIII, 1885); у статті всебічно аналізуються згадані інтермедії.

Павлик М. Якуб Гаватович (Гават), автор перших руських інтермедій з 1619 р.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900 (Inhaltsangaben), стор. 23 і стор. 1—44.

На стор. 17—22 — подано текст обох інтермедій до драми Гаватовича (буква в букву за першодруком 1619 р., де вони надруковані польською транслітерацією); у статті детально схарактеризовано життя і діяльність Якуба Гаватовича; обгрунтовується твердження, що він був автором і доданих до його драми інтермедій.

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 1, 1905, стор. 51—104; кн. 2, стор. 378—419; т. XII, кн. 4, 1907, стор. 52—86; т. XIV, кн; 1, 1909, стор. 125—159; т. XV, кн. 4, стор. 151—190;

т. XVI, кн. 3, 1911, стор. 248—319; кн. 4, стор. 39—66. (Є окремі відбитки).

На стор. 90—93 — текст інтермедії Tatarzyn poyma niemca; на стор. 79—84 (т. XII, кн. 4) — Інтермедиум жид из руснном; на стор. 138—141 — інтермедія Баба, дѣд и чорт; на стор. 159 — уривок інтермедії (поч.: «Почуєш певне по пасцѣ пуки...;); на стор. 178—184 — інтермедія Воскресенские стихи; на стор. 63—66 (т. X) — Интермедий на рождество Христово (вертепного характеру).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXII, 1906, стор. 211—212 (бібл.).

Франко Ів. До історії українського вертепа XVIII в.— ЗНТШ, т. LXXIII, 1906, стор. 6—64.

На стор. 6—13 — текст інтермедії Rozmowa między polakiem i kowalem.

Резанов В. И. Памятники русской драматической литературы...

На стор. 291—304 — різночитання інтермедій до драми Стефанотокос (виданих М. Тихонравовнм в Лет. рус. лит. и древн., т. II, 1859) із списку А. Лободи; текст канта до цієї ж драми.

Франко Ів. Інтермедія еврея з русином.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XVIII («Пошана», изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова), 1909, стор. 92—103. (Є окремий відбиток).

На стор. 93—97 — текст Интермедиум жид нз русином (поч.: «Русин: Стуй, жиде, не втѣкай!..», за рукоп. XVII ст.); у розвідці — літературна історія сюжету; народні оповідання на цю тему.

Рец.: *Гнатюк В.*— ЗНТШ, т. LXXXVI, 1908, стор. 228—229 (бібл.).

Франко Ів. Котра віра ліпша? Інтермедія жида з русином. Тексти й студія Івана Франка. Львів, 1913. 47 стор. (Міжнародна бібліотека, ч. 12).

Текст інтермедії; історико-порівняльний аналіз твору.

Возняк М. Початки української комедії (1619—1819). Львів, вид. Всесвітньої бібліотеки, 1919. 252 стор.

На стор. 180—208 — тексти обох інтермедій до драми Гаватовича, інтермедія Котра віра ліпша (Интермедиум жид из руснном), Загадковий сон. Пнворізи (дві інтермедії до драм Довгалевського), Закрутки і Лік на голод (дві інтермедії до драмн Коннського), текст великоднього вірша-діалога Чн ще тобі, Онопрію, сей піст не докучив?; у кннзі подано огляд і характеристику більшості українськнх інтермедій.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 325—326 — характеристика інтермедій як драматичного жанру; аналіз інтермедій до драм Гаватовича, Довгалевського, Кониського та ін.; на стор. 328—332 — урнвок інтермедії Продав кота в мішку (з драми Гаватовича, 1619).

Гординський Я. З української драматичної літератури XVII—XVIII ст. Тексти й замітки. Подав Ярослав Гординський. Львів, 1930. 225 стор. (Пам'ятки української мови і літератури. Видає археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка, т. VIII).

Опис Дернівського збірника кін. XVII чи поч. XVIII ст.; на стор. 19—26, 28—52 — текстн дев'ятн інтермедій із цього збірника; на стор. 75—222 — аналіз цнх інтермедій; характеристика усіх українськнх інтермедій; література питання; реєстр усіх відомих україн-

ських інтермедій; українські інтермедії у відношенні до міму і його відмін; польський вплив в українських інтермедіях; зв'язок українських інтермедій з українською літературою.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 174—184 — тексти обох інтермедій до драми Гаватовича (за вид. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство, т. І); на стор. 359—364 — перша і третя інтермедії до Комического дѣйствія Митрофана Довгалевського; на стор. 364—370 — перша і четверта інтермедії до Властотворного образу (його ж); на стор. 370—374 — текст першої інтермедії (з скороченням) до драми Воскресеніе мертвых Георгія Кониського (тексти подано за першодруками).

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...
На стор. 43—143 — тексти обох інтермедій до драми Якуба Гаватовича; трьох інтермедій із Дернівського збірника; першої і третьої інтерлюдії до Комического дѣйствія Митрофана Довгалевського; першої, третьої і четвертої інтерлюдії до Властотворного образу Митрофана Довгалевського; інтерлюдії до драми Стефанотокос; першої, третьої, четвертої і п'ятої інтермедії до драми Воскресеніє мертвих Георгія Кониського; інтермедії з рукопису Київського історичного музею (друкується вперше); Великодні вірші (Воскресенские стихи); Розмова між поляком і ковалем; на стор. 6—16 — у вступній статті — аналіз і характеристика інтермедій; на стор. 462—464 — бібліографічні примітки.

II

Слово о вере христианской и жидовской.— Лет. рус. лит. и древн., т. III, 1861, стор. 66—78 (материалы).
На стор. 70—78 — тексти суперечок між євреєм і християнином (за рукоп. XVII ст.), що опрацьовані в інтермедії Котра віра ліпша.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...
Характеристика освіти в Київській академії; періоди її розвитку; піїтики; аналіз і характеристика творів численних письменників, зокрема інтермедій.

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...
На стор. 254—256 (№ 6) — аналіз драми Георгія Кониського Воскресеніе мертвых та інтермедій до неї; на стор. 245—260 (№ 10) — аналіз драм Довгалевського і особливо інтермедій до них (порівняно з вертепом).

Петров Н. Старинный южнорусский театр и в частности вертеп.— Киев. стар., т. IV, 1882, стор. 438—480.
В статті подано огляд ряду інтермедій.

Кузьмичевский П. [Драгоманов М.]. Старейшие русские драматические сцены.— Киев. стар., т. XIII, 1885, ноябрь, стор. 371—407.
Походження, аналіз і характеристика інтермедій до драми Якуба Гаватовича.

Огоновський О. Історія літератури руської...
На стор. 354—360 — огляд українських інтермедій до драм Гаватовича, Довгалевського, Кониського.

Морозов П. О. Очерки из истории русской драмы XVII—XVIII ст.ст. СПб., 1888. (Відб. з ЖМНП за 1887—1888 рр.).

У роботі подано характеристику ряду українських інтермедій.

Житецкий П. Малорусские вирши нравоописательного содержания.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, март, стор. 388—408; т. XXXVII, апрель, стор. 37—58; май, стор. 157—175.

Детальний аналіз вертепної драми у зв'язку з інтермедіями до драм Довгалевського та ін.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...

На стор. 48—51 — аналіз четвертої інтермедії (Пиворізи) до Властотворного образу Митрофана Довгалевського; на стор. 99—117 — аналіз інших інтермедій.

Михальчук К. Филологическое недоразумение.— Киев. стар., т. LIII, 1896, апрель, стор. 102—125.

У статті подано аналіз мовних особливостей інтермедій до драми Якуба Гаватовича.

Сумцов Н. Современная малорусская этнография. М. Т-въ. К. Г. [М. Драгоманов].—Киев. стар., т. LV, 1896, ноябрь, стор. 166—177.

Про розвідки М. Драгоманова, що стосуються інтермедій, вертепу, сатиричних творів; виклад змісту цих розвідок.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 98—103 — огляд інтермедій до драм Довгалевського і Кониського.

Стешенко І. Історія української драми. К., 1908. 310 стор. (Відб. з України за 1907 р.).

В роботі подано огляд українських інтермедій.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 64—66 — огляд українських інтермедій XVII—XVIII ст. ст.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 115, 297—321, 331—338, 368—376, 430—439 — аналіз численних українських інтермедій і виклад їх змісту.

Розов В. А. Традиционные типы малорусского театра XVII—XVIII вв. и юношеские повести Н. В. Гоголя.— В кн.: Памяти Н. В. Гоголя. Сборник речей и статей, изданный императорским университетом св. Владимира. К., 1911, стор. 99—169. (Є окремий відбиток).

Типи з інтермедій до драми Кониського мають подібність до аналогічних гоголівських персонажів.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 256—257 — характеристика інтермедій до драми Якуба Гаватовича.

Возняк М. Початки української комедії.— Україна, 1914, кн. 1, стор. 54—70; кн. 2, стор. 40—56.

Теорія інтермедії; аналіз і характеристика численних українських інтермедій.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 85—93 — огляд українських інтермедій; характеристика мандрованих дяків.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 160—163—інтермедії як драматургічний жанр; теорія інтермедії; на стор. 233—250 — аналіз і характеристика численних інтермедій; їх освітньо-культурне значення; зв'язок із пізнішою українською літературою.

Діденко К. Літературні паралелі. «Пиворізи» М. Довгалевського і «Чумаки» Карпенка-Карого.—Україна, 1925, кн. 5, стор. 74—76.

Карпенко-Карий використав працю П. Житецького Мысли о народных малорусских думах.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 75—78 — огляд початків віршування і драми; характеристика інтермедій до драми Гаватовича; на стор. 104—106 — аналіз інтермедій до драм Митрофана Довгалевського і Георгія Кониського.

Стеценко Л. Ф. Українська література в боротьбі за воз'єднання і зміцнення дружби України з Росією.— Рад. літературознавство, кн. 17 (Єднання братніх літератур), 1954, стор. 12—36.

Розробка теми на основі різних матеріалів, в тому числі інтермедій.

Древинський Лаврентій

(Див. також Полемічна література)

Лаврентій Древинський був чашником землі волинської, жив у другій полов. XVI — на поч. XVII ст. Брав активну участь у братському русі; учасник православного Брестського собору 1596 р. Вважають, що він є автором Синопсиса (1632 р., польською мовою, не того, що його приписують Гізелю).

I

Synopsis — сочинение в защиту прав православной церкви, изданное виленским братством ко времени конвокационного сейма после смерти короля Сигизмунда III, 1632.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 533—576.

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 189—190 — характеристика Лаврентія Древинського; думка, що йому, можливо, належить Синопсис; характеристика Синопсиса.

Н. С-въ. Древинский Лаврентий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 21 півтом. СПб., 1893, стор. 121.

Д. Древинский Лаврентий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 31—32.

Характеристика діяльності Лаврентія Древинського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 257 — огляд промови Лаврентія Древинського.

Дунаївський

(Див. також Віршова література)

Дунаївський жив у XVIII ст. Автор акростихових віршів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 330—333 — тексти акростихів Дуиаївського: 1) Днесь солице правди з гробной яскииѣ; 2) Духовио споли диесь ликуймо; 3) День пресвѣтлій приспѣ диесь (всі — за рукоп. XVIII ст.).

Дяковський Омелян (Єфрем-Іоанн)

Омелян Дяковський народився десь 1727—1728 р. Приблизно в 1738 р. вступив до Київської академії, яку закінчив, очевидно, 1758—1759 р., прийняв чернецтво під іменем Єфрема і був призначений проповідником Києво-Софійського собору; проповідував тут кілька років. Незадовго до смерті переселився в Молдавію, у Нямецький монастир, прийнявши нове ім'я Іоанна. Помер у середині березня 1795 р. Залишив збірник проповідей і теоретичну роботу про те, як треба складати проповіді.

I

Петров Н. И. Иеромонах Ефрем Диаковский, киевский гомилет и проповедник второй половины XVIII века.— Труды Киев. дух. акад., 1893, № 7, стор. 435—472.
Біографія Дяковського; опис рукопису з його проповідями; характеристика гомілетичних правил Дяковського; на стор. 448—472 — текст твору Дяковського Порядок, как слагать проповеди.

Дяченко Стефан

(Див. також Богогласиик)

Стефан Дяченко жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 459—460 — текст акростиха Стефаиа Дячеика Страданіе мученика прославляймо (за рукоп. серед. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 218—219 — аналіз вірша Стефана Дяченка (№ 173 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Євстапій

(Див. також Богогласник)

Євстапій жив у другій полов. XVIII ст. Автор акростиха

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 289—290 — акростнх Євстапія Елеон гора ннні свѣтнтся (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 219 — аналіз вірша Євстапія (№ 52 з Богогласнка, внд. 1791 р.).

Желиборський Арсеній

Андрій Желиборський народився в 1618 р.; з православної сім'ї; з 18 років служив у війську. В 1641 р. був обраний львівським єпископом (під іменем Арсенія). Помер у кін. 1662 чи на поч. 1663 р. Автор поучення.

I

Желиборський Арсеній. Поученіе новосвященному іерееви, егда епископ отпущает к престолу его от себе... Львів, братська друкарня, 1642. 25 арк.
У брошурі велику частнну займає передрук Дндаскалії Снльвестра Косова, 1637.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. II.
На стор 206—232 — текст Поученіе новосвященному іерееви Арсенія Желиборського (з вид. 1642 р.); з коментарем.

Жоравницький Ян

(Див. також Віршова література)

Ян Жоравницький був луцьким шляхтичем; навчався грамоти в архімандрита у м. Жидичині; пізніше служив у луцькій міській канцелярії. За напад на маєтки і вбивство королівського секретаря засуджений на смерть і страчений 1589 р. Автор сатиричного вірша.

I

Левицкий О. Очерки старинного быта Волыни и Украины.— Киев. стар., т. XXV, 1889, апрель, стор. 92—123.

На стор. 98 — текст сатири-пасквіля Хто йдеш мимо, стань годину Яна Жоравницького (на жінку луцького городничого Ганну Жоравницьку, 1575 р.).

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 299—300 — текст сатири-«пашквіля» Яна Жоравницького; на стор. 473 — примітки.

Жученко Іван

(Див. також Віршова література)

Іван Жученко жив у другій половині XVIII ст., очевидно, на Полтавщині. Автор вірша.

I

Доманицький В. [Рец.]. И. Фр. Павловский.— Битва под Полтавой 27 июня 1709 года и ее памятники, Полтава, 1908, ст. I—VII+243+XXXIII.— ЗНТШ, т. LXXXIV, 1908, стор. 221—224 (бібл.).

На стор. 224 — уривок вірша Недостоин имени добраго Мазепа, написаний Іваном Жученком в 1780 р. під іконою.

Загоровський Василь

Василь Петрович Загоровський був королівським шляхтичем і збирачем податків на Волині; пізніше став брацлавським каштеляном. Під час нападу татар на Волинь в 1576 р. брав участь у боротьбі проти них, потрапив до полону і помер в Орді 1580 р. Автор заповіту.

I

Духовное завещание Василия Загоровского, кастеляна брацлавского. Наставление детям и правила для их воспитания; распоряжение об устройстве церквей, госпиталей и школы (1577, июля 11).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. I, 1859, стор. 67—94.

Текст заповіту.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 222—225 — біографічні відомості про Василя Загоровського; характеристика його заповіту; на стор. 234—236 — уривки із заповіту (1577 р.).

II

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 30—33 — біографічні відомості про Василя Загоровського і аналіз його заповіту.

Запотоцький Павло

(Див. також Віршова література)

Павло Запотоцький жив у кін. XVII — на поч. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 206—208 — текст акростиха Павла Запотоцького Прійдѣте крикиѣте на триумф согласно (за рукоп. XVIII ст.); не виключено, що вірші з акростихами Павло Запотоцький і Петро Запотоцький написав один із них.

Запотоцький Петро

(Див. також Богогласник, Запотоцький Павло)

Петро Запотоцький жив у кін. XVII — на поч. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 195—197 — текст акростиха Петра Запотоцького Патріарси, триумфуйте (за рукоп. XVIII ст.), і той же (попсований) вірш з Богогласника.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 219—220 — аналіз вірша Петра Запотоцького (№ 93 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Заруцький Афанасій

(Див. також Віршова література)

Афанасій Олексійович Заруцький народився у другій полов. XVII ст. в м. Глухові у сім'ї священика. Навчався вдома, а згодом, очевидно, у Києво-Могилянській колегії і, можливо, у польських школах. В 1688 р. був ніжинським священиком; в 1694 р.— протопопом у Новгород-Сіверську. Помер десь в 1720 р. і похований в Успенській церкві Новгород-Сіверська. Автор панегіриків і богословського твору.

I

Левицкий О. Афанасий Заруцкий, малорусский панегирист конца XVII и начала XVIII ст.— Киев. стар., т. LII, 1896, март, стор. 378—398.

Характеристика панегіричної літератури — XVII—XVIII ст.ст.; біографія Афанасія Заруцького; на стор. 393—394 — тексти уривків із панегіричних віршів Заруцького в честь російських царів.

Рец.: *П. Р.* [Рондяк П.].— ЗНТШ, т. XV, 1897, стор. 19—20 (бібл.).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 59 — короткі відомості про творчість Афанасія Заруцького.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 213 — короткі відомості про літературну діяльність Афанасія Заруцького.

Маркевич А. К биографии Афанасия Заруцкого.— Киев. стар., т. LIII, 1896, апрель (докум., изв. и зам.), стор. 22.

Деталі біографії Заруцького.

Левицкий О. И. Афанасий Заруцкий, малорусский панегирист конца XVII и начала XVIII в.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 11, 1896, стор. 22—24 (отд. 1).

Характеристика панегіричної літератури XVII—XVIII ст. ст.; біографія Афанасія Заруцького; короткий огляд творчості (стаття є скороченим викладом доповіді О. Левицького, читаної на засіданні Товариства 25 лютого 1896 р.).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 316 — біографічні відомості про Афанасія Заруцького; огляд його писань.

Земка Тарасій

(Див. також Віршова література)

Тарасій Левонич Земка у 1607—1615 рр., як гадають, був дидаскалом львівської братської школи; після цього його викликали до Києва. Тут він брав діяльну участь у видавничій справі Києво-Печерської лаври, був проповідником, учителем братської школи. В 1627 р. обраний ігуменом Богоявленського монастиря; десь до 1630 р. став начальником Києво-Печерської друкарні. Помер 13 вересня 1632 р. Автор численних віршів і передмов.

I

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінуполскаго бесѣды на дѣянія святых апостол... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24+534 стор.

Перекладено з грецької мови Гаврилом Дорофеєвичем, поправлено Йосифом Святогорцем, Памвою Беридою; з передмовами Захарії Копистенського та Єлисея Плетенецького; вірші на герб князя Долмата Тарасія Земки.

Номоканон, сирѣч законоправилник, имѣяй по сокращенію правила святых верховных апостол и святых... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 8+175 стор.

З передмовою Захарії Копистенського і післямовою Тарасія Земки.

Акафіст пречистой богородици, Ісусу сладкому и успенію владычицы нашой богородици приснодѣви Маріи от еллінскаго исправленный... благословеніем... Захаріи Копистенского... прилежаніем же и иждивеніем... Філофея Кизаревича... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 16+203 стор.

З віршами на герб кн. Корецької Тарасія Земки, передмова Філофея Кизаревича.

Святого отца нашего Андреа архіепископа кесаріа каппадокійскіа тлъкованіе на апокалипсій святаго апостола и евангеліста Христова Іоанна Богослова. От еллінскаго на діалект славенскій преведенное и чинно расположенное волею, тщаніем и благословеніем преподобнѣйшаго и в православніи сіающаго отца кир Захаріи Копистенского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 16+156 стор.+1 арк.

Переклад правлено Лаврентієм Зизанієм; передмови Тарасія Земки і Захарії Копистенського із двома віршами Тарасія Земки.

Τριωδιον си ест тріпѣснец святои великои четырдесятници от еллинскаго изслѣдован благословеніем и тщаніем преподобнаго и православнаго отца кир Захаріи Копистенского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1627. 2 арк. ненум.+ 82 стор.

З передмовою Захарії Копистенського і післямовою Памви Бериди; переклад з грецької мови — Тарасія Земки і його ж вірш на герб З. Копистенського.

Беринда Памва. Лексікон славенороссків и имен тлъкованіе. Пръвое типом изобразися... Тщаніем, вѣдѣніем же и иждивеніем малѣйшаго в іероманасѣх Памвы Берынды, протосигелла фрону іерусалимского. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1627. 4 стор.+475 стовп.+476—477 стор.

З віршем Тарасія Земки на герб Дмитра і Данила Балабаиів.

Преподобнаго отца нашего аввы Дорофеа поученія душеполезна различна... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628. 8 ненум.+450 стор.+1 арк.

З посвятою Петру Могилі від імені Філофея Кизаревича, післямовою Степана Беринди і віршем Тарасія Земки иа герб панів Могил.

Λειτουργιάριων си ест служебник от литургій св. Василіа, Іоанна Златаустаго и преждесвященных и служеній іереиских и диаконских повседневных нощных же и дневных в себѣ съдръжимых реченный. Благословеніем и исправленіем преподобнѣйшаго господина и отца кир Петра Могилы. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629. 14 ненум. арк.+144+ +300 стор.+2 арк.

З передмовою і післямовою Тарасія Земки і його віршем иа герб Могили, а також передмовою П. Могили і післямовою Степана Бериидн.

Номоканон, си ест законоправилник, имѣя по сокращенію правила святых апостол седми соборов и помѣстных нѣкіих. К сему и вселенских учителей и преподобных отец третіе с болшим исправленіем изданный. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629. 16+175 стор.

З передмовою Петра Могили і післямовою-«благодареніем» Тарасія Земки.

Имнологія, си ест пѣснословіе, албо пѣснь през части писмом мовленая на день въскресеніа господа нашего Іисуса Хріста. Пану, пастыру, опекунови и добродѣеви своему през дѣлатели в типографіи в даруночку низко принесенаа... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1630. 6 ненум. арк.

Панегірик-акростнх Петру Могилі, підписаний 10 чоловіками, серед иих Памва Беринда, Степаи Бериида, Тарасій Земка.

Пречестные акафисты пресладкому господу нашему Исусу Христу, пресвятѣй богородици и святому іерарху Ніколі, и прочая спасителныя молебны. Благословеніем, повеленіем и опасным исправленіем от греческаго... Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629. 3 арк. ненум.+ 296 стор.

З передмовою Тарасія Земки.

Τριώδιων, си ест трипѣснец святой великой пятьдесятницы. Пантикостаріон еже ест пятдесятница нареченый. От еллинского изслѣдован благославленіем и тщаніем преподобнѣйшаго кир Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1631. 11 арк. ненум.+828+2 стор.

З передмовою-посвятою Томашу Замойському від Петра Могили і передмовою до читача від Тарасія Земки. Не всі екземпляри цього

видаиия адекватні: є без передмови-посвяти Томашу Замойському; є з посвятою П. Могили його брату Мойсею Могилі.

Тріодіон, си ест тріпѣснец, святой великой четыредесятницы от еллинскаго изслѣдован. Благословеніем же и повеленіем яснепревелебного в бозѣ его милости господина отца Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1640. 7 арк. ненум.+884 стор.

З передмовою Петра Могили і присвятою Федору Проскурі-Сущанському; є екземпляри з присвятою Петру Могилі; переклад з грецької мови Тарасія Земки.

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях духовных писателей XVII века.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 259—382.

На стор. 375—376 — текст панегіриків Тарасія Земки на герб кн. Долматів в Бесѣдах Златоустого на діяния св. апостол (1624 р.).

Студинский К. Три панегірики XVII віку.— ЗНТШ, т. XII, 1896, стор. 1—32.

На стор. 11—32 — тексти трьох панегіриків, поданих за першодруками: 1) Имнологія Памви Беринди, Степана Беринди, Тарасія Земки та інших; 2) Ἀνάθημα τῆς τίμης Якова Седовського і 3) Еводія Григорія Бутовича; у статті аналіз панегіриків.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).

На стор. 101—103 — тексти віршів Тарасія Земки на герб панів Долматів із книги Іоаина Златоустого Бесѣды на дѣяния св. апостол, К., 1624 (поч.: «Зацний клейнот Долматов...»); на стор. 103—106 тексти: 1) Два вірші із Толкованій на апокаліпсис Андрія Кесарійського, К., 1625 (поч.: «Яко звѣзда у мудрых цноту прозначает...» і «Пять каменій мѣл Давид...» — вірш на герб панів Долматів); 2) Вірш з Акафістів, К., 1625, на герб А. Корецької (поч.: «Лебедь, абданк, подкова...»); 3) Вірш з Лексикона славеноросского П. Беринди, К., 1627, на герб панів Балабанів (поч.: «Дому цных Балабанов...»); 4) Вірш на герб П. Могили з Літургіаріона, К., 1629 (поч.: «Петра скала, Петр камень...»).

Отроковский В. М. Тарасий Земка, южнорусский литературный деятель XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCVI, 1921, № 2, стор. IV+122. (Є окремий відбиток).

На стор. III—IV — передмова В. Перетца про автора розвідки; на стор. 1—78 — історія київської друкарні (подано реєстр всіх її видань); література питання про Т. Земку; біографічні дані про нього; аналіз і характеристика його літературної спадщини — віршів і передмов, їх мовно-стилістичних особливостей; на стор. 79—119 — додатки: 1) Текст вірша Т. Земки із Пісної Тріоді (вид. 1627 р.); 2) Передмова до книги Толкованіє на апокаліпсис архієпископа Андрія Кесарійського (вид. 1625 р.); 3) Передмова до Літургіаріона (вид. 1629 р.); 4) Передмова до Тріодіона (вид. 1631 р.); 5) Із Тріоді Пісної (вид. 1627 р.) — Синаксар; на стор. 120—122 — додатки і поправки.

Рец.: *Щеглова С. А.*— Україна, 1924, кн 1—2, стор. 195.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...
На стор. 103 — текст вірша Тарасія Земки на герб панів Долматів, вміщеної в книзі Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго... бесѣды на дѣянія святых апостол..., 1624; на стор. 109 — післямова Т. Земки до Номоканона 1624 р.; на стор. 133—134 — текст вірша Т. Земки із Акафіста 1625 р. (поч.: «Ісус сладкій и добрый, в дарах преоквитый...») і опис цього видання; на стор. 140—146 — передмова Т. Земки до книги Святого отца нашего Андреа... тлъкованіе на апокалипсій... Іоанна Богослова, 1625, і опис цього видання; на стор. 175—176 — текст вірша Т. Земки на герб З. Копистенського з книги Тріодіон си ест тріпѣснец..., 1627, і опис цього видання; на стор. 186 — текст вірша Т. Земки на герб Даниила і Дмитра Балабанів з книги П. Беринди Лексікон славеноросскій и имен тлъкованіе..., 1627, і опис цього видання; на стор. 191 — текст вірша Т. Земки на герб Могил з книги Преподобнаго отца нашего аввы Дорофеа поученія..., 1628, і опис цього видання; на стор. 197—198 — текст післямови Т. Земки до книги Леітургіаріон си ест служебник..., 1629, текст вірша Т. Земки на герб Могил із цієї ж книжки і опис даного видання; на стор. 199—213 — текст передмови Т. Земки до згаданої вище книги і опис видання; на стор. 229—230 — текст післямови Т. Земки до Номоканону, 1629, і опис цього видання; на стор. 234—239 — текст панегірика Имнологія, си ест пѣснословіе..., 1630, в честь П. Могили, підписаного 10 чоловіками, в тому числі Памвою Бериндою, Степаном Бериндою і Тарасієм Земкою, і опис цього видання; на стор. 246—255 — текст передмови Т. Земки до книги Тріодіон, си ест трипѣснец..., 1631, і опис цього видання.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.
На стор. 263—264 — біографічні відомості і огляд літературно-видавничої діяльності Тарасія Земки.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. I...
На стор. 102 — характеристика Тарасія Земки.

Максимович М. Записки о первых временах Киевского богоявленского братства.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 21, отдел второй, стор. 783—794; № 23, стор. 878—893; № 24, стор. 930—946.
Огляд діяльності братства; короткі характеристики З. Копистенського, Т. Земки, І. Копинського.

Эпитафии фундаторам Киево-Печерские лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613; № 24, стор. 677—679.
Подано тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою; епітафія Тарасію Земці (стор. 677—678).

Строев П. М. Библиографический словарь...
На стор. 269 — короткі відомості про діяльність Тарасія Земки.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...
На стор. 190 — короткі відомості про життя, літературну і видавничу діяльність Тарасія Земки.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду Київської колегії; біографічні дані і характеристика діяльності Тарасія Земки та інших численних письменників.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток).

На стор. 64—65 — огляд стародруків, у яких було вміщено вірші Тарасія Земки (зроблено В. Остроковським).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 88—92 — відомості про видавничу і літературну діяльність Тарасія Земки; біографічні дані.

Фетисов І. Петро Скарга та Тарас Земка.— Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст. письм. та мови, вип. I, 1928, стор. 46—50.

Про запозичення Т. Земкою із творів П. Скарги.

Перетц В. Н. Из истории «простой мовы» на Украине. Переводы триодных синаксарей в XVII ст. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 3, 1929, стор. 20—53.

Історія Синаксарів; внесення їх у текст Тріодей; зразки тексту Синаксарів у Пісній Тріоді (вид. 1627 р. у Києві та ін.); робота Т. Земки над підготовкою матеріалів для Тріоді; зразки віршових текстів із Синаксарів.

Зизаній Лаврентій

(Див. також Полемічна література)

Лаврентій Зизаній Тустановський був рідним братом Стефана Зизанія. До 1592 р. вчителював у львівській братській школі, далі перейшов до Бреста, а в 1595 р. до Вільно. В 1597 р. виїхав у білоруське містечко Баркулабов, де навчав сина князя Богдана Соломирецького. З 1600 р. повертається в Галичину, далі стає учителем і домашнім проповідником у князя О. К. Острозького в м. Ярославі (до 1602 р.). В 1612 р. Лаврентій Зизаній був соборним священиком у м. Корець на Волині, в маєтку князя Іоакима Корецького. Десь в 1619 р. прибув до Києва і брав тут діяльну участь у видавничій справі. У травні 1626 р. приїхав до Москви, щоб видати свій Катехізис, і жив тут до лютого 1627 р. Далі повернувся до Києва. У 1628 р. був учасником київського собору у справі Мелетія Смотрицького. Пізніше вибув у Корецьке протопопство. На початку 1634 р. був іще живий. Автор полемічно-богословських творів, граматики і букваря, перекладач, проповідник.

I

Наука ку читаню и розумѣню писма словенскаго: ту тыж о святой троици и о въчловеченіи господни. Вільно, братська друкарня, 1596. 4+40 арк. ненум.

На арк. 1—34 — Лексис, сирѣч реченія въкратцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діялект истолкованы Л. Z.; на арк. 34—39 — Стефана Зизанія. Изложеніе о православной вѣрѣ; на арк. 39 (звор.) — 40 — О въчловеченіи господнии; на стор. 40 (звор.) — О знаменіи крестном.

Зизаній Лаврентій. Грамматіка словенска съвершеннаго искуства осми частій слова и иных нуждных. Новосъставленна Л. Z. Вільно, братська друкарня, 1596. 4+89+3 арк.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінаграда патріархи вселенскаго бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1623. 34 стор.+3202 стовп.

Переклад з грецької ієромонаха Кипріяна, переклад виправили Лаврентій Зизаній, Захарія Копистенський і Памва Беринда. З передмовами Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського. Не всі екземпляри цього видання ідентичні: в одних є посвята Степану Четвертинському від Захарії Копистенського, в інших — посвята Федору Копистенському від Памви Беринди і вірші Степана Беринди на герб Єлисея Плетенецького.

Святого отца нашего Андреа архіепископа кесаріа каппадокійскіа тлъкованіе на апокалипсій святаго апостола и евангеліста Христова Іоанна Богослова. От еллінскаго на діалект славенскій преведенное и чинно расположенное волею, тщаніем и благословеніем преподобнѣйшаго и в православіи сіающаго отца кир Захаріи Копистенскаго... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 16+156 стор.+1 арк.

Переклад правлено Лаврентієм Зизанієм; передмови Тарасія Земки і Захарії Копистенського.

Зизаній Лаврентій. Катехізис. М., 1627. 395 арк.

Видання в світ випущене не було; тираж книги, за окремими винятками, був спалений. У відомому примірнику книги нема вихідного аркуша.

Зизаній Лаврентій. Сія книга, глаголемая катихисис... Гродно, друкарня польського короля, 1783. 4+347 арк.

У заголовку відмічено, що книгу надруковано з перекладу, опублікованого в Москві 1627 р.

Зизаній Лаврентій. Сія книга, глаголемая катихисис... Гродно, 1787. 4+395+1 арк.

Зизаній Лаврентій. Книга, глаголемая по-гречески катихисис, по-литовски оглашеніе, руским же языком нарицается бесѣдословіе... Гродно, 1788. 4+395+1 арк.

Сахаров И. Сказания русского народа, собранные И. Сахаровым. Т. II, кн. 5, 6, 7 и 8. СПб., 1849. XX+194+116+112+224 стор.

На стор. 119—134 (кн. 5) — Литовско-русскнй словарь, составленный в 1596 году Лаврентнем Знзаинем; текст словинка.

Прение литовского протопопа Лаврения Зизания с игуменом Илиею и справщиком Григорием по поводу исправления составленного Леврентием катехизиса.— Лет. рус. лит. и древн., т. II, 1859, стор. 80—100 (материалы).

Текст Пренія.

Зизаний Лаврентій. Сія книга, глаголемая катихисис... М., друкарня єдиновірців, 1874. 4+397 арк.

Заседание в книжной палате 18 февраля 1627 года по поводу исправлений Катихизиса Лаврентия Зизания. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм. № XVII, 1878. 8+46 стор.

На стор. 1—8 — передмова про рукопис протоколу засідань і Катехізиса Лаврентія Знзаиія; на стор. 1—46 — текст протоколу засідаиь (літографія рукоп. кін. XVII — поч. XVIII ст., поч.: «По прнказу государя, святѣйшаго патріарха Фнларета...»).

Возняк М. Причинки до студій над писаннями Лаврентія Зизанія.— ЗНТШ, т. LXXXIII, 1908, стор. 31—88.

На стор. 78—88 — текст Поученія пры погребѣ Софіеи, княгыні Чарторыской (написано 18 травия 1618 р.); в статті подано біографію Л. Зизанія; опис його букваря і словиичка; спільиість мотнвів проповіді Л. Знзаиія і З. Копнстеиського; аиаліз проповіді Л. Знзанія прн похороні кн. Чарторнйської; характернстнка і опнс вндань Катехізиса Л. Зизаиія.

Возняк М. Граматика Лаврентія Зизанія з 1596 р.— ЗНТШ, т. CI, 1911, стор. 5—38; т. CII, 1911, стор. 11—87.

Детальиа характернстика твору; иа стор. 69—87 — передрук Лексиса Лавреитія Знзанія.

II

К. [Каченовский ?]. Исторический взгляд на грамматики славянских наречий.— Вестн. Евр., ч. XCIII, 1817, № 11, стор. 186—208.

В статті є огляд граматик Л. Знзанія та М. Смотрнцького.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 1—4 — реєстр і характерністика творів Лаврентія Зизаиія.

Ширский К. Очерк древних славяно-русских словарей.— Филолог. зап., 1869, вып. I, стор. 1—16; вып. II, стор. 17—31 (библиограф.).

Огляд (серед інших словників) твору Лаврентія Знзанія.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 376—378 — характернстнка Катехізиса Л. Зизанія і суперечок, які вниикли з приводу цієї кииги в Москві.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 184 — реєстр творів Лавреитія Зизаиія; біографічні дані.

Фундушевая запись князя Иоахима Корецкого и его жены Анны Ходкевичовны протопопу при церкви соборной в м. Корце Лаврентию Зизанию Тустановскому с обязательством всегда

оставаться ему в православии. (1612, мая 17).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 405—408.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 178 — реєстр творів Л. Зизанія.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 147—148, 181—184 — біографічні дані про Лаврентія Зизанія Тустановського; огляд його Катехізиса і граматики.

В. П. Зизаний Лаврентий Тустановский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 585.

Франко Ів. Бібліографічні рідкості.— ЗНТШ, т. XX, 1897 (miscellanea), стор. 2—6.

Опис книжечки про антихриста Стефана Зизанія і словничка Лаврентія Зизанія, 1596.

Ильинский Ф. М. Большой Катихизис Лаврентия Зизания.— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 2, стор. 157—180; № 5, стор. 75—87; № 6, стор. 229—267; № 8, стор. 599—607; № 10, стор. 264—300; 1899, № 3, стор. 393—414.

Біографія Лаврентія Зизанія; характеристика тогочасної релігійної боротьби; час написання Катехізиса і чому він був надрукований у Москві; детальний аналіз твору.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 371—384, 431—432, 446—458 та ін.— характеристика діяльності Лаврентія Зизанія; біографічні відомості про нього; огляд його літературної і педагогічної спадщини.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 7—12 — про теорію віршування в граматиці Л. Зизанія.

Зизании Стефан и Лаврентий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 697—699.

Біографічні відомості про обох Зизаніїв; характеристика їх діяльності; література питання.

Грінченко Б. Огляд української лексикографії.— ЗНТШ, т. LXVI, 1905, стор. 1—30.

В статті подано характеристику граматики Лаврентія Зизанія.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 96—99 — огляд граматики і букваря Лаврентія Зизанія; біографічні відомості про нього; характеристика проповіді на похорони Чарторийської і Катехізиса.

Зизаній Стефан

(Див. також Полемічна література)

Стефан Зизаній (Зизаній — грецький переклад прізвища Кукіль) народився в Галичині, можливо, у м. Львові, в сім'ї або незаможного українського шляхтича, або міщанина. В 1586 р. розпочав духовно-учбову діяльність у Львові, зайнявши визначне місце у братській школі; деякий час був її

ректором. В 1593 р., як активний борець проти заходів уніатів, Стефан Зизаній був викликаний віленським братством. У Вільні він був проповідником і учителем братської школи. Уніатський митрополит Рогоза домігся на соборі в Новгородку 25 січня 1596 р. засудження Стефана як еретика. Після уніатського Брестського собору 1596 р. Стефан був відновлений у правах і знову проповідував і вчив у школі. 15 жовтня 1599 р. прийняв чернецтво під іменем Сильвестра і перейшов у Троїцький монастир, виконуючи деякий час обов'язки архімандрита і проповідуючи. 24 вересня уніатський митрополит Іпатій Потій звелів запечатати монастир і вигнати Зизанія, звідки він був примушений утікати. Помер до 1621 р. Автор богословсько-полемічних творів.

I

Наука ку читаню и розумѣню писма словенскаго: ту тыж о святой троици и о въчловеченіи господни. Вільно, братська друкарня, 1596. 4+40 арк. ненум.

На арк. 1—34 — Лексис, сирѣч реченія въкратцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діялект истолкованы Л. Z.; на арк. 34—39 — Стефана Зизанія. Изложеніе о православной вѣрѣ; на арк. 39 (звор.) — 40 — О въчловеченіи господни; на арк. 40 (звор.) — О знаменіи крестном.

Зизаній Стефан. Лист Іеремеи патріархи константинополского напоминалный до того святого отца нашего Кирилла патриархи іерусалимского о втором пришествіи Христовѣ и о антіхрістѣ. А ку тому от Златоустого и от Ипполита святого папы римского згодливе о том пишучих приложено. Вільно, 1596. 28 арк. ненум.

Зизаній Стефан. Казанье святого Кирилла патріаръхи іерусалимъского, о антіхристѣ и знаках его. З розширеніем науки против ересей розъных. Вільно, 1596. 9 ненум.+215 арк.

Текст українською і польською мовами; присвята книги Кост. Острозькому.

Книга Кирилова (збірник). М., 1644. 15+8+561 арк.

У цьому збірнику, що складається із 57 слів, передруковано книгу Стефана Зизанія Казанье святого Кирилла патріаръхи іерусалимъского, 1596.

Кириллова книга. Гродно, 1786. 15+8+562 арк.

Передрук московського видання 1644 р.

Кириллова книга. Гродно, 1791. 15+8+562 арк.

Передрук московського видання 1644 р.

Акты, относящиеся к истории Западной России. Т. IV. СПб., 1851.

На стор. 121—122, 125—128, 132—133, 142—144, 196—201 — низка документів, що стосуються діяльності Стефана Зизанія; в тому числі його протестація відносно неправильного засудження на соборі.

Студинський К. Пам'ятки полемічного письменства кінця XVI і поч. XVII в. Видав др. Кирило Студинський. Т. I. Львів, 1906. 2+LXII+314 стор. (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури. Видає комісія археографічна Наукового товариства імені Шевченка, т. V).

У вступній статті — загальна характеристика полемічної літературної боротьби; зокрема аналіз і характеристика творчості Стефана Зизанія, Клирика Острозького, Іпатія Потія, М. Смотрицького; на стор. 13—30 — передрук брошури Щасного Жебровського Kąkol, który rozsiewa Stephanek Zizania (Вільно, 1595) і на стор. 31—200— передрук твору Стефана Зизанія Казанье св. Кирилла о Антихристѣ, Вільно, 1596, у двох текстах — українському і польському.

II

[Потій Іпатій]. Гармонія, альбо согласіе вѣры сакраменътов и церемоней святое восточъное церъкви с костелом рымъским. [Без місця друку і року видання, мабуть, у Вільні, 1608]. 58 ненум. арк.

Заголовок подано також польською мовою. Особливо багато випадів проти Стефана Зизанія.

Голубев С. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковно-славянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 129—135 — про історію видання Катехізиса Стефана Зизанія, який не дійшов до нас.

Гармония восточной церкви с костелом римским 1608 г.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 169—222.

Текст твору Іпатія Потія подано за стародруком 1608 р. У книжці багато випадів проти Стефана Зизанія.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 266 — згадка про видання Казанья св. Кирила Стефана Зизанія.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 110—135 — біографічні відомості про Стефана Зизанія; огляд його діяльності і боротьби проти католиків та уніатів; аналіз його Катехізиса (не зберігся) і Казанья св. Кирила.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 175—178 — біографія і детальна характеристика діяльності Стефана Зизанія; список його творів.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 148 — реєстр творів Стефана Зизанія.

Ю. П. Зизаній Стефан.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 585.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольниками творів Стефана Зизанія та інших українських письменників (у Толковому апокаліпсисі).

Франко Ів. Бібліографічні рідкості.— ЗНТШ, т. XX, 1897 (miscellanea) стор. 2—6.

Опис книжечки про антихриста Стефана Зизанія і словничка Лаврентія Зизанія, 1596.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 300—304, 321—324, 377—384, 452—455 та ін.— характеристика діяльності Стефана Зизанія; біографічні відомості про нього; огляд його літературної спадщини.

Сцепуро Д. Виленское св. духовное братство в XVII и XVIII столетиях.— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 9, стор. 75—96; № 11, стор. 345—373; 1899, № 4, стор. 546—577; № 6, стор. 225—262; № 8, стор. 523—563; № 9, стор. 30—52. (Є окремий відбиток, К., 1899).

Детальна історія братства; багато матеріалів про діяльність Стефана Зизанія, Іпатія Потія, Леонтія Карповича, Мелетія Смотрицького.

Зизании Стефан и Лаврентий. Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 697—699.

Біографічні відомості про обох Зизаніїв; характеристика їх діяльності; література питання.

Ивановский Н. Кириллова книга.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 228—231.

Характеристика збірника; література питання; у цій книзі було передруковано Казанье Стефана Зизанія.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 201—205 — біографічні відомості про Стефана Зизанія; огляд його писань.

Гординський Я. Акад. Кирило Студинський як дослідник літератури XVI і XVII ст.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—84 (11—94).

На стор. 70—73 — огляд праць Кирила Студинського про Стефана Зизанія.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 20—24 — біографічні відомості про Стефана Зизанія; огляд його діяльності; характеристика творів.

Яременко П. К. Стефан Зизаній — український письменник-полеміст кінця XVI ст.— Рад. літературознавство, 1958, № 2, стор. 38—54.

Біографічні відомості про Стефана Зизанія; Зизаній і львівське братство; огляд його творчості у зв'язку з полемічною боротьбою.

Зинов'єв Климентій

(Див. також Віршова література)

Климентій Зинов'єв жив у другій полов. XVII — першій третині XVIII ст. Замолоду десь одержав освіту і став писарем, згодом, здається, священиком. Овдовівши, пішов у монастир,

але там чомусь був підданий «гоненію» і розпочав вести мандрівне життя. Автор збірника віршів; записував українські народні прислів'я й приказки.

I

Куліш П. А. Обзор украинской словесности. I. Климентий.— Основа, 1861, січень, стор. 159—234.

У статті є численні тексти творів Климентія.

Шишацкий. К истории края. Старинные малороссийские стихотворения.— Киев. стар., т. XXIII, 1888, декабрь (библиографический листок), стор. 53—54.

Передрук статті із Черниг. губ. ведом. за 1888 р., № 88 і двох віршів Климентія Зинов'єва: О замках, що замикают брамы и О злых женах.

Перетц В. Н. Очерки старинной малорусской поэзии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 81—119.

На стор. 95—96 — уривки віршів Климентія Зинов'єва.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LV, 1903, стор. 18—19 (бібл.).

Доманицький В. Невідомі вірші єромонаха Климентія (з початку XVIII віку).— ЗНТШ, т. LXXXI, 1908, стор. 51—126.

На стор. 63—126 — тексти віршів Климентія (в уривках і повністю) за копією О. Марковича.

Перетц В. Вірші єром. Климентія Зиновієва сина. Видав з передмовою Володимир Перетц. Львів, 1912. LII+228 стор. (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури. Видає археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. Т. VII).

На стор. I—LII — вступна стаття: літературні згадки про Климентія; вартість виписок П. Куліша і О. Марковича; опис рукопису, що містить вірші Климентія; зміст його; біографічні відомості про ієромонаха Климентія, видобуті з його творів; сліди літературних впливів і людової традиції в віршах Климентія; кінцеве слово; на стор. 1—228 — тексти віршів Климентія (за авторським рукописом).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 401 — характеристика життя і літературної діяльності Климентія Зинов'єва; на стор. 407—408 — текст віршів: О косарях, що сѣно косят і О женцах.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 206—211 — тексти віршів Климентія Зинов'єва; біографічні відомості про нього і вірші: О зегару, або теж о годиннику и о годынѣ смертной; О убогих и о богатых; О убогих людех; О идучих на слободы людех; О уписующыхся в козаки дурных мужыках и знову выписуватися хотящых; О злобѣ людей памятозлобных, урядовых; Нищенский вѣрш; О ратаях, або теж о пашущих хлѣб людех; О православных людех воинскіе службы отправуючих: іменно о козаках; О косарях, що сѣно косят; О женцах (за вид. В. Перетц, Вірші єром. Климентія Зиновієва сина, Львів, 1912).

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 208—209 — тексти трьох гумористично-сатиричних віршів Климентія Зинов'єва: Нищенський вірш, О заматерілих дівицях, О жонах сварливих і злоязичних; на стор. 469 — примітки.

Компан О. Перша збірка українських приказок.— Вітчизна, 1958, № 12, стор. 183—190.

Вступна стаття із загальною характеристикою творчості Климентія Зинов'єва і тексти 190 зібраних ним приказок.

II

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти у Київській академії; періоди розвитку освіти; піїтика — теорія поезії, драми, епосу; аналіз творів Климентія Зинов'єва та багатьох інших письменників.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 407—410 — біографічні відомості і огляд творчості Климентія Зинов'єва.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 80—81 — коротка характеристика творчості Климентія Зинов'єва.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).

На стор. 14 — повідомлення В. Перетца про те, що знайдено загублений раніш збірник віршів Климентія Зинов'єва.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III.

На стор. 28—38 — біографічні відомості про Климентія Зинов'єва, аналіз і характеристика його творчості; історія рукопису його творів.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 106 — аналіз і характеристика творчості Климентія Зинов'єва.

Компан О. С. Творчість Климентія Зинов'єва, як одне з джерел вивчення історії Лівобережної України другої половини XVII і початку XVIII ст.— Наук. зап. Інституту історії, т. 9, 1957, стор. 251—277. (Академія наук Української РСР).

Література питання; біографічні дані про Климентія Зинов'єва; аналіз творчості з історичної точки зору.

Рыжук Д. А. О творчестве Климентия Зиновьева.— Учен. зап. Даугавпилского пед. ин-та. IV. Серия гуманитарных наук, вып. 3, 1959, стор. 113—133.

Аналіз творчості Климентія Зинов'єва.

Зукевич

(Див. також Віршова література)

Зукевич жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 336—337 — текст акростиха Зукевича Зѣница иеба ведет на себе (за рукоп. XVIII ст.).

Івасенко

(Див. також Віршова література)

Івасенко жив у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 306—307 — текст акростиха Івасенка Іордаи рѣка течет трепещуща (за рукоп. кіи. XVIII — поч. XIX ст.).

Ієремія

(Див. також Віршова література)

Ієремія походив із української сім'ї військового, його батько був сержантом гвардії. Сам Ієремія навчався, очевидно, у Київській академії; до кінця Прусської війни (в 1763 р.) теж був на військовій службі, дослужився до обер-офіцерського чину, вийшов у відставку і вступив послушником у Києво-Печерську лавру, де в 1768 р. постригся в ченці; незабаром тут його призначили комісаром по продовольствію. Автор сатири.

I

Каманин И. М. Плач киевского лаврского Иеремии конца XVIII века.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 20, вып. 1, 1907, стор. 3—22 (отд. II).
На стор. 10—13 — текст сатири Ієремії Явии инѣ здѣсь моиашескіи рѣчи; у розвідці — біографічиі відомості про Ієремію, аиаліз його сатири у зв'язку з розвитком сатиричної літератури XVIII ст.

Іліяш

(Див. також Віршова література)

Іліяш жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 319 — текст акростиха Іліяша Иоан Предитеча, пророком славный (за рукоп. 1839 р.).

Іосиф

(Див. також Богогласник)

Іосиф походив, можливо, з Тернополя; жив у середині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 423 — текст акростиха Іосифа Істинное чудо явися (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 220 — аналіз вірша Іосифа (№ 130 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Кальнофойський Афанасій

Афанасій Кальнофойський був ченцем Києво-Печерської лаври; час його діяльності припадає на другу чверть XVII ст. Автор житій-чудес.

I

Кальнофойський Афанасій. Τερατονργημα, lubo cuda, które były tak w samym świętocudotwornym monastyru Pieczarskim kiiowskim, iako y obudwu swiętych pieczarach... podane przez w. ˙oyca Athanasiusa Kalnofoyskiego.. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1638. 34 + 322 стор.
Эпитафии фундаторам Києво-Печерские лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874,

№ 14, отдел второй. стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613, № 24, стор. 677—679.

Подано тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою. Серед них. Феодосію Печерському, Захарії Копистенському, Єлисею Плетенецькому, Іову Борецькому, Тарасію Земці, Памві Беринді та іншим.

Извлечение из Τερατουργημ'ы Афанасия Кальнофойского, изданной в 1638 г.—Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 478—504.

Текст витягу.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 519—524 — текст передмови до Тератургіми Афанасія Кальнофійського 1638 р. і опис цього видання.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 58 — короткі відомості про Афанасія Кальнофойського і його твір Тератургіму.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 102—103 — коротка характеристика А. Кальнофойського.

Голубев С. Т. О составе библиотеки Петра Могилы.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 257—268.

Книги з бібліотеки Могили в різних книгосховищах; каталоги книг, куплених Могилою у Варшаві і Кракові; книги, цитовані Могилою, С. Косовим і А. Кальнофойським.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 195 — короткий огляд Тератургімн Афанасія Кальнофойського.

И. Ж. Кальнофойский Афанасий.—Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 27 півтом. СПб., 1895, стор. 115.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. II.

На стор. 293—309 — аналіз Тератургіми.

П-въ А. В. Кальнофойский Афанасий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VIII. СПб., 1907, стовп. 180—181.

Огляд Тератургіми; література питання.

Перетц В. Панегірик «Вѣзерунк цнот превел. о. Є. Плетенецького» року 1618.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. VI, 1909, стор. 54—65.

В статті подана коротка біографія і характеристика Єлисея Плетенецького на матеріалах Тератургіми Афанасія Кальнофойського.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 110 — характеристика Тератургіми А. Кальнофойського.

Петров Н. И. Опыт реставрации плана Киева в Тератургиме А. Кальнофойского 1638 года. С 1 табл. рисунков.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIII, кн. 1, 1918, стор. 65—88.

Детальний огляд плану.

Вознякa М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 109 — характеристика Тератургіми Афанасія Кальнофойського.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор 292 — коротка характеристика літературної діяльності А. Кальнофойського.

Кам'янчанин Ісайя

Іоаким Кам'янчанин народився в Кам'янці-Подільському у православній сім'ї. Рано осиротівши, пішов у Молдавську землю і в Кипріяновському монастирі прийняв чернецтво під іменем Ісайї; згодом був висвячений на диякона і жив то в Києві, то у Вільні. В липні 1561 р. виїхав до Москви, щоб роздобути богословські книги, але тут був обвинувачений в єресі і посаджений в монастирську тюрму в Ростові. Лише в 1582 р. його викликали в Москву на аудієнцію до царя. Кам'янчанин був наділений «милостию государьскою», але в Литву так і не повернувся через польсько-російську війну. Кам'янчанин жив у Ростові, очевидно, до смерті. Автор листів-посланій.

I

Абрамович Д. И. К литературной деятельности мниха Камянчанина Исаии. Сообщение Д. И. Абрамовича. [СПб.], 1913. X+8 стор. (Пам. древн. письм. и искусства, № CLXXXI).

На стор. I—X — відомості про рукописи з творами Кам'янчанина Ісайї, його біографія і аналіз творів; на стор. 1—8 — тексти його творів: 1) Лист до великого князя московського Івана Васильовича (поч.: «Вѣрую же сице і се єсть истинная вѣра моя...», за рукоп. XVI ст.); і 2) Плач із ростовської тюрми (поч.: «Чъто любезна ми душе скорбиши і тужиш...», за рукоп. тим же).

Рец. *І. О.*— Україна, 1914, кн. 1, стор. 123—125.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор 117 — 119 — біографія Ісайї Кам'янчанина і огляд його літературної спадщини.

Карпович Леонтій

Лонгин Карпович народився біля 1580 р. у шляхетській православній родині десь поблизу Пінська. У січні 1609 р. у числі інших послів із Вільна був на варшавському сеймі, де вони виступали проти уніата Іпатія Потія. В 1610 р. працю-

вав коректором у віленській братській друкарні; за участь у виданні «Треноса» Мелетія Смотрицького два роки сидів у в'язниці. Далі (під іменем Леонтія) прийняв чернецтво і став першим архімандритом Свято-Духовського монастиря. Помер у середині жовтня 1620 р. Автор різних слів, перекладач, редактор.

I

Карпович Леонтій. Казанье двое. Одно на преображеніе господа бога и спаса нашего Ісуса Христа. Другое на успеніе пречистое и преблагословенное владычицы нашое богородицы присно девы Маріи, которая мѣл отец Леонтій Карпович, архимандрит монастыра общежителнаго братского виленского... Єв'є, в маєтку князя Богдана Огінського, 1615. 50 арк. ненум.

Карпович Леонтій. Kazanie na pogrzebie kniazia Wasila Wasilewicza Galiczyna... ktore miał ociec Leonty Karpowicz... z ruskiego na polski ięzyk przełożone. Вільно, 1619.

Вертоград душевный, сиреч собраніе и сочиненіе молитв исповѣдателных и благодарственных... Вільно, братська друкарня, 1620. 2+140 арк.

З передмовами Леоитія Карповича (одиа иа початку, друга иа арк 133).

Святого Іоанна Златоустаго, архіепископа константінополскаго, на отче наш виклад. З грецкого на рускій одным з молодшых слуг церковных за розказанем старшых преложоный. Вільно, братська друкарня, 1620. 10 арк.

З передмовою Леонтія Карповича.

Нечаенко П. Леонтий Карпович, русский проповедник 1615 года.— Маяк, т. 11, 1843, стор. 1—62.

Аналіз творчості Карповича у напівбелетристичній формі зроблений; на стор. 25—64 — текст Казаиье альбо слово на преображеніе господа бога .. которое мѣл отец Леонтій... в року 1615 (до тексту додаио примітки).

Памятники полемической литературы, кн. 1, 1878.

На стор 11—12 — короткі відомості про Карповича і його твір Казаиье двое (1615 р.), наведено текст посвяти твору; початкові і кінцеві рядки твору.

Леонид, арх. Леонтий Карпович церковный вития православной Юго-Западной Руси в XVII столетии и два его слова.— Чтен. в общ. ист. и древн. рос., 1878, кн. 1, стор. 16 ненум.+1—118.

Тексти двох казань Леонтія Карповича иа преображеніє господиє і успеиіє богородиці разом з присвятою їх киягииі Гаині Хоткевичевій-Корецькій (за вид. 1615 р.; паралельио подаио російський переклад); иа стор. 7—12 — иенум. передмова арх. Леоиіда з короткою характеристикою діяльиості Карповича.

Маслов С. І. Наука Леонтія Карповича в неділю перед різдвом.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. II, 1908, стор. 117—141.

Література питання; біографія Карповича; бібліографія його творів; опис збірника XVII ст., де вміщено Науку Карповича; аналіз цього твору; мова його; на стор. 127—141 — текст пам'ятки В недѣлю пред рождеством Христовым наука блаженного пастыря отца Леонтія, архимандрита виленского.

II

Ляment у свѣта убогих на жалосное преставленіе святобливого, а в обои добродѣтели богатого мужа, в бозѣ велебного господина отца Леонтія Карповича... Вільно, братська друкарня, 1620. 14 арк. (27 стор.).

«Лямент» написано у віршах.

Смотрицький Мелетій. Казанье на честный погреб пречестного и превелебного мужа господина и отца Леонтія Карповича, номіната єпископа володимерского и берестинского, архимандрита виленского, през Мелетія Смотриского... Вільно, 1620. 28 арк.

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 7—8 — біографія Леонтія Карповича; реєстр його творів.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 64—65 — біографія Леонтія Карповича.

Говорский К. Карпович Леонтий. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 116.

Терновский Ф. Киевский митрополит Петр Могила. (Биографический очерк).— Киев. стар., т. II, 1882, апрель, стор. 1—24 (з портретом Петра Могили).

Тут подане оповідання з записок Петра Могили О Леонтии Карповиче.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 323—325 — Черты из жизни Леонтия Карповича (замітка П. Могили).

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 173—174 — характеристика і реєстр творів Л. Карповича.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду Київської колегії; біографічні дані і характеристика діяльності Леонтія Карповича та багатьох інших письменників.

Н. С-въ. Леонтий Карпович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 34 півтом. СПб., 1896, стор. 560.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 325—326, 393—400 та ін.— біографічні відомості про Леонтія Карповича; огляд його діяльності, зокрема літературної.

Рец.: *Голубев С* — Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1906, кн. 4(219), стор. 5—20. (У рецензії подано нові матеріали про творчість Леонтія Карповича· опис польського перекладу його проповіді Kazanie na pogrzebie kniazia Wasila Wasilewicza Galiczyna... Вільно, 1619).

Сцепуро Д. Виленское св. духовное братство в XVII и XVIII столетиях.— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 9, стор. 75—96; № 11, стор. 345—373; 1899, № 4, стор. 546—577; № 6, стор. 225—262; № 8, стор. 523—563; № 9, стор. 30—52. (Є окремий відбиток, К., 1899).

Детальна історія братства; багато матеріалів про діяльність Леоитія Карповича та інших письменників.

Соболевский А. Библиографические заметки.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 14, вып. 2, 1900, стор. 11—16 (отд. V).

На стор. 12—13 — відомості про передмову і післямову Л. Карповича до киити Вертоград душевный (Вільио, 1620).

Маслов С. И. Казанье Мелетия Смотрицкого на честный погреб о. Леонтия Карповича.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 20, вып. 2, 1908, стор. 101—119 (отд. III); вып. 3, стор. 121—155.

На стор. 121—155 — текст Казанья і дві фоторепродукції з першодруку; в статті подано детальну літературу питання; біографія письменника; огляд творчої діяльності.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 286—288 — текст закінчення проповіді М. Смотрицького иа похороні Л. Карповича (1620 р.).

Попов П. М. Замітки до історії українського письменства XVII—XVIII вв. I—III.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IV, 1924, стор. 213—233.

Про польське видання промови Мелетія Смотрицького иа похороні Леонтія Карповича та ін.

Кастевич Теодор

(Див. також Віршова література)

Теодор Кастевич жив у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 244 — текст акростиха Теодора Кастевича Фалшивая юиост, зрадлива фортуно (за рукоп. XVIII ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 448—449 — текст акростиха Теодора Кастевича Фалшивая юиость, зрадлива фортуно.

Кизаревич Філофей

Філофей Кизаревич в 1625—1628 рр. був архімандритом Києво-Печерської лаври. Автор передмов.

I

Акафіст пречистой богородицы, Ісусу сладкому і успенію владычицы нашой богородици приснодѣвы Маріи от еллинскаго исправленный... благословеніем... Захаріи Копистенского... прилежаніем же и иждивеніем... Філофея Кізаревича... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 16+203 стор.

З віршами на герб кн. Корецької Тараса Земки і передмовою Філофея Кизаревича.

Преподобнаго отца нашего аввы Дорофеа поученія душеполезна различна... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628. 8 ненум.+450 стор.+1 арк.

З посвятою П. Могилі Філофея Кизаревича, післямовою Степана Беринди і віршем Тарасія Земки на герб панів Могил.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 127—132 — текст передмови Філофея Кизаревича до Акафіста 1625 р. і опис цього видання; на стор. 189—191 — текст присвяти Ф. Кизаревича П. Могилі в книзі Преподобнаго отца нашего аввы Дорофеа поученія.., 1628, і опис цього видання.

Кипріан, митрополит

Кипріан народився в болгарській чи сербській сім'ї м. Тирнова. Рано поселився на Афоні; згодом був чиновником при духовному клірі в Костянтинополі; в 1373 чи 1374 р. з'явився на Русі як патріарший посол і був обраний митрополитом київським і литовським (у грудні 1375 р.); жив у 1375—1378 рр. у Києві, далі вибув до Москви, звідки його вигнали, знову був у Києві; так переїжджав він з місця на місце протягом довгого часу, весь час домагаючись сану митрополита всієї Русі, що, кінець кінцем, йому й пощастило досягти в 1389 р. Помер в ніч на 16 вересня 1406 р. і похований в московському Успенському соборі. Автор слів, посланій, грамот; перекладач.

I

Варлаам, архим. Описание сборника XV ст. Кирилло-Белозерского монастыря.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. V, 1859, стор. 1—66.

На стор. 48—49 — текст Духовное завещание св. Киприана, митрополита всея России; на стор. 49—50 — текст Разрешительная молитва, читаемая над умершим, творение того же Киприана.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 320 — 329 — біографічні відомості про Кипріана; огляд його літературної діяльності.

Амфилохий, архим. Что внес св. Киприан, митрополит киевский и всея России, а потом московский и всея России, из своего родного наречия и из переводов его времени в наши богослужебные книги? — Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 231—251.

Зразки сербізмів і болгаризмів, внесених Кипріаном у богослужебні книги.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 165—170 — реєстр рукописів із творами Кипріана.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 86—93 — реєстр і характеристика творів Кипріана; рукописи його творів.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 89—90 — біографічні відомості про Кипріана; огляд його літературної спадщини.

Амфилохий, архим. Справедлив ли упрек монаха Нила Курлятевых в том, что митрополит Киприан по гречески гораздо не разумел, и нашего языка довольно не знал же при исправлении псалтири.— Труды IV археолог. съезда. Т. II, Казань, 1891, стор. 1—6.

Кипріан добре знав і руську і грецьку мови.

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 2. Славяно-русский Пролог. Часть первая. Сентябрь — декабрь. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1898. LXVI+224 стор.

На стор. VII—LXVI — вступна стаття Пономарьова Славяно-русский пролог в его церковном и народно-литературном значении (историко-литературный очерк); на стор. 5—6 — текст проложного житія митрополита Кипріана (поч.: «Сій пресвященный Кипріан...»); на стор. 168—169 — примітки і коментарі.

Глубоковский Н. Киприан.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 41—60.

Детальна біографія і огляд діяльності Кипріана; характеристика літературної спадщини і література питання.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 267 — біографічні відомості про Кипріана; огляд його творчості.

Климовський Семен

(Див. також Віршова література)

Семен Климовський (Климов) жив, очевидно, у кін. XVII— другій полов. XVIII ст., був козаком і відомим у свій час «стихотворцем».

I

Перетц В. Н. Очерк старинный малорусской поэзии.— Изв. отд. рус. яз и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 81—119.

На стор. 105—107 — текст пісні Їхав козак за Дунай Климовського.
Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LV, 1903, стор. 18—19 (бібл.).

Срезневский В. С. Климовский-Климов, «козак-стихотворец» и два его сочинения.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XVI, 1905, стор. 509—546. (Є окремий відбиток).

Біографічні відомості про Семена Климовського; тексти двох його творів О правосудію начальствующих правдѣ и бодрости их (віршем) і О смиренiѣ высочайших (теж віршем; додаток до першого твору).
Рец.: *Перетц В.*— ЗНТШ, т. LXXII, 1906, стор. 212—220 (бібл.).

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 205—207 — текст вірша Семена Климовського Їхав козак за Дунай і варіант цієї пісні (за вид. Максимовича, 1827, вар.— із збірника пісень Прача, 1806); на стор. 316—322 — біографічні відомості про С. Климовського і його літературну спадщину; літературна історія його пісні, її популярність.

II

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев,писавших в России. Сочинение митрополита Евгения. Т. I. М., изд. Москвитянина, 1845. VI+328 стор.

На стор. 286 — відомості про літературну спадщину Семена Климовського.

Климовский Семен.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 396—397.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 122—123 — відомості про С. Климовського; характеристика його творчості.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 340—342 — біографічні відомості про Семена Климова; огляд його творчості.

Слюсарський А. Г. Слобідська Україна. Історичний нарис XVII—XVIII ст. Х., Харк. книжк.-газ. вид-во, 1950. 280 стор.

На стор. 211—215 — характеристика творчості Семена Климовського.

Князигинецький Іов

Іван Князигинецький народився, очевидно, в середині XVI ст. в м. Тисмяниці в Галичині (Покуття) у шляхетній сім'ї. Освіту одержав у Уневському монастирі і Острозькому училищі. В молодості відбув одну, а далі другу подорож на

Афон, де прийняв монашество під іменем Ієзекіїля і прожив 12 років. Повернувшись в Галичину, жив в Уневському монастирі, де знову прийняв схиму під іменем Іова. В 1603 р. заснував Угорницький монастир. В 1607 р. заснував новий монастир (Воздвиженський) біля Маняви. Помер 30 грудня 1621 р. Іов Княгиницький був другом Івана Вишенського. Автор посланія.

I

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 218—234 (приложения) — лист Іова Княгиницького до Кирила Транквіліона від 23 серпия 1619 р., де розібраио його Исповѣдаиіе вѣры; з великим комеитарем.

II

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 252—263, 269 та іи.— біографічиі відомості про Іова Княгиницького; огляд його діяльиості.

Титов Ф., Мурин А. Иов (Иоанн) Княгиницкий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 219—221.

Біографічні відомості про Княгиницького; характеристика діяльиості; література питания.

Козачинський Михаїл

(Див. також Драматична література)

Мануїл Козачинський народився 1699 р. в м. Ямполі у шляхетській польській родині. Освіту здобув у Київській академії. В 1733 р. виїхав до Сербії, де став префектом і викладачем школи у м. Карлівцях (Сремський комітет Славонії) до 1737 р., коли школа була ліквідована. Влітку 1737 р. Козачинський повертається до Києва, вступає послушником до Видубецького монастиря, а в січні 1740 р. приймає чернецтво під іменем Михаїла; з 1739 по 1746 р. був префектом і викладачем у Київській академії; влітку 1746 р. його з цих посад звільнили і призначили у Видубецький монастир. Згодом Козачинський був переведений ігуменом в гадяцький Червоногорський монастир, а в кінці 1748 р. призначений в Слуцьк, де й помер у серпні 1755 р. в сані архімандрита Слуцького монастиря. Автор драми, панегіриків, курсів філософії.

I

Козачинський Михаїл. Августѣйшей, непобѣдимой императрицѣ, ея священнѣйшему цѣсарскому величеству, Елисаветѣ Петровнѣ, самодержицѣ всероссійской... трегубым діалектом (русским, латинским и польским) сложенными рифмы привѣтствует и тыяжде всеподданнѣйше приносит православная Академія кіевская. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1744. 3 ненум.+39 арк.

Заголовки іще латинською і польською мовами. Про авторство Козачинського сказано на першому нумерованому аркуші.

Козачинський Михаїл. На тріумфалных кіевопечерских воротах до ангела, держащаго хартію, стіхи... сложены от академіи кіевская, а корриговал ієромонах Міхаил, академіи кіевскія префект. К., 1744. 1 арк.

Козачинський Михаїл. Панегірик імператриці Єлизаветі. К., 1744.

Відомий лише один аркуш цього панегірика, що відповідає другому ненум. арк. попереднього видання, але текст дещо відмінний.

Козачинський Михаїл. Благоутробіе Марка Авреліа Антоніна, кесаря римскаго. Діалог с прологом и епілогом... чрез учащихся в Кіевской академіи юнош дѣйствително состоявшійся 1744 года... При тщаніи и досмотрѣ іеромонаха Міхаила, академіи кіевской префекта. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1744. 2 арк.

Подана одна програма драми.

Козачинський Михаїл. Благоутробіе Марка Авреліа Антоніна кесаря римскаго. Діалог с прологом и епілогом... чрез учащихся в Кіевской академіи юнош дѣйствително состоявшійся 1744 года... При тщаніи и досмотрѣ іеромонаха Міхаила, академіи кіевской префекта. Львів, братська друкарня, 1745. 20 арк..

Програма і повний текст драми.

Козачинський Михаїл. Філософіа Аристотелева по умствованію перипатетиков изданная... Алексію Григоріевичу Розумовскому... чрез... Академіи кіевскія префекта и тояжде философіи троекурсного учителя, іеромонаха Михаила Козачинского, поднесенная. Отвѣтствовал же сея ж философіи слышатель... Григорій Щербацкій... Львів, братська друкарня, 1745. 59 арк.

Козачинський Михаїл (Мануїл). Трагедіа, сирѣчь печалная повѣсть о смерти послѣдняго царя сербскаго Уроша пятаго и о падении сербскаго царства. Сочинена и произведена 1733 года в Карловцѣ сремском, а нынѣ пречищена и исправлена предлагается трудом и тщанием І[оанна] Р[айча]. Будапешт, університетська славено-сербська друкарня, 1798.

N. О трагедии славено-сербской.— Вестн. Евр., ч. XV, 1807, № 11, стор. 196—203.

Звістка про трагедію М. Козачинського, надруковану в 1798 р. у Будапешті; подано уривки з неї.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 54—57 — біографія і характеристика Михаїла Козачинського; на стор. 55—57 — текст його вірша Славен, чуден, не оскуден в мудрости, о боже!; на стор. 504—505, 511 — текст вірша під портретом М. Козачинського і повні заголовки його панегіриків.

Максимович М. Известие о книге: Благоутробіе Марка Аврелія, напечатанной во Львове 1745 г., на 40 стран.— Киев. епарх. ведом., 1871, № 1, отдел второй, стор. 11—19.

Опис книги; подано великі уривки з тексту діалога.

Соболевский А. Неизвестная драма М. Козачинського.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 15. вып. 2, 1901, стор. 49—87 (отд. III); вип. 3, стор. 89—122 (отд. III).

На стор. 60—122 — текст драми Козачинського Трагедіа, сирѣчь печалная повѣсть о смерти послѣдняго царя сербскаго Уроша пятаго и о падении сербскаго царства; у статті — відомості про автора трагедії; аналіз і характеристика твору.

Петров Н. И. Очерки по истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 287—293 — характеристика, зміст і уривки тексту драми М Козачинського Трагедія сирѣчь печалная повѣсть о смерти послѣдняго царя сербскаго Уроша V и о падении сербскаго царства та Образ страстей міра сего образом страждущаго Христа исправися (сумнівний твір Козачинського); на стор. 349—357 — аналіз панегірика Єлизаветі Петрівні і драми Благоутробіе Марка Аврелія.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 74—75 — біографічні відомості про М. Козачинського; реєстр його творів.

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 243—251 (№ 6) аналіз панегірика М. Козачинського Єлизаветі Петрівні і п'єси його Благоутробіе Марка Аврелія.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 331—332 — огляд літературної діяльності М. Козачинського.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої половини XVIII ст.; матеріали про М. Козачинського та інших діячів Київської академії.

Петровский Н. Новый список «Комедии о графе Фарсоне».— Рус. филолог. вестн., т. LIII, 1905, стор. 72—86.

Опис рукописного збірника XVIII ст., де вміщено також панегірик М. Козачинського Єлизаветі Петрівні (1744 р.).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 228 — огляд драми М. Козачинського Благоутробіе Марка Аврелія.

Маслов С. І. Мануїл (Михаїл) Козачинський і його «Трагедія о смерті последнего царя сербського Уроша V-го и о паде-

нии сербского царства».— Рад. літературознавство, 1958, № 4, стор. 45—52.

Біографічиі відомості про М. Козачииського; аналіз його драми і панегіриків; у виносках — література питания.

Кониський Георгій

(Див. також Драматична література)

Григорій (у схимі Георгій) Кониський народився 20 листопада 1717 р. в Ніжині у сім'ї бургомістра. В 11 років був відданий у Київську академію, яку закінчив в 1743 р. 11 серпня 1744 р. прийняв чернецтво у Києво-Печерській лаврі; з 1745 по 1755 р. був учителем, професором, префектом і ректором (з 1751 р.) Київської академії, де викладав піїтику, філософію, богословіє. 20 серпня 1755 р. був висвячений у Києві в сан білоруського єпіскопа. В 1757 р. відкрив у Могилеві школу. Вів завзяту боротьбу з уніатами. 23 вересня 1783 р. був возведений в сан архієпіскопа і члена синоду. Помер 13 лютого 1795 р. в Могилеві; похований там у Спаській церкві. Автор драми, курсів піїтики, філософії, богословія, численних проповідей, віршів, листів.

I

Конисский Георгий. Речь к пресветлейшему Станиславу Августу, королю польскому, говорена по делу благочестия преосвященнейшим Георгием Кониским, епископом белорусским исповедания грекороссийского не униатского в Варшаве, лета 1765 июля 27/16 дня. Пер. на рос. диалект переводчиком Иваном Голеневским. [Без часу і місця друку]. 13 стор.

Текст польською і російською мовами.

Конисский Георгий. Слово на торжество мира с Оттоманскою Портою, сказанное 10 июля 1755 года. [СПб., 1780]. 28 стор.

В книгу ввійшли такі слова й промови Георгія Коиисього: Слово на торжество мира с Оттомаискою Портою, сказанное 10 июля 1755 г. (стор. 1—12); Слово иа торжествеииое открытие Могилевского иаместиичества, говореииое 29 мая 1778 года (стор. 13—25); Речь, сказаниая... пред приведением к присяге новоизбранных чином Могилевского иаместиичества июия 2 дия 1778 года (стор. 26—28).

Конисский Георгий. Речь на прибытие е. и. в. в город Мстиславль, говоренная... Георгием, архиепископом могилевским, мстиславским и оршанским. Генваря 19 дня 1787 года. М., [без року вид.]. 4 стор.

Конисский Георгий. Речь польскому королю Станиславу Августу, в защищение греко-российской церкви, в то время гонимой поляками, говоренная белорусским епископом Георги-

ем в Варшаве 1765 года, июля 27-го дня.— Вестн. Евр., ч. XVI, 1804, № 14, стор. 119—124.

Переклав з латинської мови Я. Брд...ій.

Конисский Георгий. Слово в день рождения благочестивейшей государини императрицы Екатерины II.— Христ. чтен., т. XLIII, 1831, стор. 263—264.

Текст слова.

Конисский Георгий. Слово, говоренное Георгием Конисским, архиепископом белорусским 20 апреля 1785 года в день светлого воскресения Христова.— Христ. чтен., т. XLVI, 1832, стор. 68—75.

Текст слова.

Конисский Георгий. Окружная увещательная грамота к православному духовенству.— Христ. чтен., 1833, ч. II, стор. 197—203.

Текст грамоти від 31 серпня 1757 р.

Конисский Георгий. Слово в неделю цветоносную, говоренное 6 апреля 1791 года Георгием Конисским, архиепископом белорусским.— Христ. чтен., 1834, ч. IV, стор. 195—209.

Текст слова.

Конисский Георгий. Слово, говоренное во святой великий четверток Георгием Конисским, архиепископом белорусским, 5 апреля 1789 года.— Христ. чтен., 1840, ч. II, стор. 62—71.

Текст слова.

Конисский Георгий. Слово в день введения во храм пресвятыя богородицы, говоренное 21 ноября 1783 года Георгием Конисским, архиепископом могилевским.— Христ. чтен., 1841, ч. IV, стор. 246—254.

Текст слова.

Слово на преображение Христово Георгием Конисским 1749 года проповеданное.— Маяк, т. 7, кн. 13, 1843, стор. 1—10.

Текст подано з примітками.

Записки преосвященного Георгия Конисского о том, что в России до конца XVI века не было никакой унии с римскою церковию.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 8 (год второй), стор. 1—11+1—30 (исследования).

З передмовою арх. Макарія; текст записок.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 118—126—біографія і характеристика діяльності Георгія Кониського; на стор. 518—текст віршованої автоепітафії Г. Кониського.

Воскресеніе мертвых обще убо всѣм будущее, но страждущым невинно в вѣцѣ сем блаженно, а обидящим гибелно, в пяти дѣйствіях в пользу чающым оного, показанное в Кіевской Академіи 1747 году трудом іеромонаха Георгія Конѣского.— Лет. рус. лит. и древн., т. III, 1861, стор. 38—58 (смесь и библиография).

Текст драми за списком XVIII ст. без інтермедій.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. II. К., 1864.

На стор. 145—146, 149—152, 223—224, 580—590, 595—596, 618—626 — численні листи Георгія Кониського і листи до нього.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. III. К., 1864.

На стор. 151—152, 432—436, 543—547, 618—620, 640—642 — листи Георгія Кониського і листи до нього.

Речь ее императорскому величеству государине императрице Екатерине II, произнесенная преосвящ. Георгием Конисским, могилевским епископом 29 ноября 1764 р.— Киев. епарх. ведом., 1872, № 16, отдел второй, стор. 376—378.

Текст слова з старого рукопису.

Слово, сказанное Георгием Конисским в Киево-Софийском соборе при погребении Рафаила Заборовского, митрополита киевского (1747 года, ноября 29-го дня).— Киев. епарх. ведом., 1893, № 1, часть неофиц., стор. 1—10.

Текст слова.

Слово, сказанное Георгием Конисским в Киево-Печерской лавре при пострижении его в монашество (1744 г., августа 11 дня).— Труды Киев. дух. акад., 1893, № 6, стор. 291—306.

Текст слова (повідомив А Георгієвський).

Слово, сказанное Георгием Конисским в Киево-Софийском соборе при погребении Рафаила Заборовского, митр. киевского (1747 г., ноября 29 дня).— Труды Киев. дух. акад., 1893, № 6, стор. 306—315.

Текст слова (повідомив А. Георгієвський).

Слово, сказанное Георгием Конисским в Киево-Печерской лавре в день успения пресвятыя богородицы (1752 года, августа 15 дня).— Труды Киев. дух. акад., 1893, № 6, стор. 316—327.

Текст слова (повідомив А. Георгієвський).

Мацеевич Л. Неизданные стихотворения архиепископа Георгия Конисского.— Труды Киев. дух. акад., 1894, № 1, стор. 127—143.

В статті подано тексти кількох віршових підписів Г. Кониського під різними іконами.

Частная переписка Григория Андреевича Полетики. (1750—1784).— Киев. стар., т. XLIX, 1895, май, стор. 239—262; июнь, стор. 350—366.

На стор. 239—240, 350—366 — тексти листів Г. Кониського до Г. Полетики.

Маслов С. И. Неизданные проповеди Георгия Конисского и Манасии Максимовича.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 21, вып. 1—2, 1909, стор. 33—94 (отд. III).

На стор. 37—83 — тексти чотирьох проповідей Кониського; є література питання.

Грузинский А. С. «Epitaphius Metropolitae Barlaamo Jasinski» — стихотворение Феофана Прокоповича.— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 337—353.

Опис списків твору, аналіз тексту; на стор. 350—352 — текст вірша із Praecepta de arte poetica Георгія Кониського (1746).

Маслов С. И. Еще четыре проповеди Георгия Конисского.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 22, вып. 1—2, 1911, стор. XIV+1—66 (отд. III).

На стор. 1—66 — тексти проповідей.

Рец.: *В Д.*— ЗНТШ, т. CXI, 1912, стор. 206—207 (бібл.).

Из рукописей Георгия Конисского, епископа могилевского: а) «Стихира священникам, священства лишаемым»; б) «Стих Христу, изобразуемому спящим младенцом на кресте».— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1913, кн. 3(246), стор. 3(смесь).

Перший текст має гумористичний характер.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 315—317 — загальна характеристика шкільної драми; на стор. 320 — короткі нотатки про Воскресеніе мертвых Г. Кониського; на стор. 341—343 — текст з другої дії драми.

Рєзанов В. Драма українська, 6...

На стор. 153—184 — текст драми Воскресеніе мертвых Георгія Кониського (за шістьма рукоп. XVIII—XIX ст. ст.); на стор. 66—75 — література питання; біографія Кониського; аналіз драми.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 344—358 — Воскресеніе мертвых Г. Кониського: характеристика, текст (за вид. В. Рєзанов, Драма українська, вип. VI, К., 1929).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 92—96 — характеристика життя і діяльності Георгія Кониського; огляд його творчості.

Пригоровский А. Слово при погребении преосв. Георгия Конисского, архиепископа могилевского...—Христ. чтен., 1843, ч. IV, стор. 398—411.

Слово, мовлене 14 березня 1795 р.

Говорский К. Конисский Георгий. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 117.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти в Київській академії; аналіз творів Г. Кониського та інших численних письменників.

Павлович М. Георгий Конисский архиепископ могилевский.— Христ. чтен., 1873, ч. I, стор. 3—46.

Біографія і характеристика діяльності.

Коялович М. О. Деятельность Георгия Конисского после первого раздела Польши.— Христ. чтен., 1873, ч. I, стор. 309—339.

Павлович М. Критико-библиографический очерк слов и речей Георгия Конисского.— Христ. чтен., 1873, ч. II, июль, стор. 393—436.

Реєстр слів і промов Кониського; аналіз їх ораторсько-художніх особливостей.

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 254—256 (№ 6) — аналіз драми Г. Кониського Воскресеніе мертвых та інтермедій до них.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 366—369 — характеристика діяльності Г. Кониського; огляд літературної спадщини.

Житецкий П. Памяти Георгия Конисского. (1717—1795).— Киев. стар., т. XLVIII, 1895, февраль, стор. 257—264.

Характеристика епохи часів Г. Кониського, аналіз драми Воскресеніе мертвых; з портретом Г. Кониського.

Столетие со дня кончины архиепископа Георгия Конисского.— Киев. епарх. ведом., 1895, № 5, часть неофиц., стор. 202—204.

Коротка біографія Г. Кониського.

И. Ж. Конисский Георгий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 30 півтом. СПб., 1895, стор. 954.

Бережков М. Н. Георгий Конисский как проповедник. К., 1895. 15 стор.

Рец.: *О. Г-ий.*— ЗНТШ, т. XX, 1897, стор. 32 (бібл.).

Сребницкий И. К биографии Георгия Конисского. К., 1895. 37 стор. (Відб. з I т. Сб. Нежин. ист.-филолог. общ.).

Рец.: *І. З.* — ЗНТШ, т XX, 1897, стор. 32—33 (бібл.).

Вишневский Д. Риторический учитель Черниговского коллегиума монах Гавриил Искра и его столкновение с префектом Киевской академии Георгием Конисским.— Киев. стар., т. LVIII, 1897, сентябрь (докум., изв. и зам), стор. 60—67.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 24—30 — аналіз драми Воскресеніе мертвых Г. Кониського.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої половини XVIII ст.; матеріали про Г. Кониського та інших численних діячів академії.

Петров Н. И. Первый (малороссийский) период жизни и научно-философского развития Г. С. Сковороды. — Труды Киев. дух. акад., 1902, № 12, стор. 588—618.

Біографія Сковороди; педагогічна і письменницька діяльність Г. Кониського, в якого, очевидно, навчався Сковорода.

Ливотов Е. Георгий Конисский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1903, стовп. 228—234.

Біографія і характеристика діяльності Георгія Кониського; література питання.

Титов Ф. И. Западная Русь в борьбе за веру и народность в XVII—XVIII вв. (1654—1795 гг.). Вторая половина тома. (1725—1795 гг.). К., 1905. 275 стор.

На стор. 218—224 — про діяльність Г. Кониського як білоруського єпіскопа.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 286—288 — аналіз Воскресенія мертвых Г. Кониського; на стор. 46—47 — про його курс піїтики.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 363—376 — аналіз, характеристика, зміст драми Воскресеніе мертвых Г. Кониського та інтермедій з неї.

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 220—221 — про авторство Г. Кониського щодо пісні № 238 Богогласника О воскресеніи мертвых (поч.: «Два рази слѣп, кто вопред на смерть не взырает...»).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 204—207 — огляд драми Воскресеніе мертвых Георгія Кониського, біографічні відомості про нього.

[**Махновець Л. Є.**]. Конисский Георгий.— БСЭ. Т. 22, изд. 2-е, 1953, стор. 380.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 103—104—аналіз драми Г. Кониського Воскресеніе мертвых.

Копинський Ісайя

Ісайя Копинський був учнем острозької школи; в юності прийняв чернецтво у Києво-Печерському монастирі, де прожив 16 років (до 1615 р.). В 1616 р. був настоятелем Межигірського монастиря, управляючи й іншими монастирями. В 1620 р. висвячений на перемишльського єпископа, а з 1628 р. стає єпископом смоленським і чернігівським; оскільки польський уряд не визнавав його єпископства, Копинський жив у Задніпровському монастирі. З 20 липня 1631 р. став київським митрополитом, але, не признаний польським сеймом під впливом Петра Могили в цьому сані, Копинський був насильно відісланий до Києво-Печерської лаври. В 1634—1635 рр. управляв Михайлівським монастирем, але залишив це місце, ведучи тривалу судову боротьбу проти Петра Могили. Помер в 1640 р. на Поліссі. Автор полемічних і духовних творів.

I

Аполлеіа Апологіи, книжки діалектом руским написанои, полским зась ве Львовѣ друкованои, вкоротце а правдиве зъсуммованая през стан духовный восточного православіа... [Надрукована, очевидно, у Києві], 1628. 3 ненум.+9 арк.

Брошура описує київський собор 1628 р., де засуджено книжку Мелетія Смотрицького Апологія; участь у цьому засудженні брав сам автор книжки, Іов Борецький, Ісайя Копинський, Петро Могила та ін.

[**Копинський Ісайя**]. Алфавит духовный в ползу іноком и мірским богоугоднѣ жити хотящым написанный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1710. 3+192 арк.

Перше видання.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный в ползу іноком и мірским богоугоднѣ жити хотящым... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1713. 3+197 арк.

З присвятою архімандрнта Афанасія Мнславського кн. Д. М. Голіцнну.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный в пользу иноком... СПб., 1717. 1+3+187 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный в пользу іноком и мирским богоугоднѣ жити хотящым... СПб., 1719. 1+3+187 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1741. 5+266 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1747. 4+220 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1747. 5+225 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1751. 5+215 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1755. 4+220 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1760. 4+219 арк.

[**Копинський Ісайя**]. Алфавит духовный... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1761. 5+223 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1792. 3+189 арк.

[**Копииський Ісайя**]. Алфавит духовный. М., 1837. 5+144 арк.

Летопись монастыря Густынского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 8 (год третий), стор. 39—76 (приложения).

На стор. 39—43 — лнст Ісайї Копннського до князя Корибута Внշневецького; на стор. 44—45 — «Пункта» Копннського священнкам; на стор. 56 — постанова Копннського «подданннм, як мають панщнну робнтн».

Акты, относящиеся к истории Западной России... Т. IV. СПб., 1851.

На стор. 502—504, 524—529 — різні документн, що стосуються Ісайї Копннського, в тому чнслі його лнст до Ієремії Корнбута Внշневецького.

Грабянка Григорій. Дѣйствія презѣльной брани и от начала поляков крвавшой небывалой брани Богдана Хмелницкого гетмана запорожского с поляки... Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1854. XXIX+VIII+1—272+X+2+273—374+VI стор.

На стор. 321—327 — текст лнста Ісайї Копинського до князя Ієремії Корибута Внշневецького від 7 травня 1634 р. (з хронікн Леонтія Боболнського).

Послание киевского митрополита Исаии князю Иеремии Корыбуту Вишневецкому, с убеждением его возвратиться к православной вере, в которой жили и скончались его предки и родители. 1631 г.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год I-й, т. I, 1862, июль, стор. 54—60.

Текст листа (за рукоп. літопису Густинського монастиря, надрук. в Актах, относ. к ист. Зап. Рос., т. IV).

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 24—28 (приложения) — грамота Петра Могили до православних, щоб не признавали Ісайю Копинського митрополитом; на стор. 302—317 — текст брошури Аполлеіа Апологіи (за вид. 1628 р.); з коментарем; на стор. 562—570 — інші матеріали про боротьбу між Петром Могилою та Ісайєю Копинським.

Отрывок письма епископа Исаии Копинского к путивльским воеводам [о побеге в пределы Московского государства малороссийских монахов с просьбою на будущее время не принимать подобных беглецов и возвращать их обратно]. (1626, мая 21).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 577—578.

[Копинський Ісайя]. Алфавит духовный... М., 1889. 7+279 арк.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 241 — загальна характеристика творчості Ісайї Копинського; на стор. 288—289 — уривок послання І. Копинського до кн. Вишневецького (з літопису Густинського монастиря).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 211—212 — біографічні відомості про Ісайю Копинського; огляд літературної спадщини.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 107—122 — життя і діяльність Ісайї Копинського; його боротьба з Петром Могилою.

Говорский К. Копинский Исаия. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, август, стор. 117—118.

Максимович М. Записки о первых временах Киевского богоявленского братства.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 21, отдел второй, стор. 783—794; № 23, стор. 878—893; № 24, стор. 930—946.

Огляд діяльності братства; короткі характеристики Захарії Копистенського, Тарасія Земки, Ісайї Копинського.

Голубев С. Удаление Исаии Копинского из Києво-Михайловского монастыря. (К характеристике отношений между Петром Могилою и Исаиею Копинским).— Киев. епарх. ведом., 1874, № 1, отдел второй, стор. 11—18; № 2, стор. 41—48.

С. Г-въ [Голубев С.] По поводу рецензии на статью «Петр Могила и Исаия Копинский».— Киев. епарх. ведом., 1874, № 11, отдел второй, стор. 280—287; № 13, стор. 361—374.

Відповідь на рецензію М. Костомарова в ж. Вести. Евр., 1874, травень.

Строев П. М. Библиологический словарь...
На стор. 120 — про рукопис Ліствиці (Алфавит духовиый) Ісайї Копииського.

Три королевских листа по делу между Исаией Копинским и митрополитом Петром Могилою.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1883, стор. 706—709.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...
На стор. 182—184 — біографія Ісайї Копинського; реєстр його творів.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...
Широка характеристика першого періоду київської колегії; біографічні дані і характеристика Ісайї Копииського та інших діячів.

Огоновський О. Історія літератури руської...
На стор. 148—151 — біографічні відомості про Ісайю Копинського; огляд його творчості.

Голубев С. Т. Объяснительные параграфы по истории западнорусской церкви.— Киев. епарх. ведом., 1893, № 3, часть неофиц., стор. 67—77; № 4, стор. 95—100; № 5, стор. 124—131; № 12, стор. 312—329; № 24, стор. 739—755.
На стор. 129—131 — про ігумеиство Ісайї Копинського в Межигірському монастирі.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...
Численні матеріали для характеристики багатьох українських письмеииників; є матеріали про життя і діяльність Ісайї Копинського.

Голубев С. Т. Прискорбные столкновения Петра Могилы с своими предшественниками по митрополии и киево-никольскими иноками.— Труды Киев. дух. акад., 1897, № 10, стор. 208—276.
Про боротьбу Могили з Ісайєю Копинським та ін. (розділ із книги Петр Могила и его сподвижники, т. II.).

Голубев С. Т. Киевский митрополит Петр Могила... Т. II.
Детальио розкрита боротьба між Могилою і Копииським за київську митрополію

Исаия Копинский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1909, стовп. 1055.
Біографічні відомості про Ісайю Копинського; характеристика діяльиості; література питаиня.

Васнленко Н. П. Очерки по истории западной Руси и Украины...
На стор. 84—85 — біографія і огляд діяльності Ісайї Копинського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...
На стор. 117—119, 177—179 — біографічиі відомості про Ісайю Копииського і характеристика його літературної спадщини.

Копистенський Захарія

(Див. також Полемічна література)

Захарія Копистенський походив із православної духовної сім'ї. Навчався, очевидно, у львівській братській школі; добре знав грецьку, латинську і слов'янську мови. Відбув подорож на південь, у Валахію. 1616 р. вступив у київське братство, де розвинув велику видавничу і полемічно-літературну діяльність. 20 листопада 1624 р. був поставлений архімандритом Києво-Печерської лаври. Помер 21 березня 1627 р. Автор полемічних творів, різних передмов, слів. Вважають, що він писав також під псевдонімом ієромонаха Азарії.

I

Часослов. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1616 (1617). 21+192 арк.

З передмовамн Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського.

Ανφολογίων с богом съдержай церковную службу избранных святых на весь год... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1619. 16+1048 стор.

З передмовою Єлнсея Плетенецького; «ісправляли» (перекладали) з грецької мовн Іов Борецькнй, Захарія Копистенський і Памва Берннда; з післямовою Памви Берннди.

Книга о вѣрѣ единой, святой, соборной апостолской церкве, которая под росудок церкве всходней поддаетъся. [Місце і час друкування не позначені, Київ, біля 1619 чи 1620—21]. 4+317+308 стор.

Деякі дослідники приписують цю книгу Захарії Копнстенському, якнй писав у ній під псевдонімом ієромонаха Азарії.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінаграда патріархи вселенскаго бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1623. 34 стор.+3202 стовп.

Переклад з грецької мови ієромонаха Кнпрıяна; переклад виправили Лаврентій Зизаній, Захарія Копистенський і Памва Берннда; з передмовамн Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського. Не всі екземпляри цього вндання ідентичні: в одних є посвята Степану Четвертннському від Захарії Копистенського, в іншнх — посвята Федору Копнстенському від Памви Берияди і вірші Степана Беринди на герб Єлисея Плетенецького.

Номоканон, сирѣч законоправилник, имѣяй по сокращенію правила святых верховных апостол и святых... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 8+175 стор.

З передмовою Захарії Копнстенського і післямовою Тарасія Земки.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архієпископа

Константінуполскаго бесѣды на дѣянія святых апостол... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24+534 стор.

Перекладено з грецької мови Гаврилом Дорофеєвичем, поправлено Йосифом Святогорцем і Памвою Бериндою; з передмовами Захарії Копистенського та Єлисея Плетенецького; вірші на герб князя Долмата Тарасія Земки.

Копистенський Захарія. Казанье на честном погребѣ блаженного мужа и превелебного отца кир Еліссеа, в іеросхиммонасѣх Евфиміа Плетенецкого, архімандріта монастыра Печерского кіевского, преставленного в року 1624 в октобру дни 29... През іеромонаха Захарію Копистенского... твореное и проповѣданое... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 1 арк.+46 стор.

Святого отца нашего Андреа архіепископа кесаріа каппадокійскія тлъкованіе на апокалипсій святаго апостола и евангеліста Христова Іоанна Богослова. От еллінскаго на діалект славенскій преведенное и чинно расположенное волею, тщаніем и благословеніем преподобнѣйшаго и в православіи сіающаго отца кир Захаріи Копистенского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 16+156 стор.+1 арк.

Переклад правлено Лаврентієм Зизанієм; передмови Тарасія Земки і Захарії Копистенського.

Копистенський Захарія. Оміліа, албо казанье на роковую память в бозѣ велебного блаженной памяти отца Еліссеа, в іеросхиммонасѣх Евфиміа, Плетенецкого, архімандрита печерского кіевского, през велебного и всечестного отца кир Захарію Копістенского... написаное и проповѣданое... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 60 стор.

Τριώδιων си ест тріпѣснец святои великои четырдесятници от еллинскаго изслѣдован благославленіем и тщаніем преподобнаго и православнаго отца кир Захаріи Копистенского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1627. 2 арк. ненум.+ 802 стор.

З передмовою Захарії Копистенського, післямовою Памви Беринди; переклад з грецької мови — Тарасія Земки і його ж вірш на герб Захарії Копистенського

Книга о вѣрѣ единой, истинной, православной, и о святѣй церкви восточной, и о изряднѣйших правовѣрных сложеніях от божественного писанія въкратцѣ избрана. М., 1648. 289 арк.

В цій книзі вміщено 10 розділів із Палінодії Захарії Копистенського.

Книга о вѣрѣ единой истинной и православной... Гродно, друкарня польського короля, 1785. 289 арк.

Передрук московського видання 1648 р.

Макаров М. О книге: Бесѣды на дѣяния святых апостол иже во святых отца нашего Іоанна Златоустаго, архіепископа Константинопольскаго, напечатанной в Киеве 1624 года. (Из

предисловия к сей книге, сочин. иером. Захарием Копистенским, начало потеряно).— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. VIII, 1837, стор. 227—230.

Опнс кингн; текст вірша иа герб ки. Четвертинського.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1049—1056 — уривок з Номокаиоиа (переклад Захарії Копистеиського, вид. 1624 р.); з коментарем.

Палинодия, сочинение Захарии Копыстенского 1621 года.— Пам. полемич. литер., кн. 1, 1876, стовп. 312—1199 (примітки — стор. 1—24).

Заголовок твору: Паліиодія, или киига обороиы кафолической святой апостолской всходией церкви и святых патріархов, н о грекох, и о россох христіанех. В ласцѣ божой, за благословеиіем старших, през архимандрита Захарію Копистеиского написаиа и з ревизіею учителей выдана, а под розсудок поддаиа святых всходных патріархов. Року од рождества бога слова Ісуса Христа 1621, мѣсяца иоемврія 26; текст друкується за старим рукописом; до тома додаиі (стовп. 1—236) грунтовиі і детальиі покажчики: імеи, географічиих иазв, «предметы и речеиія» (словиик українських слів; в ньому иаведені використаиі Копистеиським народиі приказки і прислів'я).

Калужняцкий Е. И. Обзор славяно-русских памятников языка и письма, находящихся в библиотеках и архивах львовских.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 213—321 (приложения).

На стор. 268—269 — уривки з творів Захарії Копистеиського.

Книга о вере... Псков, 1877. 2+6+291 арк.

Передрук московського видания 1648 р.

Петров Н. И. Новооткрытый список «Палинодии» Захария Копыстенского.—Труды Киев. дух. акад., 1884, № 6, стор. 244—257.

Характеристика списку Паліиодії, подарованого проф. Н. Щеголевим у церковио-археолог. музей Київської духовиої академії (першої полов. XVII ст.); порівияиня окремнх текстів цього списку із друкованими текстами твору (вид. Археограф. комісії); новозиайдеиий список ближчий до первісиого тексту.

Калужняцкий Е. И. Игумена Нафанаила «Книга о вѣрѣ», ее источники и значение в истории южнорусской полемической литературы.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1886, кн. 4, стор. 1—36 (материалы историко-литературные).

Про використания Нафанаїлом у своїй киизі, виданій у Москві в 1648 р., Палінодії Захарії Копистенського, Азарійової кииги та частково іиших джерел; иа стор. 11—36 — глави 23,26 і 28 Нафаиаїлової киити за рукописиим списком Львівського уиіверснтету.

Сушко О. Причинки до студій над текстом Палінодії.— ЗНТШ, т. LIV, 1903, стор. 1—40.

На стор. 23—33 — текст компіляції аноиіма із матеріалів Палінодії.

Голубев С. Т. Панегирик Киево-Печерскому архимандриту Елисею Плетенецкому 1618 [?] года.— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 6, стор. 296—350.

На стор. 339—347 — текст другої частнни казаиня З. Копнстенського иа похороні Є. Плетеиецького.

О образех, о крестѣ, о хвалѣ божей и хвалѣ и молитвѣ святых, и о иных артикулѣх вѣры единое правдивое церкве Христовы (около 1602 года).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 59—123.

Текст пам'ятки видано за дефектним примірником стародруку і за старовинним рукописом; стародрук є першим виданням частини Книги о вѣрѣ Азарії (псевдонім Захарії Копистенського).

О пресвятѣй тройци і о иных артикулех вѣры единое правдивое церкви Христовы (около 1602 г.).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 124—179.

Текст пам'ятки за старовинним рукописом копії стародруку; стародрук є першим виданням частини Книги о вѣрѣ Азарії (псевдонім Захарії Копистенського).

Книга о вѣрѣ единой, святой, соборной, апостолской церкве, которая под розсудок церкве всходнеи поддается. Около 1619 года.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 180—344.

Витяги із стародруку, що був другим виданням книжок О образѣх і О пресвятой троици; автор — ієромонах Азарія (псевдонім Захарії Копистенського).

Беседа киево-печерского архимандрита Захария Копыстенского, произнесенная им в день годичного поминовения по скончавшемся архимандрите Елисее (Евфимии) Плетенецком. 1625 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 345—385.

Передруковано текст книжечки Копистенського Оміліа, албо казанье на роковую память в бозѣ велебного блаженной памяти отца Еліссеа..., виданої в 1625 р.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 244—245 — короткі відомості про Палінодію Захарії Копистенського; на стор. 274—277 — уривки тексту з Палінодії.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 6—13 — текст передмови З. Копистенського до Часослова 1616 р. і опис цього видання; на стор. 32—34 — текст передмови до Книги о вѣрѣ 1620—1621 рр., до авторства якої у значній мірі причетний З. Копистенський, і опис цієї книги; на стор. 35—36 — текст заключення до першої половини Книги о вѣрѣ і знову опис книги; на стор. 56—67 — текст передмови З. Копистенського до книги Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго... бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла, 1623, і опис цього видання; на стор. 68—71 — текст присвяти З. Копистенського князю Степану Четвертинському, що вміщена в деяких екземплярах книги Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго... бесѣды на 14 посланій.. апостола Павла, 1623, і знову опис цього видання; на стор. 95—104 — текст передмови З. Копистенського до другого видання згаданої вище книги (1624 р.) і опис цього видання; на стор. 105—109 — текст передмови З. Копистенського до Номоканона 1624 р. і опис цього видання; на стор. 110—126 — текст брошури З. Копистенського Казанье на честном погребѣ... Плетенецкого..., 1625, і опис цього видання; на стор. 135—139 — текст передмови З. Копистенського до книги Святого отца нашего Андреа... тлъкованіе на апокалипсій... Іоанна Богослова, 1625, і опис цього видання; на стор. 147—172 — текст твору З. Копистенського Оміліа, албо казанье на роковую память... Пле-

тенецкого..., 1625, з описом цього видання; на стор. 173—177— текст передмови З. Копистенського до книги Тріодіон си ест тріпѣснец..., 1627, і опис цього видання.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 141 — біографічні відомості про Захарію Копистенського; на стор. 141—144 — уривки тексту з Палінодіи или книги обороны З. Копистенського (за вид. в Пам. полемич. литер., кн. 1, 1876).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 20 — коротка згадка про Азарію як автора Книги о вѣрѣ на стор. 187—189 — біографічні відомості про Захарію Копистенського; огляд його літературної спадщини.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 65—66 — життя і діяльність Захарії Копистенського.

Говорский К. Копыстенский Захария (Краткий биографический очерк).— Вест. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 118.

Максимович М. Записки о первых временах киевского богоявленского братства.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 21, отдел второй, стор. 783—794; № 23, стор. 878—893; № 24, стор. 930—946.

Огляд діяльності братства; короткі характеристики Захарії Копистенського, Тарасія Земки, Ісайї Копинського.

Флоренсон М. О Палинодіи — Захарии Копыстенского. (Библиографический очерк).— Киев. епарх. ведом., 1873, № 24, отдел второй, стор. 729—742.

Зміст твору.

Флоренсон М. Учение о церкви в Палинодии Захарии Копыстенского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 11, отдел второй, стор. 257—267; № 12, стор. 289—306.

Эпитафии фундаторам Киево-Печерской лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613; № 24, стор. 677—679.

Подано тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою, серед них епітафія Захарії Копистенському.

Голубев С. Т. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковно-славянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 363—377 — про видання і склад Азарійової книги про віру; різниця між першим і другим виданням; авторство Захарії Копистенського — часткове.

Акт избрания Захария Копыстенского на Киево-Печерскую архимандрию 1624 г. ноября 20.— Киев. епарх. ведом., 1878, № 13, отдел второй, стор. 394—396.

Текст акту.

Петров Н. Сплетский архиепископ Марк Антоний de Dominis и его значение в южнорусской полемической литературе XVII века.— Труды Киев. дух. акад., 1879, № 2, стор. 204—227; № 3, стор. 332—355.

Про використания творів Марка Аитонія в Паліиодії Захарії Копистенського.

Заметка об одной старопечатной книге.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1880, кн. 1, стор. 1—10.

Про киигу Азарійова віра (автором восьмої глави якої був Захарія Копистеиський, вид. 1619 р.) і її російський переклад.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 14 — короткі відомості про Азарію як псевдонім Захарії Копистеиського; иа стор. 109—110 — про рукопис Паліиодії.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского и ее место в истории западнорусской полемики XVI и XVII вв. Исследование В. З. Завитневича. Варшава, 1883. 7 ненум.+ 400+LXXV стор.+1 табл.+X стор.

На стор. 252—400, I—LXXV — Захарія Копистеиський· біографія, огляд його літературио-видавиичої діяльності; досліджеиия Палінодії: чому твір у свій час ие був надрукованиий; рукописні списки його; мова; Паліиодія як твір полемічиий; виклад змісту Паліиодії в зв'язку з Обороиою уиії Льва Кревзи.

Рец.: *Петров Н.*— ЖМНП, ч. CCXXXIV, 1884, июль, стор. 131—142.

Голубев С. Т. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 283—288 — про життя і діяльиість Захарії Копистеиського; иа стор. 269—273, 277—279 (прилож.) — матеріали про обраиия Копистеиського на Києво-Печерську архімаидрію, иа стор. 294 — про його смерть.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 179—181 — огляд творчості Захарії Копистенського; реєстр його творів.

Завитневич В. В. О значении западнорусской богословско-полемической литературы конца XVI и начала XVII века и месте, занимаемом в ней Палинодией Захария Копыстенского.— Христ. чтен., 1884, ч. I, стор. 225—238.

Промова, виголошеиа В. Завитиевичем 18 грудня 1883 р. перед захистом дисертації.

Голубев С. Т. История киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду Київської колегії; біографічиі даиі і характеристика Захарії Копистеиського та інших діячів.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 145—147 — огляд літературно-видавиичої діяльиості Захарії Копистеиського.

Ключевский В. [Рец.]. Д. Некрасов. Взгляд Захарии Копыстенского на судьбы восточной (и в частности русской) церкви в ее отношении к церкви римской.— Журн. совета Моск. дух. акад. за 1889 г., М., 1890, стор. 169—170.

Відгук на студентську роботу.
Е. К. Захария Копыстенский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 23 півтом. СПб., 1894, стор. 336.
Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.
Про використання розкольниками творів Захарії Копистенського та інших українських письменників (у Толковому апокаліпсисі).
Крымский А. К вопросу о старинных малорусских религиозных сказаниях. По поводу брошюры проф. Н. Сумцова «К библиографии старинных малорусских религиозных сказаний». Харьков, 1896 г. (Из VIII тома Харьковского сборника историко-филологического общества за 1895 г. стр. 8.— Киев. стар, т. LV, 1896, октябрь, стор. 65—76.
Про перекази і легенди у творах Івана Вишенського, Захарії Копистенського, Пересторозі.
Палинодия.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 44 півтом. СПб., 1897, стор. 631.
Франко Ів. Увага про назву «Палінодія».— ЗНТШ, т. LIV, 1903, (miscellanea), стор. 1—3.
Захария Копыстенский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 673—676.
Біографічні відомості; характеристика діяльності; огляд літературної спадщини; література питання.
Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 259—280.
Характеристика діяльності і суспільно-політичних поглядів Захарії Копистенського та інших українських письменників.
Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...
На стор. 58 — характеристика літературної спадщини Захарії Копистенського.
Петухов Е. В. Русская литература...
На стор 243—244 — полемічна діяльність Захарії Копистенського.
Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...
На стор 66—67 — характеристика Палінодії З. Копистенського.
Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...
На стор. 234—249 — аналіз і характеристика літературної спадщини Захарії Копистенського, зокрема Палінодії; біографічні дані про автора.
Перетц В. М. Археографічна подорож до Москви у травні 1928 р. (Звідомлення).— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXIII, 1929, стор. 221—228.
Опис деяких українських та білоруських давніх рукописів, що зберігалися у Москві в історичному музеї (зокрема український список Палінодії 1693—1695 рр. із книг Дмитра Туптала).
Єршов А. Коли і хто написав Густинський літопис.—ЗНТШ, т. C, 1930, стор. 1—7 (205—211).

Густинський літопис написав Захарія Копистенський.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 70—71 — огляд Палінодії Захарії Копистенського.

Стеценко Л. Ф. Українська література в боротьбі за возз'єднання і зміцнення дружби України з Росією.— Рад. літературознавство, кн. 17 (Єднання братніх літератур), 1954, стор. 12—36.

Розробка теми на матеріалах Палінодії та інших численних творів.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 80—85 — біографічні відомості про Захарію Копистенського, огляд і характеристика його Палінодії.

Корецький Роман

(Див. також Богогласник)

Роман Корецький жив у другій полов. XVII — на поч. XVIII ст. Автор духовних і світських віршів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 239 — текст акростиха Романа Корецького Розмишляю, окаяній и униваю (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); на стор. 300—305 — тексти акростихів: 1) Крестним древом распятаго от невѣръных иеврей (за рукоп. другої полов. XVIII ст.); 2) Росмисляйте, християне (за рукоп. XVIII ст.); 3) Радостно вси днесь воскликнѣте (за рукоп. поч. XIX ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 221—224 — аналіз віршової спадщини Романа Корецького (вірш № 71 з Богогласника, вид. 1791 р., та з інших збірників).

Коростенський Симеон

(Див. також Літописи і мемуари)

Симеон Коростенський був священиком у містечку Добромиль на Дрогобиччині у другій половині XVII ст. Автор літопису.

I

Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси, изданный комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-гу-

бернаторе. К., 1888. LIX+322 стор. (з іменним і географічним покажчиками).

На стор. 239—240 — текст Добромильская летопись (1648—1700) Симеона Коростенського (за рукоп. автора); на стор. XLX—L — у передмові В. Антоновича характеристика літопису.

II

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 53 — короткий огляд Добромильського літопису.

Косов Сильвестр

(Див. також Києво-Печерський патерик)

Сильвестр Косов народився у кін. XVI чи на поч. XVII ст. в маєтку Жировицях (Вітебське воєводство) у православній дворянській сім'ї. Закінчив віленську школу, навчався у Любліні в єзуїтській колегії і Замостській академії; повернувшись до Вільна, розпочав педагогічну діяльність. В 1631 р. був уже в Києві префектом лаврської, а потім братської школи; в 1634 р. обраний могилівським і мстиславським єпископом; 25 лютого 1647 р. був обраний київським митрополитом і перебував на цьому становищі до смерті, яка сталася 13 квітня 1657 р. Автор слова, богословсько-полемічних творів, житій.

I

Косов Сильвестр. Exegesis, to iest danie sprawy o szkołach kiiowskich y winickich, w których uczą zakonnicy religiey graeckiey, przez wielebnego oyca Sylwestra Kossowa, electa episkopa Mścisławskiego, Mogilowskiego, Orczańskiego, przed rokiem teraznieyszym w tychże szkołach przez trzy lata professora, napisane... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1635.

Косов Сильвестр. Patericon, abo żywoty ss. oycow pieczarskich obszyrnie słowienskim ięzykiem przez swiętego Nestora zakonnika y latopisca russkiego przedtym napisany, teraz zaś z greckich, łacińskich, słowieńskich y ruskich pisarzow obiasniony y krocey podany przez... Silwestra Kossowa... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1635. 14+181+33 стор.

Видання переробки Києво-Печерського патерика (у перекладі польською мовою).

Косов Сильвестр. Дідаскаліа, альбо наука, которая ся первѣй из уст священником подавала о седми сакраментах, албо ли тайнах... Силвестра Косова... Кутеїн, 1637. 4+31 стор.

Желиборський Арсеній. Поученіе новосвященному іерееви,

егда епископ отпущает к престолу его от себе... Львів, братська друкарня, 1642. 25 арк.

У брошурі велику частину займає передрук Дидаскалії Сильвестра Косова (1637 р.).

Косов Сильвестр. Дідаскалія, альбо наука, которая ся первѣи из уст священником подавала, о седми сакраментах, албо ли тайнах, на синодѣ помѣстном в богоспасаемом градѣ Могилевѣ року божего 1637 мес. октов. 18 дня, отправованым от превелебнаго его милости господина отца Сильвестра Косова, на тот час епископа Мстиславского, Оршанского и Могилевского, теперешнего милостію божею митрополита Кіевского, Галицкого и всея Россіи..., Кутеїн, 1653. 4+31 стор.

[Косов Сильвестр]. Краткое поученіе о седми сакраментах или тайнах церковных с приложеніем нужднѣйших вещей іереем вѣдати благопотребных... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1716. 1+33 арк.

Письмо к царю киевского митрополита Сильвестра Косова с просьбою о помочи киевским школам, о посылке по царскому желанию и готовности посылать иноков в Москву для ученых занятий. (1649, июня 20) — Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. III, 1861, стор. 326—327, № 261.

Письмо киевского митрополита Сильвестра Косова белогородскому воеводе Ивану Пронскому о заключении мира и об уходе крымцев из Украины. (1649, сентября 28).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. III, 1861, стор. 359, № 284.

Письмо православного епископа мстиславского, оршанского и могилевского Сильвестра Коссова к Мартину Сурину, городскому мстиславскому писарю. (1636, марта 8).— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. II, 1862, ноябрь, стор. 54—55.

Польський текст і паралельний російський переклад.

Письмо митрополита Сильвестра Коссова к Слуцкому братству, содержащее разрешение братчикам выбрать духовника, под условием, чтобы выбранное лицо явилось к митрополиту для получения его благословения. (1650, сентябрь 12).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1871, стор. 2—3.

Универсал митрополита Сильвестра Коссова, предписывающий козакам волостей: Нестановицкой и Волосовицкой не уклоняться от медовой дани в пользу Выдубицкого монастыря. (1657, сентябрь).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1871, стор. 14.

Косов Сильвестр. Exegesis, to iest danie sprawy o szkołach kiiowskich y winickich... przez... Sylwectra Kossowa... napisane... 1635.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 16, отдел второй, стор. 1—14; № 17, стор. 16—22; № 18, стор. 24—34; № 19, стор. 35—49.

Подано польський текст за вид. 1635 р. і паралельний російський переклад (без кінця, бо екземпляр твору був дефектний; переказ кінця твору подано за іншими матеріалами).

Грамота киевского митрополита Сильвестра Коссова к царю Алексею Михайловичу с изъявлением радости о рождении наследника престола. (1654, 3 марта).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. X, 1877, стор. 321—324.

Грамота киевского митрополита Сильвестра Коссова к новорожденному царевичу Алексею Алексеевичу с пожеланием ему от бога всяких благ. (1664, марта 3).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. X, 1877, стор. 324—326.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

На стор. 80—85 текст Выдержки из Exegesis'a,— старопечатной брошюры, заключающей в себе некоторые сведения о школах Киево-Братской и Лаврской Могилянской.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. II.

На стор. 170—176, 180—182, 187—188, 199—200, 314—315 (приложения) — листування С. Косова з Могилою; на стор. 245—293 — аналіз Exegesis'a і Paterikon'a.

Exegesis,— сочинение мстислав. епископа (впоследствии киев. митрополита) Сильвестра Коссова.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 422—447.

Передрук стародруку з 1635 р.

Извлечения из сочинения Сильвестра Коссова: «Paterikon, abo żywoty swiętych oycow pieczarskich». (1653 г.) — Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 448—472.

II

Столп цнот знаменитых в богу зешлого ясне превелебного его милости отца Силвестра Коссова... в коллегіум братском кіево-могілеанском выставленый... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1658. 50 арк.

Панегірик Сильвестру Косову.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 204—206 — біографічні дані про С. Косова; огляд його видавничо-літературної діяльності.

Максимович М. О первом издании Дидаскалии Сильвестра Коссова.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 7, 1850, стор. 77—78.

Додано літографований заголовковий аркуш; опис видання 1637 р.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 169—180 — життя і літературна діяльність С. Косова; Косов — митрополит, його діяльність в галузі освіти.

Наказ короля Владислава IV православному архиепископу Сильвестру Коссову, чтобы не смел приезжать в Полоцк и Витебск и совершать в этих городах богослужение и другие святительские обязанности. (1634 года, мая 1-го дня).— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год I-й, т. II, 1862, ноябрь, стор. 51—54.

Польський текст і паралельний російський переклад.

Говорский К. Коссов Сильвестр. (Краткий биографический очерк).— Вест. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, сентябрь, стор. 119. Киев в первой половине XVII века по описанию Сильвестра Коссова, Боплана, Симона Старовольского и диакона Николая Циховия. I. Сильвестр Коссов. 1635.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 384—385.

Біографія Сильвестра Косова; опис Києва в Патерикоиі.

С. Г-в [Голубев С]. Защита святости и православия киево-печерских угодников в сочинении Сильвестра Коссова «Paterikon, abo żywoty swiętych oycow pieczarskich».— Киев. епарх. ведом., 1875, № 4, отдел второй, стор. 131—138; № 10, стор. 344—351; №13, стор. 423—433, № 24, стор. 814—821.

Государевы грамоты к гетману Богдану Хмельницкому. 2) О поведениикиевского митрополита Сильвестра Коссова. (1654, марта 27).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос. т. X, 1877, стор. 504—506.

Польский пасквиль на киевского митрополита Сильвестра Коссова, представленный московскому правительству, как доказательство дурных отношений поляков к православному духовенству. (1654, июля 29).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. X, 1877, стор. 747—752.

На стор. 748—752 подаио текст віршоваиого «пасквіля».

Жалованная государева грамота киевскому митрополиту Сильвестру Коссову на маетности, которыми он ныне владеет. (1654, августа 11).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. X, 1877, стор. 761—763.

Голубев С. Т. О составе библиотеки Петра Могилы.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 257—268.

Книги, цитоваиі П. Могилою, С. Косовим і А. Кальнофойським.

Голубев С. Т. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 437—444 — характеристика Exegesis'а Сильвестра Косова.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 197—199 — біографія і характеристика діяльиості, зокрема літературиої, Сильвестра Косова.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 282—286 — біографічні відомості про Сильвестра Косова; реєстр його творів.

Голубев С. Т. Отзыв о сочинении Эйнгорна: «О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством в царствование Алексея Михайловича».— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894, кн. 1 (168), стор. 7—37 (смесь).

В рецензії особливу увагу звернено иа діяльиість С. Косова.

И. Ж. [Житецкий И.]. Коссов Сильвестр.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 31 півтом. СПб., 1895, стор. 386.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 358—363, 405—407, 425—427 та ін.— біографічні відомості про Сильвестра Косова, огляд його діяльиості.

Сумцов Н. Сильвестр Коссов.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 58 півтом. СПб., 1900, стор. 891.

Харлампович К. Борьба школьных влияний в допетровской Руси.— Киев. стар., т. LXXVIII, 1902, июль-август, стор. 1—76; сентябрь, стор. 358—394; т. LXXIX, октябрь, стор. 34—61.

Освітня справа на Україні до XVII ст.; Іван Вишенський про латинську науку; діяльність П. Могили; освітньо-літературна діяльність С. Косова, Є. Славинецького; вплив української школи на московську.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 109 — характеристика Exegesis'a Сильвестра Косова.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 107—109, 112 — характеристика Екзегезиса і Патерика Сильвестра Косова; біографічні відомості про нього.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 292 — коротка характеристика літературної діяльності Сильвестра Косова.

Перетц В. Н. Киево-печерский Патерик в польском и украинском переводе.— В кн.: Славянская филология. Сборник статей. III. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 174—210. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV международный съезд славистов).

Історія видання Києво-печерського патерика Сильвестром Косовим (1635 р.); рукописні списки його; характер перекладу.

Костецький

(Див. також Віршова література)

Костецький жив у першій полов. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 97—98 — текст акростиха Костецького Крини лѣти, юни дѣти чуда прежде познали (із співаника Пашковського 1742—1764 рр.).

Кощаковський Ілля

(Див. також Літописи і мемуари)

Ілля Кощаковський, родом із Сокальського повіту в Галичині, на початку XVIII ст. був уставником (настоятелем) Межигірського монастиря. В 1717 р. переселився на батьківщину, в с. Городище Сокальського повіту, де в Підгородиському монастирі і помер 5 січня 1720 року. Вважається автором Межигірського літопису.

I

Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси, изданный комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подсльском и волынском генерал-губернаторе. К., 1888. LIX+322 стор. (з іменним і географічним покажчиками).

На стор. 93—99 — текст Межигорская летопись (1608—1700; за рукоп. XVII ст.); на стор. XXVII—XXVIII — у передмові В. Антоновича характеристика літопису ймовірно, що складачем його є Ілля Кощаківський, настоятель Спасо-Межигірського монастиря.

II

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 53 — огляд Межигірського літопису.

Кривицький Григорій

(Див. також Віршова література)

Григорій Кривицький жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 313—317 — текст акростихів Григорія Кривицького: 1) Крикнѣте радосно, всѣх язиков роди (за рукоп. кін. XVIII ст.); 2) Гори и холми весело играйте (за рукоп. 1825 р.).

Кроковський Йоасаф

Йоасаф Кроковський до 1670 р. навчався в Києво-Могилянській колегії. В 1673 р. виїхав на навчання за кордон. Повернувшись на батьківщину, прийняв чернецтво у Києво-Печерській лаврі і згодом став професором колегії; в 1689 р. був вибраний ігуменом Никольсько-пустинного монастиря; в 1689—90 рр. (один рік) займав посаду ректора колегії; далі був ректором (у 1693—97 рр.) і водночас ігуменом Києво-братського монастиря. В 1697 р. обраний архімандритом Києво-Печерської лаври, а 19 жовтня 1707 р.— київським митрополитом. Запідозрений у співчутті царевичу Олексію Петровичу, Кроковський за наказом Петра I був забраний до Петербурга, але помер по дорозі в м. Твер 1 липня 1718 р. Автор духовних творів.

I

Тріодіон сі ест трипѣснец святыя великія пятдесятницы Пентакостаріон, пятдесятница нареченный. От еллінскаго изслѣдован... при всечестном отцу архімандриту... Іоасафу Кроковском... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1702. 10+928+18 стор.

З передмовою Йоасафа Кроковського.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 256—262 — текст передмови Йоасафа Кроковського до книги Тріодіон сі ест трипѣснец..., 1702, і опис цього видання.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1..., ч. 2...

На стор. 291 — коротка характеристика Йоасафа Кроковського; на стор. 5—24 (ч. 2) — Київська академія за часів Кроковського-митрополита.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 213—214 — коротка біографія Йоасафа Кроковського; реєстр літературної спадщини

Титов Ф. Иоасаф Кроковский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 177—180.

Біографічні відомості про Йоасафа Кроковського і характеристика його діяльності; література питання.

Крщонович Лаврентій

(Див. також Віршова література)

Лаврентій Крщонович в 1685 р. був ігуменом, а в 1697 р. архімандритом чернігівського Троїцько-Іллінського монастиря. Багато працював у галузі видавничої справи. Помер у 1704 р. Автор присвят до різних видань, передмов, панегірика.

I

[Крщонович Лаврентій]. Redivivus phoenix, illustrissimus ac reverendissimus Lazarus Baranowicz... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, між 1682—1684 рр. 28 арк.

Панегірик Лазарю Барановичу; ймовірно, що автором його був Крщонович.

Молитвослов, содержай в себѣ дневную и нощную службу по преданію св. отец... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1692. 6+ 514+12 арк.

З віршем на герб Мазепи і присвятою йому, написаною Л. Крщоновичем.

[Крщонович Лаврентій]. Ilias oratoria sine breuissima summa rhetoricae, in gratiam tyronum eloquentiae collecta... Чер-

нігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, біля 1698. 23 ненум. арк.

Короткий підручник з риторики.

Полуустав им'ѣющ в себѣ дневную и нощную службу по преданію св. церкве... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1703. 10+493+4 арк.

З присвятою Мазепі Лаврентія Крщоновича.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 184—185 — реєстр творів Л. Крщоновича.

Попов П. М. Панегірик Крщоновича Лазарю Барановичу — невідоме чернігівське видання 80-х років XVII в.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. І), 1927, стор. 668—697.

Опис видання; зміст панегірика; питання авторства; аналіз твору; панегірик як джерело для біографії Барановича.

Рец.: *Харлампович К.*— Зап. іст.-філолог. від ВУАН, кн. XIX, 1928, стор. 278—286; *Таранушенко С.*— Зап. іст.-філолог. від ВУАН, кн. XXIII, 1929, стор. 357—360.

Маслов С. І. Етюди з історії стародруків.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. І), 1927, стор. 698—719.

Опис видання Ilias oratoria Лаврентія Крщоновича; біографічні дані про автора; література питання.

Рец.: *Харлампович К.*— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XIX, 1928, стор. 278—286.

Кульчицький Яків

(Див. також Богогласник)

Яків Кульчицький жив у другій полов. XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 224 — аналіз вірша Якова Кульчицького (№ 168 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Кучинський Теодор

(Див. також Богогласник, Феодор)

Теодор Кучинський (Феодор) був парохом Медовським у другій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник..

На стор 224—226 — аналіз вірша Теодора Кучинського (№ 166 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Лащевський Варлаам

(Див. також Драматична література)

Василь Лащевський народився біля 1704 р. у польській сім'ї. У 1726—1737 рр. навчався в Київській академії; в 1738 р. постригся в ченці під іменем Варлаама (очевидно, у Мгарському монастирі біля Лубен). У 1739—1747 рр. був учителем Київської академії, де викладав піїтику, риторику, богословіє, грецьку та єврейську мови. В 1747 р. його викликали до Петербурга зробити перегляд слов'янського тексту біблії і видати її (вид. 1751 р.). У травні 1753 р. Лащевського було призначено архімандритом Донського монастиря у Москві; 23 липня того ж року — ректором Московської академії. В 1754 р. його обрано членом синоду (до 1758 р.). Помер 28 липня 1774 р. в сані архімандрита Донського монастиря. Автор драми, промов та інших творів.

I

Лащевський Варлаам. Primitiae philosophicae, hoc est Conclusiones ex prolegomenis in universam philosophiam et prooemialibus logicae... oblatae et propugnâtae ab infimo suo servo Basilio Łaszczewski... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1732. 8 ненум. арк.

Тези урочистого диспуту з філософії.

[Лащевський Варлаам]. Греческая грамматика, в которой синтаксис, также различные греческие диалекты и просодия из разных древних писателей выбранными правилами и примерами объяснены. Пер. с лат. яз. студентом Василием Петровым. Изд. І-е. СПб., 1788. 12 ненум. +488+12 ненум. стор.

Перше видання вийшло в 1745 р.

Тихонравов Н. Трагикомедия Варлаама Лащевского о мзде в будущей жизни.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 5—16 (смесь и библиография).

На стор. 7-16 — текст твору Трагедокомедія о награжденіи в сем свѣтѣ прісканных дѣл мзды в будущей жизни вѣчной, сложенная Варлаамом Лащевским в Академии Кіевской (за рукоп. XVIII ст.).

Щеголев Н. Слово в день преображения господня, проповеданное в монастыре Межигорском Варлаамом Лящевским 1746 г.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 8, стор. 369—383.

На стор. 369—380 — текст слова; біографія Варлаама Лащевського.

Щеголев Н. Слово в день св. великомуч. Варвары, проповеданное Варлаамом Лящевским в монастыре Михайловском 1746 г.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 12, стор. 453—465.

Текст слова.

Резанов В. І. Драма українська, 6...

На стор. 137—151 — текст Трагедокомедії Варлаама Лащевського (за двома рукоп XVIII ст.); на стор. 57—65 — аналіз драми.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор 63—64 — біографічні відомості про Варлаама Лащевського; огляд його літературної діяльності.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 127 — коротка біографія Варлаама Лащевського.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

В роботі подано аналіз творів Варлаама Лащевського та інших численних авторів.

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 237—242 (№ 6) — аналіз драми В Лащевського Трагедокомедія о тщетѣ мира сего.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 350 — огляд літературної спадщини Варлаама Лащевського.

Экземплярский А. Варлаам Лящевский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 530—531.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 22—24 — аналіз Трагедокомедії В. Лащевського.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої полов. XVIII ст.; є біографічні матеріали про Варлаама Лащевського.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 284—286 — аналіз Трагедокомедії В. Лащевського.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 358—363 — аналіз, характеристика, зміст Трагедокомедії Варлаама Лащевського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 202—204 — аналіз і характеристика Трагедокомедії Варлаама Лащевського; біографічні відомості про нього.

Маслов С. І. Етюди з історії стародруків.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. I), 1927, стор. 698—719.

Опис видання Conclusiones Василя (Варлаама) Лащевського; біографічні дані про нього, література питання.

Леванда Іоанн

Іоанн Леванда народився у березні 1734 р. в сім'ї бідного київського шевця Василя Сікачки. В 1748 р. вступив до Київської академії, де одержав нове прізвище Леванди, і закінчив навчання в 1760 р.; два роки був учителем академії. 28 вересня 1763 р. став священиком києво-подольського Успенського собору; в 1783 р. возведений в сан протоієрея, в 1786 р. призначений кафедральним протоієреєм. Помер 25 червня 1814 р., похований в Софійському соборі. Автор численних слів, поучений і листів.

I

Леванда Іоанн. Речь на прибытие в Киев нового архипастыря... преосвящ. Самуила, митропол. киевского и галицкого, говоренная от имени всего киевского священства... Иоанном Левандою 1783 года, декабря 5 дня. М., 1784. 4 стор.

Леванда Іоанн. Слово в высокоторжественный день коронования... Екатерины Алексеевны... проповеданное в Киевском кафедральном соборе... 1784 года, сентября 22 дня... Иоанном Левандою. М., 1784. 12 стор.

Леванда Іоанн. Речь при открытии главного народного училища в... Киеве 1789 года мая 1-го дня, сказыванная... Иоанном Левандою. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1789. 8 стор.

Леванда Іоанн. Слово в день высочайшего коронования... Екатерины Второй... проповеданное в Киево-Софийском соборе онаго ж собора протоиереем Иоанном Левандою 1789 года сентября 22 дня. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1790. 12 стор.

Леванда Іоанн. Слово на высокоторжественный день коронования... Екатерины Алексеевны... проповеданное... Иоанном Левандою сентября 22 дня 1791 года. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1792. 8 стор.

Леванда Іоанн. Речь по случаю истечения 12-тилетнего времени прибытия в Киев высокопреосвящ. Самуила... говоренная в Киево-Софийском архиерейском доме... Иоанном Левандою 29 ноября 1795 года. [К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1795]. 4 стор.

Леванда Іоанн. Речь, говоренная в день рождества Христова... Иоанном Левандою. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1795. 4 стор.

Леванда Іоанн. Слово на погребение высокопреосвящ. Самуила... говоренное в Киево-Софийском соборе... Иоанном Ле-

вандою 10 генваря 1796 года. [Без місця і часу видання]. 8 стор.

Леванда Іоанн. Речь по случаю освящения походного храма вознесения господня для малороссийского корпуса пеших стрелков, совершившегося 1796 года февраля в 23 день в Киеве, говоренная 24 февраля... [К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1796]. 4 стор.

Леванда Іоанн. Слово в высокоторжественный день восшествия на всероссийский престол... Екатерины Алексеевны... говоренное Киево-Софийского собора протоиереем Иоанном Левандою в Киево-Печерской лавре 28 июня 1796 г. [К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1796]. 8 стор.

Леванда Іоанн. Слово на погребение преосвящ. Иерофея... М., 1799. 4 стор.

Леванда Іоанн. Приветствие на прибытие в свою паству и место преосвящ. Гавриила митроп. киевского и галицкого и Киево-Печерской лавры... сказанное Киево-Софийского кафедрального собора протоиереем Иоанном Левандою 17 ноября 1799 года. К., друкарня КиєвоПечерської лаври, 1799. 4 стор.

Леванда Иоанн. Слово во святый великий пяток.— Христ. чтен., т. XLVII, 1832, стор. 405—408.

Текст слова.

Поучительное слово, произнесенное на случай моровой язвы, бывшей в Киеве 1770 года, в киево-подольском Успенском соборе протоиереем Иоанном Левандою.— Маяк, т. 9, кн. 18, 1843, ст. 11—16.

Текст слова.

Две речи, говоренныя Іоанном Левандою на своей свадьбе.— Киев. епарх. ведом., 1863, № 14, отдел второй, стор. 415—420.

Тексти двох слів з рукописного збірника XVIII ст.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 289 — біографічні відомості про Іоанна Леванду; огляд його літературно-проповідницької спадщини.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 282—287 — біографія Леванди.

Слово при погребении Киево-Софийского собора протоиерея... Иоанна Леванды... говоренное... Стефаном Семяновским... 1814 г. июня 27 дня.— Киев. епарх. ведом., 1866, № 6, отдел второй, стор. 189—195.

Текст слова.

Максимович И. Воспоминание о Леванде.— Киев. епарх. ведом., 1869, № 10, стор. 369—384.

Киево-Софийский протоиерей Иоанн Васильевич Леванда.— Киев. епарх. ведом., 1878, № 19, отдел второй, стор. 524—546; № 20, стор. 562—578;

Біографія проповідиика; характеристика діяльності (стаття, здається, не закінчеиа).

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 413—414 — характеристика проповідницької діяльиості Іоанна Леваиди.

Левицький

(Див. також Віршова література)

Левицький жив у XVIII ст. Автор світських і духовних віршів.

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 98—99 — текст акростиха Левицького Архистратиг умиих сил воевода (із співаника Пашковського 1742—1764 рр.).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 234—235 — текст акростиха Левицького А хто ж ся на свѣтѣ без долѣ уродит (за рукоп. XVIII ст.); иа стор 279—280 — текст акростиха Аггел хори воспѣвайте (за рукоп. XVIII ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 464—465 — акростих Левицького А хто ж ся иа свѣтѣ без долѣ уродит.

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 224—225 — текст акростиха Левицького А хто ж ся иа світі без долі уродит (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 325 — примітка.

Левковський Дмитро

(Див. також Богогласник)

Дмитро Левковський народився 26 жовтня 1759 р. Жив у Росії, Польщі, Німеччині. У 1777 р. мешкав у м. Бару на Поділлі; в 1783 р. був «аудитором філософії» у Львові. Помер 1821 р. в дрогобицькому василіянському монастирі. Автор численних акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 293—297 — біографічні відомості про Дмитра Левковського; огляд його поетичної спадщини, тексти акростихів: 1) Ісусе мой прелюбезний, сердцу сладосте (за рукоп XVIII ст.); 2) Душе, не знаеш, кому ся достанеш (за рукоп кін. XVIII — поч. XIX ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 226—234 — біографічні відомості про Дмитра Левковського, аналіз його віршової спадщини (№№ 144, 148, 149, 154, 200 і, можливо, №№ 87 і 96 з Богогласника, вид. 1791 р).

Ледуховський Станіслав

(Див. також Богогласник)

Станіслав Ледуховський жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор 234—235 — аналіз вірша Станіслава Ледуховського (можливо, № 134 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Ленкевич

Ленкевич жив у другій полов. XVIII ст.; був старостою в одній із місцевостей Західної України. Автор господарського порадника.

I

[Ленкевич]. Книжиця для господарства, указующая, як ратовати в хворобах всякую скотину, то єсть: конѣ, воли, вѣвцѣ, козы, свынѣ, як бѣлити полотно, як боронити пашнѣ от саранчи, як ратоватися от джумы, як губити гуселницю от капусты, як ловиты рыбу, як губыти мыши и щурѣ, як ратовати людей, которых собаки скаженіи покусали, як ратовати человѣка, который не в давном времени з ума зыйдет. Почаїв, лаврська друкарня, 1788.
З переднім словом польською мовою.

Возняк М. Український господарський порадник з 1788 р.— ЗНТШ, т. CXXII, 1915, стор. 37—78.

На стор 59—78 — текст Книжиці для господарства (за вид. 1788 р.); аналіз твору.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 105—106 — огляд Книжиці для господарства Ленкевича.

Леонтій

(Див. також Полемічна література)

Леонтій був на поч. XVII ст. ієродияконом Києво-Печерської лаври. Автор полемічного твору.

I

Сочинение иеродиакона печерского монастыря Леонтия о ересях в Юго-Западной Руси и в православии, по поводу явления унии, или соединения православия с римскою церковию. (1608 года).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. II, 1865, стор. 271—287 (прибавления).

Текст слова.

Лизогуб Яків

(Див. також Літописи і мемуари)

Яків Юхимович Лизогуб, родом із козацької старшини, народився, очевидно, в другій полов. XVII ст. В 1700 р. брав участь у поході проти шведів; далі був учасником різних військових операцій. В 1709 р. одержав чин генерального бунчужного. Під час Полтавської битви був на боці Петра I. До 1724 р. посідав різні високі військові і урядові становища; в 1724 р. його заарештували і посадили в петербурзьку тюрму; в 1729 р. був звільнений і одержав чин генерального обозного; в 1733 р. став наказним гетьманом; брав участь у поході на Очаків 1737 р. Ймовірний автор літописних записок.

I

Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси, изданный комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-гу-

бернаторе. К., 1888. LIX+322 стор. (з іменним і географічним покажчиками).

На стор. 1—69 — текст Лѣтописец или описаніе краткое знатнѣйших дѣйств и случаев, что в котором году дѣлалося в Украини малороссійской обѣих сторон Днѣпра и кто именно когда гетманом был козацким (1506—1737) (за рукоп XVIII ст); на стор. III—XII— у передмові В. Антоновича характеристика літопису; ймовірним автором його є Яків Лизогуб.

II

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 74—76 — характеристика мови літопису Лѣтописец или описаніе краткое... что в котором году дѣлалося в Украини...

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 80—81 — огляд літописних записок Якова Лизогуба.

Ліницький Варлаам

Варлаам Ліницький був ієромонахом Києво-Печерської лаври; в 1712—1714 рр. зробив подорож до Єрусалима; в 1714 р. у Константинополі написав подорожні записки.

I

Паломники-писатели петровского и послепетровского времени или путники во святой град Иерусалим. С объяснительными к тексту примечаниями архимандрита Леонида.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1873, кн. 3 (друк. 1874), стор. 1—IV+1—129 (смесь).

На стор. 55—77 — текст Перегринація или Путник, в нем же описуется путь до святаго града Іерусалима и вся святая мѣста Палестинская от іеромонаха Варлаама, бывшаго тамо в 1712 г.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 300—301 — біографія Варлаама Ліницького.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 302 — коротка характеристика діяльності Варлаама Ліницького.

Петухов Е. В. Заметки о некоторых рукописях, хранящихся в библиотеке Историко-филологического института кн. Безбородко.— Изв. ист.-филолог. инст. Безобр., т. XV, 1895, стор. 6 ненум.+60+2 фото.

На стор. 18 — опис рукопису Перегринаціи или путника Варлаама Ліницького.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток).

На стор. 49—50 — опис рукопису з Перегринацією Варлаама Лініцького (з українізмами, які виправлено у виданні арх. Леоніда); характеристика цих подорожніх записок.

Лодій Петро

(Див. також **Віршова література**)

Петро Дмитрович Лодій народився 4 травня 1764 р. поблизу м. Мукачева. Освіту одержав у Гросвардійській гімназії і в Ужгородському ліцеї. В 1787 р. став викладачем філософських дисциплін у Львівському університеті, з 1801 — у Краківському. В 1803 р., коли в Петербурзі було відкрито педагогічний інститут, сюди запросили викладати Лодія; займав різні адміністративні посади, зокрема в 1820—1827 рр. був директором комерційного училища. Помер 10 червня 1829 р. Автор панегіриків, філософських трактатів; перекладач.

I

Лодій Петро. Ономастікон превелебнѣйшому господину Николаю Скородинскому, епископства лвовско-галицко-кременецкого намѣстнику... содѣлан Петром Лодіем. Львів, братська друкарня, 1790. 8 стор.

На стор. 8 — текст панегірика Ода муз россійских в честь Николаю Скородинскому.

Баумайстер X. Наставленія любомудрія нравоучительнаго... Львів, братська друкарня, 1790. 14+438+14 стор.

Переклад з латинської Петра Лодія.

Лодій Петро. Ономастікон превелебнѣйшому господину Антонію Ангеловичу епископства лвовско-галицко-каменецкого канонику... содѣлан Петром Лодіем. Львів, братська друкарня, 1791. 8 стор.

На стор. 3 — Усердная желанія юнаго россійскаго клира; на стор. 7 — Ода праздинику тезоименитства тогожде.

Возняк М. До характеристики Петра Лодія.— ЗНТШ, т. CXIII, 1913 (miscellanea), стор. 148—155.

На стор. 151—154 — подані уривки з панегірика П. Лодія 1790 р. і текст його ж Оди муз россійских.

II

Лодий Петр Дмитриевич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 34 півтом. СПб., 1896, стор. 907.

Лосицький Михайло

(Див. також Літописи і мемуари)

Михайло Павлович Лосицький був ієромонахом Густинського прилуцького монастиря. В 1670 р. написав чи переписав Густинський літопис.

I

Ипатиевская летопись.— Полное собрание русских летописей, изд. по высоч. повелен. Археографическою комиссиею. Т. II. СПб., 1843. IX+337 стор. +2 табл.

На стор. 233—373 — текст Густинського літопису (з передмовою Михайла Лосицького) Кройника, которая начинается от потопу первого міра, и столпотворенія, и раздѣленія язык и разсѣянія по всей вселеннѣй, и о розных народах, также и о початку славенского россійского народу, и егда сѣде Кіев, и како крести благовѣрный князь Володымер Рускую землю, и о великом княженіи кіевском, и о греческих царѣх. Списася сія кройника в Малой Россіи, в монастырю святой живоначальной троици общежителном Густынском Прилуцком, за благословеніем превелебного от богу его милости господина отца Авксеитія Іоакимовича, игумеиа тоей же святой обители, року 1670, мѣсяца августа 2 дня; з вар.; на стор. 231—232 — опис рукопису Густинського літопису (XVII ст.) та інших двох рукописів цього ж літопису: Мгарського (XVII ст.) і Архівського (XVII ст.); склад Густинського літопису; М. Лосицький був лише переписувачем літопису.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст. ст.; на стор. 353 — текст передмови М. Лосицького до Густинського літопису.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 192—193 — про рукопис Кройники Михайла Лосицького.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 203 — згадка про Михайла Лосицького як автора Густинського літопису.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 394—396 — огляд Густинського літопису (з передмовою М. Лосицького).

Лосицкий Михаил.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 35 півтом. СПб., 1896, стор. 19—20.

Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 259—280.

Характеристика діяльності і суспільно-політичних поглядів М. Лосицького та інших письменників.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II... і Т. III...

На стор. 308—311 (т. II), 375—376 (т. III) — характеристика Густинського літопису і його автора чи переписувача Михайла Лосицького.

Єршов А. Коли і хто написав Густинський літопис? — ЗНТШ, т. С, 1930, стор. 1—7 (205—211).

Густинський літопис написав Захарія Копистенський, а не Михайло Лосицький.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 35—36 — огляд і характеристика Густинського літопису; справа авторства.

Лукомський Степан

(Див. також Літописи і мемуари)

Степан Васильович Лукомський народився 1701 р. в м. Умані. В 1712 р. розпочав навчання в Києво-Могилянській академії, далі поїхав шукати «латинское учение» на Захід, у Польщу, але в 1726 р. повернувся до Києва, де й закінчив свою освіту. З 1731 р. служив у генеральній військовій канцелярії; з 1751 по 1757 р. був сотником Яготинської сотні, а далі до 1763 р.— сотником Переволочанської сотні, коли його звільнили у відставку з чином полкового обозного. Лукомський оселився в Прилуках, де й помер між 1770—1779 рр. Автор творів історичного характеру; перекладач.

I

Величко Самійло. Летопись событий в Югозападной России в XVII-м веке. Составил Самоил Величко, бывший канцелярист канцелярии войска запорожского, 1720. Издана временною комиссиею для разбора древних актов. Т. I. К., 1848. VIII+454+51+XXX+II стор.; т. II. К., 1851. 612+XVII+III стор.; т. III. К., 1855. IV+XII+568+2 стор.; т. IV. К., 1864. XI+407+2 стор.

У томі IV, на стор. 146—182 — текст Записки Тимофія Титловського (1620—1621): Исторія о двух султана турецкого Османа Гордого: о первой — при урочищѣ, называемом Цѣцора, 1620 года под видом мира коварной и о другой 1621 года насилственной, недалеко города Хотина с поляками и козаками бывших войнах; такъже и о иних тогдашних и в посьлѣдиія вьремена, по 1638 год произходящих важних приключеніях, историка полскаго Тимофея Титловскаго и на вѣрных руских лѣтописах утвержденная и абшитованим полковим обозним Стефаном Василевим сином Лукомским, ради полезнаго удоволствованія любопитнаго читателя, слѣдующим по годам по-

рядком, собранная в городѣ Прилуки 1770 году; на стор. 183—296 — щоденник Симеона Окольського (1638 р); на стор 297—313— додаток до цього щоденника, складений Степаном Лукомським.

Летопись Самовидца по новооткрытым спискам с приложеним трех малороссийских хроник: Хмельницкой, «Краткого описания Малороссии» и «Собрания исторического». Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1878. XVIII+81+469 стор.

На стор. IX—XVIII — характеристика Собранія исторического С. Лукомського; його біографія; на стор. 321—372 — текст Собраніе историческое из книг древнего писателя Александра Гвагнина и из старих руских вѣрних лѣтописей абшнтованим полковим обозним Стефаном Василиевим сином Лукомским сочиненое в малороссійском городѣ Прилукѣ 1770 году (за рукоп. XVIII ст.).

О. Л. [Левицький О.]. Автобиографическая «сказка» малороссийского летописателя Стефана Лукомского.— Киев. стар., т. XXX, 1890, август, стор. 477—485.

Біографія Степана Лукомського; на стор. 479—485 — текст «сказки» за автографом автора (1733 р.).

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 387—389 — короткі біографічні відомості про Степана Лукомського; огляд його літературної спадщини.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 396—397 — біографічні відомості про Степана Лукомського; огляд його перекладацької діяльності.

Маслов С. І. До питання про літературну спадщину С. В. Лукомського.— Ювілейний збірник на пошану акад. М. С. Грушевського. Т. II. К., 1928, стор. 253—260.

Біографічні дані про Лукомського; перелік його робіт і їх видань; опис рукопису з перекладом Іудейської війни Йосифа Флавія; порівняння окремих уривків перекладу С. Лукомського з латинським перекладом Руфіна (1513—1514 р.); опис рукопису — перекладу Лукомським Исторіі о імператорѣ римском Оттонѣ первом та Исторіі правдивой о графинѣ Алтдорфской та ін.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 84—85 — огляд Собранія исторического Степана Лукомського.

Ляскоронський Сильвестр

(Див. також Драматична література)

Сильвестр Ляскоронський навчався у Київській академії, потім тут же працював учителем; з 1741 по 1744 р. був настоятелем віленського Свято-духового монастиря; в 1745 р.— архімандрит ніжинського Благовіщенського монастиря; 22 січня

1746 р. призначений архімандритом Києво-братського монастиря і був на цій посаді до 29 листопада 1751 р.; після цього жив у Видубецькому монастирі. Помер 8 травня 1754 р. Автор драми.

I

Голубев С. Две драматические пиэсы прошлого столетия.— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 9, стор. 577—665.

На стор. 579—615 — текст Трагедокомедії С Ляскоронського (1729 р., за старовинним рукоп.).

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 270—277 — аналіз, характеристика, зміст, уривки тексту Трагедокомедії Сильвестра Ляскоронського.

Резанов В. І. Драма українська, 3...

На стор. 281—312 — текст Трагедокомедії Сильвестра Ляскоронського (передрук з Трудов Кнев. дух. акад., 1877, сентябрь); на стор. 50—57 — аналіз і характеристика твору в зв'язку з аналізом драми Царство натури людской.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 65 — короткі біографічні відомості про Сильвестра Ляскоронського.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої полов. XVIII ст.; є біографічні матеріали про С. Ляскоронського.

Петров Н. И. Киевская академия в гетманство Кирилла Григорьевича Разумовского (1750—1793).— Труды Киев. дух. акад., 1905, № 5, стор. 51—93.

Є ряд матеріалів про діяльність С. Ляскоронського в академії.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 241—249 — аналіз Трагедокомедії С. Ляскоронського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 185 — огляд Трагедокомедії Сильвестра Ляскоронського.

Макарій і Сильвестр

Макарій і Сильвестр — ченці із Спасового монастиря в м. Новгород-Сіверську. В 1704 р. відбули подорож до Єрусалима і залишили подорожні записки.

I

Паломники-писатели петровского и послепетровского времени или путники во святой град Иерусалим, с объяснительными

к тексту примечаниями архим. Леонида.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1873, кн. 3, стор. I—IV+129.

На стор. 1—26 — текст Путь нам іеромонахам Макарію н Селиверсту из монастыря всемнлостиваго Спаса Новгородка сѣверскаго до святаго града Іерусалнма поклоннтнся гробу господню 1704 году (український текст).

Максимович Ігнатій

(Див. також Віршова література)

Ігнатій Максимович був вихованцем Київської академії; у 1757 р. почав тут же учителювати і працював до 1764 р., коли захворів і залишив академію. У 1768 р. став ігуменом нехворощанського Успенського монастиря; далі його переводили в інші монастирі. У 1789 р. був призначений настоятелем чернігівського Єлецького монастиря, де й помер 30 листопада 1793 р. Автор оди.

I

Петухов Е. В. Заметки о некоторых рукописях, хранящихся в библиотеке Историко-филологического института кн. Безбородко.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XV, 1895, стор. 6 ненум.+60+2 фото.

На стор. 33—40 — текст Ода на первый день мая 1761 года Ігнатія Макснмовнча.

Мацеевич Л. Ода на первый день мая 1761 г. (Литературный памятник старой Киевской академии).— Труды Киев. дух. акад., 1897, № 9, стор. 94—114.

Опнс збірника з одою Ігнатія Макснмовнча; аналіз оди; на стор. 104—114 — текст плану оди і самого твору.

Максимович Іоанн

(Див. також Віршова література)

Іоанн Максимович народився, як гадають, у м. Ніжині в грудні 1651 р. Навчався в Києво-Могилянській колегії до 1669 р., де і став згодом професором. В 1680 р. був ієромонахом Києво-Печерської лаври, в 1685—1690 рр.— тут же проповідником; в 1684—1696 рр.— намісником брянського Успенського монастиря (підпорядкованого тоді лаврі). В 1696 р. став архімандритом чернігівського Єлецького монастиря;

10 січня 1697 р. висвячений на архієпіскопа чернігівського. В 1700 р. заснував чернігівський колегіум. 11 березня 1712 р. призначений митрополитом сибірським і тобольським. Помер в Тобольську 10 липня 1715 р. Автор численних віршових і прозових творів; перекладач.

I

Зерцало от писанія божественнаго благословеніем ясне в богу преосвященнаго его милости господина отца Іоанна Максимовича... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1705. 8 ненум.+61 арк.

В книзі вміщено панегірики Антонія Стаховського на честь Мазепи і московський герб та три проповіді Іоанна Максимовича.

Максимович Іоанн. Алфавит собранный, рифмами сложенный от святых писаній, из древних реченій на ползу всѣм чтущим в правой вѣрѣ сущим. Прежде от языка римска, а нынѣ слогом словенска, прочіих напечатася, во спасеніе собрася. Благословеніем... Іоанна Максимовича, архіепископа чернѣговскаго... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1705. 10+140+1 арк.

[Максимович Іоанн]. Псалом пядесятій с писанія взятый, всеусердно чтѣте а о мнѣ молѣте. Іоанн желает, молбы от вас чает... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1707. 117 арк.

Вважають, що цей римований переклад належить Іоанну Максимовичу.

Максимович Іоанн. Богородице дѣво, книга нареченна, от троицы пресвятыя пред вѣки сложенна... Похвалнѣ от писаній святых разширися, рифмами з святых отец тщателно сложися... Іоанном Максимовичом, архіепископом чернѣговским... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1707. 17+299 арк.

Максимович Іоанн. Феатрон, или позор нравоучительный царем, князем, владыкам и всѣм спасителный... прилежно описася трудолюбным тщаніем... Іоанна Максимовича, архіепископа чернѣговского... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1708. 7+424 арк.

Максимович Іоанн. Молитва отче наш от Христа господа сложенна... чрез... Іоанна Максимовича... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1709. 7+166 арк.

Максимович Іоанн. Осмь блаженства евангелскіе, от Христа, господа спаса нашего изреченные. Трудом и иждивеніем... Іоанна Максимовича, архіепископа чернѣговского... Чернігів. друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1709. 10+117+2 арк.

Максимович Іоанн. Царскій путь креста господня, вокодящій в живот вѣчный. Трудом и иждивеніем... Іоанна Максимови-

ча, архіепископа чернѣговского... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1709. 11+188+2 арк.

Переклад книги Бенедикта Гестена Regia via crucis (Антверпен, 1635).

Максимович Іоанн. Богомысліе в ползу правовѣрным. Трудолюбіем архіепископа чернѣговского... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1710. 12+361[2] арк.

Максимович Іоанн. Богомысліе в ползу правовѣрным. Трудолюбіем архіепископа Іоанна чернѣговского... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1711. 3 ненум.+12 ненум.+362 арк.

Максимович Іоанн. Богомысліе в ползу правовѣрным. Трудолюбіем Іоанна архіепископа чернѣговского... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1711. 15 ненум.+361 арк.

Друге видання 1711 р.

Максимович Іоанн. Иліотропіон, сообразованіе человѣческой воли с божественною изобразующий. Трудами... Іоанна Максимовича, метрополиты тоболскаго и всея Сибири з латинска по славенску преложенный... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1714. 4+286 арк.

Переклад твору Дрекселія, пресвітера ордена єзуїтів, Heliotropium seu conformatio humanae voluntatis cum divina.

Максимович Іоанн. Духовные мысли, или рассуждения о спасительном пути и о великодушном сношении креста, под именем которого разумеются беды, болезни, несчастия и проч. и что за терпение и неропотное сношение оного человек себе получает от бога. Почерпнутые из сочинений Иоанна Максимовича, архиеп. черниговского, новгородского и всего севера. М., 1782. [216—338 стор.].

Письмо Иоанна Максимовича, наместника Ново-Печерского, Иоакиму, патриарху московскому, по возвращении из Москвы с благодарностью за благосклонность патриарха. (1684, конец года).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. V, 1872, стор. 227—228.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 216 — коротка біографія Іоанна Максимовича; на стор. 217—219 — уривок тексту твору Алфавит собранный, рифмами сложенный от святых писаній (1705 р.).

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 287—289 — біографічні відомості про Іоанна Максимовича; реєстр його творів.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 212—214 — характеристика літературної діяльності Іоанна Максимовича.

Черниговские иерархи.— Труды Киев. дух. акад., 1860, № 2, стор. 169—281.

На стор. 231—232 — коротка характеристика життя і діяльності Іоанна Максимовича.

Ход дела о поставлении в архиепископы черниговские Иоанна Максимовича после смерти Феодосия Углицкого. (1697).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. V, 1872, стор. 436—437.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 211—213 — коротка біографія Іоанна Максимовича, огляд його літературної спадщини.

Сахаров В. Апокрифические и легендарные сказания о пресвятой деве Марии, особенно распространенные в древней Руси.— Христ. чтен., 1888, ч. 1, стор. 281—331; ч. 2, стор. 63—99; 289—324; 640—663.

На стор. 658—662 — характеристика твору Іоанна Максимовича Богородице дѣво радуйся.

Иоанн Максимович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 674.

Титов Ф. Иоанн Максимович.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 137—138.

Біографічні відомості про Іоанна Максимовича; реєстр його творів; література питання.

Юрьевский А. К жизнеописанию святителя Иоанна Максимовича.— Труды Киев. дух. акад., 1916, № 5—6, стор. 62—94.

Тексти документів: 1) Грамота патріарха Адріана від 10 січня 1696 р. про посвячення Максимовича архієпіскопом чернігівським; 2—5) Грамоти Петра Першого Максимовичу (1697—1710 рр); 6) Секретна справа про перенесення останків тіла Максимовича в 1826 р.

Святитель Иоанн Максимович, митрополит тобольский и сибирский, новоявленный чудотворец. (1651—1715 гг.).— Киев. епарх. ведом., 1916, № 22, часть неофиц., стор. 490—498; № 23, стор. 518—523; № 24, стор. 540—547; № 25, стор. 559—564; № 26, стор. 577—581; № 27, стор. 597—600; № 28, стор. 617—621; № 30—31, стор. 657—666; № 32—33, стор. 693—699.

Детальна біографія і огляд діяльності Іоанна Максимовича; аналіз і загальна характеристика його творчості.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 318—319 — огляд літературної спадщини Іоанна Максимовича.

Максимович Манасія

Михайло Максимович (в ченцях Манасія) з 16 серпня 1755 р. був призначений ректором і професором Київської академії. На цій посаді він і помер 2 липня 1758 р. Автор слів, трактату; перекладач.

I

Маслов С. И. Неизданные проповеди Георгия Конисского и Манасии Максимовича.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп, кн. 21, вып. 1—2, 1909, стор. 33—94 (отд. III).

На стор. 84—94 — текст слова Манасії Максимовича, в статті — література питання.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. II.

На стор 41 — біографічні дані про Манасію Максимовича

Петров Н. И. Киевская академия в гетманство Кирилла Григорьевича Разумовского. (1750—1793).— Труды Киев. дух. акад, 1905, № 5, стор. 51—93.

Є ряд матеріалів про діяльність Манасії Максимовича в академії.

Маркевич Антим

(Див. також Богогласник)

Антим Маркевич був священиком-василіанином у с. Олексині на Поділлі. Помер 1751 р. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор 235—236 — біографічні відомості про Антима Маркевича, який, очевидно, був автором вірша № 177 з Богогласника (вид. 1791 р.); аналіз вірша.

Маркович Яків

(Див. також Літописи і мемуари)

Яків Андрійович Маркович народився 1696 р. в м. Прилуках у сім'ї козацького старшини єврейського походження. Навчався в Київській академії, а згодом на протязі багатьох десятиліть посідав різні високі військові посади, нагромаджуючи багатство. Помер 9 листопада 1770 р З 1717 по 1767 р. вів щоденник.

I

Лазаревский А. Дневник генерального подскарбия Якова Марковича (1717—1767).— Киев. стар., т. XXXIII, 1891, апрель, стор. I—II+1—16 (приложения); май, стор. 17—32; июнь, стор. 33—48; т. XXXIV, июль, стор. 49—64; август, стор. 65—80; сентябрь, стор. 81—96; т. XXXV, октябрь, стор. 97—112; ноябрь, стор. 113—128; декабрь, стор. 129—144; т. XXXVI, 1892, январь, стор. 145—160; февраль, стор. 161—176; март, стор. 177—192; т. XXXVII, апрель, стор. 193—208; май, стор. 209—224; июнь, стор. 225—240; т. XXXVIII, июль, стор. 241—256; август, стор. 257—272; сентябрь, стор. 273—288; т. XXXIX, октябрь, стор. 289—304; ноябрь, стор. 305—320; декабрь, стор. 321—329+I—XVI; т. XL, 1893, январь, стор. 1—16; февраль, стор. 17—32, март, стор. 33—48; т. XLI, апрель, стор. 49—64; май, стор. 65—80; июнь, стор. 81—96; т. XLII, июль, стор. 97—112; август, стор. 113—128; сентябрь, стор. 129—144; т. XLIII, октябрь, стор. 145—160; ноябрь, стор. 161—176; декабрь, стор. 177—192; т. XLIV, 1894, январь, стор. 193—208; февраль, стор. 209—224; март, стор. 225—240; т. XLV, апрель, стор. 241—256; май, стор. 257—272; июнь, стор. 273—288; т. XLVI, июль, стор. 289—304; август, стор. 305—320; сентябрь, стор. 321—336; т. XLVII, октябрь, стор. 337—342; ноябрь, стор. 1—16; декабрь, стор. 17—32; т. XLVIII, 1895, январь, стор. 33—48; февраль, стор. 49—64; март, стор. 65—80; т. XLIX, апрель, стор. 81—96; май, стор. 97—112; июнь, стор. 113—128; т. L, сентябрь, стор. 129—160; т. LI, октябрь, стор. 161—176; ноябрь, стор. 177—192; декабрь, стор. 193—208; т. LII, 1896, январь, стор. 209—224; февраль, стор. 225—240; март, стор. 241—256; т. LIII, апрель, стор. 257—272; май, стор. 273—288; июнь, стор. 289—304; т. LIV, июль и август, стор. 305—320; 321—336; сентябрь, стор. 337—352; т. LV, октябрь, стор. 353—368; ноябрь, стор. 369—384; 385—400; декабрь, стор. 401—418. (Є окремий відбиток).

Подано текст трьох томів щоденника; з передмовою О Лазаревського

Жерела до історії України — Русі. Видає Археографічна комісія Наук. товариства імені Шевченка. Т. XXII. Дневник Якова Маркевича. Т. IV. 1735—1740 роки. Видав Вадим Модзалевський. К.— Львів, 1913. VIII+385 стор.

На стор. V—VIII — передмова В Модзалевського.
Рец: *М К* — Україна, 1914, кн. 1, стор 135—138

Петров Н. Интимная переписка Феофана Прокоповича с Яковом Марковичем.— Киев. стар, т. II, 1882, июнь, стор. 498—508.

Опубліковано 9 листів.

II

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор 94—96 — біографічні дані про Якова Марковича і огляд його щоденника.

Мартинович Іван

(Див. також Віршова література)

Іван Мартинович жив у другій половині XVIII ст.; в 1785 р. був парохом у селі Мединич (Західна Україна). Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 311 — текст акростиха Івана Мартиновича Myrłykiwskiy czudotworcze.

Мастиборський Іван

(Див. також Богогласник)

Іван Мастиборський жив у середині XVIII ст. Автор численних акростихів.

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 90—92 — тексти пісень-акростихів Івана Мастиборського: Мандат бозкий все то исполняет і Мир во свѣтѣ юж ся днесь исполнил (із співаника Пашковського 1742—1764 рр.); на стор. 99—100 — текст акростиха Играймо спѣваймо (з того ж співаника; авторство Мастиборського — умовне).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 221—230 — тексти акростихів Івана Мастиборського: 1) Играй, новій Іерусалиме; 2) Милосерднѣйшій бог, пресвятѣйшій в едином словѣ; 3) Источнице благодати; 4) Mayte, człowecy wiru nesuminnu; 5) Мармуровіе и камяніе опоки падутся; 6) Милостивий бог и человѣк (за різними рукоп. XVIII ст. і Богогласником).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 236—242 — аналіз віршової спадщини Івана Мастиборського (вірші №№50, 75, 135, 140 з Богогласника, вид. 1791 р, та інших збірників).

Медзицький

(Див. також Віршова література)

Медзицький жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 487—488 — текст акростиха Медзицького Мире окрестніе страннн, сія в себѣ внемли (за рукоп. XVIII ст.).

Мелешко Іван

Іван Мелешко ніби був смоленським каштеляном у кін. XVI ст., але це ім'я швидше є літературним псевдонімом. Автор пародійної промови.

I

Кулиш П. Взгляд южнорусского человека XVI столетия на немецко-польскую цивилизацию.— Основа, 1862, червень, стор. 12—16.
На стор. 13—16 — текст промови Мелешка (у перекладі українською мовою).

Речь Ивана Мелешка, каштеляна смоленского, произнесенная на варшавском сейме 1589 года, в присутствии короля Сигизмунда III.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. II, 1862, август, стор. 91—97.
Подано текст (з купюрами) промови Мелешка за спнском Кояловича з копії твору, знайденої в одній із церков мінської епархії.

Речь Ивана Мелешка, каштеляна смоленского, произнесенная на варшавском сейме в присутствии короля Сигизмунда III, против покровительствуемого польскими королями влияния немцев и поляков на обычаи и приемы жизни в Руси и Литве. (1589).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. II, 1865, стор. 188—190 (прибавления).
Текст промови.

Сумцов Н. Ф. Речь Ивана Мелешка как литературный памятник.— Киев. стар., т. XLV, 1894, май, стор. 195—213.
На стор. 198—201 — переклад Речи Мелешка російською мовою; в статті — історнко-літературний і мовний аналіз твору.

II

Н. С-въ. Мелешко Иван.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 37 півтом. СПб., 1896, стор. 25.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 35—37 — аналіз пародійної промови Івана Мелешка.

Мелешко Микита

(Див. також Віршова література)

Микита Мелешко в 1615 р. був, здається, учнем львівської єзуїтської колегії. Автор панегірика.

I

Vota, fausta omina, gratulationes illustrissimo ac reverendissimo domino d. Ioanni Andreae Prochnicki... Львів, 1615. 46 стор.

На стор 46 — текст панегірика Микити Мелешка арцибіскупу Яну Прохницькому На пресвѣтлаго и пречеснаго архиерея на вся вѣнца увязеніе.

Сушко О. Никита Мелешко, незвісний панегірист XVII в.— ЗНТШ, т. L, 1902 (miscellanea), стор. 1—8.

На стор. 3 — текст панегірика Мелешка На пресвѣтлаго и пречеснаго архиерея на вся вѣнца увязеніе; в статті — характеристика твору і короткі біографічні відомості про автора.

Митура Олександр

(Див. також Віршова література)

Олександр Митура жив у кін. XVI — у першій полов. XVII ст., можливо, був одним із учителів Київської братської школи; є припущення, що вчителював також у Львові. Автор панегірика.

I

Митура Олександр. Вѣзерунк цнот превелебного в бозѣ его милости господина отца Елисея Плетенецкого... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1618. 6 ненум. арк.

Перетц В. Панегірик «Вѣзерунк цнот превел. о. Є. Плетенецкого» року 1618.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. VI, 1909, стор. 54—68.

Опис панегірика і аналіз його; на стор. 59—65 — текст твору за вид. 1618 р.; аналіз мови, справа авторства Олександра Митури; в статті

подана коротка біографія і характеристика Є. Плетенецького на матеріалах Тератургіми А. Кальиофойського; подаио портрет Плетенецького.

Возняк М. С. Старе українське письменство...
На стор. 271—274 — уривок тексту з панегірика Олександра Митури Вѣзерунк цнот (1618 р.).

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...
На стор. 14—17 — текст панегірика Вѣзерунк цнот О. Митури за вид. 1618 р., присвяченого Є. Плетенецькому, і опис цього видання.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 152—156 — текст Вѣзерунк цнот превелебного в бозѣ его милости господина отца Елисея Плетенецкого (за вид. В. Перетца в Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. VI, 1909).

II

Голубев С. Т. Панегирик Києво-Печерскому архимандриту Елисею Плетенецкому 1618 года.— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 6, стор. 296—350.
Детальний аналіз панегірика; додано фоторепродукцію заголовкового аркуша і сторінки тексту.
Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. XCVII, 1910, стор. 225—227 (бібл.).

Мишковський

(Див. також Богогласник)

Мишковський жив у другій полов. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 298 — текст акростиха Мишковського Мысль и разум люцкій не достиже (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 242—243 — аналіз вірша Мишковського (№ 161 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Могила Петро

(Див. також Полемічна література)

Петро Симеонович Могила народився 21 грудня 1596 р. в сім'ї господаря (правителя) Валахії і Молдавії. Гадають, що вчився він у львівській братській школі і в закордонних університетах. Вільно володів грецькою і латинською мовами.

Згодом вступив до польського війська і брав участь у битві під Хотином 1621 р. У 1627 р. переселився до Києва, був обраний Києво-Печерським архімандритом і прийняв чернецтво. Заснував лаврське училище, яке проіснувало два роки, злившись далі із братською школою (пізніше — Києво-Могилянський колегіум, а з 1701 р.— академія). В 1633 р. возведений в сан митрополита. Помер в ніч на 1 січня 1647 р. Автор численних полемічних і богословських творів; видавець; активно діяв у галузі освіти. Писав також під псевдонімом Євсевій Пімін.

I

Аполлеіа Апологіи, книжки діалектом руским написанои, полским зась ве Львовѣ друкованои, вкоротце а правдиве зъсуммованая през стан духовный восточного православіа... [Надрукована, мабуть, у Києві], 1628. 3 ненум.+9 арк.

Брошура описує київський собор 1628 р., де засуджено книжку Мелетія Смотрицького Апологія; участь у цьому засудженні брав сам автор книжки, Іов Борецький, Ісайя Копинський, Петро Могила та ін.

Любомудрѣйшаго кир Агапита діакона, блаженнѣйшему и благочестивѣйшему царю Іустиніану... главизны поучителны, по краегранію еллински изложены, словенски же прьвое напечатаны... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628. 6+22 стор.

Переклад Петра Могили.

Преподобнаго отца нашего аввы Дорофеа поученія душеполезна различна... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628. 8 ненум.+450+1 арк.

З посвятою Петру Могилі від імені Філофея Казаревича, післямовою Степана Беринди і віршем Тарасія Земки на герб панів Могил.

Λειτουργιάριων си ест служебник от литургій св. Василіа, Іоанна Златаустаго и преждесвященных и служеній іереиских и диаконских повседневных нощных же и дневных в себѣ съдрьжимых реченный. Благословеніем и исправленіем преподобнѣйшаго господина и отца кир Петра Могилы. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629. 14 ненум. арк.+144+300 стор.+2 арк.

З післямовою Тарасія Земки і його віршем на герб Могили, а також передмовою П. Могили і післямовою Степана Беринди.

Номоканон, си ест законоправилник, имѣя по сокращенію правила святых апостол седми соборов и промѣстных нѣкіих. К сему и вселенских учителей и преподобных отец третіе с болшим исправленіем изданный. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629. 16+175 стор.

З передмовою Петра Могили.

Пречестные акафисты пресладкому господу нашему Исусу Христу, пресвятѣй богородици и святому іерарху Ніколі, ч

прочая спасителныя молебны. Благословеніем, повеленіем и опасным исправленіем от греческаго... Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1629. 3 арк. ненум. +296 стор.
Τριωδιων, си ест трипѣснец святой великой пятьдесятницы. Пентикостаріон еже ест пятдесятница нареченный. От еллинского изслѣдован благославленіем и тщаніем преподобнѣйшаго кир Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1631. 11 арк. ненум.+828+2 стор.

З передмовою-посвятою Томашу Замойському від Петра Могили і передмовою до читача від Тарасія Земки. Не всі екземпляри цього видання адекватні; є без передмови-посвяти Томашу Замойському; є з посвятою П. Могили його брату Мойсею Могилі.

Могила Петро. Крест Христа спасителя и кождого чловѣка на казаню публичном през ясневелебного в бозѣ его милости господина и отца кир Петра Могилу... выражоный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1632. 4 арк. ненум.+56 стор.
Могила Петро. Анфологіа, сирѣч молитвы и поученія душеполезная. В душевную ползу спудеов и всѣх благочестивых любомолитвеник. Вкратцѣ собраная и благочиннѣ расположеная тщаніем... Петра Могилы. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1636. 12+418 арк.

З передмови Петра Могили.

Λειτουργιάριον си ест служебник от литургій св. Василіа, Іоанна Златоустаго и преждесвященных и служеній іереиских и диаконских повседневных, нощных же и дневных в себѣ съдержимых, реченный. Благословеніем и исправленіем преосвященнаго господина и отца кир Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1639. 16 ненум.+720+8+128 стор.

З передмовою Петра Могили.

Тріодіон, си ест тріпѣснец, святой четыредесятницы великой от еллинскаго изслѣдован. Благословеніем же и повеленіем яснепревелебного в бозѣ его милости господина отца Петра Могилы... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1640. 7 арк. ненум.+884 стор.

З передмовою Петра Могили і присвятою Федору Проскурі-Сущанському; є екземпляри з присвятою Петру Могилі; переклад з грецької мови Т. Земки.

[**Могила Петро**] *Λιθος*, abo kamien z procy prawdy cerkwie świętey prawosławney ruskiey na skruszenie faleczпociemniey Perspektiwy abo raczey paszkwilu od Kassiana Sakowicza... wypuszczony przez pokornego ojca Euzebia Pimina... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1644. 4+424 стор.

Твір цей, очевидно, був написаний за ініціативою і активною участю Петра Могили групою київських письменників.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Zebranie krotkiey nauki

o artikułach wiary prawosławnokatholickiey chrześciańskiey... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1645.

Перше скорочене видання Могилиного катехізиса.

Могила Петро. Mowa duchowna przy szlubie... Ianusza Radziwiła... wystawiona przez... Piotra Mohiłe... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1645. 26 стор.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Събраніе короткои науки о артикулах вѣры православнокафолической христіанской ведлуг вызнаня и науки церкве св. восточной соборной апостолской для цвѣченя и науки всѣм в школах ся цвѣчачим христіанским православним дѣтем... Первѣй языком полским, а тепер діалектом руским з друку выданое. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1645. 4+102 арк.

Евхологіон, албо молитвослов, или требник... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1646; в трьох частинах: 20+946 стор.; 4+263 стор.; 2+430 стор.

На початку вміщена передмова Петра Могили. Не всі екземпляри видання ідентичні.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Собраніе науки об артикулах вѣры... М., 1649. 8+77 арк.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя новопреведеся с елліногреческого языка... М., 1696. 28+180+28 стор.

Перше повне московське видання.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**].Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя новопереведеся с елліногреческого языка... М., [1696]. 332 стор.+14 арк.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры... М., 1702. 30 арк.+332 стор.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточные новопреведеся с еллиногреческого языка... М., 1709. 1+19 арк.+357 стор.+30 арк.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры... М., 1711.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Катихисис сирѣчь исповѣданіе православныя вѣры. кафоліческія и апостолскія церкве восточныя... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1712. 12+111 арк.

Передрук видання 1709 р.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры... Чернігів, 1715.

[**Могила Петро і Трофимович Ісайя**]. Катихисис или краткое поученіе о вѣрѣ святой православно-кафолической... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1715. 2+42 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣри соборныя и апостольскія церкве восточныя новопреведеся с еллиногреческаго языка... СПб., 1717. 1+19+356 стор.+30 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... СПб., 1722. 19+357 стор.+30 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры... СПб., 1739. 1+9 арк.+161 стор.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя.] Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1743. 1 ненум.+19+356 стор.+30 арк.

Друковано у лютому місяці.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя.] Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... М., 1743. 1 ненум.+19+356 стор.+30 арк.

Друковано у вересні місяці.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1744. 1 ненум.+17+178 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1744. 1 ненум.+17+178 арк.

Відрізняється від попереднього видання вихідним аркушем, заставками і кінцівкою вихідного аркуша.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1744. 1 ненум.+19+356+30 стор.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1745. 1 ненум.+19+179+29 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя. Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1752. 1 ненум.+19+179+29 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольския церкве восточныя... М., 1763. 16+152 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры кафолическія и апостольскія церкве восточныя... [Без означення місця і часу видання, 1781]. 368 стор.

Заголовки подано також грецькою, латинською, німецькою мовами. Видання в світ не вийшло.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... Почаїв, 1782. 8+78 арк.

Передрук московського видання 1649 р.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... Почаїв, 1783. 8+78 арк.

Передрук московського видання 1649 р.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры...[Без місця видання (Почаїв? Вільно?)]. 1785. 120+22 арк.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... Супрасль, 1788. 128 арк.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданія вѣры... М., 1794. 1+17+178 арк.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... СПб., 1819. 2+16+294 арк.

Универсал киевского митрополита Петра Могилы минскому православному братству о притеснениях от католиков и униатов и проч. 1640 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 6 (год третий), стор. 64—66 (смесь).

Текст універсалу.

Меновая запись киевского митрополита Петра Могилы белорусскому епископу Иосифу Горбацкому о уступке Киево-Печерских монастырских сел Печерска, Борсуков, Цвыркова и Тарасович во владение Могилевской архиерейской кафедре по праву замена их на волость Попову Гору, яко смежную с Лаврскою отчиною (1644 декабря 9).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. V, 1853, стор. 72—73, № 19.

Петра Могилы стихири и канон в благодарность за чудесное избавление К.-Печерской лавры от неприятельского разорения в 1630 году.— Киев. епарх. ведом., 1861, № 17, стор. 491—500.

Тексти стихирів і канону з рукопису П. Могили.

Акты, относящиеся к истории Западной России... Т. III. СПб., 1861.

На стор. 27—29, 39, 65, 68—71, 79—85, 2 (дополн.) — тексти різних документів, що стосуються Петра Могили, в тому числі його листи і прохання.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1091—1098 — уривки з книги Евхологіон, албо молитвослов, или требник Петра Могили (за вид. 1646 р.); з примітками.

Сказания Петра Могилы из времен унии.— Киев. епарх. ведом., 1861, № 18, стор. 521—525; № 19, стор. 545—550; № 20, стор. 575—579; 1862, № 2, стор. 45—52.

Текст дев'яти сказаній із власноручних записок П. Могили.

Сказания м. Петра Могилы о чудесах от мощей св. Иоанна Сочавского.— Киев. епарх. ведом., 1862, № 3, стор. 77—82.

Текст трьох сказаній із записок П. Могили.

Выписка из рукописи П. Могилы (к. Соф. библиотеки, № 155).— Киев. епарх. ведом., 1862, № 7, отдел второй, стор. 215—219.

Список жертвувачів на відбудову Києво-Софійського собору.

Грамота киевского православного митрополита Петра Могилы минскому крестоносному братству, в которой уведомляется о возобновившихся со стороны р[имо]-католиков и униатов гонениях на православие; отрублении головы, по приказанию киевского воеводы, православной веры студенту Гоголевскому; мучении мещан и духовенства в Красном Ставе; отнятии церкви любельской; осуждении великого числа дворянских фамилий на инфамию (бесчестие) и разных других притеснениях, и приглашает минское братство к принятию участия в приношениях для искания на сейме защиты. 1640 г., февр. 2.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 2-й, т. I, 1863, август, стор. 30—33.

Письмо митрополита Петра Могилы к г-ну Павлу Ставецкому с приглашением прибыть в Киев на торжество вступления своего в митрополию и освящение митрополичьей церкви св. Софии.— Киев. епарх. ведом., 1873, № 13, отдел второй, стор. 372—374.

Текст листа.

Грамота, данная Петром Могилою львовскому типографу Михаиле Слезке на друкованье книг.— Киев. епарх. ведом., 1873, № 22, отдел второй, стор. 645—652.

На стор. 650—652 — текст грамоти; перед текстом вступна замітка.

Голубев С. Материалы для истории западнорусской православной церкви (XVI и XVII ст.).— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 1, стор. 197—219; №№ 3—12, стор. 17—416 (приложения).

Ті самі матеріали, що додані до монографії Петр Могила и его сподвижники.

Терновский Ф. Киевский митрополит Петр Могила (биографический очерк).— Киев. стар., т. II, 1882, апрель, стор. 1—24.

Тут подані оповідання із записок Петра Могили: 1) О Леонтии Карповиче; 2) О Иезекии, скитском старце; 3) О Григории межигорском; 4) Против запаздывания к богослужению; 5) Против чревоугодия; 6) Против корыстолюбия; 7) О благоухании от иконы; 8) О превращении воды в вино; на стор. 175—176 — стаття К портрету Петра Могилы, який додано до цього номера журналу.

Голубев С. Т. Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники. (*Опыт исторического исследования*). Т. I. К., 1883, XII+559+576 стор. (Приложение: Материалы для истории западнорусской церкви); т. II. К., 1898. VI+528+ (приложение) 12+3+498 стор.

Грунтовний аналіз і характеристика життя і діяльності Петра Могили у зв'язку з загальним ходом історично-церковного життя на Україні; у додатках—багато історичних і літературних матеріалів. Рец.: *П. Л.*— Киев. стар., т. VI, 1883, август, стор. 741—742; *Петров Н.*— ЖМНП, ч. CCXXXI, 1884, январь, стор. 148—165; *Голубев С. Т.* По поводу рецензии в Журнале Мин. Нар. Просвещ. на книгу «Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники (Опыт исторического исследования). Т. I. Киев, 1883».— Труды Киев. дух. акад., 1884, № 3, стор. 416—484; *Петров Н. И.* Ответ автору книги

«Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники».— Труды Киев. дух. акад., 1884, № 4, стор. 632—641; *Знаменский П. В.*—Христ. чтен., 1886, ч. II, стор. 239—252; *О. Л.*— Киев. стар., т. XXIII, 1898, декабрь, стор. 85—92 (библ.); *Голубинский Е.*— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1900, кн. 2 (193), стор. 6—25 (смесь); *Титов Ф.*— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 15, вып. 1, 1901, стор. 1—10 (отд. IV); *П.*— ЗНТШ, т. XXXIX, 1901, стор. 19—23 (бібл.).

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. VI. К., 1883.

На стор. 585—589, 602—604, 618—620, 642—643, 706—709, 726—727, 729—733, 740—741, 784—785 — різні документи, що стосуються Петра Могили, в тому числі його скарга.

Собственноручные записки Петра Могилы.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 49—189.

Зміст: 1) Сказание Петра Могилы о чудесных и замечательных явлениях в церкви православной южнорусской, молдо-влахийской и греческой; 2) Каноны и другие церковные песнопения, составленные Петром Могилою; 3) Рассуждения Петра Могилы о высоком значении иноческой жизни; 4) Заметки П. Могилы о пожертвованиях на возобновление Киево-Софийского собора и Десятинной церкви; 5) Хозяйственные и некоторые другие (мелкие) заметки П. Могилы; 6) Каталоги книг, купленные П. Могилою в Варшаве и Кракове за 1632—1633 гг.

Рец.: *Новицкий И.*— Киев. стар., т. XXI, 1888, апрель, стор. 1—9 (критика).

Голубев С. Лифос — полемическое сочинение, вышедшее из Киево-Печерской типографии в 1644 году.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IX, 1893, стор. 1—147+5 ненум.+1—446.

На стор. 1—147 — стаття Голубєва; на стор. 1—446 — текст Ліфоса з примітками Касіяна Саковича.

Рец.: *Щуровський О.*— ЗНТШ, т. IV, 1894, стор. 176—178.

Галант И. В. Киевский митрополит Петр Могила и его отношение к евреям.— Киев. стар., т. LXXXIX, 1905, май (докум., изв. и зам.), стор. 149—152.

В статті подано текст двох грамот Могили.

«Крест Христа Спасителя»,— проповедь, произнесенная киево-печерским архимандритом (впоследствии киевским митрополитом) Петром Могилой в крестопоклонную неделю 1632 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 386—421.

Передрук першодруку.

Слово о кресте Христа Спасителя и кресте всякого человека, сказанное киевским митрополитом Петром Могилою (в бытность его архимандритом Киево-Печерской лавры) в неделю крестопоклонную 4 марта 1632 года.— Киев. епарх. ведом., 1915, № 8, часть неофиц., стор. 169—173; № 9, стор. 193—197; № 10, стор. 217—223; № 12, стор. 276—282.

Текст подано в російському перекладі з брошури П. Могили Крест Христа спасителя, виданої в 1632 р.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 196—198 — текст передмови П. Могили до книги Леітургіаріон си ест служебник..., 1629, і опис цього видання; на стор. 213—219 — опис книги Леітургіаріон си ест служебник..., 1639, і текст передмови П. Могили до цього видання; на стор. 225—230 — текст пе-

редмови П. Могили до Номоканону 1629 р. і опис цього видання; на стор. 234—239 — текст панегірика Имнологія, си ест пѣснословіе..., 1630, в честь П. Могили, підписаного 10 чоловіками, в тому числі Памвою Бериндою, Степаном Бериндою і Тарасієм Земкою, і опис цього видання: на стор. 241—245 — текст передмови-посвяти П. Могили Томашу Замойському з книги Тріодіон, си ест трипѣснец..., 1631, і опис цього видання; на стор. 263—266 — текст посвяти П. Могили його брату Мойсею Могилі у вищезгаданій книзі; на стор. 267—270 — текст посвяти П. Могили князю Ієремії Вишневецькому книги Крест Христа спасителя..., 1632, і вірш з цієї книги на герб князя; на стор. 271—290 — передрук книги-проповіді П. Могили Крест Христа спасителя..., 1632, і опис цього видання; на стор. 291—305 — передрук панегірика Ευχαριστήριον албо вдячность.., 1632 р., присвяченого П. Могилі, і опис цього видання; на стор. 306—310 — передрук панегірика Εὐφωνία веселобрмячаа..., 1633, присвяченого П. Могилі, і опис цього видання; на стор. 316—320 — текст передмови П. Могили до книги Анфологіа, сирѣч молитвы и поученія душеполезная..., 1636, і опис цього видання; на стор. 321—329 — текст передмови П. Могили до Евангелія учителного, 1637 р., і опис видання; на стор. 330—334 — текст присвяти П. Могили Федору Проскурі-Сущанському із згаданої вище книги і текст вірша на герб панів Проскур-Сущанських; на стор. 335—341 — текст присвяти П. Могили Богдану Статкевичу Любавицькому, надрукованої в частині екземплярів згаданої вище книги, і текст вірша на герб панів Статкевичів; на стор. 343—346 — текст передмови П. Могили до книги Тріодіон, си ест тріпѣснец..., 1640, і опис цього видання; на стор. 357—361 — текст посвяти П. Могили Федору Проскурі-Сущанському із згаданої вище книги і текст вірша на герб панів Проскур-Сущанських; на стор. 367—375 — текст передмови П. Могили до книги Евхологіон, албо молитвослов, или требник..., 1646, опис цього видання і текст вірша на герб Могил.

II

Имнологія, си ест пѣснословіе, албо пѣснь през части писмом мовленая на день въскресеніа господа нашего Іисуса Хріста. Пану, пастыру, опекунови и добродѣеви своему през дѣлатели в типографіи в даруночку низко принесенаа... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1630. 6 ненум. арк.

Панегірик-акростих Петру Могилі, підписаний 10 чоловіками; серед них — Памва Беринда, Степан Беринда, Тарасій Земка.

Ευχαριστήριον, албо вдячность яснепревелебнѣйшому в Христѣ его милости господину отцу кир Петру Могилѣ... од спудеов в гимназіум его милости з школы реторики... повинне а упрейме отданая... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1632. 18 ненум. арк.

Автором передмови до панегірика і, мабуть, самого твору був професор академії Софроній Почаський (очевидно, він же Стефан Почаський); під кожним віршем панегірика є підписи учнів академії — виконавців твору.

Εὐφωνία веселобрмячаа. На высоцеславный фрон митрополіи кіевской щасливе вступуючему в бозѣ преосвященному его милости господину отцу кир Петру Могилѣ... от типографов в ... лаврѣ Печерской працуючих при унижоном поклонѣ пруд-

ко дедикованая... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1633. 5 ненум. арк.

Mnemosyne sławy, prac y trudow przeoswieconego w bogu oyca iego mosci oyca Piotra Mohily... od studentow gymnasium w bractwie kiowskim przezeń fundowanego swiatu podana. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1633. 15 арк.

Панегірик Петру Могилі.

Е. [Евгений Болховитинов]. Историческое известие о митрополите Петре Могиле.— Вестн. Евр., ч. LXXII, 1813, № 21, стор. 35—44.

Короткі біографічні відомості про Могилу і огляд його творів

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т II.

На стор. 156—164 — біографія і характеристика діяльності Петра Могили; огляд його літературної творчості

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 107—122 — боротьба Могили з І. Копинським; на стор. 125—166 — Київська колегія за часів Могили, на стор. 327 — справа авторства Ліфоса.

Западнорусские униатские требники — сравнительно с требниками православными и латинскими. (Общее значение этих требников в униатских и православных церквах западного края России. Их отношения к требнику Петра Могилы и требникам церкви римской. Требники почаевские. Требники других редакций униатских. Особенные униатские чинопоследования, имеющие отношение к требнику).— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 2, стор. 137—179; № 5, стор. 217—252; № 7, стор. 88—127; 1868, № 6, стор. 424—472; № 8, стор. 235—268.

В роботі подано численні тексти духовних віршів.

М. М. [Максимович М.]. Акт избрания Петра Могилы в митрополиты киевские.— Киев. епарх. ведом., 1867, № 8, отдел второй, стор. 243—248.

На стор 244—248 — текст акту (1632 р, в перекладі з польської мови, рукоп. XVII ст.)

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

В статті багато матеріалу про ставлення Могили до західної освіти і культури.

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях духовных писателей XVII века.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 295—382.

Текст вірша на герб Могили у Требнику 1646 р.

Голубев С. Удаление Исаии Копинского из Киево-Михайловского монастыря. (К характеристике отношений между Петром Могилой и Исаиею Копинским).— Киев. епарх. ведом, 1874, № 1, отдел второй, стор. 11—18; № 2, стор. 41—48.

С. Г-въ [Голубев С]. По поводу рецензии на статью «Петр Мо-

гила и Исаия Копинский».— Киев. епарх. ведом., 1874, № 11, отдел второй, стор. 280—287; № 13, стор. 361—374.

Відгук на рецензію М Костомарова у ж Вестник Евр , 1874, травень

Голубев С. Биографические сведения о Петре Могиле до посвящения его в сан киево-печерского архимандрита.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 1, отдел второй, стор. 1—6; № 3, стор. 95—102; № 6, стор. 215—221.

С. Г-въ [Голубев С.]. О составе библиотеки Петра Могилы.— Киев. епарх. ведом., 1876, № 8, отдел второй, стор. 253—269; № 9 (прибавления), стор. 299—326.

Опис книг бібліотеки П. Могили, розкиданих по різних книгосховнщах.

С. Р. Петр Могила, митрополит киевский.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1877, кн. 1 (100), стор. 1—160 (исследования).

Біографія і характеристнка діяльності П. Могнлн.

Памятники полемической литературы, кн. 1, 1878.

На стор. 19—20 — відомості про рукописні списки Ліфоса та деякі біографічні даиі про Могилу.

Голубев С. Т. О составе библиотеки Петра Могилы.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 257—268.

Киигн з бібліотеки Могили в різних книгосховищах; каталоги кннг, куплених Могнлою у Варшаві і Кракові; кннгн, цитовані П. Могилою, С. Косовим і А. Кальнофойським.

Голубев С. Т. Биографические сведения о Петре Могиле до посвящения его в сан киево-печерского архимандрита.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 1, 1873—77 (друк. 1879), стор. 86—101.

[**Голубев С.**]. Вступление Петра Могилы на киево-печерскую архимандрию.— Киев. епарх. ведом., 1880, № 45, часть неофиц., стор. 1—5; № 46, стор. 3—7.

Уривок з книги Киевский митрополит П. Могила и его сподвижники — біографія Могили до висвячення в сан архімандрита.

Сумцов Н. Из истории южнорусских свадебных обычаев.— Киев. стар., т. VII, 1883, ноябрь, стор. 510—514.

Матеріалн про шлюб у Перспективі Касіяна Саковича і Ліфосі П Могили.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор 190—193 — біографія П. Могнли, реєстр його проповідей; характеристнка освітньої діяльності; аналіз Ліфоса; видавнича діяльність.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор 267—282 — біографія Петра Могили; огляд його діяльності, реєстр творів Могили і їх видань

Голубев С. В защиту киевского митрополита Петра Могилы — Киев. епарх. ведом., 1893, № 9, часть неофиц., стор. 227—239; № 10, стор. 258—267; № 11, стор. 282—298.

Захист діяльності П. Могили від иападок П. Куліша в його роботі Отпадение Малороссии от Польши; численні біографічні матеріали про Могилу.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Численні матеріали для характеристики багатьох українських письменників; є матеріали про життя і діяльність П. Могили.

Сумцов Н. К библиографии старинных малорусских религиозных сказаний.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 306—316.

Перелік 17 релігійних легенд; використання їх І. Галятовським, П. Могилою та ін.; апокрифічні легенди.

Голубев С. Т. Прискорбные столкновения Петра Могилы с своим предшественником по митрополии и киево-никольскими иноками.— Труды Киев. дух. акад., 1897, № 10, стор. 208—276.

Про боротьбу Могили з Ісайєю Копинським та ін (розділ із книги Петр Могила и его сподвижники, т. II).

Голубев С. Западнорусская церковь при митрополите Петре Могиле (1633—1646).— Киев. стар., т. LX, 1898, январь, стор. 1—34; февраль, стор. 240—267; март, стор. 397—420; т. LXI, апрель, стор. 26—50; май, стор. 202—221; июнь, стор. 309—346.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила. как возобновитель киевских храмов.— Киев. епарх. ведом., 1898, № 17, часть неофиц., стор. 727—749; № 18, стор. 771—782; № 19, стор. 813—825; № 20, стор. 868—877; № 21, стор. 932—941.

Стаття є витягом (з невеликими змінами) з II тома роботи Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 357—366, 387—390, 398—408, 434—435 та ін.— біографічні відомості про Петра Могилу і характеристика його діяльності.

И. Ж-цкий [Житецкий И.]. Петр Могила.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 46 півтом. СПб., 1898, стор. 484—485.

Петров Н. Что сделал киевский митрополит Петр Могила для украшения великой церкви Киево-Печерской лавры? — Киев. стар., т. LXVIII, 1900, март (докум., изв. и зам.), стор. 145—147.

Харлампович К. Борьба школьных влияний в допетровской Руси.— Киев. стар., т. LXXVIII, 1902, июль—август, стор. 1—76; сентябрь, стор. 358—394; т. LXXIX, октябрь, стор. 34—61.

Освітня справа на Україні до XVII ст.; Іван Вишенський про латинську науку; діяльність П. Могили, Є. Славинецького; освітньо-літературна діяльність С. Косова; вплив української школи на московську.

Клятво-исповедная грамота Арсения Желиборского, нареченного епископа львовского, галицкого и каменец-подольского, данная Петру Могиле, митрополиту киевскому и галицкому. (1641).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904, стор. 568—574.

Голубев С. Т. Память митрополита Петра Могилы в Киевской академии 31 декабря 1754 года. (К истории русского проповедничества за вторую половину XVIII столетия).— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 12, стор. 628—684.

Про життя і діяльність С. Миславського, митрополита київського і його Слово в день воспоминанія преосвященнѣйшаго митрополита Петра Могилы 1754 года, декабря 31 дня; на стор. 674—684 — текст слова.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 85—115 — біографія і детальна характеристика діяльності П. Могили.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 99—112, 289—294 — біографічні відомості про Петра Могилу; детальна характеристика його діяльності; огляд літературної спадщини.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор 290—292 — біографічні відомості про П. Могилу; характеристика його діяльності; на стор. 300—302 — уривок передмови М. Сльозки до Тріоді цвітної 1642 р з характеристикою П. Могили.

Panaitescu P. P. L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila archevêque de Kiev dans les principantés roumaines. Париж, 1926, 98 стор. (Відб. з Mélanges de l'Ecole Roumaine en France, т. V, 1926).

Досліджено вплив Петра Могили і київської школи на культурне життя Молдавії і Волощини.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 66 — коротка характеристика діяльності П. Могили; на стор. 71—72 — огляд Літоса.

Мокрієвич Самійло

(Див. також Віршова література)

Самійло Мокрієвич у 1697 р. видав книгу духовних віршів.

I

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Петроград 30 января — 7 февраля 1915 года. К., 1915. 44 стор.

На стор. 24—30 — відомості С. Щеглової про панегірики І. Мазепі і лайливі вірші про нього; уривки тексту з книги Самійла Мокрієвича Виноград домовитом благим насажденный, 1697.

II

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 339—341 — характеристика збірника віршів Самійла Мокрієвича.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 319—320 — огляд віршування Самійла Мокрієвича.

Моравський Іоанн

(Див. також Богогласник)

Іоанн Моравський народився 1633 р. в Галичині; в 1651 р. вступив до ордену єзуїтів. Був викладачем філософії, теології і математики; вів диспути з православними. Помер 1700 р. Автор духовних віршів та інших творів. (Є однак думка, що особа з цим ім'ям жила у XVIII ст.).

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 276—278 — тексти акростихів Іоанна Моравського: 1) Изливаеши чудеса миру (за рукоп. першої полов. XVIII ст.); 2) І кто ж так запамяталій (за рукоп. кін. XVIII — поч XIX ст.); питання про біографічні дані автора.

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 243—247 — біографічні відомості про Іоанна Моравського і аналіз його віршової спадщини (вірші №№ 43, 55, 169 із Богогласника, вид. 1791 р); думка про те, що автором їх був інший Іоанн Моравський, а не той, про якого маємо біографічні відомості.

Мужиловський Андрій

(Див. також Полемічна література)

Андрій Мужиловський був слуцьким протоієреєм; в 1631 р.— ієромонах Києво-Печерського монастиря. Автор полемічного твору.

I

Мужиловський Андрій. Антидот, или возраженіе на книгу Апологія, написанную іеромонахом Мелетіем Смотрицким... [Без означення місця друку], 1629.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.
На стор. 58 — короткі відомості про Андрія Мужиловського.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.
На стор. 399—401 (приложения) — лист Сігізмунда III, польського короля, до київського воеводи Тишкевича з наказом не обирати на

київську митрополію Андрія Мужиловського і забрати від православних Києво-Михайлівський монастир (1631, червия 23).

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 186—187 — коротка замітка про Андрія Мужиловського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 271 — огляд Антидота Андрія Мужиловського.

Навичинський Іоанн

(Див. також Віршова література)

Іоанн Навичинський жив у XVIII ст., був дяком у с. Коропатинці (Західна Україна). Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 333—336 — акростихи Іоанна Навичинського: 1) Нинѣ вси днесь вселѣмся; 2) Нинѣ весна благодати (за рукоп. автора серед. XVIII ст.); на стор. 527—528 — акростих Істинній триумф юж на свѣтѣ настав (за тим же рукоп.).

Наливайко Дем'ян

Дем'ян Наливайко був братом відомого ватажка селянського руху Северина Наливайка; брав участь у повстанні; учасник Брестського православного собору 1596 р.; активний діяч острозького гуртка. Помер у 1627 р. Автор віршів, передмов; перекладач.

I

Охтаик, сирѣч осмогласник... Дермань, 1603—1604. 13+160+146+7 арк.

З віршем на герб Костянтина Острозького; з післямовою Дем'яна Наливайка і його ж (?) передмовою.

Лист Мелетія, свят'ѣйшаго патріархи александрійскаго, до велебнаго епископа Ипатія Потѣя... Дермань, 1605. 3+38 арк.

З віршами на герб князів Острозьких; з передмовою Дем'яна Наливайка.

Лѣкарство на оспалый умысл чоловѣчій, а особливе на затвердѣлые сердца людскіе, заведеные свѣтом, альбо якими грѣхами. Божественнаго Іоанна Златоустаго до Феодора мниха, а в особѣ его до кождого человѣка, кто в яком кольвек есть грѣху. Острог, 1607. 183 ненум. арк.

З віршами на герб К. Острозького і передмовою Дем'яна Наливайка.

Часослов, сирѣч послѣдованіе службы по преданію церковному по чину часов всего дня положенное... Острог, 1612. 8+496 арк.

З віршем на герб князів Острозьких і передмовою Дем'яна Наливайка.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 110—111 — короткі відомості про літературну діяльність Дем'яна Наливайка.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор 75—76 — згадка про видання книги Лѣкарство на оспалый умысл чоловѣчій, 1607.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 172 — реєстр творів Дем'яна Наливайка.

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.

Історико-критичний нарис про острозьку школу, друкарню, діяльність К. Острозького; біографія і літературна діяльність Дем'яна Наливайка та інших діячів острозької школи.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор 271—273 — біографічні відомості про Дем'яна Наливайка; огляд його діяльності.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 67—68 — біографічні відомості про Дем'яна Наливайка; огляд його літературної діяльності

Перетц В. Н. «Тестамент царя Василия» в украинских переводах. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 50—72.

Огляд видання Лѣкарства на оспалый умысл чоловѣчій, Острог, 1607, де був надрукований тестамент Василя у перекладі Дем'яна Наливайка; характеристика передмови і післямови; аналіз тестаменту; на стор. 65—71 — текст пізнішого перекладу цього твору (поч.: «Наказаніе ест вещ и царем потребна...», за рукоп. XVII ст.).

Копержинський К. «Лекціи словенскія Златоустаго от бесѣд еуангельских от иерея Наливайка выбраніе».— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 3 (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), 1928, стор. 381—385.

Характеристика «лекцій»; коротка біографія Дем'яна Наливайка.

Негалевський Валентин

(Див. також Негалевського євангеліє)

Валентин Негалевський, родом українець чи білорус, шляхтич з Волині, жив десь у другій полов. XVI ст. Переклав євангеліє.

II

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 17 — біографічні відомості про Негалевського; характеристика перекладеного иим євангелія.

Некрашевич Іван

(Див. також Віршова література)

Іван Некрашевич народився десь у кінці першої половини XVIII ст., як гадають, у селі Вишеньках на Чернігівщині в сім'ї священика. В 1763 р. закінчив Київську академію; згодом став священиком у рідному селі. В 1796 р. ще був живий. Автор гумористично-сатиричних віршів.

I

Суплика, або замысл на попа.— Киев. стар., т. XI, 1885, март, стор. 543—550.

На стор. 545—550 — текст Суплики.

Лотоцький О. Кілька віршів Івана Некрашевича.— ЗНТШ, т. XX, 1897, стор. 1—10.

На стор. 3—10 — текст п'яти віршів Некрашевича за рукоп. Кнбальчича: 1) Письмо, написанное к отцу Арсенію Кринѣцкому; 2) Писмо, написанное к Івану Филѣповичу; 3) Писмо к нѣкоторым гостям писанное; 4) Писмо, писанное к Гнѣдинскому с. Іоанну Филѣповичу; 5) Писмо. писаниое к Гнѣдинскому с. Іоанну Филѣповичу во время его именин.

Науменко В. Замысл на попа по рукописи 1798 г.— Киев. стар., т. LXVII, 1899, октябрь (докум., изв. и зам.), стор. 3—8.

Подано текст Замислу на попа.

Дополнения к тексту интермедии «Замысл на попа».— Киев. стар., т. LXVII, 1899, декабрь (докум., изв. и зам.), стор. 128—130.

Незначні додатки до тексту, опублікованого в Киев. стар., т. LXVII, 1899, октябрь, стор. 3—8.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. III. Из истории развития русской поэзии XVIII в. Ч. 1. О древнерусском народном стихе. Тонизация силлабического стиха. Тредиаковский как новатор в русском стихосложении. Начало метро-тонического стихосложения; пастор Э. Глюк и магистр И. В. Паус. К вопросу о начале малорусского литературного и народного стиха. Жизнь и труды свящ. И. Некрашевича. Ч. 2. Приложение. Список трудов паст. Э. Глюка и маг. И. Пауса, их русские стихотворения и материалы для биографии. Вирши свящ. Некрашевича. Письмо

митр. С. Миславского. Указатели. СПб., 1902. 8+IV+426+186 стор. (приложения).

На стор. 370—422 — Жизнь и сочинения свящ. И. Некрашевича: характеристика освіти в Київській академії кінця XVIII ст.; список творів Некрашевича; біографія письменника; аналіз творів; на стор. 149—168 (приложения) — тексти творів Івана Некрашевича: 1) Спор души и тѣла; 2) Писмо, написанное к Івану Фильповичу; 3) Писмо, написанное к отцу Арсенію Кринѣцкому; 4) Ярмарок; 5) Писмо, к нѣкоторым гостям писанное; 6) Исповѣдь 1789 года февраля — дня; 7) Писмо к гнѣдинскому священнику Іоанну Филѣповичу и к его сыну Петру, и к дячку Стефану Кринѣцкому; 8) Писмо к гнѣдинскому свящ. Іоанну Филѣповичу во время его имении (за рукоп. Т. Кибальчича кінця XVIII ст.).

Рец.: *Соболевский А. И.*— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXI, 1906, стор. 13—22

Перетц В. Н. К истории польского и русского народного театра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 2, 1905, стор. 378—419. (Є окремий відбиток).

На стор. 404—418 — текст Прозба за попа слободы «Не руш мене» от парафіян.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXIX, 1906, стор. 196 (бібл.).

Возняк М. Початки української комедії (1619—1819). Львів, вид. «Всесвітньої бібліотеки», 1919. 252 стор.

На стор. 213—220 — тексти Ярмарку та Просьби за попа слободи «Не руш мене». Од парафіян.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 434 — біографія Івана Некрашевича, характеристика його творчості; на стор. 460—462 — уривок з Исповѣди

Резанов В. І. Драма українська, 6...

На стор. 185—190 — текст Исповѣдь, діалог панотця І. Некрашевича (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 243—248 — його ж діалог Спор души и тѣла; на стор. 75—79 — аналіз діалогів Івана Некрашевича.

Кістяківська Н. Твори Івана Некрашевича, українського письменника XVIII віку. (Розвідка й тексти). К., 1929. XXIV+35 стор. (Пам'ятки мови та письменства давньої України, т. II, вип. 1. Сатиричне та побутове письменство XVIII в., вип. 1).

На стор. I—XXIV — література питання; біографія Івана Некрашевича; реєстр і опис рукописів із творами Некрашевича; аналіз творів; текстологічні принципи їх видання, на стор. 3—35 — тексти: 1) Спор души и тѣла; 2) Лист до Івана Филиповича; 3) Лист до Арсенія Криницького; 4) Ярмарок; 5) Лист деяким гостям; 6) Исповідь 1789 р.; 7) Лист до Івана Филиповича, його сина і дячка Стефана Криницького; 8) Лист до Івана Филиповича (всі вісім текстів друкуються за автографом автора); 9) Замисл на попа (за чотирма списками XVIII—XIX ст. ст., з вар.); в додатку подано текст діалога Разговоры душѣ с тѣлом (поч.: «Друг мой, товарищ, не пора б ль устати...», за рукоп XVIII ст.), що споріднений із аналогічним твором Ів. Некрашевича.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 448—457 — вірші І. Некрашевича: Исповѣдь; Ярмарок; Замисел на попа; з коментарем.

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 328—345 — тексти творів Івана Некрашевича: Ярмарок, Іс-

повідь 1789 года февраля — дня, два віршовані листи до Івана Филиповича, Замисл на попа; на стор. 30—33 — у вступній статті — аналіз і характеристика цих творів; на стор. 475—476 — примітки.

II

Петров Н. И. Киевская искусственная литература XVIII века...
На стор 556—563 — аналіз творчості Івана Некрашевича.

Житецкий П. Энеида Котляревского...
На стор. 108—115 — біографія Івана Некрашевича і аналіз його віршів.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...
На стор. 452—469 — характеристика і аналіз творів Івана Некрашевича.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...
На стор. 290—295 — аналіз і характеристика літературної спадщини Івана Некрашевича; біографічні відомості про нього.

Історія української літератури. Т. I...
На стор 109 — характеристика творчості Івана Некрашевича.

Шолом Ф. Я. Із історії української сатири XVIII ст. (Сатиричний вірш 1764 р. К. Р. («К. З.») та питання про його автора).— Вісн. Київ. держ. унів. ім. Т. Г. Шевченка, № 1. Філологія та журналістика, вип. I. К., 1958, стор. 7—20.
Ідейно-художній аналіз сатиричного вірша 1764 р. (підписаного ініціалами К. Р.); думка, що вірш 1764 р. написаний Іваном Некрашевичем.

Николай

(Див. також Віршова література)

Николай жив, можливо, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 528 — текст акростиха Николая Непрестанно господа о нас моли (за старим рукоп.).

Онуфрій

(Див. також Віршова література)

Онуфрій був у 1693—1696 і 1705—1706 рр. архімандритом Преображенського монастиря (недалеко від Харкова). Автор віршів.

I

Перетц В. Н. Вирши харьковского архимандрита Онуфрия. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII в. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 140—176.

Опис рукописної книги 1699 р О прірожению человѣческом, написаної архімандритом Онуфрієм; подано всі тексти його численних віршів із збірника і їх аналіз.

Острозький Клирик

(Див. також Борецький Іов, Полемічна література, Смотрицький Мелетій, Суразький (Острозький) Василь).

Клирик Острозький — псевдонім, розкрити який не пощастило. Одні називають Клирика Авраамом, інші ототожнювали його із Василем Острозьким (Суразьким), ще інші вважають, що це псевдонім молодого Мелетія Смотрицького чи Івана Борецького. Належав до визначних діячів — письменників острозького гуртка, автор полемічних творів.

I

Острозький Клирик. Отпис на лист в бозѣ велебного отца Ипатіа володимерского і берестейского епископа. До ясне-освецоного княжати Костентина Острозского воеводы киевского. О залецанью и прехваляныо восточнои церкви з заходным костелом унѣи або згоды. Острог, 1598. 57 арк. ненум. (Є нумерація зошитів).

На арк. 33—57 — Історіа о листрикійском, то есть о разбойническом, ферарском або флоренском синодѣ вкоротце правдиве списаная. Деякі дослідники твердять, що цей твір належить М. Смотрицькому, як і сам Одпис.

Ответ Клирика Острожского Ипатию Потею 1598 года.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 377—432.

Текст відповіді Клирика Острозького Іпатію Потію; подано за першодруком 1598 р.

История о разбойничьем Флорентийском соборе, изданная Клириком Острожским в 1598 году.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 433—476.

Текст подано за першодруком 1598 р.

Студинський К. Пам'ятки полемічного письменства кінця XVI і поч. XVII в. Видав др. Кирило Студинський. Т. I. Львів, 1906. 2+LXII+314 стор. (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури. Видає комісія археографічна Наукового товариства імені Шевченка, т. V.).

У вступній статті — загальна характеристика полемічної літературної боротьби; зокрема аналіз і характеристика творчості Клирика Острозького; на стор. 201—229 — текст невідомого твору Клирика Острозького (за рукоп. 1599 р.) На другій лист велебного отца Ипатія володымерского и берестейского епископа, до ясневсвецоного княжати Костантина Острозского .. писаный.

II

Голубев С. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковно-славянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 137—154 — про видання Апокрисиса; справа авторства (Христофор Філарет — Христофор Бронський); ймовірно, що перекладачем Апокрисиса українською мовою був Клирик Острозький.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 164—165 — огляд відповіді Клирика Острозького на лист Іпатія Потія. Завитневич вважає Клирика Острозького і Василя Суразького за одну особу.

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.

Історико-критичний нарис про острозьку школу, друкарню; діяльність К. Острозького; огляд діяльності Клирика Острозького.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 269—271 та ін.— відомості про Клирика Острозького; огляд його літературної спадщини.

Ответ Ипатия Потея Клирику Острожскому (1598—99 г.).— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 1041—1122.

Цей лист був доданий до Антиризиса в обох виданнях: українському 1599 р. і польському 1600 р.; передруковується обома мовами.

Осинский А. Мелетий Смотрицкий, архиепископ полоцкий.— Труды Киев. дух. акад., 1911, № 7—8, стор. 425—466; № 9, стор. 40—86; № 10, стор. 275—300; № 11, стор. 405—432; № 12, стор. 605—619. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 614—619 — питання про Клирика Острозького як псевдонім М. Смотрицького.

Рец.: *Возняк М* — ЗНТШ, т. CXIII, 1913, стор. 197—200 (бібл.).

Грушевский А. Из полемической литературы конца XVI в. после введения унии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 291—313.

Загальний огляд полемічної боротьби; аналіз творчості Івана Вишенського, Іпатія Потія і Клирика Острозького.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 212—217 — аналіз і характеристика літературної спадщини Клирика Острозького; справа розкриття псевдоніма.

Гординський Я. Акад. Кирило Студинський як дослідник літератури XVI—XVII ст.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—84 (11—94).

На стор. 73—81 — огляд праць Студинського про М. Смотрицького та Клирика Острозького.

Возняк М. С. Письменницька діяльність Івана Борецького на Волині і у Львові. Львів, вид-во Львівськ. унів., 1954. 68 стор. (Львівський державний університет ім. Івана Франка. Кафедра української літератури).

На стор. 64—68 — гіпотеза, що Клирик Острозький — псевдонім Івана Борецького.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 36—39 — огляд творчості Клирика Острозького.

Острозький Костянтин

(Див. також Полемічна література)

Костянтин (Василь) Костянтинович Острозький народився 1526 р.; його батько Костянтин Іванович був гетьманом великого князівства Литовського. Навчався в м. Турові, родовому маєтку матері, під керівництвом найдосвідченіших учителів. Виступив на арену громадської діяльності як борець проти католицизму, єзуїтів, уніатів; відкрив у Острозі друкарню і школу; брав діяльну участь у роботі православного Брестського собору 1596 р. Помер 13 лютого 1608 р., похований в м. Острозі у Замковій церкві. Автор посланій і листів.

I

Бібліа сирѣч книгы ветхаго и новаго завѣта, по языку словенску... Острог, друкував Іван Федоров, дата на заголовковому аркуші 1581, на вихідному — 1580. 8 ненум.+276+180+30+56+78 арк.

З передмовою від імені К. Острозького, другою передмовою про користь св. письма, віршами (60 рядків) Герасима Смотрицького і короткою післямовою Івана Федорова

Острозький Костянтин. Обвѣщеніе. Острог, 1595.

Перлштейн А. Описание города Острога.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 4 (год третий), стор. 137—142 (материалы иностранные).

На стор 140 — листи Костянтина Острозького від 17 квітня 1592 р. і від 10 липня 1597 р.

Вводная грамота киевского воеводы князя Константина Острожского Золотоверхо-Михайловскому монастырю на владение землею Орининскою и Девичь-горою по розъезжей записи. (1572, декабря 12).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. III, 1848, стор. 163, № 57.

Акты, относящиеся к истории Западной России... Т. IV. СПб., 1851.

На стор. 63—66, 99—101, 104—108, 119—121, 203, 244—245, 257—

258 — тексти листів Костянтина Острозького, що стосуються переважно питань унії, та інші документи.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. I. К., 1859.

На стор. 142—157, 268—269, 532—536 — тексти листів Костянтина Острозького, що стосуються зокрема справ унії, та інші документи.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России... Ч. II. СПб., 1865.

На стор. 29—30 і 195—196 — лист Костянтина Острозького з питань унії і лист до нього олександрійського патріарха Мелетія.

Житецкий П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. К., 1876. 376 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1875 р.).

На стор. 364—365 — уривок з посланія К. Острозького до Іпатія Потія 1593 р. (з Актов, относ к ист. Зап. Рос., т. IV, 1851).

Архив Юго-Западной России. Ч. I, т. VI. К., 1883.

На стор. 90, 93—95, 223—227, 328—329 — тексти фундушів Костянтина Острозького та інші документи, що стосуються його діяльності.

Письмо князя Константина Острожского, воеводы киевского, к сыну его Янушу, каштеляну краковскому. 7 мая 1607 года.— Киев. стар., т. VII, 1883, ноябрь, стор. 477—480.

На стор. 478—479 — тексти листа (польський оригінал і переклад).

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 27—28, 40—41, 45—46, 65—66 (приложения) — матеріали про К. Острозького: його листи (з коментарем).

II

Книга Новаго завѣта. В ней же напреди псалмы блаженнаго Давида пророка и царя. Острог, друкував Іван Федоров, 1580. 4 ненум.+490 арк.

З передмовою-присвятою Костянтину Острозькому.

Часослов, сирѣч послѣдованіе службы по преданію церковному по чину часов всего дня положенное... Острог, 1612. 8+496 арк.

З віршем на герб князів Острозьких і передмовою Дем'яна Наливайка.

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России. Сочинение митрополита Евгения. Т. I. М., изд. Москвитянина, 1845. VI+328 стор.

На стор. 302—306 — характеристика діяльності, зокрема видавничої, К. Острозького.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 873—874 — лист Андрія Ярославського (Курбського) до князя Костянтина Острозького проти єзуїтів; з коментарем.

Максимович М. Письма о князях Острожских к графине А. Д. Блудовой.— Киев. епарх. ведом., 1866, № 3, отдел второй, стор. 103—111; № 4, стор. 141—146; № 6, стор. 196—202; № 7, стор. 235—240; № 9, стор. 289—296; № 10, стор. 322—329.

Біографічні матеріали про рід Острозьких; острозька школа; видання острозької друкарні.

Две надгробные надписи конца XVII века Константину Ивановичу и Константину Константиновичу князьям Острожским.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 15, отдел второй, стор. 513—516.

Тексти обох епітафій, що мають значення для біографії обох князів Острозьких.

Петров Н. И. Две надгробные надписи конца XVII века Константину Ивановичу и Константину Константиновичу князьям Острожским.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 1, 1873—77 (друк. 1879), стор. 79—81.

Подано тексти обох епітафій.

Балабушевич В. О дне смерти князя Василия-Константина Острожского.— Киев. стар., т. IV, 1882, октябрь, стор. 175—177.

Помер ніби 21 березня 1608 р.

Портрет князя Василия-Константина Острожского.— Киев. стар., т. VII, 1883, ноябрь.

Перед стор. 329 — фотогравюра на окремому аркуші; на стор. 523—528 — стаття К портрету кн. Константина Острожского.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 169—171 — характеристика діяльності К. Острозького; огляд видань його посланій і листів.

Гродецкий Д. Заметка о времени смерти кн. Константина Острожского.— Киев. стар., т. XII, 1885, июль, стор. 511—522.

Малышевский И. И. Патриарх Иеремия II-й и князь Константин Константинович Острожский.— Труды Киев. дух. акад., 1886, № 1, стор. 68—82.

Про стосунки патріарха Ієремії з К. Острозьким у справі зміцнення православія.

Китицын П. Острожское имение.— Киев. стар., т. XXI, 1888, апрель, (докум., изв. и зам.), стор. 22—23.

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.

Історико-критичний нарис про острозьку школу, друкарню; діяльність К. Острозького; біографія і літературна діяльність Г. Смотрицького, Іова Княгиницького, Клирика Острозького, Василя Острозького, Дем'яна Наливайка, Христофора Філарета, Андрія Римші та ін.

К. Х. [Харлампович К.]. Острожские князья.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 43 півтом. СПб., 1897, стор. 364—365.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 237—276 та ін.— детальна характеристика діяльності Костянтина Острозького в галузі освіти, книгодрукування, полемічної боротьби.

Случайные находки.— Киев. стар., т. LXV, 1899, апрель (археологическая летопись), стор. 58—60.

Описана медаль К. Острозького.

Лист Ипатия Потея к князю Константину Константиновичу Острожскому 3 июня 1598 года.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 983—1040.

Цей лист був доданий до Антирнзиса в обох виданнях: українському 1599 р. і польському 1600 р.; передруковується обома мовами.

Письмо Гедеона Балабана к кн. Константину Острожскому, в котором Гедеон жалуется на притеснения поляков и просит у князя совета и защиты. (1598, декабря 20).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904, стор. 120—121.

Князь Константин Константинович Острожский, ревнитель православия и защитник русской народности в Зап. Руси. (1527—1608).— Киев. епарх. ведом., 1908, № 6, часть неофиц., стор. 135—140; № 7, стор. 159—166; № 8, стор. 185—193; № 9, стор. 214—222; № 10, стор. 239—246.

Детальна характеристика життя і діяльності К. Острозького в зв'язку з суспільно-політичною і релігійною боротьбою тих часів.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 51—52 — біографія К. Острозького і характеристика його діяльності.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 50—70, 145—152, 170—173; 208—215 та ін.— характеристика діяльності К. Острозького; острозька школа і друкарня.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 64—65 — характеристика діяльності К. Острозького; острозька школа і друкарня.

Падальський Олександр

(Див. також Віршова література)

Олександр Падальський жив у XVIII ст. в Західній Україні. Автор ліричного вірша.

I

Мирон [Франко Ів.]. Пѣснь о свѣтѣ.— Киев, стар., т. XXIV, 1899, март, стор. 741—744.

На стор. 741—742 — вступна замітка Івана Франка; на стор. 742—744 — текст Пѣснѣ о свѣтѣ Олександра Падальського.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

На стор. 17 — про рукопис 1750 р. із віршем О. Падальського; на стор 67—69 — текст вірша Пѣснь о плачливом станѣ нищаго студента.

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор 230—234 — текст акростиха Олександра Падальського А кто на свѣтѣ без долѣ вродится (за рукоп. XVIII ст.); характеристика автора

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 389—391 — вірш Олександра Падальського Пѣснь о свѣтѣ (за вид. Ів. Франка в ЗНТШ, т. XXXVII, 1900).

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. І...

На стор. 220—223 — текст акростиха Олександра Падальського А хто на світі без долі вродиться (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 324—325— характеристика автора; примітки.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 345—346 — аналіз вірша Олександра Падальського.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 110 — характеристика Пісні про світ О. Падальського.

Пазій Гедеон

(Див. також Віршова література)

Гедеон Пазій жив у XVIII ст., очевидно, на Закарпатті. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 259—260 — текст акростиха Гедеона Пазія Горы, горы, душе моя, ко творцу своему (за рукоп. XVIII ст.).

Пазій Микола

(Див. також Віршова література)

Микола Пазій жив у XVIII ст., можливо, на Закарпатті. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 257—258 — текст акростиха Миколи Пазія На торжество вси мирно сотецѣмся (за рукоп. XVIII ст.).

Пазій Трофим

(Див. також Віршова література)

Трофим Пазій жив у XVIII ст., можливо, на Закарпатті. Автор акростиха; не виключено, що вірші-акростихи, які дають імена Гедеон Пазій, Микола Пазій, Трофим Пазій, написав один якийсь із Пазіїв.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 258—259 — акростих Трофима Пазія Ти, Повче, годие веселися (за рукоп. XVIII ст.).

Парфенович Герасим

(Див. також Богогласник)

Герасим Парфенович був ієродияконом у кін. XVII — на поч. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...
На стор. 350—356 — текст акростиха-псалма Герасима Парфеновича (поч: «Iисусе мой преиайсладшій...», за рукоп. XVIII ст.); варіанти до твору.

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 193—195 — текст акростиха Герасима Парфеиовича Исусе мой преиайсладшій и творче свѣта (за рукоп. XVIII ст.) і цей же вірш з Богогласника; коментар до вірша.

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 247—248 — аналіз вірша Герасима Парфеиовича (№ 243 з Богогласиика, вид. 1791 р.).

Пастелій Іван

(Див. також Віршова література)

Іван Пастелій народився 27 січня 1741 р. в с. Мала Пастіль, Ужгородської жупи. Освіту здобув в Ужгороді, Будині (Будапешті), Ягеру. Працював професором мукачівської богословської школи; був священиком у різних селах, каноником у Мукачеві. 1787 р. його призначено єпіскопським намісником у Кошицях. Помер 1799 р. в Ужгороді. Автор сатиричного вірша і ряду історичних праць (латинською мовою), які залишилися в рукописах.

I

Драгоманов М. Матеріали для історії віршів українських.— Житє і слово, 1894, т. I, стор. 36—48, 436—453.

На стор. 452—453 — текст сатири Піснь Пастелія (акростих).

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

На стор. 145 — текст вірша Пастелія Пасътырю душевный, ты, попе, нзбраныї (за рукоп. 1832 р., дефектний текст).

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор 324—325 — текст Пісні Пастелія.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 120 — аналіз сатири Івана Пастелія.

Пахомій ієромонах

(Див. також Полемічна література)

Пахомій ієромонах жив у кін. XVI — першій полов. XVII ст., очевидно, на Волині. Залишив протестантсько-православні полемічні записи.

I

Фотинский О. А. Волынский религиозный вольнодумец XVII в.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 18, вип. 3—4, 1905, стор 71—102 (отдел второй).

У статті — численні текстн із антикатолицьких, протестантських заміток ієромонаха Пахомія на полях Острозької біблії.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXVIII, 1905, стор. 25—27 (бібл.).

Каманин И. М. Заметки на полях Острожской библии 1581 г. ее читателей XVII в.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 22, вип. 1—2, 1911, стор. 14—17 (отдел первый).

Мова йде головним чином про замітки ієромонаха Пахомія.

Пахомський

(Див. також Віршова література)

Пахомський жив у XVIII столітті. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор 307—309 — текст акростиха Пахомського Пустиниіе птыци и вы всн горлицы (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.).

Пашковський Василь

(Див. також Богогласник)

Василь Пашковський жив у середині XVIII ст. Автор духовних і світських віршів-пісень.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор 239—240 — текст акростиха Василя [Пашковського] Пѣсиь о бѣдиом сиротѣ (поч : «Великий мой жалю, по что мя смущаеш?..», за рукоп кін. XVIII — поч XIX ст), иа стор 270—276 — тексти акростихів· I) Воииства иебесиаго сили Міхаил святый воевода (за рукоп. XVIII ст); 2) Всемырныя радосты церков ісполиыся (за рукоп. 1821—1826 pp.); 3) Воспойте вси диесь пѣснь иову (за рукоп. кін XVIII — поч XIX ст); 4) Въскрес Христос диесь (за рукоп 1794 р), 5) Благодарим тя, создателю всего свѣта (за рукоп XVIII ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...
На стор 465—466 — текст акростиха Ввсиля [Пашковського] Великий мой жалю, по что мя смущаєш?

Нудьга Г. А Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т I..
На стор. 226—227 — текст акростиха Василя [Пашковського] Пісиь о бідном сироті (поч : «Великий мой жалю, по что мя смущаєш?...», за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); иа стор. 235—236 — примітка.

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 248—253 — аналіз віршової спадщиии Василя Пашковського (вірші №№ 136, 158, 180 з Богогласиика, вид. 1791 р., та вірші з інших збірииків).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...
На стор. 344 — аиаліз вірша Великий мій жалю Василя Пашковського.

Пашковський Іоанн

(Див. також Богогласник)

Іоанн Пашковський був мишковським священиком у другій полов. XVIII ст. Автор духовних і світських віршів-пісень

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 100—102 — текст акростихів Іоанна Пашковського: Помрачніе часи, днес ся виясняйте і Іерей днес з крестом градет (із співаника автора 1742—1764 рр.); на стор. 22—23 — акростих Поки ж думати, боже, дай знати (з того ж співаника); на стор. 23—24 — акростих (Маруся) Мусиш ти ся признати...; на стор. 25—26 акростих (Твой) Тяшкая рич любити...; на стор. 33 — акростих (Олена) Ох, мнѣ жал не помалу... (за тим же рукоп.; авторство останніх трьох віршів приписують Іоанну Пашковському).

Возняк М. С. Матеріали по історії української пісні і вірші...

На стор. 281—289 — тексти акростихів Іоанна Пашковського: 1) Chwału ty choszczu wozdaty (за рукоп. XVIII ст.); 2) Хто патрона потребует (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); 3) Істинно Давид псалміста (за тим же рукоп.); деякі біографічні відомості про автора; на стор. 529—531 — акростих (зіпсований) Херовими свят, архаггели зрят.

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 208—215 — тексти віршів-пісень Івана Пашковського: 1) Поки ж думати, боже, дай знати; 2) Мусиш ти ся признати; 3) Тяжкая річ любити, 4) Ох мні жаль не помалу; на стор. 323—324 — примітки.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 253—257 — аналіз віршової спадщини Іоанна Пашковського (вірші №№ 48, 237 з Богогласника, вид. 1791 р., та вірші з інших збірників).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 360 — огляд пісні Івана Пашковського Поки ж думати, боже, дай знати.

Плетенецький Єлисей

Єлисей Михайлович Плетенецький був походженням дрібний шляхтич, народився біля 1554 р. в Плетеничах, поблизу міста Золочева на Львівщині. Православний родом, він у 1595 р. став архімандритом у пінському Лещинському монастирі; з вересня 1599 р.— архімандритом у Києво-Печерській лаврі. Помер 29 жовтня 1624 р. Автор ряду передмов до різних видань.

I

Часослов. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1616 (1617), 21+192 арк.

З передмовами Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського.

Ανθολογιων с богом съдержай церковную службу избранных святых на весь год... К., друкарня Києво-Печерської лаври. 1619. 16+1048 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького.

Божествъныя литургія. Иже в святых отец наших Іоанна Златоустаго, Василіа Великаго. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1620. 16+56+521 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінаграда патріархи вселенскаго бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1623. 34 стор.+3202 стовп.

Переклад з грецької мови ієромонаха Кипріяна; переклад виправили Лаврентій Зизаній, Захарія Копистенський і Памва Беринда; з передмовами Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського; не всі екземпляри цього видання ідентичні: в одних є посвята Степану Четвертинському від Захарії Копистенського, в інших — посвята Федору Копистенському від Памви Беринди і вірші Степана Беринди на герб Єлисея Плетенецького.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінуполскаго бесѣды на дѣянія святых апостол... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24+534 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 3—5 — текст передмови Є. Плетенецького до Часослова 1616 р і опис цього видання; на стор. 14—17 — текст панегірика Вѣзерунк цнот О. Митури за вид. 1618 р., присвяченого Є. Плетенецькому, і опис цього видання; на стор. 18—19 — текст передмови Є. Плетенецького до Анфологіона 1619 р. і опис цього видання; на стор. 29—31 — текст передмови Є. Плетенецького до Літургіаріона 1620 р. і опис цього видання; на стор. 52—55 — текст передмови Є. Плетенецького до книги Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго... бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла, 1623, і опис цього видання; на стор. 79—80 — текст вірша Степана Беринди Великодный дар в честь Є. Плетенецького, надрукованого в згаданій вище книзі; на стор. 91—94 — текст передмови Є. Плетенецького до другого видання згаданої вище книги (1624 р.) і опис цього видання; на стор. 110—126 — текст брошури З. Копистенського Казанье на честном погребѣ... Плетенецкого..., 1625, і опис цього видання; на стор. 147—172 — текст твору З. Копистенського Оміліа, албо казанье на роковую память... Плетенецкого..., 1626, з описом цього видання.

II

Митура О. Вѣзерунк цнот превелебного в бозѣ его милости господина отца Елисея Плетенецкого... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1618. 6 ненум. арк.

Копистенський Захарія. Казанье на честном погребѣ блаженного мужа и превелебного отца кир Еліссеа, в іеросхиммонасѣх Евфиміа Плетенецкого, архімандріта монастыра печерского кіевского... през іеромонаха Захарію Копистенского... твореное и проповѣданое... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 1 арк.+46 стор.

Копистенський Захарія. Оміліа, албо казанье на роковую память в бозѣ велебного блаженной памяти отца Еліссеа,

в іеросхиммонасѣх Евфиміа, Плетенецкого, архімандрита печерского кіевского, през велебного и всечестного отца кир Захарію Копістенского... написаное и проповѣданое... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1625. 60 стор.

Эпитафии фундаторам Киево-Печерския лавры из Тератургимы Афанасия Калнофойского.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 14, отдел второй, стор. 398—403; № 19, стор. 532—536; № 20, стор. 566—569; № 22, стор. 608—613; № 24, стор. 677—679.

Подано тексти 31 епітафії в перекладі російською мовою, в тому числі Єлисею Плетенецькому (стор. 612).

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 104 — коротка характеристика Єлисея Плетенецького.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России. Т. II. СПб., 1865.

На стор. 31—32, 63—64, 203—204 — лист Єлисея Плетенецького і дві королівські грамоти, що стосуються Плетенецького.

Архив Юго-Западной России. Ч. I, т. IV. К., 1883.

На стор. 411—413, 444—445, 459—465, 545—546 — різні матеріали, що стосуються діяльності Плетенецького.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 214—216, 265—282 — матеріали для життєпису та діяльності Єлисея Плетенецького.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду Київської колегії; біографічні дані і характеристика діяльності Єлисея Плетенецького та інших діячів.

Н. С.-в. Плетенецкий Елисей.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 46 півтом. СПб., 1898, стор. 870.

Перетц В. Панегірик «Вѣзерунк цнот превелебного о. Є. Плетенецького» року 1618.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. VI, 1909, стор. 54—68.

Опис панегірика і аналіз його; на стор. 59—65 — текст твору за виданням 1618 р.; аналіз мови; справа авторства Олександра Митури; в статті подана коротка біографія Є. Плетенецького на матеріалах Тератургіми А. Кальнофойського; з портретом Плетенецького.

Голубев С. Т. Панегирик киево-печерскому архимандриту Елисею Плетенецкому 1618 года.— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 6, стор. 296—350.

Детальний аналіз панегірика як джерела для біографії Плетенецького; додано фотографію заголовкового аркуша і сторінку тексту.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 65—69 — біографія Плетенецького і огляд його діяльності.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 86—89 — характеристика життя і діяльності Єлисея Плетенецького, зокрема видавничої; біографія його; огляд Вѣзерунка цнот.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 228—229 — характеристика діяльності Плетенецького.

Полемічна література

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Зубрицкий Д. Начало унии.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1849, кн. 7 (год третий), стор. 1—36 (материалы иностранные).

Історичний огляд уніоністичних заходів католицизму.

Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею. Т. IV. (1588—1632). СПб., 1851. VIII+509+26+20 стор.

Величезна кількість документального матеріалу для історії полемічної літератури.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Соч. В. Аскоченского. Ч. 1. К., 1856. 370 стор.

На стор. 29—32 — загальний огляд полемічно-літературної боротьби XVI—XVII ст. ст.

Архив Юго-Западной России, издаваемый временною комиссиею для разбора древних актов. Часть первая. Акты, относящиеся к истории православной церкви в Юго-Западной России. Том I. К., 1859. LXXXVII+555 стор.

Багато матеріалу для характеристики суспільних, політичних і релігійних умов кін. XVI ст.

Коялович М. О. Замечания об источниках для истории литовской церковной унии.— Христ. чтен., 1859, ч. II, стор. 339—390.

Огляд полемічної літератури — православних і латинян — від творів Скарги до праць серед. XIX ст.

Коялович М. О. Об отношениях западнорусских православных к литовско-польским протестантам во времена унии.— Христ. чтен., 1860, ч. II, стор. 225—256.

Історичний нарис.

Никольский А. Материалы для истории противолютеранской полемики южнорусской церкви XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1862, № 6, стор. 113—175.

Історія боротьби проти лютеран; аналіз творчості Василя Острозького; аналіз анонімного твору О образѣх, о крестѣ, о хвалѣ божіи та ін.

Очерк действий папской пропаганды в древней Руси и безуспешность ее в покорении русских славян римской церкви.— Вестник Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. III, 1863, февраль, стор. 1—23; март, стор. 85—98; т. IV, апрель, стор. 162—194.

А. В-ский. О мерах папистов к введению унии в Юго-Западной Руси.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. III, 1863, март, стор. 143—152; т. IV, апрель, стор. 1—13; июнь, стор. 101—113.

Історичний иарис.

Демьянович А. Иезуиты в западной России (в 1596—1772 годах).— ЖМНП, ч. CLVI, 1871, август, стор. 181—236; ч. CLVII, 1871, сентябрь, стор. 250—279; ч. CLVIII, 1871, ноябрь, стор. 40—86; ч. CLVIII, 1871, декабрь, стор. 181—231.

Багато історичного і літературного матеріалу для характеристики полемічної боротьби.

Архив Юго-Западной России, издаваемый временною комиссиею для разбора древних актов, высочайше учрежденною при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. Часть первая. Акты об унии и состоянии православной церкви с половины XVII века. (1648—1798). Т. IV. К., 1871. 746 стор.

На стор. 1—99 — передмова В. Антоновича.

Коялович М. Речь, сказанная профессором М. О. Кояловичем 20 мая, пред защитою сочинения под заглавием: «История воссоединения западнорусских униатов старых времен», представленного им на соискание степени доктора богословия.— Христ. чтен., 1873, ч. II, июль, стор. 510—521.

Крачковский Ю. Ф. Очерки униатской церкви.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1871, кн. 1, стор. 1—150 (исследования); кн. 2, стор. 151—282; 1876, кн. 3, стор. 283—342; кн. 4, стор. 343—404.

Памятники полемической литературы в Западной Руси. Кн. I. СПб., 1878. VIII стор.+1448 стовп.+236 стовп.+24 стор. (Русская историческая библиотека, издаваемая Археографическою комиссиею).

Видання численних полемічних творів з коментарями.

Галахов А. История русской словесности древней и новой. Изд. 2-е, с перем. Т. I. Отд. 1: Древнерусская словесность. СПб., 1880. 517 стор.

На стор. 354—358 — характеристика полемічної літератури.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского и ее место в истории западнорусской полемики XVI и XVII вв. Исследование В. З. Завитневича. Варшава, 1883, 7 ненум.+ 400+LXXV стор.+1 табл.+X стор.

Детальний огляд полемічної літератури — загальна характеристика і розгляд творчості окремих письменників.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники. Т. I. К., 1883. XII+559 стор.+576 стор. (приложения); т. II. К., 1898. VI+528 стор.+12+3+498 стор. (приложения).

Велика кількість матеріалів з питань унії та полемічної літератури.

Архив Юго-Западной России, издаваемый временною комиссиею для разбора древних актов, высочайше учрежденною при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. Часть первая. Акты о церковно-религиозных отношениях в Юго-Западной Руси. (1322—1648 гг.). Т. VI. К., 1883. 182+ 939 стор.

Велика кількість різиого докумеитальиого матеріалу; иа стор. 1—182 — передмова О. Левицького.

Дашкевич Н. Переговоры папы с Даниилом Галицким об унии Юго-Западной Руси с католичеством.— Унив. изв., 1884, август, стор. 136—181.

Історичний нарис.

Дашкевич Н. П. Борьба культур и народностей в литовско-русском государстве в период династической унии Литвы с Польшею.— Унив. изв., 1884, октябрь, стор. 269—316; декабрь, стор. 317—330.

Історико-культурний иарис; література питаиия.

Архангельский А. Борьба с католичеством и умственное пробуждение Южной Руси к концу XVI в. (Исторический очерк).— Киев. стар., т. XV, 1886, май, стор. 44—78; июнь, стор. 237—266.

Ситетичний огляд полемічиої боротьби; описи числениих стародруків, насамперед полемічного характеру; література питаиия.

Сумцов Н. Ф. Исторический очерк попыток католиков ввести в Южную и Западную Россию григорианский календарь.— Киев. стар., т. XXI, 1888, май, стор. 235—272.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством в царствование Алексея Михайловича.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1893, кн. 2, стор. 1—XIV+1—370; 1894, кн. 3, стор. 371—510; 1898, кн. 4, стор. 571—794; 1899, кн. 1(188), стор. 795—932, кн. 2(189), стор. 933—1104. (Є окремий відбиток).

Подаио огляд полемічиої боротьби XVI—XVII ст.ст. і численні матеріали для характеристики багатьох українських письменииків.

Вязигин А. С. Заметки по истории полемической литературы XI века.— Зап. Харьк. унив., 1894, кн. 3, часть неофиц., стор. 287—320; 1895, кн. 2, стор. 179—194; кн. 4, стор. 1—16; 1896, кн. 4, стор. 33—64.

Малышевский И. И. Заметка по поводу празднования в Галицкой Руси 300-летней годовщины Брестской унии.— Труды Киев. дух. акад., 1895, № 8, стор. 623—672.

Історичиий огляд полемічної боротьби XVI—XVII ст.ст. у зв'язку з ювілеєм унії; випади проти української мови і культури.

Причина, визвавшая Брестскую унию.— Киев. епарх. ведом., 1897, № 8, часть неофиц., стор. 408—411.

Зміст доповіді О. Левицького, прочитаиої в Историческом обществе Нестора летописца: причина уиії — розлад між вищим духовеиством і иародом.

Пальмов И. С. Юбилей трехсотлетия брестской унии во Львове и столетняя борьба против нее в Галицкой Руси.— Христ. чтен, 1897, ч. 2 (т. CCIII), стор. 842—864.

Загальна характеристика унії; огляд діяльиості Й. Шумляиського; боротьба Івана Вишенського проти унії та іи.

Харлампович К. Западнорусские православные школы XVI и начала XVII века, отношение их к инославным, религиозное

обучение в них и заслуги их в деле защиты православной веры и церкви. Казань, 1898. XIII+524+LXII стор.

В роботі численні матеріали про полемічну літературу XVI—XVII ст.ст. і її діячів.

Макарий, митр. История русской церкви. Макария, митрополита московского. Т. IX. Период разделения русской церкви на две митрополии. Кн. IV. История западнорусской или литовской митрополии. Изд. 2-е. СПб., 1900. XX+691 стор.; т. X, кн. I. СПб., 1902. XV+500 стор.; т. XI, кн. 2. СПб., 1903. XV+628 стор.; т. XII, кн. 3 [Изд. 1-е], СПб., 1883. XXVI+792 стор.

Величезна кількість матеріалу для загальної характеристики полемічної боротьби; аналіз життя і творчості багатьох українських письменників-полемістів.

Франко Ів. Дві унії. (Образок з історії Русі при кінці XVI віку).— Буковинський православний календар на звичайний рік 1891. Річник XVIII. Чернівці, 1890, стор. 34—39. (Є окремий відбиток).

Характеристика історичних умов, що викликали зокрема полемічну боротьбу.

Жукович П. Сеймовая борьба православного западнорусского дворянства с церковной унией (до 1609 г.). СПб., 1901. XX+608 стор.

Рец.: *Титов Ф.*— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 17, вып. 3, 1903, стор. 5—8 (отд. IV).

Жукович П. Сеймовая борьба православного западнорусского дворянства с церковной унией (с 1609 г.). Первый выпуск (1609—1614 гг.). СПб., 1903. V+148 стор. Второй выпуск (1615—1619 гг.). СПб., 1904. IV+121 стор. Третий выпуск (1620—1621 гг.). Восстановление иерархии. СПб., 1906. VIII+203 стор. Четвертый выпуск (1622—1625 гг.). СПб., 1908. V+173+31 стор. Пятый выпуск (1625—1629 гг.). СПб., 1910. VII+199 стор.

Рец.: *Титов Ф. И.*— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 5, стор. 137—162; 1911, № 4, стор. 586—593.

Жукович П. Брестский собор 1596 года.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 1132—1140.

Характеристика діяльності собору; література питання.

Титов Ф. И. Западная Русь в борьбе за веру и народность в XVII—XVIII вв. (1654—1795 г.). Первая половина тома (1654—1725 г.). Опыт церковно-исторического исследования. Изд. 2-е. К., 1905. X+390 стор. Вторая половина тома (1725—1795 гг.). К., 1905. 275 стор.

Синтетичний огляд релігійно-політичної боротьби, зокрема на матеріалі полемічної літератури.

Студинський К. Пам'ятки полемічного письменства кінця XVI і поч. XVII в. Видав др. Кирило Студинський. Т. І. Львів, 1906. 2+LXII+314 стор. (Пам'ятки українсько-руської мови

і літератури. Видає комісія археографічна Наукового товариства імені Шевченка, т. V).

У вступній статті — загальна характеристика полемічної літературної боротьби; зокрема аналіз і характеристика творчості Стефана Зизанія, Клирика Острозького, Іпатія Потія, М. Смотрицького.

Викторовский П. Г. Западнорусские дворянские фамилии, отпавшие от православия в конце XVI и XVII вв.— Труды Киев. дух. акад., 1908, № 9, стор. 17—60; № 10, стор. 189—206; № 11, стор. 344—360; № 12, стор. 502—524; 1909, № 6, стор. 178—214; 1910, № 3, стор. 339—392; № 11, стор. 409—420; 1911, № 2, стор. 259—273; № 6, стор. 257—272; № 7—8, стор. 396—424.

Детальний огляд українських шляхетських фамілій, що ополячилися і окатоличились.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.

На стор. 49—57 — огляд літературно-полемічної боротьби XVI—XVII ст.ст.

Перфецкий Е. Ю. Религиозное движение в XVI и начале XVII века в Угорской Руси.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, кн. 1, 1915, стор. 24—77.

Історичний огляд.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины. К., 1916. IX+589 стор. (Русская история в очерках и статьях... под общ. ред. проф. М. В. Довнар-Запольского).

На стор. 1—115 — історичний нарис про становище православної церкви в Речі Посполитій; Брестська унія; релігійно-національний і культурний рух в Білорусії і на Україні в XVI—XVII ст.ст

Грушевский А. Из полемической литературы конца XVI в. после введения унии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 291—313.

Загальний огляд полемічної боротьби; аналіз творчості Івана Вишенського, Іпатія Потія і Клирика Острозького.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II. Віки XVI—XVIII. Ч. 1. Львів, 1921. 416 стор.

На стор. 1—297 — огляд полемічної літератури: загальний огляд літературно-ідеологічної і релігійної боротьби; аналіз творів численних письменників.

Перетц В. Н. Брань как прием у польских и русских полемистов XVI—XVIII вв. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 3, 1929, стор. 56—72.

Стаття написана на підставі творів Оріховського, Клементінуса, Лаща (Жебровського), Христофора Філалета, Петра Могили, Касіяна Саковича, Симеона Полоцького, Івана Вишенського та ін.

Гординський Я. Акад. Кирило Студинський як дослідник літератури XVI и XVII ст.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—84 (11—94).

Бібліографія праць; на стор. 16 — література питання про полемічне письменство; огляд розвідок Студинського з полемічної літератури.

Маслов С. Культурно-національне відродження на Україні в кінці XVI і першій половині XVII століття.— Укр. літерат., 1943, № 12, грудень, стор. 100—113.

Унія 1596 р; Острозька академія; братські школи; Києво-Могилянський колегіум; наука і література; друкарні, видавнича справа.

Еремин И. П. К истории русско-украинских литературных связей в XVII веке.— Труды отд. др-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 291—296.

Про поширення українських полемічних творів у Росії.

Стеценко Л. Ф. Українська література в боротьбі за возз'єднання і зміцнення дружби України з Росією.— Рад. літературознавство, кн. 17 (Єднання братніх літератур), 1954, стор. 12—36.

Розробка теми на основі різних матеріалів, в тому числі полемічної літератури.

Історія української літератури. Т. І. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 731 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор. 65—75 — характеристика полемічної літератури XVI—XVIII ст. ст., особливо творчості Івана Вишенського.

Яременко П. К. Боротьба українського народу проти католицизму і унії за возз'єднання з російським народом. (До питання про історичні умови розвитку української полемічно-публіцистичної літератури XVI—XVII ст.).— Наук. зап. Львівськ. пед. ін-ту, т. IV, вип. 1. Серія філолог., 1955, стор. 117—140.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти кінця XVI— початку XVII ст. в боротьбі проти Ватікану і унії. К., Вид-во АН УРСР, 1957. 87 стор.

В розвідці зроблено огляд полемічної літературної боротьби в зв'язку з суспільно-політичними умовами тих часів; подано біографічні матеріали про окремих письменників-полемістів, проаналізовано і схарактеризовано їх твори.

Ніженець А. М. Стильові особливості української полемічної літератури кінця XVI — початку XVII ст.— Рад. літературознавство, 1959, № 3, стор. 67—81.

На матеріалах творів Івана Вишенського, Мелетія Пігаса, Клирика Острозького, Івана Мелешка та ін.

Православні

I

Посланія костянтинопольського патріарха Ієремії. Острог [ймовірно], біля 1584 р. 12 арк.

Книжечка без заголовка; містить чотири посланія: 1) до руського народу; 2) до Костянтина Острозького (підписане також патріархом Сильвестром); 3) до київського митрополита Онисифора; 4) до Кирила, єпіскопа туровського і пінського.

'Ekthesis abo krotkie zebranie spraw, ktore się działy na partykularnym, to iest pomiastnym synodzie w Rrześciu Litewskim. Краків, 1597. 1+33 арк.

Книжиця в десяти відділах. Острог, 1598. 144 арк. ненум. (є нумерація зошитів).

Книжка без заголовка і розпочинається словами: «З друкарни острозское... сіа книжица выдана...»; на арк. 136 зв.— 144 — текст посланія Івана Вишенського до Костянтина Острозького (поч: «Благочестивому княжати Василію...»).

Лист Мелетія святѣйшого патріархи александрійского. До велебного епископа Ипатія Потѣя будучого еще на тот час епископа володимерского о отступленьи его з напоминанем отцевским до него писаный. Дермань, 1605. 3+38 арк. ненум.

Rzym albo stolica rzymska ieśli co ma do praw korony polskiey y W. X. litewskiego do politickich, krotkie uważenia, roku 1633 stanom koronnym na seym koronatiey podane. К. [?], 1633. 7 стор.

Книга Кирилова (збірник). М., 1644. 15+8+561 арк.

У цьому збірнику, що складається з 57 слів, передрукована у слов'яноросійському перекладі Книжиця в десяти відділах, яка видана була в Острозі у 1598 р. і містить посланіє Івана Вишенського до К. Острозького.

Кириллова книга... Гродно, 1786. 15+8+562 стор.

Передрук московського видання 1644 р.

Кириллова книга. Гродно, 1791. 15+8+562 арк.

Передрук московського видання 1644 р.

Добротворский А. Загоровский монастирь, его библиотека и сохранившийся в ней западнорусский литературный памятник XVII-го столетия.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 2-й, т. I, 1863, июль, стор. 1—17; август, стор. 75—115, сентябрь, стор. 165—196.

Історія Загоровського монастиря; опис бібліотеки; детальний опис збірника віршів XVII ст.; тексти віршів із збірника: 1) Об отступных от церкви; 2) О лжепастырях; 3) О латинской гордости; 4) Вѣра что есть; 5) Крещеніе без мира у римлян; 6) Молитва со слезами пріятна богу; 7) Папѣжне непокорство к Христу; 8) Гордость папѣжская; 9) Церкви своей Христос помогает; 10) Церковь западная блудит; 11) О простотѣ апостола Павла; 12) Дар душевредный; 13) О прелестях римских; 14) О гоненіи на святую церковь; 15) На злую едность; 16) О мудрости мірской; 17) До благочестивых; 18) Како Андрей св. апостол пришел в Кіев град к невѣрным; 19) О крещеніи русском; 20) Племени русскому наказаніе; 21) Непріязнь латинская; 22) О святых тѣлах печерских; 23) До иноков русских; аналіз цих полемічних і духовних віршів.

Ответ православных на обвинения, помещенные католиками в безымянной брошюре. 1754.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1871, стор. 509—514.

Текст відповіді польською мовою.

Головацкий Я. Ф. Библиографические находки во Львове.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, № 7, стор. 1—43.

На стор. 1—21 — опис рукопису Indicium, to iest pokazanie cerkwie

prawdziwey (1638 р., Вінницький братський монастир) — полемічний трактат-діалог проти католиків і уніатів; надруковано текст 8 глави (польською мовою і в російському перекладі); аналіз твору; на стор. 42—43 — текст полемічного твору Причины певныи, для которых не может быти згода римскому костелови з церковлю грецкою (за рукоп XVI чи XVII ст.).

Собор, в богоспасаемом граде Вільни бывшій.—Пам. полемич. литер., кн. 1, 1876, стовп. 6—18.

Текст за стародруком 1614 р.

Послания старца Артемия, XVI века.— Пам. полемич. литер., кн. 1, 1876, стовп. 1202—1447.

Посланія полемічного характеру до різних осіб: до «люторских учителей», Симона Будного, Івана Зарецького, царя (Івана Грозного), Євстафія Воловича та ін.

Обличительные списания против жидов и латинян. По рукописи Императорской публичной библиотеки 1580 года.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. I—XII+1—41.

На стор. 1—41 — тексти полемічних творів: Другая книга. Особное мовене до жидов под короткими словы от всих пророк о Христе: помочь до Ервана і десять дрібних полемічних статей проти латинян; на стор. I—XII — передмова А. Попова з описом рукопису, звідки взято публіковані твори.

Попов А. Материалы для истории церковной унии в Юго-Западной Руси. I. Ekthesis abo krotkie zebranie spraw, ktore się działy na partykularnym, to iest pomiastnym synodzie w Brześciu Litewskim.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. I—VIII+1—30.

На стор. 1—30 — передрук тексту Ектезиса з видання 1597 р.; на стор. I—VIII — коротка бібліографічна передмова про пам'ятки полемічної літератури православних і уніатів.

Попов А. Древнерусские полемические сочинения против протестантов. II. Обличительное списание против учения протестантов по двум спискам XVI и XVII веков.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 2, стор. 1—80.

Тексти: 1) Поч.: «Глаголет в десятословию· не вчини собѣ всяко подобие...» (за рукоп. 1580 р.); 2) О поклоненю святым иконам, иже потреба им кланятися и целовати Собрано с писма стараго и новаго, прикладно изложено (за рукоп. XVII ст., без кінця).

Вопросы и ответы православному з папежником 1603 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 5—110.

Текст надруковано за рукоп. XVII ст.; автор — православний.

Письмо супрасльского архимандрита Сергия Кимбара к киевскому митрополиту Макарию II, около 1536 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 1—15.

Текст листа за рукоп. 60-х рр. XVI ст.

Форма церковного отлучения, составленная южнорусскими иерархами в 1544 году.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 16—18.

За рукоп. 60-х рр. XVI ст.

Justificatia niewinności — прошение, поданное королю Сигизмунду III западнорусскими православными иерархами, с

объяснением причин законности их посвящения от иерусалимского патриарха Феофана, 1622 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 511—532.

Текст пам'ятки.

Synopsis — сочинение в защиту прав православной церкви, изданное виленским братством ко времени конвокационного сейма после смерти короля Сигизмунда III, 1632 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 533—576.

Текст пам'ятки; твір належить, очевидно, Лаврентію Древинському.

Supplementum Synopsis — сочинение, изданное виленским православным братством ко времени избирательного сейма по смерти короля Сигизмунда III, 1632 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 577—649.

Текст пам'ятки.

Крыловский А. Святого Кирілла, ексарха александрійского, игумена, наука о противной унии, против благочестивых священников православных ясное указание.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 6, 1892, стор. 3—28 (отд. III).

На стор. 9—28 — текст твору (першодрук з рукоп. кін. XVII ст.).

Петров Н. И. Западнорусские полемические сочинения XVI века.— Труды Киев. дух. акад., 1894, № 2, стор. 154—186; № 3, стор. 343—383; № 4, стор. 510—535.

Опис рукописів із різними полемічними творами; на стор. 360—380 — текст полемічного твору Посланіе до латын из их же книг (1581 р.); на стор. 514—519 — текст поученія (за двома списками) На латину и о папежах, который што в них вымыслив (не раніш 1582 р.); на стор. 526—533 — текст Поученіе новосложенного во Литваніи нарицаемым Цоззшз логофетом (між 1595 і 1602 рр.).

Похвала Исаїѣ Балабану, 1611 г. Книга блаженного Феодора, нарицаемого Авукара, епископа карийского, противу различных еретиков, іюдей же и срацин, ново от еллинскаго языка на славенский единым от спудеов училища Острозскаго греко-словенского преведена.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 8, 1894, стор. 29—38 (отд. II).

Текст цього перекладу твору Федора Авукара подано за рукоп. XVII ст.; ім'я перекладача невідоме; з передмовою Соболевського.

Дашкевич Н. Один из памятников религиозной полемики XVI века. (Послание прота Афонской горы 1534 года).— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 15, вып. 4, 1902, стор. 179—201 (отд. III).

На стор. 189—201 — текст посланія Януша, короля угорського, до прота Афонської гори і другого посланія прота королю.

Послание венецианского архиепископа Доминика к антиохийскому патриарху Петру об опресноках в русском переводе XVI века.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 4—8.

Подано паралельно два тексти — український (за рукоп. XVI ст.) і грецький (за вид. 1861 р.).

Отписание антиохийского патриарха Петра венецианскому

архиепископу Доминику в русском переводе XVI века.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 9—46.

Подано паралельно два тексти — українськнй (за рукоп. XVI ст.) і грецький (за вид 1861 р.).

Списание против люторов в двух редакциях.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 47—182.

Текстн за рукоп. XVI і XVII ст. ст.

Ектезис — православное полемическое сочинение 1597 года.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 329—376.

Друковано за внд. 1597 р.

Послание до латин из их же книг 1582 года.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 1123—1148 і стовп. 1305—1308.

Подано з рукопнсного уривка 1582 р.; на стовп. 1305—1308 — текст Вѣрши прнкладнын до кннжечкн.

Возняк М. Український протипапський памфлет XVI в., «Історія о єдном папѣ римском».— ЗНТШ, т. CXVII—CXVIII, 1913, стор. 251—268.

На стор. 251—253 — текст памфлета.

Сочинение против латино-униатов, написанное иноком Винницкого монастыря в 1638 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 762—798.

Текст твору під заголовком Indicium, to iest pokazanie cekrwie prawdziwey; друкується за рукопнсом.

Полемическое сочинение против протестантов (нач. 2-й половины XVI ст.). Против повести нынешних безбожных еретиков, што поведают не молитися ангелом, ни апостолом, ни пречистои Богородици и ни которому светому, и ни всем святым; а ни закона хрестиянского не исповедуют, ни апостольского учения и всех святых святителей и преподобных отец, и уставы законныя отлагают.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. I, 1914, стор. 3—44.

Текст пам'ятки за стародавнім рукопнсом.

Полемическое сочинение против латино-униатов. 1597 года. Вказ о том, што именуют быти отступницы церкви святое всходнее голову папежа римского, а не Ісуса Христа, сына божія...—Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 507—561.

Текст друкується за старовинннм рукописним збірнком.

Соколов І. І. Про відносини української церкви до грецького Сходу наприкінці XVI та на початку XVII ст. за нововиданими матеріалами. Історичний нарис.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. 1, 1919, стор. 53—84.

Про стосунки патріархів Мелетія Піга та Кирила Лукаріса до української церквн; наводяться чнсленні текстн їх посланій до українськнх діячів.

Возняк М. Кілька заміток до посланія Лацка з 1534 р. й відповіді на нього афонського прота Гаврила.— ЗНТШ, т. CXXVIII, 1919, стор. 1—19.

На стор. 7—8 — текст посланія Лацка, на стор. 9 — текст відповіді прота Гаврила.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 385—398 — текст передмови до Патерика 1661 р. і опис цього видання; передмова спрямована проти протестантів і католиків.

II

Шевырев С. Новые известия о флорентийском соборе, извлеченные из ватиканской рукописи.— ЖМНП, ч. XXIX, 1841, отд. II, стор. 60—78.

Реферат про рукопис Исторія о листрикійском то ест о разбойническом Ферарьском або Флоренском синоде вкоротце правдиве списаная.

Малышевский И. И. Новый рукописный сборник западнорусских полемических сочинений.— Труды Киев. дух. акад., 1875, № 4, стор. 193—222.

Рукописний збірник друкованих раніше полемічних творів — О вѣрѣ едной Василя Острозького (1588 р.), Собраніе вкратцѣ словес от божественного писанія (1618 р.), Визнаніе вѣры св. Афанасія, О образѣх, о крестѣ, о хвалѣ божіей (1602 р.), Отпис на лист... Потѣя і Исторія о листрійскомь... синодѣ (обидва — 1598 р., Василя Острозького) і не надрукована досі стаття О пресвятой тройцѣ (подано аналіз цього твору).

Н. П. [Петров Н.]. Старокатолик XVI века Марк Антоний de Dominis и значение его для южнорусской церкви.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 21, отдел второй, стор. 695—703.

Матеріали про Марка Антонія, твір якого Epistola ad episcopos ecclesiae, спрямований проти папи римського, був перекладений на Україні (зміст уривка подано в Описании рукописей церковно-археолог. музея при Киев. дух. акад. Н. Петрова під № 112).

Калужняцкий Е. И. Игумена Нафанаила «Книга о вѣрѣ», ее источники и значение в истории южнорусской полемической литературы.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1886, кн. 4, стор. 1—36 (материалы историко-литературные).

Про використання Нафанаїлом у своїй книзі, виданій у Москві в 1648 р., Палінодії Захарії Копистенського та Азарійової книги; частково використав інші джерела; на стор. 11—36 — тексти 23, 26 і 28 глав Нафанаїлової книги за рукоп. Львівського університету.

Голубев С. Т. Неизвестное полемическое сочинение против папских притязаний в Юго-Западной России (1633 года).— Труды Киев. дух. акад., 1899, № 2, стор. 300—341. (Є окремий відбиток).

Опис і аналіз брошури Rzym albo stolica rzymska ieśli co ma do praw korony polskiey y W. X. Litewskiego politickich, krotkie uważenia, roku 1633 stanom koronnym na seym koronatiey podane; написав її Адам Кисіль за допомогою Петра Могили.

Рец.: *В* — ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 23—24 (бібл.).

Ивановский Н. Кириллова книга.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 228—231.

Характеристика збірника; література питання.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).

На стор. 11—12 — резюме доповіді С. Щеглової про збірник полемічних віршів XVI—XVII ст.ст.

Яременко П. К. До питання про українсько-слов'янські літературні взаємини у XVI ст. (Український антикатолицький памфлет кінця XVI ст. «Слово... о папах блудных, Петре Гугнивом, и яко жонка нечистая папою бысть»).— В кн.: Філологічний збірник. К., Вид-во АН УРСР, 1958, стор. 203—210. (АН УРСР. Український комітет славістів).

Аналіз і характеристика твору.

Католики та уніати

I

Скарга Петро. O iedności kościola bożego pod iednym pasterzem y o greckim od tey iedności odstąpieniu... przez księdza Piotra Skargę... wydana... Вільно, друкарня князя Миколи Радзівілла, 1577. 11+404+15 арк.

Гербест Бенедикт. Wiary kościoła rzymskiego wywody y greckiego niewolstwa historya: dla iedności. Z kościelney dłuższey historiey, dla Rusi nawrocenia pisaney, wypisał to x. Benedykt Herbest, societatis Jesu kapłan... Краків, друкарня Андрія Піотрковчика, 1586. 13 арк.

Скарга Петро. O rządzie y iedności kościoła bożego pod iednym pasterzem, y o greckim y ruskim od tey iedności odstąpieniu. Pisanie x. Piotra Skargi, societatis Iezu. Краків, друкарня Андрія Піотрковчика, 1590.

[**Скарга Петро**]. Описанье и оборона събору руского берестейского. Вільно, 1597. 1+62 (63?) арк.

Переклад Іпатія Потія.

Скарга Петро. Na threny i lament Theophila Orthologa do Rusi greckiego nabozeństwa przestroga. Краків, 1610.

Кревза Лев. Obrona iedności cerkiewney, abo dowody, ktorymi się pokazuie, iż grecka cerkiew z łacinską ma być ziednoczona... przez oyca Leona Kreusę, archimandrytę wilenskiego... Вільно, друкарня Леона Мамонича, 1617. 4+116+8 стор.

Проекты об уничтожении греко-российского вероисповедания в отторженных Польшей от России областях.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1862, кн. 4, стор. 1—58 (материалы славянские).

Текст Projektu na zniszczenie Rusi zjednoczonej (з XVI ст.?) і його чотири російські переклади різних часів та Głos obywatelów województw i powiatów ruskich (1786 р.) і його російський переклад з додатком зауважень на ці матеріали; з передмовою О. Бодянського.

Голос одного польского публициста в защиту русинов, силою обращаемых в латинство, и против затей короля Сигизмунда III, чтобы Русь превратить в Польшу. Документ 1610 года.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. I, 1862, июль, стор. 1—16.

Текст твору в оригіналі і в паралельному російському перекладі.

Проект об уничтожении православного и униатского вероисповеданий, а также и русской народности в русских областях, подвластных некогда Польше.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. I, 1862, июль, стор. 17—41.

Текст твору в польському оригіналі (твір датується 1717 р.) і в російському паралельному перекладі.

Говорский К. Иосафат Кунцевич полоцкий униатский архиепископ.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. I, 1862, июль, стор. 50—58; год 1-й, т. II, 1862, август, стор. 75—92.

Детальна біографія і характеристика діяльності.

Говорский К. Документы, относящиеся к монографии Иосафата Кунцевича, полоцкого униатского архиепископа.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. II, 1862, август, стор. 65—90.

Різні документи: листи, послання.

Декрет короля Сигизмунда III по делу Иосафата Кунцевича, униатского полоцкого архиепископа — с одной стороны, а с другой — мещан могилевских, несогласившихся признать духовную власть сего епископа, отступника от православной веры, присуждающий все могилевские православные церкви и монастыри на вечные времена под власть и суд полоцких униатских архиепископов (1619 года, месяца марта 22 дня в Варшаве).— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. II, 1862, ноябрь, стор. 91—94.

Польський текст і російський переклад документа.

Дополнение к проекту иезуита об уничтожении православия и унии в бывшей Польше.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 2-й, т. I, 1863, июль, стор. 34—41.

Текст твору («голосу») польською мовою і в російському перекладі (дата: 1786 р.).

Полемические статьи, составленные католиками и униатами по поводу вопроса о праве перехода униатов в католицизм (1752).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. I, 1871, стор. 478—509.

Тексти латинською мовою.

Оборона унии, сочинение виленского униатского архимандрита Льва Кревзы. 1617 года.— Пам. полемич. литер., кн. 1, 1878, стовп. 156—311.

Текст твору Obrona iedności cerkiewney... (1617 р.) з паралельним перекладом передмови до читача.

О единстве церкви божией под одным пастырем и о греческом от этого единства отступлении. Сочинение Петра Скарги 1577 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 223—526.

Текст твору O iedności kosciołą bożego pod iednym pasterzem (за першодруком 1577 р.).

Новые статьи Петра Скарги 1590 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 527—580.

Подано текст статей книги O rządzie y iedności kościoła bożego (вид. 1590 р.), якими вона відрізняється від видання 1577 р.

Брошюра Бенедикта Гербеста 1586 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 581—600.

Текст брошури Wiary kościoła rzymskiego wywody ... (1586 р.).

Берестейский собор и оборона его. Сочинение Петра Скарги 1596 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 939—1002.

Текст твору Скарги Synod brzeski за вид. 1738 р. в Kazaniach przygodnych.

Rozmowa albo rellatia rozmowy dwoch rusinow schismatika z unitem — полемическое сочинение К. Скупинского, направленное против изданного Виленским православным братством Synopsisa 1634 года.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 650—733.

Текст пам'ятки.

Берестейский собор и оборона его. Сочинение Петра Скарги в двух текстах: польском и западнорусском.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 183—328.

Український текст передруковано за вид. 1597 р. (без кінця), польський — за вид. 1610 р. (без початку).

Antelenchus, to iest odpis na skrypt uszczypliwy zakonnikow cerkwie odstępney s. ducha, Elenchus nazwany, napisany przez oyca Anastazego Sielawę, przełożonego monastyra wileńskiego s. troyce zakonu s. Basilego. W Wilnie, roku pańskiego 1622.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 674—731.

Текст листа.

Лист до законников Виленского Свято-Духовского монастыря,— сочинение, изданное униатами против православных в 1621 году.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 732—736.

Текст листа.

II

Любович Н. Папский нунций Коммендоне в Польше.— ЖМНП, ч. CCXLIX, 1877, январь, стор. 68—98; ч. CCL, 1877, февраль, стор. 203—239.

Характеристика папського посланця, що сприяв укріпленню єзуїтів у Польщі.

Малышевский И. И. Галицко-русская депутация в Рим. По поводу 300-летней годовщины Брестской унии.— Труды Киев. дух. акад., 1896, № 1, стор. 30—54.

Про поїздку кардинала Сембратовича до Риму.

А. Б-в. Адрес римскому папе, поднесенный галичанами-униатами по поводу 300-летия унии. (1595—1895).— Труды Киев. дух. акад., 1896, № 2, стор. 284—289.

Стельмашенко М. А. Политическая деятельность Скарги.— Унив. изв., 1902, сентябрь, стор. 1—80; 1903, февраль, стор. 81—149; март, стор. 151—210. (Є окремий відбиток).

Спнсок творів Скарги; література з питання релігійної полеміки XVI—XVII ст. ст.; широка характеристика діяльності єзуїтів в Польщі, на чолі якнх стояв Скарга; полемічна боротьба.

Рец.: *Сушко О.*— ЗНТШ, т. LIV, 1903, стор. 51—53 (бібл.).

Яновский Л. В. Политическая деятельность Петра Скарги.— Унив. изв. 1905, июль, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—97; 1906, май, стор. 99—147; ноябрь, стор. 148—180; декабрь, стор. 181—191; 1907, март, стор. 193—224; апрель, стор. 225—246. (Є окремий відбиток).

Детальна література пнтання; спнсок творів Скарги; грунтовна характернстика його діяльності.

Tretiak I. Piotr Skarga w dziejach i literaturze unii Brzeskiej. Краків, 1912. 352 стор.

Рец.: *Гудзий Н. К.*— ЖМНП, ч. LXI, 1916, январь, стор. 143—148.

Полетика Василь

(Див. також Літописи і мемуари)

Василь Григорович Полетика народився між 1765—1767 рр.; його батько був відомий письменник і громадський діяч (див. Полетика Григорій). Виховувався вдома, в Петербурзі; навчався у віленському університеті; у грудні 1786 р. вступив на військову службу; дослужившись до чину секунд-майора, в 1790 р. вийшов у відставку і переїхав на Україну, у свій маєток в селі Коровинцях (біля Ромен); був обраний маршалом Роменського повіту. Помер у своєму маєтку в 1845 р., де й похований біля церкви. Автор промов, наукових трактатів, листів; вважають, що він дописав Историю русов.

II

Горбань М. Кілька уваг до питання про автора «Истории руссов».— Черв. шлях, 1923, № 6—7, стор. 146—150.

Син Г. А. Полетики Василь Григорович не міг бути автором Истории русов.

Полетика Григорій

(Див. також Літописи і мемуари)

Григорій Андрійович Полетика народився 1725 р. в м. Ромнах у сім'ї козацького старшини. Навчався в Київській академії. В 1746 р. почав працювати перекладачем в Петербурзі, в Академії наук, з 1748 р.— в синоді, де був на службі до 1764 р.; в 1764—1773 рр. займав посаду головного інспектора шляхетського кадетського корпусу; в 1773 р. через хворобу пішов у відставку. Помер у Петербурзі 27 листопада 1784 р., похований в Олександро-Невській лаврі. Автор різних статей адміністративного характеру, перекладач, ймовірний автор Истории русов (яку, мабуть, продовжував його син Василь); залишив велику епістолярну спадщину.

I

История русов или Малой России. Сочинение Георгия Конисского, архиепископа белорусского. Предисл. О. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1 (год первый), стор. 1—IV+1—24 (материалы отечественные); кн. 2, стор. 25—80; кн. 3, стор. 81—144; кн. 4, стор. 145—262+VI. (Є окремий відбиток).

Текст твору.

Подробный обзор Истории русов (Конисского) с указателем к ней. Сост. О. Бодянский.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 3 (год второй), стор. 1—45 (материалы отечественные).

Частная переписка Григория Андреевича Полетики (1750—1784). С предисловием Ал. Лазаревского.— Киев. стар., т. XL—L, 1893—1895.

Т. XL, 1893, март, стор. 493—527 — біографічні відомості про Г. Полетику і тексти 16 листів Г. Полетики і до нього; т. XLI, апрель, стор. 98—119 — тексти 17—24 листів; май, стор. 209—227 — тексти 25—33 листів; июнь, стор. 491—506 — тексти 34—41 листів; т. XLIII, октябрь, стор. 112—123 — тексти 42—45 листів; ноябрь, стор. 298—316 — тексти 46—57 листів; т. XLV, 1894, апрель, стор. 128—145 — тексти 58—67 листів; июнь, стор. 496—513 — тексти 68—80 листів; т. XLVII, октябрь, стор. 111—135 — тексти 81—95 листів; т. XLIX, 1895, май, стор. 239—262 — тексти 96—114 листів; июнь, стор. 351—361 — тексти 115—122 листів; т. L, июль—август, стор. 85—99 — тексти 6 листів (додаткових).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст.ст., зокрема Истории русов; на стор. 382—389 — уривки тексту за Историей русов (шведсько-російська війна і гетьман Мазепа, цар Петро І і Павло Полуботок).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 480—497 — уривки текстів з Истории русов (за вид. в Чтен. общ. ист. и древн. рос., 1846); з коментарем.

II

Лазаревский Ал. Говорил ли Полуботок Петру Великому речь, приводимую Конисским? — Основа, 1861, серпень, стор. 9—13.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 392—393 — коротка характеристика Истории русов, яка тут приписується Георгію Кониському.

Лазаревский А. М. Отрывки из семейного архива Полетик.— Киев. стар., т. XXX, 1891, апрель, стор. 97—116.

Походження Полетик; відомості про життя Г. А. Полетики; тексти шести листів різних осіб про бібліотеку Г. Полетики; здогад про автора Истории русов.

Белей Ів. Причинок до питання про час появи «Історії руссов».— ЗНТШ, т. VII, 1895 (miscellanea), стор. 11—12.

История русов була закінчена уже перед 1819 р.; у статті подано огляд питання про авторство цього твору і опис одного рукопису його.

В. Р-в. Полетика Григорий Андреевич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 47 півтом. СПб., 1898, стор. 277—278.

Грушевский А. С. К судьбе «Истории руссов». Эпизод из украинской историографии XIX в.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 19, вип. 2, 1906, стор. 51—70 (отд. второй).

Грушевский А. С. К характеристике взглядов «Истории руссов».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 1, 1908, стор. 396—427.

Рец.: *Залізняк М.*— ЗНТШ, т. СХ, 1909, стор. 229—230 (бібл.).

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 400—417 — Історія русів: характеристика літопису; провідна його ідея; аналіз твору (наведено великі уривки тексту); біографічні дані про Григорія Полетику; Григорій Полетика як автор літопису; його син Василь написав до літопису передмову.

Яковлів А. До питання про автора Історії Русів.— ЗНТШ, т. CLIV, 1937, стор. 71—113.

Огляд літератури питання; автором міг бути канцлер О. Безбородько.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 102—127 — Історія русів та її місце в українській історіографії; значення твору.

Полоцький Симеон

(Див. також Віршова література, Драматична література)

Самійло Омелянович Петровський-Ситніанович народився 1629 р. в м. Полоцьку; навчався в Києво-Могилянській коле-

гії, далі в одній із польських єзуїтських колегій. В 1656 р., коли російські війська зайняли Полоцьк, постригся в монахи під іменем Симеона і став учителем у місцевій братській школі. В 1664 р. переселився до Москви, де займався педагогічною діяльністю, був учителем у царській сім'ї, перекладачем; організував у Кремлі друкарню. Помер 25 серпня 1680 р. Автор численних віршів, драм, проповідей, полемічно-богословських творів, перекладач.

I

Полоцький Симеон. Псалтырь царя и пророка Давида, художеством рифмотворным равномѣрно слоги и согласноконечно по различным стіхов родом преложенная... Стіхотворил іеромонах Симеон Полоцкій... М., 1680. 9+139+18 арк.

Полоцький Симеон. Обѣд душевный на вся дни воскресныя всего лѣта из пищ слова божія, его пособіем, трудолюбіем пречестнаго отца іеромонаха Симеона Полоцкаго... уготованный... М., 1681. 2+20+688 арк.

Полоцький Симеон. Вечеря душевная на праздники господскія, богородичны и святых нарочитых из пищ слова божія душам христіан православных в насыщеніе духовное, божіим пособіем угодованная... трудолюбіем пречестнаго отца іеромонаха Симеона Полоцкаго... М., 1638. 1+10+522+2+182 арк.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I..

На стор. 202—205 — огляд Рифмотворної псалтирі (1680 р.) Симеона Полоцького; текст вірша Хотяй спасенно дни своя прожити.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 95—98 — огляд складу Вертограда многоцвѣтного Симеона Полоцького (огляд зроблено П. Филиповичем); текст вірша Муха побѣди хулника, зміст якого запозичено з Великого зерцала.

Симеон Полоцкий. Избранные сочинения. Подготовка текста, статья и комментарии И. П. Еремина. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1953. 282 стор.

Подано вибрані вірші із Вертограда многоцвѣтного (66 віршів), із Псалтирі рифмотворної (5 псалмів), Рифмологіона; тексти драм: Комидия о блудном сынѣ і Трагедия о Навходоносорѣ; текст передмов до різних видань творів Полоцького; на стор. 223—260 — стаття І. П. Єрьоміна: Симеон Полоцкий — поэт и драматург; на стор. 261—273 — ахреографічний коментар, основна бібліографія про Полоцького, покажчик, словничок.

Рец.: *Берков П. Н.*— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XIII, 1954, вип. 3, стор. 297—304.

II

Любимов С. Борьба между представителями великорусского и малорусского направления в Великороссии в конце XVII и начале XVIII веков.— ЖМНП, ч. CLXXX, 1875, август, стор. 117—152; ч. CLXXXI, 1875, сентябрь, стор. 74—104.

В статті — характеристика діяльності Симеона Полоцького, Єпіфанія Славинецького, Гавриїла Домецького та ін.; матеріали про заборону українських книг в XVII ст.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 368—370 — характеристика драм С. Полоцького; на стор. 380—386 — біографічні відомості про Симеона Полоцького; огляд і характеристика всієї його літературної діяльності.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 319—326 — біографічні відомості про Симеона Полоцького; реєстр його творів і коротка характеристика їх.

Глокке Н. «Рифмотворная псалтырь» Симеона Полоцкого и ее отношение к польской псалтыри Яна Кохановского.— Унив. изв., 1896, сентябрь, стор. 1—18.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 280—281 — зауваження про драматургічні твори Симеона Полоцького.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 152—160 — аналіз драматургічної спадщини Симеона Полоцького.

Петровский Н. М. Библиографические мелочи. IV. Об изданиях «Комидии о блудном сыне».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVII, 1912, кн. 2, стор. 156—159.

Белецкий А. И. Стихотворения Симеона Полоцкого на темы из всеобщей истории.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XXI, 1914, стор. 587—668.

Детальний історичний коментар і аналіз численних віршів Полоцького.

Адрианова В. П. Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VII+ +518 стор.+1 табл.

На стор. 204—212 — характеристика похвального слова Олексію чоловіку божому Симеона Полоцького.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 337—341 — біографічні відомості про Симеона Полоцького; мова його творів; характеристика його віршової творчості.

Білецький О. І. Симеон Полоцький та українське письменство XVII-го віку.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. І), 1927, стор. 636—648.

Щеглова С. А. Декламация Симеона Полоцкого.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН (Статьи по славянской филологии и русской словесности. Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), т. CI, 1928, стор. 5—9.

Белецкий А. И. Из начальных лет литературной деятельности Симеона Полоцкого.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН (Статьи по славянской филологии и русской словесности. Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), т. CI, 1928, стор. 264—267.
Белецкий А. И. Повествовательный элемент в «Вертограде» Симеона Полоцкого.— Сб. статей к 40-летию ученой деятельности акад. А. С. Орлова. Л., Изд-во АН СССР, 1934, стор. 325—334.

Про використання Полоцьким різних «прикладів» (притч, оповіданнячок) у збірнику віршів Вертоград многоцвѣтный.

Еремин И. П. Поэтический стиль Симеона Полоцкого.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VI, 1948, стор. 125—153.
Еремин И. П. «Декламация» Симеона Полоцкого.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 354—361.

Полумеркович Степан

(Див. також Віршова література)

Степан Полумеркович жив у першій половині XVII ст. Автор панегірика.

I

Полумеркович Степан. Епикидион або вѣрше жалобныя на погребеніе Василисы Яцковны... Луцьк, 1628.

Потій Іпатій

(Див. також Полемічна література)

Адам Львович Потій (Поцій) народився 1541 р. в с. Рожанці (на лівому березі р. Буг, за 7 км на північ від містечка Влодави, у православній шляхетській сім'ї. Навчався в кальвінській школі, Краківській академії. Будучи на службі у князя Радзівілла, перейшов у кальвінізм; в 1574 р. знову перейшов у православіє; в 1580 р. став земським суддею у Бресті, в 1589 — сенатором і брестським каштеляном. 1594 р. прийняв чернецтво (під іменем Іпатія) і, за бажанням князя Костянтина Острозького, був призначений єпіскопом володимирьским і брестським. Один із організаторів унії, він у грудні 1595 р. їздив з луцьким єпіскопом Кирилом Терлецьким у Рим до

папи римського, де урочисто проголосили з'єднання православної церкви з Римом. Один із головних діячів Брестського собору 1596 р. Вів безпощадну боротьбу з православієм. 26 вересня 1599 р. польський король Сігізмунд III призначив його київським митрополитом. Помер 18 липня 1613 р. Автор численних полемічних (уніатських) творів, посланій, листів.

I

[Потій Іпатій]. Унія алъбо выклад преднейших артыкулов ку зъодноченью греков с костелом рымским належащых. Вільно, 1595. 51 арк.

Вважають, що твір цей належить Іпатію Потію.

[Потій Іпатій]. Антиризис. Вільно, 1599. 546 стор.

На стор. 1—434 — Антиризис; на стор. 434—480 — лист Потія до Костянтина Острозького; на стор. 481—547 — відповідь Потія Клирику Острозькому на лист, друкований в Острозі в 1598 р.

[Потій Іпатій]. Αντίρρησις abo apologia przeciwko Krzysztofowi Philaletowi, ktory niedawno wydał książki imieniem starożytnej Rusi religij greckiej przeciw książkom o synodzie brzeskim, napisanym w roku pańskim 1597. Вільно, 1600. 1+230 стор.

На стор. 1—181 — Антиризис; на стор. 181—201 — лист Потія до К. Острозького; на стор. 201—230 — відповідь Потія Клирику Острозькому на лист, друкований в Острозі у 1598 р.

[Потій Іпатій]. Obrona ś. synodu Florentskiego powszechnego, dla prawowiernej Rusi napisana przez Piotra Fiedorowicza w Wilne, kollegium ruskiego, im. księdza metropolity kiiowskiego rectora, a przez Gellasia Rusowskiego, archimandritę wileńskiego na polski ięzyk przełożona. Вільно, 1603.

[Потій Іпатій]. Гаръмонія, альбо согласіе вѣры, сокраменътов и церемоней святое восточъное церъкви с костелом рымъским. [Без місця і часу друку, мабуть, у Вільні, 1608]. 58 арк.

Заголовок подано також польською мовою.

[Потій Іпатій]. Relacia y uważenie postępkow niektorych około cerkwi ruskich wileńskich. [Без місця видання], 1609. 26 арк.

Акты, относящиеся к истории Западной России... Т. IV (1588—1632). СПб., 1851.

На стор. 66—71, 77—82, 85—90, 92—93, 97—99, 175—176, 182—183, 188—189, 196—200, 202—203, 245—246, 248—249, 251, 262—264, 312—313, 429—432 — численні документи про життя і діяльність Іпатія Потія, в тому числі різні його грамоти, послання, листи.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России. Т. I. СПб., 1863.

На стор. 266—267, 280—289 — тексти посланій Іпатія Потія брестському духовенству і Костянтину Острозькому.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России. Т. II. СПб., 1865.

На стор 3—5, 7—8, 10—12, 29—31, 34—38, 42—49, 53—57, 60—65, 68 — документи, що стосуються діяльності Іпатія Потія, зокрема його грамоти, скарги, листи тощо.

Уния греков с костелом римским. 1595 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 111—168.

Текст твору (очевидно, Іпатія Потія) Унія алъбо выклад преднейшых артыкулов ку зъодноченью греков с костелом рымским належащых... (Вільно, 1595).

Гармония восточной церкви с костелом римским. 1608 г.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 169—222.

Тексти твору Іпатія Потія подано за стародруком 1608 р.; у книжці багато випадів проти Степаиа Зизанія.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 36—39 (приложения) — лист Потія до Христофора Радзівілла про переговори з К. Острозьким у справах унії (25 лютого 1594 р.); на стор. 181—182 — лист Сігізмунда III до Іпатія Потія про обрання києво-печерского архімандрита (23 грудня 1603 р.); на стор. 194—198 — матеріали про позов Потієм київського духовенства (13 квітня 1613 р.); з коментарем.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. IV. К., 1883.

На стор. 208—211, 220—221, 278, 301—303, 306—313, 320—331, 338—340, 352—357, 388—396, 411—415, 424—430 — різні численні матеріали, що стосуються Іпатія Потія, зокрема його листи, грамоти, скарги, фундуші та ін.

Антиризис или апология против Христофора Филалета в двух текстах: западнорусском (1599 г.) и польском (1600 г.).— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 477—982.

Цей твір Іпатія Потія подано за українським і польським стародруками (обидва неповні).

Лист Ипатия Потея к князю Константину Константиновичу Острожскому 3 июня 1598 года.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 983—1040.

Цей лист був доданий до Антиризиса в обох виданнях: українському 1599 р. і польському 1600 р.; передруковується обома мовами.

Ответ Ипатия Потея Клирику Острожскому. (1598—99 г.).— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 1041—1122.

Цей лист був доданий до Антиризиса в обох виданнях: українському 1599 р. і польському 1600 р.; передруковується обома мовами.

Студинський К. Пам'ятки полемічного письменства кінця XVI і поч. XVII в. Видав др. Кирило Студинський. Т. I. Львів, 1906. 2+LXII+314 стор. (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури. Видає комісія археографічна Наукового товариства імені Шевченка, т. V).

У вступній статті — загальна характеристика полемічної літературної боротьби; зокрема аналіз і характеристика творчості Степана Зизанія, Клирика Острозького, Іпатія Потія, М. Смотрицького; на стор. 230—249 — передрук твору Іпатія Потія Relacia y uważenie (1609 р.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 243 — огляд літературної спадщини Іпатія Потія; на стор. 250—253 — уривок з передмови Потія до книги Унія греков с костелом римским.

Возняк М. Три статейки з полемічного письменства.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—50 (1—50).

На стор. 45—50 — три недруковаиі листи Іпатія Потія.

II

Архив Юго-Западной России... Т. I. К., 1859.

На стор. 371—375, 456—458, 479—485, 505—509 — різні документи, що стосуються діяльності Іпатія Потія.

Вестник Юго-Западной и Западной России, год 1-й, т. I (фактично II), 1862, сентябрь, стор. 130—140; т. III, 1863, март, стор. 37—39; год 3-й, т. I, 1864, июль, стор. 1—14; август, стор. 15—32; сентябрь, стор. 33—41.

Різні документи, що стосуються діяльності Іпатія Потія.

А. В-ский. О мерах папистов к введению унии в Юго-Западной Руси.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. III, 1863, март, стор. 145—152; т. IV, апрель, стор. 1—13; июнь, стор. 101—113.

На стор. 145 — про книгу Унія алъбо выклад предънейших артыкулов ку зъодноченью греков с костелом рымским належащых і що автором її є, мабуть, Іпатій Потій.

Н. П. [Петров Н.]. Об учреждении Ипатием Поцеем униатской капитулы во Владимире Волынском и первоначальные ее действия (с 10 приложениями).— Труды Киев. дух. акад., 1869, № 6, стор. 498—539.

Голубев С. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковно-славянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 154—161 — історія видання Антирисиса; автор твору — не Іпатій Потій.

Трипольский Н. Униатский митрополит Ипатий Поцей и его проповедническая деятельность.— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 9, стор. 512—576; № 10, стор. 123—181; № 11, стор. 294—372; № 12, стор. 588—645; 1878, № 2, стор. 377—413.

Огляд життя і діяльності Потія; проповіді Потія — догматичного змісту, морального; внутрішній характер і зовнішній лад проповідей; загальні зауваження про проповіді Потія.

Рец.: *М. К.* [Колосов М.] — Рус. филолог. вестн., т. II, 1879, стор. 148—149.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 118 — деякі відомості про твори Іпатія Потія.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 103—110, 163—174 — аналіз Унії, альбо викладу (1595 р.) Іпатія Потія та інших його полемічних творів.

К портрету Ипатия Потия, киевского униатского митрополита.— Киев. стар., т. X, 1884, сентябрь, стор. 180—182.

Відомості про Іпатія Потія; його портрет подано на окремому аркуші перед стор. 1.

Грамота киевского митрополита Мисаила к папе Сиксту IV, 1476 г., обнародованная Ипатием Потеем в 1605 г. («Посельство до папежа»).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 193—231.

В. Б. Ипатий Поцей.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 25 півтом. СПб., 1894, стор. 290—291.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 244—246, 270—272, 333—344, 491—503, 513—516 та ін.— відомості про Іпатія Потія і характеристика його діяльності.

Сцепуро Д. Виленское св. духовное братство в XVII и XVIII столетиях.— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 9, стор. 75—96; № 11, стор. 345—373; 1899, № 4, стор. 546—577; № 6, стор. 225—262; № 8, стор. 523—563; № 9, стор. 30—52. (Є окремий відбиток, К., 1899).

Детальна історія братства; багато матеріалів про діяльність Степана Зизанія, Іпатія Потія та ін.

Студинський К. Хто був автором Ἀντίρρησισ'а з р. 1599?—ЗНТШ, т. XXXV — XXXVI, 1900 (Inhaltsangaben), стор. 21—22 і стор. 1—20.

Автором був Іпатій Потій.

Жукович П. Н. Последняя борьба духовенства митрополичьей епархии с Потеем и унией (1609—1611).— Христ. чтен., 1901, ч. 2 (т. CCXII), стор. 258—291.

Історичний нарис.

Рец.: *С. Г.*— ЗНТШ, т. XLVII, 1902, стор. 17—18 (бібл.).

Studziński Cyryl. Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocieja. Львів, 1902. 80 стор.

Рец.: *Титов Ф.*— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 17, вып. 3, 1903, стор. 3—34 (отд. IV).

Т. Ипатий Поций.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 996—998.

Біографічні відомості про Іпатія Потія; характеристика його діяльності; література питання.

Студинський К. Полемічне письменство в р. 1608.— ЗНТШ, т. CIV, 1911, стор. 5—37.

На численних матеріалах доводиться, що автором творів Heresiae, ignoranciae y polityka popow y mieszczan bractwa wileńskiego (1608 р.) і Гаръмонія, альбо согласіе вѣры, сакраментов и церемоней святое восточъное церъкви с костелом рымъским (1608 р.) був Іпатій Потій.

Бучинський Б. «Грамота Мисаїла» і «Грамота Ніфонта».— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. XIII, 1914, стор. 5—44.

Про фальсифіковані грамоти, до яких, очевидно, приложив руку Іпатій Потій.

Грушевский А. Из полемической литературы конца XVI в. после введения унии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 291—313.

Загальний огляд полемічної боротьби; аналіз творчості Івана Вишенського, Іпатія Потія і Клирика Острозького.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 204—205, 218—223 — характеристика творчості Іпатія Потія; біографічні дані про нього.

Студинський К. «Антіграфи» полемічний твір Максима (Мелетія) Смотрицького з 1608 р.— ЗНТШ, т. CXLI—CXLIII, 1925, стор. 1—40.

Справа авторства Мелетія Смотрицького; детальний аналіз твору; в статті багато матеріалу про творчість і діяльиість Іпатія Потія.

Гординський Я. Акад. Кирило Студинський як дослідник літератури XVI і XVII ст.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—84 (11—94).

На стор. 59—70 — огляд праць Студинського про Іпатія Потія.

Еремин И. П. Неизвестный памятник украинской публицистики конца XVI века.— Сб. статей к 40-летию ученой деятельности акад. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 83—92.

Про книгу Оброна згоды с латинским костелом и вѣрою, Рыму служачею (яка до наших днів не дійшла); автором її міг бути Іпатій Потій.

Почаський Софонія

(Див. також Віршова література)

Софонія Почаський навчався в Київській братській школі, потім, здається, за кордоном; в 1631—1632 рр. викладав у лаврській школі, а потім у братській і в 1638 р. став тут ректором і братським ігуменом. Автор панегірика.

I

Ευχαριστηριον, албо вдячность яснепревелебнѣйшому в Христѣ его милости господину отцу кир Петру Могилѣ... од спудеов гимназіум его милости з школы реторики... повинне а упрейме отданая... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1632. 18 ненум. арк.

Автором передмови до панегірика і, очевидно, самого твору був професор академії Софонія Почаський (очевидно, він же Стефан Почаський); під кожним віршем панегірика є підписи учнів академії— виконавців твору.

Максимович М. О лаврской могилинской школе.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 6 (год второй), стор. 77—80 (смесь).

Є уривки із збірника панегіриків Петру Могилі Евхарістиріон, албо вдячность, 1632.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

На стор. 46—64, 65—72 — текст Евхарістиріон, албо вдячность... Могилѣ... (за вид. 1632 р.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 160—161 — уривки тексту панегірика Евхарістиріон, албо вдячность.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 157 — характеристика Софронія (Софонії) Почаського.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 449—452 — аналіз панегірика Евхаристнріон, албо вдячность.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 358— 360, 405—408, 434 та ін.— біографічні відомості про Софонію Почаського; характеристика його панегірика.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 102—103 — характеристика Евхаристиріона, біографічні відомості про Софонію Почаського.

Прозова література

ГУМОРИСТИЧНО-САТИРИЧНА ПРОЗА

I

Г. Памфлет на Мелетия Смотрицкого.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 17, отдел второй, стор. 556—567.

Короткий огляд життя і діяльності Мелетія Смотрицького; на стор. 561—567 — текст прозового памфлета на Смотрицького: Тропар и кондак догмат и принѣв едногласник (Слѣпого и преполовленнаго осла нашего Мегментия Смрдицкаго новопресмрдѣвшагося ребелѣзантскою вониею); твір належить до 1628—1633 рр.

Малорусская историческая шарада.— Киев. стар., т. XI, 1885, март, стор. 592—593.

Подано текст своєрідної політичної сатири-шаради Року 1773, октоврія 10 в Глуховѣ получено: Игра ломбер знатнѣйших европейских дворов.

Малорусская политическая сатира на Польшу по поводу ее раздела.— Киев. стар., т. XI, 1885, апрель, стор. 791—795.

На стор. 794—795 — текст прозової сатири Отче наш, иже еси в Вѣнѣ, Берлинѣ и Петербургѣ'; із вступною заміткою.

Шеболдаев Л. Вольные литературные упражнения в южнорусских судах XVII ст.— Киев. стар., т. XIII, 1885, ноябрь, стор. 558—561.

На стор. 560—561 — текст пародії на судове діловодство; із вступною заміткою.

Сатира на дворянских депутатов.— Киев. стар., т. XX, 1888, январь — март (докум., изв. и зам.), стор. 25—28.

На стор. 26—28 — текст прозової сатири В малороссійское дворянское собраніе, переясловскаго депутата Плящинского, прошеніе.

О. Л. Слезно-рыдающее доношение малороссийского дидаскала.— Киев. стар., т. XXXIV, 1891, сентябрь, стор. 489—491.

Текст «доношенія»; замітка до нього.

Эварницкий Д. И. Иван Дмитриевич Сирко, славный кошевой атаман войска запорожских низовых козаков. СПб., 1894. 164 стор.

На стор 98 — текст листа запорозьких козаків турецькому султану Мухаммаду IV.

Франко Ів. Із старих рукописів.— Житє і слово, 1895, т. III, стор. 469—473.

Зразок релігійної сатири: Песій піст (подано тексти із старих рукописів).

Франко Ів. Руська сатира на польську елекцію 1696 р.— ЗНТШ, т. LVII, 1904 (miscellanea), стор. 1—6.

На стор. 5 — текст сатири (прозою) Kondycye Hana Krymskiego na Królewstwo.

Петров Н. И. Правило увѣщателное пияницам к покаянію и трезвости их, пѣваемое не в церквах, но в школах, 1779 года.— Україна, 1907, березень, частина перша, стор. 383—389.

В статті є уривки сатиричних прозових творів.

Переписка турецкого султана с запорожскими казаками 1733 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1913, кн. 3 (246), стор. 10—11 (смесь).

Подано тексти листа султана турецького до козаків, датованого 13 квітня 1733 р., і відомої відповіді козаків, датованої 22 травня 1733 р.; тексти було знайдено в архівах Києво-Печерської лаври.

Верхратський І. З дяківської літератури.— ЗНТШ, т. CXIII, 1913 (miscellanea), стор. 147.

Подано тексти посланія п'яниць і «алілуя» мочигуб (в запису 1863 р.).

Харлампович К. Листування запорозьких козаків із султаном.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IV, 1924, стор. 200—212.

Література питання; аналіз існуючих списків листа; вплив листа на виникнення аналогічних російських листів; у додатках на стор. 211—212 — текст листування між султаном і козаками із списку Анатоліївського збірника кол. Казанської духовної академії.

Адріанова-Перетц В. Стара українська етимологія слова «горілка».— Ювілейний збірник на пошану акад. М. С. Грушевського, т. II, К., 1928, стор. 197—201.

Тема п'янства і п'яниць у давній літературі; на стор. 197—198 — текст Синаксар в наставленіе пиворѣзам о началѣ изобрѣтенія сивухы, то есть горѣлкы (за рукоп. XVIII ст.).

Каган М. Д. Русская версия 70-х годов XVII в. переписки запорожских козаков с турецким султаном.— Труды отд. рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 309—315.

Огляд теми; література питання; списки із текстом листа козаків; публікація кількох текстів.

Адріанова-Перетц В. П. З історії сатирично-гумористичної рукописної української літератури XVII—XVIII ст.— Рад. літературознавство, 1957, № 4, стор. 81—83.

Огляд сатиричної прозової літератури; тексти гумористичних творів: 1) Протестация пана Ивана Цодика интреликгатора володимерского на подданую Замковую Петровую прозвиском Гологузиху; 2) Протестация от Малиша на Голиша; 3) Запись о панее Недопытановское пану Неслыхальскому (всі — за рукоп. XVIII ст.).

II

Читатель [Лучицкий И. В.]. Разгадка «Малорусской исторической шарады».— Киев. стар., т. XII, 1885, июнь, стор. 329—337.

Стаття з приводу шаради, иадрукованої в Киев. стар., т. XI, 1885, март, стор. 592—593.

Адріанова-Перетц В. До історії пародії на Україні в XVIII віці («Служба пиворізам» 1740 року).— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XVIII, 1928, стор. 35—49.

Загальний огляд пародійної літератури; характеристика трьох списків служби пиворізам; художньо-стилістичиий аналіз твору; порівияння списків.

ЛІТОПИСИ І МЕМУАРИ

Загальні огляди

Огоновський О. Історія літератури руської. Написав Омелян Огоновський. Ч. 1. Львів, 1887. XVI+424+2 стор.

На стор. 203—206 — огляд різних рукописних літописів і щоденників.

Иконников В. С. Опыт русской историографии. В. С. Иконникова, проф. унив. св. Владимира. Т. I, кн. 1. К., 1891. VIII+1—269+100—882+CCXXII+VIII стор.; т. I, кн. 2. К., 1892. 883—1539+CCXXIII—CCCLXXI+I—149+X стор.; т. II, кн. 1. К., 1908. X+1056+XXXII+V стор.; т. II, кн. 2. К., 1908. III+1057—1955+XXXIII—XLIX+1—113+IX+XI стор.

Огляд джерел і досліджень про численні пам'ятки руської і української літератури, насамперед історичного характеру.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.

На стор. 73—75 — огляд українського літописання XVI—XVIII ст.ст.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I. до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.; т. II. Віки XVI—XVIII, ч. 1. Львів, 1921. 416 стор.; т. III. Віки XVI—XVIII, ч. 2. Львів, 1924. 564 стор.

В усіх томах подано огляд усієї української історичиої літератури XI—XVIII ст.ст.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.— Х., вид-во «Рад. школа», 1947. 224 стор.

На стор. 198—208 — огляд українського літописання XIII—XVI ст.ст.

Історія української літератури. Т. I. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 734 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор 61, 98—99 — огляд української історичиої літератури XIV—XVIII ст.ст.

Марченко М. І. Українська історіографія (з давніх часів до середини XIX ст.). К., вид-во Київського університету, 1959. 258 стор.

Серед інших матеріалів характеристика козацьких літописів; в кінці книги — література питання.

Пінчук С. П. Козацькі літописи XVII століття про Богдана Хмельницького.— Рад. літературознавство, 1959, № 1, стор. 43—61.

На матеріалах Руського вірогідного літопису (який не дійшов до нас), Львівського (М. Гунашевського), Хмельницького, Чернігівського літописів і особливо літопису Самовидця.

ІСТОРІЯ РУСОВ

(Див. Полетика Григорій, Полетика Василь)

КИЇВСЬКИЙ ЛІТОПИС

I

Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси, изданный комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. К., 1888. LIX+322 стор. (з іменним і географічним покажчиками).

На стор. 71—92 — текст Киевская летопись (1241—1621) (за двома рукоп. XVII ст.); на стор. XII—XXVII — у передмові В. Антоновича: опис рукописів з текстом літопису; аналіз його; Київський літопис закінчується віршем.

II

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 36—38 — огляд Київського літопису.

КОРОТКИЙ КИЇВСЬКИЙ ЛІТОПИС

I

Супрасльская рукопись, содержащая Новгородскую и Киевскую сокращенные летописи. М., 1836. 2+XXIV+2+1+123+1+127—172+32+2+2 стор.

Виданий літопис М. Оболенським; на стор. 1—122 — Сокращенная Новгородская летопись от начала земли славянской до взятия Москви Тохтамышем в 1382 году; на стор. 1+127—172 — Краткая киевская летопись, от начала земли руской до 1516 года (з припискою про 1543 р. в кінці).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 209—212 — уривки із Короткого київського літопису: Напади татар на Волинь при кінці XV в. і Побіда князя Костянтина Острозького під Оршею 1515 р. (за Супрасльським рукоп., 1519 р.).

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 196—198 — огляд Короткого київського літопису.

Тиховский Ю. Так называемая «Краткая киевская летопись».— Киев. стар., т. XLII, 1893, сентябрь, стор. 364—374.

Характеристика рукопису літопису; видання; склад літопису; аналіз окремих місць.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 282—283 — огляд Короткого київського літопису.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 207—208 — аналіз Литовського і Короткого київського літописів.

КРАТКОЄ ІСТОРИЧЕСКОЄ ОПИСАНІЄ О МАЛОЙ РОСІЇ

I

Краткое историческое описание о Малой России до 1765 года с дополнением о запорожских козаках и приложениями, касающимися до сего описания, собранное из летописей, польского и малороссийского журнала или записок генерала Гордона, Страленберга, шведского историка, из жизнеописания о государе Петре Великом архиепископом Феофаном Прокоповичем и греком Антонием Катифором, фамильных записок и публичных указов. 1789. Предисл. О. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 6 (год третий), стор. 1—56 (материалы отечественные).

Текст пам'ятки.

КРАТКОЄ ОПИСАНІЄ МАЛОРОСІЇ

I

Летопись Самовидца по новооткрытым спискам с приложением трех малороссийских хроник: Хмельницкой, «Краткого описания Малороссии» и «Собрания исторического». Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1878. XVII+81+469 стор.

На стор. III—IX — відомості про Краткое описание Малороссии; на стор. 209—319 — текст Краткое описание Малороссии. Как она послѣ самодержавія великаго князя Владимира была под полским владѣніем, и как нескоро послѣ того, по изгнаніи из оной ляхов гетманом Зѣновіем Богданом Хмелницким, приведена под высокодержавную руку блаженныя и вѣчнодостойныя памяти великаго государя царя и великаго князя Алексея Михайловича, самодержца всеросcійскаго; какіе потом были козацкіе гетманы и дѣйства украинскіе наченшеся з року от рождества Христова 1340 (за рукоп. першої полов. XVIII ст.).

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 396—397 — огляд літопису Краткоє описаніє Малоросії.

Марченко М. І. Українська історіографія...
На стор. 79—80 — огляд Краткого описанія Малоросії.

ЛИТОВСЬКІ ЛІТОПИСИ

I

Latopisiec Litwy i Kronika ruska. Z rękopisu sławiańskiego przepisane; wypisami z wremiennika Sofijskiego pomnożone, przypisami i objaśnieniami dla czytelników polskich potrzebnemi, opatrzone. Staraniem i pracą Ignacego Daniłowicza, profesora zwycz. w ces. uniwersytecie Charkowskim, naprzód w Dzienniku Wileńskim roku 1824 częściami ogłaszane, a teraz w jedno zebrane, dokończone i przedrukowane. Вільно, 1827. 328 стор.
Подаио тексти Літописця великих князів литовських і Літописця руського.

Бодянский О. О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1 (год первый), стор 1—45 (исследования).
На стор. 7—11 — уривки з Лѣтописца великого киязства литовского и жомоитского.

Попов А. Н. Летопись великих князей литовских.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. 1, 1854, стор. 21—58.
На стор. 27—58 — текст літопису (за списком XV ст.).

Izbranije lietopisanija izłożene wkratce.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1898, кн. 4 (187), стор. 18—78 (материалы исторические).
Текст Литовського літопису Даииловича (за рукоп. Н. Никифорова, XV ст.); з передмовою І. С. Білокурова.

Западнорусские летописи.— Полное собр. русск. летоп., изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XVII. СПб., 1907. XIV стор.+616 стовп.+617—649 стор.
На стор. I—XIV — передмова: характеристика списків (XVI—XVIII ст.ст.), за якими друкуються літописи; література питаиия про видаиия цих літописів; иа стовп. 1—84 — текст літопису за Супрасльським списком (1519 р.); иа стовп. 85—124 — за Уваровським (XV ст.), з вар.; иа стовп. 125—152 — за Академічним списком (XVI ст.); иа стовп. 153—190 — за списком Красииського (XVI ст), з вар.; иа стовп. 191—204 — за Віленським списком (XVI ст.); иа стовп. 205—218 — текст Литовскому роду починок, за уривком списку Дубровського (XVI ст.); на стовп. 219—226—текст Origo regis Jagyelo et Wytholdi ducum Lithuanie (литовська метрика за книгою Libri legationum, 1502); иа стовп. 227 — 238 — текст першої частиии списку Красииського; на стовп. 239 — 294 — текст за списком Археолог. общ. (XVII ст.), з вар.; иа стовп. 295 — 356 — за списком Рачинського (кіи. (XVI ст.); иа стовп. 357 — 412—за Євреїиовським списком (XVII ст.); иа стовп. 413 — 416 текст родословія великих киязів Литовського киязівства за списком Дубровського; на стовп. 417 — 420 — текст Похвала Витовту (за рукоп. імп. публ. б-ки 1428 р.); на стовп. 421 — 472 — текст за Ольшевським списком (1550 р.); иа

стовп. 473 — 572 — текст за списком Биховця (за вид. Нарбута в кн. Pomniki do dziejów litewskich, Вільно, 1846), втрачений початок — за хронікою Стрийковського (за вид. 1846 р.); в додатках: на стовп. 573 — 588 — текст Родство великих князей Литовских, за списком Погодіна (XVI ст.), з вар.; на стовп. 589 — 592 — текст Родство великих князей Литовских, за іншим списком Погодіна (XVI ст.), з вар.; на стовп. 593 — 600 — текст Начало государеи Литовских, за списком Румянц. музею (XVI ст.), з вар.; на стовп. 601—612 — текст Предисловие о великих князех Литовских, откуду они пошли за списком Румянц. музею (XVI ст.), з вар.; на стовп. 613—614 — текст Родословие великих князей Литовских за списком Археограф. комис. (XVIII ст.); на стовп. 615—617—текст Сказаніе о великом князе Витофте за рукоп. Археограф. комис. (XVIII ст.); на стор. 617—649 — іменний і географічний покажчики.

Рец.: *Тихомиров И.*— ЖМНП, ч. XXVII, 1910, июнь, стор. 373—386.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 206—208 — текст Похвала князю Витовту із Литовського літопису (за Супрасльським рукоп., 1519 р.); на стор 208 — текст Похід Свидригайла на Литву (за рукоп. кін. XVI ст.).

II

Нарбут Ф. О русской летописи в Литве, называемой «Хроника Быховца».— ЖМНП, ч. XIX, 1838, июль, стор. 109—114.

Данилович И. О литовских летописях.— ЖМНП, ч. XXVIII, 1840, отд. II, стор. 70—114.

Про літописи Биховця, Сафоновича та ін.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 191—196 — огляд Литовських літописів і видання їх.

Карский Е. Ф. О языке так называемых Литовских летописей. Варшава, 1894. 64 стор. (Відб. з Варш. унив. изв.).

Рец.: *О. Г-ий.*— ЗНТШ, т. XVI, 1897, стор. 4—5 (бібл.).

Грушевський М. «Похвала в. кн. Витовту», кілька уваг про склад найдавнішої русько-литовської літописі.— ЗНТШ, т. VIII, 1895, стор. 1—16.

Тихомиров И. О составе западнорусских, так называемых литовских летописей.— ЖМНП, ч. CCCXXXIV, 1901, март, стор. 1—36; ч. CCCXXXV, 1901, май, стор. 70—119.

В статті є література питання.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 278—282 — огляд Литовських літописів.

Сушицький Т. П. Західноруські літописи як пам'ятки літератури. Ч. I. К., 1921. 136 стор. (Зб. іст.-філолог. від. УАН, вип., 2; перші 84 стор. цієї частини вийшли також російською мовою); ч. 2, К., 1929. XII+137—404 стор. (Зб. іст.-філолог. від № 2. Праці комісії давнього укр. письменства, т. I).

Другу частину упорядкував та до друку виготовив О. А. Назаревський. Зміст розвідки: огляд літератури, списки і редакції західноруського літопису; склад і джерела західноруських літописів; повісті і оповідання Литовського літопису (аналіз цих творів); особливості стилю західноруських літописів.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор 207—208 — аналіз Литовського і Короткого київського літописів.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 30—33 — огляд і характеристика західноруських (литовських) літописів.

ЛІТОПИС ГУСТИНСЬКОГО МОНАСТИРЯ

I

Летопись монастыря Густынского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 8 (год третий), стор. 1—VI+38 (материалы отечественные).

На стор. I—VI — передмова О. Бодянського; на стор. 1—38 — текст твору Лѣтописец о первом зачатіи и созданіи святыя обители монастыря Густинского.

О ТОМ, ЧТО СЛУЧИЛОСЬ НА УКРАЇНІ

I

О том, что случилось на Украинѣ с тоя поры, как она Литвою завладѣна, аж до смерти гетмана запорожского Зиновія Богдана Хмельницкого, повестію скажем пространно. Предисл. О. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 5 (год третий), стор. I—II+16 (смесь):

Текст твору.

II

Єршов А. Про джерела, час складання і автора «Повѣсти о том, что случилось на Украинѣ, как она Литвою завладѣна...» — Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XI, 1927, стор. 1—10.

Автор повісті широко користувався Краткою летописью Малыя России В. Рубана (СПб., 1777); написана повість між 1777—1792 рр.; автором її була духовна особа.

СИНОПСИС

(Див. також Гізель Іннокентій)

I

Синопсис, или краткое собраніе от разных лѣтописцев... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1674. 2+122 арк.

Перше видання твору.

Синопсис, или краткое собраніе от разных лѣтописцев о начале славяно-российского народа. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1678. I арк.+128 стор.+2 арк.

Синопсис, или краткое собраніе от различных лѣтописцев о начале славяно-российского народа... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1680. 4+224 стор.

Є три типи відмінних екземплярів цього видання.

Синопсис, или сокращенная исторія, собранная от разных авторов. СПб. [М?], 1714. 431 стор.

Сінопсіс, или сокращенная історіа, собранная от разных авторов. СПб., 1718. 456 стор.

Синопсис, или краткое собраніе различных лѣтописцев... СПб., 1735. 4+224 стор.

Передрук видання 1680 р.

Синопсис, или краткое описаніе о начале славенского народа... СПб., 1746. 222 стор.

Повторено видання 1735 р.

Синопсис, или краткое описаніе от различных лѣтописцев о начале славенского народа... СПб., 1762.

Повторено видання 1735 р.

Синопсис, или краткое описаніе от различных лѣтописцев... СПб., 1768. 224 стор.

Синопсис, или краткое описаніе от различных лѣтописцев... СПб., 1774. 222 стор.

Повторено видання 1735 р.

Синопсис, или краткое собраніе различных лѣтописцев... СПб., 1785.

Повторено видання 1735 р.

Синопсис, или краткое описаніе от различных лѣтописцев... СПб., 1798. 238 стор.

Синопсис, или краткое собраніе различных лѣтописцев... СПб., 1810.

Повторено видання 1735 р.

Туптало Дмитро. Сочинения св. Димитрия, митроп. ростовского в 4-х частях. М., 1817—1818; ч. 1—4 арк.+372 стор.+1 арк. (1818); ч. 2—3 арк.+458 стор.+1 арк. (1818); ч. 4—1 арк. +240 стор.+1 арк.+231 стор. (1817).

У 4-й частині надруковано Синопсис.

Синопсис, или краткое собраніе различных лѣтописцев... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1823.

Видання Євгенія Болховитінова; за вид. 1680 р. (з поправками)

Синопсис, или краткое собраніе различных лѣтописцев... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1836.

Видання Євгенія Болховитінова; за вид. 1680 р.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1161—1166 — уривки з Синопсиса (за вид. 1674 і 1680 рр.); з коментарем.

Синопсис, или краткое собраніе различных лѣтописцев... К., кінець XIX — поч. XX ст.

Видання С. Голубєва; в 1922 р. викинуте в макулатуру і майже цілком загинуло, за винятком 3—4 неповних екземплярів.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 278—281 — Синопсис: історично-літературна довідка та уривок тексту (за вид. 1678 р.).

II

Максимович М. О киевском Синопсисе.— Киев. епарх. ведом., 1868, № 9, отдел второй, стор. 352—358.

Історія видань Синопсиса; Гізель — не автор Синопсиса.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 367—371 — огляд Синопсиса, який приписується Іннокентію Гізелю.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольниками Синопсиса та інших творів українських письменників.

Рогозинский А. «Кройника» Феодосия Сафоновича и ее отношение к «Кевскому Синопсису» Иннокентия Гизеля.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, кн. 4, 1910, стор. 270—286.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 308 — огляд Синопсиса.

Маслов С. И. К истории изданий киевского «Синопсиса».— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), 1928, № 3, стор. 341—348.

Відмінності у екземплярах Синопсиса, вид. 1680 р.; перелік усіх видань твору.

Маслов С. Етюди з історії стародруків. XI. «Синопсис». Київ, 1680. XII. До історії книготорговельних реєстрів XVIII ст.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXI—XXII, 1928, стор. 45—93.

Реєстр видань Синопсиса; три типи видання 1680 р.; велика література питання до обох статей.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 87—88 — аналіз і характеристика Синопсиса.

Еремин И. П. К истории общественной мысли на Украине второй половины XVII в.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 212—222.

Видання Синопсиса; склад твору; аналіз його і характеристика.

Пештич С. Л. «Синопсис» как историческое произведение.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 284—298.

Історія видання твору; Гізель — автор Синопсиса; склад твору; його популярність; джерела; провідні ідеї.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 59—63 — огляд і характеристика Синопсиса.

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЛІТОПИС

I

Южнорусские летописи, открытые и изданные Н. Белозерским. Т. I. К., 1856. 164 стор.

Зміст: I. Черниговская летопись; II. Краткое летоизобразительное знаменитых и памяти достойных действ и случаев описание; III. Хронология высокославных ясновельможных гетманов; IV. Имянная перепись малороссийских гетманов; V. Слово во время бездождия и глада и всякоя пагубы; VI. Лямент людей побожных що ся стало в Литовской земли.

Лазаревский А. Черниговская летопись по новому списку (1587—1725).— Киев. стар., т. XXIX, 1890, апрель, стор. 70—86 (приложения); май, стор. 81—104.

Характеристика складу рукопису кін. XVII — поч. XVIII ст.; на стор. 74—104 — текст літопису Лѣтописец, що ся в руских и полских сторонах дѣяло и якого року.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст.ст.; на стор. 357 — уривок з Чернігівського літопису (про Хотинську битву 1621 р.).

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 399—402 — огляд Чернігівського літопису.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 379 — огляд Чернігівського літопису.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЛІТОПИС

I

Летопись Самовидца по новооткрытым спискам с приложением трех малороссийских хроник: Хмельницкой, «Краткого описания Малороссии» и «Собрания исторического». Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1878. XVIII+81+469 стор.

На стор. XVIII — відомості про Хмельницький літопис; на стор. 77—81 — текст Хмельницького літопису (1636—1650 рр.; поч.: «Року 1636 преставися сенатор великий Лука Жолкевский...», за рукоп. XVII ст.).

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 397—399 — огляд Хмельницького літопису.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 377 — огляд Хмельницького літопису.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 50—51 — огляд Хмельницького літопису.

Мемуари і щоденники різні

I

Бодянский О. О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1 (год первый), стор. 1—45 (исследования).

На стор. 3—6 — текст Сказанія про Петра Медведку, москаля (написаного в січні 1607 р.).

Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси, изданный комисиею для разбора древних актов. состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. К., 1888. LIX+322 стор. (з іменним і географічним покажчиками).

На стор. 101—112 — текст Дневник похода против козаков запорожских (1625) (за польським рукоп. XVII — поч. XVIII ст.); на стор. XXVIII—XXX — у передмові В. Антоновича аналіз щоденника.

Розанов С. «Кройника» 1636 року.— Укр. наук. зб. [вып. 1], 1915, стор. 21—30.

Про хроніку, переписану якимось Змнтром; на стор. 23—30 — текст Кройники (за рукоп. XVII ст.; текст без початку).

Клепацький П. Невідомий український мемуар з часів Шведчини.— Україна, 1929, кн. 5—6, стор. 3—6.

На стор. 3—6 — текст мемуару Нѣкоторые подробности нз жизни В. Л. Кочубея и его супругн, записанные современннком для памяти (за рукоп. XVIII ст.).

ОРАТОРСЬКА І ПОВЧАЛЬНА ПРОЗА

Іфіка ієрополітика

I

Ифіка ієрополітіка или философія нравоучителная символами и приуподобленіи изясненна к наставленію и ползѣ юным. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1712. 9+174+2 арк.

Перше видання твору.

Ифика ієрополітіка или філософіа нравоучителная символами и пріуподобленіи изяснена к наставленію и ползѣ юным. СПб., 1718. 1+196 арк.

Передрук кнївського вндання 1712 р.

Ифіка ієрополітіка или філософіа нравоучительная, символами и пріуподобленіи изясненна к наставленію и ползѣ юным. СПб., 1724. 1+196 арк.

Ифіка ієрополітіка или філософія нравоучительная, символами и приуподобленіи изъясненна... Львів, братська друкарня, 1760. 6+176 арк.

Ифика ієрополитика... СПб., 1764. 1+215 арк.

Ифика ієрополитика или философія нравоучительная... М., 1796. 1+216 арк.

Крип'якевич І. Варіант байки про Хмельницького.— ЗНТШ, т. LXVIII, 1905 (miscellanea), стор. 1—2.

На стор. 1—2 — текст притчі із глави Друг примиренный Іфіки ієрополітики.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 99—102 — огляд Іфіки ієрополітики.

Листовня

I

Старинный русский письмовник «Книга глаголемая Листовня». С предисловием Б. Д. Гринченка. Чернігів, 1901. XIV+41 стор.

На стор. 1—XIV — передмова; на стор. 1—41 — текст твору.

Рец.: *Гнатюк В.*— ЗНТШ, т. XLIX, 1902, стор. 30—32 (бібл.); *О. Л.* — Киев. стар., т. LXXVI, 1902, март, стор. 141—146 (бібл.).

Народовіщаніе

I

Народовіщаніе или слово к народу кафоліческому. Почаїв, лаврська друкарня, 1756.

Перше видання твору.

Народовѣщаніе... Почаїв, лаврська друкарня, 1768.

Народовѣщаніе или слово к народу кафолическому чрез монахов чина св. Василия Великаго в провѣнціи польской званію катихистическому прилежащих, в повѣтѣ Кременецком року 1756 проповѣданное... Почаїв, лаврська друкарня, 1778. 8 ненум. +301+1 арк.

Третє видання; з двома передмовами.

Народовѣщаніе... Почаїв, лаврська друкарня, 1856.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 103—104 — огляд Народовіщанія.

Політика світськая

I

Полѣтика свѣцкая от иностранных авторов вкратцѣ собранная... [Без місця і часу друку, Почаїв, 1770]. 18 арк.

Букварь языка славенскаго, чтенія и писанія оучащимся в полезное руковожденіе типом издан. Львів, 1790. 52 стор.

В кінці подана Полѣтика свѣцкая, от иностранных авторов вкратцѣ собранная. Младым прилична, всѣм же обще благопотребная.

Франко Ив. Галицко-русский «savoir vivre».— Киев. стар., т. XXXII, 1891, февраль, стор. 281—299.

На стор. 288—299 — текст Полѣтики свѣцкой з букваря 1790 р., Львів; опис букваря; зміст книжечки.

Возняк М. Український «savoir vivre» з 1770 р.— Україна, 1914, кн. 3, стор. 35—55.

Аналіз Полѣтики свѣцкои (1770 р.), виданої, очевидно, за ініціативою Миколи Шадурського, що надрукував у 1760 р. Іфіку ієрополітику; на стор. 46—55 — передрук книжечки.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 474—481 — текст Полѣтики свѣцкои (за вид. 1770 р.).

Слово о бездождії

I

Южнорусские летописи, открытые и изданные Н. Белозерским. Т. I. К., 1856. 164 стор.

Надруковано Слово во время бездождия и глада и всякоя пагубы (№ 5).

Сумцов Н. Ф. Слово о бездождии. Харків, 1914. 1+9 стор. (Відб. з Сб. Харьк. ист.-филолог. общ. в честь проф. В. П. Бузескула).

Текст твору і його аналіз.

Рец.: *М. М-ський* [Мочульський М.].— Укр. иаук. зб., вип. 2, 1916, стор. 145—146.

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 364—366 — уривок тексту із Слова во время бездождыя і глада і всякоя пагубы.

II

Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 253—280.

Коротка характеристика Слова во время бездождія та іших творів.

Учительні євангелія

(Див. також Транквіліон-Ставровецький Кирило)

I

Книга, зовомая евангеліе учителиое от всѣх четырех евангелистов избраина... Заблудів, надруковаио Іваном Федоровим москвитииом і Петром Тимофійовичем Мстиславцем, накладом литовского гетьмана Ходкевича, 1568—1569. 8+399 арк.

Передмова А. Ходкевича; вміщеио також Слово Кирила недостойнаго мииха на вознесеніе господне (Кирила Туровського).

Еваигеліе учительное на всяку неделю, и иа господскія праздиики, и иарочитых святых избраино от святого евангелія святѣйшим Каллистом архіепископом Коистантина града. Крилос (під Галичем), 1606. 4+416 арк.

Еваигеліе учителное, албо казаня на кождую недѣлю и свята урочитыѣ през святого отца нашего Калліста, святѣйшого архіепископа Коистаитінополского... по грецку написаиое, а тепер по второе ново з грецкого и словеиского языка на рускій переложеиое... К., друкария Києво-Печерської лаври, 1637. 18 иеиум.+1031 стор. (6 ненум.+1031 стор.).

З передмовою Петра Могили; в одних екземплярах з гербом Федора Проскури-Сущаиського, в інших — з гербом Богдаиа Статкевича Любавицького (передмови Могили теж різні).

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91.

На стор. 27—37 — опис Даиилівського учительного євангелія; подаио окремі тексти з нього.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Полтаву и Екатеринослав 1—9 июня 1960 года.— Унив. изв., 1911, февраль, стор. 1—100. (Є окремий відбиток).

На стор. 72—79 — тексти із учительиих євангелій 1592 р. і Каиевського учительиого єваигелія кін. XVII ст.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Уиив. изв., 1911, сеитябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 89—98 — Заиятия студ. А. В. Багрия: опис Тригорського учительиого євангелія поч. XVII ст.; иа стор. 142—146 — уривки тексту із згаданого євангелія і аркуші з іншого учительного євангелія XVI ст.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Уиив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток).

На стор. 48—50 — текст з україиського учительиого єваигелія (поч.: «Наимилшии братия, православныи христіаие...», без дати).

Петров А. Памятники церковно-религиозной жизни угроруссов XVI—XVII вв. I. Поучеиия на евангелие по Няговскому

списку 1758 г. II. Иерея Михаила «Оброна вѣрному человѣку». Тексты.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCVII, 1921, № 2, стор. I—VI+1—295.

На стор. 1—226 — текст поученія.

II

Николаевский П. Русская проповедь в XV и XVI веках.— ЖМНП, ч. CXXXVII, 1868, февраль, стор. 298—389; ч. CXXXVIII, 1868, апрель, стор. 92—177.

Мацеевич А. Польский проповедник XVII века, иезуит Фома Млодзяновский. (Магистерское сочинение).— Труды Киев. дух. акад., 1870, № 4, стор. 108—153; № 7, стор. 155—272; № 9, стор. 501—534; № 10, стор. 3—81; № 12, стор. 457—566; 1871, № 4, стор. 128—208.

Польська проповідь і вплив її иа українську.

Тиховский Ю. И. О малорусских и западнорусских учительных евангелиях XVI—XVII веков, и их место среди южнорусских и западнорусских переводов священного писания.— Труды XII археолог. съезда. Т. III. М., 1905, стор. 355—356.

Тези доповіді.

Абрамович Д. И. Памятники языка и письма и археографические на XII археологическом съезде в Харькове.— Христ. чтен., 1903, ч. I (т. CCXV), стор 174—183.

Реферати доповідей на з'їзді в т. ч.: Ю. И. Тиховский, Малорусские и западнорусские учительные евангелия.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 125—128 — характеристика учительних євангелій.

Перетц В. Н. К вопросу об «Учительных евангелиях XVI—XVII вв.» Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 5—14.

Характеристика учительних євангелій; їх походження.

СЛОВА РІЗНІ

I

Кирпичников А. Особый вид творчества в древнерусской литературе.— ЖМНП, ч. CCLXVIII, 1890, апрель, стор. 306—313.

Про чудо Димитрія Солунського, написаие руським книжником XIV—XVI ст. ст.

Библиографические материалы, собранные Андреем Поповым. XXI. «Слово кратко» в защиту монастырских имуществ. С предисл. А. Д. Григорьева.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1902, кн. 2 (201), стор. I—XXX+1—68 (материалы историко-литературные).

Опис рукопису; виклад змісту твору (написаного в 1505 р.); характеристика мови; на стор. 1—60 — текст твору (за рукоп. XVI ст., поч.: «Святѣйшему и разумнѣйшему...»; з українізмами).

Перетц В. Н. Несколько данных к объяснению сказаний о провалившихся городах.— Изборник киевский, посвященный Т. Д. Флоринскому. К., 1904, стор. 75—82.

Огляд літературних творів на тему про міста, що ввійшли в землю; на стор. 78 — слово на цю тему (без початку, перші слова: «...с мѣстом пропал, любіа город мурованыи...», за укр. рукоп. XV ст.); народні перекази на згадану тему.

ПАЛОМНИЦЬКА ПРОЗА

I

Голубцов М. А. К вопросу об источниках древнерусских хождений во св. землю. «Поклоненье св. града Иерусалима» 1531 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1911, кн. 4 (239), стор. 1—78 (материалы историко-литературные).

Огляд паломницької староруської літератури; залежність її від грецької літератури; аналіз Поклоненья; на стор. 51—56 — текст (український) пам'ятки (за рукоп. XVI ст.).

II

Долгов С. И. Анонимные описания Иерусалима.— Труды VIII археолог. съезда. Т. IV. М., 1897, стор. 186—187 (протоколи).

Тези доповіді; йдеться про український переклад в 1598 р. (під заголовком Іерусалим каков и кое лице его бѣ во время Христово) опису Єрусалима, складеного в 1584 р. голландським абатом Христіаном Адріхомом; про Путник о градѣ Іерусалимѣ, складений невідомим паломником між 1597—1607 рр., що є перекладом грецького анонімного паломника, та ін.

ПІДРУЧНИКИ

I

Αδελφοτησ. Грамматіка доброглаголиваго еллинословенскаго языка. Совершеннаго искуства осми частей слова. Ко наказанію многоименитому россійскому роду. Львів, братська друкарня, 1591. 182 ненум. арк.

Грамматика албо сложеніе писмена, хотящимъся учити словеньскаго языка млодолѣтным отрочатом. Вільно, 1621. 68 (?) арк.

Буквар, сирѣч начало ученія дѣтем начинающим чтенію извыкати. Кутеїн, друкарня Спиридона Соболя, 1631. 40 арк. ненум.

Букварь языка славеньска. Писаніи, чтенія учитися хотящим в полезное руковоженіе. Могилів, друкарня Спиридона Соболя, 1636. 31 арк. (без кінця).

Букварь словенскіи. Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1638.

Буквар языка славенска. Писаній, чтеніа учитися хотящим в полезное руковоженіе. Вільно, 1652. 36 арк.

Буквар языка славенскаго учитися хотящим... Унев, 1698. 39 арк.

Катехисис для наоуки оугроруским людем зложенній от превелебнѣйшаго господина іо: Іосифа де Камелиса... Тирнава, друкарня єзуїтської академії, 1698. 370 стор.

Перша друкована книга старого письменства нової доби в Угорській Русі; переклад з латинської мови Івана Корницького.

Буквар языка славеньска. Писаній, чтенія оучитися хотящим в полезное руковожденіе. Тирнава, друкарня єзуїтської академії, 1699. 40 стор.

Буквар языка славенска, писаній, чтенія ученія хотящим в полезное руковожденіе. Львів, братська друкарня, 1710. 32 арк.

Букварь или началное ученіе хотящым учитися книг писмены славенскими. Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастыря, 1743. 29 арк.

Elementa puerilis institutionis in lingva latina.

Начало письмен дѣтем к наставленію на латинском языкѣ. Повеленіем и накладом боголюбиваго кир Михайла Мануила Олшавски... Коложвар, друкарня єзуїтської академії, 1746. 48 стор.

Букварь или началное ученіе хотящым учитися книг писмены славенскими. Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастыря, 1755. 28 арк.

Букварь или началное ученіе хотящым учитися книг писмены славенскими. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1760. 1 ненум.+28 арк.

Букварь языка славенскаго, чтенія и писанія оучащимся в полезное руковожденіе. Львів, братська друкарня, 1790. 120 стор.

Букварь языка руского с прочим руководіем, начинающимся оучити. Будин, 1799.

ПОЛЕМІЧНА ПРОЗА

(Див. Полемічна література)

Пересторога

(Див. Борецький Іов, Рогатинець Юрій)

Прокопович Феофан

(Див. також Віршова література, Драматична література)

Елеазар Прокопович народився 1681 р. в Києві в купецькій сім'ї. Навчався в Києво-Могилянській колегії, а згодом, перейшовши в уніати під іменем Єлисея, у римській ієзуїтській колегії. В 1704 р. повернувся до Києва, знову перейшов у православіє, прийнявши ім'я Феофана, і став викладачем різних дисциплін у Києво-Могилянській академії; в 1711 р. його призначено ігуменом Братського монастиря і ректором академії. В 1716 р. Прокопович був викликаний до Петербурга, де спочатку виступав проповідником-публіцистом, а з 1718 р. став єпіскопом псковським і головним помічником Петра I в духовних справах; з 1720 р. був архієпіскопом новгородським і членом синоду. Помер 8 вересня 1736 р. Автор драми, численних слів, трактатів, підручників та ін.

I

[**Прокопович Феофан**]. Панегирікос, или слово похвалное о преславной над войсками свѣйскими побѣдѣ просвѣтлѣйшему и великодержавнѣйшему государю царю и великому князю Петру Алексіевичу... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1709. 2+9 арк.

Є екземпляри, де місце видання не позначено і українська мова виправлена на російську вимову і правопис.

Прокопович Феофан. Слово похвалное, в честь славных дѣл... Александра Даніловича Меншикова. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1709. 8 арк.

Прокопович Феофан. Panegyricus de celeberrima et paene inaudita victoria quam Petrus primus... svecorum exercitibus. [Без позначення часу і місця друку, К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1709]. 12 арк.

Тут є текст Епінікіона латинською, німецькою і українською мовами.

Прокопович Феофан. Родословная роспись великих князей и царей россійских до государя Петра I, с кратким описаніем знатнѣйших дѣл их... СПб., 1717 (1720?).

Прокопович Феофан. [Проповідь без заголовкового аркуша. Розпочинається словами: «В день рождества господа нашего Ісуса Христа...»]. СПб., 1717. 11 арк.

Прокопович Феофан. Надежда добрых и долгих лѣт россійской монархіи сын богом данный его царскому пресвѣтлѣйшему величеству Петру Первому... проповѣдию провозвѣщенна... Феофана Прокоповича... СПб, 1717. 8 арк.

Прокопович Феофан. Слово похвалное о баталіи полтавской, сказанное в Санктъпитербурхѣ в церкви живоначалныя троицы чрез чеснѣйшаго отца, ректора Прокоповича... СПб., 1717. 12 арк.

Прокопович Феофан. Слово похвалное в день святыя великомученицы Екатерины на тезоименитство благоверныя государини Ератерины... сказанное... чрез ректора честнѣйшаго отца Прокоповича. СПб , 1717. 10 арк.

Прокопович Феофан. Слово в недѣлю осмую на десять, сказанное в Санктъ-Питербурхѣ в церкви живоначалныя троицы во время присутствія его царскаго величества, по долгом странствіи возвратившагося, чрез ректора честнѣйшаго отца Прокоповича. СПб., 1717. 8 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Слово о власти и чести царской, яко от самаго бога в мирѣ учиненна есть, и како почитати царей и оным повиноватися людіе долженствуют. СПб., 1718. 19 арк.

Прокопович Феофан. Слово Феофана Прокоповича, произнесенное по случаю назначенія наследником царевича Петра Петровича. СПб., 1718.

Відомий коректурний аркуш цього видання.

Манифест об удаленіи от наслѣдованія престолом царевича Алексѣя Петровича и назначеніи наслѣдником царевича Петра Петровича. М. і СПб., 1718. 4 арк.

Автором маніфесту міг бути або Прокопович, або Петро І.

Прокопович Феофан. Слово о великом дѣлѣ божіи, сі есть о обращеніи языков проповѣдію апостолскою в день святых апостолов Петра и Павла... Пропсвѣдано преосвященным Феофаном, епископом псковским. СПб., 1720. 13 арк.

Прокопович Феофан. Слово в день святаго благовѣрнаго князя Александра Невскаго. Пропов†данное Феофаном, епископом псковским. СПб., 1720. 10 арк.

Прокопович Феофан. Слово похвалное о флоте россійском и о побѣдѣ галерами россійскими над кораблями шведскими... Проповѣдано преосвященным Феофаном, епископом псковским... СПб., 1720. 9 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Первое ученіе отроком. СПб., 1720.

[**Прокопович Феофан**]. О возношеніи имене патріаршаго в церковных молитвах. Чего ради оное нынѣ в церквах россійских отставлено. СПб., 1721. 12 арк.

[Прокопович Феофан]. Канон молитвенный о многолѣтном здравіи благочестивѣйшаго государя нашего царя и великаго князя Петра Алексіевича всея Россіи. СПб., 1721. 7 арк.

[Прокопович Феофан]. Первое ученіе отроком. СПб., 1721. 6+54 арк.

[Прокопович Феофан]. Первое ученіе отроком. СПб., 1721.

[Прокопович Феофан]. О возношеніи имене патріаршаго в церковных молитвах... СПб., 1721. 13 арк.

[Прокопович Феофан]. Духовный регламент. СПб., 1721. 2 арк.+48+17 стор.

Разом з Прибавленіем о правилах причта церковнаго и чина монашескаго.

[Прокопович Феофан]. Духовный регламент. СПб., 1722. 1+6+92+47+13 арк.

Разом з Прибавленіем о правилах причта церковнаго и чина монашескаго.

[Прокопович Феофан]. Духовный регламент. М., 1722. 1+6+139 арк.

Без заголовкового аркуша (разом з Прибавленіем о правилах причта церковнаго и чина монашескаго).

Прокопович Феофан. О церковном причтѣ и монахах. СПб., 1722.

Прокопович Феофан. Правда воли монаршеи во опредѣленіи наследника державы своеи... М., 1722. 2 арк.+59 стор.

[Прокопович Феофан]. Первое ученіе отроком в нем же буквы и слоги. СПб., 1722. 6+54 арк.

[Прокопович Феофан]. Христовы о блаженствах проповѣди толкованіе... СПб., 1722. 1+140 арк.

[Прокопович Феофан]. Христовы о блаженствах проповѣди толкованіе... СПб., 1722. 1+138+24 арк.

[Прокопович Феофан]. Духовный регламент. СПб., 1723. 7+92+47+13 арк.

Прокопович Феофан. Слово о состоявшемся между імперіею Россійскою и короною шведскою мирѣ... проповѣданное преосвященным Феофаном... СПб., 1723. 14 арк.

[Прокопович Феофан]. Первое учение отроком в нем же буквы и слоги. СПб., 1723. 1+6+6+54 арк.

Прокопович Феофан. Рѣчь к его величеству государю императору Петру Великому, говоренная именем святѣйшаго правительствующаго синода у синодальных ворот, что в Китаѣ (городѣ) при торжественном входѣ с побѣдою от Дербента, декабря 18 дня, 1722 г. М., 1723.

Прокопович Феофан. Истинное оправданіе правовѣрных христіан, крещеніем поливателным во Христа крещаемых... СПб., 1724. 1+56 арк.

Вийшло 15 січня.

Прокопович Феофан. Истинное оправданіе правовѣрных христіан, крещеніем поливателным во Христа крещаемых... М., 1724. 1+56 арк.

Вийшло 30 березня.

Апполлодора грамматика афинеискаго бібліотеки или о богах. М., 1725. 21+430 стор.

На стор. 1—18 — передмова Феофана Прокоповича.

Прокопович Феофан. Слово на новое 1725 лѣто, проповѣданное... преосвященным Феофаном, архіепископом псковским и нарвским. СПб, 1725. 7 арк.

Прокопович Феофан. Слово на погребеніе всепресвѣтлѣйшаго державнѣйшаго Петра Великого, императора и самодержца всеросійского, отца отечества, проповеданное... Феофаном, архіепископом псковским и нарвским... СПб., 1725. 4 арк.

Прокопович Феофан. О смерти Петра Великого, императора россійскаго, краткая повѣсть. СПб., 1726. 21 арк.

Прокопович Феофан. Разсужденіе о книзѣ Соломоновой, нарицаемой Песни песней... М., 1774. 34 стор.

Прокопович Феофан. Правда воли монаршей во опредѣленіи наслѣдника державы своей... СПб., 1726. 37 арк.

Прокопович Феофан. Правда воли монаршей во опредѣленіи наслѣдника державы своей... М., 1726. 5+30 арк.

Прокопович Феофан. Правда воли монаршей во опредѣленіи наслѣдника державы своей... М., 1726. 1+2+2+2+43 арк.

Прокопович Феофан. Слово на погребеніи... императрицы Екатерины Алексіевны, самодержицы всероссійскія, проповѣданное... Феофаном, архіепископом Великаго Новгорода и Великих Лук... СПб., 1727, 5 арк.

[Прокопович Феофан]. Регламент духовный... М., 1738. 7+92+47+13 арк.

[Прокопович Феофан]. Первое ученіе отроком, в нем же буквы и слоги. М., 1743. 1 ненум.+6+54 арк.

[Прокопович Феофан]. Первое ученіе отроком в нем же буквы и слоги. Тоже: краткое толкованіе законнаго десятословія, молитвы господни, символа вѣры и девяти блаженств. Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1743. 8 ненум.+72 арк.

Прокопович Феофан. Lucubrationes illustrissimi ac reverendissimi Theophanis Prokopowicz, quae (praeter unam narrationen) iam orationes, iam poemata, iam epistolas in se comprehendunt. Nunc primum in unum corpus collectae et in publicam lucem editae. Братіслава, 1743. 166 стор.

Прокопович Феофан. Illustrissimi ac reverendissimi Theophani Prokopowicz Miscellanea Sacra, variis temporibus edita, nunc primum in unum collecta publicoque exhibita. Братіслава, 1744. 2+298 стор.

[**Прокопович Феофан**]. Духовный регламент. М., 1749, 7 ненум.+92+47+13 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Первое ученіе отроком, в нем же буквы и слоги. Тоже: краткое толкованіе законнаго десятословія, молитвы господни, символа вѣры и девяти блаженств. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1753. 8 ненум.+72 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Первое ученіе отроком, в нем же буквы и слоги. Тоже: краткое толкованіе законнаго десятословія, молитвы господни, символа вѣры и девяти блаженств. М., 1758. 1 ненум.+6+6+54 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Первое ученіе отроком, в нем же буквы и слоги. Тоже: краткое толкованіе законнаго десятословія, молитвы господни, символа вѣры и девяти блаженств. М., 1759. 1 ненум.+6+1+9+57 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Первое ученіе отроком, в нем же буквы и слоги. Тоже: краткое толкованіе законнаго десятословія, молитвы господни, символа вѣры и девяти блаженств. Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1760. 8 ненум.+72 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Духовный регламент. М., 1761. 7 ненум.+92+47+13 арк.

Прокопович Феофан. Сокращенное христіанское ученіе. СПб., 1765. 1+3+84 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Духовный регламент. М., 1765. 7+92+47+13 арк.

Прокопович Феофан. De processione Spiritus Sancti. Гота, 1772.

До цього твору Прокоповича додана його біографія, написана Д. Семеновим-Руднєвим.

Прокопович Феофан. История имп. Петра Великого от рождения его до Полтавской баталии и взятия в плен остальных шведских войск при Переволочне включительно, сочиненная Феофаном Прокоповичем... изданная с обретающегося в кабинетном архиве дел е. и. вел. списка, правленного рукою самого сочинителя. СПб., 1773. 8 ненум.+217 стор.

Прокопович Феофан. Феофана Прокоповича... богословские сочинения: полного собрания часть 4. СПб., 1774. 2 ненум.+274 стор.

Прокопович Феофан. Epistolae illustrissimi ac reverendissimi Theophanis Procopovitsch, variis temporibus et ad varios amicos datae. М., 1776.

Видано 30 листів.

[**Прокопович Феофан**]. Духовный регламент. М., 1776, 7+139+13 арк.

[**Прокопович Феофан**]. Первое учение отроком, в нем же буквы и слоги... М., 1780. 7+66 арк.

Прокопович Феофан. Феофана Прокоповича... вещи и дела, о которых духовный учитель народу христианскому проповедати должен: иная общая всем, а иная некиим собственная. М., 1784. 12 стор.

Прокопович Феофан. Богословское ученіе о состояніи неповрежденнаго человѣка, или о том, каков был Адам в раю? М., 1785. 6 арк.+184 стор.

Переклад з латинської мови Я. Євдокимова.

[**Прокопович Феофан**]. Духовный регламент. М., 1794. 6+153+48(?) арк.

Передрук московського видання 1722 р.

Перевощиков В. Материалы для истории российской словесности. Феофан Прокопович.— Вестн. Евр., ч. CXXIII, 1822, № 9—10, стор. 3—21.

Огляд творчості Феофана Прокоповича; на стор. 15—21 — уривок із його Истории императора Петра Великого.

Прокопович Феофан. Слово о Лазаре и богаче в неделю 22-ю по пятидесятнице.— Христ. чтен., ч. XXIII, 1826, стор. 298—310.

Текст твору в перекладі російською мовою, це — одна з 6 аскетичних проповідей (asceticae orationes), мовлених Феофаном Прокоповичем польською мовою у Києві.

Прокопович Феофан. Беседа о памятовании смерти.— Христ. чтен., ч. XXIV, 1826, стор. 60—69.

Текст твору.

Прокопович Феофан. Слово о любви к богу.— Христ. чтен., ч. XXIV, 1826, стор. 175—197.

Текст слова.

Прокопович Феофан. Слово о ненависти ко греху.— Христ. чтен., ч. XXIV, 1826, стор. 307—325.

Текст слова.

Поздравительное письмо Феофана Прокоповича императрице Анне Иоанновне.— ЖМНП, ч. IX, 1836, март, стор. 576—580.

Подано текст листа.

Слово Феофана Прокоповича на погребение императора Петра Великого, сказанное марта 1 дня 1725 года.— Маяк, т. 8, кн. 16, 1843, стор. 9—12.

Текст слова в російському перекладі.

Три речи Феофана Прокоповича. Речь Петру Великому, говоренная именем святейшего синода... при торжественном входе с победою от Дербента, декабря 18-го дня, 1722 года. Речь императору Петру Второму, говоренная от малых отроков на приход в Новгород генваря 11 дня, 1728 года. Речь поздравительная... Александру Даниловичу Меньшикову.— Маяк, т. 8, кн. 16, 1843, стор. 18—20.

Тексти у російському перекладі.

Элегия Феофана Прокоповича и ответ на нее Антиоха Кантемира.— Летоп. рус. лит. и древн., т. V, 1863, стор. 37—41 (смесь).

На стор. 37 — текст елегії Прокоповича Плачет пастушок в долгом ненастіи.

Примечания на книгу, изданную доминиканцем Бернардом Риберою, бывшем при испанском посланнике, герцоге де Лирии в Москве, во время коронации императрицы Анны Иоанновны. (Собственноручная записка Феофана Прокоповича).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1863, кн. 2, стор. 1—16 (смесь).

Надруковано текст записки.

Слово ректора киевской коллегии Феофана Прокоповича в неделю мытаря и фарисея, в честь новобрачных Симеона Мировича и Анны Забеловны.—Киев. епарх. ведом., 1865, № 14, отдел второй, стор. 521—532.

Текст слова.

Терновский Ф. Материалы для истории русской религиозной и церковной жизни. Письма Феофана Прокоповича.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 1, стор. 139—159; № 2, стор. 287—310; № 4, стор. 595—613; № 8, стор. 538—564; № 10, стор. 260—279.

Тексти численних листів.

Регулы семинарии преосвящ. Феофана Прокоповича, архиепископа великоновгородского и великолуцкого.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 5, стор. 77—84.

Текст уставу Феофана Прокоповича Что подлежит знать и делать ученикам по дням и по часам (за рукоп. Київ. дух. акад).

Тихонравов Н. Русские драматические произведения 1672—1725 годов. Т. II. СПб., 1874. 498 стор.

На стор. 280—344 — текст драми Феофана Прокоповича Владимір, славенороссійских стран князь и повелитель от невѣрія тми в свѣт евангелскій приведенній духом святим от рождества Христова 988, нинѣ же от православной академіи могилеанской и кіевской на позор россійскому роду от благородных россійских сынов, добрѣ здѣ воспитуемых, дѣйствіем, еже от піит нарицается трагедокомедія, лѣта господня 1705 іюля 3 дня показанній.

Червяковский П. А. Введение в богословие Феофана Прокоповича. Материалы для истории православного богословия в России.— Христ. чтен., 1876, ч. I, стор. 32—86.

Текст твору Феофана Прокоповича.

Петров Н. Интимная переписка Феофана Прокоповича с Яковом Марковичем.— Киев. стар., т. II, 1882, июнь, стор. 498—508.

Опубліковано 9 листів.

Письмо арх. новг. Феофана Прокоповича к арх. киевск. Рафаилу Заборовскому. 8 марта 1734 г. (О способах к улучшению материального положения киевской академии).— Киев. стар., т. VIII, 1884, март, стор. 463—470.

На стор. 466—470 — текст листа.

Слово в день святаго равноапостола (равноапостолного) великого князя владиміра (Владимира), проповѣданное честнѣйшим іеромонахом Феофаном Прокоповичем.— Киев. стар., т. XXII, 1888, июль, стор. 1—14 (прилож.).

На стор. 3—14 — текст слова; на стор. 1—2 — примітки редакції і публікатора П. Ж. [П. Житецького].

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 1260—1261 — елегія Прокоповича Плачет пастушок в долгом неиастіи; на стор. 1262 — 1263 — кант *Czemu dusze moia tak tęskni mysł twoia*, який приписують Прокоповичу.

Л. О. Письма Феофана Прокоповича к киево-печерскому архимандриту Иоанникию Сенютовичу.— Киев. стар., т. LXVII, 1899, ноябрь (докум., изв. и зам.), стор. 65—66.

Текст двох листів Прокоповича.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 240—250 — огляд поетичної спадщини Ф. Прокоповича; реєстр відомих поезій; текст елегії Плачет пастушок в долгом ненастіи; аналіз її; текст пісні *Czemu dusze moia tak tęskni mysł twoia*, яку приписують Прокоповичу.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Часть 2. Приложения. Описания сборников псальм, кантов и песен. Вирши из старопечатных изданий. Малорусские песни из рукописей XVIII в. Указатели. СПб., 1900. 209 стор.

На стор. 193—196 — тексти невідомих віршів Ф. Прокоповича: 1) Сѣнь и примрак, сѣнь нося мертвеннаго тѣла і 2) Зри кія боги славит Владимер прелщенний (за рукоп. 1718 р.).

Перетц В. Н. Очерки старинной малорусской поэзии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 81—119.

На стор. 85—92 — текст Епинікіона.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. IV, 1903, стор. 18—19 (бібл.).

Грузинський О. «Elegia Alexii» Теофана Прокоповича.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві. кн. IV, 1909, стор. 20—40.

Списки твору; детальний аналіз елегії; повний її текст.

Грузинский А. С. «Epitaphius Metropolitae Barlaamo Jasinski» — стихотворение Феофана Прокоповича.— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 337—353.

Опис списків твору, аналіз тексту; на стор. 350—352 — текст вірша із Praecepta de arte poetica Георгія Кониського 1746 р.

Гординський Я. «Владимир» Теофана Прокоповича.— ЗНТШ, т. CXXX, 1920, стор. 19—71; т. CXXXI, 1921, стор. 65—122; т. CXXXII, 1922, стор. 65—134.

На стор. 80—134 — текст драми Владимир з Крехівського рукопису; в статті подано детальну літературу питания; аналіз і характеристика твору.

Рец.: *Єрофіїв Ів.*— Черв. шлях, 1924, № 11—12, стор. 301; *Марковський М.*— Україна, 1925, кн. 5, стор. 161—163.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 315—317 — загальна характеристика шкільної драми; на стор. 320—321 — аналіз драми Феофана Прокоповича Владимир; на стор. 332—337 — уривок з п'ятої дії Владимира і кінець драми.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 307—321 — драма Феофана Прокоповича Владимир: характеристика і скорочений текст (за вид. Н. Тихонравов, Русские драматические произведения 1672—1725 годов, т. II, СПб, 1874); на стор. 387—389 — скорочений текст Епинікіона (за вид. В. Перетц, Очерк старинной малорусской поезии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, 1903).

Стеценко Л. Ф. Феофан Прокопович. (Життя і творчість). Кіровоград, 1959. 35 стор. (Кіровоградський державний педагогічний інститут ім. О. С. Пушкіна).

Лекція для студентів-заочників; на стор. 32—35 — тексти: Слово на погребение... Петра Великого (з скороченням) і вірш Плачет пастушок в долгом ненастии.

II

[Байєр Зігфрід]. Vita Theophanis Procopowitsch.— Nordische Nebenstunden, ч. I (Франкфурт і Лейпціг), 1776, стор. 251—270.

Біографія у вигляді некролога; написана була десь між 1736—1741 рр.

К. [Каченовский?]. Взгляд на успехи российского витийства в первой половине истекшего столетия.— Вестн. Евр., ч. LIX, 1811, № 19, стор. 182—211.

В статті короткий огляд діяльності Ф. Прокоповича.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 295—324 — біографія і детальна характеристика діяльності Феофана Прокоповича; реєстр і огляд його творів.

О трех проповедниках Петрова времени: Феофане Прокоповиче, Стефане Яворском и Гаврииле Бужинском.— ЖМНП, ч. VII, 1835, июль, стор. 1—41.

Характеристика життя і діяльності згаданих письменників.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 306—310 — характеристика діяльності Феофана Прокоповича.

Крыжановский Е. Феофан Прокопович и Варлаам Ванатович.— Труды Киев. дух. акад., 1861, № 3, стор. 267—315.

Історія боротьби між Прокоповичем і Ванатовичем, архієпіскопом київським.

Дело о Феофане Прокоповиче.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1862, кн. 1, стор. 1—92 (материалы отечественные).

Доноси на Прокоповича і його контрдії (документальні матеріали).

Говорский К. Феофан Прокопович. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, октябрь, стор. 180—181.

М. М-чъ [Максимович М.]. О двух стихотворениях: «Плачь Малой России» и «Милость Божія».— Киев. епарх. ведом., 1865, № 22, отдел второй, стор. 837—842.

Автором Милості божої є Феофан Прокопович і написав її в 1728 р.

Петров Н. Из истории гомилетики в старой Киевской академии.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 1, стор. 86—124.

Про поетику Феофана Прокоповича; теорія ораторського казання.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти у Київській академії; періоди розвитку освіти; піїтика — теорія поезії, драми, епосу; аналіз творів Ф. Прокоповича та інших письменників.

Чистович И. Феофан Прокопович и его время.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1868. X+752 стор. (Є окремий відбиток).

Детальна біографія і всебічний огляд діяльності Феофана Прокоповича.

Рец.: *Барсов Н. И.*— Христ. чтен., 1869, ч. 1, стор. 620—638; *Рунич П.*— ЖМНП, ч. CXLI, 1869, январь, стор. 257—307 (отд. II); *Сухомлинов М. И.*— ЖМНП, ч. CXLII, 1869, март.

Червяковский П. Священное писание как начало богословия, по учению протестантов ортодоксалов XVII века и по «Введению в богословие» Феофана Прокоповича.— Христ. чтен., 1876, ч. II, стор. 101—152.

Червяковский П. Учение Феофана Прокоповича об источниках богословия в связи с протестантством XVII века.— Христ. чтен., 1877, ч. I, стор. 291—330.

Червяковский П. Учение Феофана Прокоповича о св. писании в символическом и церковно-историческом отношении.— Христ. чтен., 1877, ч. II, стор. 3—42.

Письмо бывшего тобольского митрополита Филофея Лещинского (в схимниках Феодора) к Феофану Прокоповичу с просьбою о позволении выехать из Сибири на обещание в Киево-Печерскую лавру.— Киев. епарх. ведом., 1877, № 20, стор. 545—547.

Текст листа.

Червяковский П. Источники «Введения в богословие» Феофана Прокоповича.— Христ. чтен., 1878, ч. I, стор. 18—32.

Червяковский П. О методе «Введения в богословие» Феофана Прокоповича.— Христ. чтен., 1878, ч. I, стор. 321—351.

Савучинский П. Русская духовная литература первой половины XVIII века и ее отношение к современности (1700—1762 г.).— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 4, стор. 128—190; № 5, стор. 280—326.

На стор. 143—177 — характеристика літературної і політичної діяльності Феофана Прокоповича.

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...

На стор. 188—204 — аналіз Владимира та інших творів Ф. Прокоповича.

Тихонравов Н. Трагедокомедия Феофана Прокоповича «Владимир».— ЖМНП, ч. CCIII, 1879, май, стор. 52—96.

Аналіз трагедокомедії.

Самарин Ю. Ф. Сочинения. Т. V. Стефан Яворский и Феофан Прокопович. М., изд. Д. Самарина, 1880. XIII+462 стор.

Стефан Яворський і Феофан Прокопович як богослови і сановники церкви; частина третя присвячена їх проповідницькій спадщині.

Морозов П. Феофан Прокопович как писатель.— ЖМНП, ч. CCVII, 1880, февраль, стор. 416—476; ч. CCVIII, 1880, март, стор. 72—133; ч. CCIX, 1880, май, стор. 107—148; ч. CCIX, 1880, июнь, стор. 251—311; ч. CCX, 1880, июль, стор. 1—49; ч. CCX, 1880, август, стор. 293—354; ч. CCXI, 1880, сентябрь, стор. 1—65. (Є окремий відбиток).

Детальний аналіз творчості Прокоповича в зв'язку з його діяльністю і літературним життям XVIII ст.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 306—310 — про рукописи творів Феофана Прокоповича.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 289—299 — біографія і детальний огляд літературної діяльності Феофана Прокоповича.

Тихомиров Ф. А. Идея абсолютизма бога и протестантский схоластицизм в богословии Феофана Прокоповича. (Речь пред защитой диссертации: «Трактаты Феофана Прокоповича о боге едином по существу и троичном в лицах»).— Христ. чтен. 1884, ч. II, стор. 315—326.

Послание преосвященнейшего Стефана Яворского, митрополита рязанского и муромского, к преосвященным Алексею Сарскому и Подонскому и Варлааму Тверскому и Кашинскому. Сообщено арх. Макарием.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1886, кн. 4, стор. 5—8 (смесь).

Текст листа з 1718 р. проти Феофана Прокоповича.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 348—350 — біографічні відомості про Феофана Прокоповича і коротка характеристика його діяльності; короткий аналіз його драми Владимир.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольниками творів Ф. Прокоповича та інших українських письменників.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 9—10 — риси української мови в ранніх творах Прокоповича; на стор. 15—19 — аналіз драми Владимир.

Ключевский В. Н. Богданов, Феофан Прокопович как защитник и истолкователь реформ Петра Великого.— Журн. сов. Моск. дух. акад. за 1900 г., Сергіїв Посад, 1901, стор. 269—270.

Відгук на студентську працю.

Вишневский Д. Киевская академия...

Детальна історія академії першої половини XVIII ст.; матеріали про Ф. Прокоповича та численних інших письменників.

П. М. Феофан Прокопович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 82 півтом. СПб., 1904, стор. 929—930.

Мочульский В. Отношение южнорусской схоластики XVII в. к ложноклассицизму XVIII в.— ЖМНП, ч. CCCLIV, 1904, август, стор. 361—379.

Теорія поезії в піїтиках і Буало; теорія комедії і трагедії; сюжет і схеми драми Владимир Феофана Прокоповича та п'єс інших письменників.

Строганов П. Архимандрит Давид Нащинский, ректор Киевской академии второй половины XVIII столетия.— Труды Киев. дух. акад., 1905, № 3, стор. 445—458.

Життя і діяльність Д. Нащинського, що перекладав і видавав твори Феофана Прокоповича.

Сухомлинов М. И. О литературе переходного времени — конца XVII и начала XVIII века.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 548—592.

В статті є характеристика творчості Феофана Прокоповича (передрук з ЖМНП, 1862, № 4).

Сухомлинов М. И. Феофан Прокопович и его время. И. Чистовича. Издание императорской Академии наук. СПб., 1868.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 593—636.

Передрук рецензії з ЖМНП, 1863, № 3.

Темниковский Е. Один из источников Духовного регламента.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XVIII («Пошана», изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова), 1909, стор. 524—534.

Одним із джерел Духовного регламенту були твори Пуффендорфа.

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 290—293 — аналіз драми Феофана Прокоповича Владимир; на стор. 26—37 — про його піїтику.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 203—234 — характеристика піїтики Феофана Прокоповича; аналіз його драми Владимир і діалогів його Розглагольствие тектона, си есть древодела с купцем та Разговор гражданина с селянином да с певцем или дячком церковным.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 420—437 — біографічний нарис і характеристика літературно-суспільної діяльності Феофана Прокоповича.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 32—33 — опис видання Канон молитвенный о многолѣтном здравіи... Петра Алексіевича, СПб., 1721, що його приписують Ф. Прокоповичу; характеристика твору.

О содействии Феофана Прокоповича Анне Иоанновне к восшествию на императорский престол.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1913, кн. 3 (246), стор. 5—6 (смесь).

Розповідь, як Прокопович запропонував план вступу на престол Анни Іванівни.

Ключевский В. Н. Кедров, Духовный регламент в связи с преобразовательною деятельностью Петра Великого.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 1 (248), стор. 108—109.

Відгук на студентську працю.

Ключевский В. А. Тихомиров, Феофан Прокопович как церковный и политический деятель.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 1 (248), стор. 99.

Відгук на студентську роботу.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 70—71 — аналіз драми Феофана Прокоповича Владимир.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 207—218 — біографічні відомості про Феофана Прокоповича; аналіз драми Владимир; діяльність Прокоповича в Росії.

История русской литературы. Т. III, ч. 1. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1941.

На стор. 157—175 — біографія Прокоповича, характеристика його діяльності; аналіз драми Владимир; огляд віршової творчості.

Петров Л. А. Общественно-политические взгляды Прокоповича, Татищева и Кантемира. Іркутськ, 1959. 59 стор. (М-во высш. образ. СССР. Труды Иркут. гос. унив. им. А. А. Жданова. Серия философ. Т. 20, вып. 3).

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 100—102 — біографічні дані про Феофана Прокоповича; аналіз його творчості, зокрема драми Владимир.

П'ясецький Симеон

(Див. також Богогласник)

Симеон П'ясецький жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 199—202 — текст акростиха Симеона П'ясецького Предстателницу о смертной годинѣ Варвару святу восхвалим (зведений текст із двох рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 258—259 — аналіз вірша Симеона П'ясецького (№ 163 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Радецький Г.

(Див. також Віршова література)

Г. Радецький жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 322—324 — тексти акростихів Г. Радецького: 1) Радуйся, Вефтлеемска странна; 2) Готовися, Вефлееме, ти граде Ісраиля (за рукоп. 1878—1883 рр.).

Радивиловський Антоній

Антоній Радивиловський у 40-х рр. XVII ст. навчався у Києво-Могилянській колегії; прекрасно знав латинську і польську мови, а також грецьку. Після закінчення колегії посідав, мабуть, сан архідиякона чернігівської епіскопії; у середині 50-х рр. Радивиловський кілька літ проповідував у різних церквах Києва; з 1656 р. став лаврським проповідником, в 1671 р.— намісником лаври, в кінці 1683 р.— ігуменом Никольського монастиря. Помер 10 грудня 1688 р. і похований в Києво-Печерському монастирі. Автор проповідей.

I

Радивиловський Антоній. Огородок Маріи богородицы розмаитыми цвѣтами словес... през... Антонія Радивиловского... насадженный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1676. 28+1128+4 стор.
На звороті заголовкового аркуша вірші, далі — дві присвяти — діві Марії та Інокентію Гізелю і передмова до читача.

Радивиловський Антоній. Вѣнец Христов, з проповѣдій недѣлных, аки з цвѣтов рожаных, на украшеніе православно-кафолической святой восточной церкви, сплетеный... трудом іеромонаха Антоніа Радивиловского... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1688. 20+543 арк.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...
На стовп. 1179—1184 — уривки з книги Огородок Маріи богородицы (за вид. 1676 р.); з коментарем; на стовп. 1259—1264 — уривок з книги Вѣнец Христов (з вид. 1688 р.); з коментарем.

Марковский М. Антоний Радивиловский, южнорусский проповедник XVII в.— Унив. изв., 1894, апрель, стор. 1—46; июль, стор. 47—94; октябрь, стор. 95—118; 1895, сентябрь, стор. 119—187. Приложение: Неизданные проповеди Антония Радивиловского; 1895, ноябрь, стор. 1—36; декабрь, стор. 37—86. (Є окремий відбиток, К., 1894. 4+IV+168+86+2 стор.).

Характеристика життя і діяльності Антонія Радивиловського; в додатках опис двох томів рукопису Огородка; опубліковано пропові ді: 1) Поч.: «По чварте старшій маєт быти покорным ..»; 2) Слово на погреб... Варнави Лебедевича; 3) Слово иа погреб... Климентія Старушича (стор. 30—36); 4) Слово 1 часу войны, побужаючее воинов христіанских до потканяся з турками и татарами; 5) Слово 2 часу войны, 6) Слово 3 часу войны до воинов; 7) Слово 4 часу войны до воинов; 8) Слово 5 часу войны до воинов; подано зразки прикладів з Gesta Romanorum і Gościńc'a Dziełowskiego, використані Радивиловським.

Рец.: *Коцовський В* — ЗНТШ, т. X, 1896, стор 38; *Житецкий И.*— ЖМНП, ч. CCCIII, 1896, февраль, стор. 451—463.

Возняк М. Старе українське письменство...

На стор. 299 — коротка характеристика літературної спадщини Антонія Радивиловського; на стор. 305—309 — уривок із Вінця Христового.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 269—274 — про Радивиловського Антонія: біографічні відомості і уривки тексту Слово 1 часу войны, побужаючее воинов христіанских до потканя ся з турками и татарами (за вид. М. Марковский, Антоний Радивиловский, южнорусский проповедник XVII в., К., 1894); тексти трьох прикладів із Gesta Romanorum і Gościńc'a Dziełowskiego, вміщених в книгах Антонія Радивиловського Вѣнец Христов і Огородок.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 42 — біографічні відомості про Антонія Радивиловського; заголовки його творів.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 164 — коротка характеристика Радивиловського; на стор. 341 — замітка про обидва його твори.

Говорский К. Рад(з)ивиловский Антоний. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, октябрь, стор. 183.

Родосский А. Две надписи на старопечатных книгах XVII столетия.— Христ. чтен., 1880, ч. I, стор. 491—494.

Про напис на книзі Антонія Радивиловського Вѣнец Христов, про те, що автор її помер 6 грудня 1688 р.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 362—364 — характеристика творів Антонія Радивиловського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 208—209 — коротка характеристика Огородка і Вінця Христового Антонія Радивиловського.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 318—319 — огляд творчості Антонія Радивиловського.

Антоний Радивиловский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 856.

Сумцов Н. Ф. О литературных нравах южнорусских писателей XVII ст.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 259—280.

Характеристика діяльності і суспільно-політичних поглядів Антонія Радивиловського та інших українських письменників.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 62 — огляд літературної діяльності Антонія Радивиловського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 329—334 — біографічні відомості про Антонія Радивиловського; аналіз і характеристика його проповідей.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 416—418 — опис видань книг Антонія Радивиловського Огородок Марıи богородицы, 1676, і Вѣнец Христов, 1688 р.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 89 — коротка характеристика творчості Антонія Радивиловського.

Крекотень В. І. Антоній Радивиловський про ораторське мистецтво.— Рад. літературознавство, 1959, № 5, стор. 39—49.

Ракушка-Романовський Роман

(Див. також Літописи і мемуари)

Роман Ониськович Ракушка-Романовський народився десь біля 1623—1625 рр., очевидно, у Ніжині в сім'ї козака. В 1649 р. вже був у складі козаків Ніжинського полку, де в 1654—1655 рр. займав посаду підскарбія; в 1659 р. був полковим суддею, потім сотником і наказним полковником; після 1663 р. став генеральним підскарбієм, з 1669 р.— брацлавським протопопом, а пізніше, очевидно в 1675 р., священиком у місті Стародубі. Тут і помер десь після лютого 1703 р. Ймовірний автор літопису Самовидця.

I

Летопись Самовидца о войнах Богдана Хмельницкого и междоусобиях, бывших в Малой России по его смерти. Доведена продолжателями до 1734 года.— Чтен. в общ. истор. и

древн. рос. 1846, кн. 1 (год второй), стор. 1—72; кн. 2, стор. 73—152 (материалы отечественные).

Текст літопису; доповнення, словник і покажчик склав О. Бодянський.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России. Т. VI. СПб., 1869.

На стор. 24—44, 51—52, 61—63 — матеріали, що стосуються Романа Ракушки-Романовського, зокрема його листи.

Житецкий П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. К., 1876. 376 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1875 р.).

На стор. 372—374 — уривок тексту з літопису Самовидця (XVIII ст.).

Летопись Самовидца по новооткрытым спискам с приложением трех малороссийских хроник: Хмельницкий, «Краткого описания Малороссии» и «Собрания исторического». Издана временною комиссиею для разбора древних актов. К., 1878. XVIII+81+469 стор.

На стор. I—XVIII — передмова; на стор. 1—76 — стаття Ореста Левицького Опыт исследования о летописи Самовидца; на стор. 77—81 — текст Хмельницького літопису; на стор. 1—207 — текст літопису Самовидця О началѣ войны Хмелницкого (поч.: «Початок и причина войни Хмелницкого...», за рукоп Істрицького 1734—1740 р., з вар. за іншими списками); на стор. 209—319 — текст Краткое описание Малороссии; на стор. 321—372 — текст Собраніе историческое.. Стефаном Василиевим сином Лукомским сочиненное; на стор. 373—468 — словник малозрозумілих слів та покажчик імен. В статті О. Левицького — характеристика літописания на козацькій Україні; видання літопису Самовидця; списки літопису, місце складання літопису (Лівобережна Україна); час виникнення (почато не раніше кінця 1672 р); характеристика поглядів Самовидця.

Возняк М. С. Старе українськс письменство...

На стор. 343—351 — загальна характеристика літописів XVII—XVIII ст.; на стор. 358—364 — уривки з літопису Самовидця (Чигиринська рада, Чорна рада).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 281—293 — літопис Самовидця: літературно-історична довідка та уривки тексту (з вид. Летопись Самовидца по новооткрытым спискам. К., 1878).

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 373—376 — характеристика Самовидця і його літопису.

Модзалевський В. Перший військовий підскарбій (1663—1669) Роман Ракушка. (Нарис його життя та діяльності).— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. I, 1919, стор. 18—52; кн. II—III, 1923, стор. 29—59.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 381—385, 397 — характеристика літопису Самовидця; справа авторства; мова і стиль літопису; поширення твору.

Романовський В. Хто був «Самовидець»? — Україна, 1925, кн. 5, стор. 60—73.

Самовидцем був Роман Онисимович Ракушка-Романовський; біографічні дані про нього.

Рец.: *Єршов А.*— Україна, 1929, грудень, стор. 142—145.

Дорошкевич О. Лист до редакції.— Україна, 1925, кн. 6, стор. 191.

Повідомлення Куліша Бодянському (22 жовтня 1846 р.) про те, що якийсь Сердюков вважає Самовидцем Ракушку-Романовського.

Петровський М. До питання про певність відомостей Літописця Самовидця й про автора літопису (Романа Ракушку-Романовського).— Зап. Ніжинськ. інст. нар. освіти, 1926, кн. 6, стор. 1—80.

Рец.: *Єршов А.*— Україна, 1929, грудень, стор. 142—145.

Андрусяк М. До питання про авторство Літопису Самовидця.— ЗНТШ, т. CXLIX, 1928, стор. 189—194.

Аналізуються місця літопису, які суперечать твердженню, що автором його був Ракушка-Романовський.

Рец.: *Єршов А.*— Україна, 1929, грудень, стор. 142—145.

Петровський М. Українські діячі XVII віку. II. Роман Ракушка-Романовський.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXVI, 1931, стор. 181—212.

Литература питання; детальна біографія Ракушки-Романовського

Возняк М. Хто ж автор т. зв. Літопису Самовидця? — ЗНТШ, т. CLIII, 1935, стор. 1—81.

Огляд літератури питання; списки літопису; автором цього твору міг бути корсунський полковник Федір Кандиба.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 98—99 — аналіз літопису Самовидця.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 43—50 — огляд і характеристика літопису Самовидця; справа авторства.

Реутський Йосиф

(Див. також Богогласник)

Йосиф Реутський жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 96—97 — текст акростиха Йосифа Реутського Мире оскресний, сие себѣ внемли (із співаника Пашковського 1742—1764 р.).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 209—210 — текст акростиха Йосифа Реутського Источник духовный (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 259—260 — аналіз вірша Йосифа Реутського (№ 61 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Римша Андрій

(Див. також Віршова література)

Андрій Римша, родом білорус, був, очевидно, учнем острозької школи; знав польську, латинську, єврейську мови. Діяльність його припадає на кінець XVI ст. Автор віршів; перекладач.

I

Римша Андрій. Хронологія [заголовок: «Которого ся мѣсяца што за старых веков дѣело короткое описаніе»]. Острог, 1581. 1 арк. (2 стор.).

Апостол. Вільно, друкарня Мамоничів, 1591. 3+14+259+1 арк.

На 2 арк.— вірші Андрія Римші на герб воєводи Федора Скумина.

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 875—881 — тексти творів Андрія Римші: Хронології, вірша на герб Воловича, оди на герб Льва Сапіги, оди на герб Федора Скумина.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 69—77 — тексти віршів Андрія Римші: 1) Хронологія (1581 р.); 2) на герб пана Воловича (із Сборника, вид. 1585 р.); 3) на герб Льва Сапіги (із Лит. статуту, вид. 1588 р.); 4) Ода Федору Скумину (з Апостола 1591 р.); біографічні відомості про Римшу; аналіз його віршів.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 151—152 — текст Хронології Андрія Римші (1581 р., за вид. Сборник снимков с славянорусских старопечатных изданий Ч. I. XV и XVI в. Сост. С. Л. Пташицкий. СПб., 1859, табл. XXI і XXII).

II

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар. т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.

Історико-критичний нарис про острозьку школу і друкарню; діяльність Андрія Римші та ін.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 252 і 275 — біографічні відомості про Андрія Римшу; огляд його літературної спадщини.

Рогатинець Юрій

(Див. також Борецький Іов, Полемічна література)

Юрій Рогатинець був одним із керівників львівського братства; в 1596 р. брав участь у православному Брестському соборі. Помер, очевидно, в 1608 р. Ймовірний автор Пересторога та ряду листів.

I

Мировая запись львовского епископа Гедеона Болобана и уполномоченных тамошнего ставропигиального братства Дмитрия Красовского и Юрия Рогатинца при посредничестве князя Острожского о прекращении с обеих сторон тяжебных дел на один год, с условием охранять взаимным советом и действием права православной веры против поборников унии. (1596, декабря 1). — Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. IV, 1851, стор. 153—154, № 113.

Послание львовского русина Юрия Рогатинца виленскому православному братству о современных происшествиях. (1599, ноября 16). — Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. IV, 1851, стор. 201—203, № 146.

Письмо Юрия Рогатинца из Острога во Львов к братству с изложением советов кн. Острожского, как действовать на сеймиках, не раздражать владык львовского и перемышльского, напечатать поскорее деяния Брестского собора с рассказом о действиях протосинкела Никифора. Сам Рогатинец советует братству предоставить дело епископам. (1596, декабря 9). — Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904, стор. 114—118.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 241 — характеристика Перестороги; справа авторства (Юрій Рогатинець); на стор. 269—270 — уривки тексту.

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 172—173 — характеристика діяльності Юрія Рогатинця.

Франко Ів. Z dziejów synodu brzeskiego 1596 r — Kwartalnik historyczny, 1895, зош. 1, стор. 1—22. (Є окремий відбиток).

Детальний аналіз Перестороги як історичного і літературного твору; гіпотеза про те, що автором її є Юрій Рогатинець.

Рец.: *Жукович П.*— Христ. чтен., 1895, ч. 1, стор. 640—643. *Студинський К.*— Правда, т. XXVI, 1895, вип. 87, стор. 517—537. (Є окремий відбиток); *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. XII, 1895, стор. 21—22 (бібл.); *Polivka G.*— Arch. für slav. Philol., т. XXI, 1899, стор 286

Крымский А. К вопросу о старинных малорусских религиозных сказаниях. По поводу брошюры проф. Н. Сумцова «К библиографии старинных малоруских религиозных сказаний». Харьков, 1896 г. (Из VIII тома Харьковского Сборника Историко-филологического Общества за 1895 г.), стр. 8.— Киев. стар., т. LV, 1896, октябрь, стор. 65—76.

Про перекази і легенди у творах Івана Вишенського, Захарії Копистенського, Пересторозі.

Грамота патриарха Иеремии, в силу которой Иван Красовский, Георгий и Иван Рогатинцы освобождаются от запрещенного им входа в церковь, предлагается им жить в мире с владыкою Гедеоном до его патриаршего приезда во Львов, с повелением оставить монастырь св. Онуфрия под управлением братства. (1589, августа 27).— Арх. Юго-Зап. Рос, ч. I, т. X, 1904, стор. 439—440.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 57 — огляд Перестороги; автор — Юрій Рогатинець.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 170—177 — характеристика Перестороги, аналіз її; питання авторства (Юрій Рогатинець).

Руденський

(Див. також Віршова література)

Руденський жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 309—310 — текст акростиха Руденського Роди, вси днесь возгласите (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст).

Савчак

(Див. також Віршова література)

Савчак жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 325—328 — тексти акростихів Савчака: 1) Сей день свѣтлостен (за рукоп. другої полов. XIX ст.); 2) Страшное слишаніе.

Сакович Касіян

(Див. також Віршова література, Полемічна література)

Калліст Сакович народився біля 1578 р. в м. Подтеличі у Галичині в сім'ї православного священика. Навчався в Замойській і Краківській академіях. В 1620 р. прийняв чернецтво під іменем Касіяна і став ректором Києво-братської школи; в 1624 р. переселився в м. Люблін, де був проповідником при місцевому братстві; незабаром перейшов в унію і став настоятелем дубенського монастиря (до 1639 р.); далі почав вести мандрівне життя; в 1641 р. перейшов у католицтво. Помер 1647 р. у Кракові католицьким капланом. Автор віршів і численних полемічно-богословських творів.

I

Сакович Касіян. Вѣршѣ на жалосный погреб зацного рыцера Петра Конашевича Сагайдачного, гетмана войска его королевской милости запорозкого. Зложоныи през инока Касіана Саковича, ректора школ киевских в брацтвѣ. Мовленые от его спудеов на погребѣ того цного рыцера в Киевѣ в недѣлю проводную року божого тысяча шестьсот двадцать второго. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1622. 24 ненум. арк.
Сакович Касіян. Kalendarz stary, w ktorym iawny i oczywisty błąd okazuie się... Вільно, 1640.
Сакович Касіян. Sobor kiiowski schismaticki, przez oyca Piotra Mohiłe złożony y odprawowany roku 1640.. z ruskiego na polski ięzyk przełożony... Варшава, 1641.
Сакович Касіян. Sobor kiiowski schismaticki, przez oyca Piotra Mohiłe złożony y odprawowany roku 1640... z ruskiego na polski ięzyk przez Kassiana Sakowicza przełożony... Краків, 1642.
Сакович Касіян. Dialog abo rozmowa Maćka z Dionizym popom schyzmatyckim... Краків, 1642.
Сакович Касіян. Ἐπανόρθωσις albo perspectiwa y obiaśnienie błędow, herezyey y zabobonow w grekoruskiey cerkwi... napisana przez wiel. x. Kassiana Sakowicza. Краків, друкарня Валеріана Пйонтковського, 1642.

Сакович Касіян. Okulary kalendarzowi staremu... Краків, 1644.

Сакович Касіян. Oskard albo młot na skruszenie kamienia schyzmatyckiego, rzuconego z Ławry Kijowskiej Pieczarskiej od niejakiegoś Euzebja Pimina przeciw Perspektywie w. o. K. Sakowicza... wykonany od tegoż autora Perspektywy... Краків, 1646.

Киевский собор 1640 года, по рассказу Саковича.— Пам. полемич. литер., кн. 1, 1878, стовп. 22—47.

Текст брошури Касіяна Саковича Sobor kiiowski schismaticki за варшавським виданням 1641 р. і з паралельним сучасним російським перекладом.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

На стор. 17—46 — тексти творів Касіяна Саковича: Вѣршѣ на жалосный погреб... Сагайдачного і Матеріа для учиненя подякованя при погребѣ якого зацного чловека (1622 р.); у розвідці — характеристика Касіяна Саковича та інших численних письменників.

Голубев С. Лифос — полемическое сочинение, вышедшее из Киево-Печерской типографии в 1644 году.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. 1, т. IX, 1893. 1+147+5 ненум.+446 стор.

На стор. 1+1—147 — стаття С. Голубєва; на стор. 1—444 — текст Ліфоса з примітками Касіяна Саковича.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 279—286 — уривок вірша К. Саковича на похорон Сагайдачного.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 37—51 — текст Вѣршѣ на жалосный погреб зацного рыцера Петра Конашевича Сагайдачного за вид. 1622 р. і опис цього видання.

Возняк М. Козацтво під Хотином 1621 р. в сучасній поезії.— ЗНТШ, т. CXLIX, 1928, стор. 141—172.

В статті подано уривки з Вѣршѣв на жалосный погреб... Сагайдачного і аналіз цього твору в зв'язку з історичними віршами-піснями.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 170—173 — уривок тексту Вѣршѣ на жалосный погреб зацного рыцера Петра Конашевича Сагайдачного... Зложоныи през инока Касіана Саковича.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 66, 101 — коротка характеристика Касіяна Саковича.

А. В-ский. О мерах папистов к введению унии в Юго-Западной Руси.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. III, 1863, март, стор. 145—152; т. IV, апрель, стор. 1—13, июнь, стор. 101—113.

На стор. 148—150 — аналіз книги Касіяна Калліста Саковича Перспектива, Краків, 1642.

Говорский К. Сакович Кассиан. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, октябрь, стор. 184—185.

Сумцов Н. Из истории южнорусских свадебных обычаев.— Киев. стар., т. VII, 1883, ноябрь, стор. 510—514.

Матеріали про шлюб у Перспективі Касіяна Саковича і Ліфосі Петра Могили.

Жалоба инока Жидичинского монастыря Бенедикта Гриневицкого о том, что когда он, возвращаясь из Киева с листами от митрополита Петра Могилы, врученными ему для передачи луцкому епископу Афанасию Пузыне, заехал в Дубно, то игумен тамошнего униатского монастыря Кассиан Сакович пригласил его к себе и стал убеждать его перейти в унию. Когда же Гриневицкий отказался изменить православию, то Сакович приказал подвергнуть его заключению и грозил муками принудить к унии. Но Гриневицкий тайно бежал из заключения. Перечень книг и других вещей жалобщика, отобранных у него Саковичем. (1637, марта 16).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. 1, т. VI, 1883, стор. 729—731.

Голубев С. Т. По поводу рецензии в Журнале Мин. Нар. Просв. на сочинение «История Киевской духовной академии. Вып. 1. Период домогилянский. Киев. 1886».— Труды Киев. дух. акад., 1887, № 5, стор. 11—170.

Заперечення закидів, зроблених О. Соболевським; ряд біографічних матеріалів про Касіяна Саковича, Мелетія Смотрицького.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. II.

На стор. 321—402 — характеристика життя і творчості Касіяна Саковича.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 352—360, 393—396, 402—404, 431—438, 513—514, 519—524 та ін.— характеристика діяльності Касіяна Саковича, його біографія; огляд літературної спадщини.

Сакович Касьян.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 56 півтом. СПб., 1900, стор. 83.

Грінченко Б. Пісня про Дорошенка й Сагайдачного.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. 1, 1908, стор. 44—71. (Є окремий відбиток).

Використано матеріали з Вѣршѣ на жалосный погреб... Сагайдачного Касіяна Саковича.

Титов Ф. Кассиан (в мире Каллист) Сакович.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IX. СПб., 1908, стовп. 110—112.

Біографія Касіяна Саковича і характеристика його діяльності; огляд літературної спадщини; література питання.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 277—293 — біографічні відомості і характеристика діяльності, зокрема літературної, Касіяна Саковича.

Маслов С. Вірші Кассіяна Саковича «На жалосний погреб П. К. Сагайдачного».— Укр. літерат., 1942, № 5—6, стор. 222—226.

Характеристика віршів; біографічні відомості про Касіяна Саковича.

Копержинський К. З історії публіцистики XVII в. (Йосафат Кунцевич і Касіян Сакович про твори Василя Суразького).— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—16 (81—96).
Історія української літератури. Т. I...

На стор. 76—77 — короткий огляд віршів Касіяна Саковича на похорон Сагайдачного.

Самовидець

(Див. Ракушка-Романовський Роман, а також Літописи і мемуари)

Самуїл

(Див. також Віршова література)

Самуїл жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 318 — текст акростиха Самуїла Се славное, предивное чудо днесь исполнися за рукоп. XVIII ст. (?).

Сатановський Арсеній

Арсеній Сатановський одержав освіту у Києво-Могилянській колегії, згодом був ієромонахом Києво-братського монастиря. В 1649 р. разом з Єпіфанієм Славинецьким був викликаний до Москви для перекладу біблії. Перекладач.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 55—56 — біографічні відомості про Арсенія Сатановського; реєстр його творів.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 162 — коротка характеристика Арсенія Сатановського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 239 — огляд літературної діяльності Арсенія Сатановського.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Є матеріали про життя і діяльність Арсенія Сатановського.

Погорелов В. Латино-славянский словарь XVII в.— Рус. филолог. вестн., т. LI, 1904, стор. 337—340.

Про словник, написаний Єпіфанієм Славинецьким та Арсенієм Сатановським (переклад словника Л. Калепіна).

Сафонович Феодосій

(Див. також Літописи і мемуари)

Феодосій Сафонович був учителем у Київській колегії і проповідником; з 1665 р.— ігумен Київського Михайлівського монастиря. Автор хроніки, промови, богословського трактату.

I

[**Сафонович Феодосій**]. Выклад о церкви святѣй и о церковных рѣчах... з грецкаго и латинскаго на рускій язык переведеный... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1667. 64+9+1+29 арк.

З передмовою Феодосія Сафоновича, можливо, автора чи перекладача книжки.

[**Сафонович Феодосій**]. Выклад о церкви святѣй и о церковных рѣчах... з грецкаго и латинскаго языков переведенный... К. друкарня Києво-Печерської лаври, 1668. 95 (?) арк.

[**Сафонович Феодосій**]. Выклад о церкви святѣй и о церковных рѣчах... Унев, монастирська друкарня, 1670. 38 арк.

[**Сафонович Феодосій**] Выклад о церкви святѣй... Унев, монастирська друкарня, 1674.

1. Показания киево-печерского архимандрита Иннокентия Гизеля, игуменов киевских монастырей: Николаевского Пустынского Алексея Тура, Михайловского Златоверхого Феодосия Сафоновича, Троицкого Кирилловского Мелетия Дзика, Братского Варлаама Ясинского, Выдубицкого Феодосия Углицкого и Межигорского Иоанна Станиславского и киевских войта и мещан, в которых они отвергают обвинения, взводимые на некоторых из них епископом Мефодием и указывают на него как на виновника смут в Малороссии. (1668, в сентябре).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. VII, 1872, стор. 68—83, № 31.

Н. П. [Петров Н.]. Мучение св. великомученицы Варвары и повесть о преславных чудесах ее. Феодосия Сафоновича.— Труды Киев. дух. акад., 1894, № 12, стор. 598—614.

Коротка характеристика діяльності Сафоновича; опис рукопису із Мученієм Варвари; аналіз твору; текст твору Повѣсть о преславных чюдах святои великомученицы Варвары (за рукоп. XVII ст.).

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 284—290 — детальний зміст хроніки Феодосія Сафоновича.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 165—166 — характеристика Феодосія Сафоиовича як автора хроніки та інших творів; на стор. 342 — повний заголовок його хроніки.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 305 — про рукописи творів Феодосія Сафоновича.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 202—203 — відомості про літературну діяльність Феодосія Сафоиовича.

Рогозинский А. «Кройника» Феодосия Сафоновича и ее отношение к «Киевскому Синопсису» Иннокентия Гизеля.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, кн. 4, 1910, стор. 270—286.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CV, 1911, стор. 213—214 (бібл.).

Голубев С. Т. Дополнение к одному из «Оъяснительных параграфов по истории западнорусской церкви».— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 7—8, стор. 567—571.

Про рукописний збірник кінця 1670 рр., в якому є тексти трьох хронік Феодосія Сафоновича — Руської, Литовської і Польської.

Голубев С. Т. Киево-Выдубецкий монастырь (домонгольское время).— Труды Киев. дух. акад., 1913, № 10, стор. 204—246; № 11, стор. 339—352; № 12, стор. 523—565.

На стор. 220—223 — про рукописи хроіки Сафоновича; в статті використано дані хроіки.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 309—311 — огляд Кройники Феодосія Сафоновича.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 56—59 — огляд і характеристика Хроніки Феодосія Сафоновича.

Свентовський

(Див. також Богогласник)

Свентовський був, очевидно, родом з містечка Тростянця; жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 263—264 — аналіз вірша Свентовського (№ 105 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Седовський Яків

(Див. також Віршова література)

Яків Седовський народився у православній сім'ї на Львівщині; навчався у Венеції. В 1641 р. тут надрукував свій панегірик.

I

Седовський Яків. Αναθημα της τιμης добродѣтелми и благочестіем украшенному искуснѣйшему и цѣломудрѣйшому мужу кир Григорію Кірніцкому в Россіѣ Лвовскіа земля обывателю... вкратцѣ отческим его діалектом чрез Іакова Седовского описанно. Венеція, друкарня Марка Гінамма, 1641. 4 арк.

Головацкий Я. Ф. Библиографические находки во Львове.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, № 7, стор. 1—43.

На стор. 21—27 — біографічні відомості про Якова Седовського; на стор. 23—27 — передрук його панегірика αναθημα της τιμης (за вид. 1641 р, Венеція).

Студинський К. Три панегірики XVII віку.— ЗНТШ, т. XII, 1896, стор. 1—32.

На стор. 11—32 подано тексти трьох панегіриків: Імнологія (групи авторів), αναθημα της τιμης Якова Седовського і Еводія Григорія Бутовича; аналіз панегіриків.

II

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор 74 — біографічні відомості про Якова Седовського і огляд його панегірика.

Семержинський Яків

(Див. також Віршова література)

Яків Семержинський жив у XVIII ст., був, очевидно, духовною особою. Автор ліричного вірша-пісні.

I

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 127—128 — текст вірша Якова Семержинського Пѣснь свѣтова (поч.: «Кара з неба, серце моє, як згадаю...»).

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. I...

На стор. 228 — текст вірша Якова Семержинського Кара з неба, серце моє, як згадаю (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 326 — примітка.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 360 — відомості про перебування пісні Якова Семержинського (Кара з неба, серце моє, як згадаю) в устах народу.

Серапіон

Серапіон був ченцем Мотронинського монастиря в Чигиринському повіті на Київщині. В 1749 р. відбув подорож у Єрусалим і залишив подорожні записки.

I

Паломники-писатели петровского и послепетровского времени или путники во святой град Іерусалим, с объяснительными к тексту примечаниями архим. Леонида.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1873, кн. 3, стор. I—IV+1—129.

На стор. 78—129 — текст Путник или путешествие во святую землю Матронинскаго монастыря инока Серапіона 1749 года (український текст).

Сильвестр і Никодим

Сильвестр і Никодим були монахами Рихловського Миколаївського монастиря; в 1722 р. відбули подорож до Константинополя та Єрусалима і залишили опис цієї подорожі.

I

Описание путешествия иеромонаха Рыхловского Николаевского монастыря Сильвестра и Никодима в Царьград и Иерусалим в 1722 году.— Труды Киев. дух. акад., 1883, № 5, стор. 192—204 (або Чтен. в церк.-истор. и археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1883, вып. 1, стор. 1—14).

На стор. 194—204 — текст опису подорожі (за рукоп. першої чверті XVIII ст., без кінця); вступна замітка М. Петрова.

Симон

(Див. також Віршова література)

Симон жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 310 — текст акростиха Симона Снидѣтся, вси празднолюбци, восхвалим святую (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.).

Симоновський Петро

(Див. також Літописи і мемуари)

Петро Іванович Симоновський народився в 1717 р. Закінчив Київську академію, потім навчався у Варшаві і тут працював учителем. Слухав лекції професорів Кенігсберзького, Лейпцігського, Галльського та інших університетів, згодом був сотником київського полку. Помер у 1809 р. Автор історичного твору.

I

Симоновский П. Краткое описание о козацком малороссийском народе и о военных его делах, собранное из разных историй иностранных, немецкой — Бишенга, латинской — Безольда, французской — Шевалье и рукописей русских чрез бунчукового товарища Петра Симоновского. 1765 года.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 2 (год третий), стор. 3—159 (материалы отечественные); 1848, кн. 8 (год третий), стор. 1—17 (покажчик до твору Симоновського, складений О. Клевановим).

Текст твору; з передмовою О. Бодянського.

II

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России. Соч. митрополита Евгения. Т. II. М., изд. Москвитянина, 1845. 290+XVI стор.

На стор. 163 — короткі біографічні відомості про Петра Симоновського і його Краткое описание малороссийского козацкого народа (1765 р.).

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 392 — коротка характеристика літопису Петра Симоновського.

Симоновский Петр Иванович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 58 півтом. СПб., 1900, стор. 933.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 84—85 — характеристика мови Краткого описания о козацком малороссийском народе Петра Симоновського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 399 — біографічні відомості про Петра Симоновського; огляд його літопису.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 81—84 — огляд і характеристика літопису Петра Симоновського

Скибінський Григорій

Григорій Олексійович Скибінський народився десь у 60-х рр. XVII ст. в українській православній сім'ї на Волині чи в Галичині. Навчався в православній школі, згодом був учителем, далі вирушив учитися в Італію, де в 1688 р. йому довелося перейти в унію. Однак він тут «всегда в гоненії пребивал», а «по наговорах попов папиных» за щось був покараний і йому відрубали руку. Після Риму Скибінський побував у Франції і Німеччині, вивчав лютеранство і кальвінізм. В кінці XVII ст. відвідав Афіни, далі через Польщу прибув до Москви, де хотів стати учителем і перейти у православіє. Тут він був підданий гонінню, як уніат, вартий «казни смертныя неотмольныя», бо він ніби розповсюджував «льстивыя» науки. За присудом патріарха і собору Скибінський повинен був написати «книгу на латин, о всѣх таинствах церковных и на папу» і після цього мав перейти у православіє. Таку роботу Скибінський написав.

I

Сочинения Григория Скибинского. К изданию приготовил А. И. Соболевский.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 2 (249), стор. 1—274.

Характеристика діяльності і біографія Скибінського; документи в його справі; на стор. 22—262 — тексти творів: Краткое сказание о градѣ Рымѣ (стор 22—241, за списком поч XVIII ст.) і Brevis Poetica cum Prosodia (стор. 242—262; короткий підручник поетики).

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 261—262 — про рукописи Григорія Скибінського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 4—5 — біографічні відомості про Григорія Скибінського; огляд його літературної спадщини.

Сковорода Григорій

(Див. також Віршова література)

Григорій Савич Сковорода народився 22 листопада 1722 р. в с. Чорнухах на Полтавщині в родині незаможного козака. У 16 років вступив до Київської академії, яку закінчив у 1750 р., добре оволодівши латинською та німецькою

мовами, і в складі почету генерал-майора Вишневського виїхав за кордон; тут він знайомився з різними ученими, поглиблював свої знання; у 1753 р. повернувся на Україну. Деякий час був викладачем у Переяславському, а в 1759—1766 рр. — у Харківському колегіумах; після цього розпочав мандрівне життя. Помер 29 жовтня 1794 р. в с. Іванівці (тепер Сковородинівка) на Харківщині, де й похований. Автор віршів, байок, філософських творів, листів.

I

[Сковорода Г. С.]. Библиотека духовная, содержая в себе дружеские беседы с познанием самого себя. Изд. М. Антоновским. 3 части. СПб., 1798. 225 стор.

Робота являє собою суміш двох чи кількох творів Сковороди, які були помітно видозмінені; до 193 стор. подано трактат Наркис.

Сковорода Г. С. Начальная дверь по христианскому добронравию.— Сионский вестник, 1806, ч. III, август, стор. 156—179.

Текст твору; коротенький життєпис Сковороди.

Гесс де-Кальве Густав, Вернет И. Сковорода украинский философ.— Укр. вестник, 1817, апрель, ч. VI (смесь), стор. 108—151.

Додано два листи Сковороди до Є Є. Урюпіна; спогади про життя і діяльність письменника.

Хиджеу А. Три песни Сковороды.— Телескоп, 1831, ч. VI, стор. 578—582.

Надруковано· 1) Ой ти, птичко желтобока, 2) Ой поля, поля зелены; 3) Всякому городу нрав и права.

Снегирев И. М. О старинном переводе Тита Ливия.— Учен. зап. Моск. унив., 1833, ч. I (смесь), стор. 695.

Звістка про те, що на закладці в томі перекладу Тита Лівія (1716 р.) нібито рукою Г. Сковороди написано «году 1688 [?] месяца мая, в 29 день, купил Сковорода, дал восемь алтын».

И. С. р. з. к. [Срезневский И. И.]. Отрывки из записок о старце Григорие Сковороде.— Утр. звезда (Харків), 1834, кн. 1, стор. 67—92.

Тут є два варіанти пісні Всякому городу нрав і права і літографований портрет Сковороди.

А. [Хиджеу А. Ф.]. Григорий Варсава Сковорода. Историко-критический очерк. Отрывок первый: общее основное понятие о Сковороде из его собственного сознания. С приложением Сковородинского Идиотикона.— Телескоп, ч. XXVI, 1835, № 5, стор. 3—42; № 6, стор. 151—178.

Рец: *Краевский А* Обозрение русских газет и журналов за первую пол. 1835 года — ЖМНП, ч IX, 1836, март, стор. 669—678

Срезневский И. И. Майор, майор! — Моск. набл., 1836, ч. VI, стор. 205—238, 435—468 і 721—736.

У повісті на стор. 211, 443, 447 — подаио урнвки з творів Сковороди, автор розповідає про те, як Сковорода хотів одружитися з доч кою майора (факт, мабуть, вигадаиий).

Сковорода Г. С. Убогий жайворонок. Притча Г. В. Сковороды. М., 1837. 32 стор.

Передмова про життя Сковороди за підписом М. Макарова та І. Решетникова і лист Сковороди до Диського з 1787 р.; текст твору.

Сковорода Г. С. Дружеский разговор о душевном мире. Г. В. Сковороды. М., 1837. 94 стор.

Текст твору.

Сковорода Г. С. Беседа двое. Г. В. Сковороды. М., 1837. 50 стор.

Текст твору.

Сковорода Г. С. Басни харьковские. Г. В. Сковороды. М., 1837. 59 стор.

Лнст Сковороди із села Бабаїв 1774 р і тексти 30 байок.

Сковорода Г. С. Брань архистратига Михаила с сатаною о сем: легко быть благим. Г. В. Сковороды. М., 1839. 45+VII стор.

Текст твору.

Асколенский В. Русский композитор Веделев.— Инвалид, 1854, № 94, 28 квітня.

У статті — пісия Сковородн Ах, счастье, счастье, бедиое, злое.

Асколенский В. Григорий Савич Сковорода.— Киев. губ. ведом., 1855, № 42—44, октябрь (часть неофиц.).

Уривок з 2 част. киили В. Аскочеиського Киев с древнейшим его училищем Академиею.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею Ч. 2...

На стор. 129—140 — біографія Г. Сковороди і характеристика його діяльиості; иа стор. 519 — текст автоепітафії Сковороди.

Сковорода Г. С. Сочинения в стихах и прозе Григория Савича Сковороды. С его портретом и почерком его руки. СПб., 1861. 6+312+10 стор.

На стор. 5—6 — коротка біографія; иа стор. 1—54 — Сад божественных песней; на стор. 55—291 — проза (Разговор о том: зиай себе; Убогий жайворонок (притча); Борьба и пря о том: претрудио быть злым, легко быть благим; Бесѣда двое; Пря бѣсу со Варсавою; Начальиая дверь ко христіанскому доброиравию; Самопозиание); на стор. 291—310 — Переписка с харьковскими друзьями і Случаи нз жизнн Г. С. Сковороды.

Сочинения Григория Саввича Сковороды, собранные и редактированные проф. Д. И. Багалеем. Юбилейное издание (1794—1894 год). С портретом его, видом могилы и снимками почерка. (7-й том Сб. Харьк. ист.-филолог. общ.). Харків, 1894. CXXXI+132+352 стор.

На стор. I—CXXXI — вступна стаття Д. Багалія: видаиня творів Сковороди і досліджеиь про иього; бібліографічний огляд творів Сковороди; список його творів; сумнівні твори, автографн; спнскн; зміст всіх оригіиальних творів Сковороди; на стор. 1—40 — текст твору Житие Григория Сковороды, составленные другом его

М. И. Ковалинским; на стор. 41—132 — тексти листів Сковороди; на стор. 1—306 — тексти творів Сковороди: 1) Наркис; 2) Диалог или розглагол о древнем мирѣ; 3) Бесѣда, нареченная двое; 4) Разговор дружеский о душевном мирѣ; 5) Разговор, называемый алфавит или букварь мира; 6) Басни харьковские; 7) Две вступительные проповеди в курс лекций «О христиаиском добронравии»; 8) Начальная дверь ко христианскому добронравию; 9) Брань архистратига Михаила со сатаною; 10) Благодарный Еродий; 11) Убогий жайворонок; 12) Отрывок из соч. Израильский змий; 13) Стихотворения (Сад божественных пѣсней и разные стихотворения); 14) Ода Сидрония об уедииении; на стор. 309—352 — Приложения: 1) Правила нравоучительные; 2) Правда вѣры; 3) Указатель латинских писем Сковороды к Ковалинскому, составленный проф. И. В. Нетушилом.

Рец.: *Майков А. Н.* — ЖМНП, 1894, декабрь, стор. 420—430 (отд. II); *Франко Ів.* — ЗНТШ, т. V, 1895, стор. 79—83 (бібл.).

Петров Н. К биографии украинского философа Григория Саввича Сковороды.— Киев. стар., т. LXXXI, 1903, апрель (докум., изв. и зам.), стор. 10—18.

На стор. 15 — текст «прошенія» Сковороди про зарахування викладачем Харківського колегіуму.

Перетц В. Н. Очерк старинной малорусской поэзии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 1, 1903, стор. 89—119.

На стор. 113—116 — псальма Сковороди Ах, ушли мои лѣта (з варіантами за Богогласником і народним варіантом).

Рец.: *Франко Ів* — ЗНТШ, т. LV, 1903, стор. 18—19 (бібл.).

Собрание сочинений Г. С. Сковороды. Том. І. С биографией Г. С. Сковороды М. И. Ковалинского, с заметками и примечаниями Владимира Бонч-Бруевича. Портрет и факсимиле автора. СПб., 1912. XV+544 стор. (Материалы к истории и изучению русского сектантства и старообрядчества. Вып. 5-й. Под редакцией Владимира Бонч-Бруевича).

На стор. III—VI — зміст; на стор. VI—XV — замітка від редакції (характеристика Сковороди; огляд його рукописів; план видання його творів; помилки); на стор. 1—42 — Жизнь Григория Сковороды. Писана 1794 года в древнем вкусе (М. И. Ковалинского); на стор. 43—49 — примітки В. Бонч-Бруєвича з приводу рукопису М. Ковалинського; на стор. 51—530 — тексти творів Сковороди: 1) Убуждеся видѣша славу его (проповідь); 2) Да лобжет мя от лобзаній уст своих (проповідь); 3) Начальная дверь ко христіянскому добронравію, 4) Наркісс; 5) Симфонія нареченная книга Асхань о познаніи самого себе, 6) Бесѣда нареченная двое; 7) Разговор дружескій о душевном мирѣ; 8) Кольцо. Дружескій разговор о душевном мирѣ; 9) Діалог или розглагол о древнем мірѣ; 10) Разговор, называемый алфавит или буквар мира; 11) Израилскій змій или книга нареченная: день; 12) Книжечка о чтеніи священнаго писанія, нареченна Жена Лотова (з листом Г. Сковороди до М. Ковалинського); 13) Брань архистратига Михаила со сатаною, о сем: легко быть благим (з листом Г. Сковороди до М. Ковалинського); 14) Пря бѣсу со Варсавою; 15) Благодарный Еродій (з листом Г. Сковороди до С. Н. Дятлова); 16) Убогій жайворонок (притча); 17) Діалог Имя ему: Потоп Змиин; до творів Г. Сковороди додані примітки В. Бонч-Бруєвича з характеристикою рукописів автора; на стор. 532—543 — покажчик імен, умовних виразів, книг, статей, що зустрічаються в книзі.

Багалій Д. І. Історія слобідської України. Проф. Д. І. Багалія. З 71 малюнком і 2 картами. Х., вид-во «Союз», 1918. 308 стор. (Культурно-історична бібліотека під ред. проф. Д. І. Багалія).

На стор. 254—274 — біографія Г. Сковороди; філософські погляди; значення Сковороди; тексти його віршів Весна люба, ах пришла, Ой ти, птичко жовтобоко, Всякому городу нрав и права (із варіантом у запису І. Срезневського), Що за вольность? Добро в ией какое?

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 402—407 — біографія Сковороди; характеристика літературної спадщини; на стор. 417—428 — уривки з творів: Начальная дверь, Разговор о душевном мирѣ, Разговор, называемый алфавит или букварь мира, вірші Всякому городу ирав и права і Ой ты, птичко жолтобоко.

Бузинний О. Нові листи Г. С. Сковороди.— Черв. шлях, 1924, № 3, стор. 255—257.

Тексти листів Сковороди до І. І. Єрмолова (без дати) та Я. І. Довганського від 25 лютого 1773 р.

Срезневський Ізмаїл. Майоре, майоре! Оповідання з життя Г. Сковороди. Редакція й вступні статті А. Ковалівського. [Б. м. і б. д., друк. у Києві], вид-во «Рух». 120 стор.

На стор. 5—10 — Пам'яті академіка І. Срезневського (характеристика, біографія); на стор. 11—53 — З приводу оповідання (літературна історія його і аналіз); на стор. 55—120 — текст оповідання (в перекладі українською мовою).

Попов П. М. Неопублікований лист Сковороди.— Літер. критика, 1939, кн. 11, листопад, стор. 103—104.

Текст листа до Івана Григоровича від 20 листопада 1778 р.

Сковорода Григорій. Харківські байки. За редакцією академіка П. Тичини. Передмова проф. С. Чавдарова. К., Укр. держ. вид-во, 1946. 32 стор.

На стор. 3—6 — у передмові С. Чавдарова — огляд байок Г. Сковороди; на стор. 7—32 — лист Г. Сковороди до П. К. Панкова (1774 р.) і тексти Харківських байок у перекладі сучасною українською мовою.

Попов П. М. Новознайдені тексти Г. С. Сковороди.— Рад. літературознавство, кн. 13, 1950, стор. 50—69.

Опубліковано варіант Разговора дружеского о душевном мирѣ (за списком кін. XVIII ст.) і тексти чотирьох листів Сковороди до І. І. Єрмолова (без дати), Я. І. Довганського від 25 лютого 1773 р., Я. М. Донець-Захаржевського від 13 березня 1790 р., до якогось Івана Григоровича від 20 листопада 1778 р.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 457—480 — Г. С. Сковорода: біографічні відомості, тексти віршів, байок; уривки з творів: Алфавит или букварь мира, Брань архистратига Михаила со сатаною, Израилскій змій, Наркісс.

Попов П. М. З листування Г. С. Сковороди.— Рад. літературознавство, кн. 18, 1955, стор. 57—70.

Опубліковано листи Сковороди до І. Базилевича від 18 квітня 1765 р., до Г. І. Ковалинського від 23 вересня 1788 р., до Олексія з 1788 р.

Нудьга Г. А. Пісні та романси українських поетів в двох томах. Т. І...

На стор. 229—232 — тексти пісень Г. Сковороди: 1) Всякому городу ирав і права; 2) Ах, поля, поля зелені; 3) Ой ти, птичко жолтобоко; иа стор. 326—327— біографія Сковороди; примітки.

Невідомий лист Сковороди. Подав М. І. Мольнар. Коментарі П. М. Попова.— Рад. літературознавство, 1958, № 2, стор. 113—116.

Текст листа Г. С. Сковороди від 30 травия 1785 р. до Якова Правицького (листа знайдено у Празі); коментарі.

Махновець Л. Є. Давній український гумор і сатира...

На стор. 326—327 — текст сатиричного вірша Пісиь 10-я Григорія Сковороди; иа стор. 30 — у вступній статті — аналіз вірша.

II

И. Сн. [Снегирев И. М.]. Украинский философ Григорий Савич Сковорода.— Отеч. зап., ч. XVI, 1823, № 42, стор. 96—106; № 43, стор. 249—263.

Стаття иаписаиа иа основі спогадів Густава Гесса де-Кальве і Верието і рукописного життєпису М. І. Ковалинського.

Cneguirow I. Gregoire Savitsch Skovoroda, philosophe de l'Ukraine.— Bulletin du Nord, M., 1828, т. III, вересень (суміш), зош. 10, стор. 149—156; зош. 11, стор. 270—275.

Переклад статті Сиєгірьова (в Отеч. зап., 1823).

Григорий Савич Сковорода.— Картины света (альм.). М., 1836, стор. 373—380.

З портретом Сковороди (з Утреиией звезды, 1834); стаття є передруком — без імеиі автора і з скорочеииями — праці Сиєгірьова в Отеч. зап., 1823.

Гавриил, архим. [Григорий Савич Сковорода].— История русской философии. Казань, 1840, ч. VI, стор. 53—70, § 154. (Відб. з Учен. зап. Казан. унив., 1840).

Виклад філософської системи Сковороди за статтею А. Хіджеу в Телескопі, 1835.

Баталин Н. Б. Анекдот о Г. С. Сковороде. Свидание Сковороды с епископом Тихоном III в Острогожске.— Москвитянин, ч. XXIV, 1849, отд. III, стор. 68.

Чернышев Н. Памятная книжка Киевской губернии, составленная редактором Киевских губернских ведомостей Н. Чернышевым на 1858 г. К., 1858.

На стор. 105—122 — компілятивиа стаття про Сковороду.

Костомаров Н. И. Слово о Сковороде, по поводу рецензии на его сочинения в «Русском слове».— Основа, 1861, липень, стор. 176—179.

Автором рецензії був В. Крестовський.

А. К. [Камишанский А.]. Григорий Савич Сковорода.— Воронежский литературный сборник, вып. I (Н. Гарденина и Н. Малыхина). Вороніж, 1861, стор. 249—264.

Біографічиий нарис.

Халявский Ор. Сковорода, украинский писатель XVIII века. (Материалы для истории южнорусской литературы).— Основа, 1862, серпень, стор. 1—39; жовтень (вересень), стор. 39—96.

На стор. 78—96 — бібліографія до Сковороди: I. Перечень печатных сочинений Сковороды (с 1798—1854 год); II. Перечень неизданных сочинений Сковороды; III. Перечень печатных статей о Сковороде.

Григорий Саввич Сковорода странствующий украинский философ (характеристика).— Киевлянин, 1868, № 19.

Ливанов Ф. В. Украинский философ Г. С. Сковорода и его значение среди молокан и духоборцев.— Новое время, 1869, № 168.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 363—365 — характеристика Г. Сковороди; огляд його літературної діяльності.

Сумцов Н. Житие Сковороды, описанное другом его, М. И. Ковалинским.— Киев. стар., т. XV, 1886, сентябрь, стор. 103—150. (Є окремий відбиток).

На стор. 103—113 — передмова М. Сумцова; на стор. 113—150 — текст Жития Сковороды, написаного М. Ковалинським.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 410—415 — біографія Григорія Сковороди і огляд його творчості.

Ефименко А. Я. Философ из народа.— Книжки недели, 1894, январь, стор. 7—30.

Схарактеризовано життя і діяльність Сковороди в історичній обстановці його часу.

Об издании сочинений Г. С. Сковороды. От Харьковского историко-филологического общества.— Вопр. филос. и психол., т. XXIII, 1894, кн. 3, май, стор. 489—490.

Повідомлення.

Зеленогорский Ф. А. Философия Г. С. Сковороды, украинского философа XVIII столетия.— Вопр. филос. и психол., т. XXIII, 1894, кн. 3, май, стор. 197—234 (отд. I); т. XXIV, 1894, кн. 4, сентябрь, стор. 281—315.

Характеристика філософської науки Сковороди, зокрема в порівнянні з грецькою філософією.

Рец.: *Лаврецький С.* — ЗНТШ, т. V, 1895, стор. 78 (*бібл.*).

Стеллецкий Н. Странствующий украинский философ Григорий Саввич Сковорода.— Киев. епарх. ведом., 1894, № 20, часть неофиц., стор. 609—626.

Біографія Г. Сковороди і характеристика світогляду.

Стеллецкий Н. Странствующий украинский философ Григорий Саввич Сковорода.— Труды Киев. дух. акад., 1894, № 7, стор. 449—478; № 8, стор. 608—629.

Біографія Сковороди; список його творів (оригінальних і перекладів); характеристика життя і поглядів Сковороди.

С. Р. [Русова С.]. Странствующий украинский философ Гр. Сав. Сковорода.— Киев. слово, 1894, № 2441—2443.

Популярний нарис.

[Багалей Д.]. К юбилею украинского философа Григория Саввича Сковороды. От Харьковского историко-филологического общества.— Киев. стар., т. XLVI, 1894, август, стор. 268—269.

Багалей Д. По поводу извещения Харьковского историко-филологического общества об издании сочинений Г. С. Сковороды.— Киев. стар., т. XLVI, 1894, август, стор. 269—276.

Сумцов Н. Ф. Отчет о деятельности Харьковского историко-филологического общества в 1893—94 акад. году.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 6, вып. 2, 1894, стор. I—XVI.

На стор. VIII—XI — повідомлення про розшуки Д. Багалієм рукописів Сковороди і виклад змісту доповіді Ф. А. Зеленогорського Философия Гр. Сав. Сковороды, украинского философа XVIII ст.

Багалей Д. Заметка о рукописях Г. С. Сковороды.— Киев. стар., т. XLVI, 1894, сентябрь, стор. 463.

А. Л. [Лазаревский А.]. К поминкам по Сковороде.— Киев. стар., т. XLVII, 1894, ноябрь, стор. 296—297.

Про те, як Сковорода вступив учителем до Тамар.

С. Р. [Русова С.]. Григорий Саввич Сковорода, украинский народный учитель и философ.— Мир божий, 1894, ноябрь, стор. 48—72.

Розгляд педагогічних ідей Сковороди.

Ефименко А. Я. Личность Сковороды как мыслителя.— Вопр. филос. и психол., т. XXV, 1894, ноябрь, кн. 5, стор. 419—444 (отд. I).

Характеристика філософської системи Г. Сковороди.

[Багалей Д.]. Юбилейное чествование памяти Григория Саввича Сковороды в Харькове.— Киев. стар., т. XLVII, 1894, декабрь, стор. 461—474.

На стор. 463—474 — тексти (скорочені) промов: Ф. А. Зеленогорського (Г. С. Сковорода как философ), А. С. Лебедєва (Г. С. Сковорода как богослов), Д. І. *Багалія (Ученне, жнзнь и значение* Г. С. Сковороды).

Гр-в Вл. Украинский философ Григорий Саввич Сковорода.— Волгарь, 1894, № 257.

Ковалинский М. Житие Григория Сковороды. Писано в 1794 г. в древнсм вкусе. Харків, вид. Харк. губ. стат. коміт., 1894. 40 стор.

Текст житія з портретом Г. Сковороди.

С. Р. [Русова С.]. Странник Григорий Савич Сковорода. Харків, вид. Харк. общ. грамотн., 1894. 31 стор.

Біографічний нарис.

Багалей Д. И. Украинский философ Григорий Саввич Сковорода.— Киев. стар., т. XLVIII, 1895, февраль, стор. 145—169; март, стор. 265—294; т. XLIX, июнь, стор. 272—350.

Ця стаття є продовженням розвідки Д. Багалія, вміщеної у виданні творів Сковороди 1894 р.

Зеленогорский Ф. А. Памяти Г. С. Сковороды.— Зап. Харьк. унив., 1895, кн. 4, ч. неофиц., стор. 109—118.

Характеристика філософських поглядів Сковороди (те саме див. Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896).

Юбилейное чествование памяти Г. С. Сковороды.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 35—36.

Про відзначення 13 листопада 1895 р століття з дня смерті Сковороди (29 жовтня 1794 р.).

Лебедев А. Г. С. Сковорода как богослов.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 37—42.

Про своєрідність богословських поглядів Сковороди. (Промова на ювілейному вшануванні Сковороди 13 листопада 1894 р.).

Зеленогорский Ф. А. Памяти Г. С. Сковороды.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 43—51.

Характеристика філософських поглядів Сковороди (Промова на засіданні Харк. іст.-філолог. товариства в день століття смерті Сковороди).

Багалей Д. И. Григорий Саввич Сковорода. Его учение, жизнь и значение.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 52—67.

Характеристика світогляду і особи Сковороди. (Промова на засіданні Харк. іст.-філолог. товариства з нагоди століття з дня смерті Сковороди).

Кудринский Ф. Философ без системы. (Опыт характеристики Григория Саввича Сковороды).— Киев. стар., т. LX, 1898, январь, стор. 35—63; февраль, стор. 265—282; март, стор. 436—456.

Характеристика філософії Сковороди; література питання.

Рец.: *С. Гн.* [Гуменюк С.].— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 39—40 (бібл.).

Памяти Григория Саввича Сковороды.— Киев. стар., т. LXIV, 1899, февраль (докум., изв. и зам.), стор. 94.

Думка про те, що слід відкрити школу імені Сковороди.

Л. Ч. [Чижиков Л.]. Г. Сковорода. Проба бібліографії.— ЗНТШ, т. XXX, 1899 (miscellanea), стор. 1—4.

Бібліографія видань творів Сковороди і літератури про нього (44 №№).

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 38—55 — біографія Г. Сковороди; характеристика його поглядів; мова Сковороди.

Сковорода Григорий Саввич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 59 півтом. СПб., 1900, стор. 217—219.

Петров Н. И. Первый (малороссийский) период жизни и научно-философского развития Г. С. Сковороды.— Труды Киев. дух. акад., 1902, № 12, стор. 588—618.

Біографія Сковороди; педагогічна і письменницька діяльність Г. Кониського, в якого, очевидно, навчався Сковорода; Сковорода як визначний представник класицизму (реферат, зачитаний на XII археолог. з'їзді у Харкові).

Рец.: *С. І.*— ЗНТШ, т. LVII, 1904, стор 26 (бібл.).

Абрамович Д. И. Памятники языка и письма и археографические на XII археологическом съезде в Харькове.— Христ. чтен., 1903, ч. I (т. CCXV), стор. 174—183.

Реферат доповіді на з'їзді в т. ч. Н. И. Петров Первый (малорусский) период жизни и научно-философского развития Г. С. Сковороды.

[Русова С.]. Странник Григорий Саввич Сковорода. Биограф. очерк С. Р. Изд. 3-е. Х., 1903. 31 стор.

Ефименко А. Философ из народа. Личность Г. С. Сковороды как мыслителя.— Южная Русь. Т. II. СПб., 1905, стор. 236—275.

Петров Н. И. Первый (малорусский) период жизни и научно-философского развития Г. С. Сковороды.— Труды XII археолог. съезда. Т. III. М., 1905, стор. 334—335 (протоколи).

Біографія Сковороди; коротка характеристика письменника

Гусев Н. Народный украинский мудрец Григорий Савич Сковорода. М., изд. «Посредник», 1906. 64 стор.

Багалей Д. И. Неизданные сочинения Г. С. Сковороды.— Труды XIII археолог. съезда. Т. II. М., 1908, стор. 213—214 (протоколи).

Мова йде про твори: Израильскій змій, Асхань, Потоп зміин, Книжечка о чтеніи св. Писанія, нареченная жена Лотова; дискусія з приводу творчості Сковороди.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 81—82 — характеристика життя і творчості Г. Сковороди.

Багалей Д. И. Г. С. Сковорода и Л. Н. Толстой. Историческая параллель. Речь проф. Д. И. Багалея. Х., 1911. 8 стор. (Відб. з Сб. речей памяти Толстого, произнесенных в торжественном заседании Совета Харьковского университета и Харьковского историко-филологического общества. Харків, 1911).

Подібність поглядів Г. Сковороди і Л. Толстого

Эрн В. Ф. Очерк теоретической философии Г. С. Сковороды.— Вопр. филос. и психол., кн. С, 1911, № 5, ноябрь — декабрь, стор. 531—680.

Эрн В. Ф. Жизнь и личность Г. С. Сковороды.— Вопр. филос. и психол., кн. CVII, 1911, № 2, март — апрель, стор. 126—166.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор 25 — огляд поетичної діяльності Г. Сковороди.

Багалей Д. И. Г. С. Сковорода. Его учение, жизнь и значение.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 20, 1912, стор. 1—17.

Передрук (з незначними поправками) статті з Сб. Харьк. ист.-филолог общ., т 8, 1896, стор 52—67.

Эрн. В. Григорий Саввич Сковорода. Жизнь и учение. М., изд. «Путь», 1912. 343 стор.

Зміст: Введение. Основной характер русской философской мысли и метод ее изучения. Часть первая Личность Пролог на земле;

Пролог на небе; годы юности и учення; заграничное странствие; неопределенность; основные черты душевного склада; жизненное решение; дружба с Ковалинским; странический посох; учительство и писательство; последние годы, смерть. Часть вторая. Учение. Вводные замечання; антропологическая точка зрения: hieroglyfica, emblemata, symbola; проблема библии; учение о внутреннем человеке; учение о мире; о боге; мистическая мораль; прикладная мораль; педагогические идеи; Сковорода и церковь; заключение — Сковорода и последующая русская мысль.

Рец.: *Федюшка М.*— ЗНТШ, т. CXV, 1913, стор. 228 (бібл.).

Товкачевський А. Г. С. Сковорода. К., вид-во «Життя й мистецтво», 1913. 67 стор.

Характеристика філософії Г. Сковороди.

Рец.: *Лизанівський І.*— Літ.-наук. вісн., т. LXIV, 1913, жовтень — грудень, стор. 369—371.

Багалей Д. И. Издания сочинений Г. С. Сковороды и стоящие в связи с ними исследования о нем. (К 120 годовщине со времени его кончины — 1794—1914 г.).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 3, 1914, стор. 1—58. (Є окремий відбиток).

Бібліографія видань творів Сковороди і писань про нього.

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 264—266 — обгрунтування думки, що вірш № 227 з Богогласника, вид. 1791 р.— Жаль над злѣ иждивенным временем житія (поч.: «Ах, ушли ж моя лѣта, як вихор с круга свѣта...») — належить Григорію Сковороді.

Список лиц, коим предположено поставить монументы в г. Москве и других городах РСФСР.— Известия ЦИК, 1918, 2 августа (або журн. Искусство, М., 1918, № 2(6).

Список затверджений Радою Народних Комісарів РСФСР в 1918 р. і підписаний В. І. Леніним; у списку є ім'я Г. С. Сковороди.

Клепатський П. Український мандрівний філософ Григорій Савич Сковорода.— Кам'янець на Поділлю, Укр. вид-во в Катеринославі, 1920. 32 стор.

Популярна біографія Г. Сковороди; характеристика життя і творчості.

Возняк М. С. Грицько Сковорода славний український мудрець (1772—1794). Оповів Михайло Возняк. Львів, 1922 24 стор. (Нар. бібл. Просвіти, ч. 14).

Популярний нарис життя і діяльності: Слобідська Україна в XVIII ст.; мандрівні вчителі в старій Україні; Грицько Сковорода вчиться; роки вчительства; Сковорода мандрівним учителем; значення Грицька Сковороди.

Тисяченко Гр. [Саливон Г.]. Народний філософ учитель Г. С. Сковорода. Його життя та діла. 1722—1794. Лохвиця, 1922. 88 стор.

Ювілейне видання; з портретом Сковороди і фотографією пам'ятника письменникові в Лохвиці.

Ковалівський А. Легенда про Сковороду у французькому словнику.— Черв. шлях, 1923, № 1, стор. 226—227.

Легендарно-фантастичні відомості про життя і діяльність Сковороди.

Ювілей Сковороди.— Черв. шлях, 1923, № 1, стор. 256—257.

Про ювілей Сковороди в 1922 р. (двохсотріччя з дня народження).

Гордієвський М. І. Теоретична філософія Г. С. Сковороди.— В кн.: Пам'яті Г. С. Сковороди (1722—1922). Збірка статтів. Одеса, 1923, стор. 3—36.

Музичка А. В. Поетична творчість Гр. С. Сковороди.— В кн.: Пам'яті Г.С. Сковороди (1722—1922). Збірка статтів. Одеса, 1923, стор. 37—61.

Історія дослідження поетичної спадщини Сковороди; аналіз творів із Сада божественных пѣсней.

Бузук П. О. Мова і правопис в творах Г. С. Сковороди.— В кн.: Пам'яті Г.С. Сковороди (1722—1922). Збірка статтів. Одеса, 1923, стор. 62—84.

Дложевський С. С. Плутарх у листуванні Сковороди (до проблеми літературних джерел Сковороди).— В кн.: Пам'яті Г. С. Сковороди (1722—1922). Збірка статтів. Одеса, 1923, стор. 85—97.

Синявський О. Мова творів Гр. Сковороди.— Черв. шлях, 1924, № 4—5, стор. 248—255.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 77—93 — біографія Г. Сковороди; огляд його творчості; філософія Сковороди.

Котович А. Григорій Савич Сковорода, український філософ XVIII ст. Львів, вид. Молода Україна, 1924. 48 стор.

Вступ; молодість і шкільні часи Сковороди; перші подорожі Сковороди; Сковорода учителем; Сковорода в Харкові; Сковорода на мандрівці; останні літа життя Сковороди; література про Сковороду.

Білий В. Г. С. Сковорода. Життя й наука. К., 1924. 45+3 стор.

Популярний нарис.

Пелех П. З життя і творчості Сковороди.— ЗНТШ, т. CXXXVI—CXXXVII, 1925, стор. 139—157.

Матеріали до біографії Сковороди: про час народження (дата 1722 р.— сумнівна); дати з останнього періоду життя Сковороди; питання про «космічну свідомість» філософа.

Багалій Д. І. Український мандрований філософ Гр. Сав. Сковорода. Х., ДВУ, 1926. 397 стор.

Детальна біографія; погляди на особу Сковороди; відповідність життя та науки; вплив Сковороди на всі стани українського суспільства; оцінка видань творів Сковороди; зміст філософських творів; літературні твори Сковороди (всебічна розробка теми); погляди Сковороди на науку; загальна філософська концепція Сковороди, вивчена з його творів; бібліографічний покажчик розвідок про Сковороду (222 №№).

Пам'ятник Г. С. Сковороді.— Черв. шлях, 1926, № 7—8, стор. 282.

Повідомлення про відкриття пам'ятника Сковороді в с. Іванівці (Сковородинівці) біля Харкова.

Ладиженський О. М. Основні проблеми сучасної теорії пізнання й філософія Г. С. Сковороди.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, ч. II), кн. XIII—XIV, 1927, стор. 1—29.

Петров В. П. До характеристики філософського світогляду Сковороди. (Вчення Сковороди про матерію).— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, ч. II), кн. XIII—XIV, 1927, стор. 30—43.

Грузинський О. С. Критичні замітки до твору Сковороди «Басни харьковские».— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, ч. II), кн. XIII—XIV, 1927, стор. 378—385.

Аналіз байок; відомості про ніжинський рукопис байок Сковороди (водяний знак 1783); два зразки відмінностей текстів байок з ніжинського рукопису і видання Багалія (1912).

Haase F. Die kulturgeschichtliche Bedeutung des ukrainischen Philosophen Grigorij Skoworoda.— Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven, (Братіслава), 1928, т. IV, зош. 1, стор. 21—42.

Пелех П. Про діалог Сковородин «Неграмотний Марко».— Ювілейний збірник на пошану акад. М. С. Грушевського, т. II, К., 1928, стор. 449—454.

Гіпотеза, що діалог Неграмотний Марко (зниклий) і Разговор дружеский о душевном мирѣ — ідентичні.

Ковалівський А. Сковорода в західній літературі.— Україна, 1929, липень—серпень, стор. 121—132.

Зведення бібліографічних матеріалів.

Ковалівський А. Нові дані про двійника Г. Сковороди в Лозанні Даніїла Майнгарда та його сім'ю.— Україна, 1929, вересень, стор. 38—39.

Деякі дані про Мейнгарда, ученого з Лозанни, що був схожий на Сковороду і з яким познайомився учень Сковороди Ковалинський у 1773 р., подорожуючи по Європі.

Сватиков Ф. Ф. Г. С. Сковорода и его педагогические взгляды (1722—1794).— Сов. педагогика, 1938, № 8, август, стор. 100—107.

Зміст: I. Основные этапы жизни и деятельности Г. С. Сковороды; II. Педагогические идеи.

Попов П. М. Шевченко і Сковорода.— Наук. зап. Київ. держ. унів. ім. Т. Г. Шевченка. Зб. філолог. фак., № 1, 1939, стор. 207—225.

На матеріалах висловлювань Шевченка про Сковороду.

Журавська І. Ю. Г. С. Сковорода (1722—1794).— Літерат. критика, 1939, кн. 11, листопад, стор. 31—48.

Коротка біографія, аналіз творчості і бібліографія.

Тичина П. Григорій Сковорода.— Літ. журнал, 1940, № 3, березень, стор. 94—100.

Характеристика життя і діяльності Г. Сковороди на широкому історико-культурному фоні.

Тараненко П. Педагогічні ідеї Г. С. Сковороди.— Комуністична освіта, 1940, № 4, квітень, стор. 86—97.

Зміст філософії Сковороди; етика; соціальні погляди; погляд на народну освіту; про мету людського життя; про мету виховання; погляди на розумовий розвиток; керівні ідеї педагогічних поглядів Г. Сковороди.

Тичина П. Г. Григорій Сковорода.— Рад. літературознавство, кн. 5—6, 1940, стор. 43—51.

Загальна характеристика життя, діяльності і поглядів Сковороди (із вступного слова на урочистому вечорі 19 листопада 1939 р. з нагоди 145-річчя з дня смерті Г. С. Сковороди).

Попов П. М. Літературна творчість Г. С. Сковороди.— Рад. літературознавство, кн. 5—6, 1940, стор. 53—64.

Характеристика творчості (промова на урочистому вечорі 19 листопада 1939 р. з нагоди 145-річчя з дня смерті Г. С. Сковороди).

Косарик Д. М. Вшанування пам'яті Г. С. Сковороди.— Рад. літературознавство, кн. 5—6, 1940, стор. 333—339.

Тичина П. Г. Григорій Сковорода.— Укр. літерат., 1942, № 12—14, стор. 342—347.

Загальна характеристика життя, світогляду Г. Сковороди і його творчості (з промови, присвяченої 220-й річниці з дня народження Г. Сковороди).

Трахтенберг О. Очерк философии Григория Сковороды.— Под знаменем марксизма, 1944, № 4—5, стор. 36—49.

Біографія Г. Сковороди; його просвітительство, філософія, демократизм.

Охріменко П. Життя та діяльність Григорія Сковороди.— Дніпро, 1944, № 5—6, листопад — грудень, стор. 102—112.

Загальний нарис.

Єрофеєв І. Г. С. Сковорода.— Україна, 1944, № 11—12, стор. 34—35.

Популярний нарис про світогляд Г. Сковороди.

Попов П. М. Григорій Сковорода і українська література.— Укр. літерат., 1944, № 11, листопад, стор. 128—140.

Аналіз творчості Сковороди; попередники і сучасники Сковороди; Сковорода і Ломоносов, Котляревський, Шевченко, Куліш, Франко, Коцюбинський, Тичина, Рильський.

Григорій Сковорода (літературний плакат). К.— Х., Укрдержвидав, 1944.

Автором плаката є *П. М. Попов.*

Тичина П. Г. Григорій Сковорода.— Вісті Акад. наук УРСР, 1945, № 2—3, стор. 56—58.

Із вступного слова на урочистому ювілейному засіданні Академії наук УРСР 22 грудня 1944 р.

Попов П. М. Значення Г. С. Сковороди в історії української літератури.— Вісті Акад. наук. УРСР, 1945, № 2—3, стор. 59—69.

Доповідь на урочистому ювілейному засіданні Академії наук УРСР 22 грудня 1944 р.

Попов П. Н. Сковорода Г. С. — БСЭ. Т. 51, 1945, стор. 311—313.

Єневич Ф. Суспільно-філософські погляди Г. С. Сковороди.— Пропагандист і агітатор, 1946, № 4, квітень, стор. 30—37.

Яременко П. Поетична спадщина Григорія Сковороди.— Наук. зап. Львів. держ. пед. інст., т. I, вип. 1, 1946, стор. 69—84.

Аналіз і характеристика поезій Сковороди.

Попов П. М. Новознайдені тексти Г. С. Сковороди.— В брош.: VI наукова сесія [Київського держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка]. Тези доповідей. Філологія. К., вид-во КДУ, 1948, стор. 5—7.

Повідомлення про те, що знайдено новий список Разговора дружеского о душевном мире та кілька листів Сковороди; загальна характеристика стану видання творів Сковороди.

Пачовський Т. І. Замітки до поетичної творчості Григорія Сковороди.— Літературно-критичний збірник. Наук. зап. Львів. держ. унів. ім. Ів. Франка, т. XIX, вип. I, 1951, стор. 6—19.

Аналіз поетичної спадщини Г. Сковороди; література питання.

Стеценко Л. Ф. Значення Г. С. Сковороди в історії української літератури.— Літерат. в школі, 1951, № 6, стор. 67—72.

Бендриков К. Е. Г. С. Сковорода — выдающийся украинский философ и педагог (1722—1794).— Сов. педагогика, 1951, № 8, стор. 43—58.

Біографія Г. Сковороди; суспільно-політичні умови на Україні у XVIII ст.; характеристика філософських та педагогічних поглядів і життєвої практики Сковороди.

Костюк Г. С. Психологічні погляди Г. С. Сковороди.— В кн.: Нариси з історії вітчизняної психології XVII—XVIII ст. (Наук. досл. інст. психології), К., 1952, стор. 160—187.

Історія Української РСР. Т. І. К., Вид-во АН УРСР, 1953. 784 стор. (Академія наук УРСР, Інститут історії).

На стор. 375—377 — біографія і характеристика Г. Сковороди.

Билыч Т. А. Г. С. Сковорода выдающийся украинский философ XVIII века. К., изд-во Киев. гос. унив., 1953. 38 стор.

Вступ; біографія Сковороди; філософські погляди; соціально-політичні погляди; критика релігії; висновок.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 113—121 — біографічні відомості про Сковороду; характеристика його світогляду; аналіз байок, поезій.

Слюсарський А. Г. Слобідська Україна. Історичний нарис XVII—XVIII ст. Х., Харк. книжково-газ. вид-во, 1954. 280 стор.

На стор. 215—222 — характеристика життя і діяльності Г. С. Сковороди.

Шолом Ф. Я. Російсько-українські літературні зв'язки після возз'єднання України з Росією в 1654 році. (Нариси з історії російсько-українського єднання у другій половині XVII—XVIII ст.).— Наук. зап. Київ. держ. унів. ім. Т. Г. Шевченка, т. XIII, вип. II, Зб. філолог. фак., № 6, 1954, стор. 26—60.

Серед інших матеріалів розробляється тема Г. Сковорода і В. Капніст.

Пінчук С. Видатний український байкар. (До 160-х роковин з дня смерті Г. С. Сковороди).— Жовтень, 1954, № 11, стор. 95—100.

Аналіз і характеристика байок.

Мелещенко З. Н. Философия Г. С. Сковороды. (Из истории передовой общественной мысли на Украине в XVIII столетии).— Учен. зап. ленингр. гос. унив. им. А. Жданова, № 168, серия филолог. наук, вып. 5, Л., 1955, стор. 244—270.

Біографія Г. Сковороди в зв'язку з суспільно-політичними та економічними умовами його часу; філософська спадщина та ідейні джерела творчості Сковороди; моральна філософія і педагогічні погляди; педагогічні погляди; соціально-політичні погляди; заключення.

Очерки по истории общественно-политической мысли народов СССР. В двух томах. Т. I. Под ред. Г. С. Васецкого, М. Т. Иовчука и др. М., Изд-во АН СССР, 1955. 592 стор.

На стор. 179—188 — біографія Г. Сковороди; літературно-філософська спадщина, її огляд.

Ніженець А. М. Поетична творчість Г. С. Сковороди і російська література XVIII ст.— Учені зап. Харк. ун-ту, т. LXX. Труди філолог. фак., т. 3, 1956, стор. 261—283.

Зіставлення образів, мотивів і тем творів Сковороди і передових російських письменників XVIII ст.

Толстой Л. Н. Полное собрание сочинений. Серия первая. Произведения. Т. 39—40. М., ГИХЛ, 1956.

На стор. 406—412 (т. 40) — виклад біографії Г. Сковороди; зміст його морально-філософського вчення; цитати з Сковороди; на стор. 510—511 — коментар.

Очерки истории СССР. Период феодализма. Россия во второй половине XVIII в. Под ред. А. И. Барановича, Б. Б. Кафенгауза и др. М., Изд-во АН СССР, 1956. 896 стор. (АН СССР. Институт истории).

На стор. 601—603 — загальний огляд життя і діяльності Г. Сковороди (розділ написано К. Г. Гуслистим).

Табачников І. А. Філософські і суспільно-політичні погляди Г. С. Сковороди.— В кн.: З історії суспільно-політичної та філософської думки на Україні. К., Вид-во АН УРСР, 1956, стор. 19—64.

Табачников И. А. и **Попов П. Н.** Сковорода Г. С.— БСЭ. Т. 39, изд. 2-е, 1956, стор. 244—245.

Л. М. Толстой і Г. С. Сковорода.— Літерат. газета, 1957, 1 березня, № 17 (1324), стор. 4.

Білич Т. А. Світогляд Г. С. Сковороди. К., вид-во Київ. держ. унів., 1957. 112 стор.

Вступ; Київська академія часів Сковороди; суспільно-політичні погляди його; філософські погляди; критика релігії; педагогічні погляди; короткий огляд праць про Сковороду; висновки.

Рец.: *Ступак Ю. П.* Нова праця про Сковороду.— Рад. літературознавство, 1958, № 6, листопад — грудень, стор. 130—132.

Гребенна-Монастирна Г. П. Провідні педагогічні ідеї Григорія

Сковороди.— Наук. зап. Одеськ. пед. ін-ту іноз. мов, т. 3, 1958, стор. 33—47.

Гребенна-Монастирна П. Г. Г. С. Сковорода про розумове та моральне виховання.— Наук. зап. Одеськ. пед. ін-ту іноз. мов, т. 3, 1958, стор. 133—153.

Гнатюк Г. М. Мова творів Г. С. Сковороди.— Укр. мова в школі, 1958, № 3, травень—червень, стор. 16—22.

Ніженець А. М. Д. В. Бонч-Бруєвич про Г. С. Сковороду.— Рад. літературознавство, 1958, № 3, стор. 88—92.

Текст листа Бонч-Бруєвича від 6 квітня 1955 р., в якому розповідається про історію видання творів Сковороди 1912 р. і про оцінку Сковороди В. І. Леніним; із вступною заміткою А. М. Ніженець.

Гребенная Г. П. Педагогические взгляды Г. С. Сковороды. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Х., 1959. 19 стор. (Харьк. гос. унив.).

III

Халявский Ор. Сковорода, украинский писатель XVIII века. (Материалы для истории южнорусской литературы).—Основа, 1862, серпень, стор. 1—39; жовтень (вересень), стор. 39—96.

На стор. 78—96 — бібліографія: I. Перечень печатных сочинений Сковороды (с 1798—1854 год); II. Перечень неизданных сочинений Сковороды; III Перечень печатных статей о Сковороде.

Л. Ч. [Чижиков Л.]. Г. Сковорода. Проба бібліографії.— ЗНТШ, т. XXX, 1899 (miscellanea), стор. 1—4.

Подано 44 №№.

Багалій Д. І. Український мандрований філософ Гр. Сав. Сковорода. Х., ДВУ, 1926. 397 стор.

При розвідці — бібліографічний покажчик на 222 №№.

Скорина Франціск

(Див. також Скорини біблія)

Франціск (Георгій) Скорина народився біля 1490 р. в м. Полоцьку у православній купецькій фамілії. Десь в 1504 р. вступив до Краківського університету, після 1506 р. вибув далі за кордон і в 1512 р. в м. Падуї (Італія) одержав учений ступінь доктора медицини. В 1517 р. у Празі розпочав видавничу діяльність; біля 1525 р. поселився у м. Полоцьку, розвиваючи далі друкарську справу. В 1535 р. ще був живий. Автор передмов до своїх видань.

I

Псалтир. Прага, надруковано Франціском Скориною, 1517. 142 арк.

З передмовою Скорини.

Бівлия руска выложена доктором Франциском Скориною из славного града Полоцька, богу ко чти и людем посполитым к доброму научению. Прага, 1517—1519.

Під цим заголовком видано 22 книги Біблії; до всієї Біблії і до кожної книги зокрема є передмови Франціска Скорини.

Мала подорожна книжиця. Вільно, надруковано Ф. Скориною, біля 1525 р.

В складі книжки: Псалтир, Часословець, акафісти, канони, шестодневець, святці короткі і пасхалія.

Апостол. [Заголовок: Починається книга деания и посълания апостольская, зовемая апостол, з божию помочью справълена доктором Франьциском Скориною с Полоцька]. Вільно, надрукована Ф. Скориною, 1525. 315 арк.

З передмовою Скорини.

Владимиров П. В. Доктор Франциск Скорина. Его переводы, печатные издания и язык. Исследование П. В. Владимирова. СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен., № XC, 1888. XXVI+351 стор.

Література питання; огляд суспільно-політичного життя України і Білорусії XV—XVI ст. ст.; біографія Ф. Скорини; празькі і віленські видання Скорини; вплив його видань на наступні видання; мова Скорини; додаток: два документи для біографії Скорини; текст передмови з Псалтиря (1517 р.); перший розділ книги Іова (з різних давніх видань); тексти з Пісні пісень, книги Есфір, Малої подорожної книжиці та ін.

Рец.: Рус. филолог, вестн., т. XIX, 1888, стор. 122—123, Филолог. зап., 1889, вып. V, стор. 10—11 (библ. зам.).

II

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России. Соч. митрополита Евгения. Т. II. М., изд. Москвитянина, 1845. 290+XVI стор.

На стор. 169—171 — короткі біографічні відомості про Ф. Скорину; реєстр його видань.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 282 — короткі відомості про Ф. Скорину.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 138 — характеристика діяльності Ф. Скорини.

Владимиров П. В. Рукопись «Апостола толкового» 1500 г., принадлежащая И. Л. Силину.— Труды IX археолог. съезда. Т. II. М., 1897, стор. 323—324.

Переписаний з видання Скорини 1525 р.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 154—159 — біографічні дані про Франціска Скорину і огляд його видавничої діяльності.

Владимиров П. Начало славянского и русского книгопечатания в XV и XVI веках.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 8, 1894, стор. 11—34 (отд. второй).

Огляд найдавніших видань; характеристика краківських видань Фіоля; замітки і додатки до розвідки про доктора Франціска Скорину (подано реєстр рецензій на книгу П. Владимирова); про московські першодруки євангелій до 1564 р.

Скорина Франциск-Георгий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 59 півтом. СПб., 1900, стор. 228.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 41 — огляд видавничої діяльності Франціска Скорини.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 45—46 — біографія Ф. Скорини і характеристика його видань.

Миловидов А. В. Новые документы, относящиеся к биографии Франциска Скорины.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 221—226.

Тексти чотирьох документів про Скорину: 1) Послання прусського короля Альбрехта старшого від 16 травня 1530 р. до віленського воєводи, щоб той дав пропуск Скорині до короля; 2) Текст пропуску від 16 травня 1530 р.; 3) Прохання короля до Віленського сената сприяти Скорині (від 18 травня 1530 р.) і 4) Скарга того ж короля на Скорину (від 26 травня 1530 р.), що Скорина таємно забрав з собою королівського друкаря.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 5—11 — біографія і характеристика видавничої діяльності Ф. Скорини; українські списки його видань.

Шчакаціхін М. Гравюры і кніжныя азды ў виданьях Францішка Скарыны. Мінськ, 1926. 50 стор.+30 вкл. арк.

Охрименко П. П. К вопросу о влиянии Г. Скорины на украинскую книжность XVI века.— Учен. зап. Гомельск. гос. пед. инст. им. В. П. Чкалова, вып. II, Минск, 1956, стор. 121—128.

Характеристика видань Скорини; списки видань Скорини на Україні; вплив видань Скорини на різні українські рукописні і друковані твори.

Скульський Андрій

(Див. також Драматична література)

Андрій Скульський народився у Львові в міщанській родині. Навчався у львівській братській школі, освоїв друкарську справу. Організував свою друкарню і мандрував з нею по Молдавії; десь у 1628 р. повернувся до Львова. В 1638 р. об'єднався з друкарем Михайлом Сльозкою. В 1641—1643 рр. був складачем і управителем братської друкарні, а з 1643 р. працював у єпіскопській друкарні Арсенія Желиборського; з 1646 р. працював в Уневі. В 1651 р. за наказом польського короля Скульського заарештовано під м. Соколем за зв'язки з козаками, він був підданий страшним тортурам, але не сказав нічого. Автор віршованих діалогів.

I

Скульський Андрій. Вѣршѣ з трагодіи Хрістос пасхон, Григоріа Богослова. Першіи в святый великій пяток при положеню плащеницѣ до гробу. Другіе — на пресвѣтлый день воскресеніа господа нашего Ісуса Христа. Львів, братська друкарня, 1630. 36 стор.

Щурат В. Хрістос пасхон. Львівські віршовані діалоги з 1630 р.— ЗНТШ, т. CXVII—CXVIII, 1913, стор. 137—178.

На стор. 156—178 — передрук книжечки Хрістос пасхон (з фоторепродукціями окремих сторінок); опис книжечки; аналіз твору; біографія Андрія Скульського; література питання.

Рєзанов В. І. Драма українська. 1...

На стор. 71—90 — текст книжечки Вірші з трагедії «Христос пасхон» Андрія Скульського (1630) (за вид. В Щурата з ЗНТШ, т. CXVII—CXVIII, 1913); на стор. 22—29 — аналіз і характеристика твору.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 191—192 — біографічні дані про Андрія Скульського; огляд його віршів.

Славинецький Єпіфаній

Єпіфаній Славинецький до 1632 р. навчався в Києво-Могилянській колегії, згодом в закордонних академіях; прекрасно знав польську, грецьку і латинську мови, класичну і богословську літератури. Повернувшись із закордону, прийняв чернецтво і десь у 1642 р. став учителювати в колегії (до 1649 р.), де й розпочав літературну діяльність. У 1649 р. був викликаний царем до Москви. Тут 26 років навчав грамоти, перекладав різні твори, розвивав видавничу діяльність. Помер 19 листопада 1675 р. Автор численних перекладів, двох лексиконів, понад 50 слів.

I

Славинецький Єпіфаній. ...Григоріа Богослова... Василіа Великого... бесѣды на шестодневник; ...Афанасіа... Александрійскаго на богомерзских и проклятых аріан... Іоанна Дамаскина книга небеса... тщаніем... Єпифанія кіевскія страны, обытающаго в... Москвѣ... преведены из печатных книг еллино-греческого языка на словяно-россійскій вново... М., 1665. 4+10+222+43+70+2+58 арк. (818 стор.).

Лавровский Н. Памятники старинного русского воспитания.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1861, кн. 3, стор. I—71 (материалы славянские).

Старовинні тексти на теми виховання; на стор. 33—57 — текст передмови до педагогічного твору, присвяченої князю П. М. Черкаському (рукоп. кін. XVII ст.); тут же — вірш на педагогічну тему (поч.: «Благо есть слову божію внимати...»). Можливо, що це все створено Є. Славинецьким.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1185—1190 — уривок з Космографії, перекладеної Єпіфанієм Славинецьким (за рукоп. Синод. бібл), з коментарем.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 172—183 — біографічні відомості про Єпіфанія Славинецького; реєстр і огляд його літературної спадщини; текст старовинної історичної записки про перекладацько-видавничу діяльність Славинецького.

Об ученых трудах Єпифания Славинецкого. Современные материалы с замечаниями В. Ундольского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 4 (год второй), стор. 62—72 (смесь).

Библиотека Павла митрополита сарского и подонского и расход книг и имущества Епифания Славинецкого. Сообщ. В. М. Ундольским.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 5, 1850, стор. 65—84.

Матеріали із збірника офіціальних паперів Московської синодальної бібліотеки; з післямовою В. Ундольського.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 160—161 — характеристика літературної діяльності Єпіфанія Славинецького; на стор. 339—340 — реєстр його філологічних праць; текст вірша на його могилі.

Певницкий В. Епифаний Славинецкий, один из главных деятелей русской духовной литературы в XVII веке.— Труды Киев. дух. акад., 1861, № 8, стор. 405—438, № 10, стор. 135—182.

Коротка біографія Славинецького; праця його над перекладом Біблії; список проповідей (в рукописах); характеристика проповідей.

Любимов С. Борьба между представителями великорусского и малорусского направления в Великороссии в конце XVII и начале XVIII веков.— ЖМНП, ч. CLXXX, 1875, август, стор. 117—152; ч. CLXXXI, 1875, сентябрь, стор. 74—104.

В статті — характеристика діяльності Симеона Полоцького, Єпіфанія Славинецького, Гавриїла Домецького та ін.; матеріали про заборону українських книг в XVII ст.

Галахов А. История русской словесности...

На стор 374—375, 378—380 — характеристика діяльності Єпіфанія Славинецького.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 105—108 — реєстр перекладів Єпіфанія Славинецького; його рукописи.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 236—349 — огляд літературно-філологічної спадщини Є. Славинецького; рукописи його творів.

Брайловский С. Филологические труды Епифания Славинецкого.— Рус. филолог. вестн., т. XXIII, 1890, стор. 236—250.

Про переробку Славинецьким латинського словника Амвросія Калепіна; література питання про Славинецького.

Брайловский С. Заметка о греко-славено-латинском словаре Епифания Славинецкого.— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890, стор. 231—233.

Матеріали про намагання надрукувати греко-славено-латинський словник Єпіфанія Славинецького.

Соболевский А. Кто был первый русский библиограф? — Труды VII археолог. съезда. Т. II. М., 1891, стор. 218—222.

Першим бібліографом, автором Оглавления книг, кто их сложил, був Є. Славинецький.

Брайловский С. О словаре Амвросия Калепина (из бумаг Ундольского). — Рус. филолог. вестн., т. XXVII, 1892, стор. 78—81.

До перекладу словника Ам. Калепіна Єпіфанієм Славинецьким.

Эйнгорн В. О. О сношениях малороссийского духовенства с московским правительством...

Численні матеріали для характеристики багатьох українських письменників, зокрема дані про життя і діяльність Є Славинецького.

А. Л-ко. Епифаний Славинецкий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 22 півтом. СПб., 1894, стор. 667.

Брайловский С. Кто же был первый русский библиограф? — Рус. филолог. вестн., т. XXXVI, 1896, стор. 224—231.

Першим бібліографом, що написав Оглавление книг, кто их сложил є не Медведєв і не Славинецький, а інок Чудовського монастиря Євфімій.

Ротар И. Епифаний Славинецкий, литературный деятель XVII в.— Киев. стар., т. LXXI, 1900, октябрь, стор. 1—38: ноябрь, стор. 189—217; декабрь, стор. 347—400. (Є окремий відбиток).

Характеристика життя і діяльності Є. Славинецького.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 20—21 (бібл.).

Харлампович К. Борьба школьных влияний в допетровской Руси.— Киев. стар., т. LXXVIII, 1902, июль — август, стор. 1—76; сентябрь, стор. 358—394; т. LXXIX, октябрь, стор. 34—61.

Освітня справа на Україні до XVII ст.; Іван Вишенський про латинську науку; діяльність П. Могили, Є. Славинецького та ін.; вплив української школи на московську.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII веков. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903, № 1, стор. 1—460.

На стор. 437—440 — про Єпіфанія Славинецького і його перекладацьку діяльність.

Погорелов В. Латино-славянский словарь XVII в.— Рус. филолог. вестн., т. LI, 1904, стор. 337—340.

Про словник, написаний Є. Славинецьким та А. Сатановським (переклад словника А. Калепіна).

Епифаний Славинецкий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 484—486.

Біографічні відомості; характеристика діяльності; література питання.

Соболевский А. Русская литература XVII века в освещении В. О. Ключевского.— Рус. филолог. вестн., т. LX, 1908, стор. 365—368.

Про діяльність Є. Славинецького, невірно висвітлену Ключевським.

Франко Ів. Теорія і розвій історії літератури.— ЗНТШ, т. LXXXIX, 1909, стор. 5—45.

Про бібліографічну роботу Є. Славинецького — Оглавленіе книг, кто их сложил,— яку приписували С. Медведєву.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 283—287 — біографія Єпіфанія Славинецького, його роль у виправленні книжок, літературні праці і їх характер.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 335—336 — біографічні відомості про Єпіфанія Славинецького; огляд його бібліографічної і перекладацької діяльності.

Шолом Ф. Я. Єпіфаній Славинецький і російська філологічна наука середини XVII ст.— Міжслов'янські літературні взаємини. [Збірник статей]. К., Вид-во АН УРСР, 1958, стор. 19—23. (Академія наук УРСР. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка).

Огляд філологічної перекладацької діяльності Є. Славинецького у Москві.

Словицький Олексій

(Див. також Віршова література)

Олексій Антонович Словицький у 1714 р. був уже дорослою людиною; належав, мабуть, до духовного стану. Автор збірки віршів.

I

Щеглова С. О. Давні українські вірші про пиятцтво.—Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст. письм. та мови, вип. 2, 1929, стор. 75—86.

Література питання; опис збірника Квѣток благоуханний Олексія Словицького, 1714; наведено зразки його віршів; на стор. 83—86 — текст твору Вѣрши зобрание такни с писма святаго, яко і от иных розмаитых книг для осторожности людей, яко пиянство души — пагубно есть.

Сльозка Михайло

Михайло Сльозка у першій полов. XVII ст. завідував друкарнею львівського братства; в 1638 р. завів власну типографію. Помер у 1667 р. Автор передмов до різних видань.

I

Апостол, сі ест книга Новаго завѣта, содержащая в себѣ дѣянія и посланія святых апостолов. Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1639. 27+246 арк.

З передмовою Михайла Сльозки, присвяченою Петру Могилі, і віршами.

Октоих сирѣч осмогласник. Твореніе препод. отца Іоанна Дамаскина и проч... Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1640. 5+298 арк.

З передмовою до читачів Михайла Сльозки

Τριώδιον си ест трипѣснец, святои великои пятдесятницы пентикостаріон еже ест пятдесятница нареченный. От еллинскаго изслѣдован. Львів, друкарня Михайла Сльозки, 1642. 6+433+1 арк.

З двома передмовами друкаря. Не всі екземпляри цього видання однакові: є з посвятою Мефодію Киселю і Петру Могилі (останні екземпляри мають і дещо відмінний заголовок).

Евангеліон, сирѣч благовѣстіе богодухновенных евангелист... Львів, братська друкарня, 1644. 12+412 арк.

З передмовою до читачів від львівського братства і друкаря Михайла Сльозки.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 300—302 — уривок передмови М. Сльозки до Тріоді цвітної 1642 р. з характеристикою діяльності П. Могили.

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 166—169 — біографічні відомості про Михайла Сльозку і огляд його видавничої діяльності.

Судебное дело между наследниками Михаила Слезки и Львовским ставропигиальным братством относительно права печатания русских и церковно-славянских книг. (1667, ноября 15).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904, стор. 643—651.

Смера Іван

Смера Іван половець — псевдонім, очевидно, автора-аріанина, який жив у другій половині XVI ст. Написав підробку — листа до князя Володимира Великого.

I

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских советских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России. Соч. митрополита Евгения. Т. I, М., изд. «Москвитянина», 1845. VI+328 стор.

На стор. 251—258 — текст посланія Івана Смери, літературна історія твору; міфічна біографія.

Малышевский И. И. Подложное письмо половца Ивана Смеры к великому князю Владимиру святому.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 6, стор. 472—553; № 7, стор. 141—233.

Переклад листа з латинського тексту; історія видання листа; характеристика соцініанства та протестантизму на Україні і в Білорусії; аналіз листа; автор листа — Андрій Колодинський, антитринітар із Вітебська; мета фальшування листа.

Франко Ів. Студії на полі карпаторуського письменства XVII—XVIII в.— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 1—50.

На стор. 29—40 — про лист Івана Смери; на стор. 32—35 — сучасний український переклад листа (за вид Малишевського, Подложное письмо половца Ивана Смеры к великому князю Владимиру святому).

II

Малышевский И. И. Подложное письмо половца Ивана Смеры к великому князю Владимиру святому.— Труды III археолог. съезда. Т. II. М., 1878, стор. 307—316.

Характеристика і зміст листа; перше видання (1678 р. в Амстердамі); лист Смери написано руським антитринітарієм XVI—XVII ст. ст.; характеристика руху антитринітаріїв.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 40—41 — література питання про лист половця Івана Смери до великого князя Володимира 990 р.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 22 — літературна історія листа половця Івана Смери.

Смотрицький Герасим

(Див. також Полемічна література)

Герасим Данилович Смотрицький народився в шляхетській родині на Поділлі (можливо, в с. Смотричі, тепер Кам'янець-Подільської обл.). До 1576 р. був міським писарем чи підстаростою в Кам'янці і мав голосну славу вченого. Є твердження, що коли в 1580 р. Костянтин Острозький заснував у Острозі школу, то Смотрицький був там першим ректором. Брав діяльну участь у виданні біблії 1581 р. Помер у жовтні 1594 р. Автор полемічних творів, передмови і віршів до Острозької біблії.

I

Бібліа сирѣч книгы ветхаго и новаго завѣта, по языку словенску... Острог, друкував Іван Федоров, дата на заголовковому аркуші 1581, на вихідному — 1580. 8 ненум.+276+180+30+56+78 арк.

З передмовою від імені К. Острозького, другою передмовою про корнсть св. письма, віршамн (60 рядків) Герасима Смотрнцького і короткою післямовою Івана Федорова.

[**Смотрицький Герасим**]. Ключ царства небесного и нашее християнское духовное власти нерушимый узел.

У єдниому відомому нині дефектному екземплярі, що зберігається в Держ. публ. б-ці АН УРСР нема заголовного аркуша; вважають, що книжка видана у Острозі в 1587 р.; нині кннжка має 44 стор. На стор. 1—5 — передмова до Олександра Костянтнновнча; на стор. 7—15 — До иародов руских короткая а пнлная предмовка (невідомо, чн булн ці сторінки нумеровані); на стор. 1—8 (нумеровані) — Ключ царства небесного; на стор. 9—28 — Каленъдар римски новы (мабуть, без кінця).

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях духовных писателей XVII века.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 295—382.

Текст і аналіз вірша на герб Острозьких у Острозькій біблії 1581 р. Герасима Смотрнцького.

«Ключ царства небесного» — западнорусское полемическое сочинение, 1587 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 232—249.

Текст твору Г. Смотрицького.

Каленъдар римский новый.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 250—265.

Текст твору Г. Смотрнцького (без кінця).

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1889, стор. 869—938 і стор. 1218—1303.

На стор. 871—873 — текст вірша Г. Смотрнцького (1581) на герб Острозькнх (поч.: «Зрн сія знаменія княжате славиаго...»).

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 65—67 — текст віршів иа герб кн. Острозькнх в Острозькій біблії (1681 р.) Г. Смотрнцького і їх аналіз; біографічні відомості про автора; иа стор. 78—79 — текст вірша із Ключа царства небесного (1587 р.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 11—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 111—119 (окр. відб.): Занятня ок. В. Ж. Курсы С. А. Щегловой: література пнтання про Острозьку біблію і Гераснма Смотрицького; текст двох передмов до Острозької біблії (різні — в різних екземплярах); біографія Г. Смотрнцького; реєстр його творів; на стор. 116—118 — текст віршів Г. Смотрнцького на герб кн. Острозького (поч: «Всякого чнна православный читателю..»).

Предисловие к Библии, изданной в Остроге 1581 г. Предсловіе к благовѣрному и православному всякого чина, возраста же и сана читателеви.— Арх. Юго-Зап Рос, ч. I, т. VIII, вып. I, 1914, стор. 45—58.

Текст передмови, написаної Г Смотрицьким

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор 238 — біографічні відомості про Герасима Смотрицького, характеристика його діяльності; на стор 246—248 — текст вірша на герб кн. Острозьких (з Острозької біблії 1581 р); на стор 248—250 — уривки з Ключа царства небесного

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор 96—100 — уривки тексту з книги Календар римский новый Г. Смотрицького (за вид. Архив Юго-Зап Рос, ч. I, т VII, К., 1887); коротка характеристика письменника і його твору

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 96—97 — короткі відомості про Герасима Смотрицького і його діяльність.

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России. Соч. митрополита Евгения. Т. I. М., изд. «Москвитянина», 1845. VI+328 стор.

На стор 156 — короткі відомості про літературну діяльність Герасима Смотрицького.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор 85—88 — огляд полемічної творчості Герасима Смотрицького.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 171 — короткі відомості про Г. Смотрицького

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.

Історико критичний нарис про Острозьку школу, друкарню, діяльність К. Острозького; біографія і літературна діяльність Г. Смотрицького та інших діячів Острозького гуртка.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор 204—205, 244—246, 253—254, 262—264 та ін.— біографічні відомості про Герасима Смотрицького і характеристика його діяльності, зокрема літературної.

Д. Герасим Данил. Смотрицкий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 241.

Біографічні дані про Герасима Смотрицького; огляд його діяльності; характеристика творів.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор 119—125 — біографічні відомості про Герасима Смотрицького; аналіз і характеристика його літературної спадщини.

Історія української літератури. Т. I..

На стор 68 — коротка характеристика літературної діяльності Г Смотрицького.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор 12—20 — біографічні відомості про Г. Смотрицького, огляд Ключа царства небесного і Календаря римського нового.

Смотрицький Мелетій

(Див. також Полемічна література)

Максим Герасимович Смотрицький народився біля 1577—1579 р. на Поділлі в с. Смотричі — родовому маєтку Смотрицьких; син відомого діяча острозького гуртка Герасима Смотрицького. Навчався спочатку в Острозькій школі, а з 1601 р. у віленській єзуїтській колегії, звідки в 1605 р. вирушив навчатися в німецькі університети. Повернувшись додому в 1608 р., кілька років жив при дворах різних вельмож, головним чином у князя Соломирецького; був членом віленського братства; біля 1616 р. вступив у віленський Свято-духовський монастир, де в 1617 р. постригся в ченці під іменем Мелетія; в 1620 р. висвячений на єпископа вітебського і мстиславського. В 1623—1626 рр. подорожував по Греції і Палестині. В 1628 р., засуджений на Київському соборі за відступництво від православія, остаточно перейшов в унію і одержав Дерманський монастир. Помер у цьому ж монастирі 27 грудня 1633 р. і тут же похований. Автор численних полемічних творів то православного, то уніатського характеру. Псевдонім — Теофіл Ортолог.

I

[Смотрицький Мелетій]. Исторіа о листрикійском, то есть о разбойническом, ферарском або флоренском синодѣ вкоротце правдиве списаная.

Цей твір, що його деякі дослідники приписують М. Смотрицькому, надрукований на арк 33—57 книги Клирика Острозького Одпис на лист в бозѣ велебного отца Ипатіа, Острог, 1598, цей Одпис теж дехто вважає твором М. Смотрицького

[Смотрицький Мелетій]. Ἀντίγραφή albo odpowiedź na script uszczypliwy przeciwko ludziom starożytney religiey graeckiey od apostatow cerkwie wschodniey wydany, ktoremu tituł: «Heresiae, ignorancie y politika popow y mieszczan bractwa wileńskiego», tak też y na książkę, rychło potym ku ebiaśnieniu tegoż scriptu wydaną, nazwiskiem «Harmonią». Przez iednego brata bractwa cerkiewnego wileńskiego religiey starożytney graeckiey w porywczą dana. Вільно, 1608. 9+83 арк.

[Смотрицький Мелетій]. Θρῆνος to iest lament iedyney ś. powszechney apostolskiey wschodniey cerkwie, z obiaśnieniem dogmat wiary. Pierwiey z graeckiego na słowienski, a teraz z słowienskiego na polski przełożony przez Theophila Orthologa, teyże swiętey wschodniey cerkwie syna. Вільно. 1610. 16+218+1 арк.

Смотрицький Мелетій. Грамматіки славенския правилное синтагма, потщаніем многогрѣшнаго мніха Мелетія Смотри-

ского... Єв'є, друкарня віленського братства, 1619. 4+248 арк.

Смотрицький Мелетій. Казанъе на честный погреб пречестного и превелебного мужа господина и отца Леонтія Карповича, номіната епископа володимерского и берестинского, архимандрита виленского, през Мелетія Смотриского... Вільно, 1620. 28 арк.

Смотрицький Мелетій. Kazanie na znamienity pogrzeb przezacnego y przewielebnego męża pana y oyca Leontego Karpowicza... przez Meleciusza Smotriskiego... odprawowane. Вільно, 1620. 4+23 ненум. арк.

[Смотрицький Мелетій]. Verificatia niewinnosci y omylnych po wszystkiey Litwie y Białey Rusi rożsianych, żywot y uczciwe cnego narodu ruskiego o upad przyprawić zrządzonych nowin pod miłościwą pańską ojcowską i pierwszey po panu bogu narodu tego cnego zwierzchnosci i brzegu wszelkiey sprawiedliwosci... [Без часу і місця видання, Вільно, 1620]. 90 стор.

[Смотрицький Мелетій]. Verificatia niewinnosci... [Без місця і часу видання, Вільно, 1621]. 1+6+2—28+6+29—73 арк.

Друге видання, де після арк. 28 додруковано вкладку на 6 арк.

[Смотрицький Мелетій]. Obrona Verificaciey od obrazy maiestatu krola iego milosci czystey... przez script Sowita wina nazwany... Вільно, 1621. 127 стор.+1 арк.

[Смотрицький Мелетій]. Justificacia niewinnosti do nawyższey y pierwszey po panu bogu swey zwierzchnosci... ś. cerkwie ruskiey. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1622 (1623). 22 арк.

Меморіал цей написаний М. Смотрицьким від імені Іова Борецького.

[Смотрицький Мелетій]. Elenchus pism uszczypliwych przez zakonniki zgromadzenia wileńskiego swiętey troyce wydanych. Napisany przez zakonniki monastera bratstwa cerkiewnego wileńskiego cerkwie zeyścia s. ducha. Вільно, друкарня братства, 1622. 50 арк.

На арк. 37 — розпочинається твір Appendix na examen obrony verificaciey, що теж належить М. Смотрицькому.

Смотрицький Мелетій. Apologia peregrinatiey do kraiow wschodnych przez mię Meletiusza Smotrzyskiego... roku p. 1623 y 24 obchodzoney... do przezacnego narodu ruskiego... sporządzona y podana A. 1628 Aug. dnia 25 w monasterze Dermanin. Львів, друкарня Яна Шеліги, 1628. 4 арк.+201 стор.+3 стор.

Смотрицький Мелетій. [Зречення Апології]. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1628.

Про окреме видання цього Зречення свідчить Іов Борецький в окружній грамоті від 24 серпня 1628 р.

Аполлеіа Апологіи, книжки діалектом руским написаной, полским зась ве Лвовѣ друкованои, вкоротце а правдиве зъсуммованая през стан духовный восточного православіа. [Надрукована, очевидно, у Києві]. 1628. 3 ненум.+9 арк.

Книга описує Київський собор 1628 р., де засуджено книжку Мелетія

Смотрицького Апологія; участь у цьому засудженні брав сам автор, Іов Борецький, Ісайя Копинський, Петро Могила та ін.

Смотрицький Мелетій. Protestatia przeciwko soborowi w tym roku 1628... w Kiiowie w monasteru Pieczarskim obchodzonemu uczyniona przez ukrzywdzonego na nim Meletiusza Smotrziskiego... do przezacnego narodu ruskiego. Львів, друкарня Яна Шеліги, 1628. 26 арк. ненум.

Смотрицький Мелетій. Paraenesis, abo napomnienie od... Meletiusza Smotrzyskiego... do przezacnego bractwa wileńskiego... Краків, друкарня Андрія Піотрка, 1629. 2 арк.+96 стор. +1 арк.

Смотрицький Мелетій. Exethesis abo expostulatia, to iest rosprawa miądzy Apologią y Antidotem o ostanek błędow, haereziy y kłamstw Zyzaniowych, Philaletowysh, Orthologowych y Klerykowych uczyniona przez... Meletiusza Smotrzyskiego... Львів, друкарня Яна Шеліги, [1629]. 6+102+1 арк.

Смотрицький Мелетій. Грамматика славенская. Вільно, 1629.

Смотрицький Мелетій. Грамматіка или писменница языка словенскаго... Крем'янець, 1638. 104 арк. ненум.

Смотрицький Мелетій. Грамматика славянская. М., 1648. 388 арк.

Видав Максим Грек з деякими доповненнями за виданням 1619 р.

Смотрицький Мелетій. Грамматіки славенския правилное синтагма нынѣ тупом изображенное соизволеніем прѣсвѣтлаго господаря всея земли угровлахіиския... Константина Басараба воеводы..., 1697. 241 стор.

Смотрицький Мелетій. Грамматіка славянская. М., 1721. 7+283 арк.

Передрук видання 1648 р. з деякими змінами — викинуто 5 додатків і вміщено нову передмову.

Смотрицький Мелетій. Грамматіка славянская... Римнік (Румунія), 1755.

Смотрицький Мелетій. Грамматіка славянская. М., 1782.

[Смотрицький Мелетій]. Предисловие ко грамматике славенской, напечатанной при Иосифе патриархе, в котором содержится: о пользе грамматики, о нужде чтения священного писания, о необходимости исправления книжного, со многими другими душеполезными наставлениями, собранными из различных сочинений св. отец и церковных учителей с присовокуплением известия о первом издании сей книги. М., 1788. 6 ненум.+ 88 стор.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1287—1298 — уривки з Грамматіки славянской Мелетія Смотрицького (за вид. 1721 р.); з коментарем.

Выписка киевского градского суда письма архиепископа полоцкого и проч. Мелетия Смотрицкого киевскому митрополиту Иову Борецкому с оправданием себя касательно своих со-

чинений, за которые обвинял его киевский собор (1628, августа 30).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., ч. II, 1865, стор. 76—77.

Письмо архиепископа полоцкого Мелетия Смотрицкого из Межигородского монастыря с изъявлением благодарности могилевскому братству за ревность по благочестию с присовокуплением наставления о соблюдении закона божия. (1629, августа 28).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., ч. II, 1865, стор. 77—78.

Письмо Мелетия Смотрицкого к членам православного братства виленского с извещением о последовавшем со стороны представителей высшего униатского духовенства предложении киевскому православному митрополиту съехаться с ними для обсуждения проекта возвращения униатов в лоно православной церкви и о намерении польского правительства учредить для южнорусской церкви особый патриархат по образцу московского. Сообщая членам виленского братства эти известия, Смотрицкий просит их внимательно обсудить означенные вопросы и выразить по поводу их свое мнение (1627—1629, после 20 октября).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, кн. VI, 1883, стор. 605—607.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

У додатках на стор. 183—190, 283—284, 285—287, 287—290, 317—322, 323—351, 379—384 — матеріали про М. Смотрицького: скарга віленського братства, що в них відібрали книгу Тренос; різні листи Мелетія Смотрицького і до нього; скарги; протестація Смотрицького проти Київського собору 1628 р. (з коментарем); на стор. 302—317 — текст брошури Аполлеїа Апологія, книжки діалектом руским написаной, польским зась ве Львовѣ друкованой... (1628 р.), з коментарем; на стор. 80—240 та ін. (основний текст) — характеристика і матеріали про життя і діяльність М. Смотрицького.

[**Смотрицький Мелетій**]. Verificatia niewinności,— сочинение, изданное виленским православным братством в защиту восстановленной иерусалимским патриархом Феофаном западнорусской иерархии (Издание первое, 1621 г.).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 279—344.

Текст твору.

Смотрицький Мелетій. Obrona Verificaciey,— сочинение, изданное виленским православным братством в 1621 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VII, 1887, стор. 345—442.

Текст твору.

[**Смотрицький Мелетій**]. Ἀντίγραφή православное полемическое сочинение 1608 года.— Пам. полемич. литер., кн. 3, 1903, стовп. 1149—1300.

Цей твір Мелетія Смотрицького передруковано за вид. 1608 р.

Студинський К. Пам'ятки полемічного письменства кінця XVI і поч. XVII в. Видав др. Кирило Студинський. Т. I. Львів, 1906 2+LXII+314 стор. (Пам'ятки українсько-руської

мови і літератури. Видає комісія археографічна Наукового товариства імені Шевченка, т. V).

У вступній статті — загальна характеристика полемічної літературної боротьби; зокрема аналіз і характеристика творчості Зизанія, Клирика Острозького, Іпатія Потія, М. Смотрицького; на стор. 250—302— текст рукопису М. Смотрицького з р. 1609; (латинсько-польською мовою); доказ тези, що папа є антихристом.

Маслов С. И. Казанье Мелетия Смотрицкого на честный погреб о. Леонтия Карповича.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 20, вып. 2, 1908, стор. 101—119 (отд. III); вып. 3, стор. 121—155 (отд. III).

На стор. 121—155— текст Казанья і дві фоторепродукції з першодруку; в статті — огляд життя і діяльності М. Смотрицького; література питання.

[Смотрицький Мелетій]. Elenchus,— сочинение против латиноуниатов, изданное виленским православным братством в 1622 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 597—673.

Передрук першодруку.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 243—246— біографічні відомості про Мелетія Смотрицького; короткий огляд діяльності; на стор. 286—288— текст закінчення проповіді М. Смотрицького на похороні Л. Карповича (1620 р.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 136— літературно-біографічна довідка про Мелетія Смотрицького; на стор. 136—141 — уривки тексту з твору Тренос, тобто плач єдиної святої вселенської апостольської східної церкви (в українському перекладі Л. Є. Махновця з польської мови за вид. 1610 р.); на стор. 156—157 — уривки тексту з граматики Мелетія Смотрицького (1619 р.): О просодіи стихотворной (за вид. В. Перетц, Историко-литературные исследования и материалы. Т. I, ч. 1 СПб., 1900).

II

К. [Каченовский?]. Исторический взгляд на грамматику славянских наречий.— Вестн. Евр., ч. XCIII, 1817, № 11, стор. 186—208.

В статті є огляд граматик Л. Зизанія та М. Смотрицького.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 44—54 — біографія, характеристика діяльності, реєстр творів М. Смотрицького.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 67—68 — біографія М. Смотрицького; на стор. 96—100 — про перехід його в унію; на стор. 326—327 — реєстр його творів.

А. В-ский. О мерах папистов к введению унии в Юго-Западной Руси.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год. 1-й, т. III, 1863, март, стор. 145—152; т. IV, апрель, стор. 1—13; июнь, стор. 101—113.

На стор. 146—148 — аналіз твору Апология путешествия на восток

Мелетием Смотрицким совершенного 1623—24 г. с присовокуплением увещания до народа русского (1628 г.).

Письмо униатского митрополита Иосифа Вельямина Рутского к Мелетию Смотрицкому, с приказанием явиться на митрополичий суд... (1626, марта 20).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й т. I, 1864, сентябрь, стор. 45—48.

Говорский К. Смотрицкий Мелетий Герасимович. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, октябрь, стор. 187—188.

Киев в борьбе с униею (1620—1632).— Киев. епарх. ведом., 1866, № 24, отдел второй, стор. 5—10.

Діяльність Іова Борецького та Мелетія Смотрицького у боротьбі проти уніатів.

Засадкевич И. Мелетий Смотрицкий как филолог.— Унив. изв., 1875, февраль, стор. 130—158; апрель, стор. 348—363.

Рец.: *Будилович А.*— ЖМНП, ч. CCXXVIII, 1883, июль, стор. 144—151; *А. С.*— Рус. филолог вестн., т. IX, 1883, стор. 358—363.

Г. Памфлет на Мелетия Смотрицкого.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 17, отдел второй, стор. 556—567.

Короткий огляд життя і діяльності М. Смотрицького; на стор. 561—567 — текст прозового памфлета на М. Смотрицького Тропар и кондак догмат и припѣв единогласник (Слѣпого и преполовленнаго осла нашего Мегментия Смрдицкаго новопресмрдѣвшагося ребелѣзантскою вониею); твір належить до 1628—1633 рр.

Голубев С. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковнославянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876. № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 123—128 — про видання Треноса і авторство М. Смотрицького; на стор. 382—384 — історія видання Аполлії Апології (1628 р.) та характер цього видання.

С. Г. [Голубев С.]. Окружное послание униатского митрополита Велиамина Рутского с извещением об обстоятельствах, предшествовавших и сопровождавших смерть Мелетия Смотрицкого.— Киев. епарх. ведом., 1877, № 3, отдел второй, стор. 62—70.

Текст посланія від 16 січня 1634 р. (з примітками С. Голубєва).

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 196—236 та ін.— огляд творчості М. Смотрицького, зокрема його Треноса в зв'язку з полемічною боротьбою.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 154—156 — біографія і характеристика діяльності М. Смотрицького; реєстр його творів.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду Київської колегії; біографічні дані і характеристика діяльності Мелетія Смотрицького та інших численних діячів київського гуртка.

Голубев С. Т. По поводу рецензии в журнале Мин. Нар. просвещ. на сочинение «История Киевской духовной акаде-

мии. Вып. I. Период домогилянский. Киев, 1886».— Труды Киев. дух. акад., 1887, № 5, стор. 115—170.

Заперечення закидів, зроблених О. Соболевським; ряд біографічних матеріалів про Касіяна Саковича, Мелетія Смотрицького.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 136—139, 184—187 — біографічні відомості про Мелетія Смотрицького; огляд його діяльності і літературної творчості

Житецкий П. Очерк литературной истории малорусского наречия в XVII веке. С приложением словаря книжной малорусской речи по рукописи XVII века. К., 1889. 162+103 стор. (Відб. з Киев. стар. за 1888 р.).

На стор. 16—27 — характеристика граматики М. Смотрицького.

Кирпичников А. Мелетий Смотрицкий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 37 півтом. СПб., 1896, стор. 23—25.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 212—213, 262—264, 328—330, 354—355, 381—384, 390—397, 402—405, 447—448, 452—453 та ін.— відомості про М. Смотрицького і огляд його діяльності, зокрема літературної.

Сцепуро Д. Виленское св. духовное братство в XVII и XVIII столетиях.— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 9, стор. 75—96; № 11, стор. 345—373; 1899, № 4, стор. 546—577; № 6, стор. 225—262; № 8, стор. 523—563; № 9, стор. 30—52. (Є окремий відбиток, К., 1899).

Детальна історія братства; багато матеріалів про діяльність Степана Зизанія, Іпатія Потія, Леонтія Карповича, Мелетія Смотрицького.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 12—35 — про теорію віршування в граматиці М. Смотрицького.

Курдиновский В. Рукописная церковнославянская грамматика Гербовецкого монастыря Бессарабской губернии. (К «Очерку истории языкознания в России», т. I, С. К. Булича).— Рус. филолог. вестн., т. LVII, 1907, стор. 389—397; т. LVIII, стор. 307—330.

Про граматику, написану між 1620 і 1648 рр. під впливом граматики Мелетія Смотрицького.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 56—57 — огляд літературної спадщини М. Смотрицького.

Осинский А. Мелетий Смотрицкий, архиепископ Полоцкий.— Труды Киев. дух. акад., 1911, № 7—8, стор. 425—466; № 9, стор. 40—86; № 10, стор. 275—300; № 11, стор. 405—432; № 12, стор. 605—619. (Є окремий відбиток).

Література питання; детальна біографія М. Смотрицького в зв'язку з суспільно-релігійною боротьбою тих часів; характеристика творчості; список всіх безсумнівних творів Смотрицького; питання про Клирика Острозького як псевдонім М. Смотрицького.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т CXIII, 1913, стор. 197—200 (бібл.)

Петухов Е. В. Русская литература..

На стор. 242—243 — біографічні дані і літературно-полемічна творчість М. Смотрицького; на стор 251—252 — характеристика його граматики.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 63—84 — характеристика М. Смотрицького і його Треноса; перехід М. Смотрицького в уніати.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 223—234, 250—273 — біографічні дані про Мелетія Смотрицького; огляд його літературної спадщини; аналіз і характеристика Треноса.

Попов П. М. Замітки до історії українського письменства XVII—XVIII вв. I—III.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IV, 1924, стор. 213—233.

Про польське видання промови Мелетія Смотрицького на похороні Леонтія Карповича та інші матеріали.

Студинський К. «Антіграфи» полемічний твір Максима (Мелетія) Смотрицького з 1608 р.— ЗНТШ, т. CXLI—CXLIII, 1925, стор. 1—40.

Справа авторства М. Смотрицького; детальний аналіз твору; в статті багато матеріалу також про творчість і діяльність Іп. Потія.

Гординський Я. Акад. Кирило Студинський як дослідник літератури XVI й XVII ст.— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—84 (11—94).

На стор. 73—81 — огляд праць Студинського про М. Смотрицького та Клирика Острозького.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 70 — огляд Треноса М. Смотрицького; на стор. 80—81 — про його граматику.

Стеценко Л. Ф. Українська література в боротьбі за воз'єднання і зміцнення дружби України з Росією.— Рад. літературознавство, кн. 17 (Єднання братніх літератур), 1954, стор. 12—36.

Розробка теми на матеріалі творів М. Смотрицького та інших письменників.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 69—77 — біографічні відомості про М. Смотрицького; огляд і характеристика Треноса.

Дылевский Н. М. Грамматика Мелетия Смотрицкого у болгар в эпоху их возрождения.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 461—473.

Про болгарський список (1655 р.) граматики М. Смотрицького (вид. 1619 р.); список 1721 р. (не покривається цілком граматикою М. Смотрицького); список 1834 р., зроблений учителем Миколою Михайловським; опис і характеристика цих списків.

Сопатицький

(Див. також Богогласник)

Сопатицький жив десь у другій половині XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 266—267 — аналіз вірша Сопатицького (№ 81 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Старушич Ігнатій

Ігнатій Оксенович Старушич у 1639 р. був ігуменом і ректором Гойського монастиря (м. Гоща, біля Луцька). В 1640 р. став намісником Києво-Печерської лаври; в 1641 р.— ректором Києво-Могилянської колегії; пізніше був ігуменом Видубецького монастиря, де й помер 30 жовтня 1651 р. Автор слова і віршів.

I

Старушич Ігнатій. Казане погребовое над тѣлом яснеосвецоного князя его милости пана Иліи Святополка, на Четвертнѣ Четвертенского, ротмистра войска кварцяного его кролевской милости. През велебного господина отца Игнатія Оксеновича Старушича, ректора и игумена монастира братского кіевского одправованое... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1641. 25 арк.

З посвятою кн. Стефаиу Святополк-Четвертнисъкому.

Голубев С. Описание и истолкование дворянских гербов южнорусских фамилий в произведениях писателей XVII века.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 10, стор. 295—382.

На стор. 354—355 — текст панегірика иа герб Четвертниських, написаного Ігиатієм Старушичем в Казанні погребовому 1641 р.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 362—364 — текст посвяти Ігиатія Старушича Стефану Святополк-Четвертинському з книги Казане погребовое, 1641; опис цього видання і текст вірша на герб князів Святополк-Четвертииських.

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 158 — коротка характеристика Ігиатія Старушича.

Киево-Выдубицкий Михайловский монастырь.— Киев. епарх. ведом., 1870, № 18, отдел второй, стор. 547—555; № 21, стор. 617—631; № 22, стор. 643—651.

На стор. 623—624 — біографічиі матеріали про Ігнатія Старушича; иа стор. 624 — текст віршової епітафії Старушичу иа стіиі монастиря (поч.: «Жив сый, создах себѣ гроб, дабы мое тѣло...»).

С. Надгробная надпись всечестному иеромонаху Игнатию Оксеновичу, игумену монастыря Выдубицкого, который представисе року 1651, октобрия 30 дня.— Киев. епарх. ведом., 1877, № 15, отдел второй, стор. 422—424.

Текст напису.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 195—196 — коротка біографія Ігнатія Старушича; стисла характеристика його Казання погребового.

Перетц В. Н. К характеристике общественных отношений в Малороссии XVII в.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 2, 1903, стор. 159—168.

Опис видання Казаня погребового 1641 р. Ігнатія Старушича; переказ змісту і характеристика твору; мовні особливості.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LX, 1904, стор. 19—20 (*бібл.*).

Голубев С. Т. Объяснительные параграфы по истории западнорусской церкви.— Изборник киевский, посвященный Т. Д. Флоринскому. К., 1904, стор. 241—270.

На стор. 261—264 — біографічні відомості про Ігнатія Старушича.

Игнатий (Оксенович Старушич).— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 793.

Короткі відомості.

Перетц В. Н. К биографии о. Игнатия Оксеновича Старушича, киевского проповедника половины XVII века.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 2, 1914, стор. 187—199.

Зведення біографічних відомостей; текст віршованої епітафії Ігнатію Старушичу (поч.: «Жив сый созда себѣ гроб, дабы мое тѣло...») та ін.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 301 — огляд Казання погребового Ігнатія Старушича.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 79 — коротка характеристика проповіді Ігнатія Старушича на смерть кн. Четвертинського.

Стаховський Антоній

(Див. також Віршова література)

Антоній Стаховський, українець родом, навчався в Києво-Могилянській колегії; після закінчення її став професором Чернігівської колегії; в 1709 р. возведений в сан архімандрита і призначений настоятелем Спасопреображенського монастиря в Новгород-Сіверську. В 1713 р. став чернігівським архієпископом; з 1721 р.— митрополит сибірський і тобольський. Помер 27 березня 1740 р. Автор віршів, перекладач.

I

[Стаховський Антоній]. Зерцало от писанія божественнаго. благословеніем ясне в богу преосвященнаго его милости господина отца Іоанна Максимовича... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1705. 8+61 арк.

Крім панегірика Антонія Стаховського, перекладу п'яти слів Іоанна Златоустого, у виданні вміщено три проповіді Іоанна Максимовича.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 42—43 — короткі відомості про Антонія, автора-перекладача книги Зерцало от писанія божественнаго, 1705.

Стрілецький Сава

(Див. також Драматична література)

Сава Стрілецький навчався спочатку у Київській академії і один рік у Радомишльській семінарії. З 1797 р. був учителем польської мови в Київській академії, потім до 1801 р. у Подольській семінарії, далі знову в Києві. Згодом був священиком, військовим, поступив у монахи (під іменем Созонта) і помер в Мотронинському монастирі на Київщині в 1828 р. Автор драми.

I

Присовский И. Комедия униатов с православными. (Перевод с польской рукописи).— Киев. епарх. ведом., 1869, № 22, отдел второй, стор. 715—740; № 23, стор. 767—786; № 24, стор. 813—826.

Текст твору С. Стрілецького.

Резанов В. І. Драма українська, 6...

На стор. 191—277 — текст драми Сави Стрілецького Komedya unitow z prawosławnemi (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 82 — 87 — у вступній статті виклад змісту драми; характеристика образів.

II

Мацеевич Л. Несколько биографических сведений о священнике Савве Стрелецком — авторе «Комедии униатов с православными».— Киев. епарх. ведом., 1871, № 12, стор. 281—286.

Суразький (Острозький) Василь

(Див. також Острозький Клирик, Полемічна література)

Василь Суразький (Острозький) належав до визначних діячів острозького гуртка; деякі ототожнювали його з Клириком Острозьким. Вважають, що помер незабаром після 1598 р. Автор полемічних творів, передмов до деяких острозьких видань.

I

[**Суразький (Острозький) Василь**]. Книжиця в шости відділах. Острог, 1588. 6+240+70+24+3 арк.

Книга без заголовка, розпочинається змістом: «Сія книжица содержит в собѣ:...»; іноді її називають О единой истинной православной вѣрѣ (так озаглавлено у змісті книги перший її розділ).

[**Суразький (Острозький) Василь**]. Сіа книга правило истинаго живота хрістіанского нарицатися достойна. Острог, 1598. 44+3+7+439 арк.

Книга складається з Псалтиря, святців та ін.

О единой вере. Сочинение острожского священника Василия 1588 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1882, стовп. 600—938.

Текст Книжиці в шости відділах Василя Суразького (Острозького) за вид. 1588 р. (без початку).

II

Никольский А. Материалы для истории противолютеранской полемики южнорусской церкви XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1862, № 6, стор. 113—175.

Історія боротьби проти лютеран; аналіз творчості Василя Острозького та ін.

Малышевский И. И. Новый рукописный сборник западнорусских полемических сочинений.— Труды Киев. дух. акад., 1875, № 4, стор. 193—222.

Рукописний збірник раніш друкованих полемічних творів О вѣрѣ единой Василя Острозького, 1588; Собраніе вкратц слова от божественного писанія, 1618; Вызнаніе вѣры св. Афанасія; О образѣх, о крестѣ, о хвалѣ божіей, 1602; Отпис на лист... Потѣя, Історія о листрійском... синодѣ (обидва — 1598, ніби Василя Острозького); недрукована досі стаття О пресвятой троицѣ (подано аналіз цього твору).

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 90—104 — детальний аналіз Книжиці (1588 р.) Василя Суразького; Завитневич вважає Клирика Острозького і Василя Острозького (Суразького) за одну особу.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор 171—172 — характеристика Острозької книжиці 1588 р. Василя Острозького.

М. М. Василий — острожский протоиерей XVI—XVII в.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 582—583.

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.
Історико-критичний нарис про острозьку школу, друкарню; діяльність К. Острозького; біографія і літературна діяльність Василя Острозького-Суразького та інших діячів острозького гуртка.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...
На стор. 270—271 та ін.— відомості про Василя Суразького (Острозького); огляд його літературної спадщини.

Василий, священник острожский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. III. Пг., 1902, стовп. 213—215.
Біографічні дані; огляд Острозької книжниці, вид. 1588 р.; тут Василю Острозькому приписуються твори Клирика Острозького

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...
На стор. 127 і 201 — огляд літературної діяльності Василя Суразького.

Копержинський К. З історії публіцистики XVII в. (Йосафат Кунцевич і Касіян Сакович про твори Василя Суразького).— ЗНТШ, т. XCIX, 1930, стор. 1—16 (81—96).

Тарнавський Василь

(Див. також Богогласник)

Василь Тарнавський жив у другій половині XVIII ст.; ймовірно, що був священиком у Львові. Автор акростихів.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 298—300 — текст акростиха Василя Тарнавського Trą boha wysnaho (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 267—269 — аналіз віршів Василя Тарнавського (№№ 89 і 184 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Тарнавський Петро

(Див. також Віршова література)

Петро Тарнавський жив у другій половині XVIII ст. на Прилуччині. Автор епітафіона.

I

Эпитафион Григория Галагана, 1778 года.— Киев. стар., т. VII, 1883, ноябрь, стор. 462—464.

Текст епітафії, написаної Петром Тарновським 17 січня 1778 р. над могилою Григорія Галагана в с. Сокиринцях на Прилуччині.

Тимофій Рж...

(Див. також Віршова література)

Тимофій жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 260—262 — акростих Тимофія Рж... Ти на крестѣ, творче мой, баръзо уранений (за рукоп. XVIII ст.).

Толстий Потап

(Див. також Віршова література)

Потап Толстий жив, очевидно, у XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 321—322 — текст акростиха Потапа Толстого Постань, монархо, з высокого трону (за рукоп. 1839 р.).

Транквіліон-Ставровецький Кирило

(Див. також Віршова література)

Кирило Транквіліон-Ставровецький навчався, очевидно, у Львівському кафедральному училищі; в 1589 р. уже був учителем Львівської братської школи; з 1592 р. вчителював у Вільні; на початку XVII ст. знову з'явився у Львові і став провідним діячем братства; до 1618 р. був уневським ігуменом; в 1618—1619 рр.— ігуменом любартовським; в 1621—1625 рр. був проповідником у Замості; десь на початку, очевидно, 1626 р перейшов в унію, за що 25 березня того ж року

одержав чернігівську архімандрію, де й помер 1646 р. Автор віршів, поучений та інших богословських творів.

I

Транквіліон Кирило. Сіа книга наріцаемая Зерцало богословіи, избранна от многих книг богословских трудолюбіем съставълена ермонаха Кирила Транквѣліона и проповѣдника слова божіа его власным коштом и накладом... Почаїв, кочова типографія Кирила Транквіліона, 1618. 29+84+2 арк.

Екземпляри цієї книги відрізняються: одні мають герб Лаврентія Дривинського і вірші до нього; інші — герб Івана Ярмолинського і теж з віршами; треті — герб Олександра Пузини з епіграмою.

Транквіліон Кирило. Евангеліе учителное албо казаня на недѣля през рок и на празники господскіе и нарочитым святым угодником божіим. Съставлена трудолюбіем іеромонаха Кирілла Транквиліона, проповидника слова божого, его власным стараням, коштом и накладом з друку на свѣт ново выдана. Рахманів, 1619. 8+363+181 арк.

Екземпляри цього видання не ідентичні: є з гербом княгині Ірини Вишневецької, віршем на цей герб і посланням до княгині; є з гербом князя Самуїла Корецького і аналогічним відповідним віршем і посланням.

Транквіліон Кирило. Сіа книга названная Перло многоцѣнное, съставленна трудолюбіем през Киріла Транквѣліона... Чернігів, друкарня Єлецького монастиря, 1646. 8+172 арк.

Не всі екземпляри цієї книги однакові: деякі мають на звороті заголовкового аркуша герб Самуїла Корецького з віршами, інші — мають епіграму в 22 рядки.

Транквіліон Кирило. Сія книга наріцаемая Зерцало богословіи избрана от многих книг богословских трудолюбіем съставлена іеромонаха Киріла Транквиліона... Унев, друкарня монастиря, 1679.

Транквіліон Кирило. Сія книга нарицаемая Зерцало богословіи... Унев, друкарня монастиря, 1692. 5+99 арк.

Транквіліон Кирило. Евангеліе учителное на недѣля чрез весь рок и на празники господскіа и богородичны и нарочитым святым угодником божіим. Составлена трудолюбіем іеромонаха Кирилла Транквиліона... Унев, 1696. 4+363+184 арк.

Транквіліон Кирило. Сія книга, нарицаемая Зерцало богословіи избрана от многих книг богословских и трудолюбіем съставлена іеромонаха Киріла Транквиліона... Унев, 1696. 5+99 арк.

Транквіліон Кирило. Евангеліе учителное на недѣля чрез весь рок и на празники господскіа и богородичны и нарочитым святым угодником божіим. Составлена трудолюбіем іеромонаха Кирилла Транквиліона... Унев, 1697. 6+363+180 арк.

Транквіліон Кирило. Сія книга, названная Перло многоцѣн-

ное, составленна Кириллом Транквиліоном, проповѣдником слова божія... Могилів, друкарня Максима Вощанки, 1699. 4+234+4 арк.

Транквіліон Кирило. Зерцало богословіи. Трудолюбіем приснопамятного пречестнаго отца кир Кирилла Транквилиона, ч. с. Василія Великого іеромонаха, составленное. Почаїв, 1790. 12+355 стор.

Передрук видання 1618 р.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1027—1029 — уривок з книги Кирила Транквіліона Сія кніга наріцаемая Зерцало богословіи (за вид. 1618 р.); з коментарем; на стовп. 1089—1092 — уривок з книги Перло многоцѣнное (за вид. 1646 р.); з коментарем.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 156—157 — тексти віршів Кирила Транквіліона за різними екземплярами Зерцала богословіи (Почаїв, 1618) і Учительного євангелія (Рахманів, 1619).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 241—243 — аналіз і уривки тексту Лѣкарства роскошником того свѣта Кирила Транквіліона; на стор. 338—339 — характеристика його віршописання.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 242 — короткі біографічні відомості про Кирила Транквіліона; огляд його літературної спадщини; на стор. 277—278 — уривки тексту з Учительного євангелія (1619 р.) і з передмови до уневського видання Зерцала богословії (1635 р.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 145 — біографічно-літературна довідка про Кирила Транквіліона-Ставровецького; на стор. 145—147 — уривки тексту з Зерцала богословії (за вид. Ф. Буслаєва, Историческая хрестоматия, М., 1861); на стор. 147 — уривок з книги Учительное евангеліе (за вид. 1619 р.); на стор. 163—167 — уривки тексту з твору Перло многоцѣнное (за вид. 1646 р.) і вірш Лѣкарство роскошником (скорочено).

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 335—336 — відомості про друковані твори Кирила Транквіліона.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 66—67 — короткий життєпис і характеристика Кирила Транквіліона.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 175 — про рукопис Учительного евангелія Кирила Транквіліона.

Королевская грамота Илариону Колковскому на звание коадъютора архимандрита Черниговского униатского монастыря Кирилла Транквилиона с правом преемства по его смерти

(1643, марта 3).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 770—771.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 218—243 (приложения) — лист Іова Княгиницького до Кирила Транквіліона від 23 серпня 1619 р., де розібрано його Исповѣданіе вѣры; з великим коментарем.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 187—188 — характеристика творів Кирила Транквіліона.

Голубев С. Т. История Киевской духовной академии...

Широка характеристика першого періоду Київської колегії; біографічні дані і характеристика діяльності Кирила Транквіліона та інших численних письменників.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 143—145 — біографічні відомості про Кирила Транквіліона-Ставровецького; огляд його творчості.

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...

На стор. 57—60 — аналіз вірша Лѣкарство розкошником того свѣта з Перла многоцѣнного Кирила Транквіліона.

Тиховский Ю. Мнимая типография Почаевского монастыря (с конца XVI до 1-й четверти XVIII в).— Киев. стар., т. L, 1895, июль и август, стор. 1—35; сентябрь, стор. 248—281.

В статті подано опис стародрукованих творів К. Транквіліона, виданих у його кочовій друкарні.

Н. С-в. Кирилл Транквиллион-Ставровецкий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 122.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольниками творів Кирила Транквіліона та інших українських письменників.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 299—311, 382—387, 436—438, 457 та ін.— характеристика діяльності Кирила Транквіліона; біографічні відомості про нього; огляд літературної спадщини

Верзилов А. В. Униатские архимандриты в Чернигове. Чернігів, 1903. 10 стор.

В брошурі — характеристика К. Транквіліона і його творчості.

Титов Ф. Кирилл Транквиллион-Ставровецкий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 404—405.

Біографічні відомості про Кирила Транквіліона; огляд його літературної спадщини; література питання.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 20 февраля — 6 января 1910 года.— Унив. изв., 1910, май, стор. 1—14.

На стор. 4—5 — про різні екземпляри Учительного євангелія К. Транквіліона (матеріали С. І. Маслова).

Маслов С. И. К истории западнорусских типографий XVII века.— Труды XIV археолог. съезда. Т. III. М., 1911, стор. 371—376.

Про видання Євангелія учительного Кирила Транквіліона-Ставровецького.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 246 — характеристика Учительного євангелія Кирила Транквіліона.

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 27—29 — про відмінності текстів у різних виданнях Зерцала богословіи Кирила Транквіліона.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 179—189 — біографічні дані про Кирила Транквіліона; аналіз і характеристика його творчості.

Маслов С. И. Из наблюдений над старопечатными церковнославянскими изданиями.— В кн.: Историко-литературн. сборн., посв. В. И. Срезневскому. Л., 1924, стор. 159—165.

Дослідження відмінностей у різних екземплярах Євангелія учительного Кирила Транквіліона.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 75—76, 79 — огляд літературної творчості Кирила Транквіліона.

Тризна Йосиф

(Див. також Києво-Печерський патерик)

Йосиф Тризна народився в Західній Русі у шляхетській православній фамілії. У ранній юності постригся в ченці у Києво-Печерській лаврі, де й виховувався. В 1640—1647 рр. був ігуменом віленського Духовського монастиря; 25 січня 1647 р. обраний архімандритом Києво-Печерської лаври. Помер у 1655 чи 1656 р. Автор передмови до служебника; брав участь у виправленні Києво-Печерського патерика.

I

Леітургіаріон, сі ест служебник литургій св. Василіа, Іоанна Златоустаго и преждесвященных и служеній іерейских діаконских повседневных, нощных же и дневных в себѣ съдержимых, реченный. Волею, тщаніем и благословеніем... Іосифа Тризны... архімандрита святыя великія Лавры Печерскія. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1653. 8+720+128+8+2 стор.

З передмовою Йосифа Тризни.

Жалоба Киево-Печерского архимандрита Иосифа Тризны на дворянина Яна Домановского, управляющего селом Веприном, имением киевского кастеляна, Максимилиана Бржозовского о том, что он неоднократно нападал с вооруженным отрядом на села, принадлежащие Киево-Печерской архиманд-

рии, грабил в них хлеб и скот, истязал жителей, сжег село Вышевичи, ограбил имущество жителей, хранившееся в местной церкви, и заставил крестьян разбежаться из села. (1652, февраля 16).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1871, стор. 5—9.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 219—221 — текст передмови Йосифа Тризни до книги Леітургіаріон, сі ест служебник..., 1653, і опис цього видання; на стор. 346—352 — текст посвяти книги Тріодіон, си ест тріпѣснец..., 1648, Йосифу Тризні і опис цього видання.

II

Тріодіон, си ест тріпѣснец святои великои четырдесятници от еллинскаго изслѣдован. Благословеніем же и повеленіем... Іосифа Трызны, архімандрити печерского кіевского и проч... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1648. 12+880 стор.

З посвятою Йосифу Тризні.

Ундольский В. Иосиф. Тризна, редактор Патерика Печерского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 3 (год первый), стор. 5—10 (смесь).

Перелік статей рукописного патерика, редагованого Йосифом Тризною.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 196 — коротка біографія Йосифа Тризни і характеристика літературної діяльності.

Титов Ф. Иосиф Тризна.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 466—467.

Біографічні відомості про Йосифа Тризну; характеристика його діяльності; огляд літературної спадщини; література питання.

Трофимович-Козловський Ісайя

Ісайя Трофимович-Козловський одержав освіту у віленській школі, в єзуїтській колегії в Любліні і Замостській академії; повернувшись до Вільна, прийняв чернецтво і почав педагогічну діяльність. В 1631 р. він був уже в Києві і став першим ректором братської школи (Києво-Могилянської колегії), будучи водночас дятловським ігуменом (до 1638 р.); далі став ігуменом Никольсько-пустинного монастиря. В 1633 р. відбув поїздку до Константинополя, щоб випросити у патріарха благословенну грамоту на висвячення Петра Могили в митрополити; брав участь у дії собору 1640 р. Був першим українським доктором богословія. Помер у 1651 р. Один із авторів Могилиного катехізиса.

I

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Zebranie krotkiey nauki o artikułach wiary prawosławnokatholickey chrześciańskiey... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1645.

Перше скорочене видання Могилиного катехізиса.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Събраніе короткои науки о артикулах вѣры православнокафолической христіанской ведлуг вызнаня и науки церкве св. восточной соборной апостолской для цв ченя и науки всѣм в школах ся цвѣчачим христіанским православным дѣтем... Первѣй языком полским, а тепер діалектом руским з друку выданое. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1645. 4+102 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. *Собраніе* науки *об* артикулах вѣры... М., 1649. 8+77 арк.

Перше скорочене московське видання Могилиного катехізиса.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя новопреведеся с елліногреческаго языка... М., 1696. 28+180+28 стор.

Перше повне московське видання

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя новопереведеся с елліногреческого языка... М., [1696]. 332 стор.+14 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры... М., 1702. 30 арк+332 стор.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя новопреведеся с еллиногреческого языка... М., 1709. 1+19 арк.+357 стор.+30 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры... М., 1711.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Катихисис сирѣчь исповѣданіе православныя вѣры кафоліческія и апостолскія церкве восточныя... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1712. 12+111 арк.

Передрук видання 1709 р

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры... Чернігів, 1715.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Катехисис или краткое поученіе о вѣрѣ святой православно-кафолической... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1715. 2+42 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя ново преведеся с еллиногреческаго языка... СПб., 1717. 1+19+356 стор.+30 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... СПб., 1722. 19+357 стор.+30 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры... СПб., 1739. 1+9 арк.+161 стор.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1743. 1 ненум.+19+356 стор.+30 арк.

Друковано у лютому місяці.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... М., 1743. 1+19+356 стор.+30 арк.

Друковано у вересні місяці.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1744. 1 ненум.+19+356+30 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1744. 1 ненум.+17+178 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя. М., 1744. 1 ненум.+17+178 арк.

Відрізняється від попереднього видання вихідним аркушем, заставками і кінцівкою вихідного аркуша.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостолскія церкве восточныя... М., 1744. 1 ненум.+19+356+30 стор.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1745. 1 ненум.+19+179+29 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... Чернігів, друкарня Свято-Троїцької лаври, 1752. 1 ненум.+19+179+29 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... М., 1763. 16+152 арк.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Православное исповѣданіе вѣры кафолическія и апостольскія церкве восточныя [Без означення місця і часу видання, 1781]. 368 стор.

Заголовки подано також грецькою, латинською, німецькою мовами; видання у світ не вийшло.

[Могила Петро і Трофимович Ісайя]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... Почаїв, 1782. 8+78 арк.

Передрук московського видання 1649 р.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... Почаїв, 1783. 8+78 арк.

Передрук московського видання 1649 р.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... [Без місця видання (Почаїв? Вільно?)]. 1785. 122+22 арк.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Собраніе краткія науки о артикулах вѣры... Супрасль, 1788. 128 арк.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры... М., 1794. 1+17+178 арк.

[**Могила Петро** і **Трофимович Ісайя**]. Православное исповѣданіе вѣры соборныя и апостольскія церкве восточныя... СПб., 1819. 2+16+294 арк.

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. I.

На стор. 1—9 (приложения) — охоронна грамота короля Владислава IV Ісайї Трофимовичу; з коментарем; на стор. 538—539 (приложения) — лист Ісайї Трофимовича до намісника митрополита Феофіла про києво-братських учителів та приїзд до Києва Петра Могили (30 серпня 1633 р.).

II

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 103 — коротка характеристика Ісайї Трофимовича; на стор. 156—157 — його літературна і адміністративна діяльність.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 193—194 — біографія Ісайї Трофимовича; огляд його діяльності і творчості.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 357—363, 401—407 та ін. — біографічні відомості про Ісайю Трофимовича; характеристика його діяльності; огляд літературної спадщини.

** Исайя (Трофимович-Козловский).— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 1055—1056.

Біографічні відомості про Ісайю Трофимовича; огляд його літературної діяльності; література питання.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 109—110, 112 — характеристика катехізиса (Православне визнання віри) Ісайї Трофимовича і Петра Могили; біографічні відомості про Трофимовича.

Труцевич Іоїль

Іоїль Труцевич у XVII ст. заснував цілу групу кутеїнських монастирів, відкрив школу, друкарню; сприяв возз'єднанню Білорусії з Росією; за проханням царя Олексія Михайловича переселявся в Росію, в Іверський монастир, але по дорозі помер. Автор передмови до Лексикона Памви Беринди та інших видань.

I

Брашно духовное сирич псалмы, молитвы, пѣнія, благодареніе и каноны и прочая... Кутеїн, 1639.

Видання, можливо, залишилося недодрукованим; на стор. 3—4 — передмова Іоїля Труцевича.

Трифологіон или цвѣтослов. Избранныя службы. Кутеїн, 1647. 4+390 арк.

З передмовою Іоїля Труцевича.

Віталій. Діоптра или зерцало і изображеніе живота во мирѣ сем человѣческаго... Кутеїн, 1651. 8 ненум.+342 арк.

З передмовою Іоїля Труцевича.

Новый завѣт господа нашего Ісуса Христа в нем же и псалтыр... Кутеїн, 1652. 6+126+500 арк.

З передмовою Іоїля Труцевича; не всі екземпляри цього видання ідентичні.

Беринда Памва. Лексикон славеноросскій (имен толкованіе), всечестным отцем кир Памвою Берындою, протосиггелом фрону іерусалимского, згромадженый... Кутеїн, 1653. 4+324 стор.

З передмовою ігумена Кутеїнського монастиря Іоїля Труцевича.

II

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 200 — короткий огляд літературної діяльності Іоїля Труцевича.

Титов Ф. Иоиль Труцевич.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 254—256.

Характеристика діяльності Іоїля Труцевича; література питання.

Туптало Дмитро (Дмитрій Ростовський)

(Див. також Драматична література, Літописи і мемуари, Четьї-Мінеї)

Данило Савич Туптало народився в грудні 1651 р. в містечку Макарові (нині районний центр Київської області) в родині сотника. У Києві, куди переселилися його батьки, він учився спочатку вдома, а в 1662—1665 рр. у Києво-Могилянській колегії. В 1668 р. постригся в ченці у київському Кирилівському монастирі, прийнявши ім'я Димитрія. В 1675 р. був висвячений в ієромонахи Густинського монастиря (біля м. Прилук), потім жив у м. Чернігові як проповідник Успенського собору. В 1677—78 рр. подорожував і жив у Литві — Вільні, Слуцьку. В 1679 р. повернувся на Україну в м. Батурин, де в 1681—82 рр. був ігуменом Максаківського, а потім Батуринського монастиря. В кінці 1683 р. поселився в Києво-Пе-

черській лаврі, віддаючи багато сил складанню своїх Четьїх-Міней і виступаючи в ролі проповідника. В 1686 р. знову став ігуменом Батуринського монастиря. В 1692 р. повернувся до Києво-Печерської лаври; згодом був ігуменом інших монастирів. В 1702 р. його призначено ростовським митрополитом, де він розвинув велику релігійно-освітню діяльність. Помер 28 жовтня 1709 р. Автор капітальних Четьїх-Міней, історичних та богословських творів.

I

Туптало Дмитро. Руно орошенное, пречистая и преблагословенная дѣва Марія, или чудеса образа пресвятыя богородицы, бывшія в монастырѣ Ильинском черниговском... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького (Іллінського) монастиря, 1680. 106 арк (?).

Перше видання твору.

Туптало Дмитро. Руно орошенное... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1683. 6+107 арк.

Туптало Дмитро. Руно орошенное... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1689. 3+91 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыа животворящіа троицы бога хвалимаго в святых своих На три мѣсяцы первыя: септемврій, октоврій и ноемврій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1689. 6 арк.+657 стор.

Перша частина Четьїх-Міней з передмовою Варлаама Ясинського

Туптало Дмитро. Руно орошенное... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1691. 4+102 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыа животворящіа троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣсяцы вторыя: декемврій, іануарій и февруарій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1695. 6 арк.+763 стор.

Друга частина Четьїх-Міней.

Туптало Дмитро. Руно орошенное... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1696. 10+110 арк.

Туптало Дмитро. Руно орошенное: пречистая и преблагословенная дѣва Марія, от ея же чудотворнаго чернѣговскаго образа слезами иногда в монастиру троици живоначалной росившаго чудодѣйственную благодати росу в сію малую книжицу собрано и в духовное орошеніе типом пятое подано... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря. 1697. 4+107 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыа животворящіа троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣсяцы третіи: март, априль, маій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1700. 1+676 арк.

Третя частина Четьїх-Міней.

Туптало Дмитро. Апологія в утоленіе печали человѣка сущаго в бѣдѣ, гоненіи и озлобленіи, вкратцѣ сложенная по совѣту святаго апостола Павла глаголющаго: утѣшайте друг друга и созидайте кождо ближняго... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1700. 20 арк.

Туптало Дмитро. Руно орошенное: пречистая и преблагословенная дѣва Марія, от ея же чудотворного чернѣговского образа слезами иногда в монастыру троици живоначалной росившаго, чудодѣйственную благодати росу в сію малую книжицу собрано и в духовное орошение вѣрным типом шестое подано... Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1702. 5+107 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыя живорящія троицы бога хвалимаго в святых своих, на три месяцы первыя септемврій, октоврій и ноемврій... Могилів, друкарня братства (Максима Вощанки), 1702. 2+657 арк.

Частина Четьїх-Міней Дмитра Туптала

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыа живорящіа троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣсяцы четвертыи: іюнь, іюль, август... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1705. 1+790 арк.

Четверта частина Четьїх-Міней.

Туптало Дмитро. Рассужденіе о образѣ божіи и подобіи... М., 1707. 2+55 (?) арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыа живорящыа троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣсяцы первыя, иже есть: септемврій, октоврій и новембрій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1711.

Перша частина Четьїх-Міней.

Туптало Дмитро. Разсужденіе о образѣ божіи и подобіи в человѣцѣ... М., 1714. 1+55 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыя живорящія троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣсяцы вторыя: декемврій, іаннуарій и февруарій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1714.

Друга частина Четьїх-Міней.

Туптало Дмитро. Житія святых во славу хвалимому в святых своих единому в троицы сущему богу. На три мѣсяци: март, апріль, маій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1716.

Третя частина Четьїх-Міней Четверта частина мала вийти в 1718 р, але згоріла під час пожежі лаври.

Туптало Дмитро. Апологія, в утоленіе печали человѣка, сущаго в бѣдѣ, гоненіи и озлобленіи вкратцѣ сложенная. Чернігів, друкарня Свято-Троїцького монастиря, 1716. 20 арк.

Туптало Дмитро. Разсужденіе о образѣ божіи и подобіи в

человѣцѣ... [Без означення місця і часу видання, Москва, 1717]. 2+55 арк.

Туптало Дмитро. Розыск о расколнической брынской вѣрѣ, о ученіи их, о дѣлах их; и изъявленіе, яко вѣра их неправа, ученіе их душевредно и дѣла их небогоугодна. М., 1745. 8+205+45 арк.

Заголовок цей подано на другому аркуші.

Туптало Дмитро. Розыск о расколнической брынской вѣрѣ, о ученіи их, о дѣлах их, и изявленіе, яко вѣра их неправа, ученіе их душевредно... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1748. 1 ненум.+553 арк.

Туптало Дмитро. Розыск о расколнической брынской вѣрѣ, о ученіи их, и дѣлах их, и изъявленіе, яко вѣра их неправа... М., 1755. 1 ненум.+7+205+45 арк.

Туптало Дмитро. Книги житій святых... М., 1759. Т. І (вересень — листопад). 1+6+4+1+444+4 арк.; т. II (грудень — лютий). 1+5+514+3 арк.; т III (березень — травень). 1+480+3+8 арк.; т. IV (червень — серпень). 1+558+4 арк.

Третє видання Четьїх-Міней Дмитра Туптала.

Туптало Дмитро. Жития святых. М., 1762, в 4 книгах.

Туптало Дмитро. Розыск о раскольнической брынской вѣрѣ... М., 1762. 1+7+205+45 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых на дванадесять мѣсяцей... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1764, в 4 книгах. 1 кн. (вересень, жовтень, листопад). 1+4+1+6+498+6 арк.; 2 кн. (грудень, січень, лютий). 1+4+567+4 арк.; 3 кн. (березень, квітень, травень). 1+519+5+12 арк.; 4 кн. (червень, липень, серпень). 1+597+6 арк.

Туптало Дмитро. Книга житій святых. М., 1764, в 4 книгах.

Туптало Дмитро. Книга житій святых. М., 1767, в 4 книгах.

Туптало Дмитро. Розыск о расколнической брынской вѣрѣ, о ученіи их, о дѣлах их... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1776, у 3 частинах. Ч. 1. 1+81 арк.; ч. 2. 82—463 арк.; ч. 3. 100 арк.

Туптало Дмитро. Дневные записки святого чудотворца Димитрия митрополита ростовского, изданные с собственноручно писанной им книги, находящейся в Киево-Печерской библиотеке. Изд. 2-е. М., 1781. 112 стор.

Туптало Дмитро. Летопись иже во святых отца нашего Димитрия, митрополита ростовского, новоявленного чудотворца, сказующая вкратце деяния от начала миробытия до рождества Христова, собранная из божественных писаний, из различных хронографов и историков греческих, славенских, римских, польских, еврейских и иных, с присовокуплением келейной летописи сего же святого чудотворца. М., 1784. XVI+519+6 ненум. стор.

Туптало Дмитро. Собраніе разных поучительных слов и других сочинений... М., 1786, в 6 частинах. Ч. 1. 1+1+1+27+102 арк.; ч. 2. 1+1+142 арк.; ч. 3. 1+1+131 арк.; ч. 4. 1+1+159 арк.; ч. 5. 1+1+152 арк.; ч. 6. 1+1+142 арк.

Туптало Дмитро. Житія святих. М., 1789. 1+1+5+514+3 арк.

На місяці грудень — лютий.

Туптало Дмитро. Летопись иже во святых отца нашего Димитрия, митрополита ростовского, чудотворца, сказующая деяния от начала миробытия до рождества Христова, собранная из божественного писания из различных хронографов и историографов греческих, славенских, римских, польских, еврейских и иных, с присовокуплением богоугодного жития сего святителя, духовной грамоты, келейных записок и гравированного его портрета. Изд. 2-е, с настоящего подлинника писанного собственною святителя рукою, издал Василий Сопиков. Ч. 1—2. СПб., 1796. Ч. 1. XVI+328 стор.+1 вкл. портр.; ч. 2. 418 стор.

Житие иже во святых отца нашего Димитрия, митрополита ростовского, чудотворца, с приложением краткого, но ясного истолкования христианской веры, через вопросы и ответы им же святителем сочиненого. СПб., 1796. 120 стор.

Туптало Дмитро. Летопись иже во святых отца нашего Димитрия, митрополита ростовского, чудотворца, сказующая деяния от начала миробытия до рождества Христова, собранная из божественного писания, из различных хронографов и историографов греческих, славенских, римских, польских, еврейских и иных, с присовокуплением богоугодного жития сего святителя, духовной грамоты, келейных записок и гравированного его портрета. Изд. 3-е, с списка, сверенного с настоящим подлинником, писанным собственною святителя рукою, по дозволению св. правит. Синода и по одобрению московской цензуры издал Ф. Розанов. Ч. 1—2. М., 1799—1800; ч. 1, 1799. XIV+392 стор.; ч. 2, 1800. 426+91 стор.

Туптало Дмитро. Зерцало православного исповедования... СПб., 1805. 1+27 арк.

Туптало Дмитро. Зерцало православного исповедания. СПб., 1807. 1+75 арк.

З різними додатками.

Туптало Дмитро. Сочинения св. Димитрия, митр. ростовского в 4-х частях. М., 1817—1818. Ч. 1. 4 арк.+372 стор.+1 арк. (1818); ч. 2. 3 арк.+458 стор.+1 арк. (1818); ч. 3. 3 арк.+423 стор.+1 арк. (1818) ч. 4. 1 арк.+240 стор.+1 арк.+231 стор. (1817).

У першій частині надруковано різні невеликі твори, житіє Дмитра Туптала і келейні записки, в 2-й — поученія на недільні дні, в 3-й — поученія на різні святкові дні, в 4-й — літопис і Синопсис.

Перевощиков В. Материалы для истории российской словесности. Св. Димитрий Туптало.— Вестн. Евр., ч. CXXII, 1822, № 5, стор. 3—32.

Коротка біографія і огляд надрукованих творів Дмитра Туптала; на стор. 24—32 — тексти двох поучень Туптала («Бѣ нѣкіи учитель знаменит...» і поученіє на пам'ять великомученика Плакиди).

Туптало Дмитро. Четьи-Минеи. М., 1837, в 12 книгах.

Зражевская А. Святый Димитрий митрополит ростовский чудотворец.— Маяк, т. 2, кн. 4, 1842, стор. 92—107; 114—132.

На стор. 92—107 — біографія Дмитра Туптала; на стор. 114—120 — чотири його листи (від 1 грудня 1707 р.; 17 грудня [1707 р.], 1708 р. і один без дати) до Стефана Яворського; на стор. 121—132 — текст Слова в неділю св. жон мироносиць.

Туптало Дмитро. Розыск о раскольнической брынской вере, о учении их, о делах их... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1859. 1+7+370 арк.

Неизданные письма св. Димитрия Ростовского.— Труды Киев. дух. акад., 1860, № 2, стор. 282—285.

Текст листа до Іова, митрополита великоновгородського від 10 грудня 1706 р. і недатований лист якомусь «чесному господину феологу».

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1253—1258 — уривок з книги Руно орошенное Дмитра Туптала (за вид. 1683 р.); з коментарем; на стовп. 1303—1310 — уривки з творів Дмитра Туптала (за пізнішими виданнями): початок промови при вступі на ростовську митрополію, із літопису про сотворіння світу; із Четьїх-Міней (із житія Георгія Побідоносця); з коментарем.

Рождественная драма.— Летоп. рус. лит. и древн., т. IV, 1862, стор. 154—200 (материалы).

Текст Рождественской драмы Дмитра Туптала (за рукоп. XVIII ст.).

Туптало Дмитро. Розыск о раскольнической брынской вере, о учении их, о делах их... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1866. 9+342 арк.

Димитрий Ростовский. О поклоненіи святым иконам.— Киев. епарх. ведом., 1873, № 8, отдел второй, стор. 219—223.

Текст слова.

Тихонравов Н. Русские драматические произведения 1672—1725 годов. Т. I. СПб., 1874. XLVIII+562 стор.

На стор. 339—399 — текст Рождественской драмы Дмитра Туптала.

Туптало Дмитро. Сочинения св. Димитрия, митр. ростовского. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1880—1881, в 5-ти частинах. Ч. 1. 2 арк.+479 стор. (1880); ч. 2. 2 арк.+598 стор. (1881); ч. 3. 2 арк.+552 стор. (1881); ч. 4. 1 арк.+746 стор. (1881); ч. 5. 2 арк.+130 стор. (1881).

В 1 част.— невеликі твори, Алфавіт духовний, житіє Дмитра Туптала і келейні записки; в 2 — поученія на недільні дні; в 3 — поученія на святкові дні; в 4 — Літопис Дм. Туптала і Синопсис; в 5 — Зерцало правосл. исповѣдания, Краткое христианское нравоучение і різні слова.

Две записки св. Димитрия Ростовского о приеме и сдаче им Елецкого черниговского монастыря.— Киев. стар., т. IV, 1882, октябрь, стор. 170—173.

На стор. 171—172 — текст двох записок Дмитра Туптала.

Дмитрий, арх. Педагогическая мера св. Дмитрия Ростовского к обузданию своеволия школьников.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1883, кн. 3, стор. 17—18 (смесь).

Текст невеличкої записочки (в гумористичному дусі) до дітей, що не хочуть учитися; з рукопису Дм. Туптала.

Туптало Дмитро. Четьи-Минеи. М., 1888, 12 част. (7-е вид.). Вересень — 2+13+144+125+5 арк.; жовтень — 126+144+1 арк.; листопад — 196+185+1 арк.; грудень — 1+211+219+1 арк.; січень — 172+209+4 арк.; лютий — 107+101+3 арк.; березень — 162+159+4 арк.; квітень — 116+130+3 арк.; травень —192+152+4 арк.; червень —220+160+3 арк.; липень — 198+194+5 арк.; серпень—154+134+5 арк.

Успенская драма св. Димитрия Ростовского. К печати подготовил М. Н. Сперанский.—Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1907, кн. 3(222), стор. I—IX+1—43 (з літогр. сторінки рукопису).

Короткий аналіз драми; на стор 1—43 — текст драми за автографом письменника.

Титов А. Проповеди святителя Димитрия, митрополита ростовского на украинском наречии. М., 1909. IX+134+1 стор.

Тексти проповідей; із вступними зауваженнями.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CI, 1911, стор. 181—183 (бібл.).

Адрианова Н. П. Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VII+518 стор.+ 1 табл.

На стор. 114—121 — характеристика обробки легенди про св. Олексія в Четьях-Мінеях Дм. Туптала; на стор. 503—511 — текст житія із Четьїх-Міней (поч.: «Бѣ муж благочестив в ветхом Римѣ...», під 17 березня).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 296—298 — коротка характеристика літературної діяльності Дмитра Туптала; на стор. 309—312 — уривок з проповіді Дмитра Туптала на успеніє богородиці (з рукоп. збірника 1717 р.).

Резанов В. І. Драма українська, 4...

На стор. 81—145 — текст драми Дмитра Туптала Комедія на день рождества Христова (за рукоп. поч. XVIII ст.) і опис її рукописів; на стор. 37—57 — біографічні відомості про Дмитра Туптала; огляд рукописів його драми; аналіз її: композиція, образи, джерела; на стор. 147—150 — текст програми Ростовского дѣйства (за рукоп. XVIII ст.; сумнівний твір Дмитра Туптала); на стор. 57—60 — аналіз програми.

Резанов В. І. Драма українська, 5...

На стор. 189—238 — текст драми Дмитра Тупталенка Комедія на успеніе богородицы (за двома рукописами: за автографом автора кінця XVII ст. і за виправленою копією серед. XVIII ст.); на стор. 47—84 — у вступній статті детальний аналіз і характеристика твору.

Перетц В. Н. Украинская антология 1670—1680-х годов. Исследования и материалы по истории старинной украинской

литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по отд. рус. яз. и слов. АН, т. 1, вып. 3, 1929, стор. 56—72.

Огляд давніх збірників із віршами; література питання; опис збірника 1670—1680 рр.; наведено численні тексти віршів Дмитра Туптала (Вѣнци) та інших письменників.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 274—278 — Дмитро Туптало: біографічні відомості і уривки текстів з творів Руно орошенное (1683 р.) та Пирамис альбо столб во блаженной памяти... Иннокентіа Гизеля... (1685 р.).

II

Мациевич А. Служба иже во святых отцу нашему Димитрію митрополіту ростовскому новому чудотворцу. М., 1758. 26 арк.

Служба иже во святых отцу нашему Димитрію митрополіту ростовскому, новому чудотворцу... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1759. 23 арк.

Служба иже во святых отцу нашему Димитрію митрополіту ростовскому, новому чудотворцу. М., 1759. 26 арк.

Видано у квітні місяці.

Служба иже во святых отцу нашему Димитрію митрополіту ростовскому, новому чудотворцу. М., 1759. 26 арк.

Видано у грудні місяці.

К. [Каченовський ?]. Взгляд на успехи российского витийства в первой половине истекшего столетия.— Вестн. Евр., ч. LIX, 1811, № 19, стор. 182—211.

Короткий огляд діяльності Дмитра Туптала.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. І.

На стор. 116—137 — детальна біографія Дмитра Туптала і характеристика його діяльності; реєстр творів.

Иванов Н. Краткий обзор русских временников, находящихся в библиотеках с.-петербургских и московских.— Учен. зап. Казан. унив., 1843, кн. 2 и 3, стор. 1—57.

Опис рукописів різних літописів, в тому числі Літопис Дмитра Туптала.

Служба с акафистом, иже во св. отцу нашему Димитрию митроп. ростовскому чудотворцу, со житием его, с сказаниями о обретении мощей и о чудесах, с приложением Слова в память его и Поучения в день обретения мощей его. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1848. 1+59 арк.

Служба с акафистом, иже во св. отцу нашему Димитрию, митрополиту ростовскому... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1852. 1+59 арк.

Книга тотожна з виданням 1848 р.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 219—228 — біографія і характеристика діяльності Дм. Туптала.

Орловский П. Сотник малороссийского войска Савва Григорьевич Туптало и законная супруга его Мария Михайловна — родители святителя Христова Димитрия ростовского.— Киев. епарх. ведом., 1868, № 16, отдел второй, стор. 607—618.

Біографічні матеріали про Дмитра Туптала.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. V. К., 1872.

На стор. 276—280, 415—423, 428—436 — різні документи, що стосуються видання і реалізації Четьїх-Міней.

Антонов В. Г. Киево-Кирилловская Троицкая церковь.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 1—12 (приложения).

На стор. 8—9 — два вірші, написані на іконах, в честь Дм. Туптала (поч.: «Благочестивый муж Туптало Савва...» і «От корене святого, Саввы нареченна...»).

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 370—371 — огляд драматургічної спадщини Дмитра Туптала; на стор. 386—387 — біографічні відомості про Дмитра Туптала; огляд його Четьїх-Міней.

М-ій. Мысль о сооружении храма в м. Макарове, родине святителя Димитрия Ростовского.— Киев. епарх. ведом., 1881, № 3, часть неофиц., стор. 1—5.

Біографічні матеріали про Дмитра Туптала.

Первые пожертвования на сооружение храма в м. Макарове, родине св. Димитрия Ростовского. Прошение о пожертвованиях на сооружение храма в м. Макарове, родине св. Димитрия Ростовского. Заметка Н. Костомарова о келье св. Димитрия Ростовского в урочище близ Батурина.— Киев. епарх. ведом., 1881, № 21, часть неофиц., стор. 8—9.

В замітках є біографічні матеріали про Дмитра Туптала.

Барсов Е. Новые разыскания о первом периоде русского театра.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1882, кн. 3, стор. 1—30 (материалы историко-литературные).

В статті — зміст драми Вѣнец славнопобѣдоносный доброподвижнику... Димитрию (1704 р.), присвяченої Дмитру Тупталу.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 88—92 — про рукописи творів Дмитра Туптала.

С. І. К-чъ. Мнимонайденный дневник святит. Димитрия Ростовского.— Киев. стар., т. IV, 1882, сентябрь, стор. 571—575.

Служба с акафистом святителю Димитрию, митр. ростовскому. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1883. 1+53 арк.

Слово на сошествие св. духа св. Димитрия Ростовского, произнесенное в киевском Кирилловском монастыре в 1693 году.

С предисл. Е. В. Барсова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1884, кн. 2, стор. 1—15.

Текст слова (за рукоп. XVIII ст.).

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 263—265 — огляд літературної діяльності Дмитра Туптала.

Огоновський. О. Історія літератури руської...

На стор. 327—334 — біографія Дмитра Туптала і реєстр його творів — друкованих і рукописних; на стор. 343—347 — огляд його драми на різдво Христове.

Веневитинов М. Переделка Хождения игумена Даниила в сборнике св. Димитрия Ростовского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3 (150), стор. 1—25 (исследования).

Характеристика переробки Хожденія Данила Паломника з рукопису Дмитра Туптала; переробка була здійснена учнями Київської колегії в кінці XVII ст.

Шляпкин И. А. Св. Димитрий Ростовский и его время (1651—1709 г.). Исследование И. А. Шляпкина. СПб., 1891. XIV+460+102+3 стор. (Зап. ист.-филолог. фак. СПб. унив., ч. XXIV).

Зміст: стор. III—X — Предисловие; стор. 1—460 — Жизнь св. Димитрия до 1688 г.; западное влияние в Московской и Югозападной Руси; вопрос о пресуществлении св. даров в Москве на почве литературной; вопрос о пресуществлении св. даров на почве церковно-исторической и малорусские духовные; жизнь св. Димитрия до 1700 года в санах игумена и архимандрита; св. Димитрий — митрополит Сибирский; административная деятельность св. Димитрия как митрополита Ростовского и Ярославского; ростовская школа св. Димитрия; литературная деятельность и частная жизнь святителя за ростовский период; заключение, дополнения и поправки; на стор. 1—102 — Приложения: I. Диарий сокращенной редакции (текст); II. Письмо Варлаама Ясинского Мазепе; III. Указ монаху Варлааму 1705 года; IV. Конклюзии Стефана Прибыловича; V. Опись имущества св. Димитрия Ростовского (в тому числі — книги); VI. Венец мученику Димитрию, школьная драма (текст драми); VII. Ростовское дѣйство (програма п'єси); VIII Собор и суда изреченія на Іисуса Назорея, IX. Дополнительные сведения к биографии Кариона Истомина; X. Указатель имен в исследовании; на стор. 1—3 — помилки; до книги додані (вклеєні) стор. I—IV — тези (положения) дисертації. Рец.: *Незеленов А.*— ЖМНП, ч. CCLXXV, 1891, май, стор. 192—198; Рус. филолог. вестн., т. XXV, 1891, стор. 154—155; *Брайловский С.* К вопросу о методе исследования древнерусской литературы.— Рус. филолог. вестн., т. XXVI, 1891, стор. 187—198; *Маркевич А.*— Киев. стар., т. XXXV,1891, ноябрь, стор. 324—333.

А. Л. Келья св. Димитрия Ростовского.— Киев. стар., т. LXI, 1898, июнь (докум., изв. и зам.), стор. 85—86.

Жизнь и подвиги святителей Христовых и чудотворцев, Киево-братских молитвенников, святых: Феодосия Полоницкого-Углицкого, архиепископа черниговского, Димитрия Туптало, митрополита ростовского и Иннокентия Кульчицкого, епископа иркутского.— Труды Киев. дух. акад., 1899, № 9, стор. 3—29.

На стор. 14—22 — біографія і характеристика діяльності Дмитра Туптала

Титов Ф. Речь, произнесенная 26 сентября 1898 года на академическом годичном акте. «Об отношении Феодосия Черниговского, Димитрия Ростовского и Иннокентия Иркутского к Киевской дух. академии и о значении их иерархической дея-

тельности для всей русской церкви».— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 11, стор. 303—307.

Коротка біографія і характеристика діяльиості Дмитра Туптала.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 96—97 — аиаліз Комедії иа рождество Христово, яку приписують Дмитру Тупталу.

Яцимирский А. И. Вновь найденный автограф святителя Димитрия Ростовского.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 132—138.

Інформація про автограф.

Брайловский С. Заметки по литературе переходного времени. I. К биографии Димитрия Ростовского.— ЖМНП, ч. CCCXXXXVI, 1903, март, стор. 185—187.

Текст запису про указ Петра I від 27 лютого 1702 р. Василю Воєйкову про иагляд иад податками для царя у маєтках митрополії Ростова і Ярославля, де був митрополитом Д. Туптало.

Д. и **П. Смирнов.** Димитрий св., митрополит ростовский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 1038—1050.

Біографія і характеристика діяльності Дмитра Туптала; огляд його літературиої спадщиии; стаття П. Смирнова висвітлює боротьбу Дмитра Туптала проти розкольників; література питаиня.

Титов Ф. И. К истории Киевской духовной академии в XVII—XVIII вв. II. Святый Димитрий, митрополит ростовский, бывший ученик Академии (1651—1709).— Труды Киев. дух. акад., 1909, № 10, стор. 173—239.

Література питаиия; детальиа біографія Дм. Туптала; характеристика діяльиості і літературиої спадщиии (без драм).

Розов В. Українська шкільна драма «Успеніе богородицы».— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. V, 1909, стор. 88—96.

Опис рукопису з драмою; аиаліз мови; рукопис датується кіи. XVII — поч. XVIII ст.; зміст п'єси; ймовіриo, що це драма Дмитра Туптала. Текст цієї драми иадруковано в Чтеи. общ. истор. и древи. рос., 1907, ки. III (книга вийшла иа початку 1909 р.).

Никольский А. И. Несколько слов о житии и сочинениях св. Димитрия Ростовского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, кн. 1, 1909, стор. 160—171.

Видания творів Дм. Туптала 1786 р. (Собраиие разиых поучительиых слов и других сочииеиий святого Димитрия, митрополита ростовского чудотворца) иадруковаио ие за оригіналом автора, а за списками, иевідомо ким зроблеиими.

Горохов Д. Памяти святителя Димитрия Ростовского.— Киев. епарх. ведом., 1909, № 39, часть неофиц., стор. 925—928.

Про урочистості в зв'язку з 200-літтям смерті Дм. Туптала.

Амвросий, архим. Поучение в день 200-летней памяти со дня блаженной кончины святителя Димитрия, митрополита ростовского.— Киев. епарх. ведом., 1909, № 43, часть неофиц., стор. 1023—1036 (з портретом Дм. Туптала).

Коротка біографія Дм. Туптала і характеристика його діяльиості.

Святитель Димитрий, митрополит ростовский (1651—1709—

1909 гг.).— Киев. епарх. ведом., 1909, № 43, часть неофиц., стор. 1037—1042.

Біографія Дмитра Туптала.

Св. Димитрий Ростовский как составитель Четьих-Миней.— Киев. епарх. ведом., 1909, № 43, часть неофиц., стор. 1042—1048.

Св. Димитрий Ростовский как миссионер православной русской церкви. (К 200-летию со дня его кончины).— Киев. епарх. ведом., 1909, № 43, часть неофиц., стор. 1049—1052.

Празднование в Киеве 200-летия со дня блаженной кончины святителя Димитрия, митрополита ростовского.— Киев. епарх. ведом., 1909, № 44, часть неофиц., стор. 1071—1074.

Маккавейский Н. К. Святый Димитрий, митрополит ростовский, как пастырь и пасторолог.— Труды Киев. дух. акад., 1910, № 1, стор. 22—64.

Петров Н. О духовных драмах св. Димитрия Ростовского (к 200-летию его кончины).— Чтен. в церк. истор. и археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1910, вып. X, стор. 27—46.

Аналіз драм.

Попов М. С. Святитель Димитрий Ростовский и его труды (1709—1909 гг.). СПб., 1910. IV+350+2 стор.

Детальна характеристика життя і діяльності Дм. Туптала.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CI, 1911, стор. 181—183 (бібл.).

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 96—114 — аналіз Комедії на різдво Христове, яку приписують Дм. Тупталу; на стор. 271—278 — аналіз Успенської драми.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 160—179 — характеристика драматичної творчості Дмитра Туптала: Успенская драма, Грешник кающийся (приписувана Тупталу), Ростовское действо (сумнівний твір Туптала), Рождественская драма, Венец славнопобедный.

Василенко Н. П. Димитрий Ростовский и его литературная деятельность.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 22, вип. 3, 1912, стор. 80—83 (отд. III).

Характеристика літературних творів Д. Туптала (виклад змісту доповіді на засіданні Товариства 8 листопада 1909 р.).

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 287—296 — Дмитро Туптало: біографія, проповіді, Четьї-Мінеї, Розыск о брынской вѣрѣ, драми.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 13—16 — резюме доповіді І. Огієнка про видання Руна орошенного Дмитра Туптала; на стор. 36—37 — опис і порівняння двох видань цього твору.

Щеглова С. А. Богогласник...

На стор. 260—263 — твердження, що вірш № 242 у Богогласнику, вид. 1791 р.,— Пѣснь 1 воздыхателная ко господу Іисусу Христу — нале-

жить Дмитру Тупталу; аналіз вірша; реєстр інших псальм Дмитра Туптала.

Щеглова С. А. Житие царевича Дмитрия в обработке св. Димитрия Ростовского.— Учен. зап. Самар. унив., вып. II, 1919, стор. 85—97.

Аналіз твору.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 342—354 — біографічні відомості про Дмитра Туптала, огляд його літературної спадщини; характеристика Четьї-Міней.

Белецкий А. И. Старинный театр...

На стор. 67—69 — аналіз і характеристика драми Дмитра Туптала Комедия на рождество Христово.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 443—458 — опис видань Четьї-Міней Дм. Туптала.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 192—196 — огляд драматургічної спадщини Дмитра Туптала.

Рєзанов В. І. «Вѣнец Димитрію». Ростовська драма 1704 р. (До історії українських впливів на Московщину).— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. І), 1927, стор. 649—667.

Аналіз анонімної драми, присвяченої Дмитру Тупталу.

Д. Ц. Святий Димитрій Ростовський. Його життя і письменницька діяльність.— Духовний Сіяч (Кремінець), 1928, ч. 16, стор. 192—195; ч. 17, стор. 204—208.

Абрамович Д. Повесть о Варлааме и Иоасафе в четьих минеях Димитрия Ростовского.— Ювілейний збірник на пошану акад. М. С. Грушевського. Т. II. К., 1928, стор. 237—242.

Дм. Туптало користувався московським виданням повісті про Варлаама та Йоасафа 1681 р.

Пачовський Т. Відгуки «Żywotów świętych» П. Скарги в «Четьїх-Мінеях» Дмитра Тупталенка.— ЗНТШ, т. CLV, 1937, стор. 191—202.

Туровський Іоанн

(Див. також Богогласник)

Іоанн Туровський жив у першій половині XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 245 — текст акростиха Іоанна Туровського Излѣй мнѣ, боже, со небесе росу (за рукоп. поч. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 269—270 — аналіз вірша Іоанна Туровського (№ 218 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Турчиновський Ілля

(Див. також Інтермедії)

Ілля Михайлович Турчиновський народився 20 липня 1695 р. в містечку Березані на Полтавщині в родині сотника. Навчався спочатку в місцевій школі, а далі пішов «по школам волочить», добравшись аж до Київської академії; звідси його було повернуто додому. Згодом він мандрував по Україні і Білорусії — був писарем, учителем, співаком, актором, дячком, регентом; в 1718 р. його висвячено на священика у рідному містечку. Автор автобіографії.

I

Автобиография южнорусского священника 1-й половины XVIII ст.— Киев. стар., т. XI, 1885, февраль, стор. 318—332.
На стор. 321—332 — текст автобіографії Іллі Турчиновського.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 413—417 — автобіографія Іллі Турчиновського (за вид. Киев. стар., т. XI, 1885, февраль).

II

Житецкий П. Мысли о народных малорусских думах...
На стор 46—48 — виклад біографії Іллі Турчиновського на основі його записок.

Житецкий П. Странствующие школьники в старинной Малороссии.— Киев. стар., т. XXXVI, 1842, февраль, стор. 189—205.
На стор. 186—198 — виклад біографії Іллі Турчиновського.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...
На стор. 25—27 — біографія Іллі Турчиновського, написана на основі його твору — автобіографії.

Тяпинський Василь

(Див. також Тяпинського євангеліє)

Василь (можливо, Миколайович) Тяпинський походив або з Волині, або з Полоцької землі із дрібношляхетської родини.

Діяльність його припадає на 1580-і роки. Він переклав на тогочасну українсько-білоруську мову євангеліє і надрукував із своєю передмовою у власній друкарні.

I

Первая часть новаго завета або тестаменту. Подлуг словенъского разделенья, то єсть от чотырех евангелістов святое евангеліе... Друковано (не закінчене друком) у мандрівній типографії Василя Тяпинського, біля 1580 р.

Текст подано у два стовпці — старослов'янською мовою і в перекладі з передмовою Василя Тяпинського.

Владимиров П. Предисловие Василя Тяпинского к печатному евангелию, изданному в Западной России, около 1570 года.— Киев. стар., т. XXIV, 1889, январь (додатки). II+10 стор.

На стор. I—II — передмова П. Владимирова; на стор. 1—9 — текст Предмови Василя Тяпинського.

II

Довиар-Запольский М. В. В. Н. Тяпинский, переводчик евангелия на белорусское наречие.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 1031—1064.

Спроба відтворити біографію Василя Тяпинського.

Тяпинский Омельянович, Василий Миколаевич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 67 півтом. СПб., 1902, стор. 394.

Тиховский Ю. И. Новые данные о западнорусских переводах священного писания XVI века.— Труды XIV археолог. съезда. Т. III. М., 1911, стор. 124—125 (протоколы).

Коротка характеристика євангелій: 1) першої полов. XVI ст.; 2) Пересопницьке 1556—1561 рр та його копія 1571 р.; 3) Євангеліє Василя Тяпинського біля 1575 р і 4) Негалевського 1571 р.

Левицький Ор. Про Василя Тяпинського, що переклав в XVI ст. євангеліє на просту мову. (Критична розвідка).— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. XII, 1913, стор. 5—21.

Відомості з різних судових справ про різних Тяпинських, в тому числі і про якогось Василя, але чи був він перекладачем Євангелія — невідомо.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 47 — відомості про Василя Тяпинського; характеристика здійсненого ним перекладу Євангелія.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор 22—25 — характеристика перекладу Євангелія, зробленого Василем Тяпинським; біографічні відомості про нього.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 216 — біографічні відомості про Василя Тяпинського.

Фальковський Іриней

Іван Якимович Фальковський народився 28 травня 1762 р. в селі Білоцерківці на Пирятинщині в сім'ї священика. Одержав блискучу освіту — в Київській академії, у Пресбурзькій гімназії (Угорщина), з 1780 р.— в Будапештському університеті. На початку 1783 р. повернувся до Києва, де продовжував навчання в академії і водночас тут же вчителював. До 1804 р. він викладав численні дисципліни. В 1786 р. став монахом під іменем Іринея; в 1799 р. одержав сан архімандрита спочатку Гамаліївського, потім Києво-братського монастиря. В 1803 р. став ректором академії, в 1804 р. звільнився і залишився настоятелем Києво-Миколаївського монастиря; в 1807 р. одержав сан чернігівського єпископа і київського коад'ютора. 19 лютого 1812 р. призначений єпіскопом у Смоленськ. В 1813 р. знову призначений коад'ютором київським, управляв Михайлівсько-Золотоверхим монастирем. Помер 29 квітня 1823 р. Автор численних віршів, богословських, філософських, історичних, географічних творів; писав статті з медицини, статистики, астрономії, математики; автор підручників, календарів та ін. Майже все залишилося в рукописах (92 томи).

I

Фальковський Іриней. Сокращение церковной хронологии, называемой просто наукою о пасхалии, в пользу обучающегося в Киевской академии духовного юношества... М., 1797. 5 ненум.+50 стор.

Щеголев Н. Преосвященного Иринея (Фальковского) епископа чигиринского... беседы на день обрезания господня и на новый 1811 год.— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 1, стор. 124—136.

Текст слів: біографічні дані про Фальковського.

Щеголев Н. Преосвященного Иринея (Фальковского) епископа чигиринского беседы в неделю о мытаре и фарисее и на день сретения господня.— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 2, стор. 274—280.

Текст слів.

Щеголев Н. Преосвященного Иринея (Фальковского) беседа в день благовещения богородицы и субботу Лазареву.—Труды Киев. дух. акад., 1867, № 3, стор. 413—416.

Текст слів.

С. Г-въ [Голубев С.]. Дело, возникшее вследствие оскорбительного письма Иринея Фальковского к митр. Иерофею.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 10, отдел второй, стор. 235—245.

Біографічні відомості про Фальковського; на стор. 238—240 — текст листа Фальковського, в якому він ображає митрополита; за цього листа автор одержав сувору догану від синоду.

Булашев Г. Ириней Фальковский, коадъютор киевский.— Киев. стар., т. V, 1883, январь, стор. 89—120; т. VI, май, стор. 66—99; август, стор. 664—718.

Біографічні відомості; література питання про Фальковського; рукописи творів; в статті — вірші Фальковського.

Булашев Г. Преосвященный Ириней Фальковский, епископ чигиринский.— Труды Киев. дух. акад., 1883, № 6, стор. 229—319; № 7, стор. 444—514; № 8, стор. 546—615; № 10, стор. 208—260.

Література про Фальковського (13 №№); детальна біографія; опис його рукописної спадщини; на стор. 251—260 (№ 10) — текст слова Іринея Фальковського, сказаного 27 лютого 1786 р. в п'ятницю першого тижня великого посту.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 208—210 — біографічні відомості про Іринея Фальковського; реєстр його творів (у рукописах).

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 2...

На стор. 332—333 — біографія Іринея Фальковського.

Хроника жизни преосвященного Иринея Фальковского, составленная по его рукописям.— Киев. епарх. ведом., 1861, № 5, стор. 173—187; № 8, стор. 244—263; № 10, стор. 305—321.

Детальна хроніка з описом рукописів Фальковського.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти у Київській академії; періоди розвитку освіти; піїтика — теорія драми, епосу, поезії; аналіз творів Іринея Фальковського та інших численних письменників.

Титов А. Во что обошлась опись библиотеки преосв. Иринея Фальковского после его смерти.— Киев. стар., т. VI, 1883, август, стор. 767—769.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 429 — коротка біографія і огляд літературної спадщини Іринея Фальковського.

Титов А. Еще несколько слов об имуществе преосвященного Иринея Фальковского.— Киев. стар., т. X, 1884, декабрь, стор. 740—743.

Здравомыслов К. Ириней.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 1023—1024.

Біографія і діяльність Іринея Фальковського; огляд його літературної спадщини.

Петров Н. И. Автобиографические записки преосвященного Иринея Фальковского. Часть I (1762—1783 гг.).— Труды Киев. дух. акад., 1907, № 7, стор. 456—479.

Біографія Іринея Фальковського

Петров Н. Автобиографические записки преосвященного Иринея Фальковского. Часть I (1762—1783 гг.).— Чтен. в церк.-истор. и археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1908, вып. IX, стор. 19—42.

Та сама стаття, що в Трудах Киев дух акад, 1907, № 7.

Федір жидовин

(Див. також Псалтир)

Федір жидовин жив у першій полов. XV ст. Маючи сорок років, перейшов із іудейської віри в християнську. Автор послання і, очевидно, перекладач Псалтиря на українсько-білоруську мову.

I

Послание Федора жидовина. С предисл. М. И. Соколова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1902, кн. 3 (202), стор. 95—110 (материалы историко-литературные).

На стор 107—109 — текст послання Федора, перекладача (ймовірно) Псалтиря в XV ст. (за списком XVI ст.); послання написане між 1448 і 1461 рр

Псалтырь жидовствующих в переводе Феодора еврея. К изданию приготовил М. Н. Сперанский.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1907, кн. 2 (221), стор. 1—72 (материалы историко-литературные). (Є окремий відбиток).

На стор. 53—72 — переклад Псалтиря українсько білоруською мовою з рукопису кінця XV ст. (8 стор репродукцій тексту).

Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. XII, 1907, ноябрь, стор 199—202.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор 300—301 — про переклад Псалтиря Федором жидовином.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор 114—115 — характеристика перекладу Псалтиря, зробленого Федором жидовином.

Федоров (Федорович) Іван

Іван Федоров в 1563 р. разом з Петром Мстиславцем відкрив друкарню в Москві; через гоніння утік до Литви і з 1566 р. працював друкарем у містах Вільно, Гродно, Заблудів; в 1572 р. прибув до Львова, тут далі розвивав видавничу діяльність, потім працював у Дермані, Острозі, знову у Львові, де й помер 5 грудня 1583 р. Автор передмов до книг.

I

[Апостол]. Деяния апостольска и послания соборная и св. Павла послания... М., друкували Іван Федоров і Петро Мстиславець, 1564. 6 ненум. +261 арк.

З післямовою друкарів.

[Апостол]. Деяния апостольская и послания соборная и послания св. апостола Павла... Львів, надруковано Іваном Федоровим, 1573—1574. 14 ненум.+264 арк.

Перша друкована книга на Україні На арк. 260—264 — післямова Івана Федорова.

Книга новаго завѣта. В ней же напреди псалмы блаженнаго Давида пророка и царя. Острог, друкував Іван Федоров в тип. Костянтина Острозького, 1580. 4 ненум.+490 арк.

З передмовою-присвятою Костянтину Острозькому.

Бібліа сирѣч книги ветхаго и новаго завѣта, по языку словенску... Острог, друкував Іван Федоров, тип. Кост. Острозького, дата на заголовному аркуші 1581, на вихідному —1580. 8 ненум. +276+180+30+56+78 арк.

З передмовою від імені К Острозького, другою передмовою про користь св. письма віршами (60 рядків) Герасима Смотрицького і коротка післямова Івана Федорова.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 205—210 — уривки з Апостола (вид. в Москві у 1564 р. Іваном Федоровим); з коментарем.

Погодин М. В дополнение к статье: «Иван Федоров, московский книгопечатник».— ЖМНП, ч. CXLIX, 1870, июнь, стор. 479—481.

Опис Острозької біблії 1581 р., текст передмови К. Острозького і післямови Івана Федорова.

Иван Федоров, первый русский книгопечатник, заключает условие с Хренем Ивановичем, маляром и резчиком букв. (1583, февраля 26).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904, стор. 430—433.

Текст угоди.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 220—222 — характеристика видавничої діяльності Івана Федорова; на стор 231—234 — текст післямови з львівського апостола 1573 р.

У истоков русского книгопечатания. М., Изд-во АН СССР, 1959. 268 стор. (АН СССР. Отделение исторических наук).

Збірник статей. На стор. 5—7 — Предисловие; на стор. 9—40 — М. Н. Тихомиров. Начало книгопечатания в России; на стор. 41—80 — А. А. Сидоров. Художественно-технические особенности славянского первопечатания; на стор. 81—100 — Г. И. Коляда. Из истории книгопечатных связей России, Украины и Румынии в XVI—XVII вв.; на стор. 101—154 — Е. В. Зацепина. К вопросу о происхождении старопечатного орнамента; на стор. 156—196 — Т. Н. Протасьева. Описание первопечатных русских книг (опис безвихідних видань з 1553 по 1564 р. і всіх видань Івана Федорова з 1564 по 1581 р.); на стор. 197—214 — Сказание о начале московского книгопечатания. Тексты и переводы. Т. Н. Протасьева и М. В. Щепкина; на стор. 215—254 — Переводы предисловий и послесловий первопечатных книг. М. В. Щепкина. (Післямова московського Апостола 1564 р.; післямова московського Часослова 1565 р.; передмова заблудівського Євангелія учительного 1569 р.; післямова заблудівського Псалтиря з Часословцем 1570 р.; післямова львівського Апостола 1574 р.; післямова львівського Букваря 1574 р.; післямова Острозької біблії 1580 р.; післямова Острозької біблії 1581 р.; післямова острозького Нового завіту з Псалтирем 1580 р.); на 256—257 — Водяные знаки, использованные для датировки рукописей в статье Е. В. Зацепиной (таблица); на стор. 259—260 — Выписка из книги В. Е. Румянцева «Сборник памятников, относящихся до книгопечатания в России», вып. 1, М., 1872 (стр. 4, 5, 14, 15); на стор. 261—264 — Материалы для библиографии русской первопечатной книги (с 1935 г.). Составила Т. Н. Каменева (бібліографія доведена до 1956 р. і є продовженням покажчика, опублікованого в кн. Иван Федоров первопечатник, М., 1935).

II

Иоанн Федоров, первый московский типографщик.— Вестн. Евр., ч. LXXI, 1813, № 17, стор. 93—123.

Огляд видавничої діяльності; біографічні дані.

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 260—286 — біографічні відомості про Івана Федорова; огляд друкарської справи давніх часів.

Погодин М. Иван Федоров, первый московский книгопечатник.— ЖМНП, ч. CXLVIII, 1870, апрель, стор. 292—307.

Характеристика життя і діяльності.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 159—166 — біографічні відомості про Івана Федорова і огляд його видавничої діяльності.

Малышевский И. И. Новые данные для биографии Ивана Федорова, русского первопечатника.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 7, 1893, стор. 95—116 (отд. III).

На стор. 111—116 — акти із луцьких городських книг, що стосуються часу перебування Федорова «справцею» Дерманського монастиря (1575—1576 р.).

Голубев С. Объяснительные параграфы по истории западнорусской церкви.— Киев. епарх. ведом., 1893, № 3, часть не-

офиц., стор. 67—77; № 4, стор. 95—100; № 5, стор. 124—131; № 12, стор. 312—329; № 24, стор. 739—755.

На стор. 312—316 — про помилку в надгробному написі на пам'ятнику І. Федорову у Львові (помер не 5, а 6 грудня 1583 р.).

В. Р. Иван Федоров.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 769—770.

Послание патриарха Иеремии к епископам, шляхте, чиновникам, духовенству и ко всему народу восточной церкви о вспомоществовании львовскому братству деньгами, которыми оно могло бы выкупить заложенную у некоего еврея типографию Ивана Федорова и обновить свою старую, угрожающую падением, церковь. (1589, ноября 6).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. І, т. X, 1904, стор. 442—443.

Пташицкий С. Л. Иван Федоров. Издания Острожской библии в связи с новыми данными о последних годах его жизни СПб., 1903. 20 стор.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 41—42 — огляд видавничої діяльності Івана Федорова.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 49—50 — характеристика діяльності Ів. Федорова та П. Мстиславця на Україні і в Білорусії.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 53—58 — характеристика видавничої діяльності Івана Федорова.

Я. С. Святкування ювілею української книги.— Черв. шлях, 1924, № 4—5, стор. 277—278.

Відзначення 350-річчя (15 лютого 1924 р.) виходу в світ Апостола Івана Федорова.

Иван Федоров первопечатник. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1935. 292 стор. (АН СССР. Институт книги, документа, письма).

Збірник статей. На стор. 3—4 — Предисловие; на стор. 7—8 — Акад. А. П. Карпинский. Памяти Ивана Федорова. Речь на торжественном заседании памяти Ивана Федорова 18 декабря 1933 г.; на стор. 9—26 — Акад. А. С. Орлов. К вопросу о начале печатания в Москве; на стор. 27—69 — И. В. Новосадский. Возникновение печатной книги в России в XVI в.; на стор. 73—93 — А. И. Некрасов. Первопечатная русская гравюра; на стор. 95—117 — П. Н. Берков. Несколько замечаний о деятельности Ивана Федорова и его предшественников; на стор. 119—130 — А. И. Малеин. Западноевропейская книга ко времени Ивана Федорова; на стор. 131—155 — В. Г. Чернобаев. Начало книгопечатания в Чехии и Польше; на стор. 157—166 — Р. М. Тонкова. О судьбе надгробной плиты Ивана Федорова; на стор. 167—175 — В. К. Лукомский. К вопросу о родопроисхождении Ивана Федорова; на стор. 179—200 — Р. М. Тонкова. Иван Федоров в юбилейной литературе 1864—1924; на стор. 201—211 — А. С. Емельянов. Советская общественность и Иван Федоров; на стор. 213—283 — Материалы для библиографии Ивана Федорова 1564—1933 гг. Составила А. П. Лебедянская, под ред. А. Г. Фомина (подано 523 №№, в тому числі велика українська література); на стор. 283—289 — Библиографические заметки о начале книгопечатания. А. С. Орлов. Воспоминание о диспуте А. И. Некрасова и др. (подано перелік московських

видань до 1615 р.; 30+5 №№); на стор. 289—290 — А. И. Малеин. Печатное евангелие XVI века в собрании Института книги, документа и письма.

Березов П. Первопечатник Иван Федоров. М., Изд-во «Московский рабочий», 1952. 232 стор.

Нарис життя і діяльності Івана Федорова.

Крип'якевич І. П. Зв'язки Західної України з Росією до середини XVII ст. К., Вид-во АН УРСР, 1953. 72 стор.

Зміст: вступ, економічні і культурні зв'язки; Іван Федоров у Львові; заключення.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 65—66 — характеристика діяльності Івана Федорова.

Люблинский В. С. Выдающийся памятник русской культуры— львовский Букварь Ивана Федорова. Судьба памятника и его значение в истории отечественного книгопечатания.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XIV, 1955, вып. 5, стор. 460—468.

Быкова Т. А. Место «Букваря» Ивана Федорова среди других начальных учебников.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XIV, 1955, вып. 5, стор. 469—473.

Сапунов Е. В. Первопечатник Иван Федоров как писатель.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 268—271.

Огляд і характеристика різних передмов, написаних Іваном Федоровим до його видань.

Коляда Г. І. «Друкарь книг пред тым невыданых» у Львові.— Рад. літературознавство, 1959, № 6, стор. 102—116.

Характеристика львівських видань Івана Федорова; література питання.

Феодор

(Див. також Богогласник, Кучинський Теодор)

Феодор (Теодор) жив у XVIII ст. Автор акростихів. Можливо, що цей Феодор є Теодором Кучинським.

I

Возняк М. С. З культурного життя України XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 57—102; т. CIX, 1912, стор. 10—38.

На стор. 89—90 — текст акростиха Теодора Трикрати блажен, пастиру... (із співаника Пашковського 1742—1764 рр.).

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 262—270 — тексти акростихів Феодора; 1) Труби глас подимѣм, пѣснь нову восклѣкнѣм (за рукоп. XVIII ст.); 2) Ця ж пісня за Богогласником; 3) Тя пѣсьми почтим, немолчиими гласи (за рукоп. XVIII ст.); 4) Фи Соломская свѣточ украсися (за рукоп. XVIII ст.); 5) Тецѣте, царіе и князи, патріярси со владыки (за рукоп. кін. XVIII — поч. XIX ст.); 6) Tecite, wsy hrady y wesy (за рукоп. XVIII ст.).

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 270—274 — аналіз віршової творчості Феодора (вірші №№ 90, 170, 172 з Богогласника, вид. 1791 р., та пісні з інших збірників); можливо, що цей Феодор є Теодор Кучинський.

Филипович Афанасій

(Див. також Літописи і мемуари)

Афанасій Филипович народився, очевидно, десь між 1592 і 1597 рр. у православній сім'ї. Навчався у віленській братській школі, добре знав польську, латинську і грецьку мови. Був вихователем мнимого царевича Івана Дмитровича-Луби при дворі литовського гетьмана Льва Сапіги. В 1627 р у Вільні прийняв чернецтво, звідки перейшов у Межигірський монастир. У 1632 р. у Вільні був висвячений на священика і посланий намісником Дубровського (чи Добойського) монастиря під Пінськом, де жив три роки. Коли монастир був відданий єзуїтам, Афанасій пішов по Русі збирати милостиню на побудову нової церкви, дійшов аж до Москви, де розповів царю про утиски православних. Одержавши пожертву, повернувся додому і став у 1640 р. ігуменом Брестського монастиря. Вів запеклу боротьбу з уніатами і єзуїтами, виступивши в 1643 р. з палкою промовою-обвинуваченням на польському сеймі. В 1645 р. польські власті його заарештували ніби в справі Луби, але 19 жовтня того ж року звільнили, зобов'язавши митрополита Петра Могилу заслати Филиповича в таке місце, де б він не міг «галасов чинити». Афанасія поселили в Києво-Печерському монастирі, оголосивши його божевільним. В 1648 р., запідозривши у зв'язках з козаками, польські власті заарештували Филиповича, два місяці піддавали нелюдським тортурам і 5 вересня 1648 р. розстріляли. Филипович автор щоденника.

I

Филипович Афанасій. Діаріуш берестейского игумена Афанасия Филипповича.— Пам. полемич. литер., кн. I, 1878. стовп. 49—156.

Текст твору Діаріуш албо список дѣев правдивых в справѣ помиожеия и объясиеня вѣры православиое голошеиый... и списаный през смиреииого ієромонаха Афаиасія Филиповича... (1646 р); иадруковано з рукопису.

Левицкий О. И. Афанасий Филиппович, игумен брест-литовский, и его деятельность в защиту православия против унии.— Унив. изв., 1878, май, стор. 433—462.

Детальна біографія Филиповича; рукописи його творів; иа стор. 448—449 — текст вірша Филиповича Даруй покой церкви своей, Христе боже; на стор. 456—461 — текст повісті О смерти славнои памяти иебожчика Афанасія Филиповича, написаної його послушниками.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 29—30 — про рукопис Діаріуша Афаиасія Филиповича.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 194—195 — короткі відомості про Діаріуш Афанасія Филиповича.

Афанасий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 179—181.

Біографія і огляд діяльності Афанасія Филиповича

Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила... Т. II.

В книзі подано характеристику життя і діяльиості Афанасія Филиповича.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 294—296 — біографія Афаиасія Филиповича, характеристика його Діарія.

Филипович Ілля

(Див. також Віршова література)

Ілля Филипович був викладачем Харківського колегіуму. В 1727 р. написав панегірик в честь відкриття цієї школи.

I

Лебедев А. С. Харьковский коллегиум как просветительный центр слободской Украины до учреждения в Харькове университета.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1885, кн. 4, стор. 1—103 (материалы исторические).

На стор. 32—37 — текст із панегірика (частково віршем) иа заснуваиия колегіуму, иаписаного в 1727 р. Іллею Филиповичем (в рукописі — це твір на 58 стор. з малюиками).

Филипович Федір

(Див. також Літописи і мемуари)

Федір Филипович був у 1586 р. священиком у селі Вендорожі, а далі в селі Баркулабові (біля м. Орші), маєтку князів Соломирецьких. В 1592 р. брав участь у Брестському соборі. Написав Баркулабівський літопис.

I

Кулиш П. А. Материалы для истории воссоединения Руси. Т. I. 1578—1630. М., изд. т-ва Общественная польза, 1877. XVIII+322+1 стор.

На стор. 45—89 — текст Баркулабівської хроніки (за рукоп. XVII ст.); з передмовою П. Куліша.

Довнар-Запольский М. В. Баркулабовская летопись.— Унив. изв., 1898, декабрь, стор. 1—38; 1907, декабрь, стор. 1—12.

Опис рукопису; текст твору; автор літопису — Федір Филипович; складено літопис в 1592—1608 рр.

Рец.: *В. Д.* [Доманицький В.].— ЗНТШ, т. LXXXIV, 1908, стор. 220 (бібл.).

II

Довнар-Запольский М. Баркулабовская летопись.— Eranos. Сборн. статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича. К., 1906, стор. 310—321.

Опис рукопису; аналіз літопису; автор — Федір Филипович.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 31—33 — огляд і характеристика Баркулабівського літопису; справа авторства.

Філалет Христофор

(див. Броневський Мартин, а також Віршова література, Острозький Клирик, Полемічна література)

Вважають, що під псевдонімом Філалет Христофор писав Броневський Мартин.

I

Філалет Христофор. Αποχρισις abo odpowiedź na xiążki o synodzie brzeskim imieniem ludzi starożytney religiey greckiey przez Christophora Philaleta w porywczą dana. [Місце і час видання не позначені. Острог, 1597]. 7+344 арк.

Філалет Христофор. Апокрисис албо отповѣдь на книжкы о съборѣ берестейском именем людій старожитнои релѣи греческои через Христофора Филялета врихлѣ дана. [Місце

і час видання не позначені. Острог, до 1599]. 222 ненум. арк. (є нумерація зошитів).

Малышевский И. И. Отрывок из Апокрисиса. Четвертая часть ответа.— Труды Киев. дух. акад., 1869, № 8, стор. 190—296.

Текст у перекладі російською мовою.

Филалет Христофор. Апокрисис Христофора Филалета в переводе на современный русский язык, с предисловием, приложениями и примечаниями. Издан в память юбилея Киевской духовной академии 28 сент. 1869 г. К., 1870. LVII+505+90 стор.

Рец.: *С. П.*— Киев. епарх. ведом., 1870, № 12, отдел второй, стор. 390—399.

Житецкий П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. К., 1876. 376 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1875 р.).

На стор. 365—366 — уривок тексту з Апокрисиса (вид. 1599 р.).

Апокрисис. Сочинение Христофора Филалета в двух текстах польском и западнорусском 1597—1599 года.— Пам. полемич. литер., кн. 2, 1883, стор. 1003—1820.

Повний текст обох видань.

Перетц В. Н. Малорусские вирши и песни в записях XVI—XVIII вв.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 869—938.

На стор. 883 — віршоване звернення до читача з Апокрисиса Христофора Філалета.

Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I...

На стор. 78 — текст вірша із Апокрисиса Христофора Філалета.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 101—104 — уривки тексту з Апокрисиса Христофора Філалета (за вид. Археограф. комісії, Русская историческая библиотека, т. VII, Памятники полемической литературы, кн. 2, СПб., 1883).

II

Максимович М. Библиографическое объяснение г. Гильтебрандту.— Киев. епарх. ведом., 1871, № 15, отдел второй, стор. 357—363.

Питання про історію видання Апокрисиса; справа авторства (автор Христофор Бронський).

Скабаланович Н. Об Апокрисисе Христофора Филалета. СПб., 1873. 224 стор.

Детальний аналіз і характеристика твору в зв'язку з літературно-полемічною і релігійною боротьбою XVI—XVII ст. ст.

Голубев С. Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковно-славянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

На стор. 137—154 — про видання Апокрисиса; справа авторства (Христофор Філалет — Христофор Бронський); ймовірно, що перекладачем Апокрисиса українською мовою був Клирик Острозький.

Завитневич В. З. Палинодия Захарии Копыстенского...

На стор. 143—147, 159—161 — огляд Апокрисиса Христофора Філалета в зв'язку з полемічною боротьбою кін. XVI ст

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор 174—175 — характеристика Христофора Бронського як автора Апокрисиса, що писав під псевдонімом Христофора Філалета.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 135—136 — огляд Апокрисиса Христофора Філалета (як гадають, це псевдонім Христофора Бронського).

Броневский Мартин.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 8 півтом. СПб., 1891, стор. 713—714.

Харлампович К. Острожская православная школа.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 177—207; июнь, стор. 363—388.

Історико-критичний нарис про острозьку школу, друкарню; діяльність К Острозького; біографія і літературна діяльність Христофора Філалета та інших письменників острозького гуртка.

Харлампович К. Западнорусские православные школы...

На стор. 273 та ін.— відомості про Бронського як автора Апокрисиса (Христофор Філалет).

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 240—241 — характеристика Апокрисиса Христофора Філалета і його значення в полемічній літературі.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 32—33 — аналіз і характеристика Апокрисиса Христофора Філалета.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 205—212 — аналіз і характеристика Апокрисиса; справа авторства; біографічні відомості про Мартина Броневського.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 68—69 — характеристика Апокрисиса Христофора Філалета.

Загайко П. К. Українські письменники-полемісти...

На стор. 25—36 — аналіз і характеристика Апокрисиса Христофора Філалета.

Фотій, митрополит

Фотій народився у м. Монемвазії (на Морейському півострові південної Греції); з молодих літ пішов у монастир. В 1408 р. був возведений на руський митрополитський престол. В 1409 р. жив у Києві, а в квітні 1410 р. прибув до Москви. Помер 2 липня 1431 р., похований в московському Успенському соборі. Автор численних посланій і поучений.

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 933—935 — уривок із окружного посланія Фотія про незаконне обрання Цамблака київським митрополитом (за вид. Археолог. комис. в Актах истор., I).

Летописный сборник, именуемый патриаршею или Никоновскою летописью.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повел. Археографическою комиссиею. Т. XII. СПб., 1911. VI+266 стор.

На стор. 10—15 — текст Повѣсть о Фотѣи митрополитѣ кіевском и всея Руси (із текстом заповіту Фотія).

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 275 — біографія і характеристика діяльності митр. Фотія; огляд його літературних творів.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 278—287 — реєстр рукописів із словами і поученіями Фотія.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 100—103 — реєстр творів Фотія і їх рукописів; характеристика творчості.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 131—132 — біографічні відомості про Фотія і огляд його літературної спадщини.

Ханенко Микола

(Див. також Літописи і мемуари)

Микола Данилович Ханенко народився 30 листопада 1691 р.; із гетьманського роду. Навчався в Києво-Могилянській академії; закінчив навчання в 1709 р. у львівській школі. В 1710 р. вступив на військову службу; служив при генеральній канцелярії, виконував різні посольські доручення; брав участь у різних походах; в 1738 р. одержав чин полкового обозного, далі генерального бунчужного; в 1741 р.— генерального хорунжого і був у цьому званні до смерті. Помер 27 січня 1760 р. в м. Глухові. Автор щоденника.

I

Ханенко Н. Діаріуш, или журнал, то-есть повседневная записка случающихся при дворѣ ясневельможного, его милости, пана Іоанна Скоропадского, войск всепресвѣтлѣйшого

его императорского величества запорожских обоих сторон Днѣпра гетмана, окказій и церемоній тако ж и в канцеляріи войсковой отправуемых дѣл, наченшійся 1722 году, и оконченный в том же году, по преставленіи и погребеніи помянутого ж гетмана ясневельможного Іоанна Скоропадского, в мѣсяцѣ іюлѣ, войсковой канцеляріи старшим канцеляристом Николаем Ханенком.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1858, кн. 1, стор. 2+XXII+9—74.

Текст частиии щодеииика; на стор. I—XXI — Историческое сведеиие о геиеральном хоруижем Николае Даииловиче Хаиеике (иаписаие О. Бодянським).

Дневник генерального хорунжего Николая Ханенка (1727—1753).— Киев. стар., т. VIII, 1884, март, стор. XV+1—16 (приложения); апрель, стор. 17—32; т. IX, май, стор. 33—48; июнь, стор. 49—64; август, стор. 65—80; т. X, сентябрь, стор. 81—96; октябрь, стор. 97—113; ноябрь, стор. 113—128; т. XI, 1885, март, стор. 129—144; апрель, стор. 146—160; т. XII, июнь, стор. 161—176; июль, стор. 177—192; т. XIII, сентябрь, стор. 193—208; октябрь, стор. 209—224; ноябрь, стор. 225—240; декабрь, стор. 241—256; т. XIV, 1886; январь, стор. 257—272; апрель, стор. 273—288; т. XV, май, стор. 289—304; июль, стор. 305—320; август, стор. 321—352; т. XVI, сентябрь, стор. 352—384; октябрь, стор. 385—416; ноябрь, стор. 417—465; декабрь, стор. 465—524. (Є окремий відбиток).

З передмовою А. Лазаревського (иа стор. I—XV); текст щодеииика з рукопису автора.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 389—392 — уривок з Діаріуша Миколи Хаиеика (1722 р.) про смерть і похорои гетьмаиа Сагайдачного.

II

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 389—392 — біографічиі відомості про Миколу Ханеика; огляд його Діаріуша.

Житецкий П. Энеида Котляревского...

На стор. 78—82 — біографічиі відомості про Миколу Хаиеика; аиаліз його Діаріуша.

Н. В. Ханенко Николай Данилович.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 73 півтом. СПб., 1903, стор. 42.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор 414 — біографічні даиі про Миколу Хаиеика.

Марченко М. І. Українська історіографія...

На стор. 93—94 — огляд щодеииика М. Хаиеика.

Цамблак Григорій

Гаврило Цамблак народився в 1364 році в м. Тирнов (східна Болгарія); в 1400 році висвячений в сан ієромонаха під іменем Григорія. Восени 1409 року виїхав до Києва; 15 листопада 1415 року обраний київським митрополитом; в 1418 році залишає митрополитську кафедру і виїжджає в Молдавію, де в Нямецькому монастирі приймає схиму під іменем Гавриїла. Помер після 1450 року. Автор численних слів; переписувач.

I

Макарий, еп. О Григорие Цамблаке, митрополите киевском, как писателе.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VI, 1858, стовп. 97—153.

Біографія Цамблака; аналіз шести його слів на свята господні і богородичні (із усіх восьми); аналіз семи похвальних слів; огляд слів на недільні дні і особливі випадки та історичних сказаній; подано повністю текст духовного вірша на успеніє св. богородиці (поч.: «Днесь владычица и богородица...») і переклад російською мовою слова на великий четвер.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 923—926 — уривок з надгробного слова Григорія мниха и прозвитера игумена обытели Плинаирьскыа иже в святых по истиннѣ Киприану архіепіскопу ростовскому (за рукоп. XVI ст.); на стовп. 933—935 — уривок із окружного посланія митрополита Фотія про незаконне обрання Григорія Цамблака київським митрополитом (за вид. Археограф. комис. в Актах истор., I).

Леонид, арх. Григоріа мниха и презвитера, игумена обители Плинаирьскыа, надгробное иже во святых по истиннѣ Кипріану, архіепископу ростовскому.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1872, кн. 1, стор. 25—32.

Текст слова Григорія Цамблака (подано за рукоп. XVI ст.).

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, 1907, № 4, стор. 1—168.

На стор. 147—152 — Григорія архиепископа кіевскаго и всея Руси слово похвальное, иже у Флорентіи и у Костентіи собору галатом, италом и римляном и всѣм галатом; на стор. 148—152 — текст слова (поч.: «Како вас въсприимем о дроузи владыкы и отци, и братия...», за списком XVI ст.); можливо, що це слово належить Григорію Цамблаку.

Яцимирский А. И. Из истории славянской проповеди в Молдавии. Неизвестные произведения Григория Цамблака, подражания ему и переводы монаха Гавриила. С 4 автотипическими снимками. СПб., 1906. 06+1+CLXVI+1+125 стор. +4 табл. (Памятники древней письменности и искусства, № CLXIII).

Тексти творів; розвідка про них.

Рец.: *Петровский М.*— Учен. зап. Казан. унив., год LXXIV, 1907, кн. 8 и 9, стор. 1—4 (критика и библ.).

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 97—103 — біографічні відомості про Цамблака в зв'язку з суспільним життям того часу; реєстр його творів.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 67—70 — реєстр рукописів із творами Григорія Цамблака.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 103 — біографія Григорія Цамблака; реєстр його творів і характеристика їх.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 133 — біографічні відомості про Григорія Цамблака; огляд його літературної спадщини.

Григорий Цамблак.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 18 півтом. СПб., 1893, стор. 716.

Петровский Н. К хронологии проповедей Григория Цамблака.— Рус. филолог. вестн., т. XLVIII, 1901, стор. 58—63.

Література питання про Цамблака; датування його проповідей.

Кремлевский А. Григорий Цамблак.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 683—687.

Біографічні відомості про Григорія Цамблака і характеристика його діяльності; література питання.

Яцимирский А. И. Григорий Цамблак. Очерк его жизни, административной и книжной деятельности. Изд. имп. Академией наук. С 14 снимками. СПб., 1904. VIII+501 стор.

Рец.: *Карский Е.*— Рус. филолог. вестн., т. LI, 1904, стор. 329—332, *Радченко К.*— ЖМНП, 1904, октябрь; *Яцимирский А.* Ответ К. Ф. Радченку.— ЖМНП, ч. CCCLVIII, 1905, апрель, стор. 419—431; *Радченко К.* По поводу «ответа» г. Яцимирского.— ЖМНП, ч. CCCLVIII, 1905, апрель, стор. 432—437; *Александров А.* О трудах А. И. Яцимирского по славянской филологии.— Учен. зап. Казан. унив., год LXXIII, 1906, кн. 7 и 8, стор. 1—36.

Калужняцкий Э. Сборники Нямецкого монастыря №№ 20 и 106.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXIII, 1907, № 2, стор. 1—61.

Опис рукописів XV ст., в яких містяться твори Григорія Цамблака та ін.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 115—116 — коротка характеристика Григорія Цамблака.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 267—272 — біографічні відомості про Григорія Цамблака, огляд його діяльності і літературної творчості.

Шадурський Микола

(Див. також Іфіка ієрополітика)

Микола Шадурський навчався у Львові, а згодом на правничому відділі Краківської академії. Ставши священиком, був призначений секретарем консисторії і генеральним прокуратором кам'янецької дієцезії і протопресвітером у Кам'янці-Подільському. В 1760 р. іменований надворним суддею при львівському єпіскопі; в 1761 р.— візитатором львівської дієцезії. Автор передмови до Іфіки ієрополітики (вид. 1761 р.).

I

Франко Ів. Причинок до історії галицько-руського письменства XVIII в.— ЗНТШ, т. CVII, 1912 (miscellanea), стор. 110—115.

На стор. 112—114 — текст передмови до Іфіки ієрополітики, 1761, написаної Миколою Шадурським; біографічні відомості про автора.

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 98—102 — біографічні відомості про Миколу Шадурського; огляд Іфіки ієрополітики.

Шайдович Іоанн

(Див. також Віршова література)

Іоанн Шайдович жив у другій половині XVIII і, можливо, на початку XIX ст. Автор панегірика.

I

Шайдович Іоанн. День рожденія ясне велможнаго напревелебнѣйшаго господина Васілія Матковского протонотарія апостолскаго, Барского, церкви руской оффѣціала... пѣніем стихотворным от всенижайшаго его достоинства почитателя Іоанна Шайдовѣча восторжествованный. [Львів], 1792. 4 стор.

Шубович

(Див. також Богогласник)

Шубович жив у XVIII ст. Автор акростиха.

II

Щеглова С. А. Богогласник...
На стор. 270 — аналіз вірша Шубовича (№ 68 з Богогласника, вид. 1791 р.).

Шумлянський Йосиф

(Див. також Віршова література)

Йосиф Шумлянський походив із західноукраїнського шляхетського православного роду; рано прийняв католицьку віру. Був військовим, брав участь у війні поляків з турками. Бажаючи стати львівським єпископом, знову перейшов у православіє; 1 лютого 1668 р. був висвячений двома грецькими бродягами-архієреями в архієрейський сан. Вів запеклу боротьбу за львівське єпископство, яке й посів у 1676 р., а десь у 1677 р. таємно прийняв унію; відкритим уніатом став 1700 р. Жорстоко, не зупиняючись ні перед якими заходами, переслідував православних, примусив прийняти унію львівське братство. Помер 16 липня 1708 р. Автор вірша і прозових творів духовно-історичного змісту.

I

Шумлянський Йосиф. Зерцало до прейзреня и латвѣйшаго зрозуменя вѣри святои, сакраментов, десятословія божія, грѣхопаденій человѣческих, духовным и свѣцким людям прилично. През... Іосифа Шумлянского... выданное... Унев, монастирська друкарня, 1686. 2+62 арк.

Шумлянський Йосиф. Метрика албо реестр на пораду церкви святои и снаднѣйшои інформаціе, духовным, свѣцким... Львів, єпіскопська друкарня, 1687. 11+5+10+32 арк.
Книга складається з чотирьох частин, кожна з яких має свою пагінацію; повторено час і місце видання. Заголовки цих частин такі: 1) Метрика, которая що значит, для чого и як давно есть в церквѣ божой, тут вкоротцѣ описуется; 2) Метрика, или вторая книга. В супружество вѣнчанных для снаднѣйшои інформацін духовных, свѣцких; 3) Книга третая, в которой описуются урочистіе свята, которіе должни священници в недѣлю по божественній литургін сво-

им пароxіаиом заповѣдати и от робот хранитис мѣют; 4) Книга четвертая, в которой описуются вкратцѣ порядки священническіи.

Шумлянський Йосиф. Метрика албо реестр для порядку церкви... Львів, єпископська друкарня, 1688. 11+5 арк.

Pieśni ludu ruskiego w Galicyi. Zebrał Żegota Pauli. T. I. Львів, 1839, стор. 148—154.

Текст вірша Йосифа Шумляиського Послухайте, що в вас живо і иевеличкий історичиий комеитар до иього.

Послание львовского православного епископа Иосифа Шумлянского епархиальному духовенству с увещанием исполнять добросовестно пастырские обязанности, вести трезвое житие и носить одежду приличную своему сану. (1687).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. V, 1853, стор. 196—207, № 167.

Текст Метрики, виписаиий із першодруку 1687 р.

Окружное послание львовского епископа Иосифа Шумлянского о назначении своим наместником игумена Колодяженского монастыря Иоиля Холодовского. (1694, апреля 26).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. V, 1853, стор. 268—269, № 256.

Благословенная грамота львовского епископа Иосифа Шумлянского на учреждение церковного братства при куликовской пречистенской церкви, с изложением правил для сего братства.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. I, 1862, сентябрь, стор. 116—119.

Грамота і правило датовані 2 січия 1600 (?) р. (треба, очевидио, 1670 р.).

Благословенная грамота львовского епископа Иосифа Шумлянского на учреждение братства младенцев при церковном братстве куликовской униатской церкви.— Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. I (фактично II), 1862, сентябрь, стор. 119—121.

Текст грамоти від 19 січия 1670 р.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. IV. К., 1871.

На стор. 23—25, 37—42, 72—77, 91—92, 165—166, 217—220, 247—250, 283—284 — різні документи, зв'язаиі з життям і діяльністю Йосифа Шумляиського, в тому числі його листи, грамоти та ін.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. V. К., 1872.

На стор. 209—211, 270—276, 290—293 — матеріали, що стосуються діяльиості Йосифа Шумляиського, зокрема текст його листа.

Франко Ів. Вірша єпіскопа Й. Шумлянського про події 1683—1686 рр.— ЗНТШ, т. XXXIX, 1901 (miscellanea), стор. 1—5.

На стор. 3—5 — текст вірша Шумлянського Послухайте, що з вас живо.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. X. К., 1904.

У томі вміщеио біля 70 докумеитів, що стосуються життя і діяльиості Йосифа Шумляиського.

Архив Юго-Западной России... Ч. I, т. XII. К., 1904.

На стор. 600—602, 607—613, 615—618 — тексти трьох листів Йосифа Шумлянського і рескрипту короля Августа II про безчинства Шумляиського.

Джиджора Ів. Пригода сумських козаків у Львові з єпископом Шумлянським (1685 р.).— ЗНТШ, т. LXXXVII, 1909 (miscellanea), стор. 92—96.

Документи кінця XVII ст. про арешт Йосифом Шумлянським трьох козаків; лист Шумлянського до полковника Г. Кондратовича від 1 червня 1685 р. про цю подію.

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...

На стор. 20—22—текст вірша Йосифа Шумлянського Posłuchayte, posłuchayte, szco was zywo (із співаника б-ки Чарторийських, кін. XVII ст.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 396—398 — вірш Йосифа Шумлянського про битву під Віднем (поч.: «Послухайте, що з вас живо...»).

II

Ставленная грамота Филиппопольского митрополита Софрония Львовскому епископу Иосифу Шумлянскому. (1868 февраля I).— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. V, 1853, стор. 113—114, № 70.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 205 — характеристика діяльності Йосифа Шумлянського.

Иосиф Шумлянский, епископ львовский.— Киев. епарх. ведом., 1867, № 6, отдел второй, стор. 179—190; № 7, стор. 210—220.

Характеристика діяльності; коротка біографія.

Письмо киевского сотника к киевскому полковнику Солонине о походе татар на Волынь и около Паволочи и о заточении Шумлянского Дорошенком. (1675, февраля 9).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. XII, 1882, стор. 55—56, № 19.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 214—215 — біографічні відомості про Й. Шумлянського; реєстр його літературної спадщини.

Мирон [Франко Ив.]. Иосиф Шумлянский, последний православный епископ львовский и его «Метрика».— Киев. стар. т. XXXIII, 1891, июнь, стор. 337—362; т. XXXIV, июль, стор. 1—21.

Характеристика життя і діяльності Й. Шумлянського в зв'язку з уніоністичними заходами католицизму.

Пальмов И. С. Юбилей трехсотлетия Брестской унии во Львове и столетняя борьба против нее в Галицкой Руси.— Христ. чтен., 1897, ч. 2 (т. CCIII), стор. 842—844.

Загальна характеристика унії; огляд діяльності Й. Шумлянського; боротьба Івана Вишенського проти унії та ін.

Шараневич И. Иосиф Шумлянский, русский епископ львовский от г. 1667 до г. 1708 Биографический начерк с портре-

том. Написал Исидор Шараневич. Львів, 1896. (Відб. з Временника Ставропигийского института на г. 1897).

Рец.: *Франко І.*— ЗНТШ, т. XXII, 1898, стор. 32—42 (бібл.).

Титов Ф. И. Западная Русь в борьбе за веру и народность в XVII—XVIII вв. (1654—1795 г.). Опыт церковно-исторического исследования. Первая половина тома (1654—1725). Изд. 2-е. К., 1905. X+390 стор.

На стор. 155—190 та ін.— багато матеріалів про діяльність Йосипа Шумлянського.

Титов Ф. Иосиф Шумлянский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 467—471.

Біографія Йосифа Шумлянського і характеристика його діяльності; огляд літературної спадщини; література питання.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 42—54 — характеристика уніоністичних заходів Йосифа Шумлянського; характеристика його поглядів; аналіз літературної спадщини; біографія; на стор. 432 — огляд його вірша про битву під Віднем.

Щербацький Георгій

(Див. також Драматична література)

Георгій Щербацький був монахом Києво-Софійського монастиря; в 1749—1751 рр.— учитель Київської академії; в 1752—1753 рр.— префект її. З 1753 р. працював у Московській слов'яно-греко-латинській академії. Помер 18 серпня 1754 р. Автор драми.

I

Трагедокомедия нарицаемая Фотий учителя пиитики в Киевской академии Георгия Щербацкого. С прим. Н. Петрова.— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 12, стор. 738—780.

Невелика передмова з короткими біографічними даними про Щербацького; рукописи з його творами; загальний стан вивчення і публікації пам'яток давньої української драми; аналіз драми Фотій; на стор. 749—780 — текст Трагедо-комедія, нарицаемая Фотій, то есть о отступленіи западныя церквы от восточныя, учиненом наипаче во время Фотія патріарха константинопольскаго, и о отсѣченіи рымлян яко еретиков от общенія вѣриых, действіями в Академіи кіевской представленная 1749 года мая в 18 день пречестнейшим иеромонахом Георгием Щербацким.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 383—389 — характеристика, зміст і уривки тексту з драми Г. Щербацького Трагедокомедія, нарицаемая Фотій.

II

Петров Н. Киевская искусственная литература XVIII века...
На стор. 266—272 — аналіз драми Г. Щербацького Фотій.

Вишневский Д. Киевская академия...
Детальна історія академії першої полов. XVIII ст.; матеріали про Георгія Щербацького та інших діячів Київської академії.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...
На стор. 227 — огляд драми Георгія Щербацького Фотій.

Юзефович Ян

(Див. також Літописи і мемуари)

Ян-Хома Станіславович Юзефович народився у Львові 1663 р. в міщанській сім'ї вірменського походження. В 1696 р. був уже священиком, мав титул королівського секретаря, потім став каноником львівського капітулу. В 1725 р. ще жив. Автор літопису.

I

Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси, изданный комиссией для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. К., 1888. LIX+322 стор. (з іменним і географічним покажчиками).
На стор. 113—212 — текст Летопись событий в южной Руси львовского каноника Яна Юзефовича (1624—1700) (за рукоп. 1769 р. латинською мовою); на стор. XXX—XLVI — у передмові В. Антоновича — характеристика і аналіз літопису.

Яворський Стефан

(Див. також Віршова література)

Симеон Яворський народився 1658 р. в Галичині у містечку Яворові. Після 1668 р. батьки Яворського переїхали в село Красилівку, недалеко від Ніжина. Біля 1673 р. Симеон вступив до Києво-Могилянського колегіуму; з 1684 р. навчався у Львові, Любліні, Познані, Вільно в єзуїтських школах, прийнявши католицтво (під іменем Станіслава-Симона); біля 1689 р. повернувся до Києва, знову перейшовши у православіє; в 1689 р. прийняв чернецтво (під іменем Стефана) і став професором Київського колегіуму. В 1700 р. висвячений на митрополита рязанського і муромського, а незабаром став екзархом і блюстителем всеросійського патріаршого престо-

лу. Помер 27 листопада 1722 р. Автор численних проповідей, богословських трактатів, віршів та ін.

I

Яворський Стефан. Виноград Христов в нем же лѣторасль едина от трех, сі есть брак чесный... При благословителном вѣнчаніи супружества велможнаго его милости пана Іоанна з Обѣдова Обѣдовскаго его царского пресвѣтлого величества столника и полковника нѣжинскаго... от іеромонаха Стефана Яворского, игумена монастыра святого Ніколского пустынного кіевского. [Чернігів], 1698. 2 ненум.+19 арк.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антіхристова и кончины вѣка... М., 1703. 15+152 арк.

Соборное дѣяніе кіевское на арменина еретика Мартина. СПб., 1718. 1+12+48 арк.

Твір дехто приписує Стефану Яворському.

Яворський Стефан. Камѣнь вѣры православным церкве святыя сыном на утвержденіе и духовное созиданіе, претыкающымся же о камѣнь претыканія и соблазна на востаніе и исправленіе. М., 1728. 5 арк.+32 стор.+6 стор.+1099 стор.

Перше видання твору; з біографією Стефана Яворського, написаною Ф. Лопатинським.

Яворський Стефан. Камѣнь вѣры православным церкве святыя сыном на утвержденіе и духовное созиданіе, претыкающымся же о камѣнь претыканія и соблазна на востаніе и исправленіе. М., 1729. 6 арк.+38+1099 стор.

Яворський Стефан. Камѣнь вѣры православно-кафолическія восточныя церкве святыя сыном на утвержденіе и духовное созиданіе, претыкающымся же о камѣнь претыканія и соблазна на востаніе и исправленіе. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1730. 18 арк.+6+1056 стор.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антіхрістова и кончины вѣка от писаній божественных явленна... М., 1748. 15+152 арк.+1 вставн. арк.

Яворський Стефан. Камень вѣры православным церкве святыя сыном на утвержденіе и духовное созиданіе, претыкающимся же о камень претыканія и соблазна на востаніе и исправленіе. М., 1749. 6 ненум.+38+1099 стор.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антіхристова и кончины вѣка от писаній божественных явленна... М., 1752. 15+152 арк.+1 вставн. арк.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антіхристова и кончины вѣка... М., 1764. 15+152 арк.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антихристова и кончины вѣка... М., 1765. 15+152 арк.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антихристова и кончины вѣка... М., 1782. 15+152 арк.

[**Яворський Стефан**]. Знаменія пришествія антихристова и кончины вѣка... М., 1841. 8+116 арк.

Яворський Стефаи. Камѣнь вѣры православным церкве святыя сыном на утвержденіе и духовное созиданіе, претыкающимся же о камѣнь претыканія и соблазна на востаніе и исправленіе. М., 1841—1842, в 3 частинах. Ч. 1. 1 арк.+47+364 стор. (1841); ч. 2. 3 арк.+479 стор. (1842); ч. 3. 1 арк.+5+482 стор. (1842).

Яворський Стефаи. Камѣнь вѣры православно-кафолическія восточныя церкви... М., 1843, в 3-х част. Ч. І. 1 арк.+47+364 стор.; ч. 2. 3 арк.+479 стор.; ч. 3. 1 арк.+5+482 стор.

Яворський Стефаи. Изъявление богословских вопросов.— Христ. чтен., 1844, ч. III, стор. 399—419.

Твір надруковано з власноручного тексту автора.

Диттель И. Ф. Святыня, древности и достопримечательности города Рязани.— Чтен. в общ. ист. и древн. рос., 1859, кн. 3, стор. 105—140 (исследования).

На стор. 134—137 — вірш Стефана Яворського Изми мя, боже, вопіет Россіа; на стор. 137—138 — вірш Плачевное книгам цѣлованіе Стефана Яворського, написане за рік до смерті; обидва тексти подано за рукописною книгою бібліотеки Рязанської семінарії.

Послание преосвященнейшего Стефана Яворского, митрополита рязанского и муромского, к преосвященным Алексею сарскому и подонскому и Варлааму тверскому и кашинскому. Сообщено арх. Макарием.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1864, кн. 4, стор. 5—8 (смесь).

Текст листа з 1718 р. проти Феофана Прокоповича.

Яворский Стефан. Слово пред проклятием Мазепы, произнесенное митр. Стефаном Яворским в Московском Успенском соборе 12 ноября 1708 г.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 12, стор. 498—512.

Текст слова з передмовою видавця.

Териовский Ф. Письма митр. Стефана Яворского.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 4, стор. 539—555.

Тексти шести листів Яворського до різних осіб.

Певницкий В. Слова Стефана Яворского, митрополита рязанского и муромского. (Библиографические сведения).— Труды Киев. дух. акад., 1874, № 7, стор. 72—121; № 10, стор. 123—154; № 12, стор. 505—520; 1875, № 1, стор. 118—128; № 3, стор. 631—647; № 5, стор. 486—505; № 9, стор. 463—492; № 10, стор. 124—145; 1877, № 4, стор. 108—142.

Тексти слів: 1) Слово приветствующее побед около Пскова и Ливонии (1702 р.); 2) Жатва торжественная (1705 р.); 3) Торжественной колесницы путь сугубый (1706 р.); 4) Три сени от Петра святого созданные (1708 р.); 5) Сень вторая Моисеови от Петра созданная;

6) Третья сеиь от Петра-Илии создаииая; 7) Рука Христова Петру простираемая (1709 р.); 8) Камеиь идола Навуходоиосорова сокрушивший (1709 р.); 9) Моисей российский (1711 р.); 10) Слово благодарственное о взятии Слютельбурга; 11) Слово иа воспомииаиие торжествеииые виктории полтавские (1716 р.).

Яворский Стефан. Риторическая рука, сочинение Стефана Яворского, перевод с лат. Феодора Поликарпова. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № XX, 1878. 2 арк. + 104 стор.

Современные стихи на измену Мазепы.— Киев. стар., т. VI, 1883, июль, стор. 596—598.

Текст вірша Стефаиа Яворського (поч.: «Изми мя, боже, вопіет Россія...», за рукоп. поч XVIII ст.)

Науменко В. Стефан Яворский в двойной роли хвалителя и обличителя Мазепы.— Киев. стар., т. XIII, 1885, сентябрь, стор. 172—175.

На стор. 173—175 — текст вірша Изми мя, боже, вопіет Россія.

Письмо Стефана, митрополита рязанского, к Головину, о диалогах в московской славяно-греко-латинской академии.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1892, кн. 4(163), стор. 27.

Лист Стефана Яворського, датоваиий 11 червня 1702 р.

Рождественский Н. В. Заметки митрополита Стефана Яворского на принадлежавшем ему календаре 1719 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1912, кн. 1 (240), стор. 71—72 (смесь).

Подаио текст заміток.

Маслов С. И. Грамота Стефана Яворского Нежинскому Благовещенскому монастырю 1717 г.— Искусство в Южной России, 1914, № 5—6, стор. 203—215. (Є окремий відбиток, К., 1914).

Текст грамоти з комеитарем.

Рец.: *М-а Г.* [Гудзій М.].— Україиа, 1914, ки. 4, стор. 105—106.

Маслов С. И. Библиотека Стефана Яворского.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 24, вып. 1, 1914, стор. 99—162 (отд. II); стор. 17—102 (отд. III).

Біографія Стефаиа Яворського; велика література питаиия про иього; огляд кииг бібліотеки Яворського; в документах — лист Яворського до брата Павла від 3 квітия 1721 р.; каталог бібліотеки, складеиий самим Яворським, і текст вірша-елегії, присвячеиого киигам (поч.: «Ite, meis manibus gestati saepe libelli...»); текст заповіту Яворського про його бібліотеку; каталог кииг, передаиих у Ніжинський монастир (до 1721 р.); остаиній заповіт (15 листопада 1722 р.); різиі розписки, каталоги та ін., що стосуються бібліотеки Яворського; чотири російські тексти перекладів (XVIII ст.) елегії Яворського; покажчик до каталогів бібліотеки Яворського; до роботи додаио портрет Яворського (з Камия вѣры, М, 1729).

Рец.: *Шевченко С.*— Рус. филолог. вести., т. LXXXIII 1915, стор. 427—430.

II

К. [Каченовский?]. Взгляд на успехи российского витийства в первой половине истекшего столетия.— Вестн. Евр., ч. LIX, 1811, № 19, стор. 182—211.

Короткий огляд діяльиості Стефана Яворського.

Доношение Ивана Посошкова.— Рус. достопамятности, ч. I, 1815, стор. 178—192.

Доношеніє адресоване Стефану Яворському; на стор. 179—192 — текст твору.

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 251—262 — біографія і характеристика діяльності Стефана Яворського, огляд його літературної спадщини.

О трех проповедниках Петрова времени: Феофане Прокоповиче, Стефане Яворском и Гаврииле Бужинском.— ЖМНП, ч. VII, 1835, июль, стор. 1—41.

В статті подано характеристику діяльності Стефана Яворського.

Зражевская. А. Стефан Яворский, митрополит рязанский и муромский.— Маяк, т. 2, кн. 4, 1842, стор. 108—113.

Біографія і діяльність Яворського.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч. 1...

На стор. 228—229 — початок біографії Стефана Яворського; на стор. 246—249 — дальша його діяльність; на стор. 351—352 — про справу із його твором Камѣнь вѣры.

Письмо Орлика к Стефану Яворському.— Основа, 1862, жовтень, стор. 1—28.

Текст листа від 1/12 червня 1721 р.

Говорский К. Яворский Стефан. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год 3-й, т. I, 1864, октябрь, стор. 201.

Терновский Ф. Митрополит Стефан Яворский (биографический очерк).— Труды Киев. дух. акад., 1864, № 1, стор. 36—70; № 3, стор. 237—290; № 6, стор. 137—186.

Детальна біографія.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии...

Характеристика освіти у Київській академії; аналіз творів Стефана Яворського та інших численних письменників.

Чистович И. Неизданные проповеди митрополита Ст. Яворского.— Христ. чтен., 1867, ч. 1, февраль, стор. 259—279; март, стор. 414—429; июнь, стор. 814—837; ч. II, стор. 99—149.

Джерела проповідей Яворського; характеристика їх ораторсько-літературних якостей; описано більше 200 неопублікованих проповідей Стефана Яворського.

Савлучинский П. Русская духовная литература в первой половине XVIII века и ее отношение к современности (1700—1762 г.).— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 4, стор. 128—190; № 5, стор. 280—326.

На стор. 280—298 — літературна і політична діяльність Стефана Яворського.

Самарин Ю. Ф. Сочинения. Т. V. Стефан Яворский и Феофан Прокопович. М., изд. Д. Самарина, 1880. XIII+462 стор.

Стефан Яворський і Феофан Прокопович як богослови і сановники церкви; частина третя присвячена їх проповідницькій спадщині.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 266—268 — про рукописи творів Стефана Яворськоіо.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 268—273 — біографія і огляд літературної спадщннн Стефана Яворського.

Сумцов Н. Ф. О влиянии малорусской схоластической литературы XVII в. на великорусскую раскольническую литературу XVIII в. и об отражении в раскольнической литературе масонства.— Киев. стар., т. LI, 1895, декабрь, стор. 367—379.

Про використання розкольникамн творів Стефана Яворського та інших українськнх письменннків.

Срезневский В. И. Три письма Посошкова к митрополиту Стефану Яворскому.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, кн. 4, стор. 1411—1457.

На стор. 1415—1457 — тексти листів.

Морев И. «Камень вѣры» митрополита Стефана Яворского, его место среди отечественных противопротестантских сочинений и характеристические особенности его догматических воззрений. Исследование протоиерея Иоанна Морева. СПб., 1904.

Рец.· *Вилинский С. Г.*— ЖМНП, ч. CCCLVII, 1905, январь, стор. 211—215.

Никольский А. Описание рукописей, хранящихся в архиве святейшего правительствующего синода. Т. II. вып. 1, СПб., 1906. X+546 стор.

На стор. 381—426 — описано 329 проповідей Стефана Яворського.

Морев И. «Камень вѣры» митрополита Стефана Яворского.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VIII. СПб., 1907, стовп. 187—193.

Детальний аналіз твору; література питання.

Перетц В. Н. [Рец.]. Кияни в світлі єзуїтських донесень. (Письма и донесения иезуитов о России конца XVII и начала XVIII вв., СПб., 1904, с. 382+11).— ЗНТШ, т. LXXV, 1907, стор. 104—116.

Донесення ці найбільше стосувалися Стефана Яворського.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 410—420 — біографічні відомості про Стефана Яворського, характеристика його літературно-проповідницької діяльності.

Адрианова В. П. Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VII+518 стор.+1 табл.

На стор. 212—214 — огляд проповідей Стефана Яворського про Олексія чоловіка божого.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор 342 — біографічні відомості про Стефана Яворського; огляд його літературної спадщини.

Яків

(Див. також Віршова література)

Яків жив, очевидно, у кін. XVII — на поч. XVIII ст. Автор акростиха.

I

Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші...
На стор. 192—193 — текст акростиха Якова Избраниая естесь, панно, от всѣх родов земних (із співаника серед. XVIII ст.).

Якубинський Андрій

(Див. також Віршова література)

Андрій Якубинський жив у другій полов. XVIII ст. у м. Перемишлі, посідаючи службове становище. Автор духовних віршів.

I

Щурат В. Із старої галицької літератури. 1. Дві пісні А. Якубинського про Самбірську богородицю з р. 1770.—ЗНТШ, т. LXXXII, 1908 (miscellanea), стор. 181—185.
На стор. 182 — 184 — тексти віршів Дивна твоя тайна чистая явися Pieśń do Nayss. Maryi panny samborskiey z strony powietrza panuiącego w tymże samym mieście, złożona 1770, die 3-a 8 bris; Pieśń druga do teyże Nayss. Maryi panny na podziękowanie ustałego w nowym roku powietrza, złożona roku 1770, die 30 10 bris; останні два вірші належать А. Якубниському.

Ясинський Варлаам

(Див. також Віршова література)

Варлаам Ясинський навчався в Київській колегії, а згодом у Краківській академії; в 1669—1673 рр. був ректором Київської колегії, пізніше — настоятелем Києво-Печерського монастиря; в 1690 р. висвячений на київського митрополита. Помер 22 серпня 1707 р. Автор віршів, посланій, листів і ін.

I

Туптало Дмитро. Книга житій святых в славу святыа животворящіа троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣсяцы первыя: септемврій, октоврій и ноемврій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1689. 6 арк.+657 стор.

Перша частина Четьїх-Міней з передмовою Варлаама Ясинського.

Письмо Киево-Печерского архимандрита Варлаама Ясинского к дворянину Самуилу Шумлянскому с изъявлением благодарности... (1688, сентября 10).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. IV, 1871, стор. 82—84.

Милорадович Г. А. Любеч, Черниговской губернии, Городницкого уезда, родина преподобного Антония Печерского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1871, кн. 2, стор. 1—156 (материалы отечественные).

На стор. 44—46 — тексти двох грамот Варлаама Ясинського.

Архив Юго-Западной России, издаваемый комиссиею для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. Ч. I, т. V. К., 1872.

На стор. 212—420 — текст 32 листів, грамот і т. д. Варлаама Ясинського і до нього.

I. Показания Киево-Печерского архимандрита Иннокентия Гизеля, игуменов киевских монастырей: Николаевского Пустынского Алексея Тура, Михайловского Златоверхого Феодосия Сафоновича, Троицкого Кирилловского Мелетия Дзика, Братского Варлаама Ясинского, Выдубицкого Феодосия Углицкого и Межигорского Иоанна Станиславского и киевского войта и мещан, в которых они отвергают обвинения, взводимые на них епископом Мефодием и указывают на него как на виновника смут в Малороссии. (1668, в сентябре).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. VII, 1872, стор. 68—83, № 31.

Письмо к боярину Афанасию Ордину-Нащекину Киево-Братского монастыря игумена Варлаама Ясинского с благодарностью за присылку соболей. (1670, августа 19).— Акты, относ. к ист. Южн. и Зап. Рос., т. IX, 1877, стор. 256—258, № 60.

О. Л. Письмо и стихи Варлаама Ясинского.— Киев. стар., т. XXVIII, 1890, март, стор. 537—539.

На стор. 537—539 — текст листа і вірша Ясинського царю Федору Олексійовичу (1681 р.).

Соболевский А. Неизданное произведение Варлаама Ясинского.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 14, вып. 1, 1900, стор. 26—28 (отд. третий).

Текст донесення Варлаама Ясинського царю про «знамение в воздуси».

Жалоба московским царям Иоанну и Петру Алексеевичам киевского митрополита Варлаама Ясинского на львовского,

галицкого и каменец-подольского епископа Иосифа Шумлянского, что он «дерзает нарицатися блюстителем митрополии киевской и архимандритом Печерским», имениями, принадлежащими митрополии, владеет, священнические приходы, принадлежащие к киевской митрополии, отнимает, игуменов, повинующихся митрополиту, тюрьмами, грабежами, клятвами наказывает, запрещает по церквам и монастырям произносить «имя митрополитанское», хвастается, что он будет другим, галицким митрополитом, а такого раздвоения не должно быть... (1691, марта 28).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. X, 1904. стор. 772—775.

Письмо митрополита киевского Варлаама Ясинского к Петру I о переяславском епископстве.— Киев. стар., т. LXXXV, 1904, май (докум., изв. и зам.), стор. 53—55.

Текст листа.

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы.— Унив. изв., 1905, апрель, стор. 1—62. (Є окремий відбиток).

На стор. 31 — вірш В. Ясииського О полуиощиицы по утрени (за рукоп. XVII ст.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 29—31 — опнс вндаиия Вѣиец молитв седмичиих (вид. 1694 і 1702 рр.), що його прнписують В. Ясннському; урнвкн віршів із збірника.

Титов Хв. Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні...

На стор. 445—450 — текст передмови Варлаама Ясинського до першої частини Четьїх-Міией Дм. Туптала 1689 р. і опис цього внданнн.

Перетц В. Н. Украинская антология 1670—1680-х годов. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 3, 1929, стор. 56—72.

Огляд давиіх збірннків віршів; література питания; опнс збіриика 1670—1680 рр.; наведеио численні тексти анонімиих віршів і віршів Варлаама Ясииського та іиших письмеииикiв.

II

Pelnia nieubywaiącey chwaly... iego mosci oycu Barłaamowi Iasinskemu... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1691. 20 арк.

Паиегірик Варлааму Ясинському.

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 62 — біографічні відомості про Варлаама Ясинського.

Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем Академиею. Ч.1 і 2...

На стор. 211 — деталі з біографії В. Ясинського; на стор. 255 — Київська академія за часів Ясинського-митрополита; на стор. 6—7 (ч. 2) — смерть його; текст вірша-напису на портреті В. Ясинського; на стор. 495 — текст іншого вірша під його портретом.

Говорский К. Ясинский Варлаам. (Краткий биографический очерк).— Вестн. Зап. Рос., год. 3-й, т. I, 1864, октябрь, стор. 201.

Письмо русского посла при Варшавском дворе князя Долгорукого к митрополиту киевскому Варлааму Ясинскому с просьбою о предоставлении находившемуся при нем священнику Аврамию Скоруте, чудновского прихода 1711 года 28 февраля.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 5 (отдел второй), стор. 193—194.

Текст листа.

Киевский собор 1691 года.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 8 (отдел второй), стор. 313—329.

Текст Заповеди од древних правил церковных... на собор 1691 р., скликаний Варлаамом Ясинським.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 209—210 — коротка біографія Варлаама Ясинського; реєстр його творів.

Васильев П. Варлаам Ясинский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 531.

Петров Н. И. Новооткрытый киевский проповедник второй половины XVII века.— Труды Киев. дух. акад., 1892, № 5, стор. 93—123.

Опис рукописного збірника проповідей другої половини XVII ст., автором яких міг бути Варлаам Ясинський.

Малеванский Ф. Пастырская деятельность киевских митрополитов с 1686 по 1796 год. II. Киевский митрополит Варлаам Ясинский. 1690—1707 г.— Киев. епарх. ведом., 1897, № 18, часть неофиц., стор. 818—829.

Біографія і огляд діяльності В. Ясинського.

Голубев С. Т. Киевская академия в конце XVII и начале XVIII столетий.— Труды Киев. дух. акад., 1901, № 11, стор. 306—407.

Загальна характеристика діяльності академії кін. XVII — поч. XVIII ст.; багато матеріалів, що стосуються Варлаама Ясинського та інших діячів.

Рец.: *С. Т.* [Томашівський С.].— ЗНТШ, т. XLVI, 1902, стор. 23—24 (бібл.).

Варлаам (Ясинский).— Правосл. богосл. энцикл. Т. III. Пг., 1902, стовп. 147—148.

Біографія; реєстр видань його творів.

Титов Ф. И. Западная Русь в борьбе за веру и народность в XVII—XVIII вв. (1654—1795 г.). Первая половина тома. (1654—1725 г.). Опыт церковно-исторического исследования, Изд. 2-е. К., 1905. X+390 стор.

На стор. 270—286 — про діяльність Варлаама Ясинського.

Варлаам Ясинский, митроп. киевский и Малыя России (1690—1707 г.).— Годы учения и первоначальной преподавательской деятельности Варлаама Ясинского.—Киев. епарх. ведом., 1905, № 12, часть неофиц., стор. 286—289.

Варлаам Ясинский как ректор Киевской коллегии.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 13, часть неофиц., стор. 309—317.

Варлаам Ясинский как проповедник и наместник Киево-Печерской лавры и игумен Киево-Никольского Пустынного монастыря.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 14, часть неофиц., стор. 335—339.

Варлаам Ясинский как архимандрит Киево-Печерской лавры (1683—1690).— Киев. епарх. ведом., 1905, № 15, часть неофиц., стор. 360—369.

Избрание Варлаама Ясинского киевским митрополитом.— Киев. епарх. ведом., № 16—17, часть неофиц., стор. 400—411.

Посвящение Варлаама Ясинского в сан митрополита.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 18, часть неофиц., стор. 455—461.

Заботы митроп. Варлаама Ясинского о православной церкви в Польше и, в частности, об установлении прочных сношений с заграничною паствою киев. митрополита.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 19, часть неофиц., стор. 481—486.

Чрезвычайные ревизии виленского св. духовского и могилевского богоявленского заграничных братств при митроп. Варлааме Ясинском.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 20, часть неофиц., стор. 508—515; № 21, стор. 535—540.

Участие митроп. Варлаама Ясинского в последних судьбах Луцкой заграничной православной епархии.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 22, часть неофиц., стор. 558—565; № 23, стор. 581—585; № 24, стор. 606—611.

Восстановление белорусской (могилевской) православной епархии при участии митроп. Варлаама Ясинского.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 25, часть неофиц., стор. 629—636.

Недостатки и беспорядки во внутренней жизни и управлении собственной киевской митрополии — епархии при митр. Варлааме Ясинском.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 26, часть неофиц., стор. 653—657; № 27, стор. 678—684.

Церковные соборы в Киеве при митрополите Варлааме и постановления их как мера для предупреждения беспорядков и для устранения недостатков в жизни и управлении киевской митрополии-епархии.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 28, часть неофиц., стор. 702—708; № 29, стор. 729—735.

Борьба с выборным началом и жалобы киевлян на митроп. Варлаама Ясинского московскому патриарху Адриану.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 31, часть неофиц., стор. 777—781.

Заботы митроп. Варлаама Ясинского о благоустройстве Киево-Софийского кафедрального монастыря и др. киевских свя-

тынь.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 32, часть неофиц., стор. 804—811; № 33, стор. 834—839; № 34, стор. 859—864.

Учено-литературная деятельность митропол. Варлаама Ясинского.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 35, часть неофиц., стор. 882—886; № 49, стор. 1226—1234.

Последние годы жизни митропол. Варлаама Ясинского, назначение ему коадъютора и кончина его.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 50, часть неофиц., стор. 1268—1273.

Характеристика личности и деятельности митроп. Варлаама Ясинского.— Киев. епарх. ведом., 1905, № 50, часть неофиц., стор. 1270—1273.

Грузинский А. С. «Epitaphius Metropolitae Barlaamo Jasinski»— стихотворение Феофана Прокоповича.— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 337—353.

Опис списків твору, аналіз тексту; на стор. 350—352 — текст вірша из Praecepta de arte poetica (Георгія Кониського, 1746 р).

Петров М. Два документи до побутової історії Київської Могилянської колегії в XVII ст. — ЗНТШ, т. CXXIII—CXXIV, 1917, стор. 1—6.

На стор. 4—6 — памфлет на Варлаама Ясинського.

Яценко Лука

Лука Степанович Яценко народився 18 жовтня 1729 р. біля Полтави. Дитинство провів у с. Пушкарівці (поблизу Полтави), де й навчався грамоти. У 19 років вступив до полтавського Христовоздвиженського монастиря, став тут ієромонахом і намісником. В 1764 р. виїхав на Схід, до Єрусалима. Повертаючись назад, зупинився в Константинополі і в сані архімандрита (під іменем Леонтій) посів місце настоятеля посольської церкви. В 1799 р. вийшов за штат і на початку 1807 р. помер у Константинополі. Добре володів французькою, італійською, грецькою і турецькою мовами. Залишив опис своєї подорожі (у 13 томах) та інші твори.

II

Попов А. П. Младший Григорович. Новооткрытый памятник по св. местам XVIII в.— Труды XV археолог. съезда. Т. I. М., 1914, стор. 88—89 (протоколи).

Біографія архімандрита Леонтія, автора «Младшого Григоровича»— паломницького твору в XIII томах, написаного під впливом опису подорожі Василя Григоровича Барського; подано список інших творів Леонтія.

ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА XI–XVIII ст. ст.

Апокрифи

I

Калайдович К. Иоанн, ексарх болгарский. М., 1824. VI+2+222 стор.+16 ілюстрацій.

На стор 208—212 — текст індекса О книгах истиинных и ложных и о суевериях (поч: «От апостольскых заповѣдей..», за рукоп. XVII ст., з вар.).

Заговоры на оружие.— Лет. рус. лит. и древн., т. II, 1859, стор. 103—105 (смесь и библиография).

Українські тексти замовлень (за рукоп 1769—1774 рр.).

Пыпин А. Громовник.— Арх. истор. и практич. свед., относ. до России, 1860, кн. I, отд. 5, стор. 8—12.

Текст приміт по грому (за рукоп. XVI ст).

Пыпин А. Для истории ложных книг.— Арх. истор. и практич. свед., относ. до России, 1860, кн. II, отд. 5, стор. 15—27.

Тексти із Трепетника про значення приміт, коли «трепещет» яка-небудь частина тіла.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп 551—578 — текст апокрифа Хоженіе пресвятыя богородиця по мукам (до 1200 р) в староруському тексті і паралельно по-грецьки; на стовп 648—665 — уривки Откровенія Авраама (до 1350 р.).

Пыпин А. Н. Ложные и отреченные книги русской старины, собранные А. Н. Пыпиным.— Памятники старинной русской литературы, издаваемые графом Григорием Кушелевым-Безбородко. Выпуск III. СПб., 1862. 6+180 стор.

В книзі надруковано 70 текстів різних апокрифів із старих рукописів.

Тихонравов Н. С. Памятники отреченной русской литературы. Собраны и изданы Николаем Тихонравовым. Т. I, СПб., 1863. XII+313 стор.; т. II, М., 1863. IV+457 стор.

У I томі опубліковано за різними списками апокрифи про Адама, Єноха, Ламеха, Мельхиседека, Откровеніє Авраама; Смерть Авраама; Лїствиця, Завіти дванадцяти патріархів; Ісход Мойсеїв; Соло-

мон і Китоврас; Суди царя Соломона; Повість про полонення Єрусалиму; Слово про сповідання Єви і про хворобу Адама; Слово про хрестне дерево; у т. II — Сказаніє Афродитіана; Хожденіє апостолів Петра, Андрія, Матвія і Олександра; Посланіє Авгаря до Ісуса Христа; Варфоломійові питання богородиці; Ходіння богородиці по муках; Ходіння апостола Павла по муках; про Макарія римського; Ходіння Зосими до рахманів; Федір Тирон; Георгійова мука; Никитина мука; Іпатійова мука; Іринина мука; про ієрейство Ісуса Христа; Питання Іоанна Богослова Ісусу Христу на горі Фаворській; Питання Іоанна Богослова Аврааму про праведні душі; Питання Іоанна Богослова Аврааму на Елеонській горі; Слово Мефодія Патарського; Преніє господнє з дияволом; Лихі (худые) номоканунці; Епістолія про неділю; про дванадцять п'ятниць; сімдесят імен богу; імена янголів; про всяку животину; лживі молитви і замовлення; громник; «молніяник»; колядник; про часи добрі і злі; про дні добрі і злі; про місячні дні; оточення місяця; астрологія; звіздочтець; «зелейник»; розмова трьох святителів; питання, із скількох частин був створений Адам.

Срезневский И. И. Апокрифические жития святых в глаголических списках. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 494—504.

Тексти із житій Іоанна Богослова і великомучениці Фекли.

Порфирьев И. Я. Апокрифические сказания о ветхозаветных лицах и событиях по рукописям Соловецкой библиотеки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVII, 1877, № 1, стор. 1—276.

Вступ і тексти численних апокрифів.

Калужняцкий Е. И. Обзор славянорусских памятников языка и письма, находящихся в библиотеках и архивах львовских.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 213—321 (приложение).

На стор. 238—240 текст Анфілогового видіння (поч.: «Бысть Анфилогь от царскаго рода...», із збірника 1363 р.); згадки про інші тексти апокрифів.

Библиографические материалы, собранные Андреем Поповым. I. Описание сборника русского письма конца XII века.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. 1—48.

На стор. 13—20 — текст апокрифа Видіння пророка Ісаї (поч.: «В дъводесятьное лѣто царьствующю Езекию царю...»); на стор. 41—47 — текст апокрифічно-легендарного твору Съказание отца нашего Агапия, чьсо ради оставляють роды и домы своя и жены и дѣти...; обидва тексти — із згаданого рукопису.

Библиографические материалы, собранные Андреем Поповым.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1880, кн. 3, стор. 1—316.

На стор. 24 —39 — руський текст Слово святаго апостола і евангеліста Івана Богослова на успеніе святѣи пресвятыа пречистыа владычица нашеа богородица присно девы Маріа (за рукоп. XIV ст.); на стор. 9—23 — південнослов'янський текст цього ж апокрифа (за рукоп. XIII—XIV ст.); на стор. 46—65 — текст апокрифічного Слова на успенье святѣи богородицы Ивана архиепископа селуньскаго (список XIV ст.); на стор. 66—139 — Южнорусский сборник 1679 г., опис збірника; на стор. 83—88 — текст «предмови», присвяченої

Олександру Костянтиновичу Острозькому; на стор. 89—139 — апокрифічна Книга о таинах Енохових сина Аредова, написана в Полтаві у 1679 р. ієромонахом Генадієм.

Сырку П. Отрывок малорусского простонародного лечебного травника и два заговора. По рукописи начала XVII в., хранящейся в Румынском государственном архиве в Букуреште.— Филолог. зап., 1883, вып. I, стор. 1—12.

Текст травника і замовлянь.

Апокрифическое сказание о нарождении в 1634 году в Вавилонской стране антихриста. (Около 1635—1636 годов).— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VI, 1883, стор. 710—712,

Текст апокрифічного сказанія.

Сон пресв. Богородицы по списку генерального войскового судьи Савы.— Киев. стар., т. XIX, 1887, октябрь, стор. 357—360.

На стор. 358—360—текст апокрифа Сон пресвятой богородицы, спящей на горѣ Оливной.

Соколов М. И. Материалы и заметки по старинной словянской литературе.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XI, 1889, стор. 3—211.

Численні тексти апокрифів (Сисиниевы молитвы от трясавиц, Обретение Леопириево о 12 пятницах, Откровение святым апостолам, компиляция апокрифов болгарского попа Иеремии; всі тексти подано за сербським збірником XIII—XIV ст.); опис збірника; аналіз апокрифів.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым. Издал В. Щепкин.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос. 1889, кн. 3 (150), стор. I—XXXI+1—152+I—XXXIX.

На стор. 7—24 — текст первоєвангелія Іакова (за списком XIV ст.); на стор. 61—71 — текст апокрифа Діяння апостола Фоми (поч.: «В то время в неже бѣша апостоли в Иерусалимѣ...», за рукоп. XIV ст.).

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым, бывшим секретарем имп. общества истории и древностей российских при Московском университете, изданные под ред. М. Сперанского. (XV—XIX). Предисл. И. Забелина.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3 (150), стор. 1—10+I—III+I—62+I—II+I—13+I—72+I—II+I—101.

На стор. 5—41 — текст апокрифа Деяния св. апостолов Петра и Павла (поч.: «Бысть приити Петру вь Римь...», за сербським рукоп. XV ст.); на стор. 53—62 — текст апокрифа Деяние св. апостола Андрея (поч.: «Вьшьдшу святому апостолу Андрею...» за тим же рукоп.); до текстів додано коментар; на стор. 58—64 — текст апокрифа Видения пророка Даниила в последнея дни скончания века (поч.: «Тако глаголить господь вседержитель: о, горе тебѣ, земле...», за тим же збірн.); за стор. 95—98 — те ж видіння Даніїла (поч.: «Тако глаголеть господь вседрьжитель...», за рукоп. XV ст.).

Мочульский В. Греческие списки так называемой «беседы трех святителей».— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890, стор. 217—251.

Грецькі тексти (9 №№, за списками XIII—XVI ст. ст.) апокрифічної Беседы трех святителей.

Порфирьев И. Я. Апокрифические молитвы по рукописям Соловецкой библиотеки.— Труды IV археолог. съезда. Т. II. Казань, 1891, стор. 1—24.

На стор. 8—24 — тексти апокрифічних молитов (за трьома списками XV—XVII ст. ст.).

Мирон [Франко Ив.]. К истории апокрифических сказаний.— Киев. стар., т. XXXV, 1891, ноябрь, стор. 267—275.

На стор. 268—275 — текст апокрифа Житіе о Адамѣ и Євѣ і двох духовних апокрифічних віршів: Ходит господь по раю та Плачь Адама праотца из рая изгнаннаго (за рукоп. XVII ст.).

Ящуржинский Хр. «Письмо» — Апокриф.— Киев. стар., т. XXXV, 1891, ноябрь, стор. 300—302.

Текст апокрифа Сіе письмо найдено в землѣ британской со слов господа Иисуса...; невеличка передмова.

Порфирьев И. Я. Апокрифические сказания о новозаветных лицах и событиях, по рукописям Соловецкой библиотеки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LII, 1891, № 4, стор. 1—471.

Численні тексти.

Рец.: Рус. филолог. вестн., т. XXV, 1891, стор. 152—153.

Рождественский В. Г. Новооткрытый отрывок апокрифического евангелия ап. Петра.— Христ. чтен.; 1894, ч. I, стор. 73—125; ч. 2, стор. 27—40; 382—411.

Опис грецького оригіналу; на стор. 80—88 — текст уривка апокрифа грецькою мовою і в російському перекладі; в статті вияснюються питання: апокрифічний характер псевдоєвангелія, його докетичний характер, стосунок до канонічних євангелій, час і місце виникнення (в Сірії, між 140—160 рр.).

Мирон [Франко Ив.]. К истории южнорусских апокрифических сказаний.— Киев. стар., т. XLVII, 1894, декабрь, стор. 423—444.

На стор. 434—444 — тексти п'яти апокрифів· Слово о главѣ Адамовѣ, како в корени лежала; Сказаніе о царю Соломонѣ, како закопа бѣси во единой дельвѣ тмами тем, тисящами тисящ; Детство Христово (три розповіді).

Франко Ів. Із старих рукописів.— Житє і слово, т. I, 1894. стор. 134—140; т. II, 1894, стор. 81—88, 224—237; т. III, 1895, стор. 137—142, 307—312, 469—473.

Тексти апокрифів про Соломона; Ходіння богородиці по муках; про сотворіння і бунт ангелів; легенда про Сивиллу і царя Давида; легенда про св. Василія і Євладія; з історико-літературним коментарем.

Сперанский М. Н. Славянские апокрифические евангелия.— Труды VIII археолог. съезда. Т. II. М., 1895, стор. 38—133+137—172 (приложения).

Поняття апокрифа; відношення апокрифічних євангелій до канонічних; огляд текстів апокрифічних євангелій; апокрифічні євангелія в слов'янському перекладі; характеристика апокрифічного первоєвангелія (Якова), євангелія Фоми, Никодимового євангелія; апокрифічні євангелія у західних слов'ян. На стор. 137—155 — тексти із апокрифічних євангелій: Чудо о господѣ нашем Иисусѣ Христѣ (поч. «Бив-

шу господу иашему Исусу Христу...», за укр. списком XVII ст.); Чюдеса и дѣянія господа иашего Ісуса Христа (поч.: «Известих избраниый аз Фома іизраильтяиин...», за рукоп. XVI ст.); Вьспоминание страсти господа бога спаса иашего Ісуса Христа (поч.: «Вь оии дни царствующ Туверию кесару...», за сербським рукоп. XIII ст.); Слово о прѣдании господа нашего Ісуса Христа и о мучении ієго (поч.: «Вельми дрьжавному и зѣло чтьному...», за сербським рукоп. XIV—XV ст.); Посланиіе Пилатово к Тиверию, кесарю римьскому (поч.: «Вельдержавному и зѣло честному и божественому...», за рукоп. XIV ст.); на стор. 156—172 — додатки до статті.

Тихонравов Н. С. Апокрифические сказания.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LVIII, 1895, № 4, стор. 1—54.

Тексти апокрифів: смерть Авраама, Повесть о пленении Иерусалима, Вопросы Иоанна Богослова, Видение Исаии о последнем веке; Видение пророка Исаии, Откровение Варуха.

Франко Ів. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Зібрав, упорядкував і пояснив д-р Ів. Франко. Т. I—V. Львів, 1896—1910 (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури. Видає комісія археографічна Наукового товариства імені Шевченка, т. I—IV, VI).

Т. I — (1896) — II+LXVI+394 стор. Апокрифи старозавітні. Вступ і велика передмова Івана Франка: план видання апокрифів; поняття апокриф; становище апокрифів у старій християнській церкві; найдавніші індекси; секта богомілів і її вплив на розширення апокрифів по слов'янщині; апокрифічні твори на Русі і Палея; слов'янсько-руські індекси заборонених книг; вплив апокрифів на писану і усну словесність українсько-руську; збірки і видання текстів апокрифічних оповідань старозавітних; рукописи, використані в цьому томі; на стор. 1—394 — тексти індекса і численних старозавітиих апокрифів. Т. II — (1899) — LXXVIII+443 стор. Апокрифи новозавітні. А. Апокрифічиі євангелія. У передмові Ів. Франка — зміст і характер тома; апокрифічні євангелія; індекси новозавітних апокрифів євангельського круга; вплив иовозавітних апокрифів еваигельського круга на літературу і мистецтво Західної Європи; видання і наукові оброблення апокрифів євангельського круга; апокрифічні євангелія у слов'ян; слов'янські індекси; вплив апокрифічних еваигелій на слов'янські літератури і мистецтво (пасії, збірки легенд і хронографи, поетичні переробки, малярство); наукові досліди иад апокрифами у слов'ян; на стор. 1—443 — численні тексти з апокрифічних євангелій. Т. III — (1902) — A—M+LXVIII+360 стор. Апокрифи новозавітні. Б. Апокрифічні діяння апостолів. У передмові Ів. Франка — вступ; джерела апокрифічних апостольських актів; иайстарші згадки про апокрифічні апостольські акти; індекси; спільиі постанови апостолів, поділ світу жеребом; уваги про окремі оповідання; відгуки апокрифічних апостольських діянь у пізнішій літературі; иа стор. 1—360 — численні апокрифічні тексти про діяння апостолів. Т. IV — (1906) — XLVII+524 стор. Апокрифи есхатологічиі. У передмові Ів. Франка — вступ; індекси есхатологічних апокрифів; видання і студії над ними; на стор. 1—524 — численні тексти апокрифів на есхатологічні теми. Т. V — (1910) — I+299 стор. Легенди про святих. Часть перша. Подано численні апокрифічні тексти про святих.

Рец.: *Истрин В.*— ЖМНП, ч. CCCXV, 1898, январь, стор. 112—133; *Гудзий Н.*— ЖМНП, новая серия, ч. XXXVIII, 1912, март, стор. 153—161.

Мирон [Франко Ив.]. Южнорусская пасхальная драма.—Киев. стар., т. LIII, 1896, июнь, стор. 380—412, т. LIV, июль, стор. 1—29.

На стор. 3—8 — текст апокрифа про «сошествіє» Христа в пекло.

Мочульский В. Сон царя Иоаса.— Рус. филолог. вестн., т. XXXVII, 1897, стор. 97—113.

Зміст апокрифа, аналіз тексту; на стор. 111—113 — текст апокрифа (поч.: «В лѣта и в дни пророка Исаия Иоас царь израилев .») з рукоп. збірника XIII ст.

Истрин В. Откровение Мефодия Патарского и апокрифические видения Даниила в византийской и славянорусской литературах. Исследование и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1897, кн. 2 (181), стор. I—II+1—250 (исследования); кн. 3 (182), стор. 251—329; кн. 4 (183), стор. 1—131; 1898, кн. 1 (184), стор. 133—208+I—II+I—II.

Грецькі редакції Откровенія Мефодія і слов'янські переклади; видіння Даніїла; на стор. 5—131 — тексти Откровенія — грецькі і латинські редакції, перший слов'янський переклад (за рукоп XII — XIII ст.); другий слов'янський переклад (за рукоп. XVI ст.), інтерпольована редакція (за рукоп. XVI—XVII ст.); на стор. 133—162— тексти апокрифічного видіння Даніїла.

Сперанский М. Заметки о рукописях Белградских и Софийской библиотек.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XVI, 1898, стор. 4—87.

На стор. 59—73 — матеріали про апокриф про Соломона і Китовраса (видано два тексти з рукописів згаданих бібліотек); в одному з рукописів подано індекс апокрифічних творів.

Щеголев П. Е. Очерки истории отреченной литературы. Сказание Афродитиана.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 148—199; 1304—1344.

Література питання; огляд і характеристика твору; списки; тексти.

Архангельский А. С. К истории южнославянской и древнерусской апокрифической литературы.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 101—147.

Подано численні апокрифічні тексти.

Сперанский М. Н. Южнорусские тексты апокрифического евангелия Фомы.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 13, 1899, стор. 169—190 (отдел II).

На стор. 186—190 — текст із апокрифічного євангелія Фоми; в статті — огляд українських списків апокрифа; аналіз його.

Лавров П. А. Апокрифические тексты.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXVII, 1899, № 3, стор. I—XXVII+1—162.

Тексти апокрифів з різних старовинних рукописів: Видение Даниила, Слово Мефодия Патарского I, Слово Мефодия Патарского II, Деяние св. апостол Андрея и Матфея, Первоевангелие Иакова I, Первоевангелие Иакова II, Сказание об Аврааме, О Макарии Римском, О двенадцати пятницах, Фомино евангелие, Вопросы, от скольких частей был создан Адам, Мучение св. апостола Матфея, Мучение св апостола Филиппа, Мучение св. апостола Фомы, Хождение богородицы по мукам, Откровение Варуха, Епистолия о неделе.

Соколов М. Материалы и заметки по старинной славянской литературе Матвея Соколова. Выпуск третий. VII. Славянская книга Эноха. II. Текст с латинским переводом.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 4 (191), стор. I—IV+1—112.

Подано текст повної редакції (за болгарськнм списком і з вар. за руськнми спискамн XVI і XVII ст. ст. і латинським перекладом); скороченнй текст (за руськнм спнском Є. Барсова і з вар. за сербськнмн спнсками); на стор. III—112 — урнвок переробкн із кннги Еноха (за рукоп. XVIII ст.).

Франко Ів. Апокрифічне євангеліє псевдо-Матвія і його сліди в українсько-руськім письменстві.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900 (Inhaltsangaben), стор. 19—20, 1—32.

Детальннй огляд євангелія; література пнтання; рукопнсн; подано текстн апокрнфа.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162.

Наведено текстн численних апокрнфів.

Перетц В. Н. Материалы к истории апокрифа и легенды. К истории лунника.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VI, кн. 3, 1901, стор. 1—126; кн. 4, стор. 103—131.

На стор. 60—72 — текст Луннйка; в статті — історія дослідження пнтання; рукопнсн; иаведено численні текстн.

Франко Ів. П'яницьке чудо в Корсуні. Причинок до історії староруської легенди.— ЗНТШ, т. XLIV, 1901, стор. 1—14.

На стор. 4 — текст легенди О братщниѣ нже в Корсоунѣ градѣ стаття являє собою історнко-літературннй огляд темн.

Истрин В. М. Греческие списки апокрифического мучения Даниила и трех отроков.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXX, 1901, № 1, стор. 1—8.

Грецькі тексти.

Лось И. Л. Люблинские отрывки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. LXVII, 1901, № 5, стор. 1—48.

Дослідження і зразкн текстів давнього Пролога, апокрнфів, Слова Іоанна Богослова.

Франко Ів. Новий варіант легенди про п'яницьке чудо в Корсуні.— ЗНТШ, т. LII, 1903 (miscellanea), стор. 1—2.

Текст чуда О брашнѣ н питін; із заміткою.

Радченко К. О. Заметка о пергаменном сборнике XIV века венской придворной библиотеки.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, кн. 4, 1903, стор. 175—211.

На стор. 199—211 — текст апокрифічного жнтія апостола Павла.

Сперанский М. Н. Два текста.— Изборник киевский, посвященный Т. Д. Флоринскому. К., 1904, стор. 39—63.

Про рукопнси апокрифів; на стор. 54—61 — текст апокрнфа Слово о Іосіфе благообразнѣм, нже тѣло господа бога н спаса нашего погребе (поч.: «Азь Іосифь нже от Аримафен...», за рукоп. XVI ст.).

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы.— Унив. изв., 1905, апрель, стор. 1—62. (Є окремий відбиток).

Численні матеріали і дані про апокрифи; на стор. 21—23 — текст. Указ о пятницах о 12 (за рукоп. XVII ст.).

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы.— Унив. изв., 1905, июнь, стор. 111—153.

На стор. 132 — апокриф про походження св. мира (олії); два варіанти (поч.: «Миро, еже помаза...», за рукоп. XVII ст.; поч.: «Испытаніе многых святых...», за рукоп. XVI ст.).

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии.— Унив. изв., 1905, сентябрь, стор. 155—176.

Тексти апокрифів: Сказание о начале мира (поч.: «Сей список ис книги Пален...», за рукоп. XVIII ст.); Повесть о крестном сыне Иисуса Христа (поч.: «Повѣсть от палестинских хроник...», за рукоп. XVIII ст.).

Гординський Я. Апокриф про Сивилю.— ЗНТШ, т LXVII, 1905 (miscellanea), стор. 3—6.

На стор. 4—6 — текст апокрифічної повісті Слово о Сивилѣ царици.

Франко Ів. Откровеніє св. Степана. Студія над одним мало відомим апокрифом.— Киев. стар., т. XCIII, 1906, июль — август, стор. 377—405.

Огляд вивчення апокрифів; на стор. 393—401 — текст апокрифа про «святого и всехвалнаго пръвомученика архідіякона Стефана» (поч.: «Памяти добрыя прележаце...», за рукоп. кін. XVI—поч. XVII ст., з вар.); аналіз апокрифа.

Калужняцкий Э. Сборники Нямецкого монастыря №№ 20 и 106.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXIII, 1907, № 2, стор. 1—61.

На стор. 1—57 — текст апокрифа Обхожденіе и мученіе святого апостола Варнавы (за рукоп. № 106, XV ст.).

Петровский Н. М. Сказание о царе Михаиле.— Рус. филолог. вестн., т. LVII, 1907, стор. 285—296.

Література питання; на стор. 287—296—текст апокрифа із збірника XVII ст.

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии.— Унив. изв., 1907, ноябрь, стор. 1—59.

На стор. 1—16 — тексти легенд; Толкованіе о потири Соломанѣ (за рукоп. XVI—XVII ст.); Слово святого отца Пахомія поучая о средѣ и о пятницѣ (за рукоп. XIV ст.); Сказанія о дванадцяти пятницах святого Климанда, папи римскаго (український список XVIII ст.); Ворожка (за українським рукоп. XVIII в.).

Орлов А. С. Древнерусское поучение с апокрифическим элементом.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. IV, 1907, стор. 270—286, 332.

Текст за списками XIV і XVII ст.; на стор. 332 — доповнення до статті.

Шевченко С. Єлевферіївська редакція «Сказанія о 12 пятницах» і український список «Сказанія» р. 1604.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. II, 1908, стор. 142—172.

Література питання про цей апокриф; літературна історія твору; спнскн його; на стор. 164—168 — текст пам'яткн Слово о 12 пятннцах, сказаемо Єлнферіем (поч.: «В западной странѣ есть земля...», за українським рукоп. 1604 р., з вар.); на стор. 170—172—в додатку — текст твору Повѣсть о двенадцятн пятницах (поч.: «1 пятница мѣсяца марта...», за українськнм рукоп. XVII ст.).

Назаревський О. «Хожденіе Богородицы по мукам» в нових українських списках XVII—XVIII вв.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. II, 1908, стор. 173—216.

Поняття апокрифа, його історія; література пнтання; українські спискн апокрифа; на стор. 177—189 — текст апокрнфа О муках пекелних повѣсть албо нсторія о людех грѣшных, которые в тых муках зостають (за українським рукоп. кін. XVII—поч. XVIII ст.); аналіз мови апокрифа; характеристика українських списків цього твору і їх порівняння; на стор. 209—216 — текст апокрнфа А сіе откровеніе мука святій богороднци архаггелом Михайлом (за українськнм рукоп. 1604 р.).

Перетц В. Українські питання-відповіді.— ЗНТШ, т. LXXXIV, 1908 (miscellanea), стор. 172—173.

Подано текст апокрифічннх пнтань-відповідей.

Яворский Ю. А. Два замечательных карпато-русских сборника XVIII в., принадлежащих университету св. Владимира.— Унив. изв. 1910, январь, стор. 1—64; февраль, стор. 65—95.

Історія відкрнття рукописів; література питання; опис збірників; на стор. 55—95 — тексти апокрнфів: 1) Епистолія о недѣлѣ — 3 вар. 2) Слово о честном кресте; 3) Сказаніе о вндѣніи смерты Авраама; 4) Евангеліе Фоми — 3 вар.; 5) Слово о скончанін вѣка и свѣта сего; 6) Сказаніе о муках чнстьцовых; 7) Сказание о Адамѣ, егда нзгнан бысть из рая — 3 вар.

Петровский Н. К «Сказанию о царе Михаиле».— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 190—192.

Різночитання тексту за виданнями Рус. филолог. вестн. за 1907 р. і Отчета имп. рос. нст. музея им. имп. Александра III в Москві за 1905 р.

Соколов М. И. Славянская книга Еноха Праведного. Тексты, латинский перевод и исследования. Посмертный труд автора приготовил к изданию М. Сперанский.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1910, кн. 4 (235), стор. I—IV+109—182+1—168.

Тексти кннги Еноха проміжної редакції (за рукоп. XV ст.), скороченої редакції (за рукоп. 1701 р.), різні урнвки з кннгн Еноха з різннх рукописів; додаток: тексти — Liber Ioannis, кавказько-єврейська легенда; література питання про кннгу Еноха, рукопнсн її, запозичення з книги Еноха в староруській літературі, вплнв книгн на Кнрнла Туровського та ін.

Смирнов А. Заветы двенадцати патриархов, сыновей Иакова. Введение и русский перевод. Четвертый выпуск апокрифов Ветхого завета.— Учен. зап. Казан. унив., год LXXVIII, 1911, кн. 8, стор. 1—80; кн. 9. стор. 81—308+11.

Франко Ів. Молитва за своїх ворогів.— Зап. укр. наук. тов. в Києві, кн. VIII, 1911, стор. 53—61.

Опис рукопису XVI ст. з апокрифічними молитвами та старозавітними і новозавітними оповіданнями; подано тексти цих апокрифів і їх аналіз.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 37—47 — (окр. відб.) Занятия А. А. Назаревского: описи списків апокрифа Ходіння богородиці по муках; література питання про цей апокриф; на стор. 43—45 — текст апокрифа О муках показаних пресвятія богородици от архангела Михаила (поч.: «Покажи мнѣ, где мучатся многіе народи...», за рукоп. поч. XIX ст., з вар.); аналіз твору.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).

На стор. 38—46 — звіт О. Назаревського про розшуки апокрифа Ходіння богородиці по муках; на стор. 41—46 — текст цього апокрифа (поч.: «Послушайте, братие, не леняс, гдѣ мучнтся род человѣчь...», за рукоп. XVII ст.); опнси інших рукописів; на стор. 114—117 — опис списків апокрифа Бесіда трьох святителів; на стор. 117 — 121 — текст цього апокрифа Вопрошение о бесѣде трех святителей Василія Великаго, Григория Богослова, Іоанна Златоустаго (поч.: «Вопрос. Святител Василіи рече...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 122—126 — той же апокриф (поч.: «Григорен рече: кто первый наречеся на земли?..», за рукоп. XVIII ст.); на стор. 126—129 — той же апокриф (поч.: «Вопрос: от чего сотворен бысть Адам...», за рукоп. 1709 р.); на стор. 129—132 — той же апокриф (поч.: «Василій рече...», за рукоп. 1762 р.); на стор. 132—134 — той же апокриф. (поч.: «Вопрос: от многих ли частѣи...», за рукоп. XVIII ст.); на стор. 134—135 — той же апокриф (поч.: «Вопрос: что у спасителя...», рукоп. без дати); на стор. 135—144 — той же апокриф (поч.: «В. Василій рече: кто первее наречеся на земли...», за рукоп. XVIII ст.).

Адрианова В. Евангелие Фомы в старинной украинской литературе.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, кн. 2, 1912, стор. 1—47.

На стор. 29—47 — тексти евангелія Фоми із двох збірників XVIII ст.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 53—58 — опис списків апокрифа Бесіда трьох святителів, зроблений Ф. Сушицьким; на стор. 114—115 — текст цього апокрифа (поч.: «Что есть высота небеснаа...», за рукоп. XVI ст.); на стор. 116—117 — той же апокриф (поч.: «Что есть высота небесная...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 118—121 — той же апокриф (поч.: «Василей рече: что высота небесная...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 121—125 — той же апокриф (поч.: «Василій рече: что есть высота небесная...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 125—130 — той же апокриф (поч.: «Что есть высота небесная...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 130—134 — той же апокриф (поч.: «Почему ты еси человѣк?..»,

за рукоп. XVIII ст.); на стор. 109—113 — текст апокрифа Ходіння богородиці по муках Сказание о муках пекелних, где мучатся грѣшние люде, комуждо по своеи заслузѣ (поч.: «Помолися, пресвятая богородице...», за укр. списком кін. XVIII ст.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор. 17—20 — огляд апокрифічного Никодимового євангелія і текст Повѣсть о народженю Пилата Поитійского и о житіи его и о смерти пагубной (поч.: «Бил нѣкоторій крол іменем Литус...», за українським рукоп. XVIII ст.); на стор. 42—44 — текст апокрифа про 12 п'ятниць (поч.: «В западнѣй страиѣ есть земля...», за укр. рукоп. XVIII ст.); на стор. 44—48 інший текст цього ж апокрифа (поч.: «В западъиой строне есть земля алъвра...», за копією рукоп. XIX ст.).

Яворский Ю. А. Карпато-русское житие апостола Петра.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 4, 1914, стор. 75—93.

Списки житія; література питання; на стор. 81—93 — текст цього апокрифа (поч.: «По възнеиіи господа иашего...», за українським списком XVII ст.).

Сушицкий Ф. Редакция апокрифа «Суд ц. Соломона» (об испытании жены).— Рус. филолог. вест., т. LXXI, 1914, стор. 61—74.

Списки апокрифа; на стор. 62—63 — текст його (поч.: «Нѣкто людин, имѣя жеиу злу у себѣ и невозможе никако превратити ея...», за списком XVIII ст.); зіставлення текстів.

Яворский Ю. А. Заговоры и апокрифические молитвы по карпато-русским рукописям XVIII-го и нач. XIX-го в.— Рус. филолог. вестн., т. LXXIII, 1915, стор. 193—223.

Література питання; на стор. 197—223 — численні тексти.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Киев 30 мая — 10 июня 1915 г. (С приложением описания древних рукописей и старопечатных книг Киево-Выдубицкого монастыря). К., 1916. 221 + 9 стор.

На стор. 5—29 — огляд (С. Балухатого) списків і літератури питання про апокриф Мученія апостола Андрія; иа стор. 29—38 — текст апокрифа (поч.: «В время оно бѣша апостоли...», за рукоп. XVI ст., з вар.); на стор. 39—43 — огляд рукописів апокрифічних Вопросов Іоаина Богослова к господу на горѣ Фаворской; на стор. 43—48 — текст цього апокрифа (поч.: «По воскресении и по возиесении господа нашего...», з Четьї-Мінеї 1489 р., з вар.); на стор. 49—54 — огляд списків і література питання про апокриф Откровеиіе св. апостол; иа стор. 54—58 — текст цього апокрифа (поч.: «В дни оиы по вшествіи господа иашего...», за рукоп. XV ст., з вар.); на стор. 90—109 — література питаиня (робота А. Никифорова) про апокрифічне житіє Макарія Римлянина; списки твору; на стор. 110—114 — текст цього житія (поч. «Слава и велелѣпіе едииому преблагому богу...», за рукоп. XVII ст., в перекладі з латииської мови Івана Гармашенка, писаря архієпіскопського).

Долгов С. О. Откровение Стефана.— Труды XV археолог. съезда. Т. II. М., 1916, стор. 22—53.

Характеристика цього апокрифа; иа стор. 34—45 — грецький і руський тексти апокрифа; руський текст подано за рукоп. XVII ст. (поч.: «Памяти добры прѣдълежаща възлюблении...», з вар.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 14—15 — загальна характеристика апокрифів; на стор. 26—45 — тексти апокрифів: Сотворіння світу і злих духів (з Учительного євангелія Петра Колочавського 1737 р.); Прогнания Адама з раю (з Тухлянського рукоп. пол. XVIII в.); Богородична риба (за рукоп. Степана Теслевцьового, пол. XVIII в.); Як Соломои із пекла вимудрувався (за тим же рукоп.); Мандрівка богородиці по муках (за рукоп. Іллі Яремецького-Білахевича, пол. XVIII ст.); Змій, царівна та св. Юрій (за рукоп. Степана Теслевцьового).

Яворский Ю. Легенда о происхождении павликиан.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 3 (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), 1928, стор. 503—507.

На стор. 503—504 — текст статейки (поч.: «Василій святый росказав слузѣ своему...», за українським рукоп. кін. XVII — поч. XVIII ст.); аналіз твору.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 501—510 — апокрифи: коротка характеристика; тексти: Оповідання про бунт Люципера і ангелів; Про Ламеха, иащадка третього сина Адамового Сіфа; Оповідання про Соломона (за вид. Ів. Франка, Апокрифи і легенди..., т. І, Львів, 1896) та Хожденіе Богородицы по мукам (за вид. О. Назаревського, К., 1908).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 87—98 — уривки з апокрифічних творів: Сказаиіе, како сотвори бог Адама; Повѣсть о Китоврасѣ; Хождение Богородицы по мукам (за вид. А. Н. Пыпина в Памятниках старинной русской литературы, изд. Г. Кушелевым-Безбородко, вип. 3, СПб., 1862); коротка характеристика цих апокрифів.

II.

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).

На стор. 106—114 — Сочинение Мефодия Патарского як джерело літопису.

К. С-в [Скворцов К.]. О евангелиях апокрифических.— Труды Киев. дух. акад., 1861, № 12, стор. 381—418.

Історія вивчення апокрифічиих євангелій і їх характеристика.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. 1-й вып. М., 1866. IV+227 стор.; 2-й вып. М., 1869. 288+2 стор.

В роботі розглядаються апокрифи як джерела хронографів.

Левитский В. Богомильство — болгарская єресь X—XIV вв.— Христ. чтен., 1870, ч. I, стор. 26—62; 368—431; 645—683.

Література питання; характер єресі; мессаліани, павликіани; християиство в Болгарії; язичесько-слов'янський дуалізм; історія богомільства в Болгарії, Греції, Сербії, Боснії.

Альбов М. Об апокрифических евангелиях.— Христ. чтен. 1871, ч. I, стор. 43—106; ч. II, июнь, стор. 1—74; 1872; ч. II, июнь, стор. 300—334; июль, стор. 431—474; август, стор. 622—659.

Історія внвчення і видания апокрифічиих євангелій; поияття «апокриф»; аналіз апокрифічних євангелій Іакова, Фоми, латинських єваигелій, псевдо-Матвія — перше і друге єваигеліє; арабські єваигелія; єваигеліє Никодима; аиаліз всіх цих єваигелій в хроиологічиому порядку иовозавітиої історії.

Керенский Ф. Древнерусские отреченные верования и календарь Брюса.— ЖМНП, ч. CLXXII, 1874, март, стор. 52—79; ч. CLXXII, апрель, стор. 273—342; ч. CLXXIII, 1874, май, стор. 99—135.

Огляд літератури про забобонн і апокрифічиі віруваиия в XI — XVIII ст.ст.

Буслаев Ф. Об одной славянской рукописи, находящейся в Пармской публичной библиотеке. (Письмо в редакцию из Пармы).— ЖМНП, ч. CLXXX, 1875, август, стор. 238—244.

Збіриик (Громиик, Трепетник і т. д.) XV—XVI ст.

Рождественский В. Г. О книгах новозаветных неканонических, употреблявшихся в христианской церкви II и III века. (Глава из истории новозаветного канона).— Христ. чтен., 1875, ч. II, июль, стор. 4—43.

Огляд апокрифічиих апостольських послаиій.

Петров Н. Южнорусские легенды. (Библиографическая заметка).— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 2, стор. 550—612.

В статті є різиі матеріалн про апокрифічиі иародиі переказн і легенди.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 181—194 — огляд і характеристика апокрифічиої літературн.

Франко Ів. Дрібні вісті з літератури і науки. Причинки до історії руської літератури XVIII віку. І. Дрогобицький збірник рукописних апокрифічних оповідань.— Зоря, 1886, ч. 9 (1 (13). V), стор. 155—156.

Повідомлеиня про збірник.

Сумцов Н. Ф. Очерки истории южнорусских апокрифических сказаний и песен.— Киев. стар., т. XVIII, 1887, июнь—июль, стор. 215—268; т. XIX, сентябрь, стор. 1—54; ноябрь, стор. 401—455.

Рец.: *О. Л.* [Левицький О.]. К вопросу о южиорусских апокрифах.— Киев. стар., т. XIX, 1887, декабрь, стор. 775—779 (тут є відомості про апокриф Сказаиие об антихристе, за рукоп. XVII ст.).

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 94—96, 105—106 — огляд апокрифічної літератури; на стор. 334—339 — огляд двох давніх українських збіриикiв (1713 і 1751 pp.) із апокрифічинмн творами.

Сахаров В. Апокрифические и легендарные сказания о Пресвятой деве Марии, особенно распространенные в древней Руси.— Христ. чтен., 1888, ч. I, стор. 281—331; ч. 2, стор. 63—99; 289—324; 640—663.

Детальиий огляд історії апокрифів; списки їх; аиаліз і зміст апокрифів; зв'язок з духовиою поезією.

Четыркин И. К вопросу об отречеииых книгах древией Руси.— Филолог. зап., 1889, вып. I, стор. 11—13.

Іидекси; огляд апокрифів XI—XIII ст.ст.

Апокрифы.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефроиа. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 900—902.

Мирон [Франко Ив.]. Южиорусский громиик.— Киев. стар., т. XXXVI, 1892, март. стор. 482—484 (изв. докум. и зам.).

Повідомлеиия про рукопис; розвідка.

Карнеев А. Мелкие разыскания в области духовного стиха. I. Стих о жеие милостивой.— ЖМНП. ч. CCLXXXI, 1892, июиь, стор. 209—226.

Апокрифічні моменти в духовиих віршах.

Азбукин П. Очерк литературиой борьбы представителей христианства с остатками язычества в русском иароде (XI—XIV века).— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892; стор. 133—153; т. XXXV, 1896, стор. 222—272; т. XXXVII, 1897, стор. 229—273; т. XXXVIII, 1897, стор. 322—337; т. XXXIX, 1898, стор. 247—276.

Розробка теми иа матеріалах апокрифів та іиших численних творів давньої літератури.

Сумцов Н. К библиографии старииных малорусских религиозиых сказаиий.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 8, 1896, стор. 306—313.

Перелік 17 релігійиих легеид; використаиня їх І. Галятовським, П. Могилою та ін.; апокрифічиі легеиди.

Н. Т. Никодимово евангелие.— Эицикл. словарь Брокгауза и Ефроиа. 41 півтом. СПб., 1897, стор. 99—100.

Сперанский М. Н. Славянские апокрифические евангелия.— Труды VIII археолог. съезда. Т. IV. М., 1897, стор. 146—147 (протоколи).

Дискусія з приводу доповіді.

Соколов М. И. Славянские тексты апокрифической киити Еиоха.— Труды IX археолог. съезда. Т. II. М., 1897, стор. 102—103 (протоколи).

Короткий зміст доповіді.

Архангельский А. С. Отчет о иаучных заиятиях во время заграиичной командировки в 1894—1896 гг.— Учен. зап. Казаи. уиив., год LXV, 1898, ки. 3, стор. 1—34 (уиив. летопись).

Про рукописи і друковаиі видаиия Люцидаріуса, апокрифічні твори, стародавні євангелія.

Истрин В. М. Об откровеиии Мефодия Патарского в византийской и славяиорусской литературах.— Чтен. в общ. истор. и древи. рос. 1898, ки. 2 (185), стор. 32—33 (протоколы).

Про редакції і списки цього апокрифа.

Ягич И. В. Критические заметки к славянскому переводу двух апокрифических сказаиий.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1898, стор. 315—338 і 793—822.

Про апокрифічне первоєвангеліє Іакова і апокрифічне послання Пілата в Рим.

Истрин В. К вопросу о «Сне царя Иоаса». По поводу статьи проф. Мочульского.— ЖМНП, ч. CCCXV, 1898, февраль, стор. 300—308.

З приводу статті в Рус. филолог. вести., 1897, № 1—2, про цю напівапокрифічну пам'ятку, що відома уже в руських списках XIII ст.

Заболотский П. Легендарный и апокрифический элемент в хождении иг. Даниила.— Рус. филолог. вестн., т. XLI, 1899, стор. 220—237; т. XLII, 1899, стор. 237—273.

Заболотский П. Экскурс в область истории возникновения и развития легенды и апокрифа.— Рус. филолог. вестн., т. XLII. 1899, стор. 274—284.

Про характер апокрифів взагалі.

Соколов М. Апокрифические материалы для объяснения амулетов, называемых змеевиками.— ЖМНП, ч. CCXXIII, 1899, июнь, стор. 339—368.

Владимиров П. В. Научное изучение апокрифов — отреченных книг в русской литературе во второй половине настоящего столетия.— Унив. изв., 1900, февраль, стор. 45—109.

Огляд літератури питання.

Мочульский В. Н. Апокрифическое житие св. Петра по сборнику XVI в.— Труды X археолог. съезда. Т. III. М., 1900, стор. 61 (протоколи).

Н. С-въ. Сон пресв. Богородицы.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 60 півтом. СПб., 1900, стор. 871.

Лопухин А. Аграфы или незаписанные в евангелиях изречения Христа-спасителя.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 297—316.

Детальний огляд аграфів, тексти їх грецькою мовою і в російському перекладі; характеристика; літературна історія; література питання.

Апокрифы.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 927—936.

Поняття апокрифа; апокрифічні євангелія; діяння апостолів, послання, апокаліпсиси; література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 52—88 — поняття апокрифа; індекси; реєстр апокрифів, відомих у Київській Русі; аналіз і виклад змісту ряду апокрифів.

Заболотский П. К вопросу об иноземных письменных источниках «Начальной летописи».— Рус. филолог. вестн., т. XLV, 1901, стор. 1—31. (Є окремий відбиток).

Толкова Палея іІсповідання віри Михайла Сникелла не були джерелами літописання; літописець користувався другою, а не першою редакцією апокрифічного Слова Мефодія Патарського; були й інші — невідомі — джерела. Стаття являє собою перегляд положень Сухомлінова про джерела літопису.

Франко Ів. Святий Климент у Корсуні. Причинки до історії староруської легенди.— ЗНТШ, т. XLVI, 1902, стор. 1—44; т. XLVIII, 1902, стор. 45—144; т. LVI, 1903, стор. 145—180;

т. LIX, 1904, стор. 181—208; т. LX, 1904, стор. 209—259; т. LXVI, 1905, стор. 257—281; т. LXVIII, 1905, стор. 281—310. (Є окремий відбиток).

Детальний і всебічний історико-літературний аналіз комплексу легенд, зв'язаних з св. Климентієм.

Владимиров П. В. О взаимной связи апокрифической иконографии, древней русской литературы и народной словесности.— Труды XI археолог. съезда. Т. II. М., 1902, стор. 129 — 131 (протоколи).

Тези доповіді.

Соколов И. Богомильство.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 751—767.

Характеристика діяльності і вчення богомілів; апокрифічна література їх; література питання.

Бокадоров Н. Легенда о хождении Богородицы по мукам.— Изборник Киевский, посвященный Т. Д. Флоринскому, К., 1904, стор. 39—94.

Легенда про ходіння богородиці по муках на візантійському грунті, у південних слов'ян, в руській літературі, на народному грунті.

Радченко К. Этюды о богомильстве. Видение пророка Исаии в пересказах катаров-богомилов.— В кн.: Eranos. Сборн. статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича. К., 1906, стор. 229—234.

Аналіз і зміст апокрифа.

Франко Ів. Вій, Шолудивий Буняка і Юда іскаріотський.— Україна, 1907, січень, частина перша, стор. 50—55.

Янчук Н. К вопросу об отражении апокрифов в народном творчестве.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, кн. 1, 1907, стор. 126—143.

Орлов А. С. Старинные поучения с апокрифическими элементами относительно богослужения.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т IV, 1907, протоколы, стор. 13—14.

Зміст доповіді: Старинное поучение с апокрифическими элементами относительно богослуження; доповнення до доповіді.

Петров М. І. Український збірник XVII—XVIII ст.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. II, 1908, стор. 105—116.

Опис збірника; велика частина його містить апокрифічні матеріали.

Радченко К. Этюды о богомильстве.— Унив. изв., 1908, март, стор. 1—6.

Аналіз апокрифа Видіння Ісаї.

Сперанский М. Сербские списки книг истинных и ложных.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1908, кн. 3 (226), стор. 41—45 (смесь).

Про сербський індекс XVII ст., написаний під впливом руського.

Яцимирский А. И. К истории апокрифов и легенд в южнославянской письменности.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIV, кн. 2, 1909, стор. 267—322; кн. 3, стор. 118—174; т. XV, кн. 1, 1910, стор. 1—62.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 27—30 — огляд і характеристика староруських апокрифів.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст.; зокрема різні апокрифи (житіє Мойсея, оповідания про Соломона, житіє Макарія Римлянина); списки творів; зразки давньої лексики.

Радченко К. Ф. Этюды по богомольству. Народные космогонические легенды славян в их отношении к богомильству.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, кн. 4, 1910, стор. 73—131.

Потапов П. К вопросу о литературном составе летописи.— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 1—18; т. LXV, 1911, стор. 81—110.

Розглядаються як джерела літописуІсповідання віри Михайла Синкелла, Паннонські житія, Откровеніє Мефодія Патарського.

Юнгеров П. Книги неканонические Ветхого Завета.— Правосл. богосл. энцикл. Т. XI. СПб., 1911, стовп. 346—363.

Огляд неканонічних книг; література питання.

Смирнов А. Книги апокрифически-апокалипсические иудейские.— Правосл. богосл. энцикл. Т. XI. СПб., 1911, стовп. 364—405.

Огляд апокрифічних творів; література питания; аналіз і виклад змісту 53 апокрифічних творів.

Сперанский М. Книги отреченные.— Правосл. богосл. энцикл. Т. XI. СПб., 1911, стовп. 405—433.

Поняття апокрифа; індекси; історія апокрифічної літератури; перелік існуючих апокрифів у давній літературі (91 №№ — за індексом); література питання (дуже велика).

Зарин С. (и Н. Н. Г.) Книги апокрифические Нового завета.— Правосл. богосл. энцикл. Т. XI. СПб., 1911, стовп. 433—466; Т. XII. СПб., 1911, стовп. 920—926.

Огляд 36 апокрифічних євангелій; 12 апокрифічних діяний апостолів, 8 апокрифічних посланій, кількох апокрифічних апокаліпсисів; література питання.

Адрианова В. К истории текста «Аристотелевых врат».— Рус. филолог. вестн., т. LXVI, 1911, стор. 1—14.

Література питання цього апокрифа; українсько-білоруські і російські списки твору; мовні відмінності.

Сушицкий Ф. П. Киевские списки «Беседы трех святителей».— Унив. изв., 1911, апрель, стор. 1—39.

Опис списків і їх характеристика.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 68—73 — характеристика апокрифічної літератури; історія вивчення її; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 165—212 — характеристика апокрифічних творів перелік апокрифів; переказ змісту окремих творів, на стор. 296—306 — аналіз і зміст Откровенія Мефодія Патарського.

Гудзий Н. К. К легендам об Иуде предателе и Андрее Критском.— Рус. филолог. вестн., т. LXXIII, 1915, стор. 1—34.

Література пнтання; зміст апокрифа; зв'язок із повістю про Андрія Крнтського; російські і українські сказання про Іуду.

Соколов Б. О житийных и апокрифических мотивах в былинах.— Рус. филолог. вестн., т. LXXVI, 1916, стор. 96—119.

Є література питання.

Возняк М. Історія української літератури...

На стор. 104—115 — літературна історія і характеристика апокрифів: виникнення їх; індексн; шляхн поширення апокрнфів; внклад змісту ряду апокрнфів (про сотворіння світу, про Соломона, оповідання Афродитіана, Ходіння богородиці по муках); значення апокрифів; вплив їх на українську літературу.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 236—270 — характеристика, історія, огляд і перелік творів апокрифічно-легендарної літератури давньої Русі.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 112—117 — характеристика апокрнфічної літератури.

Истрин В. М. Откровение Мефодия Патарского и летопись.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 380—382.

Про Откровеніе Мефодія Патарського як джерело літопнсу.

Яцимирский А. И. Библиографический обзор апокрифов в южнославянской и русской письменности. (Списки памятников). Выпуск I. Апокрифы ветхозаветные. Издание отделения русского языка и слов. Рос. Акад. наук. Пг., 1921. VIII + 274 стор.

Балухатый С. К апокрифическому «Деянию ап. Фомы».— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. CI, № 3 (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), 1928, стор. 37—62.

Характеристика апокрнфа; видання його; редакції, переробки.

Шахматов А. «Повесть временных лет» и ее источники.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 9—150.

Откровеніе Мефодія Патарського як джерело літопису.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 71—86 — поняття апокрифа; індекси; склад апокрнфічної літературн в Київській Русі; аналіз і характеристика ряду апокрифів; богомільство.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 67—72 — поняття апокрифа; характеристнка їх; аналіз апокрифа Ходіння богородиці по муках і апокрнфів про Соломона.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 49—50 — огляд апокрифічної літературн.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 26—33 — поняття апокрифа; походження їх; індексн; аналіз Хождення богородицы по мукам; література пнтання.

Біблійні книги

СТАРИЙ ЗАВІТ

(Див. також Псалтир, Євангеліє)

I

Библія сирѣч книги ветхаго и новаго завѣта... М., 1663. 12+516 арк. (1056 стор.).

З віршами на російський герб і двома передмовами.

Бібліа сирѣчь книги священнаго писанія ветхаго и новаго завѣта. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1758. 49+574+157+45 арк.

Старинный южнорусский перевод «Песни песней» с послесловиями о любви.— Основа, 1861, листопад — грудень, стор. 49—64.

Тексти перекладу (XV—XVI ст.).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 63—70 — уривки з Паримійника (за Хіландарським рукоп.); на стовп. 74—84 — уривки з Паримійника (за списком 1271 р.); на стовп. 117—136 — уривки із збірника, що містить в собі книги Ісуса Навина, Суддів, Руф і Есфір та деякі інші статті (за рукоп. Троїцько-Сергієвої лаври); на стовп. 143—146 — уривки з тлумачення на пророчі книги за копією, зробленою попом Упирем для новгородського князя Володимира Ярославича в 1047 р. (за рукоп. Моск. дух. акад.); на стовп. 147—152 — уривки з П'ятикнижжя Мойсея (за рукоп. Румянц.); на стовп. 151—164 — уривки із притч Соломона (із збірника, який належав Моск. общ. ист. и древн. рос.); на стовп. 164—198 — уривки з Біблії (за синодальним списком 1499 р.); всі тексти з коментарями.

Срезневский И. И. Древние славянские памятники юсового письма с описанием их и с замечаниями об особенностях их правописания и языка.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1868. 10+192+416+24 стор.

На стор. 216—218 — текст із Григоровичового паримійника XII—XIII ст.: на стор. 70, 218—219, 224 — текст із Лобковського паримійника XIII—XIV ст. (1284—1320 р.).

Бранд Р. Ф. Григоровичев паримейник в сличении с другими паримейниками. Выпуск 1.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894 кн. 1 (168), стор. I—IV+1—90; вып. 2, кн. 3 (170), стор. I—IV+91—178; вып. 3, 1900, кн. 2 (193), стор. 179—290; 1901, кн. 2 (197), стор. I—II+291—308.

Текст за рукописом XII—XIII ст. з варіантами за численними іншими списками.

Книга пророка Даниила в переводе жидовствующих по рукописи XVI в.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1902, кн. 3 (202), стор. 127—164 (материалы историко-литературные).

На стор. 137—164 — тексти перекладу пророка Даниила, Притч (31 гл.), Плачу (1 гл.) і Естери (1 гл.) українською мовою; передмова І. Є. Євсєєва.

Святе письмо Старого і Нового завіту. Мовою русько-українською. Відень, вид. британського і заграничного біблійного товариства, 1903. 825+249 стор.

Переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького, І. Пулюя.

Евсеев И. К. Книга пророка Даниила в древнеславянском переводе. Введение и тексты. Изд. отд. рус. яз. и слов. АН. М., 1905. XC+183 стор.

Рец.: Рус. филолог. вести., т. LIV, 1905, стор. 227—228.

Перетц В. Н. Новые труды о «жидовствующих» XV в. и их литературе.— Унив. изв., 1908, октябрь, стор. 1—42.

На стор. 28—37 — текст плачу пророка Ієремії (поч.: «Как се сѣдѣл сам одии...», за рукоп. кіи. XV — поч. XVI ст.).

Михайлов А. Древнеславянский перевод книги Руфь.— Рус. филолог. вестн., т. LX, 1908, стор. 1—36.

Характеристика перекладу; на стор. 23—37 — старослов'янський текст книги Руф за глаголицьким кодексом Віта із Омишлья 1396 р.; на стор. 27—36 — старослов'янський текст книги Руф за рукописом Ундольського (XV ст.) з вар. за списками XV—XVI ст.ст.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 193—207 — Старшие переводы русских католиков; иа стор. 198—199 — про украіиський переклад Пісні пісень з чеської мови в серед. XV ст.; на стор. 202—203 — паралельиі уривки тексту: украінського (поч.: «Цѣлуй мя цѣловаиіем уст своих...», за рукоп. XV—XVI ст.) і чеського.

II

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).

На стор. 52—53 — Киити св. писаиія як джерело літопису.

Поспехов Д. О книге премудрости Соломоновой.— Труды Киев. дух. акад., 1862, № 1, стор. 11—52; № 9, стор. 180—215; № 11, стор. 333—363; 1863, № 5, стор. 49—106.

Історико-літературний аиаліз.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. 1-й вып. М., 1866. IV+277 стор.; 2-й вып. М., 1869. 288+2 стор.

Біблія і Єваигеліє як джерело хроиографів.

Невоструев К. И. Рассмотрение рецензий, явившихся на описание рукописей синодальной библиотеки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, 1870, № 6, стор. 1—7.

Про склад Біблії у давиій Русі.

Олесницкий М. Книга Екклезиаст. Опыт критико-экзегетичсского исследования.— Труды Киев. дух. акад., 1873, № 8, стор. 1—80; № 10, стор. 193—304; № 11, стор. 305—396.

Арсений, митр. Введение в св. книги Ветхого завета. Из лекций, читанных баккалавром иеромонахом Арсением (ныне высокопреосвященнейшим митрополитом Киевским и Галицким) студентам С.-Петербургской духовной академии в 1823—1825 гг.— Труды Киев. дух. акад., 1873, № 6, стор. 1—96; № 7, стор. 97—194.

Хвольсон Д. А. История ветхозаветного текста и очерк древнейших его переводов, по их отношению к подлиннику и между собой.— Христ. чтен., 1874, ч. I, стор. 519—574; ч. 2, стор. 3—74; 385—415.

Якимов И. С. Критические исследования текста славянского перевода Ветхого завета в его зависимости от текста перевода семидесяти толковников.— Христ. чтен., 1878, ч. I, стор. 706—742; ч. 2, стор. 235—250; 314—340; 536—562.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 314—318 — про рукописи давніх перекладів Біблії.

Виноградов Н. Латинский перевод Библии, известный под именем Вульгаты, и его значение по учению римско-католической церкви.— Христ. чтен., 1882, ч. 2, стор. 18—73.

Библия.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 6 півтом. СПб., 1892, стор. 814—820.

Мочульский В. Следы народной Библии в славянской и древнерусской письменности. Исследование В. Мочульского. Одеса, 1893. 2+281+7 стор.

Рец.: *Веселовский А.*— ЖМНП, ч. CCXCI, 1894, февраль, стор. 413—427.

Сообщение о защите диссертации В. Н. Мочульским на тему: Следы народной библии в славянской и древнерусской письменности.— Зап. Харьков. унив. 1894, кн. I, Летопись Харьк. ун-та, стор. 121—130.

Евсеев И. О древнеславянском переводе Ветхого завета. (Речь пред защитой магистерской диссертации: «Книга пророка Исаии в древнеславянском переводе. В двух частях». СПб., 1897 г.)—Христ. чтен., 1897, ч. I (т. CCIII), стор. 893—914.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 11—15 — огляд біблійних книг (Паримійники, Псалтир, Євангелія), відомих у Київській Русі.

Евсеев И. Е. Толкования на книгу пророка Даниила в древнеславянской и старинной русской письменности.— Древности. Труды слав. комис., моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 1—44.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LIII, 1903, стор. 16 (бібл.).

Елеонский Ф. Г. Примеры сделанных елизаветинскими справщиками исправлений текста первопечатной славянской библии, не служащих к его усовершению.— Христ. чтен., 1902, ч. I (т. CCXIII), стор. 675—685; 841—852.

Початок статті — в Церковном вестнике, 1902, № 11.

Элеонский Ф. Библия.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 473—544.

Поняття Біблії, склад її, найстаровиннішний слов'янський текст її до кінця XV ст.; видання 1581, 1663 і 1751 рр.; переклад Біблії російською мовою.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 2...

На стор. 326—342 — Перевод богослужебных книг на славянский язык (загальна характеристика питання).

Тиховский Ю. И. Южнорусский библейский кодекс Луки из Тернополя (1569 г.) и его отношение к трудам Скорины и южнорусскому библейскому кодексу 1575—1577 гг.— Труды XII археолог. съезда. Т. III. М., 1905, стор. 337.

Кодекс 1569 р. і список 1575—1577 рр. є частково копією і переробкою друкованих видань Скорини, на 1/4 дають зовсім новий український переклад, а кілька книг перекладено раніше від Скорини.

Михайлов А. В. Греческие и древнеславянские паримейники. (К вопросу о их составе и происхождении).— Рус. филолог. вестн., т. LVIII, 1907, стор. 265—306.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 131—153, 161—164 — літературна історія Біблії; зміст її; переказ окремих легенд; біблійні книги на Русі.

Евсеев И. Геннадиевская Библия 1499 года.— Труды XV археолог. съезда. Т. II. М., 1916, стор. 1—21.

Характеристика рукопису, аналіз складу Біблії.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 82—83 — відомості про поширення біблійних книг у давній Русі.

Карииский Н. Парамейник 1271 года как источник для истории псковского письма и языка.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), т. CI, 1928, № 3, стор. 233—237.

Аналіз мови.

Энгельс Ф. К истории раннего христианства.— К. Маркс и Ф. Энгельс. Сочинения. Т. XVI, ч. 2. [М.], Партиздат ЦК ВКП(б), 1936, стор. 407—431.

Історія вивчення Біблії; характеристика раннього християнства на основі Книги одкровення Іоанна.

Энгельс Ф. Книга откровения.— К. Маркс и Ф. Энгельс. Сочинения. Т. XVI, ч. I. [М.], Партиздат ЦК ВКП(б), 1937, стор. 159—164.

Характеристика раннього християнства на основі Книги одкровення.

Шахматов А. «Повесть временных лет» и ее источники.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 9—150.

Біблія і Євангеліє як джерела літопису.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 60—70 — огляд біблійних перекладів із Старого завіту, Псалтиря, Євангелія; їх літературна історія в Київській Русі.

Виппер Р. Ю. Возникновение христианской литературы. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1946. 288 стор. (Академия наук СССР).

Аналіз і характеристика книг Старого і Нового завітів.

Історія української літератури. Т. І, ч. І...

На стор. 63—66 — характеристика біблійних книг і використання їх у новій українській літературі.

Історія української літератури. Т. І...

На стор. 48 — огляд біблійних книг.

Виппер Р. Ю. Рим и раннее христианство. М., Изд-во АН СССР, 1954. 268 стор. (Академия наук СССР. Институт истории).

Історичний нарис.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 23—26 — огляд біблійних книг, відомих у давній Русі, література питання.

Ярославський Єм. Біблія для віруючих і невіруючих. К., Держполітвидав, 1957. 372 стор.

Історично-філософський аналіз і критика біблійних книг.

Крывелев И. А. Книга о Библии. (Научн.-попул. очерки). [2-е изд.]. М., Соцэкгиз, 1959. 360 стор. (1-е вид. 1958).

Історичний аналіз і критика біблійних книг.

ОСТРОЗЬКА БІБЛІЯ

(Див. також Острозький Костянтин, Смотрицький Герасим, Федоров Іван)

I

Біблїа сирѣч книгы ветхаго и новаго завѣта, по языку словенску... Острог, друкував Іван Федоров, дата на заголовному аркуші 1581, на вихідному — 1580. 8 ненум.+276+180+30+56+78 арк.

З передмовою від імені К. Острозького, другою передмовою про користь св. письма, віршами (60 рядків) Герасима Смотрицького і короткою післямовою Івана Федорова.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 209—260 — уривки з Острозької біблії 1581 р. (з коментарем).

Франко Ів. Причинок до студій над Острозькою біблією.— ЗНТШ, т. LXXX, 1907, стор. 5—18.

Історія Біблії в старій Русі; тексти уривків з Острозької біблії, скопійованих в XVI—XVII ст.; хиби перекладу Острозької біблії.

Предисловие к Библии, изданной в Остроге 1581 г.— Арх. Юго-Зап. Рос., ч. I, т. VIII, вып. 1, 1914, стор. 45—58.

Передмова написана Герасимом Даниловичем, батьком Мелетія Смотрицького; текст передмови.

II

Сольский С. М. Острожская Библия в связи с целями и видами ее издателя.— Труды Киев. дух. акад., 1884, № 7, стор. 293—320.

Видання Біблії схарактеризовано у зв'язку із суспільно-політичною і освітньою боротьбою тих часів.

Лебедев В. Речь, произнесенная 30 сентября 1890 г. в С.-Петербургской духовной академии преподавателем Вологодской духовной семинарии Василием Лебедевым пред защитой сочинения: Славянский перевод книги Иисуса Навина по сохранившимся рукописям и Острожской библии. Исследование текста и языка, представленного на соискание степени магистра богословия.— Христ. чтен., 1890, ч. 2, стор. 739—751.

Василенко Н. П. Очерки по истории Западной Руси и Украины...

На стор. 50—51 — характеристика видання Острозької біблії.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 65—67 — характеристика Острозької біблії.

СКОРИНИ БІБЛІЯ

(Див. також Скорина Франціск)

I

Бівлия руска выложена доктором Франциском Скориною из славнаго града Полоцька, богу ко чти и людем посполитым к доброму научению. Прага, 1517—1519.

Під цим заголовком видано 22 книги Біблії: 1) Книга Іова. 51 арк.+ 2 гравюри; 2) Книга притч Соломона. 48 арк.+2 грав.; 3) Книга премудрості Ісуса, сина Сирахового. 81 арк.+1 грав.; 4) Книга Екклезіаста. 18 арк.+1 грав.; 5) Книга Пісні пісень Соломона. 11 арк.+ 1 грав.; 6) Книга премудрості Соломона. 32 арк.+1 грав.; 7—10) Книги царств. 241 арк.+11 грав.; 11) Книга Ісуса Навина. 48 арк.+ 1 грав.; 12) Книга Іудиф. 26 арк.+1 грав.; 13) Книга буття. 94 арк.+7 грав. (на початку цієї книги — загальний заголовок); 14) Книга Ісход. 76 арк.+6 грав.; 15) Книга Левіт. 54 арк.+3 грав.; 16) Книга чисел. 74 арк.+1 грав.; 17) Второзаконня. 66 арк.+ 1 грав.; 18) Книга Руф. 8 арк. + 1 грав.; 19) Книга суддів. 48 арк.+ 1 грав.; 20) Книга Есфір. 26 арк.+2 грав.; 21) Книга Плач Ієремії. 12 арк.+1 грав.; 22) Книга пророка Даніїла. 40 арк.+1 грав. До всієї Біблії і до кожної книги зокрема є передмови Фр. Скорини. Переклад на білорусько-українську мову з Вульгати.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стор. 197—206 — уривки з перекладу біблейських книг, зробленого Франціском Скориною (з коментарем).

ПСАЛТИР

(Див. також Старий завіт, Євангеліє, Федір жидовин)

I

Псалтир з часословцем. Заблудів, надрукував Іван Федоров, накладом литовського гетьмана Г. А. Ходкевича, 1569—1570. 17+240+69 арк.

Псалтир. Вільно, друкував Петро Мстиславець у типографії Мамоничів, 1576. 3+250 арк.

З післямовою друкаря.

Псалтырь блаженнаго пророка и царя Давида с пѣснми и псалмы избранными на праздники господскія и святых божіих, и с пасхаліею с молитвами... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24 ненум.+456 стор.

Куприянов И. Описание замечательной псалтыри.— ЖМНП, ч. LXXXVIII, 1855, отд. II, стор. 157—169.

Пергаментний рукопис XIII віку, де псалми написані віршами; подано зразки тексту.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 29—34 — уривки Толкового псалтиря за Євгеньєвським списком; з коментарем; тлумачення в цьому списку належать Афанасію Олександрійському; на стовп. 83—96 — уривки з Синодального списку Псалтиря 1296 р. (з коментарем).

Срезневский И.И. Древние памятники русского письма и языка..

На стовп. 451—481 — уривки текстів із Толкового псалтиря (за рукоп. XII ст.).

Срезневский И. И. Гадальные приписки к пророческим книгам св. писания. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. IV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 34—37.

На стор. 36—37 — тексти приписок.

Срезневский И. И. Древние славянские памятники юсового письма с описанием их и с замечаниями об особенностях их правописания и языка.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. III, 1868. 10+192+416+24 стор.

На стор. 155—165 (третя пагін.) — текст із Слуцького уривка з Псалтиря XI ст.; на стор. 202—206, 223, 241—243, 353—380 — тексти Болонського псалтиря XII ст. (1186—1196); на стор. 207—210, 244—260 — тексти Погодінського псалтиря XII ст.; на стор. 211 — текст Норовських листків з Псалтиря XIII ст.; на стор. 394—397 — текст Дечанського псалтиря.

Срезневский И. И. Псалтырь без толкований русского письма XI века (с гадальными приписками). Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 38—62.

На стор. 41—62 — текст ворожбитських приписок.

Образцы письма и украшений из псалтыри с возследованием по рукописи XV века, хранящейся в библиотеке Троицкой Сер-

гиевой лавры под № 308 (481), со введением Ф. Буслева. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LII і LXXIX, 1881. 79 стор.+60 арк.

На стор 1—79 — детальний опис рукопису, зроблений Ф. Буслаєвим, на арк 1—60 — зразки почерків і прикрас (кольоровий друк).

Левицкий О. Находка в области старинной южнорусской письменности.— Киев. стар., т. XIV, 1886, март, стор. 598—601.

На стор. 598—599 — віршований переклад тексту 42 псалма.

Сперанский М. Пергаменные отрывки русских рукописей в Праге.— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890, стор. 87—104.

Уривки з Псалтиря і Євангелія XIII—XIV ст.ст.; характеристика мови; наведено зразки текстів.

У.-де Нунцио. О славянской рукописи Ватиканской библиотеки № VII.— ЖМНП, ч. CCLXXXIV, 1892, ноябрь, стор. 140—149.

Рукопис не пізніший XIV ст. (руський) з псалмами Давида та ін.; в статті наведено текст 109 псалма.

Карский Е. Ф. Западнорусские переводы Псалтыри в XV—XVI веках. Варшава, 1896. XIII+444 стор.

Численні тексти і розвідка.

Рец.: *Копач І.*— ЗНТШ, т. XXIX, 1899, стор 8—10 (бібл.).

Сперанский М. Из истории отреченных книг. I. Гадания по Псалтири. Тексты гадательной Псалтири и родственных ей памятников и материалов для их объяснения собрал и приготовил к изданию М. Сперанский. СПб., 1899 (Памятники древней письменности и искусства, № CXXIX). IV+168+2—100+2+11 стор.

Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. CCCXXXII, 1900, ноябрь, стор 233—236; *Истрин В. М.* К вопросу о гадательных Псалтырях. По поводу книги М. Сперанского «Гадания по псалтыри».— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. IX, 1902, стор. 153—202; *Франко Ів* — ЗНТШ, т. LI, 1903, стор. 19—25 (бібл.).

Адріанова В. Київський уривок псалтиру XIV віку.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. II, 1908, стор. 95—104.

Опис уривків збірника, текст уривків; аналіз мови.

Гординський Я. Уривок псалтирі XIII—XIV в.— ЗНТШ, т. CVI, 1911, стор. 5—24.

На стор. 11—16 — текст уривків із Псалтиря

II

Толстой М. В. Несколько слов о лицевых псалтирях.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 139—146.

Ілюстрації і малюнки в старих рукописних псалтирях.

Скимборович. Рукопись псалтири XIV столетия.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 147—150.

Про рукопис Псалтиря 1397 р., написаного в Києві протодияконом Спиридоном.

Погорелов В. Библиотека Московской синодальной типогра-

фии. Ч. І. Рукописи. Вып. 3. Псалтири. Описал Валерий Погорелов. С приложением статьи «О редакциях славянского перевода «Псалтири» и четырех фототипических таблиц. М., 1901. LXIV+175 стор.

Рец.. *Перетц В.*— ЖМНП, ч. CCCXXXXI, 1902, стор. 405—414.

Гринкова Н. П. Евгениевская псалтырь как памятник русской письменности XI века.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1925 (друк. 1925), стор. 289—306.

Сенгалевич Ф. Псалтир толкований.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XVIII, 1928, стор. 202—211.

Палеографічний аналіз рукописного Псалтиря толкового з початку XVII ст.

Історія української літератури. Т. І., ч. 1...

На стор. 65—66 — характеристика Псалтиря; використання його в новій українській літературі.

ЄВАНГЕЛІЄ (НОВИЙ ЗАВІТ)

(Див. також Старий завіт, Псалтир, Учительні Євангелія)

I

[Четвероєвангеліє]. Вільно, друкував Петро Мстиславець у типографії Мамоничів, 1574—1575. 9+395 арк.

З післямовою друкаря.

Книга Новаго завѣта. В ней же напреди псалмы блаженнаго Давида пророка и царя. Острог, друкував Іван Федоров в тип. Костянтина Острозького, 1580. 4 ненум.+490 арк.

З передмовою-присвятою Костянтину Острозькому.

Глагольское четвероевангелие В. И. Григоровича.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 241—247.

Опис рукопису; уривки з твору.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 57—62 — уривки з Добрилового євангелія (в Румянц. музеї); на стовп. 97—114 — уривки з Полікарпового євангелія 1307 р. (за рукоп. Синод. бібл.); на стовп. 113—118 — уривки з Мойсеєвого євангелія 1355 р. (за рукоп. Синод. бібл.); на стовп. 139—144 — уривки з Лукиного євангелія 1409 р. (за рукоп. Синод. бібл.); всі уривки подано з коментарем.

Срезневский И. Отрывок из русского списка книги Евангельских чтений XI века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. III.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 44—57.

Текст уривка.

Срезневский И. Отрывок еще из одной русской книги Евангельских чтений XI в. Сведения и заметки о малоизвестных и

неизвестных памятниках. I—XL, вип. IV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. I, 1867, стор. 30—33.

На стор. 31—33 — текст.

Срезневский И. И. Древние славянские памятники юсового письма с описанием их и с замечаниями об особенностях их правописания и языка.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1868. 10 ненум.+192+416+24 стор.

На стор. 1—154 — текст Савиної книги євангельських читань XI ст.; на стор. 166—173 — текст Новгородських листків з книги євангельських читань XI ст.; на стор. 194—196 — текст листків Ундольського з книги євангельських читань XI ст.; на стор. 197—198 — текст листків з євангельських читань XIII ст.; на стор. 201—202 — текст листків з Стаматовського четвероєвангелія XIII ст.; на стор. 223—224 — тексти Празьких листків з книги євангельських читань XIII ст (1277 р); на стор. 348—349 — текст з Зографського четвероєвангелія XIV ст (1305 р.); на стор. 350—351 — текст з Хіландарського четвероєвангелія XIV ст. (1322 р.); на стор. 381—383 — текст листків Ундольського з четвероєвангелія XII—XIII ст.; на стор. 384—393 — текст з Дечанського четвероєвангелія XIII—XIV ст.; на стор. 197—198 — текст з Мануйловської книги апостольських читань XIII ст.; на стор. 269—300 — текст з Охридської книги апостольських читань XII ст.; на стор 301—330 — тексти з Сліпченської книги апостольських читань.

Срезневский И. И. Финляндские отрывки из памятников древнего русского письма XI—XV вв. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 1—37.

Текст з Четвероєвангелія, Пролога, збірників повчань.

Срезневский И. И. Четвероевангелие юсового письма 1273 года. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 177—181.

Подано зразки тексту.

Срезневский И. И. Галицкий список книги Евангельских чтений конца XIII века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 374—376.

Подано зразки тексту.

Срезневский И. И. Галицкий список Евангельских чтений XIII века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 430—439.

Подано зразки тексту.

Срезневский И. И. Соборное послание Иакова по древним спискам. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 520—528.

Текст послання.

Срезневский И. И. Две рукописи Киево-Печерской лавры

XIV и XV века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 555—558.

Зразки тексту із Євангелій.

Бычков А. Ф. О вновь найденном пергаменном списке Евангелия.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVII, 1877, стор. XXXV—L.

Подано зразки тексту з євангелія XI—XII ст.

Срезневский И. И. Стаматовское четвероевангелие юсового письма. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXXXI—XC.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1880, стор. 40—48.

Подано зразки тексту.

Заставки и миниатюры четвероевангелия 1507 года. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LVIII і LXXVI, 1880—1881. 8+22 стор.

Відтворено кольорові заставки і мініатюри та зразки тексту; з передмовою (на стор. 1—8) А. Бичкова.

Евангелие от Луки из глаголической рукописи XI века. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LIX і LXXIX, 1880—1881. IV+110 стор.

На стор. 1—IV — передмова; на стор. 1—110 — текст-факсіміле Євангелія.

Будилович А. Варшавский листок из церковнославянского евангелия русского письма XI—XII века.— Рус. филолог. вестн. т. VII, 1882, стор. 177—189.

Опис рукопису, зразки тексту, характеристика мови.

Сперанский М. Пергаменные отрывки русских рукописей в Праге.— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890, стор. 87—104.

Уривки з Псалтиря і Євангелія XIII—XIV ст.; характеристика мови; наведено зразки текстів.

Воскресенский Г. А. Характеристические черты четырех редакций славянского перевода евангелия от Марка по сто двенадцати рукописям евангелия XI—XVI вв.— Чтен. в общ. истор. и древн рос., 1896, кн. 1 (176), стор. I—VIII+I—305.

Аналіз перекладів; списки; численні тексти.

Рец.: *Евсеев И.*— Христ. чтен., 1897, ч. 1 (т. CCIII), стор. 189—194.

Сырку П. А. Краткий отчет о занятиях за границей доцента императорского С.-Петербургского университета П. А. Сырку в летние месяцы 1893 и 1894 гг.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIII, 1897, стор. XXV—LXI.

Серед інших зразків текстів різних пам'яток — зразок тексту Перемишльського євангелія XIV ст.

Франко Ів. Довжанське четвероєвангеліє.—ЗНТШ, т. XXXVII, 1900 (miscellanea), стор. 1—7.

Опис рукопису з 1596 р і окремі уривки тексту.

Эверлинг С. Новые отрывки евангельского текста.— ЖМНП, ч. СССХХХХ, 1902, март, стор. 320—333; ч. СССХХХХII, июль, стор. 84—100.

Тексти уривків з Євангелія, написаного на папірусі у 5—6 ст нашої ери на коптській мові

Житецкий П. И. О переводах евангелия на малорусский язык.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 4, 1905, стор. 1—65. (Є окремий відбиток).

Характеристика різних перекладів, на стор 43—65 — зразки текстів Притча про блудного сина і Притча про багатого і Лазаря у різних українських перекладах

Рец: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т LXX, 1906, стор 214—216 (бібл.).

Грузинский А. С. Из истории перевода евангелия в южной России в XVI веке: — Летковское евангелие. Краткий библиографический очерк.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 22, вып. 1—2, 1911, стор. 42—79 (отд. II); вып. 3, стор. 81—124 (отд. II); стор. 67—74 (отд III); кн. 23, вып 1, 1912, стор. 1—48 (отд. III).

На стор. 70—74 і 1—48 – тексти Євангелія, в роботі є література питання.

Рец · *Возняк М* — ЗНТШ, т. CXII, 1912, стор. 220—221 (бібл.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор 47—56 (окр. відб.): Занятия А. А. Назаревского — опис Волинського євангелія 1571 р.; уривки текстів і описи рукописів інших євангелій

Свенцицкий И. С. Лаврашевское евангелие начала XIV века.— Изв отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVIII, кн. 1, 1913, стор. 206—228.

Опис рукопису; аналіз мови, 23 фоторепродукції окремих сторінок.

Каминский А. В. Отрывки евангельских чтений XI в., именуемые Киприяновскими (Новгородскими).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVIII, 1923 (друк. 1924), стор. 273—320.

Подано текст уривків друком і в фотокопії.

Січинський В. Передмова рукописного євангелія кінця XVI ст. з Маковиці на Закарпатті.— ЗНТШ, т. CLI, 1931 (miscellanea), стор. 189—191.

На стор. 191 — текст передмови.

II

Шафарик П. И. Взгляд на древность и судьбу глаголической письменности.— ЖМНП, ч. LXXXVII, 1855, отд. II, стор. 32—122.

Є багато матеріалу про глаголиці євангелія

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

В роботі подано опис численних євангелій 1056—1400 рр

Срезневский И. И. Ватиканское глаголическое Евангелие.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 160.

Звістка про рукопис

Орда X. Когда написаны наши евангелия? (Исследование К. Тешендорфа).— Труды Киев. дух. акад, 1865, № 10, стор. 185—236.

Пылаев П. Описание пергаментного евангелия, хранящегося в музее состоящем при Киевской дух. акад.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 12, стор. 1—45 (приложение).

Євангеліє кін XIII — поч. XIV ст.

Петров Н. Миниатюры и заставки в греческом евангелии XI—XII в. и отношение их к мозаическим и фресковым изображениям в Киево-Софийском соборе.— Чтен. в церк.-истор. и археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1883, вып. I, стор. 1—23.

Ця сама стаття — в Трудах Киев. дух. акад, 1881, май.

Ягич И. В. Отчет о присуждении Ломоносовской премии за 1883 год.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXIII, 1884, № 2, стор. 1—191 (з трьома таблицями).

Аналіз старих євангелій, наукової літератури про них та інші матеріали.

Шимановский В. К истории древнерусских говоров. Исследование с приложением полного текста Сборника Святослава 1076 г. В. Шимановского. Варшава, 1887. 2+104+111+12 стор.+1 табл.

На стор. 1—104 — мовний аналіз Галицького євангелія XIII ст. разом з аналізом мови Ізборника Святослава 1076 р.

Петров Н. О миньятюрах греческого Никомидийского евангелия (XIII в.) в сравнении с миньятюрами евангелия Гелатского монастыря XI века.— Труды V археолог. съезда. М., 1887, стор. 170—179.

Крыжановский Г. Рукописные евангелия киевских книгохранилищ. Исследование языка и сравнительная характеристика текста. К., 1889. XV+LXXIII+393 стор.

А. Л[азаревский]. Рукописное евангелие будто бы гетмана Сагайдачного.— Киев. стар., т. XXXIII, 1891, апрель, стор. 165—167.

З приводу статті В. І-ского в № 276 Киевлянина за 1890 р. про євангеліє XV—XVI ст, яке належало древлехранилищу при Олександро-Невському братстві

Долгов С. О. Описание евангелия XIII в., принадлежащего Ярославскому архиерейскому дому.— Труды VI археолог. съезда. Т. III. М., 1892, стор. 52—84+2 кольоров. літогр

Палеографічна характеристика рукопису; порівняння текстів Ярославського євангелія з текстами Галицького євангелія 1144 р.

Покровский Н. Евангелие в памятниках иконографии преимущественно византийских и русских.— Труды VIII археолог. съезда. Т. I. СПб, 1892, стор 2 ненум.+1—LXI+1—494.

Никольский А. Описание русского евангелия XIV века из собрания Верковича.— Рус. филолог. вестн., т. XXXII, 1894, стор. 276—294.

Євангеліє написане волинянином-галичанином.

Бугославский Г. К. Волынские рукописные евангелия и апостолы.— Труды IX археолог. съезда. Т. II. М., 1897, стор. 277—307.

Опис і характеристика рукописів (з кольоровими літографіями).

Рец.: Рус. филолог. вестн., т. XXXVIII, 1897, стор. 345.

Охримович В. Рукописні церковні книги в с. Волосянці, Стрийського повіту.— ЗНТШ, т. XIX, 1897 (miscellanea), стор. 1—8.

Про рукописні євангелія XVI і XVII ст.

Мелиоранский Б. Вопрос о древности канонических евангелий.— ЖМНП, ч. CCCXIX, 1898, сентябрь, стор. 73—134.

Архангельский А. С. Отчет о научных занятиях во время заграничной командировки в 1894—1896 гг.— Учен. зап. Казан. унив., год LXV, 1898, кн. 3, стор. 1—34 (унив. летопись).

Про рукописи стародавніх євангелій та ін.

Сперанский М. К истории славянского перевода евангелия.— Рус. филолог. вестн., т. XLI, 1899, стор. 198—218; т. XLIII, 1900, стор. 9—28.

Специфіка перекладів.

Щепкин В. Н. Рассуждение о языке Саввиной книги. С приложением двух фототипических снимков.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXVII, 1901, № 9, стор. I—XXI+1—341+1—9.

Васильев Л. Новгородское евангелие и его западнорусские вкладные.— Рус. филолог. вестн., т. XLVII, 1902, стор. 152—168.

Опис рукопису (XIV ст.) і характеристика мови.

Щепкин В. Листки Ундольского.— Рус. филолог. вестн., т. XLVIII, 1902, стор. 249—269.

Характеристика мови т. зв. Листків Ундольського, що містять текст Євангелія (очевидно, болгарська пам'ятка XII ст.).

Колесса О. Лаврівські пергамінові листки з XII—XIII в.— ЗНТШ, т. LIII, 1903, стор. 1—26.

Опис рукопису; аналіз мови; з трьома фотокопіями оригіналу.

Лопухин А. Евангелие.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 172.

Поняття Євангелія; склад їх, час виникнення; характеристика; література питання.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 479—496 — література питання про різні давні євангелія.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 20 февраля — 6 марта 1910 года.— Унив. изв., 1910, май, стор. 1—14.

На стор. 5—6 — про рукописні списки українських євангелій XV—XVI ст.ст. (матеріали О Грузинського); на стор. 9 — про доповідь

Грузинського про переклади Євангелія українською мовою в XVI ст.

Свєнціцький І. Бучацьке євангеліє. (Палеографічний опис).— ЗНТШ, т. CV, 1911, стор. 5—17.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков...

На стор. 8—10 — про давні переклади Євангелія на українсько-білоруську мову.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 153—161 — характеристика Євангелій; зміст їх.

Перетц В. Н. Псевдо-новгородское Евангелие 1575 г. Новгор. церковного древлехранилища.— В кн.: Историко-литературный сборн., посвящен. В. И. Срезневскому, Л., 1924, стор. 262—268.

Це Євангеліє волинського походження.

Крывелев И. А. Евангельские сказания и их смысл. М., изд-во «Сов. Россия», 1959. 120 стор. (1-е вид., М., 1957).

Аналіз і критика євангельських легенд.

Архангельське євангеліє

I

Архангельское евангелие 1092 года. М., 1912. 178 арк.

Точна копія оригіналу до найменших деталей; навіть папір імітує пергамент.

Рец.: *Карский Е.*— Рус. филолог. вестн., т. LXIX, 1913, стор. 467—477; *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXVI, 1913, стор. 238—239 (бібл.).

II

Дювернуа А. О критическом значении Архангельского евангелия, хранящегося в Московском Румянцевском музее.— ЖМНП, ч. CXCIX, 1878, октябрь, стор. 181—219.

Палеографічна характеристика Архангельського євангелія 1092 р.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 486—487 — література питання про Архангельське євангеліє

Георгиевский Г. Архангельское евангелие 1092 года. М., изд. Румянцевского музея, 1912. 8 стор.

Опис рукопису Архангельського євангелія; історія його придбання; історія видання.

Бузук П. Про мову найдавнішої української євангелії.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XII, 1927, стор. 1—11.

Про мову Архангельського євангелія 1092 р

Галицьке евангеліє 1144 р.

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 42—56 — уривки тексту з Галицького евангелія 1144 р; з коментарем.

II

Воскресенский Г. А. Характеристические черты главных редакций славянского перевода евангелия по рукописям XI—XV вв.— Труды VI археолог. съезда. Т. I. Одеса, 1886, стор. 276—306.

Крім загальної характеристики перекладів, подано реєстр евангелій першої редакції, найдавнішої, а також 2, 3, 4 і 5 редакцій; на стор. 286—306 — дослідження Галицького евангелія 1144 р.

Vasil V. Le-Juge. Das Galizische Tetroevangelium v. J. 1144. Eine kritisch — palaeographische Studie auf dem Gebiete des Altrussischen. Inaugural — Dissertation Vasil V. Le-Juge. Лейпціг, 1897. 42+XVII стор.

Рец.: Рус. филолог. вестн, т. XXXVIII, 1897, стор. 342—343.

Зографське евангеліє

I

Срезневский И. И. Известие о глаголическом четвероевангелии Зографского монастыря.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 369—377.

Опис рукопису; зразки тексту.

Quatvor Evangelium Codex Glagoliticus olim Zographensis nunc Petropolitanus. Characteribus Cyrillicis transcriptum notis criticis prolegomenis appendicibus auctum, adjuvante summi Ministerii Borussici liberalitate edidit V. Jagič. Берлін, 1879. XLV+174 стор. +1 арк. +3 таблиці глаголицького письма.

Текст Зографського евангелія із вступною статтею В Ягича.

II

Грунский Н. К. К Зографскому евангелию.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXIII, 1907, № 3, стор. 1—43.

Опис рукопису; аналіз мови; додано чотири фоторепродукції тексту.

Маріїнське евангеліє

I

Quatvor Evangeliuorum versionis palaeoslovenicae Codex Marianus Glagoliticus. Characteribus cyrillicis transcriptum Edidit V. Jagič. СПб., 1883. 3 арк.+XX+607 стор.+2 арк. з таблицями глаголиці.

Це Маріїнське евангеліє видано в кириличній транскрипції В Ягича з його передмовою і додатками

II

Бузук П. А. К вопросу о месте написания Мариинского евангелия.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIII, кн. 2, 1918, стор. 109—149.

Література питання; евангеліє написане в Болгарії; мовний аналіз

Бузук П. А. Замечания о Мариинском евангелии.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 307—368.

Мстиславове евангеліє

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 35—42 — уривки текстів Мстиславового евангелія 1125—1132 р.; з коментарем.

Мстиславово евангелие начала XII века в археологическом и палеографическом отношениях. Подготовил к изданию и снабдил вводною статьею П. Симони. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № CXXIII і CXXIX, 1905—1910. VIII+46 стор.

Текст евангелія; у вступній статті — опис рукопису і мовні особливості евангелія.

Рец· *Е. К.* [Карский Е].— Рус филолог. вест, т LIII, 1905, стор 168—169, т LXVI, 1911, стор. 416—417

II

Филимонов Г. Дополнительные сведения к истории Мстиславова евангелия.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос, 1859, кн. 3, стор 179—186 (исследования).

Писане Євангеліє в 1103 р

Невоструев К. И. Описание евангелия, писанного для новгородского князя Мстислава Владимировича в начале XII века.— Изв. АН по отд рус яз и слов, т. IX, 1860—1861, стовп. 65—80.

Филимонов Г. Оклад Мстиславова евангелия.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1861, кн. 4, стор. 40—115 (исследования).
Билярский П. С. Состав и месяцеслов Мстиславова списка евангелия.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 110—137.
Карский Е. Особенности письма и языка Мстиславова евангелия.— Рус. филолог. вестн., т. XXXIV, 1895, стор. 169—192. (Є окремий відбиток).
Рец.: *О. Г-ий.*— ЗНТШ, т. XVIII, 1897, стор. 6 (бібл.).

Негалевського євангеліє

(Див. також Негалевський Валентин)

II

Назаревский А. Язык Евангелия 1581 года в переводе В. Негалевского.— Унив. изв., 1911, август, стор. 1—40; ноябрь, стор. 41—78; декабрь, стор. 79—139.
Рец.: *Назаріїв О.*— ЗНТШ, т. CX, 1912, стор. 239—240 (бібл.).
Тиховский Ю. И. Новые данные о западнорусских переводах священного писания XVI века.— Труды XIV археолог. съезда. Т. III. М., 1911, стор. 124—125 (протоколи).
Коротка характернстика євангелій: 1) першої полов. XVI ст.; 2) Пересопиицьке 1556—1561 рр. та його копія 1571 р.; 3) Євангеліє В. Тяпинського біля 1575 р. і 4) Негалевського 1581 р.
Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток).
На стор. 12—13 — резюме доповіді О. Назаревського про переклад євангелія Негалевським.

Остромирове євангеліє

I

Остромирово евангелие 1056—57 года. С приложением греческого текста евангелий и систематическими объяснениями, изданное А. Востоковым. СПб., 1843. VIII стор.+2 табл.+ 296 арк.+324стор.
На стор. I—VIII — передмова А. Востокова; на арк. 1—294 — текст Остромирового євангелія з підрядковим паралельним грецьким текстом Євангелія; на арк. 295—296 — поправки і передмовка (скорочення) до граматичних правил; на стор. 1—315 — Грамматические правила словенского языка, извлеченные из Остромирова евангелия і Словоуказатель; на стор. 316—320 — Роспись помещенным в Остро-

мировом евангелии чтениям по евангелистам, с указанием на листы рукописи; на стор. 321—324 — помилки.

Рец.: *Бычков А.*— ЖМНП, ч. XLI, 1844, отд. VI, стор. 1—16.

Сазаво-еммаузьское святое благовѣствованіе, нынѣ же Ремьское... Прага, 1846. XXX+198 стор.

Реймське евангеліє з підрядковим текстом Остромирового євангелія; з паралельним польським перекладом; видане В. Ганкою.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1—30 — уривки тексту із Остромирового євангелія (за вид. Востокова 1843 р.); з коментарем.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 419 — текст запису Остромирового євангелія.

Остромирово евангелие 1056—57 г., хранящееся в имп. публ. библиотеке. СПб., изд. И. К. Савинкова, 1883. 294 арк.

Фотолітографічне кольорове відтворення оригіналу.

Остромирово евангелие 1056—57 г., хранящееся в имп. публ. библиотеке. Изд. 2-е. СПб., изд. И. К. Савинкова, 1889. 294 арк.

Фотолітографічне кольорове відтворення оригіналу.

II

Филимонов Г. Дополнительные сведения об истории Остромирова евангелия.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 145—149 (смесь и библ.).

Герц К. Миниатюры Остромирова евангелия.— Лет. рус. лит и древн., т. III, 1861, стор. 3—5 (смесь и библ.).

Объявление. От редакции 2-го издания Остромирова Евангелия.— Филолог. зап., 1875, вып. I.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 173 — характеристика Остромирового євангелія.

Лященко А. Остромирово евангелие.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 43 півтом. СПб., 1897, стор. 365—366.

Волков Н. О неновгородском происхождении диакона Григория, писца Остромирова евангелия.— ЖМНП, ч. CCCXIV, 1897, декабрь, стор. 443—446.

Леонид, архим. Филологическая заметка.— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890, стор. 154.

Можливо, що болгарський прототип Остромирового євангелія написаний в Охридській архієпіскопії.

Каринский Н. Остромирово евангелие как памятник древнерусского языка.— ЖМНП, ч. CCCXXXXVII, 1903, май, стор. 94—110.

Рец.: *І. Кр.* [Кревецький І.].— ЗНТШ, т. LXIII, 1905, стор. 8—10 (бібл.).

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 479—481 — література питання про Остромирове євангеліє.

Остромирово евангелие.— БСЭ. Т. 31, изд. 2-е, 1955, стор. 349.

Розов Н. Н. К юбилею Остромирова Евангелия.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 337—339.

Нефедов Г. Ф. Неопубликованная статья Ф. Ф. Фортунатова «Язык Остромирова Евангелия».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 657—659.

Огляд статті.

Пересопницьке євангеліє

I

Житецкий П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. К., 1876. 376 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1875 р.).

На стор. 360—364 — уривки текстів із Пересопницького євангелія.

Житецкий П. И. Текст Евангелия Луки из Пересопницкой рукописи.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 43—111 (приложение).

Опис і характеристика рукопису; на стор. 47—54 — зразки тексту євангелія Матвія, Марка, Іоанна; на стор. 54—55 — повний текст післямови до євангелія; на стор. 57—111 — текст євангелія Луки.

II

Замечательная рукопись Полтавской семинарии: Пересопницкое евангелие.— Христ. чтен.,1874, ч. II, июль, стор. 578—581.

Відгук на брошуру Н. Д. Думитрашка, в якій описано Пересопницьке євангеліє; опис і характеристика рукопису.

Житецкий П. И. О пересопницкой рукописи.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 221—230 (з 4 літографіями з рукопису).

Характеристика рукопису; мова пам'ятки.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 28—29 — огляд Крилоського (Галицького) євангелія 1143 р. (1144 р.); на стор. 169—171 — огляд Пересопницького євангелія.

Тиховский Ю. И. Новые данные о западнорусских переводах священного писания XVI века.— Труды XIV археолог. съезда. Т. III. М., 1911, стор. 124—125 (протоколи).

Коротка характеристика євангелій: 1) першої полов. XVI ст.; 2) Пересопницьке 1556—1561 рр. та його копія 1571 р.; 3) Євангеліє В. Тяпинського біля 1575 р. і 4) Негалевського 1581 р.

Грузинский А. С. Пересопницкое евангелие как памятник искусства эпохи Возрождения в Южной России в XVI веке.—

Искусство, 1911, № 1, стор. 1—48. (Є окремий відбиток. К., 1911).

Рец.: *А. С.*— Рус. филолог. вестн., т. LXV, 1911, стор. 481; *Возняк М.*— ЗНТШ, т. СІ, 1911, стор. 163—164 (бібл.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Полтаву и Екатеринослав 1—9 июня 1910 года.— Унив. изв., 1911, февраль, стор. 1—100. (Є окремий відбиток).

На стор. 10—11 — зауваження про рукопис Пересопницького євангелія; на стор. 28 — художнє оформлення рукопису.

Павлуцкий Г. Орнамент Пересопницкого евангелия.— Искусство, 1911, № 2, стор. 83—92.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. СІІІ, 1911, стор. 213—214 (бібл.).

Каманин И. М. Дошло ли до нас в подлиннике Пересопницкое евангелие? — Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 22, вып. 3, 1912, стор. 83—85 (отд. I).

Історія Пересопницького євангелія; воно дійшло до нас в копії (виклад змісту доповіді на засіданні товариства 22 листопада 1910 р.).

Грузинский А. Палеографические и критические заметки о Пересопницком евангелии.— ЖМНП, новая серия, ч. XXXVIII, 1912, апрель, стор. 320—335; ч. XXXIX, 1912, июнь, стор. 322—341. (Є окремий відбиток, СПб., 1912. 38+1 стор.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 13—14 — резюме доповіді О. Грузинського про передмови Феофілакта болгарського в Пересопницькому євангелії; на стор. 33—37 — звіт О. Грузинського про розшуки євангелія Дворецького монастиря, яке могло бути оригіналом для Пересопницького євангелія; розшуки закінчились успішно; подано опис Дворецького євангелія.

Возняк М. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 11—16 — характеристика Пересопницького євангелія.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 216—220 — характеристика євангелій Негалевського і Пересопницького.

Реймське євангеліє

I

Évangéliaire Slave de Reims, ou Texte du Sacre fac-simile et publie par I. B. Silvestre... Париж, 1843. 1 кн.—3+22 арк.; 2 кн.— 1+62 арк.

Публікація Реймського євангелія XI чи XIII—XIV ст.

Сазаво-еммаузьское святое благовѣствованіе, нинѣ же Ремьское... Прага, 1846. XXX+198 стор.

Реймське євангеліє з підрядковим текстом Остромирового євангелія з паралельним польським перекладом (видане В. Ганкою).

Évangéliaire Slave dit Texte du Sacre de la Bibliothéque de Reims... Париж, 1852. 15+XIX стор.+2 арк.+32 арк.+62 арк.+32 арк.+62 арк.

Текст Реймського евангелія з латинським перекладом.

Louis Leger. L'Évangéliaire slavon de Reims, dit Texte du Sacre. Реймс — Прага. 1899.

Текст Реймського евангелія

Рец.: *Францев В* — ЖМНП, ч. CCCXXX, 1900, нюль, стор. 126—155.

II

Паплонский И. О реймском евангелии.— ЖМНП, ч. LVII, 1848, отд. II, стор. 105—156; 191—251; ч. LVIII, 1848, отд. II, стор. 1—31.

Соболевский А. Кирилловская часть Реймского евангелия.— Рус. филолог. вестн., т. XVIII, 1887, стор. 143—150.

Література про це евангеліє; палеографічні особливості.

Францев В. К истории изданий Реймского Евангелия.— *ЖМНП, ч. CCCXXXV, 1901, июнь, стор. 511—517.*

Вартість і характеристика видання евангелія, здійсненого в 1843 р. Сильвестром у Парижі

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 489—490 — література питання про Реймське евангеліє.

Туровське евангеліє

I

Туровское евангелие XI века. Изд. Виленского учебного округа. СПб., 1868.

Літографований текст.

Рец.: *Соколов Н. И.*— Труды I археолог. съезда. Вып. I. М., 1871, стор. 111—113.

Туровское евангелие одиннадцатого века. I. Краткое известие о Туровском евангелии. II. Древний текст с современным насупротив и с отменами по Остромирову евангелию. Редакция текста и объяснения П. А. Гильтебранта. Вільно, вид. А. Г. Сыркина, 1869. X+20 стор.

На стор VIII—X — історія відкриття рукопису; його мовно-палеографічна характеристика (П. Гільтебранта); на стор. 1—20 — текст Туровського евангелія (з текстами двох записів кн. Костянтина Івановича Острозького).

Срезневский И. И. Туровские евангельские листы XI века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. XII, 1875, стор. 105—136.

На стор. 107—117 — текст.

II

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 488—489 — література пнтання про Туровське евангеліє.

Тяпинського евангеліє

(Див. також Тяпинський Василь)

I

Первая часть новаго завета або тестаменту. Подлуг словенъского разделенья, то єсть от чотырех евангелістов святое евангеліе... Друковано (не закінчено) у мандрівній типографії Василя Тяпинського біля 1580 р.

Текст подано у два стовпці — старослов'янською мовою і в перекладі; з передмовою В Тяпинського.

Юр'євське евангеліє

I

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп 496—498 — уривки текстів із Юр'євського евангелія.

II

Срезневский И. И. Грамота великого князя Мстислава и сына его Всеволода Новгородскому Юрьеву монастырю 1130 г.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VIII, 1859—1860, стовп. 337—360.

На стовп. 355—360 — опнс кннгн евангельськнх чтеній, яка належала Юр'євському монастнрю (напнсана між 1119 і 1128 рр.).

Амфилохий, архим. Описание Евангелия, писанного на пергамине в Новгороде для Юрьевского монастыря в 1118—28 годах.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 73—78.

Гвідо де Колумна

(Див. також Повісті перекладні)

Гвідо де Колумна жив у другій половині XIII ст. в Італії. Автор історичних творів.

I

[Гвідо де Колумна]. Історіа в неі же пішет о разореніі града Троі фрігііскаго царства і о созданіі его, і о велікіх ополчітелных бранех, како ратовашася о неі царіе і князі вселенныя... історія Дітом греком напісанная... М., 1709. 479 стор.

[Гвідо де Колумна]. Історіа в ней же пишет о разореніи града Трои... Дітом греком напісанная... М., 1712. 479 стор.

[Гвідо де Колумна]. Історіа в неи же пишет о разореніи града Трої... Дітом греком напісанная... СПб., 1717. 5+527 стор.

[Гвідо де Колумна]. История о разорении Трои, столичного града фригийского царства, из разных древних писателей собранная. Против первого издания третьим тиснением напечатана. СПб., 1745. 2 ненум.+320+4 ненум. стор.

[Гвідо де Колумна]. История о разорении Трои, столичного града фригийского царства, из разных древних писателей собранная, против первого издания четвертым тиснением напечатана. СПб., 1760. 2 ненум.+470+9 ненум. стор.

[Гвідо де Колумна]. История о разорении Трои, столичного града фригийского царства, из разных древних писателей собранная, против первого издания пятым тиснением напечатана. СПб., 1765. 2 ненум.+470+9 ненум. стор.

[Гвідо де Колумна]. История о разорении Трои, столичного града фригийского царства, из разных древних писателей собранная, против первого издания шестым тиснением напечатана. СПб., 1785. 4 ненум.+VI+443 стор.

[Гвідо де Колумна]. История о разорении Трои, столичного града фригийского царства, из разных древних писателей собранная; против первого издания седьмым тиснением напечатана. СПб., 1791. 2 ненум.+VI+2 ненум.+443 стор.

Шляпкин И. А. О переводчике «Троянской истории».— Библиограф, 1887, № 8—9, стор. 95—96.

У передмові текст уривка твору (поч.: «Фригийскаго царствия державцов...», за рукоп. XVIII ст.); вказівка на перекладача Федора Злобіна.

Щепкин В. А. Лицевой сборник Российского исторического музея.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1899, кн. 4, стор. 1364—1385.

На стор. 1376—1385 уривок тексту Написаиие о основании града Трои (поч.: «Оупражняющу же ся царю Прияму...», за рукоп. XVI ст.); переклад тексту близький до латинського оригіиалу.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 549—556 — Повість про Троянську війну Гвідо де Колумиа: історико-літературна довідка та уривки українсько-білоруського перекладу твору (за рукоп. Публ. бібл. АН УРСР).

II

Пекарский П. Наука и литература при Петре Великом. Т. II СПб., 1862. II+694+XXV стор.

На стор. 214—215 — видана у 1709 р. Історіа в неі же пішет о разореніі града Трої є перекладом хроніки Гвідо де Колумна.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 752—753 — російський переклад Троянської історії Гвідо де Колумни відноситься до XVII ст.; відомості про латинський оригінал датуються 1262—1287 рр.

Гвидо де Колумна.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 15 півтом. СПб., 1892, стор. 202.

Лопарев Х. М. Описание рукописей Общества любителей древней письменности. Часть II. СПб., 1893. 409+III стор.

На стор. 209—210 — зіставлення російського перекладу Троянської історії з латинським оригіналом — страсбурзьким виданням Hystoriae Troianae Guidonis 1489 і 1493 рр.; переклад буквально збігається з оригіналом.

Марковский М. Антоний Радивиловский, южнорусский проповедник XVII в.— Унив. изв., 1894, апрель, стор. 1—46; июль, стор. 47—94; октябрь, стор. 95—118; 1895, сентябрь, стор. 119—187. Приложение: Неизданные проповеди Антония Радивиловского — 1895, ноябрь, стор. 1—36; декабрь, стор. 37—86.

На стор. 112—114 — про Троянську історію.

Пташицкий С. Л. Обзор материала по истории средневековой светской повести в Польше.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН., 1902, кн. 1.

На стор. 340—341 — вказані латинські і чеські тексти Троянської історії Гвідо де Колумни у бібліотеках Польщі.

Орлов А. С. Повесть кн. Катырева-Ростовского и Троянская история Гвидо де Колумна.— В кн.: Сборн. статей в честь М. К. Любавского. Пг., 1917, стор. 73—98.

На стор. 76—79 — переклад Троянської історії з латинської мови зроблено не пізніш першої чверті XV ст.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 43—45 — характеристика твору Гвідо де Колумни; переклад зроблено на північному або південному заході у XV ст.; він витіснив стару Троянську притчу; у літературі XVI—XVII ст.ст. багато відображень твору; 1709 р. повість було надруковано.

Геппенер Н. В. К истории перевода повести о Трое Гвидо де Колумна.— Сб. статей к 40-летию ученой деятельности акад. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 351—360.

Походження повісті; опис рукопису перекладу твору (XVI ст.) українсько-білоруського походження.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 134—137 — література питання; реєстр рукописів повісті.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 294—298 — аналіз Троянської історії Гвідо де Колумна.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 221 — загальна характеристика Троянської історії Гвідо де Колумна.

Георгій Амартол

(Див. також Хронографи)

Георгій Амартол (ἁμαρτωλός — грецьк. грішник) народився, можливо, в Олександрії, був монахом; жив у другій половині IX ст. Автор хроніки.

I

Строев П. О византийском источнике Нестора.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. IV, кн. 1, 1828, стор. 167—183.

Про використання літописцем хроніки Амартола; на стор. 177—183— тексти семи уривків з хроніки Георгія Амартола, що їх запозичив літописець (за старим рукоп.).

Оболенский М. О греческом кодексе Георгия Амартола, хранящемся в Московск. синод. библиотеке и о сербском и болгарском переводах их.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 4 (год второй), стор. 73—192 (смесь).

Опис рукопису; уривки грецького тексту хроніки.

Хронограф Георгия Амартола. Греческий подлинник, приготовленный к изданию Э. Г. Фон-Муральтом.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. VI, 1861, стор. 1—LII, 1—1016.

На стор. I—LII — передмова І. Срезиевського російською і латинською мовами; на стор. 1—1016 — грецький текст хроніки Амартола.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. 1-й вып. М., 1866. IV+227 стор.; 2-й вып. М., 1869. 288+2 стор.

Хроніка Георгія Амартола як джерело хронографів; зразки тексту.

Срезневский И. Русская редакция хроники Георгия Амартола. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. 1.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 20—26.

Огляд редакції; зразки текстів.

Лѣтовник съкращен... лѣтописьць же и повѣдателіи избрань и сьставлень от Георгія грѣшнаа инока. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № XXVI і LVI, 1878—1880. II стор.+ 215 арк.

Перша половина Літовника; відтворено фотолітографічним способом рукопис Афонського Хіландарського монастиря 1386 р.

Очерк обетованной земли. Из хроники Георгия Амартола, греческого писателя IX века (в переводе на славянский язык X века) — Правосл. палест. сб., т. VI, вып. 1, 1889, стор. 13—38.

На стор. 15—38 — текст Древнейший на славянском языке очерк обетованной земли и о преобразовательном значении Иерусалима и св. мест по св. Писанию и учению св. отец. Из Георгия Амартола, греческого хрониста IX века (по болгарскому и сербскому переводам). Болгарский перевод X века (по списку 1456 года); сербский перевод исхода XIV века (по списку 1386 года).

Ермолинская летопись.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XXIII. СПб., 1910. V+243 стор.

На стор. 168—177 — текст Временник впростѣ от различных гронограф же, иже и сказатель, събранно же и зложено Георгіем грѣшним мнихом: Начало о временных книгах Георгія мниха; Царство Вавилоньское; Начало Римським царем; Временник христіанский царев (за Уваровським рукоп. XVI ст.).

Истрин В. М. Книги временные и образные Георгия мниха. Хроника Георгия Амартола в древнем славянорусском переводе. Текст, исследование и словарь. Т. I—III. Пг.— Л., 1920—1930.

Т. I, 1920. XVIII+612+III стор. Текст хроніки; т. II, 1922. 8+XXXI+I+454 стор. Грецький текст хроніки і розвідка; т. III, 1930. 348 стор. Грецько-слов'янський і слов'янсько-грецький словник.

Рец.: *Гаєвський С.*— Україна, 1928, кн. 6, стор. 148—152.

II

Снегирев И. Замечания о Георгие Амартоле.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. V, кн. 1, 1830, стор. 255—264.

Біографія Георгія Амартола; опис рукопису хроніки (XIV ст.).

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1856, стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов АН, т. LXXXV, 1908, стор. 1—247).

На стор. 85—106 — хроніка Георгія Амартола як джерело літопису.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 58—60 — реєстр рукописів із хронікою Амартола.

Мансветов И. Д. Художественные и бытовые данные в славянском списке летописи Георгия Амартола из библиотеки Московской духовной академии.— Труды V археолог. съезда. М., 1887, стор. 161—169.

Амартол.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 611.

Шестаков С. О происхождении и составе хроники Георгия монаха.— Учен. зап. Казан. унив., год LVIII, 1891, кн. 2, стор. 121—140; кн. 3, стор. 89—110; кн. 5, стор. 1—56; год LIX, 1892, кн. 1, стор. 173—198; кн. 3, стор. 1—46.

Огляд літератури питання; списки хроніки, план її, зміст, джерела.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 352—358 — біографічні відомості про Амартола; огляд його хроніки; література питання.

Истрин В. Хронограф Ипатского списка летописи под 1114 годом.— ЖМНП, ч. CCCXIV, 1897, ноябрь, стор. 83—91.

В Іпатському літопису є запозичення з Малали і Амартола.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 33—36 — характеристика хроніки Георгія Амартола.

Соколов И. Георгий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 213—217.

Біографічні дані про Георгія Амартола; характеристика і огляд його хроніки; література питання.

Истрин В. М. К изданию так называемого болгарского перевода хроники Георгия Амартола.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН., т. XV, кн. 2, 1910, стор. 222—240.

Списки твору і їх характеристики; спосіб перекладу з грецької мови.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. 1...

На стор. 294—295 — характеристика хроніки Георгія Амартола.

Истрин В. Хроника Георгия Амартола в славянорусском переводе и связанные с нею памятники.— ЖМНП, новая серия, ч. LXIX, 1917, май, стор. 1—25.

Літературна історія і редакції хроніки.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 92 — відомості про хроніку Юрія Грішника (Амартола).

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 88 — характеристика хроніки Георгія Амартола.

Истрин В. М. Толковая Палея и хроника Георгия Амартола.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 369—379.

Орлов А. С. К вопросу об Ипатьевской летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, кн. 1, стор. 93—126.

Залежність Галицького літопису від компілятивного історичного збірника з перекладними творами (Іоанн Малала, Йосиф Флавій, Георгій Амартол, Олександрія).

Айналов Д. В. К истории древнерусской литературы. II. Иллюстрации к хронике Георгия Амартола.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. III, 1936, стор. 5—25.

Шахматов А. «Повесть временных лет» и ее источники.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 9—150.

Хроніка Георгія Амартола як одне із джерел літопису.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 114—134 — огляд візантійської історичної літератури; на стор. 122—129 — аналіз і характеристика хроніки Георгія Амартола.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 92—93 — характеристика хроніки Амартола.

Георгий Амартол.— БСЭ. Т. 10, изд. 2-е, 1952, стор. 562—563.

Мещерский Н. А. К вопросу о датировке Виленского хронографа.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 320—386.

Переписаний хронограф не пізніше кінця 50-х рр. XVI ст.; містить текст Амартола.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 40—характеристика хроніки Амартола; література питання.

Воронин Н. Н. Литературные источники в творчестве древнерусских зодчих.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 364—374.

Хроніка Георгія Амартола як літературне джерело — посібник для древніх зодчих.

Половой Н. Я. Две ошибки древнейшего русского хрониста.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 139—142.

Про критичне використання староруським літописцем візантійських джерел — житія Василя Нового і хроніки Георгія Амартола.

Георгій Синкелл

(Див. також Хронографи)

Георгій Синкелл був радником-секретарем при константинопольському патріарху; жив у другій полов. VIII — на поч. IX ст.; у 810 р. ще був живий. Автор хроніки.

II

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 339—342 — біографічні відомості про Георгія Синкелла; огляд його хроніки; література питання.

Соколов И. Георгий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 211—213.

Біографічні відомості про Георгія Синкелла; огляд і характеристика його хроніки; література питання.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 87—88 — характеристика хроніки Георгія Синкелла.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 129—131 — аналіз і характеристика хроніки Георгія Синкелла.

Житійна література

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Барсов Н. Жития святых.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 23 півтом. СПб., 1894, стор. 20—23.

Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900. IV+375+VIII+47+17+4+4+10+II+II стор.

На стор. 37—42, 106—113 — огляд житійиої літератури; аиаліз і характеристика збірииків житій і окремих житій.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XV веков. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903, № 1, стор. 1—460. (Є окремий відбиток).

На стор. 15—23 — список творів, що з явилися в літературі після половини XIV ст.; переважио аскетичиі твори і житія.

Троицкий С. Жития святых.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 582—593.

Детальиий огляд житійиої літератури; література питаиия.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.

На стор. 21—24 — огляд житійиої літератури.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы от IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор.

На стор. 212—251 — огляд житійиої літератури.

Лопарев Х. М. Греческие жития святых VIII и IX веков. Опыт научной классификации памятников агиографии с обзором их с точки зрения исторической и историко-литературной. Часть первая. Современные жития. Пг., 1914. XII+568 стор.

Рец.: *В. П.* — Україиа, 1914, ки. 4, стор. 93—96.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

На стор. 204—215 — огляд перекладиої житійної літератури.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.

На стор. 84—86 — огляд житійиої літератури.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы домосковского периода (11—13вв.). Пг., 1922. X+248 стор.

На стор. 109—112 — огляд житійиої літератури.

История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).

На стор. 87—113 — детальиий огляд і характеристика житійиої літератури (житія-біографії, патерики).

Історія української літератури. Т. I, ч. 1. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини

XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.—Х., вид-во «Рад. школа», 1947. 224 стор.
На стор. 73—84 — огляд житійної (агіографічної) літератури.

Жития.— БСЭ. Т. 16, изд. 2-е, 1952, стор. 193—194.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор.
На стор. 34—39 — огляд житійної літератури.

Житіє Андрія Юродивого

I

Срезневский И. И. Житие Андрея Юродивого. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXXX—XC.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1880, стор. 149—184.
В статті подано уривки тексту.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 522 — літературна довідка про житіє Андрія Юродивого; на стор. 523—527 — уривки тексту Житіє иже в святых отца нашего Андрѣя уродивого Христа ради, иже в Цариградѣ (за вид. Памятники славянорусской писменности. Великие Минеи Четии, собран. всерос. митр. Макарием. Октябрь, дни 1—3, СПб., 1870).

II

Андрей Юродивый.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 765.

Пономарев А. Андрей, Христа ради юродивый.— Правосл. богосл. энцикл. Т. І. Пг., 1900, стовп. 770—776.
Виклад змісту житія, характеристика його; література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...
На стор. 109—111 — аналіз житія Андрія Юродивого.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).
На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема житіє Андрія Юродивого; списки цього житія; давня лексика.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...
На стор. 110—112 — огляд перекладних житій: Василя Нового, Андрія Юродивого.

История русской литературы. Т. I...
На стор. 96—98 — аналіз житія Андрія Юродивого.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...
На стор. 79—80 — аналіз житія Андрія Юродивого.

Житіє Антонія Великого

(Див. Афанасій Олександрійський)

Житіє Василя Нового

I

Веселовский А. Видение Василия Нового о походе русских на Византию в 941 году.— ЖМНП, ч. CCLXI, 1889, январь, стор. 80—92.

Грецький текст і російський переклад видіння Василя Нового.

Вилинский С. Г. Житие св. Василия Нового в русской литературе. Ч. I. Исследование. Ч. II. Тексты жития. Одеса, 1911—1913.

Детальне історико-літературне дослідження твору; тексти.

Рец: *Истрин В.* Новые исследования в области славянорусской литературы.— ЖМНП, ч. LIII, 1914, сентябрь, стор. 179—208.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 516 — історико-літературна довідка про житіє Василя Нового, на стор. 517—522 — текст Житіе преподобного отца нашего Васіліа Нового (за вид. С Вілінського Житие Василия Нового, ч II, Одеса, 1911, за текстом у Четьїх-Мінеях Дмитра Туптала).

II

И. Л. Василия Нового видения.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 605.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 111—113 — аналіз житія Василя Нового.

Истрин В. Где было переведено Житие Василия Нового? — Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 320—325.

Переклад було зроблено на Русі в XI ст.

Шахматов А. «Повесть временных лет» и ее источники.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 9—150.

В статті розглядається житіє Василя Нового як одне із джерел літопису.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 94—96 — аналіз житія Василя Нового.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 78—79 — аналіз житія Василя Нового.

Половой Н. Я. Две ошибки древнейшего русского хрониста.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 139—142.

Про критичне використання староруським літописцем візантійських джерел житія Василя Нового і хроніки Георгія Амартола.

Житіє Вячеслава Чеського

I

Ягич И. В. Легенда о св. Вячеславе.— Рус. филолог. вестн., т. XLVIII, 1902, стор. 92—108.

Характеристика легенди; видання її; на стор. 104—108 — текст хорватської редакції (поч.: «Се нине сбист се пророчьское слово...», за списком XIV—XV ст.).

II

Срезневский И. И. Известие о древнем каноне в честь св. Вячеслава Чешского.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов, т. V, 1856, стовп. 191—192.

Про канон Вячеславу Чеському, знайдений в Мінеї.

Срезневский И. И. Еще несколько слов о каноне св. Вячеславу.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 275—277.

Замітки про зміст і мову стихирів і канона св. Вячеславу.

Воронов А. Д. К вопросу об источниках для истории свв. Кирилла и Мефодия (ответ проф. И. Малышевскому).— Труды Киев. дух. акад., 1878, № 1, стор. 220—245.

Матеріали про чеські житія Вячеслава і Людмили.

Малышевский И. Свв. Людмила и Вячеслав.— Труды Киев. дух. акад., 1890, № 1, стор. 158—169.

Біографії Людмили і Вячеслава.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 100—101 — аналіз житія Вячеслава Чеського.

Житіє Георгія Побідоносця

I

Рыстенко А. В. Легенда о св. Георгии и драконе в византийской и славянорусской литературах.— Зап. Новорос. унив., т. CXII, 1909, стор. 1—542. (Є окремий відбиток).

Детальне дослідження питання; тексти.

Рец.: *Истрин В.*— ЖМНП, ч. XXIX, 1910, сентябрь, стор. 165—177. (Питання про редакції легенди); *Назаріїв Ол.*— ЗНТШ, т. CI, 1911, стор. 178—181 (бібл.).

II

Кирпичников А. Георгий св. великомученик, победоносец.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 15 півтом. СПб., 1892, стор. 419—420.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст, зокрема чудо св. Георгія.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 98—99 — аналіз житія Георгія Побідоносця.

Георгий Победоносец.— БСЭ. Т. 10, изд. 2-е, 1952, стор. 564.

Житіє Нифонта

I

Поленов Д. В. Житие св. Нифонта Константиноградского по рукописи XII—XIII века.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 374—386.

Опис рукопису (з великими уривками текстів); списки цього житія.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 175 — відомості про житіє Нифонта в слов'янському перекладі; на стовп. 595—598 — уривки тексту із житія Нифонта (до 1219 р.); на стовп. 608—612 — текст Житие и хождение святаго отца нашего Нифонта (до 1250 р.).

Житие преподобнаго Нифонта. Из рукописи принадлеж. кн. П. П. Вяземскому № LXXI. Списано литографическими чернилами на прозрачную бумагу Федором Елисеевым. Вып. I. СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен., № XXXIX, 1879. 80 стор.

Текст точно відтворює рукопис; з численними малюнками (поч.: «Таину цареву добро есть таити...»).

II

Соболевский А. Два древних памятника галицко-волынского наречия. I. Выголексинский сборник XII—XIII в. II. Архивская Лѣствица XIII—XIV в.— Рус. филолог. вестн., т. XII, 1884, стор. 94—105.

Виголексинський збірник містить тексти житія св. Нифонта і Федора Студита; опис рукопису; характеристика мови.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 106—109 — аналіз житія Нифонта.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 91 — аналіз житія Нифонта.

Житіє Олексія чоловіка божого

I

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 536 — текст житія Олексія, чоловіка божого (до 1200 р.); не повністю.

Срезневский И. Древнее житие Алексея человека божия сравнительно с духовным стихом об Алексее божием человеке. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. IV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 1—18.

На стор. 2—10 — текст житія за списком XIV ст.

Владимиров П. Житие св. Алексея человека божия в западнорусском переводе конца XV века.— ЖМНП, ч. CCLIII, 1887, октябрь, стор. 250—267.

На стор 256—261 — текст українського житія Олексія, чоловіка божого (за рукоп кін. XV ст.).

Карский Е. Ф. Западнорусский сборник XV-го века, принадлежащий Императорской публичной библиотеке, Q. I, № 391. Палеографические особенности, состав и язык рукописи.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXV, 1897, № 8, стор. 1—73.

У збірнику є: 1) Рассказ о мучении Иисуса Христа. 2) Повесть по поклонении волхвов; 3) Житие Алексея человека божия; у статті наведено зразки текстів; література питання.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор 27—38 — рукописи житія Олексія. чоловіка божого; видання твору; на стор. 28—38 — текст житія Олексія (поч.: «Бысть человѣк благовернь вь римсцѣ градѣ...», за сербським рукоп. XIV ст.).

Адрианова В. П. Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VII+518 стор.+1 табл.

Огляд літератури питання про руські духовні вірші і про вірш про Олексія, чоловіка божого, житіє Олексія — огляд редакцій; традиційні елементи житія Олексія; староруські літературні обробки житія; духовний вірш про Олексія; Олексій в іконографії; висновок; на стор. 457—475 — текст житія: редакція Златоструя (поч.: «Бѣ нѣкто человѣк благовѣрен в Римѣ...», початок за рукоп. XVI ст. продовження — за рукоп. XII ст., з варіантами і паралельним грецьким текстом); на стор. 476—483 — текст: Троїцька редакція (поч.: «Бѣ человѣк в Римѣ...», за рукоп. XIV—XV ст.); на стор. 484—490 — текст: Редакція Четьїх-Міней митр. Макарія (поч: «Бѣ мужь благочестив в Римѣ...», під 17 березня); на стор. 491—502 — текст: Редакція Анфологіона (поч.: «Се достиже время воздержанія...», за вид. М, 1660); на стор. 503—511 — текст: Редакція із Четьїх-Міней св. Димитрія Ростовського (поч · «Бѣ муж благочестив в ветхом Римѣ...», під 17 березня); на стор 512—текст· Редакція із Менологія Василія (поч.: «Сеи бѣ от ветхого Рима..», за Прологом

1389 р.); на стор. 513—текст: Редакція стишного Пролога (поч.: «Сіи бяаше от Рима, сын Еуфиміана...», за рукоп. Четьїх-Міней Макарія). Рец.: *Петров Д. К.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIV, кн. 1, 1919 (вийшла у 1922 р.), стор. 307—320; *Адрианова В.* Заметка по поводу рецензии Н. М. Петровского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIV, кн. 2, 1919 (вийшла у 1923 р.), стор. 359—361; *Перетц В. Н.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1921 (вийшла у 1923 р.), стор. 251—276; *Грушевський М.*— Україна, 1924, кн. 4, стор. 158—159.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...
На стор. 98—104 — повний текст Житье святаго человѣка божия Алексия (за вид. В. П. Адріанової, Житие Алексея человека божия в древней русской литературе и народной словесности. Пг., 1917, за рукоп. XIV—XV ст.).

II

Пономарев А. Алексий человек божий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. І. Пг., 1900, стовп. 519—522.
Детальний виклад змісту житія; література питання.

История русской литературы. Т. І...
На стор. 92 — аналіз житія Олексія, чоловіка божого.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...
На стор. 35—36 — аналіз і виклад змісту житія Олексія, чоловіка божого.

Житіє Сави Освященного

(Див. Кирило Скифопольський)

Житіє Федора Студита

(Див. також Федір Студит)

II

Соболевский А. И. Два древних памятника галицко-волынского наречия. I. Выголексинский сборник XII—XIII в. II. Архивская Лѣствица XIII—XIV в.— Рус. филолог. вестн., т. XII, 1884, стор. 94—105.
Виголексинський збірник містить тексти житія св. Нифонта і Федора Студита; опис рукопису; характеристика мови.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).
На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема житіє Федора Студита; списки твору; зразки давньої лексики.

История русской литературы. Т. І...
На стор. 93—94 — короткий огляд житія Федора Студита.

ПАТЕРИКИ

(Див. також Григорій Великий Двоєслов (Римський патерик), Іоанн Мосх (Синайський патерик — Лимонар), Палладій Єленопольський (Єгипетський патерик — Лавсаїк)

I

От отчьника Скитскаго повѣсть удивителна о діаволѣ, како прійде к Великому Антонію в образѣ человечествѣ, хотя каятися... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1626. 8 стор.

[Скитський патерик]. Супрасль, 1791. 10+563 арк.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 411—418 — уривки з патерика Скитського (за рукоп. 1296 р.).

Абрамович Д. І. Ізборник Святослава 1076 року і патерики.— Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст., письм. та мови, вип. 3, 1931, стор. 11—15.

Про запозичення у збірнику із Скитського, Азбучного та Єрусалимського патериків; зразки текстів.

II

Викторова М. Киево-Печерский патерик по древним рукописям в переложении на современный русский язык Марии Викторовой. К., 1870. II+VI+165 стор.

На стор. I—VI — характеристика патериків, перекладних і Києво-Печерського; література питання.

Петров Н. О происхождении и составе славянорусского печатного пролога (иноземные источники).— Труды Киев. дух. акад., 1875, № 4, стор. 39—92; № 5, стор. 300—359; № 6, стор. 588—657; № 7, стор. 3—41; № 8, стор. 230—289; № 9, стор. 325—372.

В роботі подано також огляд патериків.

Леонид, арх. Сведения о славянских и русских переводах патериков различных наименований и обзор редакций оных.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1890, кн. 4 (155), стор. 1—3 (исследования).

Характеристика різних патериків — Синайського, Єрусалимського, Єгипетського, Азбучного, Скитського і Римського.

Патерики.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 45 півтом. СПб., 1898, стор. 7—8.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 39—42 — огляд патериків, відомих на Русі; зміст Лавсаїка Палладія, Лимонаря Іоанна Мосха.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 212—223 — характеристика перекладних патериків; виклад змісту окремих легенд.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 85—86 — відомості про патерики; текст оповідання з Синайського патерика про Герасима і лева.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 109—110 — огляд патериків.

Єрьомін І. «Сводный» Патерик у південнослов'янських, українському та московському письменствах.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XII, 1927, стор. 48—77; кн. XV, 1927, стор. 54—101.

Рукописи «зведеного» (Скитського) патерика, їх характеристика і склад; спроба реставрації архетипу зведеного патерика.

Еремин И. П. К истории древнерусской переводной повести.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. III, 1936, стор. 37—57.

Склад Єгипетського патерика Ленінград. публ. б-ки, Соловецьке зібр. кінця XV ст.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 87—113 — огляд перекладної житійної літератури; на стор. 106—113 — аналіз і характеристика патериків: Синайського (Іоанна Мосха), Єгипетського (Палладія), Римського (Григорія Великого), Скитського, Алфавітного та Єрусалимського.

ПРОЛОГ

I

Пролог, сирѣчь прелѣтнее собраніе святых для всего лѣта, от гдѣ каждо бѣ и изыде и гдѣ родися, и кіими лѣты быв... М., 1641. 896 арк.

Перше видання Пролога (на місяці вересень—лютий), з післямовою.

Пролог... М., 1642. 906 арк.

Друге видання Пролога (на вересень—лютий), з післямовою.

Пролог. М., 1659.

Пролог на вересень—березень.

Пролог. М., 1660. 1004 стор.

Пролог на вересень, жовтень, листопад.

Пролог. М., 1660. 1821 стор.

Пролог на березень—серпень

Пролог. М., 1661 (1662 ?). 508 арк.

Пролог на грудень—лютий

Пролог. М., 1662. 470+2 арк.

Пролог на червень—серпень.

Пролог, или житія святых отец, вкратцѣ собранная, к ним же присовокуплены и различныя повести святых отец... М., 1675—1677. 696+16+718+10+14 арк.

Пролог на весь рік.

Пролог. М., 1685. 1+747+17+1+782+17 арк.

Пролог на весь рік.

Пролог. М., 1689. 1+764+14 арк.

Перша половина.

Пролог. М., 1696. 1392 арк.

Пролог на весь рік.

Пролог, или свойственнѣе рещи синаксарій... М., 1702. 840+16+812+17 арк.

Пролог иа весь рік, у двох частииах.

Пролог. М., 1718.

Пролог. М., 1735.

Пролог иа весь рік, у чотирьох киигах.

Пролог. М., 1765.

Пролог. М., 1779.

В чотирьох киигах.

Пролог. Клинці, 1786—87.

Пролог иа весь рік, у чотирьох книгах.

Пролог. М., 1787.

Пролог на червеиь—серпеиь.

Пролог. Супрасль, 1791. 906 арк.

Пролог на вересеиь—лютий

Пролог. М., 1792. 1+712+16+672+16 арк.

Пролог. Вільно, 1798.

Надруковано в чотирьох киигах

Пролог. М., 1802. 1+712+16+672+16 арк.

Надруковано в чотирьох киигах.

Пролог. М., 1843.

Надруковаио у двох книгах.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 417—422 — уривки з Пролога (за рукоп. XIII—XIV ст.); з коментарем.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 617—620 — уривки із Пролога (руські матеріали); на стовп. 670—674 — уривки із Прологів (до 1350 р.).

Терновский. Житие Михайла Малеина. Из печатного пролога московского издания 1643 г.— Унив. изв., 1875, январь, стор. 1—10 (прибавл.).

Передрук тексту грецького житія в руському перекладі.

Петухов Е. В. Материалы и заметки к истории древней русской письменности. I. К истории древнерусского пролога.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XII, 1893, стор. 1—31.

Загальиі зауваження про Пролог; иа стор. 15—31 — тексти 12 поучеиий із староруського Пролога (за списком XII—XIII ст.).

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 2. Славянорусский Пролог. Часть первая. Сентябрь — декабрь. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1896. LXVI+224 стор.

На стор. VII—LXVI — вступиа стаття Пономарьова Славяиорусский Пролог в его церковиом и иародио-литературиом зиачеиии (историко-литературиый очерк); иа стор. 1—155 — тексти: I. Житийиые чтеиия Пролога; II. Слова и поучеиия; III. Церковно-учительиые повести и рассказы; иа стор. 156—217 — примітки і комеитарі до текстів.

Рец: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXI, 1898, стор. 8—13 (бібл.).

Сырку П. А. Рукописные проложные отрывки в собрании

Шафарика.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1896, стор. 81—92 і 258—265 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIV, 1896, № 3, стор. 1—19).

Подано тексти уривків.

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Выпуск четвертый. Славянорусский Пролог. Часть вторая. Январь — апрель. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., 1898.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 15—16 (бібл.).

Никольский Н. К. Материалы для истории древнерусской духовной письменности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, 1907, № 4, стор. 1—168.

На стор. 116—117 текст Проложное житие св. князя Довмонта (Тимофея † 1299 г., по пергаменному списку XIV века; поч.: «В тъж день оуспение блаженнаго князя Довмонта. Блаженный князь Довмонт бяше от рода литовська...»).

Бугославский С. Отчет о занятиях в библиотеках Москвы, С.-Петербурга и с. Поречья (гр. Уваровых). (Август — октябрь 1912 г.).— Унив. изв., 1913, октябрь, стор. 1—52.

На стор. 31 — текст із Пролога XV ст. про вбивство варяга і його сина (із Пов. врем. лѣт.: поч.: «Володимир велыкий еще поган сы...»).

Пролог по рукописи императорской публичной библиотеки Погодинского древлехранилища № 58, выпуск I, сентябрь — декабрь. Пг., изд. Общ. любит. древн. письмен., № CXXXV, 1916. 4 стор.+290 стовп.

Текст за рукописом 1339 р. (відсутні в цьому списку місця, взяті з інших рукописів; поч. «Мнози философиею велми вьсиявше...»).

Перетц В. Н. Из истории «простой мовы» на Украине. Переводы триодных синаксарей в XVII в. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 3, 1929, стор. 20—55.

Історія Синаксарів; внесення їх у тексти Тріодей; зразки тексту Синаксарів у Пісній Тріоді (вид. 1627 р. у Києві та ін.); робота Т. Земки над підготовкою матеріалів для Тріоді; зразки віршових текстів із Синаксарів.

II

И. С. [Снегирев И.] Новгородский древний пролог.— Рус. историч. сборн., т. III, кн. 3, 1839, стор. 293—296.

Опис рукопису Пролога XII—XIII ст.

Бодянский О. Об одном прологе библиотеки Московской духовной типографии и тождестве славянских божеств Хорса и Даждьбога.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 2 (год первый), стор. 5—23 (исследования).

Петров Н. О происхождении и составе славянорусского печатного Пролога (иноземные источники).— Труды Киев. дух. акад. 1875, № 4, стор. 39—92; № 5, стор. 300—359;

№ 6, стор. 588—657; № 7, стор. 3—41; № 8, стор. 230—289; № 9, стор. 325—372.

Про житія і пам'яті вселенських святих, сказанія із східних і західних патериків, поученія отців і вчителів церкви, що входять до складу Пролога; першоджерела проложних статей; місяцеслови, мартирологи, синаксари і мінології; повчальні повісті; огляд патериків; характерні риси патериків (Іоанна Мосха та ін.); доля повчальних оповідань на Русі; поученія і слова, що ввійшли до складу слов'янорусього друкованого Пролога; про збірники поучений св. отців у давній Русі — Маргарит, Ізмарагд, Златоструй, Четьї-Мінеї.

Владимирский Н. Несколько слов о Прологе, памятнике древнерусской письменности, и несколько литературных вопросов из древнейшей эпохи нашего просвещения.— Учен. зап. Казан. унив., год XLII, 1875, кн. 5, стор. 851—883.

Коротка характеристика Прологів; рукописи їх; стаття Пролога про вбивство Бориса і Гліба як екстракт Сказанія про Бориса і Гліба, що його приписують Іакову чорноризцю (мніху).

Пономарев А. И. Славянорусский пролог в его церковно-просветительном и народно-литературном значении. (Речь, сказанная... на торжественном годичном акте С.-Петерб. дух. акад. 19 февраля 1887 г.).—Христ. чтен., 1890, ч. I, стор. 527—568; 574—595.

Література питання; характеристика Прологів і їх детальний аналіз.

Рец.: Рус. филолог. вестн., т. XXIII, 1890, стор. 308.

Пролог.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 49 півтом. СПб., 1898, стор. 409—410.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 37—38 — огляд Прологів, відомих на Русі; їх склад.

Кирпичников А. Афинский Великий Синаксарь как ценный археологический и исторический источник.— ЖМНП, ч. CCCXXXXIII, 1902, октябрь, стор. 354—368.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, 1910, № 3. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема Пролог.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 24 — характеристика Пролога.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор. 9—11 — резюме доповіді В. Перетца К истории славянорусского Пролога; рукописи збірника; видання; характеристика.

Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос.,

1915, кн. 3 (254), стор. 1—295+1—186+I—VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор 9—15 — руські житія в південнослов'янському Пролозі.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 84—85 — характеристика Пролога; його склад

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 204—213 — характеристика Пролога.

История русской литературы. Т. I...

На стор 102—104 — аналіз Пролога.

Пролог.— БСЭ. Т. 35, изд. 2-е. 1955, стор. 32.

ЧЕТЬЇ-МІНЕЇ

(Див. також Туптало Дмитро)

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 771—784 — уривки з Четьїх-Міней митрополита Макарія (за рукоп. бібліотеки при Успенському Соборі); з коментарем.

Срезневский И. И. Древние славянские памятники юсового письма с описанием их и с замечаниями об особенностях их правописания и языка.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1868. 10+192+416+24 стор.

На стор 174—182 (друга пагін.) — текст із Супрасльського рукопису XI ст.

Срезневский И. И. Февральская книга Минеи четии древнего состава по списку XV века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 337—391.

На стор. 387—391 — уривок із житія св. Власія.

Кирпичников А. И. Успение Богородицы в легенде и в искусстве.— Труды VI археолог. съезда. Т. II. Одеса, 1888, стор. 190—249.

На стор 236—243 — текст Слова на успеніє богородиці з української Четьї 1489 р. (поч.: «Свѣтѣй прѣславиѣи госпожи богородици...»).

Сборник XII века Московского Успенского собора. Вып. I-й. Издан под наблюдением А. А. Шахматова и П. А. Лаврова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 2 (189), стор. I—IV+1—168 (материалы историко-литературные).

Цей збірник, що є Четьєю-Мінеєю на травень місяць, містить тексти: Повесть пророка Иеремии; Житие св Афанасия, архиеп. александрийского; Сказание о св. мучениках Борисе и Глебе; Житие преподобного Феодосия, игумена печерского; Мучение св. Ирины; Память св. Иова; Чтение и память св. Иова; Явление честиого креста; Видение св. пророка Исаии; Мучение св. Христофора; Житие св Мефодия, архиеп. моравского; Похвальное слово св. Кириллу и Мефодию, первоучителям славянским.

Супрасльская рукопись. Труд Сергея Северьянова. Т. I. Изд. Отд. рус. яз. и слов. имп. Акад. наук, с прилож. 3 снимков. СПб., 1904. IX+570+3 табл. (Памятники старославянского языка. Т. II, вып. 1).

Текст Четьї-Мінеї на березень місяць за рукоп XI ст

Рец.: *Карский Е* — Рус. филолог. вестн, т. LIII, 1905, стор. 339—348; *Лавров П.* — ЖМНП, ч. CCCLX, 1905, стор. 452—459; *Грушевський М.* — ЗНТШ, т. LXXIII, 1906, стор. 191 (бібл).

Перетц В. Н. К изучению «Четьи» 1489 года. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 1, 1928, стор. 7—107.

Література питання, опис рукопису, мовні особливості; численні тексти — із Первоєвангелія Іакова, слів Іоанна Златоустого та ін., зауваження стилістичного характеру (рими і т д.).

II

Оглавление Четиих-Миней всероссийского митрополита Макария, хранящихся в Московском Успенском соборе, составленное справщиком монахом Евфимием.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 4 (год третий), стор. I—VIII+1—78 (смесь).

З передмовою В Ундольського

Бычков А. Ф. Известие о Супрасльской рукописи XI века.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 335—336.

Історія рукопису Четьїх-Міней, що був розірваний на частини.

Макарий, епископ тамбовский. О Новгородских Макарьевских Четиих-Минеях. (Заметки).— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 68—73 (смесь и библиогр.).

Срезневский И. И. Несколько слов о Супрасльской рукописи XI века.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, стор. XXXII—XXXIV.

Історія з рукописом, якого було розірвано на три частини.

Срезневский И. И. Минеи четии в списках XV—XVI века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 105—119.

Опис рукописів

Петров Н. Рукописная «Четья» 1397 года западнорусского происхождения.— Рус. филолог. вестн., т. V, 1881, стор. 54—57.

Мова йде про Четью 1489 р; опис рукопису, словник українських слів.

Описание Великих Четьих-Миней Макария Митрополита Всероссийского. А. В. Горского и К. И. Невоструева. С предисл. и дополн. Е. В. Барсова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1884, кн. 1, стор. 1—65 (материалы историко-литературные); 1886, кн. 1, стор. 65—184.

Бобровский П. Судьба Супрасльской рукописи.— ЖМНП, ч. CCLIII, 1887, октябрь, стор. 268—311; ч. CCLIV, 1887, декабрь, стор. 79—102.

Історія з пам'яткою X—XI ст. (одна з найдавніших кириличних пам'яток старослов'янської мови), що належала Супрасльському монастирю (біля м. Білостока); була розірвана на три частини і розібрана різними особами; зміст її — 24 житія святих, 20 слів Іоанна Златоуста, одне слово Єпіфанія Кіпрського і одне патріарха Фотія; рукопис цей є Четьєю-Мінеєю на березень місяць; без початку і кінця.

Попов Н. К вопросу о Супрасльской рукописи.— ЖМНП, ч. CCLIV, 1887, декабрь, стор. 304—306.

Бобровский П. Дополнения к статье: «Судьба Супрасльской рукописи».— ЖМНП, ч. CCLIV, 1887, декабрь, стор. 307—315.

Бобровский П. Еще заметка с Супрасльской рукописи.— ЖМНП, ч. CCLVI, 1888, апрель, стор. 339—347.

Історія рукопису.

Карпинский М. Западнорусская Четья 1489 года.— Рус. филолог. вестн., т. XXI, 1889, стор. 59—106.

Опис рукопису; характеристика мови; українські слова.

И. Б-в. Минеи-Четии.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 37 півтом. СПб., 1896, стор. 338.

Сперанский М. Н. Сентябрьская Минея-Четья домакарьевского состава.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1896, стор. 235—257 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIV, 1896, № 4, стор. 1—23).

Реконструкція складу вересневої Четї-Мінеї кін. X—XII ст.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 37 — огляд найстаровинніших Міней, відомих на Русі.

Сперанский М. Н. Октябрьская Минея-Четья домакарьевского состава.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VI, кн. 1, 1901, стор. 57—87.

Перетц В. Супрасльская рукопись.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 63 півтом. СПб., 1901, стор. 85.

Сперанский М. Н. Славянская Метафрастовская Минея-Четья.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 4, 1904, стор. 172—202.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 21—22 — огляд Четьїх-Міней.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 204—213 — історія і характеристика Четьїх-Міней.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 104—106 — аналіз і характеристика Четї-Мінеї найдавнішого складу.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 433—437 — аналіз і характеристика Четьїх-Міней Макарія.

Збірники різні

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

S. Изборники.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 804—823.

Огляд численних збірників староруської літератури (Ізборники Святослава 1073 і 1076 рр., Пчола, Ізмарагд, Златая цѣпь, Четьї-Мінеї, Пролог, Торжественник, Златоуст, Учительне євангеліє, Златоструй, Андріатис, Маргарит, Ліствиця, Паренесис, збірник слів Григорія Богослова, Патерики — перекладні і Києво-Печерський та інші збірники).

Изборники.— БСЭ. Т. 17, изд. 2-е. 1952, стор. 362.

Андріатис

(Див. Іоанн Златоуст)

Златая цѣпь

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 477—493 — уривки текстів із Златой цѣпи: Слово о князѣх, Слово о друзѣх, Слово о страсѣ, Слово о челяди, Слово о таинѣ, Слово о синѣх, Слово и смиреніи, Слово о храборствѣ (за рукоп. XIV ст.); всі слова — руського походження; коментар до них.

II

Филарет, еп. рижский. Содержание рукописи Златая чѣпь, принадлежащей к началу XIV века и хранящейся в библиотеке Сергиевой лавры.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846 (год второй), № 2, стор. 45—48.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 92—93 — огляд Златой цѣпи.

Петухов Е. В. Материалы и заметки по истории древней русской письменности. II. К вопросу о «Златых цѣпях» — Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XIII, 1894, стор. 33—60.

Описи двох рукописів (XVI и XVII ст. ст.) Златой цѣпи; аналіз груп збірника.

Н. Б. Златая цѣпь.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 600—601.

Пономарев Л. И. К литературной истории сборников «Златая чепь».— Учен. зап. Казан. унив., год LXXXIII, 1916, кн. 8, стор. 1—32.

Про видання пам'ятки; література питання; склад Златой чепи; стаття не закінчена.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 262—263 — огляд Златой цѣпи.

Златоструй, Златоуст

(Див. Іоанн Златоуст)

Ізборники Святослава

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 261—288 — уривки з Ізборника Святослава 1073 р.; з коментарем (тут вміщено зокрема статтю Георьгия Хуровьска о образѣх); на стовп. 289—306 — уривки з Ізборника Святослава 1076 р; з коментарем.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 26—27 — відомості про Ізборники Святослава 1073 і 1076 рр.; на стовп. 419—435 — уривки текстів з обох Ізборників.

Амфилохий, архим. О переводе св. Кириллом и Мефодием апостола.— Труды II археолог. съезда. Вып. 1. СПб., 1876, стор. 16—33.

Уривки текстів перекладу Апостола у різних пам'ятках і збірниках (Ізборник Святослава 1076 р., Пандекти Антіоха XI ст.).

Изборник великого князя Святослава Ярославича 1073 года. Иждивением члена-учредителя Общества любителей древней письменности Т. С. Морозова. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № LV, 1880. X+266 стор.

На стор. I—X — передмова Г. Карпова; на арк. I—266 — відтворено фотолітографічним способом оригінал (із кольоровими репродукціями малюнків).

Рец.: *А. С.*— Рус. филолог. вестн., т. IV, 1880, стор. 280—289.

Изборник великого князя Святослава Ярославича 1073 года с греческим и латинским текстами. С предисл. Е. В. Барсова и запискою А. Л. Дювернуа.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1882, кн. 4, стор. I—XXV+1—32+1—184.

На стор. 1—184 — текст Ізборника (не повністю), надрукований ще в 1856—1866 рр. О. Бодянським.

Шимановский В. К истории древнерусских говоров. Исследование с приложением полного текста Сборника Святослава 1076 г. В. Шимановского. Варшава, 1887. 2+104+III+0112 стор.+1 табл.

На стор. I—104 — палеографічний опис рукопису Ізборника Святослава 1076 р. і Галицького євангелія XIII ст. та мовний аналіз цих пам'яток; на стор. 01—0112 — текст Ізборника 1076 р.

Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. CCLV, 1888, февраль, стор. 524—527; *Смирнов А.*— Рус. филолог. вестн., т. XIX, 188, стор. 74—117; *Смирнов А.* По поводу издания Сборника 1076 г.— Рус. филолог. вестн., т. XX, 1888, стор. 303—310.

Шимановский В. Сборник Святослава 1076 г. Изд. 2-е, исправл. Варшава, 1894. X+11—124+IV стор.

На стор. III—VII — вступні замітки з приводу рецензій на перше видання збірника; на стор. 11—124 — текст Ізборника; на стор. I—IV — примітки

Рец.: *Некрасов Н.*— ЖМНП, ч. СССXIII, 1897, октябрь, стор. 393—419; *Кульбакин С.* Святославов сборник 1076 года в последнем издании.— ЖМНП, ч. СССXV, 1898, январь, стор. 203—209.

Бобров В. А. К исправлению печатного текста Сборника 1076 года.— Рус. филолог. вестн., т. XLVII , 1902, стор. 243—258; т. XLVIII, 1902, стор. 468—476.

Внесено поправки до видання Ізборника Святослава 1076 р., здійсненого в 1894 р. В. Шимановським.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 1—15 — Древние церковнославянские стихотворения IX—X веков (характеристика давньої віршової літератури; списки віршів); на стор. 11—13 — текст похвали царю Симеону в Ізборнику Святослава 1073 р. (поч.· «Великый в цьсарих Симеон...»).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 10 — загальна характеристика Ізборників Святослава 1073 і 1076 рр ; на стор. 20—21 — уривок із Ізборника 1076 р. про читання книг і поученіє Ксенофонта дітям.

Абрамович Д. І. Ізборник Святослава 1076 р. і патерики.— Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст., письм. та мови, вип. 3, 1931, стор. 11—15.

Про запозичення в Ізборнику із Скитського, Азбучного та Єрусалимського патериків; зразки текстів.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 9—12 — тексти уривків з Ізборників Святослава 1073 р. (за вид. Общ. любит. древн. письм., СПб, 1880) і 1076 р. (за вид. Шимановського, Варшава, 1887); коротка характеристика збірників.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 33—35 — уривки тексту з Ізборників Святослава 1073 і 1076 рр. (за вид. Общ. любит. древн. письм., СПб., 1880, і Шимановського, Варшава, 1894).

II

Филарет, митр. О русской риторике XI века.— ЖМНП, ч. IX, 1836, февраль, стор. 233—235.

Огляд матеріалу з Ізборника Святослава 1073 р., що стосується риторики і теорії словесності.

Буслаев Ф. Заметки о старине и народности. Связь позднейших лечебников з Изборником Святослава 1073 года.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 150 (смесь и библ.).

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 174—175 — характеристика обох Ізборників Святослава.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 24—26 — огляд Ізборників Святослава.

Отчет о деятельности Харьковского историко-филологического общества за 1891—93 г.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. 5, 1893, стор. I—XIX.

На стор. VIII — про роботу М. С. Дринова про Ізборник Святослава 1076 р.

Розенфельд А. Язык Святославова Изборника 1073 г.— Рус. филолог. вестн., т. XLI, 1899, стор. 152—197.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 129—131 — зміст і склад Ізборників Святослава 1073 і 1076 рр.

Лавров П. Хиландарский сборник № 24.—Рус. филолог. вестн., т. XLVIII, 1902, стор. 349—361.

Характеристика і опис сербського збірника XIV ст., багато в чому ідентичного з Ізборником Святослава 1073 р.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 481—486 — література питання про Ізборники Святослава 1073 і 1076 рр.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 311—321 — розгорнута характеристика Ізборників Святослава 1073 і 1076 рр.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор. 53—55 — використання Стословця Геннадія Константинопольського в Ізборнику Святослава 1076 р.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 88—90 — історико-літературні відомості про Ізборники Святослава.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 61—62 — огляд Ізборників Святослава 1073 і 1076 рр.

Абрамович Д. І. До питання про джерела Ізборника Святослава 1076 року.— Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст., письм. та мови, вип. 2, 1929, стор. 65—74.

Редактор Ізборника Святослава 1076 р. користувався Ізборником Святослава 1073 р.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 191—192 — огляд і характеристика обох Ізборників Святослава.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 88—89 — характеристика Ізборників Святослава.

Изборники Святослава.— БСЭ. Т. 17, изд. 2-е. 1952, стор. 362.

Будовниц И. У. «Изборник» Святослава 1076 года и «Поучение» Владимира Мономаха и их место в истории русской общественной мысли.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 44—75.

Данилов В. В. Письма Исидора Пелусиота в Изборнике Святослава 1073 года.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 335—341.

Ізмарагд

(Див. також Іоанн Златоуст)

I

Карнеев А. Вероятный источник «Слова о среде и пятке».— ЖМНП, ч. CCLXXVII, 1891, сентябрь, стор. 160—175.

Слово про шанування середи і п'ятниці, вміщене в Ізмарагді.

Яковлев В. А. К литературной истории древнерусских сборников. Опыт исследования «Измарагда». Одеса, 1903. 301+III стор.

Детальний аналіз і характеристика збірника: література питання; описи рукописів із текстами Ізмарагдів; великі виписки текстів.

Рец.: *Сумцов Н. Ф.*— Зап. Харьк. унив., 1894, кн. 1, стор 1—12 (критика и библиогр.); *Соболевский А* — ЖМНП, ч. CCXCI, 1894, январь, стор. 233—238

Петухов Е. В. Материалы и заметки из истории древней русской письменности.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 4, 1904, стор. 141—172.

На стор. 151—153 — текст поучення Петра про піст і молитву з Ізмарагда.

Извергин В. Материалы для литературной истории древнерусских сборников. I—II.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. LXXXI, 1905, № 1, стор. 1—78.

На стор. 16—78 — Два Измарагда имп. публ. библиотеки; опис рукописів, зразки тексту.

Франко Ів. Пісня про правду і неправду.— ЗНТШ, т. LXX, 1906, стор. 5—70.

На стор. 29—32 — тексти Слова о правдѣ и о неправдѣ (з Сваричівського Ізмарагда і Перемишльського пролога 1632 р.); на стор. 60—62 — текст Притча о правдѣ и кривдѣ (за рукоп. XVIII ст.); в статті — детальний аналіз творів на тему правди і неправди.

Яворский Ю. А. Малорусский отрывок Измарагда XVII в. Берлін, 1908. 12 стор. (Окремий відбиток із Jagič Festschrift: Zbornik u slavu V. Jagiča).

Текст; аналіз його.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXXV, 1908, стор. 211—214 (бібл.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 22 — текст Слово святого Єфрема, како слушати книг (поч.: «Єгда, брате, лукавый ти помысл мутить ум...», за рукоп. Ізмарагда XVI ст.).

Перетц В. Н. К истории литературного движения на Украине в XV в. Опыт перевода «Измарагда». Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 3, 1929, стор. 1—19.

Література питання; опис українських списків Ізмарагда XV і XVII ст. ст.; характеристика мови; наведені численні тексти.

II

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 72—73 — огляд деяких списків Ізмарагда.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 263—264 — огляд Ізмарагда

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 157—162 — походження і склад Ізмарагда; аналіз збірника.

Люцидарій

I

Тихонравов Н. Луцидариус.— Лет. рус. лит. и древн., т. 1, 1859, стор. 33—68 (материалы).

На стор. 41—66 — текст Сія кніга именуемая лусидаріюс сирѣчь просвѣтітель, яже глаголет толкованіем; в статті — літературна історія і характеристика Люцидаріуса.

Архангельский А. С. К истории древнерусского Луцидариуса. Сличение славянорусских и древненемецких текстов.— Учен. зап. Казан. унив., год LXV, 1898, кн. 1, стор. 145—188; кн. 10, стор. 71—114; кн. 12, стор. 33—74; 1899, кн. 2, стор. 111—144; кн. 4, стор. 37—81; кн. 5 і 6, стор. 27—72.

Рукописи пам'ятки; видання, паралельний огляд текстів, виданих Порфир'євим і Тихонравовим, німецького і руського тексту, латинського, німецького, руського, на стор 93—97 (кн. 10) — уривок українського тексту Люцидаріуса за рукоп. XVII ст.

Карский Е. Ф. Малорусский люцидарий по рукописи XVII века. Текст, состав памятника и язык. Варшава, 1906. 57 стор.

Рец.: *Перетц В* — ЗНТШ, т LXX 1906, стор 212—213 (бібл.).

II

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66, № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 712 — характеристика Люцидаріуса

Галахов А. История русской словесности...

На стор 186—187 — огляд Люцидаріуса.

Архангельский А. К истории немецкого и славянских луцидариусов.— Учен. зап. Казан. унив., год LXIV, 1897, кн. 2, стор. 89—132; кн. 4, стор. 171—223.

Література питання; порівняння німецьких і чеських Люцидаріїв (робота, можливо, не закінчена).

Архангельский А. С. Отчет о научных занятиях во время за-

граничной командировки в 1894—1896 гг.— Учен. зап. Казан. унив., год LXV, 1898, кн. 3, стор. 1—34 (унив. летопись).

Про рукописи і друковані видання Люцидаріуса, апокрифічні твори, стародавні євангелія.

Петухов Е. В. О следах непосредственного влияния немецкой литературы на древнерусскую.— Труды X археолог. съезда. Т. III. М., 1900, стор. 59—61 (протоколи).

Преніє живота і смерті є перекладом німецької книжки XVI ст.; Люцидаріус теж перекладено з німецької мови.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 139—141 — характеристика Люцидарія

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор 286—288 — аналіз і характеристика Люцидарія.

Пчола

I

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 117—159.

На стовп 143—146 — уривки текстів із Пчоли (за рукоп. XIV—XV ст) з паралельним грецьким текстом.

Книга Пчела. Памятник древней русской словесности (переведенный с греческого).— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 25, 1857, стор. 1—CVI+1—64.

На стор 1—CVI — передмова П. Безсонова· характеристика Пчол, їх літературна історія, найстаріший переклад, зроблений русином; рукописи Пчоли XIV—XVI ст. ст, опис їх; численні тексти з цих рукописів, на стор 1—64 — текст перших 7 розділів Пчоли (за рукоп. XV ст., з вар)

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 545—558 — уривки з Пчоли (за рукоп. синод. б-ки, з вар. за списками XVI і XVII ст. ст.); з коментарем, на стовп 631—642 — уривки з Пчоли (за списком XVII ст.); з коментарем.

Семенов В. Древняя русская Пчела по пергаменному списку.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LIV, 1893, № 4. I—LXVI+1—444 стор.

Вступна стаття; текст Пчоли за рукоп. XIV—XV ст. і паралельний грецький

Семенов В. Материалы к литературной истории русских Пчел.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 2(173), стор. I—XVI+1—76 (материалы историко-литературные).

Рукописи Пчоли і джерела її статей; на стор. 1—65 — текст Пчоли (за списком XVII ст., з вар за іншими рукоп.).

Сперанский М. Н. Переводные сборники изречений в славяно-русской письменности. Исследование и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4 (199), стор. 1—VI+1—154+1—48; 1905, кн. 1 (212), стор. 155—450; кн. 2(213), стор. 451—578+49—245+III—VI. (Є окремий відбиток, М., 1904).

Історія афоризмів та їх зібрань в старій класичній і візантійській літературах; Священні паралелі Іоанна Дамаскіна; Пчоли — руська (література питання, грецькі списки; змісти Пчол; рукописи руських Пчол, в т. ч. українських), сербська, болгарська; українська Пчола 1599 р., перекладена на Волині в Дермані; афоризми Менандра, Григорія Богослова, Нила і Ісихія, Варнави; безіменні флорилегії, Сирах, Соломон, Стослов Геннадія, Євагрій, Фаласій, Іоанн Златоуст, Цвѣты дарований. На стор. 1—48, 49—245 — тексти: із так званих Священних паралелей Іоанна Дамаскіна (за рукоп. XVI ст), Пчола з Мѣрила правєдного (за рукоп. XIV ст.); Пчола сербська (рукоп. XVII ст); Пчола болгарська (рукоп. XV ст.); Пчола 1599 р. (укр. список XVII ст.); афоризми Нила Синайського (рукоп. XVI ст), Іоанна Златоуста (сербський рукоп. XVIII ст. з паралельним грецьким текстом); Цвѣты дарований (рукоп. XVIII ст.).

Рец.: *Карский Е.* — Рус. филолог. вестн., т. LIII, 1905, стор 349—350; *Франко Ів* — ЗНТШ, т. LXXV, 1906, стор. 205—208 (бібл).

Розанов С. П. Материалы по истории русских Пчел. [СПб.], 1904. 428 стор. (Памятн. древн. письм. и искусства, № CLIV).

Численні тексти Пчол.

Рец: *Михайлов А.* — Рус. филолог. вестн, т LIII, 1905, стор. 324—330; *Франко Ів* — ЗНТШ, т. LXXIV, 1906, стор. 208—209 (бібл.).

Покровский Ф. И. Словеса из святых книг собрана.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, кн. 1, 1907, стор. 219—249.

На стор. 221—249 — тексти чотирьох слів і Пчоли.

Щеглова С. А. «Пчела» по рукописям киевских библиотек. Опыт изучения и тексты. С. А. Щегловой. [СПб.], 1910. II+102+83 стор. (Пам. древн. письм. и искусства, № CLXXV).

Зміст: «Пчела» в исследованиях русских ученых (подано огляд літератури питання); обзор киевских списков «Пчелы»; украинская «Пчела» Киев. дух. акад.; украинская «Пчела» Киево-Печерской лавры; на стор. I—24 (друга пагінація) — текст Пчоли за українським списком поч. XVIII ст. Київ. дух. акад. (без початку; початкові слова: «...морстей глубинѣ...»); на стор. 25—53 — текст Пчоли за чотирма списками Київ. дух. акад. (поч. «Пчела летит на звон, а мудрый человѣк на полезное слово..», за рукоп. XVII—XIX ст. ст.); на стор. 55—63 — 2 уривки тексту із 58 розділу Пчоли: 1) поч.: «Всяк взревыи на жену с похотью...», за рукоп XV ст.; 2) поч.: «Подобает женѣ мужа своего...», за рукоп. XVII—XVIII ст.; на стор. 65—83— уривки текстів Пчол руської редакції: 1) поч.: «Пчела птица прилетает..», за двома рукоп. XVIII і XVII—XVIII ст.; 2) поч.: «После Христова воскресения...», за двома рукоп. XVII—XVIII і XVIII ст; 3) поч.: «Что есть чѣловеку умну...», за рукоп. XIX ст.

Рец.: *Свєнціцький І.* — ЗНТШ, т. CIII, 1911, стор. 234—235 (бібл.).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 24—26 — текст Для житія (уривки з Пчоли в українській копії поч. XVIII ст).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 544—546 — Пчела: історико-літературна довідка та уривки текстів (за вид. С. Щеглової Пчела по рукописям киевских библиотек, СПб., 1910, за рукоп. поч. XVIII ст.).

II

Сухомлинов М. И. Замечания о сборниках, известных под названием «Пчел».— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 222—234 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 494—509).

Характеристика Пчол, склад їх; списки твору; афоризми Демокріта у Пчолах.

Огоновський О. Історія літератури руської...

На стор. 91—92 — огляд Пчоли.

Пчела.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 50 півтом. СПб., 1898, стор. 863—864.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 49—52 — характеристика Пчоли; її склад.

Сперанский М. Н. Славянорусские переводы Пчелы.— Труды XI археолог. съезда. Т. II. М., 1902, стор. 130 (протоколи).

Тези доповіді: руський переклад зроблено в XIII—XIV ст.; український переклад Пчоли здійснено в 1599 р. в Дерманському монастирі з друкованого видання Гесснера (1516 р.) і стоїть він в зв'язку з виданням Острозької біблії.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема Пчола; списки твору; зразки давньої лексики в ньому.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 20 февраля — 6 марта 1910 года.— Унив. изв., 1910, май, стор. 1—14.

На стор. 10 — про рукописи Пчоли (зокрема про українські); матеріал С. Щеглової.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 309—310 — характеристика Пчоли.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 90—91 — історико-літературна характеристика Пчоли.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. II...

На стор. 116 — характеристика Дерманської Пчоли.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 173—176 — огляд і характеристика Пчоли.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 89—90 — характеристика Пчоли.

Йосиф Санін (Волоцький)

Йосиф Санін народився в 1439 чи 1440 р. у сім'ї вотчинника села Язвище; литовського походження. На восьмому році життя почав навчатися грамоти у Воздвиженському монастирі; у 20 років постригся в монахи у Боровському монастирі, настоятелем якого став у 1477 р. В 1479 р заснував монастир біля Волоколамська; вів жорстоку боротьбу проти єресі жидовствуючих і переслідував їх. Помер 9 вересня 1515 р. Автор численних богословсько-полемічних творів, листів, посланій.

I

Перетц В. Н. «Просветитель» Иосифа Санина в украинском переводе начала XVII в. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 1, 1928, стор. 108—167.

Характеристика єресі жидовствуючих і Просвітителя, опис українського рукопису із перекладом цього твору, численні тексти із перекладу паралельно з російськими текстами.

II

Попов А. В. Иосиф (Санин).— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 425.

Біографія і характеристика діяльності Йосифа Волоцького, огляд його літературної спадщини; література питання.

Йосиф Флавій

(Див. також Повісті перекладні)

Йосиф Флавій народився в 37—38 р. н. е. в Іудеї. Його батько Матвій належав до знатного іудейського священицького роду, а по матері він був із царської династії. Одержав блискучу освіту. У 19 років приєднався до партії фарисеїв. На 26 році життя зробив подорож до Рима, де здобув протекцію римської імператриці. Під час іудейського повстання проти римського ярма (66 р. н. е.) керував діями в Галілеї. Коли впала кріпость Галілеї Йотапата, Йосиф здався в полон римлянам і закликав до покори іудеїв. Прорік імператорську владу римському полководцю Веспасіану. Під час усієї іудейської війни був почесним бранцем Веспасіана. Коли Веспасіан справді став римським імператором,

він відпустив Йосифа на волю, давши йому своє родове ім'я Флавій, римське громадянство, маєток, в його честь була воздвигнута в Римі статуя. У перше десятиліття другого століття Флавій був іще живий. Автор ряду історичних творів, які стосуються Іудеї.

I

[Иосиф Флавий] Історіа о раззореніи послѣднем святаго града Іерусаліма от рімскаго цесаря Тіта, сына Веспасіанова. Вторая о взятіи славнаго столічнаго града греческаго Константінополя (иже и Царьград) от турскаго султана Махомета втораго. М., 1713. 307 стор.+1 арк.

[Иосиф Флавий]. Історіа о раззореніи послѣднем святаго града Іерусаліма от рімскаго цесаря Тіта сына Веспасіанова. Вторая о взятіи славнаго столічнаго града греческаго Константінополя (иже и Царьград) от турскаго султана Махомета втораго. СПб., 1716. 307 стор.

Відомий неповний екземпляр

[Иосиф Флавий]. Історіа о раззореніи послѣднем святаго града Іерусалима от рімскаго цесаря Тіта сына Веспасіанова. Вторая о взятіи славнаго столічнаго града греческаго Константінополя иже и Царь Град) от турскаго султана Махомета втараго. СПб., 1723. 2+317 стор.

Иосиф Флавий. Иосифа Флавия Древности иудейские. С лат. на рос. яз. переложенная Михайлом Самуйловым. 4. 1—3. СПб., 1779—1783. 4. 1—1779. 16 ненум.+403 стор.; ч. 2—1781. 421 стор.; ч. 3 — 1783 465+10 ненум. стор.

Иосиф Флавий. Иосифа Флавия Древности иудейские. С лат. на рос. прелож. Михайлом Самуйловым. Ч. 1—3. Изд. 2-е. СПб., 1781—1783. Ч. 1—1783. 14 ненум.+403 стор.; ч. 2—1781. 421 стор.; ч. 3—1783. 465 стор.

Иосиф Флавий. Иосифа Флавиа о войне иудейской. Ч. 1—2. С лат. на рос. яз. пер. Колыванского наместничества верхней расправы председателем, титулярным советником Михайлом Алексеевым. СПб., 1786—1787. Ч. 1—1786. 267 стор.; ч. 2—1787. 341 стор.

Иосиф Флавий. Иосифа Флавия Древности иудейские. С лат. на рос. яз. прелож. Михайлом Самуйловым. Ч. 1—3. Изд. 3-е. СПб., 1795. Ч. 1. 14 ненум.+403 стор.; ч. 2. 421 стор.; ч. 3. 465+10 ненум. стор.

Отрывок из Иосифа Флавия о чудесных знамениях, предшествовавших разрушению Иерусалима (перевод митр. Платона).— Христ. чтен., т. XXXIX, 1830, стор. 156—254.

Уривки тексту в перекладі російською мовою

Срезневский И. И. Книга Иосифа Флавия о войне иудейской

в древнем переводе. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXXXI—XC.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1880, стор. 140—144.

Опис рукопису і зразок тексту.

Флавий Иосиф. Иудейская война. Перевод Я. Л. Чоркопа. С предисл. и примечаниями Я. И. Израэльсона. СПб., 1894.

Рец.: *Р. Б. Н.*— Христ. чтен., 1896, ч. I, стор. 754.

Eisler R. Die slavische Uebersetzung der 'Ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ des Flavins Josephus.— Byzantinoslavica, т. II, ч. 2, 1930, стор. 305—373.

Література питання про Історію Флавія, перелік списків; відношення повісті до єресі жидовствуючих; питання про походження християнських мотивів у повісті; видано невистачаючі місця грецького тексту, відомі у слов'янському перекладі.

Istrin V. La prise de Jérusalem de Josèphe le Juif. Texte vieux-russe publié integralement par V. Istrin. T. I. Париж, 1934. XIV+251+5 стор. т. II, Париж, 1938. 10+278+4 стор.

Текст твору Іосипа Еврѣина о полоненіи Іерусалима (поч.: «В то же врѣмя мятежу бывшу...», за рукоп. XVI ст. з варіантами за 7 рукоп. XV—XVI ст. ст.); старорусько-грецький словник.

Мещерский Н. А. История иудейской войны Иосифа Флавия в древнерусском переводе. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1958. 576+2 стор.

Археографічний та історико-літературний нарис про повість: історія тексту, зміст його, мова і стиль перекладу; коментарі, покажчики; на стор. 165—467 — текст (поч.: «В то же время мятежю бывшю...», староукраїнський текст за Віленським хронографом XVI ст. з різночитаннями за 8 списками XV—XVI ст. ст.).

Рец.: *Гудзий Н. К.* Новейшее издание и исследование выдающегося переводного памятника древней Руси.— Изв. АН СССР. Отд. литер. и яз. Т. XVII, вып. 6, 1958, стор. 561—569

II

Свидетельство Иосифа Флавия об Иисусе Христе.— Христ. чтен., 1834, ч. I, стор. 176—198.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. Т. I. М., 1866. IV+227 стор.

На стор. 116—140 — Історія іудейської війни Йосифа Флавія як джерело хронографів; сербський список Історії зроблено з руського перекладу; аналіз вставок з Історії в хронографі.

Барсов Е. В. Слово о полку Игореве как художественный памятник Киевской дружинной Руси. Т. I. М., 1887. XIX+3+432+16 стор.

На стор. 214—272 — переклади Історії іудейської війни; порівняння її стилю із стилем Слова о полку Ігоревім; автор Слова був знайомий з твором Йосифа Флавія.

Орлов А. С. Об особенностях формы русских воинских повестей (конца XVII в.).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1902, кн. 4(203), стор. 1—50 (исследования).

Аналіз воїнських стилістичних формул у Слові о полку Ігоревім, у літописах, у Йосифа Флавія.

Иосиф архим. **(Петровых).** Иосиф Флавий.—Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 356—367.

Біографічні відомості про Йосифа Флавія; характеристика його діяльності; огляд і оцінка літературної спадщини; література питання; на стовп. 367—378 — додаткова стаття М. Муретова Иосиф Флавий и его свидетельство о Христе.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии. X. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, 1910, № 3.

На стор. 169 — переклад Історії іудейської війни відноситься до домонгольського періоду.

Мансикка В. Житие Александра Невского. СПб, 1913, стор. 27—32. (Пам. древн. письм. и искусства, № CLXXX).

В житії є запозичення з Історії Йосифа Флавія.

Истрин В. М. Иудейская война И. Флавия в древнем славянорусском переводе.— Учен. зап. высшей школы Одессы, т. II, 1922, стор. 27—40.

Переклад зроблено на Русі в кін. XI або на поч. XII ст.

Перетц В. Н. К изучению Слова о полку Игореве. II. «Слово» и Библия.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924, стор. 23—55.

У Слові є словникова схожість з Флавієм.

Перетц В. М. Слово о полку Ігоревім. Пам'ятка феодальної України-Русі XII в. К., Вид-во ВУАН, 1926. IX+3 ненум.+ 351+6 ненум. стор.

На стор. 39, 59 — автору Слова був відомий переклад Історії іудейської війни.

Орлов А. С. К вопросу об Ипатской летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, стор. 93—129.

На стор. 118—120 — вплив Іудейської війни на Іпатський літопис.

Маслов С. І. До питання про літературну спадщину С. В. Лукомського.— Ювіл. збірник на пошану акад. М. С. Грушевського. Т. II. К., 1928, стор. 253—260.

Характеристика перекладів С. Лукомського з Іудейської війни; опис рукопису; порівняння окремих уривків перекладу з латинським перекладом Руфіна (1513—1514 р.).

Мещерский Н. А. Из наблюдений над древнерусским переводом «Истории иудейской войны Иосифа Флавия».— Доклады Акад. наук СССР, серия В, № 2, 1930, стор. 19—25.

Мовно-стилістичний аналіз.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 6—9 — повість про Іудейську війну перекладена в XI ст.; можливість її впливу на стилістику воїнських повістей.

Орлов А. С. Древняя русская литература...

На стор. 46—47 — Історія іудейської війни увійшла в компілятивний хронограф і вплинула на стиль літопису та воїнських повістей.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 83—84 — література питания; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 143—150 — аналіз повісті Йосифа Флавія про розорення Єрусалиму.

Гудзий Н. К. «История иудейской войны» Иосифа Флавия в древнерусском переводе.— В кн.: Старинная русская повесть. Статьи и исследования под ред. Н. К. Гудзия. М.—Л., 1941, стор. 38—47.

Питання про вставки у староруському перекладі Історії Йосифа Флавія.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 102—103 — характеристика Іудейської війни Йосифа Флавія.

Мещерский Н. А. К вопросу о датировке Виленского хронографа.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 380—386.

Переписаний хронограф не пізніше кінця 50-х рр. XVI ст.; містить Історію Іудейської війни Йосифа Флавія.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 103—104 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 142—148 — аналіз Іудейської війни Йосифа Флавія, література питання.

Іоанн, екзарх болгарський

(Див. також Іоанн Дамаскін)

Іоанн, екзарх болгарський, був сучасником болгарського царя Симеона (який помер у 927 р.) і багато працював у галузі болгарської літератури.

I

Калайдович К. Иоанн, ексарх болгарский. М., 1824. VI+2+222 стор.+16 табл.

На стор. 1—84 — розвідка: Иоанн — екзарх болгарский; початок слов'янських письмен; Кирило та Мефодій і їх труди; відомості про Іоанна, екзарха болгарського, і огляд його творчості — переклад Богословія Іоанна Дамаскіна і Шестоднева Василія Великого; греко-слов'янська граматика; переклад Філософії Дамаскіна; в статті — численні тексти; на стор. 129—132 — текст Пролог, сътворен Иоанном Прозвутеръм, екзархомь българьском, иже есть и прѣложил книгы сия (поч.· «Понеже убо святыи человѣк. .», за рукоп XII ст., з вар.; це передмова до перекладу Богословії Дамаскіна); на стор. 133—136 — О числе книг Ветхого и Нового завета (паралельні тексти з Іоанна екзарха, Ізборника Святослава 1073 р. і з перекладу Амвро-

сія); иа стор. 138—142 — текст Іоаиа ексарха Прелог (поч.: «Что краснѣе, что ли и слаже..», за рукоп. 1263 р., з вар.; це передмова до Шестоднева); иа стор. 143—163 — Шестодиье, съпсаио Іоаиом презвитером... (поч.: «В иачело сътвори бог иебо и землю...», за рукоп. 1263 р.; це перший розділ Шестодиева); иа стор. 164—166 — текст двох післямов граматика Федора до першої половиии Шестодиева (поч.: «В име отца и сыиа...», за рукоп. 1263 р.) і другої (поч.: «Хвалу тебѣ въздаю..», за тим же рукоп.); иа стор. 167—173 — Киига святаго Иваиа Дамаскииа философскаа о осмих чястех слова, переведе же еа Иваи Презвитер, ексарх болгарскій, от еллииcкаго языка в словеискій (поч.: «По божію образу създаииому человѣку...», за рукоп. XVI ст., з вар.); иа стор. 174—177 — Іоаииа Презвитера, ексарха болгарского, Слово на вшествіе господа иашего Ісуса Христа (поч.: «Веселитеся, иебеса, радуйся, земле...», за рукоп. 1535 р., з вар.).

Славянорусские сочинения в пергаменном сборнике И. Н. Царского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 7 (год третий), стор. 1—XXV+1—66 (материалы отечественные).

На стор. 42—56 — тексти двох слів Іоаииа, екзарха болгарського (за списком XIV ст., з різиочитаииями за іишими списками); з передмовою О. Бодяиського.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 341—346 — уривки з передмови Іоаииа, екзарха болгарського до перекладу Іоаииа Дамаскіиа; з коментарем (за вид. Калайдовича, 1824).

Библиографические материалы, собранные Андреем Поповым. 1. Описание сборника русского письма конца XII века.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. 1—48.

На стор. 37—40 — Слово Іоаииа, екзарха болгарського (поч.: «Веселитеся, иебеса, и радуйся, земле...»).

Шестоднев, составленный Иоанном Ексархом Болгарским. По харатейному списку Московской синодальной библиотеки 1263 года слово в слово и буква в букву.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 3, стор. I—XXXII+1—6+1—254.

Текст Шестоднева; з передмовою А. Попова.

Попов А. Богословие святого Иоанна Дамаскина в переводе Иоанна Ексарха Болгарского. По харатейному списку Московской синодальной библиотеки буква в букву и слово в слово.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1877, кн. 4, стор. 1—69+1—422.

На стор. 1—422 — текст Богословія («Пролог сътвореи Иоаиом прозвутеръмь ехсархомь българьскомь»; за списком XII ст.).

Н. П. [Петров Н.]. Слово Иоанна Экзарха Болгарского на рождество Христово (новооткрытый памятник древиеболгарской письменности).— Труды Киев. дух. акад., 1889, № 10, стор. 293—302.

На стор. 297—302 — текст слова (поч.: «Христосу правдивому солицю...», за українським рукоп. XVI ст. з різиочитаииями за ін-

шнм списком); слово це автор приписує Іоанну, екзарху болгарському.

Петров Н. Слово Иоанна, Экзарха Болгарского на богоявлеиие господне.— Труды Киев. дух. акад., 1889, № 11, стор. 440—447.

Текст слова (поч.: «Бог господьсвѣт велыкый свѣтлый...», за рукоп. XVI ст.).

Петухов Е. В. Материалы и заметки из истории древней русской письменности.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 4, 1904, стор. 141—172.

На стор. 143—149 — текст слова Іоанна пресвітера, екзарха болгарського.

II

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 249—251 — відомості про літературну діяльність Іоанна, екзарха болгарського.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 133—134 — про рукопнси творів Іоанна, екзарха болгарського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 5 — обсяг літературної діяльності Іоанна; література пнтання.

Леонид, архим. Филологическая записка.— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890, стор. 327—331.

Порівняння спнсків Шестоднева Іоанна, екзарха болгарського, за сербським рукоп. 1263 р. і за рукоп. Чудова монастиря 1491 р.

Петухов Е. Болгарские литературные деятели древнейшей эпохи на русской почве. (Историко-библиографические очерки).—ЖМНП, ч. CCLXXXVI, 1893, апрель, стор. 298—322.

На стор. 310—317 — характеристнка літературної діяльності Іоанна екзарха; списки його творів і публікація їх; література питання; характеристика творчості.

В. П. Иоанн экзарх болг.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб.; 1895, стор. 673—674.

Соболевский А. Иоанн экзарх болгарский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 25—27.

Огляд літературної спадщнни Іоанна, екзарха болгарського; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 85—86 — про літературну спадщнну Іоанна, екзарха болгарського; на стор. 284—285 — характеристика його Шестоднева.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 47—48 — огляд літературної діяльності Іоанна, екзарха болгарського.

Іоанн Зонара

(Див. також Хронографи)

Іоанн Зонара жив приблизно в кін. XI—першій пол. XII ст. в Константинополі. Займав посаду начальника гвардії та імператорської канцелярії; згодом став монахом і помер на Афоні. Автор хроніки.

I

Потапов П. О. З матеріалів візантійсько-слов'янської історіографії. Зографська переробка хроніки Зонари.— Зб. іст.-філолог. від. ВУАН, № 51 (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, т. I), 1927, стор. 346—357.

Характеристика сербського рукопису XVII ст.; аналіз і зразки тексту.

II

Потапов П. О. Судьба хроники Зонары в славянорусской литературе.— Изв. отд. рус. яз.и слов. АН, т. XXII, кн. 2, 1917, стор. 141—186.

Списки хроніки і їх взаємостосунки; Паралїпоменон Зонари (переробка його хроніки); час і місце перекладу хроніки — в 1170 р. у Болгарії.

Іоанн Малала

(Див. також Повісті перекладні — Троянські діяння, Хронографи)

Іоанн Малала був родом з Антіохії, жив у другій половині VI ст. Автор хроніки.

I

Оболенский М. А. Новое свидетельство о родопочитании.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 171—176.

На стовп. 172—174 — текст із хроніки Малали в слов'янському перекладі (поч.: «Пръвѣе бо, яко вѣщает Іосиф...») про «родопочитаніе»; з приміткою.

Срезневский И. И. Русский исторический сборник XV века Московского главного архива министерства иностранных дел. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятни-

ках. LXXXI—XC.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1880, стор. 111—139.

Про хроиограф із текстами хроікн Іоаина Малали; тексти.

Истрин В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книга первая.— Зап. АН, серия VIII, т. I, 1897, № 3.

Текст першої книги хроніки Малали.

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книга вторая.— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. X, 1902.

Текст другої книгн хроніки Малалн.

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книга четвертая.— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XIII, 1905.

Текст четвертої книгн хроніки Малали.

Истрин В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книга пятая.— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XV, 1909, стор. 1—51.

Текст п'ятої книгн хронікн Малали.

Рец.· *Возняк М. С.*— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор 191—192 (бібл).

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книги 6-я и 7-я.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXIX, 1911, № 3, стор. 1—50.

На стор. 4—30 — тексти шостої і сьомої книг хроіки Малали.

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книги восьмая и девятая.— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XVI, 1911.

Текстн восьмої і дев'ятої кинг хроніки Малали.

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книга десятая.— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XVII, 1913.

Текст десятої киигн хроніки Малали

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Кн. 11—14.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XC, 1913, № 2, стор. 1—31.

На стор. 3—20 — тексти XI—XIV киш хроіки Малали

Истрии В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книги 15—18 и приложения.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCI, 1914, № 2, стор. 1—52.

На стор. 3—29 — тексти XV—XVIII киш хроіки Малали (закінчеиня хроніки); тут же відомості про те, де друкувалися іиші киигн хроіки.

Абрамович Д. Отрывок из хроники Иоанна Малалы в Златоструе XII века.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 19—24.

Наведено зразки текстів.

II

Летописец Переяславля-Суздальского, составленный в начале XIII века (между 1214 и 1219 годов), издан К. М. Оболенским. М.,1851. С+112+1 стор.

На стор. XI—LVIII — огляд рукописів і видань хроніки Іоанна Малали; опис Еллінського і Римського хронографів з текстом хроніки Малали; характеристика перекладу.

Истрин В. Хронограф Ипатского списка летописи под 1114 годом.— ЖМНП, ч. CCCXIV, 1897, ноябрь, стор. 83—91.

В Іпатському літопису є запозичення з Малали і Амартола.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 325—334 — біографічні відомості про Іоанна Малалу, детальний огляд і характеристика його хроніки; література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 31—33 — характеристика хроніки Іоанна Малали.

Андреев И. Иоанн Малала.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 997—1000.

Характеристика хроніки Іоанна Малали; біографічні відомості про Малалу; гіпотеза про те, що Малала і Іоанн Схоластик — одна особа; література питання.

Франко Ів. Дві замітки до тексту найдавнішої літописі.— ЗНТШ, т. LXXXIII, 1908 (miscellanea), стор. 162—173.

Про використання літописом хроніки Іоанна Малали та інших джерел.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 293 — характеристика хронографа Іоанна Малали.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор 92 — коротка характеристика хроніки Малали.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 86—87 — характеристика хроніки Іоанна Малали.

Орлов А. С. К вопросу об Ипатьевской летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, кн. 1, стор. 93—126.

Залежність Галицького літопису від компілятивного історичного збірника з перекладними творами (Малала, Й Флавій, Амартол, Олександрія).

Сперанский М. Н. Забелинский отрывок хронографа с Малалой.— В кн.: Сб. статей к 40-летию ученой деятельности акад. А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 75—81.

Опис рукописного збірника XVI—XVII ст. і коротка його характеристика.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 114—134 — огляд візантійської історичної літератури; на стор. 115—122 — аналіз і характеристика хроніки Іоанна Малали.

Иоанн Малала.— БСЭ. Т. 18, изд. 2-е, 1953, стор. 340.

Мещерский Н. А. К вопросу о датировке Виленского хронографа.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 380—386.

Переписаний хронограф не пізніше кінця 50-х рр. XVI ст.; містить текст Малали.

Іоанн Мосх

(Див. також Патерики)

Іоанн Мосх жив у кінці VI ст. в Палестині; був монахом, багато мандрував по країнах Близького Сходу. Помер у Римі в 619 р. Автор Синайського патерика (Лимонаря, Луга духовного).

I

Лімонар, сирѣч цвѣтник. Иже во святых отца нашего Софроніа патріархи ієрусалимскаго. Составлен же Іоанном ієромонахом... К., друкарня Спиридона Соболя, 1628. 8+183 арк.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 333—342 — уривки з Патерика Синайського (за рукоп. 1554 р.; з вар. за списком XVI ст.); із коментарем; на стовп. 1071—1076 — уривки з книги Лімонар, сирѣч цвѣтник (вид. 1628 р.); з примітками.

Срезневский И. И. Патерик Синайский. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXXXI—XC.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1880, стор. 49—110.

На стор. 53—98 — зразки тексту із Патерика в руському списку XI—XII ст.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 22—24 — текст Вдячний лев (із київського Лимонаря 1628 р.).

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 527—531 — уривки тексту з Патерика Лімонар, сирѣч цвѣтник (за вид. 1628 р., К.); з коментарем.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 104—106 — два тексти повістей із Синайського патерика (за вид. І. Срезневського, Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках, LXXXI — XC, СПб., 1879, за рукоп. XI—XII ст.).

II

Иоанн Мосх.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 716.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 187—188 — біографічні відомості про Іоанна Мосха; характеристика його Патерика; література питання.

Бронзов А. Иоанн Мосх.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 1007—1012.

Біографічні відомості про Іоанна Мосха; огляд і характеристика його Луга духовного; література питання.

Смирнов И. М. Синайский патерик в древнеславянском переводе. Ч. I—II. Сергиев Посад, 1917.

Детальне і всебічне дослідження твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 107—109 — біографічні відомості про Іоанна Моска; аналіз окремих оповіданнячок Синайського патерика.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 83—85 — аналіз Лимонаря Іоанна Мосха.

Иоанн Мосх.— БСЭ. Т. 18, изд. 2-е, 1953, стор. 340.

Історичні та науково-природничі твори

Палея історична

(Див. також Палея Толкова)

I

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 665—670 — уривки з Палеї (до 1350 р.).

Попов А. Книга бытиа небеси и земли (Палея историческая) с приложением сокращенной Палеи русской редакции.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1881, кн. 1, стор. I—XXXIV+1—172+1—92+I—XIV.

На стор. 1—172 — текст Палеї (за трьома рукоп. XV—XVII ст. ст.); на стор. 1—92 — текст скороченої Палеї руської редакції (за списком XVI ст.).

Рец.: *Жданов И.*— Унив. изв., 1881, сентябрь, стор. 235—258; октябрь, стор. 309—322; Рус. филолог. вестн., т. VII, 1882, стор. 334—335.

II

Веревский Ф. Русская историческая палея.— Филолог. зап., 1888, вып. III, стор. 1—18.

Аналіз і характеристика твору.

Тупиков Н. Палея.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 44 півтом. СПб., 1897, стор. 628—629.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 290—291 — характеристика Історичної Палеї

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 92—93 — характеристика Історичної Палеї.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 89 — характеристика Історичної Палеї.

Палея.— БСЭ. Т. 31, изд. 2-е, 1955, стор. 604.

Палея Толкова

(Див. також Палея Історична)

I

Толковая Палея 1477 года. Воспроизведение синодальной рукописи № 210. Вып. 1. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № XCIII, 1892. IV стор.+302 арк.

На стор. III—IV — про списки Толкової Палеї: на арк. I—302 — літографований текст (з малюнками) Книги глаголемыя Палѣя толкованіа (поч.: «Бог прежде всѣх вѣкь.»).

Рец.: *Владимиров П. В.* — Унив. изв., 1893, январь, стор. 17—40.

Палея Толковая по списку, сделанному в г. Коломне, в 1406 г. Труд учеников Н. С. Тихонравова. Вып. I—II. М., 1892—1896.

Текст рядок в рядок за пергаментним рукописом; з вар.

Рец.: *Владимиров П. В.* — Унив. изв. 1893, январь, стор. 17—40.

Рыстенко А. В. Материалы для литературной истории Толковой Палеи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 2, 1908, стор. 324—350.

На стор. 341—350 — тексти з Палеї.

Адрианова В. П. К литературной истории Толковой Палеи.— Труды Киев. дух. акад., 1909, № 7—8, стор. 377—415; № 9, стор. 134—157; 1910, № 2, стор. 254—267.

Література питання; редакції Палеї; списки; походження твору; джерела Палеї; Толкова Палея — компілятивна руська пам'ятка, написана на основі слов'янських і візантійських джерел; зв'язок з Толковою Палеєю протиіудейських пророцтв 1483 р. (опис збірника і деякі тексти).

II

Сухомлинов М. И. О древней русской летописи как памятнике литературном.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. III, 1956. стор. 1—230 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 1—247).

На стор. 58—70 — Толкова Палея як джерело літопису.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 367—370 — про рукописи Палей.

Михайлов А. В. Общий обзор состава, редакций и литературных источников Толковой Палеи. Варшава, 1895. 21 стор. (Відб. з Варш. унив. изв., 1895, июль).

Рец.: *М. Г.* — ЗНТШ, т. XI, 1896, стор. 11—12 (бібл.).

Истрин В. М. Замечания о составе Толковой Палеи.—Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. II, 1897, стор. 175—209 і стор. 845—905; т. III, 1898, стор. 472—531(або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXV, 1898, № 6, стор. 1—155).

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 42—46 — огляд Толкової Палеї; її зміст; вплив на оригінальну староруську літературу.

Карнеев А. К вопросу о взаимных отношениях Толковой Палеи и Златой Матицы.— ЖМНП, ч. CCCXXXIII, 1900, февраль, стор. 335—366.

Рец.: *М. Г.*— ЗНТШ, т. XL, 1901, стор. 5 (бібл.).

Шахматов А. Новая хронологическая дата в истории русской литературы.— ЖМНП, ч. CCCLI, 1904, январь, стор. 174—179.

Про те, що Толкова Палея і Еллінський літописець існували вже до 1234 р.

Радченко К. [Рец.]. Статьи по славяноведению. Вып. I. Под ред. акад. В. И. Ламанского. Изд. Второго отд. имп. акад. наук. СПб., 1904. II+333 стор.— ЖМНП, ч. CCCLXI, 1905. октябрь, стор. 443—453.

В рецензії викладено точку зору Шахматова на походження Толкової Палеї.

Истрин В. М. Редакции Толковой Палеи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 4, 1905, стор. 135—203; т. XI, кн. 1, 1906, стор. 1—43; кн. 2, стор. 20—61; кн. 3, стор. 418—450.

Истомин К. К. К вопросу о редакциях Толковой Палеи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 1, 1905, стор. 147—184; т. XI, кн. 1, 1906, стор. 337—374; т. XIII, кн. 4, 1908, стор. 290—343; т. XVIII, кн. 1, 1913, стор. 87—172.

Истомин К. Ответ г. Истрину.— ЖМНП, ч. VI, 1906, ноябрь, стор. 204—233.

Відповідь на статтю Істріна Из области древнерусской литературы (в ЖМНП, 1906, февраль) щодо роботи Істоміна над Толковою Палеєю.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури...

На стор. 25—27 — огляд і характеристика Толкової Палеї.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 287—290 — характеристика Толкової Палеї.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 264—265 — огляд Толкової Палеї.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 213—224 — огляд Толкової Палеї; література питання.

Истрин В. М. Толковая Палея и хроника Георгия Амартола.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1924 (друк. 1925), стор. 369—379.

Шахматов А. «Повесть временных лет» и ее источники.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 9—150.

Толкова Палея як одне із джерел Повѣсти временных лѣт.

Фізіолог

I

Карнеев А. Материалы и заметки по литературной истории Физиолога. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № XCII, 1890. 393+IV+A—G стор.

Огляд літературної історії збірника в багатьох народів; література питання; рукописи; порівняльний аналіз 49 розділів різних редакцій Фізіолога; на стор. I—XVI — український текст твору за рукоп. XVI ст. (поч.: «Слово и сказаніе о звѣрех и птахах...»); на стор. XXI—XXXIII — другий текст, теж український, за рукоп. XVI ст. (поч.: «О естествѣ и житіи пташном и о нравѣ человечѣскомь и о звѣрином...»); аналіз мови пам'ятки.

Александров А. Физиолог.— Учен. зап. Казан. унив., год LX, 1893, кн. 3, стор. 39—74, кн. 4, стор. 81—112.

На стор. 43—74, 81—104 — текст Фізіолога Начело естество словнику имѣіе изьобличеніа скотомь животныимь (з рукописного збірника сербської редакції XVI ст.); містить 43 статті; у роботі подано порівняння даного списку з іншими.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 52—53 — уривки з Фізіолога (про лисицю, бобра і оленя, за рукоп. XV ст.).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 134—136 — уривки тексту Фізіолога (за вид. А. Карнеева Материалы и заметки по литературной истории Физиолога, СПб., 1890, за рукоп. XVI ст.); коротка характеристика збірника.

II

Lauchert Friedrich. Geschichte des Physiologus. Страсбург, 1889.

Рец.: *Карнеев А.* Новейшие исследования о Физиологе.— ЖМНП, ч. CCLXVII, 1890, январь, стор. 172—208.

Мочульский В. Происхождение Физиолога и его начальные судьбы в литературах Востока и Запада.— Рус. филолог. вестн., т. XXII, 1889, стор. 50—110. (Є окремий відбиток, Варшава, 1889).

Рец.: *Карнеев А.* Новейшие исследования о Физиологе.— ЖМНП, ч. CCLXVII, 1890, январь, стор. 172—208.

Певницкий В. Практические пособия для проповедников в средневековой литературе. Сборники естественно-исторического содержания. Сборники содержания нравоучительного и догматического.— Труды Киев. дух. акад., 1895, № 2, стор. 276—302; № 7, стор. 374—420.

На стор. 277—280 — характеристика Фізіолога.

Михайлов А. В. Древнерусский Физиолог.— Труды VIII археолог. съезда. Т. IV. М., 1897, стор. 187—188 (протоколи).

Характеристика Фізіолога і його долі на Русі.

Карнеев А. Д. Отзвуки Физиолога в живой речи.— Труды VIII археолог. съезда. Т. IV. М., 1897, стор. 188—190 (протоколи).

Відгуки зоологічних сказань у прислів'ях, порівняннях, образах і т. д.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 48—49 — характеристика Фізіолога.

Дурново Н. И. К истории сказаний о животных в старинной русской литературе.— Древности. Труды слов. комис. моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 45—118.

Про двоє компілятивних оповідань про звірів, укладених, очевидно, на Україні; вплив Фізіолога та інших подібних збірників.
Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LIII, 1903, стор. 17 (бібл.).

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домоигольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема Фізіолог другої слов'янської редакції; списки твору; зразки давньої лексики в ньому.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 269—272 — характеристика Фізіолога; зміст окремих прикладів твору.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 93—94 — історико-літературна характеристика Фізіолога.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 195—199 — огляд і характеристика Фізіолога.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 91—92 — характеристика Фізіолога.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 41—42 — характеристика Фізіолога; література питания.

Физиолог.— БСЭ. Т. 45, изд. 2-е, 1956, стор. 34.

Хронографи

(Див. також Георгій Амартол, Георгій Синкелл, Іоанн Зонара, Іоанн Малала, Костянтин Манасія)

I

Лазаревский А. М. К записке о русском хронографе.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VIII, 1860—1861, стовп. 115—128.

Тексти чотирьох уривків з хронографів у старослов'янському перекладі.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 975—982 — уривки з хронографа (за рукоп. бібл. Буслаєва) про царицю Савську, Олександра Македонського, про Париса, болгарське царство; з коментарем.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. 1-й вып. М., 1866. IV+227 стор.; 2-й вып. М., 1869. 288+2 стор.

Детальний опис списків різних руських хронографів; наведено численні тексти із них; визначено джерела цих текстів; дослідження хронографів.

Хронограф по списку библиотеки князя П. П. Вяземского (4°, № 238). СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LXVI і LXXXIX, 1888. 12+157 стор.

На стор. 1—12 — передмова І. Шляпкіна, де передано зміст збірника; на стор. 1—157 — текст хронографа Шестодневець о сотворении небеси (поч.: «В первый день, в недѣлю, повелѣ бог свѣту бытн...», за рукоп. XVII ст.); текст літографічно відтворює рукопис; хронограф цей є скороченням першої редакції твору з додатковими статтями з інших редакцій.

Русский хронограф. Часть первая. Хронограф редакции 1512 года.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XXII. СПб., 1911. VII+568+II стор.

На стор. I—VII — опис рукопису 1538 р., за яким видано хронограф, і трьох списків XVI—XVII ст. ст., за якими підведено варіанти; на стор. 1—440 — текст хронографа; в додатках: на стор. 443—463 текст повісті О начале и взятии Царьграда і уривок руського літопису з 1453 по 1514 р. (за списком 1538 р.); на стор. 463—465 — списки митрополитів і єпіскопів (за тим же списком); на стор. 466—532 — уривки руського літопису з 1451 по 1551 р. за списком Погодіна (XVI ст.), з вар.; на стор. 533—538 — уривок руського літопису з 1456 по 1534 р. за рукоп. Синодального архіву (XVI ст.); на стор. 539—568 — покажчик іменний та географічний.

Русский хронограф. Часть вторая. Хронограф западнорусской редакции.— Полное собр. русск. летописей, изд. по высоч. повелен. имп. Археографическою комиссиею. Т. XXII. Пг., 1914. IX+289 стор.

На стор. I—IX — склад хронографа; опис рукописів (XVI—XVIII ст. ст.), за якими видано текст; на стор. 1—266 — текст хронографа; на стор. 267—289 — покажчики. Хронограф розпочинається Олександрією, майже не має статей руського літопису і закінчується великим витягом із хроніки Мартина Бєльського.

II

Строев П. Об издании выписок из хронографов.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. IV, кн. 1, 1828, стор. 116—121.

Опис Еллінського хронографа.

Лазаревский А. М. Записка о русском хронографе.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VIII, 1859—1860, стовп. 384—390.

Редакції хронографа і його джерела.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым, изданные под ред. М. Сперанского. Предисл. И. Забелина (XV—XIX).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3(150), стор. 1—10+1—III+1—62+1—II+1—13+1—72+I—III+1—101.

На стор. 1—72 — Хронографы Московского Чудова монастыря — опис чотирьох списків XV—XVII ст. ст.

Сперанский М. Н. Об югославском хронографе в сравнении с русским хронографом 1-й редакции.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894, кн. 1(168), стор. 87—89 (протоколи).

Сперанский М. Сербские хронографы и русский первой редакции.— Рус. филолог. вестн., т. XXXV, 1896, стор. 1—18.

Література питання; списки хронографів; перехід руського хронографа на сербський грунт.

Шахматов А. Пахомий Логофет и хронограф.— ЖМНП, ч. CCCXXI, 1899, январь, стор. 200—207.

Древній руський хронограф написав у 1442 р. в Росії серб Пахомій Логофет.

Рец.: *Грушевський М.*— ЗНТШ, т. XXXIV, 1900, стор. 11—12 (бібл.).

Шахматов А. А. К вопросу о происхождении хронографа.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXVI, 1899, № 8, стор. 1—121.

Є література питання.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII веков. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903, № 1, стор. 1—460. (Є окремий відбиток).

На стор. 32—34 — про те, де був складений руський хронограф.

Розанов С. Заметки по вопросу о русских хронографах.— ЖМНП, ч. CCCLI, 1904, январь, стор. 92—136.

Про походження, джерела, редакції і списки хронографів; література питання.

Шахматов А. Новая хронологическая дата в истории русской литературы.— ЖМНП, ч. CCCLI, 1904, январь, стор. 174—179.

Толкова Палея і Еллінський літописець існували вже до 1234 р.

Светлов В. Новый список хронографа Дорофея Монемвасийского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1905, кн. 1 (212), стор. 73—76 (смесь).

Про руський переклад грецького хронографа Дорофея Монемвасійського (твір XVII ст.) та існуючі списки перекладу.

Розанов С. П. Житие сербского деспота Стефана Лазаревича и русский Хронограф.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, кн. 2, 1906, стор. 62—97.

Житіє Стефана Лазаревича було джерелом хроиографа; списки і редакції житія.

Истрин В. М. К вопросу о взаимоотношении Еллинских летописцев и Архивского (Иудейского) хронографа.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVI, кн. 4, 1911, стор. 125—142.

Истрин В. М. Особый вид Еллинского летописца из собрания Тихонравова.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVII, кн. 3, 1912, стор. 1—30.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 310—311 — характеристика Еллінського і Римського літописців.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 265 — огляд хронографа.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 84—94 — огляд хронографів; література питання.

Розанов С. П. Время составления первоначальной редакции русского Хронографа.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXX, 1925 (друк. 1926), стор. 311—322.

Хронограф складено в 1462 р.

Орлов А. С. Хронограф и «Повесть о Казанском царстве».— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 188—193.

Запозичення із хронографа Пахомія Логофета у повісті; наведено зразки запозичень.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 114—134 — огляд візантійської історичної літератури; на стор. 131—132 — огляд і характеристика хронографа.

Лихачев Д. С. Еллинский летописец второго вида и правительственные круги Москвы конца XV в.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VI, 1948, стор. 100—110.

Хронограф.— БСЭ. Т. 46, изд. 2-е, 1957, стор. 385.

Кирило (Костянтин) і Мефодій

Костянтин народився у 827 р. в м. Фессалоніках (Солунь); батько його займав високу військову посаду. З малих літ виявив виняткові розумові здібності. Навчався в солунській школі, а згодом в Константинополі при дворі візантійського імператора Михайла III. Рано прийняв сан священика, завідував патріаршою бібліотекою. У 858 р. разом з братом Мефодієм їздив з релігійною місією до хазар. У 863 чи 864 р. був разом з братом посланий у Моравію, щоб укріпити владу моравського князя Ростислава. Сюди вони принесли богослужебні книги, перекладені ними на мову македонських слов'ян. Тут брати розвинули велику релігійно-освітню діяльність. Згодом вони були викликані папою до Рима, де Костянтин у 869 р. і помер, незадовго до смерті постригшись у монахи під іменем Кирила. Костянтин вважається автором слов'янського алфавіту — кирилиці.

Рік народження Мефодія — невідомий. Спочатку він був військовим, посідав адміністративні посади, а потім постригся в монахи на горі Олімпі. Брав участь у тій же діяльності, що і його брат Костянтин. Після смерті Костянтина був у Римі возведений у сан священика; у 870 р. призначений архієпископом Паннонії, де далі розвивав освітньо-релігійну діяльність. За розпорядженням німецького духовенства, Мефодій був кинутий на три роки до тюрми і підданий страшним тортурам. Звільнений у 874 р. з ув'язнення, Мефодій став морав-

ським архієпіскопом і знову в дуже тяжких умовах продовжував свою діяльність. Помер 6 квітня 885 р. До самої смерті займався перекладом священних книг.

I

Срезневский И. И. Блженнаго учителя нашего Константина филосова слово из Печского Евангелия XIV в.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VII, 1858, стовп. 145—148.

Текст слова (поч. «Проглас есть святаго еуаньгелия...»), що, можливо, належить Кирилу-Костянтиниу.

Срезневский И. И. Болгарский сборник 1348 года с одним из творений Константина философа. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. IV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 43—52.

На стор. 47—52 — текст Написаиия о правѣй вѣрѣ.

Амфилохий, архим. О переводе св. Кириллом и Мефодием апостола.— Труды II археолог. съезда. Вып. 1. СПб., 1876, стор. 16—33.

Уривки текстів перекладу Апостола Кирила і Мефодія в різиих пам'ятках і збірниках (Ізборник Святослава 1076 р., Пандекти Аитіоха XI ст.).

Написание о правой вере Константина Философа славянского первоучителя.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1885, кн. 1, стор. 1—11 (материалы историко-литературные).

На стор. 7—11 — текст Написаиія (за списком кіи. XVI ст.).

II

Калайдович К. Иоанн, ексарх болгарский. М., 1824. VI+2+222 стор.+16 табл.

На стор. 3—4 — біографічиі відомості про Кирила та Мефодія і огляд їх діяльиості.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 56—68 — біографія і характеристика діяльності Мефодія і Кирила.

Априлов В. Болгарские книжники Константин и Мефодий.— Маяк, ч. XIX—XXI, 1841, стор. 190—198.

Кирило і Мефодій були болгари, і азбука їх — болгарська.

Филарет, еп. рижский. Кирилл и Мефодий славянские просветители.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 4 (год второй), стор. 1—28 (исследования).

Характеристика діяльиості Кирила і Мефодія.

Григорович В. И. Древнеславянский памятник, дополняющий житие словянских апостолов, святых Кирилла и Мефодия.— Учен. зап. Казан. унив. по отд. ист.-филолог. и полит.-юрид. наук., 1862, т. I, стор. 1—11+1—29.

На стор. 5—19 — тексти служб Кирилу і Мефодію за пергаментним рукоп. XII ст. болгарської рецензії; до текстів додано примітки.

Пигулевский И. Деятельность св. Кирила и Мефодия среди фракийских, македонских и болгарских славян.— Унив. изв., 1862, май, стор. 1—44.

Характеристика освітньо-релігійної діяльності у зв'язку з історико-культурним життям.

Колосов А. М. Слово в день св. равноапостольных Мефодия и Кирилла первоучителей славянских.— Киев. епарх. ведом., 1862, № 11, отдел второй, стор. 303—311.

Загальна характеристика діяльності просвітителів.

Лебединцев Ф. О жизни и трудах св. Кирилла и Мефодия, первоучителей славянских.— Киев. епарх. ведом., 1862, № 16, отдел второй, стор. 537—557.

Тыминский. К восточной или западной церкви принадлежали св. Кирилл и Мефодий? — Вестн. Юго-Зап. и Зап. Рос., год 1-й, т. III, 1863, март, стор. 111—142.

Історичний нарис.

Кирилл и Мефодий. Собрание памятников до деятельности святых первоучителей и просветителей славянских племен относящихся. Сост. О. Бодянский. Памятники отечественные на славянском языке. Паннонские жития.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1863, кн. 2, стор. I—IV+1—224; 1864, кн. 2, стор. 225—398; 1873, кн. 1, стор. 399—534 (материалы славянские).

Тексти 16 житій Костянтина-Кирила (за рукоп. XV—XVIII ст. ст.).

Кирилл и Мефодий. Собрание памятников до деятельности святых первоучителей и просветителей славянских племен относящихся. Сост. О. Бодянский. I. Пространное или паннонское житие Мефодия, архиепископа Моравьска.—Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1865, кн. 1, стор. 1—96 (материалы славянские).

Тексти 8 житій-слів (за рукоп. XII—XVII ст. ст.); з літографією тексту XII—XIII ст.

Кирилл и Мефодий. Собрание памятников до деятельности святых первоучителей и просветителей славянских племен относящихся. Сост. О. Бодянский. Похвальные слова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1865, кн. 2, стор. 1—63; 1866, кн. 2, стор. 65—152 (материалы славянские).

Тексти 15 слів (за списками XII—XVII ст. ст.); з літографією тексту XII—XIII ст.

П. І. Я. Слово в день св. равноапостольных Кирилла и Мефодия (11 мая).— Христ. чтен., 1867, ч. I, стор. 883—892.

Загальний огляд діяльності первоучителів

Срезневский И. Служба св. Константину Философу по восьми древним спискам. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вип. III.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 65—78.

На стор. 67—78 — тексти служб.

Бодянский О. М. Изображения славянских первоучителей и просветителей св. Кирилла и Мефодия на полях образа Святителя Николая Скоропомощника, находящегося в Афонском Дохiарском монастыре. С литографированным изображением.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1868, кн. 1, стор. 257—261 (смесь).

Leger Luis. Cyrille et Méthode. Études historiques sur la conversion des Slaves au Christianisme. Париж, 1868. XXXV+227 стор.

Рец.: *Лавровский П.* Кнрилл н Мефоднй во французском сочнненнн.— ЖМНП, ч. CXLI, 1869, январь, стор. 203—233.

Бильбасов В. Римские папы и славянские первоучители.— ЖМНП, ч. CXXXVI11, 1868, май, стор. 327—377.

Платонов И. Исследование об апологах или притчах св. Кирилла.— ЖМНП, ч. CXXXV111, 1868, май, стор. 378—404.

Апологи Кнрнлу не належать.

Лавровский П. Действительно ли св. Кирилл Солунский автор латинских апологов (притчей).— ЖМНП, ч. CXXX1X, 1868, июль, стор. 297—307.

Автором апологів не був.

Янышев И. Л. Слово в день тысячелетия кончины св. Кирилла, просветителя славян.— Христ. чтен., 1869, ч. 1, стор. 333—345.

Характеристнка поглядıв і діяльності Кнрнла.

Воронов А. Главные источники для истории свв. Кирилла и Мефодия.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 10, стор. 118—225; 1877, № 1, стор. 76—149; № 4, стор. 143—202; № 8, стор. 435—478; № 9, стор. 666—731.

Паннонські житія Кнрнла ı Мефодія — вндання, історія пнтання, стосункн між ннмн; походження житій; слов'янська редакція; автор, місце і час написання жнтій (східнний слов'яннн — болгарнн, X ст.); грецькі і греко-слов'янські джерела: жнтія св. Клнмента, древні службн Кнрилу і Мефодію; джерела слов'янські: похвальні слова Кнрнлу і Мефодію, успеніє св. Кнрнла, проложнı житıя, міссалн; творн, що їх припнсують Кнрилу філософу; латинські джерела: документальні і легендарні; на стор. 183—202 — тексти двох служб Кнрнлу і Мефодію.

Воронов А. Д. Речь перед защитой сочинения: «Главнейшие источники для истории свв. Кирилла и Мефодия».— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 12, стор. 783—790.

Малышевский И. Вопросы критики относительно некоторых источников для истории свв. Кирилла и Мефодия (письмо А. Воронову).— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 12, стор. 791—799.

Малышевский И. Канонизация свв. Кирилла и Мефодия в Риме.— Киев. епарх. ведом., 1880, № 43, часть неофиц., стор. 14.

Про канонізацію в Рнмі слов'янських первоучнтелів з метою прнхилнтн до папн симпатії слов'янства.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 160—165 — біографічні відомості про Кирила та Мефодія і характеристика їх діяльності.

Хойнацкий А. Ф. Как чествовали доселе латиняне свв. равноапостольных Кирилла и Мефодия? — Христ. чтен., 1881, ч. I, стор. 762—775.

Воронов А. Д. Научное движение по вопросу о свв. Кирилле и Мефодии.— Труды Киев. дух. акад., 1881, № 8, стор. 391—416.

Література питання.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 171—172 — реєстр творів Кирила і списки їх.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 4 — обсяг літературної діяльності Кирила і Мефодія; література питання

Пальмов И. С. Кирилло-мефодиевские предания в югозападных славян латинского обряда. (Речь в торжественном собрании академии в день тысячелетней памяти блаженной кончины первоучителя славян св. Мефодия 6 апреля).— Христ. чтен., 1885, т. I, стор. 741—770.

Хорошунов Ф. Слово в день празднования тысячелетия со дня смерти св. Мефодия архиепископа Мораво-Паннонского, сказанное в церкви Киевского института благородных девиц 6 апреля 1885 года.— Киев. епарх. ведом., 1885, № 9. часть неофиц., стор. 427—431.

Короткий огляд життя і діяльності Кирила та Мефодія.

Лавровский П. Был ли святый Кирилл Солунский епископом? — ЖМНП, ч. CCXXXVIII, 1885, апрель, стор. 161—174.

Кирило єпіскопом не був.

Дринов М. Новый церковнославянский памятник с упоминанием о славянских первоучителях.— ЖМНП, ч. CCXXXVIII, 1885, апрель, стор. 175—205.

Про збірник XVI ст. із славословієм Кирилу і Мефодію.

Златоверховников Д., Булатов С., Малинин В. Слова в день тысячелетия кончины св. Мефодия, просветителя славян.— Труды Киев. дух. акад. 1885, № 5, стор. 49—61; 62—69; 70—83.

Малышевский И. И. Свв. Кирилл и Мефодий. (Речь, произнесенная на акте Киевской духовн. академии 7 апр. 1885 г.).— Труды Киев. дух. акад., 1885, № 5, стор. 84—121; № 6, стор. 149—208; № 7, стор. 380—419; № 8, стор. 526—581; № 9, стор. 49—105; № 10, стор. 275—310; № 11, стор. 424—469; 1886, № 12, стор. 549—586. (Є окремий відбиток, К., 1886).

Детальна характеристика життя та діяльності Кирила і Мефодія.

Рец.: *Будилович А.*— ЖМНП, ч. CCLI, 1887, июнь, стор. 373—385; *Пальмов И. С.*— Христ. чтен., 1888, ч. 2, стор. 204—251; *Барац Г.*

Заметки дилетанта на сочин. проф. И. Малышевского «Свв. Кирилл и Мефодий».— Труды Киев. дух. акад., 1889, № 3, стор. 484—508.

Амвросий. Святые Кирилл и Мефодий, апостолы славянские.— Киев. епарх. ведом., 1885, № 6—7, часть неофиц., стор. 265—325.

Детальна характеристика життя і діяльиості просвітителів у зв'язку з релігійиою боротьбою між Сходом і Заходом.

Ягич И. В. Вопрос о Кирилле и Мефодии в славянской филологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXVIII, 1886, № I, стор. 1—60.

Огляд літератури питання.

Архангельский А. С. Свв. Кирилл и Мефодий и совершенный ими перевод св. писания.— Учен. зап. Казан. унив. по ист.-филолог. фак. (1885 год), 1886, стор. 3—43, 121—164.

Характеристика діяльності Кирила та Мефодія; література питання.

Лавровский П. Италианская легенда. Критический обзор исследований и мнений о ней; значение ее для истории жизни и деятельности славянских первоучителей.—ЖМНП, ч. CCXLVI, 1886, июль, стор. 17—59; ч. CCXLVI, 1886, август, стор. 234—275.

Про твір Vita cum translatione s. Clementis.

Сырку П. По поводу службы святителю Мефодию, учителю славянскому.— Рус. филолог. вестн., т. XV, 1886, стор. 170—173.

Про рукопис XIII—XIV ст. з службою св. Мефодію і про її видання.

Сырку П. Служба святителю Мефодию, учителю славянскому.— Рус. филолог. вестн., т. XVII, 1887, стор. 69—112.

Про вшанування пам'яті Кирила і Мефодія в Болгарії; на стор. 108—112 — текст служби Мефодію і Кирилу (болгарський список XIV—XV ст.).

Барац Г. М. Кирилло-мефодиевские вопросы.— Труды Киев. дух. акад., 1891, № 6, стор. 283—333; № 8, стор. 606—680.

Різиомаиітні питання про Кирила і Мефодія в зв'язку з іудейством.

Ягич И. В. Вновь найденное свидетельство о деятельности Константина Философа, первоучителя славян св. Кирилла.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LIV, 1893, № 3, стор. 1—44.

Александров А. Служба славянским апостолам Кириллу и Мефодию в болгарском списке XIV века.— Рус. филолог. вестн., т. XXIX, 1893, стор. 193—207.

На стор. 199—207 — текст двох служб иа 14 лютого і 6 квітня.

Н. Б-в. Кирилл и Мефодий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 116—119.

Н. Я. Новое сочинение по Кирилло-Мефодиевскому вопросу.— ЖМНП, ч. CCCV, 1896, май, стор. 163—195.

Про книгу єзуїта Лапотра L'Europe et le Saint-Siége à l'époque carolingienne, 1895.

Барац Г. М. Следы иудейских воззрений в древнерусской письменности. Слово Кирилла-философа. Одеса, 1894. 52 стор. (Відб. з Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. IV, 1894).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XI, 1896, стор. 2—4 (бібл.).

Титов Ф. И. Слово в день памяти первоучителей славянских Мефодия и Кирилла.— Труды Киев. дух. акад., 1898, № 6, стор. 195—200.

Характеристика діяльності просвітителів.

Сборник XII века Московского Успенского собора. Вып. 1-й. Издан под наблюдением А. А. Шахматова и П. А. Лаврова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 2(189), стор. I — IV+1—168 (материалы историко-литературные).

На стор. 159—167 — текст Похвальное слово св. Кириллу и Мефодию, первоучителям славянским (поч.: «Богу и спасу нашему Ісусу Христу...»).

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 6—10 — біографічні дані і характеристика діяльності Кирила та Мефодія.

Корсаковский. Одиннадцатое мая (день памяти первоучителей славянских Мефодия и Кирилла).— Киев. епарх. ведом., 1901, № 10, часть неофиц., стор. 451—459.

Коротка характеристика діяльності первоучителів.

Попруженко М. Г. Материалы для библиографии по Кирилло-Мефодиевскому вопросу.— ЖМНП, ч. CCCXXXXI, 1902, май, стор. 87—125.

Література питання про Кирила та Мефодія.

Pastrnek Fr. Dějiny slovanských apoštolů Cyrilla a Methoda. Прага, 1902.

Рец.: *Н. Я.—С. К.*— ЖМНП, ч. CCCXXXXII, 1902, август, стор. 454—470.

Ястребов М. Слово в день памяти первоучителей славянских Мефодия и Кирилла.— Труды Киев. дух. акад., 1902, № 6, стор. 325—331.

Коротка біографія і характеристика діяльності братів-просвітителів.

Ламанский В. Славянское житие св. Кирилла как религиозно-эпическое произведение и как исторический источник. Критические заметки.— ЖМНП, ч. CCCXXXXVI, 1903, апрель, стор. 345—385; ч. CCCXXXXVII, 1903, май, стор. 136—161; ч. CCCXXXXVII, 1903, июнь, стор. 350—388; ч. CCCL, 1903, декабрь, стор. 370—405; ч. CCCLI, 1904, январь, стор. 137—172; ч. CCCLII, 1904, апрель, стор. 215—239; ч. CCCLIII, 1904, май, стор. 131—168.

Михайлов А. К вопросу о литературном наследии свв. Кирилла и Мефодия в глаголических хорватских миссалах и бревиариях.— Рус. филолог. вестн., т. LI, 1904, стор. 1—145.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I, 2...

На стор. 333—342 — характеристика життя і діяльності Кирила та Мефодія.

Snopek Fr. Studie Cyrillo — Methodejské. Брно, 1906.

Рец.: *Лавров П.*— ЖМНП, ч. X, 1907, август, стор. 383—391.

Голубинский Е. По поводу перестроя В. И. Ламанским истории деятельности Константина Философа, первоучителя славянского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, кн. 2, 1907, стор. 368—380.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXX, 1907. стор. 204—207 (бібл.).

Петровский Н. К истории сказаний о свв. Кирилле и Мефодии.— ЖМНП, ч. IX, 1907, май, стор. 138—158.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам (передрук статті з Изв. втор. отд. АН, т. IV, 1855).

Митроцкий М. Слово в день памяти святых первоучителей славянских Кирилла и Мефодия.— Киев. епарх. ведом., 1909., № 19, часть неофиц., стор. 433—437.

Характеристика діяльності первоучителів.

Воскресенский Г. Св. Кирилл философ.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 285—325.

Біографічні відомості про Кирила й Мефодія; детальна характеристика їх діяльності; детальний огляд джерел про їх діяльність і література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 74—80 — історико-літературні та біографічні матеріали про Кирила і Мефодія.

Попова И. Паннонское житие св. Мефодия по древнейшему из дошедших списков со стороны своего языка.— Рус. филолог. вестн., т. LXIX, 1913, стор. 39—47; вып. 2, стор. 395—403; т. LXX, 1913, стор. 364—372; т. LXXI, 1914, стор. 114—132.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор 41—50 — відомості про життя і діяльність Кирила й Мефодія.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы...

На стор. 126—134 — біографічні дані і характеристика діяльності Кирила і Мефодія.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 5—6 — біографічні відомості про Кирила і Мефодія; характеристика їх освітньої діяльності.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 66—68 — характеристика діяльності Кирила і Мефодія.

Константин (в монашестве Кирилл).— БСЭ. Т. 22, изд. 2-е, 1953, стор. 416.

Мефодий.— БСЭ. Т. 27, изд. 2-е, 1954, стор. 334.

Георгиев Е. Кирил и Методий основоположници на славянските литературы. Софія, вид-во Болг. АН, 1956. 293+3 стор. (Българска Академия на науките. Институт за българска литература).

Детальний огляд життя і діяльності просвітителів.

Георгиев Э. Основные вопросы возникновения старославянской (староболгарской) литературы и старославянского (староболгарского) литературного языка.— В кн.: Славянская филология. Сб. статей. I. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 225—242. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV междунар. съезд. славистов).

Чи існувала слов'янська писемність і слов'янська літературна мова до Кирила і Мефодія; їх роль у цій справі.

III

Ильинский Г. А. Опыт систематической Кирилло-Мефодиевской библиографии под ред. и с дополн. М. Г. Попруженка и Ст. М. Романского. Софія, вид-во, Българска Акад. на науките, 1934. XLIV+302+1 ненум. стор.

Климент болгарський

Климент болгарський належав до найближчих учнів Кирила і Мефодія. За бажанням болгарського царя Симеона був поставлений епіскопом Велицьким чи Білицьким. Помер 17 липня 916 р. Розвивав велику проповідницьку діяльність; автор численних поучень.

I

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 541—550 — тексти чотирьох поучeній Климента словенського (до 1200 р.).

Срезневский И. Два сборника житий XIV в. с похвалою епископа Климента Кирилу Философу. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. IV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 53—60.

На стор. 53—60 — текст Похвали.

Ундольский В. М. Климент, епископ словенский. С предисл. П. А. Лаврова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 1(172), стор. I—XLVI+1—82 (стор. 65—74 — опущені) (материалы историко-литературные).

Література питання; рукописи; літературна діяльність Климента; тексти творів Климента: Заповѣданиия о праздьницѣх; Поучение на память апостола или мученика; Поучение епископа Климента на святое въскрьсение; Поучение святого Климента на прѣображение господие; Слово похвальио, списано Клименьтом епискупом на память блаженного пророка Захария...; Похвала блаженнааго отца нашего и учителя словѣиского Кирила философа списана Климентом папомь римским (за різними рукоп.).

Туницкий Н. Л. «Слово о св. троицѣ, о твари и о судѣ» Климента Словенского.—Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 3, 1904, стор. 201—232.

На стор. 215—232 — текст слова; в статті — огляд рукописів із текстами слова; аналіз твору.

Стоянович Л. В. Новые слова Климента словенского.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXX, 1905, № 1. II+363 стор.

Тексти 28+4 поучений Климента за рукоп. XIV—XVI ст. ст., описи рукописів; характеристика мови їх (болгарсько-сербська редакція). Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. CCCLXII, 1905, декабрь, стор. 432—435.

II

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 175—176 — про рукописи творів Климента словенського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 4—5 — обсяг літературної діяльності Климента болгарського; література питання.

Петухов Е. Болгарские литературные деятели древнейшей эпохи на русской почве (историко-библиографические очерки).— ЖМНП, ч. CCLXXXVI, 1893, апрель, стор. 298—322.

На стор. 300—310 — біографія Климента болгарського; списки його творів, публікація їх і література питання; характеристика творчості Климента.

Н. Б-в. Климент.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 390.

Соболевский А. И. Из области древней церковнославянской проповеди.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1903, кн. 4, стор. 59—71.

Про приписування різних творів Клименту болгарському.
Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LX, 1904, стор. 10—11 (бібл.).

Туницкий Н. Св. Климент, еп. словенский или величский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. XI. СПб., 1911, стовп. 140—155.

Біографічні відомості; огляд джерел про Климента; характеристика його діяльності; огляд літературної спадщини; література питання.

Туницкий Н. Л. Св. Климент, епископ словенский. Его жизнь и просветительная деятельность. Сергіїв Посад, 1913. 1+2+XI+290+II стор.+4 табл.

Рец.: *Петровский Н.*— ЖМНП, ч. L, 1914, март, стор. 126—152; *Лавров П.*— ЖМНП, ч. LII, 1914, июль, стор. 168—177.

Козьма Індикоплов

Козьма Індикоплов був купцем родом з Олександрії. Зробив подорож в Аравію і Східну Африку; повернувшись, прийняв монашество в одному з синайських монастирів. Тут у 547—549 рр. написав свій твір — Християнську топографію.

I

Книга глаголемая Козмы Индикоплова. Из рукописи Московского Главного архива министерства иностранных дел, Минея-Четия митрополита Макария (новгор. список), XVI века, месяц август, дни 23—31 (собр. кн. Оболенского № 159). СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LXXXVI, 1886. 240 арк.+4 табл.

Текст Християнської топографії Козьми Індикоплова.

II

Срезневский И. Христианская топография Козмы Индикоплова. Сравнение славянского перевода с греческим подлинником по содержанию. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. II.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 1—19.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 412—414 — біографічні відомості про Козьму Індикоплова; характеристика його Християнської топографії, література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 46—48 — характеристика Християнської топографії Козьми Індикоплова.

Редин Е. К. Редакции лицевых рукописей сочинения Козьмы Индикоплова.— Труды III археолог. съезда. Т. II. М., 1908, стор. 228 (протоколи).

Коротка характеристика редакцій.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема Християнська топографія Козьми Індикоплова; списки твору; зразки давньої лексики у творі.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 285—286 — історико-літературна характеристика Християнської топографії Козьми Індикоплова.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 95—96 — короткі відомості про Християнську топографію (Козмографію) Козьми Індикоплова.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 204—208 — огляд і характерисгнка Християнської топографії Козьми Індикоплова.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1...

На стор. 92 — загальна характернстика Християнської топографії Козьми Індикоплова.

Индикоплов — БСЭ. Т. 18, изд. 2-е, 1953, стор. 31—32.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 42—43 — характеристика Християнської топографії Козьми Індикоплова; література питання.

Костянтин болгарський

Костянтин належав до сподвижників болгарського царя Симеона (який помер у 927 р). Був, як гадають, єпископом у древній столиці Болгарії Переяславі. Перший відомий його труд відноситься до 894 р., другий — до 906 р.

I

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 425—426 — текст Азбучної молитви Костянтина пресвітера (до 1200 р.).

Соболевский А. Стихотворение Константина Болгарского.— Рус. филолог. вестн., т. XII, 1884, стор. 313—315.

Текст Азбучної молнтви (поч.: «Аз словом снмь молюся богу ..», за рукоп. XII—XIII ст.).

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 1—35 — Древние церковнославянские стнхотворення IX—X веков (характернстика давньої віршової літературн; спнски віршів); на стор. 9—11 — текст Азбучної молитвн Костянтина болгарського (поч.: «Аз словомь симь молюся богу...», за рукоп. XII—XIII ст., текст відновленнй видавцем); на стор. 17—27 — Проглас св. Евангелія (прнмітки і текст; поч.: «Слово есть святого еуглия...», за рукоп. XIV ст.); той же текст у реконструйованому вигляді. На стор. 127—131 — Где жил Константин болгарский? (в статті подано огляд його літературної спадщини; жив він в Солуні або під Солунем).

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CV, 1911, стор. 222—225 (бібл.).

Франко Ів. Найстарша церковнослов'янська вірша.— Житє (Львів), 1912, вип 1, стор. 13—23.

Розвідка і український віршований переклад Азбучної молитви Костянтина болгарського.

Franko Iw. Kleine Beiträge zur Geschichte der kirchenslavischen Literatur. I. Konstantinus «Alphabetisches Gebet».— Arch. für

slav. Philol., т. XXXV, 1913, зош. 1, стор. 151—179. (Є окремий відбиток).

Розвідка і текст.

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. I.

На стор. 338—339 — біографічні відомості і огляд літературної діяльності Костянтина болгарського.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 177—178 — про рукописи творів Костянтина болгарського.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 5—6 — обсяг літературної діяльності Костянтина; література питання.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 208—211 — про Учительне євангеліє Костянтина болгарського, побудоване на основі творів Іоанна Златоустого.

Петухов Е. Болгарские литературные деятели древнейшей эпохи на русской почве (историко-библиографические очерки).— ЖМНП, ч. CCLXXXVI, 1893, апрель, стор. 298—322.

На стор. 317—322 — короткі біографічні відомості про Костянтина, єпіскопа болгарського; характеристика його Учительного євангелія; література питання.

Константин болгарский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 31 півтом. СПб., 1895, стор. 75.

Соболевский А. К истории древнейшей церковнославянской письменности.— Рус. филолог. вестн., т. XLVIII, 1902, стор. 108—133.

Костянтин солунський, єпіскоп, був автором лише двох творів, відомих нині: 1) Учительне євангеліє і 2) Переклад слів Афанасія Олександрійського проти аріан; жив Костянтин поблизу Солуня, в Бригальниці.

Рец.: *І. Б.*— ЗНТШ, т. L, 1902, стор. 10—11 (бібл.).

Соболевский А. И. Церковнославянские стихотворения IX—X веков и их значение для изучения церковнославянского языка.— Труды XI археолог. съезда. Т. II. М., 1902, стор. 28—37.

У давніх списках дійшли три вірші — 1) Азбучна молитва Костянтина болгарського, учня Кирила і Мефодія; 2) Похвала болгарському царю Симеону (у Святославовому збірнику 1073 р.) і 3) Азбучна молитва (в руському збірнику XIII ст.).

Михайлов А. Заметка о времени происхождения Учительного евангелия Константина Болгарского.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 459—465.

Складено в 897 р.

Костянтин Манасія

Костянтин Манасія жив приблизно у першій половині XII ст. Автор хроніки, романів, віршів та інших творів.

II

Чертков А. Д. О переводе Манассииной летописи на словенский язык.— Рус. историч. сборн., т. 6, 1843, кн. 1—2, стор. I—IV+1—183.

Манассия.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 36 півтом. СПб., 1896, стор. 525.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 376—380 — біографічні відомості про Костянтина Манасію; огляд його літературної спадщини; література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 36 — характеристика хроніки Костянтина Манасії.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 295—296 — характеристика хроніки Костянтина Манасії.

Менандр

Менандр народився в Афінах 342 р. до н. е. в багатій сім'ї. Помер в 291 р. до н. е. Автор численних комедій; зберігся збірник його афоризмів.

I

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 641—644 — уривок тексту Менандра Мудраго нѣкотория изреченія; (із. зб. б-ки Моск. общ. истор. и др. рос.); з коментарем.

II

Менандр.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 37 півтом. СПб., 1896, стор. 76.

Сперанский М.Н. Переводные сборники изречений в славянорусской письменности. Исследования и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4(199), стор. I—VI+1—154+1—48; 1905, кн. 1(212), стор. 155—450; кн. 2(213), стор. 451—578+49—245+III—VI. (Є окремий відбиток).

Історія афоризмів та їх зібрань у старій класичній та візантійській літературах; зокрема огляд афоризмів Менандра.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема афоризми Менандра.

Палладій Єленопольський

(Див. також Патерики)

Палладій народився біля 368 р. в Галатії; в 388 р. прибув в Олександрію, потім переселився в пустиню, а далі перейшов у Віфлієм. У 399 р. обраний єпіскопом єленопольським у Віфінії; за прихильність до Іоанна Златоустого був засланий у Верхній Єгипет, згодом в Антіною; в 412 р. повернений на кафедру в Єленополь. Під кінець життя був єпіскопом м. Аспукі в Галатії, помер біля 430 р. Автор патерика (Лавсаїка).

II

Палладий Еленопольский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 44 півтом. СПб., 1897, стор. 639.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 109—110 — аналіз і характеристика Єгипетського патерика (Лавсаїка) Палладія Єленопольського.

Патристична література

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Архангельский А. Творения отцов церкви в древнерусской письменности. (Обозрение рукописного материала).— ЖМНП, ч. CCLVII, 1888, июль, стор. 1—49; ч. CCLVIII, 1888, август, стор. 203—295.

Синтетичний огляд патристичної літератури, що була відома у давній літературі, зокрема українській; біографічні дані про численних отців церкви; аналіз їх творів; реєстри староруських рукописів із їх писаннями; література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900. IV+375+VIII+47+17+4+4+10+II стор.

На стор. 127—134 — огляд патристичної літератури.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы от IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор.

На стор. 251—269 — огляд патристичної літератури.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

На стор. 270—275 — огляд патристичної літератури.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. І до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.

На стор. 86—88 — огляд патристичної літератури.

История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).

На стор. 183—194 — детальний огляд і характеристика учительної (патристичної) літератури.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.—Х., Рад. школа, 1947. 224 стор.

На стор. 87—88 — огляд ораторської (патристичної) прози.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор.

На стор. 43 — огляд патристичної літератури.

Анастасій Синаїт

Анастасій Синаїт був монахом синайського монастиря; жив десь між 640—700 рр., робив численні подорожі по Єгипту і Сірії, ведучи релігійні диспути. Автор богословських творів.

I

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3 : 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

В книзі — тексти слів і поучень Анастасія Синаїта; з коментарем.

II

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 64—66 — біографія Анастасія Синаїта, характеристика його творів; література питання.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 242—245 — біографія Анастасія Синаїта; огляд його літературної спадщини; література питання; староруські рукописи його творів.

Соколов И. Анастасий Синаит.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 656—660.

Біографічні відомості про Анастасія Синаїта; огляд його літературної спадщини і вчення.

Андрій Кесарійський

Андрій був архієпіскопом Кесарії Каппадокійської. Жив, очевидно, до кінця V ст. (інші гадають, що в VI, VIII чи IX ст. ст.).

II

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 284—285 — огляд літературної спадщини Андрія Кесарійського; література питання; староруські списки його творів.

Андрей.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 764—765.

Біографічні відомості про Андрія Кесарійського; огляд його тлумачення на Апокаліпсис.

Андрій Критський

Андрій Критський народився в Дамаску у середині VII ст.; довгий час жив монахом в Єрусалимі; був критським архієпіскопом. Помер після 726 р. Автор численних проповідей, віршів та інших творів.

I

Андрей, архиеп. Критский. Беседа на четверодневного Лазаря.— Христ. чтен., ч. XXII, 1826, стор. 5—39.

Текст твору в російському перекладі.

Амфилохий, арх. Описание рукописей Воскресенского ставропигиального первоклассного, именуемого Новый Иерусалим, монастыря, писанных на пергамине и бумаге.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VII, 1858, стовп. 257—288; т. VIII, 1859—1860, стовп. 89—112, 186—202.

На стовп. 89—93, 281—288 — уривки текстів із канонів Андрія Критського (за рукоп. XIII і XIV—XV ст.ст.).

II

Краткое историческое сведение о св. Андрее Критском.— Христ. чтен., ч. XXII, 1826, стор. 3—4.

Біографічні відомості.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 165—166 — біографічні відомості про Андрія Критського; огляд його літературної спадщини; література питання.

Пономарев А. Андрей, архиеп. Критский, св.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 765—769.

Біографічні відомості про Андрія Критського; огляд його діяльності; характеристика літературної спадщини; література питання.

Виноградов А. Святый Андрей, архиеп. Критский. (Агиологический очерк).— Христ. чтен., 1902, ч. I (т. CCXIII), стор. 247—269.

Біографія і огляд діяльності Андрія Критського.

Антіох Чорногорець

Антіох Чорногорець народився в кінці VI ст. в селищі Медосага, поблизу м. Анкіри (в малоазіатській провінції Галатія). Рано прийняв схиму; подорожував по Палестіні, де й поселився в лаврі св. Сави. Автор Пандектів, які написав біля 620 р.

I

Амфилохий, архим. и **Срезневский И. И.** Выписка из списка Пандекта Антиохова XI в.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VII, 1858, стовп. 41—44, 147—155.

Опис рукопису; зразки текстів.

Амфилохий, арх. Описание рукописей Воскресенского ставропигиального первоклассного, именуемого Новый Иерусалим, монастыря, писанных на пергамине и бумаге.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VII, 1858, стовп. 257—288; т. VIII, 1859—1860, стовп. 89—112, 186—202.

На стовп. 101—110 — опис двох рукописів XII—XIII і XV ст ст. з Пандектами Антіоха Чорногорця і зразки текстів.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 490—494 — уривки текстів із Пандектів Антіоха.

Петровский М. Поучение, приписываемое Илариону, митрополиту киевскому. Материал для истории славянорусской письменности XI-го века.— Учен. зап. Казан. унив., 1865, т. I, вып. 2, стор. 47—84.

На стор. 81—84 — уривок з Пандекта Антіоха Чорногорця (поч.: Мы же иже Христовы ради любве оставльше родителіе...», за сербським рукоп. XIV—XV ст.).

Амфилохий, архим. О переводе св. Кириллом и Мефодием апостола.— Труды II археолог. съезда. Вып. 1. СПб., 1876, стор. 16—33.

Уривки текстів перекладу Апостола Кирила і Мефодія в різних пам'ятках і збірниках (Ізборник Святослава 1076 р., Пандекти Антіоха XI ст.).

Пандект монаха Антиоха. По рукописи XI в., принадлежащей Воскресенскому монастырю. Под наблюдением О. М. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1914, кн. 2(249).— Приложение, стор. I—VI (ненум.) + 1—24 + 33—56.

Текст Пандектів.

II

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 241—242 — огляд староруських рукописів Пандектів Антіоха Чорногорця; література питання.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 146—147 — біографічні відомості про Антіоха; огляд його Пандектів; література питання.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 30 — характеристика Пандектів Антіоха Чорногорця.

Соколов И. Антиох.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 851—852.

Біографічні відомості про Антіоха Чорногорця; огляд його Пандектів; література питання.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей...

На стор. 494—495 — література питання про Пандекти Антіоха.

Панькевич І. Пандекти Антіоха 1307 року.— ЗНТШ, т. CXXIII—CXXIV, 1917, стор. 1—64.

Мовний аналіз львівського рукопису Пандектів Антіоха з 1307 р.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 193 — характеристика Пандектів Антіоха.

Афанасій Олександрійський

Афанасій народився в Олександрії у 293 р.; у 319 р. був висвячений на диякона, а в 326 р. обраний олександрійським архієпіскопом; кілька разів його вигонили з єпархії, засилали; вів боротьбу з різними «єретиками». Помер 2 травня 373 р. Автор численних богословських творів, в тому числі житія Антонія Великого.

I

Славинецький Єпіфаній. ...Грігоріа Богослова... Василіа Великого... бесѣды на шестодневник; ...Афанасія... Александрійскаго на богомерзских и проклятых аріан... Іоанна Дамаскина книга небеса... тщаніем... Єпифанія, кіевскія страны, обитающего в... Москвѣ... преведены из печатных книг еллиногреческого языка на славяноросcійскій вново... М., 1665. 4+10+222+43+70+2+58 арк. (818 стор.).

Архангельский А. С. Творения отцов церкви в древнерусской письменности. Извлечения из рукописей и опыты историко-литературных исследований. Т. I—II. Казань, 1889. 203 стор.

Староруські списки житія Антонія Великого, написаного Афанасієм Олександрійським і його ж Вопросы и отвѣты к кн. Антиоху (списки, уривки текстів).

Архангельский А. С. К исследованию творения отцов церкви в древнерусской письменности.— Учен. зап. Казан. унив. по ист.-филолог. факульт., 1890, стор. 1—194.

Списки житія Антонія Великого, написаного Афанасієм Олександрійським; зразки текстів.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 511—516 — текст Житіє святого Антоніа пустынножителя (за вид. Ів. Франка, Апокрифи і легенди, т. V, Львів, 1910); з коментарем.

II

Жизнь св. Афанасия Великого, архиепископа александрийского.— Христ. чтен., 1844, ч. IV, стор. 411—463.

Біографія Афанасія Олександрійського.

Извеков М. С. Преподобный Антоний Великий.— Христ. чтен., 1879, ч. II, стор. 66—130, 272—317.

Детальна біографія і характеристика діяльності.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 4—14 — біографія Афанасія Олександрійського; аналіз і характеристика його творчості; староруські рукописи його творів; література питання.

Антоний святой.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 857—858.

Петрушевский П. И. Поучительное чтение в день памяти преп. Антония Великого, первоначальника иноческого жития.— Киев. епарх. ведом., 1899, № 3, часть неофиц., стор. 87—90.

Біографія Антонія Великого.

Бронзов А. Антоний Великий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. I. Пг., 1900, стовп. 874—880.

Біографічні відомості і огляд його житія; література питання.

Владимир, архим. Афанасий Великий, архиепископ александрийский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. II. Пг., 1903, стовп. 163—176.

Біографія Афанасія Олександрійського; огляд його діяльності; характеристика літературної спадщини; література питання.

А. Д. Мысли свв. Иоанна Златоуста, Василия Великого и Афанасия Александрийского по вопросу об участии христианина в войне.— Киев. епарх. ведом., 1916, № 6, часть неофиц., стор. 48—52.

Безобразов П. Древнейшие греческие жития.— ЖМНП, новая серия, ч. LXXI, 1917, октябрь, стор. 147—232.

Про житіє св. Антонія, написане Афанасієм Олександрійським, та інші твори.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 91—92 — аналіз і характеристика житія Антонія Великого, написаного Афанасієм Олександрійським.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 75—76 — аналіз і характеристика житія Антонія Великого.

Василій Великий

Василій Великий народився в Кесарії 329 р. у багатій сім'ї. Одержав хорошу світську і богословську освіту; зробив подорож по Єгипту, Палестіні, Месопотамії, де ознайомився із життям подвижників. В 370 р. був обраний єпіскопом кесарійським; розвивав велику організаторсько-богословську діяльність. Помер 1 січня 379 р. Автор численних богословських творів.

I

Кніга иже в святых отца нашего Васіліа Велікаго, архиепископа кесаріа каппадокіиския. Острог, друкарня Кост. Острозького, 1594. 8+160+292+142+1 арк.

Книга містить постичі слова Василія Великого.

Номоканон, или законное правило, имѣа правила по съкращенію святых връховных апостол и святых великих вселенских седми събор и помѣстных нѣкіих. К сему и іже в святых отца нашего Васіліа Великаго и иных святителей и преподобных их же съдръжит святаа въсточнаа кафоліческаа и апостольскаа церков. К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1620. 4+140 стор.

З передмовою Памви Беринди.

Божествъныя литургія. Иже в святых отец наших Іоанна Златоустаго, Василіа Великаго... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1620. 16+56+521 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького.

Славинецький Єпіфаній. ...Григоріа Богослова... Василіа Великого... бесѣды на шестодневник;... Афанасіа... Александрійскаго на богомерзских и проклятых аріан... Іоанна Дамаскина книга небеса... тщаніем... Єпифанія, кіевскія страны, обитающего в... Москвѣ... преведены из печатных книг еллиногреческого языка на славянороссійскій вново... М., 1665. 4+10+222+43+70+2+58 арк. (818 стор.).

Избрание св. Василия Великого в архиепископа.— Христ. чтен., 1838, ч. II, стор. 243—262.

Історія обрання; численні тексти із слів і листів Василія Великого.

Срезневский И. И. Поучение о пьянстве и пении тропарей при чашах. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. XII, 1875, стор. 321—326.

Текст Поученія святого великаго Васиіліа о том, како подобает въздръжатися от пьаньства (за збірн. XVI ст.).

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3: 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против

язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

В книзі — численні тексти слів і поучeній Василія Великого; з коментарем.

Орлов М. И. Литургия св. Василия Великого. I. Греческий и славянские тексты. II. Заамвонные молитвы. III. Особенности литургии св. Иоанна Златоуста. С изображ. св. Василия и четырьмя снимками с рукописей. Первое критич. изд. М. И. Орлова... СПб., 1909. LXXXVII+413 стор.

Рец.: *Прилуцкий В.*— Труды Киев. дух. акад., 1909, № 5, стор. 136—144.

II

Два друга.— Христ. чтен., 1838, ч. II, стор. 94—110.

Про дружбу між Василієм Великим і Григорієм Богословом.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 19—33 — аналіз Шестоднева Василія Великого; література питання; староруські списки творів Василія Великого.

Н. С. Василий Великий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 579—580.

Троицкий И. Поучительное чтение о Святителе Василии Великом. («Каков есть Василий»).— Киев. епарх. ведом., 1897, № 2, часть неофиц., стор. 63—70.

Коротка біографія і характеристика Василія Великого.

Налимов Т. А. Причины разделения церкви по воззрению Василия Великого. (Речь, читан. на торж. акте СПб. дух. акад. 10 февр. 1898 г.).— Христ. чтен., 1898, ч. I (т. CCV), стор. 344—364.

Кохомский С. В. Поучительное чтение из жития св. Василия Великого, архиепископа Кесарии Каппадокийской.— Киев. епарх. ведом., 1899, № 1, часть неофиц., стор. 1—5.

Епізоди із діяльності Василія Великого.

Кохомский С. В. Поучительное чтение о кончине св. Василия Великого, архиепископа Кесарии Каппадокийской.— Киев. епарх. ведом., 1899, № 2, часть неофиц., стор. 47—58.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 21 — вплив творів Василія Великого на оригінальну руську літературу; популярність його.

Попов И. Василий Великий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. III. Пг., 1902, стовп. 179—187.

Детальна біографія Василія Великого і характеристика його діяльності; виклад його вчення; огляд літературної спадщини; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 272—279 — характеристика і зміст Шестоднева Василія Великого.

А. Д. Мысли свв. Иоанна Златоуста, Василия Великого и Афанасия Александрийского по вопросу об участии христианина в войне.— Киев. епарх. ведом., 1916, № 6, часть неофиц., стор. 48—52.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 87 — коротка характеристика життя і діяльності Василія Великого.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 187—188 — біографія і характеристика творчості Василія Великого.

Геннадій Константинопольський

Геннадій був константинопольським (вселенським) патріархом з 458 по 471 рік, до смерті. Автор богословських творів.

I

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3 : 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журнала «Странник», 1897. XVIII+ 330 стор.

На стор. 1—16 — текст Стословця Геннадія Константинопольського (поч.: «1. Вѣруй во отца и сына...», за рукоп. Златая цѣпь, XIV ст.); на стор. 16—19 — текст Поучение любовно — уривок із Стословця (поч.. «Страх божии имѣи...», за рукоп. XII ст.); на стор. 257—259 — примітки і коментарі.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор. 53—73 — історія видань Стословця Геннадія Константинопольського; списки твору; відголос його в староруському письменстві; текст Стословця (поч.: «Вѣруй в отца и сына...», за рукоп. XVI ст.).

II

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 282—284 — огляд літературної спадщини Геннадія Константинопольського; література питання; староруські списки перекладів його творів.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 27—29 — вплив Стословця Геннадія Константинопольського на оригінальну руську літературу.

Сперанский М. Н. Переводные сборники изречений в славянорусской письменности. Исследования и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4 (199), стор. I—VI+1—

154+1—48; 1905, кн. 4 (212), стор. 155—450; кн. 2 (213), стор. 451—578+49—245+III—VI. (Є окремий відбиток).

Історія афоризмів та їх зібрань у старій класичній та візантійській літературі; зокрема про Стослов Геннадія.

Соколов И. Геннадий.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 188—190 і 194.

Огляд діяльності Геннадія Константинопольського; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 262—263 — характеристика творчості Геннадія Константинопольського.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 171—172 — характеристика Стослова Геннадія Константинопольського.

Григорій Богослов (Назіанзин)

Григорій Богослов народився біля 329 р. в Каппадокії, поблизу Назіанза, в сім'ї єпіскопа. Дістав грунтовну освіту в Палестіні, Олександрії і Афінах. Повернувшись додому, пішов у пустиню; в 359 р. був висвячений на пресвітера, а пізніше Василь Великий висвятив його єпіскопом у містечку Сасім. З 381 по 383 р. був єпіскопом Константинополя. Помер біля 389 р. на батьківщині, біля Назіанза. Автор численних листів, кількох сот віршів і кількох десятків слів.

I

Славинецький Єпіфаній. ...Григоріа Богослова... Василіа Великого... бесѣды на шестодневник;... Афанасіа... Александрійскаго на богомерзских и проклятых аріан... Іоанна Дамаскина книга небеса... тщаніем. ...Єпифанія, кіевскія страны, обитающего в... Москвѣ... преведены из печатных книг еллиногреческого языка на славянороссійскій внову... М., 1665. 4+10+222+43+70+2+58 арк. (818 стор.).

Святого отца нашего Григория Назианзина пять слов о богословии. Перевод с греческого. СПб., 1841.

Тексти слів.

Рец.: *Любенский А.*— Маяк, ч. XXIII, 1841, стор. 57—80.

Слова Григория Богослова.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. II, 1853, стовп. 247—255; т. III, 1854, стовп. 27—38; т. IV, 1855, стовп. 294—312.

На стовп. 247—255 — опис пергаментного рукопису XI ст. з 13 словами Григорія Богослова; подано початок і кінець кожного слова; на стовп. 27—36 — уривок із XI (?) слова (поч.: «Чьто есть о мънѣ великая си тайна...»); на стовп. 295—311 — текст твору Бесѣда святаго Григория Феолога о избиении града (за тим самим рукоп. XI ст.).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 321—322 — уривки з 10 слова Григорія Богослова (за вид. Срезневського, 1855); з коментарем.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 486—490 — текст слова Григорія Богослова (поч.: «Понеже оцѣстихом словесемь...», за рукоп. XI ст.); на стовп. 579—580— текст Гранеса (алфавітаря) Григорія Богослова (до 1200 р.).

Будилович А. XIII слов Григория Богослова в древнеславянском переводе по рукописи XI в. Издал А. Будилович. СПб., 1875.

Тексти слів.

Рец.: *Котляревский А. А.* Обзор успехов славяноведения за последние три года 1873—76.— Унив. изв., 1876, июль, стор. 284—303.

Библиографические материалы, собранные А. Н. Поповым Издал В. Щепкин.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3 (150), стор. I—XXXI+I—152+I—XXXIX.

На стор. 87—95 — текст Слово на богоявление (поч.: «Днесь спас миру, днесь в склоненье главѣ...», за рукоп XIV ст.).

Слово в день св. Пасхи иже во святых отца нашего Григория Богослова, архиепископа константинопольского. — Киев. епарх. ведом., 1915, № 14—15, часть неофиц., стор. 321—322.

Текст слова.

II

Павский Г. П. Григория Богослова догматическое учение. Предварительные замечания.— Христ. чтен., ч. XXXI, 1828, стор. 134—174.

Характеристика літературно-проповідницької діяльності.

Два друга.— Христ. чтен., 1838, ч. II, стор. 94—110.

Про дружбу між Василієм Великим і Григорієм Богословом

Попов П., арх. О стихотворениях св. Григория Богослова.— Труды Киев. дух. акад., 1863, № 3, стор. 400—430.

Аналіз художніх особливостей.

Последние годы жизни св. Григория Богослова.— Христ. чтен., 1863, ч. II, стор. 147—193.

Біографічний нарис у зв'язку з релігійним життям тих часів.

Барсов Н. И. Св. Григорий Богослов как проповедник.— Христ. чтен., 1886, ч. II, стор. 316—361.

Велика література питання; риси біографії Григорія Богослова; загальна характеристика як проповідника; хронологічний огляд його проповідей і їх аналіз.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 33—37 — характеристика Григорія Богослова; обсяг його літературної спадщини, література питання; староруські списки його творів.

П. В. Григорий Назианский, Богослов.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 18 півтом. СПб., 1893, стор. 709.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 21—22 — обсяг літературної спадщини Григорія Богослова, відомої в Київській Русі.

Попов И. Григорий Богослов.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 615—626.

Біографія; характеристика діяльності; огляд вчення; характеристика літературної спадщини; література питання.

Сперанский М. Н. Переводные сборники изречений в славянорусской письменности. Исследования и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4 (199), стор. I—VI+I—154+I—48; 1905, кн. 1 (212), стор. 155—450; кн. 2 (213), стор. 451—578+49—245+III—VI. (Є окремий відбиток).

Історія афоризмів та їх зібрань у старій класичній та візантійській літературі; зокрема про твори Григорія Богослова.

Фалев И. Заметки о «13 словах Григория Назианзина», рукописи XI века.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 245—249.

Характеристика мови.

Никольская А. К вопросу о пейзаже в древнерусской литературе. (Несколько описаний весны).— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 433—439.

Наведено зразки пейзажів із творів Григорія Богослова (за вид. Єпіфанія Славинецького. М., 1665).

История русской литературы. Т. I...

На стор. 187 — біографія і огляд літературної творчості Григорія Назіанзина.

Григорий Назианзин.— БСЭ. Т. 12, изд. 2-е, 1952, стор. 602.

Григорій Великий (Двоєслов)

Григорій Великий народився між 540—550 рр. в Римі у багатій і знатній сім'ї. Був на військовій службі, одержав звання римського претора. Згодом заснував сім монастирів і сам постригся в ченці. В 585 р. був вибраний настоятелем одного із заснованих ним монастирів, в 590 р.— папою римським. Помер 12 березня 604 р. Автор богословських творів.

I

Соболевский А. И. Несколько редких молитв из русского сборника XIII века.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, кн. 4, 1905, стор. 66—78.

На стор. 68—78 — тексти восьми молитов, перша (поч.: «Господи,

услыши молитву мою, якоже знаю аз врѣмя мое ») у двох варіантах зв'язується з іменем Григорія Великого Двоєслова.

II

Краткое историческое сведение о св. Григории Великом.— Христ. чтен., 1834, ч. II, стор. 145—152.

Жизнь св. Григория Двоеслова, папы римского.— Христ. чтен., 1849, ч. II, стор. 42—126.

Детальна біографія; характеристика діяльності; твори Григорія, їх видання.

Певницкий В. Св. Григорий Двоеслов и его проповеднические труды.— Труды Киев. дух. акад., 1864, № 11, стор. 569—642.

Коротка біографія; аналіз творчості.

Певницкий В. Проповеднические труды св. Григория Двоеслова.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 9, стор. 3—105.

Аналіз з морально-богословської та історико-літературної точки зору.

Певницкий В. Беседы св. Григория Великого на пророка Иезекииля.— Труды Киев. дух. акад., 1871, № 6, стор. 433—482.

Богословсько-літературний аналіз бесід.

Пономарев А. И. Диалоги Григория Великого и легенды о загробной жизни в средние века.— Христ. чтен., 1878, ч. I, стор. 420—444 і 783—808.

Аналіз діалогів.

Пономарев А. И. Речь перед защитой диссертации на степень магистра «Собеседования св. Григория Великого о загробной жизни», произнесенная 16 ноября 1886 г.— Христ. чтен., 1887, ч. I, стор. 214—228.

Васильев П. Григорий Великий.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 18 півтом. СПб., 1893, стор. 710—711.

Митропольский А. Григорий Великий или Двоеслов.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 661—673.

Біографія і огляд діяльності Григорія Великого; характеристика його літературної спадщини; література питання.

Григорий I.— БСЭ. Т. 12, изд. 2-е, 1952, стор. 601.

Григорій Синаїт

Григорій Синаїт народився у Кукулосі коло Клазомени в багатій сім'ї у 60-х р. XIII ст. Потрапив був у полон до турків, але його викупили християни. Після цього жив у одному з монастирів острова Кіпра, а далі на горі Синай, Єрусалимі, Афоні. Багато подорожував. Помер в 40-х рр. XIV ст. в монастирі у пустині Парорії. Автор ряду богословсько-аскетичних творів.

II

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 290—291 — характеристика творчості Григорія Синаіта; староруські списки його творів.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 157—158 — біографічні відомості про Григорія Синаїта; огляд його літературної спадщини; література питання.

Соколов И. Григорий Синаит.— Правосл. богосл. энцикл. Т. IV. Пг., 1903, стовп. 682—683.

Біографічні відомості про Григорія Синаїта, огляд літературної спадщини; література питання.

Єфрем Сірін

Єфрем Сірін народився на початку IV ст. в м. Низибії (Месопотамія) в сім'ї хлібороба. Рано почав вивчати богословську літературу, поселившись у горах, згодом у печері біля міста Едеси. Подорожував у Єгипет, Кесарію, де був висвячений на диякона. Помер 373 р. в Едесі. Автор численних богословських творів.

I

Сія святая и богодухновенная книга преподобнаго отца нашего Ефрема Сіріна... Вільно, 1768. 409 арк.

Твори Єфрема Сіріна.

Срезневский И. И. Глаголический список поучений Ефрема Сирина. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. I.— Сб. отд. рус яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 27—36.

На стор. 27—35 — тексти двох поученій (за рукоп. XIII ст.).

Срезневский И. И. Книга поучений Ефрема Сирина до 1288 г. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 37—50.

На стор. 37—39 — текст за списком XIII ст.; на стор. 42—44 — текст за списком XV ст.; на стор. 45—46 — текст із Троїцького збірника XII ст.

Срезневский И. И. Списки древнего перевода поучений Ефрема Сирина. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 65—81.

Огляд змісту різних списків поученій Єфрема Сіріна; на стор. 80—81 — уривок тексту.

Срезневский И. И. Древние славянские памятники юсового письма с описанием их и с замечаниями об особенностях их

правописания и языка.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1869. 10+192+416+24 стор.

На стор. 398—408 (третя пагін.) — текст поучення Єфрема Сіріна (за списком XIII — XIV ст.).

Архангельский А. С. Творения отцов церкви в древнерусской письменности. (Извлечения из рукописей и опыты историко-литературных изучений).— Учен. зап. Казан. унив., год LXVII, 1890, кн. 2, стор. 67—114; кн. 3, стор. 59—100. (Є окремий відбиток: Творения отцов церкви... III том, Казань, 1890. 118 стор.).

Огляд слів Паренесиса Єфрема Сіріна за списком XIII ст., за Ізборником Святослава 1076 р. та різними Ізмарагдами XIV—XVI ст ст.; наведено численні тексти.

Рец.: Рус. филолог. вестн., т. XXIII, 1890, стор. 306—308; *Владимиров П. В.*— Унив. изв., 1891, ноябрь, стор. 83—100.

Гординський Я. Слова св. Єфрема Сіріна в перемиських пергамінових листках поч. XIV в.— ЗНТШ, т. CXXVI—CXXVII, 1918, стор. 171—202.

На стор. 183—190 — текст слів.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 87—88 — коротка характеристика життя і діяльності Єфрема Сіріна; уривок тексту із його Слова про злих жінок.

II

Барсов Н. И. Св. Ефрем Сирин как проповедник.— Христ. чтен., 1886, ч. I, стор. 732—770.

Велика література питання; біографічний нарис; характер церковно-учительної діяльності Сіріна; проповіді його — бібліографія їх, класифікація, аналіз і характеристика.

Шимановский В. К истории древнерусских говоров. Исследование с приложением полного текста Сборника Святослава 1076 г. В. Шимановского. Варшава, 1887. 2+104+III+112 стор.+1 табл.

На стор. 87—95 — характеристика мови збірника поучень Єфрема Сіріна за рукоп. 1492 р.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 38—49 — характеристика Єфрема Сіріна, біографія його; обсяг літературної спадщини; її художньо-ідейні особливості; староруські переклади Єфрема Сіріна, їх давні списки.

Барсов Н. Ефрем Сирин.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 22 півтом. СПб., 1894, стор. 695—696.

Смирнов П. Проповеди св. Ефрема Сирина.— Труды Киев. дух. акад., 1894, № 1, стор. 3—52; № 4, стор. 489—509; № 8, стор. 528—552; № 9, стор. 3—43; № 11, стор. 323—364; 1895, № 3, стор. 389—423; № 5, стор. 3—32; № 7, стор. 351—373; № 9, стор. 3—35; № 10, стор. 169—200.

Джерела: видання творів Сіріна, біографічні матеріали; біографія проповідника; детальний аналіз його проповідей.

Кохомский С. В. Поучительное чтение о преподобном Ефреме Сирине.— Киев. епарх. ведом., 1899, № 3, часть неофиц., стор. 91—94.

Коротка біографія Єфрема Сіріна і характеристика діяльності.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 22—26 — огляд писань Єфрема Сіріна, відомих на Русі; вплив його на оригінальну староруську літературу.

Погорелов В. К вопросу о Македонском глаголическом листке.— Рус. филолог. вестн., т. XLIX, 1903, стор. 24—31.

Листок містить слова Єфрема Сіріна (болгарське письмо XIII—XIV ст.ст.).

К. и **Т.** Ефрем Сирин.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 528—530.

Біографічні дані про Єфрема Сіріна; огляд його діяльності; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. І...

На стор. 252—257 — літературна діяльність Єфрема Сіріна; виклад змісту Слова о злых женах і Паренесиса.

История русской литературы. Т. І...

На стор. 189—190 — біографія і огляд творчості Єфрема Сіріна.

Іоанн Дамаскін

(Див. також Іоанн, екзарх болгарський)

Іоанн Дамаскін народився в Дамаску в кінці VII ст., батько його був міністром дамаського халіфа. Одержав хорошу освіту. Після смерті батька зайняв його посаду, але згодом пішов у монастир, де був возведений у сан пресвітера; за прихильність до православія кілька разів потрапляв до темниці. Помер біля 754 р. Автор численних філософських і богословських творів.

I

Славинецький Єпіфаній. ...Григоріа Богослова... Василіа Великаго... бесѣди на шестодневник;... Афанасіа... Александрійскаго на богомерзских и проклятых аріан... Іоанна Дамаскина книга небеса... тщаніем... Єпифанія, кіевскія страны, обитающего в... Москвѣ... преведены из печатных книг еллиногреческого языка на славянороссійскій внову... М., 1665. 4+10+222+43+70+2+58 арк. (818 стор.).

Попов А. Богословие святого Иоанна Дамаскина в переводе Иоанна Ексарха Болгарского. По харатейному списку Московской синодальной библиотеки буква в букву и слово в слово.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1877, кн. 4, стор. 1—69+1—422.

На стор. 1—422 — текст Богословія («Пролог сътворен Иоаномь прозвутеръмь ексархомь българьскомь...», за списком XII ст.).

Іоанна Дамаскина слово на благовѣщеніе владычица нашея богородица суть же здѣ глаголи буквам греческим архангелови и богородични вѣщанія і отвѣти. Списано литографическими чернилами сквозь прозрачную бумагу Федором Елисеевым из пергаминного сборника XV-го века... СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен., № XII, 1877. [38 стор.], нум. арк. рукопису 162—279.

Коротенька передмова; текст-факсіміле рукопису (поч.: «Нынѣшнему честному и царскому собранию...»).

Сперанский М. Н. Переводные сборники изречений в славянорусской письменности. Исследования и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4 (199), стор. I—VI+1—154+1—48; 1905, кн. 1 (212), стор. 155—450; кн. 2 (213), стор. 451—578+49—245+III—VI. (Є окремий відбиток).

Історія афоризмів та їх зібрань в старій класичній та візантійській літературах, зокрема про Священні паралелі Іоанна Дамаскіна; тексти Священних паралелей (за рукоп. XVI ст.).

II

Краткое сведение о Иоанне Дамаскине.— Христ. чтен., 1840, ч. IV, стор. 380—422.

Біографія Іоанна Дамаскіна; обсяг його творчості; аналіз творів.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 245—274 — огляд літературної спадщини Іоанна Дамаскіна і характеристика її; література питання; староруські списки і українські; українізми в перекладах творів Дамаскіна, зроблених А. Курбським.

Дамаскин Иоанн.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 19 півтом. СПб., 1893, стор. 61—62.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 68—71 — біографія Іоанна Дамаскіна; огляд його літературної спадщини; література питання.

Бронзов А. Иоанн Дамаскин.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VII. Пг., 1906, стовп. 7—17.

Біографічні відомості про Іоанна Дамаскіна; огляд його творчості; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. 1...

На стор. 265—269 — характеристика творчості Іоанна Дамаскіна.

Бедржицкий Л. К изучению диалектики Иоанна Дамаскина. Диалектика И. Дамаскина как памятник философской письменности.— Рус. филолог. вестн., т. LXXIII, 1915, стор. 147—156.

Література питання; характер філософії Дамаскіна.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 188—189 — біографія і огляд творчості Іоанна Дамаскіна.

Иоанн Дамаскин.— БСЭ. Т. 18, изд. 2-е, 1953, стор. 339.

Іоанн Златоуст

Іоанн Златоуст народився в Антіохії в 347 р. у багатій сім'ї. Одержав блискучу на ті часи освіту. Провів у пустині, серед монахів, чотири роки, а потім прожив два роки у повній самотності. В 381 р. висвячений на диякона в Антіохії, далі на протязі 20 років був священиком; в 398 р. обраний архієпіскопом Константинополя, але за виступи проти розкошів знаті вигнаний і в 404 р. засланий в м. Кукуз (Каппадонія), де пробув два роки; звідти його перевели були в Піцунду (на березі Чорного моря). Помер по дорозі в м. Команах 14 вересня 407 р. Відомі 804 його проповіді.

I

Книга иже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго, архіепископа Костентина града Маргарит глаголемаа. Острог, друкарня Кост. Острозького, 1595 (1596). 8+330+1+203+1 арк. (543 арк.).

З передмовою про користь цієї книги.

Лѣкарство на оспалый умысл чоловѣчій, а особливе на затвердѣлые сердца людскіе, заведеные свѣтом, альбо якими грѣхами. Божественнаго Іоанна Златоустаго до Феодора мниха, а в особѣ его до кождого человѣка, кто в яком кольвек есть грѣху. Острог, друкарня Кост. Острозького, 1607. 183 ненум. арк.

З віршами на герб К. Острозького і передмовою Дем'яна Наливайка.

Иже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінополя. Книга о священъствѣ... Львів, братська друкарня, 1614. 60 ненум.+448 стор.

Божествъныя литургія. Иже в святых отец наших Іоанна Златоустаго, Василіа Великаго... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1620. 16+56+521 стор.

З передмовою Єлисея Плетенецького.

Святого Іоанна Златоустаго, архіепископа константінополскаго, на отче наш выклад. З грецкого на рускій одным з молодшых слуг церковных за розказанем старшых преложоный. Вільно, братська друкарня, 1620. 10 арк.

З передмовою Леонтія Карповича.

Іже в святых отца нашого Іоанна Златоустаго архіепископа Константінаграда патріархи вселенскаго бесѣды на 14 посланій святого апостола Павла... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1623. 34 стор.+3202 стовп.

Переклад з грецької мови ієромонаха Кипріяна; переклад виправили Лаврентій Зизаній, Захарія Копистенський і Памва Беринда. З передмовами Єлисея Плетенецького і Захарії Копистенського. Не всі екземпляри цього видання ідентичні: в одних є посвята Степану

Четвертинському від Захарії Копистенського, в інших — посвята Федору Копистенському від Памви Беринди і вірші Степана Беринди на герб Єлисея Плетенецького.

Іже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго архіепископа Константінуполскаго бесѣды на дѣянія святых апостол... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1624. 24+534 стор.

Перекладено з грецької мови Гаврилом Дорофеєвичем, поправлено Йосифом Святогорцем і Памвою Бериндою; з передмовами Захарії Копистенського та Єлисея Плетенецького; вірші на герб князя Долмата Тарасія Земки.

Иже в святых отца нашего Іоанна Златоустаго истолкованіе молитвы от господа нашего Іс. Христа учеником преданной в евангелии Матфея св., в 6 главѣ... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1707. 83 арк.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 117—159 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493).

Про приписування творів у старій Русі видатним письменникам, особливо Іоанну Златоустому; на стовп. 126—137 — кілька текстів слів О женах злых и самовольных, що їх приписують Златоусту.

Святого отца нашего Иоанна, архиепископа константинопольского, Златоустого, беседы на разные места священного писания. Пер. с греческ. при Санкт-петербургской духовной академии, т. I.— Христ. чтен., 1861, ч. I, стор. 1—570.

Тексти слів.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 709—716 — уривки із Златоструя (за рукоп. 1474 р.); з коментарем.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 527—536 — уривки тексту із Златоструя (до 1200 р.).

Срезневский И. И. Слово Иоанна Златоуста из глаголического сборника. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 440—446.

На стор. 440—445 — текст слова.

Срезневский И. И. Слово о богаче и бедняке. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. LXVI—LXXX.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1877, стор. 546—554.

На стор. 546—553 — текст слова Іоанна Златоуста (за рукоп. XII ст.).

В 29 день мѣсяца августа слово Іоанна Златоустаго на усѣкновеніе главы Іоанна Предтечи и о Иродіи и о добрых женах и о злых (л. 76—83). В тот же день того же Іоанна слово на усѣкновеніе главы предтечи (л. 83—90). Списано литографическими чернилами сквозь прозрачную бумагу Федором Елисеевым из пергаминного сборника XV-го века... СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен., № X, 1877. [31 стор.].

Початок першого твору: «Пакы и Иродья бѣсить...»; початок другого: «Яко же мужь етер...».

Библиографические материалы, собранные Андреем Поповым. I. Описание сборника русского письма конца XII века.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. 1—48.

На стор. 26—29 — Слово Іоанна Златоуста в великыи въторьник (поч.: «Приподобяться церкъвьнии កъръмьници. Дѣтьх иже млѣко...»).

Петухов Е. Древние поучения на воскресные дни великого поста.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XL, 1886, № 3, стор. I—XIX+1—44.

На стор. 1—30 — тексти поученій Іоанна Златоустого.

Архангельский А. С. Творения отцов церкви в древнерусской письменности. Извлечения из рукописей и опыты историко-литературных изучений. Т. IV. Казань, 1890. 228 стор.

Розглянуто творіння Іоанна Златоустого в староруських Ізмарагдах (списки, урнвки текстів).

Рец.: Рус. филолог. вестн., т. XXIII, 1890, стор. 306—308.

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 2. Славянорусский Пролог. Часть первая. Сентябрь — декабрь. Под. ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1896. LXVI+224 стор.

На стор. VII—LXVI — вступна стаття Пономарьова Славянорусскнй Пролог в его церковном и народно-литературном значении (историко-лнтературный очерк); в книзі — численні тексти творів Іоанна Златоустого; з коментарем.

Памятники древнерусской церковно-учительной литературы. Вып. 3: 1. Поучения о разных истинах веры, жизни и благочестия. 2. Слова на св. Четыредесятницу. 3. Поучения против язычества и народных суеверий. Под ред. А. И. Пономарева. СПб., изд. журн. «Странник», 1897. XVIII+330 стор.

В книзі — численні тексти слів і поученій Іоанна Златоустого; з коментарем.

Сперанский М. Н. Переводные сборники изречений в славянорусской письменности. Исследования и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4 (199), стор. I—VI+1—154+1—48; 1905, кн. 4 (212), стор. 155—450; кн. 2 (213), стор. 451—578+49—245+III—VI. (Є окремий відбиток).

Історія афоризмів та їх зібрань в старій класичній і візантійській літературах; зокрема про афоризми Іоанна Златоустого; тексти афоризмів його (за сербським рукоп. XVIII ст. з паралельним грецьким текстом).

Орлов А. С. Сборники «Златоуст» и «Торжественник». [СПб.], 1905. 80 стор. (Пам. древн. рус. письм. и искусства, № CLVIII).

Спостереження над складом цих збірників; вндання Торжественника (у віршах).

Беседа св. Иоанна Златоустого, архиепископа константинопольского на слова: «Бога никто же видѣ нигдѣ же: Едино-

родный сын сый в лони отчи той исповѣда» (Иоанн, I. 18).— Киев. епарх. ведом., 1913, № 14—15, часть неофиц., стор. 397—402.

Текст слова.

II

Жизнь святителя Иоанна Златоуста.— Христ. чтен., 1821, ч. IV, стор. 119—179, 237—329.

Детальна біографія.

Филарет, еп. О трудах св. Иоанна Златоустого по устройству общественного богослужения.— Христ. чтен., 1849, ч. I, стор. 11—61.

Жизнь св. Иоанна Златоуста (из сочинения: S. Jean Chrysostome, consideré comme orateur populaire, par Paul Albert).— Труды Киев. дух. акад., 1862, № 11, стор. 289—332; № 12, стор. 427—485.

Детальна біографія Івана Златоустого.

Срезневский И. И. Златоструи. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. III.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 1—5.

Опис п'яти повних списків Златоструя.

Срезневский И. И. Златоструй XII века. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. I—XL, вып. III.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. I, 1867, стор. 6—27.

Огляд змісту Златоструя.

Подгурский Ю. Св. Иоанн Златоуст и императрица Евдоксия (из статьи Амедея Тьерри, помещенной в Revue des deux Mondes за 1867 г.).— Труды Киев. дух. акад., 1867, № 11, стор. 210—265; 1868, № 2, стор. 149—220; 1869, № 8, стор. 139—189; № 9, стор. 440—493; 1870, № 3, стор. 677—720; № 5, стор. 355—395.

Біографічні матеріали про Іоанна Златоустого.

Петров Н. О происхождении и составе славянорусского печатного пролога (иноземные источники).— Труды Киев. дух. акад., 1875, № 4, стор. 39—92; № 5, стор. 300—359; № 6, стор. 588—657; № 7, стор. 3—41; № 8, стор. 230—289; № 9, стор. 325—372.

Про життя і пам'яті вселенських святих, сказанія із східних і західних патериків, поученія отців і вчителів церкви, що входять до складу пролога; збірники поучень св. отців у давній Русі — Маргарит, Ізмарагд, Златоструй, Четьї-Мінеї та ін.

Малинин В. Исследование Златоструя по рукописи XII в. имп. публичной библиотеки.— Труды Киев. дух. акад., 1878, №№ 1—11, стор. 1—420 (приложения).

Характеристика твору; списки; література питання; мовний аналіз; різночитання за різними списками.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 203—232 — біографія Златоуста; огляд літературної спадщини; староруські списки його творів; література питання; збірники творів Златоустого: Златоструй, Андріатис, Маргарит, Златоуст, Ізмарагд; зміст Нового Маргарита А. Курбського за Златоустом в українському списку; характеристика мови цього списку.

Малышевский И. И. Св. Иоанн Златоуст в звании чтеца, в сане диакона и пресвитера.— Труды Киев. дух. акад., 1890, № 10, стор. 161—191; 1891, № 2, стор. 275—309; № 5, стор. 41—98; 1892, № 4, стор. 598—643; № 8, стор. 521—566; № 9, стор. 62—115.

Детальна біографія, багата на історико-літературні матеріали.

А. Златоуст.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 605.

Раин А. П. Св. Иоанн Златоуст и семейная жизнь его времени.— Христ. чтен., 1895, ч. 1, стор. 225—248; 465—490.

Попадопуло Хр. Творения св. Иоанна Златоуста с филологической стороны.— Христ. чтен., 1895, ч. 1, стор. 411—421.

Барсов Н. Иоанн Златоуст.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 668—671.

Троицкий И. Поучительное чтение о св. Иоанне Златоусте.— Киев. епар. ведом., 1896, № 3, часть неофиц., стор. 85—93.

Біографія Іоанна Златоустого.

Лопухин А. Св. Иоанн Златоуст как проповедник человеколюбия и милостыни.— Христ. чтен., 1897, ч. I (т. CCIII), стор. 27—48.

Пюш Эме. Св. Иоанн Златоуст и нравы его времени. (Сочинение, удостоенное премии Франц. Академией нравствен. и политич. наук). Перев. с франц. А. А. Измайлова. СПб., 1897. XIV+349 стор.

Рец.: *Бронзов А.*— Христ. чтен., 1897, ч. I (т. CCIII), стор. 500—503.

Попов В. И. Учение св. Иоанна Златоуста о воспитании детей.— Христ. чтен., 1897, ч. II (т. CCIV), стор. 639—654 (339—354 — помилково).

Лепорский П. И. Учение св. Иоанна Златоуста о совести.— Христ. чтен., 1898, ч. I (т. CCV), стор. 89—102.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 18—21 — популярність Златоустого на Русі; вплив його на оригінальну руську писемність; збірники із творами Златоустого — Златострує, Андріатис, Златоусти, Маргарити, Ізмарагди.

Белодед П. Иоанн Златоуст.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 909—941.

Біографічні відомості про Іоанна Златоустого; характеристика діяльності; огляд його вчення і літературної спадщини; література питання.

Соболевский А. И. Иоанн Златоуст в русской письменности.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 941—947.

Огляд збірників і рукописів із творами Іоанна Златоустого; давні видання їх; пізніші переклади; література питання.

Извергин В. Материалы для литературной истории древнерусских сборников. I—II.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXI, 1905, № 1, стор. 1—78.

На стор. 1—15 — розвідка Греческий источник одного слова в «Златоструе».

Гроссу Н. С. Основной характер проповеди св. Иоанна Златоуста.— Труды Киев. дух. акад., 1907, № 11, стор. 463—477.

Аналіз проповідей з морально-етичної точки зору.

Анатолий, иером. Слово в честь и память св. отца нашего Иоанна Златоуста.— Труды Киев. дух. акад., 1907, № 12, стор. I—X (приложение).

Слово з нагоди 1500-ліття з часу смерті Златоуста.

Петров Н. И. О внешнем виде св. Иоанна Златоуста.— Труды Киев. дух. акад., 1907, № 12, стор. 578—588.

Про образ Златоустого в іконописах і писемних церковних творах.

Петров Н. О внешнем виде св. Иоанна Златоустого.— Чтен. в церк.-истор. и археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1908, вып. IX, стор. 43—58.

Та сама стаття, що в Трудах Киев. дух. акад.

Богдашевский Д. Святый Иоанн Златоуст по его письмам.— Киев. епарх. ведом., 1908, № 5, часть неофиц., стор. 107—113; № 6, стор. 131—135; № 7, стор. 155—159; № 8, стор. 179—184; № 10, стор. 235—238.

Огляд життя, діяльності і поглядів Іоанна Златоустого на основі його листів.

Рубцов М. Св. Иоанн Златоуст как учитель любви христианской.— Киев. епарх. ведом., 1912, № 45, часть неофиц., стор. 1062—1069.

Характеристика морально-етичних поглядів Іоанна Златоустого.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 257—260 — характеристика творчості Іоанна Златоустого і збірників його творів: Златоструй, Учительне євангеліє, Андріятис, Маргарит, Златоусти, Ізмарагди.

Прилуцкий В. Д. Слово в день памяти св. Иоанна Златоустого.— Труды Киев. дух. акад., 1913, № 1, стор. 1—9.

Характеристика проповідницької діяльності Іоанна Златоустого.

Фетисов Н. Памяти великого учителя церкви св. Иоанна Златоуста.— Киев. епарх. ведом., 1915, № 3, часть неофиц., стор. 55—58; № 4, стор. 78—81.

Характеристика значення Іоанна Златоустого.

А. Д. Мысли свв. Иоанна Златоуста, Василия Великого и Афанасия Александрийского по вопросу об участии христианина в войне.— Киев. епарх. вед., 1916, № 6, часть неофиц., стор. 48—52.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...
На стор. 86—87 — відомості про життя і діяльність Іоанна Златоустого.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...
На стор. 62—65 — огляд збірників, що містили переважно твори Іоанна Златоустого (Ізмарагд, Златоуст, Маргарит).

Яцимирский А. И. Описания роскоши в проповедях как археологический матерьял и литературно-учительный прием.— В кн.: Историко-литературный сборн., посвящ. В. И. Срезневскому. Л., 1924, стор. 242—263.
Стаття побудована в основному на матеріалах проповідей Іоанна Златоустого.

История русской литературы. Т. І...
На стор. 184—186 — біографія Іоанна Златоустого, характеристика його творчості; збірники із його творами.

Иоанн Златоуст.— БСЭ. Т. 18, изд. 2-е, 1953, стор. 339—340.

Іоанн Ліствичник (Синайський)

Іоанн Ліствичник народився десь біля 525 р. У 16 років поступив у Синайський монастир, далі жив у печері гори Синаю. Сорок років провів на самоті. Кілька років був настоятелем Синайського монастиря, а далі знову пішов у самотину. Помер біля 606 р. Автор Ліствиці.

I

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...
На стовп. 641—644 — уривки із Ліствиці Іоанна Ліствичника (1334 р.)

Перетц В. Н. Опыт перевода «Лѣствицы» на украинский язык. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII в. І.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 73—77.
Характеристика Ліствиці; рукописи твору; уривки тексту з українського перекладу вибраних місць Ліствиці (за рукоп. XVII ст.).

II

Черты жизни преп. Иоанна Лествичника.— Христ. чтен., 1853, ч. І, стор. 247—267.
Коротка біографія.

Лѣствица преп. Иоанна Лествичника.— Христ. чтен., 1853, ч. І, стор. 267—341.
Виклад Ліствиці.

Соболевский А. Два древних памятника галицко-волынского наречия. I. Выголексинский Сборник XII—XIII в. II. Архивская Лѣствица XIII—XIV в.— Рус. филолог. вестн., т. XII, 1884, стор. 94—105.

Опис рукопису; характеристика мови Лiствиці.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 237—241 — біографія Іоанна Лiствичника; огляд і характеристика його літературної діяльності; староруські рукописи його творів.

Иоанн Листвичник.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 26 півтом. СПб., 1895, стор. 671—672.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 26 — характеристика Ліствиці Іоанна Синайського.

Зарин С. Иоанн Листвичник.— Правосл. богосл. энцикл. Т. VI. Пг., 1905, стовп. 1005—1007.

Біографічні відомості про Іоанна Ліствичника; огляд і характеристика його Ліствиці; література питання.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 263—264 — характеристика творчості Іоанна Синайського-Ліствичника.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 190—191 — огляд Ліствиці Іоанна Синайського.

Ісаак Сірін

Ісаак Сірін народився в Ніневії; рано прийняв монашество; деякий час був у Ніневії єпіскопом. Жив у другій половині VII ст. Автор численних богословських творів.

I

Маслов С. И. «Слова постнические» Исаака Сирина, по рукописи, принадл. библ. унив. св. Владимира.— Унив. изв., 1910, ноябрь, стор. 1—15; 1912, март, стор. I—XLI+17—28.

Тексти слів; опис рукопису.

II

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 287—288 — характеристика творів Ісаака Сіріна; староруські списки перекладів його творів.

С. Т. Исаак Сирин.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 1048—1050.

Біографічні відомості про Ісаака Сіріна; характеристика літературної спадщини; література питання.

Ісидор Пелусіот

Ісидор Пелусіот народився в Олександрії не пізніше 370 р. в багатій сім'ї і одержав блискучу освіту. В молоді роки поселився в монастирі біля м. Пелусії і став тут пресвітером і настоятелем. Жив деякий час в Константинополі. Помер, як гадають, після 448 р. Автор численних богословських посланій-листів (відомо їх нині понад 2 000).

I

Сведения о св. Исидоре Пелусиоте.— Христ. чтен., ч. XXIII, 1826, стор. 251—297.

Біографічні відомості; листування; тексти вибраних листів у перекладі на російську мову.

II

С. Т. Исидор Пелусиот.— Правосл. богосл. энцикл. Т. V. Пг., 1904, стовп. 1057—1061.

Біографічні дані про Ісидора Пелусіота і огляд його літературної спадщини; література питання.

Данилов В. В. Письма Исидора Пелусиота в Изборнике Святослава 1073 года.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 335—341.

Кирило Єрусалимський

Кирило народився у 315 р. в Єрусалимі; в 345 р. висвячений на пресвітера єрусалимської церкви; в 350 чи 351 р. став єрусалимським єпіскопом; з 357 по 378 р. тричі був примушений залишати це місце через боротьбу з аріанами, далі знову був єпіскопом. Помер у 386 р. Автор численних слів і посланій.

I

Зизаній Стефан. Казанье святого Кирилла патріархи іерусалимъского, о антіхристѣ и знакох его. З розширеніем науки против ересей розъных. Вільно, 1596. 9 ненум.+215 арк.

Текст українською і польською мовами; присвята книги Кост. Острозькому.

Кульбакин С. М. Хиландарские листки, отрывок кирилловской письменности XI века. Издание Отд. рус. яз. и слов. имп. Академ. наук. СПб., 1898 [1900]. 2+34+1 арк.

Тексти уривка, що містить Катехізм Кирила Єрусалимського.

Рец.: *Абрамович Д.* — Христ. чтен., 1899, ч. I (т. CCVII), стор. 184—186, *Vondrák W* Palaeographisches und Sprachliches anlässlich der neuen Publication der Blätter von Chilandar. — Arch. für slav. Philol., т. XXII, *Копач I* — ЗНТШ, т. XLVI, 1902, стор. 11—12 (бібл).

II

Краткое сведение о св. Кирилле Иерусалимском.— Христ. чтен., 1840, ч. I, стор. 344—363.

Біографія Кирила Єрусалимського, характеристика діяльності; обсяг творчості; видання його творів

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор 16—18 — огляд літературної спадщини Кирила Єрусалимського; староруські рукописи його творів; література питання.

Н. Б-в. Кирилл.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 116.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам (передрук статті з Изв втор. отд. АН, т. IV, 1885).

Пономарев П. Кирилл, архиепископ иерусалимский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 238—246.

Біографія і характеристика діяльності Кирила Єрусалимського; огляд літературної спадщини; література питання.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 188 — огляд Оглашеній Кирила Єрусалимського.

Кирило Олександрійський

Кирило народився біля 376 р.; одержав блискучу світську і богословську освіту. З 412 р. і до смерті був олександрійським архієпіскопом, вів фанатично-жорстоку боротьбу проти різних «єретиків». Помер у 444 р. Автор численних богословських творів.

I

Викторов А. Е. Аполог от нравоучения Кирилла Александрийского.— Лет. рус. лит. и древн., т. IV, 1862, стор. 28—29 (смесь).

Текст аполога (поч: «Сѣдящу коту в нѣкоем прензрядном вертоградѣ », за рукоп 1758 р.).

II

Краткое сведение о св. Кирилле, архиепископе александрийском.— Христ. чтен., 1840, ч. II, стор. 356—396.

Життя і діяльність Кирила Олександрійського, обсяг творчості; видання його творів.

Миролюбов А. Проповеди св. Кирилла Александрийского.— Труды Киев. дух. акад., 1887, № 6, стор. 200—218; № 7, стор. 336—355; № 9, стор. 53—71; № 10, стор. 248—276; № 11, стор. 321—350; 1888, № 4, стор. 534—582; № 11, стор. 63—74; 1889, № 3, стор. 467—483; № 6, стор. 320—341; № 9, стор. 125—144; № 11, стор. 358—384; № 12, стор. 480—522.

Зміст і характер проповідей; огляд всієї діяльності Кирила в зв'язку з релігійно-політичною боротьбою його часів

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор 232—235 — огляд літературної спадщини Кирила Олександрійського; література питання, староруські рукописи його творів

Н. Б-в. Кирилл, архиепископ александрийский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 29 півтом. СПб., 1895, стор. 115—116.

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам (передрук статті з Изв втор. отд. АН, т. IV, 1855).

Писарев Л. Кирилл, архиепископ александрийский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 246—279.

Біографічні дані про Кирила Олександрійського; детальна характеристика його діяльності, вчення, літературної спадщини; література питання

Лященко Т. И. Св. Кирилл, архиепископ александрийский. Его жизнь и деятельность. К., 1913. XXIV+550 стор.

Дисертаційна робота.

Лященко Т. И. Значение св. Кирилла Александрийского в истории христианского богословия.— Труды Киев. дух. акад., 1913, № 5, стор. 94—116. (Є окремий відбиток).

Вступне слово перед захистом дисертації

Кирилл Александрийский.— БСЭ. Т. 21, изд. 2-е, 1953, стор. 106.

Кирило Скифопольський

Кирило Скифопольський народився в 514 р. в Скифополі (Галілея). У 543 р. вступив до монастиря; помер десь біля 557 р. Автор агіографічних творів — житій.

I

Помяловский И. Житие св. Савы Освященного, составленные св. Кириллом Скифопольским в древнерусском переводе. По рукописи императорского Общества любителей древней письменности, с присоединением греческого подлинника и введением издал И. Помяловский, член-корреспондент общества. СПб., вид. Общ. любит. древн. письмен., № XCVI, 1890. CXLVI+588 стор.+9 таблиць.

На стор. I—CXLVI — опис рукоп. XIII ст., за яким друкується текст (і вар. за різними списками); на стор. 1—533 — тексти житія — руський (поч.: «То ти аз молъвлю, хотя грѣшен есмь...») і грецький; на стор. 535—585 — латинські примітки до житія.

Рец.: *Будилович А.*— Рус. филолог. вестн., т. XXV, 1891, стор. 142—150.

II

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 185—187 — біографічні відомості про Кирила Скифопольського; огляд його літературної спадщини; література питання.

Мочульский В. Н. К истории малорусского наречия. Житие св. Савы Освященного по пергаментной рукописи XIII в. Прив. доц. В. Н. Мочульского. Одеса, 1894. 24 стор. (Відб. з Зап. Новорос. унив., т. LXII).

Аналіз мови житія.

Рец.: *Колесса О.*— ЗНТШ, т. VII, 1895, стор. 9—19 (бібл.).

Сухомлинов М. И. О псевдонимах в древней русской словесности.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, стор. 441—493.

В статті розробляється головним чином питання про приписування творів різним Кирилам (передрук статті з Изв. втор. отд. АН, т. IV, 1855).

Соколов И. И. Кирилл Скифопольский.— Правосл. богосл. энцикл. Т. X. СПб., 1909, стовп. 279—285.

Біографічні відомості про Кирила Скифопольського; характеристика його діяльності; огляд його житій; література питання.

Безобразов П. Древнейшие греческие жития.— ЖМНП, новая серия, ч. LXXI, 1917, октябрь, стор. 147—232.

Про різні житія, написані Кирилом Скифопольським та ін.

Виноградов В. Заметки о лексике «Жития Саввы Освященного».— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 349—353.

Література питання; характеристика мови.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 93 — аналіз житія Сави Освященного.

Кирилл Скифопольский.— БСЭ. Т. 21, изд. 2-е, 1953, стор. 106.

Никон Чорногорець

Никон був ченцем Чорної гори (поблизу Антіохії) і жив у другій половині XI ст. Автор двох богословських творів.

I

Никон Чорногорець. Книга богодухновена, собрана, ісписана от многых и различных божественных книг вѣтхого, якоже рещи, завѣта и нового, преподобным отцем нашим Никоном, живущим в глаголемѣй Черънѣй горѣ наставляющи и поспѣшествующи, подвизающихся на всяко дѣло духовное.
Видання не закінчене, без вихідних даних (можливо, в Острозі до 1612 р., або в іншій друкарні в 1640 р.), 96 арк.

Никон Чорногорець. Тактикон... Почаїв, 1795. 11+211+1 арк.
Перше і єдине видання.

Никон Чорногорець. Книга преподобнаго и богоноснаго отца нашего Никона, игумена Черныя горы. Написася во святѣй обители Густинѣ... Почаїв, 1795. 26+576+212 арк.
«Составлена» книга Пандектів ієродіаконом Густинського монастиря Дометіаном в 1672 р.

Срезневский И. И. Пандекты Никона Черногорца. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. XLI—LXV.—Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1875, стор. 217—296.
Подано численні виписки з творів Никона Чорногорця (за рукоп. XII—XIV ст.ст.).

Калужняцкий Е. И. Обзор славянорусских памятников языка и письма, находящихся в библиотеках и архивах львовских.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 213—321 (приложения).
На стор. 248—252, 298—302 та ін.— уривки з Пандектів Никона Чорногорця (1601 р.) і його листів.

Материалы для истории патриархов иерусалимского и антиохийского XI века. Из Тактиона Никона Черногорца.— Правосл. палестин. сб., т. VI, вып. 1, 1889, стор. 39—57.
Подано уривки текстів за рукоп. XVI ст.

Тихвинский А. Ярославский список Пандекта Никона Черногорца XII—XIII в.— Рус. филолог. вестн., т. XXVIII, 1892, стор. 114—132; т. XXX, 1893, стор. 341—345; т. XXXI, 1894, стор. 316—323; т. XXXII, 1894, стор. 113—122; т. XXXIII, 1894, стор. 261—269.
Література питання; опис рукописів; ярославський рукопис XII—XIII ст.; аналіз його мови; зразки тексту.

II

Срезневский И. И. Пандекты Никона Черногорца в русском списке XII в. — Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, 1872, стор. XLIX—LVI.

Опис рукопису.

Срезневский И. И. Пандекты Никона Черногорца по древнему переводу.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, стор. IX—XIII.

Біографічні відомості про Никона Чорногорця; характеристика Пандектів; опис рукописів твору (XII—XIV ст. ст.).

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор. 217 — про рукописи творів Никона Чорногорця.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 291—295 — огляд літературної спадщини Никона Чорногорця; староруські списки перекладів його творів.

Никон Черногорец.—Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 41 півтом. СПб., 1897, стор. 142—143.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 30—31 — характеристика Пандектів Никона Чорногорця.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема Пандекти Никона Чорногорця; списки твору; давня лексика в ньому.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 269 — короткий огляд творчості Никона Чорногорця.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 193 — характеристика Пандектів Никона Чорногорця.

Нил Синайський

Нил Синайський народився в другій половині IV ст. в Галатії; був константинопольським префектом; біля 390 р. пішов в один із синайських монастирів. Помер біля 450 р. Автор численних листів і філософсько-богословських трактатів.

I

Сперанский М. Н. Переводные сборники изречений в славянорусской письменности. Исследования и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 4 (199), стор. 1+VI+1—154+1—48; 1905, кн. 1 (212), стор. 155—450; кн. 2 (213), стор. 451—578+49—245+III—VI.

Історія афоризмів та їх зібрань у старій класичній та візантійській літературах, зокрема огляд афоризмів Нила Синайського; тексти афоризмів (за рукоп. XVI ст.).

Перетц В. Н. Нил Синайский в украинских переводах XVII в. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII в. I.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 78—91.

Характеристика творів Нила Синайського; на стор. 79—85 — текст із Цвѣтника духовного за вид. Анфологіона (М., 1660) і з паралельним його українським перекладом (поч.: «Початок спасенія самаго себе штрофованя...», за рукоп. XVII ст.); характеристика перекладу; на стор. 87—90 — паралельні тексти статті О осми помислах: український (поч.: «Вѣдай иж осм ест помислов...», за рукоп. 1604 р.) і російський (поч.: «Вѣждь чадо, яко осмь есть помысл...», за рукоп. XVI ст.).

II

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 275—281 — біографія Нила Синайського; огляд його літературної спадщини; література питання; староруські списки перекладів його творів.

Нил преподобный.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 41 півтом. СПб., 1897, стор. 149.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 260—262 — характеристика творчості Нила Синайського.

Федір Студит

Федір Студит народився 759 р. в Константинополі у сім'ї чиновника. Одержав хорошу освіту. У 22 роки постригся в монахи і в 798 р. переселився в Студійський монастир, де завів надзвичайно суворі порядки. За виступ проти імператорів і патріарха був підданий тортурам, вигнаний, в 809—811 рр.— засланий на один із Принцових островів, звільнений і знову кинутий до в'язниці. Помер у поневіряннях і мандрах 11 листопада 826 р. Автор численних богословських творів, проповідей, канонів, гімнів, листів.

II

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 612—617 — уривки із житія Федора Студита (до 1200 р.).

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 147—151, 712—715 — біографічні відомості про Федора Студита; огляд його діяльності, зокрема літературної; література питання..

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области сла-

вянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, № 3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 162—177 — Особенности русских переводов домонгольского периода; реєстр творів, які були перекладені до XIII ст., зокрема Огласительные поученія Федора Студита; списки твору; зразки давньої лексики в ньому.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 26—27 — огляд писань Федора Студита, відомих на Русі; вплив його творів на оригінальне староруське письменство.

Б. П-ко. Феодор Студит.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 82 півтом. СПб., 1904, стор. 900—901.

Доброклонский А. П. Преп. Феодор, исповедник и игумен студийский. I ч. Его эпоха, жизнь и деятельность. Одеса, 1913. XX+972+XC+10 стор.; II ч. Его творения. Вып. 1. Одеса, 1914. 572 стор.

Рец.: *Г. Н.*— Труды Киев. дух. акад., 1914, № 4, стор. 614—628.

Феодорит Кирський

Феодорит Кирський народився в Антіохії у 386 (393?) р. Одержав блискучу освіту. Рано вступив до монастиря; в 423 році став кирським єпіскопом, скинутий з цього сану на соборі в Ефесі у 441 р., після чого пішов у Апамейський монастир, далі знову був відновлений у правах. Помер в 457 р. Автор численних богословських творів, проповідей, листів.

II

Краткие черты жизни бл. Федорита, епископа кирского, и обзор его сочинений.— Христ. чтен., 1845, ч. III, стор. 85—113; ч. IV, стор. 424—453.

Архангельский А. Творения отцов церкви...

На стор. 236—237 — огляд літературної спадщини Феодорита Кирського; література питання; староруські списки його творів.

Глубоковский Н. Блаженный Феодорит, епископ кирский. Его жизнь и литературная деятельность. Церковно-историческое исследование Н. Глубоковского. Т. I. М., 1890. 349 стор.; т. II., М., 1890. 510 стор.

Рец.: *Болотов В. В.*— Христ. чтен., 1892, ч. II, стор. 58—164.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 29—30 — популярність творів Феодорита Кирського в старій Русі.

Э. Р. Феодорит блаженный, епископ кирский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 82 півтом. СПб., 1904, стор. 897—898.

Повісті перекладні

ЗАГАЛЬНІ ОГЛЯДИ

Пыпин А. Н. О романах в старинной русской литературе.— Современник, т. 48, 1854, № 12, отд. II, стор. 59—110.

Характернстнка перекладннх і оригінальннх повістей XVII ст.

Пыпин А. Н. Очерки из старинной русской литературы. I—III.— Отеч. записки, 1855, № 2, стор. 109—116; № 9, отд. II, стор. 1—44; 1857, № 2, стор. 455.

Зауваження про староруські переклади; зв'язки зі Сходом і переклади з «1001 ночі»; пізні переклади з польської мови.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей и сказок русских.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. IV, 1858, стор. 1—360. (Є окремий відбиток).

Загальна характернстнка розвнтку нашої повістевої літератури; огляд повістей, перекладених з грецької, польської, німецької мов; відомості про орнгінали повістей; перелік рукопнсних списків, характернстнка редакцій; підсумки внвчення окремих руськнх повістей і казок; у додатку — ряд текстів повістей (повністю і в уривках).

Забелин И. Е. Заметка о старинных повестях. Опыты изучения русских древностей и истории. Ч. I. М., 1872, стор. 189—193.

Згадкн про ннзку перекладннх і орнгінальннх повістей в рукопнсах XVII—XVIII ст. ст.

Галахов А. История русской словесности древней и новой. Изд. 2-е с перемен. Т. I. Отд. 1 : Древнерусская словесность. СПб., 1880. 517 стор.

На стор. 394—517 — огляд перекладннх повістей XII—XVII ст.ст. (розділ написанні О. Веселовськнм).

Рец.: *А. С[оболев]ский.*— Историч. вестн., 1881, № I, стор. 214—215.

Соболевский А. И. Светская повесть и роман в древнерусской литературе.— Унив. изв., 1883, январь, стор. 33—43. (Є окремий відбиток).

Оглядова робота: вступна лекція Соболевського, чнтана 19. I. 1883 р. Характеристика візантійського і західного впливів в руській літературі, які внклнкали зокрема появу повістей.

Буслаев Ф. И. Перехожие повести. М., 1874 (або Мои досуги. II., М., 1886, стор. 259—406).

Огляд східннх і західннх орнгіналів нашнх перекладннх повістей.

Пыпин А. Н. Для любителей книжной старины. Библиографический список рукописных романов, повестей, сказок, поэм и пр., в особенности из первой половины XVIII века. М., 1888 (Те ж: Сборник общества любителей российской словесности на 1891 г.; на стор. 541—556 — вміщено додатки).

Котляревский А. А. Взгляд на старинную русскую жизнь по народным лубочным изображениям.—Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLVII, 1889, стор. 25—75 (Сочинения, т. I).

Характернстика повістей в лубочних внданнях.

Пыпин А. Н. Новая эпоха. Из истории средневековой русской литературы.— Вестн. Евр., 1894, кн. I, стор. 246—288.

Загальна характеристика повістей часів татаро-монгольського іга.

Пыпин А. Н. Древняя повесть.— Вестн. Евр., 1894, кн. IV, стор. 738—784; кн. V, стор. 282—328.

Загальний огляд древньої руської повістевої літератури.

Степович А. И. О древнерусской беллетристике. К., 1898.

Загальна характеристика змісту повістей XVI—XVII ст. ст.

Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков. К., 1900. IV+375+VIII+47+17+4+4+10+II стор.

На стор. 88—106, 278—354 — огляд перекладних повістей, що були відомі уже в часи Київської Русі.

Пташицкий С. Л. Обзор материала по истории средневековой светской повести в Польше.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, кн. 1, 1902, стор. 319—358.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII вв. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903, № 1, стор. 1—460. (Є окремий відбиток).

Бібліографічні відомості про перекладні повісті XIV—XVII ст. ст.

Соболевский А. И. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Унив. изв., 1904, № 11, стор. 1—6.

Визначення оригіналів руських перекладних повістей на підставі мови перекладів.

Соболевский А. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Eranos. Сборн. статей по литературе и истор. в честь Н. П. Дашкевича. К., 1906, стор. 38—43.

Висвітлення питання на основі мовних особливостей про руські переклади повістей та інших творів з тієї чи іншої мови.

Бейлин С. Странствующие или всемирные повести и сказания в древнераввинской письменности. Иркутск, 1907.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы от IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор.

На стор. 322—349, 725—758, 791—804— огляд повістевої перекладної літератури найдавнішого часу.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

На стор. 275—276 — огляд перекладних повістей.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. I до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.

На стор. 96—104 — огляд перекладної повістевої літератури найдавнішого часу.

Андреев Н. П. Исчезающая литература (из заметок о лубоч-

ной литературе).— Казанский библиофил, 1921, № 2, стор. 3—15.

Відображення повістей в лубочній літературі.

Истрин М. В. Очерк истории древнерусской литературы домонгольского периода (11—13 вв.). Пг., 1922. X+248 стор.

На стор. 95—108 — огляд найдавніших перекладних повістей.

Пиксанов Н. К. Старорусская повесть. Введение в историю повести. Темы для литературных работ. Систематическая библиография. Руководящие вопросы. М.—Л., 1923. 96 стор.

Загальна характеристика руської повісті XII — поч. XVIII ст.; бібліографія окремих повістей і питання вивчення деяких повістевих сюжетів; критичний огляд історії дослідження повістевої літератури.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III. Віки XVI—XVIII. Ч. 2. Львів, 1924. IV+564 стор.

На стор. 141—151 — огляд української перекладної повісті пізнішого походження.

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. VII. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1926, № 2, стор. 101—139.

Український повістевий репертуар; списки; література питання.

Назаревський О. До студій над давньою українською повістю.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XVIII, 1928, стор. 25—34.

Про те, які твори можна залучити до пам'яток давньої української повісті (29 №№).

Назаревський О. А. Знадоби до історії давньої повісті. Повістевий репертуар київських рукописних збірок.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXV, 1929, стор. 315—334.

Бібліографічні відомості про повісті; рукописи їх у київських сховищах.

Орлов А. С. Переводные повести феодальной Руси и Московского государства XII—XVII веков. Л., Изд-во АН СССР, 1934. 169 стор.

Загальна характеристика перекладної повісті XII—XVII ст.ст.; виклад змістів та історико-літературний аналіз 19 перекладних повістей; відомості про їх оригінали.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть. Вып. 1. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1940. 326 стор. (Библиография древнерусской литературы). На обкл. загол. Библиография древнерусской повести.

Література питання про повісті; реєстр рукописів повістей.

История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).

На стор. 135—169 — аналіз і характеристика перекладних повістей, що були відомі у нас ще в період Київської Русі.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.—Х., вид-во «Радянська школа», 1947. 224 стор.

На стор. 93—107, 215—221 — огляд повістевої перекладної літератури XI—XVI ст.ст.

Назаревський О. А. Давня східнослов'янська повість в радянському літературознавстві (1917—1947).— Наук. зап. Київ. держ. унів., т. VII, вип. III, Филолог. збірн., №2, 1948, стор. 147—161.

Бібліографічний огляд вивчення давньої повісті в радянському літературознавстві.

Скрипиль М. О. Проблемы изучения древнерусской повести.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. VII, вып. 3, 1948, стор. 189—200.

Проблема розвитку староруської оригінальної повісті: взаємостосунки повістей і фольклору; нові редакції староруських повістей.

Скрипиль М. О. Старинная русская повесть в советском литературоведении.—Учен. зап. Ленингр. гос. пед. инст. им. Герцена, т. 67, 1948, стор. 40—47.

Бібліографічний огляд; що нового внесла радянська наука у вивчення повістей.

Історія української літератури. Т. І. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 754 стор. (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР).

На стор. 50—51, 61 — огляд перекладної повістевої літератури.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1955. 191 стор.

Бібліографія і реєстр описів рукописів повістей.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор.

На стор. 142—164, 210—213, 220—231, 256—262, 432—459 — огляд перекладної повістевої літератури XI—XVII ст.ст.

Аггей, гордий царь

I

Шугуров М. Повесть о царе Аггее.— Русск. архив, 1865.

На стор. 14—18 — текст Повѣсть о царѣ Аггее, како пострада за слово, гордости ради (поч.: «Бысть во Филумене царь...», за рукоп. XVIII ст.); у передмові: первісна редакція повісті відноситься до XVII ст.; близькі її вар.— повість про гордого царя Іовініана і народні казки про гордого багача.

Рудченко И. Народные южнорусские сказки. Вып. 2. К., 1870. 4+II+2+209+II стор.

На стор. 159—164 — усний варіант казки про гордого царя.

Веселовский А. Н. Разыскания в области русских духовных стихов. III—V.— Зап. АН, т. XL, 1881, № 4, стор. 1—150, прилож. (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVIII, 1881, прилож., № 2). (Є окремий відбиток).

На стор. 147—150 — текст Повѣсть преславна и душеполезна зѣло о царѣ Аггее, како пострада гордости ради (поч.: «Бысть во граде Филумени царь...», за рукоп. XVII ст.; зведений текст).

Moszyńska J. Bajki i zagadki ludu ukraińskiego.— Zbiór wiadomości do antropologii krajowej, т. IX, Краків, 1885.

На стор. 117—119 — казка про гордого царя Іону (№ 14).

Сборник от български народни умотворения. Кн. VIII. Събрал и издава К. А. Шапкарев. Софія, 1892.

На стор. 146—149 — казка Царский сын и дьявол.

Сборник материалов для описания местностей и племен Кавказа, вип. XVIII, 1894.

Казка (№ 6) про скупого і жорстокого купця.

Гринченко Б. Д. Из уст народа. Малорусские рассказы, сказки и пр. Чернігів, 1900. VIII+488 стор.

На стор. 410—412 — текст Повесть о Агни о цару (поч.: «Бисть во граде Филимене цар..», за рукоп. поч. XIX ст.).

Mitteilungen der Gesellschaft für judische Volkskunde. Bd. X.

На стор. 108—113 — казка литовських євреїв про багатого і гордого купця.

Афанасьев А. Н. Народные русские легенды. Т. I. Казань, 1914. CXXVIII+228+2 стор. (1-е вид. 1860 р.).

На стор. 148—151 — текст Повѣсть о царѣ Аггее и како пострада гордостию (поч.: «Бысть во граде Филуяне царь...», за рукоп. із збірки Даля); на стор. 151—155 — усні казки про гордого царя (або багача) як відгук повісті про Аггея.

Повести о гордом царе.— Московск. высш. женск. курсы. Семинарий по древнерусской литературе. Сергиев посад (б. р.).

На стор. 1—3 — текст за вид. Веселовського, перевиданий з вар. за рукоп. XVIII ст.

II

Пыпин А. Н. Очерки из старинной русской литературы. III. Старинный перевод Римских деяний.— Отеч. зап., т. CX, 1857.

На стор. 455 — повість про Аггея близька до оповідання Римських діянь про цесаря Іовініана; відмінність пояснюється існуванням грецької редакції деяких оповідань, що увійшли у Римські діяння.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 196—197 — повторені висновки попередньої статті; перелік списків повісті про Аггея.

Веселовский А. Н. Из истории литературного общения Востока и Запада. Славянские сказания о Соломоне и Китоврасе и западные легенды о Морольфе и Мерлине. СПб., 1872. XX+350 стор.

На стор. 7—8 — сюжет повісті про Аггея наближається до Соломонової саги; на стор. 45—49 — переказ української казки про гордого царя.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую — Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 500—501 — повість про царя Аггея із Римських діянь.

Шляпкин И. А. Из народной литературы XVIII века.— Историч. вестн., 1881, № 6.

На стор. 679—680 — вказано список повісті про Аггея в Суздальському рукоп. XVIII ст. (поч.: «Бысть во граде Филумене...»).

Бейлин С. Странствующие или всемирные повести и сказания в древнераввинской письменности. Иркутск, 1907.

На стор. 23—46, гл. III — сказанія про гордого Аггея і його джерела; паралелі із талмудичних оповідань.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 328 — бібліографія повісті про Аггея і відомості про київські списки.

Висковатая Я. К вопросу о европейских сказаниях «о гордом царе» и их обработках.— Slavia, т. XIII, зош. 2—3, v Praze, 1935.

У основі повісті про Аггея лежать оповідання індійського походження, які перейшли в європейську літературу і тут зв'язались з ім'ям Соломона, потім перейшли у Візантію, де склалося оповідання про кесаря Іовініана, вар. цього оповідання є повість про Аггея; повість книжного походження; мабуть, іде з грецького оригіналу.

Бялый Г. А. В. М. Гаршин и литературная борьба восьмидесятых годов. Л., Изд-во АН СССР, 1937. 209 стор.

На стор. 121, 136—141, 203 (прим. 32) — про оповідання Гаршина Сказание о гордом Аггее, його джерела і про значення твору для з'ясування моральних настроїв та шукань письменника.

Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. Ф. Древнерусская повесть...

На стор. 137—143 — література питання; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 28—31 — література питання; реєстр рукописів твору.

Акір премудрий

I

Полевой Н. Древнерусские повести.— Рус. вестн., 1842, № 1.

На стор. 54—65 — текст Слово о Акире премудром (поч.: «Бысть некто Акир премудрый...»).

Пыпин А. Н. Очерки из старинной русской литературы.— Отеч. зап., 1855, № 2.

На стор. 117—124, 134—150 — редакції повісті; зміст арабського оригіналу; подібність повісті до біографії Езопа; руські вставки у творі; прийшов він, очевидно, з Візантії; на стор. 124—134 — текст твору Сказаніе о Акире премудром царя Синографа (поч.: Бысть нѣкій человѣк Акирь премудры...», за рукоп. XVII ст.).

Памятники старинной русской литературы, издаваемые графом Григорием Кушелевым-Безбородко, под редакциею Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 359—364 — текст Сказаніе о Акире премудром царя Синографа Алевицкаго и Анзорскаго (поч.: «Бысть нѣкій человѣк Акирь премудрый...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 364—370 — текст Сказаніе о Акире премудром и о царствіи царя Синографа земля Алевицкой и Анізорской (поч.: «Бысть некиі человѣк Акирь премудрыі...», за рукоп. XVII—XVIII ст.).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 644—656 — уривки з повісті про Акіра премудрого (за рукоп. Моск. общ. ист. и древн. рос., XV ст.); на стовп. 668—684 — уривки з цієї ж повісті (за рукоп. XVII та XV ст.ст. з вид. Пипіна в Отеч. зап. за 1855 р.); з коментарем.

Jagić V. Prilozi k historiji književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga.— Arkiv za poviestnicu jugoslavensku, кн. IX, Загреб, 1868, стор. 137—151. (Є окремий відбиток).

На стор. 137—150 — текст Науки примудрога Акира почине (поч.: «Са богомь почниемо слово примудрога Акира...», за сербськ. рукоп. 1520 р. з вар. за рукоп. 1468 р.); зіставлення обох сербських списків повісті.

Акир Премудрый во вновь открытом сербском списке XVI в. с предисл. Е. Б. Барсова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1886, кн. 3, стор. 1—7+1—11 (материалы историко-литературные).

На стор. 1—11 — текст пам'ятки Притча и поученіе о разумѣ и о мудрости Акуріа философа (за рукоп. XVI ст.).

Аттая М. О. Повесть о мудром Хикаре и племяннике его Надане.— В кн.: Юбилейный сборник в честь В. Ф. Миллера. М., 1900, стор. 114—125.

Російський переклад арабського тексту за рукоп. 1782 р.

Григорьев А. Д. Повесть об Акире премудром. Исследование и тексты. Исследование.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1912, кн. 1, стор. 1—288; 1913, кн. 1 (244), стор. I—X+289—562. Тексты.— 1908, кн. 3 (226), стор. 1—128; 1909, кн. 3 (230), стор. 129—264; 1913, кн. 1 (244), стор. 265—316. (Є окремий відбиток, М., 1913).

Література питання; аналіз східних вар. повісті, грецьких обробок, слов'янських (трьох руських та двох сербських) редакцій; слов'янський переклад зроблено з сірійського оригіналу XI ст. у південній Русі, звідки він перейшов до болгар і сербів; вплив повісті на літературні пам'ятки; на стор. 2—235 (другої пагін.) — текст твору за списком XV ст. і паралельними версіями твору — сірійським, арабським, вірменським; на стор. 236—264 — сербська версія твору за списком XVI ст.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXIV, 1913, стор. 216—222 (бібл.).; *Е. К.* [Карский Е.]— Рус. филолог. вестн., т. LXIX, 1913, стор. 517—519; *Истрин В.*— ЖМНП, ч. LI, 1914, июнь, стор. 333—369; ч. LIII, 1914, сентябрь, стор. 179—208. (Сірійський оригінал повісті сумнівний, як і руський першооригінал слов'янських текстів); *Назаревский А. А.*— Чтен. в истор. общ. Нестора летоп., кн. 25, вып. 1, 1915, стор. 3—35. (Є окремий відбиток). (Вказано додаткові руські списки

повісті); *Дурново Н. Н.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, кн. 4, 1915, стор. 255—302.

Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. IV, вып. 2, М., 1915.

На стор. 37—44 — текст Слово о премудрости Акыреве (поч.: «Синагрыпь царь Аноскы и Налыскы быст вь та времена. Азь Акирь бех кныжныкь...», за рукоп. XV ст.).

Перетц В. Н. К истории текста «Повести об Акире Премудром».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXI, кн. 1, 1916, стор. 262—278.

На стор. 268—278 — текст Сказание о Акире премудром і о сыне его Анадоне (поч.: «В земли Алевитстей и Онизорстей у царя Синографа...», за рукоп. поч. XVIII ст.); літературна історія повісті про Акіра на руському грунті; аналіз списку із збірника Лонгінова поч. XVIII ст. (за яким надруковано текст); тут повість опрацьована в стилі літератури петровського часу.

Смирнов А. М. Сборник великорусских сказок Архива Русск. географич. общества. Т. II. Пг., 1917.

На стор. 757—758 — казковий вар. повісті про Акіра.

Мудрость Хикара и басни Лукмана. Пер. И. П. Кузьмина и М. А. Салье, под ред. И. Ю. Крачковского. СПб., 1920 (Всемирная литература, вып. № 54: Арабы).

На стор. 5—13 — передмова; на стор. 14—15 — російський переклад арабського тексту Мудрості Хікара.

Решетар М. Зборник за історіу, език и кньижевност српског народа, I, кн. XV, 1926.

Текст Дубровницького списку повісті про Акіра 1520 р.

Дурново Н. Н. «Sveslavenski zbornik». Загреб, 1930.

На стор. 221—226 — вар. повісті про Акіра в рагузинському збірнику 1520 р. і глаголицькому рукописі 1468 р.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древнерусской литературе...

На стор. 107—112 — текст уривків повісті про Акіра Синагрип, царь Адоров и Налівской страны (поч.: «В то время аз Акир книгъчий бѣх...», за рукоп. кін. XV — поч. XVI ст. за вид. А. Григор'єва Повесть об Акире премудром, М., 1913); із вступною заміткою.

II

Ироическая песнь о походе на половцов удельного князя Новагорода Северского Игоря Святославича, писанная старинным русским языком в исходе XII ст. М., 1800.

На стор. VII прим. сказано, що в збірнику XVI ст. разом з рукописом Слова о полку Ігоревім знаходився текст повісті про Акіра під заголовком Синагрип царь Адоров и Наливския страны.

Полевой Н. Древний русский перевод арабской сказки.— Моск. телеграф, 1825, № 11, стор. 227—235.

Переказ повісті про Акіра; зіставлення з арабським текстом у перекладі Шаві-Казотта.

Востоков А. Описание русских и словенских рукописей Румянцовского музеума. СПб., 1842.

На стор. 552 — про поученія Акіра.

Карамзин Н. М. История государства российского. Т. III. СПб., 1842.

На стор. 106—107 (примітка 272) — про Акіра премудрого.

Буслаев Ф. И. Повесть о Горе-злочастии.— В кн.: Исторические очерки русской народной словесности и искусства. Т. I. СПб., 1861. 8 ненум.+III+1 ненум.+643+5 ненум. стор.

На стор. 579—581 — відголоси повісті про Акіра в повісті про Горезлочастіє.

Веселовский А. Н. Новые отношения муромской легенды о Петре и Февронии.— ЖМНП, 1871, апрель, стор. 120—122.

Південнослов'янські і руські повісті про Акіра походять від утраченого грецького перекладу арабської казки про мудрого Гейкара; зв'язок легенди з легендарним житієм Езопа.

Веселовский А. Н. [Рец.]. М. Драгоманов. Малорусские народные предания и поверья.— Древняя и новая Россия, 1877, № 2, стор. 208.

Зв'язок повісті про Акіра з Чудом Николы о Синагрипе цари.

Владимиров В. П. Доклад о «Чуде св. Николы о цари Синагриппе» в заседании 21 февраля 1886 г. Общества любителей древней письменности.— Пам. древн. письм., вып. LXVI, 1887, стор. 32.

Барсов Е. В. Слово о полку Игореве как художественный памятник киевской дружинной Руси. Т. I. М., 1887, стор. 66—68.

Порівняння тексту повісті про Акіра в Мусін-Пушкінському рукописі з сербськ. списком XV ст.

Веселовский А. Н. [Передмова до видання] Сказки 1001 ночи в переводе Галлана. 1001 ночь. Вид. Н. Кушнерьов і К°. Т. II. 1890, стор. XVI—XVIII.

Із візантійської літератури в східнослов'янську повість перейшла у XIII ст.

Акир или Акыр.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. I півтом. СПб., 1890, стор. 283—284.

Kuhn E. Zum weisen Akyrios.— Byzant. Zeitschrift, т. I, зош. 1, 1892, стор. 128—129.

Огляд досліджень та перелік східних списків повісті про Акіра.

Jagić V. Der weise Akyrios nach einer altkirchenenslav. Übersetzung statt der unbekannten byzantynischen Vorlage ins Deutsche übertragen.— Byzant. Zeitschrift, т. I, зош. I, 1892, стор. 107—126.

Короткий огляд вивчення слов'янських редакцій повісті про Акіра.

«Слава Россійская». Комедия 1724 г., представленная в Московском гошпитале — по случаю коронации Екатерины I (с одной фототипией). С предисл. М. И. Соколова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1892, кн. 2, стор. I—XXVI+1—30.

На стор. VII—X — близькі до повісті про Акіра є Поучения и наказания от отца к любезному сыну своему (в рукоп. А. Малинки).

Лопарев Х. Слово о св. патриархе Феостерикте. (Резюме).— Рус. филолог. вестн., 1893, № 1, стор. 189—190.

Повість про Акіра вплинула на слово про Феостерикта.

Лопарев Х. М. Слово о св. патриархе Феостерикте.— Пам. древн. письм., вып. XCIV, 1893, стор. 3, 7, 10—14.

Вплив повісті про Акіра на слово про Феостерикта.

Потанин Г. Н. Акир повести и Акир легенды.— Этнограф. обзор., кн. XXV, 1895, стор. 105—125.

Порівияиня повісті про Акіра з словом про патріарха Феостерикта; ім'я Феостерикт прилаштоване до одного з епізодів повісті про Акіра.

Халанский М. Г. Южнославянские сказания о кралевиче Марке в связи с произведениями русского былевого эпоса. Варшава, 1895. 2+474+4 стор.

На стор. 460—474 — билиии про Іллю Муромця і Каліна-царя — це переробки книжиих переказів про Акіра.

Миллер В. Ф. Отзыв о «Сборнике материалов для описания местностей и племен Кавказа. Изд. Упр. Кавказ. учебн. округа, вип. XVIII, XIX, XX».— ЖМНП, 1895, июль, стор. 193—217.

Порівияння вірменського і югославського вар. повісті про Акіра.

Соболевский А. И. Особенности русских переводов домонгольского периода.— Труды IX археолог. съезда. Т. II. М., 1897, стор. 59.

Повість про Акіра була перекладена на Русі.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 897—898 — зв'язок повісті про Акіра з житієм Езопа.

Григорьев А. Д. Происхождение славянских текстов повести об Акире Премудром.— Археолог. изв. и зам., 1898, № 11—12, стор. 353—359.

(Резюме цієї доповіді див.— Когда, где, с какого языка иа какой славянский язык впервые был сделаи перевод повести об Акире Пре мудром.— Древиости. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, М., 1902, протоколи, стор. 8—11); переклад зроблено в Македонії або південній Болгарії з вірмеиської мови у XI ст.

Cosquin E. Le livre de Tobie et l'histoire du sage Ahikar.— Revue biblique, 1899, січень, стор. 50—82.

Повість про Акіра премудрого иа Сході і її зв'язок з біблійською історією Товії.

Архангельский А. С. К истории южнославянской и древнерусской апокрифической литературы.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 101—147.

Подано відомості про південнослов'янський список повісті про Акіра.

Григорьев А. Д. К вопросу о происхождении и редакциях Повести об Акире Премудром.— В кн.: Юбил. сборник в честь В. Ф. Миллера, М., 1900, стор. 107—113.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 97—101 — списки повісті і видаиия її; редакції повісті; переклад зроблеио в XI—XII ст.ст.; зв'язок повісті із Словом о св. патриархѣ Феостериктѣ.

Дроздов Н. Сказания об Ахикаре или Акире премудром и отношение их к библии.— Труды Киев. дух. акад., 1901, № 5, стор. 65—91.

Подібність між книгою Товіта з Біблії і текстами в Акірі премудрому пояснюється їх спільним — усним — джерелом.

Хаханов А. Новый грузинский текст повести о Хикаре.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, М., 1902, стор. 51 (протоколи).

Відмінність грузинського перекладу 1855 р. від старішого перекладу повісті.

Дурново Н. Н. О некоторых именах в славянском переводе повести об Акире.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, М., 1902, стор. 11—12 (протоколи).

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I.— Древняя письменность. Изд. 2-е, пересм. и дополн. СПб., 1902. XII+537 стор.

На стор. 502—506 — підсумки вивчення повісті; питання про оригінал остаточно не вирішене, можливо, що він був грецький; зв'язок повісті з чудом св. Миколи і житієм Езопа; переклад повісті був південнослов'янський, старший XV ст.

Григорьев А. Д. Поучение в повести об Акире Премудром.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. V, М., 1911, стор. 41 (протоколи).

Відмінності поучeній слов'янських вар. повісті від інших редакцій; поученія повісті про Акіра премудрого увійшли в Моленіє Данила Заточника.

Григорьев А. Д. Повесть об Акире Премудром как художественное произведение.— Варш. унив. изв., 1913, № 4, стор. 1—60. (Є окремий відбиток).

Характеристика композиційно-образної системи твору. (Резюме доповіді на цю тему див. Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. V, 1911, стор. 36—37 (протоколи).

Рец: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXIV, 1913, стор. 216—222 (бібл.); *Е. К.* [Карский Е.].— Рус. филолог. вестн., т. LXIX, 1913, стор. 517—519.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 335—338 — характеристика і зміст повісті О Синагрипѣ и его совѣтникѣ Акирѣ та зв'язаної з нею повісті (стор. 338—339) Чудо св. Николы про Синагрипа царя.

Миндалев П. Моление Даниила Заточника и связанные с ним памятники.— Учен. зап. Казан. унив., 1914, кн. 4.

На стор. 302—328 — про запозичення з повісті про Акіра у Моленії Данила Заточника.

Дурново Н. Н. Материалы и исследования по старинной литературе. 1. К истории повести об Акире. М., 1915 (окрем. відб. з кн. Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. IV, вып. 2).

Орлов А. С. Передовые повести древней Руси.— В кн: История русской литературы. М., вид-во «Мир», 1916.

На стор. 356—361 — історія повісті про Акіра на Сході.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 100—101 — коротка історико-літературна характеристика і зміст повісті про премудрого Акіра.

Сперанский М. Н. К истории взаимоотношений русской и югославской литератур.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1921, стор. 195—196.

Руський переклад повісті про Акіра прийшов на Балкани не пізніш XIII ст.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 96—98 — подано результати досліджень повісті: батьківщина її Ассіро-Вавілонія, звідки через греків вона прийшла на Русь, де перекладена в XI ст., потім перейшла до болгар, звідси до сербів; характеристика пізніших редакцій; вплив повісті на інші твори.

Дурново Н. Н. Дубровницкий список об Акире. Iz Dubrovačke prošlosti. Zbornik u čast M. Rešetara. Дубровник, 1931.

Слов'янський переклад повісті проник на Балкани не пізніш XIII ст. із південної чи південнозахідної Русі.

Рец.: *Перетц В.*— Труды Инст. славяновед. АН, т. I, 1932, стор. 462—463.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 56—63 — історія повісті на Сході; руський переклад зроблено, мабуть, із сірійської мови в домонгольський період; сюжет повісті.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 18—26 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 158—162 — аналіз повісті про Акіра премудрого.

Історія української літератури... Т. I, ч. 1...

На стор. 106—107 — загальна характеристика повісті про Акіра.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 31—34 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 162—164 — аналіз повісті про Акіра; література питання.

Альтдорфська графиня

I

Krzyżanowski J. Historja o cesarzu Otonie. 1569.— Bibliot. pisarzów polskich, № 80. Краків, 1928.

Стародрукований польський текст Historyja prawdziwa o grabinej Altdorffskiej, która jednym porodzeniem dwanaście synów porodziła, ku pierwszej historyjej barzo przystojna (1569 р.).

II

Пыпин А. Н. О романах в старинной русской литературе.— Современник, т. 48, 1854, № 12, отд. II.

На стор. 94—95 — переклад повісті про графиню Альтдорфську зробив той же перекладач, який переклав повість про кесаря Оттона.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 241—242 — зв'язок повісті про графиню Альтдорфську з повістю про Оттона; можливо, переклад зроблено одним перекладачем; перелік списків.

Альтдорфская княгиня.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 574—575.

Bernacki I. Przyczynki do dziejów dawnej powieści polskej.— Pam. literacki, т. II, 1903.

На стор. 580—581 — вказано рукопис повісті про графиню Альтдорфську другої полов. XVII ст. у бібліотеці Павликовських у Львові.

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. I. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов., т. CI, 1926, № 2, стор. 101—139.

На стор. 135—136 — характеристика українського переказу повісті про графиню Альтдорфську в Шаргородському збірнику 1660 р.

Маслов С. І. До питання про літературну спадщину С. В. Лукомського.— Ювілейний збірник на пошану акад. М. С. Грушевського. Т. II. К., 1928, стор. 253—260.

На стор. 259 — характеристика перекладу повісті про графиню Альтдорфську, зробленого С. Лукомським з польського оригіналу в 1744 р.; зв'язок з повістю про Оттона.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 149—150 — література питання; реєстр рукописів твору.

Маслова О. М. Повісті про кесаря Оттона і про графиню Альтдорфську в українській літературі.—Рад. літературознавство, кн. 9, 1948, стор. 156—167.

Аналіз скороченого українського перекладу обох повістей у Шаргородському збірнику 1660 р. «Библия малая» (рукоп Ундольського, № 527) і повного їх українського перекладу, зробленого в 1744 р. Ст. Лукомським; література питання

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 43 — література питання; реєстр рукописів твору.

Андрій Критський

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 415—417 — текст повісті без загол. (поч.: Бе град Крит и в том граде бе некий купец...», за рукоп. першої пол. XVIII ст.); у примітках М. Костомарова на стор. 424 — повість походить з міфа про Едіпа і поєднує язичницькі перекази з християнськими уявленнями.

Гудзий Н. К. К легендам об Иуде Предателе н Андрее Крнтском.— Рус. филолог. вестн., т. LXXIII, 1915, стор. 1—34.

На стор. 22—34 — текст Слово св Андрея епископа Крицкаго (поч.: «Бе некыи град Критскыи...», за рукоп. XVI ст.); в статтı: вар. повісті, її зв'язок з оповіданнями про Іуду, Мадея, Раха розбійника і папу Григорія; повість виникла на Русі на основі подібних джерел; усні варіанти повісті. ·

II

Фотинский О. А. К лнтературной истории южнорусских апокрифов.— Волынскнй нсторнко-архнвный сборник. Вып. 1. Житомнр, 1896, стор. 1—5.

Порівняння тексту збірн. Волинськ. єпарх. древлехранилища № 20 (інв. № 19) з текстом вид. М. Костомаровим (Пам. стар. рус. лит., стор. 415—417).

Св. Андрей Критский по церковному преданню и народному легендарному сказанию.— Руков. для сельских пастырей, 1900, № 11, стор. 254—257.

Соколов М. И. [Резюме доповіді про збірник повістей поч. XVII ст.].— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, М., 1902, стор. 4—5 (протоколи).

Драгоманов М. Розвідки Мнхайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Зладив М. Павлик. Т. IV. Львів, 1907. 399 стор.+18 малюнків (Збірннк філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка, т. X).

На стор. 1—196 — розвідка Слов'янські переробки Едіпової історії: легенда про Андрія Критського походить з византійських обробок міфа про Едіпа; слов'янські і західноєвропейські паралелі до сюжету повісті

Яцимирский А. И. К славянским легендам о кровосмешении.— Пошана. Сб. Харьк. нст.-фнлолог. общ. в честь проф. Н. Ф. Сумцова, т. XVIII, 1909, стор. 404—411.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор 244—246 — література питання; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 43—45 — література питання; реєстр рукописів твору.

Аполлон Тирський

I

Тихонравов Н. Повесть об Аполлоне Тирском.— Лет. рус. лнт. и древн., т. I, 1859, стор. 1—33 (материалы).

На стор 6—33 — текст повісті Приклад дивный иному благ бог и всесильный и како прелагает печаль на радость смышленіем, в нынѣшних отписѣх повѣствует о Аполлонѣ королѣ Тирском и о Тарсіи

королевнѣ (за рукоп. XVIII ст.); на стор. 1—6 — історія повісті, починаючи з грецького оригіналу IV ст.; характеристика польської редакції повісті у складі Римських діянь порівняно з латинським оригіналом; у руській літературі було два переклади повісті про Аполлона Тирського; переклад, який не входить у склад Римських діянь, зроблено з чеської мови.

Римские деяния (Gesta Romanorum). СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № V, 1877, і № XXXIII, 1878. XL+396 стор.

На стор. 1—61 — текст Историа о Апполонѣ королѣ Тирском і о Тарсѣ королевнѣ приклад что печаль пременяется в радость (поч.: «Антіох король велми силний в земли греческои королевствовал...», за рукоп. кін. XVII ст.; початок і заголовок відновлено за іншим рукоп. кінця XVII ст.).

Simrok K. Die deutschen Volksbücher. T. III. Базель. Gedruckt in diesem Jahr.

На стор. 211—270 — німецький текст повісті про Аполлона Тирського König Apollonius von Tyrus (поч.: «In der Stadt Antiochia regierte Antiochus Seleucus...»).

Bystoń I. Historye Rzymskie (Gesta Romanorum). Краків. 1894.

На стор. 10—45 — польский текст Historya o Apollonie, królu tyrskim, i Tarsyej królewnie.

II

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 242—244 — історія повісті про Аполлона Тирського у Західній Європі; можливо, у нас було два переклади; перелік списків.

Rohde E. Der griechische Roman und seine Vorläufer. Von E. Rohde. Лейпціг, 1876. (2-е вид. 1900).

Рец.: *Веселовский А.*— ЖМНП, ч. CLXXXVIII, 1876, ноябрь, стор. 122—126. (Казкова основа повісті про Аполлона Тирського).

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 436—438 — окремий від Римських діянь переклад повісті про Аполлона Тирського зроблено з чеської мови, у повісті є казкові мотиви (розділ написано О. Веселовським).

Polivka J. Román o Apollónowi králi Tyrském v české, polské i ruské literatuře. Прага, 1889. 26 стор. (Є окрем. відбит. з Listů filolog., т. XVI, зош. 5 і 6).

Огляд чеських, польських та руських версій повісті; руський переклад зроблено двічі — з польського оригіналу, близького до чеського, і безпосередньо з чеської мови.

Рец.: *Murko M.*— Arch. für slav. Philol., т. VIII. 1891, стор. 308—311. (Полівкою недостатньо вмотивовано походження руського перекладу повісті з польського оригіналу).

Аполлоний Тирский.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 2 півтом. СПб., 1890, стор. 905.

Polivka J. Drobné přispěvky literárně historické. IV. Ještě slovo k románu o Apollónovi, králi Tyrském. Прага, 1891.

На стор. 116—136 — аналіз повісті про Аполлона Тирського, вид. Тихонравовим, дає можливість зробити такі підсумки: чеський текст повісті відмінний від рукописних та друкованих текстів і був перекладений на польську мову у збірнику Gesta Romanorum, а цей останній — українсько-білоруською мовою; потім твір переробив великорус слов'яноруською мовою; пізніше мова повісті наблизилася до народної.

Корш Ф. Е. Заметки к тексту поэмы об Аполлонии Тирском по изданию Вагнера.— Летоп. истор.-филолог. общ. при Новороссийск. унив., вып. II, 1892, стор. 107—155.

Грецький список поеми, виданий Вагнером, пізній і попсований; він далекий від латинського тексту; деякі тлумачення окремих місць, запропоновані Вагнером, сумнівні.

Murko M. Die russische Uebersetzung des Apollonius von Tyrus und der Gesta Romanorum.— Arch. für slav. Philol., т. XIV, 1892, зош. 3, стор. 405—421.

Аналіз Уваровського списку повісті про Аполлона Тирського; доводиться, що це московська переробка перекладу Римських діянь.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 852—853 — характеристика грецького оригіналу повісті про Аполлонія Тирського; бібліографія.

Потанин Г. Н. Восточные мотивы в средневековом европейском эпосе. М., 1899. 893 стор.

На стор. 604—623 (гл. XXIV) — східні паралелі до історії про Аполлона Тирського; зміст; географія романа.

Rohde E. Der griechische Roman und seine Vorläufer. Вид. 2-е. 1900. (I вид. Лейпціг, 1876).

На стор. 414, 420—421 — зауваження про казкові риси твору.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, 1876, ноябрь, стор 122—126.

Bürger K. Studien zur Geschichte der griechischen Romans. T. II. 1903.

На стор. 20—26 — відмічено казкові мотиви у повісті про Аполлона Тирського.

Андерсон В. Роман Апулея и народная сказка.— Учен. зап. Казан. унив. т. XXVI, 1909, кн. 2, стор. 1—32.

На стор. 21 — грецький оригінал повісті про Аполлона Тирського відноситься до II ст.; латинські обробки починаються з полов. III ст.; у романі є казкові мотиви.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Московский период. Изд. 3-е. М., 1921. 2+284+4 стор.

На стор. 200—205 — роман про Аполлона Тирського прийшов разом з Римськими діяннями, але був і окремий переклад безпосередньо з чеської мови; характеристика чеського впливу у Західній і Московській Русі.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 144—145 — характеристика і зміст повісті про Аполлона Тирського.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 328 — бібліографія; перелік київських списків повісті про Аполлона Тирського.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 107—112 — споріднення повісті про Аполлона Тирського з давнім візантійським романом; історія її на Заході; польський оригінал повісті, вміщеної у руський переклад Римських діянь, невідомий; повість про Аполлона Тирського, яка не ввійшла у склад Римських діянь, чистіша мовою, але зберегла багато чехізмів; переказ сюжету повісті.

Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. Ф. Древнерусская повесть...

На стор. 150—154 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 385—387 — аналіз і характеристика повісті.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 45—47 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 447—448 — аналіз повісті про Аполлона Тирського.

Атілла

I

Historia spraw Atyle, krola węgierskiego. Z lacińskiego ięzyka na polski przełożona przez Cypriana Bazylika. Краків, 1574.

Польський текст повісті про Атіллу.

Бодянский О. М. О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1. (год первый), стор. 1—45 (исследования).

На стор. 30—31 — уривки тексту твору История о Атыли короли угорском (за рукоп. Познанської бібл., 1580 р.); на стор. 27 і 31 — коротке повідомлення про повість у згаданому рукописі.

Веселовский А. Н. Из истории романа и повести. Материалы и исследования. Вып. 2. Славяно-романский отдел.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLIV, 1888, № 3, стор. 1—361+1—262 (прилож.). (Є окремий відбиток).

На стор. 173—236 (прилож.) — текст История о Атыли, короли угорском (поч.: «Кгды перед давными часы гунове або як их нине посполите зовут угрове...», за рукоп. Познаньк. бібл., 1580 р.); на стор. 307—350 — звід і розподіл легенд про Атіллу, переважно західних; українсько-білоруський текст іде до польського друкованого видання 1574 р.

II

Снегирев И. М. О лубочных картинках русского народа.— В кн.: Валуев. Сборник исторических, статистических и других сведений о России. СПб., 1845.

На стор. 191—221 — перша згадка про повість, очевидно, від О. Бодянського.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 763—764 — коротка характеристика повісті про Атіллу.

Brückner A. Ein wiessrussischer Codex miscellaneus der gıäflich Raczyńskischen Bibliothek in Posen.— Arch. für slav. Philol., т. IX, 1886, стор. 345—391.

Характеристика повістей Познанського збірника; особливості його мови; його значення; повість перекладена з польського друкованого видання 1574 р.

Потанин Г. Н. Восточные мотивы в средневековом европейском эпосе. М., 1899. 893 стор.

На стор. 24—32 — Атılла: ординська легенда про народження предка, або поява бога на землі; відношення до легенди сказанія про Чінгісхана; італійська легенда про народження Атілли і карачайський переказ; порівняння її з переказом про народження Чінгісхана; зміст; паралелі із східних вар. Атілли.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 47—48 — література питання; реєстр рукописів твору.

Бесіда отця з сином

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 459—470 — текст Сказание и бѣседа премудра и чадолюбива отца, предание і поучение к сыну, снискателна от различных писанiі богомудрых отец и премудраго Соломона, Iсуса Сирахова и от многих философов і искусных о женстеї злобѣ (поч.: «Послушаі, сыне мои, преклони ушеса свои...», за рукоп. XVII ст.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февр. 1911 г. К., 1912. 171 стор.

На стор. 144—155 текст Повесть о бесѣде отца с сыном (поч.: «Послушаи мене, сыне мои...», за рукоп. XVIII—XIX ст.); у звіті В. Морозова характеристика трьох списків Бесіди.

II

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 271—275 — перелік списків Бесіди отця з сином; французька паралель до повісті; Бесіда — російський твір XVII ст.

Забелин И. Е. Женщина по понятиям старинных книжников. Книга о злонравных женах, зело потребна, а женам досадна.— Опыты изучения русских древностей и истории. Ч. I. М., 1872, стор. 129—178.

Характеристика змісту Бесіди в зв'язку з російським побутом XVII ст., поглядами на сім'ю, суспільство, жінку.

Булгаков Ф. И. Сборник повестей скорописи XVII в.— Пам. древн. письмен. Доклады 1878—1879 гг. Доклад Комитета 16 дек. 1878 г. с 11 приложениями, стор. 85—86.

Відомості про списки Бесіди отця з сином.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 442—443 — Бесіда отця з сином є руською обробкою західного твору; зв'язок Бесіди із словами про злих жінок (розділ написано О. Веселовським).

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 528—530 — літературні джерела Бесіди отця з сином.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 г. К., 1912. IV+139 стор.

На стор. 87—91 — характеристика 4 списків Бесіди.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 263—267 — література питання; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 49—52 — література питання; реєстр рукописів твору.

Бова Королевич

I

Бодянский О. О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1 (год первый), стор. 1—45 (исследование).

На стор. 29—30 — уривок тексту Историа о княжати Кгвидоне (поч.: «Яко писмо говорить: добрыи мужу...», за рукоп. Познанської бібл., 1580 р.).

Худяков А. И. Великорусские сказки. Т. I. М., 1860.

На стор. 127—132 — усний вар. казки про Бову Королевича.

Булгаков Ф. Памятники древней письменности. Вып. 1. Протокол полугодового собрания общества 16 дек. 1878 г. с тремя приложениями и 8 литографич. факсимиле. СПб., 1879, стор. 45—81+8 літограф.

Подано текст Сказание про храброго витезя, про Бову Каралевича (поч.: «Не в коем было царстве в великом государстве...», за рукоп. кін. XVII ст.); на стор. 80—81 (у примітках до вид. тексту) — в лубочних переробках повісті про Бову є «пошлое и вульгарное»; початкова ідея романа — боротьба християнства з мусульманством — забута.

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга 1.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIII, 1881. XVI+509 стор.

На стор. 76—82 — текст Гистория о храбром и о славном витезе Бове Королевиче и о смерти его (поч.: «В некотором царстве в великом государстве...», лубочн. текст 1820—40-х рр.); на стор. 84—113 — текст Сказка полная о славном сильном храбром и непобѣди-

мом витязѣ Бовѣ Королевичѣ и о прекраснѣйшей супруге его королевне Дружневнѣ (поч.: «В славном граде Антоне...», за лубочн. текстом 1820—40-х рр.).

Веселовский А. Н. Из истории романа и повести. Материалы и исследования. Вып. 2. Славяно-романский отдел.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLIV, 1888, № 3, стор. 1—361+1—262. (Є окремий відбиток).

На стор. 129—172 — українсько-білоруський текст повісті про Бову Королевича История о княжати Ґгвидоне (поч.: «Яко писмо говорить добрыи мужу...», за рукоп. Познан. публ. бібл., 1580 р.); на стор. 237—262 — текст Слово о некоем храбром витязе и о славном богатыре о Бове Королевиче (поч.: «Бысть некии корол Гвидон в славном граде Онтоне...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 125—131, 229—305 — в статті ті ж положення, що і в роботі, надрукованій в ЖМНП, 1887.

[Лубочна казка про Бову, український народний переказ]. К., вид. Губанова, 1896.

Зеленин Д. К. Великорусские сказки Пермской губернии. Пг., 1914.

На стор. 171—176 — усна казка про Бову.

Соколовы Бор. и **Юр. Матв**. Сказки и песни Белозерского края. СПб., 1915. 2 ненум.+CXVIII+666 стор.

На стор. 206—209 — усний вар. казки про Бову Королевича.

Дунаев Б. И. Библиотека старорусских повестей. III. Сказания про храброго витезя про Бову Королевича. М., 1915. 66 стор. (з лубочн. ілюстрац.).

Текст Сказание про храброго витезя про Бову Королевича (поч.: «В некоем было царстве...», за рукоп. XVII ст.).

Рец.: *Назаревский А.*— Рус. филолог. вестн., 1915, № 2, стор. 434—435.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 557—566 — повість про Бову Королевича: історико-літературна довідка та уривки тексту (за рукоп. XVIII ст.) Похождение о прекрасном юноше и о храбром витезе Бавве Королевичу и о прекрасной его дружневне королевне.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 464—477 — уривки тексту Сказание про храброго витезя про Бову Каралевича (поч.: «Не в коем было царстве...», з вид. Ф. Булгакова Памятники древней письменности, вып. II, СПб., 1888); із вступною заміткою.

II

Дмитриев М. О характере поэзии, ее идее и форме.— Москвитянин, 1850, № 5, отд. III.

На стор. 14 — повість про Бову Королевича була привезена італійськими митцями і була там перероблена.

Пыпин А. Н. О романах в старинной русской литературе.— Современник, т. 48, 1854, № 12, отд. II.

На стор. 95—97 — повість про Бову — найдавніший з перекладів руською мовою рицарських романів; питання про мову оригіналу не

вирішено; можливо, що оригінал був італійським; переклад зроблено до XVII ст. і вже до того часу він був перероблений.

Хомяков А. Ответ г. Буслаеву.— Молва, 1857, 3 августа (№ 17).

Між іншим є зауваження про Бову: «...хотя сказка перешла к нам из Италии, но в Италию перешла она из Англии, своей родины». Це не Бова з Анкона, а Бевіс з Гамптона.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 244—249 — історія сюжету повісті про Бову у західній літературі; оригінал нашої повісті — італійський роман.

[Бессонов П.] Песни собранные Рыбниковым. Ч. II. М., 1862.

На стор. CCXXXV—CXXXVI — окремі зауваження про Бову.

Милюков М. О том, что читает народ и откуда берет он книги.— Книжник, 1865, № 1.

На стовп. 44—47 — характеристика переробки повісті про Бову Ф. М. Ісаєва і лубочного видання Прохорова.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 761—762 — коротка характеристика повісті про Бову Королевича.

Сказка о Бове Королевиче.— Всемирная иллюстрация, 1873, 10 ноября (№ 254), стор. 314—315.

Переказ змісту казки.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 451—460 — питання про походження повісті; роман Buovo d'Antona — французька сага, компіляція її — північно-італійська; зміст повісті; перекладена вона з італійської мови безпосередньо чи пройшла слов'янську переробку — невідомо (розділ написано О. Веселовським).

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга IV. Примечания и дополнения.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1881. 778 стор.

На стор. 142—151 — лубочні тексти повісті про Бову ідуть з друкованого вид. 1790 р.; історія вивчення іноземних версій романа про Бову.

Wesseloffsky A. Zum russischen Bovo d'Antona.— Arch. für slav. Philol., т VIII, т. IX, 1886.

На стор. 330—331 (т. VIII) і 310 (т. IX) — заперечення думки Nyrop (Den oldfranske Heltetigtning) про посередню роль грецького оригіналу між італійським романом про Бову і руською повістю; аналіз власних імен повісті; коментар до окремих виразів твору.

Brückner A. Ein weissrussischer Codex miscellaneus der gräflich Raczyńskischen Bibliothek in Posen.— Arch. für slav. Philol., т. IX, 1886, стор. 345—391.

Характеристика Познанського збірника і його мови.

Веселовский А. Белорусские повести о Тристане и Бове в Познанской рукописи конца XVI века.— ЖМНП, ч. CCLI, 1887, май, стор. 58—136; ч. CCLII, 1887, август, стор. 99—244 (або Из истории романа и повести, вып. II, 1888).

Літературна історія повісті: західні джерела її; наші переклади ідуть від сербських перекладів італійського оригіналу; один з перекладів — українсько-білоруський — зберігся в Познанському рукописі XVI ст., інші — у великоруських народних казках.

Пыпин А. Н. Для любителей книжной старины. М., 1888.

На стор. 67 — вказано список повісті про Бову у збірнику XVIII ст.

Котляревський А. А. Взгляд на старинную русскую жизнь по народным лубочным изображениям.— В кн.: Сочинения, т. І. СПб., 1889. 640 стор. (або Московские ведомости, 1862, № 87).

На стор. 33 — про Бову Королевича.

Халанский М. Г. К вопросу об отражениях сказания о Бове в сербском эпосе.— Рус. филолог. вестн., 1889, № 2, стор. 260—282.

Вплив повісті про Бову на пісні про Марка Кралевича виявився у асиміляції мотивів книжних і народних.

Бова Королевич.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 7 півтом. СПб., 1891, стор. 140.

Лихачев Н. П. Любопытные прозвища.— Библиограф, 1893, № 2—3.

На стор. 157—159 — прізвиська Бова, Лукапер запозичені з повісті про Бову; були відомі на Русі у XVI — на поч. XVII ст.; роман про Бову у XVI ст. був добре відомий Московській Русі.

Забелин И. Е. Домашний быт русских царей в XVI—XVII ст. Вид. 3-є. М., 1895. 372 стор.

На стор. 117 — повість про Бову — перекладна; вказівка на екземпляр її, який був «потешной книгой» царевича Олексія Петровича.

Миллер В. Ф. Очерки русской народной словесности. Т. І. М., 1897. XIV+2 ненум.+464 стор.

На стор. 309 — в одній з вар. билини про Батия (Батига) зять Батиги Лукапер потрапив сюди з казки про Бову.

Яцимирский А. И. Послание Ивана Бегичева о видимом образе божием.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1898, кн. 2, стор. I—X+1—13. (Є окремий відбиток).

На стор 4 — згадка про повість про Бову як «о баснословиых и смехотворных писмах» у посланії Бегічева.

Потанин Г. Н. Восточные мотивы в средневековом европейском эпосе. М., 1889. 893 стор.

На стор. 680—692 — гіпотеза про східне джерело західного середньовічного романа про Бову і незалежної від нього російської лубочної казки про Бову; зміст казки і вар. її.

Дашкевич Н. П. Рыцарство на Руси в жизни и поэзии. К., 1902. 22 стор. (Відбит. з Чтен. в истор. общ. Нестора летоп.).

Термін «рыцарь» і саме рицарство було знайоме на Русі задовго до появи повісті про Бову.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 494—497 — підсумки вивчення повісті про Бову.

Елеонская Е. Н. Несколько замечаний о русских сказках.— Этнографич. обозрение, 1905, № 1, стор. 158—166.

Казкові вар. повісті про Бову втрачають рицарський елемент; відображення повісті про Бову в інших казках бліді.

Сиповский В. В. Очерки из истории русского романа. Т. I, вып. 1. СПб., 1909. X+718 стор.; т. I, вып. 2. СПб., 1910. II+951 стор.

На стор. 16, 22, 24, 46, 50, 380—381 (1-го вип.) і на стор. 108, 136, 228 (2-го вип.) — відношення у XVIII ст. до повісті про Бову; вплив казкових варіантів Бови на Чулкова.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 339—340 — характеристика і зміст повісті про Бову Королевича.

Савченко С. В. Русская народная сказка (История собирания и изучения). К., 1914. X+543 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1912—13 рр.).

На стор. 53—54 — перелік друкованих видань казки про Бову XVIII і XIX ст.ст.; казка іде з рукописної повісті.

Антимонов С. Комедия о беде и доблести. В 4-х действиях. С. Антимонова. Пг., (без року). 32 стор.

Вільна обробка сюжету про Бову Королевича.

Карский Е. Ф. Белорусы. Т. III. Очерки словесности белорусского племени. 2. Старая западнорусская письменность. Пг., 1921. 246 стор.

На стор. 79—80 — про оригінал західноруського тексту повісті про Бову; її розповсюдження у Східній Русі.

Пиксанов Н. К. Старорусская повесть...

На стор. 59 — бібліографія про Бову Королевича.

Павлова Н. «Рахлейское царство» в сказке о Бове Королевиче.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, стор. 127—136.

У народних казках побудова Рахлейського царства приписується грецькому імператору Іраклію.

Павлова Н. Г. Сказка «Бова» у Радищева и Пушкина как вид политической сатиры.— Звенья, т. I. М.— Л., 1932, стор. 513—517, 520—539.

Вплив старої повісті про Бову на твори Радіщева і Пушкіна.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 146—157 — огляд західних версій романа про Бову; слов'янські повісті ідуть від франко-італійської народної поеми, перекладеної сербською мовою, руські тексти відомі тільки з XVII ст.; зміст твору; українсько-білоруський переклад.

Лотман Л. Т. «Бова» Радищева и традиция жанра поэмы-сказки.— Учен. зап. Ленингр. гос. унив., серия филолог. наук., вып. 2, 1939, стор. 134—147.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 154—160 — література питання; реєстр рукописів твору.

Кузьмина В. Д. Повесть о Бове-Королевиче в русской рукописной традиции XVII—XIX вв.— В кн: Старинная русская повесть. Статьи и исследования под ред. Н. К. Гудзия. М.—Л., 1941, стор. 83—134.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 103—109 — аналіз і характеристика повісті про Бову.

Алексеев М. П. К истолкованию поэмы А. Н. Радищева «Бова».— В кн.: Радищев. Статьи и материалы. Л., изд. Ленингр. гос. унив., 1950.

На стор. 158—213 — перегляд пнтання про тлумачення «Бови» Радіщева; відношення поемн до старовннної руської казкн.

Бова Королевич.— БСЭ. Г. 5, нзд. 2-е, 1950, стор. 335.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 52—54 — література пнтання; реєстр рукопнсів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 436—440 — аналіз повісті про Бову Королевича; література пнтання.

Кузьмина В. Д. Французский рыцарский роман на Руси, Украине и Белоруссии («Бова» и «Петр Златые Ключи»).— В кн.: Славянская филология. Сборник статей. II. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 335—396. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV международный съезд славистов).

Літературна історія творів; спнски їх і редакції; аналіз і характернстнка; перехід у фольклорну траднцію.

Боккаччо новела

I

Науменко В. Новелла Бокаччьо в южнорусском стихотворном пересказе XVII—XVIII ст.— Киев. стар., т. XII, 1885, июнь, стор. 273—306.

На стор. 290—306 — текст новелн Историчніе вѣршн (поч.: «Князь Танкред по нмени Салернѣтанск бнвій...», за рукоп. кін. XVII — поч. XVIII ст.); у статті — детальннй аналіз твору і внклад сюжету.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 584—594 — текст Исторнчніе вѣршн (за внд. Кнев. стар., т. XII, 1885).

II

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III....

На стор. 149—151 — характеристика і зміст віршованої української переробки новелн із Декамерона Боккаччо; порівняння переробкн з оригіналом.

Бражник

I

Аристов Н. Я. [Текст повісті «Бражник»].— Рус. беседа, 1859, № 6, стор. 181—188.

Текст без заголовка (поч.: «Во днех некних посла господь...», за рукоп. XVIII ст.).

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 477—478 — текст Слово о бражнике како вниде в рай (поч.: «Бысть нѣки бражник і зѣло много вина пил...», за рукоп. XVIII ст.).

Булгаков Ф. И. Сборник повестей скорописью XVII в. Доклад Комитета 16 дек. 1878 г.— Пам. древн. письмен. СПб., 1878—1879.

На стор. 88—91 — текст О пиянстве (поч.: «Бысть некии человек бражник...», за рукоп. XVII ст.).

Срезневский В. И. Сведения о рукописях, печатных изданиях и других предметах, поступивших в рукописное отделение библиотеки Академии наук в 1902 г.— Изв. Акад. наук., т. XIX, 1903, стор. 98—99.

Текст Повесть о некоем человеке в... бражнике (поч.: «Некии человек пиющий рано...», за рукоп. XVII ст.).

Перетц В. Н. Из истории старинной русской повести.— Унив. изв., 1907, август, стор. 1—48; сентябрь, стор. 49—87.

На стор. 71—73 — укр. текст повісті про бражника (поч.: «Был нѣкоторий человѣк, именем бражник...», за рукоп. XVIII ст.); на стор. 74—76 — текст Книга бесѣды евангелския, глава выписана о пияницах и о бражниках слово (поч.: «Во днѣх нѣкиих посла господь ангела...», за рукоп. XIX ст.).

Афанасьев А. Н. Народные русские легенды. Т. I. Казань, 1913, стор. 145—147. (1-е вид. 1860 р.).

Текст без заголовка (поч.: «Во дни неки посла господь ангелов...», за рукоп. XVIII ст.).

Голубев И. Ф. Собрание рукописных книг г. Калинина.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 440—463.

На стор. 461—463 — текст Сказаніе о премудром бражнике (за рукоп. третьої чверті XVII в. калінінського обл. архіву).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 451—452 текст Слово о бражнике како вниде в рай (поч.: «Бысть неки бражник и зело много вина пил...», за вид. Памятники старинной русской литературы, изд. Г. Кушелевым-Безбородко, вип. 2).

Адрианова-Перетц В. П. Из истории текста антиклерикальных сатир. «Сказание о бражнике» и «Сказание о попе Саве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 497—500.

На стор. 498—499 — текст повісті про бражника (за списком XVIII ст.).

II

Пыпин А. Для объяснения статьи о ложных книгах.— Летоп. занятий археограф. комис., вып. 1, 1861. СПб., 1862, стор. 39.

В XVII ст. повість про бражника занесена в індекс заборонених книг.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 498—500 — французькі і німецькі прототипи повісті про бражника (розділ написано О. Веселовським).

Соколов М. И. Сборник старинных русских повестей в рукописи нач. XVIII в.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 4 (протоколи).

Відомості про списки повісті про бражника, які за стилем наближаються до казки.

Покровский М. Н. Очерк истории русской культуры. Ч. I и II. Изд. 6-е, стереот. Курськ, 1924. 342+IV стор.

Повість про бражника західного походження; ідеологія її своєрідна і близька до ідеології Башкіна.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор 246—248 — література питання; реєстр рукописів твору.

Адрианова-Перетц В. П. Русская демократическая сатира XVII века. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1954. 298 стор. + 8 арк. іл.

На стор. 275—277 — Повесть о бражнике — аналіз повісті; походження твору — місцеве, а не запозичене.

Повесть о бражнике.—БСЭ. Т. 33, изд. 2-е, 1955, стор. 348—349.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 56—58 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 419—420 — аналіз повісті про бражника.

Варлаам і Йоасаф

I

Гисторія албо правдивое выписаніе святого Іоанна Дамаскина о житіи святых преподобных отец Варлаама і Осафа и о наверненю індіян. Старанем и коштом іноков общежителного монастыря Кутеенского ново з грецкого и словенского на рускій язык преложена... Кутеїн, 1637. 9+363 арк.

Не всі екземпляри цього видання ідентичні (деякі мають зображення гербів Сильвестра Косова і Могил).

...Книга сія, содержащая исторію или повѣсть святаго и преподобнаго отца нашего Іоанна, иже от Дамаска, о преподобном отцѣ Варлаамѣ пустынножители и Іоасафѣ, царѣ індійстѣм... М., 1681. 4+14+215 арк.

[Туптало Дм.] Книга житій святых в славу святыа животворящіа троицы бога хвалимаго в святых своих. На три мѣ-

сяцы первыя: септемврій, октоврій и ноемврій... К., друкарня Києво-Печерської лаври, 1689. 6 арк.+657 стор.

Перша частина Четьїх-Міней; в ній текст — Житіе св. Варлаама и Иоасафа.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 332—333 — текст Притча о инърозѣ (поч.: «Душа же своя оставльших гладом таити...», за рукоп. XV ст.); на стор. 124—135 — питання про автора повісті не вирішене; огляд східних і західних версій повісті; переклад з грецької мови перейшов до нас від південних слов'ян у XIII—XIV ст.ст.; коментарі до окремих притч; література питання.

Безсонов П. Калеки перехожие. Сборник стихов и исследований П. Безсонова. Вып. 1. М., 1861. 3+VI+I+268 стор.; вып. 3. М., 1861. 2+VI+1+525—824+IV стор.

На стор. 234—236, 240—268 (І вип.) і стор. 734—740 (3 вип.) — віршові обробки епізодів повісті про Варлаама і Йоасафа.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1078—1084 — уривок з книги Історіа албо правдивое выписанье святаго Іоанна Дамаскина о житіи святых Варлаама и Іоасафа (за вид. 1637 р., 1681 р. і рукоп. Троїцько-Серг. лаври XIV ст.; подано текст притчі про чотири ковчеги-скриньки); з коментарем.

Кирпичников А. И. Греческие романы в новой литературе. Повесть о Варлааме и Иоасафе.— Зап. Харьк. унив., 1876, т. I, стор. 1—144; т. II, стор. 145—265; т. III, стор. 1—VI+1—113 (ч. неофиц.). (Є окремий відбиток, Харків, 1876).

Повість про Варлаама і Йоасафа складена не раніш другої полов. VIII ст.; Іоанн Дамаскін не був її автором; монах монастиря св. Сави Іоанн склав основу переказу, який дав дві редакції повісті, одна з цих редакцій, можливо, належить Дамаскіну; заперечення Лібрехту про буддійське походження повісті; характеристика руських редакцій; джерела і паралелі; видано російський переклад грецької версії повісті.

Веселовский А. Н. Византийские повести о Варлааме и Иоасафе.— ЖМНП, ч. CLXXXVI, 1876, июль, стор. 122—154.

На стор. 132—133 — текст Притча об инороге (за рукоп. XV ст.); стаття є відгуком на роботу Кирпичникова Греческие романы в новой литературе і заперечує його заперечення гіпотези Лібрехта про буддійське походження твору.

Веселовский А. Н. О славянских редакциях одного аполога Варлаама и Иоасафа.— Сб. отд. рус. яз. и слов АН, т. XX, 1880, № 3, стор. 1—8.

На стор. 3—4 — текст Притча Варлаама ко Иоасафу (поч.: «Человѣк некто ходя на поле чисте...», за рукоп. XV ст.; те ж саме — в Зап. Акад. наук, т. XXXIV, 1879, стор. 65—66); на стор. 2—3 — текст аполога (поч.: «Подобин быти мню мужеви бегающю...», за рукоп. XIV ст.; те саме — в Зап. Акад. наук, т. XXXIV, 1879, стор. 64—65); на стор. 4—8 — характеристика притчі про однорога в сербській Олександрії порівняно з повістю про Варлаама і Йоасафа; на стор. 6 — текст Притча об инороге по рукоп. XV ст. (короткий переказ притчі в складі сербської Олександрії).

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга III. Притчи и листы духовные.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXV, 1881. 2+750+1 стор.

На стор. 64—66 — текст Притча святаго Варлаама о богатых и убогих (поч.: «Бе неки царь велій...», за лубочним вид. перш. полов. XVIII ст.).

Новаковић Ст. Варлаам и Иоасаф. Прилог к познаваньу упоредне литерарне историје и хришћанске средньевековне белетристике у срба, бугара и руса.— Гласн. српс. уч. друш., кн. 50. Бєлград, 1881, стор. 1—121. (Є окремий відбиток).

На стор. 63—121 — уривки текстів; у розвідці — характеристика грецької версії повісті про Варлаама і Йоасафа; підсумки вивчення європейських обробок і перекладів; відношення текстів до східних сказань та буддійських легенд; переклад на слов'янську мову зроблено не пізніше XIV ст. у південних слов'ян.

Р е ц.: *Соболевский А* — Рус. филолог. вестн., т. IX, 1883, стор. 166—167.

Житие и жизнь преп. отец наших Варлаама пустынника, Иоасафа царевича великия Индия, творение преп. отца нашего Иоанна Дамаскина. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LXXXVIII, 1885.

Поч.: «Елици духом...», за рукоп. XVII і XVI ст., з малюнками.

Русский перевод греческой версии Варлаама и Иоасафа: Сказание о жизни святых Варлаама и Иоасафа, приписываемое св. Иоанну Дамаскину, изданное на греческом языке на основании пергаментных рукописей, хранимых на Священной горе. Перевел и издал иеромонах Антоний. Одеса, 1888.

Франко Ів. Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський духовний роман і його літературна історія.— ЗНТШ, т. VIII, 1895, стор. 1—28, I—XVI; т. X, 1896, стор. 29—80; т. XVIII, 1897, стор. 81—134; т. XX, 1897, стор. 135—202. (Є окремий відбиток, Львів, 1897).

Критико-бібліографічний огляд досліджень повісті; аналіз її редакцій; повість про Варлаама і Йоасафа як відголос східного впливу на християнську літературу; на стор. 17—18 — притча про багатих і убогих (поч.: «Бе некий царь великий славень зело. Бысть же шествовати ему на колесници позлащенней...»); на стор. 22—23 — притча про інорога (поч.: «И бо таковаго благаго и человѣколюбиваго...»); на стор. 23—25 — текст притчі О трех друзех (поч.: «Подобни сут възлюбшеи сего мира красоту...»); на стор. 25—26 — текст притчі О житии и о смерти (поч.: «Град великий некий слышат, его же граждане обычай так имеаху...»); на стор. 27—28 — притча О христианском житии (поч.: «Слышах бо нѣкоего царя бывшя добре зѣло смотряща своего царства, кроток же и милостив...»); всі тексти наведено з Крехівської рукописної Палеї XVI ст.

Р е ц : *Лященко А. И.*— В кн.: Лопарев X. Описание рукописей в Обществе любителей древней письменности, за 1895—1896. СПб., 1896, стор. 63; *Лященко А* — Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. V, 1900, кн. 2, стор. 708—710; *Michel B.*— Byzantinische Zeitschrift, т. X, 1901, зош. 1—2, стор. 279—280; *Крымский А.* Абан Лахыкый, манихействующий поэт. «Варлаам и Иоасаф». Историко-литературный очерк.— Труды по востоковед., вып. XXXVII, М., 1913, стор. 39; *Багалій Д.* Ів. Франко яко науковий діяч.— Україна, 1926, кн. 6, стор. 27—28.

Франко Ів. Притчата за еднорога и нейният български вариант.— Сборник за народни умотворения, наука и книжнина. Т. XIII. Софія, 1896, стор. 570—620. (Є окремий відбиток).

На стор. 576—620 — текст Притча о богатых от книг болгарских (про однорога, за рукоп. XVIII ст.).

Рец.: Житє і слово, т. VI, 1897, стор. 96; Kurier Lwowski, 1896. № 341, стор. 5; *Лавров П.*— Визант временник, т. IV, 1896, вып 3—4, стор. 747; *Флоринский Т.* Обзор новейших трудов и изданий по славяноведению.— Унив. изв., 1898, июнь, стор. 82—85; *Яворский Ю.*— Литературные заметки.— Беседа (Львів), 1896, ч. 9—10, стор. 96.

Джавахов И. Русский перевод полной грузинской версии Варлаама и Иоасафа.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. XI, 1897, стор. 1—48.

Хаханов А. С. Грузинская версия Варлаама и Иоасафа.— Труды по востоковед., вып. IX, 1902, стор. V—XV+1—32.

На стор. V—XV — передмова до перекладу фрагментів повісті з XI—XII ст. ст.; на стор. 1—32 — текст російського перекладу фрагментів.

Розен В. Русский перевод арабской версии Варлаама и Иоасафа.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. XIV, 1902, стор. 77—118.

Яцимирский А. И. Славянские и русские рукописи румынских библиотек.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIX, 1905.

На стор. 694—695 — текст Притча о инороге (поч.: «Подобни ти мню мужеви бегающу...», за рукоп. XIV ст.).

Успенский В., Писарев С. Лицевое житие преп. Иоасафа царевича индийского. СПб., 1908. 52 стор.+4 табл.

Текст Сказание о рожении преподобнаго отца нашего Иоасафа царевича сына Авенира царя индийскаго (поч.: «В ефиопьстѣй убо странѣ глаголемой Индийстѣй...», за рукоп. XVII ст.).

Рец.: *Перетц В. Н.*— Унив. изв., 1908, июнь, стор. 48.

Сухомлинов М. И. Исследования по древней русской литературе.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1.

На стор. 328—330 — текст притчі О христианском житии (поч.: «Слышах бо царя некоего бывша зело добре свое строяще царство...», за рукоп. XVI ст.); на стор. 321—325 — згадані деякі притчі повісті; наведена притча про християнське життя як джерело Повѣсти о бѣлоризцѣ Кирила Туровського.

Кадлубовский А. П. К истории русских духовных стихов о преподобных Варлааме и Иоасафе.— Рус. филолог. вестн., т. LXXX, 1915, стор. 224—248.

На стор. 243—248 (приложение) — текст північноросійського вірша про Варлаама і Йоасафа в запису А. В. Маркова (1899); у статті— характеристика духовних віршів про Варлаама і Йоасафа, починаючи з кутеїнського видання 1637 р.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 16—17 — загальна характеристика повісті про Варлаама і Йоасафа; на стор. 53 — текст притчі про однорога (поч.: «Претож тых, которые так злосливому и окрутному пану служат...», за вид. 1637 р.); на стор. 54—55 — текст Не все золото, що блищить (поч.:

«То юж строфовал крол Помнрон брата своєго Євагърыя...», за рукоп. Степана Теслевцьового, пол. XVIII ст.).

Яворский Ю. Новые рукописные находки в области карпаторусской письменности XVI—XVIII веков. Прага, 1931.

На стор. 114—115 — текст Поученіє христіяном о богатых, сказано от болгар (поч.: «Человек некый хождаше на поли чисте...» з Углянського збірннка Ключ).

Piskorski Seb Żywot Barlaama i Jozafata. Wydał... Jan Janów. Zabytki pismiennictwa polskiego. T. VI. Львів, 1935.

Передрук краківського видання повісті 1688 р.; у передмові Янува — огляд історії про Варлаама і Йоасафата у світовій літературі, зокрема у слов'ян; перші згадки про східне першоджерело Варлаама і Йоасафа у венеціанця Марко Поло і португальця Дієго де-Кодто, які були на Цейлоні; характеристика всіх відомих версій повісті, зокрема українсько-білоруської в кутеїиському видаині 1637 р.

Повесть о Варлааме пустыннике и Иоасафе царевиче индийском. Пер. с арабского акад. В. Р. Розена, под ред. и с введением акад. И. Ю. Крачковского. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1947. 188 стор.

Текст повісті.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 538—543 — Варлаам і Йоасаф· історико-літературна довідка та уривки тексту з крехівського рукоп. XVI ст. (за вид. І. Франка), з видання твору 1637 р. та із рукоп. збірннка Ізмарагд XV ст. (розділи: юність Йоасафа, притча про скрині, притча про солов'я, притча про однорожця, притча о багатих од болгарських книг, притча про трьох друзів, притча про царів).

II

Ундольский В. М. Библиографические разыскания по случаю выхода описания «Библиотеки Московского общества истории и древностей», сост. Строевым.— Москвитянин, 1846, № 3, стор. 167—168.

Відомості про спнски повісті про Варлаама і Йоасафа і про вндання твору.

Liebrecht K. Die Quellen des «Barllaam und Josaphat».—Jahrbuch für roman. und engl. Litteratur, т. II, 1860, стор. 314—334.

Повість про Варлаама і Йоасафа — буддійського походження.

Добротворский С. Притча в древнерусской письменности.— Православн. собеседн. 1864, ч. 1, стор. 391—402.

Характеристика притч повісті про Варлаама і Йоасафа; до нас повість прийшла від південних слов'ян.

Голубинский Е. Краткий очерк истории православных церквей — болгарской, сербской и румынской или молдаванской. М., 1871.

На стор. 165 — з авторством богомілів зв'язується притча про однорога.

Веселовский А. Н. Новые отношения муромской легенды о Петре и Февронии.— ЖМНП, 1871, апрель.

На стор. 120 — «какой-то грек переделал легендарную историю будды в житие Варлаама и Иоасафа» в VI—VIII ст.ст.

Буслаев Ф. И. Сравнительное изучение народного быта и поэзии.— Рус. вестн., 1872, № 10, стор. 650 і далі; 1873, № 4, стор. 638—640.

Повість про Варлаама і Йоасафа — переробка історії Будди; відображення повісті є в скульптурі на барельєфі Пармського баптистерія.

Петров Н. И. О происхождении и составе славянорусского Пролога.— Труды Киев. дух. акад. 1875, № 4, стор. 39—92; № 5, стор. 300—359; № 6, стор. 588—657; № 7, стор. 3—41; № 8, стор. 230—289; № 9, стор. 325—372.

Повість про Варлаама і Йоасафа — компілятивна (з індійських і східних елементів); вона була відома болгарським богомілам; перелік притч, які увійшли з повісті до Пролога.

Веселовский А. Н. Беллетристика у древних греков.— Вестн. Евр., 1876, кн. XII, стор. 671—697.

Liebrecht K. Zur Volkskunde. Гейдельберг, 1879, стор. 441—460.

Доводиться буддійське походження повісті про Варлаама і Йоасафа.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 422—426 — оригінал повісті про Варлаама і Йоасафа — східний; до нас повість прийшла через болгар; відголоси твору в руській літературі і в духовних віршах (розділ написано О. Веселовським).

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга IV. Примечания и дополнения.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1881. 778 стор.

На стор. 738—748 — літературна історія повісті про Варлаама і Йоасафа — підсумки вивчення; характеристика лубочних картинок до повісті.

Gaster M. Literatura populara romana. Бухарест, 1883.

На стор 32—53 — про Варлаама і Йоасафа.

Landau M. Die Quellen des Dekameron. 2 Aufl. 1884.

На стор. 221—224 — мотиви з Варлаама і Йоасафа в Декамероні.

Буслаев Ф. И. Мои досуги. Собранные из периодических изданий мелкие сочинения. В 2 частях. Ч. 2. М., 1886. 4+480 стор.

На стор. 271—272 — про Варлаама і Йоасафа; історія їх частково основана на житії Будди, місцями вона наближається до збірника Каліла і Дімна.

Cosquin E. Contes de Lorraine. Introduction. T. I. Париж, 1886, стор. XXXXVII—LVI.

Зіставлення грецького і індійського вар. повісті про Варлаама показує їх залежність; відмінності походять від пристосування буддійської легенди до християнської ідеології.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, ч. CCL, 1887, апрель, стор. 300—303.

Розен В. Рец. на роботу Zotenberg'a (1886).— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. II, 1887, стор. 166—174, 277.

Сумцов Н. Ф. Очерк истории южнорусских апокрифических сказаний и песен.— Киев. стар., т. XVIII, 1887, июнь — июль, стор. 215—268; т. XIX, сентябрь, стор. 1—54; ноябрь, стор. 401—455. (Є окремий відбиток).

На стор. 263—264 (і окремо иа стор. 49—50) — відображення повісті про Варлаама і Йоасафа в українській легенді про суперечку Давнда з богом.

Gaster M. Ilchester lectures on greco-slavonic literature... Лондон, 1887.

Рец.: *Веселовский А. И.*— ЖМНП, ч. CCLV, 1888, март, стор. 228—230.

Розен В. Персидский извод повести о Варлааме и Иоасафе.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. III, 1888, стор. 273—276.

Марр Н. Я. «Мудрость Балавара», грузинская легенда «Душеполезной истории о Варлааме и Иоасафе».— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. III, 1888, стор. 223—260.

Ольденбург С. Ф. Персидский извод повести о Варлааме и Иоасафе.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. IV, 1889, стор. 229—265.

Марр Н. Я. К вопросу о Варлааме и Иоасафе. Из армянской географии приписываемой Вардану.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. IV, 1889, стор. 395—397.

Розен В. Еще об Ибн-Бабавейhе 'и Варлааме.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. IV, 1889, стор. 397—400.

Лось И. Варлаам и Иоасаф.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 527—528.

Kuhn E. Barlaam und Ioasaph, eine bibliographisch-literargeschichtliche Studie. Мюнхен, 1893.

Критнко-бібліографічннй огляд досліджеиь повісті.

Laboulaye E. Les Avadanas.— Journal de Débats, 1895, № 21, 26. VII.

Залежність повісті про Варлаама і Йоасафа від легенд про Будду.

Забелин И. Домашний быт русских царей в XVI и XVII ст. Изд. 3-е. М., 1895. 372 стор.

На стор. 161, 166, 167 — стіни царської золотої палати були розписані і на сюжетн повісті про Варлаама і Йоасафа.

Петухов Е. В. Очерки из литературной истории Синодика. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № CVIII, 1895.

На стор. 155—156, 190, 213—215 — про запозичення з повісті у Сиоднку.

Ольденбург С. Ф. К притчам о Варлааме и Иоасафе.— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. IX, 1895, стор. 275—276.

Iacob Ioseph. Barlaam and Iosaphat. Лондон, 1896.

Дослідження про повість.

Conybeare F. C. The Barlaam and Ioasaphat-legend in the ancient georgian and armenian literatures.— Folk-lore, т. VII, (Лондон), 1896, стор. 101—142.

Рец.: *Марр Н. Я* — ЖМНП, ч. СССХ, 1897, апрель, стор. 483—490.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 886—891 — повість про Варлаама і Йоасафа — переробка біографії Будди; Дамаскін не був її автором; велика література питання.

Марр Н. Я. Армяно-грузинские материалы для истории «Душеполезной повести о Варлааме и Иоасафе».— Зап. Вост. отд. рус. археолог. общ., т. XI, 1897, стор. 49—78; т. XIII, 1900, стор. 88—108.

Рец.: Визант. временник, т. VII, 1897, стор 759—762.

Chauvin V. Bibliographie des ouvrages arabes. T. III. Льєж, 1898.

На стор. 83—112 — детальна бібліографія повісті про Варлаама і Йоасафа.

Шляпкин А. И. Царевна Наталья Алексеевна и театр ее времени. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № CXXVIII, 1898.

На стор L—LI — повість як джерело драми про Варлаама і Йоасафа.

Хаханов А. С. Очерки по истории грузинской словесности. Вып. 2. Мудрость Балавара.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1898, кн. 2, стор. 82—116.

Переказ змісту грузинської версії повісті про Варлаама і Йоасафа; порівняння її з арабською і грецькою версіями та з житієм Будди.

Марр Н. Из поездки на Афон. О грузинских рукописях Ивера. О св. Варлааме. О древнегрузинских переводах с армянского.— ЖМНП, ч. СССXXII, 1899, март, стор. 1—24.

Крымский А. Варлаам и Иоасаф.— Новый энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. Т. IX. СПб., без року, стовп. 564—570.

Походження повісті, її сюжет; історія розробки питання і бібліографія.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I. Изд. 2-е. СПб., 1902. XII+537 стор.

На стор. 513—517, 535 — підсумки вивчення повісті; питання про час слов'янського перекладу не з'ясоване остаточно; можливо, що переклад зроблено до XIII ст.; література питання.

Крымский А. Е. О Калиле и Димне, Варлааме и Иоасафе и Синдибадовой книге.— Труды по востоковеден., вып. VIII б, 1904, стор. LX—LXXX.

Попов Н. П. Рукописи московской синодальной (патриаршей) библиотеки. Вып. I. Новоспасское собрание. М., 1905. VIII+189 стор. +3 табл.

На стор. 75—79 — характеристика роботи Симеона Полоцького над повістю про Варлаама і Йоасафа, що вийшла в 1681 р.

Соколов Ю. М. Весна и народно-аскетический идеал.— Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910.

На стор 79—91 — з пісні царевича Йоасафа іде народний вірш Разговор Иоасафа с пустыней, деталі вірша запозичені з інших епізодів повісті.

Кадлубовский А. П. К истории русского духовного стиха о Варлааме и Иоасафе.— Труды XIV археолог. съезда. Т. III. М., 1911, стор. 114—115 (протоколи).

Тези доповіді на з'їзді.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 342—347 — походження, історія і зміст повісті (романа) про Варлаама і Йоасафа.

Крымский А. Е. Абан Лахыкый, манихействующий поэт. «Варлаам и Иоасаф». Историко-литературный очерк.— Труды по востоковеден., М., вып. XXXVII, 1913, стор. 33—44.

Історія вивчення повісті; доля її у слов'ян; можливо, було два переклади — південнослов'янський і руський.

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CXIV, 1913, стор. 216—222 (бібл.).

Попов Н. П. Запись писца в тексте повести о Варлааме и Иоасафе.— Библиографич. летопись, вып. 1, 1914, стор. 100—102.

Видано текст запису з примітками.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 102—104 — літературна історія і зміст повісті про Варлаама і Йоасафа.

Карский Е. Ф. Белорусы. Т. III. Очерки словесности белорусского племени. Ч. 2. Старая западнорусская письменность. Пг., 1921. 246 стор.

На стор. 46—47 — характеристика перекладу повісті про Варлаама і Йоасафа, зробленого Варлаамом Половком.

Günter H. Buddha in der abendländischen Literatur. 1922.

Огляд обробок історії Будди в західних літературах.

Попов Н. П. Афанасиевский извод повести о Варлааме и Иоасафе.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, стор. 189—230.

Повість перекладена на поч. XIV ст.; Афанасьєвський ізвод виник в XV ст. у Новгороді за участю Йосипа Волоцького.

Абрамович Д. І. Кутейнське видання 1637 р. «Гісторії про Варлаама та Йоасафа» (Доповідь на засіданні Товариства дослідників української історії, письменства та мови у Ленінграді 12.XII.1924).— Звідомлення ленінгр. товариства досл. укр. істор., письм. та мови за 1922—1926 рр. К., 1927, стор. 15.

Абрамович Д. І. Загадкове свідоцтво про переклад «Гісторії про Варлаама та Йоасафа» з індійської мови (Доповідь).— Звідомлення ленінгр. товариства досл. укр. істор., письм. та мови за 1922—1926 рр. К., 1927, стор. 16.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої української повісті...

На стор. 321—323 — бібліографія; перелік київських списків повісті.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 69—77 — історія повісті про Варлаама і Йоасафа на Сході; характеристика слов'янського перекладу і друкованих російських та українських видань.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 50—74 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 162—167 — аналіз повісті про Варлаама і Йоасафа.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 73—85 — загальна характеристика агіографічної літератури; на стор. 80—82 — аналіз повісті про Варлаама і Йоасафа.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 50 — огляд повісті про Варлаама і Йоасафа.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 61—85 — література питання; реєстр рукописів твору.

Повесть о Варлааме и Иоасафе.—БСЭ. Т. 33, изд. 2-е, 1955, стор. 349.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 160—162 — аналіз повісті про Варлаама і Йоасафа; література питання.

Велике зерцало

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 101—102 — український текст легенди про грішну матір (поч.: «Был един человѣк священноинок...»); на стор. 99 — 101 — та ж легенда російська.

Перетц В. Н. Из истории старинной русской повести.— Унив. изв., 1907, август, стор. 1—48; сентябрь, стор. 49—87.

На стор. 24—28 — текст двох повістей із Великого зерцала: про продажу душі дияволу і про загладжені гріхи (поч.: «По прилучаю нѣци человѣци...», за рукоп. XVII ст.; і «В Парижѣ градѣ бысть един ученик...», за рукоп. кін. XVII ст.).

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии.— Унив. изв., 1907, ноябрь, стор. 1—59.

На стор. 6—9 — чотири легенди із Великого зерцала (за рукоп. XVII ст.) і одна з Неба нового І. Галятовського (дев'яте чудо XIX глави, з вид. 1665 р.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин.— Унив. изв., 1914, ноябрь, стор. 1—86. (Є окремий відбиток, К., 1914).

На стор. 5—6 — резюме доповіді С. Шевченка про латинські і польські видання Великого зерцала; на стор. 39—42 — опис збірника 1784 р. (в Ніжині) із текстами з Великого зерцала; на стор 83—86 — текст передмови із Magnum Speculum Exemplorum (вид. 1611 р., латинською мовою).

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 299 — коротка характеристика Великого зерцала; на стор. 312—313 — текст повісті Триста літ як одна година (поч.: «Был оден законник в нѣяком монастыру...», з Сокальського рукоп. XVIII ст.).

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. I. К истории старинной украинской повести.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, № 2, 1926, стор. 101—139.

На стор. 127—128 — характеристика Гисторії о вибавленю от смерти богобойного млодзенца (за Шаргородським рукоп. 1660 р.), що входить також в російський переклад Великого зерцала; уривки тексту.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 570—574 — Велике зерцало: історико-літературна довідка та уривки тексту з різних рукописів XVII—XVIII ст. ст. (Повѣсть страшная о Удонѣ, епископѣ майдебурском, о его страшной и незвичайной смерти; Приклад о одной невѣстѣ, которая се кохала на сем свѣтѣ в збытнем убире; Страшное сказание о прелюбодѣянии и покаянии; Триста літ як одна годинна).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 480—483 — текст п'яти оповідань з Великого зерцала (з різних видань); із вступною заміткою.

II

Пыпин А. Н. Очерки литературной истории старинных повестей...

На стор. 198—203 — літературна історія Великого зерцала; характеристика перекладів; популярність твору.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 490—492 — про переклад Великого зерцала; на стор. 737—742 — аналіз окремих оповідань збірника.

Петров Н. Южнорусские легенды. (Библиографическая заметка).— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 2, стор. 550—612.

На стор. 610—612 — про українські оповідання з Великого зерцала; про рукопис XVII ст. з кількома оповіданнями.

Владимиров П. В. Великое зерцало. (Из истории русской переводной литературы XVII века). Исследование П. В. Владимирова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1883, кн. 2, стор. 1—82 (исследования); кн. 3, стор. 83—105 (исследования); кн. 4, стор. 1—78 (приложения к статье). (Є окремий відбиток, М., 1884).

Зміст сюжетів і зміст кожного сюжету збірника в російських списках паралельно з польським оригіналом Великого зерцала 1633 р., а також зміст 267 сюжетів в списках іншого типу; стаття подає широку літературну історію Великого зерцала і характеристику збірника; література питання.

Рец.: Рус. филолог. вестн, т. XII, 1884, стор. 164—167; *Болдаков И.*— ЖМНП, ч. CCXXXIX, 1885, май, стор. 132—147.

Владимиров П. В. К исследованию о «Великом зерцале».— Учен. зап. Казан. унив. по ист.-филолог. факультету (1884 г.), 1885, стор. 309—382.

Доповнення і поправки до статті, надрукованої в Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1883, кн. 2—4; перша глава доповнює вступ розвідки.

И. Л. Великое зерцало.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 10 півтом. СПб., 1892, стор. 825—826.

В. П. Зерцало великое.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 24 півтом. СПб., 1894, стор. 577.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II....

На стор. 513—517 — літературна історія Великого зерцала; видання його на Заході; характеристика перекладів збірника, популярність його; на стор. 545—546 — бібліографічні матеріали.

Шевченко С. К истории «Великого зерцала» в Юго-Западной Руси. «Великое Зерцало» и сочинения Иоанникия Галятовского.— Рус. филолог. вестн., т. LXII, 1909, стор. 110—130.

Рец.: *Свєнціцький І.*— ЗНТШ, т. XCV, 1910, стор. 218—219 (бібл.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 95—98 — огляд складу Вертограда многоцвѣтного С. Полоцького, зроблений П. Филиповичем; текст вірша Муха побѣди хулника (поч.: «В Іспании муж нѣкій легкоумный бяше...»), зміст якої запозичено з Великого зерцала; на стор. 40—42 — описи рукописів (в тому числі українського) Великого зерцала, зроблені С. Ф. Шевченком.

Гудзий Н. К. К вопросу о переводах из «Великого Зерцала» в Юго-Западной Руси.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 23, вып. 2, 1913, стор. 19—58 (отд. IV). (Є окремий відбиток, К., 1913).

Є література питання.

Рец.: *Перетц В.*— Україна, 1914, кн. 1, стор. 130—131.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 141—143 — літературна історія Великого зерцала на Україні.

Фетисов І. Збірник легенд Агапія Критянина «Ἁμαρτωλῶν σωτηρία» в українському та московському письменствах та народній словесності.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XIX, 1928, стор. 1—41; кн. XXIII, 1929, стор. 37—95.

Література питання; джерела і переклад твору; біографія Агапія Ландоса (Критянина); руські переклади його твору; вплив легенд на народну українську творчість; близькість легенд у Агапія, Великому зерцалі і у творах Галятовського, Симеона Полоцького та ін.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 328—333 — література питання про Велике зерцало; київські списки повістей.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 408—411 — літературна історія збірника Велике зерцало.

Великое зерцало.— БСЭ. Т. 7, изд. 2-е, 1951, стор. 332.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 452—456 — аналіз збірника Велике зерцало; характеристика окремих повістей; література питання.

Державина О. А. Рассказы о женщинах и их хитростях в польских и русских сборниках фаций XVII в.— В кн.: Славянская филология. Сборник статей. II. М., Изд-во АН СССР, 1958,

стор. 273—307. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV международный съезд славистов).

На матеріалах Римських діянь, Великого зерцала, Повісті про сім мудреців.

Григорій, папа римський

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 418—423 — текст повісті (без заголовка; поч.: «Во странах рнмскнх иекии король, имеием Перькус...», за рукоп. XVII ст.).

Barącz Ks. Podanie o św. Grzegorzu. Bajki... na Rusi. Тернопіль, 1866.

На стор. 80—81 — усний переказ повісті про папу Григорія.

Римские деяния (Gesta Romanorum). СПб., вид. Общ. любит. древн. письмен., № V, 1877, № XXXIII, 1878, XI+396 стор.

На стор. 336—366 — текст Приклад о дивиом помысле божин и о почнтаиин святаго Грнгория (поч.: «Король едии именем Паркус мудрый...», за рукоп. XVIII ст., з Римських діянь).

Перетц В. Н. Из истории старинной русской повести.— Унив. изв., 1907, август, стор. 1—48; сентябрь, стор. 49—87.

На стор. 49—52 — текст Слово святаго Григория папы рнмскаго, како роднся от брата и от сестры (поч.: «Бысть же блажеиный Григорей...», за рукоп. XVII ст.).

Гудзий Н. К. К истории легенды о папе Григории.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 4, 1914, стор. 217—256.

Література питаиия; аналіз повісті; спискн твору; иа стор. 234—256— текст твору Повесть о вѣликом и преславиом мнлосердіи о святом Грнгоріи, папѣ римском (поч.: «Во страиах римских бе иекій король...», за рукоп. XVIII ст.).

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII вв. VII. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1926, № 2, стор. 1—176.

На стор. 121—124 — украіиський текст История о преподобиом Григорин, который ся родил от двох рожоиих, от брата и сестри (поч.: «Кроль был нѣкоторый Паркус...», за Шаргородським рукоп. 1660 р.); на стор. 120—121, 124—127 — украіиський переказ повісті у Шаргородському збірнику 1660 р. є скороченням і переробкою иевідомого польського оригіиалу.

Гудзий Н. К. Новые редакции повести о папе Григории.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 177—191.

Характеристика повісті; редакції її; на стор. 182—191 — тексти: 1. Жнтие н подвизи преподобнаго отца нашего папы стараго Рнма Григория миижа (поч.: «Бысть в лето пятьсотное...», за рукоп. кін. XVII ст.); 2. О дивнай мудрости и святом Григории, папе рымском

(поч.: «Во странах рымских некоторы король был...», за рукоп. XVIII ст.); 3. Сказание о царском платье (поч.: «Бысть в Цареграде царь...», за рукоп. XVIII ст.).

II

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 737 — вказано два текстн повісті про папу Грнгорія у рукописах Церковно-археологічного музею.

Костомаров Н. И. Легенда о кровосмесителе. Исторические монографии и исследования. Т. I. СПб., 1877. 4+453+1+32 стор. (також Современник, 1860, кн. 3).

На стор. 309—311 — внклад легендн за списком М. Погодіна.

Diederichs V. Russische Verwandte der Legende von Gregor auf dem Steine und der Sage von Iudas Ischariot.— Russ. Revue, 1880, зош. 9, стор. 119—146.

Порівняння руськнх легенд про кровозмісника з західноєвропейськимн повір'ями, які лежать в основі легенд.

Seelisch A. Die Gregoriuslegende.— Zeitschrift für deutsche Philologie, т. XIX, 1887, стор. 385—412.

Історія легендн про папу Грнгорія на Заході.

Bystroń J. Polski podania ludowe spokrewnione ze średniowieczną legendą o świętym Grzegorzu.— Wisła, т. II. 1888.

На стор. 762—766 — матеріалн, які стосуються повісті про папу Григорія.

Майков Л. Н. Очерки из истории русской литературы XVII—XVIII ст. Симеон Полоцкий. СПб., 1889. 2 ненум.+432 стор.

На стор. 99—100 — вірші Снмеона Полоцького Блуд с сыном сотворшая матн — переробка повісті про папу Грнгорія.

Grabowski T. Podanie o związkach między najblizszym rodzeństwem.— Wisła, т. VI, 1892.

На стор. 54—79, 279—209 — повість про папу Грнгорія.

Соколов М. И. [Резюме доповіді про збірник старовинних повістей початку XVIII ст.].— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 4—5 (протоколи).

Вказівка на спнсок повісті про папу Грнгорія XVIII ст., де твір внкладено епічною мовою, місцями билнннним чн казковим стнлем.

Драгоманов М. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Зладив М. Павлик. Т. IV. Львів, 1907. 399 стор.+18 малюнків. (Збірник філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка, т. X).

На стор. 1—196 — розвідка Слов'янські переробкн Едіпової історії: руська повість про папу Григорія — переклад латннського тексту Римських діянь (через проміжний польськнй переклад); огляд аналогічних сюжетів у слов'янській та західноєвропейськнх літературах.

Яцимирский А. И. К славянским легендам о кровосмешении.— В кн.: Пошана. Сб. Харьк. истор.-филолог. общ., изд. в честь Н. Ф. Сумцова, т. XVIII, 1909, стор. 401—411.

Слово «о душевных исправлениях», що розробляє мотив кровозмішания як коментар до повісті про папу Григорія.

Гудзий Н. К. К легендам об Иуде предателе и Андрее Критском.— Рус. филолог. вестн., 1915, № 1, стор. 1—34. (Є окремий відбиток).

На стор. 11, 18 — вплив повісті про папу Григорія на повість про Андрія Критського.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 166—171 — література питания; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 82—92 — література питания; реєстр рукописів твору.

Даріан цар (Адаріан)

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 343—344 — текст Повесть дивна о царе Дарияне, зело полезно (поч.: «Во времена некая бе неки царь Дарияи...», за рукоп. XVIII ст.).

Франко Ів. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Зібрав, упорядкував і пояснив д-р Ів. Франко. Т. І. Апокрифи старозавітні. Львів, 1896. II+LXVI+394 стор. (Пам. укр.-рус. мови і літерат., т. І).

На стор. 289 — текст оповідания про царя Адаріана (поч.: «По сем нача молвити Соломон...», за рукоп. Крехівської палеї XVI ст.).

Буслаев Ф. И. Русская хрестоматия. Изд. 13, испр. и дополн. акад. А. И. Соболевским. М., 1917. 4+379 стор.

На стор. 8—9 — текст без загол. (поч.. «Бысть Адариан царь...», за рукоп. XV ст.); в замітці: повість про Даріана (Адаріана) перекладена з грецької мови на Русі в XI—XII ст. ст.; грецький оригінал не зберігся.

II

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 74—75 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 167—169 — аналіз повісті про царя Адаріана.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 92 — література питання; реєстр рукописів твору.

Девгенійове діяння

I

Карамзин Н. М. История государства Российского. Т. III. СПб., 1842. 247 стор.

На стор. 106—107 (прим. 272) — про Девгенійове діяния: виписки тексту.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 316—332 — текст Деяніе прежних времен и храбрых человѣк, о дерзости, и о храбрости, и о бодрости прекрасного Девгенія (поч.: «Бѣ нѣкая вдова царска роду...», за рукоп. Погодіна XVIII ст.; без кінця); на стор. 85—89 — у розвідці: повість із візантійського джерела через слов'янський південь перейшла до нас.

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 379—387 — текст повісті Деяние прежних времен и храбрых человѣк, о дерзости, и о храбрости, и о бодрости прекраснаго Девгенія (поч.: Бѣ нѣкая вдова царска роду..», за рукоп. Погодіна XVIII ст.; без кінця).

Sathas C. et **Legrand E.** Les exploits de Digénis Akritas. Афіни — Париж, 1875.

Грецький текст Девгенійового діяния за трапезунтським рукоп. XVI ст.

Рец.: Христ. чтен., 1876, апрель, стор. 422—430. (Подано також зміст поеми); Христ. чтен., 1895, ч. I, стор. 222—223.

Legrand E. Chansons populaires grecques publiées avec une traduction française et des commentaires historiques et littéraires. Париж, 1876.

Рец.: *Веселовский А. Н.* — ЖМНП, ч. CLXXXVII, 1876, октябрь, стор. 207—210. (Подано також російський переклад грецької пісні про смерть Дігеніса; зміст пісні «о поездке молодого Амура»).

Legrand E. Bibliothéque grecque vulgaire. T. VI. Париж, 1892.

Грецький текст Девгенійового діяння (за рукоп. XIV ст. монастиря Grotta — Ferrata).

Сперанский М. Девгениево деяние. К истории его текста в старинной русской письменности. Исследование и тексты.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCIX, 1922, № 7, стор. 1—165. (Є окремий відбиток).

На стор. 132—165 — тексти: 1) Переказ содержания «Девгениева деяния» у Н. М. Карамзина; 2) Выписки из «Девгениева деяния» в изд. «Слова о полку Игореве» (1800 г.); 3) Выписки из «Девгениева деяния» у Н. М. Карамзина; 4) «Девгениево деяние» по рукоп. Н. С. Тихонравова; 5) «Девгениево деяние» по рукоп. М. П. Погодина; в статті: переклад повісті зроблено з невідомого грецького оригіналу в XII—XIII ст. ст.; із старого перекладу виникла в XVII ст. російська редакція (список Погодіна), яка зблизила твір з усною творчістю і книжними повістями.

Кузьмина В. Д. Новый список «Девгениева деяния».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 339—360.

На стор. 348—360 — текст пам'яткн за спнском XVIII ст. із збірки Тнтова (без початку); в статті — опис списку, який є однієї редакції із списком Погодіна.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 122—134 — текст Дѣяиіе прежннх времен и храбрых человѣк, о дерзостн, и о храбрости, и о бодрости прекрасного Девгенія (поч.: «Бѣ нѣкая вдова царска роду...», за рукоп. XVIII ст., за вид. Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCIX, 1922, № 7); із вступною заміткою.

II

Костомаров Н. Горе Злосчастье, древнее русское стихотворение.— Современник, 1856, март.

На стор. 49—50 — примітка Пипіна: повість Девгенійове діяння перекладена з грецької мови південними слов'янамн.

Веселовский А. Н. Отрывки византийского эпоса в русском.— Вестн. Евр., 1875, апрель, стор. 750—770 (те ж із відмінами в Russ. Revue, т. IV, 1875, заш. 6, стор. 539—570).

Переказ повісті про Девгенія зроблено з грецької мови південними слов'янами; візантійська поема про Девгеиія могла скластися в XI ст.; мотиви вірша про Аніку-воїна можуть ітн безпосередньо з грецьких народних пісень про Девгеиія.

Миллер В. Ф. Взгляд на Слово о полку Игореве. М., 1877. 6 ненум.+II+260+1 ненум. стор.

На стор. 14—68 — слов'янська повість про Девгенія — самостійна переробка грецької; характеристика відмінностей у слов'янськнх списках; зіставлення з Словом о полку Ігоревім свідчнть про знайомство його автора з повістю про Девгенія.

Жданов И. Н. К литературной истории русской былевой поэзии.— Унив. изв., 1879, декабрь, стор. 526—555; 1880, январь, стор. 1—19; февраль, стор. 99—134; март, стор. 1—18; 1881, январь, стор. 25—52; март, стор. 91—117; апрель, стор. 157—188; май, стор. 189—199; июль, стор. 241—259 і 1—30; август, стор. 1—4. (Є окремий відбиток; або Сочинения. Т. I. СПб., 1904. 2+VI+870+1 стор.).

На стор. 569—574, 730—738 (Сочин.) — можливий вплив повісті про Девгенія иа вірш про Аніку-воїна і бнлину про Дюка.

Рец.: *Веселовский А Н.*— ЖМНП, ч. CCXXXI, 1884, февраль, стор. 359—366. (Відголос Девгеиійового діяння у віршах про Анікувоїна).

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 405—409 — руськнй переклад повісті про Девгенія іде од візантійського переказу грецької поемн, в якій замінено історичні рисн казковнми і надано хрнстиянське тлумачення діям (розділ иаписано О. Веселовськнм).

Веселовский А. Н. Южнорусские былины.— Зап. АН,

т. XXXIX, 1881, прилож. № 5, стор. 1—78 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1881, прилож. № 2). (Є окремий відбиток).

На стор. 18—26 — подібність руських билин з повістю про Девгенія.

Халанский М. Г. К вопросу о заимствованиях в южнославянском эпосе (Сказание о Девгении и сербская повесть о разорении хутора Якшичей).— Рус. филолог. вестн., 1884, № 2, стор. 233—243.

Порівняння повістей про Девгенія і сербської повісті про Якшичів.

Дестунис Д. Разыскания о греческих богатырских былинах средневекового периода.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXIV, 1884, стор. 1—68.

Відношення грецьких билин про Дігена до повісті про нього.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, ч. CCXXXII, 1884, июль, стор. 143. (Коментарі до імені Дігеніс).

Барсов Е. В. Слово о полку Игореве как художественный памятник киевской дружинной Руси. Т. I. М., 1887. XIX+3 ненум.+462+16 стор.

На стор. 308—326 — стиль повісті про Девгенія — спільний з літературною школою Київської Русі; час її перекладу — після XIII ст.; подібність Слова до повісті свідчить про вплив останньої на Слово; існування болгарського перекладу не доведено, можливо, що переклад зроблено руським.

Gaster M. Ilchester lectures on greco-slavonic literature... Лондон, 1887.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, ч. CCIV, 1888, март, стор. 241—242. (Слов'янська повість про Девгенія — своєрідний поетичний переказ візантійської; не розібрано автором питання про відношення між повістю про Девгенія і народною легендою про брата-мерця; можливо, що ця легенда запозичена греками у слов'ян).

Миллер В. Девгений.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 19 півтом. СПб., 1893, стор. 238—239.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 827—832 — характеристика грецької поеми про Дигеніса; бібліографія.

Тихонравов Н. С. Новый список «Девгениева дѣяния».— Труды VIII археолог. съезда. Т. IV. М., 1897, стор. 190—191 (протоколи).

Історія Девгенійового діяння, відгуки його на Русі; характеристика списку, написаного в 1744 р. Семеном Малковим.

Тихонравов Н. С. Сочинения. Т. I. М., 1898.

На стор. 256—274 — матеріали про Девгенійове діяння.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 93—97 — повість про Девгенія в двох руських редакціях; оригінал її — грецький.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 506—509 — підсумки вивчення повісті про Девгенія; в порівнянні з грецьким оригіналом руські редакції повісті підкреслюють релігійний елемент, стирають історичні подробиці; руська повість не переказ, а переклад особливої грецької повісті.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии. VIII. Особенности русских переводов домонгольского периода.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, 1911. V+287 стор. (Є окремий відбиток).

На стор. 175 — Погодінський список Девгенійового діяння є переклад з грецької мови; текст Малкова датується домонгольським часом.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 330—333 — зміст, походження, характеристика Девгенійового діяння.

Серебрянский Н. И. Древнерусские княжеские жития.—Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3, стор I—IV+1—295+1—186+I—VI.

На стор. 186—190 — сліди знайомства з повістю про Девгенія в житії Олександра Невського свідчать про давиість її на Русі.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 101—102 — коротка історико-літературна характеристика і зміст повісті про Девгенія Акрита.

Пиксанов Н. К. Старорусская повесть...

На стор. 53—55 — бібліографія про Девгенійове діяння; схема аналізу твору.

Καρολίδης. Το ἔποζ Διγενῆ 'Ακριτα κατί το Χειρόγραφον Μαδριτης ἡ 'εσκουριάλ.— Ежегодн. общ. Визант. зап., т. III, (Афіни), 1926, стор. 329—332.

Характеристика візантійського героїчного епосу про Дігеніса Акрита; коментарі до тексту (за мадрідським та криптоферратським рукописами).

Grégoire H. Byzantská epopeje.— Slavia, p. XI, 1932, зош. 3—4, стор. 460—473.

Взаємостосунки південнослов'янських текстів повісті; Дігеніс — історична особа; генеза та літературна історія твору на грецькому грунті; руський текст повісті іде од іншої грецької редакції, ніж південнослов'янські.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 45—56 — історія грецької поеми про Дигеніса; руський переклад зроблено в XII—XIII ст. ст.; він впливав на стиль воїнських повістей; зв'язок грецької пісні з віршем про Аніку; зміст твору.

Орлов А. С. Древняя русская литература...

На стор. 49—52 — про переклад повісті про Девгенія XII ст., в якому збереглися билинні риси.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 75—78 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 153—158 — історія, аналіз Девгенійового діяння.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 103—106 — аналіз Девгенійового діяння.

Девгениево деяние.— БСЭ. Т. 13, изд. 2-е, 1952, стор. 530.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 51 — короткий огляд повісті про Девгенійове діяння.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 93 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 156—159 — аналіз Девгенійового діяння; література питання.

Кузьмина В. Д. Поэтическая стилистика греческих поэм о Дигенисе и русских списков «Девгениева деяния».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 73—77.

Дракула

I

Сахаров И. Русские народные сказки. СПб., 1841.

На стор. CXV — текст Повесть, сказание о великом царе Дракуле Мытьянские земли (поч.: «Бысть некии царь именем Дракул...», частина тексту за рукоп. пол. XVII ст.).

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 344—349 — текст О мутьянском воеводе (поч.: «Был в Мутьянской земли воевода...», за рукоп. кін. XV — поч. XVI ст.); на стор. 215—218 — перелік списків; можливо, що повість південнослов'янського походження.

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 399—402 — текст Повѣсть о мутьянском воеводѣ Дракулѣ (поч.: «Был в Мутьянской земли воевода...», за рукоп. кін. XV — поч. XVI ст.).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 700—710 — повість О мутьянском воеводе (поч.: «Был в Мутьянской земли воевода...», за рукоп. кін. XV — поч. XVI ст.); з коментарем.

Bogdan J. Vlad Tepeș și Narațiunile Germane și Rusești asupra lui. Бухарест, 1896.

Тексти: 1) О мутьянском воеводе (поч.: «Был в Мутьянскои земли воевода...», за рукоп. кін. XV — поч. XVI ст. з доповненнями за рукоп. XVII ст.); 2) Сказание о Дракуле Мутьянския земли воеводе, греческия веры (а влажниским языком звася Дракула, а русским языком именовася Диавол), житие его зломудрых людей (за хронографом кін. XVII ст.); 3) О Дракуле (за рукоп. Ундольського XVII ст.); 4) О царе Дракуле и о смерти его (за рукоп. Тихонравова XVII ст); у розвідці історичні відомості про Дракулу; повість самостійна, написана в Західній Русі, можливо, у Пскові.

Рец.: *Яцимирский А.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1897, кн. 4, стор. 940—963. (Резюме цієї рецензії — див. Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. II, 1898, стор. 13—14, протоколи).

Буслаев Ф. Русская хрестоматия. Памятники древней русской литературы и народной словесности с историческими, ли-

тературными и грамматическими объяснен. и словарем. Изд. 13-е, дополн. и испр. акад. А. И. Соболевским. М., 1917. 4+379 стор.

На стор. 139—145 — текст О мутьянском воеводе (поч· «Был в Мутьянской земли воевода...», за рукоп. кін. XV — поч. XVI ст.); на стор. 139 — повість з'явилася у нас в переказі з західного оригіналу в кінці XV ст.

Седельников А. Литературная история повести о Дракуле.— Изв. по рус. яз. и слов. АН, т. II, 1929, кн. 2, стор. 621—659.

На стор. 652—659 — текст Сказанне о Дракулѣ воеводѣ (поч. «Бысть в Мунтьянскои землн...», за рукоп. 1490 р. з вар. за 7 рукоп.); в статті — підсумки внвчення твору; перелік спнсків; повість складена у Москві до 1486 р.; відкидається гіпотеза про німецьке джерело її; Курнцин не міг бути автором; за формою повість близька до запнсів усннх оповідань, які походять з польського середовища.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 228—233 — текст Сказанне о Дракулѣ воеводѣ (поч.: «Бысть в Мунтьянскои землн...», за рукоп. 1490 р., з вид. А. Седельникова в Изв. по рус. яз. и слов. АН СССР, т. II, 1929, кн. 2, стор. 652—659); із вступною заміткою.

II

Карамзин Н. М. История государства российского. Т. VII. СПб., 1819. 316 стор.

На стор. 230—231, 104—105 (прнм. 411) — вказівки на «сказку» про Дракулу і переказ її змісту за рукоп. XVII ст.

Макаров М. Последние листки для составления истории русских сказок.— Телескоп, 1833, № 24, стор. 502—503.

Переказ урнвка казкн, схожої з повістю про Дракулу (на думку Пипіна, ця казка — підробка).

Востоков А. Х. Описание словенских и русских рукописей Румянцевского Музеума. СПб., 1842. III+899+3 стор.

На стор. 511—512 — вважається, що автор повісті про Дракулу — дяк Курнцин або хтось з його оточення.

Снегирев И. М. Лубочные картинки русского народа в московском мире. М., 1861. 2+136 стор.

На стор. 108—109 — повість про Дракулу — візантійського типу; Курицин був перекладач або перепнсувач повісті.

Буслаев Ф. Н. Для определения иностранных источников повести о мутьянском воеводе Дракуле.— Лет. рус. лит. и древн., т. V, 1863, стор. 84—86 (смесь).

Німецька паралель до повісті про Дракулу — Космографія Себастіана Мюнстера.

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга V. Заключение и алфавитный указатель имен и предметов.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVII, 1881. 567 стор.

На стор. 258 (примітка 218) — сліди знайомства з повістю у англійського мандрівника Коллінса в анекдоті про Івана Грозного.

Сырку П. А. [Резюме доповіді в Романо-германском обществе].— Пантеон литературы, 1889, современ. летопись, стор. 4—5.

Герой повісті про Дракулу — господар Валахії із роду князів Драху.

Сырку П. А. Об источниках русской повести о Дракуле.— ЖМНП, ч. CCLXXVII, 1891, октябрь.

На стор. 18 — резюме доповіді: руська повість не перекладна, а складена, можливо, за невідомою польською версією Космографії Мюнстера.

Дракул.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 21 півтом. СПб., 1893, стор. 98.

Яцимирский А. И. Сказание о молдавских господарях в Воскресенской летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1901, кн. 1.

На стор. 116 — автор повісті про Дракулу — Курицин.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 483—485 — підсумки вивчення повісті про Дракулу; дуже можливо, що автор її — Курицин.

Соколов М. И. [Прения по докладу А. Яцимирского — «Известия Воскресенской летописи о молдавских господарях»].— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, М., 1902, стор. 29 (протоколи).

Автор повісті про Дракулу — дяк Курицин.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII вв. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903. VIII+460 стор. (прилож. № 1). (Є окремий відбиток).

На стор. 233 — повість про Дракулу — російський переклад німецького оригіналу.

Жданов И. Н. Сочинения. Т. I. СПб., 1904. 2+VI+870+1 стор.

На стор. 115—116 — заперечення Устрялову, який знаходить відголос повісті про Дракулу у посланні Івана Грозного до кн. Курбського.

Ржига В. Д. И. С. Пересветов, публицист XVI в.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1908, кн. 1, стор. 1—84.

На стор. 50 — подібність повісті про Дракулу до сказання про Магмета Салтана І. С. Пересветова.

***Культурные движения в Московской Руси во второй половине XV века.— Филолог. зап., 1908, кн. II, стор. 18—22.

Перегляд питання, що автор повісті про Дракулу є Курицин.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 141—145 — зміст, походження і характеристика повісті про Дракулу; література питання.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 224—227 — література питання: реєстр рукописів твору

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 290—293 — аналіз повісті про Дракулу; справа авторства.

Черепнин Л. В. Русские феодальные архивы XIV—XV веков. Т. II. М., Изд-во АН СССР, 1951. 428 стор.

На стор 310—313, 384 — повість створена за завданням московського уряду під час складання судебника 1497 р.; можлива участь дяка Федора Курицина; ідея повісті — боротьба з беззаконням дозволяє жорстокі заходи.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 99 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 256—262 — аналіз повісті про Дракулу; література питання.

Звізда пресвітла

(Див. також Апокрифи)

I

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Полтаву и Екатеринослав 1—9 июня 1910 года.— Унив. изв., 1911, февраль, стор. 1—100. (Є окремий відбиток).

На стор. 16—21 — реєстр списків Звѣзды пресвѣтлои; склад збірника; походження його; переклад було зроблено в XVII ст. українською мовою, а з української — російською; на стор. 80—98 — опис Звѣзды пресвѣтлои 1772 р. і текст передмови; зміст усіх глав збірника; на стор. 98—99— уривки віршів із Звѣзды пресвѣтлои із збірника кін. XVII ст.

II

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 492—496, 743—749 — про переклад Звізди пресвітлої; склад збірника; аналіз окремих оповідань.

Сахаров В. Апокрифические и легендарные сказания о пресвятой деве Марии, особенно распространенные в древней Руси.— Христ. чтен., 1888, ч. I, стор. 281—331; ч. 2, стор. 63—99; 285—324; 640—663.

На стор. 320—324 — літературна історія Звѣзды пресветлой, її склад.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 года.— Унив. изв., 1912, июль, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 155—171 — детальний виклад змісту всіх 15 глав Звізди пресвітлої за рукоп. XVIII ст.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 406—408 — літературна історія збірника, склад його (15 глав), аналіз твору.

Звільнений Єрусалим Торквато Тассо

I

Перетц В. Н. «Освобожденный Иерусалим» Т. Тассо в украинском переводе конца XVII — начала XVIII вв. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков.— Сб. по рус. яз. и слов. АН, т. I, вып. 1, 1928, стор. 168—234.

Огляд пам'яток давньої руської і української літератур, в яких ішла мова про Єрусалим; реєстр видань поеми Торквато Тассо Звільнений Єрусалим; опис рукопису, що містить переклад дев'яти і частину десятої пісні твору; зразки текстів оригіналу, польського і українського перекладів; характеристика українського перекладу; на стор. 209—234 — текст віршів 1—XX, XXIV—XXVI, XXIX—XXXV із четвертої пісні в українському і польському перекладах.

Індійське царство

I

Полевой Н. Предания в России о царе-священнике Иоанне.— Моск. телеграф, 1825, № 10.

На стор. 96—105 — текст Сказание об Индейском царстве и великом н пресловущем государстве и о всех чудесах земли тоя Индейская, сколь велика земля и сколько каких чудес и узорочий, и каковы в ней люди и языцы, и каковы в ней звери и каковы в ней птицы (поч.: «Посылал послы своя царь греческия земли...», дата списку не вказана); на стор. 96 — короткі зауваження про переклад сказанія про Індійське царство на руську мову; порівняння пізніших вставок в сказаніє з Космографією XVII ст.

Тихонравов Н. С. Сказание о Индейском царстве. Послание греческого царя Мануила во Индийскую землю.— Лет. рус. лит. и древн., т. II, 1859, стор. 100—103 (смесь и библиография).

Текст повісті (поч.: «Царь Мануил Греческия земли...», за рукоп. кін. XVII ст.).

Баталин Н. Сказание об Индийском царстве.— Филолог. зап., 1874, вып. III—IV, стор. 2—41; вып. V, стор. 41—56; вып. VI, стор. 57—79; 1875, вып. III, стор. 81—98; вып. V, стор. 99—137. (Є окремий відбиток).

На стор. 121—125 — текст твору (поч.: «Како царь Манунл греческия землн посылал посла...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 125—137 — переклад латинської редакції сказанія про Індійське царство; повість основана на східних переказах, які принесли через Грецію в Європу середньовічні мандрівники; слов'янська редакція XV ст.— старіша від західнних і перекладена з грецької мови; на пізні слов'янські редакції вплинули билини, і самі вони відбилнся в билинах.

Хрущов И. П. Снимки с рукописей XV и XVI вв.— Пам. древн. письмен., 1880, вып. III. Извлечение из протоколов Общ. любит. древн. письмен. 4 апр. 1880 г.

На стор. 11—15 — текст Сказание об Индейском царстве (поч.: «Царь Мануил греческыя земли...», за рукоп. XV ст.).

Веселовский А. Н. Южнорусские былины.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXII, 1881, № 2. (Є окремий відбиток, СПб., 1881).

На стор. 173—250 — можливо, що билина про Дюка з'явилась у Візантії і впливала на сказаніє про Індійське царство; на стор. 251—254 — текст Сказание о Индийском царствии (поч.: «Аз есмь Іоаин царь и поп...», за рукоп. XV ст.).

Истрин В. Сказание об Индийском царстве.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. I, 1893, стор. 1—75. (Є окремий відбиток).

На стор. 71—73 — текст повісті (поч.: «Царь Мануил греческыя земли...», за рукоп. XV ст.); на стор. 74—75 — текст Слово Иоанна попа ко царю кир Маноилови (поч.: «О божие изволение тако н азь грешныи...», за рукоп. XVII—XVIII ст.); у статті: слов'янський переклад сказанія зроблено в Далмації в XIII—XIV ст. ст., можливо, сербською мовою; руські тексти ідуть до другої сербської редакції XIV чи поч. XV ст., яка є тим же перекладом з латинського оригіналу, який увійшов у Олександрію; характеристика руських списків; подібність із билиною про Дюка пояснюється тим, що билина виникла у Візантії.

Рец.: *Флоринский Т. Д.* Обзор важнейших трудов по славяноведению за 1895 год.— Унив. изв., 1896, № 5, стор. 14—16; *Веселовский А. Н.*— Визант. временник, т. IV, 1897, вып. 1—2, стор. 579—587.

Франко Ів. Студії на полі карпаторусского письменства XVII—XVIII в.— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 1—50. (Є окремий відбиток).

На стор. 41—44 — текст легенди О Тибетѣ или иовознайденом свѣтѣ в Азіи, западней части свѣта (за рукоп. XVIII ст.); в статті: питания про угро-український варіант повісті про Індійське царство.

Рец. Věstnik slov. filol. a starož., рік II, 1902, № 502, стор. 130; *В. Д.* [Доманицькнй В.]. — Киев. стар., т. LXXIV, 1901, июль—август, стор. 56—57; *Яворский Ю.* — Научно-литер. сб. Галицко-русской матицы, т. II, 1902, кн. 1, стор. 59.

Сперанский М. Н. Описание рукописей Тверского музея. Вып. 2. Тверь, 1903. 4+II+107 стор.

На стор. 81—83 — текст Сказание о индеском царстве и о всех чудесех о морех и реках и о камение драгом и церквах и о плотах и о людех различных (поч.: «Царь Мануил гречески земли послал послов...», за рукоп. XVIII ст.).

Перетц В. Український список «Сказанія про Індійське царство».— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. IX, 1912, стор. 5—12.

Література питання; иа стор. 7—10 — український текст твору Слово о индійском великом царствіи (поч.: «Начало великаго царства, цар Маноил...», за укр. рукоп. XVIII ст.) і паралельний текст цього ж твору Сказаиие о индѣйском царствѣ (поч.: «Царь Мануил греческиа земли...», за рукоп. XV ст. білоруського письма).

Сперанский М. Н. Сказание об Индейском царстве.— Изв. по рус. яз. и слов. АН, т. III, 1930, кн. 2, стор. 369—464.

На стор. 457—460 — текст Повесть о Индейском царъстве и о греческом о посолстве (поч.: «Царь Маиуил гречески посла послы...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 461—464 — текст Слово Иоана попа (поч.: «Аз попь Иоань, царь царемь...», за рукоп. XV ст.); у статті — аналіз руських списків сказанія, їх редакції; відновлення основного тексту; джерела переробок; відображення твору в усній і писемній російській літературі.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 543—544 — сказаніє про Індійське царство: літературна довідка та уривки тексту за рукоп. XVIII ст.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 167—170 — текст Сказанне об Индийском царстве (поч.: «Аз есмь Іоанн царь н поп...», за рукоп. XV ст., з внд. О. Веселовського в кн. Южнорусские былины, СПб., 1881); з вступною заміткою.

II

Карамзин Н. М. История государства российского. Т. III. СПб., 1818. 247 стор.

На стор. 168 (прим. № 282) — можливо, що цар Іоанн історична особа.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 90—92 — історнчні відомості про пресвітера Іоанна; перелік списків повісті про Індійське царство.

Миллер О. Илья Муромец и богатырство киевское. СПб., 1870.

На стор. 587—616 — повість про Індійське царство, можлнво, є джерелом опнсу Індії багатої в бнлині про Дюка.

Zarnke F. Der Priester Iohannes. Erste und zweite Adhandl. Лейпціг, 1876—1879.

Характеристика шести латинських редакцій сказанія про Індійську землю.

Жданов И. Н. К литературной истории русской былевой поэзии.— Унив. изв. 1879, декабрь, стор. 526—555; 1880, январь, стор. 1—19; февраль, стор. 99—134; март, стор. 1—18; 1881, январь, стор. 25—52; март, стор. 91—117; апрель, стор. 157—188; май, стор. 189—199; июль, стор. 241—259 і 1—30; август, стор. 1—4. (Є окремий відбиток).

На стор. 238—239 (окрем. відб.) — сказаніє про Індійське царство вплинуло на бнлину про Дюка Степановича.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 428—431 — відомості про пресвітера Іоанна; відголоси сказанія про Індійське царство у бнлинах (розділ написано О. Веселовським).

Халанский М. Г. Великорусские былины киевского цикла. Варшава, 1885.

На стор. 191—206 — вплив сказанія про Індійське царство на бнлину про Дюка.

Долгов С. О. Сказание об Индийском царстве.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. I, 1893, стор. 10 (протоколи).

Резюме доповіді; характеристика тексту, що ввійшов у Олександрію.

Миллер В. Ф. Очерки русской народной словесности. Т. I. М., 1897. XIV+2 ненум.+464 стор.

На стор. 101—118 — зв'язок билини про Дюка з сказанієм про Індійське царство.

Путешествие Марко Поло. Перевод старофранцузского текста. Под ред. В. В. Баргольда. СПб., изд. Русского географ. общ., 1902.

Глави 66—68 — розповідь Марко Поло про попа Івана.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I. Изд. 2-е. СПб., 1902. XII+537 стор.

На стор. 509—513 — підсумки вивчення повісті про Індійське царство.

Клингер В. П. Сказочные мотивы в истории Геродота. К., 1903. 202 стор.

На стор. 73—80 — про Індію.

Соболевский А. И. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Унив. изв., 1904, ноябрь, стор. 1—6.

На стор. 4—5 — переклад сказанія про Індійське царство зроблено з латинської мови на руську.

Рец.: *Кузеля З.*— ЗНТШ, т. LXV, 1905, стор. 8—9 (бібл.).

Соболевский А. И. К истории заимствованных слов и переводных повестей.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1905, кн. 2, стор. 144—145.

У повісті про Індійське царство є сліди латинського оригіналу; заперечення Істріну з приводу окремих положень суперечки.

Истрин В. М. К истории заимствованных слов и переводных повестей. По поводу статьи А. И. Соболевского.— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., вып. XIII, 1905, стор. 7—12.

Заперечення Соболевському: переклад твору зроблено у Боснії або Далмації, звідки він перейшов до нас.

Соболевский А. И. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Eranos. Сборник статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича. К., 1906, стор. 38—43.

На стор. 41—42 — сказаніє про Індійське царство і його переклад в Росії.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии. X. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, 1910, № 3. V+287 стор.

На стор. 190 — про переклад сказанія про Індійське царство на руську мову.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 347—349 — підсумки досліджения і зміст сказанія про Індійське царство.

Возняк М. Історія української літератури. Т. І...

На стор. 99—100 — коротка історико-літературна характеристика і зміст повісті про Індійське царство.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 102—108 — підсумки вивчення сказання про Індійське царство; на Заході повість з'явилась у XII ст. в латинському перекладі із втраченого пізніше грецького оригіналу; сербський переклад з латинського до початку XIII ст. перейшов на Русь; повість вплинула на билину про Дюка, а згодом сама запозичала з билини деякі деталі.

Лященко А. И. Былина о Дюке Степановиче.— Изв. Второго отд. АН, т. XXX, 1925, стор. 60—76.

Немає підстав генетично зближати билину про Дюка з сказанієм про Індійське царство.

Назаревський О. А. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 320 — перелік київських списків сказанія про Індійське царство.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 25—34 — сказаніє про Індійське царство; склад грецької редакції; слов'янський переклад XIII ст. зроблено з латинської мови в Сербії; зміст твору; вплив на Олександрію другої редакції; взаємовплив з билиною про Дюка.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 78—83 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 144—147 — аналіз сказанія про Індійське царство.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 102—103 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 210—212 — аналіз повісті про Індійське царство; література питання.

Історія Іудейської війни

(Див. Йосиф Флавій)

Клобук білий

I

История о отцех и страдальцех Соловецких. Старообрядницьке видання кінця XVIII ст.

Текст От историа римскаго повесть... отчасти жития благовериаго царя Констянтина римскаго и о сотворении святительскаго белого клобука (поч.: «По смерти убо нечестиваго царя Максеития...»).

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 287—298 — текст Повѣсть о иовгородском бѣлом клобуке. Посланіе Дмитрія Грека толмача иовгородцам архіепископа Геинадія (поч.: «Пречестныя і велнкия святыя...», без дати); иа стор. 299—303 — варіанти і стаття-коментар; повість — самостійний новгородськнй твір; ідея — виправдання боротьби Новгорода за незалежність від московської митрополії.

Повесть о Новгородском белом клобуке и Сказание о хранительном былии, мерзком зелии еже есть табаце. СПб., вид. Д. Кожанчикова, 1861. 46 стор.

Текст повісті про білий клобук (за вид. Памятн. старнннной русск. литер., изд. Г. Кушелевым-Безбородко, вып. 1, 1860).

Назаревский А. Отчет о занятиях в Воронежском губернском музее.— Унив. изв., 1912, № 7.

На стор. 36—40 — текст твору Написание чего радн великаго Новаграда архнепнскопы иа главах своих носят белый клобук (поч.: «Лета зиме. По явлении же святых апостол...», за рукоп. XVII ст.).

Розов Н. Н. Повесть о новгородском белом клобуке как памятник общерусской публицистики XV века.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 178—219.

На стор. 218—219 — текст Написанне архиепископа Геннадия (поч.: «Сия же написаиия аз архиепископ Геннадие нзвестно уведав...», за рукоп. кін. XVII ст.); в статті: повість російська, оригінальна; ідея — духовна внщість Русі; літературна історія, аналіз редакцій і складовнх частин твору; автор використав понад 250 списків твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 241—250 — уривок тексту повісті про білий клобук От исторіи римския повелѣння и чниа святительскаго иаписанія въкратцѣ, чюдно зело (за вид. Памятн. старинн. русск. лнт., изд. Г. Кушелевым-Безбородко, вып. 1, 1860); з вступною заміткою.

II

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 222 — «Дмнтрий Толмач вывез нз Рнма апокрнфическую историю о белом клобуке».

Буслаев Ф. И. Новгород и Москва. Исторические очерки. Т. II. СПб., 1861. 6+429 стор.

На стор. 274—275 — переказ повісті про білнй клобук (за рукоп. XVII ст.).

Петров Н. О судьбе вена Константина Великого в русской церкви.— Труды Киев. дух. акад., 1865, № 12, стор. 471—498.

Про історію віни (підробленої грамотн) Костянтина Великого як зерно повісті про білий клобук; латннські і грецькі джерела повісті; історія тексту до і після собору 1564 р.; відношення до неї собору 1667 р.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 60—61 — історія відкриття повісті про білий клобук; зв'язок її з західним твором Сильвестр, папа римский; історична основа повісті; її тенденційність.

Терновский Ф. Изучение византийской истории. Т. I—II. СПб., 1875—76.

На стор. 89 (т. I) і 171 (т. II) — історичні коментарі до повісті про білий клобук.

Грандицкий П. Геннадий, архиепископ новгородский.— Православн. обозрен., 1880, декабрь.

На стор. 741—747 — питання про належиість повісті про білий клобук Герасимову.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 411—415 — зв'язок повісті з сказанієм про Вавілонське царство і посланієм Філофея; иовгородська теиденція і сліди московського приурочення твору (розділ написано О. Веселовським).

Макарий, митр. История русской церкви. Т. VII. СПб., 1891.

На стор. 231—241 — біографічні відомості про Герасимова; заперечення думки, що повість про білий клобук складена у Греції або Римі; питання про авторство Герасимова щодо послания Геннадію.

Павлов А. Подложная дарственная грамота Константина Великого папе Сильвестру в полном греческом и славянском переводе.— Византийск. времен., т. III, вып. 1, 1894, стор. 49—53.

Вплив псевдокостянтинової грамоти на повість про білий клобук.

Кобеко Д. Ф. Опыт исправления текста Беседы о святынях Царяграда.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1897, кн. 3.

На стор. 617—619 — думка про авторство Григорія — Василя Каліки, новгородського архієпіскопа; він склав початкову редакцію повісті у XIV ст.

Соболевский А. И. Западное влияние на литературу Московской Руси XV—XVII вв.— Вестн. археолог. и ист., т. XI, 1899.

На стор. 9 — думка, що автор повісті про білий клобук — Герасимов.

Малинин В. Н. Старец Елеазарова монастыря Филофей и его послания. Историко-литературное исследование. К., 1901. VIII+768+105+3 ненум.+144+2 ненум. стор.

На стор. 492—510 (і прим. 1881) — зв'язок повісті про білий клобук із сказанієм про Вавілонське царство, посланням Спиридона-Сави, сказанієм про князів Володимирських.

Соколов М. И. Сборник старинных русских повестей в рукописи XVIII в.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 4 (протоколи).

Про список повісті про білий клобук, який за стилем наближається до казок.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I. Изд. 2-е. СПб., 1902. XII+537 стор.

На стор. 341—344 — матеріалом для повісті про білий клобук послужила «история о вене Константина» і мандрування Антонія Новгородського у Царгород; тенденція повісті — иовгородська.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 110—112 — характеристика і зміст повісті про білий клобук.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 334—335 — зміст і характеристика сказаиія про білий клобук.

Sedelnikow A. D. Vasilij Kalika. L'histoire et la légende.— Revue des études slaves, т. VII, Париж, 1927, стор. 224—240.

Біографія Василя Каліки; легенди про нього; характеристика редакцій повісті; повість виникла у другій половині XV ст; співвідношення між повістю про білий клобук і легендами про Василя.

Седельников А. Д. Очерки католического влияния в Новгороде в конце XV — начале XVI века.— Доклады Акад. наук СССР, 1929, В, № 1, стор. 18—19.

Легенда, яка лягла в основу повісті про білий клобук, тісно пов'язана з Donatio Constantini (резюме праці).

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 324—325 — бібліографія повісті про білий клобук; відомості про київські списки, зокрема про український список 1727 р.

Орлов А. С. Древняя русская литература...

На стор. 225 — легенда про білий клобук утворилась ще в XIV ст.; у XVI ст. вона розвинулась у повість про білий клобук, яка висловлює ідею церковної незалежності Росії, а для новгородців — від московської митрополії.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. М.** Древнерусская повесть...

На стор. 227—240 — література питання; реєстр рукописів твору.

Розов Н. Н. Повесть о новгородском белом клобуке (идейное содержание, время и место составления).—Учен. зап. Ленингр. гос. унив., № 173, сер. филолог. наук, вып. 20, 1954, стор. 307—327.

Варіант статті, вміщеної в Трудах отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 109—117 — література питання; реєстр рукописів твору.

Повесть о новгородском белом клобуке.— БСЭ. Т. 33, изд. 2-е, 1955, стор. 349.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 289—292 — аналіз повісті про новгородський білий клобук; література питання.

Олександрія

I

Arriani Anabasis et indica — Reliqua Arriani etc. Pseudo — Callisthenis historiam fabulosam ex tribus codicibus nunc primum edidit Carolus Müller. Париж, 1845 (див. Didot, Scriptorum graecorum Bibliotheca, vol. XXVI).

Текст грецької Олександрії.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 303—306 — уривок тексту Олександрії (за рукоп. 1816 р.); на стор. 25—50 — характеристика грецького романа про Олександра; огляд руських версій; перелік списків.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1337—1344 — уривки з повісті О великом и храбром Александре царе Макидонском (за рукоп. XVII ст.); з коментарем.

Леопольдов. Небольшая сказка об Александре Македонском, слышанная в Саратовском уезде.— Волга, 1863, № 92.

Усний варіант Олександрії.

Jagić V Ogledi stare hrvatske proze. IV. Život Aleksandra Velikoga — Starine, т. III, 1871, стор. 203—331.

У передмові подано огляд досліджень; характеризуються сербські рукописи; ці переклади зроблені з грецької мови; на стор. 218—331 — текст Олександрії (поч.: «Бысть великои божиеи прѣмудрости сьздавышего себе храмь...», за рукоп. XVI ст. і з вар. за 5 рукоп. XV—XVIII ст. ст.).

Wesseloffsky A. Zur bulgarischen Alexandersage.— Arch. für slav. Philol., т. I, 1876, стор. 608—611.

Уривок тексту про дочку Олександра Македонського за болгарським рукоп.

Новаковић Ст. Приповетка о Александру Великом у старој српској кньижевности. Критички текст и расправа. Бєлград, 1878, стор. I—XLII+1—150. (Гласн. срп. уч. друш., одел. II, кн. IX, 1878).

Олександрія в середньовічних літературах; болгарський і сербський переклади різняться: болгарський старіший; редакція грецького оригіналу сербського перекладу не старіша XIII ст.; реконструйований текст твору за сербськ. рукописами XV—XVII ст. ст. (поч.: «Бысть великои божиеи прѣмудрости сьздавши храмь себѣ...»).

Рец.: *Качановский М.*— ЖМНП, ч. CCX, 1880, август, стор. 431—442.

Александрия. Вып. 1—2. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № LXVII і № LXXXVII, 1880—1887. 248 арк.+22 стор.

На арк. 1—248 — текст-факсиміле рукопису (поч.: «Се к воиньству устремляющимся полезно и честно слышати добродѣтелня и велеумна мужа Александра великого макидонского царя...», за рукоп. XVII—XVIII ст.); з малюнками.

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга II. Листы исторические, календари и буквари.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIV, 1881. 530 стор.

На стор. 10—13 — уривки лубочних текстів Олександрії (першої пол. XVIII ст.).

Martin Hattala a Adolf Patera. Zbytky rýmovaných Alexandreid staročeskych. Díl. I. Texty a transkripce. Прага, 1881.

Чеський текст Олександрії.

Рец.: *Анненков Ю.*— ЖМНП, ч. CCXIV, 1881, апрель, стор. 379—394; *Бодуэн де Куртене И. А.*— Филолог. зап., 1881, вып. II, стор. 21—22.

Веселовский А. Н. Из истории романа и повести. Материалы и исследования. Вып. 1. Греко-византийский период.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XL, № 2, 1886, стор. 1—511+1—80.

На стор. 131—501 — грецький оригінал сербської Олександрії має сліди західного впливу; виник він в XIII—XIV ст. ст.; слов'янський переклад відноситься до XIV—XV ст. ст.: джерела твору і книжні,

і народні; Олександр у повісті перетворився в напівхристиянського героя; на стор. 1—64 — текст грецької Олександрії за рукоп. Віденськ. бібл.

Wesseloffsky A. Die Wunderepisode der mittelgriechischen Alexandreis.— Arch. für slav. Philol., т. XI, 1888, стор. 327—343.

Уривок тексту з грецької Олександрії за рукоп. 1521 р.

Истрин В. Александрия русских хронографов. Исследование и тексты.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894, кн. 1 (168), стор. I—VIII+1—362; кн. 2 (169), стор. 1—378+I—II. (Є окремий відбиток).

Аналіз п'яти редакцій Олександрії, що ввійшли в хронограф; це буквальний переклад псевдо-Калісфена, зроблений не пізніше XII ст.; наступні редакції доповнювали текст з різних джерел; на стор. 5—128 (друга пагін.) — текст Олександрії 1-ї ред. за рукоп. XV ст. (поч.: «Доблии мнится быти и храбор Александр...»); на стор. 132—242 — текст 2-ї ред. твору за рукоп. XV ст. з вар. (поч.: «По Дарии же Арсумуянние...»); на стор. 245—343 — текст 3-ї ред. твору (вік не вказано; поч.: «По Дарьи же цары Арсумуянние...»; з вар. за укр. списком XVII ст.); на стор. 245—343 — текст 4-ї ред. твору за рукоп. Погодіна (вік не вказано; поч.: «Дарий Арсаманин царствова в Персѣх...», з вар.).

Франко Ів. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. I. Апокрифи старозавітні. Львів, 1896. II+LXVI+394 стор. (Пам. укр.-рус. мови і літератури, т. I).

На стор. 338—339 — уривок українського тексту Олександрії (поч.: «И побѣдив Дария прия царствие...»; про перебування Олександра у рахманів; серб. ред. за рукоп. Крехівської Палеї XVI ст.).

Афанасьев А. Н. Народные русские сказки. Под ред. А. Грузинского. Т. II. Изд. 3-е. М., изд. Ситина, 1897. 445+XXV+IV стор.

На стор. 276 — усний варіант Олександрії.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91. (Є окремий відбиток).

На стор. 80—91 — опис двох карпато-руських переробок Олександрії XVIII ст. і окремі уривки з неї.

Истрин В. М. История сербской Александрии в русской литературе. Βιος 'Αλεξάνδρου. Одеса, 1909. 164 стор. (Відб. з Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XVI, 1909).

Повний текст Олександрії (за рукоп. Іверського монастиря на Афоні XVII ст.).

Рец.: *Возняк М.*— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 191—192 (бібл.).

Маркс Н. Азбука пропись XVII в. (с Александрией). К азбуке 1667 г. из собр. Моск. Публ. и Рум. муз. М., изд. Моск. Археолог. инст., 1910.

На стор. 5—22 — уривок тексту Олександрії (поч.: «Глаголет бо мудрость волшебная...»); на стор. 35—39 — другий уривок (поч.: «Глагола же сия паки Нектонав прииде ко царице...»; обидва уривки за рукоп. 1677 р.).

Сержпутовский А. К. Сказки и рассказы белоруссов-полещуков. СПб., 1911.

На стор. 15—16 — білоруська казка Чалавечае воко (паралель до епізоду Олександрії про ненаситне людське око)

Hystoria Alexandra Wyelkyego krola Macedoniszkyego o walkach.— Prace filologiczne, т. IX, 1920.

Польський переклад Historiae de proeliis.

Панькевич І. Тишівська Александрія з початку XVIII в. Текст і язикову аналізу подає д-р Іван Панькевич. Ужгород, 1922. 108 стор. (Відбиток з Науков. збірника т-ва «Просвіта» в Ужгороді, 1922, стор. 1—108).

На стор. 27—108 — текст Олександрії без початку (перші слова: «Хотели опановати царство славное македонское...»,— сон Філіппа; з рукоп. поч. XVIII ст.); на стор. 7—25 — аналіз мови і палеографічних особливостей згаданого рукопису.

Рец.: *Гаєвський С.*— Україна, 1927, кн. 5, стор. 160—162.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 17 — загальна характеристика Олександрії; на стор. 56—63 — уривки з Олександрії (з закарпатського рукоп. поч. XVIII ст. і Хітарського збірника 1744 р.).

Панькевич І. [Подано текст Олександрії з Пістрялівського рукопису].— Науковий збірник товариства «Просвіта» в Ужгороді, 1925.

Гаєвський С. Ю. Александрія в давній українській літературі. Пам'ятки мови та письменства давньої України. Т. III. Давня українська повість. Ч. І. К., 1929. XIV+1+223+3 стор. (Збірн. іст.-філолог. від. ВУАН, № 98).

На стор. IX—XIV — коротка характеристика трьох видань українських обробок Олександрії; видання текстів твору: 1) на стор. 1—85 — без загол. (поч.: «Был нѣкоторий цар Анектонав...», за рукоп. 1698 р., з вар.); 2) на стор. 89—173 — без початку (перші слова: «Египтяне мудрыи, разумѣчи мѣру...», за рукоп. бібл. ім. Леніна); 3) на стор. 175—210 — О рожаню Александра ж великого царя Македонского (поч.: «Геркулес, Гилкос, Клеодеус...», за рукоп. XVIII ст.); 4) на стор. XIII, 213—214 — Житие и повесть досточюдно и дивно о Макидонском царѣ Александрѣ, иже к воинству устрамлѣющимся (поч.: «Полезно и честно слышати...», за рукоп. XVI ст.); 5) на стор. XII, 213—214 — уривок тексту без початку (перші слова: «Красен и смиреи, благонравен...», за рукоп. Кирило-Білозерського монастиря); 6) на стор. 215—220 — уривок (поч.: «А царь скоро узрѣл...», за рукоп. 1779 р.); 7) на стор. XIII, 221—224 — епізод у нагомудреців (поч.: «До Океана рѣки дошедше...», за рукоп. Київ. унів.); 8) на стор. XIII, 225—229 — Повесть о островѣ Макиронском, яко тамо Александр доиде и вѣдѣ тамо дивные люде, котории близко раю живут (поч.: «От тоеи муравы дошед Александер...», за рукоп. XVIII ст.); 9) на стор. XIII, 230—231 — епізод у нагомудреців (поч.: «А як отсюл, Александре, пойдеш...», за рукоп. Ніжинськ. бібл. ІНО); 10) на стор. XIII, 232—233 — Сказание о Вриуше, како просил у Александра Македонского царства (поч.: «В той же день, приступив...»,— смерть Олександра, за рукоп. 1698 р.).

Рец.: *Адрианова В.*— Труды Инст. славяновед. АН СССР, т. I, 1932, стор. 505—506.

Krzyżanowsky J. Historia o żywocie i znamienitych zprawach Alexandra Wielkiego (1550 r.). Краків, вид. Polskiej Akad. umiejętności, 1939. (Biblioteka pisarzów polskich, № 86).

Текст польської Олександрії 1550 р.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 532—537 — Олександрія — коротка довідка та уривки тексту в українському перекладі хроніки М. Бєльського (за списком XVII ст.).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 112—121 — уривки текстів з Олександрії (за рукоп. XV—XVI ст. ст., за вид. В. Істріна Александрия русских хронографов, М., 1893); з вступною заміткою.

II

Полевой Н. Древние русские сказания о походе Александра Македонского в Индию и на Восток.— Моск. телеграф, 1832, № 11, стор. 374—390; № 24, стор. 558—575.

Переказ окремих уривків з Олександрії.

Востоков А. Х. Описание русских и словенских рукописей Румянцевского Музеума. СПб., 1842. III+899+3 стор.

На стор. 216—218 — опис сербського списку Олександрії в рукоп. № 175; порівняння його з руським списком тієї ж редакції; оригінал — латинський або грецький в польському або чеському перекладі.

Пыпин А. Н. Русские редакции средневековых сказаний об Александре.— Отеч. зап., т. CII, 1855, II, стор. 1—44.

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. Вып. 1—2. М., 1866—69.

На стор. 30—42, 79—82 (вип. 1) — характеристика уривків з Олександрії, що ввійшли в Еллінський літописець; на стор. 276—287 (вып. 2) — опис списку кін. XVII ст. (нині в бібл. ім. Леніна в Москві, № 2405), де є український переклад Historiae de proeliis.

Оршанский Л. Талмудические сказания об Олександре Македонском.— Сборник статей по еврейской истории и литературе. 1867.

Jagić V. Život Aleksandra Velikoga po tekstu recensije bugarske.— Starine, т. V, 1873, стор. 22—27 (або Opisi i izvodi iz nekoliko južnoslovinskih rukopisa. Загреб, 1873).

Характеристика болгарського тексту Олександрії за рукоп. 1562 р.; думка, що твір перекладено не сербом, а болгарином.

Веселовский А. Н. Опыты по истории развития христианской легенды.— ЖМНП, 1875, апрель.

На стор. 323—326 — відображення грецької Олександрії в легенді про останнього імператора та в сказанії Марко Поло про сухе дерево в північній частині Персії.

Миллер В. Ф. Отголоски Александрии в болгаро-русских былинах.— ЖМНП, 1877, октябрь, стор. 115—132.

У багатьох болгарських піснях сюжетом є епізоди з життя Олександра Македонського; в билині про Волха Всеслав'євича є відголоси Олександрії.

Сказание о Александре Македонском.— Древняя и новая Россия, 1878, № 12, стор. 342—343.

Срезневский И. И. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1879, № 4.

На стор. 130—133 — характеристика перекладу Олександрії у збірнику XV ст.

Веселовский А. Н. О славянских редакциях одного аполога Варлаама и Иоасафа.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1879, № 3, стор. 1—8. (або Зап. АН, т. XXXIV, 1879, кн. 2, стор. 63—70). (Є окремий відбиток).

На стор. 6—8 — коментар до притчі про однорога в редакції Олександрії.

Жданов И. Н. К литературной истории русской былевой поэзии.— Унив. изв., 1879, декабрь, стор. 526—555; 1880, январь, стор. 1—19; февраль, стор. 99—134; март, стор. 91—117; апрель, стор. 157—188; май, стор. 189—199; июль, стор. 241—259 і 1—30; август, стор. 1—4. (Є окремий відбиток; або Сочинения, т. I, СПб., 1904. 2+VI+870+1 стор.).

На стор. 592—595 (Соч.) — прототип оповідання про мандрівку Олександра в рай знаходиться в Талмуді.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 396—402 — югославський переклад Олександрії з грецької мови зроблено не пізніше XIII ст.; зміст твору (розділ написано О. Веселовським).

Веневитинов М. А. Лицевой список хождения Даниила Паломника — Пам. древн. письмен. и искусства, № XXV, 1881.

На стор. 15—19 — опис списку Олександрії в збірнику Хлудова XVII ст.

Григорьев В. Поход Александра Великого в западный Туркестан.— ЖМНП, 1881, сентябрь, стор. 24—67; октябрь, стор. 175—208.

Історичний коментар до Олександрії.

Васильевский В. Советы и рассказы византийского боярина IX в.— ЖМНП, 1881, август.

На стор. 352—355 — грецький текст Олександрії в рукоп. Синод. бібл. відноситься до редакції В по схемі Мюллера.

Веселовский А. К вопросу об источниках сербской Александрии.— ЖМНП, ч. CCXXXIII, 1884, июнь, стор. 149—197; ч. CCXXXV, 1884, сентябрь, стор. 16—85.

Літературні паралелі до окремих епізодів Олександрії; порівняння деяких уривків Олександрії псевдо-Калісфена з сербською редакцією її.

Nöldeke. Beiträge zur Geschichte der Alexanderromans.— Denkschr. d. Kaiserl. Akad. d. Wissensch., т. X (Abt. V).

Науменко В. Хронографы южнорусской редакции.— ЖМНП, ч. CCXXXIX, 1885, май, стор. 34—82.

В статті — про скорочений український текст Олександрії в хронографі В. Науменка Кройника, то-есть лѣтописец из розних многих кройнікаров діалектом руским написана (XVIII ст.).

Веселовский А. Н. Две заметки к вопросу об источниках сербской Александрии. Болгарские побывальщины об Александре Македонском.— ЖМНП, 1885, октябрь, стор. 169—189.

Відношення болгарськнх народинх пісень про иародження Олександра до літературнн повістей про нього.

Сумцов Н. Ф. Очерк истории южнорусских апокрифических сказаний и песен.— Киев. стар., т. XVIII, 1887, июнь—июль, стор. 215—268; т. XIX, сентябрь, стор. 1—54; ноябрь, стор. 401—455. (Є окремий відбиток).

На стор. 252—253 — про вплив Олександрії на народні оповідання про велетнів.

Каллаш В. Южнорусский список «Александрии» конца XVIII ст.— Киев. стар., т. XIX, 1887, октябрь, стор. 377—379.

Відомості про українськнй список Олександрії 1780 р.

Gaster M. Ilchester lectures on greco-slavonic literature... Лондон, 1887.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, ч. CCIV, 1888, март, 232—235. (Порівняння сербського спнску Олександрії з грецьким текстом 1521 р.).

Pastrnek. Zur altčechischen gereimten Alexandreis.— Arch. für slav. Philol., т. XII, 1889, стор. 312—315.

Веселовский А. Н. Новые данные для истории романа об Александре.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LIII, 1892, № 7, стор. 1—167.

Французькі варіанти романа про Олександра; відношення слов'янського варіанту до латинського; замітки про джерела Олександрії у зв'язку із статтею Гастера; єврейська Олександрія XII ст.

Рец.: *И. В.* [Истрин В.] — Этнограф. обозрен., 1893, № 2, стор. 206—207.

Никольский Н. К. О литературных трудах митрополита Климента Смолятича, писателя XII в. СПб., 1882. VIII+229+2 стор.

На стор. 61 (у примітках) — переклад Олександрії Псевдокалісфена міг бути зроблений у нас до XIII ст.

Гастер М. Еврейская Александрия XII в. [Додаток до статті: А. Н. Веселовский. Новые данные для истории романа об Александре].— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LIII, 1892, № 7, стор. 29—56.

Зміст єврейського перекладу з арабської версії Олександрії.

Гаркави А. Я. Новые данные для истории романа об Александре.— [Додаток до статті: А. Н. Веселовский. Новые данные для истории романа об Александре].— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LIII, 1892, № 7, стор. 57—165.

Характеристика редакцій єврейської Олександрії.

Рец.: *И. В.* [Истрин В.] — Этиограф. обозрен., 1893, № 2, стор. 206—207.

Хаханов А. Грузинская повесть об Александре Македонском и сербская Александрия.— ЖМНП, ч. CCLXXXIX, 1893, сентябрь, стор. 241—252.

Можливо, що Олександрію з сербської на грузинську мову пере-

клав царевич Арчил (XVI або поч. XVII ст.). (Резюме доповіді на цю тему див. Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. 1, М., 1895, стор. 16—17, протоколи).

Соболевский А. И. Заметки о малоизвестных памятниках югозападнорусского письма XVI—XVII вв.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 9, 1895, стор. 2—24 (отд. второй).

На стор. 22—24 — опис українського списку Олександрії бібл. Леніна.

Забелин И. Домашний быт русских царей в XVI—XVII ст. Изд. 3-е. М., 1895. 372 стор.

На стор. 191, 215 — про прикрашання царських хоромів Олексія Михайловича картинами на сюжети з Олександрії.

Гнатюк В. і **Франко Ів.** Інтересний збірник з с. Хітара (пов. Стрийський).— ЗНТШ, т. X, 1896 (miscellanea), стор. 7—14.

Опис рукопису з Олександрією.

Brückner A. Z rękapisów petersburskich. I. Historja o Aleksandrze.— Prace filolog., т. II, 1898, стор. 355—368.

Характеристика польського перекладу Historiae de proeliis за рукоп. б-ки Замойських.

Лавров П. А. Александрия по архивному списку.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. II, М., 1898, протоколи, стор. 9.

Доводиться, що переклад твору зроблено в Болгарії.

Истрин В. М. Иверский список среднегреческой Александрии.— Византийский времен. т. VI, вып. 1, 1899, стор. 97—130. (Є окремий відбиток).

Опис складу грецького тексту твору з рукоп. Афонського Іверського монастиря (XVII ст.); порівняння його з текстом сербської Олександрії, оригінал якої був близький до цього тексту.

Яцимирский А. И. Румынские сказания о рахманах.— Жив. стар., 1900, вып. 1—2, стор. 264—272.

Коментар до розповіді про рахманів.

Владимиров П. В. Древняя русская литература...

На стор. 88—93 — підсумки вивчення Олександрії; руський переклад зроблено в XII—XIII ст.ст.; південнослов'янський, можливо, ще в XI ст.; намічено 4 редакції повісті; переказ змісту Олександрії.

Франко Ів. Студії на полі карпаторуського письменства XVII—XVIII вв.— ЗНТШ, т. XLI, 1901, стор. 1—50. (Є окремий відбиток).

В статті — літературна історія Олександрії.

Хаханов А. С. Легенды об Александре Македонском у армян.— Этнограф. обозр., 1902, № 1, стор. 113—114.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I. Изд. 2-е. СПб., 1902. XI+537 стор.

На стор. 489—499 — підсумки вивчення Олександрії.

Пташицкий С. Л. Обзор материала по истории средневековой повести в Польше.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, кн. 1, 1902, стор. 319—358.

На стор. 327—339 — про білоруський переклад Олександрії з польської мови в XVII ст.; в бібліотеках Польщі вказано два російські

списки твору сербської редакції; на стор. 323—327 — характеристика польських перекладів Олександрії — двох перекладів в рукописі і в друкованих виданнях XVI ст.

Jreček C. Eine slavische Alexandergeschichte in Zara 1389.— Arch. für slav. Philol., т. XXV, 1903, стор. 157—158.

В інвентарі архіву в Зарі згадується «liber Alexandri parvus in littera sclava» 1389 р.; це текст — ідентичний з прозовим оповіданням, виданим Ягичем в Starine, т. III, 1871.

Bernacki L. Przyczynki do dziejów najdawniejszej powieści polskiej.— Pam. literacki, т. II, (Львів), 1902, стор. 25—32. (Є окремий відбиток).

Стара польська Олександрія перекладена з латинської книги Revelationes sancti Methodii episcopi Partinensis; дослідження джерел епізоду про ув'язнення 24 царів у гори.

Истрин В. М. Из области древнерусской литературы. III. Краткий хронограф с хроникой Иоанна Малалы.— ЖМНП, 1903, ноябрь.

На стор. 178—179 — в хроніці Малали історія Олександра Македонського ще не замінена повістю.

Истрин В. М. Один только перевод Псевдокаллисфена.— Византийск. времен., т. X, 1903, стор. 1—30.

Клингер В. П. Сказочные молитвы в истории Геродота. К., 1903. 202 стор.

На стор. 73—80 — кілька паралелей до окремих епізодів Олександрії.

Соболевский А. И. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Унив. изв., 1904, № 11, стор. 5—6.

Олександрія сербської редакції перекладена з латинської мови.

Рец.: *Кузеля З.*— ЗНТШ, т. LXV, 1905, стор. 8—9 (бібл.).

Истрин В. М. К истории заимствованных слов и переводных повестей (по поводу статьи Соболевского).— Летоп. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., вып. XIII, 1905. (Є окремий відбиток).

На стор. 1—6 — заперечення Соболевському про латинський оригінал руського перекладу; його зроблено з грецької мови.

Соболевский А. И. К истории заимствованных слов и переводных повестей (В. М. Истрин. К истории заимствованных слов и переводных повестей, Одесса, 1905).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1905, кн. 2, стор. 142—144.

Підтвердження думки про переклад Олександрії з латинської мови.

Соболевский А. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Eranos. Сборн. статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича. К., 1906, стор. 38—43.

На стор. 42—43 — про переклад сербської Олександрії з латинської мови.

Лавров П. А. Где была переведена Александрия первой редакции? — Сб. Харьк. ист.-филолог. общ., т. XV, 1908, стор. 281—285.

Переклад зроблено в Болгарії при царі Симеоні.

Сперанский М. Н. Из истории отреченных книг. IV. Аристотелевы врата, или тайная тайных.— Пам. древн. письмен. и искусства, № CLXXI, 1908.

На стор. 127—128 — про запозичення з Арістотелевих врат в Олександрії пізньої редакції хронографа.

Яворский Ю. А. К вопросу об Ивашке Пересветове.— Чтен. в истор. общ. Нестора летоп., кн. 20, вып. 3, 1908.

На стор. 83—85 — натяк на знайомство Пересвєтова з Олександрією.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии. X. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, 1910, № 3.

На стор. 191—192 — сербська Олександрія перекладена з латинської або романської мов.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 79—81 — огляд українських списків Олександрії, зроблений С. Гаєвським.

Гаєвський С. Ю. Київські списки повісті «Александрія».— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. X, 1912, стор. 19—30.

Характеристика 10 українських списків Олександрії; доля твору в українській літературі.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 322—328 — літературна історія, характеристика, зміст Олександрії.

Trautmann R. Zur Einleitung der altčechischen Alexandreis.— Arch. für slav. Philol., т. XXXVI, 1916, стор. 431—435.

Яцимирский А. И. Мелкие тексты и заметки по старинной южнославянской и русской литературе. LXXXV.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1917, кн. 1.

На стор. 44—49 — для вирішення питання про редакції Олександрії треба взяти до уваги південнослов'янські списки твору.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 97—99 — літературна історія і зміст Олександрії.

Карский Е. Ф. Белоруссы. Т. III. Очерки словесности белорусского племени. 2. Старая западнорусская письменность. Пг., 1921. VIII+248 стор.

На стор. 66, 69—75 — характеристика західноруських списків Олександрії; їх відмінності; відображення твору в повісті про трьох королів-волхвів.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы...

На стор. 98—102 — підсумки вивчення твору; виникла Олександрія в Єгипті; руський переклад з грецької мови зроблено між XI — XII ст.ст.; на початку XIII ст. твір перероблено в християнському дусі; перелік джерел обробки; в XV ст. прийшла інша редакція з Сербії.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 137—138 — аналіз сербської Олександрії; її літературна історія в давньому українському письменстві.

Krzyżanowski J. Romans pseudohistoryczny w Polsce wieku XVI.— Prace historyczno-literackie, № 25, Краків, 1926, стор. 43—94.

Рец.: *Brückner A.*— Ruch literacki, т. I, 1926, стор. 142—143.

Орлов А. С. К вопросу об Ипатской летописи.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1926, кн. 1, стор. 93—126.

На стор. 106, 115, 117, 122—124 — можливість впливу Олександрії на Іпатський літопис.

Возняк М. Староводолазька Олександрія з 1753 р.— ЗНТШ, т. CXLVI, 1927, стор. 215—217.

Є замітки про українські списки Олександрії; опис Староводолазької Олександрії.

Brückner A. Rusko-polski rękopis z r. 1510.— Slavia, рік VII, 1928, зош. 1, стор. 1—14.

Польський переклад Олександрії (Лепарта 1510 р.) з численними українізмами.

Гаєвський С. Ю. Повість «Александрія» в українській літературі. До питання про сербську редакцію Александрії.— Наук. збірн. істор. секції ВУАН за 1928 р., стор. 32—60. (Є окремий відбиток).

Опис українських списків Олександрії і їх відношення до сербського оригіналу.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 317—319 — бібліографія; перелік київських списків твору.

Сперанский М. Н. Сказание об Индейском царстве.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, кн. 2, 1930, стор. 401—402, 430, 445—446.

Вплив Олександрії на переробку сказанія; вплив сказанія на другу редакцію Олександрії.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 9—25 — коротка історія твору в західних і східних літературах; характеристика видань, перекладів; переказ змісту твору.

Орлов А. С. Древняя русская литература...

На стор. 46—47 — про Олександрію з компілятивного хронографа XV ст.; переклад її зроблено в XI ст.; вплив її на стилістику руської історичної белетристики.

Резников И. Александр Македонский. М., Держ. вид-во. Наркомату оборони Союзу РСР, 1940. 144 стор. (і карта походів Олександра).

Історико-географічні матеріали для коментування Олександрії.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 26—50 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 135—143 — аналіз і характеристика Олександрії.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 152—154, 180—182 — аналіз другої редакції Олександрії і сербської Олександрії.

Історія української літератури. Т. I, ч. 1...

На стор. 94—102 — аналіз Олександрії; на стор. 216 — нові редакції твору в XV—XVI ст.ст. на Україні.

Бертельс Е. Э. Роман об Александре и его главные версии на Востоке. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1948. 188 стор.

Олександр Македонський — біографічний нарис; східні версії Олександрії; роман у літературах Ближнього Сходу X—XV ст.ст.

Александрия.— БСЭ. Т. 2, изд. 2-е, 1950, стор. 82.

Історія української літератури. Т. I...

На стор. 50—51 і 61 — огляд Олександрії.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 34—43 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 148—155 — аналіз Олександрії і література питання.

Оттон Кесар і Олунда

I

Повесть зело душеполезна, выписана от древних летописцев, из римских хроник. М., 1847. 72 стор.

Текст повісті про Оттона і Олунду.

Рыбников П. Н. Песни собранные П. Н. Рыбниковым. Ч. IV. Народные былины, старины, побывальщины и т. д. М., вид. Кожанчикова, 1867. 4 ненум.+300+LXX+15 стор.

На стор. 185—202 — текст Повесть о царе, царице, оклеветанной мачихою, и двух сыновьях (без поч., перші слова: «Не любяше ея и мыслише всегда во уме своем...», «по старой рукописи»).

Simrock K. Die deutschen Volksbücher. T. II. Базель. Gedruckt in diesem Jahr.

На стор. 251—441 — німецький текст повісті про Оттона Kaiser Octavianus. Wie die Kaiserin zwei Söhne gebar, und wie des Kaisers Mutter sie beide umbringen wollte (поч.: «In der Zeit, als König Dagobert in Frankreich regierte...»).

История о львице, вскормившей царского сына. М., вид. Ситіна, 1900.

Текст повісті про Оттона.

Bernacki L. Przyczynki do dziejów najdawniejszej powieści polskiej.— Pam. literacki, т. II, 1904. (Є окремий відбиток).

На стор. 578—580 (окр. стор. 37—41) — уривки польського тексту повісті за рукоп. другої пол. XVII ст.

Krzyżanowski J. Historja o cesarzu Otonie, 1569.— Bibljot. Pisarzów Polskich, № 80. Краків, 1928. XIX+204 стор.

Передруковано польський текст 1569 р.; є вступна стаття.

Рец.: *Маслова О.*— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXV, 1929, стор. 342—349. (Подано відомості і про інші польські видання твору).

II

Пыпин А. Н. О романах в старинной русской литературе.— Современник, т. 48, 1854, № 12, отд. II.

На стор. 90—93 — історія сюжету повісті про Оттона на Заході; переклад з польської мови зроблено «високим стилем».

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 237—241 — відомості про західноєвропейські версії повісті про Оттона; російський переклад зроблено з польського оригіналу в 1677 р.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 756—757 — мотив повісті про Оттона відомий з комедії Плавта Військовополонені; російський переклад з польської мови відноситься до 1677 р.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 450—451 — подібність повісті про Оттона до повісті про царицю і левицю; переклад зроблено з польського оригіналу (розділ написано О. Веселовським).

Шляпкин И. А. Царевна Наталья Алексеевна и театр ее времени. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CXXVIII, 1898, стор. XXXV—XLIII, 21—27.

Повість про Оттона джерело Комедии Олундиной; видано уривок драматичної обробки повісті; історія сюжету на Заході; перелік російських списків повісті.

Потанин Г. Н. Восточные мотивы в средневековом европейском эпосе. М., 1899. 893 стор.

На стор. 256—267 — східні паралелі до оповідання про обмовлену царицю.

Пташицкий С. Л. Обзор материала по истории средневековой светской повести в Польше.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, кн. 1, 1902, стор. 319—358.

На стор. 353—355 — опис друкованого польського видання повісті про Оттона 1746 р. і вказівка на те, що цей текст відповідає російському перекладу; відмічено чеський текст, від якого польський не залежить.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 524—525 — підсумки вивчення повісті про Оттона.

Клингер В. П. Сказочные мотивы в истории Геродота. К., 1903. 202 стор.

На стор. 53—55 — переказ історії про левицю, яка вигодувала царського сина, за російським народним виданням 1900 р. і західноєвропейська книга Імператор Октавіан.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 341—342 — літературна історія, зміст, характеристика повісті про кесаря Оттона.

Krzyżanowski J. Klocek powieściowy z XVI wieku. Краків, 1924.

На стор. 8—18 — опис польського видання 1569 р. Historja o Otonie; зауваження про польський переклад.

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII вв. VII. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1926, № 2, стор. 101—119.

На стор. 133—134 — вказано український переклад старого польського перекладу повісті про Оттона у рукоп. 1660 р. свящ. Гр. Шаргородського.

Маслов С. І. До питання про літературну спадщину С. В. Лукомського.— Ювілейний збірн. на пошану акад. М. С. Грушевського. Т. II. К., 1928, стор. 253—260.

Переклад повісті про Оттона зроблено Лукомським в 1744 р.; короткі вказівки на різні переклади повісті; опис рукопису перекладу.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 333—334 — бібліографія повісті про Оттона; перелік київських списків.

Маслова О. М. Спроба генеалогії видань «Historyi o cesarzu Otonie».— Бібл. вісті, кн. 4, 1929, стор. 47—54.

Співвідношення польських стародрукованих видань повісті про Оттона.

Щеглова С. А. Неизвестная драма петровской эпохи о царице и львице.— Труды комис. др.-рус. лит., т. I, Л., 1932, стор. 154—157.

Повість про царицю і левицю є коротка редакція повісті про Оттона; порівняння обох редакцій.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 142—146 — огляд західних редакцій повісті про Оттона; російський переклад з польської мови 1670-х рр. відомий у двох редакціях, був неодноразово перероблений у драму і перейшов у лубочну літературу.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 183—192 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 382—385 — літературна історія повісті про Оттона; аналіз твору; скорочена редакція твору — Повесть о римском цесаре Антонии, аналіз її.

Маслова О. М. Повісті про кесаря Оттона і про графиню Альтдорфську в українській літературі.— Рад. літературознавство, № 9, 1948, стор. 156—167.

Аналіз скороченого українського переказу обох повістей у збірнику Г. Шаргородського 1660 р. (Библия малая) і повного їх українського перекладу, зробленого в 1744 р. Ст. Лукомським; література питання.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 119—125 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 442—443 — аналіз повісті про Оттона; література питання.

Петро Золоті Ключі

I

История о славном рыцаре Златых Ключей Петре Прованском и о прекрасной Магелоне. Перев. с франц. Д. М. М., 1780.

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга 1. Сказки и забавные листы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIII, 1881. XVI+509 стор.

На стор. 115—121 — текст Повесть о благородном князе Петрѣ Златых Ключах и о благородной королѣвне Магилѣне (поч.: «В королѣвстве французском бысть благородны князь...», за лубочним текстом першої пол. XVIII ст. і з вар. за 4 лубочними виданнями XIX ст.).

Губерти Н. В. Материалы для русской библиографии. Хронологическое обозрение редких и замечательных русских книг XVIII столетия, напечатанных в России гражданским шрифтом 1725—1800. Вып. II. М., 1881. 2 ненум.+660+4+IV стор.

На стор. 48—49 — текст Повесть изряднейшая о князе Петре Златых Ключей и о прекрасной королеве Магилене неаполитанской... (уривки за рукоп. поч. XVIII ст.); на стор. 44—48 — відомості про російський переклад французького тексту История о славном рыцаре Златых Ключей Петре Прованском и о прекрасной Магелоне (М., 1780).

Simrock K. Die deutschen Volksbücher. 1 Band. Базель. Gedruckt in diesem Jahr, стор. 39—122.

Німецький текст повісті Die schöne Magelone (поч.: «Die Freiherrn und Edeln des Landes zu Provence hielten eines Tages ein Turnier ab in welchem der Peter den Preis erlangte...»).

Романов Е. Р. Белорусский сборник. Вып. VI. Могилів, 1901, № 3.

На стор. 14—25 — білоруська казка Петра и Магдалена, записана в Могилівській губ. у 1888—1891 рр.

Bernacki L. Pryczynki do dziejów najdawniejszej powieści polskiej.— Pam. literacki, т. II, 1903. (Є окремий відбиток).

На стор. 33—37 — уривки тексту польської переробки тексту другої пол. XVII ст.

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII вв. VII. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов., т. CI, 1926, № 2, стор. 1—176.

На стор. 136—138 — характеристика українського перекладу повісті у збірнику 1660 р. Г. Шаргородського; переклад українського, як і російського, списку зроблено з польської мови, кількість списків дуже велика; уривок українського перекладу; короткий зміст повісті.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 579—584 — повість про Петра Золоті Ключі: історико-літературна довідка та уривки тексту Гисторіа правдивая о Магеліонѣ Кролевнѣ (за збірником Шаргородського 1660 р.).

II

Дмитриев М. О характере поэзии, ее идее и форме.— Москвитянин, 1850, № 5, отд. III.

На стор. 14 — герой повісті — Петро Прованський; повість була привезена у Москву італійськими художниками і тут перероблена.

Пыпин А. Н. О романах в старинной русской литературе.— Современник, т. 48, 1854, № 12, отд. II, стор. 59—110.

На стор. 82—89 — характеристика французького оригіналу повісті; російський переклад зроблено з польської мови; лубочне видання походить з цього перекладу.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 233—237 — відомості про оригінал російського перекладу; характеристика перекладу.

Снегирев И. М. Лубочные картинки русского народа в московском мире. М., 1861, 2+136 стор.

На стор. 109 — повість про Петра — уривок з історії про Петра Прованського.

Тихонравов Н. С. Русские драматические произведения 1672—1725 гг. Т. II. СПб., 1874. 498 стор.

У п'єсі Принц Пикельгеринг є згадка про «книжицю о прекрасной Магдалыни», про Магилену, героїню повісті Петро Золоті Ключі.

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга V. Заключение и алфавитный указатель имен и предметов.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVII, 1881. 567 стор.

На стор. 108—109 — оригінал повісті про Петра Золоті Ключі — французький; вона перекладена двічі у XVII ст. через польський переклад, у 1796 р.— безпосередньо з французької мови; східні елементи у французькому романі.

Пыпин А. Н. Для любителей книжной старины. Библиографический список русских романов, повестей, сказок, поэм и пр., в особенности из первой половины XVIII века. М., Изд. Общ. любит. рос. словесн., 1888. 2 ненум.+X+74 стор.

На стор. 45—48 — перелік списків із вказівкою на два переклади повісті Петро Золоті Ключі.

Забелин И. Е. Домашний быт русских царей в XVI—XVII ст. Изд. 3-е. М., 1895. 372 стор.

На стор. 117 — опис примірника повісті, який належав царевичу Олексію Петровичу; повість перекладна.

Н. С-в. Петр-Златые Ключи.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 46 півтом. СПб., 1898, стор. 500.

Шляпкин И. А. Царевна Наталья Алексеевна и театр ее времени. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № CXXVIII, 1898, стор. XXV—XVIII, 7—8.

Повість про Петра як джерело драми на цей сюжет; видано уривок драми з репертуару театру Наталії Олексіївни; перелік списків повісті.

Пташицкий С. Л. Обзор материала по истории средневековой светской повести в Польше.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, кн. 1, 1902, стор. 319—358.

На стор. 349—350 — вказані чеські і польські видання повісті про Петра Золоті Ключі; російський переклад відповідає польському виданню 1587 р., яке відоме і в передруках XVIII ст.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 523 — походження і розповсюдження Историі о храбром князѣ Петрѣ Златых Ключах и о прекрасной королевнѣ Магиленѣ неаполитанской; повість французького походження; потішна книга Петр Златые Ключи згадується у 1693 р. серед книжок Олексія Петровича, але переклад її було зроблено значно раніше; оригіналом її була польська Historya o Magielonie; повість дуже рано перейшла у лубочні видання.

Сиповский В. В. Из истории русского романа и повести. Ч. I. XVIII век. СПб., 1903.

На стор. 37, 136 — вказані друковані видання романа про Петра Золоті Ключі 1780 і 1796 рр.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII вв.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIX, 1904, прилож. № 1. VIII+460 стор. (Є окремий відбиток. СПб., 1903).

На стор. 45 — повість про Петра Золоті Ключі перекладена за вказівкою іноземців як зразок популярного народного читання в Європі; це рицарський роман.

Георгиевский Г. П. Две драмы Петровского времени.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1905, кн. 1, стор. 185—204.

Повість про Петра Золоті Ключі перероблена у шкільну драму в першій чверті XVIII ст.; друга переробка була поставлена у театрі Наталії Олексіївни; повість асоціювалась із відрядженням за кордон молоді, а з іменем Петра — «ключар небесний».

Резанов В. И. Из истории русской драмы...

На стор. 165—204 (окремо, стор. I—8) — повість про Петра Золоті Ключі у першій полов. XVIII ст. була оброблена в драму; огляд західних версій повісті; порівняння російського перекладу з французьким і німецьким; зміст повісті у драмі скорочено.

Сиповский В. В. Очерки из истории русского романа. Т. I, вып. 1. СПб., 1909. X+718 стор.; т. I, вып. 2. СПб., 1910. II+951 стор.

На стор. 22, 23, 46, 50, 380 (в. I); 72, 75, 87, 88 (в. 2) — популярність повісті про Петра Золоті Ключі у XVIII ст.; рицарські елементи у повісті; видання Чулкова.

Резанов В. И. Непосредственный источник романа о Петре Златых Ключах.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1914, кн. 4, стор. 143—156.

Порівняння російського перекладу повісті з польським оригіналом Historya o Magelonie.

Шляпкин И. А. История о Францыле Венециане и история о Париже и Вене.— ЖМНП, 1916, январь.

На стор. 70—73 — спільні риси в повісті про Петра Золоті Ключі, в історії про Франциля Венеціана і в історії про Париж і Відень.

Пиксанов Н. К. Старорусская повесть...

На стор. 62 — література питання про повість Петро Золоті Ключі.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 147 — короткий зміст повісті про Петра Золоті Ключі.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 333 — бібліографія; перелік київських списків повісті.

Орлов А. С. Переводные повести...

Роман про Петра Золоті Ключі зародився у Франції; огляд західних варіантів; польський переклад зроблено з німецької мови, а російський з польської у XVII ст.; велика популярність повісті; переробка повісті у драму на поч. XVIII ст.; використання Ст. Яворським образу ключаря у проповідях до імені Петра I.

Покровская В. Ф. Повесть об испанском королевиче Бруне и его супруге Магелонии.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 176—198.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 192—199 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 377—381 — походження повісті, аналіз і характеристика її.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 125—127 — література питання; реєстр рукописів твору.

Повесть о Петре Златых Ключей.— БСЭ. Т. 33, изд. 2-е, 1955, стор. 349—350.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 440—441 — аналіз повісті про Петра Золоті Ключі; література питання.

Кузьмина В. Д. Французский рыцарский роман на Руси, Украине и Белоруссии («Бова» и «Петр Златые Ключи»).— В кн.: Славянская филология. Сборник статей. II. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 335—396. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV международный съезд славистов).

Літературна історія творів; списки їх і редакції; аналіз і характеристика; перехід у фольклорну традицію.

Повісті про Мамайове побоїще

(Див. також Софонія рязанець)

I

Повѣданіе и сказаніе о побоищѣ великаго князя Димитрія Донскаго, слово о житьи и преставленіи его, и Слово о плъку Игоревѣ. Изд. И. Снегирева.— Рус. историч. сборн., т. 3, кн. 1, 1838, стор. XVI+128.

Аналіз повісті про Мамайове побоїще; відношення її до Слова о полку Ігоревім; опис п'яти списків твору; на стор. 1—68 — текст твору Повѣданіе и сказаніе о побоищѣ великаго князя Димитрия Ивановича Донскаго (за рукоп. XVII ст. з вар. за іншими списками); на стор. 81—106 — текст твору Слово о житьи и преставленіи великаго князя Дмитрія Ивановича, царя рускаго, 1389 г.; на стор. 107—128 — текст Слова о полку Ігоревім.

Сахаров И. Сказания русского народа, собранные И. Сахаровым. Т. I, кн. 1, 2, 3 и 4. Изд. 3-е, СПб., 1841. 82+128+276+82 стор.

На стор. 63—82 (кн 4) — текст Сказаніе о Мамаевом побоищи (поч.: «Се повѣдай Уран, нам повѣсть...», за списком XVI ст.).

Слово (вновь открытое) о великом князе Дмитрие Ивановиче и о брате его князе Владимире Андреевиче, яко победили супостата своего царя Мамая. Сообщ. В. Ундольский. Предисл. И. Беляева.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 24, 1852, стор. III—XIV+1—8 (з фотогр. першої сторінки).

Текст твору.

Срезиевский И. И. Задонщина великаго князя господина Димитрія Ивановича и брата его Володимера Ондрѣевича.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VI, 1858, стовп. 337—362.

Аналіз твору; порівняння його із Словом о полку Ігоревім; на стовп. 344—362 — текст Задонщина великаго князя господина Димитрія Ивановича и брата его Володимера Ондрѣевича (поч.: «Пойдем, братіе, в полуночную страну...», за списком XV ст. із додатками за списками XVII ст.); додаткові виписки із списку XVII ст. і уривки з Задонщини, внесені в повісті про Мамайове побоїще.

Варлаам, архим. Описание сборника XV ст. Кирилло-Белозерского монастыря.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. V, 1859, стор. 1—66.

На стор. 57—60 — текст Задонщина, сочинение Софония старца рязанского.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1311—1334 — Задонщина или слово о великом князѣ Дмитреѣ Ивановичѣ и о братѣ его князѣ Владимирѣ Андреевичѣ, яко побѣдили супостата своего, царя Мамая (за вид. Ундольського, 1852 р.); уривки із Задонщини другої редакції (за вид. І. Снегирьова, 1838 р.).

Тимофеев С. Сказание о Куликовской битве. (Опыт историко-литературного исследования).— ЖМНП, ч. CCXL, 1885, август, стор. 203—231; ч. CCXLI, 1885, сентябрь, стор. 19—46.

На стор. 46 — український текст повісті О поражцѣ великої московской над татарами (за рукоп. Буслаєва).

Смирнов А. Третий список Задонщины по синодальному скорописному сборнику XVII века.— Рус. филолог. вестн., т. XXIII, 1890, стор. 268—288.

Характеристика трьох списків Задонщини; аналіз твору; на стор. 277—288 — український текст Задонщини із синодального збірника.

Шамбинаго С. Повести о Мамаевом побоище.—Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXI, 1905 (1906), № 7. VI+375+190 стор. (Є окремий відбиток).

Детальний огляд літератури питання; видання повістей; історико-літературний аналіз літописної повісті, Повѣданія Софонії рязанця і Сказанія в чотирьох редакціях; переробки і скорочення основних повістей; українська переробка; повість в Синопсисі; на стор. 3—190 — тексти сказанія: 1) Побоищѣ великому князю Дмитрию Ивановичу... (поч.: «Повѣсть полезна от древняго списаніа сложенна...», за рукоп. XVI ст. з вар., II ред.); 2) Начало повѣсти, како дарова

бог побѣду... (поч: «Хощу вам, братие, брань повѣдати...», за рукоп. XVI ст., III ред.); 3) Сказаніе о Донском побоище... (поч.: «Восхощем, братие, начати повѣсть новыя...», за рукоп. XVII ст., IV ред., поширена); 5) Сказание о приходѣ безбожнаго царя Мамая... (поч.: «Хощете ли, братие, ізвѣстно вѣдати...», за рукоп. XVII ст.; переробка IV редакції); 6) Книга о побоищи Мамая, царя татарского... (поч.: «Батиі, царь татарскиі...», український текст за рукоп. XVII ст., з вар.).

Рец.: *Марков А.*— ЖМНП, ч. XIV, 1908, апрель, стор. 433—446.

Сказание о Мамаевом побоище. С предисловием С. К. Шамбинаго. [СПб.], изд. Общ. любит. древн. письм., № CXXV, 1907. 108 стор.+LXXIV малюнки.

На стор. 1—108 — вступна стаття: списки і редакції повістей про Мамайове побоїще; на стор. 13—55 — текст повісті Сказаніе о брани благовѣрнаго князя Димитрія Ивановича с нечестивым царем Мамаем еллинским (поч.: «Подобает нам повѣдати...», за рукоп. XVI ст.); коментарі до тексту і малюнків.

Симони П. Задонщины по спискам XVI—XVIII столетий. Памятники старинного русского языка и словесности XV—XVIII столетий.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. С, № 2, 1922. 34 стор.+17 табл. фото.

Подано опис рукопису Кирило-Білозерського монастиря 1470 р. і за ним подано текст Задонщини (поч.: «Писаніе Софоніа старца рязанца, благослови отче. Задонщина великаго князя господина Димитрія Ивановича и брата его князя Володимера Ондрьевича. Поидем, брате, в полуночную страну ..»).

Адріанова-Перетц В. П. «Слово о полку Ігоревім» і «Задонщина».— Рад. літературознавство, кн. 7—8, 1947, стор. 135—186.

Залежність Задонщини від Слова о полку Ігоревім; полеміка з А. Мазоном; опис списків Задонщини; текст твору Слово о великом князе Дмитрие Ивановиче и о брате его князе Владимере Ондреевиче (в основі тексту — список XVI — поч. XVII ст. з різночитаннями за іншими списками); з паралелями із Слова о полку Ігоревім.

Задонщина. Слово о великом князе Дмитрии Ивановиче и о брате его князе Владимире Андреевиче, яко победили супостата своего царя Мамая. М., ОГИЗ, 1947. 45 стор.

Текст твору; червоним друком виділені тексти, запозичені з Слова о полку Ігоревім; на стор. 37—42 — післямова С. Шамбінаго; на стор. 43—45 — примітки.

Ржига В. Ф. Слово Софония рязанца о Куликовской битве («Задонщина»).— Учен. зап. моск. гос. пед. инст. им. В. И. Ленина. Т. XLIII. Кафедра русской литературы. М., 1947. 100 стор.

Списки твору; література питання; зіставлення планів і складу поширеної і короткої редакції твору; зіставлення з Словом о полку Ігоревім; аналіз твору; на стор. 43—99 — два не друковані досі тексти Слова Софонія рязанца: 1) без початку, фрагментарний (перші слова: «...полита, а древеса тугою к земли преклонішася...», за рукоп. першої полов. XVI ст.); 2) без початку (перші слова... «потом списах жалость и похвалу великому князю Дмитрию Ивановичу...», за рукоп. кін. XVI ст.); з фотокопіями рукописів.

Адрианова-Перетц В. П. Задонщина. Текст и примечания.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 194—224.

Література питання; опис списків, що лягли в основу реконструкції твору; реконструйований текст Задонщини Слово о великом князе Дмитрее Ивановиче и о брате его князе Владимере Андрѣевиче, яко побѣдили супостата своего царя Мамая; з різночитаннями і примітками до твору.

Адрианова-Перетц В. П. Задонщина. (Опыт реконструкции авторского текста).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VI, 1948, стор. 201—255.

Дискусія з А. Мазоном про походження і долю Задонщини; текст Задонщини Слово о великом князе Дмитрее Ивановиче и о брате его князе Владимере Андрѣевиче. Писание Софониа старца рязанца (в основі тексту — список XVII ст., з різночитаннями); тексти твору за: 1) Кирило-Білозерським списком (1470-х pp.); 2) списком Історичного музею (кін. XV — поч. XVI ст.); 3) іншим списком Історичного музею (кін. XVI — поч. XVII ст.); 4) списком Ундольського (серед. XVII ст.); 5) синодальним списком (XVII ст.).

Воинские повести древней Руси. Под ред. чл.-корр. АН СССР В. П. Адриановой-Перетц. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1949. 360 стор.

На стор. 31—41 — текст Слово о Куликовской битве Софония рязанца (Задонщина) (поч.: «Князь великий Дмитрей Иванович с своим братом...», зведений текст за різними списками XV—XVII ст.); на стор. 269—272 — різночитання; на стор. 143—165 — стаття В. П. Адріанової-Перетц про Задонщину; на стор. 255—258 — археографічний коментар — опис шести списків твору XV—XVII ст.ст.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 93—95 — Сказаніє про Мамайове побоїще: два розділи українського тексту (з рукоп. XVII ст. за вид. С. Шамбінаго Повести о Мамаевом побоище, СПб., 1906); коротка характеристика і заголовки інших розділів твору.

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 171—178 — текст Задонщини Слово о великом князе Дмитрее Ивановиче (поч.: «Снидемся, братия и друзи и синове рускии...», за публікаціями В. П. Адріанової-Перетц в Трудах отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V і VI, та у збірнику Воинские повести древней Руси).

II

[**Евгений Болховитинов**]. Словарь исторический... Т. II.

На стор. 225 — згадка про Софонію рязанця як автора повісті про Мамайове побоїще.

Срезневский И. И. Несколько дополнительных замечаний к Слову о Задонщине.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VII, 1858, стовп. 96—100.

Коментар до Задонщини.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка...

На стовп. 334—335 — відомості про повісті о побоїщі Мамая.

Хрущов И. П. О памятниках, прославивших Куликовскую битву.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 277—283.

Історія відкриття, вивчення і характеристика Задонщини.

Строев П. М. Библиологический словарь...

На стор 262 — про рукописи Сказанія Софонії рязанця.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 93—94 — характеристика повістей про Мамайове побоїще.

Шамбинаго С. Повести о Мамаевом побоище. I. Обзор литературы.— ЖМНП, ч. CCCXXXXIII, 1902, сентябрь, стор. 1—35.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 135—141 — характеристика повістей про Мамайове побоїще; редакції оповідань; історія вивчення твору.

История русской литературы, Т. II, ч. 1...

На стор. 211—219 — редакції повістей поо Мамайове побоїще; аналіз твору.

Адрианова-Перетц В. П. Историческая литература XI — начала XV в. и народная поэзия.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 95—137.

Використано матеріали Задонщини.

Задонщина.— БСЭ. Т. 16, изд. 2-е, 1952, стор. 319.

Дмитриев Л. А. О датировке «Сказания о Мамаевом побоище».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 185—199.

Виникло в 10-х рр. XV ст.

Дмитриев Л. А. Публицистические идеи «Сказания о Мамаевом побоище».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 140—155.

Виноградова В. Л. Лексическая вторичность «Задонщины» сравнительно со «Словом о полку Игореве».— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 20—27.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 221—231 — аналіз повістей про Мамайове побоїще; література питання.

Назаревский А. А. «Задонщина» в исследованиях последнего десятилетия.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 546—575.

Премудрий младенець

I

Франко Ів. З уст народа.— Житє і слово, т. II, 1894, кн. IV, стор. 136—146.

На стор. 136—142 — текст повісті про премудрого младенця (поч.: «Бысть нікоторий младенец...», за рукоп. 80-х рр. XIX ст.); історико-літературний коментар про походження повісті з 1001 ночі.

Преніє живота і смерті

I

Тихонравов Н. Повесть о прении живота с смертию.— Лет. рус. лит. и древн., т. I, 1859, стор. 183—193 (смесь и библиография).

На стор. 183—185 — вірш про Аніку-воїна; на стор. 186—188 — текст Прѣние бысть животу с смертію в чистом полѣ (рукоп. поч. XVIII ст. українського походження); в статті: сліди Пренія є в житії Василя Нового і в повісті про Акіра; наша повість не взята з німецького оригіналу — в них спільний оригінал; відображення твору в містерії на різдво Христове.

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 439—443 — текст Притча о витязѣ и о смерти (поч.: «Нѣкій человѣк воин удалой...», рос. текст за рукоп. XVI ст.); український варіанг повісті Приповѣсть о нѣкотором рыцери, который был и так себѣ часу едного поехал в поле (поч.: «А кгди того часу на том чистом полю...», за рукоп. XVII ст.).

Буслаев Ф. И. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1355—1388 — уривки тексту Пренія живота і смерті (із Повести о бодрости человеческой, поч.: «Человек некий ездяше по полю чистому...», за рукоп. XVII ст.).

Буслаев Ф. И. Исторические очерки русской народной словесности и искусства. Т. I. Русская народная поэзия. СПб., 1861. 8+III+1+643+5 стор.

На стор. 635—637 — уривки тексту Пренія живота і смерті Повесть о бодрости человеческой (поч.: «Человек некий ездяше по полю чистому...», за рукоп. XVII ст.).

Jagić V. Prilozi k historiji književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga.—Aktiv za povjestnicu jugoslavensku, кн. IX, (Загреб), 1868.

На стор. 80—83 — сербський текст Почине контрестание и приповедание од човиека жива и од смерти несрнеће (поч.: «Тко хоће од толике слве...», в уривках за рукоп. 1520 р. Кукулевича); на стор. 150 — список Кукулевича носить явні сліди перекладу з італійської мови.

Жданов И. Н. К литературной истории русской былевой поэзии.— Унив. изв., 1879, декабрь, стор. 526—555; 1880, январь, стор. 1—19; февраль, стор. 99—134; март, стор. 1—18; 1881, январь, стор. 25—52; март, стор. 91—117; апрель, стор. 157—188; май, стор. 189—199; июль, стор. 241—259 і 1—30; август, стор. 1—4. (Є окремий відбиток; або Сочинения, т. I. СПб., 1904).

На стор. 689—694 (окр. відб.) — текст Престрашнейша всем смерть ест. Аристотеля в 3 книге Етикорум, сиречь стязание животу с смертию. Двоесловие живота и смерти (поч.: «Человѣк и с оружием стоа...», за рукоп. XVI ст. паралельно з німецьким текстом-

оригіналом); на стор. 695—700 — текст Прение живота с смертию егда виде живот пришедшу часу смертному (поч.: «Живот рече: Кто сий...», за рукоп. XVI ст.); на стор. 700—703 — текст Повесть и сказание и прении живота со смертию и о храбрости его и о смерти его (поч.: «Человѣк нѣкій ездяше по полю чисту...», за рукоп. 1620 р.); на стор. 703—706 — текст Слово о животе и смерти (поч.: «Бысть нѣкій человѣк удалый...», за рукоп. полов. XVII ст.); на стор. 706—710 — український текст твору (без заголовка, поч.: «Бил нѣкотории рицер славныи...», за рукоп. XVIII ст.); у розвідці — огляд списків твору; німецький оригінал повісті перекладено у нас в XVI ст.; характеристика текстів; літературні паралелі до Пренія; відголоси повісті у вірші про Аніку-воїна, у билині про Самсона і Святогора.

Рец.: *Веселовский А. Н.* — ЖМНП, ч. CCXXXI, 1884, февраль, стор. 359—371; Рус. филолог. вестн., т. VII, 1882, стор. 324—328.

Ровинский Д. Русские народные картинки собрал и описал Д. Ровинский. Книга III. Притчи и листы духовные.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXV, 1881. 2+750+1 стор.

На стор. 126—128 — текст Аника воин и смерть, без заголовка (поч.: «Силны и славны храбры Аника воин...», лубочн. текст XVIII ст.).

Макушев В. Южнорусские сказания по рукописям библиотеки Оссолинских во Львове.— ЖМНП, 1881, сентябрь.

На стор. 110—111 — український текст Повѣсть о чловѣци и смерти (поч.: «Бил еден лицер славний...», за рукоп. бібл. Оссолінських у Львові).

М. П-ій [Петровский М.]. Два памятника XVII—XVIII века. I. Прѣние живота с смертию. II. О воспоминании смерти и о житии человѣчестѣм.— Рус. филолог. вестн., т. XVIII, 1887, стор. 151—156.

Подано тексти твору за рукоп. XVIII ст. (поч.: «Живот рече: Что есть страшный зверю...»); другий твір — віршований.

Nehring W. Altpolnische Sprachdenkmäler. Берлін, 1887.

На стор. 283—293 — стародавня польська віршова обробка Пренія живота з смертю.

Білоус М. Рицар и смерть. Коломия, 1894 [1912].

На стор. 3—14 — текст Був на світі один рицар (переробка на основі рукописного Пренія).

Гнатюк В. Легенди з Хітарського збірника (1-ї пол. XVII в.) — ЗНТШ, т. XVI, 1897, стор. 1—38.

На стор. 14—18 — текст Сказаніе о єдном рицері славном, который надѣяв ся на сілу свою і пробаловал щастя своєго воєвати из каждом, а наостанок из смертію (поч.: «В земли грецкой был єдин славный рицер...», за рукоп. перш. пол. XVIII ст.); на стор. 18—20 — угорський усний варіант (поч.: «Раз у мадьарськум крайу ни знали...», за записом 1896 р.).

Гринченко Б. Д. Из уст народа. Малорусские рассказы, сказки и пр. Чернігів, 1900. VIII+488 стор.

На стор. 415—420 — текст Слово о смерти и рыцеру богатом и славном (поч.: «Бил нѣкотори рицер велярможний...», за рукоп. поч. XIX ст.).

Гнатюк В. Галицько-руські народні легенди. Т. II. Зібрав Володимир Гнатюк. Львів, 1902. III+287 стор. (Етнографіч-

ний збірник. Вид. етнографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка, т. XIII).

На стор. 31—32 — усний галицький варіант Пренія живота з смертю (Рицар і смерть).

Rozwadowski J. Materiały i pracy komis. język. Akad. umiejętn. w Krakowie. T. I, 1904.

Польський текст Rozmowa mistrza Polikarpa ze smiercią (за рукоп. XV ст.)

Croiset van der Kop A. C. Altrussische Uebersetzung aus dem Polnischen. I. De morte prologus. Берлін, 1907.

На стор. 29—74 — текст Сказание о смерти некоего мистра великого, сиречь философа (поч.: «Милостивый боже, помози ми...», за рукоп. XVI ст. паралельно з польським оригіналом De morte Prologus) у вступі — дослідження твору.

Рец.: *Nehring W.*— Arch. für slav. Philol., т. XXIX, 1907, стор. 615—617.

Гнатюк В. Віршована легенда про рицаря і смерть.— ЗНТШ, т. LXXXV, 1908 (miscellanea), стор. 140—158.

Опис рукопису середини XIX ст. із текстом твору; на стор. 143—149 — текст оповідання Рыцар и смерть (поч.: «Так на свѣтѣ нима нич власного никому...»); велика література питання; аналіз твору; висновки: найдавніший руський переклад постав у XVI ст.; пізніше він розширюється, в нього вносяться зміни; з драматичної п'єси стає віршований діалог, далі діалог прозовий і нарешті переходить в оповідання.

Гудзий Н. К. «Прение живота и смерти» и новый украинский его список.—Рус. филолог. вестн., т. LXIII, 1910, стор. 317—336.

Література питання: списки Пренія (в тому числі 6 українських); характеристика українських списків; на стор. 334—336 — текст Слово о смерті, як пріде к человѣку (поч.: «Бѣ нѣякій человѣк воин силній...», за укр. рукоп. XVIII ст.).

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 г.— Унив. изв., 1911, № 10, стор. 65—70.

Стосунок списку Волинського єпархіального древлехранилища до інших українських списків Пренія; це 5-а українська редакція; на стор. 68—70 (у звіті М. К. Гудзія) український текст Повѣсть о нѣкотором лицерови и о смерти его (поч.: «Был человѣк нѣкоторый силный...», за рукоп. XVIII ст.).

Бугославский А. С. Отчет о занятиях в библиотеках Москвы, С.-Петербурга и села Поречья (гр. Уваровых).— Унив. изв., 1913, октябрь, стор. 1—52. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 49—52 — текст Прение живота с смертию, егда виде живот пришедшу часу смертному (поч.: «Живот рече: что си страшнии зверю...», за рукоп. Уварова кін. XVIII ст.); на стор. 22—23 — характеристика списку Уварова порівняно з виданими Ждановим.

Марков А. В. Памятники старинной русской литературы (тексты и примечания). Вып. I. Тіфліс, 1914 (Відбиток з Извест. Тифлисск. высш. женск. курсов, кн. 1).

На стор. 31—33 — текст Прение живота со смертью (поч.: «Некий человек богатырь, велми славен и богат зело...», за рукоп. XVIII ст.).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 304—306 — текст Повесть и сказание о прении живота со смертию и о храбрости его и о смерти его (поч.: «Человек некий ездяше по полю чисту...», за рукоп. 1620 р., з вид. Сочинения И. Н. Жданова, т. I, СПб., 1904, стор. 700—703); із вступною заміткою.

II

Погодин М. П. Путевые записки по некоторым внутренним губерниям.— Москвитянин, 1843, № 11, стор. 245—246.

Оповідання про Аніку-воїна є варіантом повісті Преніє живота і смерті.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 135—136 — перелік списків твору; зв'язок Пренія з сказанієм про Аніку-воїна.

Беляев А. Ф. Аника воин.— Рус. арх., 1864.

На стор. 67—70 — Аніка-воїн — готський володар Герман Аніцій.

Фортунатов Ф. Еще об Анике воине.— Рус. арх., 1864, стор. 70—72.

Усні розповіді про Аніку-воїна — варіант повісті Пренія живота з смертю.

О храбром воине Анике и смерти.— Рус. арх., 1864.

На стор. 78—80 — розповіді про Аніку-воїна перекликаються з повістю Преніє живота з смертю.

Добротворский С. Притча в древнерусской духовной письменности.— Правосл. собеседник, ч. I, 1864.

На стор. 411—413 — Преніє живота і смерті.

Веселовский А. Н. Старинный театр в Европе. М., 1870.

На стор. 401 — відображення Пренія у комедії про царя Максиміліана.

Веселовский А. Н. Отрывки византийского эпоса в русском.— Вестн. Евр., 1875, апрель (також — Russ. Revue, 1875, IV).

На стор. 766—779 — порівняння Аніки-воїна з Дігенісом.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 493—496 — зв'язок вірша про Аніку-воїна і билини про загибель богатирів з Пренієм живота і смерті (розділ написано О. Веселовським).

Батюшков Ф. Д. Спор души с телом в памятниках средневековой литературы. СПб., 1891. 4+314 стор. (Відбиток з ЖМНП за 1890—91 р.).

Історія сюжету Пренія у західноєвропейській та слов'янській літературах.

Рец.: *Веселовский А.*— ЖМНП, 1892, март, стор. 149—169.

Долгов С. О. Новый вид «Прения Живота и Смерти».— Труды VIII археолог. съезда. Т. II. М., 1895, стор. 28—33.

Переказ змісту віршованої повісті з рукописного збірника XVI ст., озаглавленої Сказаніе о смерти нѣкоего мистра великого, сирѣчь філософа (український список); Преніє — переклад з польського вірша, виданого Нерінгом.

Петухов Е. В. Очерки из литературной истории Синодика. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № CVIII, 1895.

На стор. 250—251 — у Синодик вставляється іноді текст Пренія.

Котляревский А. А. Для истории русского народного театра.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. L, 1895 (або Сочинения, т. IV, стор. 424—428).

Відображення Пренія у народній драмі О храбром воине Анике и смерти.

Петухов Е.В. Следы непосредственного влияния немецкой литературы на древнерусскую.— ЖМНП, 1897, февраль.

На стор. 150—151 — Двоєсловіе живота і смерті перекладено з німецької мови.

Петухов Е. В. Следы непосредственного влияния немецкой литературы на древнерусскую.— Труды X археолог. съезда. Т. III. М., 1900, стор. 59—61 (протоколи).

Преніє живота і смерті є перекладом німецької книжки XVI ст.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XV—XVII вв.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903.

На стор. 233—234 — вказано уривок перекладу Пренія з німецької мови і списки перекладу польського вірша.

Гудзий Н. К. Прение живота и смерти и новый украинский его список. (Резюме).— Унив. изв., 1910, № 5, стор. 10.

Резюме статті, вміщеної в Русском филолог. вестнике (1910).

Афанасьев А. Н. Народные русские легенды. Казань, 1914. CCXXVIII+228+2 ненум. стор.

На стор. 123—124 — легенда про Аніку-воїна як варіант Пренія живота з смертю.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 136 — аналіз Пренія живота і смерті (лицар і смерть).

Łoś J. Na marginesie «Rozmowy mistrza ze śmiercią».— ЗНТШ, т. CXLI—CXLIII, 1925, стор. 1—14.

Аналіз польського тексту Пренія живота і смерті: цей текст є вільним переказом латинського оригіналу.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 123—134 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 292—294 — аналіз Пренія живота і смерті; тема твору в інших літературах і образотворчому мистецтві.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 127—131 — література питання; реєстр рукописів твору.

Римські діяння

I

Gesta Romanorum. Herausgegeben von Adelbert Keller. T. I. Штуттгарт і Тюбінген, 1842. 4+307 стор.

Текст збірника.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 180—198, 338—344, 358 — тексти окремих повістей з Римських діянь; історія збірника у Західній Європі; перелік руських списків; огляд змісту їх; руський переклад з польської мови зроблено у XVII ст.; переклад був не один; деякі повісті з Римських діянь відомі у нас і в інших редакціях; коментарі до окремих творів.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1405—1408 — уривки тексту з Римських діянь; з коментарем.

Oesterley H. Gesta Romanorum. Берлін, 1872. VIII+756 стор.

Латинський текст твору; розвідка: описи латинських, німецьких і англійських рукописів збірника.

Римские деяния (Gesta Romanorum). СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № V, 1877, і № XXXIII, 1878. XL+396 стор.

На стор. I—XL — передмова П. П. Вяземського: сумнівно, щоб руський переклад був зроблений з польської мови; зіставлення руської редакції збірника з західноєвропейськими показує, що руська редакція старша; порівняльна таблиця оповідань, що входять до складу латинських, французьких і руських збірників повісті (ця ж передмова — в Отчете о деят. Общ. любит. древн. письм. за 1877 г., СПб, 1878, № V, стор. I—XL); на стор. 1—366 — текст Римських діянь Древнія повѣсти с прикладами, или собраніе разных полезнозабавных историй с уравненіями, то есть пріклядов, или примеров с выкладами, или нравоучительными выводами, писанных славено-польским нарѣчіем для пользы и забавы чтущих и слышащих. В Могилевѣ 1688 года (приписано рукою XIX ст.); текст збірника — український; на стор. 1—61 — надруковано текст повісті про Аполлона Тирського; на стор. 369—396 — покажчик-словник.

Памятники древней письменности. Доклады. Вып. II. 1879.

На стор. 133—150 — текст із Римських діянь за рукоп. Общ любит. древн. письм. (без відомостей).

Bystroń J. Bibljoteka pisarzów polskich. T. 29, Краків, 1894.

Польський текст Historye rzymskie за стародруком XVII ст.

Novak J. V. Staročeska Gesta Romanorum. Dvě starcčeskych rukopisů podava Dr. J. V. Novak. Sbirka pramenův ku pozna i literniho života v Čechach, na Moravě, a v Slczsky. Gruppe I, Reihe 2, № 2 v Praze, 1895, XXIV+259 стор.

Чеський текст Римських діянь.

Рец.: *Vondrak V.*— Arch. für slav. Philol., т. XXI, 1899, стор. 251—254.

Гнатюк В. Легенди з Хітарського збірника (1-ї пол. XVIII ст.).— ЗНТШ, т. XVI, 1897, стор. 1—38.

На стор. 20—27 — текст Сказаніе о єдном цесарі Іовіанѣ, котрый был поднѣс пыху противко богу, которого бог карал (поч.: «Был єдин цесарь грецкой, на имя Іовиян...», з Хітарського збірника 1744 р.); на стор. 31—36 — текст Слова о єдном пустельніку (поч.: «В пустыни єгипеской великой...», з того ж рукоп.).

Bernacki L. Przyczynki do dziejów najdawniejszej powieści polskiej.— Pam. literacki, т. II, Львів, 1903.

На стор. 403 — 409 — текст O cudownym ukaraniu zuchwałego cesarza Jowiniana (поч.: «Za pierwszych czasów chrześciańskich...», за рукоп. друг. пол. XVII ст.); на стор. 15 — 23 — відомості про латинські і польські стародруковані тексти Римських діянь.

Возняк М. С. Старе українське письменство...

На стор. 45—52 — текст Покарана гордість цісаря Йовіяна (поч.: «Был єдин цесарь грецкой, на имя Іовиян...», із Хітарського збірника 1744 р.); на стор. 299 — коротка характеристика Gesta Romanorum; на стор. 313 — 314 — текст оповідання Покарана невдячність (поч.: «Єден староста царя римъского...», з рукоп. першої пол. XVIII ст.).

Krzyżanowski J. Klocek powieściowy XVI wieku. «Ex libris». Краків, 1924, VI.

На стор. 55—62, 69 — про польські стародруковані тексти Римських діянь; на стор. 28—35 — опис Historyj Rzymskich з вид. 1566 р., передрук одного оповідання; зауваження про польський переклад твору.

Яворський Ю. Повести из Gesta Romanorum в карпато-русской обработке конца XVII в.— Сборн. русского института в Праге, 1929, стор. 1—40.

На стор. 13—40 — тексти окремих повістей із Римських діянь за рукоп. Угляпського учительного Ключа кін. XVII ст.; на стор. 1—12— вступна стаття до текстів.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...

На стор. 574—578 — Римські діяння: історико-літературна довідка та уривки тексту з рукоп. збірника 1693 р. та Шаргородського збірника 1660 р. (Приклад о досконалости, о цесару едном и о ковалѣ Фоцѣ; История о преподобном Григоріи, когрий ся роділ от двох рожоних, от брата и сестри).

Гудзий Н. К. Хрестоматия по древней русской литературе...

На стор. 484—490 — текст повісті із Римських діянь Приклад, сиречь притча, о гордом цесаре Евиняне... (поч.: «Евинян цесарь зело можный...», за рукоп. XVII ст. з вид. Общ. любит. древн. письм., СПб., 1877—1878); із вступною заміткою.

II

Пыпин А. Н. Очерки из старинной русской литературы. III. Старинный перевод Римских Деяний.— Отеч. зап., т. СХ, 1857, стор. 449—458.

Загальна характеристика змісту та джерел збірника; руський переклад з польської редакції зроблено у другій половині XVII ст., переклад був не один; частина повістей Римських діянь має аналогії у пам'ятках попередньої літератури та в усній традиції.

Добротворский С. Притча в древнерусской духовной письменности.— Правосл. собеседник, ч. 1, 1864.

На стор. 402—408 — про притчі з Римських діянь у староруських проповідників.

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.

На стор. 732—736 — загальна характеристика збірника Gesta Romanorum; його популярність на Україні; історія перекладу збірника; аналіз окремих оповідань.

Петров Н. Южнорусские легенды. (Библиографическая заметка).— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 3, стор. 550—612.

На стор. 607—610 — про українські оповідання, запозичені з Римських діянь (про черепаху і гордого царя).

Булгаков Ф. И. Сборник повестей скорописи XVII века.— Пам. древн. письм., Доклады. СПб., 1878—1879.

На стор. 85—88 — опис скорописного збірника XVII ст., в якому містяться Римські діяння.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 434—436 — походження Римських діянь; характеристика латинського тексту; окремі повісті слов'яноруського перекладу Римських діянь пов'язані з повістями візантійського походження (розділ написано О. Веселовським).

Кузьмичевский П. [Драгоманов М.] Старейшие русские драматические сцены.— Киев. стар., т. XIII, 1885, ноябрь, стор. 371—407.

На стор. 386—390 — стосунок оповідання про кращий сон з Римських діянь до інтермедії з драми Якуба Гаватовича.

Bystroń J. Polski podania ludowe spokrewnione ze sredniowieczną legendą o sw. Gregorzu.— Wisła, т. II, 1888, стор. 762—766.

На стор. 715 — вказано, що легенда бескидських горців, близька до легенди про папу Григорія, виникла під впливом оповідань з Римських діянь.

Polivka J. Roman o Apollonowi králi Tyrském v české, polské i ruské literatuře.— Listy filolog., т. XVI, (Прага), 1889, зош. 5 і 6. 26 стор. (Є окремий відбиток).

На стор. 7—10 — дослідження складу латинського тексту Римських діянь.

Барсов Е. В. К литературной истории Вольтера. Вольтер и «Римские Деяния». СПб., 1892.

Murko M. Die russische Uebersetzung des Apollonius von Tyrus und der Gesta Romanorum.— Arch. für slav. Philol., т. XIV, 1892, стор. 405—421.

Існував один західноруський переклад Римських діянь.

Gesta Romanorum.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 16 півтом. СПб., 1893, стор. 585.

Деяния римские.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 21 півтом. СПб., 1893, стор. 358—359.

Пташицкий С. Л. Средневековые западноевропейские повести в русской и славянской литературах. 1. Истории из Римских Деяний.— Историч. обозрен., т. VI, 1893, стор. 157—197; т. IX, 1897, стор. 59—118. (Є окремий відбиток, СПб., 1897).

Огляд видань, редакцій та сюжетів окремих оповідань з Gesta Romanorum; руський переклад був один, але потім він виправлявся за польським оригіналом; порівняння складу руських списків з польським оригіналом, оригінал руського перекладу — загублене польське краківське видання 1669 р.

Рец.: *Brückner A.*— Kwartalnik historyczny, т. IX, 1895, стор. 534—536.

Brückner A. Zu den Gesta Romanorum.— Arch. für slav. Philol., т. XVI, 1894, стор. 602—606.

Халанский М. Г. Южнославянские сказания о Кралевиче Марке в связи с произведениями русского былевого эпоса. Сравни-

тельные наблюдения в области героического эпоса южных славян и русского народа. II. Варшава, 1894.

На стор. 443—452 — пісенні паралелі до Прнкладу о важности и верностн з Рнмських діянь

Марковский М. Антоний Радивиловский, южнорусский проповедник XVII в.— Унив. изв., 1894, октябрь, стор. 95—118. (Є окремий відбиток).

На стор. 95—108 — иаведені приклади з Римських дiяиь, які використав А. Раднвиловський у проповідях.

Певницкий В. Сборники исторического содержания, бывшие в употреблении у средневековых проповедников.— Труды Киев. дух. акад., 1895, № 1. стор. 122—138.

На стор. 127—138 — характеристика Римськнх діяиь українсько-білоруського списку 1688 р.; список 39 оповідаиь збіриика; зміст двох оповідань: про жадиість, яка всіх осліплює, і про закои короля Асмодуса.

Симони П. Старинные сборники русских пословиц, поговорок, загадок и проч. XVII—XIX ст.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXVI, прилож., № 7, 1900, стор. 5—10.

Перелік повістей з Римських діяиь, вміщеинх у збірнику Архіву Мін. інозем. справ., № 28 (250), (455), XVII ст.

Сперанский М. Описание рукописей библиотеки Историко-филологического института князя Безбородко в г. Нежине. Составлено под ред. М. Сперанского.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XVIII, 1900, стор. I—II+143; т. XIX, 1901, стор. I—VIII+39.

На стор. 74 — опис «прикладу» із Римського діяння (за списком XVIII ст.), є інші рукописи з повістевнми творами.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162. (Є окремий відбиток).

На стор. 92—95 — вказаио західнокарпатський переклад Римських діянь у збірнику Стефаиа Самбориин.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 509—513 — підсумкн вивчення Рнмськнх діяиь; переклад збірника руською мовою був однн.

Brückner A. Dawne powieści ludowe.— Prace filologiczne, т. VI (Варшава), 1907, стор. 165—186.

Про повість про сім мудреців та Римські діяния.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 329—331 — підсумки вивчення Римськнх діянь; виклад змісту Прикладу о правдѣ и о любви.

Адрианова В. П. Житие Алексея человека божия в древнерусской литературе и народной словесности. Пг., 1917. VIII+518 стор.

На стор. 123—124 — літературна доля вміщеного в Рнмські діяння житія Олексія.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Московский период. Изд. 3-е. М., 1921. 2+284+2 стор.

На стор 195—200 — характернстнка західного орнгіналу Римських

діянь, переклад зроблено у Білорусії з польського краківського видання 1669 р.

Łoś J. Początki piśmiennictwa polskiego. Львів, 1922.

На стор. 267—268 — характеристика польських версій Римських діянь.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор 143—144 — літературна історія Римських діянь у давній Україні.

Brückner A. «Poncian» z r. 1540 i «Historje rzymskie» z r. 1543.— Ruch literacki, т. I, 1926, стор. 297.

Brückner A. Zwei polnische Unicate der Bayrischen Staatsbibliothek.— Arch. für slav. Philol., т. XLI, 1927, стор. 162—168.

Опис стародрукованого польського видання Римських діянь 1566 р.

Janów J. Źródla niektórych baśni ludowych w Polsce i na Rusi i Gesta Romanorum.— Lud, т. XXVII, 1929, стор. 1—40.

Фетисов І. Збірник легенд Агапія Критянина «'Αμαρτωλων σωτηρια» в українському та московському письменствах та народній словесності.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XIX, 1928, стор. 1—41; кн. XXIII, 1929, стор. 37—95.

На стор. 66—67, 90—91 — порівняння деяких легенд Римських діянь з тими ж сюжетами у збірнику Грішних спасіння

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 326—328 — бібліографія Римських діянь; відомості про київські списки.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 90—112 — історія збірника Gesta Romanorum на Заході; східні паралелі до деяких оповідань Римських діянь; паралелі з російських казок; популярність у давнього читача пояснюється спорідненістю сюжетів Римських діянь з повістевою візантійсько-слов'янською літературою; переказ змісту окремих оповідань.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 171—177 — література питання, реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 401—406 — літературна історія Римських діянь; аналіз окремих новел.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 93—96 — література питання; реєстр рукописів твору.

Римские деяния.— БСЭ. Т. 36, изд. 2-е, 1955, стор. 525.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 456—458 — аналіз збірника Римські діяння; характеристика оповідання про царя Іовініана; література питання.

Державина О.А. Рассказы о женщинах и их хитростях в польских и русских сборниках фацеций XVII в.— В кн.: Славянская филология. Сборник статей. II. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 273—307. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV международный съезд славистов).

На матеріалах Римських діянь, Великого зерцала, Повісті про сім мудреців

Сивілли

(Див. також Апокрифи)

I

Франко Ів. Із старих рукописів.— Житє і слово, т. III, 1895, стор. 137—142.

На стор. 140—142 — текст Слово о Сивидлѣ пророчици и о Давидѣ цару (поч: «Давид цар пророк господень...», за рукоп. 1747 р.); з історико-літературним коментарем.

Гординський Я. Апокриф про Сивилю.— ЗНТШ, т. LXVII, 1905 (miscellanea), стор. 3—6.

На стор. 4—6 — текст апокрифічної повісті Слово о Сивилѣ царици.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 года.— Унив. изв., 1913, ноябрь, стор. 1—44; декабрь, стор. 45—86. (Є окремий відбиток, К., 1913).

На стор. 10—13 — резюме доповіді Ф. Сушицького про Сказаніє про Сивілл; рукописи твору, переважно українські; використання твору І. Галятовським у Небі новому; на стор. 37—44 — огляд хроніки Бєльського у вид. 1554 і 1564 рр., в склад якої входила повість про Сивілл; рукописи твору, редакції; на стор. 41—44 — польський текст Сказанія про Сивілл з хроніки Бєльського за вид. 1554 р. (поч.: «Gdy ma przysc skonczenye swiata...»); на стор. 69—75 — текст Сказанія про Сивілл О пророчицах, а греческим словом о Сивиллах, како пророчествовали про Христа (поч.: «Мудрец писал Маркус Варо о Сивиллах...», за укр. рукоп. 1670 р); на стор. 75—85 — інший текст про Сивілл О Сибилиях што они зас суть (поч.: «Сибилля речена ест...», з укр. хронографа XVII ст., з вар.).

Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии. Критико-библиографический обзор. Вторая серия. XLIV—LV. К., 1914. 64 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1914 р.).

На стор. 51—59 — текст Сказание о сивиллах (поч.: «Персика речоная иж была родом з Персіи...», за рукоп. Києво-Печерської лаври, № 202); на стор. 60—64 — Сивілли в Небѣ новом І. Галятовського, вид. 1665 р. (подано тексти).

Сім мудреців

I

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 353—357 — виписки із повісті про сімох мудреців: уривок тексту О псе и соколе (поч.: «Мудрец же восприим рече...», за рукоп. XVII ст.).

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 1393—1398 — уривки з Сказанія о притчах семи мудрецов (з рукоп. XVII ст.); з коментарем.

Historya o siedmiu mędrcach (przedrukowana). Варшава, 1878.

Польський текст повісті.

История семи мудрецов. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № XXIX, вып. 1, 1878. 1—15+72 стор.; № XXXV, вып. 2, 1880. 1—15 (Отчет о деятельности Общ. с 25 ноября 1879 г. по 1 апреля 1880 г.) +73—159 стор.

На стор. I—15 (1 вип.) — передмова Ф. Булгакова, де коротко подано історію східних, західних і слов'янських редакцій повісті; на стор. 1—159 — текст Книга седми мудрецов римские земли о короле і о цысарех и о сыне цысареве Диоклитиане (поч.: «В первая времена бысть в Риме цысарствовал...», за рукоп. XVII ст., з вар. за двома списками XVII ст.); на стор. 9—12 (отчет) — Повѣсть четвертого мудреца Меликороса о некоем рыцаре и о жене его» (поч.: «Бысть некии рыцарь правдив..», за рукоп. XVII ст.); на стор. 13—15 (отчет) — Повѣсть четвертого мудреца (поч.: «Был некоторый цѣсарь старой...», за рукоп. XVII ст.).

Рец.: *Nehring W.* — Arch. für slav. Philol., т. IV, 1880, стор. 335—338. (Вказано польський текст 1522 р. як оригінал перекладу).

Murko M. Bugarski i srpski prijevod knjige o sedam mudraca, njen izvor i kratak obsir na druge slovenske redakcije.— Rad jug. akad., кн. 100, Загреб, 1890, стр. 169—209.

На стор. 197—208 — текст Повесть третьего мудреца о мещанине и жене его и о сороке (поч.: «3-го мудреца. Был некоторои мещанин...», за рукоп. XVII ст., з вар. за 21 списком XVII—XVIII ст.ст.); в статті — історія оповідань про сім мудреців на Сході; два болгарські переклади близькі до грецьких оригіналів; сербський далі від нього; коротка характеристика чеської і польської редакцій; перелік російських списків.

Brückner A. Dawne powieści ludowe.— Prace filolog., т. VI, вип. 1 (Варшава), 1907, стор. 165—186.

Перегляд питання про час перекладу повісті на польську мову; тексти двох уривків повісті з друкованих видань XVI ст.

Historia septem sapientum. I—II... herausgegeben von Alfons Hilka. (Sammlung mittellateinischen Texte). Гейдельберг, 1912—1913.

Два латинські середньовічні тексти повісті.

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII вв. VII. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1926, № 2, стор. 1—176.

На стор. 128—133 — повість про сім мудреців (український переказ) із збірника 1660 р. Гр. Шаргородського; зміст; текст повісті 1-го мудреца О псе и соколе; характеристика переказу.

Poncian (Historja o siedmi mędrcach), przkładania Jana z Koszyczek. 1540 r. Wydał J. Krzyżanowski. Краків, 1927 (Biblioteka pisarzów polskich, № 79).

Передрук польського стародруку; вступна стаття Ю. Кржижановського.

Білецький О. І. Хрестоматія давньої української літератури...
На стор. 567—570 — Повість про сім мудреців; історико-літературна довідка та уривки тексту за рукоп. Шаргородського 1660 р. (поч.: «Гисторіи списанніе вкротце для лѣпшей памяти о Понцианѣ цесару римском...»).

Гудзій М. К. «Історія семи мудреців» в українській обробці.— Рад. літературознавство, 1959, № 4, стор. 117—123.
Історія вивчення повісті; питання про рукописи твору; література питання; на стор. 120—123 — текст Гисторіи списанніє вкротце для лѣпшей памяти о Понцианѣ цесару римском (поч.: «Понциан кроль рымский мѣл сына...», за збірником Г. Шаргородського 1660 р).

II

Пыпин А. Н. О романах в старинной русской литературе.— Современник, т. XLVIII, 1854, № 12, отд. II.
На стор. 98—102 — історія сюжету повісті про сім мудреців у західній і східній літературах; російський переклад зроблено з польської мови; коментар до притч.

Буслаев Ф. И. Исторические очерки русской народной словесности и искусства. Т. I. Русская народная поэзия. СПб., 1861. 8+III+1+643+5 стор.
На стор 590—591 — зміст повісті (за рукоп. Буслаєва).

Петров Н. И. О влиянии западноевропейской литературы на древнерусскую.— Труды Киев. дух. акад., 1872, № 5, стор. 1—66; № 6, стор. 463—544; № 8, стор. 705—779.
На стор. 767—769 — характеристика повісті про сім мудреців; літературна історія твору.

Галахов А. История русской словесности...
На стор. 440—442 — оригінал повісті індійський; в XI ст. було зроблено переклад грецькою мовою, у XIII — єврейською, розповсюдження повісті на Заході почалося не пізніше XII ст.; велика популярність повісті у середньовічній літературі; зміст повісті; у російській літературі повість з'явилася у XVII ст. з польського перекладу (розділ написано О. Веселовським)

Буслаев Ф. И. Мои досуги. Собранные из периодических изданий мелкие сочинения. В 2-х частях. Ч. 2. М., 1886. 4+480 стор.
На стор. 314—318 — літературна історія повісті про сім мудреців, починаючи з індійської версії.

Murko M. Die Geschichte von den sieben Weisen bei den Slaven.— Sitzungsber. der philol.-histor. Classe deut. kaiser. Akad. der Wissenschaften, т. 122, X Abhandl., Відень, 1890, стор. 87—138.
Руський переклад зроблено в XVI ст. у Західній Русі; через Новгород він прийшов у Москву; оригінал польський; переклад був один.
Рец.: *Brückner A.* — Kwartalnik historyczny, т. III, 1889, стор. 177.

Murko M. Beiträge zur Textgeschichte der Historia septem sapientum.— Zeitschrift für vergleich. Litteraturgeschichte und

Renaissance-Litteratur. Neue Folge, т. IV, Берлін, 1891. (Є окремий відбиток).

На стор. 1—34 — характеристика західних версій повісті.

Драгоманов М. Прибавки къмъ печатанитѣ до сего наши статии въ Сборника. Къмъ сказанията за пожертвуванието на собственнотѣ дѣте.— Сборн. за народн. умотвор., наука и книж., т. VI, Софія, 1891.

На стор. 350 — один з епізодів історії семи мудреців — близький до легенди про «умерщвленного младенца».

Жданов И. Н. Русский былевой эпос. II. Повесть об Александре и Людовике и былина «Нерасказанный сон».— ЖМНП, ч. CCXCIV, 1894, июль, стор. 62—102.

Заключна притча царевича з повісті семи мудреців відома в нас у двох редакціях; коротка є і в усній переробці; та ж редакція у поєднанні з сказанієм про двох друзів дала повість про Александра і Людовіка.

Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. CCCI, 1895, октябрь, стор. 355—356.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 891—895 — повість про сім мудреців іде від Панчатантри; вона відома у багатьох літературах; грецька версія відноситься до східної; бібліографія видань і досліджень.

Ольденбург С. Ф. О персидской прозаической версии книги Синдбада.— Сборн. статей по востоковедению учеников В. В. Розена. СПб., 1897, стор. 253—278.

Питання про взаємозв'язок східних версій.

А. Л-ко. Семь мудрецов.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 57 півтом. СПб., 1900, стор. 468.

Крымский А. Синдбадова книга.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 59 півтом. СПб., 1900, стор. 7—8.

Походження і літературна історія повісті; бібліографія.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 518—521 — величезне поширення (друге після Біблії) повісті про сім мудреців; корінь її — індійський; руський текст перекладено у XVI ст. з польської мови, а польський переклад — з латинського, але не першого, а страсбурзького тексту 1512 р; зміст головного ядра повісті.

Крымский А. О Калиле и Димне, Варлааме и Иоасафе и Синдибадовой книге.— Труды по востоковед., вып. VIII-б, М., 1904, стор. LX—LXXX.

Петухов Е. В. Русская литература...

На стор. 331—334 — характеристика, історія і зміст повісті про сім мудреців.

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 145—146 — характеристика і зміст історії сімох мудреців.

Krzyżanowsky J. Klocek powieściowy z XVI wieku. Краків, 1924.

На стор. 18—28 — опис видання Historya... o Poncyane Cesarzu Rzymskim 1566 р.; зауваження про інші польські видання повісті.

Brückner A. «Poncian» z г. 1549 i «Historje rzymske» z г. 1543.— Ruch literacki, t. I, 1926, № 10, стор. 297.

Brückner A. Zwei polnische Unicate der Bayer. Staatsbibliotek.— Arch. für slav. Philol., т. XLI, 1927, стор. 161.

Згадані уривки 1540 р. Брюкнер видавав ще у 1907 р. в журналі Prace filologiczne, т. VI.

Krzyżanowski J. Z dziejów romansu moralistycznego w Polsce XVI wieku. (Historja o siedmiu mędrcach). Studja staropolskie. Księga pamiątkowa ku czci Al. Brücknera. Краків, 1928, стор. 354—392.

Літературна історія твору; переклади польською мовою; огляд польських видань; відголоси повісті у польській літературі і в усній творчості.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 120—128 — зміст і походження (східне) повісті семи мудреців; християнізацію повість одержала в грецькій обробці XI ст.; західні версії повісті; з польської версії повість перекладена біло-русько-українською мовою; найдавніший датований російський текст — 1634 р.; популярність повісті досягалась ідеєю про «жіночу злобу».

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. М.** Древнерусская повесть...

На стор. 199—206 — література питання; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 2...

На стор. 109—119 — історія перекладу твору; аналіз повісті.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 134—136 — література питання, реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 432—436 — аналіз повісті про сім мудреців; література питання.

Державина О. А. Рассказы о женщинах и их хитростях в польских и русских сборниках фаций XVII в.— В. кн.: Славянская филология. Сборник статей. II. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 273—307. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV международный съезд славистов).

На матеріалах Римських діянь, Великого зерцала, Повісті про сім мудреців.

Соломон

(Див. також Апокрифи)

I

Пыпин А. Н. Старинные сказки о царе Соломоне.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1855, стовп. 237—253; т. V, 1856, стовп. 61—64 (або Очерк лит. истории старинных повестей...).

Характеристика різних повістей про Соломона в різних народів; на стовп. 61—64 — уривок тексту повісті про Соломона (за рукоп. XVII—XVIII ст.).

Худяков И. А. Великорусские сказки. Т. II. М., 1861.

На стор. 133—138 — усний варіант притчі про Соломона.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп. 715—718 — уривки з хронографа 1494 р. Повѣсть о Китоврасѣ, о ужичской царици, судове Соломона; на стовп. 718—724 — Притча царя Соломана о цари Китоврасѣ і Сказание о премудрости царя Соломана и о южской царице и о философѣх (за рукоп. XVII ст.); всі тексти подано з коментарем.

Тихонравов Н. С. Повести о царе Соломоне.— Лет. рус. лит. и древн., т. IV, 1862, стор. 112—157 (материалы).

На стор. 112—121 — текст Повѣсть царя Давида и сына его Соломона премудраго (поч.: «Бысть у царя Давида три дѣвицы...», за рукоп. XVIII ст.); на стор. 121—147 — текст без загол. (поч.: «Бысть во граде Иерусалиме...», за рукоп. XVIII ст.); на стор. 147—153 — текст Повѣсть о прекрасном и наличном царѣ и о Соломоне (поч.: «Бысть в нѣкоем царствѣ царь...», за рукоп. XVII ст); тексти з малюнками.

Повести и басни о царе Соломоне.— Памятники старинной русской литературы, издаваемые Г. Кушелевым-Безбородко. Вып. 3. СПб., 1862, стор. 51—71.

Тексти численних повістей про Соломона: Повѣсть о Китоврасѣ (поч.: «Тогда же убо бысть потреба Соломону..», за рукоп. 1494 р.); Сказанье о подземном человеке (поч.: «Тогда возведе Соломон...», за тим же рукоп.); Сказанье о царевне (поч.: «И бысть во время старости Соломонѣ...», за тим же рукоп.); О ужичкой царици (поч.: «И бысть царица ужиская...», за тим же рукоп.); Соломоновы суды (поч.: «И возвеличись царь Соломон...», за тим же рукоп.); Судове Соломона (поч.: «В дни Соломони бысть муж...», за тим же рукоп.); О царе Адариане (поч.: «По сем же начал молвить Соломон...», за тим же рукоп.); О третей притче царя Соломона, и о премудрости его, и каковы бысть суд отца его Давыда, судима дву мужей (поч.: «Пріидоша же два мужа ко царю Давиду...», за старим рукоп.); Притча царя Соломона о цари Китоврасѣ (поч.: «Бысть во Іерусалимѣ...», за рукоп. XVII—XVIII ст.); Сказание о премудрости царя Соломана и о южской царицѣ и о философѣх (поч.: «Царствующу Давиду царю...», за тим же рукоп.); Повѣсть царя Давида и сына его Соломана и о их премудрости (поч.: «Бысть у царя Давида три дѣвицы...», за рукоп. XVII ст.); Повѣсть дивна о цари Соломани (поч.: «Еже Соломан великій имѣя толику премудрость...», за кількома старими рукописами).

Драгоманов М. Малорусские народные предания и рассказы. К., 1876. XXV+434+2 стор.

На стор. 103—105 — усний варіант притчі про Соломона.

Веселовский А. Н. Разыскания в области русского духовного стиха.— Зап. АН, т. XL, 1882, кн. II, май, прилож. № 4, стор. 1—150; або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVIII, 1881, прилож. № 2. (Є окремий відбиток).

На стор. 143—147 — текст О премудрости Соломона и о жене его (поч.: «Бяше Соломонь премудр и сын Давида...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 72—142 — нові дані до історії сказаній про викрадення жони Соломона; є три редакції.

Франко Ів. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Зібрав, упорядкував і пояснив д-р Ів. Франко. Т. І. Апокрифи

старозавітні. Львів, 1896. II+LXVI+394 стор. (Пам. укр.-рус. мови і літерат., т. I).

На стор. 250—295 — тексти апокрифічних оповідань про Соломона: Повѣсть о Китоврасе (поч.: «Тогда же убо бысть потреба.», з Крех. Палеї, XVI ст.); Двоголовий слуга Соломона і його сини (поч.: «Тогда Соломонь възведе дщерь Фараоню...», за тим же рукоп); О Ужицкой царици (поч.: «И бысть царица Южицкая...», за тим же рукоп.); Судове Соломони (поч.: «В дни Соломони бысть муж..», за тим же рукоп.); Оповідання про царя Адаріана (поч.: «По сем нача молвити Соломон...», за тим же рукоп.), Соломон і царівна (поч.: «И бысть в тое врѣмя старости Соломони...», за тим же рукоп.); Сказаніе о царю Соломонѣ, како закопа бѣси (поч.: «Цар Соломон Ierусалимъскій сотвори вечерю...», за Іспаським рукоп. XVIII ст); Як Соломон із пекла вимудрувався (поч.: «Пошовши Христос до пекла...», за рукоп. С. Теслевцьового кін. XVII — поч. XVIII ст.); Тлъкованіе о потири Соломонѣ (поч. «Есть в Царитрадѣ в святѣй Софіи...», з Крех. Палеї).

Гринченко Б. Д. Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних с ней губерниях. Вып. 1—3. Чернігів, 1896—1899.

На стор. 262—269 — усний варіант притчі про Соломона.

Кудринский Ф. Сказание о царе Соломоне.— Киев. стар., т. LVII, 1897, май, стор. 316—338.

Текст усного народного оповідання про Соломона; огляд літературної історії і література питання оповідань про Соломона; образ Соломона в духовних віршах.

Сперанский М. Н. Заметки о рукописях белградских и Софийской библиотек.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XVI, 1898, стор. 4—87.

На стор. 67—73 — текст Слово о прѣмудра Соломона и о жене его (поч.; «Бѣше Соломон царь прѣмудри..», за рукоп. Софійськ. бібл.); Слово о Соломоне како бысть (поч.: «Давидь царь имѣаше...», за рукоп. Белгр. народн. бібл., поч. XV ст.); на стор. 59—67 — намічається дві версії легенди про викрадення жони Соломона — південнослов'янська і руська.

Архангельский А. С. К истории южнославянской и древнерусской апокрифической литературы.— Изв. отд. рус. яз. и слов., т. IV, 1899, стор. 101—147.

На стор. 127—130 — текст Слово от прѣмудра Соломона и о жене его (поч.: «Бѣше Соломон царь прѣмудри...», за рукоп. Софійськ. бібл.).

Соколовы Бор. и Юр. Матв. Сказки и песни Белозерского края. М., 1915. 2 ненум.+CXVIII+666 стор.

На стор. 203—206 — усний варіант повісті про Соломона.

Смирнов А. М. Великорусские сказки Архива русск. географ. общества. Т. I. Пг., 1917.

На стор. 282—285 — усний варіант повісті про Соломона.

Сержпутоўскі Ал. К. Казкі і апавяданьні беларуссаў з Слуцкага повету. Мінськ, 1926. 6 ненум.+VI+253 стор.

На стор. 11—12 — усний варіант повісті про Соломона.

Перетц В. Н. К вопросу о еврейско-русском литературном общении.— Slavia, ч. V, 1926, зош. 2, стор. 270.

Текст без заголовка (поч.: «Царь неки славен зело нмяше обычай...», за рукоп. бібл. АН УРСР, 1724 р.); на стор. 275—276 — текст без загол. (поч.: «Соломон цар диявола взивал на вечеру...», за рукоп. 1660 р.).

Казки та оповідання з Поділля в записах 1850—1860-х рр. Випуск I—II. З передмовою акад. А. М. Лободи. Упорядкував Микола Левченко. К., 1928. LVI+598 стор. (Збірник іст.-філолог. від. УАН, № 68).

На стор. 169—171 — усний варіант повісті про Соломона.

II

Дубровский П. Польская повесть о царе Соломоне и Мархолте.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, 1856, стовп. 123—128.

Опис ілюстрацій із польської книжки Rozmowy, które miał król Salomon mądry z Marchołtem grubym... (1521 р.).

[Бессонов П.]. Песни, собранные П. Н. Рыбниковым. Т. II. М., 1862.

На стор. CXVI—CCCLXIV — взаємозв'язок сказаній про Соломона з народними творами і західними легендами.

Веселовский А. Из истории литературного общения Востока и Запада. Славянские сказания о Соломоне и Китоврасе и западные легенды о Марольфе и Мерлине. СПб., 1872. XX+350 стор.

Детальна і всебічна розробка теми на великому матеріалі.

Рец.: *Кирпичников А. И.*— Рус. вестн., т. 100, 1873, № 8, стор. 899—910; *Буслаев Ф.*— Отчет о 16 присуждении наград гр. Уварова.— Зап. АН, т. XXIII, 1878, стор. 36—40.

Успенский В. Толковая Палея.— Православн. собеседн., 1870, прилож. III, стор. 127.

Повість про Соломона в Толковій Палеї.

Петров Н. Южнорусские легенды. (Библиографическая заметка).— Труды Киев. дух. акад., 1877, № 2, стор. 550—612.

На стор. 584—593 — українські народні оповідання про Соломона; переказ їх змістів; бібліографічні замітки.

Vogt F. Die deutschen Dichtungen von Salomon und Markolff. Bd. I. 1880.

Vogt F. Neue Beiträge zur Geschichte der Salomonsage. — Arch. für slav. Philol., 1882, стор. 393—411.

Халанский М. Г. К вопросу о заимствованиях в южнославянском народном эпосе. Сказания об увозе Соломоновой жены и песни о похищении жены Марка Кралевича.— Рус. филолог. вестн., 1884, № 1, стор. 99—115.

Паралелі до повістей про Соломона.

Богородский Я. Соломон внебиблейский.— Православн. собеседн., 1884, ч. III, стор. 243—270.

Зміст сказаній про Соломона; їх стосунок до біблійного оповідання.

Сумцов Н. Ф. Очерк истории южнорусских апокрифических сказаний и песен.— Киев. стар., т. XVIII, 1887, июнь—июль, стор. 265—168; т. XIX, сентябрь, стор. 1—54; ноябрь, стор. 401—455.

На стор. 264—268 — відображення повісті про Соломона в українській народній поезії.

Веселовский А. Н. Шведская баллада об увозе Соломоновой жены.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1896, кн. 1, стор. 66—80.

Аналіз думки проф. Шюка про руське джерело балади.

Дикарев М. А. О царских загадках.— Этнограф. обозрен., кн. 31, 1896, стор. 4—55.

Сказаніє про Соломона та царицю южську основане на III книзі Царств; Соломону приписується у народній традиції складання Голубиної книги.

Соколов М. И. Сборник старинных русских повестей в рукописи XVIII в.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. III, 1902, стор. 4—5 (протоколи).

В цьому рукопису сказаніє про Соломона викладено казковим стилем; характеристика повісті.

Потанин Г. Н. Сага о Соломоне. Восточные материалы к вопросу о происхождении саги. Томськ, 1912. 8+186 стор.

На стор. 111—122 — східні паралелі до сказанія про викрадення жони Соломона.

Яцимирский А. И. Библиографический обзор апокрифов в южнославянской и русской письменности. (Списки памятников). Вып. 1. Апокрифы ветхозаветные. Пг., 1921.

На стор. 195—203 — перелік списків повісті про Соломона.

Mazon A. Le nom chamir dans la légende vieux-russe de Salomon et Kitovras. Париж, 1925 (Сб. в честь Paul Boyer), стор. 107—114.

Mazon A. Le centaure de la légende vieux-russe de Salomon et Kitovras.— Revue des études slaves, т. VI, № 1—2, 1927, стор. 42—62.

Багрий Л. К вопросу о путях распространения легенд о мудром Соломоне.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. статей в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 241—244.

Кавказ — шлях проникнення легенд із Сходу на Захід; характеристика п'яти циклів сказанія; зберігання Соломоном рис талмудичного образу.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 323—324 — бібліографія; вказано київські списки сказаній про Соломона.

Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. М. Древнерусская повесть...

На стор. 107—113 — література питання: реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 144—147 — література питання; реєстр рукописів твору.

Сонхос цар

II

Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI—XVIII веков. К истории украинской повести XVII в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. СІ, № 2, 1926, стор. 101—139.

На стор. 105 — відомості про український список повісті про царя Сонхоса.

Стефаніт і Іхнілат

I

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 333—344 — текст повісті Стефаніт і Іхнілат без загол. (поч.: «Стефанит же рече: како можеши повредити лва...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 148—169 — характеристика східних та західних версій повісті; перелік руських списків; порівняння складу руського тексту з грецьким.

Daničić G. Indijske priče prozvane Stefanit i Ihnilat.— Starine, кн. II (Загреб), 1870, стор. 265—310.

Текст Сьписание о притьчах Стефанида и Ихнилата (поч.: «Притча а о купцѣ...», за рукоп. XVII ст., з варіантами за рукоп. XVI ст.).

Индийские басни и сказки Бидпаия и Локмана. Переведены на турецкий язык Али-Челеби-Бен-Салее. Начало перевода на французский язык сделано М. Голландом и окончено Кардоном. Русский перевод обработан В. М. К., 1876. 83 стор.

Видання тексту.

Стефанит и Ихнилат. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № XVI, 1877, і № XXVII, 1878. 67+117 стор.

На стор. I—32 — передмова Ф. Булгакова: історія повісті на Сході, грецькі і слов'янські списки; на стор. 33—36 — опис рукопису XVII—XVIII ст, за яким друкується повість; на стор. 37—65 — витяги із перекладу Бориса Волкова Политические и нравоучительные басни Пильпая; на стор. 66—67 — передмова до тексту; на стор. 1—69 — текст Сказаніе о притчах списаніе Антиоха великаго, друзіи же мнѣша Іоанна Дамаскина зѣло пѣснотворца канонoм еже о звѣрех, нарицаемых Стефанида Ихнилада (поч.: «Первый вопрошен бысть вопрос царев...», за рукоп. XVII—XVIII ст.); на стор. 91—117 — примітки.

Викторов А. Е. Собрание рукописей В. И. Григоровича. М., 1879. 2+60+14 стор.

На стор. 43—44 — характеризується список Григоровича як найдавніший (XIII—XIV ст.); видано уривок про піфіку, який доповнює грецькі та слов'янські тексти повісті.

Стефанит и Ихнилат. СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № LXIV, 1880, і № LXXVIII, 1881. XXXI+81 стор. +4 табл.

На стор. I—XXV — передмова А. Вікторова: характеристика сербської і болгарської редакцій повісті і руських списків, які походять від болгарських; слов'янський текст походить від окремої грецької редакції; на стор. XXVII—XXXI — зміст повісті; на стор. 1—81— тексти: 1) Списаніе Сифа Антиоха друзии же мнѣша як Іоана Дамаскіна зѣло пѣснотворца еже о звѣрех нарицаемых Стефаніта Ихнилата» (поч.: «Притча прьваа вьпрос царев ..», за рукоп. 1479 р., болгарсько-руським); 2) О причах съписание Сифа Аидіоха, друзі же мнеше, яко суть Дамаскіна Іованна, зѣло пѣснотворца еже о звѣрех нарицаемиих Стефаиита Ихнилата (поч.: «Царь Индіискы вьпраша некоего...», за рукоп. 1472 р., сербськ.); 3) С... Аидиоха ини же... Дамаскина зело... зверех притча аесись... ероу име единому Стеф... хнаать хнилать а оука... их хоувьствехь (поч.: «Неко... цароу иньдиискоу от своих...», за рукоп. XIII—XIV ст., сербськ.).

Рец.: *Jagić* V. Die neuesten Publicationen der russischen Gesellschaft der Bibliophilen. — Arch. für slav. Philol., т. V, 1881, стор. 682—684.

Аттая М. О., Рябинин М. О. Книга Калила и Димна, перев. с арабского. М., 1889. 288 стор.

Передмова М. Рябініна про походжеиня та історію Каліли і Дімни; переклад арабського тексту повісті.

Рец.: *Пыпин Н. А.*— Вестн. Евр, 1890, № 1, стор 434—436.

Гепенер М. В. До історії старої української повісті («Стефаніт та Іхнілат» за рукописом Всенародної бібліотеки України в Києві).— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XII, 1927, стор. 40—47.

На стор. 43—47 — текст твору (без початку і кінця, за дефектним укр. рукоп. XVI—XVII ст.); у статті — стосунок уривків українського списку до арабських і західноєвропейських редакцій повісті.

II

Benfey Th. Pantschatantra. Т. I. Лейпціг, 1859.

Про джерела, розповсюдження та мандрування окремих епізодів циклу Каліла та Дімна.

Смирнов С. Стефанит и Ихнилат. Очерк из истории странствующих сказаний.— Филолог. зап., 1879, вып. III, стор. 1—30.

Історія повісті про Стефаніта і Іхнілата на Сході, Заході та в руських списках.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 420—422 — уривки слов'янського перекладу з грецької мови відомі в XIII ст.; історія сюжету (розділ написано О. Веселовським).

Landau M. Die Quellen des Dekameron. 2 Aufl. Штуттгарт, 1884,

На стор. 5—19 — вплив повісті на Декамерона Боккаччо.

Соболевський А. И. Южнославянское влияние на русскую письменность в XIV—XV вв. СПб., 1894. 30 стор.

На стор. 22 — перелік найдавніших списків повісті XIV—XV ст. ст.; вказано, що в рукописі Григоровича XIII—XIV ст. міститься текст перекладу, зробленого значно раніше.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 895—897 — сюжет повісті про Стефаніта і Іхнілата міжна-

родний; грецька версія належить до східної групи; бібліографія видань та досліджень про повість.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I. Изд. 2-е. СПб., 1902. XI+537 стор.

На стор. 517—519 — підсумки вивчення повісті.

Рыстенко А. В. К истории повести Стефанит и Ихнилат в византийской и славянорусской литературах.— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., вып. X, 1902, стор. 237—280.

Історія повісті на Сході; оригінал грецької редакції — арабський; слов'янський переклад був один, зроблено його з короткої грецької редакції у Болгарії в XII або на поч. XIII ст.; кращий текст у списку Севастьянова.

Описание рукописей кн. П. П. Вяземского. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CXIX, 1902. XI+572+XXVIII стор.

На стор. 201—206 — бібліографічні примітки Вяземського до окремих притч повісті за рукоп. XVIII ст.

Крымский А. Е. О Калиле и Димне, Варлааме и Иоасафе и Синдибадовой книге.— Труды по востоковед., вып. VIII, М., 1904, стор. LX—LXXX; 1905, стор. LVII—LXXX.

Літературна історія збірника Каліла і Дімна; характеристика перекладу повістей, зробленого з грецької мови в XIII ст.

Иконников В. С. Опыт русской историографии. Т. III, кн. 2. К., 1908. 2 ненум.+III+I ненум.+1057—1955+I ненум.+IX+XI стор.

На стор. 1833 — відголоси повісті про Стефаніта і Іхнілата у Новой повести о преславном Российском царстве.

Рыстенко А. В. Парижские списки повести Стефанит и Ихнилат.— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., вып. XVI, 1908. (Є окремий відбиток).

Характеристика редакцій грецьких текстів повісті.

Рыстенко А. В. Стефанит и Ихнилат по греческим спискам Мюнхенской королевской библиотеки.— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., вып. XVI, 1908. (Є окремий відбиток).

Характеристика грецьких списків.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 339—342 — джерела, історія і зміст повісті.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 96—97 — характеристика, аналіз і зміст повісті Стефаніт і Іхнілат.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 321—323 — бібліографія; перелік київських списків повісті про Стефаніта та Іхнілата.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 63—69 — доля сюжету повісті про Стефаніта та Іхнілата; болгарський переклад — один чи два — був зроблений у XIII ст.; вдруге, можливо, у XIV—XV ст.; на Русь цей переклад прийшов під час другого південнослов'янського впливу; у слов'янському перекладі посилено християнський елемент; зміст повісті; відображення повісті у народних казках.

Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. М. Древнерусская повесть...

На стор. 113—118 — література питания; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. II, ч. 1...

На стор. 182—184 — аналіз і характеристика повісті про Стефаніта і Іхнілата.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 150—151 — література питания; реєстр рукописів твору.

Три младенці, яких ошукала вдова

I

Памятники старинной русской литературы, издаваемые гр. Г. Кушелевым-Безбородко, под ред. Н. Костомарова. Вып. 1—2. СПб., 1860. 3 арк.+482 стор.

На стор. 481—482 — текст Приповѣсть о трех младенцах како ошукала их одна вдова своими фортелями барзо штучне (поч.: «В едном мѣстѣ славном был мѣщанин можный...», без дати).

II

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 134—135 — зміст повісті про трьох младенців, яких обдурила одна вдова.

Тристан

I

Бодянский О. М. О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1 (год первый), стор. 27—39.

На стор. 27—29 — уривки тексту повісті про Тристана за Познанським рукописом XVI ст.; на стор. 26 і 31 — короткі звістки про повість.

Веселовский А. И. Из истории романа и повести. Материалы и исследования. Вып 2. Славяно-романский отдел.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLIV, 1888, № 3, стор. 1—361+1—262, (прилож.).

На стор. 1—127 (прилож.) текст повісті Починается повѣсть о витезях с книг сэрбъских, а звлаща о славном рыцэры Трысчане, о Анцалоте и о Бове и о иншых многих витезех добрых (поч.: «Был король імением Клевдас...», за Познанським рукоп. XVI ст.); на стор. 132—228 — прототип повісті іде до французьких романів через італійську, далі сербську обробку.

II

Brückner A. Ein weissrussischer Codex miscellaneus der gräflich-Raczyńskischen Bibliothek in Posen.— Arch. für slav. Philol., т. IX, 1886, стор. 345—391.

Характеристика повістей Познанського збірника, їх мови; визначення літературного і культурно-історичного їх значения.

Чешихин В. Тристан и Изольда.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 66 півтом. СПб., 1901, стор. 841—842.

Пиксанов Н. К. Старорусская повесть...

На стор. 61 — бібліографія повісті про Тристаиа.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 160—161 — література питання; реєстр рукописів твору.

Троянська історія

(Див. Гвідо де Колумна)

Троянська притча

I

Востоков А. Х. Описание русских и словенских рукописей Румянцевского Музеума. СПб., 1842. III+899+3 стор.

На стор. 385—387 — текст Повесть о извѣствованных вещеи, еже о кралех причя и о рождених и пребываних (поч.: «Бѣше в пръвое врѣмя един крал...», уривок за копією XIX ст. з рукоп. 1350 р.); на стор. 743—744 — болгарська або сербська притча о кралєх перекладена з латинської мови або якої-небудь іншої західної; ця редакція увійшла в хронографи і відрізняється від Троянської історії Гвідо де Колумни.

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 306—316 — текст Повѣсть о создании и плѣиеиии Тройском и о конечном разорении еже бысть при Давидѣ, царѣ Иудейском (поч.: «Бяше в первая времена царь нѣкии именем Придешь...», за рукоп. XVII ст.); иа стор. 50—62 — характеристика грецьких і слов'янських сказаній про Трою.

Jagić V. Primeri starohrvatskoga jezika. T. II. Загреб, 1866.

На стор. 180—184 — уривки тексту Троянської притчі без заголовка (поч.: «Бѣше крал именем Приеш...», за рукоп. 1468 р.).

Попов А. Обзор хронографов русской редакции. Т. I. М., 1866. IV+227 стор.

На стор. 125—126 — уривки тексту без загол. (поч.: «Бѣяше в первое время един крал, еже ся зовяше Пришед крал...», за рукоп. ДПБ, № 1497, без дати).

Jagić V. Prilozi k historiji književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga.— Arkiv za povjestnicu jugoslov., кн. IX (Загреб), 1868, стор. 121—136.

Текст без загол. (поч.: Бѣше 1 крал именем Приеш..», в кирилівській транскрипції за глаголицьким рукоп. Кукулевича 1468 р.); цей текст буквально збігається з рукоп. Румянц. музею і дає копію ватіканського рукопису хроніки Манасії.

Miklošič F. Trojanska priča bugarski i latinski.— Starine, т. III, 1871, стор. 156—187.

Текст Повѣсти о извѣствованныих вещей еже о кралех причя и о рождених и прѣбываних (поч.: «Бѣше вь прьвое врѣмя един крал...», за рукоп. Ватіканськ. бібл. 1350 р. з латинським перекладом); на стор. 148—156 — аналіз мови згаданого рукопису; словник власних імен і географічних назв; література питання про Троянську притчу.

Веселовский А. Н. Из истории романа и повести. Материалы и исследования. Вып. 2. Славяно-романский отдел.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLIV, 1888, № 3, стор. 1—361+1—262.

На стор. 101—121 — текст без загол. (поч.: «Бѣяше в первое время един крал, иже ся зовяше Пришед крал...», за рукоп. ДПБ, № 1497); на стор. 25—100 — бібліографія; західні паралелі; повість перекладена з латинської або романської мови в Боснії або північній Далмації.

Гудевъ П. Т. Българския ржкописъ въ Ватиканъ.— Сборн. за народ. умотвор., наука и книж., кн. VI, (Софія), 1891, стор. 345—357.

Текст Повѣсти о извѣствованныих вещей, еже о кралех причя и о рождених и прѣбываних (поч.: «Бѣше вь прьвое врѣмя един крал. », за рукоп. Ватіканської бібліотеки 1350 р. з латинським перекладом). Рец.: *Лавров П. А.*— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. I, 1895, стор. 5 (протоколи).

Каранов Е. Паметници отъ Кратово. Троянская повѣсть.— Сборн. за народ. умотвор., наука и книж., кн. XIII, 1896.

На стор. 273—274 — уривок тексту (поч.: «Александръ расте в дому отца своего...», за македонським збірником Кратова, без означення ст.).

Bibljoteka pisarzów polskich. T. 31. Краків.

Видано польський стародрук Historja Trojańska (1563 р.)

II

Вяземский П. П. Замечания на Слово о полку Игореве. СПб., 1875. XLVI+517+105 стор.

На стор. 19—34, 83—88 — історія сказаній про Трою на Заході.

Jagić V. Ein Beitrag zur serbischen Annalistik mit literaturgeschichtlicher Einleitung.— Arch. für slav. Philol., г. II, 1877.

На стор. 21—25 — співвідношення болгарських і сербських списків притчі Троянської; чи був їх оригінал написаний латинською мовою — не вирішено.

Syrku P. Zur mittelalterlichen Erzählungsliteratur aus dem Bulgarischen.— Arch. für slav. Philol., т. VII, 1883.

На стор. 79—81 — відображення Троянської притчі у Слове о ветхом Александре.

Рец.: *Веселовский А. Н.* Болгарские повести Букурештского сборника.— ЖМНП, ч. CCXXXI, 1884, январь, стор. 76—77.

Greif W. Die mittelalterlichen Bearbeitungen der Trojanersage. Марбург, 1886. VIII+292 стор.

Рец.: *Wesseloffsky A.* Die altslavische Erzählung vom Trojanischen Kriege.— Arch. für slav. Philol., т. X, 1887, стор. 27—42 (або Из истории романа и повести, т. II).

Gaster M. Ilchester lectures on greco-slavonic literature... Лондон, 1887.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, ч. CCLV, 1888, март, стор. 235—241. (Західні паралелі до окремих епізодів Троянської притчі, оригінал слов'янського перекладу — латинський або романський, перекладений в Сербії чи Далмації).

Цоневъ Б. За происхождението на «Троянска притча».— Сборн. за народ. умотвор., наука и книж., кн. VII (Софія), 1892, стор. 224—244.

В основі всіх чотирьох редакцій історії про Троянську війну лежить спільне джерело; слов'янська обробка грецької хроніки має сліди проміжного латинського тексту.

Мочульский В. Zur mittelalterlichen Erzählungsliteratur bei den Südslaven.— Arch. für slav. Philol., т. XV, 1893, стор. 371—378.

Відображення Троянських сказаній в Слові про ветхого Олександра.

Марковский М. Антоний Радивиловский, южнорусский проповедник XVII в.— Унив. изв., 1894, октябрь, стор. 95—118. (Є окремий відбиток).

На стор. 112—114 — Троянське сказаніє.

Istrin V. Beiträge zur griechisch-slavischen Chronographie.— Arch. für slav. Philol., т. XVII, 1895, стор. 416—429.

Троянська притча руських хронографів складена на слов'янському грунті з різних джерел; порівняння румунських і грецьких версій доводить, що обидві вийшли з одного джерела.

Krumbacher K. Geschichte der byzantinischen Literatur...

На стор. 844—845 — характеристика Троянських сказаній у грецькій літературі.

Сырку П. К истории исправления книг в Болгарии в XIV в. Т. I, вып. 1, СПб., 1898. 609 стор.

На стор. 422—430 — у ватіканському кодексі вставлена Троянська історія під загол. Повѣсти о извѣствованных вещей еже о кралѣх причя и о рождених и прѣбываних» не перекладена, а складена слов'янином чи болгарином у XIV ст.; підсумки тлумачень про повість.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I. Изд. 2-е. СПб., 1902. XI+537 стор.

На стор. 429—502 — підсумки вивчення всіх різноманітностей Троянських сказаній на руському грунті.

Пташицкий С. Л. Обзор материала по истории средневековой повести в Польше.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, 1902, кн. 1, стор. 319—358.

На стор. 342—343 — указано польські і українсько-білоруські переклади Троянської притчі у бібліотеках Польщі.

Bernacki L. Przyczynki do dziejów najdawniejszej powieści polskiej.— Pamietn. literac., т.II, 1903. (Є окремий відбиток, Львів, 1904).

На стор. 32—33 — Троянська притча була одним з перших друкованих видань Польщі.

Соболевский А. И. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Унив. изв., 1904, ноябрь, стор. 1—6.

Оригінал Троянської притчі — латинський.

Рец.: *Кузеля З.*— ЗНТШ, т. LXV, 1905, стор. 8—9 (бібл.).

Истрин В. М. К истории заимствованных слов и переводных повестей (по поводу статьи А. И. Соболевского).— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., вып. XIII, 1905.

На стор. 6—7 — не заперечуючи Соболевському про визнання латинського оригіналу Троянської притчі, автор вважав доказ на основі форм власних імен, які стають традиційними, недостатнім.

Соболевский А. И. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Eranos. Сборн. статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича. К., 1906, стор. 38—43.

На стор. 42 — оригінал Троянської притчі латинський або романський.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии. X. Из истории заимствованных слов и переводных повестей.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, 1910, № 3. V+287 стор.

На стор. 190—191 — оригінал Троянської притчі латинський або романський.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 328—330 — літературна історія, зміст і характеристика Троянської притчі.

Карский Е. Ф. Белорусы. Т. III. Очерки словесности белорусского племени. 2. Старая западнорусская письменность. Пг., 1921. 246 стор.

На стор. 66—69 — характеристика українсько-білоруських списків Троянської притчі.

Krzyżanowski J. Romans pseudohistoryczny w Polsce wieku XVI. Краків, 1926. (Prace historyczno-literackie № 25).

На стор. 95—128 — розділ про Троянську історію.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 319 — бібліографія, перелік київських списків Троянського сказанія.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 34—43 — найдавніший переклад Троянської притчі прийшов на Русь у складі хроніки Малали; ця повість заснована на

творах Диктиса; зміст; друга Притча о кралех прийшла в полов. XV ст. разом з хроікою Манасії через Пахомія Логофета; зміст; її відголоси є у повісті про взяття Царграда 1453 р.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. М.** Древнерусская повесть...

На стор. 118—123 — література питаиия; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 161—163 — література питаиия; реєстр рукописів твору.

Троянські діяння

(Див. також Іоаин Маллала)

I

Калайдович К. Иоанн эксарх болгарский. М., 1824. VI+2+222 стор.

На стор. 178—188 — уривки тексту Троянського діяиия (поч.: «В лѣто же Давида царствова в Илиграде, сиречь в Фругиистеи страие, Приим...», за рукоп. XV ст.).

Истрин В. М. Хроника Иоанна Малалы в славянском переводе. Книга пятая. Одеса, 1909.

На стор. 1—36 — текст Трояиського діяиня (поч.: «В лѣто же Давида царствова в Илиграде, сиречь в Фругиистеи стране, Приим...», за рукоп. XV ст.).

II

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 50—53 — характеристика грецьких оповідаиь про Трою; повість Малали осиоваиа иа творі Диктіса; це иайраиіша версія оповідаиня про Трою, відома уже в Київській Русі.

Возняк М. Історія української літератури. Т. I...

На стор. 99 — Трояиська війиа; історико-літературиа характеристика і зміст.

Орлов А. С. Переводные повести...

На стор. 34—38 — иайдавиіше сказаніє про Трою иа Русі — розповідь хроіки Малали — основана иа творі Диктіса; зміст сказаиія.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 83—84 — література питаиня; реєстр рукописів твору.

История русской литературы. Т. I...

На стор. 151—153 — аиаліз повісті про Трояиські діяиня.

Цар, який ходив красти

I

Франко Ів. З уст народа.— Житє і слово, т. IV, 1895, стор. 172—173.

Текст усного запису повісті про царя, що ходив красти; короткий коментар до повісті.

Гнатюк В. Легенди з Хітарського збірника (1-ї пол., XVIII в.).— ЗНТШ, т. XVI, 1897, стор. 1—38.

На стор. 4—9 — текст твору Повѣсть о єдином короли, который ходив со злодѣем вночи красти. Єсли бы был красти не пошол, то бы был изгинул злою смертію (поч.: «Был нѣкоторый кроль барзо добрый...», із згаданого рукоп.); усний варіант цього ж оповідання, передрукований із Житя і слова (поч.: «Буў йиден царь на сьвітѣї...»); паралелі до цього твору; він послужив основою для драми Ів. Франка Сон князя Святослава.

II

Возняк М. Історія української літератури. Т. III...

На стор. 135—136 — зміст оповідання-легенди про царя, що ходив красти.

Шахаїші (Сни Мамера)

I

Сборник с лицевыми изображениями и с крюковыми пометами «На рѣках Вавилонских». СПб., вид. Общ. любит. древн. письм., № XV, 1877.

На стор. 385—386 — текст О некотором мудреце Ерихонском именем Мамера. Слово о последних днех и летех (поч.: «Не в коих странах град бе...», за рукоп. XVIII ст.).

Веселовский А. Н. Слово о двенадцати снах Шахаиши по рукописи XV в.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XX, 1879, № 2, стор. 4—10.

Текст без загол. (поч.: «Бысть в некоих странах...», за рукоп. 1470 р.); повість в XV ст. запозичена иа Сході; східні паралелі до неї.

Срећковић П. Неколико српских споменика.— Споменик. т. XV (Бєлград), 1892, стор. 28—30.

Текст Слово Таикиша цара о провидению сновь (поч.: «Беше ва Ерионе царь именемь Таикишь...», за рукоп. XVIII ст.).

Истрин В. М. Откровение Мефодия Патарского и апокрифические Видения Даниила в византийской и славянорусской литературе.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1897, кн. 2, стор. II+1—250; кн. 3, стор. 251—329; кн. 4, стор. 1—131; 1898, кн. 1, стор. 133—208+II+II. (Є окремий відбиток).

На стор. 248—250 — текст Повесть како видех царь Мамер единой нощи 12 снов (поч.: «Бе не в коих странах древнии град...», за рукоп. XVII ст.); в статті вказується, що сон царя у цьому рукописі містить у собі виписки з інтерпольованої редакції откровенія.

Polivka J. Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. Dvanaset snova cara Šahinšaha.— Starine, т. XXI, (Загреб), 1899, стор. 188—194; т. XXII, 1891, стор. 157—160.

Текст Слово Шакыша сказание како виде 12 сьновь вь едину нощь (поч.: «Први саиь еже видѣ: бѣ царь...», за рукоп. XV ст.); у статті: в руську літературу повість про сни Мамера прийшла з слов'янського півдня; в XXII т. (стор. 157—160) — текст Слово о 12 съновех (поч.: «Видѣ царь Харанъ въ едину нощъ...», за рукоп. XVI ст.).

Рыстенко А. В. Сказание о двенадцати снах царя Мамера в славянорусской литературе.— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XIII, 1904.

На стор. 75—101 — текст Повесть како видех царь Мамер единой нощи 12 снов (поч.: «Бе ие в коих странах древиин град...», за рукоп. XVII ст.); на стор. 102—112 — текст Слово о последиих днех века сего. Видение царя Мамера о двунадесяти снах (поч.: «Бяше в некоторых странах далнихь...», за рукоп. XVII ст.); в статті — повість східного походження; до нас прийшла з Сербії; списки мають дві редакції.

Рыстенко А. В. Addenda к статье о 12 снах царя Мамера (Одеса).— Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив., т. XIV, 1905. (Є окремий відбиток).

На стор. 16—25 (відб.) — текст Слово некоего мудреца иерихонскаго о 12 снах еже видих во едину нощ пресловущаго града Иерихона царь Шахайша; видя сия сны зело предивны о последним времени о антихристове царстви (поч.: «В некоих страна града Ерихона...», за рукоп. XVIII ст.); в статті — додатки до історії тексту в руських списках.

Рыстенко А. В. Фроловский список «Снов Шахаиши».— ЖМНП, ч. XIII, 1908, январь, стор. 114—117.

Текст Сказание римского царя Шахаиша о двунадесяти синѣх. И отвѣт философа Мамера мудьреца (поч.: «Сей Шахаиша царь видя дванадесят снов...», за рукоп. XVII ст.); коротка характеристика окремих місць твору; опис списку.

Потапов П. К литературной истории «Сказания о 12 снах царя Шахаиши».— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. CI, 1928, № 3 (Сб. ст. в честь акад. А. И. Соболевского), стор. 120—129.

На стор. 124—129 — текст повісті (поч.: «Бѣше царь в градѣ Іеріхонѣ...», за сербськ. рукоп. XVI ст.); питання про шляхи переходу сказання в слов'яноруську літературу не вирішене; руські списки архаїчніші за сербські; в Сербію сказання перейшло з Болгарії; література питання.

II

Пыпин А. Н. Очерк литературной истории старинных повестей...

На стор. 123—124 — перелік списків снів Мамера.

Wesseloffski A. Sagenstoffe aus dem Kandjur.— Russ. Revue, 1876, зош. 3, стор. 291—299.

Аиаліз пізніших редакцій повісті про снн Мамера; хрнстнянські інтерполяції в иій.

Булгаков Ф. Энциклопедический сборник XVIII в.; библиографические сведения о сказаниях Соломоновых, о снах царя Шигаиши и повести о вине.— Отчет о деятельности Общ. любит. древн. письм. за 1877 г. СПб., 1877, стор. 1—9.

Булгаков Ф. Сказания о страстях господних.— Пам. древн. письмен. Доклады 1878—79 гг. Доклад комитета 16 дек. 1878 г. с 11 приложен., стор. 166—167.

Відомості про спнски повісті про сии Мамера у рукоп. Амфілохія і відміни від списків видания Общ. любит. древи. пнсьм.: це дві редакції.

Галахов А. История русской словесности...

На стор. 431— першоджерела повісті про сии Мамера — іидійські; у пізиіших її редакціях відчувається свідома християиська переробка (розділ написаио О. Веселовськнм).

Gaster M. Ilchester lectures on greco-slavonic literature... Лондон, 1887.

Рец.: *Веселовский А. Н.*— ЖМНП, ч. CCLV, 1888, март, стор. 228—230. (Переклад повісті про син Мамера зроблено ие з грецької мови, а з східиого орнгіиалу).

Веселовский А. Н. Разыскания в области русского духовного стиха. Вып. V.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLVI, 1890. 376+106 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1889).

На стор. 160 і далі — легендарні паралелі до повісті про дваиадцять снів Мамера.

Ольденбург С. К вопросу об источниках слова о двенадцати снах Шахаиши.— ЖМНП, ч. CCLXXXIV, 1892, ноябрь, стор. 135—140.

Архангельский А. С. К истории южнославянской и древнерусской апокрифической литературы.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1899, стор. 101—147.

Вказаио південиослов'яиський список повісті про 12 снів Шахаїші.

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. II...

На стор. 487—489 — підсумки внвчення повісті про 12 снів Мамера; питания про візаитійський чи безпосередиьо східний оригіиал повісті не вирішене.

Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII вв. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903, прилож. № 1. VIII+460 стор. (Є окремий відбиток).

На стор. 436— переклад повісті про 12 сииів Шахаїші зроблено у домоигольський період з грецької мови.

Истрин В. М. Исследования в области древнерусской литературы. СПб., 1906.

На стор. 224 — повість про 12 снів Мамера за мовою відноснться до літератури далматського узбережжя; якщо підтвердиться, що воиа з'явилась иа Русі ие пізиіш XIII ст., то це факт, що Русь мала самостійні стосуики з далматським узбережжям.

Сухомлинов М. И. О преданиях в древней русской летописи.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXV, 1908, № 1, стор. 248—272.

На стор. 251—254 — зміст повісті сни Мамера.

Ольденбург С. Ф. Сны Кеида, царя Конодожского и сны царя Шахаиши.— В кн.: Истор.-литерат. сб., посв. В. И. Срезневскому. Л., 1924, стор. 47—54.

Взаємозв'язок цих снів.

Назаревський О. Знадоби до історії давньої повісті...

На стор. 323 — бібліографія; вказано один київський список сказання про 12 снів Мамера.

Орлов А. С. Древняя русская литература...

На стор. 194—198 — сказаніє про сни царя Шахаїші прийшло на Русь в XIII—XIV ст. з західної Сербії; інтерес до нього, можливо, зв'язаний з тяжкими часами татарщини; основа сказання — східна; у слав'яноруських списках намічається дві редакції; зміст першої редакції.

Адрианова-Перетц В. П. и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть...

На стор. 86—94 — література питания; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 167—170 — література питання; реєстр рукописів твору.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы...

На стор. 212—213 — аналіз снів Шахаїші; література питання.

Юда зрадник

I

Сказаніе учителя церковнаго Іеронима святаго о Іюдѣ предателѣ господа нашего Ісуса Христа. К., [кін. XVII ст.?]. 6 стор.

Безсонов П. Калеки перехожие. Сборник стихов и исследований П. Безсонова. Вып. IV. М., 1863. 4+XLVIII+2+252 стор.

На стор. 210—214 — текст сказанія про Іуду (Ієроніма) (поч.: «Бысть некий муж во Иерусалиме...», за рукоп. «Страстей» із євангелія Воскресенської церкви в Путивлі).

Тихомиров Д. Житие Иуды беззаконнаго.— Руководство для сельских пастырей, 1879, № 13, стор. 337—342.

Текст (поч.: «Житие беззаконнаго Иуды...», за рукоп. «Страстей»).

Вяземский П. П.— Пам. древн. письм. Вып. IV. СПб., 1800.

На стор. 138—142 текст Сказание неложное от мужа праведна и свята западныя церкве учителя Иеронима о Июде бывшем предателе господа нашего Иисуса Христа списанное сице начинается (поч.: «Бысть некии муж во Иеросалиме...», за рукоп. «Страстей» Суворова).

Сумцов Н. Ф. Очерки истории южнорусских апокрифических сказаний и песен.— Киев. стар., т. XVIII, 1887, июнь—июль, стор. 215—268; т. XIX, сентябрь, стор. 1—54; ноябрь, стор. 401—455.

На стор. 48—50 — легенда про Іуду.

Порфирьев И. Я. Апокрифические сказания о новозаветных лицах и событиях по рукописи Соловецкой библиотеки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LII, 1890, № 4.

На стор. 231—235 — текст Сказание неложно от мужа праведна и свята западныя церкве великаго учителя Иеронима о Июде предатели бывшем господа нашего Иисуса Христа (поч.: «Бысть некий муж...», за рукоп. Великого Зерцала XVII ст.).

Соловьев С. В. Историко-литературные этюды. К легендам об Иуде предателе. Т. I. Харків, 1895.

В прилож. № VII, стор. 187—190 — текст Сказание учителя церковнаго Иеронима о Июде предателе господа нашего Иисуса Христа (поч.: «Бысть некий муж во Иерусалиме именем Рувим...», за рукоп. Погодіна № 1958, вік не указано, без кінця); на стор. 149—182 — характеристика різних легенд про Іуду; їх джерела; історія повістей про кровозмісника; європейські аналогії до повісті про Іуду-кровозмісника.

Istrin V. Die griechische Versio der Judas Legende.— Arch. für slav. Philol., т. XX, 1898, стор. 605—619.

Грецький текст повісті про Іуду.

Суворов Е. Религиозно-народные поверья и сказанья.— Живая старина, 1899, в. III.

На стор. 391—392 — усний варіант повісті про Іуду зрадника.

Франко Ів. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко. Т. II. Апокрифи новозавітні А. Апокрифічні євангелія. Львів, 1899. LXXVIII+443 стор. (Пам. укр.-рус. мови і літерат., т. II).

На стор. 343—346 — текст без загол. Сказанія Ієроніма про Іуду (поч.: «Бысть нѣкій муж во Іерусалимѣ...», за рукоп. Яремецького-Білахевича XVIII ст., з варіантами з Сокольського рукоп.); на стор. 346—348 — текст про Іуду без загол. (2-а ред.) (поч.: «Был един человѣк в мѣстѣ Скарыотѣ...», за рукоп Ст. Теслевцьового XVIII ст.).

Драгоманов М. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Зладив М. Павлик. Т. IV. Львів, 1907. 339 стор.+18 малюнків (Збірник філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка, т. X).

В томі на стор. 1—196 — розвідка: Слов'янські переробки Едіпової історії; на стор. 120—123 — український текст повісті про Іуду (поч.: «Бисть нѣкий муж во Іерусалиме...», за рукоп. XVIII ст., з варіантами); на стор. 1—117, 57—59 — легенда про Іуду походить з Візантії через латинські переробки; слов'янські та західноєвропейські паралелі до неї.

Яцимирский А. И. К славянским легендам о кровосмешении.— Сб. Харьк. ист.-филолог. общ. (вид. в честь проф. Н. Ф. Сумцова «Пошана»), т. XVIII, 1909, стор. 404—411.

На стор. 404—411 — видано Слово о душевных исправлениях (поч.: «Кто не дивится и не чюдітся...», за двома рукоп. XVI ст., з вар.).

Смирнов А. М. Великорусские сказки Архива Русского географического общества. Т. I. Пг., 1917.

На стор. 129 — усний варіант повісті про Іуду.

Feifalik J. Studie zur Geschichte der altböhmischen Literatur. VI. Ueber die Bruchstücke einer altčechischen Kaiserchronik und über Legenda Aurea in der altčechischen Dichtung.— Sitzungsberichte der keiserlichen Akademie der Wissenschaften, Philosoph.-hist. Classe, т. XXXVII, Відень, 1858.

На стор. 86 — про чеську переробку повісті про Іуду.

Костомаров Н. И. Легенда о кровосмесителе. Исторические монографии. Т. І. СПб., 1872. 4+453+I+32 стор.

На стор. 313—315 — легенда про кровозмісника приєдналась до повісті про Іуду, яка приписується Ієроніму; переказ варіантів легенди у сербських та українських народних піснях.

Grabowski T. Podania o związkach między nojbliższym rodzieństwem.— Wisła, т. VI, 1892.

На стор. 298—299 — джерело повісті про Іуду — Візантія.

Соловьев С. Историко-литературные этюды.— Сб. Харьк. филолог. общ., т. VI, 1894, стор. XII—XIV.

Характеристика легенд про Іуду (резюме розвідки).

Иконников В. С. Максим Грек и его время. К., 1865. 2+346+IV стор. (відб. з Унив. изв. за 1865, 2-е вид., К., 1915).

На стор. 325—328 — короткі відомості про апокрифічні сказанія і легенди про Іуду зрадника; спростування їх у М. Грека.

Гудзий Н. К. К легендам об Иуде предателе и Андрее Критском.— Рус. филолог. вестн., т. LXXIII, 1915, стор. I—34.

На стор. 1—4, 7—21, 31—32 — зв'язок обох легенд; джерело легенди про Іуду — візантійська легенда; характеристика двох книжних редакцій і їх відображення в усній словесності.

Адрианова-Перетц В. П. и Покровская В. Ф. Древнерусская повесть...

На стор. 177—181 — література питання; реєстр рукописів твору.

Назаревский А. А. Библиография древнерусской повести...

На стор. 104—107 — література питання; реєстр рукописів твору.

Софонія рязанець

(Див. Повісті про Мамайове побоїще)

Софонія був рязанським священиком у кін. XIV чи на поч. XV ст. Автор Задонщини.

Храбр Чорноризець

Храбр був болгарським монахом, очевидно, у м. Солуні; писав до 930 р. Автор твору про слов'янські письмена.

I

Калайдович К. Иоанн, ексарх болгарский. М., 1824. VI+2+222 стор.+16 таблиць.

На стор. 189—192 — текст О письменех чрънориэца Храбра (поч.: «Прѣжде убо словѣне не имѣху книг.», за болг. рукоп. 1348 р, з вар. за виданням Бурцова 1637 р і Г. Новикова 1791 р.).

Бодянский О. О древнейшем свидетельстве, что церковно-книжный язык есть славяно-булгарский.—ЖМНП, ч. XXXVIII, 1843, отд. II., стор. 130—168.

На стор. 147—157 — текст Чорноризьця Храбра Сказанїє как състави святый Кирил словеном письмена противоу языкоу.

Срезневский И. Древние письмена славянские.— ЖМНП, ч. LIX, 1848, отд. II, стор. 18—66.

На стор. 32—49 — текст Чрьноризьца Храбъра отъвѣти о письменехъ, з коментарем.

Буслаев Ф. Историческая хрестоматия...

На стовп 425—430 — уривок із твору Чорноризця Храбра О письменех (за вид. Калайдовича із списку 1348 р); з коментарем

Вилинский С. Г. Сказание черноризца Храбра о письменах славянских. Одеса, 1901. 3+56 стор.

Література питання; детальний аналіз твору; текст

Рец.: *Н. П.* — ЖМНП, ч. CCCXXXIX, 1902, январь, стор. 193—203.

Багрий А. Вопрос о Сказании Черноризца Храбра и Киевские списки «Сказания».— Филолог. зап., 1912, вып. I, стор. 59—76; вып. II, стор. 261—275; вып. IV, стор. 571—580. (Є окремий відбиток, Вороніж, 1912).

На стор. 269—275 — текст сказанія (за списком XVI ст.); в статті велика література питання; огляд списків твору; аналіз його.

Рец.: *Н. П.*— Рус. филолог. вестн., т. LXVIII, 1912, стор. 468—471.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 года.— Унив. изв., 1913, январь, стор. 1—139. (Є окремий відбиток, К., 1912).

На стор. 61—71 — огляд списків із сказанієм Чорноризця Храбра, зроблений А. Багрієм; зауваження на окремі дослідження про Храбра; на стор. 69—71 — текст переробки статті Храбра — Преложенне грамотам (поч.: «Прежде всего бысть жидовская грамота...», за рукоп. XVII ст.).

II

[**Євгений Болховитинов**]. Словарь исторический .. Т. II.

На стор. 277 — згадка про Чорноризця Храбра і його твір Сказаніе о письменах славянских.

Филарет. Обзор русской духовной литературы...

На стор. 7 — короткі відомості про Храбра.

Соболевский А. И. К истории древнейшей церковнославян-

ской письменности.— Рус. филолог. вестн., т. XLVIII, 1902, стор. 108—133.

Чорноризець Храбр писав до 930 р., очевидно, в Солуні.

Соболевский А. И. Материалы и исследования в области славянской филологии и археологии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXVIII, №3, 1910. VI+287 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1910).

На стор. 131—133 — замітка: Когда и где писал черноризец Храбр? (Храбр писав у Солуні не пізніше 930 р.).

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. I...

На стор. 86—87 — біографічні дані і літературна спадщина Чорноризця Храбра.

Додатки

Курси історії літератури і загальні праці

Греч Н. И. Опыт краткой истории русской литературы. СПб., 1822. 4+VI+391+3 стор.

[Евгений Болховитинов]. Словарь исторический о бывших в России писателях духовного чина греко-российской церкви. Изд. 2-е, исправл. и умнож. Т. I. СПб., 1827. 343 стор.; т. II. СПб., 1827. 333+LXXVI стор. (1-е вид. СПб., 1818).

Максимович М. А. История древней русской словесности. Кн. I. К., 1839. 10+226+1 стор.

Полевой Н. А. Очерки русской литературы. Ч. 1—2. СПб., 1839; ч. 1. XLIII+466 стор.; ч. 2. VI+510 стор.

Евгений [Болховитинов]. Словарь русских светских писателей, соотечественников и иностранцев, писавших в России. Сочинение митр. Евгения. Т. I—II. М., 1845. Т. I. VI+328 стор.; т. II. 290+VI стор. (1-е вид. М., 1838).

Головацкий Я. Три вступительнии предподавания о русской словесности. Львів, 1849. 2+28+2 стор.

Wiszniewski M. Historia literatury polskiej. T. VIII. Краків, 1851. IV+504 стор.

Подано головним чином бібліографічні відомості про українських письменників XVI—XVIII ст.ст. Переклад книги російською мовою див. Очерк истории литературы и церкви западнорусской за XVI—XVIII ст. (с польского).— Киев. епарх. ведом., 1877, № 4, отд. второй, стор. 96—115; № 5, стор 138—149; № 6, стор. 161—173; № 7, стор. 190—204; № 11, стор. 310—325; № 12, стор. 354—359; № 17, стор. 437—452; № 20, стор. 526—540; № 21, стор. 573—590; 1878, № 1, стор. 22—36; № 4, стор. 130—144; № 6, стор. 191—194; № 9, стор. 266—274; № 11, стор. 321—335; № 14, стор. 409—418.

Шевырев С. П. История русской словесности, преимущественно древней. Ч. 1—4. М., 1858—1860.

Петраченко П. История русской литературы. Варшава, 1861. 144+3 стор.

Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. X, 1861—1863, стовп. 1—36; 81—109; 161—234; 273—373; 417—583; 593—704; 705—750 (указатель).

Реєстр всіх писемних руських пам'яток до 1400 р.

Буслаев Ф. Исторические очерки русской народной словесности и искусства. Сочинение Ф. Буслаева. Т. I. Русская народная поэзия. СПб., 1861. 8+IV+643 стор. Т. II. Древнерусская народная литература и искусство. СПб., 1861. 6+429 стор.

Пекарский П. П. Наука и литература в России при Петре Великом. Исследование П. Пекарского. Т. I. Введение в историю просвещения в России XVIII ст. СПб., 1862. 7+VI+578+1 стор.; т. II. Описание славянорусских книг и типографий 1698—1725 гг. СПб., 1862. 4+II+694+XXV стор.

Петров Н. И. О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии от начала ее до преобразования в 1819 г.— Труды Киев. дух. акад., 1866, № 7, стор. 305—330; № 11, стор. 343—388; № 12, стор. 552—569; 1867, № 1, стор. 82—118; 1868, №3, стор. 465—525.

Прыжов И. Малороссия (Южная Русь) в истории ее литературы с XI по XVIII век.— Филолог. зап., 1869, вып. I, стор. 1—16; вып. II, стор. 1—51. (Є окремий передрук, Вороніж, 1869).

Є український переклад Н. Вахнянина Малоросія (Южна Русь) і історія її літератури, почавши від XI до XVIII віку.— Правда (Львів), 1869, №№ 36—44; за рукописом І. Прижова з доповненням, відновленням зроблених царською цензурою купюр і деякими скороченнями передруковано у кн. *Мазуркевич А. Р.* И. Прыжов. Из истории русско-украинских литературных связей. К., Держлітвидав, 1958, стор. 166—220 (під заголовком Быт Малороссии по памятникам ее литературы с XI по XVIII век).

Рец.: *П. Т-евъ* [Драгоманов М.].— Вестн. Евр., 1870, июнь, стор. 754—801 (або Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Т. 1. Львів, 1899, стор. 1—47; або *Мазуркевич А. Р.* И. Прыжов..., стор. 368—412).

Сухомлинов М. О трудах по истории русской литературы.— ЖМНП, ч. CLVI, 1871, август, стор. 125—180.

Характеристика основних праць з історії руської літератури; питання методології історії літератури.

Макарий, митр. История русской церкви. Т. I—XII. СПб., 1872—1883 (і наступні видання).

Пыпин А. Н. и **Спасович В. Д.** История славянских литератур. Изд. 2-е. Т. I. СПб., 1879. VIII+448 стор.; Т. II. СПб., 1881. XXIV+449—1130+XIX стор.

У 1-му томі подано огляд української літератури.

Галахов А. История русской словесности древней и новой. Изд. 2-е, с перемен. Т. I. Отд. 1: Древнерусская словесность. СПб., 1880. IV+517 стор. (1-е вид. СПб., 1863, 1868, 1875).

У другому виданні окремі розділи писали О. Веселовський, О. Міллер, А. Кирпичников, П. Морозов.

Рец.: *Тихонравов Н. С.* Отчет о присуждении премии гр. Уварова. СПб., 1878 (рец. на 1-е вид); *А. С.*— Рус. филолог. вестн., т. IV, 1880, стор. 155—158.

Строев П. М. Библиологический словарь и черновые к нему материалы П. М. Строева. Приведены в порядок и изданы под ред. акад. А. Ф. Бычкова.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1882, № 4, стор. 1—532. (Є окремий відбиток, СПб., 1882).

Филарет. Обзор русской духовной литературы. 862—1863. Сочинение Филарета (Гумилевского), архиеп. черниговского. Изд. 3-е, с попр. и дополн. автора. Кн. 1 и 2. СПб., 1884. 8+511 стор. (1-е вид., X., 1859).

Сумцов Н. Ф. Характеристика южнорусской литературы XVII века.— Киев. стар., т. XI, 1885, январь, стор. 1—18.

Є література питання.

Малинин В. Общая характеристика развития русской словесности и отношение словесности усной к письменной.— Унив. изв., 1885, декабрь, стор. 127—142.

Огоновський О. Історія літератури руської. Написав Омелян Огоновський. Ч. 1. Львів, 1887. XVI+424+2 стор.

Рец.: *Пыпин А.* Особая история русской литературы.— Вестн. Евр., 1890, май; *Огоновський О.* Моєму критикові. Відповідь А. Пипінові на його статтю «Особая история русской литературы». Львів, 1890

Владимиров П. В. Вступительная лекция по истории русской словесности, чит. 7 сент. 1888 г.— Унив. изв., 1888, декабрь, стор. 1—16.

Франко Ів. Наші коляди.— Діло, 1889, №№ 278, 279, 281, 283, 286, 287. (Є окремий відбиток, Львів, 1890).

На стор. 9—16 (окр. відб.) — огляд української літератури XVI—XVIII ст.ст.

Владимиров П. В. Обзор южнорусских и западнорусских памятников письменности от XI до XVII ст.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 4, 1890, стор. 101—139 (отд. второй). (Є окремий відбиток).

Иконников В. С. Опыт русской историографии. В. С. Иконникова, проф. унив. св. Владимира. Т. I, кн. 1. К., 1891. VIII+1—269+100—882+CCXXII+VIII стор.; т. I, кн. 2. К., 1892. 883—1539+CCXXIII—CCCLXXI+1—149+X стор.; т. II, кн. 1. К., 1908. X+1056+XXXII+V стор.; т. II., кн. 2. К., 1908. III+1057—1955+XXXIII—XLIX+I—113+IX+XI стор.

Огляд джерел і досліджень про численні пам'ятки руської і української літератури, насамперед історичного характеру.

Владимиров П. В. Участие русской женщины в развитии народной словесности, древнерусской письменности и первые русские писательницы XVIII века.— Унив. изв., 1892, май, стор. 98—136.

Franko Iw. Charakterystyka literatury ruskiej XVI—XVIII w.— Kwartalnik historyczny, р. VI, 1892, стор. 693—727.

Рец.: Киев. стар., т. XXXIX, 1892, декабрь, стор. 500—501; *Кокорудз І.* — Діло, 1893, № 176, стор. 2.

Коцовський В. Пам'яті Маркіяна Шашкевича.— ЗНТШ, т. III, 1894, стор. 25—35.

Огляд історії української літератури з найдавніших часів.

Франко Ів. М. Шашкевич і галицько-руська література.— Житє і слово, т. II, 1894, стор. 147—153.

Характеристика історико-літературного процесу XVI—XVIII ст ст.

Сперанский М. Деление истории русской литературы на периоды и влияние русской литературы на юго-славянскую. (Вступительная лекция).— Рус. филолог. вестн., т. XXXVI, 1896, стор. 193—223.

Волков Н. В. Статистические сведения о сохранившихся древнерусских книгах XI—XIV веков и их указатель. Сообщение Н. В. Волкова. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CXXIII, 1897. 2+96 стор.

Франко Ів. Русько-українська література. Чернівці, 1898. 36 стор.

Переклад з чеської мови; первісно надруковано в журн. Slovanský Přehled (Прага), 1898, № 1, стор. 52—56; № 2, стор. 103—110; 1899, № 6, стор 293—302; передруки: газ. Буковина, 1898, № 131—134; 1899, № 41—42, 44—45; журн. Учитель (Львів), 1899, № 4, 5, 9, 20.

Рец.: *Флоринский Т.* Критико-библиографический обзор новейших трудов и изданий по славяноведению.— Унив. изв., 1898, ноябрь, стор. 217—219; *Доманицький В.*— Киев. стар., т LXIII, 1898, ноябрь. стор. 67—69; декабрь, стор. 103—104 (бібл.).

Архангельский А. К лекциям по истории русской литературы. Программа лекций с указанием источников и пособий.— Учен. зап. Казан. унив., год. LXV, 1898, кн. 9, стор. 1—38 (прилож.).

Пыпин А. Н. Россия. История русской литературы.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 55 півтом. СПб., 1899, стор. 581—634.

Додана велика література питання.

Драгоманов М. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Т. І. Львів, 1899. 260 стор. (Збірник філолог. секції Наукового товариства ім. Шевченка, т. II).

На стор. 1—47 — стаття Україна в її словесності (передрук у перекладі на укр. мову з журн. Вестн. Евр., 1870, июнь; підпис П. Т-евъ), що є відгуком на огляд І. Прижова Малороссия (Южная Русь) в истории ее литературы с XI по XVIII век, Вороніж, 1869; синтетичний огляд давньої української писаної і усної літератури.

Мезиер А. В. Русская словесность с XI по XIX столетие включительно. Библиографический указатель произведений русской словесности в связи с историей литературы и критикой. Кни-

ги и журнальные статьи. Ч. І. Русская словесность с XI по XVIII в. СПб., 1899. 2+II+IV+161 стор.

Подано матеріали про численних українських письменників.

Рец.: *Абрамович Д.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. V, 1900, кн. 4.

Житецкий П. Энеида Котляревского и древнейший список ее в связи с обзором малорусской литературы XVIII века. К., изд. «Киевской старины», 1900. 174+130 стор. (Відб. з Киев. стар., т. LXVII—LXVIII, 1899—1900).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXXVIII, 1900, стор. 24—41 (бібл.).

Владимиров П. В. Древняя русская литература Киевского периода XI—XIII веков К., 1900. IV+375+VIII+47+17+4+4+10+II стор.

Рец.: *Истрин В.*— ЖМНП, ч. СССХХХХ, 1902, март, стор. 213—244; ч. СССХХХХХII, 1902, июль, стор. 400—436; *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXI, 1904, стор. 3—8 (бібл.).

Порфирьев И. История русской словесности. Ч. I. Древний период. Изд. 8-е. Казань, 1900.

Полевой П. Н. История русской словесности с древнейших времен до наших дней. В трех томах. Т. I. СПб., 1900. VIII+3+650+1 стор.; т. II. СПб., 1900. 655 стор.; т. III. СПб., 1900. 4+708+1 стор.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXV—XXXVI, 1900, стор. 13—14.

Короткий автореферат розвідки.

Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 92—162. (Є окремий відбиток під загол. Карпато-руське письменство XVII—XVIII вв.; у скороченому вигляді див. також Іван Франко. Твори в двадцяти томах. Т. XVI. Літературно-критичні статті. К., Держлітвидав України, 1955, стор. 311—331).

Рец.: Věstník slov. filolog a starož. p. 1, 1901, стор. 98, № 162; *В. Д.* [Доманицкий В.] — Киев. стар, т. LXXII, 1901, февраль, стор. 93—95; *Яворский Ю.*— Научно-лит. сб. Галицько-рус. матицы, 1901, т. 1, кн. 3, стор. 263—267.

Franko Iw. Die ukrainische (ruthenische) Literatur.— Aus fremden Zungen. (Штуттгарт і Лейпціг), 1901, зош. 8, стор. 382—383.

Рец.: Діло, 1901, № 77, стор. 3.

Голубинский Е. Е. История русской церкви. Т. I. Период первый, киевский или домонгольский. Первая половина тома.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1901, кн. 3(198), стор. I—XXIV+1—984; Вторая половина тома.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1904, кн. 2 (209), стор. I—IV+1—480. (Є окремі відбитки).

Рец.: *Кузеля З.*— ЗНТШ, т. LVII, 1904, стор. 4—18 (бібл.).

Архангельский А. К лекциям по истории русской литературы. Программа лекций с указанием источников и пособий и дру-

гими библиографическими материалами.— Учен. зап. Казан. унив., год LXIX, 1902, кн. 3, стор. 1—96 (приложения).

Пыпин А. Н. История русской литературы. Т. I.— Древняя письменность. Изд. 2-е, пересм. и дополн. СПб., 1902. XII+537 стор.; т. II.— Древняя письменность.— Времена московского царства.— Канун преобразований. СПб., 1902. VI+552 стор. (1-е вид., СПб., 1898).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXVI, 1898, стор. 10—25 (бібл.); *Архангельский А.*— ЖМНП, ч. CCCXIX, 1898, сентябрь, стор. 180—243. (Обидві рецензії є відгуком на 1-е вид.).

Никольский И. Ближайшие задачи изучения древнерусской книжности. СПб., 1902. 32 стор. (Пам. др.-рус. письмен. и искусства, № CXLVII).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LIV, 1903, стор. 3—11 (бібл.).

Соболевский А. И. Несколько мыслей о древней русской литературе.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, 1903, кн. 2, стор. 138—158.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LX, 1904, стор. 11—15 (бібл.).

Перетц В. Н. О некоторых основных настроениях русской литературы в ее историческом развитии.— Унив. изв., 1903, октябрь, стор. 1—12.

Вступна лекція, прочитана в Київському університеті 18. IX. 1903 р.

Истрин В. Из области древнерусской литературы.— ЖМНП, ч. CCCXXXXVIII, 1903, август, стор. 137—152; ч. CCCXXXXIX, 1903, сентябрь, стор. 201—218; ч. CCCL, 1903, ноябрь, стор. 167—185; ч. CCCLI, 1904, февраль, стор. 257—294; ч. CCCLV, 1904, октябрь, стор. 321—324; ч. CCCLX, 1905, июль, стор. 233—292; ч. I, 1906, февраль, стор. 185—246. (Є окремий відбиток).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXI, 1904, стор. 8—13 (бібл.); *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. III, 1906, июнь, стор. 427—439.

Франко Ив. Южнорусская литература.— Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрона. 81 півтом. СПб., 1904, стор. 300—326. (Є окремий відбиток).

Рец.: *Русова С.*— Южные записки, 1904, № 50, 21 ноября, стор. 50—53; *Мончаловский О. А*— Научно-литер. сб. Галицко-русской матицы, т. IV, 1905, кн. 3, стор. 145—150; Живая мысль, 1905, вып. 22, стор. 59.

Franko Iw. Die ruthenische Literatur im Jahre 1904.— Oesterreichische Rundschau (Відень), т. I, 1904, зош. 5(1.XII), стор. 269—271; т. II, 1905, зош. 20(16.III), стор. 327—336.

Рец.: Діло, 1904, № 265, стор. 3; 1905, № 58, стор. 3; *В.* [Гнатюк В.]— Літ.-наук. вісн., т. XXX, 1905, кн. 5, стор. 187 (хроніка); Киев. стар., т. LXXXIX, 1905, апрель, стор. 79 (докум., изв. и зам.).

Brückner A. Geschichte der russischen Literatur. Лейпціг, 1909. 8+208 стор. (1-е вид., Лейпціг, 1905).

Рец.: *Франко Ів.* Нова історія російської літератури — Літ.-наук. вісн., т. XXXII, 1905, кн. 11, стор. 155—159 (літерат. новини).

Бороздин А. К. О задачах изучения древнерусской литературы.— Труды XII археолог. съезда. Т. III. М., 1905, стор. 335—337.

Никольский Н. Материалы для повременного списка русских писателей и их сочинений (X—XI вв.). Корректурное издание. СПб., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1906. VII+596 стор.

Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. V, 1906, октябрь, стор. 388—393.

Сиповский В. В. История русской словесности. Ч. I, вып. 1. СПб., 1907. XII+145+VI стор.; ч. I, вып. 2. СПб., 1907. XVI+248+II стор.; ч. II. СПб., 1906. XI+311+I стор.; ч. III, вып. 1. СПб., 1907. XIII+258+II стор.; ч. III, вып. 2, СПб., 1908. XIX+334+IV стор.

Рец.: *Виноградов Н.*— ЖМНП, ч. XVIII, 1908, декабрь, стор. 444—449.

Перетц В. Найближчі завдання вивчення історії української літератури.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. I, 1908, стор. 16—24.

Архангельский А. С. Введение в историю русской литературы.— Учен. зап. Казан. унив., год LXXV, 1908, кн. 12, стор 1—16; год LXXVI, 1909, кн. 1, стор. 17—48; кн. 2, стор. 49—64; год LXXVII, 1910, кн. 12, стор. 65—96; год LXXVIII, 1911, кн. 10, стор. 97—114; кн. 12 стор. 145—160. (Є окремий відбиток).

Соболевский А. Древняя церковно-славянская литература и ее значение. X., 1908.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXXVI, 1908, стор. 219—223 (бібл.).

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури. Написав Іван Франко. Львів, 1910. VIII+444 стор.

Рец.: *Франко Ів.*— Неділя (Львів), 1911, № 19, стор. 1—2.

Шляпкин И. А. История русской литературы. Ч. 1. Древний период. СПб., 1911. 760+IV+XXVI стор.; ч. 2. Юго-западная Русь XVI—XVII в. СПб., 1911. 445 стор.

Петров Н. И. Очерки из истории украинской литературы XVII и XVIII веков. Киевская искусственная литература, преимущественно драматическая. К., 1911. IV+552 стор. (Відб. з Трудов Киев. дух. акад.). (1-е вид. К., 1880).

Петухов Е. В. Русская литература. Исторический обзор главнейших литературных явлений древнего и нового периода. Древний период. I. Введение. II. Древнейшая эпоха. III. Средние века. IV. Переходное время. Изд. 2-е, просм. и дополн., Юр'єв, 1912. XXXII+496 стор.

Рец.: *Истрин В.*— ЖМНП, новая серия, ч. XXXVI, 1911, декабрь, стор. 356—377.

Перетц В. Н. Из лекций по истории древнерусской литературы. Ч. I. Сост. А. Багрий. Древнейший период (XI—XIII вв.). К., 1912. 2+324+5+3 стор.

На шклографі.

Келтуяла В. А. Курс истории русской литературы. Ч. І. История древней русской литературы. Кн. 1. История литературы од IX в. до половины XIII в. Изд. 2-е, перер. и дополн. СПб., 1913. 1013 стор. (1-е вид., СПб., 1906).

Після кожного розділу велика література питання (бібліографія).

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. LXXIX, 1907, стор. 212—214 (бібл.).

Харлампович К. Малороссийское влияние на великорусскую церковную жизнь. Т. І. Казань, 1914. XXIV+878+2+LXVI стор.

Шляпкин И. История русской словесности. (Программа университетского курса с подробной библиографией). Изд. 2-е. СПб., 1915. 4+69 стор.

Дорошкевич А. Критические заметки о преподавании древней литературы.— Рус. филолог. вестн., т. LXXIV, 1915, стор. 1—42.

Орлов А. С. Лекции по истории древней русской литературы, читанные на Высших женских курсах, учр. В. А. Полторацкой. М., 1916. 248 стор.

Сперанский М. Н. История древней русской литературы. Пособие к лекциям в университете. Введение. Киевский период. Изд. 3-е. М., 1920. X+382 стор.

Возняк М. С. Історія української літератури. Т. І до кінця XV віку. Львів, 1920. 344 стор.; т. ІІ. Віки XVI—XVIII. Ч. 1. Львів, 1921. 4+416 стор.; т. ІІІ. Віки XVI—XVIII. Ч. 2. Львів, 1924. IV+564 стор.

В кінці кожного тома — велика література питання.

Рец.: *Марковський М* — Україна, 1927, кн. 6, стор. 167—172

Карский Е. Ф. Белорусы. Т. III. Очерки словесности белорусского племени. 2. Старая западнорусская письменность. Пг., 1921. 246 стор.

Истрин В. М. Очерк истории древнерусской литературы домонгольского периода (11—13 вв.). Пг., 1922. X+248 стор.

Грушевський М. С. Історія української літератури. Частина перша. К.— Львів, 1923. 360 стор.; т. II, частини першої книга друга. К.— Львів, 1923. 232 стор.; т. III, частини першої книга третя. К.— Львів, 1923. 296 стор.; т. IV (Усна творчість пізніх княжих і переходових віків XIII—XVIII). К., ДВУ, 1925. 689 стор. (Всеукраїнська Академія наук); т. V, частина перша (Культурні і літературні течії на Україні в XV—XVI вв.). К., ДВУ, 1926. 3—204 стор.; частина друга (Перше відродження. 1580—1610 рр.). К., ДВУ, 1927. 205—504 стор.

Омельченко Г. Котрі пам'ятники належать українцям і котрі білорусам? З приводу книги Ластовського «Гісторія беларускай (крыўскай) кнігі» — Історія білоруської книги від кінця X до початку XIX в. Ковно, 1926. 776 стор.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. IX, 1926, стор. 356—360.

Айзеншток І. Ів. Франко як історик письменства.— Черв. шлях, 1926, № 5—6, стор. 205—211.

Орлов А. С. К изучению средневековья в русской литературе.— В кн.: Памяти П. Н. Сакулина. Сб. статей. М., 1931, стор. 186—194.

Никольская А. Б. К вопросу о «словесном портрете» в древнерусской литературе.— В кн.: Сб. статей к 40-летию ученой деятельности А. С. Орлова. Л., 1934, стор. 191—200.

Білецький О. Проблеми вивчення старовинної української літератури до кінця XVIII сторіччя.— Літерат. критика, 1936, січень, № 1, стор. 86—102.

Орлов А. С. Древняя русская литература XI—XVI вв. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1937. 379 стор. (Научно-популярная серия). (3-е вид. М.—Л., 1945).

Рец.: *Белецкий А. И.*— Сов. книга, 1946, № 1, стор. 110—112.

Проект проспекту першого тома курсу історії української літератури.— Рад. літературознавство, кн. 2—3, 1938, стор. 175—233.

Автори О. І. Білецький і П. М. Попов

История русской литературы. Т. I. Литература XI — начала XIII века. Ред. тома: А. С. Орлов, В. П. Адрианова-Перетц, Н. К. Гудзий. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1941. IX+403 стор.; т. II. Литература 1220—1580-х гг. Ч. 1. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1946. 531 стор.; т. II, ч. 2. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1948. 440 стор. (Институт литературы АН СССР. Пушкинский дом).

Возняк М. Франко як дослідник і історик української літератури.— Укр. літерат., 1945, № 3, березень, стор. 92—111 (або Возняк М. З життя і творчості Івана Франка. К., Вид-во АН УРСР, 1956, стор. 246—265; або Слово про великого Каменяра. Зб. статей до 100-ліття з дня народження Івана Франка. Т. II. К., Держлітвидав. 1956, стор. 20—40).

Орлов А. С. Мысли о положении работ по литературе русского средневековья.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. VI, 1947, вып. 2, стор. 89—93.

Історія української літератури. Т. І, ч. 1. 1. Література Київської Русі. 2. Давня українська література (до середини XVI ст.). За ред. О. І. Білецького, С. І. Маслова, І. П. Єрьоміна. К.— Х., вид-во «Радянська школа», 1947. 224 стор.

Адрианова-Перетц В. П. Основные задачи изучения древнерусской литературы в исследованиях 1917—1947 гг.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VI, 1948, стор. 5—14.

Маслов С. И. «Енеїда» И. П. Котляревского и украинская литература XVIII ст. (К 150-летию первого издания, СПб., 1798).— В брош.: VI наукова сесія [Київськ. держ. ун-ту

ім. Т. Г. Шевченка]. Тези доповідей. Філологія. К., вид-во КДУ, 1948, стор. 4—5.

Данилко К. Ю. Мотиви класової нерівності та класової боротьби в українській літературі XVII—XVIII ст. ст.— Праці Одеськ. ун-ту, т. I, вип. 2(55). Зб. наук. праць, присвяч. 30-ій річн. Великої Жовтневої соціалістичної революції. Т. I. Гуманітарні науки, вип. 2. Філологія. 1948, стор. 5—20.

Адрианова-Перетц В. П. Древнерусская литература и фольклор. (К постановке проблемы).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VII,1949, стор. 5—16.

Гудзий Н. К. Литература Киевской Руси в истории братских литератур.— В кн.: Русско-украинские литературные связи. Сб. статей под ред. Н. К. Гудзия. М., Гослитиздат, 1951, стор. 4—79.

Лихачев Д. С. Некоторые вопросы классового характера русской литературы XV—XVII веков.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. X, 1951, вып. 5, стор. 461—473.

Шаховський С. М. Історія української літератури. (Короткий нарис). Випуск перший. За заг. ред. дійсн. чл. АН УРСР О. І. Білецького. К., вид-во «Радянська школа», 1951. 132 стор. (Університет на дому).

Дабрынін М. Беларуска літаратура. Старажытны перияд. Мінськ, Держвидав БРСР, 1952. 307 стор.

Лихачев Д. С. Возникновение русской литературы. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1952. 240 стор.

Крип'якевич І. П. Зв'язки Західної України з Росією до середини XVII ст. К., Вид-во АН УРСР, 1953. 72 стор.

Зміст: вступ, економічні і культурні зв'язки; Іван Федоров у Львові; заключення.

Історія Української РСР. Т. I. К., Вид-во АН УРСР, 1953. 784 стор. (Академія наук УРСР. Інститут історії).

На стор. 77—83, 111—114, 171—177, 201—209, 301—306, 373—382 — огляд української культури і літератури XI—XVIII ст.ст.

Історія української літератури. Т. I. Дожовтнева література. К., Вид-во АН УРСР, 1954. 731 стор. (Академія наук УРСР. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка).

Рец.: *Добринін М.* Успіх колективу літературознавців.— Вітчизна, 1955, № 11, стор. 174—178.

Лихачев Д. С. Итоги и перспективы изучения древнерусской литературы в свете задач построения истории литературы.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XIII, 1954, вып. 5, стор. 414—433.

Пономарьов П. П. Прогресивне значення возз'єднання України з Росією для розвитку української літератури XVIII ст.— Наук. зап. Ужгор. ун-ту, т. IX, 1954, стор. 119—139.

Франко Ів. Нариси з історії української літератури в Галичині.— В кн.: Іван Франко. Твори в двадцяти томах. Т. XVI.

Літературно-критичні статті. К., Держлітвидав України, 1955, стор. 141—156.

Подано в загальннх рнсах і огляд розвнтку літературн XVIII ст. (першодрук польською мовою в газ. Głos, 1888, № 2, 4, 5, 12).

Колобанов В. А., Коновалова О. Ф., Салмина М. А. Библиография советских работ по древнерусской литературе за 1945—1955 гг. Под ред. и со вступит. ст. Д. С. Лихачева. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1956. 171 стор. (АН СССР. Инст. рус. лит. Пушкинский дом).

Подано 1046 №№.

Еремин И. П. Новейшие исследования художественной формы древнерусских литературных произведений.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 284—291.

Белецкий А. И. Древняя украинская литература и литература XVIII в.— БСЭ. Т. 44, 2-е изд., 1956, стор. 137—138.

Гудзий Н. К. История древней русской литературы. Изд. 6-е, исправл. М., Учпедгиз, 1956. 511 стор. (1-е вид. М., 1938).

Рец.: *Адрианова-Перетц В. П.*— Сов. книга, 1946, № 8—9, стор. 129—132 (відгук на 3-є внд.).

Махновець Л. Є. Синтетичні праці Франка з історії давньої української літератури.— В кн.: Творчість Івана Франка. Збірник статей. К., Вид-во АН УРСР, 1956, стор. 5—36.

Махновець Л. Є. Іван Франко — дослідник української літератури XVII—XVIII ст. ст.— В кн.: Слово про великого Каменяра. Зб. статей до 100-ліття з дня народження Івана Франка. Т. II. К., Держлітвидав, 1956, стор. 41—84.

Попов П. М. Програма з історії давньої української літератури (доби феодалізму — до кінця XVIII ст.). Для філологічних факультетів університетів і факультетів мови та літератури педагогічних інститутів. Х., вид-во Харк. держ. унів., 1957. 44 стор. (Міністерство вищої освіти Української РСР. Міністерство освіти Української РСР).

У проекті програмн є головніша література питання давньої української літератури.

Еремин И. П. О художественной специфике древнерусской литературы.— Рус. литература, 1958, № 1, стор. 75—82.

Деркач М. Д. Матеріали Івана Франка до історії української літератури.— Рад. літературознавство, 1958, № 3, стор. 112—132.

Подано текстн робіт Івана Франка План внкладів історії літературн руської і Мотивн для вияснення і умотивування сего плану; із вступною заміткою М. Деркач.

История русской литературы в трех томах. Гл. ред. Д. Д. Благой. Т. I. Редколлегия: В. П. Адрианова-Перетц, Д. С. Лихачев и др. М.— Л., Изд-во АН СССР, 1958. 730 стор. (Академия наук СССР. Институт мировой литературы им. А. М. Горького. Институт русской литературы (Пушкинский дом).

Гудзий Н. К. Литература Киевской Руси и древнейшие инославянские литературы. М., Изд-во АН СССР, 1958. 68 стор. (IV международный съезд славистов).

Дробленкова Н. Ф. Библиография работ по древнерусской литературе, вышедших в СССР за 1956—1957 гг.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 439—473.

Зареєстровано 414 №№.

Материалы к IV международному съезду славистов. II. Была ли так называемая «литература барокко» в славянских литературах? Если возможно принять этот термин для обозначения некоторых литературных течений XVII—XVIII вв., то каковы особенности «литературы барокко» в славянских странах.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XVII, 1958, вып. 2, стор. 191—198.

Відповіді П. Н. Беркова, И. Н. Голенищева-Кутузова, Й. Грабака, И. П. Еремина, Я. Мишаника, К. Треймера.

Мещерский Н. А. Искусство перевода Киевской Руси.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 54—72.

Лихачев Д. С. Человек в литературе древней Руси. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1958.

Флоровский А. В. Чешские струи в истории русского литературного развития.— В кн.: Славянская филология. Сб. статей. III. М., Изд-во АН СССР, 1958, стор. 211—251. (АН СССР. Сов. комитет славистов. IV междунар. съезд славистов).

Еремин И. П. К спорам о реализме древнерусской литературы.— Рус. литература, 1959, № 4, стор. 3—8.

Азбелев С. О художественном методе древнерусской литературы.— Рус. литература, 1959, № 4, стор. 9—22.

Є література питання.

Чалий Д. В. До питання про періодизацію українського літературного процесу.— Рад. літературознавство, 1959, № 5, стор. 95—101.

Матеріали до вивчення історії української літератури. В п'яти томах. Т. І. Давня українська література. Доба феодалізму — до кінця XVIII ст. Упорядкували акад. О. І. Білецький і доц. Ф. Я. Шолом. К., вид-во «Радянська школа», 1959. 652 стор.

Зміст: на стор. 5 — Від редакційної колегії; на стор. 7—8 — В. І. Ленін. Із статті «Карл Маркс». Матеріалістичне розуміння історії; на стор. 9—44 — О. І. Білецький. Шляхи розвитку українського літературознавства; на стор. 45—86 — Розділ перший. Загальні питання історії давньої української літератури; на стор. 45—46 — В. І. Ленін про феодальне суспільство. З розділу III книги «Розвиток капіталізму в Росії». На стор. 46—47 — В. І. Ленін. Із праці «Про державу»; на стор. 48—59 — О. І. Білецький. Сучасний стан і проблеми вивчення давньої української літератури; на стор. 60—69 —

І. Я. Франко. Південноруська література; на стор. 70—82—Л. А. Булаховський. Українська літературна мова (Історичний нарис); на стор. 82—83 — Палеографія; на стор. 84—86 — Література (до цього розділу); на стор. 87—194 — Розділ другий. Література Київської Русі XI—XIII ст.; на стор. 87—96 — О. О. Шахматов. Літописи; стор. 96—101—М. Д. Присьолков. Початок літописання в Галицько-Волинській землі; на стор. 101—110 — Л. В. Черепнін. Літописець Даниила Галицького; на стор. 110—135 — О. І. Білецький. Перекладна література візантійсько-болгарського походження; на стор. 135—141— О. І. Білецький. Києво-Печерський Патерик; на стор. 141—193— Слово о полку Ігоревім; на стор. 141—142 — К. Маркс і Ф. Енгельс про «Слово о полку Ігоревім; на стор. 143—144 — Безсмертне творіння древньої руської літератури (З передової статті газ. «Правда»); на стор. 145—155 — П. М. Попов. «Слово о полку Ігоревім» в оцінці Маркса і Енгельса; на стор. 155—164 — М. К. Гудзій. «Слово о полку Ігоревім»; на стор. 164—178 — О. І. Білецький. «Слово о полку Ігоревім» та українська література XIX—XX ст.; на стор. 178—187 — В. П. Адріанова-Перетц. «Слово о полку Ігоревім» і російська народна поезія; на стор. 188—193 — О. А. Назаревський. До тлумачення деяких так званих «темних місць» у тексті «Слова о полку Ігоревім»; на стор. 193—195 — Література (до цього розділу); на стор. 196—297 — Розділ третій. Література XIV — першої половини XVII ст.; на стор. 196—198 — Ф. Енгельс. Із книги «Селянська війна в Німеччині»; на стор. 198—212 — С. І. Маслов. Культурно-національне відродження на Україні в кінці XVI і першій половині XVII ст.; 213—228 — П. М. Попов. Початковий період книгодрукування у слов'ян; на стор. 228—246 — О. І. Білецький. Зародження драматичної літератури на Україні; на стор. 246—253 — М. С. Возняк. Письменницька діяльність Івана Борецького на Волині і у Львові; на стор. 253—256 — С. І. Маслов. Вірші Кассіана Саковича «На жалосний погреб П. К. Сагайдачного»; на стор. 257—261 — М. П. Драгоманов. Найстарші руські драматичні сцени; на стор. 261—266 — І. П. Єрьомін. До історії російсько-українських літературних зв'язків в XVII ст.; на стор. 266—295 — Іван Вишенський; на стор. 266—278 — І. Я. Франко. Іван Вишенський, його час і письменська діяльність; на стор. 278—286 — І. Я. Франко. Іван Вишенський і його твори; на стор. 286—295 — І. П. Єрьомін. Іван Вишенський та його громадсько-літературна діяльність; на стор. 295—297 — Література (до цього розділу); на стор. 298—368 — Розділ четвертий. Література другої половини XVII ст.; на стор. 298—302 — Із «Тез про 300-річчя возз'єднання України з Росією (1654—1954 рр.), схвалених Центральним Комітетом Комуністичної партії Радянського Союзу»; на стор. 303—310 — І. Я. Франко. Русько-український театр (Історичні обриси); на стор. 311—319 — О. А. Назаревський. До вивчення давньої повісті в українській літературі; на стор. 319—328 — О. І. Білецький. Симеон Полоцький та українське письменство XVII ст.; на стор. 329—338 — І. П. Єрьомін. До історії суспільної думки на Україні другої половини XVII ст.; на стор. 338—344 — Михайло Андрелла; на стор. 338—344 — В. Л. Микитась. Видатний письменник-полеміст; на стор. 345—347 — Лазар Баранович; на стор. 345—347 — М. Ф. Сумцов. Лазар Баранович; на стор. 347—353 — Іоанникій Галятовський; на стор. 347—350 — М. Ф. Сумцов. Іоанникій Галятовський; на стор. 350—353 — М. Ф. Сумцов. Огляд змісту проповідей Іоанникія Галятовського; на стор. 353—357 — Антоній Радивиловський; на стор. 353—357 — М. Марковський. Антоній Радивиловський — південноруський проповідник XVII ст.; на стор. 357—366 — Климентій Зинов'єв; на стор. 357—363—В. М. Перетц. Вірші єром. Климентія Зи-

новієва сина; на стор. 363—366 — Ф. Я. Шолом. Соціальні елементи у віршах Климентія Зиновʼєва; на стор. 367—368 — Література (до цього розділу); на стор. 369—643 — Розділ пʼятий. Література XVIII ст.; на стор. 369—455 — Загальні питання розвитку літератури XVIII ст. на Україні; на стор. 369—383 — І. Я. Франко. Карпаторуська література XVII—XVIII віків; на стор. 383—392 — П. Г. Житецький. Із книги «Енеїда» Котляревського в звʼязку з оглядом української літератури XVIII ст.»; на стор. 392—403 — П. М. Попов. З історії поетики на Україні (XVII—XVIII ст.); на стор. 404—417 — М. І. Марченко. Українські літописи і хроніки XVII—XVIII ст.; на стор. 417—455—Ф. Я. Шолом. Російсько-українські літературні звʼязки в XVI—XVIII ст.; на стор. 455—540—Драматургія XVIII ст. (шкільна драма, інтермедії, «вертепна» лялькова драма, діалоги); на стор. 455—484 — О. І. Білецький. Українська драматургія XVII—XVIII ст.; на стор. 485—503 — М. І. Петров. Київська могилянська колегія (академія) і найважливіші моменти в розвитку київської художньої літератури XVII і XVIII ст.; на стор. 504—508 — Г. П. Галаган — П. Г. Житецький. Малоруський вертеп; на стор. 508—518 — В. М. Перетц. Ляльковий театр на Русі (Історичний нарис); на стор. 518—529 — І. Я. Франко. До історії українського вертепу XVIII в.; на стор. 529—540 — Ф. Я. Шолом. Історичний віршований діалог «Разговор Великороссіи с Малороссіею» (1762) Семена Дівовича; на стор. 540—573 — Соціально-політична сатира XVIII ст.; на стор. 540—543 — П. Єфіменко. Зразки викривальної літератури в Малоросії; на стор. 543—573 — Ф. Я. Шолом. Соціально-політична сатира та бурлескно-гумористичні вірші XVIII ст.; на стор. 574—587 — Феофан Прокопович; на стор. 574—587 — М. К. Гудзій. Феофан Прокопович; на стор. 587—599 — Іван Некрашевич (у змісті не відмічено); на стор. 587—599 — Н. Кістяківська. Іван Некрашевич і його твори; на стор. 600—640 — Григорій Сковорода; на стор. 600—617 — П. М. Попов. Життя і творчість Г. С. Сковороди; на стор. 617—622 — П. Г. Тичина. Григорій Сковорода; на стор. 622—626 — П. Г. Тичина. Григорій Сковорода (До 220-річчя з дня народження); на стор. 626—640— П. М. Попов. Григорій Сковорода і українська література; на стор. 640—643 — Література (до цього розділу); на стор. 644—647 — Примітки; на стор. 649—651 — зміст.

Описи рукописів

1. **А-й** [Арсений иером.]. Описание славянских рукописей библиотеки Свято-Троицкой Сергиевой лавры. Ч. I—II.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1878, кн. 2 и 4; 1879, кн. 2 (і окремо: ч. І. XIX ненум.+352 стор.; ч. II. 2 ненум.+240 стор.; ч. III. 2 ненум.+267+7+47 стор.; Дополнение: Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1880. кн. 4.

2. **А. Т.** [Терещенко А. В.]. Catalogue raisonné des manuscripts du comte Th. And. de Tolstoy. СПб., 1830. XIV+61 стор. Supplement aux manuscripts du comte de Tolstoy. СПб., 1831. 13 стор.

3. **А. Т. С.** К описанию Архангельского епархиального древнехранилища.— Архангельск. епарх. ведом., 1911, № 3 і № 4 (і окремо Архангельськ, 1911. 12 стор.).

Деякі рукописні збірники з Сійського монастиря.

4. **Абрамович Д. И.** Каталог собрания рукописей проф. И. В. Помяловского, ныне принадлежащих Публичной библиотеке. СПб., 1914. 180 стор. (Приложение к Отчету Публичной библиотеки за 1907 г.).

5. **Абрамович Д. И.** Несколько слов о рукописных и старопечатных собраниях Волынской епархии.— Христ. чтен., 1903, ч. 2 (т. CCXVI), стор. 108—120.

6. **Абрамович Д. И.** Описание рукописей С.-Петербургской духовной академии. Софийская библиотека. СПб., 1905—1910. Вып. I. СПб., 1905. 4 ненум.+X+141+1 ненум.+LXXVI стор.; вып. II. Четьи Минеи, Прологи, Патерики. СПб., 1907. 2 ненум.+330+1 ненум. стор.; вып. III. Сборники. СПб., 1910. I ненум.+408 стор.

У 1-му випуску описано 89 рукописів, у 2-му — 57, у 3-му — 113.
Рец.: *Перетц В. Н.*— ЖМНП, ч. VIII, 1907, март, стор. 207—217.

7. **Авраамович.** Описание древностий србски у Светой (Атонской). Гори. Белград, 1847.

8. **Авраамович.** Света гора са стране вере, художества и повестнице. Белград, 1848.

9. **Адрианова-Перетц В. П.** и **Покровская В. Ф.** Древнерусская повесть. Вып. I. (Библиография истории древнерусской литературы). М.— Л., Изд-во АН СССР, 1940. 326 стор.

Реєстри рукописів повістей.

10. **Азбелев С. Н.** Описание древнерусских рукописей Новгородского областного архива.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 418—423.

11. **Азбелев С. Н.** Отрывок славянской служебной минеи XI—XII вв.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 432—435.

12. **Aland K.** Die Handschriftenbestände der polnischen Bibliotheken. (Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Schriften der Sektion fur Altertumswissenschaft. 7). Берлін, 1956.

На стор. 29—30 — рукописи Кракова; на стор. 44—45 — слов'янські рукописи у Вроцлаві.

13. **Амфилохий,** архим. Об отрывках из богослужебных и древлеславянских книг XI, XII и XII—XIII вв. болгарских и сербских. М., 1880. 27 стор. (Відб. з Чтен. в общ. любит. дух. просвещ., 1880, февраль).

14. **Амфилохий,** архим. Описание Воскресенской Ново-Иерусалимской библиотеки. Архимандрита Амфилохия. С приложением снимков со всех пергаменных рукописей и некоторых писанных на бумаге. М., 1876. 4 ненум.+214+2 ненум. стор.

Описано 241 рукопис.

Рец.: *Срезневский И. И.* Отзыв о сочинении арх. Амфилохия «Описание Воскресенской Ново-Иерусалимской библиотеки».— Отчет о 20 присужд Уваровской награды, 1878.

15. **Амфилохий,** архим. Описание рукописей Воскресенского ставропигиального первоклассного, именуемого Новый Иерусалим, монастыря, писанных на пергамине и бумаге.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. VII, 1858, стовп. 257—288; т. VIII, 1859—1860, стовп. 89—112, 186—202. (Є окреме видання, М., 1875).

16. **Амфилохий,** архим. Рукописи преосв. Амфилохия, еп. угличского в Спасо-Яковлевском монастыре.— Библиографические записки, 1892, № 4.

17. **Амфилохий,** архим. Снимки с греческих и славянских рукописей, сделанных архимандритом Амфилохием в марте [1869 года]. [Без місця]. Изд. А. И. Хлудова. [Без року]. 2 ненум.+16+2 ненум. стор.+1 табл.

18. Амфилохий, архим. Снимки с рукописей Воскресенской Ново-Иерусалимской библиотеки, сделанные в 1858—1859 и 1872—1873 гг. М., 1876.

19. Анастасевич В. Список рукописям, хранящимся в Волоколамском Иосифовом монастыре, извлеченный из подробного описания оных, сост. П. Строевым в декабре 1817 г.— Отеч. зап., 1823.

20. Антонин, арх. [Капустин]. Из Румелии. СПб., 1886.

Опис рукописів метеорських монастирів.

21. Антонин, арх. [Капустин]. Поездка в Румелию. СПб., 1879.

22. Артблен Н. Каталог старинных рукописей, печатных книг, грамот и актов, хранящихся в библиотеке Флорищевской пустыни, состоящей в Гороховецком уезде Владимирской губернии. Владимир, 1880. 55 стор. (Також: — Владим. губ. ведом., 1880, №№ 47—49, 51—52; 1881, №№ 2, 4—7; 1882, № 1).

23. Ар[темьев] А. И. Каталоги библиотеки Московской синодальной типографии.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. XI, 1851, стор. 1—13 (смесь).

24. Артемьев А. И. Исторические рукописи библиотеки имп. Казанского университета.— ЖМНП, ч. LXXXIII, 1852, № 9, отд. 3; ч. XC, 1854, № 7—8; ч. XCIV, 1856, № 5—6. (Є окремий відбиток, СПб., 1857).

4 кн. різної пагінації. Опис 70 рукописів. Посмертно перевид. Е. Е. Замисловським, СПб., 1882.

25. Артемьев А. И. Описание рукописей, хранящихся в библиотеке имп. Казанского университета. СПб., изд. Археографической комиссии, 1882. 2 ненум.+VIII+370 стор. (Відбиток з Летописей занятий Археографической комиссии, вып. VII, 1882).

Опис 190 рукописів.

26. Архангельский А. (Рец.). Каталог собрания рукописей Ф. И. Буслаева, ныне принадлежащих императорской публичной библиотеке. Составил И. А. Бычков. С.-Пб., 1897.— ЖМНП, ч. CCCXVII, 1898, май, стор. 194—214.

Див. № 81.

27. Архангельский А. С. Отчет о научных занятиях во время заграничной командировки в 1894—1896 гг.— Учен. зап. Казан. унив., год LXV, 1898, кн. 3, стор. 1—34 (унив. летопись).

28. Архангельский А. С. Творения отцов церкви в древнерусской письменности. (Обозрение рукописного материала).— ЖМНП, ч. CCLVII, 1888, июль, стор. 1—49; ч. CCLVIII, 1888, август, стор. 203—295.

29. Археологическая выставка в Москве. Собрание Т. Ф. Большакова. М., 1890.

30. Бабин А. The Judin Library Krasnoiarsk. Вашінгтон, 1905.

31. Багрий А. В. Киевские списки сказания черноризца Храб-

ра о письменах славянских. Вороніж, 1912. (Із Филолог. зап., 1912, вип. I, II, і IV).

32. **Баженов И.** Сорок два старинных сборника Костромского Богоявленского монастыря.— Костромская старина. Сборник, издаваемый Костромской губ. архивною ученою комиссиею, вып. IV, 1897, стор. 68—118.

33. **Бакланова Н. А.** О составе библиотек московских купцов во второй четверти XVIII в.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 644—649.

34. **Бакланова Н. А.** и **Могилянский А. П.** Обзор древнерусских рукописей, поступивших в Пушкинский Дом из Института мировой литературы им. А. М. Горького Академии Наук СССР.— Бюллетени Рукописного отдела Пушкинского Дома, вып. 4, 1953, стор. 118—128.

35. **Барсов Е. В.** Книгописные собрания. «Великий миротворный круг».— Библиографические записки, 1892, № 1, стор. 5—7.

Рукопис із зібрання городецького купця Г. М. Пряиишиикова.

36. **Barwiński E., Birkenmajer L., Loś J.** Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecyi, dokonanych z ramienia Akademii Umiejętności. Краків, 1914. XXVII+364 стор.

У розд. IV — опис кількох слов'янських рукоп.

37. **Барсов Е. В.** Описание рукописей и книг, хранящихся в Выголексинской библиотеке. СПб., изд. Археограф. комис., 1874. IV+85 стор. (З VI вып. Летописей занятий Археограф. комис.).

Описаио 195 рукописів.

38. **Барсов Е. В.** Описание харатейного великого Часослова XII века.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1867, кн. 2, стор. 1—11 (смесь).

39. **Барсуков Н. П.** Докладная записка князя П. П. Вяземского о сборном каталоге рукописных житий русских святых. СПб., 1877. 7 стор. (Прилож. к протоколу заседания Общ. любит. древн. письм. 10 ноября 1877 г.).

40. **Барсуков Н. П.** Жизнь и труды П. М Строева. СПб., 1878.

Каталог рукописів П М Строєва

41. **Барсуков Н. П.** Источники русской агиографии. СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен., № LXXXI, 1882.

42. **Барсуков Н. П.** Рукописи Археографической комиссии. СПб., изд. Археограф. комис., 1882. IV+210 стор.

Описаио 229 рукописів.

43. **Бегунов Ю. К.** и **Панченко А. М.** Археографическая экспедиция Сектора древнерусской литературы в Горьковскую область.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 387—397.

44. **Белозерский Н. В.** Справочная книга для коллекционеров

памятников старины в России (преимущественно монет). СПб., 1903.

45. **Белокуров С. А.** Материалы для русской истории. Библиотека и архив Соловецкого монастыря после осады 1678 г. по современным описям.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1887, кн. 1, стор. 1—80.

46. **Белокуров С. А.** О рукописном сборнике XV—XVI века собрания Н. П. Никифорова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1898, кн. 2, стор. 43.

47. **Белокуров С. А.** Указатель ко всем периодическим изданиям императорского общества истории и древностей российских при императорском Московском университете по 1915 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1916. IV+286 стор.

На стор. 225—226, 229—230, 250—255 — опис рукописів.

48. **Бем А. Л.** Рукописи великого князя Константина Константиновича, поступившие на хранение в рукописное отделение Библиотеки Академии Наук. Пг., 1917, стор. 764—799. (Відб. з Изв. Акад. наук, т. XI, 1917).

49. **Бередников Я. И.** О некоторых рукописях, хранящихся в монастырских и других библиотеках.— ЖМНП, ч. LXVIII, 1853, отд. II, стор. 85—111.

50. **Бередников Я. И.** Описание четырех рукописей, хранящихся в библиотеке Тихвинского Успенского монастыря.— ЖМНП, 1847, № 9, отд. II, стор. 201—226.

51. **Бередников Я. И.** О славянских рукописях, хранящихся в германских и французских библиотеках.— ЖМНП, ч. XLII, 1844, отд. II, стор. 73—91.

Перелік рукописів. віденських — 10, берлінських — 17, мюнхенських — 8, вольфенбіттельських — 7, дрезденських — 6, паризьких — 23 і реймський 1; всього 72 рукописи

52. **Березин В.** Описание рукописей Почаевской Лавры, хранящихся в библиотеке музея при Киевской дух. академии.— Труды Киев. дух. акад., 1881, № 7, стор. 1—24; № 8, стор. 25—76, № 9, стор. 77—81 (приложение).

Опис 50 рукописів.

53. **Берков П. Н.** П. Я. Актов, забытый собиратель древнерусских рукописей и старопечатных книг.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 637—643.

54. **Беркович С.** Собрание древних славянских рукописей С. Берковича.— Славянские известия, 1889, стор. 14—30.

55. **Бессонов П.** Описание славянских рукописей Московской синодальной библиотеки. [Без місця і часу друку]. 90 стор.

56. Библиографическое известие о трех рукописных славянских Библиях в Московской патриаршей библиотеке.— Соревнователь просвещения, ч. XXV, 1824, стор. 104—106.

57. [Библиотека Вятской духовной семинарии].— Православн.

обозрение, 1865, № 4, стор. 218; 1868, № 3; стор. 136; 1870, № 3, стор. 68.

58. Библиотека Д. В. Ульянинского. Библиографическое описание. Т. II.— Библиография, М., 1912.

59. **Боброва Е. И.** Краткий обзор собрания старославянских и русских книг XV—XVIII вв. Отдела рукописей и редкой книги Библиотеки Академии Наук СССР.— Труды Библиотеки Академии Наук СССР и Фундаментальной библиотеки общественных наук АН СССР. Т. II, М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955, стор. 22—62.

60. **Бобровский М. К.** Описание славянских рукописей Ватиканской библиотеки в Риме. Scriptorum veterum nova collectio Vaticanis codicibus edita ab Angelo Majo Bibliothecae Vaticanae praefecto. T. V. Рим, 1820, стор. 101—111.

61. **Богатов И. П.** Древнерусские рукописи и старопечатные книги Муромского краеведческого музея Владимирской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 460—466.

62. **Бодянский О.** О поисках моих в Познанской публичной библиотеке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 1, год первый, стор. 1—45 (исследования).

63. **Бодянский О.** Славянорусские сочинения в пергаменных сборниках И. Н. Царского.—Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848 (год третий), кн. VII.

64. **Бокачев Н.** Описи русских библиотек. СПб., 1890.

65. **Бугаева О. П.** Рукописи Смоленского областного краеведческого музея.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 424—431.

66. **Бугославский Г. К.** Волынские рукописные евангелия и апостолы.— Труды IX археолог. съезда. Т. II. М., 1897.

67. **Бугославский Г. К.** Замечательный памятник древней смоленской письменности XIV в.— Древности. Труды моск. археолог. общ., т. XVIII, 1901.

68. **Бугославский Г. К.** Один из рукописных «сборников» XVI века, хранящихся в древлехранилище Архангельского епархиального церковно-археологического комитета.— Архангельск. епарх. ведом., 1904. [35 стор.].

69. **Бугославский Г. К.** Рукописные евангелия древлехранилища Архангельского епархиального церковно-археологического комитета. Архангельск, 1904. (Також: Архангельск. епарх. ведом., 1903—1904).

Описано 11 рукописних євангелій.

70. **Бугославский С.** Отчет о занятиях в библиотеках Москвы, С.-Петербурга и села Поречья (гр. Уваровых). Август—октябрь 1912 г. С прилож. 12 текстов.— Унив. изв., 1913, октябрь, стор. 1—52. (Є окремий відбиток, К., 1913).

71. **Булашев Г.** Месяцесловы святых при рукописных богослужебных книгах церковно-археологического музея. Сочинение... Георгия Булашева. К., 1882.

72. **Булгаков Ф. И.** Две рукописи из библиотеки М. Ф. Газетова.— Пам. древн. письм., 1880, вып. I, стор. 145—166.

73. **Булгаков Ф. И.** Славянорусские рукописи Парижской библиотеки, с выписками из них. Сообщ. И. И. Мартыновым.— Пам. древн. письм., вып. IV, 1879, стор. 71—95.

74. Bulletin d'information de l'institut de recherche et d'histoire des textes. Париж.

Інститут існує з 1937 р. і друкує відомості про рукописи всього світу.

75. **Бурцев А. Е.** Опись старых славянских и новых русских рукописей. СПб., 1901. 121 стор.

76. **Буслаев Ф. И.** Палеографические и филологические материалы для истории письмен славянских, собранные из XV рукописей Московской синодальной библиотеки, с приложением 22 литографических снимков. М., 1855.

77. **Бычков А. Ф.** Описание славянских рукописей, принесенных в дар. имп. Публичной библиотеке А. Ф. Гильфердингом. СПб., 1869, стор. 10—152. (Отчет библиотеки за 1868 г.).

78. **Бычков А. Ф.** Описание церковнославянских и русских рукописей имп. Публичной библиотеки. Ч. I. Описание церковнославянских и русских рукописных сборников имп. Публичной библиотеки. Сост. А. Ф. Бычковым. СПб., 1882. 4 ненум.+II+538+2 ненум.+152+2 ненум. стор.

Описано 91 збірник з древлехранилища Погодіна.

Рец.: *Барсов Н.*— Христ. чтен., 1883, ч. 1.

79. **Бычков А. Ф.** Сведения о рукописях имп. Публичной библиотеки, содержащих в себе между прочим народные песни.— Труды IV археолог. съезда. Т. II. Казань, 1891, стор. 164—192.

Опис чотирьох рукописів XVIII — поч. XIX ст; в них є й українські пісні та ліричні і гумористичні вірші.

80. **Бычков И. А.** Каталог собрания рукописей П. И. Савваитова, ныне принадлежащих Публичной библиотеке. Вып. I—II. СПб., 1900—1902. (Приложение к отчету за 1898 г.); вып. I. СПб., 1900. IV+236 стор.; вып. II. СПб., 1902. 2 ненум.+100 стор.

81. **Бычков И. А.** Каталог собрания рукописей Ф. И. Буслаева, ныне принадлежащих имп. Публичной библиотеке. СПб., 1897. 4 ненум.+359 стор.

Описано 98 рукописів.

Рец.: Див. № 26.

82. **Бычков И. А.** Каталог собрания славянорусских рукописей П. Д. Богданова. Вып. I. СПб., 1891; вып. II. СПб., 1893. 4+333 стор.

Мартинсон Ф. А. Указатель к каталогу храиящегося в имп. Публичиой библиотеке собрания славяиорусских рукописей П. Д. Богданова. Пг., 1916.

83. **Бычков И. А.** Краткий обзор собрания рукописей, принадлежащего еп. Порфирию и ныне хранящегося в имп. Публичной библиотеке. СПб., 1885. (Отчет библиотеки за 1883 г.).

84. Българскн преглед, списание за наука, литература и обществен животъ. Софія, 1903 (і наступні роки).

85. Българскн Старини, издава Археографическата комисия при Министерството на народната просвета. Кн. 1. Софія, 1906; кн. 2, Софія, 1908; кн. 3, Софія, 1907.

86. Валаамский монастырь и его подвижники. Изд. 3е. СПб., 1903.

На стор. 266—276 — опис рукописів.

87. Валаамское древнехранилище в Валаамском монастыре. СПб., 1913.

88. **Варлаам,** архим. Обозрение рукописей собственной библиотеки преподобного Кирилла Белоезерского, составленное архимандритом Варлаамом.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1860, кн. 2, стор. 1—69 (материалы славянские).

89. **Варлаам,** архим. Описание сборника XV столетия Кирилло-Белозерского монастыря.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. V, 1858, стор. 1—66 (отд. III).

90. Ведомости времени Петра Великого. Вып. I. 1703—1707 гг. В память двухсотлетия первой русской газеты. С предисл. В. Погорелова. М., изд. Московск. синодальн. тип., 1903. VIII+407 стор.

Опис рукописів бібліотеки сииодальиої типографії.

91. **Веневитинов М. В.** Редкости королевской библиотеки в Стокгольме.— Древности. Труды археограф. комис. моск. археолог. общ., т. II, вып. 1, 1900.

92. **Веригин Е. А.** Новоторжский Воскресенский женский монастырь. Исторический очерк. Тверь, изд. тверской ученой архивной комис., 1910. 82 стор.

У додатках — опис рукописів.

93. **Верхович С.** Собрание древних славянских рукописей в Загребе.— Слав. изв., 1889, № 41.

94. **Викторов А. Е.** Алфавитный указатель славянских рукописей московской синодальной библиотеки. М., 1858.

95. **Викторов А. Е.** Государственное древлехранилище в теремах московского кремлевского дворца. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., 1882.

96. **Викторов А. Е.** Каталог славянорусских рукописей, приобретенных Московским публичным и Румянцевским музеями в 1868 г. после Д. В. Пискарева. М., изд. Моск. публ. и Румян-

цевск. музеев, 1871. 69 стор. (Прилож. к отчету музеев за 1867—1869 гг.).

Опис 204 рукописів.

97. **Викторов А. Е.** Обозрение старинных описей патриаршей ризницы. М., изд. Общ. древн. рус. искусства, 1876.

98. **Викторов А. Е.** Описи рукописных собраний в книгохранилищах Северной. России. СПб., изд. Археографической комиссии, 1890. 6 ненум.+II+378+I ненум. стор.

Містить опис рукописів: 1) Архаигельської духовиої семіиарії; 2) Красногорського моиастиря; 3) Холмогорського Преображенського собору; 4) Прилуцького монастиря; 5) Антонієвого Сійського моиастиря; 6) Соловецького моиастиря; 7) Кирилово-Білозерського моиастиря; 8) Кирилово-Новоєзерського моиастиря; 9) Олександрово-Свирського моиастиря; 10) Нилової Столбеиської пустииі; 11) Флорищевої пустиш; 12) Колязиив моиастиря; 13) Петрозаводського архієрейного дому; 14) Петропавловського собору та іи. Всього 126 рукописів.

Рец.: ЖМНП, ч. CCLXXI, 1890, сеитябрь, стор. 272—273 (отд. II).

99. **Викторов А. Е.** Опись библиотеки монаха Евфимия. Сообщ. Викторов.— Лет. рус. лит. и древн., т. V, 1863, стор. 50—56.

100. **Викторов А. Е.** Собрание рукописей И. Д. Беляева. Изд. к 50-тилетию Румянцевского музея. М., 1881. 6 ненум.+127 стор.

101. **Викторов А. Е.** Собрание рукописей В. И. Григоровича. М., 1879. 2 ненум.+60+IV стор.

Рец.: *Кочубинский А. А.*— Рус. филолог. вести., т. III, 1880, стор. 310—328.

102. **Викторов А. Е.** Собрание рукописей П. И. Севастьянова. Изд. к 50-тилетнему юбилею Румянцевского музея. М., изд. Моск. публ. и Румянцев. музеев, 1881. 2 ненум.+120 стор.

Описаио 52 рукописи.

103. **Викторов А. Е.** Собрание славянорусских рукописей В. М. Ундольского. Библиографический очерк А. Викторова. М., изд. Моск. публ. и Румянцев. музеев, 1870. 2 ненум.+64 стор.

Описаио 1348 рукописів.

Рец.: *Ключевский В. О.*— Православиое обозреиие, 1870, № 5, стор. 875—894; ЖМНП, ч. CXLIX, 1870, май, стор. 220—223 (отд. II).

104. **Виноградов А.** Опись священным и достопримечательным предметам, хранящимся в особом отделении ризницы Владимирского кафедрального Успенского собора, составленное ключарем сего собора Александром Виноградовым.— Владимир. епарх. ведом., 1886, № 13—14, стор. 1—38. (І окремо, Владимир, 1886).

105. **Витошинский Е. М.** Указатель именной и предметный к труду А. В. Горского и К. И. Невоструева «Описание славян-

ских рукописей Московской синодальной библиотеки». Москва, 1855—1869. 5 книг. Варшава. 2 ненум.+316+VI стор.

Див. № 143.

106. Вишневский Д. К. Описание рукописных собраний, находящихся в г. Смоленске. Вып. I. Рукописи на латинском языке Смоленской семинарской библиотеки. Смоленськ, изд. Смоленского губ. статистического комитета, 1901.

107. Владимир, архим. Систематическое описание рукописей Московской синодальной (патриаршей) библиотеки. М., 1894. IV+2 ненум.+880 стор.

108. Владимир, иером. Ярославский Спасо-Преображенский монастырь, что ныне архиерейский дом. М., 1881.

Опис 45 рукописів

109. Владимиров П. В. Библиотека Киевского Михайловского Златоверхого монастыря.—Библиограф., 1893, вып. 4—5, стор. 187—189.

110. Владимиров П. В. Обзор южнорусских и западнорусских памятников письменности от XI до XVII ст.—Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 4, 1890, стор. 101—139 (отдел второй).

111. Владимирское православное братство святого благоверного великого князя Александра Невского. Отчет о деятельности братства за 1886—87 год. М., 1888.

Отчет... за 1890—91 год. Владимир, 1892.

Отчет... за 1891—1892 год. Владимир, 1893.

112. Возняк М. С. Матеріали до історії української пісні і вірші. Тексти й замітки видає Михайло Возняк. I—III.— Українсько-руський архів. (Видає історично-філософічна секція Наук. тов. ім. Шевченка). Т. IX, Львів, 1913, стор. 1—240; т. X, Львів, 1914, стор. 241—480; т. XI, Львів, 1925, стор. 481—589.

Описи численних рукописів із світськими і духовними віршами.

113. Kętrzyński Wojciech. Katalog rękopisów biblioteki zakładu nar. im. Ossolińskich. T. I—III. Львів, 1881—1898; т. I. VII+759 стор.; т. II. 476 стор.; т. III. 764 стор.

114. Волков Н. В. Статистические сведения о сохранившихся древнерусских книгах XI—XIV веков и их указатель. Сообщение Н. В. Волкова. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CXXIII, 1897. 2 ненум.+96 стор.

115. Волынский историко-археологический сборник. Вып. 1. Почаїв-Житомир, 1896.

116. Воронежская старина. Издание Воронежского церковного историко-археологического комитета. Вып. 1. Вороніж, 1902 (і слід.).

117. Воскресенский Г. А. Славянские рукописи за границей. I. Берлинская королевская библиотека.—Библиографические записки, 1892, № 5, стор. 322—328.

118. Воскресенский Г. А. Славянские рукописи, хранящиеся в заграничных библиотеках: Берлинской, Пражской, Венской, Люблянской, Загребской и двух Белградских. СПб., 1882. 2 ненум.+58 стор. (Відб. із Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXI, 1882).

Описано 71 рукопис.

119. Воскресенский Г. А. Характеристические черты четырех редакций славянского перевода Евангелия от Марка по ста двенадцати рукописям Евангелия XI—XVI вв.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1896, кн. 1 (176), стор. I—VIII+I—305.

120. Востоков А. Х. Описания некоторых рукописей Академической библиотеки, сделаны А. Х. Востоковым.— Учен. зап. втор. отд. АН, т. II, 1856, стор. 111—126. (Передрук. в Филологических наблюдениях, 1865).

121. Востоков А. Описание рукописных и печатных книг словенских, принадлежащих г-ну Норову.— ЖМНП, ч. XI, 1836, сентябрь, стор. 529—551.

Опис 18 рукописів.

122. Востоков А. Описание русских и словенских рукописей Румянцовского музеума, составленное Александром Востоковым. СПб., 1842. III+899+3 стор.

Описано 473 рукописи.

123. Вукићевић М. Из старих србуља.— Гласник замальског Музеjа у Босни и Херцеговини. 1901, т. XIII, вып. 1, стор. 31—70; вып. 2—3, стор. 289—350 (і окремо, Сараєво, 1901, 99 стор.).

124. Вяземский П. П. Библиотека И. Н. Царского сверх печатного каталога.— СПб., Пам. древн. письм., вып. IV, 1879.

125. Вяземский П. П. Доклад, читанный в заседании Общества любителей древней письменности 10 ноября 1877 г. СПб., 1877.

Перелік 16 рукописів.

126. Вяземский П. П. Обзор московских книгохранилищ. СПб., 1877.

127. Г. Б. «Измарагд» XVI в. из Сухонаволоцкой церкви Кемского уезда.— Архангельск. епарх. ведом., 1911, №№ 12, 13—14, 18 і 24.

128. Гаєвський С. Київські списки повісті «Александрія».— Зап. наук. тов. в Києві, кн. X, 1912. (Є окремий відбиток, К., 1912. 14 стор.).

129. Ганицкий М. Рукописи и старопечатные книги в Ново-Нямецком монастыре.— Кишинев. епарх. ведом., 1880, № 8, часть неофиц.

130. Георгиевский В. Т. Краткое описание церковно-исторического древлехранилища при братстве св. благоверного вел. кн. Александра Невского во Владимире. Вязники, 1895.

Опис рукописів: стор. 4—5.

Рец.: *Ю. С.*— ЗНТШ, т. XV, 1897 стор. 59 (бібл.).

131. Георгиевский В. Т. Описание рукописей и старопечатных книг церковно-исторического древлехранилища при братстве святого благоверного великого князя Александра Невского.— Владимир. епарх. ведом., 1888, № 8 і 9 (не закінчено).

132. Георгиевский В. Т. Суздальский Ризположенский монастырь. Историко-археологическое описание. Владимир, 1900.

133. Георгиевский В. Т. Фрески Ферапонтова монастыря. СПб., изд. высочайше учрежденного Комитета попечительства о русской иконописи, 1911. (Приложение: стор. 8—23 — Рукописи Волоколамского монастыря, упоминаемые в описи 1545 г.).

134. Георгиевский Г. П. Рукописи Т. Ф. Большакова, хранящиеся в Московском Публичном и Румянцевском музеях. Описание русских рукописных собраний. Вып. 1. Пг., 1915. VIII+2 ненум.+455 стор.

Рец.: *Назаревский А. А.*— Рус. филолог. вестн., 1915, № 3, стор. 191—198.

135. Георгиевский Г. П. Собрание Н. С. Тихонравова. 1. Рукописи. Изд. к 50-тилетнему юбилею Румянц. музея. М., изд. имп. Моск. Румянц. музея, 1913. 2 ненум.+126+1 ненум. стор. (Відбиток з Отчета имп. Московского и Румянц. музеев за 1912 г.).

136. Георгиевский Г. П. Флорищева Пустынь. Историко-археологическое описание с рисунками. (В приложении: описание рукописей, старопечатных книг и собрание грамот и актов, принадлежащих Пустыни). Вязники, изд. архим. Антония, настоятеля Флорищевой Пустыни, 1896. VII+XV+416 стор.+18 вкл. табл.

Опис 223 рукописів.

137. Гильтебрандт П. Рукописное отделение Виленской публичной библиотеки, состоящей под покровительством... наслед. цесар. Александра Александровича. Вып. І-й. 1. Церковно-славянские рукописи. 2. Русские пергамены. Труд Петра Гильтебрандта. Вильно, изд. Виленск. публичн. библиотеки, 1871. XVI+320 стор.

Рец.: *Коялович М. О.*— ЖМНП, ч. CLIX, 1872, февраль, стор. 248—252.

138. Головацкий Я. Ф. Библиографические находки во Львове. О рукописях и старопечатных изданиях, хранящихся в библиотеке ставрогипиальной церкви Успения.— Зап. АН, т. XXII, 1873, прилож. № 4, стор. 1—43.

139. Головацкий Я. Ф. Библиографические находки во Львове.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. X, 1873, № 7. 2 ненум.+ 43 стор.

140. Голубев И. Ф. Рукописные книги бывшей Тверской ученой архивной комиссии.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 518—521.

141. Голубев И. Ф. Собрание рукописных книг г. Калинина.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 440—463.

142. Г. [Голубинский]. Рукописи Киево-Выдубицкого монастыря.— Киев. епарх. ведом., 1875, № 16, отдел второй, стор. 529—531.

143. Горский А. В. и **Невоструев К. И.** Описание славянских рукописей Московской синодальной библиотеки. Отд. первый. Священное писание. М., 1855. XIV+339 стор. Отд. второй. Писания святых отцов. 1. Толкование священного писания. М., 1857. V+199 стор. 2. Писания догматические и духовно-нравственные. М., 1859. XII+687 стор. 3. Разные богословские сочинения. (Прибавления). М., 1862. VII+841 стор. Отд. третий. Книги богослужебные. М., 1869. 4 ненум.+XXII+584 стор. Часть вторая.— Чтен. в общ. истор. и древ. рос., 1917, кн. 4 (263), стор. I—XIV+I—528. (Є окремий відбиток, М., 1917).

Іменний і алфавітний покажчики до опису складені Є. М. Витошинським (Варшава, 1915, 316+VI стор.); див. № 105.

Рец.: *Срезневский И. И. и Бычков А. Ф.* Отчет о первом присуждении Ломоносовской премии.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, 1868, № 1, або Зап. АН, т. XIII, 1868, кн. 2, стор. 145—300 (у додатку — Список рукописей синодальной библиотеки по новому счету, а також Указатель писателей и книг ко всем пяти томам описания); *И. К.* [Куприянов И.].— ЖМНП, 1856, март, стор. 86—98; *Бессонов П.*— Рус. беседа, 1856, кн. 2, стор. 1—90. (Є окремий відбиток); *Смирнов-Платонов Г.*— Правосл. обозрение, 1860, № 6.

144. Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина.Краткий отчет Рукописного отдела за 1914—1938 гг. Л., 1940.

145. Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Отдел рукописей. Краткий отчет о новых поступлениях за 1939—1946 гг. Л., 1951. 162 стор.

На стор. 45—66 — вказівки на опис рукописів історико-літературного змісту.

146. Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Краткий отчет о новых поступлениях 1947—1949 гг. отдела рукописей. Под ред. А. И. Андреева. Л., 1952.

Стародавні рукописи на стор. 25—26; 31—34; 43—44.

147. Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Труды Отдела рукописей. Краткий отчет о но-

вых поступлениях 1950—1951 гг. Под ред. В. Г. Геймана. Л., 1953.

Старі рукописи на стор. 13—33; 44—45.

148. Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Сборник 2. Л., 1954.

На стор. 172—174; 180—181 — відомості про нові рукописні надходження за 1952 р.

149. Государственная публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Сборник 3. Л., 1955.

На стор. 171—186; 191—192; 195—196 — короткий звіт про нові рукописні надходження у Відділ рукописів за 1953—1954 рр.

150. Гранстрем Е. Э. О подготовке сводного каталога славянских рукописей. Л., 1958. 30 стор. (Гос. Публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. IV Международный съезд славистов. Доклады).

151. Гранстрем Е. Э. Описание русских и славянских пергаменных рукописей. Рукописи русские, болгарские, молдовлахийские, сербские. Под ред. Д. С. Лихачева. Л., 1953. 132 стор. (Гос. Публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина).

Рец.: *Робинсон А. Н.*— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XIII, 1954, вып. 2, стор. 194—197.

152. Гранстрем Е. Э. Отрывки славяно-русских пергаменных рукописей в собрании Матенадарана в Ереване.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 619—623.

Опис 6 уривків.

153. Гранстрем Е. Э. Сокращения древнейших славяно-русских рукописей.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН., т. X, 1954, стор. 427—434.

154. Gregory C. R. Textkritik des Neuen Testaments. T. 2. Лейпціг, 1902.

На стор. 733—743 — перелік слов'янських рукописів Нового завіту в Росії, слов'янських країнах, Угорщині, а також містах — Реймсі, Відні, Празі, Венеції, Лейпцігу, Мюнхені, Римі, Вільні, Єрусалимі, Константинополі, Лондоні, Ітоні.

155. Григорович В. Очерки путешествия по восточной Турции. К., 1848.

156. Григорович В. Очерк путешествия по европейской Турции (с картой окрестностей Охридского и Преспанского озер). Изд. 2-е. М., 1877.

157. Гриценко Н. П. Рукописные фонды Ульяновского областного краеведческого музея. Исторические материалы.— Краеведческие записки Ульяновского обл. краеведческого музея, вып. I, 1953, стор. 314—319.

158. Грот К. Я. Лондонские заметки. Славянские рукописи Британского музея. Славистика в Англии. Варшава, 1887. 2 ненум.+29 стор.

159. Грот К. Несколько вновь приобретенных рукописей народной библиотеки в Белграде.— Рус. филолог. вестн., т. XII, 1884, стор. 206—217.

160. Грудницкая М. Золотая сокровищница культуры.— Советская Украина, 1954, кн. 7, стор. 158—165.

Відділ рукописів Інституту літератури ім. Шевченка Академії наук УРСР.

161. Гудев П. Т. Българскиятъ рукописъ въ Ватиканъ.— Сборник на Българската Акад. на наукатъ, 1891, кн. VI, стор. 311.

162. Гудзий Н. К. К вопросу о переводах из «Великого Зерцала» в Юго-Западной Руси.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. XXIII, 1913, вып. 2, стор. 19—58 (отд. IV).

Опис рукопису Києво-Софійського собору, № 129 і Моск. синод. бібл., № 729.

163. Dan D. Manastirea si comune Putna cu dona pendice de Dimitrie Dan. Бухарест, 1905.

164. Dan D. Un manuscript slavon scrit în 20 mai 1650 în satul Bârnova din Moldowa. Яссі, 1912. 19 стор. (Відбиток з Archiva Genealogică).

165. Державин Н. Заметка о некоторых рукописях и старопечатных изданиях Софийской синодальной библиотеки.— Рус. филолог. вестн., т. LII, 1904, стор. 175—180.

166. Дмитриев А. А. Библиотека В. В. Голубцева в селе Александровском Красноуфимского уезда, Пермской губ. Пермь, 1887.

167. Дмитриев Л. А. Славяно-русские рукописи отдела редких книг Латвийской государственной библиотеки в Риге.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 579—580.

168. Дмитриев-Песткович К. П. Обзор Афонских древностей.— Зап. АН, т. VI, 1865, кн. 2 (приложение).

169. Дмитриевский А. Описание литургических рукописей, хранящихся в библиотеках православного Востока. Т. I. Τυπικα Ч. I. Памятники патриарших уставов и ктиторские монастырские Типиконы. К., 1895. 2+II+CXLVII+1+912+XX стор.; т. II. Εὐχολόγια. К., 1901. 2+VI+XII+1058+XXVII стор.; т. III. Первая половина. Τυπικα. Ч. II. Пг., 1917. 2+VIII+VIII+768+IV стор.

170. Дмитриевский А. А. Описание рукописей и книг, поступивших в Церковно-археологический музей при Киевской духовной академии из греческой Нежинской Михайло-Архангельской церкви.— Труды Киев. дух. акад., 1885, №№ 3—12, стор. 1—160 (приложения).

Головним чином грецькі рукописи.

171. Дмитриевский А. Путешествие по Востоку и его научные результаты. К., 1890.

Відомості про рукописи Афону, Єрусалима та Сінаю.

172. Добровольский Л. М. Обзор историко-литературных архивных материалов, поступивших в Рукописный отдел Института русской литературы (Пушкинский Дом) Академии Наук СССР за 1950—1952 годы.— Бюл. Рукописного отдела Пушкинского Дома, вып. 4, 1953.

На стор. 129—133 — опис староруських рукописів, які поступили у 1950—1951 рр.

173. Добрянский Ф. Описание рукописей Виленской публичной библиотеки, церковно-славянских и русских. Вільно, 1882. VI+533 стор.

Описано 329 рукописів.

174. Добрянский Ф. Путеводитель по Виленской публичной библиотеке. Вільно, 1880.

175. Довгялло Д. И. и **Никифоровский Н. Я.** Описание предметов древности, поступивших в Витебское епархиальное церковно-археологическое древлехранилище по ноябрь 1897 г. Вып. I. Вітебськ, 1899.

На стор. 47—64— опис рукописів.

176. Дорошенко П. Я. Собрание Дорошенка в гор. Глухове.— Труды XII археолог. съезда. Т. II. М., 1912, стор. 93—95.

177. Древнее Псковско-Новгородское письменное наследие. Обозрение пергаменных рукописей типографской и патриаршей библиотек в связи с вопросом о времени образования этих книгохранилищ.— Труды XV археолог. съезда. Т. II, М., 1916, стор. 1—402+III—XCI.

178. Древние рукописи. 1. Славяно-русские. 2. Восточные. М., Междунар. книга, 1935. 54 стор. (Антикварный каталог).

179. Дробленкова Н. Ф. и **Шепелева Л. С.** Описание рукописного собрания Архива Географического общества СССР.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 561—568.

180. Дружинин В. Писания русских старообрядцев. Перечень списков, сост. по печатным описаниям рукописных собраний. СПб., изд. имп. Археограф. комиссии, 1912. XIV+2 ненум.+ 534 стор. (Відбиток з Летописи занятий имп. Археограф. комиссии за 1912 г., вып. XXV).

181. Дружинин В. Таблицы для отыскания рукописей собрания А. С. Уварова в описании этого собрания, составленном арх. Леонидом и изданном в 4-х томах в Москве в 1893—1894 гг.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVIII, 1923 (надрук. в 1924), стор. 259—272.

Див. № 330.

182. Думитрашко Н. Историко-статистический очерк Злато-

нощского Красногорского богословского женского монастыря. Полтава, 1850.

На стор. 42—53 — опис рукописів.

183. **Дурново Н. Н.** Рукописи московского археологического общества. Доклад, читанный 7 марта 1906 г. в славянской комиссии московского археологического общества.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. IV, 1907, вып. 1 (протоколы). стор. 54—55.

184. **Дучић Н**. Словенски рукописи у народноj библиотеци у Паризу. Загреб, 1889. 13 стор. (Відбиток із XXI кн. Starina jugoславенске академије знаности и умјетности).

185. **Дяченко М. І.** Нові придбання відділу рукописів.— Рад. літературознавство, 1959, № 5, стор. 150—151.

Про придбання Відділу рукоп. Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (в т. ч. рукописні матеріали Г. Сковороди, архіву О. Бодянського та ін.).

186. **Евсеев И. Е.** Описание рукописей, хранящихся в орловских древлехранилищах. Вып. I. Орел, 1905. 2 ненум.+172 стор. (З Орловск. епарх. ведом.); вып. II. Орел, 1906. 2 ненум.+125—262 стор.; вып. III. Орел, 1905. 27 стор. (Передрук з Сб. орл. церк. историко-археолог. общ. за 1907 р.).

Рец.: *Сперанский М. Н.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1906, кн. III (відгук на I випуск).

187. **Е. К[ивлицкий]**. Библиотека и собрание рукописей Н. И. Костомарова.— Киев. стар., т. XLIX, 1895, апрель.

188. **Жаворонков А. З.** Рукописные и старопечатные книги Новгородского областного краеведческого музея.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 510—513.

189. **Žaček V**. Czechoslovak archives wartime losses.— The Slavonic and East European Review, т. 25, 1947, стор. 518—527.

190. **Жизневский А.** Описание Тверского музея. М., 1888.

191. **Жинкин Н. П.** Краткие сведения о рукописях Центральной научной библиотеки Харьковского государственного университета им. А. М. Горького.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IX, 1953, стор. 467—475; т. X, 1954, стор. 466—471.

192. **Жинкин Н. П.** Рукописное собрание Харьковской научной библиотеки им. В. Г. Короленко.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 577—578.

193. **Житецкий П.** Описание Пересопницкой рукописи XVI в. С приложен. текста евангелия от Луки, выдержек из других евангелистов. К., 1876. 2 ненум.+79 стор. (Відб. з Трудов III археолог. съезда).

194. **Жолтовський П**. Українська рукописна книга та її оздоблення. [Б. м.], 1926. 8 стор. (Музей укр. мистецтва. Серія науково-популярних провідників. Ч. 2).

195. Забелин Н. Е. Перепись книг Спасского (за Иконным рядом) монастыря, произведенная в 1690 году.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. XVI, 1853, стор. 53—67.

196. Забелин Н. Е. Старинные описи царских библиотек. Домашний быт русских царей. VII.— Отеч. зап., 1854, № 12, стор. 122—136.

197. Забивин И. Травник.— Олонецкая неделя, 1911, № 17, стор. 12—15.

Опис рукопису, який належав автору

198. Записки отдела рукописей. Вып. I. Под общ. ред. Е. Ф. Розмирович. М., 1938. 71 стор. (Всесоюзная библиотека им. В. И. Ленина).

199. Записки отдела рукописей. Вып. II. Под общ. ред. Е. Ф. Розмирович. М., 1939. 104 стор. (Всесоюзная библиотека им. В. И. Ленина).

На стор. 102—103 — нові надходження рукописів релігійного змісту.

200. Записки отдела рукописей. Вып. 3. М., 1939. 80 стор. (Всесоюзная библиотека им. В. И. Ленина).

На стор. 73—74 — опис нових рукописних надходжень.

201. Записки отдела рукописей. Вып. 4. Под ред. Н. Л. Мещерякова. М., 1939. 72 стор. (Всесоюзная библиотека им. В. И. Ленина).

На стор. 65—67 — опис нових рукописних надходжень.

202. Записки отдела рукописей. Вып. 5. Т. Г. Шевченко. Под ред. Н. Л. Мещерякова. М., 1939. (Всесоюзная библиотека им. В. И. Ленина).

На стор. 71—74 — опис нових надходжень рукописів.

203. Записки отдела рукописей. Вып. VI. Под ред. Н. Л. Мещерякова. М., 1940. 99 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 89—94 — опис нових рукописних надходжень

204. Записки отдела рукописей. Вып. 7. Под ред. Н. Л. Мещерякова. М., 1941. 103 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 95—96 — нові надходження.

205. Записки отдела рукописей. Вып. VIII. Под ред. Н. Л. Мещерякова. [М.], 1941. 116 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 109—110 — нові надходження.

206. Записки отдела рукописей. Вып. 9. Под ред. Н. Л. Мещерякова. М., 1940. 91 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 85—86 — опис нових рукописних надходжень.

207. Записки отдела рукописей. Вып. 10. Под ред. Е. А. Мороховца. М., 1941. 106 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 98—99 — опис нових надходжень.

208. Записки отдела рукописей. Вып. 11. Под ред. П. А. Зайончковского и И. М. Кудрявцева. М., 1950. 207 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 79—133 — рукописи, що надійшли в 1941—1947 рр.

209. Записки отдела рукописей. Вып. XII. Отв. ред. П. А. Зайончковский. М., 1951, 217 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 97—148 — опис нових надходжень.

210. Записки отдела рукописей. Вып. XIII. М., 1952. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 3—49 — Голубцова Е. И. и Ошанина Е. Н. Коллекции Московского общества истории и древностей российских; на стор. 123—146 — опис нових надходжень.

211. Записки отдела рукописей. Вып. XIV. М., 1952. 152 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 85—104 — вказівки на опис рукописів історико-літературного змісту.

212. Записки отдела рукописей. Вып. 15. Под ред. С. В. Житомирской. М., 1953. 160 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 119—144 — нові надходження.

213. Записки отдела рукописей. Вып. 16. Под ред. С. В. Житомирской и И. М. Кудрявцева. М., 1954. 300 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 100—177 — рукописи, що надійшли в 1953 р.

214. Записки отдела рукописей. Вып. 17. Под ред. С. В. Житомирской и И. М. Кудрявцева. М., 1955. 274 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 51—83 — Собрание П. П. Шибанова.

215. Записки отдела рукописей. Вып. 18. Под ред. С. В. Житомирской и Е. Н. Коншиной. М., 1956. 368 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 48—63 — И. М. Кудрявцев. Рукописное собрание А. С. Норова.

216. Записки отдела рукописей. Вып. 19. Под ред. С. В. Житомирской и И. М. Кудрявцева. М., 1957. 345 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 3—36 — Собрание рукописных книг И. Я. Лукашевича и Н. А. Маркевича.

217. Записки отдела рукописей. Вып. 20. Под ред. С. В. Житомирской и И. М. Кудрявцева. М., 1958. 372 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 125—176 — Новые поступления. Составил И. М. Кудрявцев.

218. Записки отдела рукописей. Вып. 21. М., 1959. 280 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 102—172 — Новые поступления. Составил И. М. Кудрявцев.

219. Зверев С. Е. Рукописи и воронежские акты. Описаны комиссией по устройству музея под ред. С. Е. Зверева. Посвящ.

XIII Всерос. археолог. съезду. Вороніж, вид. Вороніжськ. губ. музею, 1905. 2 ненум.+2+155 стор.

220. Зверев С. Е. Рукописи и древние акты Воронежского губернского музея.— Труды Воронежской ученой архивной комиссии. Вып. I. Вороніж, 1902; вып. II. Вороніж, 1903.

221. Здравомыслов К. Я. Сведения о консисторских архивах и церковно-археологических учреждениях в епархиях... СПб., 1838. 36 стор.

222. Зеленин Д. К. Описание рукописей ученого архива имп. русского географического общества. Вып. 1—3. Пг., 1914—1916. Вып. I. Пг., 1914. X+483+2 ненум. стор.; вып. II. Пг., 1915. IV+485—988 стор.; вып. III. Пг., 1916. IV+989—1280 стор.

223. Зубарев А. Краткое описание примечательных книг и рукописей, находящихся в архиве при мастерской Оружейной палаты.— Вестн. Евр., 1827, № 14, стор. 81—102; № 15, стор. 161—184; № 16, стор. 241—264.

224. Иванов И. Български старини из Македония, събрани от Иорданъ Ивановъ. Софія, издава Българското Книжовно Дружество, 1908.

225. Иванов Н. Общее понятие о хронографах и описание некоторых списков их, хранящихся в библиотеках петербургских и московских.— Учен. зап. Казан. унив., 1843, кн. 2 і 3, стор. 58—396.

226. Иванов П. Описание государственного архива, с присовокуплением снимков со многих хранящихся в оном любопытных документов. М., 1842.

227. Игнатий, архиеп. воронежский и задонский. Истина святой Соловецкой обители против неправды Челобитной, называемой Соловецкой, о вере. Изд. 2-е. СПб., 1847.

На стор. 230 і далі — опис Соловецької бібліотеки.

228. Игнатий, архиеп. Истина св. Соловецкой обители. Выписка из описи библиотеки Соловецкой о старинных книгах, писанных и печатанных до книжного при патриархе Никоне исправления. СПб., 1844.

Перелік 1378 номерів.

229. Jireček C. Altslavische Handschriften in England.— Arch. für slav. Philol., т. III, 1878, стор. 131—133.

230. Иконников В. С. Новые коллекции рукописей в России. Библиографические заметки. М., 1890. 2 ненум. + 29 стор. (Відб. з Унив. изв. за 1889 р.).

231. Иконников В. С. Опыт русской историографии. В. С. Иконникова, проф. унив. св. Владимира. Т. I, кн. 1. К., 1891. VIII+I—269+100—882+CCXXII+VIII стор.; т. I, кн. 2. К., 1892. 883—1539+CCXXIII—CCCLXXI+I—149+X стор.;

т. II, кн. 1. К., 1908. X+1056+XXXII+V стор.; т. II, кн. 2. К., 1908. III+1057—1955+XXIII—XLIX+I—113+IX+XI стор.

232. Ильинский Г. Пергаменные рукописи П. А. Сырку.— Рус. филолог. вестн., т. LVIII, 1908, № 1—2, стор. 350—361.

Описано 19 рукописів.

233. Ильинский Г. А. Рукописи Верковича в Загребской Академической библиотеке.— Рус. филолог. вестн., т. LI, 1904, стор. 151—161.

234. Ильинский Г. А. Рукописи Зографского монастыря на Афоне. Софія. Държавна Печатница, 1908. 2 ненум.+24 стор. (З Известий русского археологического института в Константинополе, т. XIII, 1908, стор. 253—276).

Описано 184 рукописи.

235. Ильинский Г. А. Рукописи Копитара в Люблянской лицейской библиотеке.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, 1904, кн. 1, стор. 247—272.

Описано 25 рукописів.

236. Иосиф, архим. Опись книг Слуцкого Троицкого монастыря 1494 года, составл. архим. Иосифом.— Акты, относ. к ист. Зап. Рос., т. I, 1846.

237. Иосиф, иеромонах. Опись рукописей, перенесенных из библиотеки Иосифова монастыря в библиотеку Московской духовной академии.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1881, кн. 3, стор. I—II+315+I—XIV.

238. Истомин Г. И. Опись библиотеки Московского Успенского собора.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 3, стор. 1—26.

239. Исторический очерк и обзор фондов рукописного отдела библиотеки Академии наук [В 2-х вып. Отв. ред. чл.-кор. АН СССР В. П. Адрианова-Перетц]. Вып. I. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1956. 484 стор.

240. Историческое описание Козельской Введенской Оптиной пустыни. Изд. 3., 1876.

На стор. 244—267 — опис рукописів.

241. Истрин В. Отчет командированного за границу приват-доцента Московского университета В. Истрина за вторую половину 1894 г.— ЖМНП, 1896, апрель, июнь, сентябрь, ноябрь.

242. Калайдович К. Ф. Биографические сведения о жизни, ученых трудах и собрании российских древностей графа Ал. Ив. Мусина-Пушкина.— Труды общ. истор. и древн. рос., ч. II, кн. 2, 1824, стор. 3—48.

На стор. 6—24 — збірка древностей, рукописів, стародруків і т. д.

243. Калайдович К. Ф. Книги, принесенные в дар обществу истории и древностей российских соревнователем оного зарайским купцом Авериным.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 2, 1827, стор. 43—46.

244. **Калайдович К. Ф.** [Описание книг и рукописей, подаренных обществу истор. и древн. рос. купцом Царским].— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 2, 1827, стор. 151.

245. **Калайдович К. Ф.** Роспись книгам и монетам, принесенным в дар обществу истории и древностей российских зарайским купцом тамошнего Николаевского собора церковным старостою Козмою Ивановичем Авериным.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 2, 1827, стор. 18—27.

246. **Калайдович К.** и **Строев П.** Обстоятельное описание славяно-российских рукописей, хранящихся в Москве в библиотеке... гр. Ф. А. Толстова. С палеграфическими таблицами почерков с XI по XVIII век. М., 1825. LXVI+811+6 стор.

Опис 1093 рукописів; див. також №№ 676 і 677.

247. **Kałužniacki A.** Descriptio codicum slovenicorum, qui in Bibliotheka Universitatis Jagell. inveniuntur. [Краків], 1871.

Опис 5 рукописів.

Рец.: *Бодуэн-де-Куртене.*— ЖМНП, ч. CLXXVI, 1874, стор. 193—195.

248. **Калужняцкий Е. И.** Обзор славяно-русских памятников языка и письма, находящихся в библиотеках и архивах львовских.— Труды III археолог. съезда. Т. II. К., 1878, стор. 213—321 (приложения).

249. **Калужняцкий Е.** Сборники Нямецкого монастыря №№ 20 и 106. СПб., 1907. 2 ненум.+61 стор. (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. 83, № 2).

250. **Каманин И. М.** Краткий перечень рукописей и старопечатных книг на выставке XI Археологического съезда. [Без місця і часу вид.]. 23 стор.

251. **Каманин И. М.** Обзор выставки рукописей и старопечатных книг при XI Археологическом съезде.— Труды XI археолог. съезда. Т. II. М., 1902, стор. 166—168 (протоколы).

252. **Капусткин А. П.** Четыре рукописные книги из библиотеки Карельского педагогического института.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 628—630.

253. **Каразин В. Н.** Каталог славяно-российским рукописям, погибшим в 1812 году, профессора Баузе.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1862, кн. 2, стор. 45—79 (отд. V).

Каталог 460 рукописів.

254. **Карпинский Н.** Образцы глаголицы (25 автотипических снимков с рукописных и печатных памятников и транскрипция текстов кирилловскими буквами). Под ред. Н. Карпинского. СПб., изд. имп. Археолог. инст., 1908. 8+14 стор.+16 арк. знімків.

255. Карский Е. Ф. Западно-русский сборник XV в. имп. Публичной библиотеке Q. I. №391.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXV, 1899 (або Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IV, 1897).

256. Карский Е. Ф. Отчет о научных занятиях в библиотеках Москвы, Троицко-Сергиевой Лавры и Слуцка.— Варш. унив. изв., т. IX, 1898.

257. Карский Е. Ф. Славянская кирилловская палеография. Л., Изд-во АН СССР, 1928. XI+494 стор.

На стор. 16—32 — бібліографія описів рукописів.

258. Каталог вещам и документам, хранящимся в музее Псковского Археологического общества. Псков, 1897.

Відомості про 38 рукописів і стародруків.

259. Каталог выставки XII археологического съезда в г. Харькове. Х., 1902.

На стор. 1—62 — відділ рукописів, де перелік 375 №№.

260. Каталог Харьковского съезда. Дополнение Х., 1902.

На стор. 3 — перелік рукописів.

261. Каталог выставки XIV археологического съезда в городе Чернигове. Издан на средства пожертвован. проф. Д. Я. Самоквасовым. Чернігів, 1908. 180+8 стор.

Опис багатьох рукописів і стародруків.

262. Каталог Екатеринославского областного музея им. А. Н. Поля. Єкатеринослав, 1905. 296 стор.

263. Каталог книгам и манускриптам, находящимся в библиотеке Василия Александровича Попова, владельца местечка Решетиловки Полтавской губернии. СПб., 1864. 2+64+42 стор.

264. Catalogus codicum manuscriptorum musei princ. Czartoryski. Vol. I. Korzeniomski. Вип. 1—4. Краків, 1887—1893; Vol. II. Kutrzeba. Вып. 1—4. Краків, 1909—1913.

265. Каталог масонских рукописей Московского публичного и Румянцевского музеев. М., изд. Моск. публ. и Румянцевск. музеев, 1900. 50+1 ненум. стор.

266. Каталог музея Псковского церковно-археологического комитета. Псков, 1914.

На стор. 22—26 — опис рукописів.

267. Каталог памятников церковной и частию народной старины Вятского края, имеющихся в Вятском Трифоновском церковно-археологическом музее. Вятка, 1914.

Опис рукописів на стор. 32—33.

268. Каталог рукописям и старинным книгам церковной и гражданской печати ржевского почетного гражданина Е. В. Берсенева.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1864, кн. I, стор. 225—232 (смесь).

Описано 44 номери; рукописи були потім куплені імп. Публічн. бібл.

269. Каталог славянороссийских рукописей, принадлежащих... Ивану Никитичу Царскому. М., 1836. 4+78 стор.

270 **[Каченовский М. Т.** и **Коркунов М. А.]**. Список печатным книгам, рукописям, медалям... принадлежащим Обществv истории и древностей российских. М., 1827.

271. Кеппен П. Собрание словенских памятников, находящихся вне России. Сост. Петром Кеппеном. Кн. 1. Памятники, собранные в Германии. СПб., 1827. XXXII+2 ненум.+94+4 ненум. стор.+IX арк.

Рец · *А В[остоков]* — Моск вестник, 1827, ч IV, стор 281—283

272. Király P. Das Budapester glagolitische Fragment. Herrn Prof. Josef Vais zum 90 Geburtstag gewidmet.— Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, t. I, fasc. 4, Будапешт, 1955, стор. 313—332.

Рец: Slavia, т 26, 1957, № 3, стор 410—413.

273. Книги, подаренные Обществу истории и древностей российских К. И. Авериным и С. Д. Крупениковым.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 2, 1827, стор. 79—81, 113—114.

274. Князев А. Историко-статистическое описание Троицкого собора (Псков). М., 1858.

На стор 64—69 — опис рукописів

275. Козловский И. Библиографические редкости, хранящиеся в Виленской публичной библиотеке.— Вестн. Зап. Рос., 1870, № 3.

276. Козминский Д. Описание ризницы и библиотеки Черниговского архиерейского дома. Чернігів, 1893. 85 стор. (З Черниг. епарх. изв., 1893, №№ 11—15).

277. Колесса О. Південно-волинське городище і городиські рукописи і пам'ятники XII—XVI в. Прага, наклад. укр. ун-ту в Празі, 1923. 45 стор.

278. Колесса О. Рукописні і палеотипні книги Південного Підкарпаття.— В кн.: Protokol mezinárodniho sjezdu knihovniki v Praze. Прага, 1926. [15+3 стор.].

279. Конусов А. П. и **Покровская В. Ф.** Описание рукописного отделения Библиотеки Академии наук СССР. Т. IV, вып. 1. Повести, романы, сказания, сказки, рассказы. М.— Л., 1951. 560 стор.

280. Копыленко М. М. [та ін.]. Заметки о документах и архивах [Одессы]. I.— Исторический архив, 1955, № 4, стор. 244—246.

281. Коркунов М. Описание [рукописного] сборника, подаренного обществу истории и древностей российских.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. III, кн. 2, 1827, стор. 67—72.

282. Коркунов М. Описание двух рукописей.— Труды и летоп. общ. истор. и древн. рос., ч. VIII, 1837, стор. 401—403.

283. Косановић С. Српске старине у Босни.— Гласник Серп-

ског ученог друштва. Книга XII, свеска XXIX Старога реда. (Бєлград), 1871, стор. 158—188.

284. Касаткин В. В. Монастыри, соборы и приходские церкви Владимирской епархии, построенные до начала XIX ст. Краткие исторические сведения с приложением описей сохраняющихся в них древних предметов. Ч. I-я. Монастыри. Изд. под ред... Касаткина В. В. Владимир, 1906. VIII+352 стор. (Прилож. III к VIII книге Трудов Влад. учен. архив. комис.).

Опис 80 рукописів.

285. Кочубинский А. А. Славянские рукописи Пештского музея.— Рус. филолог. вестн., 1881, № 1, стор. 180—208.

286. Красносельцев Н. Ф. Сведения о некоторых литургических рукописях Ватиканской библиотеки. Из отчета об ученых занятиях за границей. Казань, 1885.

287. Красносельцев Н. Славянские рукописи патриаршей библиотеки в Иерусалиме. Казань, 1889 2 ненум.+32 стор. (також Православн. собесед., 1888, № 12).

Опис 20 рукописів.

288. Краткая опись предметов, находящихся в древлехранилище православного Свято-Владимирского братства в г. Владимире Волынском. К., 1892.

289. Краткие библиографические известия о составе археологических собраний М. П. Погодина в 1844 году и дальнейших его приобретениях. (Вирізки з Москвитянина за 1844—1855 рр.).

290. Краткий обзор собрания рукописей, принадлежавших преосвящ. епископу Порфирию, а ныне хранящихся в имп. Публичной библиотеке. (З Отчета имп публ. библиотеки за 1883 г.). СПб., 1885. VI+2 ненум.+179 стор.

291. Краткий отчет Рукописного отдела за 1914—1938 гг. Со вступ. историч. очерком [Т. К. Ухмыловой Прошлое и настоящее Рукописного отдела, стор. 8—34]. Под ред. Т. К. Ухмыловой и В. Г. Геймана. Л., 1940. 302 стор. (Публичная библиотека им. Салтыкова-Щедрина. Ленинград).

292. Краткий указатель архивных фондов Отдела рукописей. М., 1948. 256 стор. (Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина).

На стор. 35, 43, 59, 60, 61, 129, 130, 186, 187 — вказівки на фонди Буслаєва, Вікторова, Горського, Невоструєва, Грамматіна, Тихонравова

293. Крыжановский Г. Рукописные евангелия Волынского епархиального древлехранилища.— Волынский историко-археологический сборник. Вып. I. Почаїв-Житомир, 1896. 75 стор.

294. Крыжановский Г. Рукописные евангелия киевских книго-

хранилищ. Исследование языка и сравнительная характеристика текста. К., 1889. VI+LXXIII+393 стор.

295. Кримський А. Є. Деякі непевні критерії для діалектологічної класифікації староруських рукописів.— В кн.: Науковий збірник, присвяч. проф. М. Грушевському учениками й прихильниками з нагоди його 10-літньої праці в Галичині. Львів, 1906. (63 стор.).

296. Кримський А. Про Румянцевський музей у Москві.— Житє і слово, 1894, т. І, стор. 402—417; т. II., стор. 265—270.

297. Кудрявцев И. М. Ростов Великий и его исторические ценности.— Педагогические кадры. (Московский педагогический институт им. В. П. Потемкина), 1946, 1 июля.

Про архітектурні пам'ятки і рукописи Ростовського музею.

298. Кудрявцев И. М. Сокровищница рукописей.— Техника молодежи, 1955, № 6.

Про рукописи, які зберігаються у Відділі рукописів Бібліотеки ім. В. І. Леніна.

299. Кукулевич П. Краткий очерк о славянских рукописях, глаголических и кирилловских библиотеки Пропаганды в Ватикане.— Arkiv za povjestnicu jugoslavensky, т. IV, 1857, стор. 369—377.

300. Кульбакин С. М. Отчет Отделению русского языка и словесности имп. Академии наук о занятиях в книгохранилищах Москвы и Петербурга с 25 сентября по 23 декабря 1898 года.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXIX, 1901.

301. Кунцевич Г. З. Заметка о рукописях Седмиозерной Пустыни, Казанской губ.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1902, кн. IV, стор. 358—402.

302. Кунцевич Г. З. Опись рукописей Тихвинского монастыря.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1907, кн. IV, стор. 346—357.

303. Кунцевич Г. З. Перечень русских рукописей герцогской библиотеки в Вольфенбюттеле. СПб., 1912. 16 стор.

304. Куприянов И. К. Обозрение пергаментных рукописей Новгородской Софийской библиотеки. Рукописи XI—XIII века.— Изв. АН по отд. рус. яз. и слов., т. V, стовп. 367—371; т. VI, 1858, стовп. 34—66, 276—320 (і окремо, СПб., 1857).

305. Куприянов И. К. Исторический очерк Софийской библиотеки.— Изв. Акад. наук, т. V, 1856.

306. Куприянов И. К. Указание на некоторые рукописи новгородских церквей и монастырей.— ЖМНП, ч. LXXX, 1853, отд. II, стор. 122—130.

307. Курдиновский В. Апокалипсис Андрея Кесарийского.— Кишинев. епарх. ведом., 1907, № 21. (Те ж в Трудах Бессарабского церковного историко-археологического общества, вып. I, 1911).

308. Курдиновский В. Рукописная церковная славянская грамматика Гербовецкого монастыря Бессарабской губернии. Варшава, 1908. 2+32 стор. (із Рус. филолог. вестн., 1907; те ж в Трудах Бессарабского церковного историко-археологического общества, вып. IV).

309. Лавров П. А. Югославянская палеография. Курс, читанный в С.-Петербургском Археологическом институте в 1903—1904 гг., СПб., Изд-во Папенгут, 1904. 67+2 ненум. стор.+ XIX табл.+2 ненум. стор.

Списки кирилівських рукописів.

310. Лавровский П. А. Описание семи рукописей императорской С.-Петербургской публичной библиотеки.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1858, кн. 4, стор. 1—90 (материалы славянские).

311. Ламанский В. И. О некоторых славянских рукописях в Белграде, Загребе и Вене с филологическими и историческими примечаниями. СПб., 1864. 2 ненум.+167 стор.+5 табл.

312. Ламанский В. И. Отчет о деятельности Отделения русского языка и словесности Академии наук за 1902 год. Сост. В. И. Ламанским. СПб., 1902.

На стор. 24—30 — Отчет Д. И. Абрамовича о занятиях в библиотеках Волынской епархии в 1902 г.

313. Лебедев А. Описание богослужебных книг, писанных и печатных, находящихся в Московском кафедральном Архангельском соборе.— В кн.: Московский кафедральный Архангельский собор. М., 1880.

Описано 52 рукописи.

314. Лебедев А. Описания Троицкого монастыря (Колязин). Ярославль, 1867.

На стор. 91—98 — опис рукописів.

315. Лебедев А. Рукописи братства святого креста в Саратове. Преосвященный Иаков (Вечерков), архиепископ нижегородский и арзамасский, и его рукописное собрание. Саратов, 1910. 124 стор.

316. Лебедев А. Рукописи церковного археологического музея Киевской духовной академии. Т. I. Саратов, 1916. 6 ненум.+ 472 стор.

Рец.: *Назаревский А. А.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1921.

317. Лебедев А. Рукописные собрания в Саратове. Саратов, 1909. 18 стор.+1 вкл. арк. (З Трудов Саратовской ученой архивной комиссии, вып. XXV, 1909, отд. I, стор. 319—336).

318. Лебедев Г. И. Краткие сведения о рукописных и старопечатных книгах Чухломского районного музея Костромской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 608—609.

Опис 9 рукописів і стародруків.

319. Леонид, архим. Акты Иверского Святоозерского Богородицкого (на острове Валдайского озера) монастыря.— Русская историческая библиотека, т. V, 1878, стор. 50—62.

320. Леонид, архим. Библиографические разыскания в области древнейшего периода славянской письменности IX—X вв.: памятники сих веков по сохранившимся спискам XI—XVII вв.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1890, кн. 3 (154), стор. 1—28.

321. Леонид, архим. Греческие книгохранилища Востока и их рукописи, осмотренные одним английским путешественником в 1858 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1870, кн. 4, стор. I—II+1—32.

322. Леонид, архим. Историческое описание ставропигиального Воскресенского, Новый Иерусалим именуемого, монастыря, составленное по монастырским актам настоятелем оного архимандритом Леонидом.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1874, кн. 3 (90), стор. I—IV+1—124; кн. 4 (91), стор. 125—366, 1875; кн. 1 (92), стор. 367—464; кн. 2 (93), стор. 465—543; кн. 3 (94), стор. 545—767.

323. Леонид, архим. Обозрение рукописей и старопечатных книг в книгохранилищах монастырей, городских и сельских церквей Калужской епархии.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1865, кн. 4, стор. 1—115.

324. Леонид, архим. [Рец.]. Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими буквами. Том. I: с 1491 по 1652 год. Составил И. Каратаев, СПб., 1883.— ЖМНП, ч. CCXXXIII, 1884, май, стор. 39—52.

В рецензії є матеріали про рукописи.

325. Леонид, архим. Описание славяно-русских рукописей книгохранилища ставропигиального Воскресенского, Новый Иерусалим именуемого, монастыря, и заметки о старопечатных церковно-славянских книгах того же книгохранилища.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1871, кн. 1, стор. 1—71 (смесь).

326. Леонид, архим. Описание славянских рукописей библиотеки Свято-Троицкой Сергиевой Лавры.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1878, кн. 2, стор. I—XIX+1—352; кн. 4, стор. 1—240; 1879, кн. 2, стор. 1—267; Указатель к трем частям — стор. 1—44.

Опис 823 рукописів

327. Леонид, архим. Опись рукописей, перенесенных из библиотеки Иосифова монастыря в библиотеку Московской духовной академии. М., 1882.

328. Леонид, архим. Рукописи сербского письма XIII—XVIII вв., находящиеся в библиотеках Московской губер-

нии.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1891, кн. 2, стор. 1—8.

329. Леонид, архим. Сведения о славянских пергаминных [и бумажных] рукописях, поступивших из книгохранилища св. Троицкой Сергиевой лавры в библиотеку Троицкой духовной семинарии в 1747 году.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1883, кн. 1, стор. 1—80 (материалы историко-литературные); кн. 2, стор. 81—167; кн. 4, стор. 1—112; 1884, кн. 3, стор. 113—264; кн. 4, стор. 265—296; 1885, кн. 1, стор. 297—375; 1886, кн. 3, стор. I—VIII+1—27 — Указатель к Сведению о славянских рукописях (складений С. А. Білокуровим). (і окремо, М., 1887).

Опис 8 пергаментних і 37 паперових рукописів.

330. Леонид, архим. Систематическое описание славяно-российских рукописей собрания графа А. С. Уварова. В 4-х част. с 13-ю снимками. Ч. 1—4. М., 1893—1894. Ч. I, XVI+694+1 ненум. стор.; ч. II, 577+1 ненум. стор.; ч. III, 364 стор.; ч. IV, 562 стор.

Всього описано 2243 рукописи.

Рец.: *Сперанский М. Н.*— Археолог. изв. и заметки, 1894, №№ 3—4. Див. також *Дружинин В.* Таблицы для отыскання рукописей собрання А. С. Уварова в описании этого собрания, составленном арх. Леонидом и изданном в 4-х томах в Москве в 1893—1894 гг.— Изв. отд. рус. яз. и слов АН, т. XXVIII, 1923 (надрук. в 1924), стор. 259—272

331. Леонид, архим. Славяно-сербские книгохранилища на св. Афонской горе, в монастырях Хилендаре и св. Павла.—Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1875, кн. 1, стор. 1—80.

332. Леонид, архим. Славянские рукописи, хранящиеся в ризнице Свято-Троицкой Сергиевой лавры.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1880, кн. 4, стор. 28—41.

Опис 22 рукописів.

333. Лилеев М. И. Описание рукописей, хранящихся в библиотеке Черниговской духовной семинарии. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., 1880. 206+18—21+ненум. стор.

Описано 201 рукопис.

334. Липинский М. А. Ростовский музей церковных древностей. Описание собрания документов, принадлежащих музею. Ярославль, 1886.

335. Лопарев Х. Описание рукописей императорского общества любителей древней письменности. Ч. I — Рукописи в лист. Ч. II — Рукописи в четверку. Ч. III — Рукописи в осьмушку. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., 1892, 1893, 1899. Ч. I. 2 ненум.+VII+1 ненум.+373 стор.; ч. II. 2 ненум.+409 стор.; ч. III. I ненум.+III+2 ненум.+227 стор.

Описано в ч. I — 190 рукописів; в ч. II — 258; в ч. III — 146 рукописів.

336. Лопарев X. Описание сборника Чудовской библиотеки XVII века № 57/359.— Чтен. в общ. истор. и древн рос., 1886, кн. 3, стор. 1—20.

337. Лопарев X. Описание Хлудовской рукописи № 147 — Чтен. в общ. истор. и древн рос., 1887, кн. 3, стор. 1—18.

338. Лукьянов В. В. Краткие сведения о рукописных собраниях городов Ростова, Щербакова и Тутаева Ярославской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 514—517.

339. Лукьянов В. В. Краткое описание коллекции рукописей Ярославского областного краеведческого музея. [Ярославль, 1958]. 290 стор.

340. Лукьянов В. В. Описание коллекции рукописей гос. архива Ярославской области XIV—XX вв. Сост. В. В. Лукьянов. Ярославль, 1957.

341. Лукьянов В. В. Рукописные материалы Переяславль-Залесского районного краеведческого музея.— Труды отд. др - рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 610—612.

342. Лукьянов В. В. Рукописные собрания Ярославского областного архива и Ярославского педагогического института им. К. Д. Ушинского. (Краткий обзор).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 464—470.

343. Лукьянов В. В. Собрание рукописей Ярославского областного краеведческого музея. (Краткий обзор).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 472—478.

344. Лукьянов П. Отчет о занятиях в столичных библиотеках. Протоколы заседания Совета Харьковского университета, 1867, № 6, стор. 557—595; № 7, стор. 628—662.

345. Любович Н. Зимлеровское собрание рукописей Н. Любовича. Варшава, 1886. 2+12 стор. (Відбиток з Варш. унив. изв., 1886).

346. Майков Л. Н. Алфавитный перечень рукописей, хранящихся в библиотеке имп. Казанского университета.— Летописи занятий Археограф. комиссии, вып. VII, 1884, стор. 367—372.

Опис 190 рукописів

347. Макарий, архим. Обозрение древних рукописей и книг церковных в Новгороде и его окрестностях.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1861, кн. 2, стор. 1—40 (материалы славянские).

348. Макарий, архим. Памятники церковных древностей. Нижегородская губерния. Соч. архимандрита Макария. СПб., 1857.

349. Макаров М. Описание рукописи Суздальской соборной библиотеки.— Вестн. Евр., 1821, № 20.

350. Макушев В. В. О некоторых рукописях Народной библиотеки в Белграде.— Рус. филолог. вестн., т. IV, 1881; т. VII, 1882.

351. Малеванов Н. А. Заметки о документах и архивах. II.— Исторический архив, 1955, № 4, стор. 246—247.

352. Малеванов Н. А. Рукописи XVI—XVIII вв. государственного исторического архива Ленинградской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 574—576.

353. Малышев В. И. Археографическая экспедиция в Усть-Цильмский район Коми АССР.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 425—439.

354. Малышев В. И. Археографическая экспедиция на Печору.— Красное знамя (Сыктывкар), 1955, 22 травня.

Про рукописи півночі

355. Малышев В. И. Дар Пушкинскому Дому Академии наук СССР.— За новый Север, Сыктывкар, 1852, 17 июня.

Про рукописи XIV—XIX ст ст, подаровані Зикіним

356. Малышев В. И. Драгоценное наследие. (Усть-Цилемские рукописные книги).— Печорская правда (с. Усть-Цильма, Коми АССР), 1954, 19 августа.

357. Малышев В. И. Заметки о рукописных собраниях Ленинграда, Черновиц, Риги, Двинска и других городов.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VII, 1949, стор. 455—468.

358. Малышев В. И. Заметки о рукописных собраниях Петрозаводска и Тобольска. I. Собрание славяно-русских рукописей Института истории, языка и литературы Карело-Финской базы Академии наук СССР.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. V, 1947, стор. 149—158.

359. Малышев В. И. К вопросу об обследовании частных собраний рукописей.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 449—458.

360. Малышев В. И. Коллекции славяно-русских рукописей В. Ф. Груздева.— Ученые зап. Ленингр. гос. пед. инст. им. А. И. Герцена, т. 67. Кафедра русской литературы. Л., 1948, стор. 265—269.

361. Малышев В. И. Обзор древнерусских рукописей, поступивших в Рукописный отдел Института русской литературы (Пушкинский Дом) Академии наук СССР за 1952—1954 годы.— Бюллетень Рукописного отдела Пушкинского Дома, вып. VI, М.—Л., Изд-во АН СССР, 1956, стор. 99—102.

362. Малышев В. И. Отчет о командировке в село Усть-Цильму, Коми АССР.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VII, 1949, стор. 469—480.

363. Малышев В. И. Отчет о командировке на Печору в

1956 г.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 398—408.

364. Малышев В. И. Отчет об археографической командировке 1950 г.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 362—378.

365. Малышев В. И. Памятники древней письменной культуры Севера.— За новый Север, Сыктывкар, 1954, 16 мая.

Опис рукописів, які знайдені на Печорі в 1938—1954 рр.

366. Малышев В. И. Памятники культуры (древние рукописи Поморья).— Вечерний Ленинград, 1946, 22 июня.

367. Малышев В. И. Печерская рукописная старина.— Газ. Нарьяна-Вындер, 1955, 28 травня.

368. Малышев В. И. Пижемская рукописная старина. (Отчет о командировке 1955 г.).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 461—493.

369. Малышев В. И. Поиски древних рукописей.— Вечерний Ленинград, 1946, 15 апреля.

370. Малышев В. И. Рукописи Государственной публичной исторической библиотеки.— Вопросы истории, 1953, № 2, стор. 125—127.

371. Малышев В. И. Рукописное собрание Псковского областного краеведческого музея.— Вопросы истории, 1953, № 12, стор. 180—182.

372. Малышев В. И. Сведения о собраниях рукописей и старопечатных книг в некоторых городах северных областей.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. IV, 1940, стор. 247—253.

373. Малышев В. И. Собрание рукописей Псковского областного краеведческого музея.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 471—479.

374. Малышев В. И. Ценные памятники старины.— Северный комсомолец, Архангельськ, 1955, 16 октября.

Про рукописні зібрання Архангельської області.

375. Мамеев С. Рукописи библиотеки Тобольского губернского музея. Вып. I и II. Тобольськ, 1894, 1896.

376. Мансуров А. А. Описание рукописей этнологического архива общества исследователей Рязанского края. Вып. 1. Рязань, 1928. 47 стор.; вып. 2. Рязань, 1929. 35 стор.; вып. 3. Рязань, 1930. 43 стор.; вып. 4. Рязань, 1930. 42 стор. (Труды общ. иссл. Рязан. края, вып. XV, XXII, XXVI, XXXIX).

377. [Марков О. О.]. Описание рукописей XIX в. собрания А. С. Петрушевича (в библиотеке «Народного дома» во Львове.— Вестник Народного дома, 1912, №№ 1—3.

378. Мартинсон Ф. А. Указатель к каталогу хранящегося в императорской публичной библиотеке собрания славяно-

русских рукописей П. Д. Богданова. Пг., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1916. 4 ненум.+189+2 ненум. стор.

Див. № 82.

379. Мартынов И. Бдинский сборник. 1360. Рукопись Геитской библиотеки. Сообщ. И. Мартынов. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., 1882. 6 ненум.+8+28+11 стор. (Пам. древн. письм. и искусства, № XIV).

380. Мартынов П. Les manuscripts slaves de la Bibliothèque Impèriale de Paris avec un calque. Париж ,1858. (Витяг з цієї праці див. — Библиографические зап., 1858, № 7).

Додаток до праці С. Строєва Описание памятников славянорусской литературы, хранящ. в публ. библ. Германии и Франции. М., 1841, див. № 681.

381. Маслов Н. М. Боровское собрание рукописей Калужского областного краеведческого музея.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 487—488.

382. Маслов Н. М. Краткие сведения о рукописях Калужского областного краеведческого музея.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 479—484.

383. Маслов С. И. Критико-библиографический обзор новейших трудов по славяно-русской библиографии и палеографии. I. Свящ. И. М. Смирнов. Указатель описаний славянских и русских рукописей отечественных и заграничных книгохранилищ. Сергиев Посад, 1916. 8°, 46 стр.— Унив. изв., 1918, февраль, стор. 1—17 (критика и библиография). (Є окремий відбиток, К., 1918. 17 стор.).

Додано 98 описів рукописів; див. № 611.

384. Маслов С. И. Обзор рукописей библиотеки имп. университета св. Владимира.— Унив. изв., 1910, май, стор. 1—44. (Є окремий відбиток, К., 1910. 45 стор.).

Рец.: *Возняк М. С.*— ЗНТШ, т. CIII, 1911 (бібл.), стор. 235—238; *Назаріїв О.*— ЗНТШ, т. CX, 1912 (бібл.), стор. 226—227.

385. Маслов С. И. Описание рукописей исторического общества Нестора-летописца.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 21, вып. 1—2, 1909, стор. I—VII+1—50 (отд. IV). (Є окремий відбиток, К., 1908).

Рец.: *Перетц В. Н.*— ЗНТШ, т. XC, 1909 (бібл.), стор. 228—229.

386. Маслов С. И. Отрывок Христинопольского Апостола. принадлежащий библиотеке св. Владимира.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XV, 1911, кн. 4.

387. Menčik F. Rukopisi staro slovanské Vuka Ct. Karadžiče. — Slovansky 'sbornik, т. II, 1883, стор. 314—317.

388. Микитась В. Л. Древние рукописи Института литературы им. Т. Г. Шевченко Академии наук Украинской ССР.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 506—509.

389. Микитась В. Л. Рукописи та стародруки бібліотеки Уж-

городського державного університету.— Рад. літературознавство, 1959, № 5, стор. 117—121.

390. **Миловидов А.** Рукописное отделение Виленской публичной библиотеки. Его история и состав. Вільно, 1910. 2 ненум.+54 стор.

391. **Миловидов И. В.** Содержание рукописей, хранящихся в архиве Ипатьевского монастыря. Вып. 1—2. Кострома, изд. Костромской губ. учен. архив. комис., 1887—1888. Вып. 1; вып. 2. 2+104 стор.

392. **Милорадович Г. А.** Любеч и его святыня. Изд. 6-е. СПб., 1905. 105 стор.

В опису Любецького Антонієвого монастиря (Черніг. губ.) на стор. 16—79 — опис рукописів.

393. Минская старина. Труды минского церковного историко-археологического комитета. Вып. 1. Сообщ. Д. И. Довгялло. Мінськ, 1909.

На стор. 97—124 — опис рукописів, зроблений Д. Довгялло.

394. Минская старина. Труды минского церковного историко-археологического комитета. Вып. 2. Под заведыванием хранителя музея Д. Скрынченко. Мінськ, 1911. 268+II+III стор.

Опис рукописів і стародруків, які знаходяться у Слуцькому Тройчанському монастирі; склав А. Снитко.

395. Минская старина. Труды минского церковного историко-археологического комитета. Вып. 4. (Тройчанский архив). Мінськ, 1913. IV+200+38 стор.

Опис 540 рукописів і документів.

396. **Мочульский В.** Описание рукописей В. И. Григоровича. Одеса, 1890. 2 ненум.+81 стор. (Відб. з Лет. ист.-филолог. общ. при Новорос. унив.).

Описано 54 рукописи; ці рукописи зібрання Григоровича були передані у бібліотеку Новоросійського університету.

397. **Mošin V.** Ćirilski rukopisi Jugoslavenske Akademije. Загреб, вид. Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetmosti, 1952—1955. 1—2.

398. **Мощин В. А.** К датировке рукописей из собрания А. Ф. Гильфердинга Государственной Публичной библиотеки.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XV, 1958, стор. 409—417.

399. **Муретов С. Д.** Описание рукописей библиотеки Вифанской духовной семинарии. С приложениями С. Д. Муретова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1897, кн. 3, стор. I—XII+1—84; кн. 4, стор. 85—240.

400. **Мурзакевич Н.** Достопамятности Смоленска.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846 (год первый), кн. 2, стор. 3—18.

401. **Наживина С. Я.** Рукописи Иргизского монастыря в Саровской пустыни в собрании Куйбышевской областной би-

блиотеки.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 624—627.

Опис 66 рукописів.

402. **Назаревский А. А.** Библиография древнерусской повести. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955. 191 стор.

Опис рукописів повістей.

403. **Назаревський О.** Знадоби до історії давньої повісті. I. Повістевий репертуар київських рукописних збірок.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXV, 1929, стор. 315—334.

404. **Назаревский А. А.** Отчет о занятиях в Воронежском губернском музее.— Унив. изв., 1912, август, стор. 1—45.

405. **Невоструев К. И.** Рассмотрение рецензий, явившихся на Описание рукописей Синодальной библиотеки.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, № 1, 1870.

406. **Недешев С.** Краткое описание рукописей церковно-исторического древлехранилища при Братстве св. благоверн. вел. князя Александра Невского. Вып. 1. Владимир, 1906. V+ 2 ненум.+154 стор.

Описано 161 рукопис

407. **Нейман Ц.** Малорусский песенник XVIII века. (Из собрания рукописей Т. В. Кибальчича).— Киев. стар., т. IX, 1884, май, стор. 153—158.

408. **Никифоров А.** Музей и рукопись. Казанский музейный вестник, 1920. 15 стор.

409. **Николай,** арх. Супрасльский Благовещенский монастырь. Историко-статистическое описание. Сост. архимандрит Николай (Далматов). СПб., 1892.

410. **Никольский А.** Вновь приобретенный в Московскую Синодальную библиотеку рукописный сборник. СПб., 1906. 2 ненум.+9 стор. (Відб. з Вестника археологии и истории, изд. археолог. инст., вып. XVII, 1905).

411. **[Никольский А. И.].** Описание рукописей, хранящихся в архиве святейшего правительствующего синода. Т. I—II. СПб., 1904—1910. Т. I. Рукописи богослужебные. 1904. 4 ненум.+XX+632+66 стор.+15 вкл. арк.; т. II, вып. I. 1906. X+546 стор.; т. II, вып. 2. 1910. XIV+958+170+1 стор.

Див також № 437.

412. **Никольский Н. К.** Материалы для повременного списка русских писателей и их сочинений (X—XI вв.). Корректурное издание. СПб., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1906. VII+ 596 стор.

Реєстр величезної кількості рукописів із творами X—XI ст. ст.

413. **Никольский Н. К.** Описание рукописей Кирилло-Белозерского монастыря. Сост. в конце XV в. Сообщ. Николаем Никольским. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CXIII, 1887. 6 ненум.+LIX+328 стор.

414. Никольский Н. К. Рукописная книжность древнерусских библиотек (XI—XVII вв.). Материалы для словаря владельцев рукописей, писцов, переводчиков... [и др.]. Вып. I. А—Б. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., CXXXII [б. р., прибл. 1912—13]. XLIV+163 стор.

415. Никольский П. П. Рукописный сборник XVII века.— Древности. Труды археолог. комис. моск. археол. общ., т. I, 1898, вып. 2, стор. 350—352.

416. Никольский С. Древние книги в Ризположенской церкви на Золотых воротах во Владимире.— Владимир. губ. ведом., 1868, № 13.

417. Норов А. С. Описание рукописных и печатных книг словенских, принадлежащих действительному статскому советнику А. С. Норову.— ЖМНП, ч. IX, 1836.

Опис 13 рукописів.

418. О некоторых славянских рукописях королевской Вестер Оской гимназии в Швеции.— Вестн. Евр., ч. CV, 1819, № 10, стор. 121—129.

419. Обзор рукописей Михайловского Златоверхого монастыря.— ЖМНП, ч. LXXVII, 1853, стор. 26—27.

420. Оболенский В. Рукописи о России в королевской библиотеке в Стокгольме. СПб., 1880. (Пам. древн. письм., вып. I).

421. Оболенский В. Рукописи по русской истории в Упсальском университете. СПб., 1880. (Пам. древн. письм., вып. I).

422. Оглоблин Н. Древности и достопримечательности в Киево-Софийском соборе.— Труды Киев. дух. акад., 1874, № 8, стор. 397—427.

Опис рукописів і стародруків.

423. Ончуков Н. Е. Печорская старина. Рукописи и церковные архивы на Низовой Печоре.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1905, кн. 2, стор. 339—363; кн. 3, стор. 210—238.

Опис рукописів, які зберігаються у приватних осіб і в церквах.

424. Опис автографів українських письменників (XIX—початок XX ст.). *Склали А. Г. Адаменко, Д. М. Іофанов, З. В. Кирилюк, О. К. Олійниченко, Й. В. Шубінський.* К., Вид-во АН УРСР, 1959. 216 стор. (АН УРСР. Держ. публ. бібл. УРСР).

425. Описание документов архива западнорусских униатских митрополитов. 1470—1700. Том. I. СПб. VIII+502 стор.+ IV таблиці фотолітографічних знімків письма.

Рец: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXVII, 1899 (бібл.), стор. 11—19; *Н. Б-в.*— Христ чтен., 1898, ч. I (т. CCV), стор. 980—981.

426. Описание книг и рукописей, пожертвованных в Киевскую духовную академию наставником Олонецкой семинарии, Елпидифором Васильевичем Барсовым.— Труды Киев. дух. акад., 1868, № 6, стор. 355—376.

427. Описание некоторых рукописей Архангельской духовной семинарии.— Архангельск. губ. ведом., 1877.

428. Описание некоторых южнорусских и запарнорусских рукописей, находящихся в рукописном собрании Е. В. Барсова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1884, кн. 2, стор. 1—17 (материалы историко-литературные).

429. Описание Патриаршей библиотеки 1718 г.— Рус. архив, 1864.

430. Описание рукописного отделения Виленской Публичной библиотеки. Вып. 1—5. Вільно, 1895—1906. Вып. 1, XVI+144 стор.+40 прилож; вып. 2, XIV+152 стор.; вып. 3, XXIV+159 стор.; вып. 4, XXVI+41+144 стор.; вып. 5, XXII+2+36+137 стор.

Рец.: *Довнар-Запольский.*—ЖМНП, ч. CCCV, 1896, июнь, отд. II, стор. 387—389; *Жукович П.*—Хрнст. чтен., 1896, ч I, стор. 227—228.

431. Описание рукописей А. Х. Востокова.— Учен. зап. втор. отд. АН, кн. II, вып. II, 1850, стор. 1—128.

432. Описание рукописей имп. публичной библиотеки, доставленных на выставку при VII археологическом съезде в Ярославле. Ярославль, 1887. 39 стор. (из Ярославских губернских ведомостей).

Опнс 9 рукописів.

433. Описание рукописей князя Павла Петровича Вяземского. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CXIX, 1902. XI+572+XXVIII стор.

Детальио описано 91 рукопнс.

434. Описание рукописей, находящихся в библиотеке Киевской академии.— Вестн. Евр., ч. 173, 1830, №№ 17 и 18, стор. 138—144.

435. Описание рукописей, принадлежащих Археографической комиссии.— Лет. занятий Археограф. комиссии, 1861, вып. 1, стор. 1—13 (і окремо, СПб., 1862).

Описаио 3 збірникн і одна родословна кннга

436. Описание рукописей Соловецкого монастыря, находящихся в библиотеке Казанской духовной академии. Ч. I—III. Казань, 1881—1887. Ч. I, 1881. 2 ненум.+VI+XLVIII+4 ненум.+VI+XIV+756+VII стор.; ч. II, 1885. 4 ненум.+VI+582+LXII стор.; ч. III, 1887. 2 ненум.+368 стор.

Описаио 894 рукописи. Прнложенне: Кратннй обзор крюковых и нотио-линейиых певчнх рукописей Соловецкой библиотеки. Казань, 1910.

Див також № 527.

437. Описание рукописей, хранящихся в архиве святейшего правительствующего синода. Т. I. Рукописи богослужебные. Т. II., вып. 1. Т. II, вып. 2. СПб., 1904, 1906, 1910; т. 1. 4 ненум.+XX+631+1 ненум.+66 стор.+15 табл.; т. II, вып. 1. XI+1 ненум.+546+2 ненум. стор.+8 табл.; т. II, вып. 2. XV+957+1 ненум.+170+2 ненум. стор.+7 табл.

Описаио 4065 рукописів, днв також № 411.

Рец· *Н. Т*—ЖМНП, ч. CCCLVI, 1904, декабрь, стор. 442—444.

438. Описание рукописного отдела и старопечатных книг библиотеки Минского церковного историко-археологического комитета. Вып. 1. Мінськ, 1909. 74+1 ненум. стор. (Додаток до I вип. щорічника Минская старина).

439. Описание рукописных сборников Новгородской Софийской библиотеки, находящейся ныне в Санкт-Петербургской духовной академии. СПб., [б. р.]. 106 стор. (Із Летоп. занятий археолог. комис. Отд. III).

440. Опись библиотеки Димитрия Ростовского.—Москвитянин, 1855, №№ 21—22, стор. 79—86. (Також див. Ярослав. губ. ведом., 1885, № 22).

441. Опись библиотеки, находящейся в Москве на Воздвиженке, в доме гр. Димитрия Николаевича Шереметьева до 1812 г. СПб., 1883. 4 ненум.+615 стор.

442. Опись книг библиотеки Московского Успенского собора.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 3 (174).

Опис 112 рукописів.

443. Опись книгам в Степенных монастырях находившимся, составления в XVII веке, с предисловием В. Ундольского — Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 6, стор. I—IV; 1—44. (Передруковано в кн.: Игнатий, архиепископ воронежский и задонский. История о расколах в церкви российской. Изд. 2-е. СПб., 1862, стор. 253—305).

Перелік 2692 книг.

444. Опись греческим, греко-латинским, польским и словенским печатным и письменным книгам, поступившим в 1676 г. из Воскресенского монастыря и принадлежавшего ему Иверского подворья в патриаршую ризную казну, составленная печатного двора справщиком Евфимием, с замечаниями и алфавитным указателем. Предисловие В. Ундольского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. IV, стор. 1—20 (смесь).

445. Опись предметам, сохраняющимся при имп. Академии наук, в отделении, называемом «Кабинет Петра Великого». Изд. 2-е. СПб., 1844.

На стор. 37 і далі — опис рукописів.

446. Орлов А. С. Библиотека Московской синодальной типографии. Часть первая.— Рукописи. Вып. I. Сборники. М., 1896. VII+156 стор.

Див. також №№ 506, 511 і 512.

447. Орлов А. С. Библиография русских надписей XI—XV вв. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1952. 239 стор. (1-е вид., М.—Л., 1938).

448. Отчет имп. российского исторического музея имени имп. Александра III в Москве за 1905 год. М., 1906. 41 стор.

Отчет... за 1906 год. М., 1907. 144 стор.

Отчет... за 1907 г. М., 1908.

Отчет... за 1908 г. М., 1909. 60 стор.
Отчет... за 1909 г. М., 1910. 59 стор.
Отчет... за 1910 г. М., 1911. 58 стор.
Отчет... за 1911 г. М., 1912. 56 стор.
Отчет... за 1911 г. Приложение. М., 1913. 38 стор.
Отчет... за 1912 г. М., 1913. 92 стор.

449. Отчеты имп. Публичной библиотеки за 1808—1917 годы. СПб.

Зокрема в Отчетах за 1860 р.— рукописи зібр. Трьохлєтова; за 1863 — опис 52 рукоп. з колекції Сахарова; за 1868 — зібрания Гільфердінга і Карамзіна; за 1883 — зібрания Порфирія; за 1888 (вип. 1) 125 рукоп. П. Богданова; за 1893 (вип. 2) — 150 рукописів Богданова; за 1894—опис 97 рукописів Буслаєва; за 1897 — 174 рукоп. П. Савваїтова, за 1898 — 76 рукоп. П. Савваїтова.

Рец.: *Перетц В. Н.*— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 203—205 (бібл.); *С. Т.*— ЗНТШ, т. XV, 1897, стор. 51—52 (бібл.).

450. Отчет Казанского университета и учебного округа за 17 лет. Казань, 1844.

451. Отчет Московского Публичного и Румянцевского музеев I-й со дня основания до 1864 г.

Рукописи Большакова, Норова, Лаиського.

Отчет... 1864.

Рукописи Большакова, колекція I моск. гімназії.

Отчет... 1865.

Колекція Єшевського, Муканова.

Отчет... 1867—1869.
Отчет... 1870—1872.

Бібліотека Лукашевича; рукописи Н. Попова.

Отчет... 1873—1875.
Отчет... 1876—1878.
Отчет... 1879—1882.

Рукописи А. Попова, Дурова, Сулакадзева.

Отчет... 1883—1885.

Рукописи Буслаєва.

Отчет... 1886—1888.

Колекція Гарелліна.

Отчет... 1889—1891.
Отчет... 1892—1894.
Отчет... 1896—1898.
Отчет... 1899.

Зібрания Протасова.

Отчет...1904 год. М., 1905. 184 стор.

Зібрания М. Тихонравова.

Отчет... за 1905 год. М., 1906.
Отчет... за 1906 год. М., 1907. 179 стор.
Отчет... за 1907 год. М., 1908. 156 стор.
Отчет... за 1908 год. М., 1909. 146 стор.
Отчет... за 1909 год. М., 1910. 124+17+24 стор.

452. Охранная опись рукописного отделения библиотеки имп. Академии наук. I. Книги священного писания. СПб., 1905. 2 ненум.+IV+70 стор.+4 табл.

453. Охримович В. Рукописні церковні книги в с. Волосянці Стрийського повіту.— ЗНТШ, т. XIX, 1897, стор. 1—8 (miscellanea).

454. П-ий М. Каталог патриаршей библиотеки, составленный в 1718 году. Сообщение М. П-аго. [СПб.,] изд. Общ. любит. древн. письм., 1894. VI+7—60 стор.

455. П. К. [Казанский П.]. Опись книг Иосифо-Волоколамского монастыря 1573 года.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 7 (год второй), стор. 1—16 (смесь).

456. Паевский Л. Жировицкий и Брест-Литовские архивы. (К вопросу о значении провинциальных архивов для западнорусского края).— Труды IX археолог. съезда. Т. I. М., 1895, стор. 299—308.

457. Палеографическая коллекция кн. П. А. Путятина (с. Бологое, Валдайского уезда). СПб., Пам. древн. письм., 1878—1879.

458. Пальмов И. С. Из путешествия по греко-славянским землям. Отчет о научных занятиях за границей по истории славянских церквей с июня 1883 г. по июнь 1884 г.— Христ. чтен., 1890, № 5—6 (З Протоколов СПб. дух. акад. за 1885—1886 рр.).

459. Памятники старославянского языка. Т. I—IV. М., изд. Акад. наук, 1900—1922.

460. Попадопуло-Керамевс А.И. Иерусалимская библиотека. Т. 1—5. СПб., 1891—1915.

Слов'янські рукописи: т. 2, стор. 720—723; т. 3, стор. 24, 66; т. 4, стор. 167, 306, 354, 365, 391, 392, 396; т. 5, стор. 411; книги католога написані грецькою мовою.

461. Первольф И. И. Отчет ординарного профессора имп. Варшавск. унив. И. И. Первольфа о научных занятиях за границей с 20 мая по 20 сентября 1882 г. Варшава, 1883. 4+82+2 стор.

Описано багато рукописів.

462. Перевощиков В. Опись книгам и рукописям имп. Российской Академии. СПб., 1840.

Опис 138 рукописів і 9 грамот.

463. Перетц В. М. Археографічна подорож до Москви в листопаді 1927 р. (Звідомлення).— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XVIII, 1928, стор. 193—201.

Про українські давні рукописи в Історичному музеї: опис їх.

464. Перетц В. М. Археографічна подорож до Пскова 1926. VI, 13—18.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. X, 1927, стор. 280—287.

Опис українських рукописів і стародруків, що зберігалися в губерніальному музеї Пскова.

465. Перетц В. Н. Выставка массовой русской литературы XVIII в. Л., Изд-во Акад. наук СССР, 1934.

466. Перетц В. М. До питання про опис рукописів, що переховуються у київських книгозбірках.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XII, 1927, стор. 273—277.

Критика відомих друкованих описів рукописів київських книгозбірень; зразки опису деяких рукописів.

467. Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы. Т. I. Из истории русской песни. Ч. 1. Начало искусственной поэзии в России: Исследования о влиянии малорусской виршевой и народной поэзии XVI—XVIII вв. на великорусскую. К истории Богогласника. Ч. 2. Приложения. Описания сборников псальм, кантов и песен. Вирши из старопечатных изданий. Малорусские песни из рукописей XVIII в. Указатели. СПб., 1900. Ч. I. IV+425 стор.; ч. 2. 209 стор.

468. Перетц В. Н. К вопросу о рациональном описании древних рукописей. Тверь [Труды тверск. обл. археолог. съезда], 1905. 10 стор.

469. Перетц В. Н. Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии. Критико-библиографический обзор. [Перша серія]: I—VIII. К., 1905. 87 стор.; IX—XV. К., 1905. 68 стор.; XVI—XXIV. К., 1906. 79 стор.; XXV—XXX. К., 1906. 55 стор.; XXXI—XXXVI. К., 1907. 61 стор.; XXXVII—XLVI. К., 1908. 67 стор. Вторая серия: I—X. К., 1909. 39 стор.; XI—XIV. К., 1910. 47 стор.; XV—XXV. К., 1910. 42 стор.; XXVI—XXXII. К., 1911. 63 стор.; XXXIII—XXXVIII. К., 1912. 44 стор.; XXXIX—XLIII. К., 1913. 53 стор.; XLIV—LV. К., 1914. 64 стор.; [обидві серії — відбитки з Унив. изв. за 1905—1914 рр.]. Третья серия: I—VIII.— ЖМНП, новая серия, ч. LVIII, 1915, стор. 104—156; IX—XIV.— ч. LXVII, 1917, январь, стор. 1—42.

Подано численні описи рукописів; див. також № 759.

Рец.: *О. Н.* [Назаріїв О.] — ЗНТШ, т. CIX, 1912, стор. 198 (бібл.).

470. Перетц В. Н. Отчет о занятиях во время заграничной командировки в летнее вакационное время 1907 г.— Унив. изв., 1907, декабрь, стор. 1—22.

471. Перетц В. Н.Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

Опис рукописів волинського епархіального древлехранилища.

472. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Киев 30 мая — 10 июня 1915 г. (С приложением описания древних рукописей и старопечатных книг Киево-Выдубицкого монастыря). К., 1916. 221+9 стор.

473. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Москву 1—12 февраля 1912 г. К., 1912. 139 стор. (Відбиток з Унив. изв. за 1912 р.).

474. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Нежин 18—20 февраля 1914 г. К., 1914. 86 стор. (Відбиток з Унив. изв. за 1914 р.).

475. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 20 февраля — 6 марта 1910 года.— Унив. изв., 1910, май, стор. 1—14; 1912, июнь, стор. 1—107; август, стор. 111—171. (Є окремий відбиток, К., 1912. 171+14 стор.).

476. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 13—28 февраля 1911 г. К., 1912. 171 стор. (Відбиток з Унив. изв. за 1911 р.).

477. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в С.-Петербург 23 февраля — 3 марта 1913 г. К., 1913. II+85 стор. (Відбиток з Унив. изв. за 1913 р.).

478. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Петроград 30 января — 7 февраля 1915 г. К., 1915. 44 стор.

479. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Полтаву и Екатеринослав 1—9 июня 1910 г.— Унив. изв. 1911, февраль, стор. 1—100. (Є окремий відбиток, К., 1910. 100 стор.).

480. Перетц В. Н. Отчет о занятиях во время заграничной командировки летом 1912 г.—Унив. изв., 1913, июнь, стор. 1—18.

481. Перетц В. Н. Рукописи библиотеки Московского университета, самарских библиотек и музея и минских собраний. (Описание рукописных собраний). Вып. 3. Л., Изд-во АН СССР, 1934. 193 стор.

482. [Перетц В. Н.] Семинарий русской филологии при имп. университете св. Владимира под рук. проф. В. Н. Перетца. Первое пятилетие. 1907—1912. К., изд. Семинария филологии, 1912. 62+2 ненум стор.

483. Перечень документов из рукописного отделения Виленской Публичной библиотеки, помещенных в витринах, и старопечатных книг. Вільно, 1867.

484. Перечень рукописей Антония Шокотова.— Известия церковно-археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1880.

485. Перечень рукописей и книг А. Н. Муравьева.— Известия церковно-археолог. общ. при Киев. дух. акад., 1879, стор. 37—52.

486. Петров А. Л. Рукописные материалы о. Антония Петрушевича.— Изв. имп. Акад. наук, 1910, № 7, стор. 493—510.

487. Петров В. А. Археографическая поездка в города Даугавпилс и Ригу Латвийской ССР для сбора рукописей.—

Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 493—496.

488. Петров Н. Книгохранилище Чудова монастыря. I. Пам. древн. письм., [СПб.], 1879, вып. IV, стор. 141—199.

Опис 366 рукописів.

489. Петров Н. И. Краткое обозрение рукописей Киево-Софийской библиотеки.— Чтен. в ист. общ. Нестора летоп., кн. 15. вып. 2, 1901, стор. 21—42 (отд. пятый). (Є окремий відбиток, К., 1901).

490. Петров Н. И. Новые материалы для истории Югозападной России и в частности г. Киева.— Киев. епарх. ведом., 1874, № 9, отдел второй, стор. 204—213; № 14, стор. 375—383; № 18, стор. 510—515; № 19, стор. 527—531; № 23, стор. 640—646.

491. Петров Н. И. Описание рукописей церковно-археологического музея при Киевской дух. академии.— Труды Киев. дух. акад., 1874, №№ 3—7, 10 і 12, стор. 1—224; 1875, №№ 1—3, 5—7, 11, стор. 225—360; 1876, №№ 5, 7—10, 12, стор. 361—456; 1877, №№ 2—11, стор. 457—683. Алфавитн. указатель имен и географических местностей.— Труды Киев. дух. акад., 1878, №№ 9—12, стор. I—CVII. (Є окремий відбиток).

Опис 548 рукописів.

492. Петров Н. И. Описание рукописных собраний, находящихся в г. Киеве. Вып. 1.— Чтен в общ. истор. и древн. рос., 1892, кн. 1, стор. 1—VIII+1—174; кн. 2, стор. 175—240; кн. 3, стор. 241—321; вып. 2.—1897, кн. 1, стор. 1—128; кн. 2, стор. 129—294+1—II; вып. 3.—1904, кн. 1, стор. I—IV+1—196; кн. 4, стор. 197—308+I—LVIII. (Є окремий відбиток).

Опис 1227 рукописів.

Рец.: *Франко Ів.*— ЗНТШ, т. XXV, 1898 (бібл.), стор. 23—26; *И. С.*— Христ. чтен., 1893, ч. 2, стор. 175—180; *Маслов С.* Рукописи софійської катедри у Києві.— ЗНТШ, т. LXXII, 1906 (бібл.), стор. 122—140.

493. Н. П. [Петров Н.]. Рукописи Иркутской духовной семинарии южнорусского происхождения.— Труды Киев. дух. акад., 1892, № 10, стор. 305—312.

494. Петров М. І. Український збірник XVII—XVIII ст.— Зап. Укр. наук. тов. в Києві, кн. II, 1908, стор. 105—116.

Опис збірника; велика частина його містить апокрифічні матеріали.

495. Петровский Н. Из коллекции казанского городского музея.— Изв. общества археологии, истории и этнографии при имп. Казанском университете, т. XVII, 1901, вып. 5—6, стор. 255—267.

496. Петрунь Ф. З історії збирання рукописів на Балканському півострові. До 80-ліття «Очерка путешествия по Европейской Турции» В. Григоровича. Казань, 1848 г.— Бібліолог. вісті, 1928/9, № 2—3. 16 стор.

497. Петрунь Ф. Рукописна збірка В. І. Григоровича. Бібліографічні замітки. Одеса, [б. р.]. 137—161 стор.

498. Петрушевич А. С. Каталог церковнославянских рукописей и старопечатных книг кирилловского письма, находящихся на археологическо-библиографической выставке в Ставропигиальном заведении. Львів, 1888. 45 стор.

499. Петухов В. К. Сербская рукопись XVI в. (Из собрания В. Н. Перетца).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 631—633.

500. Петухов Е. В. Заметки о некоторых рукописях, хранящихся в библиотеке историко-филологического института кн. Безбородко.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XV, 1895, стор. 6 ненум.+1—60+2 фото.

Зібрання рукописів С. П. Шевирьова; опис 21 рукопису.

501. Петухов Е. В. Материалы и заметки из истории древнерусской письменности.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1904, кн. 1.

502. Петухов Е. В. О древнерусских рукописях Королевской библиотеки в Стокгольме.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1904, кн. 2, стор. 170.

503. Пиккиев И. Сокровища русской культуры в Иванове.— Рабочий край, [Іваново], 1954, 7 апреля.

Повідомлення про рукописи і стародруки Іванівського обл. історичного архіву та Іванівського краєзнавчого музею.

504. Пиккиев И. Ценные рукописи.— Ленинское знамя. [Петрозаводськ], 1954, 3 июня.

Про рукописи XV—XIX ст., які зібрані на території Карело-Фінської РСР у 1941—1947 рр. і зберігаються у Пушкінському Домі.

505. Платон, арх. Историческое и статистическое описание Успенского Желтиковского монастыря. Тверь, 1852.

На стор. 29—55 — опис рукописів.

506. Погорелов В. Библиотека московской синодальной типографии. Ч. І. Рукописи. Вып. 2. Сборники и лексиконы. М., 1899. 2+VIII+105 стор.; вып. 3. Псалтыри. С приложением статьи «О редакциях славянского перевода Псалтыри». М., 1901. LXIV+175 стор.+4 табл; вып. 4. Материалы и оригиналы ведомостей 1702—1727 гг. М., 1903. VII+103 стор.

Рец.: *Перетц В. Н.*— ЖМНП, ч. CCCXXXX, 1902, № 6, стор. 405—414 (матер. и исследов.).

Див. також №№ 446, 511 і 512.

507. Подольское епархиальное церковное древлехранилище. Кам'янець-Подільськ, 1890. 2 ненум.+11 стор. (Відб. з Подольск. епарх. ведом., 1890, № 1).

508. Покровская В. Ф. Еще об одной рукописи А. И. Сулакадзева. (К вопросу о поправках в рукописных текстах).— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 634—636.

509. Покровская В. Ф., Копанев А. И., Кукушкина М. Л., Мурзанова М. Н. Описание рукописного отдела Библиотеки Академии наук СССР. Т. 3, вып. 1. Хронографы, летописи, степенные, родословные, разрядные книги. Изд. 2-е, дополн. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1959. 707 стор.

510. Покровская В. Ф. Собрание рукописей Библиотеки Академии наук СССР в Ленинграде.— Труды библиотеки Академии наук СССР и Фундаментальной библиотеки общественных наук Академии наук СССР. Т. II. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955, стор. 5—21.

511. Покровский А. Библиотека московской синодальной типографии. Ч. I. Рукописи. Вып. V. Календари и святцы. М., 1911. LXIV+129 стор.

Опис 11 рукописів.

Див. також №№ 446, 506 і 512.

512. Покровский А. Библиотека московской синодальной типографии. Ч. I. Рукописи. Вып. VI. Проповеди первой половины XIX века. М., 1912.

Рец.: *Соболевский А. И.*— ЖМНП, 1912, ноябрь; *Солосин И.* Критическая заметка.— Рус. филолог. вестн., т. LXIX, 1913, стор. 505—506.

Див. також №№ 446, 506 і 511.

513. Покровский А. А. Древнее псковско-новгородское письменное наследие. Обозрение пергаменных рукописей типографской и патриаршей библиотек в связи с вопросом о времени образования этих книгохранилищ. М., 1916. 281+2 стор. (З II-го тома Трудов XV археолог. съезда в Новгороде).

514. Полуденский М. Описание патриаршей библиотеки. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CIII, 1894.

515. Полянская Л. И. Памятники древнерусской письменности в собрании Центрального государственного исторического архива СССР в Ленинграде.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 569—573.

516. Попов А. Н. Библиографические материалы, собранные Андреем Поповым. I. Описание сборника русского письма конца XII века.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1879, кн. 1, стор. 1—48.

517. Попов А. Н. Описание рукописей и каталог книг церковной печати библиотеки А. И. Хлудова. М., 1872. 10 ненум.+ X+664+54 стор.

Рец.: *Срезневский И. И.*— Зап. АН, т. XXI, 1872, кн. 2 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. X, 1873, стор. XVII—XXV).

Описано 361 рукопис.

518. Попов А. Н. 1-е прибавление к описанию рукописей и каталогу книг церковной печати А. И. Хлудова. М., 1875, 6 ненум.+94+2 ненум.+5 стор.

Опис 66 рукописів.

519. Попов А. Н. Описание сборника № 20 Чудова монастыря. Под наблюдением В. Н. Щепкина.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3, стор. I—XXXI+1—152+XXXIX.

520. Попов А. Н. Сборник белорусский Чудова монастыря. Под наблюдением М. Н. Сперанского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3, стор. 1—101.

521. Попов А. Н. Хронограф Чудова монастыря. Под наблюдением М. Н. Сперанского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1889, кн. 3, стор. 1—72.

522. Попов Н. П. Недавние поступления рукописей в патриаршую библиотеку в Москве.— ЖМНП, 1909, сентябрь, стор. 1—8.

523. Попов Н. П. Новые приобретения московской синодальной библиотеки.— Библиографическая летопись (имп. Общ. любит. древн. письм.), вып. II, 1915, стор. 51—54 (отд. II).

524. Попов Н. П. Рукописи московской синодальной (патриаршей) библиотеки. Вып. 1. Новоспасское собрание. М., 1905. VIII+189 стор.+3 табл. Вып. 2. Собрание рукописей московского Симонова монастыря.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1910, кн. 2, стор. VIII+214+фототипія. (Є окремий відбиток. М., 1910).

Рец.: *Г. А.*— Труды Киев. дух. акад, 1906, № 5, стор. 172—175; *Кунцевич Г.*—ЖМНП, ч. II, 1906, апрель, стор. 425—439; *Сперанский М. Н.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, 1906, кн. 3.

525. Порфирий, арх. Указатель актов, хранящихся в обителях св. горы Афонской.— ЖМНП, 1847, №№ 7 і 8.

526. Порфирьев И. Я. О соловецкой библиотеке, находящейся ныне в Казанской духовной академии.— Труды IV археолог. съезда. Т. II. Казань, 1891, стор. 1—20.

527. [Порфирьев И. Я.] Описание рукописей Соловецкого монастыря, находящихся в библиотеке Казанской духовной академии. Ч. I—III. Казань, 1881—1887. Ч. I, 1881. 2 ненум.+VI+XLVIII+4 ненум.+VI+XIV+756+XI+VII стор.; ч. II, 1885. 4 ненум.+VI+582+LXII стор.; ч. III, 1887. 2 ненум.+368 стор.

Див. також № 436.

528. Прейс П.И. О некоторых славянских рукописях Венской библиотеки. Отчет о занятиях.— ЖМНП, ч. XXXIII, 1842, стор. 46—47.

529. Прейс П. И. Рукописи Познанской библиотеки гр. Рачинского. Отчет.— ЖМНП, ч. XXVIII, 1840, стор. 16.

530. Привалова Н. И. Древнерусские рукописи и старопечатные книги областной библиотеки, Областного краеведческого и Художественного музеев в г. Горьком.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 494—505.

531. Прилуцкий Д. Ф. Описание Авраамиева (в 10 верстах от г. Чухломы) монастыря. СПб., 1861.

На стор. 31—57 — опис рукописів.

532. Прозоровский Д. Опись древних рукописей, хранящихся в музее имп. русского археологического общества. СПб., 1879. 2 ненум.+307 стор.

Описано 70 рукописних книжок.

533. Пруссак А. В. Описание азбуковников, хранящихся в Рукописном отделении Публичной библиотеки. Пг., 1915. 2+57+1 стор. (Пам. древн. письмен. и искусства № CLXXXVI).

534. Псковская старина. Труды Псковского церковного историко-археологического комитета. Т. I. Псков, 1910.

535. Пташицкий С. Л. Библиотека великого князя литовского в Вильне в 1510 г.— Библиограф., 1888, № 1.

536. Пташинский С. Л. Щорсовская библиотека графа Литавора Хрептовича. Кн. 1. Краткие сведения о собрании рукописей. Сообщил С. Л. Пташицкий. М., изд. Археограф. комис. моск. археолог. общ. 1899. 31 стор. (Відбиток з Древностей. Труды археолог. комис. моск. археолог. общ., т. I, вып. 3, 1899).

537. Пуцилло М. П. Указатель делам и рукописям, относящимся до Сибири и принадлежащим Московскому главному архиву Министерства иностранных дел. М, 1879. 2+III+I+123 стор.

538. Пушкарев Л. Н. Рукописи житийного содержания Центрального государственного архива литературы и искусства.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 543—555.

539. Пушкарев Л. Н. Рукописные сборники литературного характера Центрального государственного литературного архива СССР.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 459—465.

540. Пыпин А. Н. Для любителей книжной старины. Библиографический список рукописных романов, повестей, сказок, поэм и пр. в особенности из первой половины XVIII века. М., изд. Общ. любит. древн. письм., 1888. 2 ненум.+X+74 стор.

541. Радзиевская С. Б. Описание рукописей научной библиотеки им. Н. И. Лобачевского. Вып. 1—4. Казань, 1958—1959. Вып. 1. 35 стор.; вып. 2. 35 стор.; вып. 3 ...; вып. 4. 43 стор.

542. Радченко К. Ф. Заметки о некоторых рукописях Филиппольской городской библиотеки. Прилож.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VIII, 1903, кн. 3, стор. 336—352.

Описано 9 стародавніх рукописів.

543. Радченко К. Ф. Заметки о рукописях, хранящихся в болгарской митрополии г. Скопья, с приложением службы Коп-

стантину Философу по среднеболгарскому списку XIII в.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XII, 1907, кн. 3, стор. 147—157.
Опис 5 рукописів.
544. **Радченко К. Ф.** О пергаменном сборнике XIV века Венской придворной библиотеки.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1903, кн. 3.
545. **Радченко К. Ф.** Отчет о занятиях рукописями в библиотеках и других ученых заведениях Москвы и С.-Петербурга в течение сентября и октября 1896 года. К., 1898. 2+119 стор. (Відб. з Унив. изв., 1898).
546. Revista pentru istorie, archeologie i filologie. Бухарест, 1882 (і слід.).
547. **Редин Е. К.** Лицевые рукописи собрания графа А. С. Уварова.— Древности. Труды моск. археолог. общ., т. XX, вып. 1, 1904.
548. **Редин Е. К.** Лицевые рукописи собрания гр. А. С. Уварова. Евангелия.— Древности. Труды моск. археолог. общ., т. XXI, вып. 2, 1907.
549. Редкие рукописи (Ярославская область).— Призыв (г. Владимир) 1955, 30 сентября.
Про рукописи Ярославського музею.
550. **Рейс Ф. Ф.** Каталог книг библиотеки имп. Московского университета. Т. 3. Книги рукописные. М., 1836.
551. **De Ricci Seymour and Wilson W. J.** Census of Medieval and Renaissance Manuscripts in the United States and Canada. Vol. 1—2. Indices. Нью-Йорк, 1935—1940.
Про слов'янські рукописи у Вашінгтоні, Чікаго, Оттаві, Балтиморі, Нью-Йорку та Філадельфії.
552. **Растић І.** Србски, у царской библіотеки Паризкой налезећи се рукописи.— Гласник Друштва србске словесности, свезка VI. Бѣлград, 1854, стор. 161—178.
553. **Робинсон А. Н.** Выставка древних рукописных книг.— Изв. АН СССР, Отд. лит. и яз., т. XV, 1956, вып. 4, стор. 398—400.
554. **Родосский А.** К материалам для истории славянорусской библиографии.— Христ. чтен., 1882, № 9—10, стор. 585—615.
555. **Родосский А.** Описание 432-х рукописей, принадлежащих С.-Петербургской духовной академии и составляющих ее первое повременное собрание. СПб., 1893. 427 стор. (Відб. з Христ. чтен.).
556. **Родосский А. С.** Рукописи и книги церковной печати, поступившие в академическую библиотеку в 1900 году (к отчету по библиотеке академии).— Христ. чтен., 1901, ч. 2, (т. CCXII), стор. 600—613 і 964—987.
557. **Родосский А. С.** Рукописи и книги церковной печати, поступившие в библиотеку СПб., дух. академии в 1901 —

1902 гг.— Христ. чтен., 1903, ч. II (т. CCXVI), стор. 247—254; 389—396; 539—543.

558. Родосский А. С. Рукописи и книги церковной печати, поступившие в академическую библиотеку в 1903 г.— Христ. чтен., 1904, ч. III, стор. 595 (і далі); стор. 750 (і далі).

559. Родосский А. С. Рукописи и книги церковной печати, поступившие в академическую библиотеку в 1904 году.— Христ. чтен., 1904, ч. III, стор. 826 (і далі).

560. Родосский А. С. Рукописи и книги церковной печати, поступившие в академическую библиотеку в 1905—1906 гг.— Христ. чтен., 1907, июль, стор. 146 (і далі).

561. Родосский А. С. Рукописи и книги церковной печати, поступившие в академическую библиотеку в 1907 году.— Христ. чтен., 1908, стор. 1276 (і далі).

562. Родосский А. С. Рукописи и старопечатные книги, поступившие в библиотеку С.-Петербургской духовной академии в 1891—1892 гг. СПб., 1893. (Відб. з Христ. чтен.).

563. Рождественский В. А. Описание Владычень-Введенского монастыря (Серпухов). М., 1866.

На стор. 39—52 — опис рукописів.

564. Рождественский Н. П. Отчет об археологической командировке в г. Иваново.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 485—492.

565. Рождественский Н. П. Славянорусские рукописи и старопечатные книги Вязниковского и Мстерского краеведческих музеев Владимирской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. VIII, 1951, стор. 392—402.

566. Розов В. Болгарские рукописи Иерусалима и Синая.— Минало. Болгаро-Македонско Научно списание. Година III, кн. 9. Софія, 1914, стор. 16—37.

567. Розов В. Отчет о командировке в Австрию, в 1907 г. (Львов, Краков, Прага).— Унив. изв., 1908, октябрь, стор. 1—46 (І окремо, К., 1908. 44 стор.).

568. Розов Н. Н. Новые поступления в собрании А. А. Титова.— Сб. Гос. Публичной библиотеки им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Вып. 3. Л., 1955, стор. 171—186.

569. Розов Н. Н. Светская рукописная книга XVIII—XIX вв. в собрании А. А. Титова.— Сб. Гос. Публичной библиотеки им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Вып. 2. Л., 1954, стор. 127—146.

570. Романовський В. О. Переписні книги 1666 року. Приготував до друку і зредагував В. О. Романовський. К., Всеукр. Акад. наук, Археографічна комісія, 1933. XI+448 стор.

571. Ружичић Ник. Стари српски рукописи у книжници југо-

словенске Академије у Загребу.— Споменик Српской Королев. Акад., XXXVIII, Други разред. 34, 1900, стор. 135—147.

Описано 66 кириличних рукописів.

572. **Рузский Н. В.** Сведения о рукописях, содержащих в себе Хождение в св. землю русского игумена Даниила в начале XII в. Труд Н. В. Рузского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1891, кн. 3, стор. 1—172. (Є окремий відбиток. М., 1891).

573. Рукописи Александро-Свирского монастыря. Петрозаводськ, 1901. 17 стор. (З Олонецких епарх. ведом.).

Передруковано IX гл. Описей рукописных собраний в книгохранилищах Северной России А. Е. Викторова, див. № 98

574. Рукописи Спасского монастыря в Ярославле.—Летописи занятий Археографической комиссии, вып. V, 1871, стор. 21—29.

575. Рукописные книги XVI века.— Вечерняя Москва, 1954. 14 июля.

Результати Ленінградської археографічної експедиції Інституту російської літератури АН СРСР на Печору.

576. **Румовский Н.** Описание Успенского собора. Вологда, 1862.

На стор. 34—49 — опис рукописів.

577. **Русинов Н. Д.** Собрание памятников древнерусской письменности угличского государственного архива, Ярославской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 497—499.

578. **Рыстенко А. В.** Рукописи, принадлежащие библиотеке имп. Одесского общества истории и древностей. Выпуск I. Рукописи церковнославянские и русские, документы и письма. Описал А. В. Рыстенко. Одеса, 1910. 88 стор. (Відбит. із Зап. Одес. общ. ист. и древн., т. XXVIII, 1910).

Рец.: *Перетц В. Н.*— ЗНТШ, т. CVIII, 1912, стор. 195—196 (бібл.).

579. **Савва,** архим. Указатель для обозрения московской патриаршей (ныне синодальной) библиотеки. М., 1855. 156+2+3 стор.

580. **Савва,** архим. Указатель для обозрения московской синодальной (ныне патриаршей) библиотеки. С прилож. пояснительного словаря неудобопонятных слов и названий предметов, встречающихся в книгах. Изд. 2-е, значительно доп. М., 1858. 4 ненум.+III+1 ненум.+III+3 ненум.+292+40+IV+2 стор.

581. **Sava Chilandares.** Rukopisy a starotisky Chilandarské.— Vestnik kral. Česke Společnosti Nåuk. Trida filosoficko-historicko-jazykozpytnâ, 1896, VI (Прага).

Рец.: *Сырку П. А.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. III, 1898.

582. **Савваитов П. И.** Каталог рукописям и старинным книгам церковной и гражданской печати ржевского почетного граж-

данина Е. В. Берсенева.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1864, кн. 1, стор. 225—232.

Опис 44 рукописів.

583. **Савваитов П. И.** Описание Велико-Усюжского Архангельского монастыря. СПб., 1848.

На стор. 34—49 — опис рукописів.

584. **Савваитов П.И.** Описание пяти рукописей, принадлежащих Археографической комиссии.— Лет. занятий Археограф. комис. [СПб.], т. II, 1862, отд. V—VI, стор. 14—41.

585. **Савваитов П.** Описание Спасо-Прилуцкого (близ Вологды) монастыря. СПб., 1884.

На стор. 36—38 — опис рукописів.

586. **Sawicka S.** Straty wojenne zbiorów polskich w dziedzinie rękopisów iluminowanych. Варшава, 1952.

587. **Саккелион И.** и **Саккелион Х.** Каталог рукописей Народной Библиотеки Греции. Афины, 1892. 303 стор.

3 слов'янських рукописи; каталог складено грецькою мовою.

588. **Саккелион И.** Патмосская библиотека. Афины, 1889.

На стор. 205—206 — два слов'янських рукописи XV ст.; опис зроблено грецькою мовою.

589. **Сахаров И. П.** Ведомость рукописным кирилловской книгохранилищницы до российской истории относящимся книгам, с показанием №№, под коими в книгохранилище состоят.— Рус. вестник, 1842, №№ 11—12.

590. **[Сахаров И. П.]**. Каталог рукописей библиотеки И. П. Сахарова в С.-Петербурге.

Опис 180 рукописів; це додаток до книги Славянорусские рукописи [И. П. Сахарова]. Отделение первое. СПб., 1839; див. № 592.

591. **Сахаров И. П.** Описание славянорусских рукописей, находящихся в библиотеке Воскресенского Ново-Иерусалимского монастыря. СПб., 1842.

592. **Сахаров И. П.** Славянорусские рукописи. Отделение первое. СПб., 1839.

593. **Свєнціцький І.** Опис рукописів. І. Кириличні пергаміни XII—XV вв. Львів, вид. Національного музею, 1933.

594. **Свєнціцький І.** Опис рукописів Народного дому з колекції Ант. Петрушевича. Зладив д-р Іларіон Свєнціцький. Ч. 1—3. (Українсько-руський архів, видає історично-філософічна секція Наук. тов. ім. Шевченка, т. I, VI—VII, Львів); ч. I, 1906. XIV+242 стор.; ч. 2, 1911. IX+294 стор.; ч. 3, 1911. VI+193 стор.

595. **Свенцицкий И. С.** Описание иноязычных и новейших карпаторусских рукописей библиотеки Народного дома во Львове. Львів, 1905. (Початок — в Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 3, 1904, стор. 350—414).

Див. також № 597.

596. Свенцицкий И. С. Опись музея Ставропигийского института во Львове. Львов, Ставропиг. инст., 1908. 2 ненум.+XII+248 стор.

Опис 148 рукописів.

Рец.: *Януш Б* — ЗНТШ, т. LXXXV, 1908, стор. 195—196 (бібл.).

597. Свенцицкий И. С. Церковно- и русскославянские рукописи Публичной библиотеки Народного дома во Львове.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. IX, кн. 3, 1904, стор. 350—414.

Див. також № 595.

598. Селифонтов Н. Н. Подробная опись 142 рукописям XVII до начала XIX столетия третьего (Лосевского) собрания «Линевского архива». С 8-ю прилож. Сост. Н. Н. Селифонтовым. СПб., 1893. 4+VI+73 стор. (Костромск. губ. учен. архивн. комис.).

599. Серебрянский Н. Древнерусские княжеские жития. (Обзор редакций и тексты).— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1915, кн. 3 (254), стор. 1—295+1—186+VI. (Є окремий відбиток, М., 1915).

На стор. 165—186 (тексти) — опис рукописів із текстами житій князів.

600. Серебрянский Н. И. Заметки и тексты из псковских памятников.— Труды псковского церковно-археологического комитета, т. I, 1911, отд. I, стор. 199—202.

601. Сецинский Е. Музей подольского церковного историко-археологического общества. 2. Опись предметов старины. Кам'янець-Подільськ, 1909. 105 стор.

На стор. 64—78 — опис 121 рукопису.

602. Сидоров Н. И. Рукописи имп. Археографической комиссии. Первое прибавление. Описал Н. И. Сидоров. СПб., изд. Археограф. комис., 1907. 4 ненум.+32 стор. (З XXVII т. Летописи занятий Археограф. комис.).

Опис 32 рукописів.

603. Силин П. М. Историческое описание Иверского Святоезерского богородицкого (на острове Валдайского озера) монастыря. СПб., 1885.

На стор. 55—59 — опис рукописів.

604. Симановић Р. Манастир у Житомислић у Херцеговини. Од д-ра Радиво ја Симановића.— Летопис Магице српске, кн. 168, 1891. [Нови Сад], стор. 1—26.

605. Simmons J. and Unbegaun B. Slavonic manuscript vocabularies in the Bodlein Library.— Oxford Slavonic Papers, т. 2, 1951, стор. 119—127.

606. Симсон П. Ф. Описание рукописей, принадлежащих П. Ф. Симсону. Тверь, изд. Тверской учен. архивн. комис., 1902. 2 ненум.+IV+220+2 ненум. стор.

Опис 144 рукописів.

607. Систематический каталог книг библиотеки Киево-Печерской лавры. Т. I. Богословие: св. писание, патрология, основное, догматическое, обличительное или сравнительное и нравственное богословие, церковное и гражданское право, богословские сборники и богословская смесь. К., 1908. IV+327 стор.

608. Скворцов Д. Замечательные рукописи архиепископа Феофилакта Лопатинского в Тверской семинарской библиотеке.— Тверск. епарх. ведом., 1891, № 4—6 (часть неофиц.). (Є окремий відбиток, Тверь, 1891. 2+30 стор.).

609. Скворцов Д. «Лицевой цветник». (Рукопись библиотеки Тверской духовной семинарии).— Труды Владимирского съезда, 1909.

610. Славянорусская библиотека Е. В. Трехлетова.—Ярослав. губ. ведом., 1855, №№ 23—36; 1856, №№ 13—26, 43—52; 1857, №№ 1—19.

611. Смирнов И. М. Указатель описаний славянских и русских рукописей отечественных и заграничных книгохранилищ. Сергіїв Посад, 1916. 46 стор.

Рец.: *Маслов С. И.*— Унив. изв., 1918, февраль, стор. 1—17.— *Петровский Н.*— ЖМНП, новая серия, т. LXX, 1917, июль—август, стор. 98—102.

612. Смирнов С. Описание Савино-Сторожевского (Звенигород) монастыря. М., 1860.

613. Смирнов Ф. Описание 24-х рукописных сборников Новгородской Софийской библиотеки XVI в.— Лет. занятий Археограф. комис., вып. III, 1865, (СПб.), стор. 1—106. (Є окремий передрук, СПб., 1865).

614. Смирнов-Платонов Г. Описание славянских рукописей Московской синодальной библиотеки.— Православное обозрение, 1860, № 6.

615. Снегирев И. Памятники московской древности. М., 1841.

На стор. 42—49 — опис бібліотеки Успенського собору; на стор. 145—148 — огляд бібліотеки Чудова монастиря та ін.

616. Снитко А. К. Описание рукописей и старопечатных книг в Слуцком Тройчанском монастыре (Минск. губ.).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVI, кн. 1, 1911, стор. 210—231.

617. Снитко А. Описание рукописного отдела и старопечатных книг библиотеки Минского церковного историко-археологического комитета. Вып. I. Мінськ, 1909.

618. Соболевский А. И. Библиографические заметки.— Чтен. в истор. общ. Нестора летоп., кн. 21, 1910, вып. 3.

619. Соболевский А. И. Заметки о малоизвестных памятниках югозападного русского письма XVI—XVII в.— Чтен. в общ. Нестора летоп., кн. 9, 1895. (Є окремий відбиток).

620. Соболевский А. И. Каталог славянорусской палеографической выставки в Археологическом институте. СПб., 1900.

621. Соболевский А. И. Несколько слов о лицевых рукописях.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1908, кн. I. (Є окремий відбиток, СПб., 1908).

622. Соболевский А. И. Переводная литература Московской Руси XIV—XVII веков. Библиографические материалы.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIV, 1903, № 1, стор. I—VIII+460+2 фото.

В статті описи численних рукописів.

623. Соболевский А. И. Славянорусская палеография. Изд. 2-е, СПб., изд. имп. Археологического Института, 1908.

624. Собрание русских древностей, рукописей, печатных книг... гр. А. И. Мусина-Пушкина.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. V, 1873, стор. 256—258.

625. Соколов Е. И. Библиотека имп. общества истории и древностей российских. Вып. 2-й. Описание рукописей и бумаг, поступивших с 1846 по 1902 г.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1906, кн. 1, стор. I—VIII+1—936.

Опис №№ 336—942 (продовження книги П. Строєва, де є опис №№ 1—335; див. № 675).

Рец.: *Бычков И. А.* Отчет о присуждении Ломоносовских премий в 1905 г. СПб., 1906, стор. 21—31 (або Сб. отд. рус. яз. и слов., т. LXXXII, 1906, № 3); *С. М.*— Киев, стар., т. XCII, 1906, № 3—4, стор. 45—52 (бібл.); *Перетц В. Н.*— ЗНТШ, т. LXX, стор. 235—239.

626. Соколов Е. И. Бумаги Ю. И. Венелина, хранящиеся в библиотеке имп. общества истории и древностей российских.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1899, кн. 3, стор. 1—20.

627. Соколов Е. И. Опись 24 рукописей Ф. И. Буслаева, ныне принадлежащих библиотеке имп. Московского университета.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1900, кн. 2 (193), стор. I—IV+1—24 (материалы историко-литературные).

628. Соколов М. Материалы и заметки по истории старинной славянской литературы. Вып. 1. М., 1888.

629. Соколов М. И. Об эсхатологическом рукописном сборнике из собрания Е. В. Барсова.— Чтен в общ. истор. и древн. рос., 1895, кн. 2, стор. 40—42 (протоколи).

630. Соколов П. Каталог обстоятельный российским рукописным книгам, к российской истории и географии принадлежащим, в Академической библиотеке находящимся по приказанию... С. С. Уварова, вновь сделанный статским советником Соколовым. [СПб.], изд. имп. Акад. наук, 1818. 48+XV стор.

Опис 228 рукописів.

631. Соколов П. Каталог обстоятельный российским рукописным книгам священного писания, поучительным, служебным и до церковной истории касающимся, в библиотеке имп. Акад. наук хранящимся... вновь сделанный статским советником Соколовым. СПб., 1818. 34+XVI стор.

Опис 321 рукопису.

632. Состоящая под высочайшим.. покровительством выставка «Ломоносов и Елизаветинское время». Отделы VIII—IX. Книги и рукописи. СПб., 1912.

З стор. 129 і далі — опис рукописів.

633. Сперанский М. Н. Белградские рукописи.— Библиографическая летопись. (Общ. любит. древн. письмен), вып. I, 1914, стор. 51—59; вып. II, 1915, отд. II, стор. 3—20.

634. Сперанский М. Н. Гр. А. С. Уваров и его собрание рукописей.— Древности. Труды моск. археолог. общ., т. XXIII, вып. 1. 1911.

635. Сперанский М. Н. Заметки о рукописях Белградских и Софийской библиотек.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XVI, 1898, стор. 4—87. (Є окремий відбиток).

636. Сперанский М. Н. Описание рукописей библиотеки историко-филологического института князя Безбородко в г. Нежине. Составлено под ред. М. Сперанского.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XVIII, 1900, стор. I+II+143; т. XIX, 1901, стор. I—VIII+39; т. XXI, 1901; т. XXII, 1905.

Опис 85 рукописів.

637. Сперанский М. Н. Описание рукописей Тверского музея.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1890, кн. 4, стор. I—VII+1—313; 1891, кн. 1, стор. 315—330; вып. II. Тверь, изд. Тверск. учен. архивн. комис., 1903. 4 ненум.+II+107 стор.

Опис 308 рукописів.

638. Сперанский М. Н. Пергаменные отрывки русских рукописей в Праге. Варшава, 1890. 18 стор. (З Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890).

639. Сперанский М. Н. Рукописи Павла Иосифа Шафарика (ныне музея королевского чешского) в Праге.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1894, кн. 1 (168), стор. I—X+1—105 (материалы историко-литературные).

640. Сперанский М. Н. Рукописное собрание библиотеки историко-филологического института князя Безбородко в г. Нежине.— Приобретения 1901—1903 гг.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXI, 1904, стор. 1—28.

641. Сперанский М. Н. Рукописное собрание библиотеки историко-филологического института князя Безбородко в г. Нежине. Приобретения 1904—1905 гг.— Изв. ист.-филолог. инст. Безбор., т. XXII, 1906, стор. I—II+1—20. (Є окремий відбиток, Ніжин, 1905. 40 стор.).

Рец.: *Перетц В. М.*— ЗНТШ, т. LXXIV, 1906, стор. 237 (бібл.).

642. Сперанский М. Н. Сербская церковная библиотека XVII века.— Сб. статей, посвящ. проф. А. С. Дринову. Х., 1904.

643. Сперанский М. Н. Собрание рукописей И. Е. Забелина.

Старая традиция. [Б. м. і р.]. II. Отчет гос. историч. музея за 1916—1925 гг. Приложение II. 27 стор.

644. Список некоторым книгам, печатанным в Италии и рукописям, относящимся к древней истории России.— Труды и летоп. общ. ист. и древн. рос., ч. VIII, 1834, стор. 281—286.

645. Список помеченных годами славянских рукописей, имеющих художественное значение. Вып. 1. Патриаршее древлехранилище в Москве. Пг., изд. Общества возрождения художественной Руси, 1916. 2 ненум.+8 стор.

646. Список рукописных и печатных книг книгохранительной палаты. Из записной книги Спасо-Евфимиева монастыря.— Ежегодник Владимирского губернского статистического комитета, т. II, 1878, стор. 35—38.

647. Спространов Е. Опис на рукописите в библиотеката при Рилския манастир. Състави и нареди Е. Спространов. Софія, вид. на св. Рилска обител, 1902. 136 стор.

Опис 136 рукописів XIII—XIX ст

648. Спространов Е. Опис на рукописите в библиотеката при св. синод на българската църква в София. Софія. 1900. 234+1 ненум. стор.

Опис 137 рукописів і стародруків.

Рец.: *Лавров П. А* — ЖМНП, 1902.

649. Срезневский В. И. Описание рукописей и книг, собранных для имп. Академии наук в Олонецком крае. СПб., 1913. XXVIII+688 стор.

Рец.: *Яцимирский А. И.*— Рус филолог вестн., 1914, № 2, стор. 623.

650. Срезневский В. И. и **Покровский Ф. И.** Описание рукописного отдела библиотеки имп. Академии наук. I. Рукописи. Т. I. 1. Книги священного писания и 2. Книги богослужебные. СПб., 1910. XVI+525 стор.

Містить початок опису всіх колекцій слов'яноруських рукописів Академії наук (крім зібрання єп. Порфирія); опис 554 рукописів.

651. Срезневский В. И. и **Покровский Ф. И.** Описание рукописаного отделения библиотеки имп. Академии наук. Сост. В. И. Срезневский и Ф. И. Покровский. I. Рукописи. Т. II. 1. Творения отцов и учителей церкви. 2. Богословие догматическое и полемическое. 3. Богословие учительное. Пг., 1915. 6 ненум.+629 стор.

652. Срезневский В. И и **Покровский Ф. И.** Описание рукописного отделения библиотеки Академии наук СССР. Сост. В. И. Срезневский и Ф. И. Покровский. I. Рукописи. Т. 3. вып. I. Л., Изд-во АН СССР, 1930. 233 стор.

Опис 196 рукописів історичного змісту.

653. Срезневский В. И. Отчет отделению русского языка и словесности имп. Академии наук о поездке в Олонецкую, Вологодскую и Пермскую губернии (июнь, 1902 г.). СПб., 1904. IV+309 стор.

Тут зібрано те, що друкувалось частинами в Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1903, кн. 2—4; 1904, кн. 1—3.

654. Срезневский В. И. Охранная опись рукописного отделения библиотеки имп. Академии наук. I. Книги священного писания. С приложением 4-х таблиц снимков. СПб., 1905. IV+70 стор.+4 табл.

655. Срезневский В. И. Поездка в Петрозаводск и Заонежье (июнь, 1903).— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1904, кн. 3, стор. 19—36.

Описано понад 240 рукописів.

656. Срезневский В. И. Сведения о рукописях, печатных изданиях и других предметах, поступивших в рукописное отделение библиотеки имп. Академии наук в 1900 и 1901 годах. СПб., 1902. 2 ненум.+88 стор. (Відб. з Изв. Акад. наук. т. XVI, 1902, № 2).

657. Срезневский В. И. Сведения о рукописях, печатных изданиях и других предметах, поступивших в рукописное отделение библиотеки имп. Академии наук в 1900 и 1901 г. Приложение № 1. СПб., 1903. 197 стор.

Опис 36 рукописів.

658. Срезневский В. И. Сведения о рукописях, печатных изданиях и других предметах, поступивших в рукописное отделение библиотеки имп. Академии наук в 1902 г. СПб., 1903. 110+XVII стор. Приложение: Рукописи и книги, приобретенные В. И. Срезневским во время поездки в Вологодскую, Олонецкую, Пермскую губ. СПб., 1905. 273 стор.

Опис 137 рукописів (див. також Отчет отд. рус. яз. и слов. Акад. наук.— Изв. отд. рус. яз. и слов., 1903, кн. 2, 3, 4).

659. Срезневский В. И. Сведения о рукописях, печатных изданиях и других предметах, поступивших в рукописное отделение библиотеки имп. Академии наук в 1903 г. СПб., 1904. 2+250 стор.

Опис 120 рукописів.

660. Срезневский В. И. Сведения о рукописях, печатных изданиях и других предметах, поступивших в рукописное отделение библиотеки имп. Академии наук в 1904 г. СПб., 1907.

Опис 183 рукописів.

661. Срезневский И. И. Древние памятники письма и языка югозападных славян (IX—XII вв.). Общее повременное обозрение с заметками о памятниках, доселе бывших неизвестными. Труд И. Срезневского. СПб., 1865.

662. Срезневский И. И. Древние памятники русского письма и языка. (X—XIV веков). Общее повременное обозрение. Труд И. И. Срезневского. 2-е изд. СПб., 1882. 2 стор.+IV+390 стовп.+1 стор.

Рец.: *Соболевский А.*— ЖМНП, ч. CCXXVII, 1883, стор. 65—74.

663. Срезневский И. И. Древние славянские памятники юсо-

вого письма, с описанием их и с замечаниями об особенностях их правописания и языка. Труд И. И. Срезневского. СПб, 1868.

664. Срезневский И. И. Обозрение древних русских списков кормчей книги. Труд И. И. Срезневского. С приложением фототипического снимков из Ефремовской кормчей. СПб., 1897.

665. Срезневский И. И. О древней глаголической рукописи, хранящейся в Киевской духовной академии с приложением полного списка с нее и нескольких замечаний И. Срезневского. К., 1876. 2 ненум.+21 стор. (Відбиток з Трудов III археолог. съезда в Киеве, 1876, т. II).

666. Срезневский И. И. Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках. Ч. 1, 1867. VIII+86+96+88+100+16 стор.; ч. 2, 1870. VI+579 стор.; ч. 3, 1879. 192 стор.; ч. 4, 1881. 25 стор. (Відбитки з Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, 1867—1881).

667. Срезневский И. И. Славянские рукописи Британского музея в Лондоне и Бодлеянской библиотеки в Оксфорде.— Изв. имп. Археолог. общ., т. IV, 1872.

668. Срезневский И. И. Собрание епископа Порфирия.— Зап. АН, т. XII, 1867, кн. 1, стор. 29—40.

669. Смоленский С. О собрании русских древне-певческих рукописей в московском синодальном училище церковного пения. (Краткое предварительное сообщение).— Русская музыкальная газета, 1899.

670. Стојановић Л. Каталог народне библиотеке у Београду. IV. Рукописи и старе штампане кнъиге. Бєлград, 1903. XVI+445 стор. (Тит. арк. паралельно франц. мовою).

Опис 629 рукописів.

671. Стојановић Л. Каталог рукописа и старих штампаних кнъига. Збирка Српске кралевске академије. Бєлград, 1901. 4 ненум.+268 стор.

Опис 312 рукописів, з них 146 стародавніх.

Рец.: *Лавров П. А.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1902, кн. II (опис 229 слов'янських рукописів; руських рукописів — 15).

672. Стоянович Л. В. Новые слова Климента Словенского.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXX, 1905, стор. II+1—363. (Є окремий відбиток).

Детальний опис рукопису Народної бібліотеки у Бєлграді № 437.

673. Стојановић Л. Стари српски записи и натписи. Скупно и средно. Кн. I—III. Бєлград, 1902—1905. (З Зборника за историју, језик и книжевност српского народа).

674. Строев П. М. Библиологический словарь и черновые к к нему материалы П. М. Строева. Привед. в порядок и изд. под. ред. А. Ф. Бычкова.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXIX, 1882, № 4. 532 стор. (Є окремий відбиток, СПб., 1882).

675. Строев П. Библиотека общества истории и древностей российских. М., 1845. VI+2+354+3 стор.

Опис 335 рукописів; продовження див. № 625.

Рец.: *Ундольський В. М.* Библиографические разыскания. По поводу книги Строева. М., 1846.

676. Строев П. М. Первое прибавление к описанию славянороссийских рукописей графа Ф. А. Толстого. СПб., 1825. 17+4 стор.

Див. також №№ 246 і 677.

677. Строев П. Второе прибавление к описанию славянороссийских рукописей, хранящихся в библиотеке... графа Федора Андреевича Толстого. Издал Павел Строев. М., 1827. IX+3 ненум.+100 стор.

Див. також №№ 246 і 676.

678. Строев П. Каталог славянороссийских рукописей, принадлежащих московскому первой гильдии купцу... И. Н. Царскому. М., 1836.

Опис 341 рукопису.

679. Строев П. Описание рукописей монастырей Волоколамского, Новый-Иерусалим, Саввина-Сторожевского и Пафнутиева-Боровского. Сообщ. архим. Леонид, с предисл. и указателем Николая Барсукова. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм. № XCVIII, 1891. XVIII+343 стор.

Рец.: ЖМНП, ч. CCLXXVII, 1891, октябрь, стор. 574 (отд. II).

680. Строев П. Рукописи славянские и россійские, принадлежащие... Ивану Никитичу Царскому. Разобраны и описаны Павлом Строевым. М., 1848. V+3 ненум.+916+2 ненум. стор.

Опис 749 рукописів і 194 грамот.

681. Строев С. Описание памятников славянорусской литературы, хранящихся в публичных библиотеках Германии и Франции со снимками из рукописей. Составлено Сергием Строевым. М., 1841. XIII+3 ненум.+176 стор.+5 вкл. арк. табл.

Описано 72 рукописи; додаток див. № 380.

682. Строев С. Отчет о поездке в Дрезден.— ЖМНП, ч. XX, 1838, стор. 391.

683. Струменский М. Из Острожской старины. Сергіїв Посад. 1916. (З Богословского вестника, 1916, январь).

На стор. 14—19 — опис найголовніших рукописів братства ім. кн. Острозьких в м. Острозі Волинської губ.

684. Суворов Н. И. Описание Вологодского Софийского кафедрального собора. С 47 приложениями. М., 1863.

На стор. 75—81 — опис рукописів.

685. Суворов Н. И. Пять харатейных рукописей библиотеки Вологодской семинарии.— Вологод. епарх. ведом., 1869, № 2.

686. Супрасльского Благовещенского монастыря опись 1498 г.— Литов. епарх. ведом., 1864, №№ 3, 5, 10, 11, 13, 19, 20.

687. Сухомлинов М. И. Берлина.— Рус. вестн., т. XXI, 1859, № 9, май, кн. 1.

Про староруські рукописи Берлінської королівської бібліотеки та ін.

688. Сухомлинов М. И. Рукописи гр. А. С. Уварова. Т. II. Памятники словесности. Вып. I. СПб., 1858. LXXII+160 стор.

Тут відомості про рукописи із творами Кирила Туровського.

Рец.: *Сперанский М.* Собрание рукописей графа А. С. Уварова — Археолог. изв. и зам., т. II, 1894, стор. 87—100.

689. Сырку П. А. Заметки о славянских и русских рукописях в Bodleian Library в Оксфорде. С предисл. и под ред. А. И. Яцимирского.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. VII, 1902, кн. 4, стор. 325—349; т. XII, 1907, кн. 4, стор. 87—140. (I окремо, СПб., 1908).

690. Сырку П. А. Карансебешский октоих второй половины XIII века. Тексты, описание рукописи и снимки. Посмертный труд П. А. Сырку с предисл. А. И. Яцимирского. СПб., 1906. (Відб. із Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXII, 1907).

691. Сырку П. А. Краткий отчет о занятиях за границей в летние месяцы 1893—1894 гг.— Изв. АН, т. II, 1895, № 5 (або Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXII—LXIII, 1897).

692. Сырку П. Рукописные проложные отрывки в собрании Шафарика. СПб., 1896. 2 ненум.+19 стор. (Відб. з Сб. отд. рус. яз. и слов. АН., т. LXIV, 1899 і Изв. АН, 1896, т. I, кн. 1—2).

693. Сырку П. А. Славянские и русские рукописи Британского музея в Лондоне. Изд. под наблюдением и с предисл. А. И. Яцимирского.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXXIV, 1908, № 4.

Опис 14 рукописів, з них 4 пергаментних.

694. Tadin M. Glagolitic manuscripts in the Bodleian Library.— Oxford Slavonic Papers, т. 4, 1953, стор. 151—158; т. 5, 1954, стор. 133—144.

695. Тверской музей и его приобретения в 1889 г. Тверь, 1891.

До 1890 р. тут було 4521 рукоп.

Тверской музей и его приобретения в 1890 г. Тверь, 1891.

Опис 112 рукописів.

Тверской музей и его приобретения в 1891 г. Тверь, 1892.

Опис 151 рукопису.

696. Титов А. А. Книгописные собрания в провинции. I. Собрание Амфилохия, епископа угличского.— Библиографические записки, 1892, № 4. 16 стор.

697. Титов А. А. Книгописные собрания в провинции. II. Рукописи цензора архимандрита Сергия Назаретного. М., вид. журн. Библиографические записки, 1892. 2 ненум. +12

стор. (Відб. з Библиограф. записок, 1892, № 8, стор. 527—538).

698. Титов А. А. Описание рукописей библиотеки Ростовского Спасо-Яковлевского монастыря.— Библиографические записки, 1892, № 10.

Опис 118 рукописів.

699. Титов А. А. Описание рукописей Ростовского музея церковных древностей. Вып. I—II. Ярославль, 1886—1889. (Відб. з Ярославль. губ. ведом.).

У 1-му вип. описано 86 рукописів; у 2-му — 87—174 рукоп.

700. Титов А. А. Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании чл.-кор. Общ. любит. древн. письм., А. А. Титова. Т. I, ч. 1. Священное писание, толкование священного писания и каноническое право. Описано собирателем А. А. Титовым. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № CVI, 1893. 2+VIII+254 стор.

Описано 141 рукопис

701. Титов А. А. Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании... А. А. Титова. Т. 1, ч. 2. Книги богослужебные. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., 1901. 2 ненум.+XXIV+469 стор.

Опис №№ 142—738.

702. Титов А. А Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании... А. А. Титова. Том. II. Отцы церкви. Описано собирателем А. Титовым. М., 1900. VI+153+2 ненум. стор.

Опис №№ 739—813.

703. Титов А. А. Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании... А. А. Титова. Описано собирателем А. Титовым. Т. III. История церкви. М., 1902. XXVI+464+XXVI стор.

Опис №№ 814—1159.

704. Титов А. А. Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании... А. А. Титова. Т. IV. М., 1901.

Опис №№ 1160—1487.

705. Титов А. А. Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании... А. А. Титова. Описано собирателем А. Титовым. Т. V. Сборники. М. 1906. X+494+XXV стор.

Опис №№ 1488—1684.

706. Титов А. А. Описание славянорусских рукописей, находящихся в собрании А. А. Титова. Т. VI. Сборники и рукописи Бодянского, прот. Диева и Мельникова-Печерского. М., 1913. VIII+405 стор.

707. Титов А. А. Охранный каталог славянорусских рукописей А. А. Титова. Вып. 1-й. Ростов, 1881. 4 ненум.+214+4 ненум. стор.; вып. 2. Ростов, 1883. 4 ненум.+235+4 ненум. стор.; вып. 3. М., 1888. 167 стор.; вып. 4. М., 1889. 2 ненум.+70+

XVIII стор.; вып. 5. [М.], 1892. 68 стор.; вып. 6. М., 1895. 2 ненум.+IV+100 стор.

Всього описано 1680 рукописів

Рец *Иконников В.* Новые коллекции рукописей в России.— Унив. изв., 1889, декабрь, стор 253—282

708. Титов А. А. Рукописи славянские и русские, принадлежащие И. А. Вахрамееву. Вып. 1. М., 1888. XII+225стор.+1 вкл. арк; вып. 2. М., 1892. 4 ненум.+X+VI+582+64+6 стор.+ 2 вкл. арк.; вып. 3. М.— Сергіїв Посад, 1892. 2 ненум.+IV+ XII+392+XIV+226+1 ненум. стор.; вып. 4. Сергіїв Посад, 1897. 2 ненум.+288+XLIX+1 ненум. стор.; вып. 5; вып. 6. М., 1907. XXVI+184+XII+297 стор.+2 вкл. арк. (З додатком Записок Станислава Немоевского, 1606—1608).

Рец.: *Иконников В* Новые коллекции рукописей в России.— Унив. изв., 1889, декабрь, стор. 253—282; *Л. М.*— ЖМНП, т. CCLXXXI, 1892, июль, стор. 204—208 (отд. II).

709. Титов А. А. Ученый протоиерей Костромской епархии о. М. Я. Диев и его рукописи.— Библиографические записки, 1892, № 9, стор. 98—105.

710. Тиханов П. Н. Каталог российских рукописных книг, находящихся в библиотеке Новгородского Софийского собора. СПб., изд. Общ. любит. древн. письм., № XII, 1881. XX+2+ 26 стор.

711. Тихомиров А. В. Рукописи Новгородского музея.— Новгородск. историч. сборник, вып. 5, 1939, стор. 18—32.

712. Тихомиров К. Опись книгам Суздальского Спасо-Евфимиева монастыря в 1660 г.— Врем. общ. истор. и древн. рос., кн. V, 1850, стор. 41—51.

713. Тихомиров М. Н. Каргопольские рукописи.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XI, 1955, стор. 480—486.

714. Тихонравов К. Владимирский сборник. Материалы для статистики, этнографии, истории и археологии Владимирской губернии. Составил и издал К. Тихонравов. М., 1857.

715. Тихонравов К. Описание Рождественского монастыря. Владимир, 1869.

На стор. 63—68 — опис рукописів

716. Тихонравов К. Опись книгам, хранившимся в Суздальском Спасо-Евфимиевом монастыре. Владимирский сборник. Изд. К. Тихонравовым. М., 1857.

На стор 105—107 — опис рукописів Олександрівського Успенського дівочого монастиря

717. Токмаков И. Ф. Библиотека московского Главного архива Министерства иностранных дел. Каталог рукописям, относящимся до церковной истории. Сост. И. Токмаков. М., 1880. 25 стор. (Відб. з журн. Чтения в общ. любителей духовн. просвещ., 1880).

718. Токмаков И. Ф. Библиотека московского Главного архива Министерства иностранных дел. Каталог рукописям, относящимся до Москвы, Московской губернии, их церквей и монастырей. М., 1879. 19 стор.

719. Токмаков И. Ф. Библиотека московского Главного архива Министерства иностранных дел. Каталог рукописям, относящимся до церковной истории. М., 1880.

720. Токмаков И. Ф. Библиотека московского Главного архива Министерства иностранных дел. Каталог рукописям, печатным книгам... относящимся до Владимирской губернии и ея святыни с XVI стол. Владимир, 1881. (Відб. з Владимир. губ. ведом., 1881, № 14). 18 стор.

721. Токмаков И. Ф. Обозрение библиотеки московского Главного архива Министерства иностранных дел. М., 1880.

722. Thomas G. Catalogus codicum manuscriptorum bibl. regiae Monacenses. T. VII. Мюнхен, 1858.

723. Трипольский В. Полтавское епархиальное древлехранилище. Указатель с описанием выдающихся письменных и вещественных памятников церковной старины Полтавской епархии. Полтава, 1909. 141 стор. (з додатком 21 фото).

724. [Трубников Л. Н.]. Список рукописей и редких книг, хранящихся при библиотеке имп. Казанского университета в особом помещении. На 1-е декабря 1903 года.— Учен. записки Казан. унив., год LXXI, 1904, кн. 9, стор. 1—58.

725. Указатель выставки при третьем археологическом съезде в Киеве 1874 г. 2—22 августа. К., 1874.

726. Ундольский В. М. Описание славянских рукописей Московской патриаршей (ныне синодальной) библиотеки. Отделение I. Богословие: священное писание, толкователи священного писания и каноническое право (кормчие). С предисл. О. М. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1867, кн. 2, стор. I—IV+1—56.

727. Ундольский В. М. Опись библиотеки Павла, митрополита сарского и подонского. Сообщ. В. М. Ундольским.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. V, 1850, стор. 65—73.

728. Ундольский В. М. Опись книг Епифания Славинецкого. Сообщ. В. М. Ундольского.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. V, 1850, стор. 73—83.

729. Ундольский В. М. П. Г. Демидов и его славянорусская библиотека. Предисл. В. М. Ундольского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846 (год второй), кн. 2, стор. I—IV+1—35 (смесь).

730. Ундольский В. М. Славянорусские рукописи В. М. Ундольского. С № 1 по 579-й. С прилож. Очерка собрания рукописей В. М. Ундольского в полном составе. М., изд. Моск.

Публичн. и Румянц. музеев, 1870. 4 ненум.+IV стор.+469 стовп.,+64+1 ненум. стор.

731. Успенский Ф. О некоторых славянских и по славянски писанных рукописях, хранящихся в Лондоне и Оксфорде.— ЖМНП, ч. СС, 1878, сентябрь и ноябрь.

732. [Ушаков Ф. А.]. Каталог вещам и документам музея Псковского археологического общества. Псков, 1896.

733. Фадеев А. Д. и **Милютин А. И.** Рукописи и воронежские акты. (Воронежского губ. музея). Вып. I—II. Опис. А. Д. Фадеевым и А. И. Милютиным, под ред. С. Е. Зверева. Воронiж, 1902—1905; вып. 1, 1902; вып. 11, 1905. 2 ненум.+416 стор.

734. Фетисов І. І. Українські рукописи збірки Ю. А. Яворського.— Наук. зб. ленінгр. тов. досл. укр. іст. письм. та мови, т. 3, 1931, стор. 17—31.

735. Филиппов М. В. Рукописи библиотеки Тобольского губернского музея.— Ежегодник Тобольского губернского музея, вып. XVI, 1912, стор. 1—60.

736. Филоновский А. Опись ризницы и библиотеки Черниговского Елецкого Успенского монастыря. Чернігів, 1893. 25 стор. (З Черниг. епарх. изв., 1893, № 16).

737. Фотинский О. А. К литературной истории южнорусских апокрифов.— Волынский историко-археологический сборник, вып. I, 1896. 25 стор.

Описано збірник Волинського єпарх. древлехранилища.

738. [Фотинский О. А.]. Краткое описание предметов древности, пожертвованных в Волынское епархиальное древлехранилище по июль 1893.— Волынск. епарх. ведом., 1893, часть неофиц., № 29, 30, 31 і 35 (і окремо Почаїв, 1893).

Описано 22 рукописи.

739. Фотинский О. А. Краткое описание памятников древности, поступивших в Волынское епархиальное древлехранилище (с 1 июля 1893 г. по 1 августа 1894 гг.). Вып. II.— Волынск. епарх. ведом., 1894, часть неофиц., №№ 30—36 (і окремо Почаїв, 1894).

Опис 7 рукописів.

740. Фотинский О. А. и **Бурчак-Абрамович Н. М.** Краткое описание памятников древности, поступивших в Волынское епархиальное древлехранилище от 1 августа 1894 г. по 1 ноября 1898 г. Вып. III.— Волынск. епарх. ведом., 1899, часть неофиц., №№ 11—21 (і окремо Почаїв, 1899).

Описано 20 рукописів.

741. Франко Ів. Карпато-руська література XVII—XVIII віків.— ЗНТШ, т. XXXVII, 1900, стор. 1—91; т. XXXVIII, 1900, стор. 91—162. (Є окремий відбиток, Львів, 1900, під загол. Карпато-руське письменство XVII—XVIII вв.).

Подано опис 25 рукописів.

742. **Haenel G.** Catalogus librorum manuscriptorum qui in bibliothecis Galliae, Helvetiae, Belgiae, Brittanie M., Hispaniae, Lusitaniae asservantur. Лейпціг, 1830.

743. **Халаиский М. Г.** Экскурсы в область древних рукописей и старопечатных изданий.— Зап. Харьков. унив., 1900, кн. 4, стор. 17—22; 1901, кн. 3, стор. 22—35; кн. 4, стор. 95—96; 1902, кн. 1, стор. 24—32; кн. 2, стор. 33—48; 1903, кн. 1, стор. 45—64; кн. 2, стор. 65—73 (прилож.).

744. **Ханыков Б.** Дрезденская королевская библиотека и хранящиеся в ней рукописи, относящиеся до русской истории.— Труды Рос. Акад. 1840, ч. III, стор. 207—227.

745. **Херсонский И. К.** Описание старинных рукописей, хранящихся в архиве Макариево-Унженского монастыря, Костромской губернии. Кострома, изд. Костромск. губерн. учен. архивн. комис., 1887. 2 ненум.+24+1 ненум. стор.

Опис 43 рукописів.

746. **Херсонский И. К.** Сведения о некоторых памятниках старины. Костромская старина.— Сборник, издаваемый костромской ученой архивной комиссией. Т. I. Кострома, 1890.

747. Центральный Государственный архив древних актов. Путеводитель. Ч. I. Под ред. чл.-кор. АН СССР С. К. Богоявленского. М., 1946. 364 стор.

На стор. 20, 112, 134—142, 145, 146, 151 — згадки про рукописи історико-літературного змісту.

748. Центральный Государственный архив древних актов. Путеводитель. Ч. II. Под ред. чл.-кор. АН СССР А. И. Яковлева. М., 1947. 184 стор.

На стор. 63, 141—145 — рукописи і стародруковані книги церковного і історико-літературного змісту.

749. Центральный Государственный архив древних актов периода феодализма XI—XVI вв. Составлен В. Н. Шумиловым. Под ред. акад. М. Н. Тихомирова. М., 1954. 304 стор.

750. **Цоиев Б.** Из Софийской национальной библиотеки.— Сборник братства в честь Б. М. Ламанского. СПб., 1906.

Рец: *Лавров П. А.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, 1911, кн. 1.

751. **Цоиев Б.** Кирилски рукописи и старопечатни книги в Загреб. Софія, 1912. 54 стор. (Відб. з Сборник на Българска Академия на наукатѣ, 1913, кн. I).

752. **Цонев Б.** Описъ на рукописитѣ и старопечатнитѣ книги на Народната библиотека въ София. Т. I. Софія, 1910. XXII+555 стор.+18 вкл. арк.; т. II, Софія, 1923.

У першому томі описано 451 №№.

753. **Цонев Б.** Ръкописната сбирка въ Рилския монастыръ. Софія, 1900.

754. Черников Н. Богатейшее собрание рукописей В центральном Гос. архиве литературы и искусства СССР.— Правда, 1955, 21 мая.

Відомості про стародавні рукописи.

755. Чолаков. Каталог на съхранените в Рылской мънастырь рукописны книгы.— Българд. книжица, 1859, ч. III, год II, брой 21, стор. 688—692.

756. Czubek. Katalog rękopisów Akademji Umiejęności w Krakowie. Краків, 1906.

757. Чупров И. Найдены древнерусские рукописи.— Литературная газета, 1955, 6 августа.

758. Шараневич И. Каталог археологическо-артистических предметов, церковно-славенских рукописей и старопечатных книг кирилловского письма, находящихся в Музее Ставропигийского института. Львів, 1890.

759. Шахматов А. А. Отчет о деятельности имп. Академии наук по физико-математическому и историко-филологическому отделениям за 1914 г., сост. и. о. непрем. секретаря А. А. Шахматовым. Пг., 1914.

На стор. 45—47 — відомості про рукописи, які поступили до бібліотеки (*XIV—XVIII* ст., головним чином з музею Ф. М. Плюшкіна); додаток до відомостей В. Перетца Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии (див. № 469).

760. Шевченко С. Ф. Кирилловские рукописи Дрезденской публичной библиотеки.— Унив. изв., 1911, июнь, стор. 1—13.

Опис 6 рукописів.

761. Шевырев С. О словенских рукописях Ватиканской библиотеки.— ЖМНП, ч. XXII, 1839, май, отд. II, стор. 104—120.

762. Шевырев С. Поездка в Кирилло-Белозерский монастырь. Обзор кирилловской книгохранительницы и замечательных рукописей.— ЖМНП, ч. LXVII, 1850, стор. 14—52 (отд. II).

763. Шелюков Ф. Олонецкий музей естественно-промышленный и историко-этнографический, основанный при губ. статистическом комитете в 1871 г. Каталог предметов, поступивших в музей с 1871 по 15 мая 1884 г. Петрозаводськ, 1884.

764. Шереметев П. С. Обзор рукописей Псковского археологического музея и описей архива губернского правления.— Древности. Труды Археограф. комис. моск. археолог. общ. т. I, вып. 3, 1899, стовп. 457—476 (і окремо, М., 1899. 18 стор.).

765. Шилов А. Описание рукописей, содержащих летописные тексты.— Летопись занятий Археограф. комис., т. XXII, 1909. [СПб., 1910].

766. Шляков Н. Пергаменные отрывки русских рукописей в Праге.— Рус. филолог. вестн., т. XXIV, 1890.

767. Шляпкин И. Описание рукописей Суздальского Спасо-Евфимиева монастыря. СПб., 1881. 2 ненум.+73 стор. (Із Пам. древней письмен., вып. IV).

768. Шляпкин И. Опись рукописей и книг музея Археологической комиссии при Псковском губ. статистическом комитете. Сост. И. Шляпкин. Псков, 1879. 2 ненум.+55+1 ненум.+13 стор. (З Псковских губ. ведом., 1879, №№ 26—28, 30—33, 39—40).

769. Шляпкин И. Рукописи Валаамского монастыря.— Библиограф, 1899, № 10—11, стор. 195—200.

770. Шляпкин И. Рукописи Сараевской старо-сербской Михаило-Архангельской церкви.— Библиографическая летопись (имп. Общ. любит. древн. письм.), вып. II, 1915, стор. 20—32 (отд. II).

771. Шляпкин И. Рукописи Черногорской митрополии и Цетинье.— Библиографическая летопись (имп. Общ. любит. древн. письм.), вып. II, 1915, стор. 33—39 (отд. II).

772. Щапов Я. Н. Археографическая экспедиция в Горьковскую область.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIV, 1958, стор. 613—618.

Опис 55 рукописів.

773. Щеглова С. Ахматский и Увекский синодики XVIII ст. и помяник саратовской Троицкой церкви с приложением данных по истории Ивановского Увека.—Труды Саратовской ученой архивной комиссии, вып. XXVIII, 1911, стор. 25—41.

774. Щеглова С. Описание рукописей Киевского художественно-промышленного и научного музея имени государя императора Николая Александровича.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXI, кн. 1, 1916, стор. 143—191; кн. 2, стор. 13—64. (Є окремий відбиток, Пг., 1916).

Рец.: *Назаревский А. А.*— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXVI, 1921; *Сушицький Ф.*— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. I, 1919, стор. 129—132.

775. Щепкин В. Два лицевых сборника Исторического музея. М., 1897.

776. Щепкин В. Лицевой сборник имп. Российского исторического музея. I—II. СПб., 1900.

777. Щепкин В. Собрание рукописей, книг старой печати, икон и крестов И. Л. Силина. Зала 4-я. М., [б. р., можливо 1890]. 26 стор.

778. Щепкина М. В. и **Протасьева Т. Н.** Сокровища древней письменности и старой печати. Обзор рукописей русских, славянских, греческих, а также книг старой печати Гос. историч. музея. Под ред. акад. М. Н. Тихомирова. М., изд-во «Сов. Россия», 1957. 88 стор.

779. Яворский Ю. А. Два замечательных карпаторусских сборника XVIII в., принадлежащих университету св. Владимира.

Описание рукописей и тексты. К., 1909. 4 ненум.+95 стор. (Відб. з Унив. изв., 1909, январь, стор. 1—64; февраль, стор. 65—95).

780. Яворский Ю. А. Новые рукописные находки в области старинной карпаторусской письменности XVI—XVIII вв. Прага, 1931.

781. Яворский Ю. А. Описание рукописей имп. Александровской киевской гимназии. К., 1913. 24 стор.

782. Яворский Ю. А. Отчет о научной командировке в Галичину летом 1912 года. СПб., 1913. 2+7 стор. (З Отчета о деятельности имп. Академии наук по отд. рус. яз. и слов. за 1912 г.).

783. Jagič V. Opisi i izvodi iz nekoliko južno-slovinskih rukopisa. Вып. I— III. Загреб, 1874—1877.

784. Jagič V. Slavica im Britisch Museum.— Arch. für slav. Philol., т. VIII, стор. 617—618.

785. Ягич И. В. Служебные минеи за сентябрь, октябрь и ноябрь в церковно-славянском переводе по русским рукописям 1095—1097 гг. СПб., 1886.

786. Яковцевский Б. М. Рукописные книги Устюженского районного музея Вологодской области.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XII, 1956, стор. 522—523.

787. Якубов К. И. Русские рукописи Стокгольмского государственного архива.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1890, кн. 1, стор. 1—38; кн. 4, стор. 39—78.

788. Janozki J. Specimen catalogi codicum manuscriptorum bibliothecae Zaluscianae. Дрезден, 1752.

Тут між іншим описано 15 слов'янських рукописів, які увійшли в склад імп. Публічн. бібліотеки.

789. Яроцкий В. Я. Отчет о командировке в славянские земли.— Унив. изв., 1864, февраль, стор. 78—108.

790. Яцимирский А. И. Мелкие тексты и заметки по старинной славянской и русской литературам. Вып. I—II. СПб., 1908. VIII+201 стор. (Відб. Изв. отд. рус. яз. и слов. АН).

791. Яцимирский А. И. Описание южнославянских и русских рукописей заграничных библиотек. Т. I. Вена—Берлин—Дрезден—Лейпциг—Мюнхен—Прага—Любляна.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XCVIII, 1921, стор. 1—912.

792. Яцимирский А. И. Опись старинных славянских и русских рукописей собрания П. И. Щукина. М., 1896. 4 ненум.+367+2 ненум. стор.; вып. 2. М., 1897. 4 ненум.+276+2 ненум. стор.

Опис 488 рукописів.

Рец.: ЖМНП, ч. CCCVII, 1896, сентябрь, стор. 168—169 (отд. II).

793. Яцимирский А. И. Синодик Погониатского монастыря в Македонии.— Древности. Труды слав. комис. моск. археолог. общ., т. II, 1902, стор. 126—131.

794. Яцимирский А. И. Славянские и русские рукописи румынских библиотек.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXXIX, 1905, стор. I—XL+1—965 (і фото рукоп.). (Є окремий відбиток, СПб., 1905).

Рец.: *Лопарев Х.*— Отчет о присуждении Ломоносовских премий в 1905 г. СПб., 1906, стор. 38—53; *Перетц В. Н.*— ЖМНП, ч. I, 1906, февраль, стор. 332—344.

795. Яцимирский А. И. Славянские рукописи Нямецкого монастыря в Румынии. М., 1898. 2 ненум.+109 стор. (Із Древностей. Труды слав. комис. моск. археолог. общ.).

Описи стародруків

1. **[Анастасевич С.].** Роспись российским книгам для чтения из библиотеки В. Плавильщикова, систематическим порядком расположенная. В 3-х частях. СПб., 1820—1826. XVIII+72+699 стор.

Зареєстровано 8840 №№; на стор. 519—699 — опубліковані додатки з реєстром книг, що вийшли в 1821 — на початку 1826 р.; ці додатки виходили окремими книжечками, зберігаючи спільну нумерацію видань і пагінацію сторінок.

2. **Архангельский А.** Борьба с католичеством и умственное пробуждение Южной Руси к концу XVI в. (Исторический очерк).— Киев. стар., т. XV, 1886, май, стор. 44—78; июнь, стор. 237—266.

В статті подано опис численних стародруків, переважно полемічного характеру.

3. **Барсуков Н.** Список книг церковной печати, хранящихся в библиотеке свят. Правительствующего Синода. СПб., 1871.

4. **Беленький Т. И.** Опись церковно-богослужебных книг, принадлежащих комитету для историко-статистического описания Подольской епархии. Кам'янець-Подільськ, 1876. 14 стор. (Відб. з Подольск. епарх. ведом.).

5. **Беляев И. С.** Издания московской синодальной топографии 1751 г. и Московского университета 1764.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1897, кн. 1 (180), стор. 19—29 (смесь).

6. **Березин-Ширяев А.** Материалы для библиографии или обозрение русских и иностранных книг, находящихся в библиотеке любителя исторических наук и словесности NN... составлено Яковом Березиным Ширяевым. Книжка I. О русских и иностранных книгах, изданных в XVI, XVII и первой половине XVIII столетия по 1750 г. СПб., 1868. 40 стор. Кн. II. О русских и иностранных книгах, изданных во второй половине

XVIII столетия с 1750 — 1800 г. СПб., 1868. 77 стор. Кн. VIII (последняя). Книги XVIII в. (дополнительный отдел) и XIX века. СПб., 1870. 134+XLVIII стор.

У кн. III—VII подано видання XIX ст, на стор. I—XLIII — алфавітний зміст заголовків книг, алфавітний реєстр імен авторів, перекладачів, художників і граверів.

7. **Быкова Т. А.** и **Гуревич М. М.** Описание изданий гражданской печати. 1708 — январь 1725 г. Ред. и вступит. статья П. Н. Беркова. Описание изданий, напечатанных при Петре I. Сводный каталог. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1955. 626+1 стор. (Госуд. ордена Трудового Красного Знамени Публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина и Библиотека Академии наук СССР).

8. **Быкова Т. А.** и **Гуревич М. М.** Описание изданий, напечатанных кириллицей. 1689— январь 1725 г. Ред. и вступит. статья П. Н. Беркова. Описание изданий, напечатанных при Петре I. Сводный каталог. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1958. 403+1 стор. (Госуд. ордена Трудового Красного Знамени Публичная библиотека им. М. Е. Салтыкова-Щедрина и Библиотека Академии наук СССР).

9. **Бычков А. Ф.** Каталог хранящимся в имп. Публичной библиотеке изданиям, напечатанным гражданским шрифтом при Петре Великом. СПб., 1867. 274+XXXI стор.

Описано 205 №№.

10. **Викторов А. Е.** Опись библиотеки иеромонаха Евфимия.— Лет. рус. лит. и древн., т. V, 1863, стор. 50—56.

Описи різних стародруків і рукописів за реєстром 1722 р.

11. **Геннади Г.** Справочный словарь о русских писателях и ученых, умерших в XVIII и XIX столетиях и список русских книг с 1725 по 1825 г. Составил Григорий Геннади. Т. I. А—Е. Берлін, 1876. VI+2+352 стор.; т. II. Ж—М. С дополнением Николая Собко. Берлін, 1880. 434 стор.

12. **Гильтебрандт П. А.** Материалы для западнорусской старопечати.— Памятники русской старины в западных губерниях империи, издаваемые по высоч. повелен. П. Н. Батюшковым. Вып. 6. СПб., 1874, стор. 140—160.

Описи деяких видань; на стор 171—193 (в додатках) — Перечень типографиям и годам западнорусской старопечати церковнославянского шрифта: видання у Вільно, Єв'ї, Могилеві, Кутейні, Буйничах, Полоцьку, Супраслі, Львові, Стрятині, Крилосі, Угорцях, Довгому полі, Уневі, Острозі, Дермані, Рахманові, Четвертні, Чорній, Луцьку, Кременці, Почаєві, Києві, Гродно, Варшаві, Познані, Новгороді-Сіверському, Чернігові, видання без місця і року, без місця або року.

13. **Головацкий Я. Ф.** Дополнение к Очерку славянорусской библиографии В. М. Ундольского, содержащее книги и статьи, пропущенные в первом выпуске Хронологического указателя славянорусских книг церковной печати с 1491-го по 1864 год,

в особенности же перечень галицко-русских изданий церковной печати.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XI, 1875, № 5, стор. 1—96 (або Зап. АН, т. XXIV, 1874, стор. 1—96; є окремий відбиток).

Описано 759 книг, надрукованих кирилицею з 1517 по 1865 р.

14. **Голубев С. Т.** Библиографические замечания о некоторых старопечатных церковнославянских книгах, преимущественно конца XVI и XVII столетий. (По поводу следующих книг: «Хронологический указатель славянорусских книг церковной печати с 1491-го по 1864 год», «Дополнение к Очерку славянорусской библиографии» Я. Головацкого.— Труды Киев. дух. акад., 1876, № 1, стор. 121—161; № 2, стор. 359—398.

15. **Голубев С. Т.** О начале книгопечатания в Киеве.— Киев. стар., т. II, 1882, июнь, стор. 382—401.

16. **Голубев С. Т.** О первопечатных церковнославянских книгах, изданных в Кракове 1491 г. (с рисунками).— Труды Киев. дух. акад., 1884, № 2, стор. 257—268.

17. **Голубев С. Т.** Объяснительные параграфы по истории западнорусской церкви.— Труды Киев. дух. акад., 1906, № 12, стор. 495—544.

Бібліографічні матеріали про різні видання XVII—XVIII ст.

18. **Дамаскин,** еп. Библиотека российская или сведения о всех книгах в России с начала типографии на свет вышедших. Труд епископа Дамаскина (Семенова-Руднева). (По 1713 г.). Издал В. М. Ундольский. С предисл. С. Белокурова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1891, кн. 1(156), стор. 9—56 (материалы историко-литературные).

19. **Estreicher K.** Bibliografja polska. Część III. T. I.—XXXII. Краків, 1891—1938.

20. **Зернова А. С.** Книги кирилловской печати, изданные в Москве в XVI—XVII веках. Сводный каталог. Под ред. Н. П. Киселева. М., 1958. 152 стор. (Госуд. ордена Ленина библиотека СССР им. В. И. Ленина).

Описано 498+3+5 №№.

21. **Зернова А. С.** Начало книгопечатания в Москве и на Украине. М., 1947. 105 стор. (Госуд. ордена Ленина библиотека СССР им. В. И. Ленина).

Опис видань Івана Федорова.

22. **Jocher Adam.** Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce od wprowadzenia do niej druku po rok 1830 włącznie... wystawiony przez Adama Jochera. T. I—III. Вільно, 1840—1857. T. I, 1840. XXII+XL+470+2 стор.; т. II, 1842. XVI+687+1 стор.; т. III, 1857. C+704 стор.

Зареєстровано 9955 №№.

23. **Калужняцкий Э.** К библиографии церковнославянских пе-

чатных изданий в России.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XLII, 1886, № 1, стор. 1—46.

24. Калужняцкий Э. Еще несколько прибавлений к библиографии русских церковных изданий.— Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. LXVI, 1890, стор. XXII—XLI.

25. Каменева Т. Н. Черниговская типография, ее деятельность и издания.— Труды Гос. библ. СССР им. В. И. Ленина, т. III, 1959, стор. 224—384.

Описано 154 №№ (видання 1646—1818 рр.) книг і 175 №№ указів.

26. Каратаев И. Библиографические заметки о старославянских печатных изданиях 1491—1730 г. СПб., 1872. 54 стор.

Рец.: *Бодянский О. М.* Объяснения по поводу Библиографических заметок о старославянских печатных изданиях И. Каратаева — Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1872, кн. 2, стор. 234—242 (смесь).

27. Каратаев И. Описание славянорусских книг, напечатанных кирилловскими буквами. Т. I, с 1491 по 1652 г. Составил И. Каратаев. СПб., 1883. 8+554 стор. (Відб. з Сб. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXXIV, 1883).

Детальний опис 695 книг.

28. Каратаев И. Хронологическая роспись славянских книг, напечатанных кирилловскими буквами. 1491—1730. Составил И. Каратаев. СПб., 1861. 227 стор.

Зареєстровано 1581 книгу.

29. Кревецький І. Нові видання по бібліографії українсько-білоруських стародруків.— ЗНТШ, т. LXXXVIII, 1909 (наук. хроніка), стор. 181—197.

30. Крыловский А. С. Львовское Успенское ставропигиальное братство. (Опыт церковно-исторического исследования). К., 1904. 230+1 стор.

Подано огляд львівських стародруків.

31. Левицький І. Є. Галицько-руська бібліографія за роки 1772—1800.— ЗНТШ, т. LII, 1903, стор. 1—44.

На стор. 13—40 — опис 99 стародруків (в основному львівських) українською, польською, латинською і німецькою мовами.

32. Леонид, арх. Обозрение рукописей и старопечатных книг в книгохранилищах монастырей, городских и сельских церквей Калужской епархии. Составил архим. Леонид.— Чтен. в общ. истор. и древ. рос., 1865, кн. 4, стор. 1—115 (смесь).

33. Любопытный П. Каталог или библиотека Староверческой церкви, собранный тщанием Павла Любопытного. С предисл. О. Бодянского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1863, кн. 1, стор. 1—2+1—66 (материалы отечественные).

34. Максимович М. А. Книжная старина южнорусская.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 1, 1849, стор. 1—12; кн. 4, 1849, стор. 1—12 (або Сочинения, т. III).

35. Маслов С. Библиографические заметки о некоторых церковнославянских старопечатных изданиях.— Рус. филолог.

вестн., т. LXIV, 1910, № 3—4, стор. 353—366. (Є окремий відбиток, Варшава, 1910).

36. **Маслов С. І.** Етюди з історії стародруків. I—VIII. К., 1925. 80+4 стор. (Відб. з кн.: Українська книга XVI—XVII—XVIII ст. ст. Збірник за ред. М. О. Макаренка і С. І. Маслова, К., 1926); IX—X. К., 1927. 24+2 стор. (Відб. з Ювілейного зб. на пошану акад. Д. Й. Багалія, К., 1927); XI—XII. К., 1928. 52 стор. (Відб. з Зап. іст.-філолог. від. ВУАН, кн. XXI—XXII, 1928).

37. **Мельникова Н. Н.** Издания московского университета. 1756—1779. М., Изд-во Моск. унив., 1955. 250+2 стор.

Зареєстровано 875 №№

38. **Миловидов А. И.** Описание славянорусских старопечатных книг Виленской публичной библиотеки. (1491—1800 г.). Вільно, 1908. 160 стор.

39. **Миловидов А. И.** Старопечатные славянорусские издания, вышедшие из западнорусских типографий XVI—XVIII вв.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1908, кн. 1(224), стор. 1—27 (материалы историко-литературные).

40. Опись библиотеки гр. Андрея Артамоновича Матвеева и графини Матвеевой.— Лет. рус. лит. и древн., т. V, 1863, стор. 57—79 (смесь).

Реєстр численних стародруків (різними мовами).

41. Опись греческим, греко-латинским, польским и словенским печатным и письменным книгам, поступившим в 1676 году из Воскресенского монастыря и принадлежавшего ему Иверского подворья в патриаршую ризную казну, составленная печатного двора справщиком Евфимием. С замечаниями и алфавитным указателем В. Ундольского.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 5 (год второй), стор. 1—20.

42. Опись книгам, в степенных монастырях находившимся, составленная в XVII веке.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1847, кн. 6 (год третий), стор. I—IV+1—44 (смесь).

43. **Пекарский П. П.** Наука и литература в России при Петре Великом. Исследование П. Пекарского. Т. II. Описание славянорусских книг и типографий 1698—1725 годов. СПб., 1862. 694+XXV стор

Детальний опис 591 №№.

44. **Перетц В. Н.** Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Житомир 21—26 октября 1910 года.— Унив. изв., 1911, сентябрь, стор. 1—56; октябрь, стор. 57—110; декабрь, стор. 111—148+131—140. (Є окремий відбиток).

На стор. 133—141 — реєстр стародруків Волинського єпархіального древлехранилища і бібліотеки Волинської духовної семінарії.

45. **Перетц В. Н.** Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Киев 30 мая — 10 июня 1915 г. (С приложением

описания древних рукописей и старопечатных книг Киево-Выдубицкого монастыря). К., 1916. 221+9 стор.

46. Перетц В. Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Полтаву и Екатеринослав 1—9 июня 1910.— Унив. изв., февраль, стор. 1—100. (Є окремий відбиток).

На стор. 48—51 — опис стародруків музею Скаржинської в м. Полтаві (57 №№).

47. Перфецкий Е. Обзор угрорусской историографии.— Изв., отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIX, кн. 1, 1914, стор. 291—341.

48. Перфецкий Е. Печатная церковнославянская книга Угорской Руси в XVII-м и XVIII-м веках.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XXI, кн. 2, 1916, стор. 277—294.

49. Петров А. Старопечатные церковные книги в Мукачеве и Унгваре.— Материалы для истории Угорской Руси, т. IV, 1906.

50. Петров А. Старопечатные церковные книги в Мукачеве и Ужгороде.— ЖМНП, ч. CCLXXV, 1891, июнь, стор. 209—215.

51. Петров С. О. Книги гражданской печати XVIII века. (Каталог книг, хранящихся в государственной публичной библиотеке Украинской ССР). Составил С. О. Петров. К., Вид-во АН УРСР, 1956. 302 стор.

Зареєстровано 2745 №№.

52. Петров С. О., Бирюк Я. Д. и **Золотарь Т. П.** Славянские книги кирилловской печати XV—XVIII вв. Описание книг, хранящихся в государственной публичной библиотеке УССР. К., Изд-во АН УССР, 1958. 266 стор.

Описано 1287 №№.

53. Петрушевич А. С. Историческое известие о древней Почаевской обители чину св. Василия Великого и типографии ее, с росписью в той печатанным книгам.— Галичанин. Литературный сб., изд. Б. А. Дедицким. Кн. I, вып. 3—4. Львів, 1863, стор. 158—181.

54. Петрушевич А. С. Хронологическая роспись церковных и мирских русско-словенских книг, напечатанных кирилловскими буквами в городе Львове, начиная с 1574 до 1800 года.— Вестн. ставропиг. инст. во Львове, 1885.

55. Попов А. Описание рукописей и каталог книг церковной печати библиотеки А. И. Хлудова. Составил Андрей Попов. М., 1872.

На стор. 1—54 (у кінці книги) — опис стародруків.

56. Почаевская типография и братство львовское в XVIII веке.— Вол. епарх. ведом., 1909, №№ 35—38.

57. Протасьева Т. Н. Первые издания московской печати в собрании государственного исторического музея. Под ред. акад. М. Н. Тихомирова. М., Госкультпросветиздат, 1955.

32 стор.+11 мал. (Труды гос. ист. музея. Памятники культуры. Вып. XV).

Огляд безвихідних видань.

58. Радченко Е. С. Славянорусские старопечатные книги в государственной публичной исторической библиотеке в Москве.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. XIII, 1957, стор. 591—598.

59. Родосский А. Описание книг гражданской печати XVIII столетия, хранящихся в библиотеке С.-Петербургской духовной академии. Составил библиотекарь академии Алексей Родосский. СПб., 1899. 530 стор.

Описано 782 №№.

60. Родосский А. Описание старопечатных и церковнославянских книг, хранящихся в библиотеке С.-Петербургской духовной академии. Составил библиотекарь академии Алексей Родосский. Вып. первый: 1491—1700 г. включ. СПб., 1891. 448 стор.; вып. второй: XVIII—XIX стор. СПб., 1894. 506 стор. (Відбиток з Христ. чтен.).

У першому випуску описано 430 №№, у другому — 1230 №№.

61. Роспись российским книгам для чтения из библиотеки Александра Смирдина, ситематическим порядком расположенная. В четырех частях, с приложением: Азбучной росписи имен сочинителей и переводчиков и краткой росписи книгам по азбучному порядку. СПб., 1828. LXXVIII+712+XCIII стор.

Зареєстровано 9934 №№.

62. Первое прибавление к росписи российским книгам для чтения из библиотеки Александра Смирдина. СПб., 1829. 117 стор.

Зареєстровано №№ 9935—12036.

63. [Сахаров И.]. Обозрение славянорусской библиографии. Т. I, кн. 2. СПб., 1849. VI+2+184 стор.

Описано 575 №№ (з 1491 до 1665 р); кн. першої тома не було.

64. Свенцицкий И. Каталог книг церковнославянской печати. Зладив д-р Иларион Свенцицкий. Жовква, вид-во церковного музею у Львові, 1908. 10+213 стор.

Детально описано 709 №№.

Рец.: *Титов Ф.*— Труды Киев. дух. акад, 1909, № 3, стор 460—474; *Кревецький І* — ЗНТШ, т. LXXXVIII.

65. Свєнціцький І. Початки книгопечатання на землях України. В пам'ять 350-ліття першої друкованої книжки на Україні у Львові 1573 р. Із 560 зразками друку і прикрас давньої книги України. Замислом, трудом і заходами Іларіона Свєнціцького. Жовква, 1924. XXIV+86+144 ненум. стор.

66. Селецкий А. К. Острожская типография и ее издания. Почаїв, 1895. 227 стор. (Відб. з Волынск. епарх. ведом. за 1884, № 29—35; 1885, № 7—11, 20—26).

67. Сицинский Е. И. Опись старопечатных книг музея Подольского церковного историко-археолог. общества. Кам'янець-

Подільський, 1904. 108 стор. (Додаток до X т. Трудов Подольского церковного историко-археолог. общ.).
68. **Сіцінський Є. Й.** Стародруки Кам'янецького історико-археологічного музею.— Бібліологічні вісті, К., 1924, ч. 1—3, стор. 170.
69. **Сопиков В.** Опыт российской библиографии, или полный словарь сочинений и переводов, напечатанных на славенском и российском языках от начала заведения типографий до 1813 года... Собранный из достоверных источников Васильем Сопиковым. Ч. 1—5. СПб., 1813—1821. Ч. I, 1813. 2+CLI+313+1 стор.; ч. 2, 1814. 2+IX+472+2 стор.; ч. 3, 1815. 2+IV+475+2 стор.; ч. 4, 1816. 2+527+3 стор.; ч. 5, 1821. 2+232 стор. (Друге виправл. і доповн. вид. СПб., 1904—1908; З покажчиком В. Рогожіна, СПб., 1908, XXI+253 стор.).
Зареєстровано 13249 №№
70. **Срезневский В. И.** и **Бем А. Л.** Выставка «Ломоносов и Елизаветинское время». Т. IV. Издания церковной печати времени императрицы Елисаветы Петровны, 1741—1761. Описали В. И. Срезневский и А. Л. Бем. Пг., 1914. 6+XL+557 стор.
71. **Строев П.** Обстоятельное описание старопечатных книг славянских и российских, хранящихся в библиотеке тайного советника, сенатора, двора его императорского величества действительного камергера и кавалера, графа Федора Андреевича Толстого. Издал Павел Строев. М., 1829. XXIV+592+1 стор.
Детально описано 280+4 кириличні книги і 72+19 — надрукованих гражданкою (до 1814 р.).
72. **Строев П.** Описание старопечатных книг славянских, находящихся в библиотеке московского первой гильдии купца и общества истории и древностей российских благотворителя Ивана Никитича Царского. Издал Павел Строев. М., 1836. VIII+455 стор.
Детально описано 286 книг кириличного друку (до 1813 р.).
73. **Строев П.** Описание старопечатных книг славянских, служащее дополнением к описаниям библиотек графа Ф. А. Толстова и купца И. Н. Царского. Издал Павел Строев. М., 1841. VIII+246 стор.
Детально описано 155 книг; VII додатків.
74. **Титов Хв.** Матеріали для історії книжної справи на Вкраїні в XVI—XVIII вв. Всезбірка передмов до українських стародруків.— Зб. іст.-філолог. від. УАН, № 17. К., 1924. II+18+3+546 стор.
Описи численних стародруків.
75. **Титов Ф.** Типография Киево-Печерской лавры. Исторический очерк (1606—1616—1916). Т. I. (1606—1616—1721). К., 1916 (1918). 504 стор.

76. Тиховский Ю. Мнимая типография Почаевского монастыря (с конца XVI до 1-й четв. XVIII в.).— Киев. стар., т. L, 1895, июль и август, стор. 1—35; сентябрь, стор. 248—281.

Література питання про Почаївську друкарню; бібліографія стародруків ii

77. Требин А. Славянорусские старопечатные книги древлехранилищ г. Житомира.— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XVII, кн. 4, 1912, стор. 305—332.

78. Троицкий П. Краткий исторический очерк типографии Киево-Печерской лавры.— Киев. епарх. ведом., 1865, № 9, отд. второй, стор. 351—368.

В статті подано список видань Києво-Печерської друкарні.

79. Троицкий П. Типография Киево-Печерской лавры.—Труды Киев. дух. акад. 1865, № 5, стор. 61—87; № 6, стор. 161—230.

Короткий перелік лаврських видань.

80. Ундольский В. Каталог славянорусских книг церковной печати библиотеки А. Н. Кастерина.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1848, кн. 9 (год третий), стор. I—VIII+97—141+1—V (смесь).

81. Ундольский В. М. Очерк славянорусской библиографии с дополнениями А. Ф. Бычкова и А. Викторова. М, 1871. IV+388 стор. (Відб. з Сб. отд. рус. яз. и слов. АН).

Зареєстровано 3690+1015 книг, надрукованих кирилицею з 1491 по 1864 рік; див також № 13 (доповнення Я. Головацького).

82. Ундольский В. Сильвестр Медведев отец славянорусской библиографии.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1846, кн. 3, стор. III—XXI+1—90 (смесь).

На стор 1—90 — Оглавление книг, кто их сложил.

83. Щеглова С. А. Богогласник. Историко-литературное исследование.— Унив. изв., 1917, январь — февраль, стор. 1—62; май-июнь, стор. 63—168; сентябрь — октябрь, стор. 169—347+IX. (Є окремий відбиток).

На стор. 20—27 — реєстр почаївських видань.

ПОСІБНИКИ З ПАЛЕОГРАФІЇ

1. **Беляев И. С.** Практический курс изучения древней русской скорописи для чтения рукописей XV—XVIII ст. Изд. 2-е. М., 1911. 6+100 стор.
2. **Гранстрем Е. Э.** Сокращения древнейших славяно-русских рукописей.— Труды отд. др.-рус. лит. Инст. рус. лит. АН СССР, т. X, 1954, стор. 427—434.
3. **Каманин И.** Палеографический изборник. Материалы по истории южнорусского письма в XV—XVIII вв., изданные киевской комиссией для разбора древних актов. Вып. I. К., 1899. 19 стор.+20 табл.+26 стор.
4. **Каманін І. і Вітвицька О.** Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566—1651).— Збірн. іст.-філолог. від. ВУАН, № XI, К., 1923. 2+29 стор.+144 табл.
5. **Каринский Н. М.** Образцы письма древнейшего периода истории русской книги. Л., 1925. 13+7 стор.+29 табл.
6. **Карский Е. Ф.** Образцы славянского кирилловского письма с X по XVIII век. Изд. 2-е. Варшава, 1902. VI+82 стор.
7. **Карский Е. Ф.** Очерк славянской кирилловской палеографии. Из лекций, читанных в имп. Варшавском университете. Варшава, 1901. XIV+518 стор.
8. **Карский Е. Ф.** Славянская кирилловская палеография. Л., Изд-во АН СССР, 1928. 2+XI+2+494 стор.
9. **Клепиков С. А.** Филиграни и штемпели бумаг русского производства XVIII—XX вв. (Дополнение к работам К. Тромонина, Н. Лихачева и Н. Резцова).— Зап. Отд. рукоп. гос. библ. СССР им. В. И. Ленина, вып. 13, М., 1952, стор. 52—122.
10. **Лавров П. А.** Альбом снимков с югославянских рукописей болгарского и сербского письма. Пг., изд. Отд. рус. яз. и слов. АН, 1916. 6 стор+130 табл.
11. **Лавров П. А.** Палеографическое обозрение кирилловского письма. СПб., 1914. IV+342 стор. (Энцикл. слав. филолог. Вып. 4, 1).

12. **Лавров П. А.** Югославянская палеография. Курс, чит. в С.-Петерб. археолог. ин-те в 1903—1904 г. СПб., 1904. 67+5 стор.+XIX табл. (На правах рукописи).

13. **Лихачев Н. П.** Бумага и древнейшие бумажные мельницы в Московском государстве. Историко-археологический очерк. СПб., 1891. 4+106 стор. (Відб. з Зап имп. археолог. общ., т. V).

14. **Лихачев Н. П.** Палеографическое значение бумажных водяных знаков. Ч. I—III. СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен. № CXVI, 1899.

Ч I. CCXII+512 стор.+17 автотипічних табл.; на стор. I—CCXII—стаття про палеографічне значення паперових водяних знаків; на стор. 1—507 — опис водяних знаків; на стор. 509—510 — перелік автотипічних таблиць; ч. II. IV+424+248+IV стор.; предметовий покажчик паперових водяних знаків за основними типами і варіантами в абетковому порядку і хронологічний покажчик цих же знаків; ч. III. DCXXX стор.; альбом знімків.

15. Новый сборник палеографических снимков с русских рукописей XI—XVIII вв. Под ред. А. И. Соболевского СПб., 1906. 4+VI стор.+70 табл.

16. Образцы глаголицы (25 автотипических снимков с рукописных и печатных памятников и транскрипция текстов кирилловскими буквами). Под ред. Н. Каринского. СПб., изд. имп. Археолог. ин-та, 1908. 8+14 стор.+16 табл.

17. Палеографические снимки с рукописей XII—XVII веков. Под ред. А. И. Соболевского. СПб., изд. Археолог. ин-та, 1901. 2+2+3 стор.+LXX табл.

18. Палеографические снимки с югославянских рукописей болгарского и сербского письма. Под ред. П. А. Лаврова. [СПб.], изд. Археолог. ин-та, 1905. 2+2+4 стор.+64 табл.

19. Памятники скорописи 1600—1699 гг. Под ред. В. В. Майкова. СПб., 1905. 2+4 стор.+56 табл.

20. Практический курс изучения древней русской скорописи для чтения рукописей XV—XVIII ст. Изд. 2-е. М., 1911.

21. **Прозоровский Д.** О старинном русском счислении часов.— Труды II археолог. съезда, вып. I, СПб., 1876, стор. 105—194.

22. **Резцов Н.** Бумаги в России сто лет назад. III. Писчебумажная промышленность. СПб., 1912.

23. Сборник снимков с русского письма XI—XVIII вв. Изд. 2-е. Под ред. И. Ф. Колесникова и В. К. Клейна. Ч. I—II. М., изд. моск. Археолог. ин-та, 1913; ч. I, 4+50 арк; ч. II, 3+50 арк.

24. Сборник снимков с русского письма XIII—XVIII вв. Под ред. Н. А. Маркса и И. Ф. Колесникова. М., изд. моск. Археолог. ин-та, 1908. 4+4+72 стор.

25. Симони П. Опыт сборника сведений по истории и технике книгопереплетного художества на Руси, преимущественно в допетровское время, с XI по XVIII столетие включительно. Тексты. Материалы. Снимки. Собрал и примечаниями снабдил Павел Симони. СПб., изд. Общ. любит. древн. письмен. № CXXII, 1903. XIV+307 стор.

26. Синайський В. І. Числення років. До питання про хронологічну методу пізнання стародавньої історії й народної творчості.— Зап. іст.-філолог. від. ВУАН (Ювілейний збірник на пошану акад. Д. Й. Багалія, ч. II), кн. XIII—XIV, 1927, стор. 357—366.

27. Соболевский А. И. Славянорусская палеография. 2-е изд. СПб., 1908. 2+120 стор.+20 табл.

28. Соболевский А. И. Славянорусская палеография. Курс первый. Конспект лекций, читан. в С.-Петерб. Археолог. ин-те. СПб., 1901. 4+53+3 стор. (На правах рукописи).

29. Соболевский А. И. Славянорусская палеография. Курс второй. Из лекций, читан. в С.-Петерб. Археолог. ин-те. СПб., 1902. 2+63+3 стор. (На правах рукописи).

На стор. 59—63—бібліографія.

30. Сперанский М. Н. Тайнопись в югославянских и русских памятниках письма. Под ред. акад. Е. Ф. Карского. Л., Изд-во АН СССР, 1929. 2+161 стор. (Энцикл. слав. филол.).

31. Срезневский И. И. Славянорусская палеография XI—XIV вв. Лекции, читан. в С.-Петерб. унив. в 1865—1880 гг. СПб., 1885. VIII+261 стор.

32. Степанов Н. В. Календарно-хронологический справочник. Пособие при решении летописных задач на время. С предисл. С. Белокурова.— Чтен. в общ. истор. и древн. рос., 1917, кн. 1(260), стор. I—VIII+1—310. (Є окремий відбиток).

33. Степанов Н. В. Таблицы для решения летописных «задач на время».— Изв. отд. рус. яз. и слов. АН, т. XIII, кн. 2, 1913, стор. 83—132.

34. Титов Ф.И. Очерки по истории русского книгописания и книгопечатания. Вып. I. Русское книгописание XI—XVIII вв. (с LXXIV рисунками). К., 1910. 2+47 стор.+25 табл. (Відб. з журн. Искусство и печатное дело за 1910 р.).

35. Тромонин К. Изъяснение знаков, видимых на писчей бумаге. М., 1844.

36. Трусевич Я. Свод 260 азбук и образцов кириллицы из снимков рукописей X—XVIII веков русских и югославянских. Вып. I—II. СПб., 1905.

37. Ундольский В. Исследование о значении вруцелета в пасхалии, способе проверять им данные и решение посредством вруцелета того, что год сентябрьский предшествует 6-ю меся-

цами мартовскому.— Врем. моск. общ. истор. и древн. рос., кн. 3, 1849, стор. 43—70 (смесь).
38. **Чаев Н. С.** и **Черепнин Л. В.** Русская палеография. М., 1946 (1947). 213 стор. (Главн. Архивн. упр. МВД СССР. Ист.-архивн. ин-т.).
39. **Черепнин Л. В.** Русская метрология. М., 1944. 94 стор. (Главн. Архивн. упр. НКВД СССР. Ист.-архивн. ин-т.).
40. **Черепнин Л. В.** Русская палеография. М., Госполитиздат, 1956. 616 стор. (Моск. гос. ист.-архивн. ин-т).
41. **Черепнин Л. В.** Русская хронология. М., 1944. 94 стор. (Главн. Архивн. упр. НКВД СССР. Ист.-архивн. ин-т).
42. **Шляпкин И. А.** Русская палеография. По лекциям, читан. в С.-Петерб. Археолог. ин-те. СПб., 1913. 102 стор.
43. **Щепкин В. Н.** Учебник русской палеографии. М., изд. Общ. истор. и древн. рос., 1918 (1920). VIII+182 стор.+6 табл.

СПИСОК ОПРАЦЬОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

(Періодичні видання та збірники)

1. Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею. СПб., 1846—1853.
2. Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею. СПб., 1861—1892.
3. Архив Юго-Западной России. К., 1859—1914.
4. Вестник Европы. М., 1802 — (розписано частково).
5. Вестник (Юго-Западной и) Западной России. Историко-литературный журнал, издаваемый К. Говорским. К., 1862—1864; з 1864— Вільно.
6. Вітчизна. К., 1946—1959.
7. Временник имп. московского общества истории и древностей российских. М., 1849—1857.
8. Древности. Труды Археографической комиссии имп. московского археологического общества. М., 1898—(розписано не повністю).
9. Древности. Труды имп. московского археологического общества. М., 1865 — (розписано не повністю).
10. Древности. Труды славянской комиссии имп. московского археологического общества. М., 1895— (розписано не повністю).
11. Ежегодник императорских театров. СПб., 1890 — (розписано не повністю).
12. Житє і слово. Львів, 1894—1897
13. Журнал министерства народного просвещения. СПб., 1834—1917 (не розписана частина номерів).
14. Записки и труды общества истории и древностей российских, учрежденного при имп. Московском университете. М., 1815—1826.
15. Записки имп. Харьковского университета. Х , 1874—1919. 1931.
16. Записки історично-філологічного відділу УАН. К., 1923—1931.
17. Записки Наукового товариства імені Шевченка. Львів, 1894—1937.

18. Записки Українського наукового товариства в Києві. К., 1908—1914.
19. Известия Академии наук СССР. Отделение литературы и языка. М., 1945—1959.
20. Известия имп. академии наук по отделению русского языка и словесности. СПб., 1852—1863.
21. Известия историко-филологического института князя Безбородко в Нежине. К., СПб., М., Лейпціг, Ніжин, 1877—1918.
22. Известия отделения русского языка и словесности (имп.) Академии наук. СПб., Пг., Л., 1896—1927.
23. Киевская старина. К., 1882—1906.
24. Киевские епархиальные ведомости. К., 1861—1918.
25. Летописи русской литературы и древности, издаваемые Николаем Тихонравовым. М., 1859—1863.
26. Література в школі. К., 1951—1959 (без окремих номерів).
27. Літературна критика. Х., 1928—1940.
28. Маяк. СПб., 1840—1845.
29. Науковий збірник ленінградського товариства дослідників української історії письменства та мови. К., 1928—1931.
30. Основа. СПб., 1861—1862.
31. Памятники полемической литературы в Западной Руси. СПб., 1878—1903. (Русская историческая библиотека, издаваемая Археографическою комиссиею).
32. Пам'ятники українсько-руської мови і літератури. Львів, 1896—1930.
33. Радянське літературознавство. К., 1938—1957; 1958—1959.
34. Русские достопамятности, издаваемые имп. обществом истории и древностей российских. М., 1815—1844.
35. Русский исторический сборник, издаваемый обществом истории и древностей российских. М., 1837—1844.
36. Русский филологический вестник. Варшава, 1879—1913 (і окремі номери за наступні роки).
37. Сборник (статей, читанных в отделении) отделения русского языка и словесности имп. Академии наук. СПб., Л., 1867—1928.
38. Сборник Харьковского историко-филологического общества. Х., 1886—1914.
39. Труды и летописи общества истории и древностей российских, учрежденного при имп. Московском университете. М., 1827—1837.
40. Труды Киевской духовной академии. К., 1860—1917.
41. Труды отдела древнерусской литературы Института русской литературы (Пушкинский дом) АН СССР. М., Л., 1934—1958.
42. Труды I—XIV археологических съездов. Місця видання — різні; 1871—1916.

43. Україна. К., 1907; К., 1914—1918; К., 1924—1930.
44. Українська література. Уфа. К., 1941—1945.
45. Український науковий збірник. Видання Українського наукового товариства в Києві. М., 1915—1916.
46. Українсько-руський архів. Львів, 1906—1921.
47. Университетские известия. К., 1861—1919.
48. Ученые записки второго отделения имп. Академии наук. СПб., 1854—1863.
49. Ученые записки Казанского университета. Казань, 1834—1957.
50. Филологические записки. Вороніж, 1860—1917 (без окремих номерів).
51. Христианское чтение, издаваемое Санкт-Петербургской духовной академией. СПб., 1821—1917 (без окремих номерів).
52. Червоний шлях. Х., 1923—1932 (бсз окремих номерів).
53. Чтения в имп. обществе истории и древностей российских при Московском университете. М., 1845—1848; 1858—1918.
54. Чтения в историческом обществе Нестора летописца. К., 1889—1914.
55. Чтения в церковно-историческом и археологическом (церковно-археологическом) обществе при Киевской духовной академии К., 1883—1910.

ЗМІСТ

ОРИГІНАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА XIV—XVIII ст.ст.

ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА XI—XVIII ст.ст.

ДОДАТКИ

Відповідальний за випуск *М. Т. Равлюк*

Редактор *Г. Г. Ігнатенко*
Художник *М. Я. Брязкун*
Художній редактор *М. П. Вуєк*
Технічний редактор *О. П. Яхніс*
Коректори *І. П. Чепіга, О. А. Підвишинська*

*

УКРАИНСКИЕ ПИСАТЕЛИ

Био-библиографический словарь

в пяти томах, т. I

(На украинском языке)

*

БФ 23818. Здано на виробництво 21. XI. 1959 р.
Підписано до друку 14 IX 1960 р.
Формат паперу $60 \times 92/_{16}$. Папер. арк. 30,625.
Друк. арк. 61,25. Обліково-видавн. арк. 62,274.
Ціна 17 крб. 60 коп. (з 1. I 1961 р. 1 крб 76 коп.)
Замовлення 1867. Тираж 10 000.

*

Держлітвидав України,
Київ, Володимирська, 42.

*

Книжкова фабрика ім. Фрунзе
Головполіграфвидаву Міністерства
культури УРСР,
Харків, Донець-Захаржевська, 6/8.